


Isabel Taylor

1958

V. Kershner



Digitized by the Internet Archive  
in 2023













NOVVM TESTAMENTVM  
GRAECE



OXONII  
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO  
LONDINI ET NOVI EBORACI  
APVD GALFRIDVM CUMBERLEGE



225  
\$726 n

# NOVVM TESTAMENTVM GRAECE

TEXTVI A RETRACTATORIBVS ANGLIS ADHIBITO BREVEM  
ADNOTATIONEM CRITICAM SVBIECIT

ALEXANDER SOUTER

COLL. B. MARIAE MAGDALENAE APVD OXONIENSES  
IN COLLEGIO MANSICAMPENSI  
GRAECITATIS NOVI TESTAMENTI OLIM PROFESSOR  
POSTEA IN VNIVERSITATE ABERDONIENSI  
HVMANITATIS PROFESSOR REGIVS  
ET VICE-CANCELLARIVS

EDITIO ALTERA  
PENITVS REFORMATA

NAZARENE THEOLOGICAL COLLEGE  
LIBRARY

OXONII  
E TYPOGRAPHEO CLARENDONIANO

OXONII

*Excudebat Carolus Batey*

*Architypographus academicus*

FIRST PUBLISHED 1910

REPRINTED 1913, 1918,

1921, 1930, 1934, 1941

SECOND EDITION 1947

REPRINTED 1950, 1953

1956

PRINTED IN GREAT BRITAIN



## PRAEFATIO

HVIVS editionis Noui Testamenti Graeci lex haec constituta est, ut is textus, qui Anglae recensione anno 1881 editae subesse uidetur quique Oxoniensium manibus teritur, denuo sed nitidiore forma typis imprimeretur. sed ne nihil nisi actum agere uideamur, breuem adparatum criticum addidimus, quo adiutus multa inuenias quae siue ad uerum textum enucleandum siue ad historiam eius inlustrandam neglegi non possint. in elegendis uero lectionibus quas adnotarem etsi multam operam impendi, omnibus scilicet satis facere nequeo et uix dubium est quin praetermissum hoc additum illud exprobraturi sint mihi lectores.

Quod si in illa re nemini sum placiturus, fortasse non displicebunt adnotatiunculae ipsae, quas diligentius interdumque plenius quam in ulla alia editione conscriptas reperias. nam praeter quam quod editiones codicum Graecorum Tischendorffio ignotorum quoad fieri poterat adhibui, uersiones laudaui secundum editiones criticas recentissimas: Latinas (et codices antiquioris et uulgatam), Suras (ueterem, uulgatam, Philoxenianam, Palaestinensem), Aegyptiacas (Bohairicam, Sahidicam<sup>1</sup>), in Apocalypsi Armeniacas (ueterem et uulgatam). idem quoque de testimonio sanctorum patrum feci, nec possum dicere quot milia locorum denuo inspexerim. quod denique in libello studiosis nostris maxima ex parte destinato ἐξηγητὰς Latinos, in quibus iam diu lucubro, Ambrosiastrum, Tyconium, Pela-

<sup>1</sup> Uiro reuerendo G. W. Hornero gratiae maximae agenda sunt, cuius beneficio Sahidicae eius pretiosissima editione in Euangelio uti nobis licuit, cum nondum publici iuris facta esset.

## PRAEFATIO

gium, Pseudo-Hieronymum, Cassiodorum, Bedam, secundum codicum conlationes a me ipso factas citavi, id doctis et nostris et alienigenis haud ingratum fore confido.

Concinnanti opus numquam deerat mihi consilium sagacissimum Guilelmi Sanday S.T.P. studiorum talium patroni indefessi, neque tacenda est typographorum eximia diligentia.

*Dabam Oxonii mense Septembri  
anno Salutis MCMX.*

## EDITIONIS ALTERIVS PRAEFATIO

FELICITER mihi contigit ut post XXXIII annos, intra quos permulta exemplaria editionis prioris sunt diuendita, bibliopola honestissimus alteram poposcerit. quantum quidem ad textum ipsum pertinet, recentiorum annorum reperta eius generis sunt ut praesenti tempore imprudentis me iudice esset textus editionem nouam refingere. nunc enim luce clarius est antiquissimis temporibus multo plures fuisse uarias lectiones quam maiores nostri putarant et codices uetustos non necessario semper omnium optimos quia sint uetusti, neque recentiores minoris momenti esse quod antiquitate scriptionis non gaudeant. codices quoque multos qui 'minusculi' dicuntur, melius et diligentius quam adhuc factum est innotescere oportet, exemplo Kirsopp et Siluae Lake, Hermann C. Hoskier, illorum praecipue in Euangelio, huius in Apocalypsi. uersionum quidem quas uocant Sahidicae editio a G. W. Horner curata totum fere Nouum Testamentum inlustrauit, Adolphi Jülicher collectio laboriosa adiumentum pretiosissimum ad studium Latinarum euangeliorum uersionum antiquarum contulit, nec praetermittendae sunt editiones aliarum uersionum qualis

## PRAEFATIO

Roberti P. Blake Georgicae. in paginis sequentibus id solum egi ut communicem papyraceorum recens repertorum aliquot lectiones, uelut Chester Beatty, pergamenorum uelut Washingtoniensis (W), Koridethi (Θ), minusculorum denique quorundam; ersionum indicia ad normam hodiernam recenseam; patrum lectiones ad optimas quas ad manum habeo editiones citem, ut Bedae Venerabilis in Actus Apostolorum a M. L. W. Laistner, in Epistulas Canonicas a C. H. Milne curatam, quae nondum sub prelo est.

Editionis prioris pauca errata correxerunt lectores noti ignotique, quibus maximam habeo gratiam. Fridericus Fyvie Bruce, A.M., olim discipulus meus, Vniuersitatis Leodien-sis nunc praelector, plagulas huius editionis, qua est summa doctrina diligentiaque, perlegit, magno emolumento meo et lectorum.

*Dabam Oxonii mense Septembri  
anno Salutis MCMXXXIII.*





# SIGLA

## VOLVMINA CODICESQUE GRAECI<sup>1</sup>

### (A) CHARTACEI (ex Aegypto)

- $\text{p}^1$  (saec. iii-iv) : e(uangelium). Mt. i. 1-9, 12, 13, 14-20 (Philadelphia) Sd  $\epsilon$  01<sup>2</sup>  
 $\text{p}^3$  (saec. vi) : e. Lc. vii. (36)-(45) ; x. (38)-(42) (Vienna)  
 $\text{p}^4$  (saec. iv) : e. Lc. i. 74-80 ; v. 30-vi. 4 (Paris) Sd  $\epsilon$  34  
 $\text{p}^5$  (saec. iii) : e. Ioh. i. 23-31, 33-41 ; xvi. 14-30 ; xx. 11-17, 19-25 (London)  
     Sd  $\epsilon$  02  
 $\text{p}^6$  : e. Ioh. xi. 45 (Strasbourg)  
 $\text{p}^8$  (saec. iv) : a(ctus<sup>3</sup>). Ac. iv. 31-37 ; v. 2-9 ; vi. 1-6 ; 8-15 (Berlin) Sd  $\alpha$  8  
 $\text{p}^9$  (saec. iv-v) : a. 1 Ioh. iv. 11-13, 15-17 (Cambridge, Mass.)  
 $\text{p}^{10}$  (saec. iv) : p(aulus). Rom. i. 1-7 (Cambridge, Mass.) Sd  $\alpha$  1032  
 $\text{p}^{13}$  (saec. iv) : p. Hebr. ii. 14-v. 5 ; x. 8-xi. 13, 28-xii. 17 (London)  
 $\text{p}^{15}$  (saec. iv) : p. 1 Cor. vii. 18-viii. 4 (Cairo)  
 $\text{p}^{16}$  (saec. iv) (fortasse eiusdem codicis ac  $\text{p}^{15}$ ) : p. Phil. iii. 9-17 ; iv. 2-8  
     (Cairo)  
 $\text{p}^{17}$  (saec. iv) : p. Hebr. ix. 12-19 (Cambridge)  
 $\text{p}^{18}$  (saec. iii-iv) : r. i. 4-7 (London)  
 $\text{p}^{20}$  (saec. iii) : a. Iac. ii. 19-(iii. 2)-iii. 9 (Princeton)  
 $\text{p}^{32}$  (saec. iii) : p. Tit. i. 11-15 ; ii. 3-8 (Manchester)  
 $\text{p}^{33}$  (saec. vi-vii) : a. Act. xv (Vienna)  
 $\text{p}^{37}$  (saec. iii) : e. Mt. xxvi. 19-52 (Ann Arbor)  
 $\text{p}^{38}$  (saec. iv) : a. Act. xviii. 27-xix. 6, xix. 12-16 (Ann Arbor)  
 $\text{p}^{41}$  (saec. ?) : a. Act. xvii-xxii lacunosi (Vienna)  
 $\text{p}^{45}$  (saec. iii in.) : e. a. lacunosi (London, Vienna)  
 $\text{p}^{46}$  (saec. iii in.) : p. desunt 86 folia ex 104 (London, Ann Arbor)  
 $\text{p}^{47}$  (saec. iii) : r. ix. 10-xvii. 2. (London)  
 $\text{p}^{48}$  (saec. iii) : a. Act. xxiii. 11-16, 24-29 (Florence)

<sup>1</sup> Secundum Gregorium Von Dobschütz Lietzmann numerati (cf. *Die griechischen Handschriften des Neuen Testaments*, von Caspar René Gregory, Leipzig, 1908, et *ZNTW* uol. xxiii, xxv, xxvii etc.).

<sup>2</sup> Sd = numeri Sodeniani (cf. *Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt hergestellt auf Grund ihrer Textgeschichte*, von Hermann von Soden, Berlin, Bd. i (1902) p. 102 ff.)

<sup>3</sup> Interdum epistolae catholicae siue canonicae sub hoc siglo comprehensae sunt.

# SIGLA

## (B) MEMBRANACEI

### (1) UNCIALIBUS LITTERIS SCRIPTI

- N** (saec. iv) : e a p r (euelatio) (Sinaiticus) (London, Leipzig) Sd δ 2  
**N\*** significat primam scripturam, ubi idem aut recentior librarius postea emendauit : sic quoque in codicibus A, B, C, D, G, H, K, L, N, X, Δ, Π, 046, 0142, 1, 7, 17, 31, 33, 40, 69, 97, 123, 124, 161, 216, 262, 425, 429, 464, 482, 700, 1080, 1908, 2023  
**N<sup>a</sup> N<sup>b</sup> N<sup>c</sup> (N<sup>c1</sup>) N<sup>cb</sup> N<sup>cc</sup> N<sup>d</sup>** uarii correctores eiusdem codicis : sed uide *Scribes and Correctors of the Codex Sinaiticus* by H. J. M. Milne and T. C. Skeat (British Museum, 1938)
- A** (saec. v) : e a p r (deest aliquantum) ('Alexandrinus'<sup>1</sup>) (London) Sd δ 4  
**A\*** uide **N\*** : uarii correctores **A\*\* A<sup>2</sup> A<sup>corr.</sup>**
- B** (saec. iv) : e a p (desunt Hebr. ix. 14-xiii. 25 ; 1, 2 Tim. Tit. Philem.) (Vaticanus) (Rome) Sd δ 1  
**B\*** uide **N\*** : correctores **B<sup>2</sup> B<sup>3</sup>**
- C** (saec. v) : e a p r (fragmenta) (Paris) Sd δ 3  
**C\*** uide **N\*** : correctores sunt **C\*\* C<sup>2</sup> C<sup>3</sup> C<sup>corr.</sup>**
- D** (saec. v-vi) : e a (mutilus) (Graeco-Latinus) (Codex Bezae) (Cambridge) Sd δ 5  
**D\*** uide **N\*** : corrector **D<sup>2</sup> : D<sup>supp.</sup>** (saec. ix) addidit quae deperierant
- D** (saec. vi) : p (desunt pauca) (Graeco-Latinus) (Paris) Sd α 1026  
**D\*** uide **N\*** : correctores **D<sup>b</sup> D<sup>c</sup> D<sup>2</sup> D<sup>3</sup> D<sup>corr.</sup>**
- E** (saec. vi) : a (desunt pauca) (Graeco-Latinus) (Oxford) Sd α 1001  
**(F** (saec. ix) : p (Graeco-Latinus) (Cambridge) Sd α 1029)
- G** (saec. ix-x) : e (London, Cambridge) Sd ε 87  
**G\*** uide **N\***
- G** (saec. ix) p (Graeco-Latinus) (Dresden) Sd α 1028 : cum **F** certe cognatissimus, secundum nonnullos eius archetypus
- H** (saec. ix-x) : e (Hamburg, Cambridge) Sd ε 88
- H** (saec. ix et x) : a (mutilus) (Modena) Sd α 6
- H** (saec. vi) : p (mutilus) (Athos, Kiev, Moscow, Leningrad, Paris, Turin) Sd α 1022 exemplar editionis Epistularum Paulinarum, quam (saec. iv-v ?) emisit Euthalius (uide infra)  
**H\*** uide **N\*** : **H\*\*** codicis corrector
- I** e = 079 (uide infra)
- I** p = 088 (uide infra)
- K** (saec. ix) : e (Paris) Sd ε 71
- K** (saec. ix) : a p (Actus et aliquantum Pauli desunt) (Moscow) Sd A<sup>πp1</sup> et I<sup>1</sup>  
**K\*** uide **N\***
- L** (saec. viii) : e (aliqua ex parte mutilus) (Paris) Sd ε 56  
**L\*** uide **N\***
- L** (saec. ix) a p (desunt Actus i. 1-viii. 9) (Rome) Sd α 5

<sup>1</sup> Fortasse potius Constantinopolitanus nominandus (uide u. c. F. C. Burkitt, *Journ. Theol. Stud.* xi. [1909-10] 603-606).

# SIGLA

- M** (saec. ix) : e (Paris) Sd € 72  
**M p** = 0121 (uide infra)  
**N** (saec. vi) : e (mutilus) (Leningrad, Patmos, Rome, London, Vienna) Sd € 19  
     **N\*** uide **N\*** : **N<sup>ms</sup>** uide infra  
**O** (saec. vi) : e (Mt. mutilus) (Paris) Sd € 21  
**P** (saec. vi) : e (mutilus) (Wolfenbüttel) Sd € 33  
**P** (saec. ix) : a p r (mutilus) (Leningrad) Sd α 3  
     **P<sup>2</sup>** corrector codicis  
**Q** (saec. v) : e (mutilus) (Wolfenbüttel) Sd € 4  
**R** (saec. vi) : e (mutilus) (London) Sd € 22  
**S** (saec. x) : e (Rome) Sd € 1027  
**T** (saec. v) : e (fragmenta) (Rome) Sd € 5  
**U** (saec. ix-x) : e (Venice) Sd € 90  
**V** (saec. ix) : e (mutilus) (Moscow) Sd € 75  
**W** (saec. iv-v) : e (Washington)  
**X** (saec. x) : e (mutilus) (Munich) Sd A<sup>3</sup>  
     **X\*** uide **N\***  
**Y** (saec. ix) : e (Banbury) Sd € 073  
**Z** (saec. vi) : e (mutilus) (Dublin) Sd € 26  
**Γ** (saec. ix-x) : e (mutilus) (Oxford, Leningrad) Sd € 70  
**Δ** (saec. ix-x) : e (Graeco-Latinus) (St. Gall) Sd € 76  
     **Δ\*** uide **N\***  
**Θ** (038) (saec. ix) : e (Tiflis) Sd € 050  
**Λ** (saec. ix) : e (Lc. Ioh.) (Oxford) Sd € 77  
**Ξ** (saec. viii) : e (mutilus) (London) Sd A<sup>1</sup>  
**Π** (saec. ix) : e (mutilus) (Leningrad) Sd € 73 = fam. Π ed. S. Lake (1936)  
     **Π\*** uide **N\***  
**Σ** (saec. vi) : e (Mt. Mc.) (Rossano) Sd € 18  
**Φ** (saec. vi) : e (Mt. Mc., sed mutilus) (Berat) Sd € 17  
**Ψ** (saec. viii-ix) : e a p (desunt Mt. Mc. i. 1-ix, 4) (Athos) Sd δ 6  
**Ω** (saec. viii-ix) : e (Athos) Sd € 61  
**046** (saec. x) : r (Rome) Sd α 1070  
     **046\*** uide **N\***  
     **046\*\*** corrector eiusdem codicis  
**047** (saec. ix-x) : e (Athos) Sd € 95  
**048** (saec. v) : a p (fragmenta) (Rome) Sd α 1  
**051** (saec. ix-x) : r (Athos)  
**052** (saec. x) : r (Athos)  
**059** (saec. iv) : e (Mc. xv (29)-(38)) (Vienna) Sd € 09  
**061** (saec. iv-vi) : p (fragmenta) (Paris) Sd α 1035  
**063** (saec. ix-x) : e (Lc. fragmenta) (Moscow) Sd € 64  
**064** (saec. vi) : e (Mt. xxvii. 7-30) (Kiev) Sd € 10  
**066** (saec. v) : a (fragmenta) (Leningrad) Sd α 1000  
**070** (saec. v) : e (fragmenta) (Oxford) Sd € 6  
**071** (saec. v-vi) : e (fragmentum) (Cambridge, Mass.)

# SIGLA

- 076 (saec. v-vi) : a (fragmentum) Sd α 1008  
 079 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 16  
 083 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 31  
 084 (saec. vi) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 24  
 085 (saec. vi-vii) : e (fragmenta) (Leningrad) Sd ε 23  
 086 (saec. vi) : e (fragmenta) (London) Sd ε 35  
 088 (saec. v) : p (fragmenta) (Leningrad) Sd α 1021  
 091 (saec. vi) : e (fragmentum) (Leningrad) Sd ε 30  
 099 (saec. vii-viii) : e (fragmentum) (Paris) Sd ε 47  
 0105 (saec. vii) : e (Ioh. vi. 71-vii. 46) (Vienna) Sd ε 45  
 0112 (saec. vii) : e (fragmenta) (Sinai) Sd ε 46  
 0116 (saec. viii-ix) : e (fragmenta) (Naples) Sd ε 58  
 0120 (saec. ix (?)) : a (fragmenta) (Rome) Sd α 1005  
 0121 (saec. ix) : p (fragmenta) (London, Hamburg) Sd α 1031  
 0124 (saec. ix (?)) : e (fragmenta) (Paris) Sd ε 78  
 0131 (saec. ix) : e (fragmenta) (Cambridge) Sd ε 81  
 0142 (saec. x) : a p (Munich) Sd O<sup>6</sup>  
 0142\* uide N\*  
 0162 (saec. iv) : e (Ioh. ii. 11-22)  
 0163 (saec. v) : r (xvi. 17-20)  
 0165 (saec. iv-v) : a (fragmenta) (Berlin)  
 0170 (saec. iv) : e (Lc. xxii. 45-47, 50-53) (Aschmunen)  
 Ox(yrynchus) 1169 (saec v-vi) : Mt. (fragm.)

## (2) MINUSCULIS LITTERIS SCRIPTI

- 1 &c. = consensus codicum 1-118-131-209, qui archetypum omnium deperditum  
 repraesentat : de cuius lectionibus ubi aliquantulum dubii est, 1 (&c.) aut  
 (1) &c. scripsi  
 1 (saec. xii ?) : e a p (Basle) Sd δ 254  
 1\* uide N\*  
 1 (saec. xii-xiii) : r (Maihingen) Sd A<sup>ν</sup>20  
 2 (saec. xii ?) : e (Basle) Sd ε 1214  
 2 (saec. xii ?) : a p (Basle) Sd α 253  
 3 (saec. xii) : e a p (Vienna) Sd δ 253  
 4 (saec. xiii ?) : e (Paris) Sd ε 371  
 5 (saec. xiv) : e a p (Paris) Sd δ 453  
 6 (saec. xiii) : e a p (Paris) Sd δ 356  
 7 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 287  
 7\* uide N\*  
 10 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 372  
 11 (saec. xii) : e (Paris) Sd ε 297  
 13 &c. = consensus codicum 13-69-124-230-346-543-788-826-828-983-1689-  
 1709, qui omnes uel fere omnes ad archetypum unum redeunt, qui olim in Sicilia  
 aut Calabria erat.  
 13 (&c.) et (13) &c. uide 1 &c.



# SIGLA

- 13 (saec. xiii) : e (Paris) Sd € 368  
 17 (saec. xv) : e (Paris) Sd € 525  
 17\* uide N\*  
 17\*\* huius codicis corrector  
 18 (saec. xiv) : e a p r (Paris) Sd δ 411  
 19 (saec. xii) : e (Paris) Sd A<sup>214</sup>  
 21 (saec. xii) : e (Paris) Sd € 286  
 22 (saec. xii) : e (Paris) Sd € 288  
 26 (saec. xi) : e (Paris) Sd € 165  
 28 (saec. xi) : e (Paris) Sd € 168  
 29 (saec. x) : e (Paris) Sd € 1022  
 31 (saec. xiii?) : e (Paris) Sd € 375  
 31\* uide N\*  
 32 (saec. xii) : e (Paris) Sd € 296  
 33 (saec. ix-x) : e a p (Paris) Sd δ 48  
 33\* uide N\*  
 36 (saec. xii?) : a (Oxford) Sd A<sup>πp20</sup>  
 38 (saec. xiii) : e a p (Paris) Sd δ 355  
 40 (saec. xi-xii) : e (Paris) Sd A<sup>155</sup>  
 40\* uide N\*  
 42 (saec. xi) : a p r (Frankfurt a. O.) Sd α 107  
 49 (saec. xi?) : e (Oxford) Sd € 155  
 50 (saec. xi-xii) : e (Oxford) Sd A<sup>152</sup>  
 56 (saec. xv) : e (Oxford) Sd € 517  
 57 (saec. xii) : e a p (Oxford) Sd δ 255  
 60 (saec. xiii) : e r (Cambridge) Sd € 1321  
 61 (saec. xvi) : e a p r (Dublin) Sd δ 603  
 63 (saec. x-xi) : e (Dublin) Sd A<sup>118</sup>  
 64 (saec. xii-xiii) : e (Marquess of Bute) Sd € 1287  
 66-(saec. xii-xiii) : e (Cambridge) Sd € 1286  
 69 (saec. xv) : e a p r (Leicester) Sd δ 505  
 69\* uide N\*  
 71 (saec. xii) : e (London) Sd € 253  
 72 (saec. xi) : e (London) Sd € 110  
 74 (saec. xiii) : e (Oxford) Sd € 321  
 77 (saec. xi) : e (Vienna) Sd A<sup>143</sup>  
 81 (saec. xi) : a (London) Sd α 162  
 82 (saec. x) : a p r (Paris) Sd O<sup>1</sup>  
 86 (saec. x) : e (Pressburg) Sd € 1030  
 88 (saec. xii?) : a p r (Naples) Sd α 200  
 90 (saec. xvi) : e a p (Amsterdam) Sd δ 652  
 90\*\* corrector eiusdem codicis  
 91 (saec. xi) : a p r (Paris) Sd O<sup>14</sup>  
 93 (saec. x) : a p r (Paris) Sd α 51  
 94 (saec. xiii) : a p r (Paris) Sd O<sup>31</sup>

# SIGLA

- 97 (saec. xii) : a p (Wolfenbüttel) Sd α 260  
 97\* uide N\*
- 101 (saec. xi) : a p (Dresden) Sd O<sup>17</sup>  
 102 (saec. xiv ?) : a p (Moscow) Sd α 499  
 103 (saec. xi) : a p (Moscow) Sd O<sup>28</sup>  
 103\*\* corrector eiusdem codicis
- 104 (saec. xi) : a p r (London) Sd α 103  
 105 (1611) (saec. xi-xii) : a p r (Athens) Sd α 208  
 110 (saec. xii) : a p r (London) Sd α 204  
 115 (saec. x-xi) : e (London) Sd ε 1096  
 118 (saec. xiii) : e (Oxford) Sd ε 346  
 121 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 366  
 122 (saec. xii) : e a p (Leyden) Sd δ 258  
 123 (saec. xi ?) : e (Vienna) Sd ε 174  
 123\* uide N\*
- 124 (saec. xii) : e (Vienna) Sd ε 1211  
 124\* uide N\*
- 126 (saec. xii) : e (Wolfenbüttel) Sd ε 185  
 131 (saec. xiv-xv) : e a p (Rome) Sd δ 467  
 141 (saec. xiii-xiv) : e a p r (Rome) Sd δ 408  
 151 (saec. x) : e (Rome) Sd A<sup>17</sup>  
 157 (saec. xii) : e (Rome) Sd ε 207  
 161 (saec. x-xi) : e (Rome) Sd ε 1005  
 161\* uide N\*
- 172 (saec. xiv-xv ?) : a p r (Berlin) Sd α 404  
 174 (saec. xi) : e (Rome) Sd ε 109  
 180 (saec. xiii) : (e a p) r (Rome) Sd α 300  
 181 (saec. xi) : a p r (Rome) Sd α 101  
 201 (saec. xiv) : e a p r (London) Sd δ 403  
 203 (saec. xii) : r (London) Sd α 203  
 205 (saec. xv) : e a p r (Venice) Sd δ 500  
 206 (saec. xiii) : a p (London) Sd α 365  
 209 (saec. xiv ?) : e a p r (Venice) Sd δ 457, α 1581  
 216 (saec. xiv) : a p (London) Sd α 469  
 216\* uide N\*
- 218 (saec. xiii) : e a p r (Vienna) Sd δ 300  
 220 (saec. xiv) : e (Vienna) Sd ε 457  
 225 (saec. xii) : e (Vienna) Sd ε 1210  
 229 (saec. xii) : e (Escorial) Sd ε 1206  
 230 (saec. xi) : e (Escorial) Sd ε 173  
 234 (saec. xiii) : e a p (Copenhagen) Sd δ 365  
 234\*\* eiusdem codicis corrector
- 235 (saec. xiv) : e (Copenhagen) Sd ε 456  
 238 (saec. x-xi) : e (Moscow, Dresden) Sd A<sup>145</sup>  
 240 (saec. xii) : e (Moscow) Sd Z<sup>ε 21</sup>

# SIGLA

- 241 (saec. xi) : e a p r (Dresden) Sd δ 507  
 242 (saec. xii) : e a p r (Moscow) Sd δ 206  
 244 (saec. xii) : e (Moscow) Sd Z<sup>ε 20</sup>  
 245 (saec. xii) : e (Moscow) Sd ε 1226  
 248 (saec. xiii) : e (Moscow) Sd ε 395  
 249 (saec. xi) : e (Moscow) Sd N<sup>ι 10</sup>  
 250 (saec. xi) : a p r (Paris) Sd O<sup>10</sup>  
 251 (saec. xi) : e (Moscow) Sd ε 192  
 253 (saec. x-xi) : e (Moscow) Sd A<sup>123</sup>  
 254 (saec. xv) : a p r (Athens) Sd O<sup>Θ 42</sup>  
 255 (saec. xi) : a p (Berlin) Sd α 174  
 258 (saec. xiii) : e (Dresden) Sd ε 388  
 262 (saec. x ?) : e (Paris) Sd ε 1020  
 262\* uide N\*  
 263 (saec. xiii-xiv) : e a p (Paris) Sd δ 372  
 264 (saec. xii ?) : e (Paris) Sd ε 284  
 271 (saec. xi ?) : e (Paris) Sd ε 169  
 296 (saec. xvi) : e a p r (Paris) Sd δ 600  
 299 (saec. x-xi) : (Paris) Sd A<sup>21</sup>  
 299\*\* eiusdem codicis corrector  
 307 (saec. x-xi) : a (Paris) Sd A<sup>πρ 11</sup>  
 309 (saec. xiii) : a p (Cambridge) Sd α 351  
 314 (saec. xi) : a p r (Oxford) Sd O<sup>11</sup>  
 319 (saec. xii) : a p (Cambridge) Sd α 256  
 321 (saec. xii) : a p (London) Sd α 254  
 322 (saec. xv) : a p (London) Sd α 550  
 323 (saec. xi-xii) : a p (Geneva) Sd α 157  
 326 (saec. xii) : a p (Oxford) Sd α 257  
 327 (saec. xiii) : a p (Oxford) Sd O<sup>36</sup>  
 328 (saec. xiii) : a p (Leyden) Sd α 358  
 330 (saec. xii) : e a p (Leningrad) Sd δ 259  
 336 (saec. xv) : a p r (Hamburg) Sd α 500  
 346 (saec. xii) : e (Milan) Sd ε 226  
 356 (saec. xii) : a p (Cambridge) Sd A<sup>605</sup>  
 367 (saec. xiv) : e a p r (Florence) Sd δ 400  
 383 (saec. xiii) : a p (Oxford) Sd α 353  
 385 (saec. xv) : a p r (London) Sd α 506  
 389 (saec. xi) : e (Rome) Sd ε 105  
 398 (saec. xi-xii) : a p (Cambridge) Sd α 189  
 421 (saec. xii) : a p (Vienna) Sd α 259  
 424 (saec. xi) : a p r (Vienna) Sd O<sup>12</sup>  
 424\*\* eiusdem codicis diligentissimus corrector, qui ante oculos codicem  
 alterum antiquissimum habebat  
 425 (saec. xiv) : a p (Vienna) Sd α 457  
 425\* uide N\*

# SIGLA

429 (saec. xiv et xv) : a p r (Wolfenbüttel) Sd α 398  
429\* uide N\*

431 (saec. xii) : e a p (Strasbourg) Sd δ 268

432 (saec. xiii-xiv) : r (Rome) Sd α 501

435 (saec. x) : e (Leyden) Sd ε 1031

436 (saec. xi) : a p (Rome) Sd α 172

440 (saec. xii) : e a p (Cambridge) Sd δ 260

441 (saec. xiii) : a p (Upsala) } Sd O<sup>18</sup>

442 (saec. xiii) : a p (Upsala) }

452 (saec. xii) : a p r (Rome) Sd α 206

453 (saec. xiv?) : a (Rome) Sd A<sup>7p</sup> 40

456 (saec. x?) : a p r (Florence) Sd α 52

460 (saec. xiii-xiv) : a p (Venice) Sd α 397

460<sup>lat.</sup> : interpretatio Latina in eodem codice

462 (saec. xiii) : a p (Moscow) Sd α 359

463 (saec. xii) : a [p] (Moscow) deperditus

464 (saec. xi) : a p (Moscow) Sd α 165

464\* uide N\*

468 (2062) (saec. xiii) : r (Paris) Sd O α 30

469 (saec. xiii-xiv) : a p r (Paris) Sd α 306

472 (saec. xiv?) : e (London) Sd ε 1386

474 (saec. xi?) : e (London) Sd ε 137

478 (saec. x-xi) : e (London) Sd ε 1082

482 (saec. xiii) : e (London) Sd ε 329

482\* uide N\*

489 (saec. xiv) : e a p (Cambridge) Sd δ 459

498 (saec. xiv) : e a p r (London) Sd δ 402

506 (saec. xi-xii) : e a p r (Oxford) Sd δ 101

543 (saec. xii) : e (London) Sd ε 257

559 (saec. xi) : e (London) Sd ε 139

565 (saec. ix-x) : e (Leningrad) Sd ε 93

565\*\* corrector eiusdem codicis

569 (saec. xi) : e (Leningrad) Sd A<sup>151</sup>

579 (saec. xiii) : e (Paris) Sd ε 376

582 (saec. xiv) : e a p r (Ferrara) Sd δ 410

614 (saec. xiii?) : a p (Milan) Sd α 364

616 (?) (saec. xv) : a p r (Milan) Sd α 503

618 (saec. xii) : a p (Modena) Sd α 261

625 (saec. xi) : a p (Rome) Sd α 159

630 (saec. xiv) : a p (Rome) Sd α 461

642 (saec. xv) : a p (London) Sd α 552

680 (saec. xiv) : e a p r (Cheltenham) Sd δ 103

700 (saec. xi) : e (London) Sd ε 133

700\* uide N\*

713 (saec. xii-xiii) : e r (Wisbech) Sd ε 351

# SIGLA

- 788 (saec. xi) : e (Athens) Sd € 1033  
 792 (saec. xiii-xiv) : e r (Athens) Sd α 1575  
 826 (saec. xii) : e (Grotta Ferrata) Sd € 218  
 828 (saec. xii) : e (Grotta Ferrata) Sd € 219  
 876 (saec. xiii) : a p (London) Sd α 356  
 959 (saec. xiv) : e a p (Athos) Sd δ 461  
 983 (saec. xiii) : e (Athos) Sd € 3017  
 1069 (saec. xiii) : a p (Athos) Sd α 375  
 1071 (saec. xii) : e (Athos) Sd € 1279  
 1076 (saec. x) : e (Athos) Sd € 1140  
 1077 (saec. x) : e (Athos) Sd € 1139  
 1078 (saec. x) : e (Athos) Sd A<sup>159</sup>  
 1079 (saec. x) : e (Athos) Sd € 1045  
 1080 (saec. ix-x) : e (Athos) Sd A<sup>312</sup>  
 1080\* uide N\*  
 1278 (saec. xii) : e (Manchester) Sd € 277  
 1342 (saec. xiii) : e (Jerusalem) Sd € 1311  
 1443 (saec. xi) : e (Athos) Sd € 1138  
 1444 (saec. x-xi) : e (Athos) Sd € 2009  
 1445 (saec. xiv) : e (Athos) Sd € 1457  
 1449 (saec. xi) : e (Athos) Sd € 2097  
 1485 (saec. xii) : e (Athos) Sd € 2020  
 1510 (saec. xi) : e (Athos) Sd € 2024  
 1518 (saec. xv) : a p (Constantinople) Sd α 551  
 1582 (saec. x) : e (Athos) Sd € 183  
 1611 uide 105  
 1689 (saec. xii) : e (Serres) Sd € 1054  
 1709 (saec. xiv ?) : e (Berat) Sd € 1053 (?)  
 1719 (saec. xiii) : r (Athos) Sd α 312  
 1734 (saec. xi) : p r (Athos) Sd α 105  
 1739 (saec. x) : a p (Athos) Sd α 278  
 1765 (saec. xiv) : a p (London) Sd α 486  
 1828 (saec. xiii) : r (Athens) Sd α 202  
 1854 (saec. xi) : a p r (Athos) Sd α 115  
 1894 (saec. xii et xvi) : a p r (Jerusalem) Sd α 210 α 1870  
 1906 (saec. xi) : p (Paris) Sd O<sup>π 101</sup>  
 1908 (saec. xi) : p (Oxford) Sd O<sup>π 103</sup>  
 1908\* uide N\*  
 1909 (saec. xii-xiii) : p (Munich) Sd C<sup>π 20</sup>  
 1912 (saec. x-xi) : p (Vienna) Sd α 1066  
 1913 (saec. xiii) : p (Leipsic) Sd @<sup>π 32</sup>  
 1918 (saec. xiii) : r p (Rome) Sd α 403  
 1944 (saec. xv) : p (Modena) deperditus  
 1952 (saec. xiv) : p (Rome) Sd O<sup>π 40</sup>  
 2015 (saec. xv) : r (Oxford) Sd α 1580

# SIGLA

- 2016 (saec. xv) : r (London) Sd a 1579  
 2017 (saec. xv) : r (Dresden) Sd a 1582  
 2018 (saec. xiv) : r (Vienna) Sd A<sub>v</sub><sup>46</sup>  
 2019 (saec. xiii) : r (Vienna) Sd A<sub>v</sub><sup>80</sup>  
 2020 (saec. xv) : r (Rome) Sd a 1573  
 2021 (saec. xv) : r (Rome) Sd a 1572  
 2023 (saec. xv) : r (Moscow) Sd A<sub>v</sub><sup>66</sup>  
 2023\* uide N\*  
 2026 (saec. xv-xvi) : r (Paris) Sd A<sub>v</sub><sup>501</sup>  
 2034 (saec. xv-xvi) : r (Rome) Sd A<sub>v</sub><sup>50</sup>  
 2036 (saec. xiv) : r (Rome) Sd A<sub>v</sub><sup>40</sup>  
 2037 (saec. xiv) : r (Munich) Sd A<sub>v</sub><sup>45</sup>  
 2038 (saec. xvi) : r (Munich) Sd A<sub>v</sub><sup>600</sup>  
 2039 (saec. xii?) : r (Dresden) Sd a 1271  
 2040 (saec. xi-xii) : r (London) Sd A<sub>p</sub><sup>11</sup>  
 2041 (saec. xiv) : r (London) Sd a 1475  
 2049 (saec. xv-xvi) : r (Athens) Sd a 1684  
 2050 (saec. xii) : r (Escorial) Sd a 1273  
 2053 (saec. xii) : r (Messina) Sd O<sup>a</sup> 31  
 2056 (saec. xv) : r (Rome) Sd A<sub>v</sub><sup>49</sup>  
 2057 (saec. xiv-xv) : r (Rome) Sd a 1576  
 2059 (saec. xi) : r (Rome) Sd A<sub>v</sub><sup>10</sup>  
 2070 (saec. xv) : r (Athos) Sd A<sub>v</sub><sup>403</sup>  
 2071 (saec. xvii) : r (Athens) Sd A<sub>v</sub><sup>70</sup>  
 2091 (saec. xiv-xv) : r (Athens) Sd A<sub>v</sub><sup>502</sup>  
 2125 (saec. x) : a (fragmenta) (Modena) Sd a 48  
 2138 (saec. xi) : a p r (Moscow) Sd a 116  
 2147 (saec. xii) : e a p r (Leningrad) Sd δ 299  
 2186 (saec. xi-xii) : r (Athos) Sd A<sub>v</sub><sup>23</sup>  
 2196 (saec. xiv-xv) : r (Athos) Sd a 1687  
 2258 (saec. xvi) : r (Athos) Sd a 1770  
 2298 (saec. xi-xii) : a p (Paris) Sd a 171  
 2302 (saec. xv) : r (Jerusalem)  
 2305 (saec. xiii) : r (Athos)  
 2321 (saec. x) : r (Meteora, Thessaly) Sd a 1073  
 2322 (saec. x) : r (Meteora, Thessaly) Sd a 1072  
 ω = plerique codices graeci

## VERSIONES ANTIQUAE

ℒ consensus ℒ (vt.) et ℒ (vg.)

ℒ (vt.) (saec. ii (?) iii-iv) Latina uetus (e a p r), consensus codicum siue omnium siue plerorumque, qui eam uersionem (eas uersiones) repraesentare uidentur

codices citati sunt hi :—

# SIGLA

- (e): a (saec. iv) (mutilus) (Vercelli)  
 b (saec. v-vi) (mutilus) (Verona)  
 c (saec. xii) (Paris)  
 d (saec. v) (Cambridge) pars Latina codicis Graeci D  
 e (saec. v) (mutilus) (Trent, Dublin, London)  
 (f (saec. vi) (mutilus) (Brescia). Is codex non ueteris Latinae uersionis, sed pars Latina codicis Gothico-Latini, et potius inter codices Vulgatae Latinae adnumerandus esse uidetur<sup>1</sup>)  
 f\* cf. N\*
- (ff (ff 1) (saec. x) (Mt.) (Leningrad))  
 ff 2 (ff) (saec. v) (mutilus) (Paris)  
 g (g 1) (saec. ix) (Mt.) (Paris)  
 (gat (saec. viii) (Paris))  
 h (saec. v) (Mt.) (mutilus) (Rome)  
 i (saec. v-vi) (Lc. Mc.) (mutilus) (Vienna)  
 k (saec. iv) (Mc. viii. 8-11, 14-16; viii. 19-xvi. 9; Mt. i. 1-iii. 10; iv. 2 xiv. 17; xv. 20-36) (Turin)  
 l (saec. vii) (Breslau)  
 l\* cf. N\*
- m: sub hoc signo indicantur uarii codices 'Speculi' Pseudo-Augustiniani, quod opus multos locos ex utroque Testamento secundum textum Hispanicum saeculi quarti praebet  
 (mm (saec. x-xi) (London))  
 n (saec. iv-v) (fragmenta) (St. Gall)  
 q (saec. vii) (mutilus) (Munich)  
 r (saec. vi) (Dublin)
- (a) (c (saec. xiii) (Paris)) recentior pars eiusdem codicis qui supra  
 d uide supra  
 - e pars Latina codicis Graeci E  
 ff (saec. ix-x) (Iac.) (Leningrad)  
 g 2 (saec. x-xi) (fragmentum) (Milan)  
 gig (saec. xiii) (Stockholm)  
 h (saec. v) (Ac. iii. 2-iv. 18; v. 23-vii. 2; vii. 42-viii. 2; ix. 4-23; xiv. 5-23; xvii. 34-xviii. 19; xxiii. 8-24; xxvi. 20-xxvii. 13; 1 Petr. iv. 17-2 Petr. ii. 7; 1 Ioh. i. 8-iii. 20) (Paris)  
 m uide supra  
 p (saec. xiii) (i. 1-xiii. 5; xxviii. 16-31) (Paris)  
 p\* uide N\*: p<sup>2</sup> codicis corrector  
 q (saec. vi) (1, 2 Petr. 1 Ioh. fragmenta) (Munich)  
 s (saec. vi) (Ac. Iac. 1 Petr. fragmenta) (Vienna)  
 t (saec. xi) (fragmenta) (Paris)  
 w (saec. xv) (Wernigerode)  
 (p) (c uide supra sub (a))

<sup>1</sup> Cf. F. C. Burkitt, *Journ. Theol. Stud.* i, 129-134; xi. 611-613.

# SIGLA

d pars Latina codicis Graeci D

d\* uide N\*

d\*\* codicis corrector

g pars Latina codicis Graeci G

g  $\frac{1}{2}$  significat codicem duas lectiones praebere, unam interlinearem

m uide supra

r (saec. vi) (fragmenta) (Munich, Götting)

t uide supra

(r) gig (saec. xiii) (Stockholm) idem codex qui supra

h (saec. v) (i. 1-ii. 1; viii. 7-ix. 12; xi. 16-xii. 14; xiv. 15-xvi. 5) (Paris)

idem codex qui supra

ℒ (vg.) (saec. iv) Latina 'Vulgata' (siue Hieronymi ueteris Latinae recensio) (e a p r)

ℒ consensus ℒ (vt.) et ℒ (vg.) et ℒ (hl.)<sup>1</sup> et ℒ (pal.)

ℒ (vt.) (saec. ii-iii) Sura Vetus, consensus ℒ (vt.<sup>s</sup>) et ℒ (vt.<sup>c</sup>) (e)<sup>2</sup>

ℒ (vt.<sup>s</sup>) = Surae Veteris codex palimpsestus Sinaiticus (saec. iv-v) (Mt. i. 1-vi. 10; viii. 3-xvi. 15; xvii. 11-xx. 24; xxi. 20-xxviii. 7; Mc. i. 12-44; ii. 21-iv. 17; iv. 41-v. 26; vi. 5-Lc. i. 16; i. 38-v. 28; vi. 12-fin.; Ioh. i. 25-47; ii. 16-iv. 37; v. 6-25; v. 46-xviii. 31; xix. 40-xxi. 25 (Sinai)

ℒ (vt.<sup>c</sup>) = Surae Veteris codex Nitriensis Curetonianus (saec. v) (Mt. i. 1-viii. 22; x. 32-xxiii. 25; Mc. xvi. 17-20; Ioh. i. 1-42; iii. 5-viii. 19; xiv. 10-12, 15-19, 21-24, 26-29; Lc. ii. 48-iii. 16; vii. 33-xvi. 12; xvii. 1-xxiv. 44 (London, Berlin)

ℒ (vg.) (saec. v) Sura Vulgata ('Peshitta') (e a[ = Act. 1 Petr. 1 Ioh. Iac.] p)

ℒ (ph.) (saec. vi) Sura Philoxeniana (a[ = 2 Petr. 2, 3 Ioh. Iud.] r)

ℒ (hl.) (saec. vii) Sura Heracleensis, quae est recensio uersionis ℒ (ph.) (e a p r)

ℒ (hl.\*) stellula ex ipsis uersionis codicibus lectionibus nonnullis adposita

ℒ (hl.<sup>ms</sup>) lectio codicum marginalis, quae a textuali differt, secundum codices Graecos qui interpretatori praesto erant

ℒ (hl.<sup>ms</sup> gr) lectio marginalis, quae Graece ex codicibus his exscripta est

ℒ (pal.) (saec. vi) Sura Palaestinensis (e a p r, fragmenta)

ℒ (pal.\*) cf. N\*

ℒ (pal.<sup>corr</sup>) corrector codicis cuiusdam eius uersionis

ℒ consensus ℒ (sah.) et ℒ (boh.)

ℒ (sah.) (saec. iii-iv) Aegyptiaca Sahidica (Aegypti Superioris) (e a p r)

ℒ (boh.) (saec. vi-vii) Aegyptiaca Bohairica (Aegypti Inferioris) (e a p r)

ℒ (saec. v?) Armeniaca (e a p)

ℒ (r) = consensus ℒ (vt.) et ℒ (vg.)

ℒ (vt.) (saec. v) = Armeniaca Vetus

ℒ (vg.) (saec. xii) = Armeniaca Vulgata

ℒ (saec. iv) Gothica (Ulfila) (e p, mutila)

ℒ (saec. vi) Georgica (e)

ℒ (saec. v-vii) Aethiopica (e a p r)

<sup>1</sup> Raro ℒ (ph.) pro ℒ (hl.): uide infra

<sup>2</sup> Raro in Epistulis Pauli citata ex Ephraemi commentario



# SIGLA

## SCRIPTORUM TESTIMONIA

- Acac. = Acacius episcopus Caesarensis Palaestinae (saec. iv)  
*Act.-Archel.* = *Acta Archelai* (saec. iii, [lat.] saec. iv)  
*Act. Graec. Conc. Lateran.* = *Acta Graecae Concilii Laterani* (saec. vii)  
*Acta Pionii* (saec. ii-iii)  
*Act. Thom.* = *Acta Thomae* (saec. iii) ([syr.]-gr.)  
Adamantius (saec. iii), qui scripsit *Dial.* (quod uide)  
African. = Iulius Africanus (uide infra)  
Alexandr. = Alexander, scriptor a Socrate (saec. v) citatus  
Amb. (Ambr.) = Ambrosius episcopus Mediolaniensis (lat.) (saec. iv)  
Ambst. = 'Ambrosiaster' (lat.) (saec. iv)  
Amphiloch. = Amphilochius episcopus Iconiensis (saec. iv)  
Andr. = Andreas archiepiscopus Caesarensis Cappadociae (saec. vi)  
Aphr. = Aphraates episcopus Sancti Matthaei (syr.) (saec. iv)  
Apollin. = Apollinaris episcopus Laodicensis (saec. iv)  
Apollin.-discip. = eiusdem Apollinaris discipulus aliquis  
Apring. = Apringius Pacensis (Lusitaniae) (saec. iv)  
Are. = Arethas archiepiscopus Caesarensis Cappadociae (saec. ix-x)  
Arrius Alexandrinus (saec. iv)  
Aster. = Asterius Cappadox (saec. iii-iv)  
Ath. = Athanasius episcopus Alexandrinus (saec. iv)  
Athenag. = Athenagoras Atheniensis (saec. ii)  
*Auct.-Promiss.* = Auctor tractatus De Promissionibus etc. sub nomine Prosperi Aquitani uulgati (lat.), Quoduultdeus (saec. v)  
*Auct.-xlii-Mans.* = Auctor tractatus De xlii Mansionibus Filiorum Israhel (lat.) (saec. ?)  
*Auct.-Rebapt.* uide *Rebapt.*  
Aug. = Augustinus episcopus Hipponiensis (lat.) (saec. iv-v)  
Bas. = Basilius episcopus Caesarensis Cappadociae (saec. iv)  
Bed. = Beda 'Venerabilis' (lat.) (saec. vii-viii)  
Caesar.-Naz. = Caesarius Nazianzenus (saec. iv)  
*Can.-Apost.* = *Canones 'Apostolorum'* (gr. syr. lat.) (saec. iv)  
Cassian. = Iohannes Cassianus abbas Massiliensis (lat.) (saec. iv-v)  
Cassiod. = Flavius Magnus Aurelius Cassiodorus Senator (lat.) (saec. v-vi)  
(citauit praecipue commentarium eius discipulorumque in Epistulas Pauli (falso sub nomine Primasii editum), sed raro nisi ubi a latina Vulgata discrepat)  
Chr. = Iohannes ('Chrysostomus') patriarcha Constantinopolitanus (saec. iv-v)  
Chr.<sup>lat.</sup> = interpretatio latina eius homiliarum in ep. Heb. a Mutiano scholastico facta saec. vi  
Chromat. = Chromatius episcopus Aquileiensis (lat.) (saec. iv-v)  
*Chron.-Pasch.* = *Chronicon Paschale* (saec. vii)  
Claud.-Taurin. = Claudius episcopus Taurinensis (lat.) (saec. ix)  
Clem. = Clemens Alexandrinus (saec. ii-iii)

# SIGLA

- Clem.-Hom.* } = *Clementinae Homiliae et Recognitiones* ([gr.]-lat.-syr.) (saec. iv)  
*Clem.-Recogn.* }  
*Clem.-Rom.* = Clemens episcopus Romanus (saec. i)  
*Conc.-Antioch.* = *Acta Concilii Antiocheni* (saec. iii)  
*Conc.-Carth.* (Carthag.) = *Acta Concilii Carthaginensis* (lat.) (saec. iii)  
*Const.-Apost.* = *Constitutiones 'Apostolicae'* (saec. [iii]-iv)  
*Cosm.* = Cosmas Indicopleustes Alexandrinus (saec. vi)  
*Cypr.* = Cyprianus episcopus Carthaginensis (lat.) (saec. iii)  
*Cyr.* (Cyr.-Alex.) = Cyrillus archiepiscopus Alexandrinus (saec. iv-v)  
*Cyr.<sup>arm.</sup>* = interpretatio Armeniaca operum eius (saec. viii)  
*Cyr.<sup>syr.</sup>* = interpretatio Syriaca operum eius (saec. v-vi)  
*Cyr.-Schol.<sup>arm.</sup>* = interpretatio Armeniaca scholiorum in eius opera (saec. viii)  
*Cyr.-Hier.* = Cyrillus episcopus Hierosolymitanus (saec. iv)  
*Dial.* = *Dialogus contra Marcionitas* (saec. iii) cf. Adamantius  
*Diat.* = Diatessaron Tatiani ([gr.]-syr.-[arm.]-arab.) (saec. ii)  
*Did.* = Didymus Alexandrinus (saec. iv)  
*Did.<sup>lat.</sup>* = eiusdem operis interpretatio Hieronymiana (lat.) (saec. iv)  
*Didasc.-Apost.* = *Didascalia 'Apostolorum'* ([gr.]-syr.-lat.-arab.-aeth.) (saec. iv)  
*Diod.* = Diodorus episcopus Tarsensis (saec. iv)  
*Dion. Alex.* = Dionysius episcopus Alexandrinus (saec. iii)  
*Docetae* heretici (saec. ii)  
*Doct.-Apost.* = Didache (gr.-lat.) (saec. i-ii)  
*Ephr.* = Ephraemus Edessenus (syr.<sup>1</sup>) (saec. iv)  
*Epiph.* = Epiphanius episcopus Salaminensis Cypri (saec. iv-v)  
*Epist.-Vienn.* = *Epistula ecclesiae Viennensis* (saec. ii)  
*Eus.* = Eusebius episcopus Caesarensis Palaestinae (saec. iii-iv)  
*Eus. 'Can.'* = Eusebii canones seu tabulae, ex quibus quid quot contineatur euangeliiis statim apparet  
*Eus.<sup>syr.</sup>* = interpretatio Syriaca aliquot eius operum (saec. v)  
*Eus.-Emes.* = Eusebius Emesenus Phoenices (saec. iv)  
*Euthal.* = Euthalius (ὁ εὐθυματώδης), editor epistularum Pauli (saec. iv-v?); uide H (p) sub codd. Graec.  
*Euthal.<sup>col.</sup>* = P (a p r) supra, cuius manus saec. xiv init. Euthaliana adscriptit  
*Euthal.<sup>cod.\*</sup>* uide N\*  
*Eutych.* = Eutyches hereticus (saec. v)  
*Ev. (Evang.)-Matth.-Hebr.* (Hebr.) (saec. ii?)  
*Ev.-Nazar.* = *Evangelium Nazarenorum a Hieronymo citatum* = *Ev.-Matth.-Hebr.* (q. u.)  
*Ev. (ang. sec.) Petr.* (saec. ii)  
*Facund.* = Facundus episcopus Hermianensis Africae (lat.) (saec. vi)  
*Faust.* (Faustus) ap. Aug. = Faustus Mileuitanus Numidia, episcopus Manicheus, ab Augustino citatus (lat.) (saec. iv-v)  
*Faustin.* = Faustinus presbyter Romanus (lat.) (saec. iv)  
*Filast.* = Filaster episcopus Brixianus (lat.) (saec. iv-v)

<sup>1</sup> Interdum interpretatio Armeniaca tangitur.

# SIGLA

- Fotinus Sirmiensis** (gr. lat.) (saec. iv)  
**Fulg.** = Fulgentius episcopus Ruspensis Africae (lat.) (saec. v-vi)  
**Gaud.** = Gaudentius episcopus Brixianus (lat.) (saec. iv-v)  
**Greg.-Illib.** = Gregorius episcopus Illiberitanus Hispaniae Baeticae (lat.) (saec. iv)  
**Greg.-Naz.** = Gregorius episcopus Nazianzenus Cappadociae (saec. iv)  
**Greg.-Nyss.** = Gregorius episcopus Nyssenensis Cappadociae (saec. iv)  
**Haym.-Autissiod.** = Haymo monachus Autissiodorensis (lat.) (saec. ix)  
**Heges.** = Hegesippus Romanus (saec. ii)  
**Heluid.** = Heluidius Romanus (?) (lat.) (saec. iv)  
**Heracl.** = Heracleon (gnosticus) (saec. ii)  
**Hesych.** = Hesychius patriarcha Hierosolymitanus (saec. vi-vii)  
**Hier.** = Hieronymus presbyter (lat.) (saec. iv-v)  
**Hil.** = Hilarius episcopus Pictaviensis (lat.) (saec. iv)  
**Hipp.** = Hippolytus Romanus (saec. ii-iii)  
**Hipp.<sup>slav.</sup>** = slavonica interpretatio cuiusdam operis Hippolyti (ante saec. xii)  
**Iren.** = Irenaeus episcopus Lugudunensis (saec. ii)  
**Iren.<sup>lat.</sup>** = interpretatio latina Irenaei operis (saec. iv)  
**Isid.-Pel.** (Pelus.) = Isidorus Pelusiota Aegypti (saec. v)  
**Iul.(Iulian.)-Aecl.** = Iulianus episcopus Aeclanensis (lat.) (saec. v)  
**Iul.-Afr.** (Afric.) = Iulius Africanus (saec. iii)  
**Iunil.** = Iunilius Africanus (lat.) (saec. vi)  
**Iust.** (Iustin.) = Iustinus Martyr (saec. ii)  
**Iuu.** (Iuuenc.) = Iuuencus presbyter Hispanus (lat.) (saec. iv)  
**Leo** episcopus Romanus (lat.) (saec. v)  
**Liberat.** = Liberatus archidiaconus Carthaginensis (lat.) (saec. vi)  
**Lucif.** = Lucifer episcopus Calaritanus (lat.) (saec. iv)  
**Macar.** = Macarius Magnes (saec. iv-v)  
**Macro.** = Macrobius episcopus Donatianorum Romanus (lat.) (saec. iv)  
**Marc.** = Marcellus episcopus Ancyritanus (saec. iv)  
**Marcos.** = Marcosii heretici (saec. ii)  
**Marin.** = Marinus ab Eusebio citatus  
**Marutha** scriptor Syrus (syr.) (saec. v)  
**Max.-Taur.** = Maximus episcopus Taurinensis (lat.) (saec. iv-v)  
**Maximin.** = Maximinus Arrianus (lat.) (saec. iv-v)  
**Melion** = Marcion Ponticus et Romanus (saec. ii)  
**Meth.** (Method.) = Methodius episcopus Olympius Lyciae (saec. iii-iv)  
**Naassen.** = Naasseni (gnostici) (saec. ii-iii)  
**Nestor.** = Nestorius episcopus Constantinopolitanus (gr. syr.) (saec. v)  
**Nicet.** = Niceta episcopus Remesianensis Daciae (lat.) (saec. iv-v)  
**Nonn.** = Nonnus Panopolitanus Aegypti (saec. iv-v)  
**Nouat.** = Nouat[ian]us presbyter Romanus (lat.) (saec. iii)  
**Op.-Imperf.** = *Opus imperfectum in Mattheum* (lat.) (saec. v-vi)  
**Optat.** = Optatus episcopus Mileuitanus Numidiae (lat.) (saec. iv)  
**Oresies.** = Oresiesis monachus Tabbennensis Aegypti (saec. iv)

# SIGLA

- Orig. = Origenes Alexandrinus (saec. iii)  
 Orig.<sup>cat.</sup> = catena in 1 Cor. partim ex Origenis commentario desumpta  
 Orig.<sup>lat.</sup> = interpretationes Latinae Origenis operum (saec. iv-vi)  
 Oros. = Paulus Orosius presbyter Hispaniae Tarraconensis (lat.) (saec. v)  
 Pacian. = Pacianus episcopus Barcinonensis (lat.) (saec. iv)  
 Pallad. = Palladius Galata (saec. iv-v)  
 Pamph. = Pamphilus presbyter Caesareensis Palaestinae (saec. iii-iv)  
 Pamph.<sup>lat.</sup> = interpretatio Latina cuiusdam eius operis (saec. iv-v)  
 Patric. = Patricius Hibernorum 'apostolus' (lat.) (saec. ii potiusquam v)  
 Paul.(Paulin.)-Nol. = Paulinus episcopus Nolanus (lat.) (saec. iv-v)  
 Pelag.<sup>1</sup> = Pelagius monachus Britto uel Scottus, Romae et alibi degens (lat.)  
 (saec. iv-v). Citavi praecipue commentarium eius in epistulas Pauli secundum formam originalem (ed. meam Cantabr. 1926)  
 Perat. = Perateni heretici (saec. ii-iii)  
 Petil. = Petilianus Africanus hereticus, quem Augustinus refutat (lat.) (saec. v)  
 Petr.-Alex. = Petrus episcopus Alexandrinus (saec. iii-iv)  
 Petr.-Laod. = Petrus Laodicensis Suriae (saec. vi-vii)  
 Pierius presbyter Alexandrinus (saec. iii)  
 Polyc. = Polycarpus martyr Zmyrnaeus (saec. ii)  
 Porph. (Porphyr.) = Porphyrius (saec. iii-iv)  
 Possid. = Possidius episcopus Calamensis Numidiae (lat.) (saec. v)  
 Primas. = Primasius episcopus Hadrumetinus Africae (lat.) (saec. vi)  
 Priscill. = Priscillianus episcopus Caesaraugustanus (lat.) (saec. iv) : nonnumquam fort. = aequalis eius Instantius  
 Procop. = Procopius Gazensis (saec. vi)  
*Prom.* uide *Auct. Prom.*  
 Ps.- = Pseudo-, nominibus auctorum praepositum, quorum titulis falso tradita sunt opera quaedam, ueluti Ps.-Ath., Ps.-Aug. *adu.* Fulg. Don. (saec. iv?) Ps.-Chr., Ps.-Cypr., Ps.-Ign., Ps.-Sarap. *at praecipue*  
 Ps.-Hier. = Pseudo-Hieronymus, retractator et interpolator commentarii Pelagiani in epistulas Pauli (uide supra), (lat.) (saec. v-vi), quem, ubi a Vulgata abhorret, citavi secundum editionem meam (Cantabr. 1931)  
 Ptolem. = Ptolemaeus (gnosticus) apud Irenaeum citatus (saec. ii)  
*Rebapt.* = libellus *de Rebaptismate* (lat.) (saec. iii)  
 Rufin. = Rufinus presbyter Aquileiensis (lat.) (saec. iv-v)  
 Ruricius episcopus Lemouicensis (lat.) (saec. v)  
 Salu. = Saluianus presbyter Massiliensis (lat.) (saec. v)  
 Sedul.-Scott. = Sedulius Scottus (lat.) (saec. ix) = textus Pelagianus  
 Serap. (Sarap.) = Serapion episcopus Thmuitanus Aegypti (saec. iv)  
 Seuer.-Antioch. = Seuerus patriarcha Antiochenus Suriae (saec. v-vi)  
 Siric. = Siricius episcopus Romanus (lat.) (saec. iv)  
 Socr. = Socrates scholasticus Constantinopolitanus (saec. v)  
 Sulp. = Sulpicius Seuerus (lat.) (saec. iv-v)

<sup>1</sup> Fere numquam citatus nisi ubi textum a Vulgata diuersum praebet.

## SIGLA

- Tat.** = Tatianus Surus Romae degens (saec. ii) uide Diat.  
**Tert.** = Tertullianus presbyter Carthaginensis ([gr.] lat.) (saec. ii-iii)  
**Thdrt.** = Theodoretus episcopus Cyrrhesticus Suriae (saec. v)  
**Theod.-Mops.** = Theodorus episcopus Mopsuhestenus Ciliciae (saec. iv-v)  
**Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>** = interpretatio latina eius expositionis nonnullarum epistularum Paulinarum (saec. vi)  
**Theotecn.** = Theotecnus episcopus Caesareensis Palaestinae (saec. iii)  
**Tit.-Bost.** = Titus episcopus Bostrenus Arabiae (saec. iv)  
**Tyc. (Tycon.)** = Tyconius (Tichonius) Donatistarum in Africa episcopus (lat.) (saec. iv)  
**Valentin.** = (1) Valentinus (gnosticus) (saec. ii) : Valentiniani eius sectatores  
                   = (2) Valentinus discipulus Apollinaris (uide supra)  
**Vict.-Ant.** = Victor Antiochenus (saec. v-vi)  
**Vict.-Tunn.** = Victor episcopus Tunnunensis Africae (lat.) (saec. vi)  
**Vict. Vitens.** = Victor episcopus Vitensis Africae (lat.) (saec. v)  
**Victorin.** = Gaius Marius Victorinus 'Afer' Romae degens (lat.) (saec. iv)  
**Victorin.-Poetou.** = Victorinus episcopus Poetouiensis Pannoniae (lat.) (saec. iii-iv)  
**Vig. (Vigil.)** = Vigilius episcopus Tapsitanus Africae (lat.) (saec. v)  
**Zeno** episcopus Veronensis (lat.) (saec. iv)



## COMPENDIA GENERALIA

- ( ) modo alternam lectionem amplectitur, modo aliquantum dubii testimonio subesse significat  
 [ ] uerba aut litteras in nonnullis testibus omissas amplectitur  
 § etc. significant ex tribus etc. locis ubi uerba citata sunt testem nominatum bis etc. ita legere  
 ? aliquantum dubii de testimonio significat

*accurat.* = accurati  
*accurator.* = accuratiores  
*add.* = addit, addunt  
*additam.* = additamento  
*al.* = alii (siue codices siue testes), alius  
*alig.* = aliqui  
*alt.* = alterum  
*ap.* = apud  
*artic.* = articulus  
*bon.* = boni  
*c.* = cum  
*capit.* = capitulum  
*cel., cett.* = ceteri  
*cf.* = confer  
*cod.* = unus codex  
*codd.* = codices nonnulli  
*comm.* = commentarius (interdum supra positum, ubi textus et commentarius uarias lectiones exhibere uidentur)  
*complur.* = complures  
*confl.* = conflat  
*coniung.* = coniungit, coniungunt  
*conpend.* = compendium  
*corr.* = correxerit, corrector  
*def.* = deficit  
*deperd.* = deperditi  
*ed.* = editor modernus (praecipue ubi codices noti aliam lectionem stabilire)  
*edd.* = editores (moderni) [uidentur]  
*err.* = error  
*eu., euang.* = euangelium  
*euu.* = euangelia  
*exc.* = excepto, exceptis  
*fem.* = femininum  
*fin.* = finis  
*fort.* = fortasse

*Graec.* = Graeci  
*heret.* = hereticus  
*homoeot.* = homoeoteleuton  
*imperat.* = imperatium  
*imperf.* = imperfectum  
*interpr.* = interpretatio  
*interrog.* = interrogationis  
*Journ. Theol. Stud.* = Journal of Theological Studies, vols. i- (London, 1900- )  
*Lat., Latt.* = Latini  
*LXX* = Vetus Testamentum Graecum in Ecclesia usitatum, saeculis iii-i ante Christum confectum  
*masc.* = masculinum  
*mg* = margo  
*minusc.* = codices minusculis litteris (saec. ix-xv) scripti  
*mult.* = multi  
*nonnull.* = nonnulli  
*nou.* = nouum  
*obi.* = obiectum  
*om.* = omittit, omittunt  
*omn.* = omnes  
*opt.* = optimus, optimi  
*parall.* = paralleli  
*patr.* = patres  
*pauc.* = pauci (codices etc.)  
*pauciss.* = paucissimi  
*persaep.* = persaepe  
*pler.* = plerique, codices plerique  
*plur.* = plurimi  
*pr.* = primum, prius  
*praem.* = praemittit, praemittunt  
*punct.* = punctum  
*quart.* = quartum

## CONPENDIA GENERALIA

*rell.* = reliqui, codices reliqui  
*saep.* = saepe  
*saepiss.* = saepissime  
*schol.* = scholia  
*sec.* = secundum  
*sem.* = semel  
*seq.* = sequens  
*sext.* = sextum  
*sim.* = similiter, uel similia  
*susp̃ic.* = suspicantur  
*temp.* = tempus  
*tert.* = tertium

*test.* = testes  
*tot.* = totum  
*tr.* = transposuit  
*txt.* = textus (uide *comm.*)  
*typogr.* = typographicus  
*u.* = uersus (sing.)  
*uers.* = uersus  
*uerss.* = uersiones  
*uet.* = ueteres  
*uid.* = uidetur  
*uu.* = uersus (plur.)

ω vide p. xviii



# ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ

## ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ Δαβίδ, υἱοῦ Ἀβραάμ. **I**

Ἀβραὰμ ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ· Ἰσαὰκ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· **2**  
Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ· Ἰούδας **3**  
δὲ ἐγέννησε τὸν Φαρὲς καὶ τὸν Ζαρὰ ἐκ τῆς Θάμαρ· Φαρὲς δὲ ἐγέν-  
νησε τὸν Ἑσρώμ· Ἑσρώμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀράμ· Ἀράμ δὲ ἐγέν- **4**  
νησε τὸν Ἀμιναδάβ· Ἀμιναδάβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ναασσών· Ναασ-  
σών δὲ ἐγέννησε τὸν Σαλμών· Σαλμών δὲ ἐγέννησε τὸν Βοὺζ ἐκ τῆς **5**  
Ῥαχάβ· Βοὺζ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὠβηδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὠβηδ δὲ ἐγέν-  
νησε τὸν Ἰεσσαί· Ἰεσσαὶ δὲ ἐγέννησε τὸν Δαβίδ τὸν βασιλέα. **6**

Δαβίδ δὲ ἐγέννησε τὸν Σολομώντα ἐκ τῆς τοῦ Οὐρίου· Σολομών **7**  
δὲ ἐγέννησε τὸν Ῥοβοάμ· Ῥοβοὰμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀβιά· Ἀβιά  
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀσάφ· Ἀσάφ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσαφάτ· Ἰωσα- **8**  
φάτ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωράμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ὀζίαν· Ὀζίας **9**  
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωάθαμ· Ἰωάθαμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀχαζ· Ἀχαζ δὲ  
ἐγέννησε τὸν Ἑζεκίαν· Ἑζεκίας δὲ ἐγέννησε τὸν Μανασσῆ· Μανασ- **10**  
σῆς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀμώσ· Ἀμὼς δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσίαν· Ἰωσίας **11**  
δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας  
Βαβυλῶνος.

Μετὰ δὲ τὴν μετοικεσίαν Βαβυλῶνος Ἰεχονίας ἐγέννησε τὸν **12**  
Σαλαθιήλ· Σαλαθιήλ δὲ ἐγέννησε τὸν Ζοροβάβελ· Ζοροβάβελ δὲ **13**  
ἐγέννησε τὸν Ἀβιούδ· Ἀβιούδ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιακείμ· Ἐλιακείμ

---

*In antiquissimis ecclesiae exemplaribus euangelium quadruplex singulari numero  
εὐαγγέλιον, et euangelium quodque κατὰ Ματθαῖον, κατὰ Μάρκον etc. titulatum fuisse  
notum est; sed crescente aëno uariis modis ampliabantur tituli.*

---

**I. 8** Ἰωράμ δὲ ἐγέννησεν] *add.* τὸν Ὀχοσίαν, Ὀχοσίας δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἰωάς, Ἰωὰς  
δὲ ἐγέννησεν τὸν Ἀμασίαν, Ἀμασίας δὲ ἐγέννησεν **S** (vt.<sup>o</sup>) **Œth** **Diat.** **Aphr.** **Epiph.** (*cf.*  
**D ap.** **Lc.**) (= **I Paral.** **iii.** **11 ss.**), *quae nomina, praeter rell. test., diserte om.* **Iul.-**  
**Afr.** **Ambst.** <sup>11</sup> Ἰωσίας δὲ ἐγέννησεν] *add.* τὸν Ἰωακείμ, Ἰωακείμ δὲ ἐγέννησεν  
**Θ M U al. S** (**hl. pal.**) **Diat.** **Iren.**<sup>lat.</sup> **Aphr.** **Epiph.** (= **I Paral.** **iii.** **15 s.**): *praeter*  
*rell. testes, diserte om.* **Ambst.**

- 14 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἀζώρ· Ἀζώρ δὲ ἐγέννησε τὸν Σαδώκ· Σαδώκ δὲ  
 15 ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχείμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἐλιοῦδ· Ἐλιοῦδ δὲ  
 ἐγέννησε τὸν Ἐλεάζαρ· Ἐλεάζαρ δὲ ἐγέννησε τὸν Ματθάν· Ματθάν  
 16 δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακώβ· Ἰακώβ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωσήφ, τὸν ἄνδρα  
 Μαρίας, ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός.
- 17 Πᾶσαι οὖν αἱ γενεαὶ ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαβὶδ γενεαὶ δεκατέσ-  
 σарες· καὶ ἀπὸ Δαβὶδ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενεαὶ δεκα-  
 τέσσαρες· καὶ ἀπὸ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος ἕως τοῦ Χριστοῦ  
 γενεαὶ δεκατέσσαρες.
- 18 Τοῦ δὲ <sup>a</sup> Ἰησοῦ Χριστοῦ ἡ γένεσις οὕτως ἦν· μνηστευθείσης τῆς  
 μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσήφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς, εὗρέθη  
 19 ἐν γαστρὶ ἔχουσα ἐκ Πνεύματος Ἁγίου. Ἰωσήφ δὲ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς,  
 δίκαιος ὢν, καὶ μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματίσαι, ἐβουλήθη λάθρα  
 20 ἀπολῦσαι αὐτήν. ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἐνθυμηθέντος, ἰδού, ἄγγελος  
 Κυρίου κατ' ὄναρ ἐφάνη αὐτῷ λέγων, Ἰωσήφ, υἱὸς Δαβὶδ, μὴ  
 φοβηθῆς παραλαβεῖν Μαριάμ τὴν γυναῖκά σου· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ  
 21 γεννηθὲν ἐκ Πνεύματος ἑστίν Ἁγίου. τέξεται δὲ υἱόν, καὶ καλέσεις  
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦν, αὐτὸς γὰρ σώσει τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν  
 22 ἁμαρτιῶν αὐτῶν. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ  
 23 τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ  
 ἔξει, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ·  
 24 ὃ ἔστι μεθερμηνεύμενον Μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. ἐγερθεὶς δὲ ὁ Ἰωσήφ  
 ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐποίησεν ὡς προσέταξεν αὐτῷ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καὶ  
 25 παρέλαβε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν, ἕως οὗ  
 ἔτεκεν υἱόν· καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἸΗΣΟΥΝ.
- 2 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις  
 Ἡρώδου τοῦ βασιλέως, ἰδού, μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς

<sup>a</sup> οἱ. Ἰησοῦ

16 τὸν ἄνδρα . . . Χριστός p<sup>1</sup> N B ω ℒ (vg.) S (vg.) E Tert. : ὃ μνηστευθεῖσα παρθένος Μαριάμ ἐγέννησεν Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστὸν Θ 13 &c. ℒ (vt.) S (vt.) A Ambst. al. 18 Ἰησοῦ Χριστοῦ p<sup>1</sup> N ω S (vg. hl.) E A E th Diat. Iren. 1/3 Orig. Eus. : χριστοῦ ℒ S (vt.) Iren.<sup>lat.</sup> 2/3 al. : Χριστοῦ Ἰησοῦ B Orig.<sup>lat.</sup> Hier. : Ἰησοῦ W 74 γένεσις] γέννησις L ω Iren. Orig. 21 υἱόν] add. σοι S (vt.) καλέσεις] καλέσει L ℒ (vt.<sup>8</sup>) S (vg.) Amb. 25 οὐκ ἐγίνωσκεν αὐτήν ἕως οὗ οἱ. ℒ (vt.<sup>k</sup>) S (vt.<sup>8</sup>) : lived purely with her until S (vt.<sup>c</sup>) Diat. ἐκάλεσε] he called S (vt.<sup>s</sup>) E : she called S (vt.<sup>c</sup> vg.) Diat. (?) υἱόν οἱ N B Z 1 &c. 33 ℒ (vt.) S (vt. pal.) E Amb. : τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον C D W ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) A E th Diat. Epiph. Hier. Aug. (ex Lc. ii. 7)

Ἱεροσόλυμα λέγοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; 2  
εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἤλθομεν προσκυ-  
νῆσαι αὐτῷ. ἀκούσας δὲ Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς ἐταράχθη, καὶ πᾶσα 3  
Ἱεροσόλυμα μετ' αὐτοῦ. καὶ συναγαγὼν πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ 4  
γραμματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται.  
οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ἐν Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας· οὕτω γὰρ γέγραπται 5  
διὰ τοῦ προφήτου, Καὶ σύ, Βηθλεὲμ, γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη 6  
εἶ ἐν τοῖς ἡγεμόσιν Ἰούδα· ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται ἡγούμενος, ὅστις  
ποιμανεῖ τὸν λαόν μου τὸν Ἰσραήλ. τότε Ἡρώδης, λάθρα καλέσας 7  
τοὺς μάγους, ἠκρίβωσε παρ' αὐτῶν τὸν χρόνον τοῦ φαινομένου  
ἀστέρος. καὶ πέμψας αὐτοὺς εἰς Βηθλεὲμ εἶπε, Πορευθέντες ἀκρι- 8  
βῶς ἐξετάσατε περὶ τοῦ παιδίου· ἐπὶ δὲ εὔρητε, ἀπαγγείλατέ μοι,  
ὅπως καγὼ ἐλθὼν προσκυνήσω αὐτῷ. οἱ δὲ ἀκούσαντες τοῦ βασιλέως 9  
ἐπορεύθησαν· καὶ ἰδοὺ, ὁ ἀστήρ, ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀνατολῇ, προῆγεν  
αὐτοὺς, ἕως ἐλθὼν ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. ἰδόντες δὲ τὸν 10  
ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην σφόδρα. καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν 11  
οἰκίαν εἶδον τὸ παιδίον μετὰ Μαρίας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ πεσόντες  
προσεκύνησαν αὐτῷ, καὶ ἀνοίξαντες τοὺς θησαυροὺς αὐτῶν προσή-  
νεγκαν αὐτῷ δῶρα, χρυσὸν καὶ λίβανον καὶ σμύρναν. καὶ χρηματι- 12  
σθέντες κατ' ὄναρ μὴ ἀνακάμψαι πρὸς Ἡρώδην δι' ἄλλης ὁδοῦ ἀνε-  
χώρησαν εἰς τὴν χώραν αὐτῶν.

Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου φαίνεται κατ' 13  
ὄναρ τῷ Ἰωσήφ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν  
μητέρα αὐτοῦ, καὶ φεῦγε εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἵσθι ἐκεῖ ἕως ἂν εἶπω  
σοί· μέλλει γὰρ Ἡρώδης ζητεῖν τὸ παιδίον, τοῦ ἀπολέσαι αὐτό.  
ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέλαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ νυκτός, καὶ 14  
ἀνεχώρησεν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἦν ἐκεῖ ἕως τῆς τελευτῆς Ἡρώδου· 15  
ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος,  
Ἐξ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου. τότε Ἡρώδης, ἰδὼν ὅτι ἐνε- 16  
παίχθη ὑπὸ τῶν μάγων, ἐθυμώθη λίαν, καὶ ἀποστείλας ἀνείλε  
πάντας τοὺς παῖδας τοὺς ἐν Βηθλεὲμ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὀρίοις αὐτῆς,  
ἀπὸ διετοῦς καὶ κατωτέρω, κατὰ τὸν χρόνον ὃν ἠκρίβωσε παρὰ τῶν  
μάγων. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου λέγον- 17

2. 11 τοὺς θησαυροὺς] τὰς πῆρας Epiph. 2

18 τος, Φωνὴ ἐν Ῥαμᾷ ἠκούσθη, κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολὺς, Ῥαχὴλ  
 κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσί.  
 19 Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἡρώδου, ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου κατ' ὄναρ  
 20 φαίνεται τῷ Ἰωσήφ ἐν Αἰγύπτῳ λέγων, Ἐγερθεὶς παράλαβε τὸ  
 παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ πορεύου εἰς γῆν Ἰσραὴλ· τεθνή-  
 21 κασι γὰρ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν τοῦ παιδίου. ὁ δὲ ἐγερθεὶς παρέ-  
 λαβε τὸ παιδίον καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν Ἰσραὴλ·  
 22 ἀκούσας δὲ ὅτι Ἀρχέλαος βασιλεύει ἐπὶ τῆς Ἰουδαίας ἀντὶ Ἡρώδου  
 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐφοβήθη ἐκεῖ ἀπελθεῖν· χρηματισθεὶς δὲ κατ' ὄναρ  
 23 ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἔλθων κατέφκησεν εἰς  
 πόλιν λεγομένην Ναζαρέτ· ὅπως πληρωθῇ τὸ ρηθὲν διὰ τῶν προφη-  
 τῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται.  
 3 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις παραγίνεται Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς  
 2 κηρύσσων ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Ἰουδαίας, λέγων, Μετανοεῖτε· ἤγγικε  
 3 γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ ρηθὲς διὰ Ἡσαΐου  
 τοῦ προφήτου λέγοντος, Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε  
 4 τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ὁ  
 Ἰωάννης εἶχε τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἀπὸ τριχῶν καμήλου καὶ ζώνην  
 5 μέλι ἄγριον. τότε ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν Ἱεροσόλυμα, καὶ πᾶσα  
 6 ἡ Ἰουδαία, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου· καὶ ἐβαπτίζοντο  
 ἐν τῷ Ἰορδάνῳ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας  
 7 αὐτῶν. ἰδὼν δὲ πολλοὺς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων ἐρχο-  
 μένους ἐπὶ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς  
 8 ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς; ποιήσατε οὖν  
 9 καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας· καὶ μὴ δόξητε λέγειν ἐν ἑαυτοῖς,  
 Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι δύναται ὁ Θεὸς  
 10 ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἤδη δὲ ἡ ἀξίνη  
 πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κεῖται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν  
 11 καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἐγὼ μὲν βαπτίζω  
 ὑμᾶς ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν· ὁ δὲ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἰσχυρότερός  
 μου ἐστίν, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς τὰ ὑποδήματα βαστάσαι· αὐτὸς ὑμᾶς  
 12 βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί· οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ

<sup>18</sup> ὀδυρμὸς] *add.* and much groaning  $\Sigma$  (vt.) Marutha  
 snatch away  $\Sigma$  (vt.<sup>c</sup>) Aphr.

<sup>20</sup> παιδίου] *add.* to

αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνάξει τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην, τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει πυρὶ ἀσβέστω.

Τότε παραγίνεται ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐπὶ τὸν Ἰορδάνην 13 πρὸς τὸν Ἰωάννην, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰωάννης 14 διεκώλυεν αὐτὸν λέγων, Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ βαπτισθῆναι· καὶ σὺ ἔρχῃ πρὸς με; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, 15 Ἄφες ἄρτι· οὕτω γὰρ πρέπειν ἐστὶν ἡμῖν πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. τότε ἀφίησιν αὐτόν. καὶ βαπτισθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἀνέβη 16 εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ὕδατος· καὶ ἰδοῦ, ἀνέωχθησαν <sup>b</sup> αὐτῷ οἱ οὐρανοί, καὶ εἶδε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καταβαῖνον ὥσεί περιστερὰν, καὶ ἐρχόμενον ἐπ' αὐτόν· καὶ ἰδοῦ, φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα, Οὗτός 17 ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα.

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, 4 πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ διαβόλου. καὶ νηστεύσας ἡμέρας τεσσαρά- 2 κοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα ὕστερον ἐπέινασε. καὶ προσελθὼν 3 ὁ πειράζων εἶπεν αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰπὲ ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γένωνται. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Γέγραπται, Οὐκ ἐπ' ἄρτω 4 μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ. τότε παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς τὴν ἁγίαν 5 πόλιν, καὶ ἔστησεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ λέγει 6 αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, βάλε σεαυτὸν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐντελεῖται περὶ σοῦ, καὶ ἐπὶ χειρῶν ἀρᾶσί σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σοῦ. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 7 Πάλιν γέγραπται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. πάλιν 8 παραλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν, καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν, καὶ 9 εἰπὲν αὐτῷ, Ταῦτα πάντα σοι δώσω, ἐὰν πεσὼν προσκυνήσῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὑπαγε, Σατανᾶ· γέγραπται γάρ, Κύριον 10

<sup>b</sup> om. αὐτῷ

3. <sup>16</sup> ὕδατος] *add.* and his (a great) light shone around (*uel sim.*) **℥** (vt.<sup>as</sup>) Iustin. Diat. αὐτῷ om. **℣**\* **B** **℥** (vt.) **℥** (sah.) Iren. Hil. Vig. ὥσεί] *ὡς* D Iren. Eus.  $\frac{1}{2}$  <sup>17</sup> λέγουσα] *add.* πρὸς αὐτόν D **℥** (vt.<sup>codd.</sup>) **℥** (vt.) (*non* Iren.) οὗτός ἐστιν] *σὺ εἶ* D **℥** (vt.<sup>a</sup>) **℥** (vt.) (Iustin.) Iren. Hil. Aug. μου] *add.* καὶ **℥** (vt.) Diat.

4. <sup>2</sup> καὶ νύκτας τεσσαράκοντα om. **I** &c. **℥** (vt.<sup>c</sup>) Diat. (= **Lc.** iv. 2) <sup>4</sup> ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος om. D **℥** (vt.) **℥** (pal.) *patr. Lat. nonnull.* <sup>6</sup> χειρῶν] *arms* **℥** (vt.) (*ex Ps. xci. 12 syr. vg.*) <sup>10</sup> ὑπαγε] *add.* ὁπίσω [μου] (*ex xvi. 23*) D **L** (**I** &c., 28 al. **℥** (vt.<sup>codd. pler.</sup>) **℥** (vt. hl.) **℥** (sah.<sup>codd.</sup> boh.<sup>codd.</sup>) **℥** **℥** **℥** Iustin. Diat. Ath. al.



- 11 τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. τότε  
ἀφήσιν αὐτὸν ὁ διάβολος· καὶ ἰδοὺ, ἄγγελοι προσήλθον καὶ διηκόνουν  
αὐτῷ.
- 12 Ἀκούσας δὲ ὅτι Ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν,  
13 καὶ καταλιπὼν τὴν Ναζαρέτ ἐλθὼν κατώκησεν εἰς Καπερναοὺμ τὴν  
14 παραθαλασσίαν ἐν ὁρίοις Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλεὶμ· ἵνα πληρωθῇ  
15 τὸ ῥηθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Γῇ Ζαβουλὼν καὶ  
γῇ Νεφθαλεὶμ ὁδὸν θαλάσσης πέραν τοῦ Ἰορδάνου, Γαλιλαία τῶν  
16 ἔθνων, ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει εἶδε φῶς μέγα, καὶ τοῖς καθη-  
17 μένοις ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς. ἀπὸ τότε  
ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς κηρύσσειν καὶ λέγειν, Μετανοεῖτε· ἤγγικε γὰρ  
ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.
- 18 Περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδε δύο  
ἀδελφούς, Σίμωνα τὸν λεγόμενον Πέτρον καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν  
αὐτοῦ, βάλλοντας ἀμφίβληστρον εἰς τὴν θάλασσαν· ἦσαν γὰρ ἁλιεῖς.  
19 καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων.  
20 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. καὶ προβάς  
21 ἐκεῖθεν εἶδεν ἄλλους δύο ἀδελφούς, Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ  
Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἐν τῷ πλοίῳ μετὰ Ζεβεδαίου τοῦ  
πατρὸς αὐτῶν, καταρτίζοντας τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ ἐκάλεσεν αὐτούς.  
22 οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες τὸ πλοῖον καὶ τὸν πατέρα αὐτῶν ἠκολούθησαν  
αὐτῷ.
- 23 Καὶ περιήγεν ἐν ὅλῃ τῇ Γαλιλαίᾳ <sup>c</sup> ὁ Ἰησοῦς, διδάσκων ἐν ταῖς  
συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ  
24 θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν ἐν τῷ λαῷ. καὶ  
ἀπῆλθεν ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εἰς ὅλην τὴν Συρίαν· καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ  
πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, ποικίλαις νόσοις καὶ βασάνοις συνεχο-  
μένους, δαιμονιζομένους καὶ σεληνιαζομένους καὶ παραλυτικούς· καὶ  
25 ἑθεράπευσεν αὐτούς. καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ  
τῆς Γαλιλαίας καὶ Δεκαπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων καὶ Ἰουδαίας καὶ  
πέραν τοῦ Ἰορδάνου.

<sup>c</sup> om. ὁ Ἰησοῦς

11 διάβολος] add. ἄχρι καιροῦ S (vt.) Diat. (— Lc. iv. 13) 17 μετανοεῖτε et γὰρ  
om. B (vt.<sup>k</sup>) S (vt.) Clem. Orig. Eus. Vict.-Ant. 23 ὁ Ἰησοῦς om. B 157 B (vt.<sup>k</sup>)  
S (vt.<sup>o</sup>) E (sah.)

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος· καὶ καθίσαντος αὐτοῦ 5  
 προσήλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ 2  
 ἐδίδασκεν αὐτοὺς λέγων, Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι· ὅτι 3  
 αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. <sup>d</sup>μακάριοι οἱ πενθοῦντες· 4  
 ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται. μακάριοι οἱ πραεῖς· ὅτι αὐτοὶ κληρονο- 5  
 μήσουσι τὴν γῆν. μακάριοι οἱ πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιο- 6  
 σύνην· ὅτι αὐτοὶ χορτασθήσονται. μακάριοι οἱ ἐλεήμονες· ὅτι 7  
 αὐτοὶ ἐλεηθήσονται. μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ· ὅτι αὐτοὶ τὸν 8  
 Θεὸν ὄψονται. μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί· ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθή- 9  
 σονται. μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης· ὅτι αὐτῶν 10  
 ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. μακάριοί ἐστε, ὅταν ὀνειδίσωσιν 11  
 ὑμᾶς καὶ διώξωσι, καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι,  
 ἕνεκεν ἐμοῦ. χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολλὸς 12  
 ἐν τοῖς οὐρανοῖς· οὕτω γὰρ ἐδίωξαν τοὺς προφῆτας τοὺς πρὸ ὑμῶν.

Ἕμεῖς ἐστε τὸ ἅλας τῆς γῆς· ἐὰν δὲ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι 13  
 ἁλισθήσεται; εἰς οὐδὲν ἰσχύει ἔτι, εἰ μὴ βληθὲν ἔξω καταπατεῖσθαι  
 ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. ὑμεῖς ἐστε τὸ φῶς τοῦ κόσμου· οὐ δύναται 14  
 πόλις κρυβῆναι ἐπάνω ὄρους κειμένη· οὐδὲ καίουσι λύχνον καὶ 15  
 τιθέασιν αὐτὸν ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν, καὶ λάμπει  
 πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ· οὕτω λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν 16  
 ἀνθρώπων, ὅπως ἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσι τὸν  
 πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον καταλῦσαι τὸν νόμον ἢ τοὺς προφῆτας· 17  
 οὐκ ἦλθον καταλῦσαι, ἀλλὰ πληρῶσαι. ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἕως 18  
 ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ  
 ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται. ὃς ἐὰν οὖν λύσῃ μίαν τῶν 19  
 ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων, καὶ διδάξῃ οὕτω τοὺς ἀνθρώπους,  
 ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὃς δ' ἂν ποιήσῃ  
 καὶ διδάξῃ, οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.  
 λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι ἐὰν μὴ περισσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλεῖον 20

<sup>d</sup> transp. uu. 4, 5

5. 4, 5 μακάριοι οἱ πραεῖς etc. ante μακ. οἱ πενθ. etc. D 33 ℒ (vt. <sup>pler.</sup> vg.) ℞ (vt. <sup>c</sup>) Diat. (?)  
 Clem. Orig. 1/2 Eus. Hil. Apher. al. <sup>10</sup> ὅτι . . . οὐρανῶν] ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ θεοῦ  
 κληθήσονται Clem. (ex u. 9) <sup>11</sup> ψευδόμενοι om. D ℒ (vt.) ℞ (vt. <sup>s</sup>) Orig. 1/2 Hil.  
 Lucif. al. <sup>19</sup> μέγας] μέγιστος Clem. Cyp.

τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃτε εἰς τὴν βασιλείαν  
τῶν οὐρανῶν.

21 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐ φονεύσεις, ὃς δ' ἂν  
22 φονεύσῃ, ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ  
ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ<sup>ε</sup> ἔνοχος ἔσται τῇ κρίσει· ὃς δ' ἂν  
εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, Ῥακά, ἔνοχος ἔσται τῷ συνεδρίῳ· ὃς δ' ἂν  
23 εἴπῃ, Μωρέ, ἔνοχος ἔσται εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ἔαν οὖν  
προσφέρῃς τὸ δῶρόν σου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κἀκεῖ μνησθῇς ὅτι ὁ  
24 ἀδελφός σου ἔχει τι κατὰ σοῦ, ἅψες ἐκεῖ τὸ δῶρόν σου ἔμπροσθεν τοῦ  
θυσιαστήριου, καὶ ὕπαγε, πρῶτον διαλλάγηθι τῷ ἀδελφῷ σου, καὶ  
25 τότε ἔλθων πρόσφερε τὸ δῶρόν σου. ἴσθι εὐνοῶν τῷ ἀντιδίκῳ σου  
ταχύ, ἕως ὅτου εἶ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὁδῷ· μήποτε σε παραδῷ ὁ ἀντί-  
δικος τῷ κριτῇ, καὶ ὁ κριτὴς<sup>ς</sup> σε παραδῷ τῷ ὑπηρέτῃ, καὶ εἰς  
26 φυλακὴν βληθήσῃ· ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως ἂν  
ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

27 Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Οὐ μοιχεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι  
28 πᾶς ὁ βλέπων γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμοίχευσεν  
αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. εἰ δὲ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδα-  
λίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα  
ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου βληθῇ εἰς  
30 γέενναν. καὶ εἰ ἡ δεξιὰ σου χεὶρ σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτήν  
καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· συμφέρει γάρ σοι ἵνα ἀπόληται ἐν τῶν μελῶν  
31 σου, καὶ μὴ ὅλον τὸ σῶμά σου εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. ἐρρέθη δὲ ὅτι  
32 Ὁς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, δότω αὐτῇ ἀποστάσιον· ἐγὼ δὲ  
λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, παρεκτὸς λόγου  
πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι· καὶ ὃς ἔαν ἀπολελυμένην γαμήσῃ,  
μοιχᾶται.

33 Πάλιν ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, Οὐκ ἐπιορκήσεις,  
34 ἀποδώσεις δὲ τῷ Κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ  
35 ὁμόσαι ὅλως· μήτε ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅτι θρόνος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· μήτε

<sup>ε</sup> *add.* εἰκῇ<sup>ς</sup> *om.* σε παραδῷ

<sup>22</sup> εἰκῇ N<sup>o</sup> DW ω L (vt. S E A G Eus. Chr. Iren.<sup>1st</sup> Cyr. Lucif. *al. mult.* : *om.* N B *al. pauc. codd. pler. ap.* Hier., *codd. ap.* Aug. L (vg.) E<sup>th</sup>, *scriptores nonnull. saec.* II<sup>di</sup> (Justin. Ptolem. Iren.<sup>1st</sup> 1/2 Tert.) *minus certe*, Orig. *quem uidentur sequi* Bas. Hier. *al.* <sup>25</sup> *alt.* σε παραδῷ] *om.* N B I &c. 13 &c. L (vt.<sup>k</sup>) (S (vt.<sup>s</sup>)) A E<sup>th</sup> Clem. *al.* <sup>28</sup> αὐτῆς *om.* N\* Diat. Clem. Orig. Chr. Cyr. Tert. *al.*



ἐν τῇ γῇ, ὅτι ὑποπόδιόν ἐστι τῶν ποδῶν αὐτοῦ· μήτε εἰς Ἱεροσόλυμα, ὅτι πόλις ἐστὶ τοῦ μεγάλου βασιλέως· μήτε ἐν τῇ κεφαλῇ σου 36 ὁμόσης, ὅτι οὐ δύνασαι μίαν τρίχα λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι. <sup>9</sup> ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν, Ναὶ ναί, Οὐ οὐ· τὸ δὲ περισσὸν τούτων 37 ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, καὶ ὀδόντα 38 ἀντὶ ὀδόντος· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ἀντιστῆναι τῷ πονηρῷ· ἀλλ' 39 ὅστις σε ῥαπίζει εἰς τὴν δεξιάν σου σιαγόνα, στρέψον αὐτῷ καὶ τὴν ἄλλην· καὶ τῷ θέλοντί σοι κριθῆναι καὶ τὸν χιτῶνά σου λαβεῖν 40 ἄφες αὐτῷ καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ ὅστις σε ἀγγαρεύσει μίλιον ἓν, ὑπαγε 41 μετ' αὐτοῦ δύο· τῷ αἰτοῦντί σε δίδου, καὶ τὸν θέλοντα ἀπὸ σοῦ 42 δανείσασθαι μὴ ἀποστραφῆς.

Ἐκούσατε ὅτι ἐρρέθη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου, καὶ μισήσεις 43 τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, 44 καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν διωκόντων ὑμᾶς· ὅπως γένησθε υἱοὶ τοῦ 45 πατρὸς ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅτι τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθοὺς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους. ἔαν 46 γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; καὶ ἔαν ἀσπάσησθε τοὺς ἀδελφούς 47 ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν; ἔσεσθε οὖν ὑμεῖς τέλειοι, ὡς ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος 48 τέλειός ἐστι.

Προσέχετε τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν μὴ ποιεῖν ἔμπροσθεν τῶν 6

<sup>9</sup> ἔσται

<sup>37</sup> ἔστω **N** D **W** **L** **E** Iustin. Clem.  $\frac{1}{2}$  Tert. Cypr. Iren.<sup>lat.</sup> : ἔσται B 245 700 **S** (vt.) Clem.  $\frac{1}{2}$  Eus. ναὶ ναί, οὐ οὐ] τὸ ναὶ ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ **Θ** Iustin. Clem. Cyr. al. <sup>39</sup> δεξιάν om. D **L** (vt.<sup>k</sup>) **S** (vt.) Diat. Dial. Amb., codd. ap. Aug. <sup>42</sup> δίδου] **N** B D 13 &c. Clem. ἀπὸ σοῦ om. D **L** (vt.<sup>k m</sup>) Clem. Cyr. Hil. <sup>44</sup> εὐλο- γεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς D **W** **L** (vt.<sup>cf h</sup>) **S** (hl.) (τὸν καταρώμενον ὑμ. **S** (vg.)) **E** **E**th Athenag. Diat. Clem. Eus. Const.-Apost. Aphr. Chr. al. : om. **N** B 1 &c. 1449 al. pauc. **L** **S** (vt.) **E** **A** Orig. Eus., codd. ap. Petr.-Laod., Cypr.  $\frac{3}{4}$  al. καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας (τοῖς μισοῦσιν) ὑμᾶς D **W** **Θ** 28 **W** **L** **S** ([τὸν μισοῦντα] vg., hl.) **A** **E** **E**th Diat. (?) Eus. Const.-Apost. Aphr. Chr. Aug. : om. **N** B 1 &c. (1071) al. pauc. **L** (vt.<sup>k</sup>) **S** (vt.) **E** Athenag. Diat. (?) Clem. Orig. Cypr.  $\frac{3}{4}$  al. ἐπηρεα- ζόντων ὑμᾶς καὶ D **W** **Θ** 28 **W** **L** **S** (vg. hl.) **A** **E** Diat. Clem. Eus. Const.-Apost. Aphr. Chr. : om. **N** B 1 &c. al. pauc. **L** (vt.<sup>k m</sup>) **S** (vt.) **E** **E**th Athenag. Orig.  $\frac{5}{7}$ , codd. ap. Petr.-Laod., Cypr.  $\frac{3}{4}$  al. <sup>45</sup> **Θ**τι] **δ**ς (ἵστας) **L** (vt.<sup>sed non k</sup> vg.) **S** (vt. vg. hl.) Iren.<sup>lat.</sup> Orig. Eus. Tert. Cypr.  $\frac{2}{3}$  al.

6. <sup>1</sup> δικαιοσύνην **N**<sup>\*el b</sup> B D 1 &c. al. pauc. **L** **S** (vt.<sup>s</sup>) Hil. Orig.<sup>lat.</sup> Hier. Aug. : ἐλεημοσύνην L **W** **Θ** **W** **L** (vt.<sup>k d f</sup>) **S** (vg. hl.) **A** **E** Clem. Chr. : **δ**δσιν **N**<sup>a</sup> **S** (vt.<sup>c</sup>) **E** Diat.

ἀνθρώπων πρὸς τὸ θεαθῆναι αὐτοῖς· εἰ δὲ μήγε, μισθὸν οὐκ ἔχετε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν τῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

- 2 Ὅταν οὖν ποιῇς ἐλεημοσύνην, μὴ σαλπίσσης ἔμπροσθέν σου, ὥσπερ οἱ ὑποκριταὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς ρύμαις, ὅπως δοξασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπέχουσι  
3 τὸν μισθὸν αὐτῶν. σοῦ δὲ ποιοῦντος ἐλεημοσύνην, μὴ γνῶτω ἡ  
4 ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου· ὅπως ἡ σου ἡ ἐλεημοσύνη ἐν  
τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ ἀποδώσει σοι.  
5 Καὶ ὅταν προσεύχησθε οὐκ ἔσεσθε ὡς οἱ ὑποκριταί· ὅτι φιλοῦσιν  
ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ ἐν ταῖς γυνάικαις τῶν πλατειῶν ἐστῶτες  
προσεύχεσθαι, ὅπως ἂν φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν,  
6 ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν. σὺ δέ, ὅταν προσεύχη, εἰσελθε  
εἰς τὸ ταμιεῖόν σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν σου πρόσευξαι τῷ πατρὶ  
σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ  
7 ἀποδώσει σοι. προσευχόμενοι δὲ μὴ βαττολογήσητε, ὥσπερ οἱ  
ἐθνικοί· δοκοῦσι γὰρ ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται.  
8 μὴ οὖν ὁμοιωθῆτε αὐτοῖς· οἶδε γὰρ <sup>h</sup> ὁ πατήρ ὑμῶν ὧν χρεῖαν ἔχετε  
9 πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν. οὕτως οὖν προσεύχεσθε ὑμεῖς· Πάτερ  
10 ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία  
11 σου· γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ γῆς· τὸν  
12 ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δὸς ἡμῖν σήμερον· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ  
ὀφειλήματα ἡμῶν, ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφήκαμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν·  
13 καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ ρύσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ  
14 πονηροῦ.<sup>i</sup> ἔαν γὰρ ἀφήτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν,

<sup>h</sup> add. ὁ Θεὸς  
τοὺς αἰῶνας. ἀμὴν.

<sup>i</sup> add. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα εἰς

<sup>4</sup> add. ἐν τῷ φανέρῳ L W Δ Θ Π Ω Ξ (vt.), codd. latt. ap. Aug. S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) A C E  
Eth Const.-Apost. Chr. : om. N B D Z I &c., codd. Graec. ap. Aug. Ξ (vt.<sup>k</sup> vg.) S  
(vt.<sup>o</sup>) E Orig. Cyr. Hier. Chromat. Aug. <sup>6</sup> alt. τῷ om. D I (&c.) 13 &c.  
700 (Ξ) S (vt.) Diat. <sup>8</sup> γὰρ] add. ὁ θεὸς N\* B C <sup>10</sup> τὰ θελήματα S (vt.<sup>o</sup>)  
A Act.-Thom. <sup>11</sup> τὸν ἐπιούσιον] crastinum Ev.-Matth.-Hebr. (sec. Hier.)  
<sup>13</sup> add. quam ferre non possumus sim. Hil. Ambr. Hier. ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασι-  
λεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμὴν L W Ω Ξ (vt.<sup>f</sup> <sup>g</sup> <sup>h</sup>) S (vg. hl.  
pal.) E (boh. <sup>codd.</sup>) A C E Eth Const.-Apost. Chr. al. [item om. ἡ βασιλεία E (sah.)  
Doct.-Apost. : om. ἡ δύναμις S (vt.<sup>o</sup>) : quoniam est tibi uirtus in saecula saeculorum  
Ξ (vt.<sup>k</sup>) : om. N B D Ox. 1169 Z I &c. (minusc. alii siue om. siue rubro  
scripta habent siue scholiis omittenda docent.) Ξ E (boh.) Orig. Greg.-Nyss., codd.  
ap. Petr.-Laod., Tert. Hil. Chromat. Aug. (Cyr.-Hier. add. ἀμὴν) al.

ἀφήσει καὶ ὑμῖν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος· ἐὰν δὲ μὴ ἀφήτε τοῖς 15  
ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀφήσει τὰ  
παραπτώματα ὑμῶν.

Ὅταν δὲ νηστεύητε, μὴ γίνεσθε, ὥς οἱ ὑποκριταί, σκυθρωποί· 16  
ἀφανίζουσι γὰρ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ὅπως φανῶσι τοῖς ἀνθρώποις  
νηστεύοντες· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀπέχουσι τὸν μισθὸν αὐτῶν.  
σὺ δὲ νηστεύων ἄλειψαί σου τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ πρόσωπόν σου 17  
νύχαι· ὅπως μὴ φανῇς τοῖς ἀνθρώποις νηστεύων, ἀλλὰ τῷ πατρί 18  
σου τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ· καὶ ὁ πατήρ σου ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ  
ἀποδώσει σοι.

Μὴ θησαυρίζετε ὑμῖν θησαυροὺς ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου σῆς καὶ βρώσις 19  
ἀφανίζει, καὶ ὅπου κλέπται διορύσσουσιν καὶ κλέπτουσιν· θησαυρίζετε 20  
δὲ ὑμῖν θησαυροὺς ἐν οὐρανῷ, ὅπου οὔτε σῆς οὔτε βρώσις ἀφανίζει,  
καὶ ὅπου κλέπται οὐ διορύσσουσιν οὐδὲ κλέπτουσιν· ὅπου γὰρ ἔστιν 21  
ὁ θησαυρός σου, ἐκεῖ ἔσται καὶ ἡ καρδιά σου. ὁ λύχνος τοῦ σώματός 22  
ἐστὶν ὁ ὀφθαλμός· ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ, ὅλον τὸ  
σώμά σου φωτεινὸν ἔσται· ἐὰν δὲ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρὸς ᾖ, ὅλον 23  
τὸ σώμά σου σκοτεινὸν ἔσται· εἰ οὖν τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστί,  
τὸ σκότος πόσον; οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ 24  
τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέξεται καὶ  
τοῦ ἑτέρου καταφρονησεί· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ μαμμωνῇ.  
διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ μεριμνᾶτε τῇ ψυχῇ ὑμῶν, τί φάγητε ἢ 25  
τί πίνητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε· οὐχὶ ἡ ψυχὴ  
πλεῖδόν ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος; ἐμβλέψατε 26  
εἰς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν,  
οὐδὲ συνάγουσιν εἰς ἀποθήκας, καὶ ὁ πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος  
τρέφει αὐτά· οὐχ ὑμεῖς μᾶλλον διαφέρετε αὐτῶν; τίς δὲ ἐξ 27  
ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσθεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν  
ἓνα; καὶ περὶ ἐνδύματος τί μεριμνᾶτε; καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ 28  
ἀγροῦ, πῶς αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι οὐδὲ 29  
Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ αὐτοῦ περιεβάλετο ὥς ἐν τούτων. εἰ 30  
δὲ τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ, σήμερον ὄντα, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον

<sup>15</sup> τὰ παραπτώματα [αὐτῶν] B Θ Ω Ξ (vt.<sup>b</sup>) S (vt.<sup>c</sup> hl.) E (sah. boh. <sup>cod.</sup>.) C: om. N  
D I &c. al. Ξ S (vg.) E (boh.) <sup>21</sup> θησαυρός] νοῦς Clem. 2 (cf. Iustin.) καρδιά]  
θησαυρός Clem. 2 <sup>25</sup> ἢ (καὶ) τί πίνητε B Θ 28 Ω S (vg. hl.) E (sah. <sup>cod.</sup> boh.) A C  
Orig. al.: om. N D I (&c.) al. pauc. Ξ S (vt.<sup>c</sup>) E (sah.) Ath. Chr. al. <sup>28</sup> αὐ-  
ξάνει . . . νήθει] οὐ φαίνουσιν οὐδὲ νήθουσιν οὐδὲ κοπιῶσιν N\*

βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέννυσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον ὑμᾶς,  
 31 ὀλιγόπιστοι; μὴ οὖν μεριμνήσητε λέγοντες, Τί φάγωμεν; ἢ Τί  
 32 πίωμεν; ἢ Τί περιβαλώμεθα; πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ·  
 οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ὅτι χρήζετε τούτων ἀπάντων·  
 33 ζητεῖτε δὲ πρῶτον τὴν βασιλείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ  
 34 ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ οὖν μεριμνήσητε εἰς τὴν  
 αὔριον· ἡ γὰρ αὔριον μεριμνήσει ἑαυτῆς· ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία  
 αὐτῆς.

<sup>7</sup>  
 1,2 Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε· ἐν ᾧ γὰρ κρίματι κρίνετε κριθήσεσθε,  
 3 καὶ ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν. τί δὲ βλέπεis τὸ  
 κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ ἐν τῷ σῷ  
 4 ὀφθαλμῷ δοκὸν οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς ἐρεῖς τῷ ἀδελφῷ σου, Ὑψος  
 ἐκβάλω τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου· καὶ ἰδοὺ, ἡ δοκὸς ἐν τῷ  
 5 ὀφθαλμῷ σου; ὑποκριτά, ἔκβαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ  
 σου, καὶ τότε διαβλέψεις ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ  
 ἀδελφοῦ σου.

6 Μὴ δώτε τὸ ἄγιον τοῖς κυσί, μηδὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν  
 ἐμπροσθεν τῶν χοίρων, μήποτε καταπατήσωσιν αὐτοὺς ἐν τοῖς ποσὶν  
 αὐτῶν, καὶ στραφέντες ῥήξωσιν ὑμᾶς.

7 Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρήσετε· κρούετε, καὶ  
 8 ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει,  
 9 καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. ἢ τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃν  
 10 αἰτήσῃ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθὺν  
 11 αἰτήσῃ, μὴ ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; εἰ οὖν ὑμεῖς, πονηροὶ ὄντες, οἴδατε  
 δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν  
 12 ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς δώσει ἀγαθὰ τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν; πάντα οὖν ὅσα  
 ἂν θέλητε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε  
 αὐτοῖς· οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται·

13 Εἰσέλθετε διὰ τῆς στενῆς πύλης· ὅτι πλατεία <sup>k</sup> ἡ πύλη καὶ

<sup>k</sup> *om.* ἡ πύλη

<sup>33</sup> βασιλείαν] *add.* τοῦ θεοῦ L W Θ ω ℒ (vt. <sup>pler.</sup> vg.) S (vt. <sup>c</sup> vg. hl.) Clem. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> al. : *add.* τῶν οὐρανῶν Clem. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Chr. : *add.* αὐτοῦ 440 E E<sup>th</sup> Aphr. αὐτοῦ] τοῦ θεοῦ  
 ℒ (vt. <sup>k</sup>) Cypr. <sup>3</sup>/<sub>3</sub>; *om.* Clem. Eus.

7. <sup>6</sup> ὑμῶν *om.* S (vt. <sup>c</sup> vg. <sup>codd.</sup> pauc.) E (boh. <sup>cod.</sup>) Clem. <sup>13</sup> ἡ πύλη N<sup>b</sup> B C L W Θ  
 ι & c. ω ℒ (vg.) S (vt. <sup>c</sup> vg. hl.) E A E<sup>th</sup> Orig. Orig. <sup>lat.</sup> <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Bas. Chr. : *om.* N\* ℒ  
 (vt.) Diat. Naass. ap. Hipp. Clem. Orig. Orig. <sup>lat.</sup> <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Eus. Cypr. Lucif. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Aug. al.

εὐρύχωρος ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ἀπώλειαν, καὶ πολλοὶ εἰσιν οἱ  
εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς· ὅτι στενὴ ἡ πύλη καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδός· 14  
ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὐρίσκοντες αὐτήν.

Προσέχετε ἀπὸ τῶν ψευδοπροφητῶν, οἵτινες ἔρχονται πρὸς ὑμᾶς 15  
ἐν ἐνδύμασι προβάτων, ἔσθωθεν δέ εἰσι λύκοι ἄρπαγες. ἀπὸ τῶν 16  
καρπῶν αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. μήτι συλλέγουσιν ἀπὸ ἀκανθῶν  
σταφυλήν, ἢ ἀπὸ τριβόλων σῦκα; οὕτω πᾶν δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς 17  
καλοὺς ποιεῖ, τὸ δὲ σαπρὸν δένδρον καρποὺς πονηροὺς ποιεῖ. οὐ 18  
δύναται δένδρον ἀγαθὸν καρποὺς πονηροὺς ποιεῖν, οὐδὲ δένδρον  
σαπρὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖν. πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν 19  
καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. ἄραγε ἀπὸ τῶν καρπῶν 20  
αὐτῶν ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι, Κύριε, Κύριε, 21  
εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ  
θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν 22  
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, Κύριε, Κύριε, οὐ τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν,  
καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις  
πολλὰς ἐποιήσαμεν; καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς ὅτι Οὐδέποτε ἔγνων 23  
ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. πᾶς οὖν 24  
ὅστις ἀκούει μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ ποιεῖ αὐτούς, ὁμοιωθήσεται  
ἀνδρὶ φρονίμῳ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πέτραν·  
καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, 25  
καὶ προσέπεσον τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ οὐκ ἔπεσε· τεθεμελίωτο γὰρ  
ἐπὶ τὴν πέτραν. καὶ πᾶς ὁ ἀκούων μου τοὺς λόγους τούτους, καὶ μὴ 26  
ποιῶν αὐτούς, ὁμοιωθήσεται ἀνδρὶ μωρῷ, ὅστις ᾠκοδόμησε τὴν οἰκίαν  
αὐτοῦ ἐπὶ τὴν ἄμμον· καὶ κατέβη ἡ βροχὴ καὶ ἦλθον οἱ ποταμοὶ καὶ 27  
ἔπνευσαν οἱ ἄνεμοι, καὶ προσέκοψαν τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔπεσε·  
καὶ ἦν ἡ πτώσις αὐτῆς μεγάλη.

Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, 28

<sup>1</sup> τί

<sup>14</sup> ὅτι N\* B\* X al. C<sup>2</sup> A Naass. ap. Hipp. Orig. al. : τί N<sup>b</sup> e<sup>o</sup> B<sup>2</sup> C W Θ 1 &c. 28  
700 ω L S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) A C<sup>2</sup> E<sup>2</sup> h Cypr. Lucif. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> al. ἡ πύλη om. minusc. pauc.  
L (vt.<sup>a</sup> k al.) Diat. Naass. Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> (Orig.) Eus. Cypr. Aphr. al. <sup>21</sup> οὐρανοῖς] add.  
οὗτος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν C\*\* W Θ Φ 33 al. pauc. L S (vt.<sup>o</sup>  
Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> <sup>22</sup> κύριε] add. οὐ τῷ ὀνόματί σου ἐφάγομεν καὶ [τῷ ὀνόματί σου] ἐπίομεν  
S (vt.<sup>o</sup>) Iustin. Orig. *ter*, Hier. Aug. *bis* (fort. cf. Lc. xii. 26) <sup>23</sup> ὁμολογήσω] ἐρῶ  
L (vt.<sup>k</sup> a al.) S (vt.<sup>o</sup>) Iustin. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Diat. Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Aug. : ὁμόσω L (vt.<sup>b</sup> a vg. *colla*) (Re-  
bapt.) Iuuen. Hil. Oros. Op. *Imperf.* <sup>27</sup> ἔπνευσαν] ἐπήεσαν L (vt.<sup>k</sup>) Cypr.



- 29 ἐξεπλήσσουντο οἱ ὄχλοι ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ· ἦν γὰρ διδάσκων αὐτοὺς  
ὥς ἐξουσίαν ἔχων, καὶ οὐχ ὥς οἱ γραμματεῖς αὐτῶν.
- 8 Καταβάντι δὲ αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ὄρους ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί.  
2 καὶ ἰδοὺ, λεπρὸς προσελθὼν προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Κύριε, ἐὰν  
3 θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἥψατο  
4 αὐτοῦ λέγων, Θέλω, καθάρισθῃτι. καὶ εὐθὺς ἐκαθαρίσθη αὐτοῦ  
ἡ λέπρα. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅρα μηδενὶ εἴπῃς· ἀλλ' ὕπαγε,  
σεαυτὸν δεῖξον τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε  
Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς.
- 5 Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς Καπερναοὺμ προσήλθεν αὐτῷ ἑκατόν-  
6 ταρχος παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ὁ παῖς μου βέβληται  
7 ἐν τῇ οἰκίᾳ παραλυτικός, δεινῶς βασανιζόμενος. καὶ λέγει αὐτῷ,  
8 Ἐγὼ ἐλθὼν θεραπεύσω αὐτόν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἑκατόνταρχος ἔφη,  
Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς ἵνα μου ὑπὸ τὴν στέγην εἰσέλθῃς· ἀλλὰ  
9 μόνον εἰπὲ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός  
εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν<sup>μ</sup>, ἔχων ὑπ' ἐμαυτὸν στρατιώτας· καὶ λέγω τούτῳ,  
Πορεύθητι, καὶ πορεύεται· καὶ ἄλλῳ, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ  
10 δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασε,  
καὶ εἶπε τοῖς ἀκολουθοῦσιν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἢ οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ  
11 τοσαύτην πίστιν εὑροῦν. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἀνατολῶν  
καὶ δυσμῶν ἥξουσι, καὶ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ  
12 καὶ Ἰακώβ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· οἱ δὲ υἱοὶ τῆς βασιλείας  
ἐκβληθήσονται εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς  
13 καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς τῷ ἑκατοντάρχῳ,  
Ὑπάγε, ὥς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι. καὶ ἰάθη ὁ παῖς ἐν τῇ ὥρᾳ  
ἐκείνῃ.

<sup>μ</sup> *add.* τασσόμενος<sup>η</sup> *παρ'* οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ<sup>29</sup> αὐτῶν] *add.* καὶ οἱ Φαρισαῖοι (*ex* Lc v. 30 ?) C<sup>2</sup> W 17 33 *al.* **℣** **Σ** (vt.<sup>c</sup> vg. hl.) Eus.  $\frac{1}{2}$ 

8.  $\frac{1}{4}$  τῷ ἱερεῖ] τοῖς ἱερεῦσιν **Σ** (vt. vg.) <sup>5</sup> εἰσελθόντος . . . Καφ. **Ν** **Β** **С** **Ζ** (**Θ**)  
1 &c. 13 &c. 700 **℣** (vg.) **Σ** (vg.) **Φ**: μετὰ δὲ ταῦτα **℣** (vt.<sup>k</sup>) **Σ** (vt.<sup>s</sup>): μετὰ δὲ  
ταῦτα εἰσελθ. αὐ. εἰς Καφ. **℣** (vt.) **Σ** (vt.<sup>c</sup>) <sup>8</sup> ὁ παῖς μου *om.* 1 &c. **Σ** (vt.<sup>a</sup> k)  
**℣** (sah. boh. *cod.*) Orig. <sup>9</sup> ἐξουσίαν] *add.* τασσόμενος (= Lc. vii. 8) **Ν** **Β** *al.* *sauc.*  
**℣** (vt. *cod.* *pler.*) Chr. (*semel*) *al.* <sup>10</sup> οὐδὲ . . . πίστιν **Ν** **С** **Л** **Θ** **Ω** **℣** (vt. *cod.* *pler.*  
vg.) **Σ** (vt.<sup>s</sup> vg. hi.) **Α**: παρ' οὐδενὶ τοσαύτην πίστιν ἐν τῷ Ἰσραὴλ **В** (1 &c.) 22  
**℣** (vt.<sup>k</sup> a) **Σ** (vt.<sup>c</sup> hl.<sup>ms</sup>) **Φ** **Φ** *th* Diat. Aug. *al.* <sup>11</sup> μετὰ Ἀβραὰμ] ἐν τοῖς κόλποις  
[τοῦ] Ἀβραάμ, *plerumque omiss.* καὶ Ἰσαὰκ . . . οὐρανῶν *Clem.-Hom., patr. Graec.* (cf.  
Lc. xvi. 23) <sup>12</sup> ἐκβληθήσονται **В** **С** **Ω** **℣** (vg.) **Φ** **℣** *al.* *Cypr.*  $\frac{1}{2}$  Chr. *Cosm.*:  
ἐξελεύσονται **Ν\*** **℣** (vt.) **Σ** (vt. vg.) Diat. Heracl. Eus.<sup>syr.</sup>  $\frac{2}{2}$  *Cypr.*  $\frac{1}{2}$  *Iren.*<sup>lat.</sup>

Καὶ ἔλθων ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν Πέτρου εἶδε τὴν πενθερὰν <sup>14</sup>  
αὐτοῦ βεβλημένην καὶ πυρέσσουσαν· καὶ ἤψατο τῆς χειρὸς αὐτῆς, <sup>15</sup>  
καὶ ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός· καὶ ἠγέρθη, καὶ διηκόνει αὐτῷ. ὀψίας δὲ <sup>16</sup>  
γενομένης προσήνεγκαν αὐτῷ δαιμονιζομένους πολλούς· καὶ ἐξέβαλε  
τὰ πνεύματα λόγῳ, καὶ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας ἐθεράπευσεν·  
ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥῆθὲν διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Αὐτὸς <sup>17</sup>  
τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἔλαβε, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν.

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς πολλοὺς ὄχλους περὶ αὐτὸν ἐκέλευσεν ἀπελθεῖν <sup>18</sup>  
εἰς τὸ πέραν. καὶ προσελθὼν εἰς γραμματεὺς εἶπεν αὐτῷ, Διδάσκαλε, <sup>19</sup>  
ἀκολουθήσω σοι, ὅπου ἔαν ἀπέρχῃ. καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ <sup>20</sup>  
ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις·  
ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει, ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει. ἕτερος <sup>21</sup>  
δὲ τῶν μαθητῶν εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν  
καὶ θάψαι τὸν πατέρα μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ <sup>22</sup>  
μοι, καὶ ἄφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς ἑαυτῶν νεκρούς.

Καὶ ἐμβάντι αὐτῷ εἰς πλοῖον ἠκολούθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. <sup>23</sup>  
καὶ ἰδού, σεισμός μέγας ἐγένετο ἐν τῇ θαλάσῃ, ὥστε τὸ πλοῖον <sup>24</sup>  
καλύπτεσθαι ὑπὸ τῶν κυμάτων· αὐτὸς δὲ ἐκάθευδε. καὶ προσελθόντες <sup>25</sup>  
ἤγειραν αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, σῶσον· ἀπολλύμεθα. καὶ λέγει <sup>26</sup>  
αὐτοῖς, Τί δειλοὶ ἐστε, ὀλιγόπιστοι; τότε ἐγερθεὶς ἐπετίμησε τοῖς  
ἀνέμοις καὶ τῇ θαλάσῃ, καὶ ἐγένετο γαλήνη μεγάλη. οἱ δὲ ἄνθρωποι <sup>27</sup>  
ἐθαύμασαν λέγοντες, Ποταπός ἐστιν οὗτος, ὅτι καὶ οἱ ἄνεμοι καὶ  
ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

- Καὶ ἐλθόντι αὐτῷ εἰς τὸ πέραν εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν <sup>28</sup>  
ὑπήντησαν αὐτῷ δύο δαιμονιζόμενοι ἐκ τῶν μνημείων ἐξερχόμενοι,  
χαλεποὶ λίαν, ὥστε μὴ ἰσχύειν τινὰ παρελθεῖν διὰ τῆς ὁδοῦ ἐκείνης·  
καὶ ἰδού, ἔκραξαν λέγοντες, Τί ἡμῖν καὶ σοί, υἱὲ τοῦ Θεοῦ; ἦλθες <sup>29</sup>  
ᾧδε πρὸ καιροῦ βασανίσαι ἡμᾶς; ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἀγέλη <sup>30</sup>  
χοίρων πολλῶν βοσκομένη. οἱ δὲ δαίμονες παρεκάλουν αὐτὸν λέ- <sup>31</sup>  
γοντες, Εἰ ἐκβάλλεις ἡμᾶς, ἀπόστειλον ἡμᾶς εἰς τὴν ἀγέλην τῶν  
χοίρων. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑπάγετε. οἱ δὲ ἐξελθόντες ἀπῆλθον <sup>32</sup>

<sup>22</sup> αὐτῷ] τῷ Φιλίππῳ Clem. qui commatum quoque ordinem inuertit cum S (vt.)  
(cf. Lc. ix. 60) <sup>28</sup> Γαδαρηνῶν (N\*) B C\* M Δ Θ Σ al. S (vt.<sup>5</sup> vg. hl.) Epiph. :  
Γεργεσηνῶν N<sup>o</sup> C<sup>3</sup> L W I &c. ω Ξ (boh.) A E Eth Orig. (argumentis ductus potius  
quam codicum suorum testimonio, nec satis accurate inter euangelia distinguens):  
Γερασηνῶν codd. pler. ap. Orig. L S (hl.<sup>ms</sup>) Ξ (sah.) Hil. al.

εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ἰδοῦ, ὥρμησε πᾶσα ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ  
 33 εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἀπέθανον ἐν τοῖς ὕδασι. οἱ δὲ βόσκοντες  
 ἔφυγον, καὶ ἀπελθόντες εἰς τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν πάντα, καὶ τὰ τῶν  
 34 δαιμονιζομένων. καὶ ἰδοῦ, πᾶσα ἡ πόλις ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ  
 Ἰησοῦ· καὶ ἰδόντες αὐτὸν παρεκάλεσαν ὅπως μεταβῇ ἀπὸ τῶν ὁρίων  
 αὐτῶν.

9 Καὶ ἐμβὰς εἰς πλοῖον διεπέρασε, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν.  
 2 καὶ ἰδοῦ, προσέφερον αὐτῷ παραλυτικὸν ἐπὶ κλίνῃς βεβλημένον·  
 καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν εἶπε τῷ παραλυτικῷ, Θάρσει,  
 3 τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ ἰδοῦ, τινὲς τῶν γραμματέων  
 4 εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτος βλασφημεῖ. καὶ ὁ εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς τὰς  
 ἐνθυμήσεις αὐτῶν εἶπεν, Ἰνατί ἐνθυμεῖσθε πονηρὰ ἐν ταῖς καρδίαις  
 5 ὑμῶν; τί γάρ ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σου αἱ  
 6 ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι  
 ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας,  
 (τότε λέγει τῷ παραλυτικῷ) Ἐγερθεὶς ἄρῃ σου τὴν κλίνην, καὶ  
 7 ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. καὶ ἐγερθεὶς ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον  
 8 αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐφοβήθησαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν  
 τὸν δόντα ἐξουσίαν τοιαύτην τοῖς ἀνθρώποις.

9 Καὶ παράγων ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖθεν εἶδεν ἄνθρωπον καθήμενον ἐπὶ  
 τὸ τελῶνιον, Ματθαῖον λεγόμενον, καὶ λέγει αὐτῷ. Ἀκολούθει μοι.  
 καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ.

10 Καὶ ἐγένετο αὐτοῦ ἀνακειμένου ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἰδοῦ, πολλοὶ  
 τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐλθόντες συνανέκειντο τῷ Ἰησοῦ καὶ τοῖς  
 11 μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες οἱ Φαρισαῖοι εἶπον τοῖς μαθηταῖς  
 αὐτοῦ, Διατί μετὰ τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει ὁ διδάσκαλος  
 12 ὑμῶν; ὁ δὲ ἀκούσας εἶπεν, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἱατροῦ,  
 13 ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. πορευθέντες δὲ μάθετε τί ἐστιν, Ἐλεον  
 θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· οὐ γὰρ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρ-  
 τωλοῦς.

14 Τότε προσέρχονται αὐτῷ οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου λέγοντες, Διατί  
 ἡμεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύομεν <sup>p</sup>πολλά, οἱ δὲ μαθηταί σου οὐ

<sup>o</sup> ἰδὼν <sup>p</sup> om. πολλά

9. <sup>4</sup> εἰδὼς B M Θ I &c. 700 al. S (vg. hl.) E (sah.) G A Eth: ἰδὼν N C D L  
 W ω L E (boh.) <sup>14</sup> πολλά om. N\* B al. pauc. E (sah.<sup>cod.</sup>)



νηστεύουσι; καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ 15  
 νυμφῶνος πενθεῖν, ἐφ' ὅσον μετ' αὐτῶν ἐστὶν ὁ νυμφίος; ἐλεύσονται  
 δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν.  
 οὐδεὶς δὲ ἐπιβάλλει ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπὶ ἱματίῳ παλαιῷ· 16  
 αἶρει γὰρ τὸ πλήρωμα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱματίου, καὶ χεῖρον σχίσμα  
 γίνεται. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς· εἰ δὲ 17  
 μήγε, ῥήγνυνται οἱ ἀσκοί, καὶ ὁ οἶνος ἐκχεῖται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπόλ-  
 λυνται· ἀλλὰ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς καινοὺς, καὶ ἀμφοτέρα  
 συντηροῦνται.

Ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος αὐτοῖς, ἰδού, ἄρχων εἰς ἐλθὼν προσεκύ- 18  
 νει αὐτῷ λέγων ὅτι Ἡ θυγάτηρ μου ἄρτι ἐτελεύτησεν· ἀλλὰ ἐλθὼν  
 ἐπίθες τὴν χεῖρά σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ζήσεται. καὶ ἐγερθεὶς ὁ Ἰησοῦς 19  
 ἠκολούθησεν αὐτῷ, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ ἰδού, γυνὴ αἰμορ- 20  
 ροῦσα δώδεκα ἔτη, προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ κρασπέδου  
 τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· ἔλεγε γὰρ ἐν ἑαυτῇ, Ἐὰν μόνον ἄψωμαι τοῦ 21  
 ἱματίου αὐτοῦ, σωθήσομαι. ὁ δὲ Ἰησοῦς στραφείς καὶ ἰδὼν αὐτήν 22  
 εἶπε, Θάρσει, θύγατερ· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ ἐσώθη ἡ  
 γυνὴ ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν οἰκίαν 23  
 τοῦ ἀρχοντος, καὶ ἰδὼν τοὺς αὐλητὰς καὶ τὸν ὄχλον θορυβούμενον,  
 ἔλεγεν, Ἀναχωρεῖτε· οὐ γὰρ ἀπέθανε τὸ κοράσιον, ἀλλὰ καθεύδει. 24  
 καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἐξεβλήθη ὁ ὄχλος, εἰσελθὼν ἐκρά- 25  
 τησε τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ ἠγέρθη τὸ κοράσιον. καὶ ἐξηλθεν ἡ φήμη 26  
 αὕτη εἰς ὅλην τὴν γῆν ἐκείνην.

Καὶ παράγουσι ἐκεῖθεν τῷ Ἰησοῦ ἠκολούθησαν αὐτῷ δύο τυφλοὶ 27  
 κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὲ Δαβίδ. ἐλθόντι δὲ εἰς 28  
 τὴν οἰκίαν προσῆλθον αὐτῷ οἱ τυφλοί· καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς,  
 Πιστεύετε ὅτι δύναμαι τοῦτο ποιῆσαι; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί, Κύριε.  
 τότε ἥψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν λέγων, Κατὰ τὴν πίστιν ὑμῶν 29  
 γενηθήτω ὑμῖν. καὶ ἀνεῴχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. καὶ ἐνεβρι- 30  
 μήσατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Ὁράτε, μηδεὶς γινωσκέτω. οἱ δὲ 31  
 ἐξελθόντες διεφήμισαν αὐτὸν ἐν ὅλῃ τῇ γῇ ἐκείνῃ.

Αὐτῶν δὲ ἐξερχομένων, ἰδού, προσήνεγκαν αὐτῷ κωφὸν δαιμονι- 32  
 ζόμενον. καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ 33  
 ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Οὐδέποτε ἐφάνη οὕτως ἐν τῷ Ἰσραὴλ.

<sup>15</sup> νυμφῶνος] νυμφίου D L C (boh.) G Eth.

34 οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἔλεγον, Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια.

35 Καὶ περιῆγεν ὁ Ἰησοῦς τὰς πόλεις πάσας καὶ τὰς κώμας, διδάσκων ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, καὶ κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν. ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ᾔσαν ἐσκυλμένοι καὶ ἔρριμμένοι ὥσεί πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. τότε λέγει τοῖς 36 μαθηταῖς αὐτοῦ, Ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν 37 αὐτοῦ. καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν πνευμάτων ἀκαθάρτων, ὥστε ἐκβάλλειν αὐτά, καὶ 38 θεραπεύειν πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν.

2 Τῶν δὲ δώδεκα ἀποστόλων τὰ ὀνόματά ἐστι ταῦτα· πρῶτος Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος, καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Ἰάκωβος ὁ τοῦ 3 Ζεβεδαίου, καὶ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ· Φίλιππος, καὶ Βαρθολομαῖος· Θωμᾶς, καὶ Ματθαῖος ὁ τελώνης· Ἰάκωβος ὁ τοῦ Ἀλφαίου, 4 καὶ Θαδδαῖος· Σίμων ὁ Καναναῖος, καὶ Ἰούδας Ἰσκαριώτης ὁ καὶ παρα- 5 δοὺς αὐτόν. τούτους τοὺς δώδεκα ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς παραγγείλας αὐτοῖς, λέγων,

Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθῃτε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσ- 6 ἔλθῃτε· πορεύεσθε δὲ μᾶλλον πρὸς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου 7 Ἰσραὴλ. πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι Ἡγγικεν ἡ βασι- 8 λεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λε- 9 προὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε. 10 μὴ κτήσησθε χρυσὸν μηδὲ ἄργυρον μηδὲ χαλκὸν εἰς τὰς ζώνας ὑμῶν, 10 μὴ πήραν εἰς ὁδόν, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, μηδὲ ράβδον·

<sup>34</sup> οἱ δὲ Φαρισαῖοι . . . δαιμόνια *om.* D ℒ (vt.) ℑ (vt.<sup>s</sup>) Diat. Iuuen. Hil. <sup>36</sup> ἐσκυλμένοι N B C D Θ I &c. 28 ω ℒ ℄ (sah.) Hil. Hier. *al.* : ἐκκελυμένοι L *al.* ℑ (vt.<sup>s</sup>, vg. (?)) ℄ (boh.) : *om.* N

IO. <sup>3-4</sup> *nominum ordo in praecipuis ita uariatur* : Θω. Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Θαδ. Σίμ.-Καν. N B 17 124 ℒ (vg.) ℄ (sah.) : *idem exc.* Λεββαῖος *pro* Θαδδαῖος D (Θ) 122 ℒ (vt.<sup>k</sup>) *codd. ap.* Aug., Orig.<sup>lat.</sup> : *idem exc.* Ἰάκ.-Λεββαῖος Ἀλφ. Σίμ.-Καν. Ἰουδᾶς ὁ Ἰακώβου Diat., quocum concordant ℑ (vt.<sup>s</sup>) *Act.-Thom. qui tamen om.* Λεββαῖος : Θω. Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Ἰουδᾶς-Ζηλωτῆς Σίμ.-Καν. ℒ (vt.<sup>sh sat (mm)</sup>) : Μα. Ἰάκ.-Ἀλφ. Ἰουδᾶς-Ζηλ. Θω. Σίμ.-Καν. ℒ (vt.<sup>a b q</sup>) <sup>4</sup> Καναναῖος B C D L N I &c. ℒ ℑ (vt.<sup>s</sup>) ℄ (boh.) : Κανανίτης N W Θ ω ℑ (hl.) ℄ (sah.) Chr. <sup>8</sup> νεκροὺς ἐγείρετε N\* B C\* D P W Δ Σ Φ 1 &c. 13 &c. 33 *al. pauc.* ℒ ℑ (vt.<sup>s</sup> hl.) ℄ (boh.) ℄<sup>th</sup> Hil. Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Cyr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> : *om.* Θ 28 ω ℒ (vt.<sup>f</sup>) ℑ (vg.) ℄ (sah.) Eus. Bas. Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Iuuen. Hier.

ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν 11  
ἢ κώμην εἰσέλθῃτε, ἐξετάσατε τίς ἐν αὐτῇ ἄξιός ἐστι, κακεῖ μέναιτε,  
ἕως ἂν ἐξέλθῃτε. εἰσερχόμενοι δὲ εἰς τὴν οἰκίαν ἀσπάσασθε αὐτήν· 12  
καὶ εἰ μὲν ἦ ἡ οἰκία ἁγία, ἐλθέτω ἡ εἰρήνη ὑμῶν ἐπ' αὐτήν· εἰ μὲν 13  
δὲ μὴ ἦ ἁγία, ἡ εἰρήνη ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐπιστραφήτω. καὶ ὅς ἐάν 14  
μὴ δέξηται ὑμᾶς, μηδὲ ἀκούσῃ τοὺς λόγους ὑμῶν, ἐξερχόμενοι ἔξω  
τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκεῖνης ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν  
ὑμῶν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται γῇ Σοδόμων καὶ Γομόρρων 15  
ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἴδού, ἐγὼ ἀποστέλλω ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων· γίνεσθε 16  
οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις, καὶ ἀκέραιοι ὡς αἱ περιστέραί. προσέχετε 17  
δὲ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ ἐν  
ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν μαστιγώσουσιν ὑμᾶς· καὶ ἐπὶ ἡγεμόνας δὲ 18  
καὶ βασιλεῖς ἀχθήσεσθε ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς καὶ τοῖς  
ἔθνεσιν. ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί 19  
λαλήσητε· δοθήσεται γὰρ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τί λαλήσετε· οὐ 20  
γὰρ ὑμεῖς ἐστε οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ πατρὸς ὑμῶν  
τὸ λαλοῦν ἐν ὑμῖν. παραδώσει δὲ ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, 21  
καὶ πατὴρ τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανα-  
τώσουσιν αὐτούς· καὶ ἔσεσθεμισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά 22  
μου· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται. ὅταν δὲ διώκωσιν 23  
ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. ἀμὴν γὰρ λέγω  
ὑμῖν, οὐ μὴ τελέσητε τὰς πόλεις τοῦ Ἰσραὴλ, ἕως ἂν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ  
ἀνθρώπου.

Οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ τὸν διδάσκαλον, οὐδὲ δοῦλος ὑπὲρ τὸν κύ- 24  
ριον αὐτοῦ. ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ ἵνα γένηται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ, 25  
καὶ ὁ δοῦλος ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. εἰ τὸν οἰκοδεσπότην Βεελζεβοὺλ  
ἐπεκάλεσαν, πόσῳ μᾶλλον τοὺς οἰκιακοὺς αὐτοῦ; μὴ οὖν φοβηθῇτε 26  
αὐτούς· οὐδὲν γάρ ἐστι κεκαλυμμένον, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ  
κρυπτόν, ὃ οὐ γνωσθήσεται. ὃ λέγω ὑμῖν ἐν τῇ σκοτίᾳ, εἶπατε ἐν τῷ 27  
φωτί· καὶ ὃ εἰς τὸ οὐδ' ἀκούετε, κηρύξατε ἐπὶ τῶν δωματίων. καὶ μὴ 28  
φοβηθῇτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυνα-

<sup>19</sup> δοθήσ. . . . λαλήσ. om. D L al. ℣ (vt.<sup>k</sup>) Orig. (ex homoeot. ?) <sup>23</sup> ἐτέραν] add. κἂν ἐν τῇ ἐτέρᾳ διώκωσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην (sim.) D (Θ) I &c. 13 &c. ℣ (vt.) ℤ (vt.<sup>8</sup>) ™ Diat. Orig. Hil. <sup>25</sup> Βεελζεβοὺβ hic et alibi mult. ℣ (vg.) ℤ (vt. vg.)

μένων ἀποκτείναι· φοβήθητε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ  
 29 σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. οὐχὶ δύο στρουθία ἀσσαρίου πωλεῖται; καὶ  
 30 ἐν ἑξ' αὐτῶν οὐ πεσεῖται ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν· ὑμῶν δὲ  
 31 καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πᾶσαι ἡριθμημένοι εἰσὶ. μὴ οὖν φοβηθῆτε·  
 32 πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς. πᾶς οὖν ὅστις ὁμολογήσει ἐν ἐμοὶ  
 ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὁμολογήσω καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τοῦ  
 33 πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ὅστις δ' ἂν ἀρνήσῃται με ἔμπροσθεν τῶν  
 ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν  
 οὐρανοῖς.

34 Μὴ νομίσητε ὅτι ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον  
 35 βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. ἦλθον γὰρ διχάσαι ἄνθρωπον  
 κατὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς αὐτῆς, καὶ  
 36 νύμφην κατὰ τῆς πενθερᾶς αὐτῆς· καὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ  
 37 οἰκιακοὶ αὐτοῦ. ὁ φιλῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου  
 ἄξιος· καὶ ὁ φιλῶν υἱὸν ἢ θυγατέρα ὑπὲρ ἐμὲ οὐκ ἔστι μου ἄξιος·  
 38 καὶ ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ  
 39 ἔστι μου ἄξιος. ὁ εὐρὼν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολέσει αὐτήν· καὶ ὁ  
 ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν.

40 Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται, καὶ ὁ ἐμὲ δεχόμενος δέχεται  
 41 τὸν ἀποστείλαντά με· ὁ δεχόμενος προφήτην εἰς ὄνομα προφήτου  
 μισθὸν προφήτου λήψεται, καὶ ὁ δεχόμενος δίκαιον εἰς ὄνομα δικαίου  
 42 μισθὸν δικαίου λήψεται· καὶ ὁς ἐὰν ποτίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων  
 ποτήριον ψυχροῦ μόνον εἰς ὄνομα μαθητοῦ, ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ  
 ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

II Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς διατάσσων τοῖς δώδεκα μαθη-  
 ταῖς αὐτοῦ, μετέβη ἐκεῖθεν τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς πόλεσιν  
 αὐτῶν.

2 Ὁ δὲ Ἰωάννης, ἀκούσας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ,  
 3 πέμψας διὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ

<sup>29</sup> ἐπὶ τὴν γῆν] εἰς τὴν παγίδα Orig. Iuuen. Chr. ἄνευ] *add.* τῆς βουλῆς **ℒ**  
 (vt. <sup>ab</sup> *pler.*) **℥** (boh. *codd.*) **Ⲛ** Iren.<sup>141</sup> Orig. (*semel*) Tert. Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> *al.* ὑμῶν *om.*  
 Orig. *sed add.* τοῦ ἐν οὐρανοῖς *cum* 435 *al.* **ℒ** (vt. <sup>non</sup> *k*) **℥** **Ⲛ** Ath. *al.* <sup>33</sup> οὐρανοῖς]  
*add.* and before his angels **ℒ** (vt. <sup>c</sup>) <sup>42</sup> ψυχροῦ] *add.* ὕδατος D Clem. Orig.  
 (*uersiones taceo*) ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν] ἀπόληται ὁ μισθὸς D **ℒ** (vt.) **ℒ** (vt.) **Ⲛ**  
 (boh.) **Ⲛ** **Ⲛ** Cypr.

II. <sup>2</sup> διὰ] δύο L ω **ℒ** (vg.) **ℒ** (hl. <sup>ms.</sup>) **Ⲛ** (boh.) **Ⲛ** **Ⲛ**.

ἕτερον προσδοκῶμεν; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευ- 4  
 θέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἀκούετε καὶ βλέπετε· τυφλοὶ ἀνα- 5  
 βλέπουσι, καὶ χωλοὶ περιπατοῦσι· λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ  
 ἀκούουσι· καὶ νεκροὶ ἐγείρονται, καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ 6  
 μακάριός ἐστιν, ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. τούτων δὲ πο- 7  
 ρευομένων ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς λέγειν τοῖς ὄχλοις περὶ Ἰωάννου, Τί  
 ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου σαλευό- 8  
 μενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν μαλακοῖς ἡμφιε-  
 σμένον; ἰδοὺ, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων  
 εἰσίν. ἀλλὰ τί <sup>α</sup> ἐξήλθετε; ἰδεῖν προφήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ 9  
 περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστι περὶ οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ 10  
 ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει  
 τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἐγήγερται ἐν 11  
 γεννητοῖς γυναικῶν μείζων Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ· ὁ δὲ μικρότερος  
 ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων αὐτοῦ ἐστιν. ἀπὸ δὲ τῶν 12  
 ἡμερῶν Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ ἕως ἄρτι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν  
 βιάζεται, καὶ βιασταὶ ἁρπάζουσιν αὐτήν. πάντες γὰρ οἱ προφῆται 13  
 καὶ ὁ νόμος ἕως Ἰωάννου προεφήτευσαν. καὶ εἰ θέλετε δέξασθαι, 14  
 αὐτός ἐστιν Ἡλίας ὁ μέλλων ἔρχεσθαι. ὁ ἔχων ὧτα <sup>β</sup> ἀκούειν 15  
 ἀκουέτω. τίνι δὲ ὁμοιώσω τὴν γενεὰν ταύτην; ὁμοία ἐστὶ παιδίῳ 16  
 ἐν ἀγοραῖς καθημένοις, ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἐταίροις λέγουσιν, 17  
 Ὁυλήσαμεν ὑμῖν, καὶ οὐκ ὠρχήσασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκό-  
 ψασθε. ἦλθε γὰρ Ἰωάννης μήτε ἐσθίων μήτε πίνων, καὶ λέγουσι, 18  
 Δαιμόνιον ἔχει. ἦλθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ 19  
 λέγουσιν, Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ  
 ἁμαρτωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν <sup>γ</sup> ἔργων αὐτῆς.

Τότε ἤρξατο ὀνειδίζειν τὰς πόλεις, ἐν αἷς ἐγένοντο αἱ πλείσται 20  
 δυνάμεις αὐτοῦ, ὅτι οὐ μετενόησαν. Οὐαὶ σοι, Χοραζὶν, οὐαὶ σοι, 21  
 Βηθσαϊδάν, ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γενό-

<sup>α</sup> ἐξήλθετε ἰδεῖν; προφήτην;

<sup>β</sup> *om.* ἀκούειν

<sup>γ</sup> τέκνων

<sup>5</sup> καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται *om.* **℣** (vt.<sup>k</sup>) **℟** (vt.<sup>g</sup> Diat. Clem. Ambst. <sup>9</sup> ἐξήλ-  
 θατε; προφήτην ἰδεῖν; **℣** B Z **℣** (vt.<sup>l</sup>) **℣** (boh.) Orig.  $\frac{1}{2}$ : ἐξήλθατε ἰδεῖν; προφήτην  
 C D L **ω** **℟** (vt. vg. hl.) **℣** (sah.) Orig.  $\frac{1}{2}$  Ambst.: ἐξήλθατε ἰδεῖν προφήτην; (Θ) **℣**  
 (vt.<sup>k</sup> vg.) <sup>15</sup> ἀκούειν *om.* B D 32 700 **℣** (vt.<sup>k</sup>) **℟** (vt.<sup>g</sup>) <sup>19</sup> ἔργων **℣** B\* *codd. ap.*  
 Hier. **℟** (vg. hl.) **℣** (sah.<sup>cod.</sup> boh.) **℣** **℣** **℣** (ex utraque confusam lectionem habent  
**℣** **℣** *cod. pier.*): τέκνων B<sup>3</sup> C D Θ **ω** **℣** **℟** (vt. hl.<sup>ms</sup>) **℣** (sah.) **℣** **℣** (ex Lc. vii. 35)



22 μὲναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ σποδῷ μετενόησαν. πλὴν  
λέγω ὑμῖν, Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ  
23 ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναούμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ἄδου  
8\* καταβήσῃ· ὅτι εἰ ἐν Σοδόμοις ἐγένοντο αἱ δυνάμεις αἱ γινόμεναι ἐν  
24 σοί, ἔμειναν ἂν μέχρι τῆς σήμερον. πλὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι γῇ Σοδό-  
μων ἀνεκτότερον ἔσται ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ἢ σοί.

25 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐξομολογοῦμαι  
σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ  
26 σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις· ναί, ὁ πατήρ,  
27 ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἔμπροσθέν σου. πάντα μοι παρεδόθη ὑπὸ  
τοῦ πατρὸς μου· καὶ οὐδεὶς ἐπιγινώσκει τὸν υἱόν, εἰ μὴ ὁ πατήρ·  
οὐδὲ τὸν πατέρα τις ἐπιγινώσκει, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἔαν βούληται  
28 ὁ υἱὸς ἀποκαλύψαι. δεῦτε πρὸς με, πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορ-  
29 τισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς· ἄρατε τὸν ζυγόν μου ἐφ' ὑμᾶς,  
καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρῶτος εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ  
30 εὐρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν· ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός,  
καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστιν.

12 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐπορεύθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς σάββασιν διὰ τῶν  
σπορίμων· οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπείνασαν, καὶ ἤρξαντο τίλλειν  
■ στάχνας καὶ ἐσθίειν. οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες εἶπον αὐτῷ, Ἰδοὺ, οἱ  
3 μαθηταὶ σου ποιῶσιν ὃ οὐκ ἔξεστι ποιῆν ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ εἶπεν  
αὐτοῖς, Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε ἐπείνασε, καὶ οἱ μετ'  
4 αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς  
προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξον ἦν αὐτῷ φαγεῖν, οὐδὲ τοῖς μετ'  
5 αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι μόνοις; ἢ οὐκ ἀνέγνωτε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι  
τοῖς σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσι, καὶ  
6 ἀναίτιοί εἰσι; λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι τοῦ ἱεροῦ μεῖζόν ἐστιν ὧδε. εἰ δὲ  
7 ἐγνώκετε τί ἐστιν, Ἐλεον θέλω καὶ οὐ θυσίαν, οὐκ ἂν κατεδικάσατε  
8 τοὺς ἀναιτίους. κύριος γάρ ἐστι τοῦ σαββάτου ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου.

8\* καταβιβασθήσῃ

εἰ ἔφαγον

23 μὴ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; N B C D L Θ (Φ) I &c. L S (vt. °) E A E th Iren. lat. Hier. : ἢ ἕως οὐρανοῦ ὑψωθείσα ω (ἢ ὑψώθης nonnull.) L (vt. f. 1 h q cod. ap. Hier.) S (vt. s vg. hl.) καταβήσῃ B D L S (vt.) E (sah.) E th Iren. lat. : καταβιβασθήσῃ N C Θ I &c. ω S (vg. hl.) E (boh.) A (cf. Lc. x. 15) 27 ἐπιγινώσκει pr.] ἔγνω Clem. 2 Orig. ἐπιγινώσκει alt.] ἔγνω Iustin. 2 Mcion Marcos. (Diat.) Clem. 5 Orig. saepiss. Conc.-Antioch. Eus. 5 Clem.-Hom. 5. ordinem duorum commatum inuertunt Iustin. Marcos. Mcion Diat. Iren. Eus. Clem.-Hom. Epiph. Pelag.

12. 4 ἔφαγεν] ἔφαγον N B

Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς τὴν συναγωγὴν αὐτῶν. καὶ ἰδοὺ, <sup>9</sup><sub>12</sub>  
 ἄνθρωπος χεῖρα ἔχων ξηράν· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Εἰ  
 ἔξεστι τοῖς σάββασιν θεραπεύειν; ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. ὁ δὲ <sup>11</sup>  
 εἶπεν αὐτοῖς, Τίς ἔσται ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔξει πρόβατον ἓν, καὶ  
 ἂν ἐμπέσῃ τοῦτο τοῖς σάββασιν εἰς βόθυνον, οὐχὶ κρατήσῃ αὐτὸ  
 καὶ ἐγερεῖ; πόσῳ οὖν διαφέρει ἄνθρωπος προβάτου; ὥστε ἔξεστι <sup>12</sup>  
 τοῖς σάββασιν καλῶς ποιεῖν. τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἐκτεινον <sup>13</sup>  
 τὴν χεῖρά σου. καὶ ἔξτείνει, καὶ ἀποκατεστάθη ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη.  
 ἔξελθόντες δὲ οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον κατ' αὐτοῦ, ὅπως <sup>14</sup>  
 αὐτὸν ἀπολέσωσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς γινὺς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν· καὶ <sup>15</sup>  
 ἠκολούθησαν αὐτῷ πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας· καὶ <sup>16</sup>  
 ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα μὴ φανερὸν αὐτὸν ποιήσωσιν· ὅπως πληρωθῇ <sup>17</sup>  
 τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰησαίου τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἰδοὺ, ὁ παῖς μου, ὃν <sup>18</sup>  
 ἠρέτισα· ὁ ἀγαπητός μου, εἰς ὃν εὐδόκησεν ἡ ψυχὴ μου· θήσω τὸ  
 Πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν, καὶ κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἀπαγγελεῖ. οὐκ <sup>19</sup>  
 ἐρίσει, οὐδὲ κραυγάσει· οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν  
 φωνὴν αὐτοῦ· κάλαμον συντετριμμένον οὐ κατεάξει, καὶ λίνον τυφό- <sup>20</sup>  
 μενον οὐ σβέσει, ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νῆκος τὴν κρίσιν. καὶ τῷ <sup>21</sup>  
 ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ δαιμονιζόμενος τυφλὸς καὶ κωφός· καὶ <sup>22</sup>  
 ἐθεράπευσεν αὐτόν, ὥστε τὸν κωφὸν λαλεῖν καὶ βλέπειν. καὶ ἐξί- <sup>23</sup>  
 σταντο πάντες οἱ ὄχλοι καὶ ἔλεγον, Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς Δαβίδ; οἱ <sup>24</sup>  
 δὲ Φαρισαῖοι ἀκούσαντες εἶπον, Οὗτος οὐκ ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια εἰ  
 μὴ ἐν τῷ Βεελζεβοὺλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων. εἰδὼς δὲ τὰς ἐνθυ- <sup>25</sup>  
 μήσεις αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς  
 ἐρημοῦται, καὶ πᾶσα πόλις ἢ οἰκία μερισθεῖσα καθ' ἑαυτῆς οὐ σταθή-  
 σεται· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς τὸν Σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐφ' ἑαυτὸν ἐμερίσθη· <sup>26</sup>  
 πῶς οὖν σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ <sup>27</sup>  
 ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι; διὰ τοῦτο  
 αὐτοὶ ὑμῶν ἔσονται κριταί. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν Πνεύματι Θεοῦ ἐκβάλλω <sup>28</sup>  
 τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἡ πῶς <sup>29</sup>  
 δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ καὶ τὰ σκεύη αὐτοῦ  
 διαρπάσαι, ἂν μὴ πρῶτον δῆσῃ τὸν ἰσχυρόν; καὶ τότε τὴν οἰκίαν  
 αὐτοῦ διαρπάσει. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων <sup>30</sup>

<sup>15</sup> αὐτῷ] *add.* ὄχλοι C D L W Θ ω Ʒ (vt.<sup>19</sup>) Ʒ (vt.) Ɔ (boh.) Orig. Eus. *al.*

31 μετ' ἐμοῦ σκορπίζει. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται <sup>u</sup> τοῖς ἀνθρώποις· ἡ δὲ τοῦ Πνεύματος βλασφημία οὐκ  
 32 ἀφεθήσεται. καὶ ὃς ἂν εἴπῃ λόγον κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· ὃς δ' ἂν εἴπῃ κατὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, οὐκ  
 33 ἀφεθήσεται αὐτῷ οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι. ἡ ποιήσατε τὸ δένδρον καλὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλόν, ἡ ποιήσατε τὸ  
 δένδρον σαπρὸν καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ σαπρόν· ἐκ γὰρ τοῦ καρποῦ τὸ  
 34 δένδρον γινώσκεται. γεννήματα ἐχιδνῶν, πῶς δύνασθε ἀγαθὰ λαλεῖν  
 πονηροὶ ὄντες; ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ.  
 35 ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει ἀγαθά· καὶ ὁ  
 36 πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει πονηρά. λέγω  
 δὲ ὑμῖν, ὅτι πᾶν ῥῆμα ἀργόν, ὃ ἐὰν λαλήσωσιν οἱ ἄνθρωποι, ἀποδώσουσι  
 37 περὶ αὐτοῦ λόγον ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐκ γὰρ τῶν λόγων σου δικαιωθήσῃ,  
 καὶ ἐκ τῶν λόγων σου καταδικασθήσῃ.  
 38 Τότε ἀπεκρίθησαν αὐτῷ τινὲς τῶν γραμματέων καὶ Φαρισαίων  
 39 λέγοντες, Διδάσκαλε, θέλομεν ἀπὸ σοῦ σημεῖον ἰδεῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς  
 εἶπεν αὐτοῖς, Γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον  
 40 οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ τοῦ προφήτου· ὥσπερ γὰρ  
 ἦν Ἰωῆς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως  
 ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς  
 41 νύκτας. ἄνδρες Νινευίται ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς  
 ταύτης, καὶ κατακρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωῆ,  
 42 καὶ ἰδοὺ, πλείον Ἰωῆ ᾧδε. βασιλίσσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει  
 μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατακρινεῖ αὐτήν· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περά-  
 των τῆς γῆς ἀκοῦσαι τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοὺ, πλείον Σολο-  
 43 μῶντος ᾧδε. ὅταν δὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,  
 44 διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν, καὶ οὐχ εὕρισκει. τότε  
 λέγει, Ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου, ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὕρισκει  
 45 σχολάζοντα, σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ  
 παραλαμβάνει μεθ' ἑαυτοῦ ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ,  
 καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ. καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου  
 ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων. οὕτως ἔσται καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ  
 πονηρᾷ.

<sup>u</sup> add. ὑμῖν

<sup>31</sup> τοῖς ἀνθρώποις] *praem.* ὑμῖν B 1 (&c.) S (pal.) E (sah.) Ath.



\*Ετι αὐτοῦ λαλοῦντος τοῖς ὄχλοις, ἰδοῦ, ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ 46  
εἰστήκεισαν ἔξω ζητοῦντες αὐτῷ λαλήσαι. <sup>2</sup> εἶπε δέ τις αὐτῷ, Ἰδοῦ, 47  
ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ἐστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι.  
ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ εἰπόντι αὐτῷ, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου; καὶ 48  
τίνες εἰσὶν οἱ ἀδελφοί μου; καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς 49  
μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν, Ἰδοῦ, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου· ὅστις 50  
γὰρ ἂν ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου  
ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστίν.

Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τῆς οἰκίας ἐκάθητο 13  
παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ συνήχθησαν πρὸς αὐτὸν ὄχλοι πολλοί, 2  
ὥστε αὐτὸν εἰς πλοῖον ἐμβάντα καθῆσθαι· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐπὶ τὸν  
αἰγιαλὸν εἰστήκει. καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ ἐν παραβολαῖς λέγων, 3  
Ἰδοῦ, ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείρειν. καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἂ 4  
μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν· καὶ ἦλθε τὰ πετεινά, καὶ κατέφαγεν αὐτά.  
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὰ πετρώδη, ὅπου οὐκ εἶχε γῆν πολλήν· καὶ εὐθέως 5  
ἐξανέτειλε διὰ τὸ μὴ ἔχειν βάθος γῆς, ἡλίον δὲ ἀνατείλαντος ἔκαν· 6  
ματίσθη, καὶ διὰ τὸ μὴ ἔχειν ρίζαν ἐξηράνθη. ἄλλα δὲ ἔπεσεν 7  
ἐπὶ τὰς ἀκάνθας· καὶ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι, καὶ ἀπέπνιξαν αὐτά.  
ἄλλα δὲ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλήν, καὶ ἐδίδου καρπόν, ὃ μὲν 8  
ἐκατόν, ὃ δὲ ἐξήκοντα, ὃ δὲ τριάκοντα. ὁ ἔχων ὡτα <sup>9</sup> ἀκουέτω. 9

Καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Διατί ἐν παραβολαῖς 10  
λαλεῖς αὐτοῖς; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Ὑμῖν δέδοται γινῶναι 11  
τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται.  
ὅστις γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ, καὶ περισσευθήσεται· ὅστις δὲ οὐκ 12  
ἔχει, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. διὰ τοῦτο ἐν παραβολαῖς 13  
αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν  
οὐδὲ συνιοῦσι. καὶ ἀναπληροῦνται αὐτοῖς ἡ προφητεία Ἡσαΐου ἡ 14  
λέγουσα, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνήτε· καὶ βλέποντες βλέψετε,  
καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τοῖς 15

<sup>2</sup> *om. uer. 47*

<sup>9</sup> *add. ἀκούειν*

<sup>47</sup> εἶπεν δέ τις αὐτῷ, Ἰδοῦ ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω (*om. ἔξω 1 &c.*)  
εἰστήκασιν ζητοῦντές σοι λαλήσαι *N<sup>a</sup> C D W 1 &c. ω 11 S (vg. hl.) E (boh.) A E<sup>th</sup>*  
*Orig.<sup>lat.</sup> Chr. : om. N\* B L G minusc. pauc. 11 (vt.<sup>k</sup>) S (vt.) E (sah.)*

13. <sup>9</sup> ὡτα *N B L 11 (vt.<sup>kaal</sup>) S (vt.<sup>9</sup>) Tert. : add. ἀκούειν W Θ Ω Diat. rel. (cf. xi.*  
*15) <sup>11</sup> τὰ μυστήρια] τὸ μυστήριον 11 (vt.<sup>k pler.</sup>) S (vt. vg.) Clem. Iren.<sup>lat.</sup> <sup>16</sup> ἐπα-*  
*χύνθη ... ἤκουσαν ... ἐκάμμυσαν] incrassa ... obtura ... graua sim.) 11 (vt.<sup>ka</sup>) Iren.<sup>lat.</sup>*

ὥσὶ βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν· μήποτε  
 ἰδῶσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι,  
 16 καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσομαι αὐτούς. ὑμῶν δὲ μακάριοι οἱ ὀφθαλμοί,  
 17 ὅτι βλέπουσι, καὶ τὰ ὧτα ὑμῶν, ὅτι ἀκούει· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ὅτι  
 πολλοὶ προφῆται καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ  
 18 εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν. ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε  
 19 τὴν παραβολὴν τοῦ σπείροντος. παντὸς ἀκούοντος τὸν λόγον τῆς  
 βασιλείας καὶ μὴ συνιέντος, ἔρχεται ὁ πονηρὸς, καὶ ἄρπάζει τὸ ἐσπαρ-  
 μένον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· οὗτός ἐστιν ὁ παρὰ τὴν ὁδὸν σπαρεῖς.  
 20 ὁ δὲ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ  
 21 εὐθὺς μετὰ χαρᾶς λαμβάνων αὐτόν· οὐκ ἔχει δὲ ῥίζαν ἐν ἑαυτῷ, ἀλλὰ  
 πρόσκαιρός ἐστι, γενομένης δὲ θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθύς  
 22 σκανδαλίζεται. ὁ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν  
 λόγον ἀκούων, καὶ ἡ μέριμνα τοῦ αἵωνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου  
 23 συμπνίγει τὸν λόγον, καὶ ἄκαρπος γίνεται. ὁ δὲ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν  
 καλὴν σπαρεῖς, οὗτός ἐστιν ὁ τὸν λόγον ἀκούων καὶ συνιών· ὃς δὴ  
 καρποφορεῖ, καὶ ποιεῖ ὁ μὲν ἑκατόν, ὁ δὲ ἐξήκοντα, ὁ δὲ τριάκοντα.  
 24 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοιωθὴ ἡ βασιλεία  
 25 τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείραντι καλὸν σπέρμα ἐν τῷ ὁρῷ αὐτοῦ· ἐν  
 δὲ τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους ἦλθεν αὐτοῦ ὁ ἐχθρὸς καὶ ἐπέσπειρε  
 26 ζιζάνια ἀνὰ μέσον τοῦ σίτου, καὶ ἀπῆλθεν. ὅτε δὲ ἐβλάστησεν ὁ  
 27 χόρτος, καὶ καρπὸν ἐποίησε, τότε ἐφάνη καὶ τὰ ζιζάνια. προσελ-  
 θόντες δὲ οἱ δοῦλοι τοῦ οἰκοδεσπότου εἶπον αὐτῷ, Κύριε, οὐχὶ καλὸν  
 28 σπέρμα ἔσπειρας ἐν τῷ σῷ ἀγρῷ; πόθεν οὖν ἔχει ζιζάνια; ὁ δὲ ἔφη  
 αὐτοῖς, Ἐχθρὸς ἄνθρωπος τοῦτο ἐποίησεν. οἱ δὲ δοῦλοι αὐτῷ  
 29 λέγουσι, Θέλεις οὖν ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ φησὶν, Οὐ·  
 μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον.  
 30 ἄφετε συναυξάνεσθαι ἀμφοτέρα μέχρι τοῦ θερισμοῦ· καὶ ἐν τῷ καιρῷ  
 τοῦ θερισμοῦ ἔρῳ τοῖς θερισταῖς, Συλλέξατε πρῶτον τὰ ζιζάνια, καὶ  
 δήσατε αὐτὰ εἰς δέσμας πρὸς τὸ κατακαῦσαι αὐτά· τὸν δὲ σῖτον  
 συναγάγετε εἰς τὴν ἀποθήκην μου.  
 31 Ἄλλην παραβολὴν παρέθηκεν αὐτοῖς λέγων, Ὁμοία ἐστὶν ἡ  
 βασιλεία τῶν οὐρανῶν κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος ἔσπειρεν  
 32 ἐν τῷ ἀγρῷ αὐτοῦ· ὁ μικρότερον μὲν ἐστὶ πάντων τῶν σπερμάτων,  
 ὅταν δὲ αὐξηθῇ, μεῖζον τῶν λαχάνων ἐστί, καὶ γίνεται δένδρον, ὥστε

ἐλθεῖν τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ κατασκηνοῦν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ.

\* Ἀλλην παραβολὴν ἐλάλησεν αὐτοῖς, Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία 33 τῶν οὐρανῶν ζύμη, ἣν λαβοῦσα γυνὴ ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Ταῦτα πάντα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς ἐν παραβολαῖς τοῖς ὄχλοις, καὶ 34 χωρὶς παραβολῆς οὐδὲν ἐλάλει αὐτοῖς· ὅπως πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν διὰ 35 τοῦ προφήτου λέγοντος, Ἀνοίξω ἐν παραβολαῖς τὸ στόμα μου· ἐρεῦ-  
ξομαι κεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς \* κόσμου.

Τότε ἀφείδους τοὺς ὄχλους ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ προσήλθον 36 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Διασάφησον ἡμῖν τὴν παραβολὴν τῶν ζιζανίων τοῦ ἀγροῦ. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ σπείρων τὸ 37 καλὸν σπέρμα ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· ὁ δὲ ἀγρός ἐστιν ὁ κόσμος· 38 τὸ δὲ καλὸν σπέρμα, οὗτοί εἰσιν οἱ υἱοὶ τῆς βασιλείας· τὰ δὲ ζιζάνια εἰσιν οἱ υἱοὶ τοῦ πονηροῦ· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρας αὐτὰ ἐστὶν ὁ διά- 39 βολος· ὁ δὲ θερισμὸς συντέλεια αἰῶνός ἐστιν· οἱ δὲ θερισταὶ ἄγγελοί εἰσιν. ὥσπερ οὖν συλλέγεται τὰ ζιζάνια, καὶ πυρὶ κατακαίεται, οὕτως 40 ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος. ἀποστελεῖ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου 41 τοὺς ἄγγέλους αὐτοῦ, καὶ συλλέξουσιν ἐκ τῆς βασιλείας αὐτοῦ πάντα τὰ σκάνδαλα καὶ τοὺς ποιοῦντας τὴν ανομίαν, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς 42 εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὥς ὁ ἥλιος ἐν τῇ βασιλείᾳ 43 τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ὁ ἔχων ὦτα <sup>a</sup> ἀκουέτω.

Ὅμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῷ 44 ἀγρῷ, ὃν εὗρὼν ἄνθρωπος ἔκρυψε, καὶ ἀπὸ τῆς χαρᾶς αὐτοῦ ὑπάγει, καὶ πάντα ὅσα ἔχει πωλεῖ, καὶ ἀγοράζει τὸν ἀγρὸν ἐκεῖνον.

<sup>z</sup> om. κόσμου

<sup>a</sup> add. ἀκούειν

<sup>33</sup> ἐλάλησεν αὐτοῖς **N** **B** **Θ** **ω** **ℒ** (vt.<sup>(a)</sup>b(c) vg.) **ℹ** (vg. hl.) **Ⓢ** **Ⓜ**: om. **D** **ℒ** (vt.) **ℹ** (vt.) <sup>35</sup> διὰ τοῦ προφήτου **N**<sup>b</sup> **B** **C** **D** **ω** codd. accurat. ap. Eus. **ℒ** **ℹ** (vt. vg. el.) **Ⓢ** **Ⓜ** **Ⓢ** **Ⓢ** Eus. Chr. Hier.: add. Ἡσαίου (**N**) 1 (&c.) 13 &c. 33 253 codd. ap. Eus. codd. ap. Hier. **ℒ** (vg.<sup>cod.</sup>) **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ** **Ⓢ** Clem.-Hom. Porphy. ap. Hier.: add. Ασὰφ omnes codd. uet. ap. Hier. in Psalm., atque ita in initio editum esse putat Hier. (cf. Eus.) ἀπὸ καταβολῆς [κοσμοῦ] from of old **ℹ** (vt.) (ex Ps. lxxviii. sy. vg.) κόσμου om. **N**<sup>b</sup> **B** 1 (&c.) 22 **ℒ** (vt.<sup>k</sup>e) (**ℹ** (vt.)) Orig. <sup>36</sup> δια-  
σάφησον **N**<sup>\*</sup> **B** **Θ** al. pauc. **ℒ** (ut uid.) **ℹ** (vt. vg.) **Ⓢ** (vt. vg.) **Ⓢ** Orig.: φράσον **N**<sup>c</sup> **C** **D** 1 &c. **ω** Orig. <sup>43</sup> λάμπουσιν **D** 13 &c. **ℹ** (vt.<sup>s</sup>) Iust. (Hipp.  $\frac{1}{2}$ ) Orig. Cyr. (= Dan. xii. uet. sec. cod. B) ὦτα **N**<sup>\*</sup> **B** **Θ** 700 **ℒ** (vt.<sup>k e a b</sup> vg.) Hil.: add. ἀκούειν rell. (cf. u. 9) uers. tot. om. **Ⓢ** (boh.<sup>cod.</sup>)

45 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπόρῳ  
46 ζητοῦντι καλοὺς μαργαρίτας· εὐρῶν δὲ ἓνα πολύτιμον μαργαρίτην  
ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἠγόρασεν αὐτόν.

47 Πάλιν ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν σαγήνῃ βληθείσῃ εἰς  
48 τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκ παντὸς γένους συναγαγούσῃ· ἣν ὅτε ἐπληρώθη  
ἀναβιβάσαντες ἐπὶ τὸν αἰγιαλόν, καὶ καθίσαντες, συνέλεξαν τὰ καλὰ  
49 εἰς ἀγγεῖα, τὰ δὲ σαπρὰ ἔξω ἔβαλον. οὕτως ἔσται ἐν τῇ συντελείᾳ  
τοῦ αἰῶνος· ἐξελεύσονται οἱ ἄγγελοι, καὶ ἀφοριοῦσι τοὺς πονηροὺς  
50 ἐκ μέσου τῶν δικαίων, καὶ βαλοῦσιν αὐτοὺς εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρός·  
ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

51 Συνήκατε ταῦτα πάντα; λέγουσιν αὐτῷ, Ναί. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς,  
52 Διὰ τοῦτο πᾶς γραμματεὺς μαθητευθεὶς τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν  
ὁμοίός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ, ὅστις ἐκβάλλει ἐκ τοῦ θησαυροῦ  
αὐτοῦ καινὰ καὶ παλαιά.

53 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τὰς παραβολὰς ταύτας, μετή-  
54 ρεν ἐκεῖθεν· καὶ ἔλθων εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτοὺς ἐν  
τῇ συναγωγῇ αὐτῶν, ὥστε ἐκπλήττεσθαι αὐτοὺς καὶ λέγειν, Πόθεν  
55 τούτῳ ἡ σοφία αὕτη καὶ αἱ δυνάμεις; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τοῦ τέκτονος  
υἱός; σὺ χὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ λέγεται Μαριάμ, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ  
56 Ἰάκωβος καὶ Ἰωσήφ καὶ Σίμων καὶ Ἰούδας; καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ  
57 οὐχὶ πᾶσαι πρὸς ἡμᾶς εἰσι; πόθεν οὖν τούτῳ ταῦτα πάντα; καὶ ἐσκαν-  
δαλίζοντο ἐν αὐτῷ. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ ἔστι προφήτης  
58 ἄτιμος εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ  
ἐποίησεν ἐκεῖ δυνάμεις πολλὰς διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν.

14 Ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἤκουσεν Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὴν ἀκοὴν  
2 Ἰησοῦ, καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οὗτός ἐστιν Ἰωάννης ὁ βαπτιστής·  
αὐτὸς ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν, καὶ διὰ τοῦτο αἱ δυνάμεις ἐνεργοῦσιν  
3 ἐν αὐτῷ. ὁ γὰρ Ἡρώδης κρατήσας τὸν Ἰωάννην ἔδῃσε καὶ ἔθετο ἐν  
φυλακῇ διὰ Ἡρωδιάδα τὴν γυναῖκα Φιλίππου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ·  
4 ἔλεγε γὰρ αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Οὐκ ἔξεστὶ σοι ἔχειν αὐτήν. καὶ θέλων  
5 αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἐφοβήθη τὸν ὄχλον, ὅτι ὡς προφήτην αὐτὸν εἶχον.  
6 γενεσίους δὲ γενομένοις τοῦ Ἡρώδου ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς

<sup>50</sup> ἐκεῖ . . . ὀδόντων *om.* Orig. <sup>55</sup> Ἰωσήφ B C N Θ 1 & c. 33 **ℒ** **ℑ** (vt. hl.<sup>ms</sup>)  
 Ⓔ (boh.<sup>codd.</sup>) (A Ⓔth) Orig. Eus. Hier.: Ἰωσήs (Ἰωσή) ω **ℒ** (vt.<sup>k</sup>) **ℑ** (vg. hl.)  
 Ⓔ (*sed uariant boh. codd.*) (A Ⓔth): Ἰωάννης N D 28 al. Orig. (*semel*)  
 14. <sup>3</sup> Φιλίππου *om.* D **ℒ** (vt.<sup>k</sup> e al. vg.) Aug.

Ἡρωδιάδος ἐν τῷ μέσῳ, καὶ ἤρεσε τῷ Ἡρώδῃ· ὅθεν μεθ' ὅρκου 7  
ὡμολόγησεν αὐτῇ δοῦναι ὃ ἐὰν αἰτήσῃται. ἡ δὲ προβιβασθεῖσα ὑπὸ 8  
τῆς μητρὸς αὐτῆς, Δός μοι, φησὶν, ὧδε ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν  
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ ἐλυπήθη ὁ βασιλεὺς, διὰ δὲ τοὺς 9  
ὅρκους καὶ τοὺς συνανακειμένους ἐκέλευσε δοθῆναι· καὶ πέμψας 10  
ἀπεκεφάλισε τὸν Ἰωάννην ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ ἠνέχθη ἡ κεφαλὴ 11  
αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἐδόθη τῷ κορασίῳ· καὶ ἤνεγκε τῇ μητρὶ αὐτῆς.  
καὶ προσελθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἦραν τὸ πτῶμα, καὶ ἔθαψαν αὐτόν· 12  
καὶ ἐλθόντες ἀπήγγειλαν τῷ Ἰησοῦ.

Ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν ἐν πλοίῳ εἰς ἔρημον 13  
τόπον κατ' ἰδίαν· καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἠκολούθησαν αὐτῷ περὶ 14  
ἀπὸ τῶν πόλεων. καὶ ἐξελθὼν εἶδε πολὺν ὄχλον, καὶ ἐσπλαγχνίσθη 15  
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐθεράπευσεν τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν. ὁψίας δὲ γενο- 15  
μένης προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ἐρημὸς ἐστὶν ὁ τόπος,  
καὶ ἡ ὥρα ἤδη παρήλθεν· ἀπόλυσον τοὺς ὄχλους, ἵνα ἀπελθόντες εἰς 16  
τὰς κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς βρώματα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, 16  
Οὐ χρειαν ἔχουσιν ἀπελθεῖν· δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. οἱ δὲ 17  
λέγουσιν αὐτῷ, Οὐκ ἔχομεν ὧδε εἰ μὴ πέντε ἄρτους καὶ δύο ἰχθύας.  
ὁ δὲ εἶπε, Φέρετέ μοι αὐτοὺς ὧδε. καὶ κελεύσας τοὺς ὄχλους ἀνακλι- 18  
θῆναι ἐπὶ τοὺς χόρτους, καὶ λαβὼν τοὺς πέντε ἄρτους καὶ τοὺς δύο 19  
ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ κλάσας ἔδωκε  
τοῖς μαθηταῖς τοὺς ἄρτους, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον 20  
πάντες, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῖον τῶν κλασμάτων,  
δώδεκα κοφίνους πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίουσιν ἦσαν ἄνδρες ὥσεί πεντα- 21  
κισχίλιοι, χωρὶς γυναικῶν καὶ παιδίων.

Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον, 22  
καὶ προάγειν αὐτὸν εἰς τὸ πέραν, ἕως οὗ ἀπολύσῃ τοὺς ὄχλους. καὶ 23  
ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος κατ' ἰδίαν προσεύξασθαι·  
ὁψίας δὲ γενομένης μόνος ἦν ἐκεῖ. τὸ δὲ πλοῖον ἤδη <sup>b</sup> μέσον τῆς 24  
θαλάσσης ἦν, βασανιζόμενον ὑπὸ τῶν κυμάτων, ἦν γὰρ ἐναντίος ὁ  
ἄνεμος. τετάρτῃ δὲ φυλακῇ τῆς νυκτὸς ἦλθε πρὸς αὐτούς, περι- 25

<sup>b</sup> σταδίου πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέειχε

<sup>24</sup> μέσον τῆς θαλάσσης ἦν **Ν C (D) W 1 &c. ω ℒ ℑ** (hl.) **℥**th Chr., et sim. Orig.  
Eus.: σταδίου πολλοὺς ἀπὸ τῆς γῆς ἀπέειχεν **B (Θ) 13 &c. 238 700 ℑ** (vt. vg. pal.) **℥** A



26 πατῶν ἐπὶ τὴν θάλασσαν. καὶ ἰδόντες αὐτὸν οἱ μαθηταὶ ἐπὶ τῆς  
 θαλάσσης περιπατοῦντα ἐταράχθησαν λέγοντες ὅτι Φάντασμά ἐστιν  
 27 καὶ ἀπὸ τοῦ φόβου ἔκραξαν. εὐθέως δὲ ἐλάλησεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς  
 28 λέγων, Θαρσεῖτε· ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἀποκριθεὶς δὲ αὐτῷ ὁ  
 Πέτρος εἶπε, Κύριε, εἰ σὺν εἶ, κέλευσόν με πρὸς σε ἐλθεῖν ἐπὶ τὰ  
 29 ὕδατα. ὁ δὲ εἶπεν, Ἐλθέ. καὶ καταβὰς ἀπὸ τοῦ πλοίου ὁ Πέτρος  
 30 περιεπάτησεν ἐπὶ τὰ ὕδατα, ὅτι ἐλθεῖν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. βλέπων δὲ  
 τὸν ἄνεμον <sup>d</sup>ἐφοβήθη, καὶ ἄρξάμενος καταποντίζεσθαι ἔκραξε λέγων,  
 31 Κύριε, σῶσόν με. εὐθέως δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἐπελά-  
 32 βετο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, Ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας; καὶ  
 33 ἀναβάντων αὐτῶν εἰς τὸ πλοῖον ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος· οἱ δὲ ἐν τῷ  
 πλοίῳ προσεκύνησαν αὐτῷ λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς εἶ.  
 34 Καὶ διαπεράσαντες ἦλθον ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γεννησαρέτ. καὶ ἐπι-  
 35 γνόντες αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπέστειλαν εἰς ὅλην τὴν  
 περίχωρον ἐκείνην, καὶ προσήνεγκαν αὐτῷ πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας·  
 36 καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα μόνον ἄψωνται τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου  
 αὐτοῦ· καὶ ὅσοι ἤψαντο, διεσώθησαν.

15 Τότε προσέρχονται τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ Ἱεροσολύμων Φαρισαῖοι καὶ  
 2 γραμματεῖς λέγοντες, Διατί οἱ μαθηταὶ σου παραβαίνουνσι τὴν παρά-  
 δοσιν τῶν πρεσβυτέρων; οὐ γὰρ νίπτονται τὰς χεῖρας ὅταν ἄρτον  
 3 ἐσθίωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Διατί καὶ ὑμεῖς παραβαίνετε  
 4 τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν ὑμῶν; ὁ γὰρ Θεὸς εἶπε,  
 Τίμα τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα  
 5 θανάτῳ τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ὅς ἂν εἴπῃ τῷ πατρὶ ἢ τῇ  
 6 μητρὶ, Δῶρον, ὃ ἐστὶν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῆς, οὐ μὴ τιμήσει τὸν πατέρα  
 αὐτοῦ· καὶ ἠκυρώσατε <sup>f</sup>τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν παράδοσιν  
 7 ὑμῶν. ὑποκριταί, καλῶς προεφήτευσεν περὶ ὑμῶν Ἡσαΐας λέγων,

<sup>c</sup> καὶ ἦλθε

<sup>d</sup> add. ἰσχυρὸν

<sup>e</sup> add. ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ

<sup>f</sup> τὸν νόμον

<sup>28</sup> Πέτρος] Σίμων Κηφᾶς **S** (vt.): Κηφᾶς **S** (vg.) <sup>29</sup> ἐλθεῖν] καὶ ἦλθεν **BC\***  
**700 S** (vt.) **E** (sah.) **A** Chr.: ἐλθεῖν ἦλθεν οὖν **N\*** <sup>30</sup> ἰσχυρὸν **B<sup>2</sup> C D W** **Θ 1** & c.  
**ω L S** al. Orig.: om. **N B\* 33 E** <sup>34</sup> ἐπὶ τὴν γῆν εἰς Γενν. **N B D 33 al. S**  
 (vt. hl.) **A**: εἰς τὴν γῆν Γενν. **ω L S** (vg.) **E E<sup>th</sup> Orig.** Γεννησαρέτ] Γεν[ν]ήσαρ  
**D\* 700 L S** (vt. vg.)

15. <sup>6</sup> αὐτοῦ **N B D L** (vt.<sup>e</sup>) **S** (vt.<sup>e</sup>) **E** (sah.) **A**: add. ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ  
*rell.* τὸν λόγον **N<sup>ss</sup> B D** **Θ 700 L** (vt.) **S** (vt. vg. hl.<sup>ms</sup>) **E A E<sup>th</sup> Orig.** <sup>1</sup>  
**Eus. Iren.<sup>lat.</sup> Aug.** (= Mc.): τὸν νόμον **N\* et ob C** **o84 13** & c.: τὴν ἐντολὴν *rell.*  
 (ex u. 3)

Ὁ λαὸς οὗτος τοῖς χεῖλεσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει 8  
 ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα 9  
 ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον εἶπεν αὐτοῖς, Ἀκούετε 10  
 καὶ συνίετε· οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον· 11  
 ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος, τοῦτο κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον.  
 τότε προσελθόντες οἱ μαθηταὶ εἶπον αὐτῷ, Οἶδας ὅτι οἱ Φαρισαῖοι 12  
 ἀκούσαντες τὸν λόγον ἐσκανδαλίσθησαν; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε, Πᾶσα 13  
 φυτεία, ἣν οὐκ ἐφύτευσεν ὁ πατήρ μου ὁ οὐράνιος, ἐκριζωθήσεται.  
 ἄφετε αὐτούς· ὁδηγοὶ εἰσι τυφλοὶ· τυφλὸς δὲ τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, 14  
 ἀμφότεροι εἰς βόθυνον πεσοῦνται. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν 15  
 αὐτῷ, Φράσον ἡμῖν τὴν παραβολήν. ὁ δὲ εἶπεν, Ἀκμὴν καὶ ὑμεῖς 16  
 ἀσύνητοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ εἰσπορευόμενον εἰς τὸ στόμα εἰς 17  
 τὴν κοιλίαν χωρεῖ, καὶ εἰς ἀφεδρώνα ἐκβάλλεται; τὰ δὲ ἐκπορευόμενα 18  
 ἐκ τοῦ στόματος ἐκ τῆς καρδίας ἐξέρχεται, κακεῖνα κοινοῖ τὸν ἄνθρω-  
 πον. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται διαλογισμοὶ ποιηροί, φόνοι, 19  
 μοιχεῖαι, πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι, βλασφημίαι· ταῦτά ἐστι 20  
 τὰ κοινούντα τὸν ἄνθρωπον· τὸ δὲ ἀνίπτους χερσὶ φαγεῖν οὐ κοινοῖ  
 τὸν ἄνθρωπον.

Καὶ ἐξελθὼν ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη Τύρου καὶ 21  
 Σιδῶνος. καὶ ἰδού, γυνὴ Χαναναία ἀπὸ τῶν ὀρίων ἐκείνων ἐξεληθοῦσα 22  
 ἐκραύγασε λέγουσα, Ἐλέησόν με, Κύριε, υἱὲ Δαβίδ· ἡ θυγάτηρ μου  
 κακῶς δαιμονίζεται. ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῇ λόγον. καὶ προσελ- 23  
 θόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Ἀπόλυσον αὐτήν,  
 ὅτι κράζει ὀπισθεν ἡμῶν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀπεστάλην εἰ 24  
 μὴ εἰς τὰ πρόβατα τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραὴλ. ἡ δὲ ἐλθοῦσα 25  
 προσεκύνει αὐτῷ λέγουσα, Κύριε, βοήθει μοι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, 26  
 Οὐκ ἔστι καλὸν λαβεῖν τὸν ἄρτον τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυνα-  
 ρίοις. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, Κύριε· καὶ γὰρ τὰ κυνάρια ἐσθίει ἀπὸ τῶν 27  
 ψιχίων τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τῶν κυρίων αὐτῶν. τότε 28  
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῇ, Ὡ γύναι, μεγάλη σου ἡ πίστις· γενη-  
 θήτω σοι ὡς θέλεις. καὶ ἰάθη ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

<sup>8</sup> *vide* Mc. vii. 6 ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι αὐτῶν καὶ C N W ω 11  
 (vt. f.) S (hl.): ὁ λαὸς οὗτος (*omissis ceteris*) N B L 084 700 al. *pauc.* 11 S (vt. vg.)  
 C A Eth Clem. 2 Orig. Eus. Ambst. al. *plur.*: ὁ λαὸς οὗτος ἐγγίζει μοι I (&c.)  
<sup>14</sup> τυφλοὶ] *add.* τυφλῶν ω *uerss. pler.* <sup>17</sup> οὐ B D Z Θ 33 al. 11 S (vt. vg.) C  
 (sah.) Eth A Orig.: οὐπω N C L W ω 11 (vt. g.) S (hl.) C (boh.)

- 29 Καὶ μεταβὰς ἐκεῖθεν ὁ Ἰησοῦς ἦλθε παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς  
 30 Γαλιλαίας· καὶ ἀναβὰς εἰς τὸ ὄρος ἐκάθητο ἐκεῖ. καὶ προσῆλθον  
 αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, ἔχοντες μεθ' ἑαυτῶν χωλούς, τυφλούς, κωφούς,  
 κυλλούς, καὶ ἑτέρους πολλούς, καὶ ἔρριψαν αὐτοὺς παρὰ τοὺς πόδας  
 31 αὐτοῦ· καὶ ἐθεράπευσεν αὐτούς· ὥστε τὸν ὄχλον θαυμάσαι βλέποντας  
 κωφούς λαλοῦντας, κυλλοὺς ὑγιεῖς, καὶ χωλοὺς περιπατοῦντας, καὶ  
 τυφλοὺς βλέποντας· καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν Ἰσραὴλ.  
 32 Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπε, Σπλαγ-  
 χνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσί μοι, καὶ  
 οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις οὐ θέλω, μήποτε  
 33 ἐκλυθῶσω ἐν τῇ ὁδῷ. καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Πόθεν ἡμῖν  
 34 ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι, ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; καὶ λέγει  
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ, καὶ ὀλίγα  
 35 ἰχθύδια. καὶ παραγγείλας τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν ἐπὶ τὴν γῆν ἔλαβε  
 36 τοὺς ἑπτὰ ἄρτους καὶ τοὺς ἰχθύας, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου  
 37 τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ὄχλοις. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ  
 ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν τὸ περισσεῖον τῶν κλασμάτων, ἑπτὰ σπυρί-  
 38 δας πλήρεις. οἱ δὲ ἐσθίουτες ἦσαν τετρακισχίλιοι ἄνδρες, χωρὶς γυναι-  
 39 κῶν καὶ παιδίων. καὶ ἀπολύσας τοὺς ὄχλους ἐνέβη εἰς τὸ πλοῖον,  
 καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια Μαγαδάν.  
 16 Καὶ προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαῖοι πειράζοντες  
 2 ἐπηρώτησαν αὐτὸν σημεῖον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπιδειῖναι αὐτοῖς. ὁ δὲ  
 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁ Ὀψίας γενομένης λέγετε, Εὐδία· πυρράζει  
 3 γὰρ ὁ οὐρανός· καὶ πρωΐ, Σήμερον χειμών· πυρράζει γὰρ στυγνάζων  
 ὁ οὐρανός. τὸ μὲν πρόσωπον τοῦ οὐρανοῦ γινώσκετε διακρίνειν, τὰ δὲ  
 4 σημεῖα τῶν καιρῶν οὐ δύνασθε. γενεὰ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον  
 ἐπιζητεῖ· καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ σημεῖον Ἰωῆ.  
 καὶ καταλιπὼν αὐτοὺς ἀπῆλθε.

<sup>9</sup> om. Ὀψίας γενομένης . . . οὐ δύνασθε.

<sup>30</sup> χωλ. τυφ. κωφ. κυλλ. <sup>1</sup> ordo uerborum horum mire differt in testibus nostris, atque D al. pauc. om. κωφούς, **℣** (vt.<sup>k e</sup>) om. κυλλούς <sup>31</sup> κυλλοὺς ὑγιεῖς om. **ℕ** 1 &c.

700 **℣** **ℤ** (vt.) **℣** (sah., quae tamen add. post βλέποντας alt., boh.) **℣** Eth. Orig.

<sup>39</sup> Μαγαδὰ ὦ (C M W al. **℣** (boh.) Μαγαδάν) **ℤ** (hl.) **℣** Eth Chr. : Μαγαδάν (sim.) **ℕ** B D **℣** **ℤ** (vt. pal.) **℣** (sah.), Hier. Aug. : Magdu S (vg.)

16. <sup>2, 3</sup> ὀψίας γενομένης . . . οὐ δύνασθε C D W Θ 1 &c. ὦ **℣** **ℤ** (vg. hl.) **℣** (boh.) **℣** Eth Diat. Eus. 'Can.' Chr. al. : om. **ℕ** B V X Γ 047 13 &c. 1078 1080\* (suspici. 1443 1444) al. codd. pler. ap. Hier. **ℤ** (vt.) **℣** (sah., boh. codd.) **℣** Orig.



Καὶ ἔλθόντες οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ πέραν ἐπελάθοντο ἄρτους λαβεῖν. 5  
 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ὁράτε καὶ προσέχετε ἀπὸ τῆς ζύμης 6  
 τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων. οἱ δὲ διελογίζοντο ἐν ἑαυτοῖς 7  
 λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἐλάβομεν. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Τί 8  
 διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς, ὀλιγόπιστοι, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω 9  
 νοεῖτε, οὐδὲ μνημονεύετε τοὺς πέντε ἄρτους τῶν πεντακισχιλίων,  
 καὶ πόσους κοφίνους ἐλάβετε; οὐδὲ τοὺς ἐπὶ ἄρτους τῶν τετρα- 10  
 κισχιλίων, καὶ πόσας σπυρίδας ἐλάβετε; πῶς οὐ νοεῖτε, ὅτι οὐ περὶ 11  
 ἄρτων εἶπον ὑμῖν; προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ  
 Σαδδουκαίων. τότε συνῆκαν, ὅτι οὐκ εἶπε προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης 12  
 τῶν ἄρτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς διδαχῆς τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων.

Ἐλθὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὰ μέρη Καισαρείας τῆς Φιλίππου ἡρώτα 13  
 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων, Τίνα <sup>h</sup> λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν  
 υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; οἱ δὲ εἶπον, Οἱ μὲν Ἰωάννην τὸν βαπτιστήν· 14  
 ἄλλοι δὲ Ἡλίαν· ἕτεροι δὲ Ἰερεμίαν, ἢ ἓνα τῶν προφητῶν. λέγει 15  
 αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ Σίμων Πέτρος 16  
 εἶπε, Σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ 17  
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος εἶ, Σίμων Βὰρ Ἰωνᾶ, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα  
 οὐκ ἀπεκάλυψέ σοι, ἀλλ' ὁ πατήρ μου ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ 18  
 λέγω, ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου  
 τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. δώσω σοι 19  
 τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,  
 ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς· καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς,  
 ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς. τότε διεστείλατο τοῖς μαθηταῖς 20  
 ἵνα μηδενὶ εἵπωσιν, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός.

Ἀπὸ τότε ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς δεικνύειν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ὅτι δεῖ 21  
 αὐτὸν ἀπελθεῖν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ πολλὰ παθεῖν ἀπὸ τῶν πρεσ-  
 βυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ

<sup>h</sup> add. με      <sup>i</sup> Ἰησοῦς Χριστὸς

<sup>13</sup> τίνα] add. με D L Θ, (post λέγουσιν W), ω Ξ (vt.) S (vt. vg. hl.) al. Diat. Iren.<sup>lat.</sup> Orig.: *sine* με N B 700 Ξ (vg.) S (pal.) E E<sup>th</sup> Amb.<sup>sem.</sup> Orig.<sup>lat.</sup> τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου om. Orig. (= Mc. viii. 27, Lc. ix. 18) <sup>19</sup> κλεῖς (κλεῖδας)] add. τῶν θυρῶν S (vt.) Diat. Aphr. <sup>20</sup> διεστείλατο N C L W Θ ω Ξ S (vg. hl.) E E<sup>th</sup> Orig.: ἐπετίμησεν B\* D Ξ (vt.) S (vt.) A Orig. (= Mc. viii. 30, Lc. ix. 21) <sup>21</sup> ὁ Ἰησοῦς] Ἰησοῦς Χριστὸς N\* B\* E (sah.<sup>cod.</sup> boh.): om. N<sup>oa</sup> Orig. Chr. Iren.<sup>lat.</sup> (parum certe)

- 22 τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν αὐτῷ λέγων, Ὑπερέβησθαί σοι, Κύριε· οὐ μὴ ἔσται σοι τοῦτο.
- 23 ὁ δὲ στραφεὶς εἶπε τῷ Πέτρῳ, Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· σκάνδαλον 24 εἶ ἐμοῦ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. τότε ὁ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω 25 μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς 26 δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὕρήσει αὐτήν· τί γὰρ ὠφεληθήσεται ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῇ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;
- 27 μέλλει γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, καὶ τότε ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὴν 28 πρᾶξιν αὐτοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
- 17 Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος 2 ὑψηλὸν κατ' ἰδίαν· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς 3 τὸ φῶς. καὶ ἰδοὺ, ὥφθησαν αὐτοῖς Μωσῆς καὶ Ἡλίας μετ' αὐτοῦ 4 συλλαλοῦντες. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε τῷ Ἰησοῦ, Κύριε, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· εἰ θέλεις, ποιήσω ὧδε τρεῖς σκηνάς, σοὶ μίαν, 5 καὶ Μωσῇ μίαν, καὶ Ἡλίᾳ μίαν. ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, νεφέλη φωτεινὴ ἐπεσκίασεν αὐτούς· καὶ ἰδοὺ, φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα· αὐτοῦ ἀκούετε. 6 καὶ ἀκούσαντες οἱ μαθηταὶ ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, καὶ ἐφοβήθησαν σφόδρα. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἤψατο αὐτῶν, καὶ εἶπεν, 8 Ἐγέρθητε καὶ μὴ φοβεῖσθε. ἐπάραντες δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν οὐδένα εἶδον, εἰ μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον.
- 9 Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ ὄρους ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς λέγων, Μηδενὶ εἶπητε τὸ ὄραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ 10 νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, 11 Τί οὖν οἱ γραμματεῖς λέγουσιν, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἔλθειν πρῶτον; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἡλίας μὲν ἔρχεται, καὶ ἀποκαταστήσει πάντα· 12 λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι Ἡλίας ἤδη ἦλθε, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτόν, ἀλλ'

ἐποίησαν ἐν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν· οὕτω καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου  
μέλλει πάσχειν ὑπ' αὐτῶν. τότε συνήκαν οἱ μαθηταί, ὅτι περὶ 13  
Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ εἶπεν αὐτοῖς.

Καὶ ἐλθόντων πρὸς τὸν ὄχλον προσήλθεν αὐτῷ ἄνθρωπος γουν- 14  
πετῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Κύριε, ἐλέησόν μου τὸν υἱόν, ὅτι σεληνιάζεται 15  
καὶ κακῶς πάσχει· πολλάκις γὰρ πίπτει εἰς τὸ πῦρ, καὶ πολλάκις  
εἰς τὸ ὕδωρ. καὶ προσήνεγκα αὐτὸν τοῖς μαθηταῖς σου, καὶ οὐκ 16  
ἠδυνήθησαν αὐτὸν θεραπεύσαι. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ 17  
γενεὰ ἄπιστος καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι μεθ' ὑμῶν; ἕως  
πότε ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετέ μοι αὐτὸν ὧδε. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ 18  
ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐξήλθεν ἀπ' αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον, καὶ ἐθεραπεύθη ὁ  
παῖς ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. τότε προσελθόντες οἱ μαθηταί τῷ Ἰησοῦ 19  
κατ' ἰδίαν εἶπον, Διατί ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτόν; ὁ δὲ 20  
λέγει αὐτοῖς, Διὰ τὴν ὀλιγοπιστίαν ὑμῶν· ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν, ἐὰν  
ἔχητε πίστιν ὡς κόκκον σινάπεως, ἐρεῖτε τῷ ὄρει τούτῳ, Μετάβηθι  
ἐντεῦθεν ἐκεῖ, καὶ μεταβήσεται· καὶ οὐδὲν ἀδυνατήσῃ ὑμῖν.<sup>k</sup>

<sup>l</sup> Ἀναστρεφόμενων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 22  
Μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ 23  
ἀποκτενοῦσιν αὐτόν, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται. καὶ ἐλυπή-  
θησαν σφόδρα.

Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν εἰς Καπερναοὺμ προσήλθον οἱ τὰ δίδραχμα 24  
λαμβάνοντες τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶπον, Ὁ διδάσκαλος ὑμῶν οὐ τελεῖ τὰ  
δίδραχμα; λέγει, Ναί. καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν, προέφθασεν 25  
αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς λέγων, Τί σοι δοκεῖ, Σίμων; οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς  
ἀπὸ τίνων λαμβάνουσι τέλη ἢ κῆνσον; ἀπὸ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἢ ἀπὸ  
τῶν ἀλλοτρίων; εἰπόντος δέ, Ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 26  
Ἄραγε ἐλεύθεροὶ εἰσιν οἱ υἱοί. ἵνα δὲ μὴ σκανδαλίσωμεν αὐτούς, 27

<sup>k</sup> *add. uer.* 21 τοῦτο δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ  
<sup>l</sup> *Συστρεφόμενων*

17. <sup>12, 13</sup> οὕτω . . . αὐτῶν. τότε . . . αὐτοῖς] *retinueris ordine* τότε . . . αὐτοῖς.  
οὕτω . . . αὐτῶν D L (vt.) <sup>15</sup> πάσχει] ἔχει N B L Z O Orig. Chr. <sup>21</sup> τοῦτο  
δὲ τὸ γένος οὐκ ἐκπορεύεται εἰ μὴ ἐν προσευχῇ καὶ νηστείᾳ N<sup>b</sup> C D W ω L S (vg.  
(fasting and prayer), hl.) E (boh. *cod.*) A Orig. Bas. Chr. Hil. Amb. Aug. *al.*: *om.*  
N\* B Θ 33 L (vt.) S (vt. pal.) E E<sup>th</sup> Eus. 'Can.' (*ut uid.*) <sup>22</sup> ἀναστρεφο-  
μένων C D W ω Chr.: *συστρεφόμενων* N B I (&c.) Orig. <sup>23</sup> ἐγερθήσεται] ἀναστή-  
σεται B (I) &c. *al.* Orig. Chr. (= Mc.) <sup>26</sup> οἱ υἱοί] *add.* Simon said to him,  
'Yea!' Jesus said to him, 'Give thou also to him as a stranger,' 713 Diat.

πορευθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν βάλε ἄγκιστρον, καὶ τὸν ἀναβάντα  
πρῶτον ἰχθὺν ἄρον· καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ εὐρήσεις στατήρα·  
ἐκείνον λαβὼν δὸς αὐτοῖς ἀντὶ ἐμοῦ καὶ σοῦ.

- 18 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, Τίς  
2 ἄρα μείζων ἐστὶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν; καὶ προσκαλεσάμενος  
3 παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν,  
ἐὰν μὴ στραφῇτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδία, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν  
4 βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὅστις οὖν ταπεινώσῃ ἑαυτὸν ὡς τὸ παιδίον  
5 τοῦτο, οὗτός ἐστιν ὁ μείζων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. καὶ ὃς ἐὰν  
6 δέξεται παιδίον τοιοῦτον ἐν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· ὃς δ'  
ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ,  
συμφέρι αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ,  
7 καὶ καταποντισθῇ ἐν τῷ πελάγει τῆς θαλάσσης. οὐαὶ τῷ κόσμῳ  
ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἔλθειν τὰ σκάνδαλα· πλην  
8 οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ τὸ σκάνδαλον ἔρχεται. εἰ δὲ ἡ χεὶρ  
σου ἢ ὁ πούς σου σκανδαλίζει σε, ἔκκοψον αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ·  
καλὸν σοι ἐστὶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν κυλλὸν ἢ χωλόν, ἢ δύο χεῖρας  
9 ἢ δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. καὶ εἰ ὁ ὀφθαλ-  
μός σου σκανδαλίζει σε, ἔξελε αὐτὸν καὶ βάλε ἀπὸ σοῦ· καλὸν σοι  
ἐστὶ μονόφθαλμον εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα  
10 βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός. ὁρᾶτε μὴ καταφρονήσητε ἐνὸς  
τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτῶν ἐν οὐρανοῖς  
διὰ παντὸς βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.<sup>m</sup>  
12 τί ὑμῖν δοκεῖ; ἐὰν γένηται τινὶ ἀνθρώπῳ ἑκατὸν πρόβατα, καὶ πλα-  
νηθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν, οὐχὶ ἀφείς τὰ ἐννενηκονταεννέα, ἐπὶ τὰ ὄρη  
13 πορευθεὶς, ζητεῖ τὸ πλανώμενον; καὶ ἐὰν γένηται εὐρεῖν αὐτό, ἀμὴν  
λέγω ὑμῖν, ὅτι χαίρει ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τοῖς ἐννενηκοντα-  
14 εννέα τοῖς μὴ πεπλανημένοις. οὕτως οὐκ ἔστι θέλημα ἔμπροσθεν

<sup>m</sup> add. uer. 11 ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

18. <sup>1</sup> ὥρα B D Z ω 11 (vg.) S (vg. hl.) E al. Orig. Chr. : ἡμέρα Θ 1 (&c.) 33  
700 11 (vt.) S (vt.) A Orig. Hil. <sup>3</sup> παιδία] add. ταῦτα E (sah.<sup>cod.</sup>) Clem. <sup>3</sup>/<sub>6</sub> :  
habent τὸ παιδίον τοῦτο 11 (vt.<sup>cod.</sup>) E (boh.) Chr. Max-Taur. al. <sup>7</sup> σκαν-  
δάλων] add. ἃ ἔρχεται S (vt.) <sup>10</sup> ἐν οὐρανοῖς (pr.) om. Γ 1 (&c.) 13 &c. al.  
pauc. 11 (vt.<sup>o</sup> al.) S (vt.<sup>s</sup>) E (sah.<sup>cod.</sup>) Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Orig. Eus. Cosm. Hil. al. <sup>11</sup> ἦλθεν  
γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολωλός D W ω 11 S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>)  
A E<sup>th</sup> Chr. (= Lc. xix. 10) : om. B L\* Θ 1 (&c.) 13 &c. 33 11 (vt.<sup>o</sup>) S (vt.<sup>s</sup> pal.)  
E Orig. Eus. 'Can.' Hil. Hier.

τοῦ πατρὸς ἡ ὑμῶν τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα ἀπόληται εἰς τῶν μικρῶν  
τούτων.

Ἐὰν δὲ ἀμαρτήσῃ ὁ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου, ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτὸν 15  
μεταξὺ σοῦ καὶ αὐτοῦ μόνου· ἐάν σου ἀκούσῃ, ἐκέρδησας τὸν ἀδελ-  
φόν σου. ἐὰν δὲ μὴ ἀκούσῃ, παράλαβε μετὰ σοῦ ἓτι ἓνα ἢ δύο, 16  
ἵνα ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων ἢ τριῶν σταθῇ πᾶν ῥῆμα. ἐὰν δὲ 17  
παρακούσῃ αὐτῶν, εἰπὲ τῇ ἐκκλησίᾳ· ἐὰν δὲ καὶ τῆς ἐκκλησίας  
παρακούσῃ, ἔστω σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. ἀμὴν λέγω 18  
ὑμῖν, ὅσα ἐὰν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ·  
καὶ ὅσα ἐὰν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ.  
πάλιν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς 19  
περὶ παντὸς πράγματος οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ  
τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσι δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι 20  
εἰς τὸ ἕμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, ποσάκις ἁμαρτήσῃ 21  
εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἐπτάκις; λέγει αὐτῷ 22  
ὁ Ἰησοῦς, Οὐ λέγω σοι ἕως ἐπτάκις, ἀλλ' ἕως ἐβδομηκοντάκις ἐπτά.  
διὰ τοῦτο ὁμοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὃς 23  
ἠθέλησε συναῖραι λόγον μετὰ τῶν δούλων αὐτοῦ. ἄρξαμένου δὲ 24  
αὐτοῦ συναίρειν προσηνέχθη αὐτῷ εἰς ὀφειλῆτης μυρίων ταλάντων· μὴ 25  
ἔχοντος δὲ αὐτοῦ ἀποδοῦναι, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ πραθῆ-  
ναι, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντα ὅσα εἶχε, καὶ  
ἀποδοθῆναι. πεσὼν οὖν ὁ δοῦλος προσεκύνει αὐτῷ λέγων, Κύριε, 26  
μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ πάντα σοι ἀποδώσω. σπλαγχνισθεὶς 27  
δὲ ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἀπέλυσεν αὐτόν, καὶ τὸ δάνειον ἀφήκεν  
αὐτῷ. ἐξελθὼν δὲ ὁ δοῦλος ἐκεῖνος εὗρεν ἓνα τῶν συνδούλων αὐτοῦ, 28  
ὃς ὥφειλεν αὐτῷ ἑκατὸν δηνάρια, καὶ κρατήσας αὐτὸν ἔπνιγε λέγων,  
Ἀπόδος εἴ τι ὀφείλεις. πεσὼν οὖν ὁ σύνδουλος αὐτοῦ παρεκάλει 29  
αὐτὸν λέγων, Μακροθύμησον ἐπ' ἐμοί, καὶ ἀποδώσω σοι. ὁ δὲ οὐκ 30  
ᾔθελεν, ἀλλὰ ἀπελθὼν ἔβαλεν αὐτὸν εἰς φυλακὴν, ἕως οὗ ἀποδῶ τὸ

<sup>η</sup> μου                      <sup>ο</sup> οἱ. εἰς σὲ

<sup>14</sup> ὑμῶν **N** D L W ω **I** **S** (vt.<sup>c</sup> vg. hl.<sup>ms</sup>): μὲν B N Θ 700 al. **S** (vt.<sup>s</sup> hl.) **E** A **E**th  
 Orig.: om. Diat. <sup>15</sup> εἰς σὲ om. **N** B I (&c.) al. pauc. **E** (sah.<sup>codd.</sup> boh.<sup>codn.</sup>)  
 Orig. Bas. <sup>3</sup>/<sub>6</sub> Cyr. <sup>20</sup> οὐ] οὐ D **I** (vt.<sup>s</sup>) **S** (vt.<sup>s</sup>) (Clem.) ἐκεῖ ἐμὲ] παρ' οἷς  
 οὐκ ἐμὲ D **I** (vt.<sup>s</sup>) **S** (vt.<sup>s</sup>) (**E** (sah.)) (Clem.)



31 ὀφειλόμενον. ἰδόντες οὖν οἱ σύνδουλοι αὐτοῦ τὰ γενόμενα ἐλυπήθησαν  
σφόδρα· καὶ ἐλθόντες διεσάφησαν τῷ κυρίῳ αὐτῶν πάντα τὰ γενόμενα.  
32 τότε προσκαλεσάμενος αὐτὸν ὁ κύριος αὐτοῦ λέγει αὐτῷ, Δοῦλε πονηρέ,  
33 πᾶσαν τὴν ὀφειλὴν ἐκείνην ἀφήκα σοι, ἐπεὶ παρεκάλεσάς με· οὐκ  
ἔδει καὶ σὲ ἐλεῆσαι τὸν σύνδουλόν σου, ὥς καὶ ἐγὼ σε ἠλέησα;  
34 καὶ ὀργισθεὶς ὁ κύριος αὐτοῦ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς βασανισταῖς, ἕως  
35 οὗ ἀποδῶ πᾶν τὸ ὀφειλόμενον. οὕτω καὶ ὁ πατήρ μου ὁ ἐπουράνιος  
ποιήσει ὑμῖν, ἔὰν μὴ ἀφήτε ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν καρδιῶν  
ὑμῶν.

19 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους, μετῆρεν  
ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦλθεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας πέραν τοῦ  
2 Ἰορδάνου· καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί, καὶ ἐθεράπευσεν  
αὐτοὺς ἐκεῖ.  
3 Καὶ προσῆλθον αὐτῷ <sup>P</sup> Φαρισαῖοι πειράζοντες αὐτὸν καὶ λέγοντες,  
4 Εἰ ἔξεστιν ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν; ὁ δὲ  
ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐκ ἀνέγνωτε ὅτι ὁ <sup>q</sup> ποιήσας ἀπ' ἀρχῆς Ἄρσεν  
5 καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς, καὶ εἶπεν, Ἔνεκεν τούτου καταλείψει  
ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ  
6 γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν; ὥστε οὐκέτι εἰσὶ  
δύο, ἀλλὰ σὰρξ μία. ὁ οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ  
7 χωριζέτω. λέγουσιν αὐτῷ, Τί οὖν Μωσῆς ἐνετείλατο δοῦναι βιβλίον  
8 ἀποστασίον, καὶ ἀπολῦσαι αὐτήν; λέγει αὐτοῖς ὅτι Μωσῆς πρὸς τὴν  
σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἐπέτρεψεν ὑμῖν ἀπολῦσαι τὰς γυναῖκας ὑμῶν·  
9 ἀπ' ἀρχῆς δὲ οὐ γέγονεν οὕτω. λέγω δὲ ὑμῖν, ὅτι ὅς ἂν ἀπολύσῃ  
τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, <sup>r</sup> εἰ μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται·  
10 <sup>u</sup> καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί,  
Εἰ οὕτως ἐστὶν ἡ αἰτία τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τῆς γυναικός, οὐ συμφέρει

<sup>P</sup> add. οἱ <sup>q</sup> κτίσας <sup>r</sup> παρεκτὸς λόγου πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι.  
<sup>s</sup> om. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται.

19. <sup>3</sup> Φαρισ. B C L 1 (&c.) 700 al. ℄ (boh.): οἱ Φαρισ. N D W S (vt.) ℄ (sah.)  
<sup>4</sup> ποιήσας N C D W Z ω ℄ S al. Chr. Ambst.: κτίσας B Θ 1 (&c.) 13 &c. 22 33 700  
℄ A Clem.-Hom. Orig. Method. Ath. al. <sup>9</sup> [εἰ] μὴ ἐπὶ πορνείᾳ, καὶ γαμήσῃ ἄλλην  
μοιχᾶται N I Z ω ℄ S (vt.<sup>s</sup>) al. (sed parum inter se consentientes): παρεκτὸς λόγου  
πορνείας, ποιεῖ αὐτὴν μοιχευθῆναι B 1 (&c.) al. (S (vg.) ℄) (neque hi inter se omni  
ex parte consentientes) Orig. καὶ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας (γαμῶν) μοιχᾶται  
B C W Θ ω ℄ (vg.) S (vg. hl. pal.) ℄ (boh.) A ℄ th Bas.: om. N C<sup>3</sup> D al. ℄ (vt.)  
S (vt.) ℄ (sah., boh.<sup>cod.</sup>) Orig. Chr.

γαμήσαι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, 11  
ἀλλ' οἷς δέδοται. εἰσὶ γὰρ εὐνοῦχοι, οἷτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς 12  
ἐγεννήθησαν οὕτω· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἷτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ  
τῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰσιν εὐνοῦχοι, οἷτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ  
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖτω.

Τότε προσηνέχθη αὐτῷ παιδία, ἵνα τὰς χεῖρας ἐπιθῇ αὐτοῖς, καὶ 13  
προσεύξεται· οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπετίμησαν αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς 14  
εἶπεν, Ἄφετε τὰ παιδία καὶ μὴ κωλύετε αὐτὰ ἔλθεῖν πρὸς με· τῶν  
γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. καὶ ἐπιθεὶς αὐτοῖς 15  
τὰς χεῖρας ἐπορεύθη ἐκεῖθεν.

Καὶ ἰδού, εἰς προσελθὼν αὐτῷ εἶπε, Διδάσκαλε<sup>1</sup>, τί ἀγαθὸν 16  
ποιήσω, ἵνα ἔχω ζωὴν αἰώνιον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπόμεινε 17  
τὸν σταυρὸν σου καὶ ἕρπε· τίς ἐστιν ὁ ἀγαθός· εἰ δὲ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς  
τὴν ζωὴν, τήρησον τὰς ἐντολάς. λέγει αὐτῷ, Ποίας; ὁ δὲ Ἰησοῦς 18  
εἶπε, Τὸ Οὐ φονεύσεις· Οὐ μοιχεύσεις· Οὐ κλέψεις· Οὐ ψευδο-  
μαρτυρήσεις· Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα· καί, Ἀγαπήσεις 19  
τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. λέγει αὐτῷ ὁ νεανίσκος, Πάντα 20  
ταῦτα ἐφυλαξάμην· τί ἔτι ὑστερῶ; ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ θέλεις 21  
τέλειος εἶναι, ὕπαγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς τοῖς πτωχοῖς,  
καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ἀκού- 22  
σας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος· ἦν γὰρ ἔχων  
κτῆματα πολλά.

Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι 23  
δυσκόλως πλούσιος εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.  
πάλιν δὲ λέγω ὑμῖν, εὐκοπώτερόν ἐστι κἀμῆλον διὰ τρυπήματος 24

<sup>1</sup> *add.* ἀγαθέ

<sup>2</sup> Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός·

<sup>11</sup> τοῦτον *om.* B 1 (&c.)  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>o</sup>)  $\mathfrak{E}$  (boh.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{E}^{\text{th}}$  Orig. Cyr.  $\frac{2}{2}$  <sup>16</sup> ἀγαθέ  
C W Θ Ω  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>b</sup> *pler.* vg.)  $\mathfrak{S} \mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{A}$  Cyr.-Hier. Bas. Chr. (= Mc. x. 18. Lc.  
xviii. 19): *om.* N B D L 1 (&c.) 22  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup> *o*)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{E}^{\text{th}}$  Orig. Hil. ἔχω (σχῶ) |  
κληρονομήσω N L 28 33 *al.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>o</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vt. hl.<sup>ms.</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.<sup>cod.</sup> boh.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}^{\text{th}}$  Iren.<sup>lat.</sup>  
Orig. (cf. Mc. Lc.) <sup>17</sup> τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἰς ἐστὶν ὁ (ὁ *om.* 1 700)  
ἀγαθός N B D L 1 (&c.) 22 700  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup> pal.)  $\mathfrak{A}$  (*ilem ex parte*  $\mathfrak{L} \mathfrak{S}$  (vt.<sup>o</sup> hl.<sup>ms.</sup>)  $\mathfrak{E}$   
(boh.) *al.*) Clem. (?) Orig. (*et ex parte* Eus. Nouat. Hier. Aug. *al.*): τί με λέγεις  
ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰ μὴ εἷς ὁ θεός (= Mc. x. 18, Lc. xviii. 19, C W Θ Ω  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>13</sup>)  
(vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Chr. Hil. *al.* ἀγαθός] *add.* ὁ πατήρ  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>o</sup>) Mcion Clem. :  
*add.* ὁ θεός  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>b</sup> *al.* vg.)  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>o</sup>) Nouat. Hier. <sup>19</sup> καὶ ἀγαπήσεις... ὡς σεαυτόν]  
*om.*  $\mathfrak{S}$  (pal.<sup>cod.</sup>): *suspiciatus est* Orig. <sup>21</sup> εἶναι] γενέσθαι N\*  $\mathfrak{S}$  (vt.) Clem.

ραφίδος διελθεῖν, ἡ πλούσιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.  
 25 ἀκούσαντες δὲ οἱ μαθηταὶ ἐξεπλήσσοντο σφόδρα λέγοντες, Τίς ἄρα  
 26 δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Παρὰ ἀν-  
 θρώποις τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι, παρὰ δὲ Θεῷ πάντα δυνατά ἐστι.  
 27 τότε ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα,  
 28 καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι· τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν  
 αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὑμεῖς οἱ ἀκολουθήσαντές μοι, ἐν τῇ  
 παλιγγενεσίᾳ ὅταν καθίσῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης  
 αὐτοῦ, καθίσεσθε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ δώδεκα θρόνους κρίνοντας τὰς δώδεκα  
 29 φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. καὶ πᾶς ὅς ἀφῆκεν οἰκίας, ἡ ἀδελφούς, ἡ  
 ἀδελφάς, ἡ πατέρα, ἡ μητέρα, <sup>α</sup> ἡ τέκνα, ἡ ἀγρούς, ἔνεκεν τοῦ  
 ὀνόματός μου, <sup>β</sup> ἑκατονταπλασίονα λήψεται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρο-  
 30 νομήσει. πολλοὶ δὲ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ ἔσχατοι πρῶτοι.  
 20 ὁμοία γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ οἰκοδεσπότῃ,  
 ὅστις ἐξῆλθεν ἅμα πρῶτῷ μισθώσασθαι ἐργάτας εἰς τὸν ἀμπελῶνα  
 2 αὐτοῦ. συμφωνήσας δὲ μετὰ τῶν ἐργατῶν ἐκ δηναρίου τὴν ἡμέραν  
 3 ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. καὶ ἐξελθὼν περὶ τὴν  
 4 τρίτην ὥραν εἶδεν ἄλλους ἐστῶτας ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀργούς, καὶ κείνοις  
 εἶπεν, Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα, καὶ ὁ ἐὰν ᾖ δίκαιον  
 5 δώσω ὑμῖν. οἱ δὲ ἀπῆλθον. πάλιν ἐξελθὼν περὶ ἕκτην καὶ ἑννάτην  
 6 ὥραν ἐποίησεν ὡσαύτως. περὶ δὲ τὴν ἑνδεκάτην ἐξελθὼν εὗρεν  
 ἄλλους ἐστῶτας, καὶ λέγει αὐτοῖς, Τί ὧδε ἐστήκατε ὅλην τὴν ἡμέραν  
 7 ἀργοί; λέγουσιν αὐτῷ, Ὅτι οὐδεὶς ἡμᾶς ἐμισθώσατο. λέγει αὐτοῖς,  
 8 Ὑπάγετε καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν ἀμπελῶνα. ὀψίας δὲ γενομένης λέγει ὁ  
 κύριος τοῦ ἀμπελῶνος τῷ ἐπιτρόπῳ αὐτοῦ, Κάλεσον τοὺς ἐργάτας,  
 καὶ ἀπόδος αὐτοῖς τὸν μισθὸν ἀρξάμενος ἀπὸ τῶν ἐσχάτων ἕως τῶν  
 9 πρώτων. καὶ ἐλθόντες οἱ περὶ τὴν ἑνδεκάτην ὥραν ἔλαβον ἀνὰ  
 10 δηνάριον. καὶ ἐλθόντες οἱ πρῶτοι ἐνόμισαν ὅτι πλεονα λήψονται·  
 11 καὶ ἔλαβον καὶ αὐτοὶ ἀνὰ δηνάριον. λαβόντες δὲ ἐγόγγυζον κατὰ  
 12 τοῦ οἰκοδεσπότου λέγοντες ὅτι Οὗτοι οἱ ἔσχατοι μίαν ὥραν ἐποίησαν,

<sup>α</sup> add. ἡ γυναῖκα,

<sup>β</sup> πολλαπλασίονα

<sup>24</sup> διελθεῖν] εἰσελθεῖν N C L W 28 ω S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) E (sah.<sup>codd.</sup> boh.) A Orig.  
<sup>29</sup> ἡ γυναῖκα N C W Θ ω L (vg.) S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E A Eth: om. B D I (&c.) L (vt.)  
 S (vt.<sup>s</sup> pal.) Eth<sup>cod.</sup> Orig. Iren.<sup>lat.</sup> Hil. al. ἑκατονταπλ. N C D W Θ ω L S (vt.  
 vg. hl.) E (boh.): πολλαπλ. B L al. pauc. E (sah.) S (pal.) Orig. Cyr.



καὶ ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας τοῖς βαστάσασι τὸ βάρος τῆς ἡμέρας  
καὶ τὸν καύσωνα. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν ἐνὶ αὐτῶν, Ἐταῖρε, οὐκ <sup>13</sup>  
ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησάς μοι; ἄρουν τὸ σὸν καὶ ὕπαγε· <sup>14</sup>  
θέλω δὲ τούτῳ τῷ ἐσχάτῳ δοῦναι ὡς καὶ σοί. οὐκ ἔξεστί μοι <sup>15</sup>  
ποιῆσαι ὃ θέλω ἐν τοῖς ἐμοῖς; ἢ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν,  
ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι; οὕτως ἔσονται οἱ ἔσχατοι πρῶτοι, καὶ οἱ <sup>16</sup>  
πρῶτοι ἔσχατοι.

Καὶ ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα παρέλαβε τοὺς δώδεκα <sup>17</sup>  
μαθητὰς κατ' ἰδίαν, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς <sup>18</sup>  
Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι  
καὶ γραμματεῦσι, καὶ κατακρινούσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν <sup>19</sup>  
αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι·  
καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθήσεται.

Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν <sup>20</sup>  
υἱῶν αὐτῆς προσκυνούσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. ὁ δὲ εἶπεν <sup>21</sup>  
αὐτῇ, Τί θέλεις; λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί  
μου, εἷς ἐκ δεξιῶν σου, καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων σου, ἐν τῇ βασιλείᾳ  
σου. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐκ οἴδατε τί αἰτεῖσθε. δύνα- <sup>22</sup>  
σθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν; λέγουσιν αὐτῷ, Δυνά-  
μεθα. λέγει αὐτοῖς, Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ <sup>23</sup>  
δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοι-  
μασται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἡγανάκησαν <sup>24</sup>  
περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτοὺς <sup>25</sup>  
εἶπεν, Οἴδατε ὅτι οἱ ἀρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν,  
καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ οὕτως ἔσται ἐν ὑμῖν· <sup>26</sup>  
ἀλλ' ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος·  
καὶ ὅς ἐάν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δούλος· ὥσπερ <sup>27</sup>  
ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ <sup>28</sup>  
δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

20. <sup>16</sup> πολλοὶ [γάρ] εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί C D N W Θ I &c. ω <sup>17</sup> <sup>18</sup> <sup>19</sup> <sup>20</sup> <sup>21</sup> <sup>22</sup> <sup>23</sup> <sup>24</sup> <sup>25</sup> <sup>26</sup> <sup>27</sup> <sup>28</sup>  
(boh. <sup>cod.</sup>) A E th Orig. (= xxii. 14) : om. N B L Z o85 E E th <sup>cod.</sup> καὶ ἀναβαίνων  
δ' Ἰησοῦς N D W Θ ω <sup>18</sup> <sup>19</sup> <sup>20</sup> <sup>21</sup> <sup>22</sup> <sup>23</sup> <sup>24</sup> <sup>25</sup> <sup>26</sup> <sup>27</sup> <sup>28</sup> <sup>29</sup> <sup>30</sup> <sup>31</sup> <sup>32</sup> <sup>33</sup> <sup>34</sup> <sup>35</sup> <sup>36</sup> <sup>37</sup> <sup>38</sup> <sup>39</sup> <sup>40</sup> <sup>41</sup> <sup>42</sup> <sup>43</sup> <sup>44</sup> <sup>45</sup> <sup>46</sup> <sup>47</sup> <sup>48</sup> <sup>49</sup> <sup>50</sup> <sup>51</sup> <sup>52</sup> <sup>53</sup> <sup>54</sup> <sup>55</sup> <sup>56</sup> <sup>57</sup> <sup>58</sup> <sup>59</sup> <sup>60</sup> <sup>61</sup> <sup>62</sup> <sup>63</sup> <sup>64</sup> <sup>65</sup> <sup>66</sup> <sup>67</sup> <sup>68</sup> <sup>69</sup> <sup>70</sup> <sup>71</sup> <sup>72</sup> <sup>73</sup> <sup>74</sup> <sup>75</sup> <sup>76</sup> <sup>77</sup> <sup>78</sup> <sup>79</sup> <sup>80</sup> <sup>81</sup> <sup>82</sup> <sup>83</sup> <sup>84</sup> <sup>85</sup> <sup>86</sup> <sup>87</sup> <sup>88</sup> <sup>89</sup> <sup>90</sup> <sup>91</sup> <sup>92</sup> <sup>93</sup> <sup>94</sup> <sup>95</sup> <sup>96</sup> <sup>97</sup> <sup>98</sup> <sup>99</sup> <sup>100</sup> <sup>101</sup> <sup>102</sup> <sup>103</sup> <sup>104</sup> <sup>105</sup> <sup>106</sup> <sup>107</sup> <sup>108</sup> <sup>109</sup> <sup>110</sup> <sup>111</sup> <sup>112</sup> <sup>113</sup> <sup>114</sup> <sup>115</sup> <sup>116</sup> <sup>117</sup> <sup>118</sup> <sup>119</sup> <sup>120</sup> <sup>121</sup> <sup>122</sup> <sup>123</sup> <sup>124</sup> <sup>125</sup> <sup>126</sup> <sup>127</sup> <sup>128</sup> <sup>129</sup> <sup>130</sup> <sup>131</sup> <sup>132</sup> <sup>133</sup> <sup>134</sup> <sup>135</sup> <sup>136</sup> <sup>137</sup> <sup>138</sup> <sup>139</sup> <sup>140</sup> <sup>141</sup> <sup>142</sup> <sup>143</sup> <sup>144</sup> <sup>145</sup> <sup>146</sup> <sup>147</sup> <sup>148</sup> <sup>149</sup> <sup>150</sup> <sup>151</sup> <sup>152</sup> <sup>153</sup> <sup>154</sup> <sup>155</sup> <sup>156</sup> <sup>157</sup> <sup>158</sup> <sup>159</sup> <sup>160</sup> <sup>161</sup> <sup>162</sup> <sup>163</sup> <sup>164</sup> <sup>165</sup> <sup>166</sup> <sup>167</sup> <sup>168</sup> <sup>169</sup> <sup>170</sup> <sup>171</sup> <sup>172</sup> <sup>173</sup> <sup>174</sup> <sup>175</sup> <sup>176</sup> <sup>177</sup> <sup>178</sup> <sup>179</sup> <sup>180</sup> <sup>181</sup> <sup>182</sup> <sup>183</sup> <sup>184</sup> <sup>185</sup> <sup>186</sup> <sup>187</sup> <sup>188</sup> <sup>189</sup> <sup>190</sup> <sup>191</sup> <sup>192</sup> <sup>193</sup> <sup>194</sup> <sup>195</sup> <sup>196</sup> <sup>197</sup> <sup>198</sup> <sup>199</sup> <sup>200</sup> <sup>201</sup> <sup>202</sup> <sup>203</sup> <sup>204</sup> <sup>205</sup> <sup>206</sup> <sup>207</sup> <sup>208</sup> <sup>209</sup> <sup>210</sup> <sup>211</sup> <sup>212</sup> <sup>213</sup> <sup>214</sup> <sup>215</sup> <sup>216</sup> <sup>217</sup> <sup>218</sup> <sup>219</sup> <sup>220</sup> <sup>221</sup> <sup>222</sup> <sup>223</sup> <sup>224</sup> <sup>225</sup> <sup>226</sup> <sup>227</sup> <sup>228</sup> <sup>229</sup> <sup>230</sup> <sup>231</sup> <sup>232</sup> <sup>233</sup> <sup>234</sup> <sup>235</sup> <sup>236</sup> <sup>237</sup> <sup>238</sup> <sup>239</sup> <sup>240</sup> <sup>241</sup> <sup>242</sup> <sup>243</sup> <sup>244</sup> <sup>245</sup> <sup>246</sup> <sup>247</sup> <sup>248</sup> <sup>249</sup> <sup>250</sup> <sup>251</sup> <sup>252</sup> <sup>253</sup> <sup>254</sup> <sup>255</sup> <sup>256</sup> <sup>257</sup> <sup>258</sup> <sup>259</sup> <sup>260</sup> <sup>261</sup> <sup>262</sup> <sup>263</sup> <sup>264</sup> <sup>265</sup> <sup>266</sup> <sup>267</sup> <sup>268</sup> <sup>269</sup> <sup>270</sup> <sup>271</sup> <sup>272</sup> <sup>273</sup> <sup>274</sup> <sup>275</sup> <sup>276</sup> <sup>277</sup> <sup>278</sup> <sup>279</sup> <sup>280</sup> <sup>281</sup> <sup>282</sup> <sup>283</sup> <sup>284</sup> <sup>285</sup> <sup>286</sup> <sup>287</sup> <sup>288</sup> <sup>289</sup> <sup>290</sup> <sup>291</sup> <sup>292</sup> <sup>293</sup> <sup>294</sup> <sup>295</sup> <sup>296</sup> <sup>297</sup> <sup>298</sup> <sup>299</sup> <sup>300</sup> <sup>301</sup> <sup>302</sup> <sup>303</sup> <sup>304</sup> <sup>305</sup> <sup>306</sup> <sup>307</sup> <sup>308</sup> <sup>309</sup> <sup>310</sup> <sup>311</sup> <sup>312</sup> <sup>313</sup> <sup>314</sup> <sup>315</sup> <sup>316</sup> <sup>317</sup> <sup>318</sup> <sup>319</sup> <sup>320</sup> <sup>321</sup> <sup>322</sup> <sup>323</sup> <sup>324</sup> <sup>325</sup> <sup>326</sup> <sup>327</sup> <sup>328</sup> <sup>329</sup> <sup>330</sup> <sup>331</sup> <sup>332</sup> <sup>333</sup> <sup>334</sup> <sup>335</sup> <sup>336</sup> <sup>337</sup> <sup>338</sup> <sup>339</sup> <sup>340</sup> <sup>341</sup> <sup>342</sup> <sup>343</sup> <sup>344</sup> <sup>345</sup> <sup>346</sup> <sup>347</sup> <sup>348</sup> <sup>349</sup> <sup>350</sup> <sup>351</sup> <sup>352</sup> <sup>353</sup> <sup>354</sup> <sup>355</sup> <sup>356</sup> <sup>357</sup> <sup>358</sup> <sup>359</sup> <sup>360</sup> <sup>361</sup> <sup>362</sup> <sup>363</sup> <sup>364</sup> <sup>365</sup> <sup>366</sup> <sup>367</sup> <sup>368</sup> <sup>369</sup> <sup>370</sup> <sup>371</sup> <sup>372</sup> <sup>373</sup> <sup>374</sup> <sup>375</sup> <sup>376</sup> <sup>377</sup> <sup>378</sup> <sup>379</sup> <sup>380</sup> <sup>381</sup> <sup>382</sup> <sup>383</sup> <sup>384</sup> <sup>385</sup> <sup>386</sup> <sup>387</sup> <sup>388</sup> <sup>389</sup> <sup>390</sup> <sup>391</sup> <sup>392</sup> <sup>393</sup> <sup>394</sup> <sup>395</sup> <sup>396</sup> <sup>397</sup> <sup>398</sup> <sup>399</sup> <sup>400</sup> <sup>401</sup> <sup>402</sup> <sup>403</sup> <sup>404</sup> <sup>405</sup> <sup>406</sup> <sup>407</sup> <sup>408</sup> <sup>409</sup> <sup>410</sup> <sup>411</sup> <sup>412</sup> <sup>413</sup> <sup>414</sup> <sup>415</sup> <sup>416</sup> <sup>417</sup> <sup>418</sup> <sup>419</sup> <sup>420</sup> <sup>421</sup> <sup>422</sup> <sup>423</sup> <sup>424</sup> <sup>425</sup> <sup>426</sup> <sup>427</sup> <sup>428</sup> <sup>429</sup> <sup>430</sup> <sup>431</sup> <sup>432</sup> <sup>433</sup> <sup>434</sup> <sup>435</sup> <sup>436</sup> <sup>437</sup> <sup>438</sup> <sup>439</sup> <sup>440</sup> <sup>441</sup> <sup>442</sup> <sup>443</sup> <sup>444</sup> <sup>445</sup> <sup>446</sup> <sup>447</sup> <sup>448</sup> <sup>449</sup> <sup>450</sup> <sup>451</sup> <sup>452</sup> <sup>453</sup> <sup>454</sup> <sup>455</sup> <sup>456</sup> <sup>457</sup> <sup>458</sup> <sup>459</sup> <sup>460</sup> <sup>461</sup> <sup>462</sup> <sup>463</sup> <sup>464</sup> <sup>465</sup> <sup>466</sup> <sup>467</sup> <sup>468</sup> <sup>469</sup> <sup>470</sup> <sup>471</sup> <sup>472</sup> <sup>473</sup> <sup>474</sup> <sup>475</sup> <sup>476</sup> <sup>477</sup> <sup>478</sup> <sup>479</sup> <sup>480</sup> <sup>481</sup> <sup>482</sup> <sup>483</sup> <sup>484</sup> <sup>485</sup> <sup>486</sup> <sup>487</sup> <sup>488</sup> <sup>489</sup> <sup>490</sup> <sup>491</sup> <sup>492</sup> <sup>493</sup> <sup>494</sup> <sup>495</sup> <sup>496</sup> <sup>497</sup> <sup>498</sup> <sup>499</sup> <sup>500</sup> <sup>501</sup> <sup>502</sup> <sup>503</sup> <sup>504</sup> <sup>505</sup> <sup>506</sup> <sup>507</sup> <sup>508</sup> <sup>509</sup> <sup>510</sup> <sup>511</sup> <sup>512</sup> <sup>513</sup> <sup>514</sup> <sup>515</sup> <sup>516</sup> <sup>517</sup> <sup>518</sup> <sup>519</sup> <sup>520</sup> <sup>521</sup> <sup>522</sup> <sup>523</sup> <sup>524</sup> <sup>525</sup> <sup>526</sup> <sup>527</sup> <sup>528</sup> <sup>529</sup> <sup>530</sup> <sup>531</sup> <sup>532</sup> <sup>533</sup> <sup>534</sup> <sup>535</sup> <sup>536</sup> <sup>537</sup> <sup>538</sup> <sup>539</sup> <sup>540</sup> <sup>541</sup> <sup>542</sup> <sup>543</sup> <sup>544</sup> <sup>545</sup> <sup>546</sup> <sup>547</sup> <sup>548</sup> <sup>549</sup> <sup>550</sup> <sup>551</sup> <sup>552</sup> <sup>553</sup> <sup>554</sup> <sup>555</sup> <sup>556</sup> <sup>557</sup> <sup>558</sup> <sup>559</sup> <sup>560</sup> <sup>561</sup> <sup>562</sup> <sup>563</sup> <sup>564</sup> <sup>565</sup> <sup>566</sup> <sup>567</sup> <sup>568</sup> <sup>569</sup> <sup>570</sup> <sup>571</sup> <sup>572</sup> <sup>573</sup> <sup>574</sup> <sup>575</sup> <sup>576</sup> <sup>577</sup> <sup>578</sup> <sup>579</sup> <sup>580</sup> <sup>581</sup> <sup>582</sup> <sup>583</sup> <sup>584</sup> <sup>585</sup> <sup>586</sup> <sup>587</sup> <sup>588</sup> <sup>589</sup> <sup>590</sup> <sup>591</sup> <sup>592</sup> <sup>593</sup> <sup>594</sup> <sup>595</sup> <sup>596</sup> <sup>597</sup> <sup>598</sup> <sup>599</sup> <sup>600</sup> <sup>601</sup> <sup>602</sup> <sup>603</sup> <sup>604</sup> <sup>605</sup> <sup>606</sup> <sup>607</sup> <sup>608</sup> <sup>609</sup> <sup>610</sup> <sup>611</sup> <sup>612</sup> <sup>613</sup> <sup>614</sup> <sup>615</sup> <sup>616</sup> <sup>617</sup> <sup>618</sup> <sup>619</sup> <sup>620</sup> <sup>621</sup> <sup>622</sup> <sup>623</sup> <sup>624</sup> <sup>625</sup> <sup>626</sup> <sup>627</sup> <sup>628</sup> <sup>629</sup> <sup>630</sup> <sup>631</sup> <sup>632</sup> <sup>633</sup> <sup>634</sup> <sup>635</sup> <sup>636</sup> <sup>637</sup> <sup>638</sup> <sup>639</sup> <sup>640</sup> <sup>641</sup> <sup>642</sup> <sup>643</sup> <sup>644</sup> <sup>645</sup> <sup>646</sup> <sup>647</sup> <sup>648</sup> <sup>649</sup> <sup>650</sup> <sup>651</sup> <sup>652</sup> <sup>653</sup> <sup>654</sup> <sup>655</sup> <sup>656</sup> <sup>657</sup> <sup>658</sup> <sup>659</sup> <sup>660</sup> <sup>661</sup> <sup>662</sup> <sup>663</sup> <sup>664</sup> <sup>665</sup> <sup>666</sup> <sup>667</sup> <sup>668</sup> <sup>669</sup> <sup>670</sup> <sup>671</sup> <sup>672</sup> <sup>673</sup> <sup>674</sup> <sup>675</sup> <sup>676</sup> <sup>677</sup> <sup>678</sup> <sup>679</sup> <sup>680</sup> <sup>681</sup> <sup>682</sup> <sup>683</sup> <sup>684</sup> <sup>685</sup> <sup>686</sup> <sup>687</sup> <sup>688</sup> <sup>689</sup> <sup>690</sup> <sup>691</sup> <sup>692</sup> <sup>693</sup> <sup>694</sup> <sup>695</sup> <sup>696</sup> <sup>697</sup> <sup>698</sup> <sup>699</sup> <sup>700</sup> <sup>701</sup> <sup>702</sup> <sup>703</sup> <sup>704</sup> <sup>705</sup> <sup>706</sup> <sup>707</sup> <sup>708</sup> <sup>709</sup> <sup>710</sup> <sup>711</sup> <sup>712</sup> <sup>713</sup> <sup>714</sup> <sup>715</sup> <sup>716</sup> <sup>717</sup> <sup>718</sup> <sup>719</sup> <sup>720</sup> <sup>721</sup> <sup>722</sup> <sup>723</sup> <sup>724</sup> <sup>725</sup> <sup>726</sup> <sup>727</sup> <sup>728</sup> <sup>729</sup> <sup>730</sup> <sup>731</sup> <sup>732</sup> <sup>733</sup> <sup>734</sup> <sup>735</sup> <sup>736</sup> <sup>737</sup> <sup>738</sup> <sup>739</sup> <sup>740</sup> <sup>741</sup> <sup>742</sup> <sup>743</sup> <sup>744</sup> <sup>745</sup> <sup>746</sup> <sup>747</sup> <sup>748</sup> <sup>749</sup> <sup>750</sup> <sup>751</sup> <sup>752</sup> <sup>753</sup> <sup>754</sup> <sup>755</sup> <sup>756</sup> <sup>757</sup> <sup>758</sup> <sup>759</sup> <sup>760</sup> <sup>761</sup> <sup>762</sup> <sup>763</sup> <sup>764</sup> <sup>765</sup> <sup>766</sup> <sup>767</sup> <sup>768</sup> <sup>769</sup> <sup>770</sup> <sup>771</sup> <sup>772</sup> <sup>773</sup> <sup>774</sup> <sup>775</sup> <sup>776</sup> <sup>777</sup> <sup>778</sup> <sup>779</sup> <sup>780</sup> <sup>781</sup> <sup>782</sup> <sup>783</sup> <sup>784</sup> <sup>785</sup> <sup>786</sup> <sup>787</sup> <sup>788</sup> <sup>789</sup> <sup>790</sup> <sup>791</sup> <sup>792</sup> <sup>793</sup> <sup>794</sup> <sup>795</sup> <sup>796</sup> <sup>797</sup> <sup>798</sup> <sup>799</sup> <sup>800</sup> <sup>801</sup> <sup>802</sup> <sup>803</sup> <sup>804</sup> <sup>805</sup> <sup>806</sup> <sup>807</sup> <sup>808</sup> <sup>809</sup> <sup>810</sup> <sup>811</sup> <sup>812</sup> <sup>813</sup> <sup>814</sup> <sup>815</sup> <sup>816</sup> <sup>817</sup> <sup>818</sup> <sup>819</sup> <sup>820</sup> <sup>821</sup> <sup>822</sup> <sup>823</sup> <sup>824</sup> <sup>825</sup> <sup>826</sup> <sup>827</sup> <sup>828</sup> <sup>829</sup> <sup>830</sup> <sup>831</sup> <sup>832</sup> <sup>833</sup> <sup>834</sup> <sup>835</sup> <sup>836</sup> <sup>837</sup> <sup>838</sup> <sup>839</sup> <sup>840</sup> <sup>841</sup> <sup>842</sup> <sup>843</sup> <sup>844</sup> <sup>845</sup> <sup>846</sup> <sup>847</sup> <sup>848</sup> <sup>849</sup> <sup>850</sup> <sup>851</sup> <sup>852</sup> <sup>853</sup> <sup>854</sup> <sup>855</sup> <sup>856</sup> <sup>857</sup> <sup>858</sup> <sup>859</sup> <sup>860</sup> <sup>861</sup> <sup>862</sup> <sup>863</sup> <sup>864</sup> <sup>865</sup> <sup>866</sup> <sup>867</sup> <sup>868</sup> <sup>869</sup> <sup>870</sup> <sup>871</sup> <sup>872</sup> <sup>873</sup> <sup>874</sup> <sup>875</sup> <sup>876</sup> <sup>877</sup> <sup>878</sup> <sup>879</sup> <sup>880</sup> <sup>881</sup> <sup>882</sup> <sup>883</sup> <sup>884</sup> <sup>885</sup> <sup>886</sup> <sup>887</sup> <sup>888</sup> <sup>889</sup> <sup>890</sup> <sup>891</sup> <sup>892</sup> <sup>893</sup> <sup>894</sup> <sup>895</sup> <sup>896</sup> <sup>897</sup> <sup>898</sup> <sup>899</sup> <sup>900</sup> <sup>901</sup> <sup>902</sup> <sup>903</sup> <sup>904</sup> <sup>905</sup> <sup>906</sup> <sup>907</sup> <sup>908</sup> <sup>909</sup> <sup>910</sup> <sup>911</sup> <sup>912</sup> <sup>913</sup> <sup>914</sup> <sup>915</sup> <sup>916</sup> <sup>917</sup> <sup>918</sup> <sup>919</sup> <sup>920</sup> <sup>921</sup> <sup>922</sup> <sup>923</sup> <sup>924</sup> <sup>925</sup> <sup>926</sup> <sup>927</sup> <sup>928</sup> <sup>929</sup> <sup>930</sup> <sup>931</sup> <sup>932</sup> <sup>933</sup> <sup>934</sup> <sup>935</sup> <sup>936</sup> <sup>937</sup> <sup>938</sup> <sup>939</sup> <sup>940</sup> <sup>941</sup> <sup>942</sup> <sup>943</sup> <sup>944</sup> <sup>945</sup> <sup>946</sup> <sup>947</sup> <sup>948</sup> <sup>949</sup> <sup>950</sup> <sup>951</sup> <sup>952</sup> <sup>953</sup> <sup>954</sup> <sup>955</sup> <sup>956</sup> <sup>957</sup> <sup>958</sup> <sup>959</sup> <sup>960</sup> <sup>961</sup> <sup>962</sup> <sup>963</sup> <sup>964</sup> <sup>965</sup> <sup>966</sup> <sup>967</sup> <sup>968</sup> <sup>969</sup> <sup>970</sup> <sup>971</sup> <sup>972</sup> <sup>973</sup> <sup>974</sup> <sup>975</sup> <sup>976</sup> <sup>977</sup> <sup>978</sup> <sup>979</sup> <sup>980</sup> <sup>981</sup> <sup>982</sup> <sup>983</sup> <sup>984</sup> <sup>985</sup> <sup>986</sup> <sup>987</sup> <sup>988</sup> <sup>989</sup> <sup>990</sup> <sup>991</sup> <sup>992</sup> <sup>993</sup> <sup>994</sup> <sup>995</sup> <sup>996</sup> <sup>997</sup> <sup>998</sup> <sup>999</sup> <sup>1000</sup> <sup>1001</sup> <sup>1002</sup> <sup>1003</sup> <sup>1004</sup> <sup>1005</sup> <sup>1006</sup> <sup>1007</sup> <sup>1008</sup> <sup>1009</sup> <sup>1010</sup> <sup>1011</sup> <sup>1012</sup> <sup>1013</sup> <sup>1014</sup> <sup>1015</sup> <sup>1016</sup> <sup>1017</sup> <sup>1018</sup> <sup>1019</sup> <sup>1020</sup> <sup>1021</sup> <sup>1022</sup> <sup>1023</sup> <sup>1024</sup> <sup>1025</sup> <sup>1026</sup> <sup>1027</sup> <sup>1028</sup> <sup>1029</sup> <sup>1030</sup> <sup>1031</sup> <sup>1032</sup> <sup>1033</sup> <sup>1034</sup> <sup>1035</sup> <sup>1036</sup> <sup>1037</sup> <sup>1038</sup> <sup>1039</sup> <sup>1040</sup> <sup>1041</sup> <sup>1042</sup> <sup>1043</sup> <sup>1044</sup> <sup>1045</sup> <sup>1046</sup> <sup>1047</sup> <sup>1048</sup> <sup>1049</sup> <sup>1050</sup> <sup>1051</sup> <sup>1052</sup> <sup>1053</sup> <sup>1054</sup> <sup>1055</sup> <sup>1056</sup> <sup>1057</sup> <sup>1058</sup> <sup>1059</sup> <sup>1060</sup> <sup>1061</sup> <sup>1062</sup> <sup>1063</sup> <sup>1064</sup> <sup>1065</sup> <sup>1066</sup> <sup>1067</sup> <sup>1068</sup> <sup>1069</sup> <sup>1070</sup> <sup>1071</sup> <sup>1072</sup> <sup>1073</sup> <sup>1074</sup> <sup>1075</sup> <sup>1076</sup> <sup>1077</sup> <sup>1078</sup> <sup>1079</sup> <sup>1080</sup> <sup>1081</sup> <sup>1082</sup> <sup>1083</sup> <sup>1084</sup> <sup>1085</sup> <sup>1086</sup> <sup>1087</sup> <sup>1088</sup> <sup>1089</sup> <sup>1090</sup> <sup>1091</sup> <sup>1092</sup> <sup>1093</sup> <sup>1094</sup> <sup>1095</sup> <sup>1096</sup> <sup>1097</sup> <sup>1098</sup> <sup>1099</sup> <sup>1100</sup> <sup>1101</sup> <sup>1102</sup> <sup>1103</sup> <sup>1104</sup> <sup>1105</sup> <sup>1106</sup> <sup>1107</sup> <sup>1108</sup> <sup>1109</sup> <sup>1110</sup> <sup>1111</sup> <sup>1112</sup> <sup>1113</sup> <sup>1114</sup> <sup>1115</sup> <sup>1116</sup> <sup>1117</sup> <sup>1118</sup> <sup>1119</sup> <sup>1120</sup> <sup>1121</sup> <sup>1122</sup> <sup>1123</sup> <sup>1124</sup> <sup>1125</sup> <sup>1126</sup> <sup>1127</sup> <sup>1128</sup> <sup>1129</sup> <sup>1130</sup> <sup>1131</sup> <sup>1132</sup> <sup>1133</sup> <sup>1134</sup> <sup>1135</sup> <sup>1136</sup> <sup>1137</sup> <sup>1138</sup> <sup>1139</sup> <sup>1140</sup> <sup>1141</sup> <sup>1142</sup> <sup>1143</sup> <sup>1144</sup> <sup>1145</sup> <sup>1146</sup> <sup>1147</sup> <sup>1148</sup> <sup>1149</sup> <sup>1150</sup> <sup>1151</sup> <sup>1152</sup> <sup>1153</sup> <sup>1154</sup> <sup>1155</sup> <sup>1156</sup> <sup>1157</sup> <sup>1158</sup> <sup>1159</sup> <sup>1160</sup> <sup>1161</sup> <sup>1162</sup>

29 Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν ἀπὸ Ἱεριχῶ ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος  
 30 πολὺς. καὶ ἰδοὺ, δύο τυφλοὶ καθήμενοι παρὰ τὴν ὁδόν, ἀκούσαντες  
 31 ὅτι Ἰησοῦς παράγει, ἔκραξαν λέγοντες, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς  
 32 Δαβὶδ. ὁ δὲ ὄχλος ἐπετίμησεν αὐτοῖς, ἵνα σιωπήσωσιν· οἱ δὲ μείζον  
 33 ἔκραζον λέγοντες, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, υἱὸς Δαβὶδ. καὶ στὰς ὁ  
 34 Ἰησοῦς ἐφώνησεν αὐτούς, καὶ εἶπε, Τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; λέγουσιν  
 35 αὐτῷ, Κύριε, ἵνα ἀνοιχθῶσιν ἡμῶν οἱ ὀφθαλμοί. σπλαγχνισθεὶς δὲ  
 36 ὁ Ἰησοῦς ἤψατο τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ εὐθέως ἀνέβλεψαν, καὶ  
 37 ἠκολούθησαν αὐτῷ.

21 Καὶ ὅτε ἤγγισαν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦλθον εἰς Βηθφαγὴ εἰς τὸ  
 2 ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τότε ὁ Ἰησοῦς ἀπέστειλε δύο μαθητὰς λέγων αὐτοῖς,  
 3 Πορεύθητε εἰς τὴν κώμην τὴν ἀπέναντι ὑμῶν, καὶ εὐθέως εὐρήσετε  
 4 ὄνον δεδεμένην, καὶ πῶλον μετ' αὐτῆς· λύσαντες ἀγάγετέ μοι. καὶ  
 5 ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι, ἐρεῖτε ὅτι Ὁ Κύριος αὐτῶν χρειὰν ἔχει· εὐθέως  
 6 δὲ ἀποστελεῖ αὐτούς. τοῦτο δὲ γέγονεν, ἵνα πληρωθῇ τὸ ρῆθὲν διὰ  
 7 τοῦ προφήτου λέγοντος, Εἶπατε τῇ θυγατρὶ Σιών, Ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς  
 8 σου ἔρχεται· σοὶ πραῖς καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὄνον καὶ ἐπὶ πῶλον υἱὸν  
 9 ὑποζυγίου. πορευθέντες δὲ οἱ μαθηταί, καὶ ποιήσαντες καθὼς  
 10 συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, ἤγαγον τὴν ὄνον καὶ τὸν πῶλον, καὶ  
 11 ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν· καὶ ἐπεκάθισεν ἐπάνω  
 12 αὐτῶν. ὁ δὲ πλείστος ὄχλος ἔστρωσαν ἑαυτῶν τὰ ἱμάτια ἐν τῇ ὁδῷ·  
 13 ἄλλοι δὲ ἔκοπτον κλάδους ἀπὸ τῶν δένδρων, καὶ ἔστρώννουν ἐν τῇ  
 14 ὁδῷ. οἱ δὲ ὄχλοι οἱ προάγοντες αὐτὸν καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον  
 15 λέγοντες, Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ· εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν  
 16 ὀνόματι Κυρίου· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις. καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ  
 17 εἰς Ἱεροσόλυμα ἐσείσθη πᾶσα ἡ πόλις λέγουσα, Τίς ἐστιν οὗτος; οἱ  
 18 δὲ ὄχλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν ὁ προφήτης, Ἰησοῦς, ὁ ἀπὸ Ναζαρέτ  
 19 τῆς Γαλιλαίας.

τόπους, μή ποτε ἐνδοξότερός σου ἐπέλθῃ καὶ προσελθὼν ὁ δειπνοκλήτωρ εἴπῃ σοι, Ἐτι  
 κάτω χώρει, καὶ καταισχυνθήσῃ. ἐὰν δὲ ἀναπέσῃς εἰς τὸν ἥττονα τόπον καὶ ἐπέλθῃ  
 σου ἡττων, [καὶ] ἐρεῖ σοι ὁ δειπνοκλήτωρ, Σύναγε ἔτι ἄνω, καὶ ἔσται σοι τοῦτο χρή-  
 σιμον D F ̄L (vt.) ̄S (vt.<sup>c</sup> hl.<sup>ms</sup>) sed non absque lect. variant., Hil. al. cf. Lc. xiv.  
 7 ss.) <sup>31</sup> uers. om. Orig. (ex homoeot.?) <sup>33</sup> ὀφθαλμοί] add. Quibus dixit  
 Iesus Creditis posse me hoc facere? qui responderunt ei Ita, Domine ̄L (vt.<sup>c</sup>)  
 (ex ix. 28): add. and we may see thee ̄S (vt.<sup>c</sup>)

21. <sup>3</sup> τι] τί ποιεῖτε; D 157 ̄Cth (Orig. ̄L) Eus. (cf. Mc.) <sup>7</sup> αὐτῶν primo et  
 tertio loco] αὐτὸν (αὐτοῦ) D ̄L (vt.) ̄S (vg. pal.) <sup>9</sup> ὑψίστοις] add. nonnulla ex  
 Ioh. xii. (12<sup>a</sup>) 13<sup>b</sup> Lc. xix. 37<sup>b</sup> ̄S (vt.<sup>c</sup>) (sim. Diat.)

Καὶ εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερὸν <sup>2</sup> τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐξέβαλε <sup>12</sup>  
 πάντας τοὺς πωλοῦντας καὶ ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς τραπέ-  
 ζας τῶν κολλυβιστῶν κατέστρεψε καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων  
 τὰς περιστεράς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Γέγραπται, Ὁ οἶκός μου οἶκος <sup>13</sup>  
 προσευχῆς κληθήσεται· ὑμεῖς δὲ αὐτὸν ποιεῖτε σπήλαιον ληστῶν.  
 καὶ προσῆλθον αὐτῷ τυφλοὶ καὶ χωλοὶ ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐθεράπευσεν <sup>14</sup>  
 αὐτούς. ἰδόντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὰ θαυμάσια ἃ <sup>15</sup>  
 ἐποίησε, καὶ τοὺς παῖδας τοὺς κράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ καὶ λέγοντας,  
 Ὡσαννὰ τῷ υἱῷ Δαβὶδ, ἠγανάκτησαν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἀκούεις τί <sup>16</sup>  
 οὗτοι λέγουσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ναί· οὐδέποτε ἀνέγνωτε  
 ὅτι Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων κατηρτίσω αἶνον; καὶ κατα- <sup>17</sup>  
 λιπὼν αὐτοὺς ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως εἰς Βηθανίαν, καὶ ἠύλισθη ἐκεῖ.

Πρωτὰς δὲ ἐπανάγων εἰς τὴν πόλιν ἐπέινασε. καὶ ἰδὼν συκὴν <sup>18</sup>  
 μίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐδὲν εὔρειν ἐν αὐτῇ εἰ μὴ <sup>19</sup>  
 φύλλα μόνον, καὶ λέγει αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ καρπὸς γένηται εἰς τὸν  
 αἰῶνα. καὶ ἐξηράνθη παραχρῆμα ἡ συκὴ. καὶ ἰδόντες οἱ μαθηταὶ <sup>20</sup>  
 ἐθαύμασαν λέγοντες, Πῶς παραχρῆμα ἐξηράνθη ἡ συκὴ; ἀποκριθεὶς <sup>21</sup>  
 δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔαν ἔχητε πίστιν, καὶ  
 μὴ διακριθῆτε, οὐ μόνον τὸ τῆς συκῆς ποιήσετε, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ὄρει  
 τούτῳ εἶπητε, Ἄρθητι καὶ βλήθητι εἰς τὴν θάλασσαν, γενήσεται· <sup>22</sup>

- Καὶ ἐλθόντος αὐτοῦ εἰς τὸ ἱερὸν προσῆλθον αὐτῷ διδάσκοντι οἱ <sup>23</sup>  
 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ λέγοντες, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ  
 ταῦτα ποιεῖς; καὶ τίς σοι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ <sup>24</sup>  
 ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον ἓνα, ὃν ἔαν  
 εἰπητέ μοι, καὶ γὰρ ὑμῖν ἔρω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα <sup>25</sup>  
 Ἰωάννου πόθεν ἦν; ἐξ οὐρανοῦ; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; οἱ δὲ διελογίζοντο  
 παρ' ἑαυτοῖς λέγοντες, Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεῖ ἡμῖν, Διὰ τί  
 οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἔαν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, φοβούμεθα <sup>26</sup>  
 τὸν ὄχλον· πάντες γὰρ ἔχουσι τὸν Ἰωάννην ὡς προφήτην. καὶ ἀπο- <sup>27</sup>  
 κριθέντες τῷ Ἰησοῦ εἶπον, Οὐκ οἶδαμεν. ἔφη αὐτοῖς καὶ αὐτός,

<sup>2</sup> *om.* τοῦ Θεοῦ

<sup>12</sup> τοῦ θεοῦ C D N W 1 &c. ω 1 S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) Orig. 3 (ad loc.) Bas.: *om.*  
 N B L 13 &c. 33 700 al. 1 (vt.<sup>b</sup>) S (pal.) 4 A 4th Orig. 3 Chr. al. <sup>17</sup> ἐκεῖ]  
*add.* et (ibique) docebat eos de regno dei (cf. Lc. ix. 11) 1 (vg. <sup>cod.</sup>) <sup>22</sup> αἰτή-  
 σησθε L al. *pauc.* Clem.

- 28 Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τί δὲ ὑμῖν δοκεῖ;  
 ἄνθρωπος εἶχε τέκνα δύο· καὶ προσελθὼν τῷ πρώτῳ εἶπε, Τέκνον,  
 29 ὕπαγε, σήμερον ἐργάζου ἐν τῷ ἀμπελῶνι. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ  
 30 θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς ἀπῆλθε. καὶ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ  
 εἶπεν ὡσαύτως. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθε.  
 31 τίς ἐκ τῶν δύο ἐποίησε τὸ θέλημα τοῦ πατρός; λέγουσιν, Ὁ πρῶτος.  
 λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι  
 32 προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. ἦλθε γὰρ πρὸς ὑμᾶς  
 Ἰωάννης ἐν ὁδῷ δικαιοσύνης, καὶ οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ· οἱ δὲ τελῶ-  
 ναι καὶ αἱ πόρναι ἐπίστευσαν αὐτῷ· ὑμεῖς δὲ ἰδόντες οὐδὲ μετεμελή-  
 θητε ὕστερον, τοῦ πιστεῦσαι αὐτῷ.  
 33 Ἄλλην παραβολὴν ἀκούσατε· ἄνθρωπος ἦν οἰκοδεσπότης, ὅστις  
 ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ περιέθηκε, καὶ ὥρυξεν ἐν  
 αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ  
 34 ἀπεδήμησεν. ὅτε δὲ ἤγγισεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς  
 35 δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, λαβεῖν τοὺς καρποὺς αὐτοῦ· καὶ  
 λαβόντες οἱ γεωργοὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἀπέ-  
 36 κτειναν, ὃν δὲ ἐλιθοβόλησαν. πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους  
 37 πλείονας τῶν πρώτων· καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς ὡσαύτως. ὕστερον δὲ  
 ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ λέγων, Ἐντραπήσονται τὸν  
 38 υἱόν μου. οἱ δὲ γεωργοὶ ἰδόντες τὸν υἱὸν εἶπον ἐν ἑαυτοῖς, Οὗτός  
 ἔστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν αὐτόν, καὶ σχῶμεν τὴν  
 39 κληρονομίαν αὐτοῦ. καὶ λαβόντες αὐτὸν ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπε-  
 40 λῶνος καὶ ἀπέκτειναν. ὅταν οὖν ἔλθῃ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, τί  
 41 ποιήσει τοῖς γεωργοῖς ἐκείνοις; λέγουσιν αὐτῷ, Κακοὺς κακῶς ἀπολέσει  
 αὐτούς, καὶ τὸν ἀμπελῶνα ἐκδόσεται ἄλλοις γεωργοῖς, οἵτινες ἀπο-  
 42 δώσουσιν αὐτῷ τοὺς καρποὺς ἐν τοῖς καιροῖς αὐτῶν. λέγει αὐτοῖς ὁ  
 Ἰησοῦς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε ἐν ταῖς γραφαῖς, Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν

29, 30 ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθεν. καὶ  
 προσελθὼν τῷ δευτέρῳ εἶπεν ὡσαύτως· ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ  
 ἀπῆλθεν N C D W 1 &c. ω L S (vt. vg. hl. pal.) E (sah. <sup>codd.</sup>) Orig. Eus. : *mutato*  
*ordine responsorum*, ὁ δὲ... εἶπεν, Ἐγώ, κύριε· καὶ οὐκ ἀπῆλθεν. καὶ προσελθὼν...  
 εἶπεν, Οὐ θέλω· ὕστερον δὲ μεταμεληθεὶς, ἀπῆλθεν B (Θ) 13 &c. 700 al. pauc. E A E<sup>th</sup>  
 (ut uid.) (Diat.) Ps.-Ath. Isid.-Pel. al. <sup>31</sup> πρῶτος N C L W 1 &c. ω S (vt. <sup>c</sup> vg.  
 hl. pal.) E (sah. <sup>codl.</sup>) Eus. Chr. Hier. : ἔσχατος D Θ 13 &c. 700 al. pauc. L S (vt. <sup>s</sup>)  
 E A Diat. Iren.<sup>lat.</sup> Hipp. Ps.-Ath. Hil. : ὕστερος B E<sup>th</sup> (ut. uid.) <sup>42</sup> ἐν ταῖς  
 γραφαῖς om. pauciss. L (vt. <sup>s</sup>) Diat. Iren.<sup>lat.</sup> Chr.

οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυρίου  
ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; διὰ τοῦτο 43  
λέγω ὑμῖν, ὅτι ἀρθήσεται ἀφ' ὑμῶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ  
δοθήσεται ἔθνει ποιοῦντι τοὺς καρποὺς αὐτῆς. <sup>a</sup> καὶ ὁ πεσὼν ἐπὶ 44  
τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.  
καὶ ἀκούσαντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι τὰς παραβολὰς αὐτοῦ 45  
ἔγνωσαν ὅτι περὶ αὐτῶν λέγει· καὶ ζητοῦντες αὐτὸν κρατῆσαι ἐφο- 46  
βήθησαν τοὺς ὄχλους, ἐπειδὴ εἰς προφήτην αὐτὸν εἶχον.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς πάλιν εἶπεν ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς 22  
λέγων, Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ βασιλεῖ, ὅστις 2  
ἐποίησε γάμους τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ 3  
καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους· καὶ οὐκ ἤθελον ἔλθεῖν.  
πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους δούλους λέγων, Εἴπατε τοῖς κεκλημένοις, 4  
Ἰδοῦ, τὸ ἄριστόν μου ἡτοίμακα· οἱ ταῦροί μου καὶ τὰ σιτισιτὰ τεθυμένα,  
καὶ πάντα ἔτοιμα· δεῦτε εἰς τοὺς γάμους. οἱ δὲ ἀμελήσαντες ἀπηλ- 5  
θον, ὁ μὲν εἰς τὸν ἴδιον ἀγρόν, ὁ δὲ ἐπὶ τὴν ἐμπορίαν αὐτοῦ· οἱ δὲ 6  
λοιποὶ κρατήσαντες τοὺς δούλους αὐτοῦ ὑβρίσαν καὶ ἀπέκτειναν. ὁ δὲ 7  
βασιλεὺς ὠργίσθη, καὶ πέμψας τὰ στρατεύματα αὐτοῦ ἀπώλεσε τοὺς  
φονεῖς ἐκείνους, καὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἐνέπρησε. τότε λέγει τοῖς 8  
δούλοις αὐτοῦ, Ὁ μὲν γάμος ἑτοιμός ἐστιν, οἱ δὲ κεκλημένοι οὐκ ἦσαν  
ἄξιοι· πορεύεσθε οὖν ἐπὶ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν, καὶ ὅσους ἂν εὑρήτε, 9  
καλέσατε εἰς τοὺς γάμους. καὶ ἐξελθόντες οἱ δούλοι ἐκείνοι εἰς τὰς 10  
ὁδοὺς συνήγαγον πάντας ὅσους εὑρον, πονηροὺς τε καὶ ἀγαθοὺς· καὶ  
ἐπλήσθη ὁ γάμος ἀνακειμένων. εἰσελθὼν δὲ ὁ βασιλεὺς θεάσασθαι 11  
τοὺς ἀνακειμένους εἶδεν ἐκεῖ ἄνθρωπον οὐκ ἐνδεδυμένον ἔνδυμα γάμου·  
καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐταῖρε, πῶς εἰσῆλθες ὧδε μὴ ἔχων ἔνδυμα γάμου; ὁ 12  
δὲ ἐφिमώθη. τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε τοῖς διακόνοις, Δῆσαντες αὐτοῦ 13  
πόδας καὶ χεῖρας ἐκβάλετε αὐτὸν εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ  
ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὁδόντων. πολλοὶ γάρ εἰσι 14  
κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί.

<sup>a</sup> *om.* καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσει αὐτόν.

<sup>44</sup> καὶ ὁ πεσὼν . . . λικμήσει αὐτόν **BCW** **Θ** **I** &c. **ω** **ℒ** (vt. <sup>f</sup> <sup>9</sup> *al.* vg.) **Σ** (vt. <sup>c</sup> vg. hl. pal. **ⲉ** **ⲁ** **ⲉ** **ⲗ** Chr. *al.* : *om.* **D** 33 **ℒ** (vt. Orig. *al.*) **Σ** (vt. <sup>9</sup>)

**22. 7** τὰ στρατεύματα] τὸ στράτευμα **D** **I** &c. **ℒ** (vt.) **Σ** (vt. <sup>9</sup>) **ⲉ** (boh. <sup>coad.</sup>) Orig. Eus. Lucif. <sup>12</sup> ἔταῖρε *om.* Orig. <sup>13</sup> δῆσαντες . . . ἐκβάλετε] ἄρατε αὐτὸν ποδῶν καὶ χειρῶν (χειρῶν καὶ ποδῶν) καὶ βάλετε **D** (**W**) **ℒ** (vt.) **Σ** (vt.) **I**ren. <sup>1a</sup>. Lucif. *al.*



- 15 Τότε πορευθέντες οἱ Φαρισαῖοι συμβούλιον ἔλαβον ὅπως αὐτὸν  
 16 παγιδεύσωσιν ἐν λόγῳ. καὶ ἀποστέλλουσιν αὐτῷ τοὺς μαθητὰς  
 αὐτῶν μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν λέγοντας, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι  
 ἀληθὴς εἶ, καὶ τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἐν ἀληθείᾳ διδάσκεις, καὶ οὐ μέλει  
 17 σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων. εἶπὲ  
 18 οὖν ἡμῖν, τί σοι δοκεῖ; ἔξεστι δοῦναι κῆνσον Καίσαρι; ἢ οὐ; γνοὺς  
 δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πονηρίαν αὐτῶν εἶπε, Τί με πειράζετε, ὑποκριταί;  
 19 ἐπιδείξατέ μοι τὸ νόμισμα τοῦ κῆνσου. οἱ δὲ προσήνεγκαν αὐτῷ  
 20 δηνάριον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή;  
 21 λέγουσιν αὐτῷ, Καίσαρος. τότε λέγει αὐτοῖς, Ἀπόδοτε οὖν τὰ  
 22 Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ ἀκούσαντες ἐθαύ-  
 μασαν, καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.  
 23 Ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ Σαδδουκαῖοι, λέγοντες μὴ  
 24 εἶναι ἀνάστασιν, καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς  
 εἶπεν, Ἐάν τις ἀποθάνῃ μὴ ἔχων τέκνα, ἐπιγαμβρεύσει ὁ ἀδελφὸς  
 αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀναστήσει σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ.  
 25 ἦσαν δὲ παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί· καὶ ὁ πρῶτος γαμήσας ἐτελεύτησε,  
 καὶ μὴ ἔχων σπέρμα ἀφήκε τὴν γυναῖκα αὐτοῦ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ·  
 26 ὁμοίως καὶ ὁ δεύτερος, καὶ ὁ τρίτος, ἕως τῶν ἑπτὰ. ὕστερον δὲ  
 27 πάντων ἀπέθανεν ἡ γυνή. ἐν τῇ ἀναστάσει οὖν τίνος τῶν ἑπτὰ  
 29 ἔσται γυνή; πάντες γὰρ ἔσχον αὐτήν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν  
 αὐτοῖς, Πλανᾶσθε, μὴ εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ  
 30 Θεοῦ. ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε ἐκγαμίζονται, ἀλλ'  
 31 ὡς ἄγγελοι <sup>b</sup> ἐν οὐρανῷ εἰσι. περὶ δὲ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν,  
 32 οὐκ ἀνέγνωτε τὸ ῥηθὲν ὑμῖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, Ἐγὼ εἰμι ὁ Θεὸς  
 Ἀβραάμ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς  
 33 νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων. καὶ ἀκούσαντες οἱ ὄχλοι ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ  
 τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.  
 34 Οἱ δὲ Φαρισαῖοι, ἀκούσαντες ὅτι ἐφίμωσε τοὺς Σαδδουκαίους,  
 35 συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό· καὶ ἐπηρώτησεν εἰς ἐξ αὐτῶν νομικὸς  
 36 πειράζων αὐτόν, Διδάσκαλε, ποία ἐντολὴ μεγάλη ἐν τῷ νόμῳ; ὁ δὲ

<sup>b</sup> add. τοῦ Θεοῦ

<sup>30</sup> ἄγγελοι] B D Θ I &c. 700 L (vt.) S (vt.) E (sah.) A Orig. Cosm.  $\frac{1}{2}$  al. (= Mc.) :  
 add. [τοῦ] θεοῦ N L W 13 &c. O L (vg.) S (vg. hl.) E (boh.) E<sup>th</sup> Diat. Cosm.  
 $\frac{3}{2}$  al. <sup>35</sup> νομικὸς om. I &c. L (vt.<sup>o</sup>) S (vt.<sup>o</sup>) A Orig.<sup>lat.</sup>





- 12 ἔσται ὑμῶν διάκονος. ὅστις δὲ ὑψώσει ἑαυτὸν, ταπεινωθήσεται· καὶ  
ὅστις ταπεινώσει ἑαυτὸν, ὑψωθήσεται.
- 13 Οὐαὶ δὲ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κλείετε  
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων· ὑμεῖς γὰρ  
οὐκ εἰσέρχεσθε, οὐδὲ τοὺς εἰσερχομένους ἀφίετε εἰσελθεῖν.<sup>e</sup>
- 15 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι περιάγετε  
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν ποιῆσαι ἓνα προσήλυτον, καὶ ὅταν  
γένηται, ποιεῖτε αὐτὸν υἱὸν γεέννης διπλοτέρου ὑμῶν.
- 16 Οὐαὶ ὑμῖν, ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ λέγοντες, Ὁς ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ ναῷ,  
17 οὐδὲν ἔστιν· ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ χρυσῷ τοῦ ναοῦ, ὀφείλει. μωροὶ  
καὶ τυφλοί· τίς γὰρ μείζων ἔστιν; ὁ χρυσός; ἢ ὁ ναὸς ὁ ἁγιάσας  
18 τὸν χρυσόν; καί, Ὁς ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ, οὐδὲν ἔστιν·  
19 ὃς δ' ἂν ὁμόσῃ ἐν τῷ δώρῳ τῷ ἐπάνω αὐτοῦ, ὀφείλει. τυφλοί· τί  
γὰρ μείζων; τὸ δῶρον; ἢ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἁγιάζον τὸ δῶρον;  
20 ὁ οὖν ὁμόσας ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς  
21 ἐπάνω αὐτοῦ· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ ναῷ ὁμνύει ἐν αὐτῷ καὶ ἐν τῷ  
22 κατοικοῦντι αὐτόν· καὶ ὁ ὁμόσας ἐν τῷ οὐρανῷ ὁμνύει ἐν τῷ θρόνῳ  
τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ καθημένῳ ἐπάνω αὐτοῦ.
- 23 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι ἀποδεκατοῦτε  
τὸ ἡδύοσμον καὶ τὸ ἄνηθον καὶ τὸ κύμινον, καὶ ἀφήκατε τὰ βαρύτερα  
τοῦ νόμου, τὴν κρίσιν καὶ τὸν ἔλεον καὶ τὴν πίστιν· ταῦτα δὲ ἔδει  
24 ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφείναι. ὀδηγοὶ τυφλοί, οἱ διωλίζοντες τὸν κώ-  
νωπα, τὴν δὲ κάμηλον καταπίνοντες.
- 25 Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι καθαρίζετε  
τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ἐξ ἁρ-  
26 παγῆς καὶ ἀκρασίας. Φαρισαῖε τυφλέ, καθάρισον πρῶτον τὸ ἐντὸς τοῦ  
ποτηρίου καὶ τῆς παροψίδος, ἵνα γένηται καὶ τὸ ἐκτὸς αὐτοῦ καθαρόν.

<sup>e</sup> add. uer. 14 οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα.

<sup>14</sup> Οὐαὶ ὑμῖν . . . περισσότερον κρίμα (= Mc. xii 40. l.c. xx. 47) (*hoc loco*) *minusc.* *haud mult.* **ℒ** (vt.<sup>b al.</sup>) **℟** (vt.<sup>c</sup>) **℣** (boh.<sup>codd.</sup>) Chr. Hil. · *post* ὑψωθήσεται (u. 12) ω **℟** (vg. hl.) **℣** (boh.<sup>codd.</sup>) **℣**th: om. *totum uersum* **ℕ** **B** **D** **L** **Z** **Θ** **ι** &c. 13 &c. 33 **ℒ** (vt.<sup>a o al.</sup> vg.) **℟** (vt.<sup>s</sup> pal.) **℣** **A** Orig. <sup>23</sup> δὲ ἔδει **B** **C** **L** *al.* **ℒ** (vt.<sup>a d h</sup>) **℟** (vg. hl.) **℣** (sah.): ἔδει **ℕ** **D** **Θ** ω **ℒ** (vt.<sup>c cet.</sup> vg.) **℣** (boh.) **A** **℣**th: δὲ **℟** (vt.) <sup>25</sup> ἔξωθεν] ἔξω **D** 238 Clem. Chr. ἀκρασίας] ἀκαθαρσίας 66 71 **ℒ** (vt.<sup>codd. non opt.</sup> vg.) **℟** (vt.<sup>s</sup>) **℣** Clem.: ἀδικίας **C** 28 ω **ℒ** (vt.<sup>f</sup>) **℟** (vg.): πλεονεξίας **M** Diat. *al.* <sup>26</sup> καὶ τῆς παροψίδος om. **D** **Θ** **ι** &c. 700 **ℒ** (vt.<sup>a o</sup>) **℟** (vt.<sup>s</sup>) Clem., *qui etiam habent* αὐτοῦ (*cum* **B**\* **E**\* 13 &c. 28 *al.* *pauc.* Bas.  $\frac{1}{2}$ ) *pro* αὐτῶν (ω **℣** **℟** (vg. hl.)) ἐκτὸς] ἔξωθεν **D** Clem.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι παρομοιάζετε 27  
τάφοις κεκονιαμένοις, οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ἔσωθεν  
δὲ γέμουσιν ὀστέων νεκρῶν καὶ πάσης ἀκαθαρσίας. οὕτω καὶ ὑμεῖς 28  
ἔξωθεν μὲν φαίνεσθε τοῖς ἀνθρώποις δίκαιοι, ἔσωθεν δὲ μεστοὶ ἐστε  
ὑποκρίσεως καὶ ἀνομίας.

Οὐαὶ ὑμῖν, γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, ὑποκριταί, ὅτι οἰκοδομεῖτε 29  
τοὺς τάφους τῶν προφητῶν, καὶ κοσμεῖτε τὰ μνημεῖα τῶν δικαίων,  
καὶ λέγετε, Εἰ ἡμεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ἡμῶν, οὐκ ἂν ἡμεν 30  
κοινωνοὶ αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τῶν προφητῶν. ὥστε μαρτυρεῖτε 31  
ἑαυτοῖς, ὅτι υἱοὶ ἐστε τῶν φονευσάντων τοὺς προφήτας. καὶ ὑμεῖς 32  
πληρώσατε τὸ μέτρον τῶν πατέρων ὑμῶν. ὅφεις, γεννήματα ἐχιδνῶν, 33  
πῶς φύγητε ἀπὸ τῆς κρίσεως τῆς γεέννης; διὰ τοῦτο, ἰδοὺ, ἐγὼ ἀπο- 34  
στέλλω πρὸς ὑμᾶς προφήτας καὶ σοφοὺς καὶ γραμματεῖς· ἐξ αὐτῶν  
ἀποκτενεῖτε καὶ σταυρώσατε, καὶ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσατε ἐν ταῖς συν-  
αγωγαῖς ὑμῶν, καὶ διώξετε ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν· ὅπως ἔλθῃ ἐφ' 35  
ὑμᾶς πᾶν αἷμα δίκαιον ἐκχυνόμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἀπὸ τοῦ αἵματος  
Ἀβελ τοῦ δικαίου ἕως τοῦ αἵματος Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου, ὃν ἐφο-  
νεύσατε μεταξὺ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἥξει 36  
ταῦτα πάντα ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην.

Ἰερουσαλὴμ, Ἰερουσαλὴμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας καὶ 37  
λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπι-  
συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον ἐπισυνάγει ὄρνις τὰ νοσσία ἑαυτῆς  
ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθελήσατε. ἰδοὺ, ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος 38  
ὑμῶν ὡς ἔρημος. λέγω γὰρ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἀπ' ἄρτι, ἕως ἂν 39  
εἴπητε, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο· καὶ προσῆλθον 24  
οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπιδείξαι αὐτῷ τὰς οἰκοδομὰς τοῦ ἱεροῦ. ὁ δὲ 2  
ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐ βλέπετε πάντα ταῦτα; ἀμὴν λέγω ὑμῖν,  
οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ καταλυθήσεται. καθημένου 3  
δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν προσῆλθον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ κατ'

ἡ om. ἔρημος

27 κεκονιαμένοις om. S (vt.<sup>s</sup>) οἵτινες... γέμουσιν] ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος, ἔσωθεν (ἐνδον Clem.) δὲ γέμει D (Diat.) Clem. Iulian. Iren.<sup>lat.</sup> οἵτινες om. N\*  
35 υἱοῦ Βαραχίου filii Ioiadae Ev.-Nazar. : om. N\* Eus. 38 ἔρημος N C D W Θ  
I &c. ω L S (vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) A Eth Clem. Orig. Eus. Cyr. Chr. Cosm. al. :  
om. B L M (vt.<sup>ff2</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) E Iren.<sup>lat.</sup>

ἰδίαν λέγοντες, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον τῆς  
 4 σῆς παρουσίας, καὶ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ  
 5 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Βλέπετε, μή τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ γὰρ  
 ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες, Ἐγὼ εἰμι ὁ Χριστός, καὶ  
 6 πολλοὺς πλανήσουσι. μελλήσετε δὲ ἀκούειν πολέμους καὶ ἀκοὰς  
 πολέμων· ὁρᾶτε, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γὰρ γενέσθαι· ἀλλ' οὐπω ἐστὶ τὸ  
 7 τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασιλείαν·  
 8 καὶ ἔσονται λιμοὶ καὶ σεισμοὶ κατὰ τόπους· πάντα δὲ ταῦτα ἀρχὴ  
 9 ὧδίνων. τότε παραδώσουσιν ὑμᾶς εἰς θλίψιν, καὶ ἀποκτενοῦσιν  
 ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν διὰ τὸ ὄνομά  
 10 μου· καὶ τότε σκανδαλισθήσονται πολλοί, καὶ ἀλλήλους παραδώσουσι,  
 11 καὶ μισήσουσιν ἀλλήλους· καὶ πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐγερθήσονται,  
 12 καὶ πλανήσουσι πολλούς· καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι τὴν ἀνομίαν ψυ-  
 13 γήσεται ἡ ἀγάπη τῶν πολλῶν· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθή-  
 14 σεται. καὶ κηρυχθήσεται τοῦτο τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας ἐν ὅλῃ τῇ  
 οἰκουμένῃ, εἰς μαρτύριον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· καὶ τότε ἥξει τὸ τέλος.  
 15 Ὅταν οὖν ἴδητε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως τὸ ῥηθὲν διὰ Δανιὴλ  
 16 τοῦ προφήτου ἐστὸς ἐν τόπῳ ἁγίῳ (ὁ ἀναγινώσκων νοείτω), τότε οἱ  
 17 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν ἐπὶ τὰ ὄρη· ὁ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ κατα-  
 18βαινέτω ἄραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ μὴ ἐπι-  
 19στρεψάτω ὀπίσω ἄραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ  
 20 ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλαζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε  
 21 δὲ ἵνα μὴ γένηται ἡ φυγὴ ὑμῶν χειμῶνος, μηδὲ σαββάτω· ἔσται γὰρ  
 τότε θλίψις μεγάλη, ὅσα οὐ γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς κόσμου ἕως τοῦ νῦν,  
 22 οὐδ' οὐ μὴ γένηται· καὶ εἰ μὴ ἐκολοβώθησαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι, οὐκ  
 23 ἂν ἐσώθη πᾶσα σὰρξ· διὰ δὲ τοὺς ἐκλεκτοὺς κολοβωθήσονται αἱ  
 24 ἡμέραι ἐκεῖναι. τότε ἂν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὦδε ὁ Χριστός, ἢ  
 25 ὦδε, μὴ πιστεύσητε· ἐγερθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδο-  
 προφήται, καὶ δώσουσι σημεῖα μεγάλα καὶ τέρατα, ὥστε πλανῆσαι,  
 26 εἰ δυνατόν, καὶ τοὺς ἐκλεκτούς. ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν. ἔαν οὖν  
 εἴπωσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθητε· Ἰδοὺ, ἐν τοῖς  
 27 ταμείοις, μὴ πιστεύσητε· ὥσπερ γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἐξέρχεται ἀπὸ  
 ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται ἡ παρουσία τοῦ  
 28 υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ὅπου ἔαν ᾗ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἅετοί.

Εὐθέως δὲ μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτι- 29  
σθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες  
πεσοῦνται ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν σαλευ-  
θήσονται· καὶ τότε φανήσεται τὸ σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου 30  
ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ τότε κόψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, καὶ  
ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν τοῦ  
οὐρανοῦ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. καὶ ἀποστελεῖ τοὺς 31  
ἄγγέλους αὐτοῦ μετὰ σάλπιγγος ὁ φωνῆς μεγάλης, καὶ ἐπισυνάξουσιν  
τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων, ἀπ' ἄκρων οὐρανῶν  
ἕως ἄκρων αὐτῶν.

Ἄπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν ἦδη ὁ κλάδος αὐτῆς 32  
γένηται ἀπαλός, καὶ τὰ φύλλα ἐκφύῃ, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ θέρος·  
οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν 33  
ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν 34  
πάντα ταῦτα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ 35  
λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ ὥρας 36  
οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν,<sup>h</sup> οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ  
μόνος. ὥσπερ δὲ αἱ ἡμέραι τοῦ Νῶε, οὕτως ἐστὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ 37  
τοῦ ἀνθρώπου. ὥσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ταῖς πρὸ 38  
τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες καὶ πίνοντες, γαμοῦντες καὶ ἐγκαμίζοντες,  
ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕως 39  
ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς καὶ ἤρεν ἅπαντας, οὕτως ἐστὶ ἡ παρουσία τοῦ  
υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. τότε δύο ἐσονται ἐν τῷ ἀγρῷ· εἷς παραλαμ- 40  
βάνεται, καὶ εἷς ἀφίεται· δύο ἀλήθουσιν ἐν τῷ μύλῳ· μία παρα- 41  
λαμβάνεται, καὶ μία ἀφίεται. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἴδατε ποῖα 42  
ἡμέρα ὁ κύριος ὑμῶν ἔρχεται. ἐκεῖνο δὲ γινώσκετε, ὅτι εἰ ἤδει ὁ 43  
οἰκοδεσπότης ποῖα φυλακῇ ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρηγόρησεν ἂν, καὶ  
οὐκ ἂν εἴασε διορυγῆναι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς 44  
γίνεσθε ἑτοιμοί· ὅτι ἢ ὥρα οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.  
τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς δοῦλος καὶ φρόνιμος, ὃν κατέστησεν ὁ κύριος 45

<sup>g</sup> om. φωνῆς

<sup>h</sup> om. οὐδὲ ὁ υἱός,

<sup>31</sup> φωνῆς om. N L Δ Θ I &c. 700 ℣ (vt. °) S (vt. ° vg.) E (boh.) A Eus. Cypr. al.  
<sup>36</sup> οὐρανῶν sine additam. N<sup>ca</sup> L I &c. ω codd. Graec. Adamantii et Pierii ap. Hier.  
codd. Graec. ap. Amb. ℣ (vg.) S (vt. ° vg. hl.) E Bas. Did. al. : add. οὐδὲ ὁ υἱὸς  
N\* et <sup>cb</sup> B D Θ Φ I3 &c. 28 86 ℣ (vt. vg. codd.) codd. Latt. ap. Hier. S (pal.) A E th  
Orig. Chr. Hil. al.

ἐπὶ τῆς οἰκετείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ;  
 46 μακάριος ὁ δούλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὕρήσει ποιοῦντα  
 47 οὕτως· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ κατα-  
 48 στήσει αὐτόν. ἔὰν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δούλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ  
 49 αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς συνδούλους  
 50 αὐτοῦ, ἐσθήῃ δὲ καὶ πίνῃ μετὰ τῶν μεθύοντων, ἥξει ὁ κύριος τοῦ  
 δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ᾧρᾳ ἣ οὐ γινώσκει,  
 51 καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν  
 θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

25 Τότε ὁμοιωθήσεται ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις,  
 αἵτινες λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας αὐτῶν ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τοῦ  
 2 νυμφίου. πέντε δὲ ἦσαν ἐξ αὐτῶν μωραί, καὶ πέντε φρόνιμοι. αἱ  
 3 γὰρ μωραί, λαβοῦσαι τὰς λαμπάδας ἑαυτῶν, οὐκ ἔλαβον μεθ' ἑαυτῶν  
 4 ἔλαιον· αἱ δὲ φρόνιμοι ἔλαβον ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν μετὰ  
 5 τῶν λαμπάδων αὐτῶν. χρονίζοντος δὲ τοῦ νυμφίου ἐνύσταξαν πᾶσαι  
 6 καὶ ἐκάθευδον. μέσης δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν, Ἴδού, ὁ νυμφίος·  
 7 ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. τότε ἠγέρθησαν πᾶσαι αἱ παρθένοι  
 8 ἐκεῖναι, καὶ ἐκόσμησαν τὰς λαμπάδας αὐτῶν. αἱ δὲ μωραὶ ταῖς  
 φρονιμίαις εἶπον, Δότε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν, ὅτι αἱ λαμπάδες  
 9 ἡμῶν σβέννυνται. ἀπεκρίθησαν δὲ αἱ φρόνιμοι λέγουσαι, Μήποτε  
 οὐ μὴ ἀρκέσῃ ἡμῖν καὶ ὑμῖν· πορεύεσθε μᾶλλον πρὸς τοὺς πωλοῦντας,  
 10 καὶ ἀγοράσατε ἑαυταῖς. ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν ἀγοράσαι ἦλθεν ὁ  
 νυμφίος· καὶ αἱ ἔτοιμοι εἰσῆλθον μετ' αὐτοῦ εἰς τοὺς γάμους, καὶ  
 11 ἐκλείσθη ἡ θύρα. ὕστερον δὲ ἔρχονται καὶ αἱ λοιπαὶ παρθένοι λέ-  
 12 γουσai, Κύριε, κύριε, ἄνοιξον ἡμῖν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἀμὴν λέγω  
 13 ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. γρηγορεῖτε οὖν, ὅτι οὐκ οἶδατε τὴν ἡμέραν  
 οὐδὲ τὴν ὥραν.

14 Ὡσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀποδημῶν ἐκάλεσε τοὺς ἰδίους δούλους, καὶ  
 15 παρέδωκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· καὶ ᾧ μὲν ἔδωκε πέντε  
 τάλαντα, ᾧ δὲ δύο, ᾧ δὲ ἓν, ἐκάστῳ κατὰ τὴν ἰδίαν δύναμιν· καὶ  
 16 ἀπεδήμησεν. εὐθέως πορευθεὶς ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν εἰργάσατο  
 17 ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε τάλαντα. ὡσαύτως καὶ ὁ τὰ δύο  
 18 ἐκέρδησεν ἄλλα δύο. ὁ δὲ τὸ ἐν λαβὼν ἀπελθὼν ὥρυξε γῆν, καὶ

25. <sup>1</sup> νυμφίου] *add.* καὶ τῆς νύμφης D X\* Θ I &c. (13) &c. *al.* *pauc.* 11 5 (vt. <sup>3</sup> vg.)  
 A (Diat.) Hil. *al.*



ἀπέκρυψε τὸ ἀργύριον τοῦ κυρίου αὐτοῦ. μετὰ δὲ χρόνον πολὺν 19  
 ἔρχεται ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκεῖνων, καὶ συναίρει μετ' αὐτῶν λόγον.  
 καὶ προσελθὼν ὁ τὰ πέντε τάλαντα λαβὼν προσήνεγκεν ἄλλα πέντε 20  
 τάλαντα λέγων, Κύριε, πέντε τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα  
 πέντε τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε 21  
 ἀγαθὲ καὶ πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω·  
 εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὰ δύο 22  
 τάλαντα εἶπε, Κύριε, δύο τάλαντά μοι παρέδωκας· ἴδε, ἄλλα δύο  
 τάλαντα ἐκέρδησα. ἔφη αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, Εὖ, δοῦλε ἀγαθὲ καὶ 23  
 πιστέ, ἐπὶ ὀλίγα ἡς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς  
 τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου. προσελθὼν δὲ καὶ ὁ τὸ ἓν τάλαντον 24  
 εἰληφώς εἶπε, Κύριε, ἔγνων σε ὅτι σκληρὸς εἶ ἄνθρωπος, θερίζων  
 ὅπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· καὶ φοβηθεὶς 25  
 ἀπελθὼν ἔκρυψα τὸ τάλαντόν σου ἐν τῇ γῇ· ἴδε, ἔχεις τὸ σόν.  
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπεν αὐτῷ, Πονηρὲ δοῦλε καὶ ὀκνηρέ, 26  
 ᾗδεις ὅτι θερίζω ὅπου οὐκ ἔσπειρα, καὶ συνάγω ὅθεν οὐ διεσκόρπισα·  
 ἔδει οὖν σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἔλθων ἐγὼ 27  
 ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. ἄρατε οὖν ἀπ' αὐτοῦ τὸ τάλαντον, 28  
 καὶ δότε τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα· τῷ γὰρ ἔχοντι παντὶ δοθήσεται, 29  
 καὶ περισσευθήσεται· τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ'  
 αὐτοῦ· καὶ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· 30  
 ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ πάντες 31  
 οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ, τότε καθίσει ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ, καὶ 32  
 συναχθήσεται ἔμπροσθεν αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἀφοριεῖ αὐτοὺς  
 ἀπ' ἀλλήλων, ὥσπερ ὁ ποιμὴν ἀφορίζει τὰ πρόβατα ἀπὸ τῶν ἐρίφων,  
 καὶ στήσῃ τὰ μὲν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίφια ἐξ ἐκωνών- 33  
 μων. τότε ἐρεῖ ὁ βασιλεὺς τοῖς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, Δεῦτε, οἱ εὐλογη- 34  
 μένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασι-  
 λεῖαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ἐπεινάσα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι 35  
 φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ συνηγάγετέ  
 με· γυμνός, καὶ περιεβάλετέ με· ἡσθένησα, καὶ ἐπεσκέψασθέ με· 36  
 ἐν φυλακῇ ἤμην, καὶ ἤλθετε πρὸς με. τότε ἀποκριθήσονται αὐτῷ οἱ 37  
 δίκαιοι λέγοντες, Κύριε, πότε σὲ εἶδομεν πεινῶντα, καὶ ἐθρέψαμεν; ἢ  
 διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν; πότε δέ σε εἶδομεν ξένον, καὶ συνηγάγομεν; 38



39 ἡ γυμνόν, καὶ περιεβάλομεν; πότε δέ σε εἶδομεν ἀσθενῇ, ἡ ἐν φυλακῇ,  
 40 καὶ ἤλθομεν πρὸς σε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς ἐρεῖ αὐτοῖς, Ἀμὴν  
 λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν  
 41 ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε. τότε ἐρεῖ καὶ τοῖς ἐξ εὐωνύμων, Πορεύεσθε  
 ἀπ' ἐμοῦ, κατηραμένοι, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ δια-  
 42 βόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. ἐπείνασα γάρ, καὶ οὐκ ἐδώκατέ μοι  
 43 φαγεῖν· ἐδίψησα, καὶ οὐκ ἐποτίσατέ με· ξένος ἤμην, καὶ οὐ συνηγάγετέ  
 με· γυμνός, καὶ οὐ περιεβάλετέ με· ἀσθενής, καὶ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐκ  
 44 ἐπεσκέψασθέ με. τότε ἀποκριθήσονται καὶ αὐτοὶ λέγοντες, Κύριε,  
 πότε σε εἶδομεν πεινῶντα, ἡ διψῶντα, ἡ ξένον, ἡ γυμνόν, ἡ ἀσθενῇ,  
 45 ἡ ἐν φυλακῇ, καὶ οὐ διηκονήσαμεν σοι; τότε ἀποκριθήσεται αὐτοῖς λέ-  
 γων, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐφ' ὅσον οὐκ ἐποιήσατε ἐνὶ τούτων τῶν ἐλαχί-  
 46 στων, οὐδὲ ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἀπελεύσονται οὗτοι εἰς κόλασιν  
 αἰώνιον, οἱ δὲ δίκαιοι εἰς ζωὴν αἰώνιον.

26 Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς πάντας τοὺς λόγους τούτους,  
 2 εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Οἴδατε ὅτι μετὰ δύο ἡμέρας τὸ πᾶσχα  
 γίνεται, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.  
 3 τότε συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ εἰς τὴν  
 4 αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως τοῦ λεγομένου Καϊάφα, καὶ συνεβουλεύσαντο  
 5 ἵνα τὸν Ἰησοῦν κρατήσωσι δόλῳ καὶ ἀποκτείνωσιν· ἔλεγον δέ, Μὴ  
 ἐν τῇ ἑορτῇ, ἵνα μὴ θόρυβος γένηται ἐν τῷ λαῷ.  
 6 Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γενομένου ἐν Βηθανίᾳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ  
 7 προσῆλθεν αὐτῷ γυνὴ ἀλάβαστρον μύρου ἔχουσα βαρυτίμον, καὶ  
 8 κατέχευεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἀνακειμένου. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ  
 9 ἠγανάκτησαν λέγοντες, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτης; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο  
 10 πραθῆναι πολλοῦ, καὶ δοθῆναι πτωχοῖς. γνοὺς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν  
 αὐτοῖς, Τί κόπους παρέχετε τῇ γυναικί; ἔργον γὰρ καλὸν εἰργάσατο  
 11 εἰς ἐμέ· πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ  
 12 πάντοτε ἔχετε· βαλοῦσα γὰρ αὕτη τὸ μύρον τοῦτο ἐπὶ τοῦ σώματός  
 13 μου πρὸς τὸ ἐνταφιάσαι με ἐποίησεν· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅπου ἔαν

<sup>39</sup> πότε δέ] ἢ πότε D L S (vt.<sup>s</sup>) E (boh.) Clem. <sup>40</sup> τῶν ἀδελφῶν μου om. B\*  
*al. pauc.* L (vt.<sup>ff</sup> 2) Clem. <sup>3</sup>/<sub>4</sub> Orig.<sup>lat.</sup> Eus. *al.* <sup>41</sup> τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον] τὸ σκότος τὸ  
 ἐξώτερον (*ex u.* 30 *al.*) Iustin. *Clem.-Hom.* *al.* : τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον 40\* Chr.  
*al.* τὸ ἡτοιμασμένον] ὃ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ [μου] (ὁ κύριος Clem., *sim.* Orig.<sup>lat.</sup>  
 Tert. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>) D I &c. 22 L (vt.) Iustin. Iren.<sup>lat.</sup> <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Hipp. Clem. *Clem.-Hom.* Orig.<sup>lat.</sup>  
<sup>3</sup>/<sub>3</sub> Cyr. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Hil. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Petil. *ap.* Aug. <sup>46</sup> κόλασιν] πῦρ L (vt.) Cyr. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Aug. Fulg.  
*Prom.* (*ex u.* 41).

κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, λαληθήσεται καὶ ὁ ἐποίησεν αὕτη εἰς μνημόσυνον αὐτῆς.

Τότε πορευθεὶς εἰς τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Ἰούδας Ἰσκαριώτης, 14 πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, εἶπε, Τί θέλετέ μοι δοῦναι, καὶ γὰρ ὑμῖν παρα- 15 δώσω αὐτόν; οἱ δὲ ἔστησαν αὐτῷ τριάκοντα ἀργύρια· καὶ ἀπὸ τότε 16 ἐζήτει εὐκαιρίαν ἵνα αὐτὸν παραδῷ.

Τῇ δὲ πρώτῃ τῶν ἁζύμων προσήλθον οἱ μαθηταὶ τῷ Ἰησοῦ λέγοντες, 17 Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμέν σοι φαγεῖν τὸ πάσχα; ὁ δὲ εἶπεν, Ὑπάγετε 18 εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν δεῖνα, καὶ εἵπατε αὐτῷ, Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ὁ καιρὸς μου ἐγγύς ἐστι· πρὸς σὲ ποιῶ τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν 19 μου. καὶ ἐποίησαν οἱ μαθηταὶ ὡς συνέταξεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, καὶ 19 ἡτοίμασαν τὸ πάσχα. ὁψίας δὲ γενομένης ἀνέκειτο μετὰ τῶν δώδεκα 20 ἡ μαθητῶν· καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν εἶπεν, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς 21 ὑμῶν παραδώσει με. καὶ λυπούμενοι σφόδρα ἤρξαντο λέγειν αὐτῷ 22 εἰς ἕκαστος, Μήτι ἐγὼ εἰμι, Κύριε; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ὁ ἐμβάψας 23 μετ' ἐμοῦ τὴν χεῖρα ἐν τῷ τρυβλίῳ, οὗτός με παραδώσει. ὁ μὲν 24 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀποκριθεὶς δὲ Ἰούδας ὁ 25 παραδιδούς αὐτὸν εἶπε, Μήτι ἐγὼ εἰμι, ῥαββί; λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶπας. ἐσθιόντων δὲ αὐτῶν λαβὼν ὁ Ἰησοῦς ἄρτον καὶ εὐλογήσας ἔκλασε, 26 καὶ δὸς τοῖς μαθηταῖς εἶπε, Λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν <sup>κ</sup> ποτήριον καὶ εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, 27 Πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου, τὸ τῆς <sup>λ</sup> διαθήκης, 28 τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἅφεισιν ἁμαρτιῶν. λέγω δὲ ὑμῖν, 29 ὅτι οὐ μὴ πίνω ἀπ' ἄρτι ἐκ τούτου τοῦ γεννήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω μεθ' ὑμῶν καινὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ πατρὸς μου.

<sup>ε</sup> om. μαθητῶν

<sup>κ</sup> add. τὸ

<sup>λ</sup> add. καινῆς

26. <sup>15</sup> ἀργύρια] στατήρας D  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>a b g</sup>) Eus.  $\frac{1}{2}$  Orig.<sup>lat.</sup> : στατήρας ἀργυρίου I & c.  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>h</sup>) <sup>20</sup> μαθητῶν N A L W  $\Theta$  33 al. *pauc.*  $\mathfrak{L}$  S (vg. hl. pal.)  $\mathfrak{E}$  A  $\mathfrak{E}$  th Chr.  $\frac{1}{2}$  : om. p<sup>37, 45</sup> B D  $\Omega$  S (vt. <sup>s</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah. <sup>cod.</sup>) Chr.  $\frac{1}{2}$  (= Mc.) <sup>27</sup> τὸ ποτήριον p<sup>37, 45</sup> A C D  $\Theta$   $\Omega$  : ποτήριον (*absque artic.*) N B L W I & c. 28 700 al. S (vt. <sup>s</sup> pal.)  $\mathfrak{E}$  <sup>πίετε</sup> λάβετε πίετε  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>b al.</sup>) S (vt. <sup>s</sup> vg.)  $\mathfrak{E}$  (boh.) Clem. Orig. Cyr.-Hier. Serap. Amb. : om.  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>a o</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah. <sup>cod.</sup>) <sup>ἐξ αὐτοῦ πάντες om.</sup>  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>a o</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah. <sup>cod.</sup>) Clem. Orig. Cyr.-Hier. Serap. <sup>28</sup> καινῆς A C D W  $\Theta$  I & c.  $\Omega$   $\mathfrak{L}$  S (vt. <sup>s</sup> vg. hl. pal.)  $\mathfrak{E}$  A  $\mathfrak{E}$  th Diat. Bas. Chr. Iren.<sup>lat.</sup> Orig.<sup>lat.</sup> : om. p<sup>37, 45</sup> N B L Z 33 102  $\mathfrak{E}$  (boh. <sup>cod.</sup>) Cyr.-Alex. Cyrp. <sup>29</sup> ἀμπέλου] add. ταύτης  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>b</sup>)  $\mathfrak{E}$  (boh.) Iren.<sup>lat.</sup> Clem.

- 30 Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν.
- 31 Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πάντες ὑμεῖς σκανδαλισθήσεσθε ἐν  
ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ· γέγραπται γάρ, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ  
32 διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα τῆς ποιμένης. μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναι  
33 με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπεν  
αὐτῷ, Εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ οὐδέποτε σκανδαλι-  
34 σθήσομαι. ἔφη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ  
35 νυκτί, πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. λέγει αὐτῷ ὁ  
Πέτρος, Κἂν δέῃ με σὺν σοὶ ἀποθανεῖν, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.  
ομοίως καὶ πάντες οἱ μαθηταὶ εἶπον.
- 36 Τότε ἔρχεται μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς εἰς χωρίον λεγόμενον Γεθση-  
μανῇ, καὶ λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσате αὐτοῦ, ἕως οὗ ἀπελθῶν  
37 ἐκεῖ προσεύξωμαι. καὶ παραλαβὼν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς  
38 Ζεβεδαίου ἤρξατο λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. τότε λέγει αὐτοῖς, Περί-  
λυπός ἐστιν ἡ ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μένυτε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε  
39 μετ' ἐμοῦ. καὶ προσελθὼν μικρὸν ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ προσευ-  
χόμενος καὶ λέγων, Πάτερ μου, εἰ δυνατόν ἐστι, παρελθέτω ἀπ' ἐμοῦ  
40 τὸ ποτήριον τοῦτο· πλὴν οὐχ ὥς ἐγὼ θέλω, ἀλλ' ὥς σύ. καὶ ἔρχεται  
πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ  
41 Πέτρῳ, Οὕτως οὐκ ἰσχύσατε μίαν ὥραν γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ; γρη-  
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν  
42 πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. πάλιν ἐκ δευτέρου ἀπελθὼν  
προσηύξατο λέγων, Πάτερ μου, εἰ οὐ δύναται τοῦτο παρελθεῖν, ἔαν μὴ  
43 αὐτὸ πῶ, γεννηθῇ τὸ θέλημά σου. καὶ ἔλθων πάλιν εὗρεν αὐτοὺς κα-  
44 θεύδοντας, ἦσαν γὰρ αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ βεβαρημένοι. καὶ ἀφείς  
αὐτοὺς πάλιν ἀπελθὼν προσηύξατο ἐκ τρίτου, τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν  
45 πάλιν. τότε ἔρχεται πρὸς τοὺς μαθητάς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύ-  
δετε τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἰδοὺ, ἤγγικεν ἡ ὥρα, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ  
46 ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν·  
ἰδοὺ, ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με.
- 47 Καὶ ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοὺ, Ἰούδας εἰς τῶν δώδεκα ἦλθε, καὶ  
μετ' αὐτοῦ ὄχλος πολὺς μετὰ μαχαίρων καὶ ξύλων ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων  
48 καὶ πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ. ὁ δὲ παραδιδούς αὐτὸν ἔδωκεν αὐτοῖς  
49 σημείου λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι· κρατήσατε αὐτόν. καὶ  
εὐθέως προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ εἶπε, Χαῖρε, ραββί, καὶ κατεφίλησεν

αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἐταῖρε, ἐφ' ὃ πάρει. τότε προσ- 50  
ελθόντες ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν.  
καὶ ἰδού, εἰς τῶν μετὰ Ἰησοῦ ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπέσπασε τὴν 51  
μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ πατάξας τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως ἀφείλεν αὐτοῦ  
τὸ ὠτίον. τότε λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀπόστρεψόν σου τὴν μάχαιραν 52  
εἰς τὸν τόπον αὐτῆς· πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν ἐν μαχαίρᾳ  
ἀπολοῦνται. ἡ δοκεῖς ὅτι οὐ δύναμαι παρακαλέσαι τὸν πατέρα μου, καὶ 53  
παραστήσει μοι ἄρτι πλείους ἢ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; πῶς οὖν 54  
πληρωθῶσιν αἱ γραφαί, ὅτι οὕτω δεῖ γενέσθαι; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ εἶπεν 55  
ὁ Ἰησοῦς τοῖς ὄχλοις, Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαिरῶν καὶ  
ξύλων συλλαβεῖν με; καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ ἐκαθεζόμεν διδάσκων,  
καὶ οὐκ ἐκρατήσατέ με. τοῦτο δὲ ὅλον γέγονεν, ἵνα πληρωθῶσιν αἱ 56  
γραφαὶ τῶν προφητῶν. τότε οἱ μαθηταὶ πάντες ἀφέντες αὐτὸν ἔφυγον.

Οἱ δὲ κρατήσαντες τὸν Ἰησοῦν ἀπήγαγον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρ- 57  
χιερέα, ὅπου οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι συνήχθησαν. ὁ δὲ 58  
Πέτρος ἠκολούθει αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν ἕως τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως,  
καὶ εἰσελθὼν ἔσω ἐκάθητο μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἰδεῖν τὸ τέλος. οἱ δὲ 59  
ἀρχιερεῖς καὶ τὸ συνέδριον ὅλον ἐζήτουν ψευδομαρτυρίαν κατὰ τοῦ  
Ἰησοῦ, ὅπως αὐτὸν θανατώσωσι· καὶ οὐχ εὔρον πολλῶν προσελθόντων 60  
ψευδομαρτύρων. ὕστερον δὲ προσελθόντες δύο εἶπον, Οὗτος ἔφη, 61  
Δύναμαι καταλύσαι τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν οἰκο-  
δομησάμεν αὐτόν. καὶ ἀναστὰς ὁ ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Οὐδὲν ἀπο- 62  
κρίνῃ; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. καὶ ὁ 63  
ἀρχιερεὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ἵνα  
ἡμῖν εἴπῃς, εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, 64  
Σὺ εἶπας· πλὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου  
καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ ἐρχόμενον ἐπὶ τῶν νεφελῶν  
τοῦ οὐρανοῦ. τότε ὁ ἀρχιερεὺς διέρρηξε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ λέγων ὅτι 65  
Ἐβλασφήμησε· τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἵδε, νῦν ἠκούσατε  
τὴν βλασφημίαν· τί ὑμῖν δοκεῖ; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἐνοχος 66  
θανάτου ἐστί. τότε ἐνέπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐκολά- 67  
βισαν αὐτόν· οἱ δὲ ἐρράπισαν λέγοντες, Προφήτευσον ἡμῖν, Χριστέ· 68  
τίς ἐστιν ὁ παῖσας σε;

<sup>59</sup> οἱ δὲ ἀρχιερεῖς] ὁ δὲ ἀρχιερεὺς **℣** (vt.<sup>a</sup>) **℣** (sah.<sup>cod.</sup> boh.<sup>codd.</sup>) Orig.: om. **Σ**  
(vt.<sup>s</sup>) <sup>60</sup> εὔρον] add. τὸ ἐξῆς **D** **℣** (vt.<sup>a</sup> ff<sup>b</sup>) (cf. **Σ** (vt.)<sup>s</sup>)

69 Ὁ δὲ Πέτρος ἔξω ἐκάθητο ἐν τῇ αὐλῇ· καὶ προσῆλθεν αὐτῷ μία  
 70 παιδίσκη λέγουσα, Καὶ σὺ ἦσθα μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Γαλιλαίου. ὁ δὲ  
 71 ἠρνήσατο ἔμπροσθεν πάντων λέγων, Οὐκ οἶδα τί λέγεις. ἐξελθόντα  
 δὲ αὐτὸν εἰς τὸν πυλῶνα εἶδεν αὐτὸν ἄλλη, καὶ λέγει τοῖς ἐκεῖ, Καὶ  
 72 οὗτος ἦν μετὰ Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου. καὶ πάλιν ἠρνήσατο μεθ'  
 73 ὅρκου ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. μετὰ μικρὸν δὲ προσελθόντες οἱ  
 ἐστῶτες εἶπον τῷ Πέτρῳ, Ἀληθῶς καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ ἡ  
 74 λαλιά σου δηλὸν σε ποιεῖ. τότε ἤρξατο καταθεματίζειν καὶ ὀμνύειν  
 75 ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον. καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἐμ-  
 νήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ Ἰησοῦ εἰρηκότος ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα  
 φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.

27 Πρωτὰς δὲ γενομένης συμβούλιον ἔλαβον πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ  
 οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ κατὰ τοῦ Ἰησοῦ, ὥστε θανατώσαι αὐτόν·  
 2 καὶ δήσαντες αὐτὸν ἀπήγαγον, καὶ παρέδωκαν Πιλάτῳ τῷ ἡγεμόνι.  
 3 Τότε ἰδὼν Ἰούδας ὁ παραδιδούς αὐτόν, ὅτι κατεκρίθη, μεταμελη-  
 θείς ἔστρεψε τὰ τριάκοντα ἀργύρια τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ πρεσβυτέροις  
 4 λέγων, Ἡμαρτον παραδὸνς αἷμα ἁθῶν. οἱ δὲ εἶπον, Τί πρὸς  
 5 ἡμᾶς; σὺ ὄφει. καὶ ρίψας τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναόν, ἀνεχώρησε·  
 6 καὶ ἀπελθὼν ἀπήγξατο. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς λαβόντες τὰ ἀργύρια εἶπον,  
 Οὐκ ἔξεστι βαλεῖν αὐτὰ εἰς τὸν κορβανᾶν, ἐπεὶ τιμὴ αἱματός ἐστι.  
 7 συμβούλιον δὲ λαβόντες ἡγόρασαν ἐξ αὐτῶν τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως,  
 8 εἰς ταφὴν τοῖς ξένοις. διὸ ἐκλήθη ὁ ἀγρὸς ἐκεῖνος Ἀγρὸς αἵματος  
 9 ἕως τῆς σήμερον. τότε ἐπληρώθη τὸ ῥηθὲν διὰ Ἰερεμίου τοῦ προ-  
 φήτου λέγοντος, Καὶ ἔλαβον τὰ τριάκοντα ἀργύρια, τὴν τιμὴν τοῦ  
 10 τετιμημένου, ὃν ἐτιμήσαντο ἀπὸ νύδων Ἰσραὴλ, καὶ ἔδωκαν αὐτὰ εἰς  
 τὸν ἀγρὸν τοῦ κεραμέως, καθὰ συνέταξέ μοι Κύριος.

11 Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ ἡγεμόνος· καὶ ἐπρωτότησεν  
 αὐτόν ὁ ἡγεμὼν λέγων, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ Ἰησοῦς

<sup>m</sup> δίκαιον

<sup>n</sup> ἔδωκα

<sup>73</sup> δηλὸν σε ποιεῖ] ὁμοιάζει D ℒ (vt.) S (vt.<sup>s</sup>) Diat.

27. <sup>2</sup> Πιλάτῳ] *praesm.* Ποντίῳ A C Θ ω ℒ S (hl.) A G Gth Orig.<sup>lat.</sup> Diod.  
<sup>4</sup> ἁθῶν N A B\* C W I &c. ω S (vg. hl.) E (sah.<sup>cod.</sup> boh.<sup>cod.</sup>) G Eus. Cyr.-Hier.  
 Chr.: δίκαιον B<sup>2</sup> L Θ ℒ S (vt.<sup>s</sup> pal.) E A Diat. Orig. Cypr. Lucif. Ambst. al.  
<sup>9</sup> Ἰερεμίου] om. Φ 33 157 ℒ (vt.<sup>a b al.</sup>) S (vt.<sup>s</sup> vg. pal.): Ζαχαρίου 22 S (hl.<sup>ms</sup>):  
 Ἡσαίου ℒ (vt.<sup>1</sup>) <sup>10</sup> ἔδωκαν] ἔδωκα N W (13 &c.) 122 S Eus. <sup>11</sup> ὁ ἡγεμὼν  
 om. W Θ S (vt.<sup>s</sup>) Orig.



ἔφη αὐτῷ, Σὺ λέγεις. καὶ ἐν τῷ κατηγορεῖσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν 12  
ἀρχιερέων καὶ πρεσβυτέρων οὐδὲν ἀπεκρίνατο. τότε λέγει αὐτῷ ὁ 13  
Πιλάτος, Οὐκ ἀκούεις πόσα σοὺ καταμαρτυροῦσι; καὶ οὐκ ἀπεκρίθη 14  
αὐτῷ πρὸς οὐδὲ ἐν ῥήματι, ὥστε θαυμάζειν τὸν ἡγεμόνα λίαν. κατὰ 15  
δὲ ἑορτὴν εἰώθει ὁ ἡγεμὼν ἀπολύειν ἓνα τῷ ὄχλῳ δέσμιον, ὃν ᾔθελον.  
εἶχον δὲ τότε δέσμιον ἐπίσημον, λεγόμενον Βαραββάν. <sup>16</sup> συνηγμένων  
<sup>17</sup> οὖν αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τίνα θέλετε ἀπολύσω ὑμῖν; Βα-  
ραββάν; ἢ Ἰησοῦν τὸν λεγόμενον Χριστόν; ἦδει γὰρ ὅτι διὰ φθόνον 18  
παρέδωκεν αὐτόν. καθημένου δὲ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ βήματος ἀπέστειλε 19  
πρὸς αὐτὸν ἡ γυνὴ αὐτοῦ λέγουσα, Μηδὲν σοι καὶ τῷ δικαίῳ ἐκείνῳ·  
πολλὰ γὰρ ἔπαθον σήμερον κατ' ὄναρ δι' αὐτόν. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς 20  
καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἔπεισαν τοὺς ὄχλους, ἵνα αἰτήσωνται τὸν Βα-  
ραββάν, τὸν δὲ Ἰησοῦν ἀπολέσωσιν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἡγεμὼν εἶπεν 21  
αὐτοῖς, Τίνα θέλετε ἀπὸ τῶν δύο ἀπολύσω ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον, Βα-  
ραββάν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τί οὖν ποιήσω Ἰησοῦν τὸν λεγό- 22  
μενον Χριστόν; λέγουσι πάντες, Σταυρωθήτω. ὁ δὲ ἔφη, Τί γὰρ 23  
κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκραζον λέγοντες, Σταυρωθήτω. ἰδὼν 24  
δὲ ὁ Πιλάτος, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ μᾶλλον θόρυβος γίνεται, λαβὼν  
ἄδωρ ἀπενίψατο τὰς χεῖρας ἀπέναντι τοῦ ὄχλου λέγων, Ἀθῶός εἰμι ἀπὸ  
τοῦ αἵματος <sup>ο</sup> τοῦ δικαίου τούτου· ὑμεῖς ὄψεσθε. καὶ ἀποκριθεὶς πᾶς 25  
ὁ λαὸς εἶπε, Τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα ἡμῶν. τότε 26  
ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββάν· τὸν δὲ Ἰησοῦν φραγελλώσας παρέ-  
δωκεν ἵνα σταυρωθῇ.

Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡγεμόνος, παραλαβόντες τὸν Ἰησοῦν εἰς 27  
τὸ πραιτώριον, συνήγαγον ἐπ' αὐτὸν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ <sup>ρ</sup> ἐκδύ- 28  
σαντες αὐτὸν περιέθηκαν αὐτῷ χλαμύδα κοκκίνην· καὶ πλέξαντες στέ- 29  
φανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, καὶ κάλαμον ἐν  
τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ· καὶ γονυπετήσαντες ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐνέπαιζον αὐτῷ  
λέγοντες, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔμπτύσαντες εἰς 30  
αὐτὸν ἔλαβον τὸν κάλαμον καὶ ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ 31

<sup>ο</sup> om. τοῦ δικαίου

<sup>ρ</sup> ἐνδύσαντες

<sup>16, 17</sup> Βαραββάν Ἰησοῦν [τὸν] Βαραββάν <sup>Θ</sup> 1 & c. 299\*\* <sup>Σ</sup> (vt.<sup>3</sup> pal.) <sup>Α</sup> Orig., *codd.*  
*antiq. ap.* Petr.-Laod. <sup>17</sup> Βαραββάν *praem.* τὸν Β 1 & c. <sup>24</sup> τοῦ δικαίου om.  
B D <sup>Θ</sup> 102 <sup>ℒ</sup> (vt.<sup>a b f12</sup>) <sup>Σ</sup> (vt.<sup>s</sup>) <sup>℥</sup> (sah.<sup>cod. i.</sup>) Orig.<sup>lat.</sup> <sup>3</sup> Chr.  
<sup>Σ\*</sup> et <sup>cb</sup> A L N W <sup>Θ</sup> 064 ω <sup>ℒ</sup> (vg.) <sup>Σ</sup> (vg. hl. pal.<sup>cod.</sup>) <sup>℥</sup> <sup>Α</sup> Eus. Chr. *al.*: ἐνδύσαντες  
<sup>Σ</sup><sup>ca</sup> B D 157 <sup>ℒ</sup> (vt.) <sup>Σ</sup> (vt.<sup>s</sup> pal.<sup>cod.</sup>)



ὅτε ἐνέπαιξαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν χλαμύδα, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι.

- 32 Ἐξερχόμενοι δὲ εὗρον ἄνθρωπον Κυρηναῖον, ὀνόματι Σίμωνα·  
 33 τοῦτον ἠγγάρευσαν ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν αὐτοῦ. καὶ ἐλθόντες εἰς  
 34 τόπον λεγόμενον Γολγοθᾶ, ὃς ἐστὶ λεγόμενος Κρανίου τόπος, ἔδωκαν  
 αὐτῷ πιεῖν οἶνον μετὰ χολῆς μεμιγμένον· καὶ γευσάμενος οὐκ ᾔθελε  
 35 πιεῖν. σταυρώσαντες δὲ αὐτὸν διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ βάλ-  
 36 λοντες κλῆρον· καὶ καθήμενοι ἐτήρουν αὐτὸν ἐκεῖ. καὶ ἐπέθηκαν  
 37 ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὴν αἰτίαν αὐτοῦ γεγραμμένην, Οὗτός ἐστιν  
 38 Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τότε σταυροῦνται σὺν αὐτῷ δύο  
 39 λησταί, εἰς ἐκ δεξιῶν καὶ εἰς ἐξ εὐνύμων. οἱ δὲ παραπορευόμενοι  
 40 ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινεῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Ὁ  
 καταλύων τὸν ναὸν καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις οἰκοδομῶν, σῶσον σεαυτόν·  
 41 εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, κατὰβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ  
 ἀρχιερεῖς ἐμπαίζοντες μετὰ τῶν γραμματέων καὶ πρεσβυτέρων ἔλεγον,  
 42 Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ δύναται ἰσῶσαι. βασιλεὺς Ἰσραὴλ  
 ἐστὶ· καταβάτω νῦν ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτόν.  
 43 πέποιθεν ἐπὶ τὸν Θεόν· ῥυσάσθω νῦν αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν· εἶπε γὰρ  
 44 ὅτι Θεοῦ εἰμι υἱός. τὸ δ' αὐτὸ καὶ οἱ λησταί οἱ συσταυρωθέντες  
 αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτῷ.  
 45 Ἀπὸ δὲ ἑκτῆς ὥρας σκότος ἐγένετο ἐπὶ πάσαν τὴν γῆν ἕως ὥρας  
 46 ἐννάτης. περὶ δὲ τὴν ἐννάτην ὥραν ἀνεβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ  
 λέγων, Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί; τοῦτ' ἐστὶ, Θεέ μου, Θεέ μου,  
 47 ἱνατί με ἐγκατέλιπες; τινὲς δὲ τῶν ἐκεῖ ἐστῶτων ἀκούσαντες ἔλεγον  
 48 ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. καὶ εὐθέως δραμὼν εἰς ἐξ αὐτῶν, καὶ

<sup>9</sup> σῶσαι;

<sup>32</sup> Κυρηναῖον] *add.* εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ D ℒ (vt.) S (pal.) A W ω ℒ (vt.<sup>c</sup> al.) S (vg. hl.) E (boh. codd.) Diat. Orig.<sup>lat.</sup> (ex Ps. lxi. 21) <sup>34</sup> οἶνον] ὕψος  
 πληρωθῇ. . . ἔβαλον κλῆρον Δ Θ Φ Ι & c. al. pauc. ℒ (vt.) S (hl.) A (ex Ioh. xix. 24) :  
 om. N A B D L ω ℒ (vt.<sup>ff2</sup> al. vg.) S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.<sup>ms</sup> pal.) E E<sup>th</sup> Chr. Orig.<sup>lat.</sup> Hil.  
 (Hier.) <sup>38</sup> δεξιῶν] *add.* nomine Zoathan (Ioathas) ℒ (vt.<sup>cl</sup>) εὐνύμων]  
*add.* nomine Cammatha (Maggatras) ℒ (vt.<sup>cl</sup>) (cf. Journ. Theol. Stud. iv. 243)  
<sup>42</sup> σῶσαι; codd. nonnull. (ut 700 S (vt.<sup>s</sup>)) quasi interrogantium scribunt <sup>43</sup> πέποι-  
 θεν] *praem.* εἰ D Θ Ι & c. ℒ (vt.<sup>a</sup> b al.) S (vt.<sup>s</sup>) (?) E A E<sup>th</sup> Eus. <sup>45</sup> ἐπὶ πᾶσαν  
 τὴν γῆν om. N\* 248 ℒ (vt.<sup>1</sup>) (Lact., sed habet ℒ (vt.<sup>o</sup>)) <sup>46</sup> Ἥλ(ε)ι Ἥλ(ε)ι A D W  
 Δ Θ Ι & c. ω al. ℒ S (vt.<sup>s</sup> [vg.] pal.) Diat. Eus. al. : ἔλωεἰ ἔλωεἰ N 33 al. pauc. E  
 Chr. λαμὰ D Θ Ι (& c.) al. ℒ (vt.<sup>abff2h</sup>) A E<sup>th</sup> : [ἐ]λεμὰ N B L 33 700 al. pauc.  
 ℒ (vg.) S (pal.) E : λιμὰ A ω ℒ (vt.<sup>1q</sup>) S (hl.) E : μα W σαβαχθαν(ε)ι  
 N A B Θ ω ℒ (vg.) S (pal.) E : ζαφθανεἰ D ℒ (vt.)

λαβὼν σπόγγον πλήσας τε ὄξους καὶ περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτόν· οἱ δὲ λοιποὶ ἔλεγον, Ὑψες, ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας σώσω 49 αὐτόν.<sup>7</sup> ὁ δὲ Ἰησοῦς πάλιν κράξας φωνῇ μεγάλῃ ἀφήκε τὸ πνεῦμα. 50 καὶ ἰδοὺ, τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο ἀπὸ ἄνωθεν ἕως 51 κάτω, καὶ ἡ γῆ ἐσεισθη, καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, καὶ τὰ μνημεῖα 52 ἀνεφύθησαν, καὶ πολλὰ σώματα τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη, καὶ 53 ἐξελθόντες ἐκ τῶν μνημείων μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν, καὶ ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος καὶ οἱ 54 μετ' αὐτοῦ τηροῦντες τὸν Ἰησοῦν, ἰδόντες τὸν σεισμὸν καὶ τὰ γενόμενα, ἐφοβήθησαν σφόδρα λέγοντες, Ἀληθῶς Θεοῦ υἱὸς ἦν οὗτος. ᾔσκησαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες πολλαὶ ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, αἵτινες ἠκολού- 55 θησαν τῷ Ἰησοῦ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας διακονοῦσαι αὐτῷ· ἐν αἷς ἦν Μαρία 56 ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου.

Ὁψίας δὲ γενομένης ἦλθεν ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ Ἀριμαθαίας, 57 τοῦνομα Ἰωσήφ, ὃς καὶ αὐτὸς ἐμαθήτευσε τῷ Ἰησοῦ· οὗτος προσ- 58 ἔλθων τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. τότε ὁ Πιλάτος ἐκέλευσεν ἀποδοθῆναι. καὶ λαβὼν τὸ σῶμα ὁ Ἰωσήφ ἐνετύλιξεν 59 αὐτὸ σινδόνι καθαρῇ, καὶ ἔθηκεν αὐτὸ ἐν τῷ καινῷ αὐτοῦ μνημείῳ, ὃ 60 ἐλατόμησεν ἐν τῇ πέτρᾳ· καὶ προσκυλίσας λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ τοῦ μνημείου ἀπῆλθεν. ἦν δὲ ἐκεῖ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη 61 Μαρία, καθήμεναι ἀπέναντι τοῦ τάφου.

Τῇ δὲ ἐπαύριον, ἣτις ἐστὶ μετὰ τὴν παρασκευὴν, συνήχθησαν οἱ 62 ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι πρὸς Πιλάτον λέγοντες, Κύριε, ἐμνήσθη- 63 μεν ὅτι ἐκείνος ὁ πλάνος εἶπεν ἔτι ζῶν, Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἐγείρομαι. ἐκέλευσον οὖν ἀσφαλισθῆναι τὸν τάφον ἕως τῆς τρίτης ἡμέρας· μήποτε 64 ἐλθόντες οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κλέψωσιν αὐτόν, καὶ εἴπωσι τῷ λαῷ, ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἔσται ἡ ἐσχάτη πλάνη χείρων τῆς πρῆτης. ἔφη αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Ἐχετε κουστῳδῖαν· ὑπάγετε, 65

<sup>7</sup> *add.* ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα.

<sup>49</sup> *absque additam.* A D W Θ I & c. ω 32 S (vt.<sup>s</sup> vg. hl. pal. 1/2) P A C Diat. Orig.<sup>lat.</sup> Cus. 'Can.' Hil. Hier. *al.* : *add.* ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευράν, καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα (*ex* Ioh. xix. 34) N B C L (U) Γ *al.* *pauc.* 32 (vg.<sup>codd.</sup>) S (pal.) P E H Chr. *nonnull.* ap. Seuer.-Antioch. : *item schol. alia alium sic legisse perhibent* Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ om. N\* καὶ alt.] *add.* ἡ Μαρία ἡ N\* μήτηρ (*pr.*) m. 32 (vt. b<sup>ff2</sup> al.) μήτηρ alt.] Μαρία ἡ N\* Ἰωσή[s] A B C (28) ω S (vg. hl.) Z (sah.<sup>codd.</sup>) P A C : Ἰωσήφ N\* <sup>et</sup> D\* L W Θ I3 & c. 157 32 S (vt.<sup>s</sup> hl.<sup>ms</sup>) P

66 ἀσφαλίσασθε ὡς οἴδατε. οἱ δὲ πορευθέντες ἡσφαλίσαντο τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας.

28 Ὅψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε  
2 Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, καὶ ἡ ἄλλη Μαρία, θεωρῆσαι τὸν τάφον. καὶ  
ἰδοῦ, σεισμὸς ἐγένετο μέγας· ἄγγελος γὰρ Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ  
3 καὶ προσελθὼν ἀπεκύλισε τὸν λίθον, καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ. ἦν  
δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπή, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὥσπερ  
4 χιών. ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες, καὶ ἐγέν-  
5 νοντο ὥσπερ νεκροί. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος εἶπε ταῖς γυναῖξί, Μὴ  
φοβεῖσθε ὑμεῖς· οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε.  
6 οὐκ ἔστιν ὧδε· ἠγέρθη γάρ, καθὼς εἶπε. δεῦτε, ἴδετε τὸν τόπον ὅπου  
7 ἔκειτο <sup>8</sup> ὁ Κύριος. καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ  
ὅτι Ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν· καὶ ἰδοῦ, προάγει ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλι-  
8 λαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε. ἰδοῦ, εἶπον ὑμῖν. καὶ ἀπελθοῦσαι ταχὺ  
ἀπὸ τοῦ μνημείου, μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης, ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι  
9 τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. καὶ ἰδοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησεν αὐταῖς λέγων,  
Χαίρετε. αἱ δὲ προσελθοῦσαι ἐκράτησαν αὐτοῦ τοὺς πόδας, καὶ  
10 προσεκύνησαν αὐτῷ. τότε λέγει αὐταῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβεῖσθε·  
ὑπάγετε, ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἵνα ἀπέλθωσιν εἰς τὴν Γαλι-  
λαίαν, κακεῖ με ὄψονται.

11 Πορευομένων δὲ αὐτῶν, ἰδοῦ, τινὲς τῆς κουστωδίας ἐλθόντες εἰς  
12 τὴν πόλιν ἀπήγγειλαν τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἅπαντα τὰ γεινόμενα. καὶ  
συναχθέντες μετὰ τῶν πρεσβυτέρων, συμβούλιόν τε λαβόντες, ἀργύρια  
13 ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις λέγοντες, Εἶπατε ὅτι Οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ  
14 νυκτὸς ἐλθόντες ἔκλεψαν αὐτὸν ἡμῶν κοιμωμένων. καὶ ἐὰν ἀκουσθῇ  
τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος, ἡμεῖς πείσομεν αὐτόν, καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνους  
15 ποιήσομεν. οἱ δὲ λαβόντες τὰ ἀργύρια ἐποίησαν ὡς ἐδιδάχθησαν·  
καὶ διεφημίσθη ὁ λόγος οὗτος παρὰ Ἰουδαίοις μέχρι τῆς σήμερον.  
16 Οἱ δὲ ἔνδεκα μαθηταὶ ἐπορεύθησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, εἰς τὸ ὄρος  
17 οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. καὶ ἰδόντες αὐτὸν προσεκύνησαν· οἱ δὲ  
18 ἐδίστασαν. καὶ προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐλάλησεν αὐτοῖς λέγων, Ἐδόθη

<sup>8</sup> om. ὁ Κύριος

28. <sup>6</sup> ὁ Κύριος] A C D L W ω ƿ ƿ (vg. hl.): om. N B Θ 33 102 ƿ (vt.<sup>6</sup>) ƿ (vt.<sup>8</sup> pal.) ƿ ƿ Eth Orig.<sup>lat.</sup> Cyr. 2 <sup>7</sup> ἰδοῦ εἶπον] καθὼς εἶπεν 126 474 ƿ (vt.<sup>7</sup>)

μοι πάντα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πορευθέντες οὖν μαθη- 19  
τεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς  
καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν 20  
πάντα ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν· καὶ ἰδού, ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας  
τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

## ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ

### ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἀρχὴ τοῦ εὐαγγελίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. I

Καθὼς γέγραπται ἐν τῷ Ἡσαΐα τῷ προφῆτῃ, Ἰδού, ἐγὼ ἀπο- 2  
στέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν  
ὁδόν σου· φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, 3  
εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· ἐγένετο Ἰωάννης ὁ βαπτίζων ἐν 4  
τῇ ἐρήμῳ καὶ κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.  
καὶ ἐξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πάντα ἡ Ἰουδαία χώρα, καὶ οἱ Ἱεροσολυ- 5  
μίται πάντες, καὶ ἐβαπτίζοντο ἐν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ ὑπ' αὐτοῦ ἕξο-  
μολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. ἦν δὲ Ἰωάννης ἐνδεδυμένος τρίχας 6  
καμήλου καὶ ζώην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καὶ ἐσθίων  
ἄκριδας καὶ μέλι ἄγριον. καὶ ἐκήρυσσε λέγων, Ἐρχεται ὁ ἰσχυρότερός 7  
μου ὀπίσω μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς κύψαι λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑπο-  
δημάτων αὐτοῦ. ἐγὼ ἐβάπτισα ὑμᾶς ἐν ὕδατι, αὐτὸς δὲ βαπτίσει ὑμᾶς 8  
ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρέτ 9  
τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου εἰς τὸν Ἰορδάνην. καὶ 10

<sup>a</sup> om. υἱοῦ τοῦ Θεοῦ

<sup>b</sup> τοῖς προφήταις

<sup>18</sup> γῆς] *add.* (ex Ioh. xx. 21) [καὶ] καθὼς ἀπέσταλκέν με ὁ πατήρ, [καὶ γὰρ] πέμψω ὑμᾶς  
Θ S (vt. (?) vg.) A Diat. <sup>19</sup> βαπτίζοντες ... πνεύματος omnes (inter quos [S  
vt.] Diat.), *exceptio quod* Eus. *plerumque* om. <sup>20</sup> ἀμὴν om. *hic et ad fin. euang.*  
Lc. et Ioh. N A B D I &c. al. (habet B Lc.)

I. <sup>1</sup> υἱοῦ τοῦ θεοῦ A W I &c. 13 &c. ω (υἱοῦ θεοῦ N<sup>a</sup> B D L) L S (vg. hl.) E A E<sup>th</sup>  
Iren.<sup>lat.</sup> 2 Amb. al. lat. : om. N<sup>a</sup> \* 28 255 S (pal.) A<sup>col.</sup> Iren.<sup>lat.</sup> 1 Orig. saepe Bas.  
al. <sup>2</sup> ἐν τῷ Ἡσαΐα τῷ προφῆτῃ N B D L Δ Θ I &c. 33 700 1079 L S (vg. hl.<sup>ms</sup>  
pal.) E (A<sup>cod.</sup> *pler.* ἐν τῷ Ἡσαΐα *tantum*) E Iren. Orig. Bas. Porphyr. ap. Hier.  
Ambst. al. *mult.* ἐν τοῖς προφήταις A W I 3 &c. ω S (hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) A E<sup>th</sup>  
Iren.<sup>lat.</sup> al. τὴν ὁδὸν σου] *sine additam.* N B D L W Θ 700 al. *pauc.* L S (vg.  
pal.) E (boh.<sup>cod.</sup>) E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> 2 Orig. Ambst. : *add.* ἐμπροσθέν σου A I 3 &c. ω  
E A E<sup>th</sup> Orig. (*semel*) Eus.





ουσιν αὐτῷ. ἐξῆλθε δὲ ἡ ἀκοὴ αὐτοῦ εὐθὺς πανταχοῦ εἰς ὅλην τὴν 28  
περίχωρον τῆς Γαλιλαίας.

Καὶ εὐθέως, ἐκ τῆς συναγωγῆς <sup>ο</sup> ἐξεληθόντες, ἦλθον εἰς τὴν οἰκίαν 29  
Σίμωνος καὶ Ἀνδρέου μετὰ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. ἡ δὲ πενθερὰ 30  
Σίμωνος κατέκειτο πυρέσσουσα· καὶ εὐθέως λέγουσιν αὐτῷ περὶ  
αὐτῆς· καὶ προσελθὼν ἤγειρεν αὐτὴν κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς, καὶ 31  
ἀφῆκεν αὐτὴν ὁ πυρετός, καὶ διηκόνει αὐτοῖς.

Ὁψίας δὲ γενομένης, ὅτε ἔδν ὁ ἥλιος, ἔφερον πρὸς αὐτὸν πάντας 32  
τοὺς κακῶς ἔχοντας καὶ τοὺς δαιμονιζομένους. καὶ ἡ πόλις ὅλη ἐπι- 33  
συνηγμένη ἦν πρὸς τὴν θύραν. καὶ θεράπευσε πολλοὺς κακῶς ἔχον- 34  
τας ποικίλαις νόσοις, καὶ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε· καὶ οὐκ ἤφιε  
λαλεῖν τὰ δαιμόνια, ὅτι ᾗδουσιν αὐτόν <sup>δ</sup>.

Καὶ πρῶτ' ἐννυχᾷ λίαν ἀναστὰς ἐξῆλθε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς ἔρημον 35  
τόπον, κακεῖ προσήυχετο. καὶ κατεδίωξαν αὐτὸν ὁ Σίμων καὶ οἱ μετ' 36  
αὐτοῦ· καὶ εὔρον αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ ὅτι Πάντες ζητοῦσί σε. 37  
καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀγωμεν ἀλλαχοῦ εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις, ἵνα 38  
κακεῖ κηρύξω· εἰς τοῦτο γὰρ ἐξῆλθον. καὶ ἦλθε κηρύσσων εἰς τὰς 39  
συναγωγὰς αὐτῶν εἰς ὅλην τὴν Γαλιλαίαν, καὶ τὰ δαιμόνια ἐκβάλλων.

Καὶ ἔρχεται πρὸς αὐτὸν λεπρὸς παρακαλῶν αὐτόν, <sup>ε</sup> καὶ γονυπε- 40  
τῶν αὐτόν, καὶ λέγων αὐτῷ ὅτι Ἐὰν θέλῃς, δύνασαι με καθαρίσαι.  
καὶ σπλαγχνισθεὶς, ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτῷ, 41  
Θέλω, καθαρίσθητι. καὶ εὐθέως ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ ἡ λέπρα, καὶ 42  
ἐκαθαρίσθη. καὶ ἐμβριμησάμενος αὐτῷ εὐθέως ἐξέβαλεν αὐτόν, καὶ 43  
λέγει αὐτῷ, Ὅρα, μηδενὶ μηδὲν εἶπης· ἀλλ' ὕπαγε, σεαυτὸν δεῖξον τῷ 44  
ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθαρισμοῦ σου ἃ προσέταξε Μωσῆς,  
εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν πολλὰ καὶ διαφη- 45  
μίσειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι αὐτὸν δύνασθαι φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελ-  
θεῖν· ἀλλ' ἔξω ἐν ἐρήμοις τόποις ἦν· καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν πάντοθεν.

Καὶ εἰσελθὼν πάλιν εἰς Καπερναοὺμ δι' ἡμερῶν ἠκούσθη ὅτι εἰς 2

<sup>ο</sup> ἐξελθὼν, ἦλθεν

<sup>δ</sup> add. Χριστὸν εἶναι

<sup>ε</sup> om. καὶ γονυπετῶν αὐτόν,

<sup>29</sup> ἐξελθόντες ἦλθον N A C L ω ℒ (vg.) S (vg. hl. pal.) E (boh.) F : ἐξελθὼν  
ἦλθεν B D W Θ I &c. 13 &c. 700 ℒ (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>) A E th : ἐξελθὼν (μετ' ἐξελθόντος  
αὐτοῦ) ἦλθον ℒ (vt.<sup>ff11</sup>) S (vt.<sup>5</sup>) <sup>34</sup> αὐτόν] N\* A D Π ω ℒ S (vt.<sup>5</sup> vg.) E Vict.-  
Ant. Ambst. : add. [τὸν] Χριστὸν εἶναι (ex Lc.) N° B C L W Θ I &c. 13 &c. 28 33  
700 al. S (hl.) E (boh.) A E th <sup>40</sup> καὶ γονυπετῶν [αὐτόν] om. B D W 124 al.  
pauc. ℒ (vt.<sup>a,b</sup> al.) E (sah.) <sup>41</sup> σπλαγχνισθεὶς] ὀργισθεὶς D ℒ (vt.<sup>affr</sup>) Diat.



2 οἶκόν ἐστι. καὶ συνήχθησαν πολλοί, ὥστε μηκέτι χωρεῖν μὴδὲ τὰ  
 3 πρὸς τὴν θύραν· καὶ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον. καὶ ἔρχονται φέροντες  
 4 πρὸς αὐτὸν παραλυτικὸν αἰρόμενον ὑπὸ τεσσάρων· καὶ μὴ δυνάμενοι  
 5 <sup>f</sup>προσεγγίσει αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον ἀπεστέγασαν τὴν στέγην ὅπου ἦν,  
 καὶ ἐξορύξαντες χαλῶσι τὸν κράββατον, ἐφ' ᾧ ὁ παραλυτικὸς κατ-  
 6 ἔκειτο. καὶ ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ,  
 7 Τέκνον, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. ἦσαν δέ τινες τῶν γραμματέων  
 8 ἐκεῖ καθήμενοι καὶ διαλογιζόμενοι ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, Τί οὗτος  
 οὕτω λαλεῖ; βλασφημεῖ· τίς δύναται ἀφίεναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ εἷς, ὁ  
 9 Θεός; καὶ εὐθέως ἐπιγνοὺς ὁ Ἰησοῦς τῷ πνεύματι αὐτοῦ, ὅτι οὕτως  
 διαλογίζονται ἐν ἑαυτοῖς, λέγει αὐτοῖς, Τί ταῦτα διαλογίζεσθε ἐν ταῖς  
 10 καρδίαις ὑμῶν; τί ἐστὶν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν τῷ παραλυτικῷ, Ἀφέ-  
 11 ωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι; ἢ εἰπεῖν, Ἐγείραι, καὶ ἄρῃ σου τὸν κράβ-  
 12 βατον, καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῇτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ  
 ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφίεναι ἁμαρτίας (λέγει τῷ παραλυτικῷ), Σοὶ  
 λέγω, ἔγείραι, ἄρῃ τὸν κράββατόν σου, καὶ ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου.  
 12 καὶ ἡγέρθη, καὶ εὐθὺς ἄρας τὸν κράββατον ἐξῆλθεν ἐναντίον πάντων·  
 ὥστε ἐξίστασθαι πάντας, καὶ δοξάζειν τὸν Θεὸν λέγοντας ὅτι Οὐδέ-  
 ποτε οὕτως εἶδομεν.

13 Καὶ ἐξῆλθε πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἤρχετο  
 14 πρὸς αὐτόν, καὶ ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ παράγων εἶδε Λευὴν τὸν τοῦ  
 Ἀλφαίου καθήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀκολουθε μοι.  
 15 καὶ ἀναστὰς ἠκολούθησεν αὐτῷ. καὶ ἐγένετο κατακεῖσθαι αὐτὸν ἐν  
 τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ τελῶναι καὶ ἁμαρτωλοὶ συνανέκειντο τῷ  
 Ἰησοῦ καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ἦσαν γὰρ πολλοί, καὶ ἠκολούθουν  
 16 αὐτῷ. καὶ οἱ γραμματεῖς <sup>g</sup>τῶν Φαρισαίων, ἰδόντες ὅτι ἐσθίει μετὰ  
 τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ τελωνῶν, ἔλεγον τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι Μετὰ  
 17 τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίει <sup>h</sup>καὶ πίνει. καὶ ἀκούσας ὁ  
 Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ'  
 οἱ κακῶς ἔχοντες· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς.

18 Καὶ ἦσαν οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ Φαρισαῖοι νηστεύοντες· καὶ

<sup>f</sup> προσενέγκαι

<sup>g</sup> καὶ οἱ Φαρισαῖοι

<sup>h</sup> οἱ. καὶ πίνει

2. 4 προσεγγίσει A C D 28 ω ™ (vt.) S (vg.) A C: προσενέγκαι N B L 33 al.  
 pauc. ™ (vg.) S (hl. pal.) E E<sup>h</sup> προσελθεῖν W <sup>14</sup> Λευ[ε]ῖν Ἰάκωβον D 33  
 &c. 565 ™ (vt.) Diat. Orig. <sup>1/2</sup> <sup>16</sup> τῶν Φαρισαίων N B L W Δ 28 33 124 ™ (vt.<sup>b</sup>)  
 E (bol. cold.): καὶ οἱ Φαρισαῖοι vell. καὶ πίνει οἱ. N B D W 3 al. pauc. ™ (vt.)  
 (= Mt. ix. 11)

ἔρχονται καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διατί οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου καὶ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων νηστεύουσιν, οἱ δὲ σοὶ μαθηταὶ οὐ νηστεύουσι; καὶ 19 εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ' ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν 20 ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. οὐδεὶς ἐπίβλημα ῥάκους ἀγνάφου ἐπιρράπτει ἐπὶ ἱμάτιον 21 παλαιόν· εἰ δὲ μή, αἶρει τὸ πλήρωμα ἀπ' αὐτοῦ, τὸ καινὸν τοῦ παλαιοῦ, καὶ χεῖρον σχίσμα γίνεται. καὶ οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς 22 παλαιούς· εἰ δὲ μή, ῥήξει ὁ οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ ὁ οἶνος ἀπόλλυται καὶ οἱ ἀσκοί· ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς.

Καὶ ἐγένετο αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασιν διαπορεύεσθαι διὰ τῶν σπορίμων, 23 καὶ ἤρξαντο οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν τίλλοντες τοὺς στάχυν. καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἔλεγον αὐτῷ, Ἴδε, τί ποιῶσι τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ 24 ἔξεστι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐδέποτε ἀνέγνωτε, τί ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε 25 χρεῖαν ἔσχε καὶ ἐπέινασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ; πῶς εἰσῆλθεν εἰς 26 τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιάθαρ<sup>ι</sup> ἀρχιερέως, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως ἔφαγεν, οὓς οὐκ ἔξεστι φαγεῖν εἰ μὴ τοῖς ἱερεῦσι, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ οὔσι; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Τὸ σάββατον διὰ τὸν 27 ἄνθρωπον ἐγένετο, καὶ οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ σάββατον· ὥστε κύριός 28 ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ σαββάτου.

- Καὶ εἰσῆλθε πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν· καὶ ἦν ἐκεῖ ἄνθρωπος 3 ἐξηραμμένην ἔχων τὴν χεῖρα. καὶ παρετήρουν αὐτὸν εἰ τοῖς σάββασιν 2 θεραπεύσει αὐτόν, ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ. καὶ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ 3 τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν, Ἐγείραι εἰς τὸ μέσον. καὶ λέγει αὐτοῖς, 4 Ἐξεστι τοῖς σάββασιν ἀγαθοποιῆσαι; ἢ κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀποκτείνειν; οἱ δὲ ἐσιώπων. καὶ περιβλεψάμενος αὐτοὺς μετ' ὀργῆς, 5 συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας αὐτῶν, λέγει τῷ ἀνθρώπῳ, Ἐκτεινον τὴν χεῖρά σου. καὶ ἐξέτεινε· καὶ ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. καὶ ἐξεληθόντες οἱ Φαρισαῖοι εὐθέως μετὰ τῶν Ἑρωδιανῶν συμβούλιον 6 ἐποιοῦν κατ' αὐτοῦ, ὅπως αὐτὸν ἀπολέσωσι.

<sup>ι</sup> *add. τοῦ*

<sup>22</sup> ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς (+ βλητέον Π 13 &c. 28) **N B W** ω **L** (vt.<sup>ς</sup>) **S** (vt.<sup>ς</sup>): *om.* **D** **L** (vt.) <sup>26</sup> ἐπὶ Ἀβιάθαρ [τοῦ] ἀρχιερέως *om.* **D W** 271 **L** (vt.) **S** (vt.<sup>ς</sup>) (= Mt. xii. 4, Lc. vi. 4) τοῦ *ante* ἀρχ. **A C Θ Π I** &c. 13 &c. 33 *al.* **E**: *om.* **N B L** 157 *al.* **E** <sup>27</sup> *uersum om.* **D** **L** (vt.) ἐγένετο] ἐκτίσθη **W I** &c. 700 **S** (vt.<sup>ς</sup> vg.) **E**th

7 Καὶ ὁ Ἰησοῦς μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἀνεχώρησε πρὸς τὴν  
 8 θάλασσαν· καὶ πολὺν πλῆθος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἠκολούθησαν· καὶ  
 ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἀπὸ τῆς Ἰδουμαίας,  
 9 ἀκούοντες ὅσα ἐποίει, ἦλθον πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐ-  
 τοῦ, ἵνα πλοιάριον προσκαρτερῇ αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον, ἵνα μὴ θλίβωσιν  
 10 αὐτόν· πολλοὺς γὰρ ἐθεράπευσεν, ὥστε ἐπιπίπτειν αὐτῷ, ἵνα αὐτοῦ  
 11 ἄψωνται, ὅσοι εἶχον μάστιγας. καὶ τὰ πνεύματα τὰ ἀκάθαρτα, ὅταν αὐ-  
 τὸν ἐθεώρει, προσέπιπτεν αὐτῷ, καὶ ἔκραζε λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ  
 12 Θεοῦ. καὶ πολλὰ ἐπετίμα αὐτοῖς, ἵνα μὴ αὐτὸν φανερόν ποιήσωσι.  
 13 Καὶ ἀναβαίνει εἰς τὸ ὄρος, καὶ προσκαλεῖται οὓς ἠθέλεν αὐτός·  
 14 καὶ ἀπῆλθον πρὸς αὐτόν. καὶ ἐποίησε δώδεκα, <sup>k</sup> ἵνα ὦσι μετ' αὐτοῦ,  
 15 καὶ ἵνα ἀποστέλλῃ αὐτοὺς κηρύσσειν, καὶ ἔχειν ἐξουσίαν ἐκβάλλειν  
 16 τὰ δαιμόνια. <sup>l</sup> καὶ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι ὄνομα Πέτρον· καὶ Ἰάκωβον  
 17 τὸν τοῦ Ζεβεδαίου καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακώβου, καὶ ἐπέ-  
 18 θηκεν αὐτοῖς ὀνόματα Βοανεργές, ὃ ἐστὶν Υἱοὶ βροντῆς· καὶ Ἀνδρέαν,  
 καὶ Φίλιππον, καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον, καὶ Θωμᾶν, καὶ  
 Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ἀλφαίου, καὶ Θαδδαῖον, καὶ Σίμωνα τὸν Καναναῖον,  
 19 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς καὶ παρέδωκεν αὐτόν.  
 20 Καὶ ἔρχεται εἰς οἶκον. καὶ συνέρχεται πάλιν ὁ ὄχλος, ὥστε μὴ  
 21 δύνασθαι αὐτοὺς μηδὲ ἄρτον φαγεῖν. καὶ ἀκούσαντες οἱ παρ' αὐτοῦ  
 22 ἐξῆλθον κρατῆσαι αὐτόν· ἔλεγον γὰρ ὅτι Ἐξέστη. καὶ οἱ γραμματεῖς  
 οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβάντες ἔλεγον ὅτι Βεελζεβοὺλ ἔχει, καὶ ὅτι  
 23 Ἐν τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. καὶ προσκαλε-  
 σάμενος αὐτοὺς ἐν παραβολαῖς ἔλεγεν αὐτοῖς, Πῶς δύναται Σατανᾶς  
 24 Σατανᾶν ἐκβάλλειν; καὶ ἐὰν βασιλεία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ δύναται  
 25 σταθῆναι ἢ βασιλεία ἐκείνη· καὶ ἐὰν οἰκία ἐφ' ἑαυτὴν μερισθῇ, οὐ  
 26 δυνήσεται σταθῆναι ἢ οἰκία ἐκείνη· καὶ εἰ ὁ Σατανᾶς ἀνέστη ἐφ' ἑαυ-  
 27 τὸν καὶ ἐμερίσθη, οὐ δύναται σταθῆναι, ἀλλὰ τέλος ἔχει. ἀλλ' οὐ  
 δύναται οὐδεὶς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἰσχυροῦ εἰσελθὼν τὰ σκεύη αὐτοῦ  
 διαρπάσαι, ἐὰν μὴ πρῶτον τὸν ἰσχυρὸν δῇσῃ, καὶ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ

<sup>k</sup> add. οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν,

<sup>l</sup> add. καὶ ἐποίησε τοὺς δώδεκα·

3. <sup>14</sup> δώδεκα] add. οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν **N B C\* W Δ Θ 13 &c.** 28 **S** (hl.<sup>ms</sup>)  
**℣ ™** <sup>15</sup> δαιμόνια] add. καὶ ἐποίησεν τοὺς δώδεκα **N B C\* Δ ℣ ™**: add. πρῶτον  
 Σίμωνα 13 &c. **℣** (sah.): add. καὶ περιάγοντας κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον **W ℒ** (vt.)  
<sup>17</sup> Βανηργές 565 700 **S** (vt.<sup>3</sup> vg.) **ℒ** <sup>18</sup> Θαδδαῖον] Δεββαῖον **D ℒ** (vt.)

Καὶ ἔρχονται ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ἔξω ἐστῶτες 31 ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν φωνοῦντες αὐτοί· καὶ ἐκάθητο ὄχλος περὶ 32 αὐτόν· καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἔξω ζητοῦσί σε. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτοῖς λέγει, Τίς ἐστὶν ἡ μήτηρ μου 33 καὶ οἱ ἀδελφοί μου; καὶ περιβλεψάμενος τοὺς περὶ αὐτὸν κύκλῳ καθη- 34 μένους λέγει, Ἴδε, ἡ μήτηρ μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου. ὁς γὰρ ἂν 35 ποιήσῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἀδελφός μου καὶ ἀδελφὴ καὶ μήτηρ ἐστί.

Καὶ ὅτε ἐγένετο καταμόνας, ἠρώτων αὐτὸν οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς 10  
δώδεκα τὰς παραβολάς. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμῖν τὸ μυστήριον δέ- 11  
δοται τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· ἐκείνοις δὲ τοῖς ἔξω ἐν παραβολαῖς  
τὰ πάντα γίνεται· ἵνα βλέποντες βλέπωσι, καὶ μὴ ἴδωσι, καὶ ἀκού- 12

<sup>29</sup> ἀλλ' ἔνοχος . . . ἁμαρτήματος om.  $\mathfrak{E}$  (sah. boh.<sup>cod.</sup>) ἁμαρτήματος (ἁμαρτίας  
C ut uid., W 13 &c. al | N B L Δ Θ 28  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup>)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{C}$   $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{H}$  Diat. Cyp.  $\frac{2}{2}$  :  
κρίσεως A C  $\Pi$  1 &c.  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  boh.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{H}$   
ἀδελαῖ σου A D W 124 174  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a,b</sup> al.)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>)  $\mathfrak{C}$   $\mathfrak{H}$   
4.<sup>a</sup> <sup>b</sup> ἀκούετω] add. καὶ ὁ συνὶον συνιέτω D  $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>)

οντες ἀκούωσι, καὶ μὴ συνιδῶσι· μήποτε ἐπιστρέψωσι, καὶ ἀφεθῇ  
 13 αὐτοῖς. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τὴν παραβολὴν ταύτην; καὶ  
 14 πῶς πάσας τὰς παραβολὰς γνῶσεσθε; ὁ σπείρων τὸν λόγον σπείρει.  
 15 οὗτοι δέ εἰσιν οἱ παρὰ τὴν ὁδόν, ὅπου σπείρεται ὁ λόγος, καὶ ὅταν  
 ἀκούσωσιν, εὐθέως ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ αἶρει τὸν λόγον τὸν ἐσπαρ-  
 16 μένον εἰς αὐτούς. καὶ οὗτοί εἰσιν ὁμοίως οἱ ἐπὶ τὰ πετρώδη σπειρό-  
 μενοι, οἳ, ὅταν ἀκούσωσι τὸν λόγον, εὐθέως μετὰ χαρᾶς λαμβάνουσιν  
 17 αὐτόν, καὶ οὐκ ἔχουσι ῥίζαν ἐν ἑαυτοῖς, ἀλλὰ πρόσκαιροί εἰσιν· εἴτα  
 γενομένης θλίψεως ἢ διωγμοῦ διὰ τὸν λόγον εὐθέως σκανδαλίζονται.  
 18 καὶ ἄλλοι εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι· οὗτοί εἰσιν οἱ τὸν  
 19 λόγον ἀκούσαντες, καὶ αἱ μέριμναι τοῦ αἰῶνος καὶ ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου  
 καὶ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι εἰσπορευόμεναι συμπνίγουσι τὸν λόγον,  
 20 καὶ ἄκαρπος γίνεσθαι. καὶ ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν καλὴν  
 σπαρέντες, οἵτινες ἀκούουσιν τὸν λόγον καὶ παραδέχονται, καὶ καρπο-  
 φοροῦσιν ἐν τριάκοντα, καὶ ἐν ἑξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόν.

21 Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Μήτις ὁ λύχνος ἔρχεται, ἵνα ὑπὸ τὸν μόδιον τεθῇ  
 22 ἢ ὑπὸ τὴν κλίνην; οὐχ ἵνα ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθῇ; οὐ γάρ ἐστὶ τι κρυ-  
 πτόν, ἂν μὴ ἵνα φανερωθῇ· οὐδὲ ἐγένετο ἀπόκρυφον, ἀλλ' ἵνα εἰς φανε-  
 23 ρὸν ἔλθῃ. εἴ τις ἔχει ὦτα ἀκούειν, ἀκούετω. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς,  
 24 Βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν· καὶ  
 25 προστεθήσεται ὑμῖν. ὃς γὰρ ἔχει, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς οὐκ ἔχει,  
 καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.

26 Καὶ ἔλεγεν, Οὕτως ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄνθρωπος βάλῃ  
 27 τὸν σπόρον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καθεύδῃ καὶ ἐγείρηται νύκτα καὶ ἡμέραν,  
 28 καὶ ὁ σπόρος βλαστάνῃ καὶ μηκύνῃται ὡς οὐκ οἶδεν αὐτός. αὐτομάτῃ  
 ἡ γῆ καρποφορεῖ, πρῶτον χόρτον, εἴτα στάχυν, εἴτα πλήρη σίτον ἐν τῷ  
 29 στάχυϊ. ὅταν δὲ παραδῷ ὁ καρπός, εὐθέως ἀποστέλλει τὸ δρέπανον,  
 ὅτι παρέστηκεν ὁ θερισμός.

30 Καὶ ἔλεγε, Πῶς ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ἢ ἐν τίνι  
 31 αὐτὴν παραβολῇ θώμεν; ὡς κόκκῳ σινάπεως, ὅς, ὅταν σπαρῇ ἐπὶ τῆς  
 32 γῆς, μικρότερον ὂν πάντων τῶν σπερμάτων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅταν  
 σπαρῇ, ἀναβαίνει, καὶ γίνεται μείζον πάντων τῶν λαχάνων, καὶ ποιεῖ

<sup>17</sup> ἑαυτοῖς] αὐτῷ S (vt.<sup>s</sup>) <sup>21</sup> ἐπὶ] ὑπὸ N B\* 13 &c. 33 1071 al. <sup>28</sup> πλήρη  
 σίτον] πλήρης [ὁ] σίτος BD W C (boh.) : πλήρης σίτον C\* 28 271 al. : a wheat-  
 grain full S (pal.) C (sah.) A : πληροῖ σίτον 124 al. pauc. C (boh. <sup>corr.</sup>)



κλάδους μεγάλους, ὥστε δύνασθαι ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτοῦ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνοῦν.

Καὶ τοιαύταις παραβολαῖς πολλαῖς ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον, καθὼς 33  
ἡδύναντο ἀκούειν· χωρὶς δὲ παραβολῆς οὐκ ἐλάλει αὐτοῖς· κατ' ἰδίαν 34  
δὲ τοῖς ἰδίοις μαθηταῖς ἐπέλυε πάντα.

Καὶ λέγει αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψίας γενομένης, Διέλθωμεν 35  
εἰς τὸ πέραν. καὶ ἀφέντες τὸν ὄχλον παραλαμβάνουσιν αὐτὸν ὡς ἦν ἐν 36  
τῷ πλοίῳ. καὶ ἄλλα πλοῖα ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ γίνεται λαίλαψ ἀνέμου 37  
μεγάλη, καὶ τὰ κύματα ἐπέβαλλεν εἰς τὸ πλοῖον, ὥστε ἤδη γεμίζεσθαι  
τὸ πλοῖον. καὶ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ πρύμνῃ ἐπὶ τὸ προσκεφάλαιον καθεύ- 38  
δων· καὶ ἐγείρουσιν αὐτόν, καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Διδάσκαλε, οὐ μέλει  
σοι ὅτι ἀπολλύμεθα; καὶ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ, καὶ εἶπε τῇ 39  
θαλάσῃ, Σιώπα, πεφίμωσο. καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος, καὶ ἐγένετο  
γαλήνῃ μεγάλη. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί δειλοὶ ἐστέ; οὐπω ἔχετε πίσ- 40  
τιν; καὶ ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν, καὶ ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Τίς 41  
ἄρα οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἡ θάλασσα ὑπακούουσιν αὐτῷ;

Καὶ ἦλθον εἰς τὸ πέραν τῆς θαλάσσης εἰς τὴν χώραν τῶν Γερασηνῶν. 5  
καὶ ἐξεληθόντος αὐτοῦ ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἀπήντησεν αὐτῷ ἐκ τῶν 2  
μνημείων ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ, ὃς τὴν κατοίκησιν εἶχεν 3  
ἐν τοῖς μνήμασι· καὶ οὐδὲ ἀλύσει οὐκέτι οὐδεὶς ἡδύνατο αὐτὸν δῆσαι,  
διὰ τὸ αὐτὸν πολλάκις πέδαις καὶ ἀλύσεσι δεδέσθαι, καὶ διεσπᾶσθαι 4  
ὑπ' αὐτοῦ τὰς ἀλύσεις καὶ τὰς πέδας συντετριφθαι· καὶ οὐδεὶς αὐτὸν  
ἴσχυε δαμάσαι· καὶ διαπαντὸς νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐν τοῖς μνήμασι καὶ 5  
ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν κράζων καὶ κατακόπτων ἑαυτὸν λίθοις. καὶ ἰδὼν 6  
τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ μακρόθεν ἔδραμε καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ, καὶ κράζας 7  
φωνῇ μεγάλῃ λέγει, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψί-  
στου; ὀρκίζω σε τὸν Θεόν, μή με βασανίσῃς. ἔλεγε γὰρ αὐτῷ, Ἐξέλθε, 8  
τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. καὶ ἐπηρώτα αὐτόν, Τί 9  
σοι ὄνομα; καὶ λέγει αὐτῷ, Λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοὶ ἐσμεν.  
καὶ παρεκάλει αὐτὸν πολλά, ἵνα μὴ αὐτοὺς ἀποστείλῃ ἔξω τῆς χώρας. 10  
ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τῷ ὄρει ἀγέλη χοίρων μεγάλη βοσκομένη. καὶ παρε- 11  
κάλεσαν αὐτὸν λέγοντες, Πέμψον ἡμᾶς εἰς τοὺς χοίρους, ἵνα εἰς αὐτοὺς 12  
εἰσέλθωμεν. καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. καὶ ἐξεληθόντα τὰ πνεύματα τὰ 13

5. <sup>1</sup> Γερασηνῶν N\* B D ℒ (sah.): Γαδαρηνῶν A C Π 13 &c. 157 ω ℑ (vg. hl.)  
℄: Γεργεσηνῶν N° L U (W) Δ Θ 1 &c. 28 700 1071 al. ℑ (vt. s hl. <sup>mg</sup>) ℄ (boh., ℄  
℄<sup>th</sup> Epirph.



ἀκάθαρτα εἰσῆλθον εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ  
 κρημνοῦ εἰς τὴν θάλασσαν ὥς δισχιλίοι, καὶ ἐπνίγοντο ἐν τῇ θαλάσῃ.  
 14 καὶ οἱ βόσκοντες αὐτοὺς ἔφυγον, καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς  
 15 τοὺς ἀγρούς. καὶ ἦλθον ἰδεῖν τί ἐστὶ τὸ γεγονός. καὶ ἔρχονται πρὸς  
 τὸν Ἰησοῦν, καὶ θεωροῦσι τὸν δαιμονιζόμενον καθήμενον ἱματισμένον  
 16 καὶ σωφρονοῦντα, τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα· καὶ ἐφοβήθησαν. καὶ  
 διηγήσαντο αὐτοῖς οἱ ἰδόντες, πῶς ἐγένετο τῷ δαιμονιζομένῳ, καὶ περὶ  
 17 τῶν χοίρων. καὶ ἤρξαντο παρακαλεῖν αὐτὸν ἀπελθεῖν ἀπὸ τῶν ὁρίων  
 18 αὐτῶν. καὶ ἐμβαίνοντος αὐτοῦ εἰς τὸ πλοῖον παρεκάλει αὐτὸν ὁ δαι-  
 19 μονισθεὶς, ἵνα ἦ μετ' αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἀφῆκεν αὐτόν, ἀλλὰ λέγει αὐτῷ,  
 20 Ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου πρὸς τοὺς σούς, καὶ ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅσα  
 21 σοι ὁ Κύριος πεποίηκε, καὶ ἡλέησέ σε. καὶ ἀπῆλθε, καὶ ἤρξατο  
 κηρύσσειν ἐν τῇ Δεκαπόλει, ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· καὶ πάντες  
 ἐθαύμαζον.  
 21 Καὶ διαπεράσαντος τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ πλοίῳ πάλιν εἰς τὸ πέραν  
 22 συνήχθη ὄχλος πολὺς ἐπ' αὐτόν· καὶ ἦν παρὰ τὴν θάλασσαν. καὶ  
 ἔρχεται εἰς τῶν ἀρχισυναγῶγων, ὀνόματι Ἰάειρος, καὶ ἰδὼν αὐτὸν πίπτει  
 23 πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ παρακαλεῖ αὐτὸν πολλά, λέγων ὅτι Τὸ  
 θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει· ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ἵνα  
 24 σωθῇ καὶ ζήσῃ. καὶ ἀπῆλθε μετ' αὐτοῦ· καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ὄχλος  
 πολὺς, καὶ συνέθλιβον αὐτόν.  
 25 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἔτη δώδεκα, καὶ πολλὰ παθοῦσα  
 26 ὑπὸ πολλῶν ἱατρῶν καὶ δαπανήσασα τὰ παρ' ἑαυτῆς πάντα, καὶ μηδὲν  
 27 ὠφεληθεῖσα ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὸ χεῖρον ἐλθοῦσα, ἀκούσασα τὰ περὶ  
 τοῦ Ἰησοῦ, ἐλθοῦσα ἐν τῷ ὄχλῳ ὀπισθεν, ἥψατο τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.  
 28 ἔλεγε γὰρ ὅτι Ἐὰν ἄψωμαι κὰν τῶν ἱματίων αὐτοῦ, σωθήσομαι. καὶ  
 29 εὐθέως ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, καὶ ἔγνω τῷ σώματι ὅτι  
 30 ἴσται ἀπὸ τῆς μαστίγος. καὶ εὐθέως ὁ Ἰησοῦς, ἐπιγνοὺς ἐν ἑαυτῷ  
 τὴν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν ἐξεληθούσαν, ἐπιστραφεὶς ἐν τῷ ὄχλῳ ἔλεγε, Τίς  
 31 μου ἥψατο τῶν ἱματίων; καὶ ἔλεγον αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Βλέπεις  
 32 τὸν ὄχλον συνθλίβοντά σε, καὶ λέγεις, Τίς μου ἥψατο; καὶ περι-  
 33 βλέπετο ἰδεῖν τὴν τοῦτο ποιήσαντα. ἡ δὲ γυνὴ φοβηθεῖσα καὶ τρέ-  
 μουσα, εἰδούα ὃ γέγονεν αὐτῇ, ἦλθε καὶ προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ εἶπεν

<sup>33</sup> τρέμουσα] add. διὸ πεποιήκει λάθρα D (Θ) 28 50 124 565 700 1071 (*sed hi duo sine λάθρα*) 3L (vt. <sup>a</sup>ff<sup>2</sup> 1) 3A

αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου 34  
σέσωκέ σε· ὕπαγε εἰς εἰρήνην, καὶ ἴσθι ὑγιὴς ἀπὸ τῆς μᾶστιγός σου.

\*Ετι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχονται ἀπὸ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγοντες 35  
ὅτι Ἡ θυγάτηρ σου ἀπέθανε· τί ἔτι σκύλλεις τὸν διδάσκαλον; ὁ δὲ 36  
Ἰησοῦς παρακούσας τὸν λόγον λαλούμενον λέγει τῷ ἀρχισυναγώγῳ,  
Μὴ φοβοῦ, μόνον πίστευε. καὶ οὐκ ἀφήκεν οὐδένα μετ' αὐτοῦ συν- 37  
ακολουθῆσαι, εἰ μὴ Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν  
Ἰακώβου. καὶ ἔρχονται εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχισυναγώγου, καὶ θεωρεῖ 38  
θόρυβον, καὶ κλαίοντας καὶ ἀλαλάζοντας πολλὰ. καὶ εἰσελθὼν λέγει 39  
αὐτοῖς, Τί θορυβεῖσθε καὶ κλαίετε; τὸ παιδίον οὐκ ἀπέθανεν, ἀλλὰ  
καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ἐκβαλὼν πάντας παρα- 40  
λαμβάνει τὸν πατέρα τοῦ παιδίου καὶ τὴν μητέρα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ,  
καὶ εἰσπορεύεται ὅπου ἦν τὸ παιδίον. καὶ κρατήσας τῆς χειρὸς τοῦ 41  
παιδίου λέγει αὐτῇ, Ταλιθά, κοῦμι· ὃ ἐστι μεθερμηνεύμενον Τὸ κορά-  
σιον, σοὶ λέγω, ἔγειραι. καὶ εὐθέως ἀνέστη τὸ κοράσιον καὶ περιε- 42  
πάτει· ἦν γὰρ ἑτῶν δώδεκα. καὶ ἐξέστησαν εὐθὺς ἐκστάσει μεγάλη.  
καὶ διεστέιλато αὐτοῖς πολλὰ, ἵνα μηδεὶς γινῶ τοῦτο· καὶ εἶπε δοθῆναι 43  
αὐτῇ φαγεῖν.

Καὶ ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ· καὶ ἀκο- 6  
λουθοῦσιν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. καὶ γενομένου σαββάτου ἤρξατο 2  
ἐν τῇ συναγωγῇ διδάσκειν· καὶ <sup>m</sup> πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο λέ-  
γοντες, Πόθεν τούτῳ ταῦτα; καὶ τίς ἡ σοφία ἡ δοθείσα τούτῳ καὶ αἱ  
δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτοῦ γινόμεναι; οὐχ οὗτός ἐστιν 3  
ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας καὶ ἀδελφὸς Ἰακώβου καὶ Ἰωσὴ καὶ Ἰούδα  
καὶ Σίμωνος; καὶ οὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ ὧδε πρὸς ἡμᾶς; καὶ  
ἐσκανδαλίζονται ἐν αὐτῷ. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Οὐκ ἔστι 4  
προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς συγγενέσιν  
αὐτοῦ, καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἠδύνατο ἐκεῖ οὐδεμίαν δύνα- 5

<sup>m</sup> οἱ πολλοὶ

<sup>36</sup> παρακούσας **N**\*<sup>et ch</sup> **B L W Δ** **℥** (vt.<sup>o</sup>): ἀκούσας **N**<sup>ca</sup> **A C D N Θ Π I** &c. 13 &c. **ω**  
**℥** **Σ** (vg. hl.) **℥** **Α** **Γ** **Ε** **Η** <sup>41</sup> κοράσιον] add. alt. κοράσιον (D) **℥** (vt.<sup>o</sup>) Diat.

**6.** <sup>2</sup> πολλοὶ **N A C D W Θ Π** **ω** (**℥**) (**Σ** (vg.)) **℥** (boh.): οἱ πολλοὶ **B L** 13 &c.  
28 (**℥** (vt.<sup>o</sup>)) **℥** (sah. boh. <sup>cod.</sup>) <sup>3</sup> ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς] ὁ τοῦ τέκτονος υἱὸς **p**<sup>45</sup> 13  
&c. 33 565 700 **℥** (vt.) **℥** (boh. <sup>cod.</sup>) **Α** **Ε** **Η** **Θ** **Π** **Ω** **Σ** (vg. hl.) **℥** (sah.) **Α** **Γ**: καὶ Ἰωσήφ **N** 121 **℥** (vt. <sup>be al.</sup> vg.) **Ε** **Η**  
(ex Mt.): καὶ Ἰωσήτος **B D L Δ Θ** 13 &c. 33 565 700 **℥** (vt.<sup>a</sup>) **℥** (boh.): om. **℥**  
(vt. <sup>eff21</sup>)



ὃ ἐὰν θέλῃς, καὶ δώσω σοί. καὶ ὥμοσεν αὐτῇ ὅτι ὁ ἄν με αἰτήσῃς, 23  
 δώσω σοί, ἕως ἡμίσεος τῆς βασιλείας μου. καὶ ἐξελθοῦσα εἶπε τῇ 24  
 μητρὶ αὐτῆς, Τί αἰτήσωμαι; ἡ δὲ εἶπε, Τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου τοῦ  
 βαπτίζοντος. καὶ εἰσελθοῦσα εὐθέως μετὰ σπουδῆς πρὸς τὸν βασιλέα 25  
 ᾗτήσατο λέγουσα, Θέλω ἵνα ἐξαυτῆς δῶς μοι ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλὴν  
 Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. καὶ περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς διὰ 26  
 τοὺς ὅρκους καὶ τοὺς ἀνακειμένους οὐκ ἠθέλησεν αὐτὴν ἀθελῆσαι. καὶ 27  
 εὐθέως ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς σπεκουλάτωρα ἐπέταξεν ἐνέγκαι τὴν  
 κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ ἀπελθὼν ἀπεκεφάλισεν αὐτὸν ἐν τῇ φυλακῇ, καὶ 28  
 ἤνεγκε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπὶ πίνακι, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν τῷ κορασίῳ·  
 καὶ τὸ κοράσιον ἔδωκεν αὐτὴν τῇ μητρὶ αὐτῆς. καὶ ἀκούσαντες οἱ 29  
 μαθηταὶ αὐτοῦ ἦλθον, καὶ ἦραν τὸ πτῶμα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκαν αὐτὸ ἐν  
 μνημείῳ.

Καὶ συνάγονται οἱ ἀπόστολοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἀπήγγειλαν 30  
 αὐτῷ πάντα, ὅσα ἐποίησαν καὶ ὅσα ἐδίδασκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Δεῦτε 31  
 ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν εἰς ἔρημον τόπον, καὶ ἀναπαύσασθε ὀλίγον. ἦσαν  
 γὰρ οἱ ἐρχόμενοι καὶ οἱ ὑπάγοντες πολλοί, καὶ οὐδὲ φαγεῖν ἠδύκαίρουν.  
 καὶ ἀπῆλθον ἐν τῷ πλοίῳ εἰς ἔρημον τόπον κατ' ἰδίαν. καὶ εἶδον αὐτοὺς 32  
 ὑπάγοντας, καὶ ἐπέγνωσαν πολλοί, καὶ πεζῇ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων 33  
 συνέδραμον ἐκεῖ, καὶ προῆλθον αὐτούς. καὶ ἐξελθὼν εἶδε πολὺν ὄχλον, 34  
 καὶ ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτούς, ὅτι ἦσαν ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα·  
 καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐτοὺς πολλά. καὶ ἦδη ὥρας πολλῆς γενομένης 35  
 προσελθόντες αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔλεγον ὅτι Ἐρημός ἐστιν ὁ τόπος,  
 καὶ ἦδη ὥρα πολλή· ἀπόλυσον αὐτούς, ἵνα ἀπελθόντες εἰς τοὺς κύκλῳ 36  
 ἀγροὺς καὶ κώμας ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσιν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς 37  
 εἶπεν αὐτοῖς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν. καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἀπελ-  
 θόντες ἀγοράσωμεν διακοσίων δηναρίων ἄρτους, καὶ δώσομεν αὐτοῖς  
 φαγεῖν; ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Πόσους ἄρτους ἔχετε; ὑπάγετε, ἴδετε. καὶ 38  
 γινόντες λέγουσι, Πέντε, καὶ δύο ἰχθύας. καὶ ἐπέταξεν αὐτοῖς ἀνακλι- 39  
 θῆναι πάντα συμπόσια συμπόσια ἐπὶ τῷ χλωρῷ χόρτῳ. καὶ ἀνέπεσον 40

<sup>23</sup> καὶ . . . δώσω σοί om. W Γ al. rauc. S (vt.<sup>s</sup>) Cte, cf. 1 &c. αὐτῇ] add. πολλὰ  
 316 D Θ (28) 565 700 L (vt.) A μου] add. καὶ ὥμοσεν αὐτῇ 1 &c. S (vt.<sup>s</sup>) 33 καὶ  
 προῆλθον (προσῆλθον) αὐτοὺς N B L Δ (Θ) 13 &c. L (vg.) C A : καὶ προῆλθον αὐτὸν  
 αὐτοῦ S (vg.) : καὶ συνῆλθον αὐτοῦ [αὐτῷ] D 28 700 L (vt.<sup>b</sup>) : καὶ ἦλθον αὐτοῦ (ἐκεῖ)  
 1 &c. 565 L (vt.<sup>ff21</sup>) : καὶ ἦλθον L (vt.<sup>a</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) : om. W 240 244 (L (vt.<sup>o</sup>)) Cte :  
 καὶ προῆλθον αὐτοὺς καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν A Π (13 &c.) ω L (vt.<sup>f4</sup>) S (hl.) Cth  
 36 κύκλῳ] ἔγγιστα D 700 L

- 41 πρασιαὶ πρασιαὶ ἀνὰ ἑκάτον καὶ ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ λαβὼν τοὺς πέντε  
 ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησε, καὶ  
 κατέκλασε τοὺς ἄρτους· καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς ἵνα παραθῶσιν αὐτοῖς·  
 42 καὶ τοὺς δύο ἰχθύας ἐμέρισε πᾶσι. καὶ ἔφαγον πάντες, καὶ ἔχορτάσθη-  
 43 σαν· καὶ ἦσαν κλάσματα, δώδεκα κοφίνων πληρώματα, καὶ ἀπὸ τῶν  
 44 ἰχθύων. καὶ ἦσαν οἱ φαγόντες τοὺς ἄρτους πεντακισχίλιοι ἄνδρες.  
 45 Καὶ εὐθέως ἠνάγκασε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐμβῆναι εἰς τὸ πλοῖον,  
 καὶ προάγειν εἰς τὸ πέραν πρὸς Βηθσαιῶν, ἕως αὐτὸς ἀπολύει τὸν  
 46 ὄχλον. καὶ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἀπῆλθεν εἰς τὸ ὄρος προσεύξασθαι.  
 47 καὶ ὀψίας γενομένης ἦν τὸ πλοῖον ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης, καὶ αὐτὸς  
 48 μόνος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἰδὼν αὐτοὺς βασανιζομένους ἐν τῷ ἐλαύνειν,  
 ἦν γὰρ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς, περὶ τετάρτην φυλακὴν τῆς νυκτὸς  
 ἔρχεται πρὸς αὐτοὺς περιπατῶν ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἤθελε παρελ-  
 49 θεῖν αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης περιπατοῦντα  
 50 ἔδοξαν ὅτι φάντασμά ἐστι, καὶ ἀνέκραξαν· πάντες γὰρ αὐτὸν εἶδον,  
 καὶ ἐταράχθησαν· ὁ δὲ εὐθὺς ἐλάλησε μετ' αὐτῶν, καὶ λέγει αὐτοῖς,  
 51 Θαρσείτε· ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. καὶ ἀνέβη πρὸς αὐτοὺς εἰς τὸ  
 52 πλοῖον, καὶ ἐκόπασεν ὁ ἄνεμος. καὶ λίαν ἐν ἑαυτοῖς ἐξίσταντο· οὐ  
 γὰρ συνῆκαν ἐπὶ τοῖς ἄρτοις, ἀλλ' ἦν ἡ καρδιά αὐτῶν πεπωρωμένη.  
 53 Καὶ διαπεράσαντες ἐπὶ τὴν γῆν ἦλθον εἰς Γενησαρέτ, καὶ προσωρ-  
 54 μίσθησαν. καὶ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ τοῦ πλοίου εὐθέως ἐπιγύνοντες  
 55 αὐτὸν περιέδραμον ὅλην τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ ἤρξαντο ἐπὶ τοῖς  
 κραββάτοις τοὺς κακῶς ἔχοντας περιφέρειν, ὅπου ἤκουον ὅτι ἐστί.  
 56 καὶ ὅπου ἂν εἰσεπορεύετο εἰς κώμας ἢ εἰς πόλεις ἢ εἰς ἀγρούς, ἐν ταῖς  
 ἀγοραῖς ἐτίθουν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ παρεκάλουν αὐτόν, ἵνα κὰν τοῦ  
 κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ ἄψωνται· καὶ ὅσοι ἂν ἤψαντο αὐτοῦ, ἐσώ-  
 ζοντο.
- 7 Καὶ συνάγονται πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, καὶ τινες τῶν γραμμα-  
 2 τέων, ἐλθόντες ἀπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ ἰδόντες τινας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ  
 3 ὅτι κοιναῖς χερσί, τοῦτ' ἐστὶν ἀνίπτοις, ἐσθίουσι τοὺς ἄρτους. οἱ γὰρ  
 Φαρισαῖοι καὶ πάντες οἱ Ἰουδαῖοι, ἔαν μὴ πυγμῇ νύψωνται τὰς χεῖρας,  
 4 οὐκ ἐσθίουσι, κρατοῦντες τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων· καὶ ἀπὸ

<sup>45</sup> εἰς τὸ πέραν *om.* p<sup>45</sup> W I &c. **ℒ** (vt.<sup>9</sup>) **Σ** (vt.<sup>4</sup>) **Γ**ε <sup>47</sup> ἦν] *add.* πάλαι p<sup>45</sup> D  
 I &c. 28 251 **ℒ** (vt.<sup>ab al.</sup>) <sup>53</sup> καὶ προσωρμίσθησαν *om.* DW Θ I &c. 28 565 700  
**ℒ** (vt.) **Σ** (vt.<sup>5</sup> vg.) **Α** **Γ**ε <sup>56</sup> ἀγοραῖς] πλατείαις D 565 700 **ℒ** **Γ** **Γ**ε  
 7. <sup>8</sup> πυγμῇ AB DL N Θ Π I &c. 13 &c. ω L (vt.) **Σ** (hl.<sup>ms</sup>) Orig.: πυκνὰ **Ν**  
 W **ℒ** (vg.) (**Σ** (vg. hl.)) **Θ** (boh.) **Γ** (**Γ**th): *om.* Δ **Σ** (vt.<sup>8</sup>) **Θ** (sah.)



ἀγορᾶς, ἐὰν μὴ <sup>q</sup> βαπτίσωνται, οὐκ ἐσθίουσι· καὶ ἄλλα πολλά ἐστιν  
 ἃ παρέλαβον κρατεῖν, βαπτισμοὺς ποτηρίων καὶ ξεστῶν καὶ χαλκίων<sup>r</sup>.  
 καὶ ἐπερωτῶσιν αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς, Διὰ τί οἱ μαθη- 5  
 ταί σου οὐ περιπατοῦσι κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ  
 κοιναῖς χερσὶν ἐσθίουσι τὸν ἄρτον; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Καλῶς προ- 6  
 εφήτευσεν Ἡσαΐας περὶ ὑμῶν τῶν ὑποκριτῶν, ὡς γέγραπται, Οὗτος ὁ  
 λαὸς τοῖς χεῖλεσσί με τιμᾷ, ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ·  
 μάτην δὲ σέβονται με, διδάσκοντες διδασκαλίας ἐντάλματα ἀνθρώπων. 7  
 ἀφέντες τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ κρατεῖτε τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώ- 8  
 πων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Καλῶς ἀθετεῖτε τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, ἵνα 9  
 τὴν παράδοσιν ὑμῶν τηρήσητε. Μωσῆς γὰρ εἶπε, Τίμα τὸν πατέρα 10  
 σου καὶ τὴν μητέρα σου· καί, Ὁ κακολογῶν πατέρα ἢ μητέρα θανάτῳ  
 τελευτάτω· ὑμεῖς δὲ λέγετε, Ἐὰν εἴπῃ ἄνθρωπος τῷ πατρὶ ἢ τῇ μητρὶ, 11  
 Κορβάν, ὃ ἐστι δῶρον, ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, οὐκέτι ἀφίετε αὐτὸν 12  
 οὐδὲν ποιῆσαι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἀκυροῦντες τὸν 13  
 λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει ὑμῶν ἢ παρεδώκατε· καὶ παρόμοια  
 τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε. καὶ προσκαλεσάμενος πάλιν τὸν ὄχλον ἔλεγεν 14  
 αὐτοῖς, Ἀκούετέ μου πάντες, καὶ συνίετε· οὐδὲν ἐστιν ἔξωθεν τοῦ 15  
 ἀνθρώπου εἰσπορευόμενον εἰς αὐτόν, ὃ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι· ἀλλὰ  
 τὰ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενά ἐστι τὰ κοινῶντα τὸν ἄνθρωπον.<sup>s</sup>  
 καὶ ὅτε εἰσῆλθεν εἰς οἶκον ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ἐπηρώτων αὐτὸν οἱ μα- 17  
 θηταὶ αὐτοῦ τὴν παραβολήν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Οὕτω καὶ ὑμεῖς 18  
 ἀσύμετοί ἐστε; οὐ νοεῖτε ὅτι πᾶν τὸ ἔξωθεν εἰσπορευόμενον εἰς τὸν  
 ἄνθρωπον οὐ δύναται αὐτὸν κοινῶσαι, ὅτι οὐκ εἰσπορεύεται αὐτοῦ εἰς 19  
 τὴν καρδίαν ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν, καὶ εἰς τὸν ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται;

<sup>q</sup> βαντίσωνται <sup>r</sup> add. καὶ κλινῶν <sup>s</sup> add. uer. 16 εἴ τις ἔχει ὧτα ἀκούειν, ἀκουέτω.

<sup>4</sup> ἀγορᾶς) add. [δὲ] ὅταν ἔλθωσιν D W 472 ℒ (vt.) A (ita quoque intellexerunt S (vt.<sup>s</sup> vg.)) βαπτίσωνται βαντίσωνται N B al. pauc. : βαντίσωνσιν, ut uid., C (sah.) et βαπτίσωνσιν, ut uid., Diat. C (boh.) Cth, c. obi. [τὰ] ἀπ' ἀγορᾶς χαλκίων N B L Δ 28 102 S (vt.<sup>s</sup>) C (boh.) : add. καὶ κλινῶν A D W Θ Π 13 &c. ω ℒ S (vg. hl.) C (sah.) A C Orig. et postea καὶ σταθμῶν καὶ μυδίων 174 <sup>6</sup> τιμᾷ φιλοῦσι (Cth) Clem. 1/2 : ἀγαπᾷ D W ℒ (vt.<sup>abc</sup>) (Clem. 2/2). ἡ . καρδία . . . ἀπέχει) ἡ . καρδία . . . ἐστὶν (ἀπεισιν) (D al. pauc.) ℒ Clem.-Rom. Clem. 4/3 : τὴν . καρδίαν . . . ἔχετε ℒ (vt.<sup>ff2</sup>) Clem. 1/3 <sup>9</sup> τηρήσητε] στήσητε D W Θ 1 &c. 28 565 ℒ (vt.) S (vt.<sup>s</sup> vg.) A Cyr. 8 al. <sup>13</sup> ὑμῶν) add. τῇ μωρᾷ D ℒ (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>) <sup>16</sup> uersum om. N B L Δ\* 28 102 C (boh. <sup>codic. plur.</sup>) : add. uell. <sup>19</sup> ἀφεδρῶνα] ὀχετὸν D (ℒ) καθαρίζων N A B L W Δ Θ 1 &c. 13 &c. 28 1071 al. C Orig. Greg.-Nyss. Chr. : καθαρίζον Π ω S (vt.<sup>s</sup>, vg (?))



20 καθαρίζων πάντα τὰ βρώματα. ἔλεγε δὲ ὅτι Τὸ ἐκ τοῦ ἀνθρώπου  
21 ἐκπορευόμενον, ἐκείνο κοινῷ τὸν ἄνθρωπον. ἔσωθεν γάρ, ἐκ τῆς  
καρδίας τῶν ἀνθρώπων, οἱ διαλογισμοὶ οἱ κακοὶ ἐκπορεύονται, πορ-  
22 νεῖαι, κλοπαί, φόνοι, μοιχεῖαι, πλεονεξίαι, πονηρίαι, δόλος, ἀσέλγεια,  
23 ὀφθαλμὸς πονηρός, βλασφημία, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη· πάντα ταῦτα  
τὰ πονηρὰ ἔσωθεν ἐκπορεύεται, καὶ κοινῷ τὸν ἄνθρωπον.

24 Ἐκεῖθεν δὲ ἀναστὰς ἀπῆλθεν εἰς τὰ μεθόρια Τύρου καὶ Σιδῶνος.  
καὶ εἰσελθὼν εἰς οἰκίαν οὐδένα ἤθελε γινῶναι· καὶ οὐκ ἠδυνήθη λαθεῖν·  
25 ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα γυνὴ περὶ αὐτοῦ, ἧς εἶχε τὸ θυγάτριον αὐτῆς  
26 πνεῦμα ἀκάθαρτον, ἔλθοῦσα προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἦν  
δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνίς, Συροφοίνισσα τῷ γένει· καὶ ἠρώτα αὐτὸν ἵνα τὸ  
27 δαιμόνιον ἐκβάλλῃ ἐκ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. καὶ ἔλεγεν αὐτῇ, Ὕψες  
πρῶτον χορτασθῆναι τὰ τέκνα· οὐ γὰρ καλὸν ἐστὶ λαβεῖν τὸν ἄρτον  
28 τῶν τέκνων, καὶ βαλεῖν τοῖς κυναρίοις. ἡ δὲ ἀπεκρίθη καὶ λέγει αὐτῷ,  
Ναί, Κύριε· καὶ τὰ κυνάρια ὑποκάτω τῆς τραπέζης ἐσθίει ἀπὸ τῶν  
29 ψυχίων τῶν παιδίων. καὶ εἶπεν αὐτῇ, Διὰ τοῦτον τὸν λόγον ὕπαγε,  
30 ἐξελέλυθε τὸ δαιμόνιον ἐκ τῆς θυγατρὸς σου. καὶ ἀπελθοῦσα εἰς τὸν  
οἶκον αὐτῆς εὔρε τὸ παιδίον βεβλημένον ἐπὶ τὴν κλίνην, καὶ τὸ δαι-  
μόνιον ἐξεληλυθός.

31 Καὶ πάλιν ἐξελθὼν ἐκ τῶν ὁρίων Τύρου ἦλθε διὰ Σιδῶνος εἰς τὴν  
32 θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας ἀνὰ μέσον τῶν ὁρίων Δεκαπόλεως. καὶ  
φέρειουσιν αὐτῷ κωφὸν καὶ μογιλάλον, καὶ παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἵνα  
33 ἐπιθῇ αὐτῷ τὴν χεῖρα. καὶ ἀπολαβόμενος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ὄχλου κατ'  
ἰδίαν ἔβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ, καὶ πτύσας ἡ-  
34 ψατο τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἑστέναξε,  
35 καὶ λέγει αὐτῷ, Ἐφφαθά, ὃ ἐστι Διανοίχθητι. καὶ διηνοιχθησαν  
αὐτοῦ αἱ ἀκοαί, καὶ ἐλύθη ὁ δεσμὸς τῆς γλώσσης αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει  
36 ὀρθῶς. καὶ διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα μηδενὶ εἰπωσιν· ὅσον δὲ αὐτοὺς

αὐτοῖς διεστέλλετο, μᾶλλον περισσότερον ἐκήρυσσον· καὶ ὑπερπερισ- 37  
σῶς ἐξεπλήσσοντο λέγοντες, Καλῶς πάντα πεποίηκε· καὶ τοὺς κω-  
φοὺς ποιεῖ ἀκούειν, καὶ ἀλάλους λαλεῖν.

Ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, πάλιν πολλοῦ ὄχλου ὄντος, καὶ μὴ ἐχόν- 8  
των τί φάγωσι, προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγει αὐτοῖς,  
Σπλαγχνίζομαι ἐπὶ τὸν ὄχλον, ὅτι ἤδη ἡμέραι τρεῖς προσμένουσίν μοι, 2  
καὶ οὐκ ἔχουσι τί φάγωσι· καὶ ἔὰν ἀπολύσω αὐτοὺς νήστευσι εἰς οἶκον 3  
αὐτῶν, ἐκλυθήσονται ἐν τῇ ὁδῷ· καὶ τινὲς αὐτῶν ἀπὸ μακρόθεν ἦκασι.  
καὶ ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Πόθεν τούτους δυνήσεται τις 4  
ᾧδε χορτάσαι ἄρτων ἐπ' ἐρημίας; καὶ ἐπηρώτα αὐτούς, Πόσους ἔχετε 5  
ἄρτους; οἱ δὲ εἶπον, Ἑπτὰ. καὶ παραγγέλλει τῷ ὄχλῳ ἀναπεσεῖν 6  
ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ λαβὼν τοὺς ἑπτὰ ἄρτους εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ  
ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, ἵνα παραθῶσι· καὶ παρέθηκαν τῷ ὄχλῳ.  
καὶ εἶχον ἰχθύδια ὀλίγα· καὶ εὐλογήσας αὐτὰ εἶπε καὶ ταῦτα παρα- 7  
τιθέναι. καὶ ἔφαγον, καὶ ἐχορτάσθησαν· καὶ ἦραν περισσεύματα κλα- 8  
σμάτων, ἑπτὰ σπυρίδας· ἦσαν δὲ ὡς τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπέλυσεν 9  
αὐτούς· καὶ εὐθέως ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἦλθεν 10  
εἰς τὰ μέρη Δαλμανουθά.

Καὶ ἐξῆλθον οἱ Φαρισαῖοι, καὶ ἥρξαντο συζητεῖν αὐτῷ, ζητοῦντες 11  
παρ' αὐτοῦ σημεῖον ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, πειράζοντες αὐτόν. καὶ ἀνα- 12  
στενάξας τῷ πνεύματι αὐτοῦ λέγει, Τί ἡ γενεὰ αὕτη ζητεῖ σημεῖον;  
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, εἰ δοθήσεται τῇ γενεῇ ταύτῃ σημεῖον. καὶ ἀφεὶς 13  
αὐτοὺς πάλιν ἐμβὰς ἀπῆλθεν εἰς τὸ πέραν.

Καὶ ἐπελάθοντο λαβεῖν ἄρτους, καὶ εἰ μὴ ἓνα ἄρτον οὐκ εἶχον μεθ' 14  
ἐαυτῶν ἐν τῷ πλοίῳ. καὶ διεστέλλετο αὐτοῖς λέγων, Ὁρατε, βλέπετε 15  
ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων καὶ τῆς ζύμης Ἑρώδου. καὶ διελο- 16  
γίζοντο πρὸς ἀλλήλους <sup>16</sup> λέγοντες ὅτι Ἄρτους οὐκ ἔχομεν. καὶ γνοὺς 17  
ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Τί διαλογίζεσθε, ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχετε; οὐπω  
νοεῖτε, οὐδὲ συνίετε; πεπωρωμένην ἔχετε τὴν καρδίαν ὑμῶν; ὀφθαλ- 18

<sup>16</sup> ὅτι ἄρτους οὐκ ἔχουσι

8. <sup>10</sup> εἰς . . . Δαλμανουθά] εἰς τὸ ὄρος Μαγεδᾶ (N) 28 S (vt.<sup>s</sup>) (Magadan): πρὸς  
τὸ ὄρος Δαλμουναί W Δαλμ.] Μαγεδᾶ (-ᾶν) sim. (p<sup>45</sup>) D L (vt.) codd. ar. Aug.  
Hier. S (vt.<sup>s</sup>): Μάγδαλα Θ Π I &c. 13 &c., cf. C<sup>16</sup> λεγοντες οτι . . . εχομεν  
A C L Θ 13 &c. ω L (vg.) S (vg. hl.) E (boh.<sup>codl.</sup>) E A E th: λεγοντες οτι . . . εχουσιν  
S (vt.<sup>s</sup>) E (boh.): οτι . . . εχουσιν (p<sup>45</sup>) B (D) W I &c. 28 565 700 L (vt.) E (sah.)

μοὺς ἔχοντες οὐ βλέπετε; καὶ ὧτα ἔχοντες οὐκ ἀκούετε; καὶ οὐ μνη-  
 19 μονεύετε; ὅτε τοὺς πέντε ἄρτους ἔκλασα εἰς τοὺς πεντακισχιλίους,  
 πόσους κοφίνους πλήρεις κλασμάτων ἦρατε; λέγουσιν αὐτῷ, Δώδεκα.  
 20 Ὅτε δὲ τοὺς ἑπτὰ εἰς τοὺς τετρακισχιλίους, πόσων σφυρίδων πληρώ-  
 21 ματα κλασμάτων ἦρατε; καὶ λέγουσιν αὐτῷ, Ἑπτὰ. καὶ ἔλεγεν αὐ-  
 τοῖς, Οὕτω συνιέτε;

22 Καὶ ἔρχονται εἰς Βηθσαϊδάν. καὶ φέρουσιν αὐτῷ τυφλόν, καὶ παρα-  
 23 καλοῦσιν αὐτὸν ἵνα αὐτοῦ ἄψῃται. καὶ ἐπιλαβόμενος τῆς χειρὸς τοῦ  
 τυφλοῦ ἐξήνεγκεν αὐτὸν ἔξω τῆς κώμης· καὶ πτύσας εἰς τὰ ὄμματα  
 24 αὐτοῦ, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ, ἐπηρώτα αὐτόν, Εἴ τι βλέπεις; καὶ  
 ἀναβλέψας ἔλεγε, Βλέπω τοὺς ἀνθρώπους, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περι-  
 25 πατοῦντας. εἶτα πάλιν ἐπέθηκε τὰς χεῖρας ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-  
 τοῦ· καὶ διέβλεψε, καὶ ἀποκατεστάθη, καὶ ἐνέβλεπε τηλαυγῶς ἅπαντα.  
 26 καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς οἶκον αὐτοῦ λέγων, Μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσ-  
 ἔλθης.

27 Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὰς κώμας Καισα-  
 ρείας τῆς Φιλίππου· καὶ ἐν τῇ ὁδῷ ἐπηρώτα τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγων  
 28 αὐτοῖς, Τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ λέ-  
 γοντες, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· καὶ ἄλλοι Ἠλίαν· ἄλλοι δὲ ὅτι Εἰς  
 29 τῶν προφητῶν. καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε  
 30 εἶναι; ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ Χριστός. καὶ ἐπετί-  
 31 μησεν αὐτοῖς, ἵνα μηδενὶ λέγωσι περὶ αὐτοῦ. καὶ ἤρξατο διδάσκειν αὐ-  
 τοὺς, ὅτι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι  
 ὑπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων, καὶ  
 32 ἀποκτανθῆναι, καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστῆναι. καὶ παρρησίᾳ τὸν  
 λόγον ἐλάλει. καὶ προσλαβόμενος αὐτὸν ὁ Πέτρος ἤρξατο ἐπιτιμᾶν  
 33 αὐτῷ. ὁ δὲ ἐπιστραφεὶς, καὶ ἰδὼν τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, ἐπετίμησε  
 τῷ Πέτρῳ καὶ λέγει, Ὑπαγε ὀπίσω μου, Σατανᾶ· ὅτι οὐ φρονεῖς τὰ

<sup>22</sup> Βηθσαϊδά[ν] Βηθανίαν D 262\*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup> al.)  $\mathfrak{E}$  (vg.) διέβλεψεν ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι AN Θ Π al. <sup>25</sup> καὶ διέβλεψεν om. S  
 κώμην εἰσέλθης N\* <sup>26</sup> εἰς BL W Π I &c. S (vt.<sup>s</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah. boh.<sup>codit.</sup>): (1) μηδὲ (μὴ) εἰς τὴν  
 ἐν τῇ κώμῃ  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>k</sup> (o)): (3) ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ μηδενὶ εἴπῃς εἰς τὴν κώμην  
 D  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup>): (4) ὑπαγε εἰς [τὸν] οἶκόν σου καὶ ἂν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθης μηδενὶ εἴπῃς  
 [μηδὲ] [ἐν τῇ κώμῃ] Θ 13 &c. 28 61 565  $\mathfrak{L}$ : (5) ὑπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου καὶ μὴ εἰς  
 τὴν κώμην εἰσέλθης μηδὲ τινὶ εἴπῃς  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup>): (6) = (1) + ἀλλὰ + (4) A: (7) = (1) + (2)  
 μ. εἰς τ. κ. εἰ. μηδὲ εἰ. τινὶ ε. τ. κ. ACN Δ ω S (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.<sup>codit.</sup>)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{I}$   
<sup>32</sup> ἐλάλει [ἐκ]λαλεῖν  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>k</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) Diat.

τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὰ τῶν ἀνθρώπων. καὶ προσκαλεσάμενος τὸν ὄχλον σὺν 34  
τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρ-  
νησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἁράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι.  
ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπο- 35  
λέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ τοῦ εὐαγγελίου, σώσει αὐτήν. τί 36  
γὰρ ὠφελεῖ ἄνθρωπον κερδῆσαι τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῆναι τὴν  
ψυχὴν αὐτοῦ; τί γὰρ δοῖ ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ; ὃς 37  
γὰρ ἂν ἐπαισχυνηθῇ με καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ 38  
μοιχαλίδι καὶ ἁμαρτωλῷ, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαισχυνηθήσεται  
αὐτόν, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀγγέλων τῶν  
ἁγίων. καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰσὶ τινὲς ὧδε τῶν 9  
ἐστηκότων, οἵτινες οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασι-  
λείαν τοῦ Θεοῦ ἐληλυθυῖαν ἐν δυνάμει.

Καὶ μεθ' ἡμέρας ἕξ παραλαμβάνει ὁ Ἰησοῦς τὸν Πέτρον καὶ τὸν  
Ἰάκωβον καὶ τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀναφέρει αὐτοὺς εἰς ὄρος ὑψηλὸν κατ'  
ἰδίαν μόνους· καὶ μετεμορφώθη ἔμπροσθεν αὐτῶν· καὶ τὰ ἱμάτια αὐ-  
τοῦ ἐγένετο στίλβοντα, λευκὰ λίαν, οἷα γναφεὺς ἐπὶ τῆς γῆς οὐ δύ-  
ναται οὕτω λευκᾶναι. καὶ ὥφθη αὐτοῖς Ἠλίας σὺν Μωσεῖ, καὶ ἦσαν  
συλλαλῶντες τῷ Ἰησοῦ. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Πέτρος λέγει τῷ Ἰησοῦ,  
Ῥαββί, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκητὰς τρεῖς,  
σοὶ μίαν, καὶ Μωσεῖ μίαν, καὶ Ἠλίᾳ μίαν. οὐ γὰρ ᾔδει τί ἀποκριθῇ·  
ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. καὶ ἐγένετο νεφέλη ἐπισκιάζουσα αὐτοῖς· καὶ  
ἐγένετο φωνὴ ἐκ τῆς νεφέλης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός·  
αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐξάπινα περιβλεψάμενοι οὐκέτι οὐδένα εἶδον, εἰ  
μὴ τὸν Ἰησοῦν μόνον μεθ' ἑαυτῶν.

Καὶ καταβαινόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους διεστείλατο αὐτοῖς ἵνα 9  
μηδενὶ διηγήσωνται ἃ εἶδον, εἰ μὴ ὅταν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν  
ἀναστῇ. καὶ τὸν λόγον ἐκράτησαν πρὸς ἑαυτοὺς συζητοῦντες τί ἐστι 10  
τὸ ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες ὅτι λέγου-

<sup>34</sup> ἐλθεῖν N A B Π 13 &c. *al.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>k</sup> *al.*)  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup> vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.) (= Mt. xvi. 24) : ἀκολουθεῖν p<sup>45</sup> C\* D W ⊕ 1 &c. 28 157 700 *al.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>ab</sup> *al.* vg.)  $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{E}\mathfrak{t}$   $\mathfrak{E}\mathfrak{t}\mathfrak{h}$   
Orig. : ἐλθεῖν [καὶ] ἀκολουθεῖν Δ  $\mathfrak{E}$  (sah.<sup>codd.</sup>)

9.3 *oia* . . . λευκάναι Ν Β Θ ι &c. *al. pauc.* Ξ (vt.<sup>dk</sup>) Ϟ (sah.) Α Εθ: ὡς χῶν  
X Ξ (vt.<sup>an</sup>) Σ (vt.<sup>s</sup>): ὡς (ὥσε) χῶν οἶα . . . λευκάναι Δ Π Ι3 &c. 28 ω Ξ (vt.<sup>rell.</sup>)  
vg.) Σ (vg.) Ϟ (boh.) Diat. (?) (*om. γραφὸς* Δ Ξ (vt.<sup>b</sup>) Σ (vg.)) <sup>6</sup> ἀποκριθῇ  
Ν Β C \* L Δ Ψ ι &c. 28 33 565 700 Ξ (vt.<sup>k</sup>) Ϟ (boh.): λαλήσῃ (p<sup>45</sup>) Α Δ (Ι3 &c.) ω Ξ Σ  
(vt.<sup>s</sup> vg. hl. *sed fort. hae pro ἀποκριθῇ uindicandae*) Ϟ (sah.) Ϟ Α Εθ: ἀπεκρίθη  
Ν Orig.: λαλεῖ W: ἐλάλει Θ

12 σιν οἱ γραμματεῖς, ὅτι Ἡλίαν δεῖ ἐλθεῖν πρῶτον. ὁ δὲ ἔφη αὐτοῖς,  
 Ἡλίας μὲν ἐλθὼν πρῶτον ἀποκαθιστᾷ πάντα· καὶ πῶς γέγραπται ἐπὶ  
 13 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πολλὰ πάθῃ καὶ ἐξουδενωθῇ; ἀλλὰ λέγω  
 ὑμῖν, ὅτι καὶ Ἡλίας ἐλήλυθε, καὶ ἐποίησαν αὐτῷ ὅσα ἠθέλησαν, καθὼς  
 γέγραπται ἐπ' αὐτόν.  
 14 Καὶ ἐλθόντες πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶδον ὄχλον πολὺν περὶ αὐτούς,  
 15 καὶ γραμματεῖς συζητοῦντας πρὸς αὐτούς. καὶ εὐθέως πᾶς ὁ ὄχλος  
 16 ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη, καὶ προστρέχοντες ἡσπάζοντο αὐτόν. καὶ  
 17 ἐπηρώτησεν αὐτούς, Τί συζητεῖτε πρὸς αὐτούς; καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ  
 εἷς ἐκ τοῦ ὄχλου, Διδάσκαλε, ἤνεγκα τὸν υἱόν μου πρὸς σε, ἔχοντα  
 18 πνεῦμα ἄλαλον· καὶ ὅπου ἂν αὐτὸν καταλάβῃ, ῥήσσει αὐτόν· καὶ ἀφ-  
 19 ρίζει, καὶ τρίζει τοὺς ὁδόντας, καὶ ξηραίνεται· καὶ εἶποι τοῖς μαθη-  
 20 ταῖς σου ἵνα αὐτὸ ἐκβάλωσι, καὶ οὐκ ἴσχυσαν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐ-  
 21 τοῖς λέγει, Ὡ γυνεὰ ἄπιστος, ἕως πότε πρὸς ὑμᾶς ἔσομαι; ἕως πότε  
 22 ἀνέξομαι ὑμῶν; φέρετε αὐτὸν πρὸς με. καὶ ἤνεγκα· αὐτὸν πρὸς αὐ-  
 23 τόν· καὶ ἰδὼν αὐτόν, τὸ πνεῦμα εὐθὺς συνεσπάραξεν αὐτόν· καὶ πεσὼν  
 24 ἐπὶ τῆς γῆς ἐκυλίετο ἀφρίζων. καὶ ἐπηρώτησε τὸν πατέρα αὐτοῦ,  
 Πόσος χρόνος ἐστίν, ὥς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐκ παι-  
 25 διόθεν. καὶ πολλάκις καὶ εἰς πῦρ αὐτὸν ἔβαλε καὶ εἰς ὕδατα, ἵνα ἀπο-  
 26 λέσῃ αὐτόν· ἀλλ' εἴ τι δύνασαι, βοήθησον ἡμῖν σπλαγχνισθεὶς ἐφ'  
 27 ἡμᾶς. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τὸ εἰ δύνασαι· πάντα δυνατὰ τῷ  
 28 πιστεύοντι. εὐθέως κράξας ὁ πατὴρ τοῦ παιδίου <sup>x</sup> ἔλεγε, Πιστεύω·  
 29 βοήθει μου τῇ ἀπιστίᾳ. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐπισυντρέχει ὄχλος,  
 ἐπετίμησε τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ λέγων αὐτῷ, Τὸ πνεῦμα τὸ ἄλα-  
 30 λον καὶ κωφόν, ἐγὼ σοι ἐπιτάσσω, ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ, καὶ μηκέτι εἰσελ-  
 31 θῇς εἰς αὐτόν. καὶ κράξας, καὶ πολλὰ σπαράξας, ἔξῃλθε· καὶ ἐγένετο  
 32 ὥσπερ νεκρός, ὥστε τοὺς πολλοὺς λέγειν ὅτι Ἀπέθανεν. ὁ δὲ Ἰησοῦς  
 33 κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἤγειρεν αὐτόν· καὶ ἀνέστη. καὶ εἰσελ-  
 34 θόντος αὐτοῦ εἰς οἶκον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ κατ' ἰδίαν ἐπηρώτων αὐτόν

<sup>x</sup> add. μετὰ δακρύων

<sup>15</sup> αὐτὸν *pr.*] τὸν Ἰησοῦν D L (vt.<sup>b</sup> k al.) Diat.: om. I &c. προστρέχοντες]  
 προσχαίροντες D L (vt.<sup>b</sup> k al.) Diat. <sup>23</sup> πιστεῦσαι *post* δύνασαι (*uel* δύνη) A C<sup>3</sup>  
 D N<sup>mg</sup> Θ Π Ψ 13 &c. ω L S ([vt.<sup>s</sup>] vg. hl.) E Chr. (Ambst.): om. p<sup>45</sup> N B C\* L N\*  
 W Δ Σ I &c. 244 L (vt.<sup>k</sup> \*) E A E th <sup>24</sup> μετὰ δακρύων A<sup>2</sup> C<sup>3</sup> D N O Π I &c.  
 13 &c. ω L S (vg. hl.) E (boh.<sup>codl.</sup>) E: om. p<sup>45</sup> N A\* B C\* L W Δ Ψ 28 700 L (vt.<sup>k</sup>)  
 S (vt.<sup>s</sup>) E A E th



ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἠδυνήθημεν ἐκβαλεῖν αὐτό. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο 29  
τὸ γένος ἐν οὐδενὶ δύναται ἐξελεθῆναι, εἰ μὴ ἐν προσευχῇ<sup>1</sup>.

Καὶ ἐκεῖθεν ἐξελθόντες παρεπορεύοντο διὰ τῆς Γαλιλαίας· καὶ οὐκ ᾔθελεν ἵνα τις γινῇ. ἐδίδασκε γὰρ τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι Ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδοται εἰς χεῖρας ἀνθρώπων, καὶ ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ ἀποκτανθεὶς μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται. οἱ δὲ ἠγνόουν τὸ ῥῆμα, καὶ ἐφοβοῦντο αὐτὸν ἐπερωτῆσαι.

Καὶ ἦλθον εἰς Καπερναούμ· καὶ ἐν τῇ οἰκίᾳ γενόμενος ἐπηρεῶτα 33  
αὐτοὺς, Τί ἐν τῇ ὁδῷ διελογίζεσθε; οἱ δὲ ἐσιώπων· πρὸς ἀλλήλους 34  
γὰρ διελέχθησαν ἐν τῇ ὁδῷ, τίς μείζων. καὶ καθίσας ἐφώτισε τοὺς 35  
δώδεκα, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἴ τις θέλει πρῶτος εἶναι, ἔσται πάντων  
ἔσχατος, καὶ πάντων διάκονος. καὶ λαβὼν παιδίον ἔστησεν αὐτὸ ἐν 36  
μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἐναγκαλισάμενος αὐτὸ εἶπεν αὐτοῖς, Ὁς ἐὰν ἐν τῶν 37  
τοιούτων παιδίων δέξηται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὃς  
ἐὰν ἐμὲ δέχεται, οὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν ἀποστείλαντά με.

Ἐφη αὐτῷ ὁ Ἰωάννης, Διδάσκαλε, εἶδομέν τινα ἐν τῷ ὀνόματί σου 38  
ἐκβάλλοντα δαιμόνια· καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἠκολούθει ἡμῖν.  
ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε, Μὴ κωλύετε αὐτόν· οὐδεὶς γάρ ἐστιν ὃς ποιήσει 39  
δύναμιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, καὶ δυνήσεται ταχὺ κακολογῆσαί με.  
ὃς γὰρ οὐκ ἔστι καθ' ἡμῶν, ὑπὲρ ἡμῶν ἐστιν. ὃς γὰρ ἂν ποτίσῃ 40  
ὕμᾱς ποτήριον ὕδατος ἐν ὀνόματι ὅτι Χριστοῦ ἐστε, ἀμὴν λέγω ὑμῖν,  
ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ. καὶ ὃς ἂν σκανδαλίσῃ ἓνα τῶν 42  
μικρῶν τούτων τῶν πιστευόντων ὧς ἐμέ, καλὸν ἐστιν αὐτῷ μᾶλλον,  
εἰ περὶκεῖται μύλος ὀνικὸς περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βέβληται  
εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἔὰν σκανδαλίσῃ σε ἡ χεὶρ σου, ἀπόκοψον 43  
αὐτήν· καλὸν ἐστὶ σε κυλλὸν εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, ἢ τὰς δύο  
χεῖρας ἔχοντα ἀπελθεῖν εἰς τὴν γέενναν, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον.

<sup>v</sup> add. καὶ νηστεία

<sup>2</sup> οἱ. εἰς ἐμέ'

<sup>29</sup> καὶ νηστείᾳ Ν<sup>cb</sup> ACDLNW ΘΠΨ I &c. 13 &c. ω ℹ S (hl.) Γ G (*item* S  
(vt.<sup>s</sup> vg.) E (boh.<sup>cod.</sup>) Α Eth νηστ. κ. προσευχ.): om. N\*<sup>e</sup> ε<sup>a</sup> B ℹ (vt.<sup>k</sup>) <sup>35</sup> καὶ  
λέγει . . . διάκονος om. D ℹ (vt.<sup>k</sup>) <sup>38</sup> καὶ ἐκαλύομεν (ἐκαλύοσαμεν) . . . ἡμῖν (meθ'  
ἡμῶν) NBCLDΘΠΨ IO 115 346 107I ℹ (vt.<sup>f</sup>, S (vt.<sup>s</sup> vg. pal.) ΕΑ Eth: δε οὐκ  
ἀκούσθαι ἡμῖν (meθ' ἡμῶν) καὶ ἐκαλύομεν (ἐκαλύοσαμεν) αὐτὸν DWX I &c. 13 &c. 28  
700 al. pauc. ℹ S (hl.<sup>ms</sup>) Α: δε οὐκ ἀκολ. ἡμῖν καὶ ἐκαλύς. αὐτόν, στι οὐκ ἀκολ. ἡμῖν  
rell.: καὶ ἐκωλ. αὐτόν om. 124 <sup>42</sup> εἰς ἐμέ om. NC\* D Δ ℹ (vt.) E (boh.<sup>codul.</sup>)  
<sup>43</sup> εἰς τὴν γέενναν om. W I &c. 13 &c. 28 al. S (vt.<sup>s</sup>, εἰς τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον  
om. N<sup>ca</sup> L Δ Ψ 700 al. pauc. S (vg.) εἰς tert. ὅπου ἐστὶν D ℹ (vt.<sup>bk al.</sup>)



- 45 καὶ ἔαν ὁ πούς σου σκανδαλίξῃ σε, ἀπόκοψον αὐτόν· καλόν ἐστὶ σε  
 εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωὴν χωλόν, ἢ τοὺς δύο πόδας ἔχοντα βληθῆναι εἰς  
 47 τὴν γέενναν. καὶ ἔαν ὁ ὀφθαλμός σου σκανδαλίξῃ σε, ἔκβαλε αὐτόν·  
 καλόν σε ἐστὶ μονόφθαλμον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἢ  
 48 δύο ὀφθαλμοὺς ἔχοντα βληθῆναι εἰς τὴν γέενναν, ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν  
 49 οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. πᾶς γὰρ πυρὶ ἀλισθήσεται<sup>α</sup>.  
 50 καλόν τὸ ἅλας· ἔαν δὲ τὸ ἅλας ἄναλον γένηται, ἐν τίνι αὐτὸ ἀρτύσετε;  
 ἔχετε ἐν ἑαυτοῖς ἅλας, καὶ εἰρηνεύετε ἐν ἀλλήλοις.
- 10 Κακεῖθεν ἀναστὰς ἔρχεται εἰς τὰ ὄρια τῆς Ἰουδαίας καὶ πέραν τοῦ  
 Ἰορδάνου· καὶ συμπορεύονται πάλιν ὄχλοι πρὸς αὐτόν· καὶ ὡς εἰώθει,  
 2 πάλιν ἐδίδασκεν αὐτούς. καὶ προσελθόντες Φαρισαῖοι ἐπηρώτων αὐ-  
 3 τόν, εἰ ἔξεστιν ἀνδρὶ γυναῖκα ἀπολῦσαι, πειράζοντες αὐτόν. ὁ δὲ  
 4 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί ὑμῖν ἐνετείλατο Μωσῆς; οἱ δὲ εἶπον,  
 5 Μωσῆς ἐπέτρεψε βιβλίον ἀποστασίου γράφαι, καὶ ἀπολῦσαι. ὁ δὲ  
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Πρὸς τὴν σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἔγραψεν ὑμῖν τὴν  
 6 ἐντολὴν ταύτην. ἀπὸ δὲ ἀρχῆς κτίσεως Ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν  
 7 αὐτούς. ἔνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ  
 8 τὴν μητέρα,<sup>β</sup> καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἕσονται  
 9 οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν· ὥστε οὐκέτι εἰσὶ δύο, ἀλλὰ μία σὰρξ. ὁ  
 10 οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω. καὶ εἰς τὴν οἰκίαν  
 11 πάλιν οἱ μαθηταὶ περὶ τούτου ἐπηρώτων αὐτόν. καὶ λέγει αὐτοῖς,  
 Ὅς ἔαν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμήσῃ ἄλλην, μοιχᾶται ἐπ'  
 12 αὐτήν· καὶ ἔαν αὐτὴ ἀπολύσασα τὸν ἄνδρα αὐτῆς γαμήσῃ ἄλλον,  
 μοιχᾶται.
- 13 Καὶ προσέφερον αὐτῷ παιδία, ἵνα ἄψῃται αὐτῶν· οἱ δὲ μαθηταὶ  
 14 ἐπετίμων αὐτοῖς. ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς ἡγανάκτησε, καὶ εἶπεν αὐτοῖς,

<sup>α</sup> *add.* καὶ πᾶσα θυσία ἀλλ' ἀλισθήσεται  
 γυναῖκα αὐτοῦ,

<sup>β</sup> *om.* καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν

<sup>44, 46</sup> ὅπου ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευτᾷ καὶ τὸ πῦρ [αὐτῶν] οὐ σβέννυται A D N Θ Π  
 13 &c. ω I S (vg. hl.) G Eth Aug.: *om.* N B C L W Δ Ψ 1 &c. 28 251 565 I (vt.<sup>k</sup>)  
 S (vt.<sup>s</sup>) E A <sup>49</sup> ἀλισγηθήσεται W: ἀναλωθήσεται Θ Ψ καὶ πᾶσα θυσία ἀλλ'  
 ἀλισθήσεται A C D N Π Ψ ω I S (vg. hl.) Eth (= Leuit. ii. 13): *om.* N B L W Δ  
 1 &c. 13 &c. 28 565 700 al. *rauc.* I (vt.<sup>k</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) E A

10. <sup>1</sup> καὶ *fr.* N B C\* L Ψ E: *om.* C<sup>2</sup> D W Δ Θ 1 &c. 13 &c. 565 al. I S (vt.<sup>s</sup> vg.)  
 G (= Mt.): διὰ τοῦ A N Π ω S (hl.) <sup>2</sup> προσελθόντες Φαρισαῖοι *om.* D I (vt.<sup>abk</sup>)  
 S (vt.<sup>s</sup>) E (sah.<sup>cul.</sup>) <sup>7</sup> καὶ προσκ. . . γυν. αὐτοῦ *om.* N B Ψ S (vt.<sup>s</sup>) <sup>11, 12</sup> *uersus*  
*hos transfont* W 1 S (vt.<sup>s</sup>) <sup>14</sup> καὶ *add.* ἐπιτιμήσας W Θ 1 &c. 13 &c. 28  
 565 S (vt.<sup>s</sup>) A

Ἄφετε τὰ παιδία ἔρχεσθαι πρὸς με, μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιού-  
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἐὰν μὴ δέξηται 15  
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν. καὶ 16  
ἐναγκαλισάμενος αὐτὰ κατηυλόγει τιθεὶς τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτά.

Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ εἰς ὁδὸν προσδραμῶν εἰς καὶ γονυπετή- 17  
σας αὐτὸν ἐπηρώτα αὐτόν, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιήσω ἵνα ζῶν  
αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Τί με λέγεις ἀγαθόν; 18  
οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ φονεύσης· 19  
Μὴ μοιχεύσης· Μὴ κλέψης· Μὴ ψευδομαρτυρήσης· Μὴ ἀποστερήσης·  
Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ ἔφη αὐτῷ, Διδάσκαλε, 20  
ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεότητός μου. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐμβλέψας 21  
αὐτῷ ἠγάπησεν αὐτόν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐν σε ὑστερεῖ· ὕπαγε, ὅσα  
ἔχεις πώλησον, καὶ δὸς πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ· καὶ  
δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ στυγνάσας ἐπὶ τῷ λόγῳ ἀπῆλθε λυπού- 22  
μενος· ἦν γὰρ ἔχων κτήματα πολλά.

Καὶ περιβλεψάμενος ὁ Ἰησοῦς λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Πῶς 23  
δυσκόλως οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσ-  
ελεύσονται. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐθαμβοῦντο ἐπὶ τοῖς λόγοις αὐτοῦ. ὁ δὲ 24  
Ἰησοῦς πάλιν ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς, Τέκνα, πῶς δύσκολόν ἐστι  
τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν.  
ἐνκοπώτερόν ἐστι κάμηλον διὰ τρυμαλιᾶς ραφίδος διελθεῖν, ἢ πλούσιον 25  
εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. οἱ δὲ περισσῶς ἐξεπλήσισοντο 26  
λέγοντες πρὸς αὐτόν, Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ἐμβλέψας αὐτοῖς ὁ 27  
Ἰησοῦς λέγει, Παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατον, ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ· πάντα

<sup>c</sup> *om. τοὺς πεποιθότας ἐπὶ χρήμασιν*

<sup>d</sup> *ἐαυτούς*

<sup>19</sup> μὴ φονεύσης *om.* D Γ I &c. Ƨ (vt.<sup>k f</sup>) Diat. : *tr. post* μὴ μοιχεύσης A N W Θ Π 13 &c. ω Ƨ S (hl.) A G E th Clem. [μοιχεύσης] *add.* μὴ πορνεύσης D Ƨ (vt.<sup>k c</sup>) μ] ἀποστερήσης *om.* B\* W Π Ψ I &c. 13 &c. 28 700 *al. rauc.* S (vt.<sup>s</sup>) A Diat. Clem.  
<sup>20</sup> ἐφυλαξάμην] ἐποίησα I &c. 565 S (vt.<sup>s</sup>) A Diat. <sup>22</sup> κτήματα] χρήματα D *al. rauc.*  
Ƨ (vt.<sup>b al</sup>) Clem. πολλά] *add.* καὶ ἀγροὺς Ƨ (vt.<sup>k b</sup>) Clem. <sup>24</sup> τοὺς πεποιθό-  
τας ἐπὶ [τοῖς] χρήμασιν A C D N Θ Π I &c. 13 &c. ω Ƨ S (vt.<sup>s</sup> vg. hl., E (boh.<sup>codd.</sup>)  
A G E th Diat. Clem. : *om.* N B W Δ Ψ Ƨ (vt.<sup>k</sup>) E (sah., boh.<sup>codd.</sup>) <sup>25</sup> *uersum*  
*inter ui.* 23 et 24 *interponunt* D 235 Ƨ (vt.<sup>a b ff2</sup>) ἐνκοπώτερον] τάχειον D Aphr. (?)  
τρυμαλιᾶς] τρήματος N\* Clem.  $\frac{1}{2}$  : τρυπήματος 13 &c. Clem.  $\frac{1}{2}$  ραφίδος] [τῆς]  
βελόνης 13 &c. Clem.  $\frac{3}{4}$  <sup>26</sup> αὐτόν N B C Δ Ψ E : ἐαυτούς *rell. exc.* 569 Clem., *qui*  
*nihil praeiter* λέγοντες (= Mt. xix. 25 cf. Lc. xviii. 26) <sup>27</sup> ἀλλ' οὐ παρὰ [τῷ]  
θεῷ· πάντα γὰρ δυν. ἐστὶν π. τ. θ.] παρὰ δὲ [τῷ] θεῷ δυνατόν D 157 Ƨ (vt.<sup>k a ff2</sup>) E th  
Clem. : ἀλλ' οὐ παρὰ [τῷ] θεῷ Δ Ψ I &c. 107 I

28 γὰρ δυνατὰ ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ. ἤρξατο ὁ Πέτρος λέγειν αὐτῷ, Ἰδοὺ,  
 29 ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἠκολουθήκαμέν σοι. ἔφη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν  
 λέγω ὑμῖν, οὐδεὶς ἐστίν, ὃς ἀφήκεν οἰκίαν ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ  
 μητέρα ἢ πατέρα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγ-  
 30 γελίου, ἔαν μὴ λάβῃ ἑκατονταπλασίονα νῦν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ, οἰκίας  
 καὶ ἀδελφούς καὶ ἀδελφὰς καὶ μητέρας καὶ τέκνα καὶ ἀγροὺς, μετὰ  
 31 διωγμῶν, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶνι αἰώνιον. πολλοὶ δὲ ἔσου-  
 νται πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.  
 32 Ἦσαν δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἀναβαίνοντες εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ἦν προάγων  
 αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἐθαμβοῦντο, οἱ δὲ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο.  
 καὶ παραλαβὼν πάλιν τοὺς δώδεκα ἤρξατο αὐτοῖς λέγειν τὰ μέλλοντα  
 33 αὐτῷ συμβαίνειν, ὅτι Ἰδοὺ, ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ ὁ υἱὸς  
 τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ τοῖς γραμματεῦσι,  
 καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ, καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι·  
 34 καὶ ἐμπαίξουσιν αὐτῷ, καὶ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ, καὶ μαστιγώσουσιν αὐτόν,  
 καὶ ἀποκτενοῦσιν· καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀναστήσεται.  
 35 Καὶ προσπορεύονται αὐτῷ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης οἱ υἱοὶ Ζεβεδαίου  
 λέγοντες αὐτῷ, Διδάσκαλε, θέλομεν ἵνα ὃ ἔαν αἰτήσωμέν σε, ποιήσης  
 36 ἡμῖν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τί θέλετε ποιήσαί με ὑμῖν; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ,  
 37 Δὸς ἡμῖν, ἵνα εἰς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἰς ἐξ εὐωνύμων καθίσωμεν ἐν τῇ  
 38 δόξῃ σου. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε. δύνασθε  
 πιεῖν τὸ ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω, ἢ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαпти-  
 39 σθῆναι; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Δυνάμεθα. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Τὸ  
 ποτήριον ὃ ἐγὼ πίνω πίεσθε, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι  
 40 βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσαι ἐκ δεξιῶν μου ἢ ἐξ εὐωνύμων οὐκ ἔστιν  
 41 ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἡτοίμασται. καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα ἤρξαντο  
 42 ἀγανακτεῖν περὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου. καὶ προσκαλεσάμενος αὐτοὺς  
 ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οἶδατε ὅτι οἱ δοκοῦντες ἀρχεῖν τῶν ἐθνῶν κατα-  
 43 κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ μεγάλοι αὐτῶν κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. οὐχ

29, 30 *uersus sic fere legit Clem.* 2 ἀποκριθεὶς δὲ [δὲ Ἰησοῦς [λέγει]· Ἀμὴν ὑμῖν λέγω, ὃς ἂν ἀφῇ τὰ ἴδια καὶ γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ χρήματα ἕνεκεν ἐμοῦ καὶ ἕνεκεν τοῦ εὐαγγελίου, ἀπολήψεται ἑκατονταπλασίονα. νῦν [δὲ] ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἀγροὺς καὶ χρήματα καὶ οἰκίας καὶ ἀδελφούς ἔχειν μετὰ διωγμῶν εἰς ποῦ; ἐν δὲ τῷ ἐρχομένῳ ζωῇ (sic) ἐστὶν αἰώνιος. 30 οἰκίας . . . αἰώνιον] ὃς δὲ ἀφήκεν οἰκίαν καὶ ἀδελφὰς καὶ ἀδελφούς καὶ μητέρα (sic W) καὶ τέκνα [καὶ ἀγροὺς] μετὰ διωγμοῦ (διωγμῶν) ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωῇ αἰώνιον λήψεται D 2L (vt. a<sup>b</sup> 112) : καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζωῇ αἰώνιον [κληρονομήσει] N\* 2L (vt. k<sup>c</sup>)

οὕτω δέ ἐστιν ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ γενέσθαι μέγας ἐν ὑμῖν, ἔσται  
 διάκονος ὑμῶν· καὶ ὃς ἂν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται πάντων 44  
 δοῦλος· καὶ γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ 45  
 διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεριχὼ· καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἀπὸ Ἱεριχὼ, 46  
 καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ ὄχλου ἱκανοῦ, ὁ υἱὸς Τιμαίου Βαρτίμαιος,  
 τυφλὸς προσαίτης, ἐκάθητο παρὰ τὴν ὁδόν. καὶ ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς 47  
 ὁ Ναζαρηνὸς ἐστιν ἤρξατο κρᾶζειν καὶ λέγειν, Ὁ υἱὸς Δαβίδ, Ἰησοῦ,  
 ἐλέησόν με. καὶ ἐπετίμων αὐτῷ πολλοί, ἵνα σιωπήσῃ· ὁ δὲ πολλῷ 48  
 μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαβίδ, ἐλέησόν με. καὶ στὰς ὁ Ἰησοῦς εἶπε, 49  
 Φωνήσατε αὐτόν. καὶ φωνοῦσι τὸν τυφλὸν λέγοντες αὐτῷ, Θάρσει·  
 ἔγχειται, φωνεῖ σε. ὁ δὲ ἀποβαλὼν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀναπηδήσας ἦλθε 50  
 πρὸς τὸν Ἰησοῦν. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Τί θέλεις 51  
 ποιήσω σοί; ὁ δὲ τυφλὸς εἶπεν αὐτῷ, Ῥαββονί, ἵνα ἀναβλέψω. ὁ δὲ 52  
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ εὐθέως ἀνέ-  
 βλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ ἐν τῇ ὁδῷ.

Καὶ ὅτε ἐγγίζουσιν εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν, πρὸς II  
 τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει 2  
 αὐτοῖς, Ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην τὴν κατέναντι ὑμῶν· καὶ εὐθέως εἰσπο-  
 ρευόμενοι εἰς αὐτὴν εὐρήσετε πῶλον δεδεμένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς οὐπω  
 ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσατε αὐτόν καὶ φέρετε. καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, 3  
 Τί ποιεῖτε τοῦτο; εἶπατε, Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει· καὶ εὐθέως  
 αὐτόν ἀποστέλλει πάλιν ὧδε. καὶ ἀπῆλθον, καὶ εὔρον πῶλον δεδε- 4  
 μένον πρὸς τὴν θύραν ἔξω ἐπὶ τοῦ ἀμφοδίου, καὶ λύνουσιν αὐτόν. καὶ 5  
 τινες τῶν ἐκεῖ ἐστηκότων ἔλεγον αὐτοῖς, Τί ποιεῖτε λύνοντες τὸν πῶλον;  
 οἱ δὲ εἶπον αὐτοῖς καθὼς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· καὶ ἀφήκαν αὐτούς. καὶ 6  
 φέρουσι τὸν πῶλον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐπιβάλλουσιν αὐτῷ τὰ ἱμάτια 7  
 αὐτῶν, καὶ ἐκάθισεν ἐπ' αὐτόν. πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἔστρωσαν 8

<sup>50</sup> ἀποβαλὼν] ἐπιβαλὼν 565 S (vt.<sup>s</sup>) Efh <sup>51</sup> Ῥαββο[υ]ν[ε]ί] κύριε ραββεῖ  
 D B<sup>1</sup> (vt.<sup>a b ff2</sup>): ραββεῖ 38 L (vt.<sup>k</sup>) S (vg.) E (boh. <sup>cod.</sup>)

II. <sup>1</sup> εἰς Βηθφαγὴ [καὶ] [εἰς] Βηθανίαν N A B C W Θ Π 13 &c. ω S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.)  
 E E A Efh Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>: [καὶ] εἰς Βηθανίαν D 700 L Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub>: εἰς Βηθφαγὴ Ψ <sup>3</sup> τί  
 ποιεῖτε τοῦτο N A B C L Π Ψ ω S (vg. hl.) E E Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>: τί ποιεῖτε 245 L (vt.<sup>k al.</sup>  
 vg.) Efh: τί λύετε τὸν πῶλον D Θ 13 &c. 28 565 700 1071 L (vt.) A Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> (cf.  
 Lc. xix. 31): τί W 1 &c. al. pauc. S (vt.<sup>s</sup>) E (cf. Mt. xxi. 3) ἀποστελεῖ (uel  
 ἀποστέλλει) (sine additam.) A C<sup>2</sup> W Ψ 1 &c. 13 &c. ω L S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) E (sah. <sup>cod.</sup>  
 boh.) A E Efh: add. πάλιν (sed non eodem loco omnes) N B C\* D L Δ Θ Π E  
 (sah. <sup>cod.</sup>) Orig.

9 εἰς τὴν ὁδόν· ἄλλοι δὲ στιβάδας, κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν. καὶ οἱ προά-  
 γοντες καὶ οἱ ἀκολουθοῦντες ἔκραζον, Ὡσαννά· εὐλογημένος ὁ ἐρχό-  
 10 μενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· εὐλογημένη ἡ ἐρχομένη βασιλεία τοῦ πατρὸς  
 ἡμῶν Δαβὶδ· Ὡσαννά ἐν τοῖς ὑψίστοις.

11 Καὶ εἰσῆλθεν εἰς Ἱεροσόλυμα εἰς τὸ ἱερόν· καὶ περιβλεψάμενος  
 πάντα, ὀψίας ἤδη οὔσης τῆς ὥρας, ἐξῆλθεν εἰς Βηθανίαν μετὰ τῶν  
 δώδεκα.

12 Καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξελθόντων αὐτῶν ἀπὸ Βηθανίας, ἐπείνασε. καὶ  
 13 ἰδὼν συκὴν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσιν φύλλα ἦλθεν εἰ ἄρα εὐρήσει τι ἐν  
 αὐτῇ· καὶ ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὔρεν εἰ μὴ φύλλα· ὁ γὰρ καιρὸς οὐκ  
 14 ἦν σύκων. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ, Μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα  
 μηδεὶς καρπὸν φάγοι. καὶ ἤκουον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

15 Καὶ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερόν ἤρξατο  
 ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας καὶ τοὺς ἀγοράζοντας ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ τὰς  
 τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν καὶ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων τὰς περι-  
 16 στερὰς κατέστρεψε· καὶ οὐκ ἤφιεν ἵνα τις διενέγκῃ σκευὸς διὰ τοῦ ἱεροῦ.  
 17 καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Οὐ γέγραπται ὅτι Ὁ οἶκός μου οἶκος  
 προσευχῆς κληθήσεται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν; ὑμεῖς δὲ πεποιήκατε αὐτὸν  
 18 σπήλαιον ληστῶν. καὶ ἤκουσαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, καὶ  
 ἐζήτουν πῶς αὐτὸν ἀπολέσουσιν· ἐφοβοῦντο γὰρ αὐτόν· πᾶς γὰρ ὁ  
 ὄχλος ἐξεπλήσseto ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ.

19 Καὶ ὅταν ὀψὲ ἐγένετο, <sup>ε</sup> ἐξεπορεύετο ἔξω τῆς πόλεως.

20 Καὶ παραπορευόμενοι πρῶτ' εἶδον τὴν συκὴν ἐξηραμμένην ἐκ ῥιζῶν·  
 21 καὶ ἀναμνησθεὶς ὁ Πέτρος λέγει αὐτῷ, Ῥαββί, ἶδε, ἡ συκὴ ἣν κατη-  
 22 ράσω ἐξήρανται. καὶ ἀποκριθεὶς Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Ἐχετε πίστιν  
 23 Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, Ἀρθητι, καὶ  
 βλῆθητι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ μὴ διακριθῇ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἀλλὰ  
 24 πιστεύῃ ὅτι ὃ λαλεῖ γίνεται, ἔσται αὐτῷ. διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, πάντα  
 ὅσα προσεύχεσθε καὶ αἰτεῖσθε, πιστεύετε ὅτι ἐλάβετε, καὶ ἔσται ὑμῖν.

<sup>ε</sup> ἐξεπορεύοντο

<sup>8</sup> στιβάδας κόψαντες ἐκ τῶν ἀγρῶν NB (C) L Δ Ψ E (sah., boh. <sup>cod. l.</sup>) E<sup>th</sup> <sup>cod.</sup> Orig. : στοιβάδας (στιβάδας) ἔκοπτον ἐκ τῶν δένδρων καὶ ἐστρώννουν A D N Θ Π I &c. 13 &c. ω L S (vg. hl.) A E E<sup>th</sup> : ab ἄλλοι δὲ usque ad finem uersus omnino om. W Θ 28 S (vt.<sup>s</sup>) : lectiones conflavit E (boh.) <sup>10</sup> ὡσαννά] εἰρήνη W 700 S (vt.<sup>s</sup>) E<sup>re</sup> Orig. <sup>2</sup> <sup>18</sup> ὄχλος] λαὸς O 700 L (vt.<sup>k</sup>) S (vt.<sup>s</sup> vg.) Orig. <sup>2</sup> <sup>19</sup> ἐξεπορεύετο NC D N Θ 13 &c. ω L S (vt.<sup>s</sup> hl.) E E<sup>re</sup> E<sup>th</sup> : ἐξεπορεύοντο A B W Δ Π Ψ 28 124 565 700 1071 al. L (vt.<sup>cl</sup>) S (vg. hl. <sup>ms</sup>) A E<sup>re</sup>



καὶ ὅταν στήκητε προσευχόμενοι, ἀφίετε εἴ τι ἔχετε κατὰ τινος, ἵνα 25  
καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφή ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν.<sup>f</sup>

Καὶ ἔρχονται πάλιν εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ ἐν τῷ ἱερῷ περιπατοῦντος 27  
αὐτοῦ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ πρεσ-  
βύτεροι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, Ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς σοι 28  
τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔδωκεν ἵνα ταῦτα ποιῇς; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς, 29  
Ἐπερωτήσω ὑμᾶς ἓνα λόγον, καὶ ἀποκρίθητέ μοι, καὶ ἔρῳ ὑμῖν ἐν ποίᾳ  
ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. τὸ βάπτισμα τὸ Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ 30  
ἀνθρώπων; ἀποκρίθητέ μοι. καὶ διελογίζοντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες, 31  
Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐρανοῦ, ἔρεῖ, Διατί οὖν οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ;  
ἀλλὰ εἴπωμεν, Ἐξ ἀνθρώπων, —ἐφοβοῦντο τὸν λαόν· ἅπαντες γὰρ 32  
εἶχον τὸν Ἰωάννην ὄντως ὅτι προφήτης ἦν. καὶ ἀποκριθέντες τῷ Ἰησοῦ 33  
λέγουσιν, Οὐκ οἶδαμεν. καὶ ὁ Ἰησοῦς λέγει αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω  
ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ.

Καὶ ἤρξατο αὐτοῖς ἐν παραβολαῖς λαλεῖν· Ἀμπελῶνα ἐφύτευσεν 12  
ἄνθρωπος, καὶ περιέθηκε φραγμόν, καὶ ὥρυξεν ὑπολήνιοι, καὶ ὤκοδό-  
μησε πύργον, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε. καὶ ἀπέ- 2  
στειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς τῷ καιρῷ δοῦλον, ἵνα παρὰ τῶν γεωργῶν  
λάβῃ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ ἀμπελῶνος· καὶ λαβόντες αὐτὸν ἔδειραν, 3  
καὶ ἀπέστειλαν κενόν. καὶ πάλιν ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς ἄλλον δοῦλον· 4  
καὶ ἐκεῖνον ἐκεφαλίωσαν, καὶ ἠτίμασαν. καὶ ἄλλον ἀπέστειλε· καὶ ἐκεῖνον 5  
ἀπέκτειναν· καὶ πολλοὺς ἄλλους, τοὺς μὲν δέροντες, τοὺς δὲ ἀποκτείν-  
οντες. ἔτι ἓνα εἶχεν, υἱὸν ἀγαπητόν· ἀπέστειλεν αὐτὸν ἔσχατον πρὸς 6  
αὐτοὺς λέγων ὅτι Ἐντραπήσονται τὸν υἱόν μου. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ 7  
εἶπον πρὸς ἑαυτοὺς ὅτι Οὗτός ἐστιν ὁ κληρονόμος· δεῦτε, ἀποκτείνωμεν  
αὐτόν, καὶ ἡμῶν ἔσται ἡ κληρονομία. καὶ λαβόντες ἀπέκτειναν αὐτόν, 8  
καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. τί οὖν ποιήσῃ ὁ κύριος τοῦ 9  
ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς, καὶ δώσει τὸν ἀμ-  
πελῶνα ἄλλοις. οὐδὲ τὴν γραφὴν ταύτην ἀνέγνωτε, Λίθον ὃν ἀπεδοκί- 10  
μασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας· παρὰ Κυ- 11

<sup>f</sup> add. uer. 26 εἰ δὲ ὑμεῖς οὐκ ἀφίετε, οὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀφήσει τὰ  
παραπτώματα ὑμῶν. <sup>g</sup> ἀνθρώπων;

<sup>28</sup> uersum exhibent A C D N Θ Π 13 &c. ω ℒ (vt. <sup>a b</sup> plen. vg.) ™ (vg. hl.) Cyr. 2  
(ex Mt. vi. 15): om. N B L W Δ Ψ 157 700 al. pauc. ℒ (vt. <sup>k 1</sup>) ™ (vt. <sup>s</sup>) E A Eth Ee  
<sup>32</sup> post ἀνθρώπων signum interrog. potest addi (ut in Π 1 &c.) εἶχον] εἶχουσαν 28:  
ἠδεισαν D W Θ 565 ℒ (vt.) A Ee: οἶδασι 700



- 12 ρίον ἐγένετο αὕτη, καὶ ἔστι θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν; καὶ ἐζητοῦν  
αὐτὸν κρατῆσαι, καὶ ἐφοβήθησαν τὸν ὄχλον· ἔγνωσαν γὰρ ὅτι πρὸς  
αὐτοὺς τὴν παραβολὴν εἶπε· καὶ ἀφέντες αὐτὸν ἀπῆλθον.
- 13 Καὶ ἀποστέλλουσι πρὸς αὐτόν τινας τῶν Φαρισαίων καὶ τῶν Ἑρω-  
14 διανῶν, ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι λόγῳ. καὶ ἐλθόντες λέγουσιν αὐτῷ, Διδά-  
σκαλε, οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς εἶ, καὶ οὐ μέλει σοι περὶ οὐδενός· οὐ γὰρ  
βλέπεις εἰς πρόσωπον ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐπ' ἀληθείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ  
15 διδάσκεις. ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δοῦναι; ἢ οὐ; δῶμεν; ἢ μὴ δῶμεν;  
ὁ δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὴν ὑπόκρισιν εἶπεν αὐτοῖς, Τί με πειράζετε; φέρετέ  
16 μοι δηνάριον, ἵνα ἴδω. οἱ δὲ ἤνεγκαν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνος ἡ εἰκὼν  
17 αὕτη καὶ ἡ ἐπιγραφή; οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Καίσαρος. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν  
αὐτοῖς, Τὰ Καίσαρος ἀπόδοτε Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ. καὶ  
ἐξεθαύμαζον ἐπ' αὐτῷ.
- 18 Καὶ ἔρχονται Σαδδουκαῖοι πρὸς αὐτόν, οἵτινες λέγουσιν ἀνάστασιν  
19 μὴ εἶναι, καὶ ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν  
ἡμῖν ὅτι Ἐάν τινας ἀδελφὸς ἀποθάνῃ, καὶ καταλίπῃ γυναῖκα, καὶ μὴ  
ἀφῇ τέκνον, ἵνα λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἐξα-  
20 ναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος  
21 ἔλαβε γυναῖκα, καὶ ἀποθνήσκων οὐκ ἀφῆκε σπέρμα· καὶ ὁ δεῦτερος ἔλα-  
βεν αὐτήν, καὶ ἀπέθανε μὴ καταλιπὼν σπέρμα· καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως·  
22 καὶ οἱ ἑπτὰ οὐκ ἀφῆκαν σπέρμα. ἔσχατον πάντων καὶ ἡ γυνὴ ἀπέ-  
23 θανεν. ἐν τῇ ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἑπτὰ ἔσχον  
24 αὐτήν γυναῖκα. ἔφη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐ διὰ τοῦτο πλανᾶσθε, μὴ  
25 εἰδότες τὰς γραφάς, μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ; ὅταν γὰρ ἐκ νεκρῶν  
ἀναστῶσιν, οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε γαμίσκονται, ἀλλ' εἰσὶν ὡς ἄγγελοι  
26 ἐν τοῖς οὐρανοῖς. περὶ δὲ τῶν νεκρῶν, ὅτι ἐγείρονται, οὐκ ἀνέγνωτε  
ἐν τῇ βίβλῳ Μωσέως, ἐπὶ τῆς βάτου, πῶς εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς λέγων,  
27 Ἐγὼ ὁ Θεὸς Ἀβραάμ, καὶ Θεὸς Ἰσαάκ, καὶ Θεὸς Ἰακώβ; οὐκ ἔστι  
Θεὸς νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πολὺ πλανᾶσθε.
- 28 Καὶ προσελθὼν εἰς τῶν γραμματέων, ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων,  
εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη, ἐπηρώτησεν αὐτόν, Ποία ἐστὶν ἐν-  
29 πολὴ πρώτη πάντων; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πρώτη ἐστίν, Ἄκουε,

12. 14 κῆνσον] ἐπικεφάλαιον D Θ 124 565 1071 ℒ (vt.<sup>k</sup>) ℑ (vt.<sup>s</sup> vg.) 22 ἀπέθανεν]  
add. sine filiis: cui remanet mulier munda? ℒ (vt.<sup>k</sup>, <sup>ssm</sup>. c) 23 ἐν τῇ ἀναστάσει]  
add. ὅταν ἀναστῶσιν A W Π Ω ℒ (vt.<sup>a</sup>, <sup>u</sup>, <sup>l</sup>. vg.) ℑ (vt.<sup>s</sup> hl.) ℑ C: habent ὅταν οὖν ἀνα-  
στῶσιν ἐν τῇ ἀναστάσει (C) 13 &c.: habet ἔαν οὖν ἀναστῶσιν [ἐκ νεκρῶν] E<sup>th</sup> (ex u. 25)

Ἰσραήλ· Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν Κύριος εἰς ἐστί· καὶ ἀγαπήσεις Κύριον 30  
τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου,  
καὶ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου. δευτέρα 31  
αὕτη, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς σεαυτόν. μείζων τούτων ἄλλη  
ἐντολὴ οὐκ ἔστι. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γραμματεὺς, Καλῶς, διδάσκαλε, 32  
ἐπ' ἀληθείας εἶπας, ὅτι εἰς ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· καὶ 33  
τὸ ἀγαπᾶν αὐτὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, καὶ ἐξ ὅλης τῆς συνέσεως, καὶ  
ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος, καὶ τὸ ἀγαπᾶν τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν, περισ-  
σότερόν ἐστι πάντων τῶν ὀλοκαυτωμάτων καὶ τῶν θυσιῶν. καὶ ὁ 34  
Ἰησοῦς, ἰδὼν αὐτὸν ὅτι νουνεχῶς ἀπεκρίθη, εἶπεν αὐτῷ, Οὐ μακρὰν  
εἶ ἀπὸ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. καὶ οὐδεὶς οὐκέτι ἐτόλμα αὐτὸν  
ἐπερωτῆσαι.

Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς ἔλεγε, διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ, Πῶς λέ- 35  
γουσιν οἱ γραμματεῖς ὅτι ὁ Χριστὸς υἱὸς ἐστι Δαβίδ; αὐτὸς Δαβίδ 36  
εἶπεν ἐν τῷ Πνεύματι τῷ Ἁγίῳ, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου  
ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου.  
αὐτὸς Δαβίδ λέγει αὐτὸν κύριον· καὶ πόθεν υἱὸς αὐτοῦ ἐστι; καὶ ὁ 37  
πολὺς ὄχλος ἤκουεν αὐτοῦ ἡδέως.

Καὶ ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ ἔλεγε, Βλέπετε ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν 38  
θελόντων ἐν στολαῖς περιπατεῖν καὶ ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ 39  
πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις·  
οἱ κατεσθίοντες τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευ- 40  
χόμενοι, οὗτοι λήψονται περισσώτερον κρίμα.

Καὶ καθίσας κατέναντι τοῦ γαζοφυλακίου ἐθεώρει πῶς ὁ ὄχλος βάλ- 41  
λει χαλκὸν εἰς τὸ γαζοφυλάκιον, καὶ πολλοὶ πλούσιοι ἔβαλλον πολλὰ.  
καὶ ἔλθοῦσα μία χήρα πτωχὴ ἔβαλε λεπτὰ δύο, ὃ ἐστι κοδράντης. καὶ 42  
προσκαλεσάμενος τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 43  
ὅτι ἡ χήρα αὕτη ἢ πτωχὴ πλείον πάντων ἔβαλε τῶν βαλλόντων εἰς  
τὸ γαζοφυλάκιον· πάντες γὰρ ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον, 44  
αὕτη δὲ ἐκ τῆς ὑστερήσεως αὐτῆς πάντα ὅσα εἶχεν ἔβαλεν, ὅλον τὸν  
βίον αὐτῆς.

<sup>h</sup> ὑποκάτω

<sup>36</sup> ὑποπόδιον] ὑποκάτω B D W Ψ 28 S (vt.<sup>s</sup>) E (= Mt. xxii. 44) <sup>28</sup> στολαῖς] στολαῖς S (vt.<sup>s</sup>) <sup>40</sup> χηρῶν] add. καὶ ὀρφανῶν D W 13 &c. 28 565 L (vt.<sup>a b al.</sup>) S (pal.) <sup>41</sup> καθίσας] ἐστὼς W Θ 1 &c. 13 &c. 28 565 S (vt.<sup>s</sup> hl.<sup>ms</sup>) A Orig. 2

- 13 Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ ἐκ τοῦ ἱεροῦ λέγει αὐτῷ εἰς τῶν μαθητῶν  
 2 αὐτοῦ, Διδάσκαλε, ἴδε, ποταποὶ λίθοι καὶ ποταπαὶ οἰκοδομαί. καὶ ὁ  
 Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Βλέπεις ταύτας τὰς μεγάλας οἰκοδομάς; οὐ μὴ  
 ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθῇ.
- 3 Καὶ καθημένου αὐτοῦ εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν κατέναντι τοῦ ἱεροῦ  
 ἐπηρώτα αὐτὸν κατ' ἰδίαν Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀν-  
 4 δρέας, Εἰπὲ ἡμῖν, πότε ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον ὅταν μέλλῃ  
 5 ταῦτα συντελεῖσθαι πάντα; ὁ δὲ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν, Βλέ-  
 6 πετε μὴ τις ὑμᾶς πλανήσῃ. πολλοὶ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου  
 7 λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι, καὶ πολλοὺς πλανήσουσιν. ὅταν δὲ ἀκούσῃτε  
 πολέμους καὶ ἀκοὰς πολέμων, μὴ θροεῖσθε· δεῖ γενέσθαι· ἀλλ' οὕτω  
 8 τὸ τέλος. ἐγερθήσεται γὰρ ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ βασι-  
 λεῖαν· ἔσονται σεισμοὶ κατὰ τόπους· ἔσονται λιμοί· ἀρχὴ ὧδίνων  
 ταῦτα.
- 9 Βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς· παραδώσουσι γὰρ ὑμᾶς εἰς συνέδρια, καὶ  
 εἰς συναγωγὰς δαρήσεσθε, καὶ ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων σταθήσεσθε  
 10 ἕνεκεν ἐμοῦ, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς· καὶ εἰς πάντα τὰ ἔθνη δεῖ πρῶτον  
 11 κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον. καὶ ὅταν ἄγωσιν ὑμᾶς παραδιδόντες, μὴ  
 προμεριμνᾶτε τί λαλήσητε· ἀλλ' ὃ ἂν δοθῇ ὑμῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ,  
 τοῦτο λαλεῖτε· οὐ γάρ ἐστε ὑμεῖς οἱ λαλοῦντες, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ  
 12 Ἅγιον. καὶ παραδώσει ἀδελφὸς ἀδελφὸν εἰς θάνατον, καὶ πατὴρ  
 τέκνον· καὶ ἐπαναστήσονται τέκνα ἐπὶ γονεῖς, καὶ θανατώσουσιν αὐ-  
 13 τούς· καὶ ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· ὁ δὲ ὑπο-  
 μέINAS εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται.
- 14 Ὅταν δὲ ἴδῃτε τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρμηώσεως ἐστηκότα ὅπου οὐ δεῖ  
 (ὁ ἀναγινώσκων νοεῖτω), τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτωσαν εἰς τὰ ὄρη·  
 15 ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ δώματος μὴ καταβάτω, μηδὲ εἰσελθέτω ἅραί τι ἐκ τῆς  
 16 οἰκίας αὐτοῦ· καὶ ὁ εἰς τὸν ἀγρὸν μὴ ἐπιστρεψάτω εἰς τὰ ὀπίσω ἅραι  
 17 τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ. οὐαὶ δὲ ταῖς ἐν γαστρὶ ἐχούσαις καὶ ταῖς θηλα-  
 18 ζούσαις ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις· προσεύχεσθε δὲ ἵνα μὴ γένηται χει-  
 19 μῶνος· ἔσονται γὰρ αἱ ἡμέραι ἐκείναι θλίψεις, οἷα οὐ γέγονε τοιαύτη  
 ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως ἧς ἔκτισεν ὁ Θεὸς ἕως τοῦ νῦν, καὶ οὐ μὴ γένηται·

13. <sup>2</sup> καταλυθῇ] *add.* κ. λ. διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλος ἀναστήσεται (ἐγερθήσεται)  
 (ἐγερῶ αὐτὸν) ἄνευ χειρῶν D W L (vt.) Cyr. (cx xiv. 58, Ioh. ii. 19) <sup>8</sup> λιμοί  
 (λοιμοί Θ)] *add.* καὶ ταραχαί A W Θ Π 13 & c. ω L (vt. <sup>a</sup> 9) S (vt. <sup>s</sup> vg. hl.) A Orig. <sup>1st</sup>.

καὶ εἰ μὴ Κύριος ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας, οὐκ ἂν ἐσώθη πᾶσα σάρξ· 20  
ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς, οὓς ἐξελέξατο, ἐκολόβωσε τὰς ἡμέρας. καὶ 21  
τότε ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ, Ἰδοὺ, ὧδε ὁ Χριστός, ἢ Ἰδοὺ, ἐκεῖ, μὴ πιστεύ-  
σητε· ἐγερεθήσονται γὰρ ψευδόχριστοι καὶ ψευδοπροφήται, καὶ δώσουσι 22  
σημεῖα καὶ τέρατα, πρὸς τὸ ἀποπλανᾶν, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐκλεκτοὺς.  
ὁμοίως δὲ βλέπετε· Ἰδοὺ, προεῖρηκα ὑμῖν πάντα. 23

Ἄλλ' ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις, μετὰ τὴν θλίψιν ἐκείνην, ὃ ἥλιος 24  
σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς, καὶ οἱ ἀστέρες 25  
ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς  
σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον 26  
ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης. καὶ τότε ἀποστελεῖ 27  
τοὺς ἀγγέλους, καὶ ἐπισυναγάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ ἐκ τῶν τεσσάρων  
ἀνέμων, ἀπ' ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

Ἀπὸ δὲ τῆς συκῆς μάθετε τὴν παραβολήν· ὅταν αὐτῆς ἦδη ὁ κλά- 28  
δος ἀπαλὸς γένηται, καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα, γινώσκετε ὅτι ἐγγὺς τὸ  
θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ταῦτα ἴδητε γινόμενα, γινώσκετε 29  
ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἐπὶ θύραις· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡ γενεὰ 30  
αὕτη, μέχρις οὗ ταῦτα πάντα γένηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύ- 31  
σονται· οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι. περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης 32  
ἢ τῆς ὥρας οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ, οἰδὲ ὁ υἱός, εἰ  
μὴ ὁ πατήρ. βλέπετε, ἀγρυπνεῖτε<sup>ι</sup> καὶ προσεύχεσθε· οὐκ οἴδατε γὰρ 33  
πότε ὁ καιρὸς ἐστίν. ὥς ἄνθρωπος ἀπόδημος, ἀφείλς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, 34  
καὶ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν, ἐκάστω τὸ ἔργον αὐτοῦ, καὶ τῷ  
θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. γρηγορεῖτε οὖν· οὐκ οἴδατε γὰρ πότε 35  
ὁ κύριος τῆς οἰκίας ἔρχεται, ἢ ὀψέ, ἢ μεσονυκτίου, ἢ ἀλεκτοροφωνίας, ἢ  
πρωῖ· μὴ ἐλθὼν ἐξαίφνης εὕρῃ ὑμᾶς καθεύδοντας. ὁ δὲ ὑμῖν λέγει, 36  
πᾶσι λέγω, γρηγορεῖτε. 37

Ἦν δὲ τὸ πάσχα καὶ τὰ ἄζυμα μετὰ δύο ἡμέρας· καὶ ἐζήτουν οἱ ἁρ- 14  
χιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς, πῶς αὐτὸν ἐν δόλῳ κρατήσαντες ἀποκτείνω-  
σιν· ἔλεγον γάρ, Μὴ ἐν τῇ ἑορτῇ, μήποτε θόρυβος ἔσται τοῦ λαοῦ. 2

Καὶ ὅντος αὐτοῦ ἐν Βηθανίᾳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, κατα- 3  
κειμένου αὐτοῦ ἦλθε γυνὴ ἔχουσα ἀλάβαστρον μύρου νάρδου πιστικῆς

<sup>ι</sup> *οι.* καὶ προσεύχεσθε

<sup>33</sup> καὶ προσεύχεσθε N A C L W Θ Π Ψ 0116 I &c. 13 &c. 28 ω 1 (vt.<sup>ff21 al.</sup> vg.)  
S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) C A G h Diat. : *οι.* B D 122 1 (vt.<sup>k a c</sup>)

πολυτελοῦς· συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον κατέχευεν αὐτοῦ τῆς κεφαλῆς.  
 4 ἦσαν δέ τινες ἀγανακτοῦντες πρὸς ἑαυτοὺς, Εἰς τί ἡ ἀπώλεια αὕτη τοῦ  
 5 μύρου γέγονεν; ἡδύνατο γὰρ τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι ἐπάνω τρια-  
 κοσίων δηναρίων, καὶ δοθῆναι τοῖς πτωχοῖς. καὶ ἐνεβριμῶντο αὐτῇ.  
 6 ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐφετε αὐτήν· τί αὐτῇ κόπους παρέχετε; καλὸν  
 7 ἔργον εἰργάσατο ἐν ἐμοί. πάντοτε γὰρ τοὺς πτωχοὺς ἔχετε μεθ' ἑαυ-  
 8 τῶν, καὶ ὅταν θέλητε, δύνασθε αὐτοὺς εὖ ποιῆσαι, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε  
 9 ἔχετε. ὃ ἔσχεν, ἐποίησε· προέλαβε μυρίσαι μου τὸ σῶμα εἰς τὸν  
 9 ἐνταφιασμὸν· ἀμὴν δὲ λέγω ὑμῖν, ὅπου ἂν κηρυχθῇ τὸ εὐαγγέλιον  
 εἰς ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ὃ ἐποίησεν αὕτη λαληθήσεται εἰς μνημόσυ-  
 νον αὐτῆς.

10 Καὶ ὁ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ὁ εἷς τῶν δώδεκα, ἀπῆλθε πρὸς τοὺς  
 11 ἀρχιερεῖς, ἵνα παραδῶ αὐτὸν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐχάρησαν, καὶ  
 ἐπηγγείλαντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξήτει πῶς εὐκαίρως αὐτὸν  
 παραδῶ.

12 Καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τῶν ἀζύμων, ὅτε τὸ πάσχα ἔθουον, λέγουσιν  
 αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, Ποῦ θέλεις ἀπελθόντες ἐτοιμάσωμεν ἵνα φάγῃς  
 13 τὸ πάσχα; καὶ ἀποστέλλει δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ λέγει αὐτοῖς,  
 Ὑπάγετε εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἀπαντήσῃ ὑμῖν ἄνθρωπος κεράμιον ὕδα-  
 14 τος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ, καὶ ὅπου ἔαν εἰσέλθῃ, εἴπατε τῷ  
 15 οἰκοδεσπότῃ ὅτι Ὁ διδάσκαλος λέγει, Ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμά μου, ὅπου  
 15 τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγω; καὶ αὐτὸς ὑμῖν δείξει ἀνώ-  
 16 γεον μέγα ἐστρωμένον ἑτοιμον· καὶ ἐκεῖ ἐτοιμάσατε ἡμῖν. καὶ ἐξήλθον  
 οἱ μαθηταί, καὶ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, καὶ εὑρον καθὼς εἶπεν αὐτοῖς·  
 καὶ ἡτοίμασαν τὸ πάσχα.

17 Καὶ ὀψίας γενομένης ἔρχεται μετὰ τῶν δώδεκα. καὶ ἀνακειμένων  
 18 αὐτῶν καὶ ἐσθιόντων εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν  
 19 παραδώσει με, ὁ ἐσθίων μετ' ἐμοῦ. ἡρξάντο λυπεῖσθαι, καὶ λέγειν αὐ-  
 20 τῷ εἰς καθ' εἰς, Μὴ τι ἐγώ; ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Εἷς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ  
 21 ἐμβαπτόμενος μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώ-  
 που ὑπάγει, καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ· οὐαὶ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκεῖνῳ,  
 δι' οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται· καλὸν ἦν αὐτῷ, εἰ οὐκ ἐγεν-  
 νήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος.

14. 4 ἦσαν δέ . . . ἑαυτοῦς] οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ διεπονοῦντο καὶ ἔλεγον (*sim.*) D  
 W 565 B (vt.<sup>af21</sup>) (S (vg.)) A<sup>s</sup> sic legunt ὃ ἐποίησεν αὕτη πρὸς ἐνταφια-  
 σμόν μου ἐποίησε· προλαβοῦσα γὰρ ἐμύρίσε μου τὸ σῶμα S (vt.<sup>s</sup>) Diod.



Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν λαβὼν ἄρτον εὐλογήσας ἔκλασε, καὶ ἔδωκεν 22  
αὐτοῖς, καὶ εἶπε, Λάβετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν ποτή- 23  
ριον εὐχαριστήσας ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἔπιον ἐξ αὐτοῦ πάντες· καὶ εἶπεν 24  
αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τῆς <sup>k</sup> διαθήκης τὸ ὑπὲρ πολλῶν ἐκ-  
χυνόμενον. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐκέτι οὐ μὴ πῖω ἐκ τοῦ γεννήματος 25  
τῆς ἀμπέλου, ἕως τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὅταν αὐτὸ πίνω καινὸν ἐν τῇ  
βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὑμνήσαντες ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν. 26

Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς ὅτι Πάντες σκανδαλισθήσεσθε· ὅτι 27  
γέγραπται, Πατάξω τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα.  
ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με προάξω ὑμᾶς εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ὁ δὲ 28  
Πέτρος ἔφη αὐτῷ, Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται, ἀλλ' οὐκ ἐγώ. 29  
καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν λέγω σοι, ὅτι σὺ σήμερον ταύτῃ τῇ 30  
νυκτί, πρὶν ἢ δις ἀλέκτορα φωνῆσαι, τρίς ἀπαρνήσῃ με. ὁ δὲ ἔκπε- 31  
ρισσῶς ἐλάλει, Ἐάν με δέῃ συναποθανεῖν σοι, οὐ μὴ σε ἀπαρνήσομαι.  
ὥσαύτως δὲ καὶ πάντες ἔλεγον.

Καὶ ἔρχονται εἰς χωρίον οὗ τὸ ὄνομα Γεθσημανῆ· καὶ λέγει τοῖς 32  
μαθηταῖς αὐτοῦ, Καθίσατε ὧδε, ἕως προσεύξωμαι. καὶ παραλαμβάνει 33  
τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην μεθ' ἑαυτοῦ, καὶ ἤρξατο  
ἐκθαμβεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν. καὶ λέγει αὐτοῖς, Περίλυπός ἐστιν ἡ 34  
ψυχὴ μου ἕως θανάτου· μείνατε ὧδε καὶ γρηγορεῖτε. καὶ προελθὼν 35  
μικρὸν ἔπιπτεν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ προσηύχετο, ἵνα, εἰ δυνατόν ἐστι,  
παρέλθῃ ἀπ' αὐτοῦ ἡ ὥρα, καὶ ἔλεγεν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ, πάντα δυνατά 36  
σοι· παρένεγκε τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ τοῦτο· ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω, ἀλλὰ  
τί σύ. καὶ ἔρχεται καὶ εὐρίσκει αὐτοὺς καθεύδοντας, καὶ λέγει τῷ 37  
Πέτρῳ, Σίμων, καθεύδεις; οὐκ ἴσχυσας μίαν ὥραν γρηγορῆσαι; <sup>l</sup> γρη- 38  
γορεῖτε καὶ προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθῃτε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν  
πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής. καὶ πάλιν ἀπελθὼν προσηύ- 39  
ξατο τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών. καὶ πάλιν ἐλθὼν εὗρεν αὐτοὺς καθεύ- 40

<sup>k</sup> add. καινῆς

<sup>l</sup> γρηγορεῖτε, καὶ προσεύχεσθε ἵνα

<sup>23</sup> ποτήριον (*absque artic.*) N B C D L O I I 6 X Y Δ Θ Σ Ψ I &c. 13 &c. I I 28 174 700  
al. S (vt.<sup>s</sup>) E A: τὸ ποτήριον A W Π Ω <sup>24</sup> καινῆς A Π 13 &c. ω I S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.  
E (sah. <sup>cod.</sup>) A: om. N B C D L W Θ Ψ 565 I (vt.<sup>k</sup> I 2) E (sah. <sup>cod.</sup> boh.) <sup>25</sup> πῖω  
προσθῶ (-μεν Θ) πῖεῖν D Θ 565 I (vt.<sup>a</sup> I) A <sup>30</sup> σήμερον om. DS Θ 13 &c. 565  
700 I (vt.<sup>a</sup> al.) E (sah. <sup>cod.</sup>) A (ut Mt. xxvi. 34) δις om. N C\* D W al. pauc. I  
(vt.<sup>ak</sup> al.) E (sah. <sup>cod.</sup>) A E th. cum cet. euu.) <sup>38</sup> punctum post γρηγ., et non post  
προσεύχ. *potest legi* <sup>39</sup> τὸν αὐτὸν λόγον εἰπών om. D I (vt.<sup>abk</sup> al.)



δοντας, ἦσαν γὰρ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν καταβαρυνόμενοι· καὶ οὐκ ᾔδεισαν  
 41 τί αὐτῷ ἀποκριθῶσι. καὶ ἔρχεται τὸ τρίτον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Καθεύδετε  
 τὸ λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε· ἀπέχει· ἦλθεν ἡ ὥρα· ἰδοὺ, παραδίδονται ὁ  
 42 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἁμαρτωλῶν. ἐγείρεσθε, ἄγω-  
 μεν· ἰδοὺ, ὁ παραδιδούς με ἤγγικε.

43 Καὶ εὐθέως, ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος, παραγίνεται Ἰούδας, εἰς τῶν  
 δώδεκα, καὶ μετ' αὐτοῦ ὄχλος μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων παρὰ τῶν  
 44 ἀρχιερέων καὶ τῶν γραμματέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων. δεδώκει δὲ ὁ  
 παραδιδούς αὐτὸν σύσσημον αὐτοῖς λέγων, Ὁν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι·  
 45 κρατήσατε αὐτόν, καὶ ἀπαγάγετε ἀσφαλῶς. καὶ ἐλθὼν, εὐθέως προσελ-  
 46 θὼν αὐτῷ λέγει, Ῥαββί, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν· οἱ δὲ ἐπέβαλον ἐπ'  
 47 αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ ἐκράτησαν αὐτόν. εἷς δέ τις τῶν παρε-  
 στηκότων σπασάμενος τὴν μάχαιραν ἔπαισε τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως,  
 48 καὶ ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ ὠτίον. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτοῖς,  
 Ὡς ἐπὶ ληστὴν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων συλλαβεῖν με;  
 49 καθ' ἡμέραν ἤμην πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων, καὶ οὐκ ἐκρατή-  
 50 σατέ με· ἀλλ' ἵνα πληρωθῶσιν αἱ γραφαί. καὶ ἀφέντες αὐτὸν πάντες  
 ἔφυγον.

51 Καὶ νεανίσκος τις συνηκολούθει αὐτῷ περιβεβλημένος σινδὼν ἑπὶ  
 52 γυμνοῦ· καὶ κρατοῦσιν αὐτόν· ὁ δὲ καταλιπὼν τὴν σινδὼνα γυμνὸς  
 ἔφυγε.

53 Καὶ ἀπήγαγον τὸν Ἰησοῦν πρὸς τὸν ἀρχιερέα· καὶ συνέρχονται αὐτῷ  
 54 πάντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ γραμματεῖς. καὶ ὁ  
 Πέτρος ἀπὸ μακρόθεν ἠκολούθησεν αὐτῷ ἕως ἔσω εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ  
 ἀρχιερέως, καὶ ἦν συγκαθήμενος μετὰ τῶν ὑπηρετῶν, καὶ θερμαινόμε-  
 55 νος πρὸς τὸ φῶς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ ὅλον τὸ συνέδριον ἐζήτουν  
 κατὰ τοῦ Ἰησοῦ μαρτυρίαν, εἰς τὸ θανατῶσαι αὐτόν· καὶ οὐχ εὑρίσκον·  
 56 πολλοὶ γὰρ ἔψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἵσαι αἱ μαρτυρίαι οὐκ  
 57 ἦσαν. καὶ τινες ἀναστάντες ἔψευδομαρτύρουν κατ' αὐτοῦ λέγοντες  
 58 ὅτι Ἡμεῖς ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἐγὼ καταλύσω τὸν ναὸν  
 τοῦτον τὸν χειροποίητον, καὶ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλον ἀχειροποιήτον

41 ἀπέχει om. Ψ ℒ (vt.<sup>k</sup>) ℄ (boh.<sup>cod.</sup>): ἀπαξ ℄th: ἐπέχει (ut uid.) uerss. rel. exc. ℒ (vt.<sup>a</sup> q): add. (ex Lc. xxii. 37) τὸ τέλος D Θ 13 &c. 565 1071 ℒ (vt.<sup>a</sup> q) S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) A<sup>51</sup> αὐτόν] add. (praem.) οἱ νεανίσκοι A N W Π ω ℒ (vt.<sup>q</sup>) S (hl.) ℄ (sah.<sup>cod.</sup>) A ℄ ℄th: praem. there went many folk and S (vt.<sup>s</sup>): totam clausulam οἱ δὲ νεανίσκοι κρατοῦσιν (ἐκράτησαν αὐτόν exhibit W Θ 1 &c. 13 &c. 565 700

οικοδομήσω. καὶ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν. καὶ ἀναστὰς <sup>59</sup>  
 ὁ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ μέσον ἐπηρώτησε τὸν Ἰησοῦν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη  
 οὐδέν; τί οὗτοί σου καταμαρτυροῦσιν; ὁ δὲ ἐσιώπα, καὶ οὐκ ἀπεκρίνατο <sup>61</sup>  
 οὐδέν. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτόν, καὶ λέγει αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ  
 Χριστός, ὁ υἱὸς τοῦ εὐλογητοῦ; ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι· καὶ <sup>62</sup>  
 ὤψεσθε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου καθήμενον ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως καὶ  
 ἐρχόμενον μετὰ τῶν νεφελῶν τοῦ οὐρανοῦ. ὁ δὲ ἀρχιερεὺς διαρρήξας <sup>63</sup>  
 τοὺς χιτῶνας αὐτοῦ λέγει, Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτύρων; ἠκούσατε <sup>64</sup>  
 τῆς βλασφημίας· τί ὑμῖν φαίνεται; οἱ δὲ πάντες κατέκριναν αὐτὸν  
 εἶναι ἔνοχον θανάτου. καὶ ἤρξαντό τινες ἐμπτύειν αὐτῷ, καὶ περικα- <sup>65</sup>  
 λύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ κολαφίζειν αὐτόν, καὶ λέγειν αὐτῷ,  
 Προφήτευσον· καὶ οἱ ὑπηρέται ῥαπίσμασιν αὐτὸν ἔλαβον.

Καὶ ὄντος τοῦ Πέτρου κάτω ἐν τῇ αὐλῇ ἔρχεται μία τῶν παιδισκῶν <sup>66</sup>  
 τοῦ ἀρχιερέως, καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον θερμαινόμενον ἐμβλέψασα αὐτῷ <sup>67</sup>  
 λέγει, Καὶ σὺ μετὰ τοῦ Ναζαρηνοῦ ἦσθα, τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ ἠρνήσατο <sup>68</sup>  
 λέγων, Οὔτε οἶδα οὔτε ἐπίσταμαι σὺ τί λέγεις. καὶ ἐξῆλθεν ἔξω εἰς  
 τὸ προαύλιον· <sup>m</sup> καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἡ παιδίσκη ἰδοῦσα αὐτὸν <sup>69</sup>  
 ἤρξατο πάλιν λέγειν τοῖς παρεστηκόσιν ὅτι Οὗτος ἐξ αὐτῶν ἐστιν.  
 ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο. καὶ μετὰ μικρὸν πάλιν οἱ παρεστῶτες ἔλεγον τῷ <sup>70</sup>  
 Πέτρῳ, Ἀληθῶς ἐξ αὐτῶν εἶ· καὶ γὰρ Γαλιλαῖος εἶ. ὁ δὲ ἤρξατο <sup>71</sup>  
 ἀναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν ὅτι Οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπου τοῦτον ὃν λέγετε.  
 καὶ εὐθὺς ἐκ δευτέρου ἀλέκτωρ ἐφώνησε. καὶ ἀνεμνήσθη ὁ Πέτρος <sup>72</sup>  
 τὸ ῥῆμα, ὥς εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι δίσ,  
 τρίς με ἀπαρνήσῃ· καὶ ἐπιβαλὼν ἔκλαιε.

Καὶ εὐθέως πρῶτ' συμβούλιον ποιήσαντες οἱ ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν <sup>15</sup>  
 πρεσβυτέρων καὶ γραμματέων, καὶ ὅλον τὸ συνέδριον, δῆσαντες τὸν Ἰη-  
 σοῦν ἀπήνεγκαν καὶ παρέδωκαν τῷ Πιλάτῳ. καὶ ἐπηρώτησεν αὐτὸν <sup>2</sup>  
 ὁ Πιλάτος, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ λέ-  
 γει, Σὺ λέγεις. καὶ κατηγοροῦν αὐτοῦ οἱ ἀρχιερεῖς πολλά. ὁ δὲ Πιλά <sup>3</sup>  
<sup>4</sup>

<sup>m</sup> om. καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησε.

<sup>58</sup> οἰκοδομήσω] ἀναστήσω D ℒ (vt. <sup>a k al.</sup>) <sup>65</sup> ἔλαβον N A B C L N Π Ψ al. (ἐλάμ-  
 βανον D W Θ I &c. I 3 &c. al. S (hl.) ℄ (boh.) : ἔβαλλον (ἐβαλον) ω ℒ S (vt. <sup>s</sup> vg.)  
 ℄ (sah.) <sup>68</sup> καὶ ἀλέκτωρ ἐφώνησεν om. N B L Π Ψ ℒ (vt. <sup>o</sup>) S (vt. <sup>s</sup>) ℄ (sah. <sup>cod.</sup>  
 boh.) <sup>72</sup> εὐθὺς om. A C N Π Ψ ω S (vt. <sup>s</sup> hl.) ℄ ℄ ἐκ δευτέρου om. N L ℒ (vt. <sup>o</sup>)  
 δίς om. N C\* W Δ 25 I ℒ (vt. <sup>c</sup> ff2 al.) ℄ (sah. <sup>cod.</sup>) ℄ th ἐπιβαλὼν ἔκλαιεν] ἤρξατο  
 κλαίειν D Θ ℒ fort. al.

τος πάλιν ἐπηρώτησεν αὐτὸν λέγων, Οὐκ ἀποκρίνη οὐδέν; ἶδε, πόσα σου  
5 κατηγοροῦσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἀπεκρίθη, ὥστε θαυμάζειν τὸν  
Πιλάτον.

6 Κατὰ δὲ ἑορτὴν ἀπέλυεν αὐτοῖς ἓνα δέσμιον, ὃν παρητοῦντο. ἦν  
7 δὲ ὁ λεγόμενος Βαραββᾶς μετὰ τῶν στασιαστῶν δεδεμένος, οἵτινες ἐν  
8 τῇ στάσει φόνον πεποιήκεισαν. καὶ ἀναβὰς ὁ ὄχλος ἤρξατο αἰτεῖ-  
9 σθαι, καθὼς ἐποίει αὐτοῖς. ὁ δὲ Πιλάτος ἀπεκρίθη αὐτοῖς λέγων, Θέ-  
10 λετε ἀπολύσω ὑμῖν τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐγίνωσκε γὰρ ὅτι διὰ  
11 φθόνον παραδεδώκεισαν αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσει-  
12 σαν τὸν ὄχλον, ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπολύσῃ αὐτοῖς. ὁ δὲ  
Πιλάτος πάλιν ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Τί οὖν ποιήσω ὃν λέγετε τὸν  
13 βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; οἱ δὲ πάλιν ἔκραξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ  
14 Πιλάτος ἔλεγεν αὐτοῖς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν; οἱ δὲ περισσῶς ἔκρα-  
15 ξαν, Σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ Πιλάτος, βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν  
ποιῆσαι, ἀπέλυσεν αὐτοῖς τὸν Βαραββᾶν, καὶ παρέδωκε τὸν Ἰησοῦν,  
φραγελλώσας, ἵνα σταυρωθῇ.

16 Οἱ δὲ στρατιῶται ἀπήγαγον αὐτὸν ἔσω τῆς αὐλῆς, ὃ ἔστι πραιτώ-  
17 ριον, καὶ συγκαλοῦσιν ὅλην τὴν σπεῖραν. καὶ ἐνδύουσιν αὐτὸν πορ-  
18 φύραν, καὶ περιτιθέασιν αὐτῷ πλέξαντες ἀκάνθινον στέφανον· καὶ ἤρ-  
19 ξαντο ἀσπάξεσθαι αὐτόν, Χαῖρε, βασιλεῦ τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἔτυπτον  
αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν καλάμῳ, καὶ ἐνέπτυνον αὐτῷ, καὶ τιθέντες τὰ γό-  
20 νата προσεκύνουν αὐτῷ. καὶ ὅτε ἐνέπαιζαν αὐτῷ, ἐξέδυσαν αὐτὸν τὴν  
πορφύραν, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ· καὶ ἐξάγουσιν αὐτόν,  
ἵνα σταυρώσωσιν αὐτόν.

21 Καὶ ἀγαγεύουσι παράγοντά τινα Σίμωνα Κυρηναῖον, ἐρχόμενον  
ἀπ' ἀγροῦ, τὸν πατέρα Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥούφον, ἵνα ἄρῃ τὸν σταυρὸν  
22 αὐτοῦ. καὶ φέρουσιν αὐτὸν ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον, ὃ ἔστι μεθερμηνευό-  
23 μενον Κρανίου τόπος. καὶ ἐδίδουν αὐτῷ ἐσμυρνισμένον οἶνον· ὁ δὲ  
24 οὐκ ἔλαβε. καὶ σταυροῦσιν αὐτόν, καὶ διαμερίζονται τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,  
25 βάλλοντες κλῆρον ἐπ' αὐτά, τίς τί ἄρῃ. ἦν δὲ ὥρα τρίτη, καὶ ἐσταύ-  
26 ρωσαν αὐτόν. καὶ ἦν ἡ ἐπιγραφὴ τῆς αἰτίας αὐτοῦ ἐπιγεγραμμένη,

15. 6 ὃν παρητοῦντο N\* AB\* Ξ (vt.<sup>k</sup> (?)) S (hl. ?) (de uerss. rel. non liquet):  
δν(περ) (δν ἂν 13 &c.) ἡ τοῦντο N<sup>c</sup> B<sup>3</sup> C N W (Θ) Π Ψ 1 (&c.) 13 &c. ω Ξ (vt.<sup>a</sup> ff2 vg.)  
S (vt.<sup>s</sup> vg.) 8 ἀναβὰς] ἀναβοήσας A C W Θ Π 13 &c. ω S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>)  
A: om. Ξ (vt.<sup>k</sup>) 25 τρίτη] ἔκτη Θ 478<sup>ms</sup> S (hl.<sup>ms</sup>) (Eth) (= Ioh. xix. 14)  
ἐσταύρωσαν] ἐφύλασσαν D Ξ (vt.<sup>k</sup> al.): ἐσταύρωσαν καὶ ἐφύλασσαν (sah.<sup>cod.</sup>)

Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. καὶ σὺν αὐτῷ σταυροῦσι δύο ληστές, 27  
 ἓνα ἐκ δεξιῶν καὶ ἓνα ἐξ ἐκωνύμων αὐτοῦ.<sup>η</sup> καὶ οἱ παραπορευόμενοι 29  
 ἐβλασφήμουν αὐτὸν κινεῦντες τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ λέγοντες, Οὐά,  
 ὁ καταλύων τὸν ναόν, καὶ οἰκοδομῶν ἐν τρισὶν ἡμέραις, σῶσον σεαυτὸν 30  
 καταβὰς ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. ὁμοίως καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐμπαΐζοντες πρὸς 31  
 ἀλλήλους μετὰ τῶν γραμματέων ἔλεγον, Ἄλλους ἔσωσεν, ἑαυτὸν οὐ  
 δύναται ὁ σῶσαι. ὁ Χριστὸς ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καταβάτω νῦν 32  
 ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεύσωμεν. καὶ οἱ συνεσταυρω-  
 μένοι αὐτῷ ὠνείδιζον αὐτόν.

Καὶ γενομένης ὥρας ἕκτης σκότος ἐγένετο ἐφ' ὅλην τὴν γῆν ἕως 33  
 ὥρας ἐννάτης. καὶ τῇ ὥρᾳ τῇ ἐννάτῃ ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς φωνῇ μεγάλῃ, 34  
 Ἐλωί, Ἐλωί, λαμὰ σαβαχθανί; ὃ ἐστι μεθερμηνεούμενον Ὁ Θεὸς  
 μου, ὁ Θεὸς μου, εἰς τί με ἐγκατέλιπες; καὶ τινὲς τῶν παρεστηκότων 35  
 ἀκούσαντες ἔλεγον, Ἰδοὺ, Ἡλίαν φωνεῖ. δραμῶν δέ τις, γεμίσας 36  
 σπόγγον ὄξους, περιθεὶς καλάμῳ, ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων, Ἄφετε, ἴδω-  
 μεν εἰ ἔρχεται Ἡλίας καθελεῖν αὐτόν. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφείδεν φωνὴν 37  
 μεγάλην ἐξέπνευσε. καὶ τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ ἐσχίσθη εἰς δύο 38  
 ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. ἰδὼν δὲ ὁ κεντυρίων ὁ παρεστηκὼς ἐξ ἑναν- 39  
 τίας αὐτοῦ, ὅτι πρῶτως ἐξέπνευσεν, εἶπεν, Ἀληθῶς ὁ ἄνθρωπος οὗτος  
 υἱὸς ἦν Θεοῦ. ἦσαν δὲ καὶ γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωροῦσαι, ἐν αἷς 40  
 καὶ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ, καὶ Μαρία ἡ τοῦ Ἰακώβου τοῦ μικροῦ καὶ  
 Ἰωσὴ μήτηρ, καὶ Σαλώμη, αἱ ὅτε ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἠκολούθουν αὐτῷ 41  
 καὶ διηκόνουν αὐτῷ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ αἱ συναναβᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱεροσό-  
 λυμᾶ.

Καὶ ἦδη ὀψίας γενομένης, ἐπεὶ ἦν παρασκευή, ὃ ἐστι προσάββα- 42

<sup>η</sup> *add. uer.* 28 καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφή ἡ λέγουσα, Καὶ μετὰ ἀνόμων ἐλογίσθη.  
<sup>ο</sup> σῶσαι; <sup>π</sup> οὕτω κράξας

<sup>28</sup> καὶ ἐπληρώθη . . . ἐλογίσθη L Θ Π Ι &c. 13 &c. ω 11 S (vg. hl.) E (boh. *cod.*)  
 A E E<sup>th</sup>: *om.* N A B C\* D X Y Ψ 047 157 1078 1080 1444 1485 1510 *al. plur.* 11  
 (vt.<sup>k</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) E (sah., boh. *cod.*) Eus. 'Can.'? ἀνόμων] νεκρῶν Hipp. (?) Eutychn.  
<sup>31</sup> *uerbo* σῶσαι *interrogat. signum malunt nonnulli (ut 700)* <sup>34</sup> Ἐλωί, Ἐλωί]  
 ἡλ[ε]ί ἡλ[ε]ί Θ 059 D 565 11 (vt.<sup>k al.</sup>) A Eus. λαμὰ Θ 059 B D N 1 &c. (13 &c.)  
 11 (vg.) A: λεμὰ N C L Δ Ψ 72 11 (vt.<sup>c 1</sup>) S (vg.) E: λιμὰ (λειμὰ) A Π Ω E  
 σαβαχθαν[ε]ί] ζαφθαν[ε]ί (B) D 11 (vt.<sup>k al.</sup>) ἐγκατέλιπες] ὠνείδισας D 11 (vt.<sup>k c 1</sup>)  
*cod. ap. Macar.* <sup>39</sup> οὕτως N B L Ψ *al. pauc.* (11 (vt.<sup>k</sup>)) E: κράξας W Θ 565 S  
 (vt.<sup>s</sup>) A: οὕτως κράξας *rell.* <sup>40</sup> καὶ *quartum*] *add.* ἡ B Ψ 131 E E<sup>th</sup> Ἰωσὴ  
 N\* A C N W Π Ψ Ω S (vg. hl.) E (sah.) A E: Ἰωσήτος N<sup>c</sup> B D L Δ Θ (1 &c.) 13 &c.  
 33 565 11 (vt.<sup>k n</sup>) E (boh.): Ἰωσήφ 11 (vt.<sup>c ff2 al.</sup> vg.) S (vt.<sup>s</sup>) E<sup>th</sup>

43 τον, ἐλθὼν Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, εὐσχήμων βουλευτής, ὃς καὶ  
αὐτὸς ἦν προσδεχόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, τολμήσας εἰσῆλθε  
44 πρὸς Πιλάτον, καὶ ᾐτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πιλάτος ἐθαύ-  
μασεν εἰ ἤδη τέθηκε· καὶ προσκαλεσάμενος τὸν κεντυρίωνα ἐπηρώτη-  
45 σεν αὐτὸν εἰ <sup>α</sup> πάλαι ἀπέθανε· καὶ γνοὺς ἀπὸ τοῦ κεντυρίωνος ἐδωρή-  
46 σατο τὸ πτῶμα τῷ Ἰωσήφ. καὶ ἀγοράσας σινδόνα, καθελὼν αὐτὸν  
ἐνείλησε τῇ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνημείῳ, ὃ ἦν λελατομη-  
μένον ἐκ πέτρας· καὶ προσεκύλισε λίθον ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου.  
47 ἡ δὲ Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ Μαρία ἡ Ἰωσή ἐθεώρουν ποῦ τέθειται.  
16 Καὶ διαγενομένου τοῦ σαββάτου Μαρία ἡ Μαгдаληνὴ καὶ Μαρία  
ἡ τοῦ Ἰακώβου καὶ Σαλώμῃ ἡγόρασαν ἀρώματα, ἵνα ἐλθοῦσαι ἀλείψω-  
2 σιν αὐτόν. καὶ λίαν πρῶτ' τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων ἔρχονται ἐπὶ τὸ  
3 μνημεῖον ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου. καὶ ἔλεγον πρὸς ἑαυτάς, Τίς ἀπο-  
4 κυλίσει ἡμῖν τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου; καὶ ἀναβλέψασαι  
5 θεωροῦσιν ὅτι ἀνακεκύλισται ὁ λίθος· ἦν γὰρ μέγας σφόδρα. καὶ  
εἰσελθοῦσαι εἰς τὸ μνημεῖον εἶδον νεανίσκον καθήμενον ἐν τοῖς δεξιούις  
6 περιβεβλημένον στολὴν λευκὴν· καὶ ἐξεθαμβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐ-  
ταῖς, Μὴ ἐκθαμβεῖσθε· Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Ναζαρηνὸν τὸν ἐσταυρω-  
7 μένον· ἡγέρθη, οὐκ ἔστιν ὧδε· ἴδε, ὁ τόπος ὅπου ἔθηκαν αὐτόν. ἀλλ'  
ὑπάγετε, εἰπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καὶ τῷ Πέτρῳ ὅτι Προάγει ὑμᾶς  
8 εἰς τὴν Γαλιλαίαν· ἐκεῖ αὐτὸν ὄψεσθε, καθὼς εἶπεν ὑμῖν. καὶ ἐξελ-  
θοῦσαι ἔφυγον ἀπὸ τοῦ μνημείου, εἶχε γὰρ αὐτὰς τρόμος καὶ ἔκστασις·  
καὶ οὐδενὶ οὐδὲν εἶπον, φόβουτο γάρ.

9 Ὡς ἄναστὰς δὲ πρῶτ' πρώτη σαββάτου ἐφάνη πρῶτον Μαρίᾳ τῇ

<sup>α</sup> ἡδη

<sup>τ</sup> om. uu. 9-20

<sup>44</sup> πάλαι **NACWΠΨ 13 &c. ω S** (vg. hl.) **℣** (sah.): **κηη BDΘℒ S** (pal.) **℣** (boh.) **℣ Eth**: om. **S** (vt.<sup>s</sup>) <sup>47</sup> Ἰωσή **CWΠω S** (vg. hl.) **℣** (sah.) **℣**: Ἰωσήτος **N<sup>o</sup> B L Δ Ψ 1 &c. ℒ** (vt.<sup>k</sup>) **℣** (boh.): Ἰακώβου **D ℒ** (vt.<sup>ff2 n q</sup>) **S** (vt.<sup>s</sup>): Ἰακώβου [καὶ] Ἰωσήτος [μήτηρ] **Θ 13 &c. (565) S** (pal.) **A**: Ἰωσήφ **A 258 ℒ** (vg.) **℣ Eth**: Ἰακώβου [μήτηρ] καὶ Ἰωσήφ [μήτηρ] **ℒ** (vt.<sup>cal.</sup>)

**16.** <sup>2</sup> ἀνατείλαντος ἀνατέλλοντος **D ℒ** (vt.<sup>codd.</sup>) Hesych. Tycon. Aug. <sup>3</sup> ἐκ (ἀπὸ) τῆς θύρας τοῦ μνημείου] ab ostio? subito autem ad horam tertiam tenebrae die factae sunt per totum orbem terrae, et descenderunt de caelis angeli et surgente in claritate filio dei simul ascenderunt cum eo, et continuo lux facta est **ℒ** (vt.<sup>k</sup>) cf. *Eu.-Petr.*: add. *hic (non infra) ἦν γὰρ μέγας σφόδρα D Θ 565 ℒ (vt.<sup>non k</sup>) **S** (vt.<sup>s</sup> pal.) *Eu.-Petr.* Diat. Eus. <sup>4</sup> ἦν γὰρ κτλ.] uide u. 3 <sup>9-20</sup> ἀναστὰς δὲ... σημεῖων. Ἀμήν **ACD W, L Θ Π Σ Ψ 0112 099 13 &c. 579 (secundo), ω ℒ S** (vt.<sup>c</sup> [?]) vg. hl. pal.) **℣** (sah.<sup>codd.</sup> boh.) **A ℣, Eth** (secundo), Iustin. Diat. Iren.<sup>lat.</sup> Hipp. Marin. *ap.**



Μαгдаληνῇ, παρ' ἧς ἐκβεβλήκει ἑπτὰ δαιμόνια. ἐκείνη πορευθεῖσα 10 ἀπήγγειλε τοῖς μετ' αὐτοῦ γενομένοις, πενθοῦσι καὶ κλαίουσιν. καὶ ἐκεῖνοι 11 ἀκούσαντες, ὅτι ᾤη καὶ ἐθεάθη ὑπ' αὐτῆς, ἠπίστησαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα δυσὶν ἐξ αὐτῶν περιπατοῦσιν ἐφανερώθη ἐν ἐτέρᾳ 12 μορφῇ, πορευομένοις εἰς ἀγρόν. καὶ ἐκεῖνοι ἀπελθόντες ἀπήγγειλαν 13 τοῖς λοιποῖς· οὐδὲ ἐκείνοις ἐπίστευσαν.

Ὑστερον δὲ ἀνακειμένοις αὐτοῖς τοῖς ἔνδεκα ἐφανερώθη, καὶ ὠνεί- 14 δισε τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ σκληροκαρδίαν, ὅτι τοῖς θεασαμένοις αὐ- τὸν ἐγγεγερμένον οὐκ ἐπίστευσαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες εἰς 15 τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύττετε τὸ εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πι- 16 στεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται. σημεῖα δὲ τοῖς πιστεύσασιν ταῦτα παρακολουθήσει· ἐν τῷ ὀνόματί μου 17 δαιμόνια ἐκβαλοῦσιν· γλώσσαις λαλήσουσιν <sup>8</sup> καιναῖς· ὅφεις ἀροῦσιν, 18 καὶ θανάσιμόν τι πίνουσιν, οὐ μὴ αὐτοὺς βλάβῃ· ἐπὶ ἄρρώστοις χεῖρας ἐπιθήσουσιν, καὶ καλῶς ἔξουσιν.

Ὁ μὲν οὖν Κύριος Ἰησοῦς, μετὰ τὸ λαλήσαι αὐτοῖς, ἀνελήφθη εἰς 19 τὸν οὐρανόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες 20 ἐκήρυξαν πανταχοῦ, τοῦ Κυρίου συνεργοῦντος, καὶ τὸν λόγον βεβαι- οῦντος διὰ τῶν ἐπακολουθούντων σημείων. ἀμήν.

<sup>8</sup> *om. καιναῖς*

Eus. (Ecclapt.) Const.-Apost. Epiph. Did. al.: *aliter habent* L Ψ 0112 099 579 (primo<sup>1</sup>), 3 (vt.<sup>k</sup>) 5 (hl.<sup>wg</sup>) 6 (sah.<sup>codd.</sup> boh.<sup>codd.</sup>) 7, atque fere sic:—πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξηγγείλαν· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ αὐτὸς (ὁ) Ἰησοῦς [ἐφάνη] ἀπὸ ἀνατολῆς καὶ ἄχρι (μέχρι) δύσεως ἐξαπέστειλεν δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν καὶ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας: *prorsus om.* NB 'codd.' uel 'codd. accuratissimi' uel 'codd. prae omnes' ap. Eus., *quem sequi uidentur al. scriptores et scholiastae, inter quos Hier.: sunt autem qui suspicantur Eus. ipsum Orig. auctorem habuisse*, 5 (vt.<sup>8</sup>) 8<sup>codd.</sup> 9<sup>Ec</sup> Orig. <sup>14</sup> *post hunc uersum add.* καὶ ἐκεῖνοι ἀπελογοῦντο λέγοντες ὅτι ὁ αἰὼν οὗτος τῆς ἀνομίας καὶ τῆς ἀπιστίας ὑπὸ τὸν σατανᾶν ἐστὶν ὁ μὴ ἔων τὰ ὑπὸ τῶν πνευμάτων ἀκάθαρτα τὴν ἀλήθειαν τοῦ θεοῦ κατα- λαβέσθαι δύναμιν· διὰ τοῦτο ἀποκάλυψον σοῦ τὴν δικαιοσύνην ἥδη. ἐκεῖνοι ἔλεγον τῷ χριστῷ, καὶ ὁ χριστὸς ἐκείνοις προσέλεγεν ὅτι πεπλήρωται ὁ ὅρος τῶν ἐτῶν τῆς ἐξουσίας τοῦ σατανᾶ, ἀλλὰ ἐγγίζει ἄλλα δεινὰ καὶ ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἁμαρτησάντων παρε- δόθην εἰς θάνατον ἵνα ὑποστρέψωσιν εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ μηκέτι ἁμαρτήσωσιν· ἵνα τὴν ἐν τῷ οὐρανῷ πνευματικὴν καὶ ἄφθαρτον τῆς δικαιοσύνης δόξαν κληρονομήσωσιν W. codd. ap. Hier. (usque ad δικαιοσύνην) <sup>15</sup> καὶ εἶπεν αὐτοῖς] ἀλλὰ W <sup>17</sup> καιναῖς *om.* C\* L Δ Ψ 6 8



## ΤΟ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ

## ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

**Ι** Ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν ἀνατάξασθαι διήγησιν περὶ τῶν  
 2 πεπληροφορημένων ἐν ἡμῖν πραγμάτων, καθὼς παρέδοσαν ἡμῖν οἱ ἀπ’  
 3 ἀρχῆς αὐτόπται καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου, ἔδοξε ἡμοῖς, παρη-  
 4 κολουθηκότες ἄνωθεν πᾶσιν ἀκριβῶς, καθεξῆς σοι γράψαι, κράτιστε  
 5 Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡρώδου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἱερεῖς  
 6 τις ὀνόματι Ζαχαρίας ἐξ ἐφημερίας Ἀβιά· καὶ γυνὴ αὐτῷ ἐκ τῶν θυ-  
 7 γατέρων Ἀαρών, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Ἐλισάβετ. ἦσαν δὲ δίκαιοι  
 8 ἀμφότεροι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, πορευόμενοι ἐν πάσαις ταῖς ἐντολαῖς  
 9 καὶ δικαιομασί τοῦ Κυρίου ἀμεμπτοι. καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς τέκνον, καθότι  
 10 ἡ Ἐλισάβετ ἦν στείρα, καὶ ἀμφότεροι προβεβηκότες ἐν ταῖς ἡμέραις  
 11 αὐτῶν ἦσαν.  
 12 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἱερατεύειν αὐτὸν ἐν τῇ τάξει τῆς ἐφημερίας αὐ-  
 13 τοῦ ἐναντι τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸ ἔθος τῆς ἱερατείας, ἔλαχε τοῦ θυμιάσαι  
 14 τοῦ ἐναντι τοῦ Κυρίου. καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν  
 15 προσευχόμενον ἔξω τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. ὥφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος  
 16 Κυρίου ἐστὼς ἐκ δεξιῶν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θυμιάματος. καὶ ἐτα-  
 17 ράχθη Ζαχαρίας ἰδὼν, καὶ φόβος ἐπέπεσεν ἐπ’ αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς  
 18 αὐτὸν ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβοῦ, Ζαχαρία· διότι εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου,  
 19 καὶ ἡ γυνὴ σου Ἐλισάβετ γεννήσει υἱόν σοι, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα  
 20 αὐτοῦ Ἰωάννην. καὶ ἔσται χαρὰ σοι καὶ ἀγαλλίασις, καὶ πολλοὶ ἐπὶ  
 21 τῇ γενέσει αὐτοῦ χαρήσονται. ἔσται γὰρ μέγας ἐνὼπιον τοῦ Κυρίου,  
 22 καὶ οἶνον καὶ σίκερα οὐ μὴ πῖνῃ, καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται  
 23 ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ. καὶ πολλοὺς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπι-  
 24 στρέψει ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτῶν. καὶ αὐτὸς <sup>α</sup>προελεύσεται ἐνὼπιον  
 25 αὐτοῦ ἐν πνεύματι καὶ δυνάμει Ἡλίου, ἐπιστρέψαι καρδίας πατέρων  
 26 ἐπὶ τέκνα καὶ ἀπειθεῖς ἐν φρονήσει δικαίων, ἑτοιμάσαι Κυρίῳ λαὸν  
 27 κατεσκευασμένον. καὶ εἶπε Ζαχαρίας πρὸς τὸν ἄγγελον, Κατὰ τί γυνώ-

<sup>α</sup> προσελεύσεται

**Ι. 17** προελεύσεται] προσελεύσεται B\* C L al.

σομαι τοῦτο; ἐγὼ γάρ εἰμι πρεσβύτης, καὶ ἡ γυνή μου προβεβηκυῖα  
ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτῆς. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῷ, Ἐγὼ 19  
εἰμι Γαβριὴλ ὁ παρεστηκὼς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπεστάλην λαλῆ-  
σαι πρὸς σε, καὶ εὐαγγελίσασθαί σοι ταῦτα. καὶ ἰδού, ἔση σιωπῶν 20  
καὶ μὴ ὀυνάμενος λαλῆσαι, ἄχρι ἧς ἡμέρας γένηται ταῦτα· ἀνθ' ὧν  
οὐκ ἐπίστευσας τοῖς λόγοις μου, οἴτινες πληρωθήσονται εἰς τὸν καιρὸν  
αὐτῶν. καὶ ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν, καὶ ἐθαύμαζον ἐν 21  
τῷ χρονίζειν αὐτὸν ἐν τῷ ναῷ. ἐξελθὼν δὲ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι 22  
αὐτοῖς· καὶ ἐπέγνωσαν ὅτι ὀπτασίαν ἑώρακεν ἐν τῷ ναῷ· καὶ αὐτὸς  
ἦν διανεύων αὐτοῖς, καὶ διέμενε κωφός. καὶ ἐγένετο ὥς ἐπλήσθησαν 23  
αἱ ἡμέραι τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.

Μετὰ δὲ ταύτας τὰς ἡμέρας συνέλαβεν Ἑλισάβετ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, 24  
καὶ περιέκρυβεν ἑαυτὴν μῆνας πέντε, λέγουσα ὅτι Οὕτω μοι πεποίηκεν 25  
ὁ Κύριος ἐν ἡμέραις αἷς ἐπέιδεν ἀφελεῖν τὸ ὄνειδος μου ἐν ἀνθρώποις.

Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ ἀπεστάλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ἀπὸ τοῦ 26  
Θεοῦ εἰς πόλιν τῆς Γαλιλαίας, ἣ ὄνομα Ναζαρέτ, πρὸς παρθένον με- 27  
μνηστευμένην ἀνδρί, ᾧ ὄνομα Ἰωσήφ, ἐξ οἴκου Δαβίδ· καὶ τὸ ὄνομα  
τῆς παρθένου Μαριάμ. καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε, Χαῖρε, κεχα- 28  
ριτωμένη· ὁ Κύριος μετὰ σοῦ. ἡ δὲ ἐπὶ τῷ λόγῳ διεταράχθη, καὶ 29  
διελογίζετο ποταπὸς εἴη ὁ ἀσπασμὸς οὗτος. καὶ εἶπεν ὁ ἄγγελος 30  
αὐτῇ, Μὴ φοβοῦ, Μαριάμ· εὗρες γὰρ χάριν παρὰ τῷ Θεῷ. καὶ ἰδού, 31  
συλλήψῃ ἐν γαστρὶ, καὶ τέξῃ υἱόν, καὶ καλέσεις τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰη-  
σοῦν. οὗτος ἔσται μέγας, καὶ υἱὸς ὑψίστου κληθήσεται· καὶ δώσει 32  
αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ βασι- 33  
λεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ  
οὐκ ἔσται τέλος. εἶπε δὲ Μαριάμ πρὸς τὸν ἄγγελον, Πῶς ἔσται τοῦτο, 34  
ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἄγγελος εἶπεν αὐτῇ, Πνεῦμα 35  
Ἁγίον ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ, καὶ δύναμις ὑψίστου ἐπισκιάσει σοι· διὸ  
καὶ τὸ γεννώμενον ἅγιον κληθήσεται Υἱὸς Θεοῦ. καὶ ἰδού, Ἑλισά- 36  
βετ ἡ συγγενὴς σου καὶ αὐτὴ συνέλεχεν υἱὸν ἐν γήρα αὐτῆς· καὶ οὐ-

<sup>b</sup> *add.* εὐλογημένη σὺ ἐν γυναῖξιν.

<sup>c</sup> *add.* ἐκ σοῦ

<sup>28</sup> εὐλογημένη σὺ ἐν γυναῖξιν A C D Θ ω Ξ Σ (vg. hl.) ℣ (boh. *codd.*) ℞ ℣th Eus. Tert. : om. N B L W Ψ I &c. 565\*\* 700 Σ (pal.) ℣ A <sup>35</sup> γενν.] N A B D L W ω Ξ (vt. <sup>b</sup> al. vg.) Σ (hl. pal.) ℣ A Petr.-Alex. Eus. *codd.* ap. Ephr., Apollin. Cyr. Tert <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Cypr. : *add.* ἐκ σοῦ C\* Θ I &c. 33 al. Ξ (vt. <sup>(a)</sup> <sup>c</sup> al.) Σ (vg.) ℣th Iustin. (?) Diat. Valentiniani Dial. Ephr. Ath. Diod. Iren. <sup>lat.</sup> Tert. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> al.

37 τος μὴν ἔκτος ἐστὶν αὐτῇ τῇ καλουμένην στείρα· ὅτι οὐκ ἄδυνατήσκει  
 38 παρὰ τοῦ Θεοῦ πᾶν ῥῆμα. εἶπε δὲ Μαριάμ, Ἰδοὺ, ἡ δούλη Κυρίου·  
 γένοιτό μοι κατὰ τὸ ῥῆμά σου. καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτῆς ὁ ἄγγελος.  
 39 Ἀναστᾶσα δὲ Μαριάμ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐπορεύθη εἰς τὴν  
 40 ὄρεινὴν μετὰ σπουδῆς, εἰς πόλιν Ἰούδα, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον  
 41 Ζαχαρίου, καὶ ἡσπάσατο τὴν Ἑλισάβετ. καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ  
 Ἑλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ  
 42 αὐτῆς, καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἡ Ἑλισάβετ, καὶ ἀνεφώνησε  
 κραυγῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπεν, Εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξί, καὶ εὐλογη-  
 43 μένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ  
 44 μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με; ἰδοὺ γάρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπα-  
 σμοῦ σου εἰς τὰ ὠτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ  
 45 κοιλίᾳ μου. καὶ μακαρία ἡ <sup>d</sup> πιστεύσασα, ὅτι ἔσται τελείωσις τοῖς  
 46 λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου. καὶ εἶπε Μαριάμ, Μεγαλύνει ἡ ψυχὴ  
 47 μου τὸν Κύριον, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ σω-  
 48 τήρί μου· ὅτι ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν ταπεινῶσιν τῆς δούλης αὐτοῦ. ἰδοὺ  
 49 γάρ, ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοῦσί με πᾶσαι αἱ γενεαί. ὅτι ἐποίησέ μοι  
 50 μεγάλα ὁ δυνατός· καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ εἰς  
 51 γενεὰς καὶ γενεὰς τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. ἐποίησε κράτος ἐν βρα-  
 52 χίονι αὐτοῦ· διεσκόρπισεν ὑπερηφάνους διανοία καρδίας αὐτῶν. κα-  
 53 θεῖλε δυνάστας ἀπὸ θρόνων, καὶ ὕψωσε ταπεινούς· πεινῶντας ἐνέ-  
 54 πλησεν ἀγαθῶν, καὶ πλουτοῦντας ἐξαπέστειλε κενούς. ἀντελάβετο  
 55 Ἰσραὴλ παιδὸς αὐτοῦ, μνησθῆναι ἐλέους (καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς  
 πατέρας ἡμῶν) τῷ Ἀβραὰμ καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα.  
 56 Ἐμεινε δὲ Μαριάμ σὺν αὐτῇ ὡς μῆνας τρεῖς, καὶ ὑπέστρεψεν εἰς  
 τὸν οἶκον αὐτῆς.  
 57 Τῇ δὲ Ἑλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτήν, καὶ ἐγέν-  
 58 νησεν υἱόν· καὶ ἤκουσαν οἱ περίοικοι καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῆς ὅτι ἐμε-  
 59 γάλυνε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετ' αὐτῆς, καὶ συνέχαιρον αὐτῇ. καὶ  
 ἐγένετο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ, ἦλθον περιτεμεῖν τὸ παιδίον· καὶ ἐκάλουν  
 60 αὐτὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ζαχαρίαν. καὶ ἀποκριθεῖσα

<sup>d</sup> πιστεύσασα ὅτι

<sup>45</sup> uirgula post πιστεύσασα secundum sensum sine ponenda (ut ① ②) sine tollenda (ut ③ (vt.<sup>s</sup>)) <sup>46</sup> Μαριάμ] Ἑλισάβετ ④ (vt.<sup>a b 1\*</sup>) Iren. ½ Nicet. <sup>56</sup> αὐτῇ]  
 Ἑλισάβετ ⑤ (vt.<sup>s</sup> vg.)

ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶπεν, Οὐχί, ἀλλὰ κληθήσεται Ἰωάννης. καὶ εἶπον 61  
 πρὸς αὐτὴν ὅτι Οὐδεὶς ἐστὶν ἐκ τῆς συγγενείας σου, ὃς καλεῖται τῷ  
 ὀνόματι τούτῳ. ἐνένευον δὲ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, τὸ τί ἂν θέλοι καλεῖ- 62  
 σθαι αὐτόν. καὶ αἰτήσας πινακίδιον ἔγραψε λέγων, Ἰωάννης ἐστὶ 63  
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ ἐθαύμασαν πάντες. ἀνεψύχθη δὲ τὸ στόμα αὐ- 64  
 τοῦ παραχρῆμα καὶ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ, καὶ ἐλάλει εὐλογῶν τὸν Θεόν.  
 καὶ ἐγένετο ἐπὶ πάντας φόβος τοὺς περιοικοῦντας αὐτούς· καὶ ἐν ὅλῃ 65  
 τῇ ὀρεινῇ τῆς Ἰουδαίας διελαλεῖτο πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. καὶ ἔθιντο 66  
 πάντες οἱ ἀκούσαντες ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν λέγοντες, Τί ἄρα τὸ παιδίον  
 τοῦτο ἔσται; καὶ γὰρ χεὶρ Κυρίου ἦν μετ' αὐτοῦ.

Καὶ Ζαχαρίας ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου, καὶ προ- 67  
 εφήτευσε λέγων, Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐπεσκέ- 68  
 ψατο καὶ ἐποίησε λύτρωσιν τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ἤγειρε κέρας σωτηρίας 69  
 ἡμῖν ἐν τῷ οἴκῳ Δαβὶδ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ (καθὼς ἐλάλησε διὰ στόμα- 70  
 τος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος προφητῶν αὐτοῦ), σωτηρίαν ἐξ ἐχθρῶν ἡμῶν, 71  
 καὶ ἐκ χειρὸς πάντων τῶν μισούντων ἡμᾶς· ποιῆσαι ἔλεος μετὰ τῶν 72  
 πατέρων ἡμῶν, καὶ μνησθῆναι διαθήκης ἁγίας αὐτοῦ, ὅρκον ὃν ὤμοσε 73  
 πρὸς Ἀβραὰμ τὸν πατέρα ἡμῶν, τοῦ δοῦναι ἡμῖν ἀφόβως ἐκ χειρὸς 74  
 τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν ῥυσθέντας λατρεύειν αὐτῷ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιο- 75  
 σύνη ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν. καὶ σὺν δέ, παιδίον, 76  
 προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ· προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου Κυρίου,  
 ἐτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι γνῶσιν σωτηρίας τῷ λαῷ αὐτοῦ ἐν 77  
 ἀφέσει ἁμαρτιῶν αὐτῶν, διὰ σπλάγχνα ἐλέους Θεοῦ ἡμῶν, ἐν οἷς 78  
<sup>ε</sup> ἐπισκέπεται ἡμᾶς ἀνατολὴ ἐξ ὕψους, ἐπιφᾶναι τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ 79  
 θανάτου καθημένοις, τοῦ κατεῖναι τοὺς πόδας ἡμῶν εἰς ὁδὸν εἰρήνης.

Τὸ δὲ παιδίον ἠῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο πνεύματι, καὶ ἦν ἐν ταῖς 80  
 ἑρήμοις ἕως ἡμέρας ἀναδείξεως αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἐξῆλθε δόγμα παρὰ Καίσαρος 2  
 Αὐγούστου, ἀπογράφεσθαι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. αὕτη ἀπογραφὴ 2  
 πρώτη ἐγένετο ἡγεμονεύοντος τῆς Συρίας Κυρηνίου. καὶ ἐπορεύοντο 3  
 πάντες ἀπογράφεσθαι, ἕκαστος εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν. ἀνέβη δὲ καὶ 4

<sup>ε</sup> ἐπεσκέψατο

<sup>78</sup> ἐπισκέπεται  $\text{p}^4$   $\text{N}^*$  B L W  $\Theta$   $\Sigma$  (vt.<sup>s</sup> vg.)  $\text{E}$   $\text{A}$   $\text{C}$  : ἐπεσκέψατο A C D  $\omega$   $\text{L}$   $\Sigma$   
 (hl.)  $\text{E}$   $\text{th}$  Iren.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{2}$  al.  
<sup>2</sup> αὕτη] *add.* ἡ  $\text{N}^c$  A C L W  $\omega$  Eus. πρώτη ἐγέν.] ἐγέν. πρώτη  $\text{N}^*$  D Iustin. (?)  
 Orig.<sup>lat.</sup>

Ἰωσήφ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἐκ πόλεως Ναζαρέτ εἰς τὴν Ἰουδαίαν εἰς  
 πόλιν Δαβίδ, ἣτις καλεῖται Βηθλεέμ, διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν ἐξ οἴκου καὶ  
 5 πατριᾶς Δαβίδ, ἀπογράψασθαι σὺν Μαριὰμ τῇ μεμνηστευμένη αὐτῷ,  
 6 οὔσῃ ἐγκύῳ. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ, ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέ-  
 7 ραι τοῦ τεκεῖν αὐτήν. καὶ ἔτεκε τὸν υἱὸν αὐτῆς τὸν πρωτότοκον, καὶ  
 ἐσπαργάνωσεν αὐτόν, καὶ ἀνέκλινεν αὐτὸν ἐν φάτνῃ, διότι οὐκ ἦν αὐτοῖς  
 τόπος ἐν τῷ καταλύματι.

8 Καὶ ποιμένες ἦσαν ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐτῇ ἀγραυλοῦντες καὶ φυλάσ-  
 9 σοντες φυλακὰς τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν ποιμνὴν αὐτῶν. καὶ ἄγγελος  
 Κυρίου ἐπέστη αὐτοῖς, καὶ δόξα Κυρίου περιέλαμψεν αὐτούς· καὶ  
 10 ἐφοβήθησαν φόβον μέγαν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ ἄγγελος, Μὴ φοβεῖσθε·  
 ἰδοὺ γάρ, εὐαγγελίζομαι ὑμῖν χαρὰν μεγάλην, ἣτις ἔσται παντὶ τῷ λαῷ.  
 11 ὅτι ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος, ἐν πόλει  
 12 Δαβίδ. καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον· εὕρήσετε βρέφος ἐσπαργανω-  
 13 μένον καὶ κείμενον ἐν φάτνῃ. καὶ ἐξαίφνης ἐγένετο σὺν τῷ ἀγγέλῳ  
 14 πλήθος στρατιᾶς οὐρανίου, αἰνοῦντων τὸν Θεόν, καὶ λεγόντων, Δόξα  
 ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνῃ ἐν ἀνθρώποις <sup>f</sup>εὐδοκίας.

15 Καὶ ἐγένετο, ὥς ἀπῆλθον ἀπ' αὐτῶν εἰς τὸν οὐρανὸν οἱ ἄγγελοι,  
 οἱ ποιμένες εἶπον πρὸς ἀλλήλους, Διέλθωμεν δὴ ἕως Βηθλεέμ, καὶ  
 16 ἴδωμεν τὸ ῥῆμα τοῦτο τὸ γεγονός, ὃ ὁ Κύριος ἐγνώρισεν ἡμῖν. καὶ  
 ἦλθον σπεύσαντες, καὶ ἀνεύρον τὴν τε Μαριὰμ καὶ τὸν Ἰωσήφ, καὶ τὸ  
 17 βρέφος κείμενον ἐν τῇ φάτνῃ. ἰδόντες δὲ ἐγνώρισαν περὶ τοῦ ῥήμα-  
 18 τος τοῦ λαληθέντος αὐτοῖς περὶ τοῦ παιδίου τούτου. καὶ πάντες οἱ  
 ἀκούσαντες ἐθαύμασαν περὶ τῶν λαληθέντων ὑπὸ τῶν ποιμένων πρὸς  
 19 αὐτούς. ἡ δὲ Μαριὰμ πάντα συνετήρει τὰ ῥήματα ταῦτα, συμβάλλουσα  
 20 ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. καὶ ὑπέστρεψαν οἱ ποιμένες δοξάζοντες καὶ  
 αἰνοῦντες τὸν Θεὸν ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἤκουσαν καὶ εἶδον, καθὼς ἐλαλήθη  
 πρὸς αὐτούς.

21 Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτὼ τοῦ περιτεμεῖν αὐτόν, καὶ ἐκλήθη  
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς, τὸ κληθὲν ὑπὸ τοῦ ἀγγέλου πρὸ τοῦ συλλη-  
 φθῆναι αὐτὸν ἐν τῇ κοιλίᾳ.

<sup>f</sup> εὐδοκία

<sup>7</sup> φάτνῃ] σπηλαίῳ (Diat.) Epiph. *ter* <sup>11</sup> κύριος] κυρίου S (pal.) Diat. <sup>14</sup> εὐ-  
 δοκίας N\* A B\* D W L E (sah.) G Iren.<sup>lat.</sup> Orig. *saepe*, Ambst. Priscill. *et ceteri patr.*  
*Lat. omn.*: εὐδοκία N<sup>c</sup> B<sup>3</sup> L O S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) E (boh.) A E<sup>th</sup> Diat. Orig. Eus.  
 Bas. Greg.-Naz. Cyr.-Hier. Did. Epiph. Cyr. Cosm.  $\frac{4}{4}$  al.



Καὶ ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωσέως, ἀνῆγαγον αὐτὸν εἰς Ἱεροσόλυμα, παραστήσαι τῷ Κυρίῳ (καθὼς γέγραπται ἐν νόμῳ Κυρίου ὅτι Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν ἅγιον τῷ Κυρίῳ κληθήσεται), καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ Κυρίου, Ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν. καὶ ἰδοὺ, ἦν ἄνθρωπος ἐν Ἱερουσαλήμ, ᾧ ὄνομα Συμεών, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὗτος δίκαιος καὶ εὐλαβής, προσδεχόμενος παράκλησιν τοῦ Ἰσραήλ καὶ Πνεῦμα ἦν Ἅγιον ἐπ' αὐτόν. καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν Κυρίου. καὶ ἦλθεν ἐν τῷ Πνεύματι εἰς τὸ ἱερόν· καὶ ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν τοὺς γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν, τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς κατὰ τὸ εἰθισμένον τοῦ νόμου περὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἐδέξατο αὐτὸ εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ, καὶ εὐλόγησε τὸν Θεόν, καὶ εἶπε, Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα, κατὰ τὸ ῥήμά σου, ἐν εἰρήνῃ· ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ. καὶ ἦν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θαυμάζοντες ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις περὶ αὐτοῦ· καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Συμεών, καὶ εἶπε πρὸς Μαριὰμ τὴν μητέρα αὐτοῦ, Ἰδοὺ, οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον· καὶ σοὺ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία· ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. καὶ ἦν Ἄννα προφῆτις, θυγάτηρ Φανουὴλ, ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ (αὕτη προβεβηκυῖα ἐν ἡμέραις πολλαῖς, ζήσασα ἔτη μετὰ ἀνδρὸς ἑπτὰ ἀπὸ τῆς παρθενίας αὐτῆς, καὶ αὐτὴ χήρα ἕως ἑτῶν ὀγδοηκονταεσσάρων), ἡ οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ, νηστεύσασα καὶ δεήσασα λατρεύουσα νύκτα καὶ ἡμέραν. καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐπιστᾶσα ἀνθωμολογεῖτο τῷ Θεῷ, καὶ ἐλάλει περὶ αὐτοῦ πᾶσι τοῖς προσδεχομένοις λύτρωσιν Ἱερουσαλήμ. καὶ ὡς ἐτέλεσαν πάντα τὰ κατὰ τὸν νόμον Κυρίου, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν εἰς τὴν πόλιν αὐτῶν Ναζαρέτ.

Τὸ δὲ παιδίον ἡῤῥξανε, καὶ ἐκραταιοῦτο, πληρούμενον σοφίας· καὶ χάρις Θεοῦ ἦν ἐπ' αὐτό.

<sup>29</sup> ἀπολύεις] ἀπόλυσον **ℒ** (vt.<sup>b</sup> e al. vg. *could*). Iren.<sup>lat.</sup> **℥** <sup>1</sup> *codd.* Ambst. **℥** <sup>2</sup> <sup>33</sup> ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ [αὐτοῦ]] [δ] Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ [αὐτοῦ] A W Θ Ω **ℒ** (vt.) **℥** (vg. hl.) **℥** <sup>34</sup> πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ *oni*. Diat. ἐν τῷ Ἰσραήλ *tr. post* κεῖται **℥** (vt.<sup>s</sup>) <sup>35</sup> διελεύσεται] thou shalt cause . . . to pass through **℥** (vt.<sup>s</sup>) Diat. Ephr. **℥** <sup>36</sup> ἔτη] ἡμέρας **℥** (vt.<sup>s</sup>) Diat.



41 Καὶ ἐπορεύοντο οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατ' ἔτος εἰς Ἱερουσαλήμ τῇ ἑορτῇ  
 42 τοῦ πάσχα. καὶ ὅτε ἐγένετο ἑτῶν δώδεκα, ἀναβαινόντων αὐτῶν κατὰ  
 43 τὸ ἔθος τῆς ἑορτῆς, καὶ τελειωσάντων τὰς ἡμέρας, ἐν τῷ ὑποστρέφειν  
 αὐτοὺς ὑπέμεινεν Ἰησοῦς ὁ παῖς ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ  
 44 γονεῖς αὐτοῦ· νομίσαντες δὲ αὐτὸν ἐν τῇ συνοδίᾳ εἶναι ἦλθον ἡμέρας  
 45 ὁδόν, καὶ ἀνεζήτησαν αὐτὸν ἐν τοῖς συγγενέσι καὶ τοῖς γνωστοῖς· καὶ  
 46 μὴ εὐρόντες ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἀναζητοῦντες αὐτόν. καὶ  
 ἐγένετο μεθ' ἡμέρας τρεῖς, εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, καθεζόμενον ἐν μέσῳ  
 47 τῶν διδασκάλων, καὶ ἀκούοντα αὐτῶν, καὶ ἐπερωτῶντα αὐτούς· ἐξι-  
 48 σταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες αὐτοῦ ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ταῖς ἀποκρίσε-  
 49 σιν αὐτοῦ. καὶ ἰδόντες αὐτὸν ἐξεπλάγησαν· καὶ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ  
 αὐτοῦ εἶπε, Τέκνον, τί ἐποίησας ἡμῖν οὕτως; ἰδοὺ, ὁ πατήρ σου κἀγὼ  
 50 ὀδυνώμενοι ἐζητοῦμέν σε. καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με;  
 51 οὐκ ᾔδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναί με; καὶ αὐτοὶ οὐ συνή-  
 52 καν τὸ ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς. καὶ κατέβη μετ' αὐτῶν, καὶ ἦλθεν  
 εἰς Ναζαρέτ, καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς· καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ διετήρει  
 πάντα τὰ ῥήματα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς.

52 Καὶ Ἰησοῦς προέκοπτε σοφία καὶ ἡλικία, καὶ χάριτι παρὰ Θεῷ καὶ  
 ἀνθρώποις.

3 Ἐν ἔτει δὲ πεντεκαιδεκάτῳ τῆς ἡγεμονίας Τιβερίου Καίσαρος, ἡγε-  
 μονεύοντος Ποντίου Πιλάτου τῆς Ἰουδαίας, καὶ τετραρχούντος τῆς  
 Γαλιλαίας Ἡρώδου, Φιλίππου δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τετραρχούντος  
 τῆς Ἰτουραίας καὶ Τραχωνίτιδος χώρας, καὶ Λυσανίου τῆς Ἀβιληνῆς  
 2 τετραρχούντος, ἐπὶ ἀρχιερέως Ἀννα καὶ Καϊάφα, ἐγένετο ῥῆμα Θεοῦ  
 3 ἐπὶ Ἰωάννην τὸν τοῦ Ζαχαρίου υἱὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ ἦλθεν εἰς πᾶσαν  
 τὴν περίχωρον τοῦ Ἰορδάνου, κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφε-  
 4 σιν ἁμαρτιῶν· ὡς γέγραπται ἐν βίβλῳ λόγων Ἡσαΐου τοῦ προφήτου,  
 Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας  
 5 ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ· πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται, καὶ πᾶν ὄρος

<sup>41</sup> οἱ γονεῖς αὐτοῦ] Ioseph et Maria (mater eius) **℣** (vt.<sup>a b al.</sup>): his kinsmen **℥** (vt.<sup>s</sup> vg.) <sup>43</sup> ἔγνωσαν οἱ γονεῖς] ἔγνω Ἰωσήφ καὶ ἡ μήτηρ **A C ω ℣** (vt.<sup>b al.</sup>) **℥** (vg. hl.) **Ⲭ** (boh. <sup>cod.</sup> al.) **Ⲭ** **Ⲭ** **Ⲭ**: kinsfolk **℥** (vt.<sup>s</sup>) <sup>43</sup> ὁ πατήρ σου κἀγὼ om. *omnino aut partem* **℣** (vt.<sup>a al.</sup>) **℥** (vt.<sup>c</sup>) ὀδυνώμενοι] add. καὶ λυπούμενοι **D ℣** (vt.<sup>a e al.</sup>) **℥** (vt.<sup>c</sup>) Ambst.  $\frac{1}{2}$ : add. *etiam ambulantes* Ambst.  $\frac{1}{2}$  **℥** **℥** **℥** (sah.)

3. <sup>1</sup> ἡγεμονεύοντος] ἐπιτροπεύοντος **D ℣** Eus. Chron.-Pasch. <sup>4-6</sup> *textum ad* Esaiæ syr. vg. *totum adcommodat* **℥** (vt.)

καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθείας, καὶ αἱ  
τραχεῖαι εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ 6  
Θεοῦ.

Ἔλεγεν οὖν τοῖς ἐκπορευομένοις ὄχλοις βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, 7  
Γεννήματα ἐχιδνῶν, τίς ὑπέδειξεν ὑμῖν φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης  
ὀργῆς; ποιήσατε οὖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· καὶ μὴ ἄρξησθε 8  
λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Πατέρα ἔχομεν τὸν Ἀβραάμ· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι  
δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων ἐγείραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ. ἦδη 9  
δὲ καὶ ἡ ἀξίνη πρὸς τὴν ρίζαν τῶν δένδρων κείται· πᾶν οὖν δένδρον μὴ  
ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. καὶ ἐπηρώτων 10  
αὐτὸν οἱ ὄχλοι λέγοντες, Τί οὖν ποιήσωμεν; ἀποκριθεὶς δὲ ἔλεγεν 11  
αὐτοῖς, Ὁ ἔχων δύο χιτῶνας μεταδότω τῷ μὴ ἔχοντι, καὶ ὁ ἔχων βρώ-  
ματα ὁμοίως ποιείτω. ἦλθον δὲ καὶ τελῶναι βαπτισθῆναι, καὶ εἶπον 12  
πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, τί ποιήσωμεν; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν 13  
πλέον παρὰ τὸ διατεταγμένον ὑμῖν πράσσετε. ἐπηρώτων δὲ αὐτὸν καὶ 14  
στρατευόμενοι λέγοντες, Τί ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς; καὶ εἶπε πρὸς αὐ-  
τούς, Μηδένα διασεισήτε, μηδὲ συκοφαντήσητε· καὶ ἀρκεῖσθε τοῖς ὀψω-  
νίοις ὑμῶν.

Προσδοκῶντος δὲ τοῦ λαοῦ, καὶ διαλογιζομένων πάντων ἐν ταῖς καρ- 15  
δαῖαις αὐτῶν περὶ τοῦ Ἰωάννου, μήποτε αὐτὸς εἴη ὁ Χριστός, ἀπεκρί- 16  
νατο ὁ Ἰωάννης ἅπασιν λέγων, Ἐγὼ μὲν ὕδατι βαπτίζω ὑμᾶς, ἔρχεται  
δὲ ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδη-  
μάτων αὐτοῦ· αὐτὸς ὑμᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ πυρί· οὗ 17  
τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, διακαθᾶραι τὴν ἄλωνα αὐτοῦ, καὶ συνα-  
γαγεῖν τὸν σίτον εἰς τὴν ἀποθήκην αὐτοῦ· τὸ δὲ ἄχυρον κατακαύσει  
πυρὶ ἀσβέστῳ.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἕτερα παρακαλῶν εὐηγγελίζετο τὸν λαόν. ὁ δὲ 18  
Ἡρώδης ὁ τετράρχης, ἐλεγχόμενος ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἡρωδιάδος τῆς 19  
γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ περὶ πάντων ὧν ἐποίησε πονηρῶν ὁ  
Ἡρώδης, προσέθηκε καὶ τοῦτο ἐπὶ πᾶσι, κατέκλεισε τὸν Ἰωάννην ἐν 20  
φυλακῇ.

Ἐγένετο δέ, ἐν τῷ βαπτισθῆναι ἅπαντα τὸν λαόν, καὶ Ἰησοῦ βαпти- 21  
σθέντος καὶ προσευχομένου ἀνεψυχθῆναι τὸν οὐρανόν, καὶ καταβῆναι τὸ 22

<sup>7</sup> ὑπ' ἐνώπιον D ℒ (vt. <sup>b.e.al.</sup>) (cf. ℑ (vt.)) <sup>16</sup> ἀγίῳ om. 63 64 Clem. Tert. Aug.



ὁ διάβολος, Σοὶ δώσω τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἅπασαν καὶ τὴν δόξαν  
 αὐτῶν· ὅτι ἐμοὶ παραδέδοται, καὶ ὃ ἐὰν θέλω δίδωμι αὐτήν· σὺ οὖν 7  
 ἐὰν προσκυνήσης ἐνώπιον ἐμοῦ, ἔσται σου πάντα. καὶ ἀποκριθεὶς αὐτῷ 8  
 εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Γέγραπται, Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ  
 αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἤγαγε δὲ αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἔστησεν 9  
 αὐτὸν ἐπὶ τὸ πτερύγιον τοῦ ἱεροῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ,  
 βάλε σεαυτὸν ἐντεῦθεν κάτω· γέγραπται γὰρ ὅτι Τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ 10  
 ἐντελεῖται περὶ σοῦ, τοῦ διαφυλάξαι σε· καὶ ὅτι Ἐπὶ χειρῶν ἀρουσί 11  
 σε, μήποτε προσκόψῃς πρὸς λίθον τὸν πόδα σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν 12  
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ὅτι Εἴρηται, Οὐκ ἐκπειράσεις Κύριον τὸν Θεόν σου. καὶ 13  
 συνετέλεσας πάντα πειρασμὸν ὁ διάβολος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ ἄχρι καιροῦ.

Καὶ ὑπέστρεψεν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος εἰς τὴν 14  
 Γαλιλαίαν· καὶ φήμῃ ἐξῆλθε καθ' ὅλης τῆς περιχώρου περὶ αὐτοῦ. καὶ 15  
 αὐτὸς ἐδίδασκεν ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν, δοξαζόμενος ὑπὸ πάντων.

Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ναζαρέτ, οὗ ἦν τεθραμμένος· καὶ εἰσῆλθε, κατὰ 16  
 τὸ εἰωθὸς αὐτῷ, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ  
 ἀνέστη ἀναγνῶναι. καὶ ἐπεδόθη αὐτῷ βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαΐου. 17  
 καὶ ἀνοίξας τὸ βιβλίον εὔρε τὸν τόπον οὗ ἦν γεγραμμένον, Πνεῦμα 18  
 Κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν ἔχρισέ με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς· ἀπέ-  
 σταλκέ με κηρῦξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀπο-  
 στείλαι τεθραυσμένους ἐν ἀφέσει, κηρῦξαι ἐνιαυτὸν Κυρίου δεκτόν. καὶ 19  
 20 πτύξας τὸ βιβλίον, ἀποδοὺς τῷ ὑπηρέτῃ, ἐκάθισε· καὶ πάντων οἱ ὀφθαλ-  
 μοὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦσαν ἀτενίζοντες αὐτῷ. ἤρξατο δὲ λέγειν πρὸς 21  
 αὐτοὺς ὅτι Σήμερον πεπλήρωται ἡ γραφὴ αὕτη ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν. καὶ 22  
 πάντες ἐμαρτύρουν αὐτῷ, καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ τοῖς λόγοις τῆς χάριτος  
 τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ· καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν  
 ὁ υἱὸς Ἰωσήφ; καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Πάντως ἐρείτέ μοι τὴν παρα- 23  
 βολὴν ταύτην, Ἰατρί, θεράπευσον σεαυτόν· ὅσα ἠκούσαμεν γενόμενα  
 εἰς τὴν Καπερναοὺμ, ποιήσον καὶ ὧδε ἐν τῇ πατρίδι σου. εἶπε δέ, Ἀμὴν 24  
 λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. ἐπ' 25  
 ἀληθείας δὲ λέγω ὑμῖν, πολλαὶ χῆραι ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις Ἡλίου ἐν  
 τῷ Ἰσραὴλ, ὅτε ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία καὶ μῆνας ἕξ, ὥς

<sup>11</sup> χειρῶν] *arms* S (vg.) (ex syr. vg. Vet. Test.) <sup>13</sup> πάντα] τὸν S (vt.<sup>s</sup>) (?) A<sup>codl</sup>.  
 Orig. <sup>18</sup> post με (alt.)] ἰσασθαι τοὺς συνετριμμένους τὴν καρδίαν A 0116 01 &c.  
 ω L (vt.<sup>s</sup>) S (vg. hl. pal.) Ɔ (boh. <sup>codl</sup>.) Ɔ al. Hipp. : om. N B D L W 313 &c. 33  
 700 L S (vt.<sup>s</sup>) Ɔ A Ɔ th Orig. Eus. al. ἀποστείλαι] strengthen (confirm) S (vt.<sup>s</sup> vg.)

- 26 ἐγένετο λιμὸς μέγας ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν· καὶ πρὸς οὐδεμίαν αὐτῶν  
ἐπέμφθη Ἡλίας, εἰ μὴ εἰς Σάρεπτα τῆς Σιδωνίας πρὸς γυναῖκα χήραν.  
27 καὶ πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐπὶ Ἑλισαίου τοῦ προφήτου·  
28 καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἐκαθαρίσθη, εἰ μὴ Νεεμὰν ὁ Σύρος. καὶ ἐπλήσθη-  
29 σαν πάντες θυμοῦ ἐν τῇ συναγωγῇ ἀκούοντες ταῦτα, καὶ ἀναστάντες  
ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἕως ὄφρυός τοῦ  
ὄρους, ἐφ' οὗ ἡ πόλις αὐτῶν ὤκοδόμητο, ὥστε κατακρημνίσαι αὐτόν·  
30 αὐτὸς δὲ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο.  
31 Καὶ κατήλθεν εἰς Καπερναοὺμ πόλιν τῆς Γαλιλαίας. καὶ ἦν διδά-  
32 σκων αὐτοὺς ἐν τοῖς σάββασιν· καὶ ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐ-  
33 τοῦ, ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ ἦν ὁ λόγος αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ συναγωγῇ ἦν ἄνθρω-  
πος ἔχων πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου, καὶ ἀνέκραξε φωνῇ μεγάλῃ,  
34 Ἐγώ, τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἤλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά  
35 σε τίς εἶ, ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων,  
Φιμώθητι, καὶ ἔξελθε ἀπ' αὐτοῦ. καὶ ῥίψαν αὐτὸν τὸ δαιμόνιον εἰς τὸ  
36 μέσον ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ, μηδὲν βλάψαν αὐτόν. καὶ ἐγένετο θάμβος  
ἐπὶ πάντας, καὶ συνελάλουν πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Τίς ὁ λόγος οὗ-  
τος; ὅτι ἐν ἐξουσίᾳ καὶ δυνάμει ἐπιτάσσει τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασι,  
37 καὶ ἐξέρχονται. καὶ ἐξεπορεύετο ἡχος περὶ αὐτοῦ εἰς πάντα τόπον τῆς  
περιχώρου.  
38 Ἀναστὰς δὲ ἀπὸ τῆς συναγωγῆς εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος.  
πενθερὰ δὲ τοῦ Σίμωνος ἦν συνεχομένη πυρετῷ μεγάλῳ· καὶ ἠρώτη-  
39 σαν αὐτὸν περὶ αὐτῆς. καὶ ἐπιστὰς ἐπάνω αὐτῆς ἐπετίμησε τῷ πυρετῷ,  
καὶ ἀφῆκεν αὐτήν· παραχρῆμα δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει αὐτοῖς.  
40 Δύνουτος δὲ τοῦ ἡλίου πάντες ὅσοι εἶχον ἀσθενοῦντας νόσοις ποι-  
κίλαις ἤγαγον αὐτοὺς πρὸς αὐτόν· ὁ δὲ ἐνὶ ἐκάστῳ αὐτῶν τὰς χεῖρας  
41 ἐπιθεὶς ἐθεράπευσεν αὐτούς. ἐξήρχετο δὲ καὶ δαιμόνια ἀπὸ πολλῶν,  
κράζοντα καὶ λέγοντα ὅτι Σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ  
εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ᾔδεισαν τὸν Χριστὸν αὐτὸν εἶναι.  
42 Γενομένης δὲ ἡμέρας ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἔρημον τόπον· καὶ οἱ  
ὄχλοι ἐπεζήτουν αὐτόν, καὶ ἦλθον ἕως αὐτοῦ, καὶ κατεῖχον αὐτὸν τοῦ  
43 μὴ πορεύεσθαι ἀπ' αὐτῶν. ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὅτι Καὶ ταῖς ἐτέ-  
ραις πόλεσιν εὐαγγελίσασθαί με δεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἐπὶ  
τοῦτο ἀπεστάλην.

<sup>29</sup> κατακρημνίσαι] [κατα]κρεμάσαι S (vt.<sup>9</sup>) (errore interpretationis)



Καὶ ἦν κηρύσσων εἰς τὰς συναγωγὰς τῆς <sup>k</sup> Γαλιλαίας.

44

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν ὄχλον ἐπικεῖσθαι αὐτῷ καὶ ἀκούειν τὸν λόγον 5  
τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς ἦν ἐστὼς παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ· καὶ εἶδε 2  
δύο πλοῖα ἐστῶτα παρὰ τὴν λίμνην· οἱ δὲ ἄλιεῖς ἀποβαίντες ἀπ' αὐ-  
τῶν ἔπλυνον τὰ δίκτυα. ἐμβὰς δὲ εἰς ἓν τῶν πλοίων, ὃ ἦν τοῦ Σίμων- 3  
νος, ἠρώτησεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἐπαναγαγεῖν ὀλίγοι. καθίσας δὲ  
ἐδίδασκεν ἐκ τοῦ πλοίου τοὺς ὄχλους. ὥς δὲ ἐπαύσατο λαλῶν, εἶπε 4  
πρὸς τὸν Σίμωνα, Ἐπανάγαγε εἰς τὸ βάθος, καὶ χαλάσατε τὰ δίκτυα  
ὑμῶν εἰς ἄγραν. καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν, Ἐπιστάτα, δι' ὅλης 5  
νυκτὸς κοπιάσαντες οὐδὲν ἐλάβομεν· ἐπὶ δὲ τῷ ῥήματί σου χαλάσω τὰ  
δίκτυα. καὶ τοῦτο ποιήσαντες συνέκλεισαν ἰχθύων πλήθος πολὺ· διερ- 6  
ρήγνυτο δὲ τὰ δίκτυα αὐτῶν· καὶ κατένευσαν τοῖς μετόχοις ἐν τῷ ἐτέρῳ 7  
πλοίῳ, τοῦ ἐλθόντας συλλαβέσθαι αὐτοῖς· καὶ ἦλθον, καὶ ἔπλησιν ἀμ-  
φότερά τὰ πλοῖα, ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά. ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος προσ- 8  
έπεσε τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ λέγων, Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρ-  
τωλὸς εἰμι, Κύριε. θάμβος γὰρ περιέσχεν αὐτόν, καὶ πάντας τοὺς σὺν 9  
αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἄγρᾳ τῶν ἰχθύων ὧν συνέλαβον, ὁμοίως δὲ καὶ Ἰάκωβον 10  
καὶ Ἰωάννην, υἱοὺς Ζεβεδαίου, οἱ ἦσαν κοινωνοὶ τῷ Σίμωνι. καὶ εἶπε  
πρὸς τὸν Σίμωνα ὁ Ἰησοῦς, Μὴ φοβοῦ· ἀπὸ τοῦ νῦν ἀνθρώπους ἔσῃ  
ζωγρῶν. καὶ καταγαγόντες τὰ πλοῖα ἐπὶ τὴν γῆν, ἀφέντες ἅπαντα, 11  
ἠκολούθησαν αὐτῷ.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν μιᾷ τῶν πόλεων, καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ 12  
πλήρης λέπρας· ἰδὼν δὲ τὸν Ἰησοῦν, πεσὼν ἐπὶ πρόσωπον, ἔδεήθη αὐ-  
τοῦ λέγων, Κύριε, ἐὰν θέλῃς, δύνασαί με καθαρίσαι. καὶ ἐκτείνας τὴν 13  
χεῖρα ἥψατο αὐτοῦ λέγων, Θέλω, καθάρισθητι. καὶ εὐθέως ἡ λέπρα  
ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς παρήγγειλεν αὐτῷ μηδεὶν εἰπεῖν· ἀλλὰ 14  
ἀπελθὼν δεῖξον σεαυτὸν τῷ ἱερεῖ, καὶ προσένεγκε περὶ τοῦ καθάρισμοῦ  
σου, καθὼς προσέταξε Μωσῆς, εἰς μαρτύριον αὐτοῖς. διήρχετο δὲ μᾶλ- 15

<sup>k</sup> Ἰουδαίας

<sup>44</sup> τῆς Γαλιλαίας A D Θ ω ℒ S (vg. hl.<sup>ms</sup>) ℄ (boh.<sup>codl.</sup>) ℄ ℄ ℄: τῆς Ἰουδαίας  
B C L Q R 1 &c. 21 157 al. S (vt.<sup>s</sup> hl.) ℄: τῶν Ἰουδαίων W

5. <sup>10, 11</sup> sic legunt D ℒ (vt.<sup>o</sup>) ἦσαν δὲ κοινωνοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβε-  
δαίου· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς Δεῦτε καὶ μὴ γέινεσθε (pro ὁ δὲ . . . γέινεσθε habet ℒ (vt.<sup>o</sup>)  
qui sic ait ad Simonem Iesus Nolite esse) ἄλιεῖς ἰχθύων, ποιήσω γὰρ ὑμᾶς ἄλιεῖς  
ἀνθρώπων· οἱ δὲ ἀκούσαντες πάντα κατέλειψαν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ  
<sup>14</sup> εἰς μαρτ. αὐτοῖς] εἰς μαρτ. Clem.: ὑμῖν εἰς μαρτ. ℒ (vt.<sup>1</sup>) Mcion: ἵνα εἰς μαρτ.  
τιον ᾧ ὑμῖν τοῦτο D ℒ (vt.<sup>a b al.</sup>) Tert. Amb.: et D add. ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσ-



λου· ὁ λόγος περὶ αὐτοῦ· καὶ συνήρχοντο ὄχλοι πολλοὶ ἀκούειν, καὶ θερα-  
 16 πεύεσθαι ἀπὸ τῶν ἀσθενειῶν αὐτῶν. αὐτὸς δὲ ἦν ὑποχωρῶν ἐν ταῖς  
 ἐρήμοις, καὶ προσευχόμενος.

17 Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἦν διδάσκων· καὶ ἦσαν  
 καθήμενοι Φαρισαῖοι καὶ νομοδιδάσκαλοι, οἳ ἦσαν ἐληλυθότες ἐκ πάσης  
 18 κώμης τῆς Γαλιλαίας καὶ Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ· καὶ δύναντις Κυ-  
 18 ρίου ἦν εἰς τὸ ἰᾶσθαι <sup>1</sup> αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες φέροντες ἐπὶ κλίνης  
 ἄνθρωπον ὃς ἦν παραλελυμένος, καὶ ἐζήτουν αὐτὸν εἰσενεγκεῖν καὶ  
 19 θεῖναι ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ μὴ εὐρόντες ποίας εἰσενέγκωσιν αὐτόν, διὰ  
 τὸν ὄχλον, ἀναβάντες ἐπὶ τὸ δῶμα διὰ τῶν κεράμων καθήκαν αὐτόν  
 20 σὺν τῷ κλινιδίῳ εἰς τὸ μέσον ἔμπροσθεν τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἰδὼν τὴν  
 21 πίστιν αὐτῶν εἶπεν, Ἀνθρώπε, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. καὶ  
 ἦρξαντο διαλογίζεσθαι οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι λέγοντες, Τίς  
 22 ἐστιν οὗτος ὃς λαλεῖ βλασφημίας; τίς δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ  
 22 μὴ ὁ μόνος ὁ Θεός; ἐπιγνόντες δὲ ὁ Ἰησοῦς τοὺς διαλογισμοὺς αὐτῶν ἀπο-  
 23 κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Τί διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν; τί  
 24 ἐστιν εὐκοπώτερον; εἰπεῖν, Ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου; ἢ εἰπεῖν,  
 Ἐγείραι καὶ περιπάτει; ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀν-  
 25 θρώπου ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, (εἶπε τῷ παραλελυμένῳ) Σοὶ  
 λέγω, ἔγειραι, καὶ ἄρας τὸ κλινιδίόν σου πορεύου εἰς τὸν οἶκόν σου.  
 25 καὶ παραχρῆμα ἀναστὰς ἐνώπιον αὐτῶν, ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο, ἀπῆλθεν  
 26 εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ δοξάζων τὸν Θεόν. καὶ ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας,  
 καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, καὶ ἐπλήσθησαν φόβου, λέγοντες ὅτι Εἶδομεν  
 παράδοξα σήμερον.

27 Καὶ μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, καὶ ἐθεάσατο τελώνην, ὀνόματι Λευὴν, κα-  
 28 θήμενον ἐπὶ τὸ τελώνιον, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀκολουθεῖ μοι. καὶ κατα-  
 29 λιπὼν πάντα ἀναστὰς ἠκολούθει αὐτῷ. καὶ ἐποίησε δοχὴν μεγάλην ὁ  
 Λεὺς αὐτῷ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἦν ὄχλος τελωνῶν πολὺς καὶ ἄλ-  
 30 λων οἳ ἦσαν μετ' αὐτῶν κατακέκρυμμένοι. καὶ ἐγόγγυζον οἱ Φαρισαῖοι καὶ  
 οἱ γραμματεῖς αὐτῶν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ λέγοντες, Διατί μετὰ

<sup>1</sup> αὐτοῦς

σειν καὶ διαφηνίζειν τὸν λόγον· ὥστε μηκέτι δύνασθαι αὐτὸν φανερώς εἰς πόλιν  
 εἰσελθεῖν· ἀλλὰ ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις· καὶ συνήρχοντο πρὸς αὐτόν· καὶ ἦλθεν  
 πάλιν εἰς Καφαρναούμ (ex Mc. i. 45) <sup>17</sup> αὐτόν N B L W Ξ S (vt.<sup>s</sup>) C<sup>h</sup> (sah.) C<sup>h</sup>h  
 Cyr. : αὐτοῦς *rell.*

τῶν τελωνῶν καὶ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; καὶ ἀποκριθεὶς ὁ 31  
 Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Οὐ χρεῖαν ἔχουσιν οἱ ὑγιαίνοντες ἱατροῦ,  
 ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. οὐκ ἐλίλυθα καλέσαι δικαίους ἀλλὰ ἁμαρτω- 32  
 λους εἰς μετάνοιαν. οἱ δὲ εἶπον πρὸς αὐτόν, Οἱ μαθηταὶ Ἰωάννου νη- 33  
 στεύουσι πυκνά, καὶ δεήσεις ποιοῦνται· ὁμοίως καὶ οἱ τῶν Φαρισαίων·  
 οἱ δὲ σοὶ ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Μὴ 34  
 δύνασθε τοὺς υἱοὺς τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ' αὐτῶν ἐστι,  
 ποιῆσαι νηστεύειν; ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι· καὶ ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ' αὐτῶν 35  
 ὁ νυμφίος, τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. ἔλεγε δὲ καὶ 36  
 παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς ὅτι Οὐδεὶς ἐπίβλημα ἀπὸ ἱματίου καινοῦ σχί-  
 σας ἐπιβάλλει ἐπὶ ἱμάτιον παλαιόν· εἰ δὲ μήγε, καὶ τὸ καινὸν σχίσει,  
 καὶ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνήσει τὸ ἐπίβλημα τὸ ἀπὸ τοῦ καινοῦ. καὶ 37  
 οὐδεὶς βάλλει οἶνον νέον εἰς ἀσκούς παλαιούς· εἰ δὲ μήγε, ῥήξει ὁ νέος  
 οἶνος τοὺς ἀσκούς, καὶ αὐτὸς ἐκχυθήσεται, καὶ οἱ ἀσκοὶ ἀπολοῦνται·  
 ἀλλὰ οἶνον νέον εἰς ἀσκούς καινοὺς βλητέον. καὶ οὐδεὶς πιὼν παλαιὸν 38  
 θέλει νέον· λέγει γάρ, Ὁ παλαιὸς <sup>m</sup> χρηστός ἐστιν. 39

Ἐγένετο δὲ ἐν σαββάτῳ <sup>n</sup> διαπορεύεσθαι αὐτὸν διὰ σπορίμων· καὶ 6  
 ἔτιλλον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τοὺς στάχνας, καὶ ἤσθιον ψώχοντες ταῖς  
 χερσί. τινὲς δὲ τῶν Φαρισαίων εἶπον, Τί ποιεῖτε ὃ οὐκ ἔξεστι ποιεῖν 2  
 τοῖς σάββασι; καὶ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ τοῦτο 3  
 ἀνέγνωτε, ὃ ἐποίησε Δαβὶδ, ὅτε ἐπείρασεν αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ  
 ὄντες; ὡς εἰσηλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προ- 4  
 θέσεως λαβὼν ἔφαγε, καὶ ἔδωκε καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ, οὓς οὐκ ἔξεστι  
 φαγεῖν εἰ μὴ μόνους τοὺς ἱερεῖς; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ὅτι κύριός ἐστιν ὁ 5  
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τοῦ σαββάτου.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐτέρῳ σαββάτῳ εἰσελθεῖν αὐτὸν εἰς τὴν συναγωγὴν 6  
 καὶ διδάσκειν· καὶ ἦν ἄνθρωπος ἐκεῖ, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ ἡ δεξιὰ ἦν ξηρά.  
 παρετηροῦντο δὲ αὐτὸν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι, εἰ ἐν τῷ σαβ- 7  
 βάτῳ θεραπεύσει· ἵνα εὕρωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. αὐτὸς δὲ ᾗδει τοὺς 8

<sup>m</sup> χρηστότερος<sup>n</sup> add. δευτεροπρώτῳ

<sup>39</sup> οὐδεὶς . . . χρηστός ἐστιν om. D Ƨ (vt.) Mcion Eus.      χρηστός <sup>p4</sup> N B L W 157  
<sup>225</sup> Ɔ: χρηστότερος tell.

6. <sup>1</sup> δευτεροπρώτῳ A C D ω Ƨ (vt. <sup>a f 12 f\*</sup> vg.) Ƨ (hl.) A Ɔ Greg.-Naz. Epiph.  
 Amb. Hier. al. plur.: om. <sup>p4</sup> N B L W Ɔ\* 1 &c. 13 &c. 22 157 1278 Ƨ (vt. <sup>b o al.</sup>) Ƨ  
 (vg. hl. <sup>ms</sup> pal.) Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ <sup>4</sup> post hunc uers. add. τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἔργα-  
 ζόμενον τῷ σαββάτῳ εἶπεν αὐτῷ, Ἄνθρωπε, εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς, μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ  
 οἶδας, ἐπικατάρατος καὶ παραβάτης εἶ τοῦ νόμου D <sup>5</sup> uersum post 10 transponit D

- διαλογισμοὺς αὐτῶν· εἶπε δὲ τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ξηρὰν ἔχοντι τὴν χεῖρα,  
 9 Ἐγείραι, καὶ στήθι εἰς τὸ μέσον. καὶ ἀναστὰς ἔστη. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς  
 πρὸς αὐτοὺς, Ἐπερωτῶ ὑμᾶς, εἰ ἔξεστι τῷ σαββάτῳ ἀγαθοποιῆσαι; ἢ  
 10 κακοποιῆσαι; ψυχὴν σῶσαι; ἢ ἀπολέσαι; καὶ περιβλεψάμενος πάντας  
 αὐτοὺς εἶπεν αὐτῷ, Ἐκτενον τὴν χεῖρά σου. ὁ δὲ ἐποίησε· καὶ ἀπο-  
 11 κατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. αὐτοὶ δὲ ἐπλήσθησαν ἀνοίας· καὶ διελάλουν  
 πρὸς ἀλλήλους, τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ.  
 12 Ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἐξελθεῖν αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος προσ-  
 13 εὔχασθαι· καὶ ἦν διανυκτερεύων ἐν τῇ προσευχῇ τοῦ Θεοῦ. καὶ ὅτε  
 ἐγένετο ἡμέρα, προσεφώνησε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ· καὶ ἐκλεξάμενος ἀπ'  
 14 αὐτῶν δώδεκα, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασε, Σίμωνα ὃν καὶ ὠνόμασε  
 Πέτρον, καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ  
 15 Φίλιππον καὶ Βαρθολομαῖον, καὶ Ματθαῖον καὶ Θωμᾶν, καὶ Ἰάκωβον  
 16 Ἀλφαίου καὶ Σίμωνα τὸν καλούμενον Ζηλωτὴν, καὶ Ἰούδαν Ἰακώβου,  
 17 καὶ Ἰούδαν Ἰσκαριώτην, ὃς ἐγένετο προδότης, καὶ καταβὰς μετ' αὐτῶν  
 ἔστη ἐπὶ τόπου πεδινοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς μαθητῶν αὐτοῦ, καὶ πλῆθος  
 πολὺ τοῦ λαοῦ ἀπὸ πάσης τῆς Ἰουδαίας καὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ τῆς παρα-  
 λίου Τύρου καὶ Σιδῶνος, οἱ ἦλθον ἀκοῦσαι αὐτοῦ, καὶ ἰαθῆναι ἀπὸ τῶν  
 18 νόσων αὐτῶν· καὶ οἱ ἐνοχλοῦμενοι ἀπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων ἐθερα-  
 19 πεύοντο. καὶ πᾶς ὁ ὄχλος ἐζήτηί ἄπτεσθαι αὐτοῦ· ὅτι δύναμις παρ'  
 αὐτοῦ ἐξήρχετο, καὶ ἰάτο πάντας.  
 20 Καὶ αὐτὸς ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ  
 ἔλεγε, Μακάριοι οἱ πτωχοί, ὅτι ὑμετέρα ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.  
 21 μακάριοι οἱ πεινῶντες νῦν, ὅτι χορτασθήσεσθε. μακάριοι οἱ κλαίοντες  
 22 νῦν, ὅτι γελάσετε. μακάριοί ἐστε, ὅταν μισήσωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι,  
 καὶ ὅταν ἀφορίσωσιν ὑμᾶς, καὶ ὀνειδίσωσι, καὶ ἐκβάλωσι τὸ ὄνομα  
 23 ὑμῶν ὡς πονηρὸν, ἕνεκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου. χάρητε ἐν ἐκείνῃ τῇ  
 ἡμέρᾳ καὶ σκιρτήσατε· ἰδοὺ γάρ, ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τῷ οὐρανῷ·  
 24 κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς προφήταις οἱ πατέρες αὐτῶν. πλὴν  
 25 οὐαὶ ὑμῖν τοῖς πλουσίοις, ὅτι ἀπέχετε τὴν παράκλησιν ὑμῶν. οὐαὶ  
 ὑμῖν, οἱ ἐμπεπλησμένοι νῦν, ὅτι πεινάσετε. οὐαὶ, οἱ γελῶντες νῦν, ὅτι

17 καὶ Ἱερουσ. . . . Σιδῶνος] καὶ ἄλλων πόλεων D, quae uerba post Σιδῶνος inserunt  
 ℒ (vt.<sup>o</sup>) ℄ Ἱερουσαλὴμ] add. καὶ [τῆς] Πιραίας (Περέας) N\* W Mcion (?): add.  
 et trans fretum ℒ (vt.<sup>a</sup> b al.) 21 γελάσετε] γελάσουσιν W, γελάσονται ℒ (vt.<sup>o</sup>) S  
 (vt.<sup>s</sup>) ℄ (sah.<sup>could</sup>) A ℄ ℄ Mcion Orig. Eus. 22 ὑμᾶς alt. om. D Clem. καὶ  
 ὀνειδίσωσιν om. Clem. ἐκβ. καὶ ὀνειδ. D ℒ (vt.<sup>a</sup> b al.) (Mcion) Cypr. 4

πενθήσετε καὶ κλαύσετε. οὐαί, ὅταν καλῶς ὑμᾶς εἴπωσι πάντες οἱ 26  
ἄνθρωποι· κατὰ τὰ αὐτὰ γὰρ ἐποιοῦν τοῖς ψευδοπροφήταις οἱ πατέρες  
αὐτῶν.

Ἄλλ' ὑμῖν λέγω τοῖς ἀκούουσιν, ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καλῶς 27  
ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμῖν, προσεύ- 28  
χεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς. τῷ τύποντί σε ἐπὶ τὴν σιαγόνα 29  
πάρεχε καὶ τὴν ἄλλην· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντός σου τὸ ἱμάτιον καὶ τὸν  
χιτῶνα μὴ κωλύσης. παντὶ αἰτοῦντί σε δίδου· καὶ ἀπὸ τοῦ αἵροντος 30  
τὰ σὰ μὴ ἀπαίτει. καὶ καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, 31  
καὶ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς ὁμοίως. καὶ εἰ ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, 32  
ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τοὺς ἀγαπῶντας αὐτοὺς  
ἀγαπῶσι. καὶ ἐὰν ἀγαθοποιῇτε τοὺς ἀγαθοποιούντας ὑμᾶς, ποία ὑμῖν 33  
χάρις ἐστί; καὶ γὰρ οἱ ἁμαρτωλοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσι. καὶ ἐὰν δανείζητε 34  
παρ' ὧν ἐλπίζετε λαβεῖν, ποία ὑμῖν χάρις ἐστί; καὶ ἁμαρτωλοὶ ἁμαρ-  
τωλοῖς δανείζουσιν, ἵνα ἀπολάβωσι τὰ ἴσα. πλὴν ἀγαπᾶτε τοὺς ἐ- 35  
χθροὺς ὑμῶν, καὶ ἀγαθοποιεῖτε, καὶ δανείζετε ὁ μὴδὲν ἀπελπίζοντες· καὶ  
ἔσται ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς, καὶ ἔσεσθε υἱοὶ τοῦ ὑψίστου· ὅτι αὐτὸς  
χρηστός ἐστιν ἐπὶ τοὺς ἀχαρίστους καὶ πονηροὺς. γίνεσθε οἰκτίρ- 36  
μονες, καθὼς ὁ πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί. καὶ μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ 37  
κριθῆτε· καὶ μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε· ἀπολύετε, καὶ  
ἀπολυθήσεσθε· δίδετε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· μέτρον καλόν, πεπιε- 38  
σμένον σεσαλευμένον ὑπερεκχυνόμενον, δώσουσιν εἰς τὸν κόλπον ὑμῶν.  
ὃ γὰρ μέτρῳ μετρεῖτε, ἀντιμετρηθήσεται ὑμῖν.

Εἶπε δὲ καὶ παραβολὴν αὐτοῖς, Μήτι δύναται τυφλὸς τυφλὸν ὁδη- 39  
γεῖν; οὐχὶ ἀμφοτέροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται; οὐκ ἔστι μαθητὴς ὑπὲρ 40  
τὸν διδάσκαλον· κατηρτισμένος δὲ πᾶς ἔσται ὡς ὁ διδάσκαλος αὐτοῦ.  
τί δὲ βλέπεις τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου, τὴν δὲ 41  
δοκὸν τὴν ἐν τῷ ἰδίῳ ὀφθαλμῷ οὐ κατανοεῖς; ἢ πῶς δύνασαι λέγειν 42  
τῷ ἀδελφῷ σου, Ἀδελφέ, ἄφες ἐκβάλλω τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ  
σου, αὐτὸς τὴν ἐν τῷ ὀφθαλμῷ σου δοκὸν οὐ βλέπων; ὑποκριτά, ἐκ-  
βαλε πρῶτον τὴν δοκὸν ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, καὶ τότε διαβλέψεις

<sup>ο</sup> μὴδένα

<sup>29</sup> ἐπὶ] εἰς N\* D W Θ 700 ℣ (sah.<sup>cod.</sup>) Mcion Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Orig. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> <sup>31</sup> καὶ ὑμεῖς  
om. B 700 ℣ (vt. <sup>a</sup> al.) ℤ (vt. <sup>s</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> Clem. : *uarie conlocant rel.* ὁμοίως om. D  
248 ℣ (vt. <sup>a</sup>) ℣ (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> Clem. Tert. <sup>35</sup> μὴδὲν A B L Θ ι &c. ω ℣ ℤ (hl. ?)  
℣ *pler.* : μὴδένα N W Ξ Π\* 489 ℤ (vt. <sup>a</sup> vg. pal.)

- 43 ἐκβαλεῖν τὸ κάρφος τὸ ἐν τῷ ὀφθαλμῷ τοῦ ἀδελφοῦ σου. οὐ γάρ ἐστι  
 δένδρον καλὸν ποιοῦν καρπὸν σαπρὸν, οὐδὲ πάλιν δένδρον σαπρὸν  
 44 ποιοῦν καρπὸν καλόν· ἕκαστον γὰρ δένδρον ἐκ τοῦ ἰδίου καρποῦ γινώ-  
 σκεται· οὐ γὰρ ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι σῦκα, οὐδὲ ἐκ βάτου τρυγῶσι  
 45 σταφυλήν. ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ τῆς καρδίας  
 αὐτοῦ προφέρει τὸ ἀγαθόν· καὶ ὁ πονηρὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ προφέρει  
 τὸ πονηρόν· ἐκ γὰρ περισσεύματος καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα αὐτοῦ.  
 46 Τί δέ με καλεῖτε, Κύριε, Κύριε, καὶ οὐ ποιεῖτε ἃ λέγω; πᾶς ὁ ἐρ-  
 47 χόμενος πρὸς με καὶ ἀκούων μου τῶν λόγων καὶ ποιῶν αὐτούς, ὑπο-  
 48 δεῖξω ὑμῖν τί ἐστὶν ὅμοιος· ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομοῦντι οἰ-  
 κίαν, ὃς ἔσκαψε καὶ ἐβάθυνε, καὶ ἔθηκε θεμέλιον ἐπὶ τὴν πέτραν·  
 πλημμύρας δὲ γενομένης προσέρρηξεν ὁ ποταμὸς τῇ οἰκίᾳ ἐκείνῃ, καὶ  
 49 οὐκ ἴσχυσε σαλεῦσαι αὐτὴν <sup>p</sup> διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν. ὁ δὲ  
 ἀκούσας καὶ μὴ ποιήσας ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ οἰκοδομήσαντι οἰκίαν  
 ἐπὶ τὴν γῆν χωρὶς θεμελίου· ἡ προσέρρηξεν ὁ ποταμός, καὶ εὐθὺς συνέ-  
 πεσε, καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆγμα τῆς οἰκίας ἐκείνης μέγα.  
 7 Ἐπειδὴ ἐπλήρωσε πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ,  
 εἰσῆλθεν εἰς Καπερναούμ.  
 2 Ἐκατοντάρχου δέ τινος δοῦλος κακῶς ἔχων ἡμελλε τελευτᾶν, ὃς ἦν  
 3 αὐτῷ ἔντιμος. ἀκούσας δὲ περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρεσ-  
 βυτέρους τῶν Ἰουδαίων, ἐρωτῶν αὐτὸν ὅπως ἐλθὼν διασώσῃ τὸν δοῦ-  
 4 λον αὐτοῦ. οἱ δὲ παραγενόμενοι πρὸς τὸν Ἰησοῦν παρεκάλουν αὐτὸν  
 5 σπουδαίως, λέγοντες ὅτι Ἄξιός ἐστιν ᾧ παρέξῃ τούτου· ἀγαπᾷ γὰρ τὸ  
 6 ἔθνος ἡμῶν, καὶ τὴν συναγωγὴν αὐτὸς ᾧκοδόμησεν ἡμῖν. ὁ δὲ Ἰησοῦς  
 ἐπορεύετο σὺν αὐτοῖς. ἤδη δὲ αὐτοῦ οὐ μακρὰν ἀπέχοντος ἀπὸ τῆς  
 οἰκίας ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν ὁ ἐκατοντάρχος φίλους λέγων αὐτῷ, Κύριε,  
 7 μὴ σκύλλον· οὐ γάρ εἰμι ἱκανὸς ἵνα ὑπὸ τὴν στέγην μου εἰσέλθῃς· διὸ  
 οὐδὲ ἑμαυτὸν ἠξίωσα πρὸς σε ἐλθεῖν· ἀλλὰ εἰπέ λόγῳ, καὶ ἰαθήσεται  
 8 ὁ παῖς μου. καὶ γὰρ ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι ὑπὸ ἐξουσίαν τασσόμενος, ἔχων  
 ὑπ' ἑμαυτὸν στρατιώτας, καὶ λέγω τούτῳ, Πορεύθητι, καὶ πορεύεται·

<sup>p</sup> τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν

<sup>45</sup> αὐτοῦ (*pr.*) *om.* **N B Clem.** *Cyr.* *πονηροῦ]* *add.* *θησαυροῦ* **Θ L** (*vt.* <sup>b</sup> *vg.* *cod. nonnull.*) **℣** (*sah., boh. codd.*) *Clem. Dial.* <sup>46</sup> καλεῖτε] λέγετε **D 28 ℣th**  
**Iren.** *lat.* <sup>2</sup> **Clem.** <sup>4</sup> <sup>48</sup> διὰ τὸ καλῶς οἰκοδομηθῆσαι αὐτήν **N B L W** **Ξ 33 157** **ℤ** (*hl. ms.*)  
**℣** (*mixtam lectionem habet* **℣th**): τεθεμελίωτο γὰρ ἐπὶ τὴν πέτραν **A C D Θ ω L** **ℤ**  
(*vg. hl.*) **℣** (*boh. codd.*) **℣** **℣** (*ex Mt. vii. 25*): *om.* **p** <sup>45</sup> **700** **ℤ** (*vt.* <sup>s</sup>)



καὶ ἄλλω, Ἔρχου, καὶ ἔρχεται· καὶ τῷ δούλῳ μου, Ποίησον τοῦτο, καὶ ποιεῖ. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἰησοῦς ἐθαύμασεν αὐτόν, καὶ στραφεὶς τῷ 9 ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ εἶπε, Λέγω ὑμῖν, οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὑρον. καὶ ὑποστρέψαντες εἰς τὸν οἶκον οἱ πεμφθέντες εὑρον 10 τὸν δοῦλον ὑγιαίνοντα.

Καὶ ἐγένετο ἐν <sup>α</sup> τῷ ἐξῆς, ἐπορεύθη εἰς πόλιν καλουμένην Ναὶν· 11 καὶ συνεπορεύοντο αὐτῷ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ ὄχλος πολὺς. ὥς δὲ 12 ἤγγισε τῇ πύλῃ τῆς πόλεως, καὶ ἰδοῦ, ἐξεκομίζετο τεθνηκώς, υἱὸς μονογενῆς τῇ μητρὶ αὐτοῦ, καὶ αὐτὴ ἦν χήρα· καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Κύριος ἐσπλαγχνίσθη ἐπ' αὐτῇ, καὶ εἶπεν 13 αὐτῇ, Μὴ κλαῖε. καὶ προσελθὼν ἤψατο τῆς σοροῦ· οἱ δὲ βαστάζοντες 14 ἔστησαν. καὶ εἶπε, Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι. καὶ ἀνεκάθισεν ὁ 15 νεκρός, καὶ ἤρξατο λαλεῖν. καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ. ἔλαβε 16 δὲ φόβος ἅπαντας· καὶ ἐδόξαζον τὸν Θεόν, λέγοντες ὅτι Προφήτης μέγας ἠγέρθη ἐν ἡμῖν, καὶ ὅτι Ἐπεσκέψατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. καὶ ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος ἐν ὅλῃ τῇ Ἰουδαίᾳ περὶ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ 17 τῇ περιχώρῳ.

Καὶ ἀπήγγειλαν Ἰωάννη οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ περὶ πάντων τούτων. 18 καὶ προσκαλεσάμενος δύο τινὰς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης ἔπεμψε 19 πρὸς τὸν Κύριον λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσδοκῶμεν; παραγενόμενοι δὲ πρὸς αὐτὸν οἱ ἄνδρες εἶπον, Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς 20 ἀπέσταλκεν ἡμᾶς πρὸς σε λέγων, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος; ἢ ἄλλον προσ- 21 δοκῶμεν; ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ ἐθεράπευσε πολλοὺς ἀπὸ νόσων καὶ μαστίγων καὶ πνευμάτων πονηρῶν, καὶ τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο βλέπειν. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ εἶ- 22 δετε καὶ ἠκούσατε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, καὶ κωφοὶ ἀκούουσι, νεκροὶ ἐγείρονται, πτωχοὶ εὐαγγελίζονται. καὶ μακάριός ἐστιν, ὃς ἔαν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί. 23

Ἀπελθόντων δὲ τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς 24 ὄχλους περὶ Ἰωάννου, Τί ἐξήλθετε εἰς τὴν ἔρημον θεάσασθαι; κάλα-

<sup>α</sup> τῇ

7. <sup>11</sup> ἐν om. W τῷ A B L Δ Θ I &c. 700 al. ℒ (vt. <sup>a b al.</sup> vg.) ™ (vt. <sup>a</sup>) ☒ (sah.): τῇ N\* C D W al. ℒ (vt. <sup>e o</sup>) ™ (vg. hl.) ☒ (boh.) A G E E<sup>th</sup> ἐξῆς om. I &c. <sup>14</sup> νεανίσκε] add. alt. νεανίσκε D ℒ (vt. <sup>a ff2</sup>) Diat. <sup>22</sup> ἀπαγγείλατε] εἶπατε D W ℒ (vg. <sup>cod.</sup>) ™ (vt. <sup>a</sup>) (?) E<sup>th</sup> Clem. Bas. Ambst. πτωχοὶ εὐαγγελίζονται om. Diat. Clem. Ambst. (vide Mt. xi. 5)



25 μου ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον; ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; ἄνθρωπον ἐν  
 μαλακοῖς ἱματίοις ἡμφιεσμένον; ἰδοὺ, οἱ ἐν ἱματισμῷ ἐνδύξω καὶ τρυ-  
 26 φῇ ὑπάρχοντες ἐν τοῖς βασιλείοις εἰσίν. ἀλλὰ τί ἐξήλθετε ἰδεῖν; προ-  
 27 φήτην; ναί, λέγω ὑμῖν, καὶ περισσότερον προφήτου. οὗτός ἐστι περὶ  
 οὗ γέγραπται, Ἰδοὺ, ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου  
 28 σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδόν σου ἔμπροσθέν σου. λέγω ὑμῖν, μείζων  
 ἐν γεννητοῖς γυναικῶν Ἰωάννου οὐδεὶς ἐστίν· ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ  
 29 βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ μείζων αὐτοῦ ἐστι. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἀκούσας καὶ  
 οἱ τελῶναι ἐδικαίωσαν τὸν Θεόν, βαπτισθέντες τὸ βάπτισμα Ἰωάννου·  
 30 οἱ δὲ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ ἠθέτησαν εἰς ἑαυ-  
 31 τούς, μὴ βαπτισθέντες ὑπ' αὐτοῦ. Τίνι οὖν ὁμοιώσω τοὺς ἀνθρώπους τῆς  
 32 γενεᾶς ταύτης; καὶ τίνι εἰσὶν ὅμοιοι; ὅμοιοί εἰσι παιδίοις τοῖς ἐν ἀγορᾷ  
 καθημένοις, καὶ προσφωνοῦσιν ἀλλήλοις, ἂ λέγει, Ἡυλήσαμεν ὑμῖν,  
 33 καὶ οὐκ ὥρχησασθε· ἐθρηνήσαμεν, καὶ οὐκ ἐκλαύσατε. ἐλήλυθε γὰρ  
 Ἰωάννης ὁ βαπτιστὴς μὴ ἄρτον ἐσθίων μήτε οἶνον πίνων, καὶ λέγετε,  
 34 Δαιμόνιον ἔχει. ἐλήλυθεν ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐσθίων καὶ πίνων, καὶ  
 λέγετε, Ἰδοὺ, ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης, τελωνῶν φίλος καὶ ἁμαρ-  
 35 τωλῶν. καὶ ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς πάντων.  
 36 Ἡρώτα δέ τις αὐτὸν τῶν Φαρισαίων ἵνα φάγῃ μετ' αὐτοῦ· καὶ εἰσελ-  
 37 θὼν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φαρισαίου κατεκλίθη. καὶ ἰδοὺ, γυνὴ ἥτις ἦν  
 ἐν τῇ πόλει, ἁμαρτωλὸς· καὶ ἐπιγνοῦσα ὅτι κατὰκειται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ  
 38 Φαρισαίου, κομίσασα ἀλάβαστρον μύρου, καὶ στᾶσα ὀπίσω παρὰ τοὺς  
 πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, ἥρξατο βρέχειν τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῖς δάκρυσιν,  
 καὶ ταῖς θριξὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς ἐξέμαξε, καὶ κατεφίλει τοὺς πόδας  
 39 αὐτοῦ, καὶ ἤλειφε τῷ μύρῳ. ἰδὼν δὲ ὁ Φαρισαῖος ὁ καλέσας αὐτὸν εἶπεν  
 ἐν ἑαυτῷ λέγων, Οὗτος, εἰ ἦν ὁ προφήτης, ἐγίνωσκεν ἂν τίς καὶ ποταπὴ  
 ἢ γυνή, ἥτις ἄπτεται αὐτοῦ· ὅτι ἁμαρτωλὸς ἐστι.  
 40 Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Σίμων, ἔχω σοί τι εἰ-  
 41 πείν. ὁ δὲ φησι, Διδάσκαλε, εἰπέ. Δύο χρεωφειλέται ἦσαν δανεισθῆ-  
 τιν· ὁ εἰς ὥφειλε δηνάρια πεντακόσια, ὁ δὲ ἕτερος πεντήκοντα.  
 42 μὴ ἐχόντων αὐτῶν ἀποδοῦναι ἀμφοτέροις ἐχαρίσατο· τίς οὖν αὐτῶν  
 43 πλείον αὐτὸν ἀγαπήσει; ἀποκριθεὶς ὁ Σίμων εἶπεν, Ὑπολαμβάνω

ῥ ὁ προφήτης

25 ὑπάρχοντες] διάγοντες D al. Clem. 28 γυναικῶν] add. προφήτης A D Θ ω Ξ  
 (vg.) S (vt. s vg. hl.) A C Mcion Clem. 1/2 Ambst. 39 προφήτης] praem. ὁ B E 482\*

ὅτι ᾧ τὸ πλεῖον ἐχαρίσατο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ὁρθῶς ἔκρινας. καὶ 44  
 στραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα τῷ Σίμωνι ἔφη, Βλέπεις ταύτην τὴν γυ-  
 ναῖκα; εἰσῆλθόν σου εἰς τὴν οἰκίαν, ὕδωρ ἐπὶ τοὺς πόδας μου οὐκ ἔδωκας·  
 αὕτη δὲ τοῖς δάκρυσιν ἔβρεξέ μου τοὺς πόδας, καὶ ταῖς θριξίν αὐτῆς  
 ἔξέμαξε. φίλημά μοι οὐκ ἔδωκας· αὕτη δέ, ἀφ' ἧς εἰσῆλθον, οὐ διέλιπε 45  
 καταφιλοῦσά μου τοὺς πόδας. ἐλαίῳ τὴν κεφαλὴν μου οὐκ ἤλειψας· 46  
 αὕτη δὲ μύρῳ ἤλειψέ μου τοὺς πόδας. οὐ χάριν, λέγω σοι, ἀφέωνται 47  
 αἱ ἁμαρτίαι αὐτῆς αἱ πολλαί, ὅτι ἠγάπησε πολὺ· ᾧ δὲ ὀλίγον ἀφίε-  
 ται, ὀλίγον ἀγαπᾷ. εἶπε δὲ αὐτῇ, Ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι. καὶ 48  
 ἔρξαντο οἱ συνανακείμενοι λέγειν ἐν ἑαυτοῖς, Τίς οὗτός ἐστιν ὃς καὶ 49  
 ἁμαρτίας ἀφήσιν; εἶπε δὲ πρὸς τὴν γυναῖκα, Ἡ πίστις σου σέσωκέ 50  
 σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ καθεξῆς, καὶ αὐτὸς διώδευε κατὰ πόλιν καὶ κώμην 8  
 κηρύσσων καὶ εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ δώδεκα  
 αὐτῷ, καὶ γυναῖκές τινες αἱ ἦσαν τεθεραπευμένοι ἀπὸ πνευμάτων 2  
 πονηρῶν καὶ ἀσθενειῶν, Μαρία ἡ καλουμένη Μαγδαληνὴ, ἀφ' ἧς δαι-  
 μόνια ἑπτὰ ἐξεληλύθει, καὶ Ἰωάννα γυνὴ Χουζᾶ ἐπιτρόπου Ἡρώδου, 3  
 καὶ Σουσάννα, καὶ ἕτεραι πολλαί, αἵτινες διηκόνουν ἃ αὐτοῖς ἐκ τῶν  
 παρχόντων αὐταῖς.

Συνιόντος δὲ ὄχλου πολλοῦ, καὶ τῶν κατὰ πόλιν ἐπιπορευομένων 4  
 πρὸς αὐτόν, εἶπε διὰ παραβολῆς· Ἐξῆλθεν ὁ σπείρων τοῦ σπείραι τὸν 5  
 σπόρον αὐτοῦ· καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ὁ μὲν ἔπεσε παρὰ τὴν ὁδόν,  
 καὶ κατεπατήθη, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατέφαγεν αὐτό. καὶ 6  
 ἕτερον κατέπεσεν ἐπὶ τὴν πέτραν, καὶ φυὲν ἐξηράνθη διὰ τὸ μὴ ἔχειν  
 ἰκμάδα. καὶ ἕτερον ἔπεσεν ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, καὶ συμφυεῖσαι αἱ 7  
 ἀκανθαὶ ἀπέπνιξαν αὐτό. καὶ ἕτερον ἔπεσεν εἰς τὴν γῆν τὴν ἀγαθὴν, 8  
 καὶ φυὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα. ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ  
 ἄχων ὦτα ἀκούειν ἀκούετω.

Ἐπρωτῶν δὲ αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τίς εἶη ἡ παραβολὴ αὕτη. 9  
 ὁ δὲ εἶπεν, Ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· 10  
 τοῖς δὲ λοιποῖς ἐν παραβολαῖς, ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, καὶ ἀκούον-  
 τες μὴ συνιῶσιν. ἔστι δὲ αὕτη ἡ παραβολή· ὁ σπόρος ἐστὶν ὁ λόγος 11

<sup>8</sup> αὐτῷ

8. <sup>3</sup> αὐτοῖς BDWΘ 28 157 700 al. ƒ (vt.<sup>e</sup> al. vg.) Ɔ (vt. vg. hl.<sup>ms</sup>) Ɔ: αὐτῷ  
 AL I &c. 33 al. ƒ (vt.<sup>a b</sup> al.) Ɔ (hl.) Ɔ Ɔ Ɔ Ɔ Mcion

- 12 τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ παρὰ τὴν ὁδὸν εἰσὶν οἱ ἀκούσαντες· εἴτα ἔρχεται ὁ  
 13 διάβολος καὶ αἶρει τὸν λόγον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν, ἵνα μὴ πιστεύ-  
 14 σάντες σωθῶσιν. οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πέτρας, οἱ ὅταν ἀκούσωσι, μετὰ χαρᾶς  
 15 δέχονται τὸν λόγον· καὶ οὗτοι ῥίζαν οὐκ ἔχουσιν, οἱ πρὸς καιρὸν πι-  
 16 στεύουσιν, καὶ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ ἀφίστανται. τὸ δὲ εἰς τὰς ἀκάνθας  
 17 πεσόν, οὗτοί εἰσιν οἱ ἀκούσαντες, καὶ ὑπὸ μεριμνῶν καὶ πλούτου καὶ  
 18 ἡδονῶν τοῦ βίου πορευόμενοι συμπνίγονται, καὶ οὐ τελεσφοροῦσι. τὸ  
 19 δὲ ἐν τῇ καλῇ γῇ, οὗτοί εἰσιν οἵτινες ἐν καρδίᾳ καλῇ καὶ ἀγαθῇ ἀκού-  
 20 σάντες τὸν λόγον κατέχουσιν, καὶ καρποφοροῦσιν ἐν ὑπομονῇ.
- 21 Οὐδεὶς δὲ λύχρον ἄψας καλύπτει αὐτὸν σκεύει, ἢ ὑποκάτω κλίνης  
 22 τίθησιν· ἀλλ' ἐπὶ λυχνίας τίθησιν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι βλέπωσι  
 23 τὸ φῶς. οὐ γάρ ἐστι κρυπτόν, ὃ οὐ φανερόν γενήσεται· οὐδὲ ἀπόκρυ-  
 24 φον, ὃ οὐ μὴ γνωσθῇ καὶ εἰς φανερόν ἔλθῃ. βλέπετε οὖν πῶς ἀκούετε·  
 25 ὃς γὰρ ἂν ἔχη, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ὃς ἂν μὴ ἔχη, καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν  
 26 ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ.
- 27 Παρεγένοντο δὲ πρὸς αὐτὸν ἡ μήτηρ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ οὐκ  
 28 ἠδύναντο συντυχεῖν αὐτῷ διὰ τὸν ὄχλον. ἀπηγγέλη δὲ αὐτῷ, Ἡ μήτηρ  
 29 σου καὶ οἱ ἀδελφοί σου ἐστήκασιν ἔξω ἰδεῖν σε θέλοντες. ὁ δὲ ἀπο-  
 30 κριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτούς, Μήτηρ μου καὶ ἀδελφοί μου οὗτοί εἰσιν οἱ  
 31 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀκούοντες καὶ ποιῶντες.
- 32 Ἐγένετο δὲ ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καὶ αὐτὸς ἐνέβη εἰς πλοῖον καὶ οἱ  
 33 μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Διέλθωμεν εἰς τὸ πέραν τῆς  
 34 λίμνης· καὶ ἀνήχθησαν. πλεόντων δὲ αὐτῶν ἀφύπνωσε. καὶ κατέβη  
 35 λαῖλαψ ἀνέμου εἰς τὴν λίμνην, καὶ συνεπληροῦντο, καὶ ἐκινδύνεον.  
 36 προσελθόντες δὲ διήγειραν αὐτὸν λέγοντες, Ἐπιστάτα, ἐπιστάτα, ἀπολ-  
 37 λύμεθα. ὁ δὲ διεγερθεὶς ἐπετίμησε τῷ ἀνέμῳ καὶ τῷ κλύδωνι τοῦ ὕδα-  
 38 τος· καὶ ἐπαύσαντο, καὶ ἐγένετο γαλήνη. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ποῦ ἡ πί-  
 39 στις ὑμῶν; φοβηθέντες δὲ ἐθαύμασαν λέγοντες πρὸς ἀλλήλους, Τίς ἄρα  
 40 οὗτός ἐστιν, ὅτι καὶ τοῖς ἀνέμοις ἐπιτάσσει καὶ τῷ ὕδατι, καὶ ὑπα-  
 41 κούουσιν αὐτῷ;
- 42 Καὶ κατέπλευσαν εἰς τὴν χώραν τῶν ἑ Γερασσηνῶν, ἥτις ἐστὶν ἀντι-

<sup>t</sup> Γαδαρηνῶν or Γεργεσηνῶν

<sup>26, 37</sup> Γερασσηνῶν B C\* D ℒ S (hl.<sup>ms</sup>) ℄ (sah.) Cyr.<sup>87r</sup>: Γαδαρηνῶν A W Ψ Ω S (vt. vg. hl.): Γεργεσηνῶν N L X Θ Ξ I &c. 33 157 251 700 S (pal.) ℄ (boh.) A ℄ th Tit.-Bost. (ex Orig.?) Epiph.?

πέραν τῆς Γαλιλαίας. ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ἐπὶ τὴν γῆν ὑπήντησεν ἀνὴρ 27  
 τις ἐκ τῆς πόλεως, ἔχων δαιμόνια· καὶ χρόνῳ ἱκανῷ οὐκ ἐνεδύσατο  
 ἱμάτιον, καὶ ἐν οἰκίᾳ οὐκ ἔμενεν, ἀλλ' ἐν τοῖς μνήμασιν. ἰδὼν δὲ τὸν 28  
 Ἰησοῦν ἀνακράξας προσέειπεν αὐτῷ, καὶ φωνῇ μεγάλῃ εἶπε, Τί ἐμοὶ  
 καὶ σοί, Ἰησοῦ, υἱὲ τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου; δέομαί σου, μὴ με βασανίσης.  
 παρήγγελλε γὰρ τῷ πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ ἐξελθεῖν ἀπὸ τοῦ 29  
 ἀνθρώπου. πολλοῖς γὰρ χρόνοις συνηρπάκει αὐτόν, καὶ ἐδεσμεύετο  
 αὐτὸν ἐν δεσμοῖς καὶ πένδεσσι φυλασσόμενος, καὶ διαρρήσων τὰ δεσμὰ ἡλαύ-  
 νετο ὑπὸ τοῦ δαιμονίου εἰς τὰς ἐρήμους. ἐπηρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, 30  
 τί σοι ἐστὶν ὄνομα; ὁ δὲ εἶπε, Λεγεὼν· ὅτι δαιμόνια πολλὰ εἰσῆλθεν  
 εἰς αὐτόν. καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ ἐπιτάξῃ αὐτοῖς εἰς τὴν ἄβυσ- 31  
 σσον ἀπελθεῖν. ἦν δὲ ἐκεῖ ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένη ἐν τῷ ὄρει· 32  
 καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα ἐπιτρέψῃ αὐτοῖς εἰς ἐκείνους εἰσελθεῖν. καὶ  
 ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. ἐξελθόντα δὲ τὰ δαιμόνια ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰσῆλ- 33  
 θεν εἰς τοὺς χοίρους· καὶ ὥρμησεν ἡ ἀγέλη κατὰ τοῦ κρημνοῦ εἰς τὴν  
 λίμνην, καὶ ἀπεπνίγη. ἰδόντες δὲ οἱ βόσκοντες τὸ γεγονός ἐφυγον, 34  
 καὶ ἀπήγγειλαν εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐξῆλθον δὲ ἰδεῖν 35  
 τὸ γεγονός· καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰησοῦν, καὶ εὗρον καθήμενον τὸν ἀν-  
 θρωπον ἀφ' οὗ τὰ δαιμόνια ἐξῆλθεν, ἱματισμένον καὶ σωφρονοῦντα, παρὰ  
 τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐφοβήθησαν. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτοῖς οἱ 36  
 ἰδόντες, πῶς ἐσώθη ὁ δαιμονισθείς. καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ἅπαν τὸ πλη- 37  
 θος τῆς περιχώρου τῶν Ἑβραίων ἀπελθεῖν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι φόβῳ  
 μεγάλῳ συνείχοντο· αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ὑπέστρεψεν. ἐδέετο δὲ 38  
 αὐτοῦ ὁ ἀνὴρ ἀφ' οὗ ἐξεληλύθει τὰ δαιμόνια εἶναι σὺν αὐτῷ. ἀπέλυσε δὲ  
 αὐτὸν λέγων, Ὑπόστρεφε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ διηγοῦ ὅσα ἐποίησέ 39  
 σοι ὁ Θεός. καὶ ἀπῆλθε καθ' ὅλην τὴν πόλιν κηρύσσων ὅσα ἐποίη-  
 σεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς.

Ἐν δὲ τῷ ὑποστρέφειν τὸν Ἰησοῦν ἀπεδέξατο αὐτὸν ὁ ὄχλος· ἦσαν 40  
 γὰρ πάντες προσδοκῶντες αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἦλθεν ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Ἰάει- 41  
 ρος, καὶ αὐτὸς ἄρχων τῆς συναγωγῆς ὑπῆρχε· καὶ πεσὼν παρὰ τοὺς  
 πόδας τοῦ Ἰησοῦ παρεκάλει αὐτὸν εἰσελθεῖν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ· ὅτι 42

<sup>16</sup> Γαδαρηνῶν or Γεργεσηνῶν

<sup>29</sup> πνεύματι] δαιμονίῳ D ℒ (vt.<sup>o</sup>) S (vt.) (?) τὰς ἐρήμους] τὴν ἔρημον D 49 ℒ  
 (vt. codd.) S (vt. vg. pal.) A Diod. <sup>31</sup> ἐπιτάξῃ . . . ἀπελθεῖν] send them to  
 Gehenna and not cast them out S (vt.<sup>o</sup>) Diat.

θυγάτηρ μονογενῆς ἦν αὐτῷ ὡς ἐτῶν δώδεκα, καὶ αὕτη ἀπέθνησκεν.  
ἐν δὲ τῷ ὑπάγειν αὐτὸν οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτόν.

- 43 Καὶ γυνὴ οὖσα ἐν ῥύσει αἵματος ἀπὸ ἐτῶν δώδεκα, ἥτις <sup>α</sup> ἰατροῖς  
προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον οὐκ ἴσχυσεν ἀπ' οὐδενὸς θεραπευθῆναι,  
44 προσελθοῦσα ὀπισθεν, ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ· καὶ  
45 παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις τοῦ αἵματος αὐτῆς. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Τίς  
ὁ ἀψάμενός μου; ἀρνούμενων δὲ πάντων εἶπεν ὁ Πέτρος <sup>β</sup> καὶ οἱ σὺν  
46 αὐτῷ, Ἐπιστάτα, οἱ ὄχλοι συνέχουσί σε καὶ ἀποθλίβουσι. ὁ δὲ Ἰησοῦς  
εἶπεν, Ἦψατό μου τις· ἐγὼ γὰρ ἔγνω δύνάμιν ἐξεληλυθυῖαν ἀπ' ἐμοῦ.  
47 ἰδοῦσα δὲ ἡ γυνὴ ὅτι οὐκ ἔλαθε, τρέμουσα ἤλθε, καὶ προσπεσοῦσα αὐτῷ  
δι' ἣν αἰτίαν ἤψατο αὐτοῦ ἀπήγγειλεν ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ, καὶ  
48 ὡς ἰάθη παραχρῆμα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ, Θύγατερ, ἡ πίστις σου σέσωκέ  
σε· πορεύου εἰς εἰρήνην.

- 49 Ἔτι αὐτοῦ λαλοῦντος ἔρχεται τις παρὰ τοῦ ἀρχισυναγώγου λέγων  
50 ὅτι Τέθνηκεν ἡ θυγάτηρ σου· μὴ σκύλλε τὸν διδάσκαλον. ὁ δὲ Ἰησοῦς  
ἀκούσας ἀπεκρίθη αὐτῷ, Μὴ φοβοῦ· μόνον πίστευε, καὶ σωθήσεται.  
51 ἔλθων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν οὐκ ἀφήκεν εἰσελθεῖν τινὰ σὺν αὐτῷ, εἰ μὴ  
Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον, καὶ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς καὶ  
52 τὴν μητέρα. ἔκλειον δὲ πάντες, καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν· ὁ δὲ εἶπε, Μὴ  
53 κλαίετε· οὐ γὰρ ἀπέθανεν, ἀλλὰ καθεύδει. καὶ κατεγέλων αὐτοῦ εἰδότες  
54 ὅτι ἀπέθανεν. αὐτὸς δὲ κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῆς ἐφώνησε λέγων,  
55 Ἡ παῖς, ἐγείρου. καὶ ἐπέστρεψε τὸ πνεῦμα αὐτῆς, καὶ ἀνέστη παρα-  
56 χρῆμα· καὶ διέταξεν αὐτῇ δοθῆναι φαγεῖν. καὶ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς  
αὐτῆς· ὁ δὲ παρήγγειλεν αὐτοῖς μηδενὶ εἰπεῖν τὸ γεγονός.

- 9 Συγκαλεσάμενος δὲ τοὺς δώδεκα ἔδωκεν αὐτοῖς δύνάμιν καὶ ἐξουσίαν  
2 ἐπὶ πάντα τὰ δαιμόνια, καὶ νόσους θεραπεύειν. καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς  
κηρύσσειν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἰᾶσθαι <sup>α</sup> τοὺς ἀσθενοῦντας.  
3 καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Μηδὲν αἴρετε εἰς τὴν ὁδόν, μήτε ῥάβδον, μήτε  
4 πῆραν, μήτε ἄρτον, μήτε ἀργύριον, μήτε δύο χιτῶνας ἔχειν. καὶ εἰς ἣν  
5 ἂν οἰκίαν εἰσέλθητε, ἐκεῖ μένετε, καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε. καὶ ὅσοι ἂν μὴ

<sup>α</sup> *om.* ἰατροῖς προσαναλώσασα ὅλον τὸν βίον <sup>β</sup> *om.* καὶ οἱ σὺν αὐτῷ <sup>γ</sup> *om.* τοὺς ἀσθενοῦντας

<sup>43</sup> ἰατροῖς προσαναλ. ὅλον τὸν βίον *om.* B (D) S (vt.<sup>s</sup>) E (sah., boh.<sup>codl.</sup>) A  
<sup>45</sup> καὶ οἱ σὺν αὐτῷ *om.* B 700 al. pauc. S (vt. pal.) E (sah.) <sup>51</sup> καὶ Ἰωάννην  
*om.* Iren. <sup>54</sup> παῖς] *add. alt.* παῖς Diat.

9. <sup>2</sup> τοὺς ἀσθενοῦντας *om.* B S (vt.) Mcion Dial.



δέχωνται ὑμᾶς, ἐξερχόμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως ἐκείνης τὸν κονιορτὸν ἀπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν ἀποτινάξατε, εἰς μαρτύριον ἐπ' αὐτοῦς. ἐξερχόμενοι δὲ 6 διήρχοντο κατὰ τὰς κώμας εὐαγγελιζόμενοι καὶ θεραπεύοντες πανταχοῦ.

Ἦκουσε δὲ Ἡρώδης ὁ τετράρχης τὰ γινόμενα πάντα· καὶ διηπόρει 7 διὰ τὸ λέγεσθαι ὑπὸ τινων, ὅτι Ἰωάννης ἡγέρθη ἐκ νεκρῶν, ὑπὸ τινων 8 δέ, ὅτι Ἥλιος ἐφάνη, ἄλλων δέ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ ὁ Ἡρώδης, Ἰωάννην ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· τίς δέ ἐστιν 9 οὗτος, περὶ οὗ ἀκούω τοιαῦτα; καὶ ἐζήτει ἰδεῖν αὐτόν.

Καὶ ὑποστρέψαντες οἱ ἀπόστολοι διηγήσαντο αὐτῷ ὅσα ἐποίησαν. 10 καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὑπεχώρησε κατ' ἰδίαν εἰς πόλιν καλουμένην Βηθσαιδᾶ. οἱ δὲ ὄχλοι γνόντες ἠκολούθησαν αὐτῷ· καὶ ἀποδεξάμενος 11 αὐτοὺς ἐλάλει αὐτοῖς περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τοὺς χρεῖαν ἔχοντας θεραπείας ἰᾶτο. ἡ δὲ ἡμέρα ἦρξατο κλίνειν· προσελθόντες δὲ 12 οἱ δώδεκα εἶπον αὐτῷ, Ἀπόλυσον τὸν ὄχλον, ἵνα πορευθέντες εἰς τὰς κύκλῳ κώμας καὶ ἀγροὺς καταλύσωσι, καὶ εὕρωσιν ἐπισιτισμόν· ὅτι ᾧδε ἐν ἐρήμῳ τόπῳ ἐσμέν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, Δότε αὐτοῖς ὑμεῖς 13 φαγεῖν. οἱ δὲ εἶπον, Οὐκ εἰσὶν ἡμῖν πλεῖον ἢ πέντε ἄρτοι καὶ δύο ἰχθύες, εἰ μήτι πορευθέντες ἡμεῖς ἀγοράσωμεν εἰς πάντα τὸν λαὸν τοῦτον βρώματα. ἦσαν γὰρ ὥσεί ἄνδρες πεντακισχίλιοι. εἶπε δὲ πρὸς 14 τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Κατακλίνατε αὐτοὺς κλισίας ὥσεί ἀνὰ πεντήκοντα. καὶ ἐποίησαν οὕτω, καὶ κατέκλιναν ἅπαντας. λαβὼν δὲ τοὺς πέντε 15 ἄρτους καὶ τοὺς δύο ἰχθύας, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανόν, εὐλόγησεν αὐτούς, καὶ κατέκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς παρατιθέναι τῷ ὄχλῳ. καὶ ἔφαγον καὶ ἐχορτάσθησαν πάντες· καὶ ἦρθη τὸ περισσεῦσαν αὐ- 17 τοῖς κλασμάτων κόφινοι δώδεκα.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν προσευχόμενον καταμόνας, συνῆσαν 18 αὐτῷ οἱ μαθηταί· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς λέγων, Τίνα με λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι; οἱ δὲ ἀποκριθέντες εἶπον, Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἄλλοι 19 δὲ Ἥλιαν· ἄλλοι δέ, ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη. εἶπε δὲ 20 αὐτοῖς, Ὑμεῖς δὲ τίνα με λέγετε εἶναι; ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε, Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ ἐπιτιμῆσας αὐτοῖς παρήγγειλε μηδενὶ λέγειν 21

<sup>10</sup> πόλιν καλουμένην Βηθσαιδᾶ **N<sup>a</sup> B (D) L X Ξ 33** **℣**: τόπον ἔρημον **N<sup>a</sup> et cb** (13 &c.) **§** (vt.<sup>c</sup>) **Diat.** (= **Mc.** vi. 31, **Mt.** xiv. 13): τόπον ἔρημον ὅς ἐστιν Βηθσαιδᾶ **℣** **§** (vg.): τόπον πόλεως καλουμένης Βηθσαιδᾶ[ν] **I** &c. 700 (**§** (vt.<sup>s</sup>)): κώμην κ. Βηθσαιδάν, εἰς τ. ε. **Θ**: τόπον ἔρημον πόλεως καλουμένης Βηθσαιδᾶ **rell.** <sup>20</sup> τὸν χριστὸν τοῦ θεοῦ **σὺ εἰ ὁ χριστὸς §** (vt.) **Mcion** (?): **σὺ εἰ ὁ χριστὸς θεοῦ ℣** (sah.): **σὺ εἰ ὁ χριστὸς θεὸς ℣** (boh.): τὸν χριστὸν [τὸν] υἱὸν τοῦ θεοῦ **D 28 ℣** (vt.<sup>c</sup>)



22 τοῦτο, εἰπὼν ὅτι Δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκι-  
 23 μασθῆναι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων καὶ ἀρχιερέων καὶ γραμματέων, καὶ  
 24 ἀποκτανθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἐγερθῆναι. ἔλεγε δὲ πρὸς πάντας, Εἴ-  
 25 τις θέλει ὀπίσω μου ἔρχεσθαι, ἀρνησάσθω ἑαυτόν, καὶ ἀράτω τὸν σταυ-  
 26 ρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν, καὶ ἀκολουθείτω μοι. ὃς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν  
 27 ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν  
 28 αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ, οὗτος σώσει αὐτήν. τί γὰρ ὠφελεῖται ἄνθρωπος  
 29 κερδήσας τὸν κόσμον ὅλον ἑαυτὸν δὲ ἀπολέσας ἢ ζημιωθείς; ὃς γὰρ  
 30 ἂν ἐπαισχυνθῇ με καὶ τοὺς ἐμούς λόγους, τοῦτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου  
 31 ἐπαισχυνθήσεται, ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν  
 32 ἁγίων ἀγγέλων. λέγω δὲ ὑμῖν ἀληθῶς, εἰσὶ τινες τῶν ὧδε ἐστηκότων,  
 33 οἱ οὐ μὴ γεύσονται θανάτου, ἕως ἂν ἴδωσι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.  
 34 Ἐγένετο δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ὥσεί ἡμέραι ὀκτώ, καὶ παρα-  
 35 λαβὼν τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην καὶ Ἰάκωβον ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος προσ-  
 36 εὔξασθαι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὸν τὸ εἶδος τοῦ προσ-  
 37 ὄπου αὐτοῦ ἕτερον, καὶ ὁ ἱματισμὸς αὐτοῦ λευκὸς ἕξαστράπτων. καὶ  
 38 ἰδοὺ, ἄνδρες δύο συνελάλουν αὐτῷ, οἵτινες ἦσαν Μωσῆς καὶ Ἠλίας·  
 39 οἱ ὁφθέντες ἐν δόξῃ ἔλεγον τὴν ἔξοδον αὐτοῦ, ἣν ἔμελλε πληροῦν ἐν  
 40 Ἱερουσαλὴμ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἦσαν βεβαρημένοι ὑπνῷ·  
 41 διαγρηγορήσαντες δὲ εἶδον τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ τοὺς δύο ἄνδρας τοὺς  
 42 συνεστῶτας αὐτῷ. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ διαχωρίζεσθαι αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ,  
 43 εἶπεν ὁ Πέτρος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Ἐπιστάτα, καλὸν ἐστὶν ἡμᾶς ὧδε  
 44 εἶναι· καὶ ποιήσωμεν σκηρὰς τρεῖς, μίαν σοί, καὶ Μωσεὶ μίαν, καὶ μίαν  
 45 Ἠλίᾳ· μὴ εἰδὼς ὃ λέγει. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐγένετο νεφέλη,  
 46 καὶ ἐπεσκίασεν αὐτούς· ἐφοβήθησαν δὲ ἐν τῷ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν  
 47 νεφέλην. καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῆς νεφέλης λέγουσα, Οὗτός ἐστιν ὁ  
 48 υἱὸς μου ὁ <sup>a</sup> ἐκλεκτός· αὐτοῦ ἀκούετε. καὶ ἐν τῷ γενέσθαι τὴν

<sup>a</sup> ἀγαπητός

<sup>23</sup> καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν *om.* D Ƨ (vt. <sup>a</sup> 1) Mcion (?) καθ' ἡμέραν *om.* C (D) 28 ω Ƨ (vt.) Ƨ (vt. <sup>s</sup> hl. <sup>ms</sup>) Ƨ (sah. <sup>cod.</sup>) (Diat.) Orig. <sup>26</sup> λόγους *om.* D Ƨ (vt. <sup>a</sup> e<sup>1</sup> sic Mc. viii. 38) Ƨ (vt.) Orig. <sup>27</sup> τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου [ἐρχόμενον] ἐν [τῇ] δόξῃ [αὐτοῦ] D Clem. Orig. (*sim.* Ƨ (vt. <sup>c</sup>) Ambst.) (*cf.* Mt. xvi. 28) <sup>28</sup> ὥσει *om.* Ambst. Aug. <sup>29</sup> ἕξαστράπτων] *add.* ὡς *χιών* Ƨ (vt. <sup>c</sup>) Ƨ (vt. <sup>c</sup>) (Diat.) <sup>35</sup> ἐκλεκτός p<sup>45</sup> N B L Ƨ (ἐκλεκτός Θ I (&c.)) Ƨ (vt. <sup>a</sup> ff<sup>2</sup>) Ƨ (vt. <sup>s</sup> hl. <sup>ms</sup>) Ƨ Ƨ (*lectiones confundit* Ƨ <sup>cod.</sup> plur.) : ἀγαπητός (= Mt. xvii. 5, Mc. ix. 7) A C D N W Ψ ω Ƨ Ƨ (vt. <sup>c</sup> vg. hl.) Ƨ Ƨ <sup>cod.</sup> Mcion

φωνὴν εὐρέθη ὁ Ἰησοῦς μόνος. καὶ αὐτοὶ ἐσίγησαν, καὶ οὐδενὶ ἀπήγγειλαν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις οὐδὲν ὧν ἑώρακασιν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ, κατελθόντων αὐτῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους, 37  
συνήνητησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς. καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ὄχλου ἐβόησε 38  
λέγων, Διδάσκαλε, δέομαί σου ἐπιβλέψαι ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονο-  
γενής ἐστὶ μοι· καὶ ἰδοὺ, πνεῦμα λαμβάνει αὐτόν, καὶ ἐξαίφνης κρά- 39  
ζει· καὶ σπαράσσει αὐτὸν μετὰ ἁφροῦ, καὶ μόγις ἀποχωρεῖ ἀπ' αὐτοῦ  
συντρῖβον αὐτόν. καὶ ἐδεήθην τῶν μαθητῶν σου, ἵνα ἐκβάλωσιν αὐτό, 40  
καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ὡ γενεὰ ἄπιστος 41  
καὶ διεστραμμένη, ἕως πότε ἔσομαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀνέξομαι ὑμῶν;  
προσάγαγε ὧδε τὸν υἱόν σου. ἔτι δὲ προσερχομένου αὐτοῦ ἔρρηξεν 42  
αὐτὸν τὸ δαιμόνιον, καὶ συνεσπάραξεν. ἐπετίμησε δὲ ὁ Ἰησοῦς τῷ  
πνεύματι τῷ ἀκαθάρτῳ, καὶ ἴσατο τὸν παῖδα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτὸν τῷ  
πατρὶ αὐτοῦ. ἐξεπλήσσοντο δὲ πάντες ἐπὶ τῇ μεγαλειότητι τοῦ Θεοῦ. 43

Πάντων δὲ θαυμαζόντων ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίει εἶπε πρὸς τοὺς μαθη-  
τὰς αὐτοῦ, Θέσθε ὑμεῖς εἰς τὰ ᾧτα ὑμῶν τοὺς λόγους τούτους· ὁ γὰρ 44  
υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μέλλει παραδίδοσθαι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων. οἱ δὲ 45  
ἡγνούν τὸ ῥῆμα τούτο, καὶ ἦν παρακεκαλυμμένον ἀπ' αὐτῶν, ἵνα μὴ  
αἰσθωνται αὐτό· καὶ ἐφοβοῦντο ἐρωτῆσαι αὐτὸν περὶ τοῦ ῥήματος  
τούτου.

Εἰσηλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς ἂν εἴη μείζων αὐτῶν. ὁ 46  
δὲ Ἰησοῦς, ἰδὼν τὸν διαλογισμὸν τῆς καρδίας αὐτῶν, ἐπιλαβόμενος 47  
παιδίον ἔστησεν αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὃς ἐὰν δέξηται 48  
τούτο τὸ παιδίον ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, ἐμὲ δέχεται· καὶ ὁς ἐὰν ἐμὲ δέξη-  
ται, δέχεται τὸν ἀποστείλαντά με. ὁ γὰρ μικρότερος ἐν πᾶσιν ὑμῖν  
ὑπάρχων, οὗτός ἐστι μέγας.

Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, Ἐπιστάτα, εἶδομέν τινα ἐν τῷ 49  
ὀνόματί σου ἐκβάλλοντα δαιμόνια· καὶ ἐκωλύομεν αὐτόν, ὅτι οὐκ ἀκο-  
λουθεῖ μεθ' ἡμῶν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς, Μὴ κωλύετε· ὁς γὰρ 50  
οὐκ ἔστι καθ' ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστιν.

Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὰς ἡμέρας τῆς ἀναλήψεως αὐ- 51  
τοῦ, καὶ αὐτὸς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐστήριξε τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ἱερου-  
σαλήμ, καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ πορευ- 52  
θέντες εἰσηλθόν εἰς κώμην Σαμαρειτῶν, ὥστε ἐτοιμάσαι αὐτῷ. καὶ 53

<sup>37</sup> ἐν τῇ ἐξῆς ἡμέρᾳ] διὰ (om. p<sup>15</sup>) τῆς ἡμέρας p<sup>45</sup> D ℒ (vt.) S (vt.<sup>s</sup>) (E (sah.<sup>cod.</sup>))

οὐκ ἐδέξαντο αὐτόν, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον εἰς Ἱερου-  
 54 σαλήμ. ἰδόντες δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης εἶπον,  
 Κύριε, θέλεις εἰπωμεν πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀναλῶσαι  
 55 αὐτούς<sup>b</sup>; στραφεὶς δὲ ἐπετίμησεν αὐτοῖς.<sup>c</sup> καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ἐτέ-  
 56 ραν κώμην.

Καὶ πορευομένων αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ εἰπέ τις πρὸς αὐτόν, Ἀκολου-  
 58 θήσω σοι ὅπου ἂν ἀπέρχῃ. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Αἱ ἀλώπεκες  
 φωλεοὺς ἔχουσι, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις· ὁ δὲ υἱὸς  
 59 τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει πού τὴν κεφαλὴν κλίῃ. εἶπε δὲ πρὸς ἕτερον,  
 Ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ εἶπε, Κύριε, ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι πρῶτον  
 60 θάψαι τὸν πατέρα μου. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ἀφες τοὺς νεκροὺς θάψαι τοὺς  
 ἐαυτῶν νεκρούς· σὺ δὲ ἀπελθὼν διάγγελλε τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.  
 61 εἶπε δὲ καὶ ἕτερος, Ἀκολουθήσω σοι, Κύριε· πρῶτον δὲ ἐπίτρεψόν μοι  
 62 ἀποτάξασθαι τοῖς εἰς τὸν οἶκόν μου. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς,  
 Οὐδεὶς ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον, καὶ βλέπων εἰς τὰ  
 ὀπίσω, εὐθετός ἐστιν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ.

10 Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος ἐτέρους ἐβδομήκοντα<sup>d</sup>, καὶ ἀπέ-  
 στείλειν αὐτοὺς ἀνὰ δύο πρὸ προσώπου αὐτοῦ εἰς πᾶσαν πόλιν καὶ τόπον  
 2 οὗ ἔμελλεν αὐτοὺς ἔρχεσθαι. ἔλεγε δὲ πρὸς αὐτούς, Ὁ μὲν θερισμὸς  
 πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ, ὅπως  
 3 ἐκβάλλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ. ὑπάγετε· ἰδοὺ, ἐγὼ ἀπο-  
 4 στέλλω ὑμᾶς ὡς ἄρνας ἐν μέσῳ λύκων. μὴ βαστάζετε βαλάντιον, μὴ  
 5 πῆραν, μὴ ὑποδήματα· καὶ μηδὲνα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσσησθε. εἰς ἣν  
 6 δ' ἂν εἰσέλθητε<sup>e</sup> οἰκίαν, πρῶτον λέγετε, Εἰρήμῃ τῷ οἴκῳ τούτῳ. καὶ

<sup>b</sup> add. ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησε <sup>c</sup> add. καὶ εἶπεν, Οὐκ οἴδατε οἶον πνεύματός  
 ἐστε ὑμεῖς· ὁ γὰρ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθει ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι, ἀλλὰ σῶσαι.  
<sup>d</sup> add. δύο <sup>e</sup> οἰκίαν πρῶτον,

<sup>54</sup> ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν A C D W ω Ξ (vt.) S (vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) G Eth  
 Mcion (?) Bas. Chr. Ambst. al.: om. p<sup>45</sup> N B L Θ Ξ 71 157 700\* Ξ (vt.<sup>o</sup> vg.) S  
 (vt.) E A Cyr. <sup>55-56</sup> καὶ εἶπεν Οὐκ οἴδατε οἶον πνεύματός ἐστε [ὑμεῖς]· ὁ [γὰρ]  
 υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔλθειν ψυχὰς ἀνθρώπων ἀπολέσαι ἀλλὰ σῶσαι (D) Θ Ψ al. mult.:  
 omnia uel fere omnia habent Ξ S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) A G Eth<sup>con.</sup> Clem.  
 Epiph. Chr. Cyr. Ambst. al.: om. p<sup>45</sup> N A B C L W 28 ω Ξ (vt.<sup>1</sup> al.) S (vt.<sup>s</sup>)  
 E (sah., boh.<sup>cod.</sup>) Eth Bas. Cyr.-Hier. <sup>62</sup> οὐδεὶς ἐπιβαλὼν κτλ. *transuerso*  
*ordine habent* p<sup>45</sup> D Ξ (vt.) Clem. Cyr. 3 Hil. Zeno al. ἐστιν] γίνεται S (vt.) Diat.  
 10. <sup>1</sup> ἐβδομήκοντα N A C L N W ω Ξ (vt.<sup>b</sup> f<sup>q</sup>) S (vg. hl. pal.) E (boh.) G Eth  
 Mcion (?) Iren.<sup>lat.</sup> Tert. Eus. Cyr. Hil. Ambr. al.: ἐβδομήκοντα δύο B D M R Ξ  
 (vt.<sup>s</sup> vg.) S (vt.) E (sah., boh.<sup>cod.</sup>) A Diat. Orig. Clem.-Recogn. Didasc.-Apost.<sup>scr.</sup>  
 Epiph. Ambst. al. <sup>5</sup> *uirgula, post oikian, post prōton pōni potest cum* S (vt.)

ἐὰν ἢ ἐκεῖ υἱὸς εἰρήνης, ἐπαναπαύσεται ἐπ' αὐτὸν ἡ εἰρήνη ὑμῶν· εἰ  
 δὲ μήγε, ἐφ' ὑμᾶς ἀνακάμψει. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ οἰκίᾳ μένετε, ἐσθιόντες 7  
 καὶ πίνοντες τὰ παρ' αὐτῶν· ἄξιος γὰρ ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ·  
 μὴ μεταβαίνετε ἐξ οἰκίας εἰς οἰκίαν. καὶ εἰς ἣν ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, 8  
 καὶ δέχωνται ὑμᾶς, ἐσθίετε τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν· καὶ θεραπεύετε τοὺς 9  
 ἐν αὐτῇ ἀσθενεῖς, καὶ λέγετε αὐτοῖς, Ἕγγικεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία  
 τοῦ Θεοῦ. εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέλθῃτε, καὶ μὴ δέχωνται ὑμᾶς, ἐξελ- 10  
 θόντες εἰς τὰς πλατείας αὐτῆς εἶπατε, Καὶ τὸν κονιορτὸν τὸν κολλη- 11  
 θέντα ἡμῖν ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν εἰς τοὺς πόδας ἀπομασσόμεθα ὑμῖν·  
 πλὴν τοῦτο γινώσκετε, ὅτι ἥγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. λέγω ὑμῖν, 12  
 ὅτι Σοδόμοις ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεῖνῃ ἀνεκτότερον ἔσται ἢ τῇ πόλει ἐκεῖνῃ.  
 οὐαὶ σοι, Χωραζὶν, οὐαὶ σοι, Βηθσαϊδᾶ· ὅτι εἰ ἐν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι 13  
 ἐγενήθησαν αἱ δυνάμεις αἱ γενόμεναι ἐν ὑμῖν, πάλαι ἂν ἐν σάκκῳ καὶ  
 σποδῷ καθήμενοι μετενόησαν. πλὴν Τύρῳ καὶ Σιδῶνι ἀνεκτότερον 14  
 ἔσται ἐν τῇ κρίσει ἢ ὑμῖν. καὶ σύ, Καπερναοὺμ, μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ 15  
 ὑψωθήσῃ; ἕως ἄδου καταβιβασθήσῃ. ὁ ἀκούων ὑμῶν ἐμοῦ ἀκούει· καὶ 16  
 ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς ἐμὲ ἀθετεῖ· ὁ δὲ ἐμὲ ἀθετῶν ἀθετεῖ τὸν ἀποστείλαντά με.

Ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἐβδομήκοντα<sup>f</sup> μετὰ χαρᾶς λέγοντες, Κύριε, 17  
 καὶ τὰ δαιμόνια ὑποτάσσεται ἡμῖν ἐν τῷ ὀνόματί σου. εἶπε δὲ αὐτοῖς, 18  
 Ἐθεώρουν τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστραπὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσόντα. ἰδοὺ, 19  
 δέδωκα ὑμῖν τὴν ἐξουσίαν τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, καὶ  
 ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· καὶ οὐδὲν ὑμᾶς οὐ μὴ ἀδικήσῃ.  
 πλὴν ἐν τούτῳ μὴ χαίρετε, ὅτι τὰ πνεύματα ὑμῖν ὑποτάσσεται· χαί- 20  
 ρετε δὲ ὅτι τὰ ὀνόματα ὑμῶν ἐγγέγραπται ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἡγαλλιάσατο τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ, καὶ εἶπεν, 21  
 Ἐξομολογοῦμαί σοι, πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέ-  
 κρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν, καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις·  
 ναί, ὁ πατήρ, ὅτι οὕτως ἐγένετο εὐδοκία ἐμπροσθέν σου. πάντα παρε- 22  
 δόθη μοι ὑπὸ τοῦ πατρός μου· καὶ οὐδεὶς γινώσκει τίς ἐστίν ὁ υἱός,  
 εἰ μὴ ὁ πατήρ, καὶ τίς ἐστίν ὁ πατήρ, εἰ μὴ ὁ υἱός, καὶ ᾧ ἐὰν βούληται ὁ  
 υἱὸς ἀποκαλύψαι. καὶ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν εἶπε, 23  
 Μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι 24

<sup>f</sup> *add.* δύο

<sup>17</sup> ἐβδομήκοντα] *add.* δύο p<sup>45</sup> B D ℒ S (vt.<sup>s</sup> (?) hl.<sup>ms</sup>) ℣ (sah., boh.<sup>cod.</sup>) Ɔ (cf. κ. ι)  
 Mcion (?) non Hil. <sup>21</sup> κύριε om. Diat. : tr. ante πάτερ ℒ (vt.<sup>e</sup> at. vg.<sup>cod.</sup>)

πολλοὶ προφῆται καὶ βασιλεῖς ἠθέλησαν ἰδεῖν ἃ ὑμεῖς βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

- 25 Καὶ ἰδοῦ, νομικός τις ἀνέστη ἐκπειράζων αὐτόν, λέγων, Διδάσκαλε,  
 26 τί ποιήσας ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσω; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐν τῷ  
 27 νόμῳ τί γέγραπται; πῶς ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἄγα-  
 πῆσεις Κύριον τὸν Θεόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ  
 ψυχῇ σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ ἰσχυί σου, καὶ ἐν ὅλῃ τῇ διανοίᾳ σου· καὶ τὸν  
 28 πλησίον σου ὡς σεαυτόν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Ὁρθῶς ἀπεκρίθης· τοῦτο ποιεῖ,  
 29 καὶ ζήσῃ. ὁ δὲ θέλων δικαιοῦσαι ἑαυτὸν εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Καὶ τίς  
 30 ἐστὶ μου πλησίον; ὑπολαβὼν ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἀνθρωπὸς τις κατέ-  
 βαiven ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ· καὶ λησταῖς περιέπεσεν, οἱ καὶ  
 ἐκδύσαντες αὐτὸν καὶ πληγὰς ἐπιθέντες ἀπῆλθον ἀφέντες ἡμιθανή.  
 31 κατὰ συγκυρίαν δὲ ἱερεὺς τις κατέβαiven ἐν τῇ ὁδῷ ἐκεῖνῃ· καὶ ἰδὼν  
 32 αὐτὸν ἀντιπαρῆλθεν. ὁμοίως δὲ καὶ Λευίτης κατὰ τὸν τόπον ἐλθὼν  
 33 καὶ ἰδὼν ἀντιπαρῆλθε. Σαμαρεῖτης δὲ τις ὁδεύων ἦλθε κατ' αὐτόν·  
 34 καὶ ἰδὼν ἐσπλαγχνίσθη, καὶ προσελθὼν κατέδησε τὰ τραύματα αὐτοῦ  
 ἐπιχέων ἔλαιον καὶ οἶνον, ἐπιβιβάσας δὲ αὐτὸν ἐπὶ τὸ ἴδιον κτῆνος  
 35 ἤγαγεν αὐτὸν εἰς πανδοχεῖον, καὶ ἐπεμελήθη αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ τὴν αὔ-  
 ριον ἐκβαλὼν δύο δηνάρια ἔδωκε τῷ πανδοχεῖ, καὶ εἶπεν, Ἐπιμελήθητι  
 αὐτοῦ· καὶ ὃ τι ἂν προσδαπανήσῃς, ἐγὼ ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαί με ἀπο-  
 36 δώσω σοι. τίς τούτων τῶν τριῶν δοκεῖ σοι πλησίον γεγονέναι τοῦ  
 ἐμπεσόντος εἰς τοὺς ληστάς; ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ ποιήσας τὸ ἔλεος μετ'  
 37 αὐτοῦ. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Πορεύου, καὶ σὺ ποιεῖ ὁμοίως.  
 38 Ἐν δὲ τῷ πορεύεσθαι αὐτοὺς αὐτὸς εἰσῆλθεν εἰς κώμην τινά· γυνή  
 39 δὲ τις ὀνόματι Μάρθα ὑπεδέξατο αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς. καὶ τῇδε  
 ἦν ἀδελφὴ καλουμένη Μαρία, ἥ καὶ παρακαθεσθεῖσα πρὸς τοὺς πόδας  
 40 τοῦ Κυρίου ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ. ἡ δὲ Μάρθα περισπᾶτο περὶ  
 πολλὴν διακονίαν· ἐπιστᾶσα δὲ εἶπε, Κύριε, οὐ μέλει σοι ὅτι ἡ ἀδελ-  
 φή μου μόνην με κατέλειπε διακονεῖν; εἰπὲς οὖν αὐτῇ ἵνα μοι συναντι-  
 41 λάβηται. ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν αὐτῇ ὁ Κύριος, <sup>ο</sup> Μάρθα, Μάρθα, με-  
 42 ριμνᾷς καὶ θορυβάῃ περὶ πολλά· <sup>η</sup> ἐνὸς δέ ἐστι χρεία· Μαρία γὰρ τὴν  
 ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο, ἣτις οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῆς.

<sup>ο</sup> Μάρθα, Μάρθα, θορυβάῃ· Μαρία τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο κτλ.

<sup>η</sup> ὀλίγων

<sup>41</sup> μεριμνᾷς καὶ θορυβάῃ (τυρβάῃ) περὶ πολλά· θορυβάῃ D: θορυβάῃ περὶ πολλά. Aug. 3: om. ℒ (vt.) S (vt.<sup>8</sup>) Amb. Possid.

<sup>42</sup> ἐνὸς δέ ἐστιν χρεία· Μαρία [γὰρ]



Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἶναι αὐτὸν ἐν τόπῳ τινὶ προσευχόμενον, ὡς II  
ἐπαύσατο, εἶπέ τις τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς αὐτόν, Κύριε, διδάξον ἡμᾶς  
προσεύχεσθαι, καθὼς καὶ Ἰωάννης ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ. εἶπε 2  
δὲ αὐτοῖς, Ὅταν προσεύχησθε, λέγετε, <sup>i</sup> Πάτερ, ἁγιασθήτω τὸ ὄνομά  
σου· ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου· <sup>k</sup> τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον δίδου 3  
ἡμῖν τὸ καθ' ἡμέραν· καὶ ἄφες ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ γὰρ αὐτοὶ 4  
ἀφίεμεν παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν· καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν <sup>l</sup>.

Καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς, Τίς ἐξ ὑμῶν ἔξει φίλον, καὶ πορεύσεται πρὸς 5  
αὐτὸν μεσουνκτίου, καὶ εἶπη αὐτῷ, Φίλε, χρῆσόν μοι τρεῖς ἄρτους,  
ἐπειδὴ φίλος μου παρεγένετο ἐξ ὁδοῦ πρὸς με, καὶ οὐκ ἔχω ὁ παρα- 6  
θήσω αὐτῷ· κακεῖνος ἔσωθεν ἀποκριθεὶς εἶπη, Μὴ μοι κόπους πάρεχε· 7  
ἡδὴ ἡ θύρα κέκλεισται, καὶ τὰ παιδία μου μετ' ἐμοῦ εἰς τὴν κοίτην  
εἰσίν· οὐ δύναμαι ἀναστὰς δοῦναί σοι; λέγω ὑμῖν, εἰ καὶ οὐ δώσει 8  
αὐτῷ ἀναστὰς διὰ τὸ εἶναι αὐτοῦ φίλον, διὰ γε τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ  
ἐγερθεὶς δώσει αὐτῷ ὅσων χρήξει. ἀγὼ ὑμῖν λέγω, αἰτεῖτε, καὶ δοθή- 9  
σεται ὑμῖν· ζητεῖτε, καὶ εὕρήσετε· κρούετε, καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν. πᾶς 10  
γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοι-  
γήσεται. τίνα δὲ ἐξ ὑμῶν τὸν πατέρα αἰτήσῃ ὁ υἱὸς <sup>m</sup> ἄρτον, μὴ λίθον 11  
ἐπιδώσῃ αὐτῷ; ἢ καὶ ἰχθύν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὅφω ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ 12  
καὶ αἰτήσῃ ὠόν, μὴ ἐπιδώσει αὐτῷ σκορπίον; εἰ οὖν ὑμεῖς πονηροὶ 13  
ὑπάρχοντες οἴδατε ἀγαθὰ δόματα διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, πόσῳ

<sup>i</sup> Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς <sup>k</sup> add. γεννηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν  
οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς· <sup>l</sup> add. ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ <sup>m</sup> om. ἄρτον,  
μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ

p<sup>45</sup> AC\* (W Θ) ω L (vg.) S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E (sah.) *patr. aliquot saec. int<sup>i</sup> seq.* :  
ὀλίγων δέ ἐστιν χρεῖα· Μαρία γὰρ 38 S (pal.) E (boh.<sup>cod.</sup>) A (Orig.  $\frac{1}{2}$ ) : ὀλίγων δέ  
ἐστιν χρεῖα ἢ ἐνός· Μαρία[μ] γὰρ p<sup>3</sup> N B C<sup>2</sup> L I (&c.) 33 S (hl.<sup>ms</sup>) E (boh.) E<sup>th</sup>  
Orig.  $\frac{1}{2}$  Bas. Cyr. al. : Μαρία D L (vt.) S (vt.<sup>o</sup>) Clem. Amb. Possid.

II.  $\frac{1}{2}$  πᾶτερ tantum N B L I &c. 22 700 al. pauc. L (vg.) S (vt.<sup>o</sup>) A Mcion Orig.  
Tert. Cyr. : πᾶτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς A C D W Θ ω L (vt.) (*habent ἅγιε pro*  
*ἡμῶν L (vt.<sup>a</sup> f12 al.)*) S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E E<sup>th</sup> ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου] ἐλθέτω τὸ  
πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ καθαρίσάτω ἡμᾶς 700 Mcion Greg.-Nyss. : γεννηθήτω  
τὸ θέλημά σου ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς (*vel similia*) N A C D W ω L (vt.) S  
(vg. hl.) E (boh.) E<sup>th</sup> Tit.-Bost. : γεννηθήτω τὸ θέλημά σου L (vt.<sup>o</sup>) E (sah.,  
boh.<sup>cod.</sup>) : om. B L I (&c.) 13 &c. 22 L (vg.) S (vt.) A Orig. Cyr. Tert. Aug.  
<sup>3</sup> ἡμῶν σου Mcion <sup>4</sup> ἀλλὰ ρῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ A C D W ω L (vt.) S  
(vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) E<sup>th</sup> : om. N\* B L I &c. 22 700 (1078) al. pauc. L (vg.)  
S (vt.<sup>o</sup>) E (sah., boh.<sup>cod.</sup>) A Mcion Orig. Cyr. Tert. Aug. <sup>11</sup> ἄρτον, μὴ . . . ἢ  
καὶ (*ex Mt. vii. 9*) om. B al. pauc. L (vt.<sup>cod.</sup>) S (vt.<sup>o</sup>) E (sah.) A Mcion Orig.



μᾶλλον ὁ πατήρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;

- 14 Καὶ ἦν ἐκβάλλων δαιμόνιον κωφόν· ἐγένετο δέ, τοῦ δαιμονίου ἐξελ-  
 15 θόντος ἐλάλησεν ὁ κωφός· καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν  
 εἶπον, Ἐν Βεελζεβούλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαι-  
 16 μόνια. ἕτεροι δὲ πειράζοντες σημεῖον ἐξ οὐρανοῦ ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ.  
 17 αὐτὸς δὲ εἰδὼς αὐτῶν τὰ διανοήματα εἶπεν αὐτοῖς, Πᾶσα βασιλεία ἐφ'  
 18 ἑαυτὴν διαμερισθεῖσα ἐρημοῦται· καὶ οἶκος ἐπὶ οἶκον πίπτει. εἰ δὲ καὶ  
 ὁ Σατανᾶς ἐφ' ἑαυτὸν διεμερίσθη, πῶς σταθῇσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ;  
 19 ὅτι λέγετε ἐν Βεελζεβούλ ἐκβάλλειν με τὰ δαιμόνια. εἰ δὲ ἐγὼ ἐν  
 Βεελζεβούλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσι;  
 20 διὰ τοῦτο κριταὶ ὑμῶν αὐτοὶ ἔσονται. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ Θεοῦ ἐγὼ ἐκ-  
 βάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἐφθασεν ἐφ' ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.  
 21 ὅταν ὁ ἰσχυρὸς καθωπλισμένος φυλάσῃ τὴν ἑαυτοῦ αὐλήν, ἐν εἰρήνῃ  
 22 ἐστὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ· ἐπὶ δὲ ἰσχυρότερος αὐτοῦ ἐπελθὼν νικῇσιν  
 αὐτόν, τὴν πανοπλίαν αὐτοῦ αἶρει, ἐφ' ἣ ἐπεποίθει, καὶ τὰ σκῦλα αὐτοῦ  
 23 διαδίδωσιν. ὁ μὴ ὦν μετ' ἐμοῦ κατ' ἐμοῦ ἐστι, καὶ ὁ μὴ συνάγων μετ'  
 24 ἐμοῦ σκορπίζει. ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου,  
 διέρχεται δι' ἀνύδρων τόπων ζητοῦν ἀνάπαυσιν· καὶ μὴ εὐρίσκον λέ-  
 25 γει, Ὑποστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει  
 26 σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει  
 ἐπὶ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθόντα κατοικεῖ ἐκεῖ·  
 καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χεῖρονα τῶν πρώτων.  
 27 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ λέγειν αὐτὸν ταῦτα, ἐπάρασά τις φωνὴν γυνὴ  
 ἐκ τοῦ ὄχλου εἶπεν αὐτῷ, Μακαρία ἡ κοιλία ἡ βαστάσασά σε, καὶ μα-  
 28 στοὶ οὓς ἐθήλασας. αὐτὸς δὲ εἶπε, Μενοῦν μακάριοι οἱ ἀκούοντες τὸν  
 λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ φυλάσσοντες.  
 29 Τῶν δὲ ὄχλων ἐπαθροισμένων ἤρξατο λέγειν, Ἡ γενεὰ αὕτη γενεὰ  
 πονηρά ἐστι· σημεῖον ζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ, εἰ μὴ τὸ  
 30 σημεῖον Ἰωνᾶ. καθὼς γὰρ ἐγένετο Ἰωνᾶς σημεῖον τοῖς Νινευίταις,  
 31 οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου τῇ γενεᾷ ταύτῃ. βασιλίσσα  
 νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς γενεᾶς ταύτης,

<sup>13</sup> πνεῦμα ἅγιον] ἀγαθὸν δόμα D ℒ (vt.<sup>b</sup> al.) (Orig.) Amb.: πνεῦμα ἀγαθὸν p<sup>45</sup> L  
 al. rauc. ℒ (vg.) S (hl.<sup>m</sup>\*) Cyr.: ἀγαθὸν δόμα πνεύματος ἁγίου E<sup>th</sup>: ἀγαθὰ S (vt.<sup>s</sup>) A  
<sup>15</sup> uide Mt. x. 25 <sup>26</sup> εὐρίσκει] add. σχολάζοντα (ex Mt. xii. 44) B C L i &c.  
 al. rauc. ℒ (vt.<sup>f</sup>) S (hl.\*\*) E (boh.) E<sup>th</sup> Orig. (?)

καὶ κατακρινεῖ αὐτούς· ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἀκοῦσαι  
τὴν σοφίαν Σολομῶντος, καὶ ἰδοῦ, πλείον Σολομῶντος ᾧδε. ἄνδρες 32  
Νιβεὺ ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης, καὶ κατα-  
κρινούσιν αὐτήν· ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοῦ, πλείον  
Ἰωνᾶ ᾧδε.

Οὐδεὶς λύχνον ἄψας εἰς κρύπτην τίθησιν, οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον, ἀλλ' 33  
ἐπὶ τὴν λυχνίαν, ἵνα οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ φῶς βλέπωσιν. ὁ λύχνος 34  
τοῦ σώματός ἐστιν ὁ ὀφθαλμός σου· ὅταν ὁ ὀφθαλμός σου ἀπλοῦς ᾖ,  
καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου φωτεινόν ἐστιν· ἐπὰν δὲ πονηρὸς ᾖ, καὶ τὸ  
σῶμά σου σκοτεινόν. σκόπει οὖν μὴ τὸ φῶς τὸ ἐν σοὶ σκότος ἐστίν. 35  
εἰ οὖν τὸ σῶμά σου ὅλον φωτεινόν, μὴ ἔχον τι μέρος σκοτεινόν, ἔσται 36  
φωτεινὸν ὅλον, ὡς ὅταν ὁ λύχνος τῇ ἀστραπῇ φωτίξῃ σε.

Ἐν δὲ τῷ λαλήσαι ἐρωτᾷ αὐτὸν Φαρισαῖος ὅπως ἀριστήσῃ παρ' 37  
αὐτῷ· εἰσελθὼν δὲ ἀνέπεσεν. ὁ δὲ Φαρισαῖος ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι οὐ 38  
πρῶτον ἐβαπτίσθη πρὸ τοῦ ἀρίστου. εἶπε δὲ ὁ Κύριος πρὸς αὐτόν, 39  
Νῦν ὑμεῖς οἱ Φαρισαῖοι τὸ ἔξωθεν τοῦ ποτηρίου καὶ τοῦ πίνακος καθα-  
ρίζετε, τὸ δὲ ἔσωθεν ὑμῶν γέμει ἀρπαγῆς καὶ πονηρίας. ἄφρονες, οὐχ ὁ 40  
ποιήσας τὸ ἔξωθεν καὶ τὸ ἔσωθεν ἐποίησε; πλὴν τὰ ἐνόντα ὅτε ἐλεῖ- 41  
μοσύνην· καὶ ἰδοῦ, πάντα καθαρὰ ὑμῖν ἐστιν.

Ἄλλ' οὐαὶ ὑμῖν τοῖς Φαρισαίοις, ὅτι ἀποδεκατοῦτε τὸ ἡδύοσμον καὶ 42  
τὸ πῆγανον καὶ πᾶν λάχανον, καὶ παρέρχεσθε τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀγάπην  
τοῦ Θεοῦ· ταῦτα δὲ ἔδει ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς 43  
Φαρισαίοις, ὅτι ἀγαπᾶτε τὴν πρωτοκαθεδρίαν ἐν ταῖς συναγωγαῖς, καὶ  
τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα 44  
τὰ ἄδηλα, καὶ οἱ ἄνθρωποι οἱ περιπατοῦντες ἐπάνω οὐκ οἶδασιν.

Ἀποκριθεὶς δέ τις τῶν νομικῶν λέγει αὐτῷ, Διδάσκαλε, ταῦτα λέ- 45  
γων καὶ ἡμᾶς ὑβρίζεις. ὁ δὲ εἶπε, Καὶ ὑμῖν τοῖς νομικοῖς οὐαί, ὅτι 46  
φορτίζετε τοὺς ἀνθρώπους φορτία δυσβάστακτα, καὶ αὐτοὶ ἐνὶ τῶν

<sup>33</sup> οὐδὲ ὑπὸ τὸν μόδιον (ex Mt. v. 15, Mc. iv. 21) om. <sup>p<sup>45</sup></sup> L Γ Ε σι24 1 &c. (13. &c.  
700 S (vt.<sup>s</sup>) E (sah.) A <sup>35-36</sup> substituant Mt. vi. 23 b D L (vt.) : S (vt.<sup>c</sup>) habet  
Lc. xi. 35 + Mt. vi. 23 b : L (vt.<sup>f</sup> 9) S (vt.<sup>s</sup>) contra habent Lc. xi. 35 + fere if the  
body that is in thee hath no lamp shining, it is dark to thee; how much more  
when the lamp shineth doth it lighten thee! <sup>42</sup> κρίσιν] κλήσιν Mcion <sup>43</sup> τοῖς  
Φαρισαίοις] Φαρισαῖοι ND L (vt.) S (vt.<sup>s</sup> vg.) A Clem. καὶ τοὺς . . . ἀγοραῖς]  
sine add. sine praem. ex Mt. xxiii. 6 καὶ τὴν (αὐτὰς) πρωτοκλισίαν (αὐτ-ας) ἐν τοῖς  
δείπνοις CD 13 &c. al. pauc. L (vt.<sup>b</sup> 9) Eth <sup>44</sup> ὡς τὰ μνημεῖα τὰ] μνημεῖα  
<sup>p<sup>45</sup></sup> D L (vt.) S (vt.) Lucif.

47 δακτύλων ὑμῶν οὐ προσψαύετε τοῖς φορτίοις. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι οἰκοδο-  
 μείτε τὰ μνημεῖα τῶν προφητῶν, οἱ δὲ πατέρες ὑμῶν ἀπέκτειναν αὐ-  
 48 τοὺς. ἄρα μάρτυρές ἐστε καὶ συνευδοκεῖτε τοῖς ἔργοις τῶν πατέρων  
 49 ὑμῶν· ὅτι αὐτοὶ μὲν ἀπέκτειναν αὐτούς, ὑμεῖς δὲ οἰκοδομεῖτε. διὰ  
 τοῦτο καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ εἶπεν, Ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς προφήτας  
 50 καὶ ἀποστόλους, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποκτενοῦσι καὶ διώξουσιν, ἵνα ἐκζη-  
 τηθῇ τὸ αἷμα πάντων τῶν προφητῶν τὸ ἐκχυννόμενον ἀπὸ καταβολῆς  
 51 κόσμου ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης, ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἀβελ ἕως τοῦ αἵ-  
 ματος Ζαχαρίου τοῦ ἀπολομένου μεταξὺ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ οἴκου·  
 52 ναί, λέγω ὑμῖν, ἐκζητηθήσεται ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης. οὐαὶ ὑμῖν τοῖς  
 νομικοῖς, ὅτι ἤρατε τὴν κλείδα τῆς γνώσεως· αὐτοὶ οὐκ εἰσῆλθετε, καὶ  
 τοὺς εἰσερχομένους ἐκωλύσατε.

53 Κακεῖθεν ἐξελθόντος αὐτοῦ ἤρξαντο οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι  
 54 δεινῶς ἐνέχειν, καὶ ἀποστοματίζειν αὐτὸν περὶ πλειόνων, ἐνεδρεύοντες  
 αὐτόν, θηρεύσαι τι ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ.

12 Ἐν οἷς ἐπισυναχθεῖσιν τῶν μυριάδων τοῦ ὄχλου, ὥστε καταπατεῖν  
 ἀλλήλους, ἤρξατο λέγειν πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ πρῶτον, Προσέχετε  
 2 ἑαυτοῖς ἀπὸ τῆς ζύμης τῶν Φαρισαίων, ἣτις ἐστὶν ὑπόκρισις. οὐδὲν  
 δὲ συγκεκαλυμμένον ἐστίν, ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν, ὃ οὐ  
 3 γνωσθήσεται. ἀνθ' ὧν ὅσα ἐν τῇ σκοτίᾳ εἶπατε, ἐν τῷ φωτὶ ἀκουσθή-  
 σεται· καὶ ὃ πρὸς τὸ οὖς ἐλαλήσατε ἐν τοῖς ταμείοις, κηρυχθήσεται  
 4 ἐπὶ τῶν ὀστέων. λέγω δὲ ὑμῖν τοῖς φίλοις μου, Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ  
 τῶν ἀποκτενούντων τὸ σῶμα καὶ μετὰ ταῦτα μὴ ἐχόντων περισσότε-  
 5 ρόν τι ποιῆσαι. ὑποδείξω δὲ ὑμῖν τίνα φοβηθήτε· φοβηθήτε τὸν μετὰ  
 τὸ ἀποκτείνειν ἔξουσίαν ἔχοντα ἐμβαλεῖν εἰς τὴν γέενναν· ναί, λέγω  
 6 ὑμῖν, τοῦτον φοβηθήτε. οὐχὶ πέντε στρουθία πωλεῖται ἀσσαρίων δύο;  
 7 καὶ ἐν ἑξ αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἐπιλελησμένον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ  
 καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς ὑμῶν πᾶσαι ἡρίθμηνται. μὴ φοβεῖσθε·

<sup>48</sup> καὶ συνευδοκεῖτε] μὴ συνευδοκεῖν D 11 (vt.) Mcion Lucif. : ὅτι συνευδοκεῖτε  
 13 &c. al. *rauc.* 11 (vg.) A <sup>52</sup> ἤρατε] ἐκρύψατε (κρύπτετε) D 157 11 (vt.) S (vt.)  
 A Diat. : habetis Ambst. 3 : ἤρατε καὶ ἐκρύψατε Eth <sup>53-54</sup> λέγοντος δὲ ταῦτα  
 πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ ἤρξαντο οἱ Φαρισαῖοι καὶ οἱ νομικοὶ δεινῶς ἔχειν  
 καὶ συνβάλλειν αὐτῷ περὶ πλειόνων (ζητοῦντες ἀφορμὴν τίνα λαβεῖν αὐτοῦ ἵνα εὖρωσιν  
 κατηγορῆσαι αὐτοῦ D (W Θ) 11 (vt.) S (vt.) (sed S (vt.<sup>s</sup>) om. ἵνα . . . αὐτοῦ  
*cum opt. graec. etc.*) Diat. (?) al. ἐνεδρεύοντες [αὐτόν,] . . . στόματος αὐτοῦ] p<sup>45</sup>  
 NBL E Eth Cyr.<sup>577</sup> : add. ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ Θ 1 &c. : add. [καὶ] ζητοῦντες  
 post (αὐτόν) ei postea ἵνα κατηγορήσωσιν αὐτοῦ ACW ω 11 (vg.) S (vg. hl.)  
 A (A om. ἐνεδρεύοντες αὐτόν)

πολλῶν στρουθίων διαφέρετε. λέγω δὲ ὑμῖν, πᾶς ὃς ἂν ὁμολογήσῃ 8  
ἐν ἐμοὶ ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολο-  
γήσει ἐν αὐτῷ ἔμπροσθεν τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ ἀρνησάμενός 9  
με ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ  
Θεοῦ. καὶ πᾶς ὃς ἐρεῖ λόγον εἰς τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται 10  
αὐτῷ· τῷ δὲ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα βλασφημήσαντι οὐκ ἀφεθήσεται.  
ὅταν δὲ εἰσφέρωσιν ὑμᾶς ἐπὶ τὰς συναγωγὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς 11  
ἐξουσίας, μὴ μεριμνήσητε πῶς ἢ τί ἀπολογήσησθε, ἢ τί εἵπητε· τὸ 12  
γὰρ Ἅγιον Πνεῦμα διδάξει ὑμᾶς ἐν αὐτῇ τῇ ᾠρᾷ, ἃ δεῖ εἰπεῖν.

Εἶπε δέ τις ἐκ τοῦ ὄχλου αὐτῷ, Διδάσκαλε, εἰπὲ τῷ ἀδελφῷ μου 13  
μερίσασθαι μετ' ἐμοῦ τὴν κληρονομίαν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἀνθρώπε, 14  
τίς με κατέστησε κριτὴν ἢ μεριστὴν ἐφ' ὑμᾶς; εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, 15  
Ὅρατε καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας· ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισ-  
σεύειν τινὶ ἢ ζωῇ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ. εἶπε δὲ 16  
παραβολὴν πρὸς αὐτοὺς λέγων, Ἀνθρώπου τινὸς πλουσίου εὐφόρησεν  
ἡ χώρα· καὶ διελογίζετο ἐν ἑαυτῷ λέγων, Τί ποιήσω, ὅτι οὐκ ἔχω 17  
ποῦ συνάξω τοὺς καρπούς μου; καὶ εἶπε, Τοῦτο ποιήσω· καθελῶ μου 18  
τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω, καὶ συνάξω ἐκεῖ πάντα τὸν  
σῖτον καὶ τὰ ἀγαθὰ μου· καὶ ἐρῶ τῇ ψυχῇ μου, Ψυχὴ, ἔχεις πολλὰ 19  
ἀγαθὰ κείμενα εἰς ἔτη πολλά· ἀναπαύου, φάγε, πίε, εὐφραίνου. εἶπε 20  
δὲ αὐτῷ ὁ Θεός, Ἀφρων, ταύτῃ τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν  
ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοίμασας, τίνι ἔσται; οὕτως ὁ θησαυρίζων ἑαυτῷ, καὶ 21  
μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Διὰ τοῦτο λέγω ὑμῖν, μὴ με- 22  
ριμνᾶτε τῇ ψυχῇ, τί φάγητε· μηδὲ τῷ σώματι ὑμῶν, τί ἐνδύσησθε·  
ἡ γὰρ ψυχὴ πλείον ἐστι τῆς τροφῆς, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἐνδύματος. 23  
κατανοήσατε τοὺς κόρακας, ὅτι οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσιν, οἷς οὐκ 24  
ἐστι ταμεῖον οὐδὲ ἀποθήκη, καὶ ὁ Θεὸς τρέφει αὐτούς· πόσω μᾶλλον

12. 11 εἰσφέρωσιν] φέρωσιν D ℒ (vt. b<sup>9</sup>) Clem. Orig. Cyr.-Hier. ἐπὶ] εἰς N D R  
I &c. 13 &c. 700 Clem. μεριμνήσητε] προμεριμνᾶτε D Clem. πῶς  
ἢ (pr) om. S (vt.<sup>3</sup>) ἢ τί (pr) om. D 157 ℒ (vt.) S (vt.<sup>c</sup> vg.) E (sah. <sup>codd.</sup>)  
E<sup>th</sup> Clem. Orig. Cyr.-Hier. 18 τὸν σῖτόν [μου] καὶ τὰ ἀγαθὰ μου N<sup>a</sup> <sup>ef</sup> c B L X  
070 I &c. 13 &c. 157 al. S (vg. pal.) E A (E<sup>th</sup>): τὰ γενήματά μου N<sup>a</sup> D 435 al.  
rauc. ℒ (vt. b<sup>al.</sup>) S (vt.): τοὺς καρπούς μου ℒ (vt. a<sup>e</sup> al.): τὰ γενήματά μου καὶ τὰ  
ἀγαθὰ μου <sup>rell.</sup> 19 ψυχῇ] σύ W: om. ℒ (vt.) S (vt.) E (boh. <sup>codd.</sup>) Clem. 2  
κείμενα . . . φάγε πίε om. D ℒ (vt.) 20 δὲ al.] οὖν D ℒ (vt. a<sup>e</sup> al.) Clem. 2  
Cypri. 3: om. S (vt.) E (sah.) Diat. 21 οὕτως . . . πλουτῶν om. D ℒ (vt. a<sup>b</sup>)  
24 πόσω μᾶλλον] οὐχ[ι] D ℒ (vt. <sup>e</sup> al.) Clem. (cf. Mt. vi. 26): δὲ (post ὑμεῖς) E  
(sah. <sup>codd.</sup>): οὖν (post ὑμεῖς) E (sah. <sup>codd.</sup>)

25 ὑμεῖς διαφέρετε τῶν πετεινῶν; τίς δὲ ἐξ ὑμῶν μεριμνῶν δύναται προσ-  
 26 θεῖναι ἐπὶ τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ πῆχυν; εἰ οὖν οὐδὲ ἐλάχιστον δύνασθε,  
 27 τί περὶ τῶν λοιπῶν μεριμνᾶτε; κατανοήσατε τὰ κρίνα, πῶς αὐξάνει·  
 οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐδὲ Σολομὼν ἐν πάσῃ τῇ δόξῃ  
 28 αὐτοῦ περιεβάλετο ὡς ἐν τούτων. εἰ δὲ ἐν ἀγρῷ τὸν χόρτον, ὅντα  
 σήμερον, καὶ αὔριον εἰς κλίβανον βαλλόμενον, ὁ Θεὸς οὕτως ἀμφιέν-  
 29 νυσι, πόσῳ μᾶλλον ὑμᾶς, ὀλιγόπιστοι; καὶ ὑμεῖς μὴ ζητεῖτε τί φάγητε,  
 30 καὶ τί πίητε· καὶ μὴ μετεωρίζεσθε· ταῦτα γὰρ πάντα τὰ ἔθνη τοῦ  
 31 κόσμου ἐπιζητεῖ· ὑμῶν δὲ ὁ πατὴρ οἶδεν ὅτι χρήζετε τούτων· πλην  
 32 ζητεῖτε τὴν βασιλείαν <sup>η</sup> αὐτοῦ, καὶ ταῦτα προστεθήσεται ὑμῖν. μὴ  
 φοβοῦ, τὸ μικρὸν ποίμνιον· ὅτι εὐδόκησεν ὁ πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν  
 33 τὴν βασιλείαν. πωλήσατε τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην·  
 ποιήσατε ἑαυτοῖς βαλάντια μὴ παλαιούμενα, θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἐν  
 34 τοῖς οὐρανοῖς, ὅπου κλέπτῃς οὐκ ἐγγίζει, οὐδὲ σὴς διαφθείρει· ὅπου  
 γὰρ ἐστὶν ὁ θησαυρὸς ὑμῶν, ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἔσται.  
 35 Ἔστωσαν ὑμῶν αἱ ὀσφύες περιεζωσμέναι, καὶ οἱ λύχνοι καϊόμενοι·  
 36 καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον ἑαυτῶν, πότε  
 ἀναλύσῃ ἐκ τῶν γάμων, ἵνα, ἐλθόντος καὶ κρούσαντος, εὐθέως ἀνοί-  
 37 ξωσιν αὐτῷ. μακάριοι οἱ δοῦλοι ἐκεῖνοι, οὓς ὁ κύριος ἐλθὼν εὕρήσει  
 γρηγοροῦντας. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι περιζώσεται καὶ ἀνακλινεῖ αὐτούς,  
 38 καὶ παρελθὼν διακονήσει αὐτοῖς. κὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ κὰν ἐν τῇ τρίτῃ  
 39 φυλακῇ ἔλθῃ, καὶ εὗρῃ οὕτω, μακάριοί εἰσιν ἐκεῖνοι. τοῦτο δὲ γινώ-  
 σκετε, ὅτι εἰ ἥδει ὁ οἰκοδεσπότης ποῖα ὥρα ὁ κλέπτῃς ἔρχεται, ἐγρη-  
 40 γόρησεν ἄν, καὶ οὐκ ἀφήκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ὑμεῖς  
 γίνεσθε ἔτοιμοι· ὅτι ἡ ὥρα οὐ δοκεῖτε, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται.  
 41 Εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Κύριε, πρὸς ἡμᾶς τὴν παραβολὴν ταύτην λέγεις;  
 42 ἡ καὶ πρὸς πάντας; καὶ εἶπεν ὁ Κύριος, Τίς ἄρα ἐστὶν ὁ πιστὸς οἰκο-

<sup>η</sup> τοῦ Θεοῦ

<sup>26</sup> εἰ οὖν . . . λοιπῶν] καὶ περὶ τῶν λοιπῶν τί D Ʒ (vt.) <sup>27</sup> αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ οὐδὲ νήθει (= Mt. vi. 28)] οὔτε νήθει οὔτε ὑφαίνει D Ʒ (vt.<sup>a</sup>) Ʒ (vt.) (Mcion) Clem.  
<sup>31</sup> αὐτοῦ Ʒ B D\* L Ʒ Ʒ (vt.<sup>a</sup> c) Ʒ Ʒ Ʒ Ath. : τοῦ θεοῦ (= Mt. vi. 33) p<sup>45</sup> A W Θ  
 ω Ʒ Ʒ (vt. vg. hl.) Mcion Clem. <sup>2</sup> : τῶν οὐρανῶν Clem. <sup>2</sup> <sup>38</sup> κὰν ἐν τῇ δευτ.  
 κὰν ἐν τῇ τρίτ. φυλ. ἐλθ. καὶ εὗρῃ οὕτ. Ʒ B L X Θ o7o 33 131 Ʒ (vt.<sup>s</sup> vg.) Ʒ (sah.)  
 Ʒ Ʒ Ʒ Meth. Cyr. : *item praemissis his* καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἐσπερινῇ φυλακῇ καὶ εὗρῃ  
 οὕτως [ποιῶντας], μακάριοί εἰσιν, ὅτι ἀνακλινεῖ αὐτοὺς καὶ διακονήσει [αὐτοῖς] 1 &c. Ʒ  
 (vt. <sup>cod. a.</sup>) Ʒ (vt.<sup>c</sup>) Mcion Iren.<sup>lat.</sup> : *habent solum* καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἐσπερινῇ φυλακῇ καὶ  
 εὕρησιν οὕτως ποιήσει, καὶ ἐὰν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ D Ʒ (vt.<sup>c</sup>) <sup>39</sup> ἐγρη-  
 γόρησεν ἄν, καὶ om. Ʒ D W Ʒ (vt.) Ʒ (vt.<sup>e1</sup>) Ʒ (sah. <sup>cod. a.</sup>) Ʒ Mcion



νόμος ὁ φρόνιμος, ὃν καταστήσει ὁ κύριος ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ, τοῦ διδόναι ἐν καιρῷ τὸ σιτομέτριον; μακάριος ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν 43 ἔλθων ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως. ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, 44 ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. ἔαν δὲ εἴπῃ 45 ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, Χρονίζει ὁ κύριός μου ἔρχεσθαι, καὶ ἄρξηται τύπτειν τοὺς παῖδας καὶ τὰς παιδίσκας ἐσθίειν τε καὶ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι, ἥξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ ἣ οὐ προσ- 46 δοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ ἣ οὐ γινώσκει, καὶ διχοτομήσει αὐτόν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀπίστων θήσει. ἐκεῖνος δὲ ὁ δοῦλος ὁ γνούς τὸ θέλημα 47 τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ἐτοιμάσας ἢ ποιήσας πρὸς τὸ θέλημα αὐτοῦ, δαρήσεται πολλάς· ὁ δὲ μὴ γνούς, ποιήσας δὲ ἄξια πληγῶν, δαρήσεται 48 ὀλίγας. παντὶ δὲ ᾧ ἐδόθη πολὺ, πολὺ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ· καὶ ᾧ παρέθεντο πολὺ, περισσότερον αἰτήσουσιν αὐτόν.

Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν· καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθῃ; βά- 49 πτισμα δὲ ἔχω βαπτισθῆναι· καὶ πῶς συνέχομαι ἕως ὅτου τελεσθῇ; 50 δοκεῖτε ὅτι εἰρήνην παρεγενόμην δοῦναι ἐν τῇ γῇ; οὐχί, λέγω ὑμῖν, 51 ἀλλ' ἢ διαμερισμόν· ἔσονται γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν πέντε ἐν ἐνὶ οἴκῳ δια- 52 μεμερισμένοι, τρεῖς ἐπὶ δυσί, καὶ δύο ἐπὶ τρισί. διαμερισθῇσονται, 53 πατὴρ ἐφ' υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί· μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα, καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα· πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς, καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθεράν.

Ἔλεγε δὲ καὶ τοῖς ὄχλοις, Ὅταν ἴδῃτε νεφέλην ἀνατέλλουσαν ἐπὶ 54 δυσμῶν, εὐθέως λέγετε ὅτι Ὁμβρος ἔρχεται· καὶ γίνεται οὕτω· καὶ 55 ὅταν νότον πνέοντα, λέγετε ὅτι Καύσων ἔσται· καὶ γίνεται. ὑποκριταί, 56 τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ οἴδατε δοκιμάζειν· τὸν δὲ καιρὸν τοῦτου πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν; τί δὲ καὶ ἀφ' ἑαυτῶν οὐ κρίνετε τὸ 57 δίκαιον; ὥς γὰρ ὑπάγεις μετὰ τοῦ ἀντιδίκου σου ἐπ' ἄρχοντα, ἐν τῇ 58 ὁδῷ δὸς ἐργασίαν ἀπηλλάχθαι ἀπ' αὐτοῦ· μήποτε κατασύρῃ σε πρὸς τὸν κριτὴν, καὶ ὁ κριτής σε παραδώσει τῷ πράκτορι, καὶ ὁ πράκτωρ σε βαλεῖ εἰς φυλακὴν· λέγω σοι, οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν, ἕως οὗ καὶ τὸ 59 ἔσχατον λεπτόν ἀποδῶς.

Παρήσαν δέ τινες ἐν αὐτῷ τῷ καιρῷ ἀπαγγέλλοντες αὐτῷ περὶ τῶν 13 Γαλιλαίων, ὧν τὸ αἷμα Πιλάτος ἔμιξε μετὰ τῶν θυσιῶν αὐτῶν. καὶ 2 ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς, Δοκεῖτε, ὅτι οἱ Γαλιλαῖοι οὗτοι ἁμαρτωλοὶ

<sup>47</sup> ἐτοιμάσας ἢ οἰμ. D 844 Mcion: ἢ ποιήσας οἰμ. L W 13 &c. 1 (vt.) 2 (vt.) Diat.  
<sup>58</sup> ἀπ' οἰμ. B Clem. Orig. Bas.



3 παρὰ πάντας τοὺς Γαλιλαίους ἐγένοντο, ὅτι ταῦτα πεπόνθασιν; οὐχί,  
 4 λέγω ὑμῖν· ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ὁμοίως ἀπολείσθε. ἡ  
 ἐκεῖνοι οἱ δέκα καὶ ὀκτώ, ἐφ' οὓς ἔπescen ὁ πύργος ἐν τῷ Σιλωάμ, καὶ  
 ἀπέκτεινεν αὐτούς, δοκεῖτε, ὅτι αὐτοὶ ὀφειλέται ἐγένοντο παρὰ πάντας  
 5 τοὺς ἀνθρώπους τοὺς κατοικοῦντας Ἱερουσαλήμ; οὐχί, λέγω ὑμῖν· ἀλλ'  
 ἐὰν μὴ μετανοήτε, πάντες ὡσαύτως ἀπολείσθε.  
 6 Ἐλεγε δὲ ταύτην τὴν παραβολήν· Συκὴν εἶχε τις πεφυτευμένην ἐν  
 τῷ ἀμπελῶνι αὐτοῦ· καὶ ἦλθε ζητῶν καρπὸν ἐν αὐτῇ, καὶ οὐχ εὑρεν.  
 7 εἶπε δὲ πρὸς τὸν ἀμπελουργόν, Ἰδοῦ, τρία ἔτη ἀφ' οὗ ἔρχομαι ζητῶν  
 καρπὸν ἐν τῇ συκῇ ταύτῃ, καὶ οὐχ εὐρίσκω· ἔκκοψον αὐτήν· ἵνατί καὶ  
 8 τὴν γῆν καταργεῖ; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ, Κύριε, ἄφες αὐτὴν καὶ  
 9 τοῦτο τὸ ἔτος, ἕως ὅτου σκάψω περὶ αὐτήν, καὶ βάλω κοπρίαν· κὰν  
 μὲν ποιήσῃ καρπὸν εἰς τὸ μέλλον· εἰ δὲ μήγε, ἔκκόψεις αὐτήν.  
 10 Ἦν δὲ διδάσκων ἐν μιᾷ τῶν συναγωγῶν ἐν τοῖς σάββασι. καὶ  
 11 ἰδοῦ, γυνὴ πνεῦμα ἔχουσα ἀσθενείας ἔτη δέκα καὶ ὀκτώ, καὶ ἦν συγκύ-  
 12 πτουσα, καὶ μὴ δυναμένη ἀνακύψαι εἰς τὸ παντελές. ἰδὼν δὲ αὐτὴν ὁ  
 Ἰησοῦς προσεφώνησε, καὶ εἶπεν αὐτῇ, Γύναι, ἀπολέλυσαι τῆς ἀσθε-  
 13 νείας σου. καὶ ἐπέθηκεν αὐτῇ τὰς χεῖρας· καὶ παραχρῆμα ἀνωρθώθη,  
 14 καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἀρχισυνάγωγος, ἀγανακτῶν ὅτι  
 τῷ σαββάτῳ ἐθεράπευσεν ὁ Ἰησοῦς, ἔλεγε τῷ ὄχλῳ, Ἐξ ἡμέραι εἰσὶν,  
 ἐν αἷς δεῖ ἐργάζεσθαι· ἐν αὐταῖς οὖν ἐρχόμενοι θεραπεύεσθε, καὶ μὴ  
 15 τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου. ἀπεκρίθη δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, καὶ εἶπεν, Ὑπο-  
 κριταί, ἕκαστος ὑμῶν τῷ σαββάτῳ οὐ λύνει τὸν βόυν αὐτοῦ ἢ τὸν ὄνον  
 16 ἀπὸ τῆς φάτνης, καὶ ἀπαγαγὼν ποτίζει; ταύτην δέ, θυγατέρα Ἀβραὰμ  
 οὖσαν, ἣν ἔδησεν ὁ Σατανᾶς, ἰδοῦ, δέκα καὶ ὀκτώ ἔτη, οὐκ ἔδει λυθῆναι  
 17 ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ τούτου τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ ταῦτα λέγοντος  
 αὐτοῦ κατησχύνοντο πάντες οἱ ἀντικείμενοι αὐτῷ· καὶ πᾶς ὁ ὄχλος  
 ἔχαιρεν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἐνδόξοις τοῖς γινομένοις ὑπ' αὐτοῦ.  
 18 Ἐλεγεν οὖν, Τίνι ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ; καὶ τίνι  
 19 ὁμοιώσω αὐτήν; ὁμοία ἐστὶ κόκκῳ σινάπεως, ὃν λαβὼν ἄνθρωπος  
 ἔβαλεν εἰς κῆπον ἑαυτοῦ· καὶ ἡῤῥησε, καὶ ἐγένετο εἰς δένδρον, καὶ τὰ  
 20 πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατεσκήνωσεν ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. καὶ πάλιν  
 21 εἶπε, Τίνι ὁμοιώσω τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ; ὁμοία ἐστὶ ζύμῃ, ἣν λα-  
 βοῦσα γυνὴ ἔκρυψεν εἰς ἀλεύρου σάτα τρία, ἕως οὗ ἐζυμώθη ὅλον.

Καὶ διεπορεύετο κατὰ πόλεις καὶ κώμας, διδάσκων, καὶ πορείαν ποιού- 21  
 μενος εἰς Ἱερουσαλήμ. εἶπε δέ τις αὐτῷ, Κύριε, εἰ ὀλίγοι οἱ σωζό- 23  
 μενοι; ὁ δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἀγωνίζεσθε εἰσελθεῖν διὰ τῆς στενῆς 24  
 θύρας· ὅτι πολλοί, λέγω ὑμῖν, ζητήσουσιν εἰσελθεῖν, καὶ οὐκ ὁ ἰσχύ-  
 σουσιν. ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ ὁ οἰκοδοεσπότης, καὶ ἀποκλείσῃ τὴν θύραν, 25  
 καὶ ἄρξῃσθε ἔξω ἐστάναι καὶ κρούειν τὴν θύραν λέγοντες, Κύριε, ἄνοι-  
 ξον ἡμῖν· καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν, Οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ· τότε 26  
 ἄρξεσθε λέγειν, Ἐφάγομεν ἐνώπιόν σου καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐν ταῖς πλα-  
 ταίαις ἡμῶν ἐδίδαξας· καὶ ἐρεῖ, Λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα πόθεν ἐστέ· ἀπό- 27  
 στητε ἀπ' ἐμοῦ πάντες ἐργάται ἀδικίας. ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ 28  
 βρυγμὸς τῶν ὀδόντων, ὅταν ὄψῃσθε Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ  
 καὶ πάντας τοὺς προφήτας ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ, ὑμᾶς δὲ ἐκβαλ-  
 λομένους ἔξω. καὶ ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν, καὶ ἀπὸ βορρᾶ 29  
 καὶ νότου, καὶ ἀνακλιθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ ἰδοὺ, 30  
 εἰσὶν ἔσχατοι οἱ ἔσονται πρῶτοι, καὶ εἰσι πρῶτοι οἱ ἔσονται ἔσχατοι.

Ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ προσήλθόν τινες Φαρισαῖοι, λέγοντες αὐτῷ, Ἐξ- 31  
 ἔλθε καὶ πορεύου ἐντεῦθεν, ὅτι Ἡρώδης θέλει σε ἀποκτεῖναι. καὶ εἶπεν 32  
 αὐτοῖς, Πορευθέντες εἶπατε τῇ ἀλώπεκι ταύτῃ, Ἰδοὺ, ἐκβάλλω δαι-  
 μόνια καὶ ἰάσεις ἀποτελῶ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ τῇ τρίτῃ τελειοῦμαι.  
 πλὴν δεῖ με σήμερον καὶ αὔριον καὶ τῇ ἐχομένῃ πορεύεσθαι· ὅτι οὐκ 33  
 ἐνδέχεται προφήτην ἀπολέσθαι ἔξω Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλήμ, Ἱερου- 34  
 σαλήμ, ἡ ἀποκτείνουσα τοὺς προφήτας, καὶ λιθοβολοῦσα τοὺς ἀπεσταλ-  
 μένους πρὸς αὐτήν, ποσάκις ἠθέλησα ἐπισυνάξαι τὰ τέκνα σου, ὃν τρόπον  
 ὄρνις τὴν ἐαυτῆς νοσσιὰν ὑπὸ τὰς πτέρυγας, καὶ οὐκ ἠθέλησατε. ἰδοὺ, 35  
 ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν· λέγω δὲ ὑμῖν, οὐ μὴ με ἴδῃτε ἕως εἴπητε,  
 Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς οἶκόν τινος τῶν ἀρχόντων τῶν 14  
 Φαρισαίων σαββάτῳ φαγεῖν ἄρτον, καὶ αὐτοὶ ἦσαν παρατηρούμενοι  
 αὐτόν. καὶ ἰδοὺ, ἄνθρωπός τις ἦν ὑδρωπικὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ· καὶ <sup>2</sup><sub>3</sub>  
 ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς τοὺς νομικοὺς καὶ Φαρισαίους λέγων,  
 Ἐξεστι τῷ σαββάτῳ θεραπεύσαι; ἢ οὐ; οἱ δὲ ἡσύχασαν. καὶ ἐπι- 4  
 λαβόμενος ἰάσατο αὐτόν, καὶ ἀπέλυσε. καὶ πρὸς αὐτοὺς εἶπε, Τίνος 5

<sup>ο</sup> ἰσχύσουσιν,

<sup>24</sup> uirgula pro puncto post ἰσχύσουσιν poni potest, cum M (?)

ὑμῶν ὅνος ἢ βοῦς εἰς φρέαρ πεσεῖται, καὶ οὐκ εὐθέως ἀνασπάσει αὐτὸν  
 6 ἐν ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου; καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἀνταποκριθῆναι πρὸς ταῦτα.  
 7 Ἐλεγε δὲ πρὸς τοὺς κεκλημένους παραβολήν, ἐπέχων πῶς τὰς πρω-  
 8 τοκλισίας ἐξελέγοντο, λέγων πρὸς αὐτούς, Ὅταν κληθῇς ὑπὸ τινος εἰς  
 9 γάμους, μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν· μήποτε ἐντιμότερός σου  
 10 κατέχειν. ἀλλ' ὅταν κληθῇς, πορευθεὶς ἀνάπεσον εἰς τὸν ἔσχατον  
 τόπον· ἵνα, ὅταν ἔλθῃ ὁ κεκληκὼς σε, ἐρεῖ σοι, Φίλε, προσανάβηθι  
 ἀνώτερον· τότε ἔσται σοι δόξα ἐνώπιον πάντων τῶν συνανακειμένων  
 11 σοί. ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται· καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν  
 ὑψωθήσεται.  
 12 Ἐλεγε δὲ καὶ τῷ κεκληκότι αὐτόν, Ὅταν ποιῇς ἄριστον ἢ δεῖπνον,  
 μὴ φώνει τοὺς φίλους σου, μηδὲ τοὺς ἀδελφούς σου, μηδὲ τοὺς συγ-  
 13 γενεῖς σου, μηδὲ γείτονας πλουσίους· μήποτε καὶ αὐτοὶ σε ἀντικαλέ-  
 14 σωσι, καὶ γένηται ἀνταπόδομά σοι. ἀλλ' ὅταν ποιῇς δοχὴν, κάλει πτω-  
 χούς, ἀναπήρους, χωλούς, τυφλούς· καὶ μακάριος ἔσῃ· ὅτι οὐκ ἔχουσιν  
 ἀνταποδοῦναί σοι· ἀνταποδοθήσεται γάρ σοι ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν  
 δικαίων.  
 15 Ἀκούσας δέ τις τῶν συνανακειμένων ταῦτα εἶπεν αὐτῷ, Μακάριος,  
 16 ὅστις φάγεται ἄρτον ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Ἀν-  
 17 θρωπὸς τις ἐποίει δεῖπνον μέγα, καὶ ἐκάλεσε πολλούς· καὶ ἀπέστειλε  
 τὸν δούλον αὐτοῦ τῇ ὥρᾳ τοῦ δεῖπνου εἰπεῖν τοῖς κεκλημένοις, Ἐρ-  
 18 χεσθε, ὅτι ἤδη ἔτοιμά ἐστι. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ μίας πάντες παραι-  
 τεῖσθαι. ὁ πρῶτος εἶπεν αὐτῷ, Ἀγρὸν ἡγόρασα, καὶ ἔχω ἀνάγκην  
 19 ἐξελθὼν ἰδεῖν αὐτόν· ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε,  
 Ζεύγη βοῶν ἡγόρασα πέντε, καὶ πορεύομαι δοκιμάσαι αὐτά· ἐρωτῶ  
 20 σε, ἔχε με παρητημένον. καὶ ἕτερος εἶπε, Γυναικὰ ἐγγημα, καὶ διὰ τοῦτο  
 21 οὐ δύναμαι ἐλθεῖν. καὶ παραγενόμενος ὁ δούλος ἀπήγγειλε τῷ κυρίῳ

*P* υἱὸς

14. <sup>5</sup> ὅνος ἢ βοῦς **N** **L** 1 &c. 33 *al.* *pauc.* **℣** (vt.<sup>a b al.</sup> vg.) **Ⲛ** (hl. pal.) **Ⲯ** (boh.) **Ⲱ** : [δ] υἱὸς ἢ βοῦς <sup>46</sup> **A** **B** **N** **W** 28 **ω** **℣** (vt.<sup>e f q</sup>) **Ⲛ** (vg.) **Ⲯ** (sah.) **Cyr.** : ὅνος υἱὸς ἢ βοῦς **Θ** : πρόβατον ἢ βοῦς **D** : βοῦς ἢ ὄνος **Ⲛ** (vt.<sup>5</sup>) **Ⲯ** **Ⲯ** **Ⲯ** : υἱὸς ἢ βοῦς ἢ ὄνος **Ⲛ** (vt.<sup>o</sup>) <sup>10</sup> ἀνάπεσον] ἀνάπιπτε **D** **Clem.** <sup>16</sup> ἄρτον **N** **A** **B** **D** **L** **Θ** *al.* **℣** **Ⲛ** **Ⲛ** (vg. hl.) **Ⲯ** **Ⲯ** **Ⲯ** **Ⲯ** **Clem.** **Eus. al.** : ἄριστον **W** 13 &c. 28 700 **ω** **Ⲛ** (vt.) **Ⲱ** <sup>20</sup> καὶ (alt.) om. **D** **Ⲛ** (vt.) **Ⲯ** (sah., boh.<sup>codd.</sup>) διὰ τοῦτο] διδ **D** : om. 157 **℣** (vt.) **Ⲛ** (vt.) **Clem.**

αὐτοῦ ταῦτα. τότε ὀργισθεὶς ὁ οἰκοδεσπότης εἶπε τῷ δούλῳ αὐτοῦ,  
 "Ἐξέλθε ταχέως εἰς τὰς πλατείας καὶ ῥύμας τῆς πόλεως, καὶ τοὺς  
 πτωχοὺς καὶ ἀναπήρους καὶ τυφλοὺς καὶ χωλοὺς εἰσάγαγε ὧδε. καὶ 22  
 εἶπεν ὁ δούλος, Κύριε, γέγονεν ὃ ἐπέταξας, καὶ ἔτι τόπος ἐστί. καὶ 23  
 εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τὸν δούλον, "Ἐξέλθε εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς,  
 καὶ ἀνάγκασον εἰσελθεῖν, ἵνα γεμισθῇ ὁ οἶκός μου. λέγω γὰρ ὑμῖν, 24  
 ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῶν κεκλημένων γεύσεται μου τοῦ  
 δείπνου.

Συνεπορεύοντο δὲ αὐτῷ ὄχλοι πολλοί· καὶ στραφεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς, 25  
 Εἴ τις ἔρχεται πρὸς με, καὶ οὐ μισεῖ τὸν πατέρα ἑαυτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, 26  
 καὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὰ τέκνα, καὶ τοὺς ἀδελφούς, καὶ τὰς ἀδελφάς, ἔτι τε  
 καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, οὐ δύναται μου μαθητὴς εἶναι. ὅστις οὐ βαστάζει 27  
 τὸν σταυρὸν ἑαυτοῦ, καὶ ἔρχεται ὀπίσω μου, οὐ δύναται μου εἶναι μα-  
 θητής. τίς γὰρ ἐξ ὑμῶν, θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι, οὐχὶ πρῶτον κα- 28  
 θίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει εἰς ἀπαρτισμόν; ἵνα μήποτε, θέντος 29  
 αὐτοῦ θεμέλιον, καὶ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι, πάντες οἱ θεωροῦντες  
 ἄρξωνται ἐμπαίξειν αὐτῷ λέγοντες ὅτι Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκο- 30  
 δομεῖν, καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι. ἢ τίς βασιλεὺς, πορευόμενος συμ- 31  
 βαλεῖν ἐτέρῳ βασιλεῖ εἰς πόλεμον, οὐχὶ καθίσας πρῶτον βουλευέσεται  
 εἰ δυνατός ἐστιν ἐν δέκα χιλιάσιν ὑπαντῆσαι τῷ μετὰ εἴκοσι χιλιάδων  
 ἐρχομένῳ ἐπ' αὐτόν; εἰ δὲ μήγε, ἔτι αὐτοῦ πόρρω ὄντος πρεσβεῖαν 32  
 ἀποστείλας ἐρωτᾷ τὰ πρὸς εἰρήνην. οὕτως οὖν πᾶς ἐξ ὑμῶν, ὃς οὐκ 33  
 ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν, οὐ δύναται μου εἶναι μα-  
 θητής. καλὸν οὖν τὸ ἅλας· ἐὰν δὲ καὶ τὸ ἅλας μωρανθῇ, ἐν τίνι ἄρτυ- 34  
 θήσεται; οὔτε εἰς γῆν οὔτε εἰς κοπρίαν εὐθετόν ἐστιν· ἔξω βάλλουσιν 35  
 αὐτό. ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω.

Ἦσαν δὲ ἐγγίζοντες αὐτῷ πάντες οἱ τελῶναι καὶ οἱ ἁμαρτωλοί, 15  
 ἀκούειν αὐτοῦ. καὶ διεγόγγυζον οἱ τε Φαρισαῖοι καὶ οἱ γραμματεῖς λέ- 2  
 γοντες ὅτι Οὗτος ἁμαρτωλοὺς προσδέχεται, καὶ συνεσθίει αὐτοῖς.

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην, λέγων, Τίς ἄνθρωπος 3  
 ἐξ ὑμῶν ἔχων ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσας ἐξ αὐτῶν ἓν, οὐ κατα- 4  
 λείπει τὰ ἐννενηκονταεννέα ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ πορεύεται ἐπὶ τὸ ἀπο-  
 λωλός, ἕως εὔρη αὐτό; καὶ εὕρων ἐπιτίθησιν ἐπὶ τοὺς ὧμους αὐτοῦ 5  
 χαίρων, καὶ ἐλθὼν εἰς τὸν οἶκον συγκαλεῖ τοὺς φίλους καὶ τοὺς γεί- 6  
 τονας, λέγων αὐτοῖς, Συγχάρητέ μοι, ὅτι εὔρον τὸ πρόβατόν μου τὸ

- 7 ἀπολωλός. λέγω ὑμῖν, ὅτι οὕτω χαρὰ ἔσται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ  
 ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, ἢ ἐπὶ ἐννενηκονταεννέα δικαίοις, οἵτινες οὐ  
 χρεῖαν ἔχουσι μετανοίας.
- 8 \*Ἡ τίς γυνὴ δραχμὰς ἔχουσα δέκα, ἐὰν ἀπολέσῃ δραχμὴν μίαν, οὐχὶ  
 ἅπτει λύχνον, καὶ σαροῖ τὴν οἰκίαν, καὶ ζητεῖ ἐπιμελῶς, ἕως ὅτου εὑρῇ;  
 9 καὶ εὑροῦσα συγκαλεῖ τὰς φίλας καὶ γείτονας λέγουσα, Συγχάρητέ μοι,  
 10 ὅτι εὑρον τὴν δραχμὴν ἣν ἀπώλεσα. οὕτω, λέγω ὑμῖν, γίνεται χαρὰ  
 ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι.
- 11 Εἶπε δέ, \*Ἀνθρωπός τις εἶχε δύο υἱούς· καὶ εἶπεν ὁ νεώτερος αὐτῶν  
 12 τῷ πατρί, Πάτερ, δός μοι τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας. ὁ δὲ διείλεν  
 13 αὐτοῖς τὸν βίον. καὶ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας συναγαγὼν ἅπαντα ὁ  
 νεώτερος υἱὸς ἀπεδήμησεν εἰς χώραν μακράν, καὶ ἐκεῖ διεσκόρπισε τὴν  
 14 οὐσίαν αὐτοῦ ζῶν ἀσώτως. δαπανήσαντος δὲ αὐτοῦ πάντα ἐγένετο  
 λιμὸς ἰσχυρὸς κατὰ τὴν χώραν ἐκείνην, καὶ αὐτὸς ἤρξατο ὑστερεῖσθαι.  
 15 καὶ πορευθεὶς ἐκολλήθη ἐνὶ τῶν πολιτῶν τῆς χώρας ἐκείνης· καὶ ἔπεμ-  
 16 ψεν αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ βόσκειν χοίρους. καὶ ἐπεθύμει χορτα-  
 σθῆναι ἐκ τῶν κερατίων ὧν ἤσθιον οἱ χοῖροι· καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ.  
 17 εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν ἔφη, Πόσοι μίσθιοι τοῦ πατρός μου περισσεύονται  
 18 ἄρων, ἐγὼ δὲ λιμῷ ὤδε ἀπόλλυμαι. ἀναστὰς πορεύσομαι πρὸς τὸν  
 πατέρα μου, καὶ ἐρῶ αὐτῷ, Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώ-  
 19 πιόν σου· οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου· ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν  
 20 μισθίων σου. καὶ ἀναστὰς ἦλθε πρὸς τὸν πατέρα ἑαυτοῦ. ἔτι δὲ αὐ-  
 τοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἐσπλαγχνίσθη,  
 καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν.  
 21 εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ υἱός, Πάτερ, ἡμάρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου·  
 22 οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος κληθῆναι υἱός σου.<sup>9</sup> εἶπε δὲ ὁ πατὴρ πρὸς τοὺς δού-  
 λους αὐτοῦ, Ταχὺ ἐξενέγκατε στολὴν τὴν πρώτην καὶ ἐνδύσατε αὐτόν,  
 καὶ δότε δακτύλιον εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ὑποδήματα εἰς τοὺς πόδας·  
 23 καὶ φέρετε τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, θύσατε, καὶ φαγόντες εὐφραν-  
 24 θώμεν· ὅτι οὗτος ὁ υἱός μου νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησε· ἦν ἀπολωλός,  
 25 καὶ εὑρέθη. καὶ ἤρξαντο εὐφραίνεσθαι. ἦν δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ πρεσβύ-

<sup>9</sup> add. ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου.

15. <sup>16</sup> χορτασθῆναι ἐκ N B D L R 1 & c. 13 & c. 31 (vt.<sup>ef</sup>) S (vt.<sup>o</sup> pal.) E (sah.)  
 E<sup>th</sup>: γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ A N Θ (28) ω 31 S (vt.<sup>o</sup> vg. hl.) E (boh.) A  
 Diat. (?) <sup>21</sup> post υἱός σου add. (ex 19) ποίησόν με ὡς ἓνα τῶν μισθίων σου N B D U X  
 700 al. S (hl.) E<sup>th</sup>: om. A L N W Θ 1 & c. ω 31 S (vt. vg. pal.) E A E Aug.



τερος ἐν ἀγρῷ. καὶ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε τῇ οἰκίᾳ, ἤκουσε συμφωνίας  
καὶ χορῶν· καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα τῶν παιδῶν ἐπυνθάνετο τί ἂν εἴη 26  
ταῦτα. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὅτι Ὁ ἀδελφός σου ἵκει· καὶ ἔθυσεν ὁ πατήρ 27  
σου τὸν μόσχον τὸν σιτευτόν, ὅτι ὑγιαίνοντα αὐτὸν ἀπέλαβεν. ὦρ- 28  
γίσθη δέ, καὶ οὐκ ἤθελεν εἰσελθεῖν· ὁ δὲ πατήρ αὐτοῦ ἐξελθὼν παρε-  
κάλει αὐτόν. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ, Ἰδοῦ, τοσαῦτα ἔτη 29  
δουλεύω σοι, καὶ οὐδέποτε ἐντολήν σου παρήλθον· καὶ ἐμοὶ οὐδέποτε  
ἔδωκας ξριφον, ἵνα μετὰ τῶν φίλων μου εὐφρανθῶ· ὅτε δὲ ὁ υἱός σου 30  
οὗτος ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον μετὰ τῶν πορνῶν ἦλθεν, ἔθυσας αὐτῷ  
τὸν σιτευτὸν μόσχον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Τέκνον, σὺ πάντοτε μετ' ἐμοῦ 31  
εἶ, καὶ πάντα τὰ ἐμὰ σὰ ἐστίν. εὐφρανθῆναι δὲ καὶ χαρῆναι ἔδει, ὅτι 32  
ὁ ἀδελφός σου οὗτος νεκρὸς ἦν, καὶ ἔζησε· καὶ ἀπολωλώς, καὶ εὑρέθη.

Ἐλεγε δὲ καὶ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἀνθρωπὸς τις ἦν πλούσιος, ὃς 16  
εἶχεν οἰκονόμον· καὶ οὗτος διεβλήθη αὐτῷ ὡς διασκορπίζων τὰ ὑπάρ-  
χοντα αὐτοῦ. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπεν αὐτῷ, Τί τοῦτο ἀκούω περὶ 2  
σοῦ; ἀπόδος τὸν λόγον τῆς οἰκονομίας σου· οὐ γὰρ δύνη ἐτι οἰκονο-  
μεῖν. εἶπε δὲ ἐν ἑαυτῷ ὁ οἰκονόμος, Τί ποιήσω, ὅτι ὁ κύριός μου ἀφαι- 3  
ρεῖται τὴν οἰκονομίαν ἀπ' ἐμοῦ; σκάπτειν οὐκ ἰσχύω, ἐπαιτεῖν αἰ-  
σχύνομαι. ἔγνων τί ποιήσω, ἵνα, ὅταν μετασταθῶ ἐκ τῆς οἰκονομίας, 4  
δέξωνταί με εἰς τοὺς οἴκους ἑαυτῶν. καὶ προσκαλεσάμενος ἕνα ἕκαστον 5  
τῶν χρεωφειλετῶν τοῦ κυρίου ἑαυτοῦ ἔλεγε τῷ πρώτῳ, Πόσον ὀφεί-  
λεις τῷ κυρίῳ μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐκατὸν βάτους ἐλαίου. ὁ δὲ εἶπεν 6  
αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ καθίσας ταχέως γράψον πεντή-  
κοντα. ἔπειτα ἐτέρῳ εἶπε, Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν, Ἐκατὸν 7  
κόρους σίτου. λέγει αὐτῷ, Δέξαι σου τὰ γράμματα, καὶ γράψον ὀγ-  
δοήκοντα. καὶ ἐπήνεσεν ὁ κύριος τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας ὅτι φρονί- 8  
μως ἐποίησεν· ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς  
υἱοὺς τοῦ φωτὸς εἰς τὴν γενεὰν τὴν ἑαυτῶν εἰσι. καὶ γὰρ ὑμῖν λέγω, 9  
Ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἵνα, ὅταν ἐκλίπη,  
δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὁ πιστὸς ἐν ἐλαχίστῳ καὶ 10  
ἐν πολλῷ πιστὸς ἐστί, καὶ ὁ ἐν ἐλαχίστῳ ἄδικος καὶ ἐν πολλῷ ἄδικός  
ἐστιν. εἰ οὖν ἐν τῷ ἀδίκῳ μαμωνᾶ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ ἀληθινὸν 11

16. <sup>8</sup> *vide JTS xi. 610-611* <sup>9</sup> ἐκλίπη (*uel ἐκλείπη*) N\* AB\* D L N Θ Ψ 1 & c.  
al. 𐀓 (vt. <sup>a</sup> c) 𐀔 (vt. vg. hl. <sup>mg</sup>) 𐀕 𐀌 𐀍 Clem.  $\frac{1}{2}$  Cyr. : ἐκλίπητε (*uel ἐκλείπητε*) N<sup>oa</sup>  
(W) 28 ω 𐀎 𐀏 (hl.) 𐀐 𐀑 <sup>cod.</sup> Clem.  $\frac{1}{2}$  Method. Chr. Iren. <sup>lat.</sup> Orig. <sup>lat.</sup>



12 τίς ὑμῖν πιστεύσει; καὶ εἰ ἐν τῷ ἁλλοτρίῳ πιστοὶ οὐκ ἐγένεσθε, τὸ  
 13 ἥμετερον τίς δώσει ὑμῖν; οὐδεὶς οἰκέτης δύναται δυσὶ κυρίοις δου-  
 λεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἓνα μισήσει καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει, ἢ ἐνὸς ἀνθέ-  
 ξεται καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει· οὐ δύνασθε Θεῷ δουλεύειν καὶ  
 μαμωνᾷ.

14 Ἦκουον δὲ ταῦτα πάντα οἱ Φαρισαῖοι φιλάργυροι ὑπάρχοντες, καὶ  
 15 ἐξεμυκτηρίζον αὐτόν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐστε οἱ δικαιοῦντες ἑαυ-  
 τοὺς ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ Θεὸς γινώσκει τὰς καρδίας ὑμῶν·  
 16 ὅτι τὸ ἐν ἀνθρώποις ὑψηλὸν βδέλυγμα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. ὁ νόμος  
 καὶ οἱ προφῆται μέχρι Ἰωάννου· ἀπὸ τότε ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ εὐαγ-  
 17 γελίζεται, καὶ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται. εὐκοπώτερον δὲ ἐστὶ τὸν οὐρα-  
 18 νὸν καὶ τὴν γῆν παρελθεῖν, ἢ τοῦ νόμου μίαν κεραίαν πεσεῖν. πᾶς ὁ  
 ἀπολύων τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ γαμῶν ἑτέραν μοιχεύει· καὶ ὁ ἀπο-  
 λελυμένην ἀπὸ ἀνδρὸς γαμῶν μοιχεύει.

19 Ἄνθρωπος δέ τις ἦν πλούσιος, καὶ ἐνεδιδύσκετο πορφύραν καὶ βύσ-  
 20 σον εὐφραινόμενος καθ' ἡμέραν λαμπρῶς· πτωχὸς δέ τις ὀνόματι Λά-  
 21 ζαρος ἐβέβλητο πρὸς τὸν πυλῶνα αὐτοῦ ἡλκωμένος καὶ ἐπιθυμῶν χορ-  
 τασθῆναι ἀπὸ τῶν πιπτόντων ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ πλουσίου· ἀλλὰ  
 22 καὶ οἱ κύνες ἐρχόμενοι ἐπέλειχον τὰ ἔλκη αὐτοῦ. ἐγένετο δὲ ἀποθανεῖν  
 τὸν πτωχόν, καὶ ἀπενεχθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀγγέλων εἰς τὸν κόλπον  
 23 τοῦ Ἀβραάμ· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ πλούσιος, καὶ ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ  
 ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ὑπάρχων ἐν βασάνοις, ὁρᾷ τὸν Ἀβραάμ  
 24 ἀπὸ μακρόθεν, καὶ Λάζαρον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς φωνήσας  
 εἶπε, Πάτερ Ἀβραάμ, ἐλέησόν με, καὶ πέμψον Λάζαρον, ἵνα βάψῃ τὸ  
 ἄκρον τοῦ δακτύλου αὐτοῦ ὕδατος, καὶ καταψύξῃ τὴν γλῶσσάν μου·  
 25 ὅτι ὀδυνῶμαι ἐν τῇ φλογὶ ταύτῃ. εἶπε δὲ Ἀβραάμ, Τέκνον, μνήσθητι  
 ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου, καὶ Λάζαρος ὁμοίως τὰ  
 26 κακά· νῦν δὲ ᾧδε παρακαλεῖται, σὺ δὲ ὀδυνᾷσαι. καὶ ἐν πᾶσι τούτοις  
 μεταξὺ ἡμῶν καὶ ὑμῶν χάσμα μέγα ἐστήρικται, ὅπως οἱ θέλοντες δια-

<sup>17</sup> ἡμετερον

<sup>12</sup> ἡμετερον N A D N W Θ I & c. ω uerss. pler. (sed τὸ αὐτοῦ Eth<sup>codd. plur.</sup>) Bas. Cyr. Orig.<sup>lat.</sup> Cyrpr.: ἡμετερον BL Orig. (item ἐμὸν 157 L (vt.<sup>o</sup> 11) Mcion Tert.)  
<sup>20</sup> Ἑλεάζαρ[os] Tert. et al. patr. Lat. <sup>21</sup> πλουσίου] add. καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ  
 (ex xv. 16) 13 & c. L (vt.<sup>1m</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) Diat. <sup>22, 23</sup> ἐτάφη. καὶ ἐν τῷ ᾄδῃ ἐπάρας]  
 ἐτάφη ἐν τῷ ᾄδῃ. [καὶ] [ἐν τῷ ᾄδῃ] ἐπάρας (N\* L (vt.<sup>9</sup>) S (vt.<sup>9</sup>) Eth) L S (hl.<sup>ms</sup>)  
 Dial. <sup>24</sup> δακτύλου] little finger Diat. <sup>25</sup> ᾧδε ω S (vt.<sup>9</sup> vg.) al.: ὅδε I & c. L  
 Mcion Diat. παρακαλεῖται] interpretati sunt besought Diat. Cyrp.

βῆναι ἔνθεν πρὸς ὑμᾶς μὴ δύνωνται, μηδὲ ἐκεῖθεν πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν.  
εἶπε δέ, Ἐρωτῶ οὖν σε, πάτερ, ἵνα πέμψῃς αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον τοῦ 27  
πατρός μου· ἔχω γὰρ πέντε ἀδελφούς· ὅπως διαμαρτύρηται αὐτοῖς, ἵνα 28  
μὴ καὶ αὐτοὶ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασιάνου. λέγει δὲ 29  
Ἀβραάμ, Ἐχουσι Μωσέα καὶ τοὺς προφῆτας· ἀκουσάτωσαν αὐτῶν.  
ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχί, πάτερ Ἀβραάμ· ἀλλ' ἐάν τις ἀπὸ νεκρῶν πορευθῇ 30  
πρὸς αὐτούς, μετανοήσουσιν. εἶπε δὲ αὐτῷ, Εἰ Μωσέως καὶ τῶν προ- 31  
φητῶν οὐκ ἀκούουσιν, οὐδέ, ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, πεισθήσονται.

Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, Ἀνένδεκτόν ἐστι τοῦ τὰ σκάν- 17  
δαλα μὴ ἐλθεῖν· πλὴν οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται. λυσιτελεῖ αὐτῷ εἰ λίθος 2  
μυλικὸς περίκειται περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ ἔρριπται εἰς τὴν θά-  
λασσαν, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ τῶν μικρῶν τούτων ἓνα. προσέχετε ἑαν- 3  
τοῖς· ἐὰν ἀμάρτη ὁ ἀδελφός σου, ἐπιτίμησον αὐτῷ· καὶ ἐὰν μετανοήσῃ,  
ἄφες αὐτῷ· καὶ ἐὰν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἀμάρτη εἰς σέ, καὶ ἐπτάκις 4  
ἐπιστρέψῃ πρὸς σε λέγων, Μετανοῶ, ἀφήσεις αὐτῷ.

Καὶ εἶπον οἱ ἀπόστολοι τῷ Κυρίῳ, Πρόσθες ἡμῖν πίστιν. εἶπε δὲ 5  
ὁ Κύριος, Εἰ ἔχετε πίστιν ὥς κόκκον σινάπεως, ἐλέγετε ἂν τῇ συκα-  
μίνῃ ταύτῃ, Ἐκριζώθητι, καὶ φυτεύθητι ἐν τῇ θαλάσσῃ· καὶ ὑπήκου-  
σεν ἂν ὑμῖν. τίς δὲ ἐξ ὑμῶν δοῦλον ἔχων ἀροτριῶντα ἢ ποιμαίνοντα, 7  
ὃς εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἐρεῖ αὐτῷ, Εὐθέως παρελθὼν ἀνάπεσε, ἀλλ' 8  
οὐχὶ ἐρεῖ αὐτῷ, Ἐτοίμασον τί δειπνήσω, καὶ περιζωσάμενος διακόνει  
μοι, ἕως φάγω καὶ πίω, καὶ μετὰ ταῦτα φάγεσαι καὶ πίεσαι σύ; μὴ 9  
ἄριον ἔχει τῷ δούλῳ, ὅτι ἐποίησε τὰ διαταχθέντα; οὕτω καὶ ὑμεῖς, 10  
ὅταν ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι Δοῦλοι ἀχρεῖοί  
σμεν· ὁ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.

Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ αὐτὸς διήρχετο 11  
διὰ μέσον Σαμαρείας καὶ Γαλιλαίας. καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἰς τινα 12  
κώμην ἀπηντήσαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἕστησαν πόρρωθεν·  
καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες, Ἰησοῦ, ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. καὶ 13  
ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς, Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ 14  
ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτούς, ἐκαθαρίσθησαν. εἰς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν 15  
τι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, καὶ ἔπεσεν 16  
ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτὸς ἦν

17. 4 ἐπτάκις *alt.*] τὸ ἐπτάκις D S (vt.<sup>s</sup>) Clem. 10 λέγετε] ὀφείλετε λέγειν  
orig. 11 Γαλιλ.] *add.* καὶ [εἰς] Ἱερειχώ (28) L (vt.) S (vt.<sup>o</sup>) Diat.

17 Σαμαρείτης. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθη-  
 18 σαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ  
 19 Θεῷ, εἰ μὴ ὁ ἄλλογενηὸς <sup>8</sup> οὗτος; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀναστὰς πορεύου· ἡ  
 πίστις σου σέσωκέ σε.

20 Ἐπερωτηθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Φαρισαίων, πότε ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ  
 Θεοῦ, ἀπεκρίθη αὐτοῖς καὶ εἶπεν, Οὐκ ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ  
 21 μετὰ παρατηρήσεως· οὐδὲ ἐροῦσιν, Ἰδοὺ, ὧδε, ἢ ἐκεῖ. Ἰδοὺ γάρ, ἡ  
 βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν.

22 Εἶπε δὲ πρὸς τοὺς μαθητάς, Ἐλεύσονται ἡμέραι, ὅτε ἐπιθυμήσετε  
 23 μίαν τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἰδεῖν, καὶ οὐκ ὄψεσθε. καὶ  
 24 ἐροῦσιν ὑμῖν, Ἰδοὺ, ἐκεῖ, Ἰδοὺ, ὧδε· μὴ ἀπέλθητε, μηδὲ διώξητε· ὥσπερ  
 γὰρ ἡ ἀστραπὴ ἀστράπτουσα ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν εἰς τὴν ὑπ' οὐρανὸν  
 25 λάμπει, οὕτως ἔσται ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου <sup>ι</sup> ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. πρῶτον δὲ  
 δεῖ αὐτὸν πολλὰ παθεῖν, καὶ ἀποδοκιμασθῆναι ἀπὸ τῆς γενεᾶς ταύτης.  
 26 καὶ καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ Νῶε, οὕτως ἔσται καὶ ἐν ταῖς  
 27 ἡμέραις τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου· ἥσθιον, ἔπινον, ἐγάμουν, ἐγαμίζοντο,  
 ἄχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, καὶ ἦλθεν ὁ κατακλυ-  
 28 σμός, καὶ ἀπώλεσεν ἅπαντας. ὁμοίως καθὼς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις  
 29 Λῳτ· ἥσθιον, ἔπινον, ἡγόραζον, ἐπώλουν, ἐφύτευον, ὠκοδόμουν· ἡ δὲ  
 ἡμέρα ἐξῆλθε Λῳτ ἀπὸ Σοδόμων, ἔβρεξε πῦρ καὶ θεῖον ἀπ' οὐρανοῦ, καὶ  
 30 ἀπώλεσεν ἅπαντας· κατὰ τὰ αὐτὰ ἔσται ἡ ἡμέρα ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου  
 31 ἀποκαλύπτεται. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὃς ἔσται ἐπὶ τοῦ δώματος, καὶ τὰ  
 σκεύη αὐτοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ, μὴ καταβάτω ἄραι αὐτά· καὶ ὁ ἐν τῷ ἀγρῷ  
 32 ὁμοίως μὴ ἐπιστρέψάτω εἰς τὰ ὀπίσω. μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λῳτ.  
 33 ὃς ἂν ζητήσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ περιποιήσασθαι, ἀπολέσει αὐτήν· ὃς δ'  
 34 ἂν ἀπολέσῃ, ζωογονήσῃ αὐτήν. λέγω ὑμῖν, ταύτῃ τῇ νυκτὶ ἔσονται  
 δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς· ὁ εἰς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.  
 35 ἔσονται δύο ἀλήθουσαι ἐπὶ τὸ αὐτό· ἡ μία παραληφθήσεται, ἡ δὲ ἑτέρα  
 37 ἀφεθήσεται. <sup>υ</sup> καὶ ἀποκριθέντες λέγουσιν αὐτῷ, Ποῦ, Κύριε; ὁ δὲ εἶπεν  
 αὐτοῖς, Ὅπου τὸ σῶμα, ἐκεῖ καὶ οἱ ἀετοὶ ἐπισυναχθήσονται.

<sup>8</sup> οὗτος.<sup>ι</sup> om. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ<sup>υ</sup> add. uer. 36 δύο ἔσονται ἐν τῷ

ἀγρῷ· ὁ εἰς παραληφθήσεται, καὶ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.

17 οὐχὶ] οὗτοι D ℒ (vt.) S (vt.): οὐχὶ . . . οὗτοι W Λ Π al. pauc. E (sah.) A  
 18 post οὗτος punctum pro signo interrog. poni potest, cum Θ ℒ (vt.°) S (vt.°) E Etf  
 24 ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ om. B D 220 ℒ (vt.) E (sah., boh. cod.) 29 καὶ θεῖον om. ℒ  
 (vt.) S (vt.°) Iren. Eus. 31 ἐπὶ τοῦ δώματος] in the street Diat. 36 uersum  
 habent DU 28 700 al. ℒ S (vt. vg. hl.) A (ex Mt. xxiv. 40)

Ἐλεγε δὲ παραβολὴν αὐτοῖς, πρὸς τὸ δεῖν πάντοτε προσεύχεσθαι 18  
αὐτοὺς καὶ μὴ ἐγκακεῖν, λέγων, Κριτὴς τις ἦν ἐν τινὶ πόλει τὸν Θεὸν μὴ 2  
φοβούμενος καὶ ἄνθρωπον μὴ ἐντρέπόμενος. χήρα δὲ ἦν ἐν τῇ πόλει 3  
κεκλήνη, καὶ ἤρχετο πρὸς αὐτὸν λέγουσα, Ἐκδίκησόν με ἀπὸ τοῦ ἀντιδύ-  
ου μου. καὶ οὐκ ἤθελεν ἐπὶ χρόνον· μετὰ δὲ ταῦτα εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, Εἰ 4  
καὶ τὸν Θεὸν οὐ φοβοῦμαι οὐδὲ ἄνθρωπον ἐντρέπομαι, διὰ γε τὸ παρ- 5  
χωρῶ μοι κόπον τὴν χήραν ταύτην ἐκδικήσω αὐτήν, ἵνα μὴ εἰς τέλος  
πορομένη ὑπωπιάζῃ με. εἶπε δὲ ὁ Κύριος, Ἀκούσατε τί ὁ κριτὴς τῆς 6  
δικίας λέγει. ὁ δὲ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν 7  
αὐτοῦ τῶν βοώντων αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς;  
λέγω ὑμῖν, ὅτι ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει. πλὴν ὁ υἱὸς τοῦ 8  
ἀνθρώπου ἐλθὼν ἄρα εὐρήσει τὴν πίστιν ἐπὶ τῆς γῆς;

Εἶπε δὲ καὶ πρὸς τινὰς τοὺς πεπειθότας ἐφ' ἑαυτοῖς ὅτι εἰσὶ δίκαιοι 9  
καὶ ἐξουθενοῦντας τοὺς λοιποὺς τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρώποι δύο 10  
ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τε-  
λώνης. ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν προσηύχετο, Ὁ Θεός, 11  
Ὁ χαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥσπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἄρπαγες,  
δικοί, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης· νηστεύω δις τοῦ σαββάτου, 12  
ποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. ὁ δὲ τελώνης μακρόθεν ἐστὼς οὐκ ἤθε- 13  
κεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπάραι εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλ' ἔτυπτε τὸ στήθος  
αὐτοῦ λέγων, Ὁ Θεός, ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ. λέγω ὑμῖν, κατέβη 14  
οὗτος δεδικαιωμένος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἢ ἐκεῖνος· ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑα-  
υτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Προσέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὰ βρέφη, ἵνα αὐτῶν ἅπτηται· ἰδόντες δὲ οἱ 15  
καθηταὶ ἐπετίμων αὐτοῖς. ὁ δὲ Ἰησοῦς προσεκαλέσατο αὐτὰ λέγων, 16  
ἔφετε τὰ παιδιὰ ἔρχεσθαι πρὸς με, καὶ μὴ κωλύετε αὐτά· τῶν γὰρ τοιού-  
των ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅς ἐάν μὴ δέξηται τὴν 17  
βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ὡς παιδίον, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν.

Καὶ ἐπηρώτησέ τις αὐτὸν ἄρχων λέγων, Διδάσκαλε ἀγαθέ, τί ποιή- 18  
ταις ζῶν αἰώνιον κληρονομήσω; εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τί με λέγεις 19  
ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθός, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός. τὰς ἐντολὰς οἶδας, Μὴ μοι- 20  
θύσῃς· Μὴ φονεύσῃς· Μὴ κλέψῃς· Μὴ ψευδομαρτυρήσῃς· Τίμα τὸν  
πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα. ὁ δὲ εἶπε, Ταῦτα πάντα ἐφυλαξάμην ἐκ νεό- 21

18. <sup>5</sup> ὑποπ.] υποπ. G\* N W Θ 13 &c. 28 700 al. S (vt.<sup>s</sup>) (cf. 1 Cor. ix. 27)  
οὐκ ἤθελεν] οὐκ ἠδύνατο W : was not daring S (vt.<sup>c</sup>) Diat. <sup>19</sup> θεός] add. ὁ  
πατήρ A Mcion (?) Orig. 4

- 22 τητός μου. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ὅτι ἐν σοὶ λείπει πάντα  
 ὅσα ἔχεις πώλησον, καὶ διάδος πτωχοῖς, καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν τοῖς οὐρα-  
 23 νοῖς· καὶ δεῦρο, ἀκολούθει μοι. ὁ δὲ ἀκούσας ταῦτα περίλυπος ἐγενήθη·  
 24 ἦν γὰρ πλούσιος σφόδρα. ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πῶς δυσκόλως  
 25 οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες εἰσελεύσονται εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. εὐ-  
 26 σιον εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ εἰσελθεῖν. εἶπον δὲ οἱ ἀκούσαντες,  
 27 Καὶ τίς δύναται σωθῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις δυνατὰ  
 28 ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἰδού, ἡμεῖς ἀφέντες τὰ ἴδια ἡκο-  
 29 λουθήσαμεν σοι. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐστὶν ὃς  
 ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ γυναῖκα, ἢ ἀδελφούς, ἢ γονεῖς, ἢ τέκνα, ἕνεκεν τῆς  
 30 βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὃς οὐ μὴ ἀπολάβῃ πολλαπλασίονα ἐν τῷ καιρῷ  
 τούτῳ, καὶ ἐν τῷ αἰῶνι τῷ ἐρχομένῳ ζῶην αἰώνιον.
- 31 Παραλαβὼν δὲ τοὺς δώδεκα εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἰδού, ἀναβαίνομεν  
 εἰς Ἱεροσόλυμα, καὶ τελεσθήσεται πάντα τὰ γεγραμμένα διὰ τῶν προ-  
 32 φητῶν τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου. παραδοθήσεται γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐμ-  
 33 παιχθήσεται, καὶ ὑβρισθήσεται, καὶ ἐμπτυσθήσεται, καὶ μαστιγώσαντες  
 34 ἀποκτενοῦσιν αὐτόν· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ ἀναστήσεται. καὶ αὐτοὶ  
 οὐδὲν τούτων συνῆκαν, καὶ ἦν τὸ ῥῆμα τοῦτο κεκρυμμένον ἀπ' αὐτῶν, καὶ  
 οὐκ ἐγίνωσκον τὰ λεγόμενα.
- 35 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ ἐγγίξῃ αὐτὸν εἰς Ἱεριχῶ, τυφλός τις ἐκάθητο παρὰ  
 36 τὴν ὁδὸν προσαιτῶν· ἀκούσας δὲ ὄχλου διαπόρευομένου ἐπυνθάνετο τί  
 37 εἴη τοῦτο. ἀπήγγειλαν δὲ αὐτῷ, ὅτι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος παρέρχεται.  
 38 καὶ ἐβόησε λέγων, Ἰησοῦ, υἱὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με. καὶ οἱ προάγοντες  
 39 ἐπετίμων αὐτῷ, ἵνα σιγήσῃ· αὐτὸς δὲ πολλῷ μᾶλλον ἔκραζεν, Υἱὲ Δαβὶδ,  
 40 ἐλέησόν με. σταθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐκέλευσεν αὐτὸν ἀχθῆναι πρὸς αὐτόν·  
 41 ἐγγίσαντος δὲ αὐτοῦ ἐπηρώτησεν αὐτόν, Τί σοι θέλεις ποιήσω; ὁ δὲ  
 42 εἶπε, Κύριε, ἵνα ἀναβλέψω. καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἀνάβλεψον· ἡ  
 43 πίστις σου σέσωκέ σε. καὶ παραχρῆμα ἀνέβλεψε, καὶ ἠκολούθει αὐτῷ  
 δοξάζων τὸν Θεόν· καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰδὼν ἔδωκεν αἶνον τῷ Θεῷ.
- 19  
 1, 2 Καὶ εἰσελθὼν διήρχετο τὴν Ἱεριχῶ. καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ὀνόματι καλοῦ-  
 3 μενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης, καὶ αὐτὸς πλούσιος. καὶ  
 ἐζήτηι ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ

<sup>30</sup> πολλαπλ.] ἑπταπλ. D 11 (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>) Diat. Cypr. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Ambst. al. : ἑκατονταπλ.  
 S (vt.) (ex Mc. x. 30)



ἡλικία μικρὸς ἦν. καὶ προδραμῶν εἰς τὸ ἔμπροσθεν ἀνέβη ἐπὶ συκομω- 4  
 ραίαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι ἐκείνης ἡμέλλε διέρχεσθαι. καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ 5  
 τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶπε πρὸς αὐτόν, Ζακχαῖε, σπεύσας  
 κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μέναι. καὶ σπεύσας 6  
 κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. καὶ ἰδόντες πάντες διεγόγγυζον 7  
 λέγοντες ὅτι Παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. σταθεὶς δὲ 8  
 Ζακχαῖος εἶπε πρὸς τὸν Κύριον, Ἰδού, τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου,  
 Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι 9  
 τετραπλοῦν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ὅτι Σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ 9  
 τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς 10  
 τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλὸς.

Ἀκουόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα προσθεὶς εἶπε παραβολήν, διὰ τὸ ἐγγὺς 11  
 αὐτὸν εἶναι Ἱερουσαλὴμ καὶ δοκεῖν αὐτοὺς ὅτι παραχρῆμα μέλλει ἡ  
 Βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἀναφαίνεσθαι. εἶπεν οὖν, Ἀνθρωπὸς τις εὐγενὴς 12  
 πορεύθη εἰς χώραν μακράν, λαβεῖν ἑαυτῷ βασιλείαν, καὶ ὑποστρέψαι.  
 ἐπαλέσας δὲ δέκα δούλους ἑαυτοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς δέκα μνᾶς, καὶ εἶπε πρὸς 13  
 αὐτούς, Πραγματεύσασθε ἕως ἔρχομαι. οἱ δὲ πολῖται αὐτοῦ ἐμίσουν 14  
 αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν πρεσβείαν ὀπίσω αὐτοῦ λέγοντες, Οὐ θέλομεν  
 αὐτὸν βασιλεῦσαι ἐφ' ἡμᾶς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐπανελθεῖν αὐτὸν λα- 15  
 βόντα τὴν βασιλείαν, καὶ εἶπε φωνηθῆναι αὐτῷ τοὺς δούλους τούτους,  
 ἵς δεδῶκει τὸ ἀργύριον, ἵνα γνῶ τί διεπραγματεύσαντο. παρεγένετο δὲ 16  
 πρῶτος λέγων, Κύριε, ἡ μνᾶ σου προσειργάσατο δέκα μνᾶς. καὶ εἶπεν 17  
 αὐτῷ, Εὖ, ἀγαθὲ δοῦλε· ὅτι ἐν ἐλαχίστῳ πιστὸς ἐγένου, ἴσθι ἐξουσίαν  
 ἄλλων ἐπάνω δέκα πόλεων. καὶ ἦλθεν ὁ δεῦτερος λέγων, Ἡ μνᾶ σου, 18  
 Κύριε, ἐποίησε πέντε μνᾶς. εἶπε δὲ καὶ τούτῳ, Καὶ σὺ γίνου ἐπάνω 19  
 πέντε πόλεων. καὶ ὁ ἕτερος ἦλθε λέγων, Κύριε, ἰδού, ἡ μνᾶ σου, ἦν 20  
 ἔχον ἀποκειμένην ἐν σουδαρίῳ· ἐφοβούμην γάρ σε, ὅτι ἄνθρωπος αὐ- 21  
 τήρως εἶ· αἶρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, καὶ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας. λέγει αὐτῷ, 22  
 Ἐκ τοῦ στόματός σου κρινῶ σε, πονηρὲ δοῦλε. ἤδεις ὅτι ἐγὼ ἄνθρωπος  
 αὐστηρὸς εἰμι, αἶρων ὃ οὐκ ἔθηκα, καὶ θερίζων ὃ οὐκ ἔσπειρα· καὶ διατί 23  
 οὐκ ἔδωκας τὸ ἀργύριόν μου ἐπὶ τράπεζαν, καὶ ἐγὼ ἐλθὼν σὺν τόκῳ ἂν  
 πρᾶξα αὐτό; καὶ τοῖς παρεστῶσιν εἶπεν, Ἀρατε ἀπ' αὐτοῦ τὴν μνᾶν, 24  
 καὶ δότε τῷ τὰς δέκα μνᾶς ἔχοντι. καὶ εἶπον αὐτῷ, Κύριε, ἔχει δέκα 25

19. 25 uers. om. DW (13) &c. al. **℥** (vt.<sup>e</sup> b) **§** (vt.) **Ⓔ** (boh.<sup>cod.</sup>) Lucif. Cyr.<sup>syrr.</sup>  
 (= Mt. xxv. 28 seq.)



26 μνᾶς. λέγω ὑμῖν, ὅτι παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχον-  
 27 τος, καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. πλὴν τοὺς ἐχθροὺς μου τούτους,  
 τοὺς μὴ θελήσαντάς με βασιλεῦσαι ἐπ' αὐτούς, ἀγάγετε ὧδε, καὶ κατα-  
 σφάξατε αὐτοὺς ἔμπροσθέν μου.

28 Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἐπορεύετο ἔμπροσθεν ἀναβαίνων εἰς Ἱεροσόλυμα.  
 29 Καὶ ἐγένετο ὡς ἤγγισεν εἰς Βηθφαγὴ καὶ Βηθανίαν πρὸς τὸ ὄρος  
 τὸ καλούμενον ἐλαιῶν, ἀπέστειλε δύο τῶν μαθητῶν εἰπὼν, Ὑπάγετε  
 30 εἰς τὴν κατέναντι κώμην· ἐν ἣ εἰσπορευόμενοι εὑρήσετε πῶλον δεδε-  
 μένον, ἐφ' ὃν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἐκάθισε· λύσαντες αὐτὸν ἀγά-  
 31 γετε. καὶ ἐὰν τις ὑμᾶς ῥωτᾷ, Διατί λύετε; οὕτως ἐρέϊτε ὅτι Ὁ Κύ-  
 32 ριος αὐτοῦ χρειάν ἔχει. ἀπελθόντες δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εὗρον καθὼς  
 33 εἶπεν αὐτοῖς· λύντων δὲ αὐτῶν τὸν πῶλον εἶπον οἱ κύριοι αὐτοῦ πρὸς  
 34 αὐτούς, Τί λύετε τὸν πῶλον; οἱ δὲ εἶπον ὅτι Ὁ Κύριος αὐτοῦ χρειάν  
 35 ἔχει. καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν· καὶ ἐπιρρίψαντες αὐτῶν τὰ  
 36 ἱμάτια ἐπὶ τὸν πῶλον ἐπεβίβασαν τὸν Ἰησοῦν. πορευομένου δὲ αὐτοῦ  
 37 ὑπεστρώνουν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ἐν τῇ ὁδῷ. ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ ἡδη,  
 πρὸς τῇ καταβάσει τοῦ ὄρους τῶν ἐλαιῶν, ἤρξαντο ἅπαν τὸ πλῆθος  
 τῶν μαθητῶν χαίροντες αἰνεῖν τὸν Θεὸν φωνῇ μεγάλῃ περὶ πασῶν ὧν  
 38 εἶδον δυνάμεων λέγοντες, Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος βασιλεὺς ἐν ὀνό-  
 39 ματι Κυρίου· εἰρήνῃ ἐν οὐρανῷ, καὶ δόξα ἐν ὑψίστοις. καὶ τινες τῶν  
 Φαρισαίων ἀπὸ τοῦ ὄχλου εἶπον πρὸς αὐτόν, Διδάσκαλε, ἐπιτίμησον  
 40 τοῖς μαθηταῖς σου. καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε, Λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν οὗτοι  
 σιωπήσουσιν οἱ λίθοι κρᾶξουσιν.

41 Καὶ ὡς ἤγγισεν, ἰδὼν τὴν πόλιν ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ λέγων ὅτι Εἰ  
 42 ἔγνων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ καὶ σὺ τὰ πρὸς εἰρήνην· νῦν δὲ ἐκρύβη ἀπὸ  
 43 ὀφθαλμῶν σου. ὅτι ἤξουσιν ἡμέραι ἐπὶ σέ, καὶ περιβαλοῦσιν οἱ ἐ-  
 44 χθροὶ σου χάρακά σοι, καὶ περικυκλώσουσί σε, καὶ συνέξουσί σε πάν-  
 τοθεν, καὶ ἐδαφιοῦσί σε καὶ τὰ τέκνα σου ἐν σοί, καὶ οὐκ ἀφήσουσι λίθον  
 ἐπὶ λίθον ἐν σοί· ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνων τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς σου.

<sup>26</sup> δοθήσεται] προστίθεται D, προστεθήσεται  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>a</sup>) Clem.  $\frac{2}{2}$ : add. καὶ  
 προστεθήσεται  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>c</sup>): add. καὶ περισσευθήσεται 13 &c.  $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>codd.</sup>) Cyr.  
<sup>37</sup> ἤρξαντο] ἤρξατο DLW (1) &c. 28 700 al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vt.)  $\mathfrak{P}$  (sah.<sup>codd.</sup>  
 boh.)  $\mathfrak{A}$  Orig. ἅπαν] ἁπαντᾶν W Orig. τῶν μαθητῶν om. 063  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup> 112 al.)  
 $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>c</sup>) αἰνεῖν] [καὶ] αἰνοῦντες  $\mathfrak{S}$  (vt.)  $\mathfrak{P}$  Orig. πασῶν... δυνάμεων] πάντων...  
 δυνάμεων B: πασῶν [δυνάμεων?] (*tantum*) 063: πασῶν... δυνάμεων  $\omega$ : πάντων  
 (*tantum*)  $\mathfrak{S}$  (vt.): πάντων... γινόμενων D  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>c</sup>): om. *totum comma*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>c</sup> al.)  
<sup>43</sup> περιβαλοῦσιν et χάρακά σοι καὶ om.  $\mathfrak{S}$  (vt. vg.) <sup>44</sup> ἐπισκοπῆς] greatness  $\mathfrak{S}$   
 (vt.<sup>c</sup>) Diat.

Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ ἱερὸν ἤρξατο ἐκβάλλειν τοὺς πωλοῦντας λέγων <sup>45</sup>  
αὐτοῖς, Γέγραπται, Καὶ ἔσται ὁ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς· ὑμεῖς δὲ <sup>46</sup>  
αὐτὸν ἐποιήσατε σπήλαιον ληστῶν.

Καὶ ἦν διδάσκων τὸ καθ' ἡμέραν ἐν τῷ ἱερῷ. οἱ δὲ ἀρχιερεῖς καὶ <sup>47</sup>  
οἱ γραμματεῖς ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι, καὶ οἱ πρῶτοι τοῦ λαοῦ· καὶ οὐχ <sup>48</sup>  
ἐῤῥισκον τὸ τί ποιήσωσιν· ὁ λαὸς γὰρ ἅπας ἐξεκρέματο αὐτοῦ ἀκούων.

Καὶ ἐγένετο ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, διδάσκοντος αὐτοῦ τὸν λαὸν ἐν τῷ <sup>20</sup>  
ἱερῷ καὶ εὐαγγελιζομένου, ἐπέστησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς  
τὸν τοῖς πρεσβυτέροις, καὶ εἶπον, λέγοντες πρὸς αὐτόν, Εἰπὲ ἡμῖν, <sup>2</sup>  
ἔν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖς; ἢ τίς ἐστιν ὁ δούς σοι τὴν ἐξουσίαν  
ταύτην; ἀποκριθεὶς δὲ εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐρωτήσω ὑμᾶς καὶ γὰρ λόγον, <sup>3</sup>  
καὶ εἰπάτέ μοι· τὸ βάπτισμα Ἰωάννου ἐξ οὐρανοῦ ἦν; ἢ ἐξ ἀνθρώπων; <sup>4</sup>  
οἱ δὲ συνελογίσαντο πρὸς ἑαυτοὺς λέγοντες ὅτι Ἐὰν εἴπωμεν, Ἐξ οὐ- <sup>5</sup>  
ρανοῦ, ἐρεῖ, Διατί οὐκ ἐπιστεύσατε αὐτῷ; ἔὰν δὲ εἴπωμεν, Ἐξ ἀν- <sup>6</sup>  
θρώπων, ὁ λαὸς ἅπας καταλιθάσει ἡμᾶς· πεπεισμένος γάρ ἐστιν Ἰωάν-  
νην προφήτην εἶναι. καὶ ἀπεκρίθησαν μὴ εἰδέναι πόθεν. καὶ ὁ Ἰη- <sup>7</sup>  
σοῦς εἶπεν αὐτοῖς, Οὐδὲ ἐγὼ λέγω ὑμῖν ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ. <sup>8</sup>

Ἦρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν τὴν παραβολὴν ταύτην· Ἀνθρῶ- <sup>9</sup>  
πος ἐφύτευσεν ἀμπελῶνα, καὶ ἐξέδοτο αὐτὸν γεωργοῖς, καὶ ἀπεδήμησε  
χρόνους ἱκανούς. καὶ καιρῷ ἀπέστειλε πρὸς τοὺς γεωργοὺς δούλον, ἵνα <sup>10</sup>  
ἅπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνος δώσουσιν αὐτῷ· οἱ δὲ γεωργοὶ δει-  
ραντες αὐτὸν ἐξαπέστειλαν κενόν. καὶ προσέθετο πέμψαι ἕτερον δοῦ- <sup>11</sup>  
λον· οἱ δὲ κακείνουν δείραντες καὶ ἀτιμάσαντες ἐξαπέστειλαν κενόν.  
καὶ προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ καὶ τοῦτον τραυματίσαντες ἐξέ- <sup>12</sup>  
βαλον. εἶπε δὲ ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, Τί ποιήσω; πέμψω τὸν υἱόν <sup>13</sup>  
μου τὸν ἀγαπητόν· ἴσως τοῦτον ἐντραπήσουται. ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ <sup>14</sup>  
γεωργοὶ διελογίζοντο πρὸς ἀλλήλους λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ κληρο-  
νόμος· ἀποκτείνωμεν αὐτόν, ἵνα ἡμῶν γένηται ἡ κληρονομία. καὶ ἐκ- <sup>15</sup>  
βαλόντες αὐτὸν ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέκτειναν. τί οὖν ποιήσει αὐ-  
τοῖς ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος; ἐλεύσεται καὶ ἀπολέσει τοὺς γεωργοὺς <sup>16</sup>  
τούτους, καὶ δώσει τὸν ἀμπελῶνα ἄλλοις. ἀκούσαντες δὲ εἶπον, Μὴ γέ-  
νοιτο. ὁ δὲ ἐμβλέψας αὐτοῖς εἶπε, Τί οὖν ἐστι τὸ γεγραμμένον τοῦτο, <sup>17</sup>  
Ἄβιθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν  
γωνίας; πᾶς ὁ πεσὼν ἐπ' ἐκεῖνον τὸν λίθον ἐγγθλασθήσεται· ἐφ' ὃν δ' <sup>18</sup>  
ἂν πέσῃ, λικμήσει αὐτόν.

19 Καὶ ἐζήτησαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτὸν τὰς  
 χεῖρας ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ· καὶ ἐφοβήθησαν τὸν λαόν· ἐγνώσαν γὰρ ὅτι  
 20 πρὸς αὐτοὺς τὴν παραβολὴν ταύτην εἶπε· καὶ παρατηρήσαντες ἀπέ-  
 στειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλά-  
 βωνται αὐτοῦ λόγου, ὥστε παραδοῦναι αὐτὸν τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ  
 21 ἡγεμόνος· καὶ ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, οἶδαμεν ὅτι  
 ὀρθῶς λέγεις καὶ διδάσκεις, καὶ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον, ἀλλ' ἐπ' ἀλη-  
 22 θείας τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ διδάσκεις· ἔξεστιν ἡμᾶς Καίσαρι φόρον δοῦ-  
 23 ναι; ἢ οὐ; κατανοήσας δὲ αὐτῶν τὴν πανουργίαν εἶπε πρὸς αὐτούς, Δεί-  
 24 ξατέ μοι δηνάριον· τίνος ἔχει εἰκόνα καὶ ἐπιγραφὴν; οἱ δὲ εἶπον, Καί-  
 25 σαρος· ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῖνον ἀπόδοτε τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ  
 26 τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· καὶ οὐκ ἴσχυσαν ἐπιλαβέσθαι τοῦ ῥήματος ἐναντίον  
 τοῦ λαοῦ· καὶ θαυμάσαντες ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει αὐτοῦ ἐσίγησαν.  
 27 Προσελθόντες δέ τινες τῶν Σαδδουκαίων, οἱ λέγοντες ἀνάστασιμ μὴ  
 28 εἶναι, ἐπηρώτησαν αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, Μωσῆς ἔγραψεν ἡμῖν,  
 ἔάν τις ἀδελφὸς ἀποθάνῃ ἔχων γυναῖκα, καὶ οὗτος ἄτεκνος ᾖ, ἵνα  
 λάβῃ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, καὶ ἐξαναστήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ  
 29 αὐτοῦ· ἐπτα οὖν ἀδελφοὶ ἦσαν· καὶ ὁ πρῶτος λαβὼν γυναῖκα ἀπέθανεν  
 30 ἄτεκνος· καὶ ὁ δεῦτερος, καὶ ὁ τρίτος ἔλαβεν αὐτήν· ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ  
 31 ἔπτα οὐ κατέλιπον τέκνα, καὶ ἀπέθανον· ὕστερον ἀπέθανε καὶ ἡ γυνή.  
 32 ἐπτα οὖν ἀναστάσει τίνος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτα ἔσχον αὐτήν  
 33 ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει τίμος αὐτῶν ἔσται γυνή; οἱ γὰρ ἐπτα ἔσχον αὐτήν  
 34 γυναῖκα· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου γαμοῦσι  
 35 καὶ γαμίσκονται· οἱ δὲ καταξιωθέντες τοῦ αἰῶνος ἐκείνου τυχεῖν καὶ τῆς  
 36 ἀναστάσεως τῆς ἐκ νεκρῶν οὔτε γαμοῦσιν οὔτε γαμίζονται· οὐδὲ γὰρ  
 ἀποθανεῖν ἔτι δύνανται· ἰσάγγελοι γάρ εἰσι, καὶ υἱοὶ εἰσι τοῦ Θεοῦ, τῆς  
 37 ἀναστάσεως υἱοὶ ὄντες· ὅτι δὲ ἐγείρονται οἱ νεκροί, καὶ Μωσῆς ἐμήνυ-  
 σεν ἐπὶ τῆς βάτου, ὡς λέγει Κύριον τὸν Θεὸν Ἀβραὰμ καὶ Θεὸν Ἰσαὰκ  
 38 καὶ Θεὸν Ἰακώβ· Θεὸς δὲ οὐκ ἔστι νεκρῶν, ἀλλὰ ζώντων· πάντες γὰρ  
 39 αὐτῷ ζῶσιν· ἀποκριθέντες δέ τινες τῶν γραμματέων εἶπον, Διδάσκαλε,  
 40 καλῶς εἶπας· οὐκέτι γὰρ ἐτόλμων ἐπερωτᾶν αὐτὸν οὐδέν.

20. 20 παρατηρήσαντες] ἀποχωρήσαντες D Θ Ξ (vt.) C<sup>h</sup> E<sup>h</sup>: ἀποχωρήσαντες W: afterwards S (vt.): om. S (vg.) 34 τούτου] add. γεννῶσιν καὶ γεννῶνται Ξ (vt.<sup>a</sup> e<sup>al.</sup>) S (vt. hl.<sup>ms</sup>) Iren. Clem. Orig. Cyr. 2 Priscill. Aug.: add. γεννῶνται καὶ γεννῶσιν D Ξ (vt. pauc.) γαμοῦσιν καὶ γαμίσκονται om. Ξ (vt. e<sup>al.</sup>) Cyr. Aug. 36 δύνανται] μέλλουσιν D W Θ Ξ (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>) Mcion (Tert.) Cyr. καὶ υἱοὶ εἰσιν [τοῦ] θεοῦ] τῷ θεῷ (τοῦ θεοῦ) D (157) Ξ Mcion (Tert.) Cyr. 2: om. S (vt.<sup>s</sup>) Aphr. 1/2

Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Πῶς λέγουσι τὸν Χριστὸν υἱὸν Δαβὶδ εἶναι; 41  
αὐτὸς γὰρ Δαβὶδ λέγει ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ 42  
μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν 43  
ποδῶν σου. Δαβὶδ οὖν κύριον αὐτὸν καλεῖ, καὶ πῶς υἱὸς αὐτοῦ ἐστίν; 44

Ἀκούοντος δὲ παντὸς τοῦ λαοῦ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, Προσέχετε 45  
ἀπὸ τῶν γραμματέων τῶν θελούντων περιπατεῖν ἐν στολαῖς, καὶ φιλοῦν- 46  
των ἄσπασμους ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρωτοκαθεδρίας ἐν ταῖς συναγωγαῖς  
καὶ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις· οἱ κατεσθίουσι τὰς οἰκίας τῶν χη- 47  
ρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσεύχονται· οὗτοι λήψονται περισσώτερον  
κρίμα.

Ἀναβλέψας δὲ εἶδε τοὺς βάλλοντας εἰς τὸ γαζοφυλάκιον τὰ δῶρα 21  
αὐτῶν πλουσίους. εἶδε δὲ τινα χήραν πενιχρὰν βάλλουσαν ἐκεῖ δύο 2  
λεπτά. καὶ εἶπεν, Ἀληθῶς λέγω ὑμῖν, ὅτι ἡ χήρα ἢ πτωχὴ αὕτη πλείον 3  
πάντων ἔβαλεν· πάντες γὰρ οὗτοι ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον 4  
εἰς τὰ δῶρα, αὕτη δὲ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῆς πάντα τὸν βίον ὃν εἶχεν  
ἔβαλε.

Καὶ τινων λεγόντων περὶ τοῦ ἱεροῦ, ὅτι λίθοις καλοῖς καὶ ἀναθήμασι 5  
κεκόσμηται, εἶπε, Ταῦτα ἃ θεωρεῖτε, ἐλεύσονται ἡμέραι ἐν αἷς οὐκ ἀφε- 6  
θήσεται λίθος ἐπὶ λίθῳ ὧδε, ὃς οὐ καταλυθήσεται. ἐπηρώτησαν δὲ 7  
αὐτὸν λέγοντες, Διδάσκαλε, πότε οὖν ταῦτα ἔσται; καὶ τί τὸ σημεῖον,  
ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι; ὃ δὲ εἶπε, Βλέπετε μὴ πλανηθῆτε. πολλοὶ 8  
γὰρ ἐλεύσονται ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου λέγοντες ὅτι Ἐγὼ εἰμι· καί, Ὁ και-  
ρὸς ἤγγικε· μὴ πορευθῆτε ὀπίσω αὐτῶν. ὅταν δὲ ἀκούσητε πολέμους 9  
καὶ ἀκαταστασίας, μὴ πτοηθῆτε· δεῖ γὰρ ταῦτα γενέσθαι πρῶτον· ἀλλ'  
οὐκ εὐθέως τὸ τέλος.

Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγερθήσεται ἔθνος ἐπὶ ἔθνος, καὶ βασιλεία ἐπὶ 10  
βασιλείαν· σεισμοὶ τε μεγάλοι καὶ κατὰ τόπους λιμοὶ καὶ λοιμοὶ ἔσου- 11  
ται, φόβητρά τε καὶ σημεῖα ἀπ' οὐρανοῦ μεγάλα ἔσται. πρὸ δὲ τούτων 12  
πάντων ἐπιβαλοῦσιν ἐφ' ὑμᾶς τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ διώξουσιν, παραδι-  
δόντες εἰς τὰς συναγωγὰς καὶ φυλακάς, ἀπαγομένους ἐπὶ βασιλεῖς καὶ  
ἡγεμόνας ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός μου· ἀποβήσεται ὑμῖν εἰς μαρτύριον. 13  
θέτε οὖν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, μὴ προμελετᾶν ἀπολογηθῆναι· ἐγὼ γὰρ 14  
15

<sup>46</sup> στολαῖς] στοιαῖς S (vt.)

21. <sup>11</sup> ἔσται] add. καὶ χειμῶνες [μεγάλοι] L (vt.<sup>non e</sup>) S (vt.<sup>c</sup> vg. hl.) Efh  
Orig.<sup>lat</sup>.

- δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντιστῆναι ἢ ἀντειπεῖν  
 16 πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν. παραδοθήσεσθε δὲ καὶ ὑπὸ γονέων καὶ  
 17 ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων· καὶ θανατώσουσιν ἐξ ὑμῶν· καὶ  
 18 ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων διὰ τὸ ὄνομά μου· καὶ θρῖξ ἐκ τῆς κεφα-  
 19 λῆς ὑμῶν οὐ μὴ ἀπόλῃται· ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσεσθε τὰς ψυχὰς  
 ὑμῶν.
- 20 Ὅταν δὲ ἴδῃτε κυκλομένην ὑπὸ στρατοπέδων τὴν Ἱερουσαλήμ, τότε  
 21 γινώτε ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐρήμωσις αὐτῆς. τότε οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ φευγέτω-  
 22 σαν εἰς τὰ ὄρη· καὶ οἱ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐκχωρεῖτωσαν· καὶ οἱ ἐν ταῖς χώ-  
 23 ραῖς μὴ εἰσερχέσθωσαν εἰς αὐτήν· ὅτι ἡμέραι ἐκδικήσεως αὐταὶ εἰσι, τοῦ  
 24 ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὄργῃ τῷ λαῷ τούτῳ· καὶ πεσοῦνται στόματι μαχαίρας,  
 καὶ αἰχμαλωτισθήσονται εἰς πάντα τὰ ἔθνη· καὶ Ἱερουσαλήμ ἔσται  
 25 πατουμένη ὑπὸ ἐθνῶν, ἄχρι πληρωθῶσι καιροὶ ἐθνῶν. καὶ ἔσονται ση-  
 26 μεῖα ἐν ἡλίῳ καὶ σελήνῃ καὶ ἄστροις, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς συνοχὴ ἐθνῶν ἐν  
 26 ἀπορίᾳ ἥχους θαλάσσης καὶ σάλου, ἀποψυχόντων ἀνθρώπων ἀπὸ φόβου  
 καὶ προσδοκίας τῶν ἐπερχομένων τῇ οἰκουμένῃ· αἱ γὰρ δυνάμεις τῶν  
 27 οὐρανῶν σαλευθήσονται· καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχό-  
 28 μενον ἐν νεφέλῃ μετὰ δυνάμεως καὶ δόξης πολλῆς. ἀρχομένων δὲ τού-  
 των γίνεσθαι ἀνακύψατε καὶ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν· διότι ἐγγίζει ἡ  
 ἀπολύτρωσις ὑμῶν.
- 29 Καὶ εἶπε παραβολὴν αὐτοῖς· Ἴδετε τὴν συκὴν καὶ πάντα τὰ δένδρα·  
 30 ὅταν προβάλωσιν ἡδὴ, βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν γινώσκετε ὅτι ἡδὴ ἐγγὺς  
 31 τὸ θέρος ἐστίν· οὕτω καὶ ὑμεῖς, ὅταν ἴδῃτε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε  
 32 ὅτι ἐγγὺς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ  
 33 παρέλθῃ ἡ γενεὰ αὕτη, ἕως ἂν πάντα γέννηται. ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρ-  
 ελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρελεύσονται.
- 34 Προσέχετε δὲ ἑαυτοῖς, μήποτε βαρῆθῶσιν ὑμῶν αἱ καρδίαι ἐν κραι-  
 πάλῃ καὶ μέθῃ καὶ μερίμναις βιωτικαῖς, καὶ αἰφνίδιος ἐφ' ὑμᾶς ἐπιστῇ

18 *om.* S (vt.<sup>o</sup>) Mcion 19 κτήσεσθε ABΘI &c. 13 &c. 33 *al.* pauc. L S (vt. vg. hl.) E (sah., boh.<sup>cod.</sup>) A E<sup>th</sup> Orig. Tert. al. : κτήσασθε NDL(W) ω L (vt.<sup>1</sup>) E (boh.<sup>cod.</sup>) Const.-Apost. Bas. al. 24 καιροὶ ἐθνῶν] *praem.* καὶ ἔσονται B, καιροὶ καὶ ἔσονται L S (hl.<sup>ms</sup>) E (boh.): *om.* D 25 ἥχους NABCLNΘΨI &c. al. L S (vt. vg. hl.) E A E<sup>th</sup>cod. Tert. : ἡχούσης D ω E<sup>th</sup> Eus. : ἡ ὡς ἡχούσης W 28 ἐγγίξει] ἤγγικεν I &c. L (vt.<sup>1m</sup>) S (vt. vg.) E (sah.) Mcion Hipp. Tert. 28 30 ἡδὴ *pr. om.* D al. pauc. L (vt.<sup>o</sup> al.) S (vt.) E (sah.) Mcion



ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημέ- 35  
ρους ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. ἀγρυπνεῖτε δὲ ἐν παντὶ καιρῷ δεό- 36  
μενοι ἵνα κατισχύσητε ἐκφυγεῖν ταῦτα πάντα τὰ μέλλοντα γίνεσθαι, καὶ  
σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἦν δὲ τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων· τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος 37  
ὑπλίζετο εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον ἐλαιῶν. καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὠρθριζε πρὸς 38  
αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούειν αὐτοῦ.

Ἦγγιζε δὲ ἡ ἑορτὴ τῶν ἁζύμων ἢ λεγομένη πάσχα. καὶ ἐζήτουν οἱ 22  
ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς τὸ πῶς ἀνέλωσιν αὐτόν· ἐφοβοῦντο γὰρ 1, 2  
τὸν λαόν.

Εἰσῆλθε δὲ ὁ Σατανᾶς εἰς Ἰούδαν τὸν καλούμενον Ἰσκαριώτην, ὄντα 3  
ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δώδεκα. καὶ ἀπελθὼν συνελάλησε τοῖς ἀρχιερεῦσι 4  
καὶ στρατηγοῖς, τὸ πῶς αὐτὸν παραδῶ αὐτοῖς. καὶ ἐχάρησαν, καὶ συνέ- 5  
θεντο αὐτῷ ἀργύριον δοῦναι. καὶ ἐξωμολόγησε, καὶ ἐζήτηε εὐκαιρίαν τοῦ 6  
παραδοῦναι αὐτὸν αὐτοῖς ἄτερ ὄχλου.

Ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἁζύμων, ἐν ᾗ ἔδει θύεσθαι τὸ πάσχα. καὶ ἀπέ- 7  
στειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην εἰπών, Πορευθέντες ἐτοιμάσατε ἡμῖν τὸ 8  
πάσχα, ἵνα φάγωμεν. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ, Ποῦ θέλεις ἐτοιμάσωμεν; ὁ δὲ 9  
εἶπεν αὐτοῖς, Ἰδοῦ, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς τὴν πόλιν, συναντήσῃ ὑμῖν 10  
ἄνθρωπος κεράμιον ὕδατος βαστάζων· ἀκολουθήσατε αὐτῷ εἰς τὴν οἰ-  
κίαν εἰς ἣν εἰσπορεύεται· καὶ ἐρεῖτε τῷ οἰκοδεσπότη τῆς οἰκίας, Λέγει 11  
σοι ὁ διδάσκαλος, Ποῦ ἔστι τὸ κατάλυμα, ὅπου τὸ πάσχα μετὰ τῶν  
μαθητῶν μου φάγω; καὶ κεῖνος ὑμῖν δείξει ἀνώγειν μέγα ἐστρωμένον· 12  
ἐκεῖ ἐτοιμάσατε. ἀπελθόντες δὲ εὗρον καθὼς εἰρήκει αὐτοῖς· καὶ ἡτοι- 13  
μασαν τὸ πάσχα.

Καὶ ὅτε ἐγένετο ἡ ὥρα, ἀνέπεσε, καὶ οἱ ἀπόστολοι σὺν αὐτῷ. καὶ 14  
εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἐπιθυμία ἐπεθύμησα τοῦτο τὸ πάσχα φαγεῖν μεθ' 15  
ὑμῶν πρὸ τοῦ με παθεῖν· λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι οὐ μὴ φάγω αὐτό, ἕως ὅτου 16  
πληρωθῇ ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. καὶ δεξάμενος ποτήριον εὐχαριστή- 17

34, 35 ἡ ἡμέρα ἐκείνη ὡς παγίς· ἐπεισελεύσεται γὰρ **N B D L** (157) **ℒ** (vt.) **℣** Tert.  
atque ut uid. Method. Cyr.: ἡ ἡμέρα ἐκείνη· ὡς παγίς γὰρ ἐπελεύσεται **A C N Θ**  
1 &c. **ω ℒ** (vg.) **Σ A Eth** Eus. Bas. Iren.<sup>1st.</sup> 38 post hunc uersum inserunt  
pericopen adulterae 13 &c.

22. 4 ἀρχιερεῦσιν] add. καὶ [τοῖς] γραμματεῦσιν **C P 700 1071 al. ℒ** (vt.) **Σ** (vt.  
vg. hl.) **℣** (boh.<sup>codd.</sup>) **A Eth** Eus. καὶ στρατηγοῖς om. **D ℒ** (vt.) **Σ** (vt.) **Eth**  
16 post hunc uersum legunt transposita ex uers. 19 καὶ λαβὼν ἄρτον . . . τὸ σῶμά  
μου **ℒ** (vt.<sup>b°</sup>): **Σ** (vt.) (Diat.) uero huc totum uersum 19 transposuit



18 σας εἶπε, Λάβετε τοῦτο, καὶ διαμερίσατε εἰς ἑαυτούς· λέγω γὰρ ὑμῖν,  
 ὅτι οὐ μὴ πῶς ἀπὸ τοῦ νῦν ἀπὸ τοῦ γεννηήματος τῆς ἀμπέλου, ἕως ὅτου ἡ  
 19 βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἔλθῃ. καὶ λαβὼν ἄρτον εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ  
 ἔδωκεν αὐτοῖς λέγων, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου <sup>x</sup> τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόν-  
 20 μενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἑμὴν ἀνάμνησιν. καὶ τὸ ποτήριον ὡσαύτως  
 μετὰ τὸ δειπνῆσαι λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵ-  
 21 ματί μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. πλὴν ἰδοὺ, ἡ χεὶρ τοῦ παραδιδόν-  
 22 τος με μετ' ἐμοῦ ἐπὶ τῆς τραπέζης. ὅτι ὁ υἱὸς μὲν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸ  
 ὠρισμένον πορεύεται· πλὴν οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, δι' οὗ παραδίδοται.  
 23 καὶ αὐτοὶ ἤρξαντο συζητεῖν πρὸς ἑαυτούς, τὸ τίς ἄρα εἴη ἐξ αὐτῶν ὁ  
 τοῦτο μέλλων πράσσειν.  
 24 Ἐγένετο δὲ καὶ φιλονεικία ἐν αὐτοῖς, τὸ τίς αὐτῶν δοκεῖ εἶναι μείζων.  
 25 ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Οἱ βασιλεῖς τῶν ἔθνων κυριεύουσιν αὐτῶν, καὶ οἱ ἐξου-  
 26 σιάζοντες αὐτῶν εὐεργέται καλοῦνται. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως· ἀλλ' ὁ  
 μείζων ἐν ὑμῖν γινέσθω ὡς ὁ νεώτερος, καὶ ὁ ἡγούμενος ὡς ὁ διακονῶν.  
 27 τίς γὰρ μείζων; ὁ ἀνακείμενος; ἢ ὁ διακονῶν; οὐχὶ ὁ ἀνακείμενος; ἐγὼ  
 28 δὲ ἐν μέσφ ὑμῶν εἰμι ὡς ὁ διακονῶν. ὑμεῖς δὲ ἐστε οἱ διαμεμενηκότες  
 29 μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου· καὶ γὰρ διατίθεμαι ὑμῖν, καθὼς διέ-  
 30 θετό μοι ὁ πατήρ <sup>y</sup> μου, βασιλείαν, ἵνα ἐσθίητε καὶ πίνητε ἐπὶ τῆς  
 τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου· καὶ καθίσεσθε ἐπὶ θρόνων κρίνοντες  
 31 τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ. Σίμων, Σίμων, ἰδοὺ, ὁ Σατανᾶς ἐξητή-  
 32 σατο ὑμᾶς, τοῦ σινιάσαι ὡς τὸν σίτον· ἐγὼ δὲ ἔδειήθην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ  
 ἐκλίπῃ ἡ πίστις σου· καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς  
 33 σου. ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, μετὰ σοῦ ἔτοιμός εἰμι καὶ εἰς φυλακὴν καὶ  
 34 εἰς θάνατον πορεύεσθαι. ὁ δὲ εἶπε, Λέγω σοι, Πέτρε, οὐ φωνήσῃ σήμε-  
 ρον ἀλέκτωρ, ἕως τρίς με ἀπαρνήσῃ εἰδέναι.  
 35 Καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ὅτε ἀπέστειλα ὑμᾶς ἄτερ βαλαντίου καὶ πήρας καὶ  
 36 ὑποδημάτων, μή τινος ὑστερήσατε; οἱ δὲ εἶπον, Οὐδενός. ὁ δὲ εἶπεν  
 αὐτοῖς, Ἀλλὰ νῦν ὁ ἔχων βαλάντιον ἀράτω, ὁμοίως καὶ πήραν· καὶ ὁ μὴ  
 37 ἔχων πωλησάτω τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ ἀγορασάτω μάχαιραν. λέγω γὰρ  
 ὑμῖν, ὅτι τοῦτο τὸ γεγραμμένον δεῖ τελεσθῆναι ἐν ἐμοί, τὸ Καὶ μετὰ ἀνό-

<sup>x</sup> om. τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον

<sup>y</sup> μου

17, 18 om. S (vg.) E (boh.<sup>cod.</sup>, qui etiam u. 16 om.) 19, 20 τὸ ὑπὲρ ὑμῶν διδόμενον . . . ἐκχυνόμενον codd. Graec. et uerss. fere omni. Tert. uel Mcion Eus. 'Can.' Cyr. (ex 1 Cor. xi. 23 b-25): om. D L (vt.<sup>a</sup> al.) 19 ἀνάμνησιν] ἀνάπανσιν 20 uers. om. S (vt.) (uide adn. ad u. 16) 29 uirgula post μου tolli potest, ut in 2

μων ἐλογίσθη· καὶ γὰρ τὸ περὶ ἐμοῦ τέλος ἔχει. οἱ δὲ εἶπον, Κύριε, ἰδοῦ, 38  
μάχαιραι ὧδε δύο. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἰκανόν ἐστι.

Καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη κατὰ τὸ ἔθος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν· ἡκολού- 39  
θησαν δὲ αὐτῷ καὶ οἱ μαθηταί. γενόμενος δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου εἶπεν αὐτοῖς, 40  
Προσεύχεσθε μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν. καὶ αὐτὸς ἀπεσπάσθη ἀπ' 41  
αὐτῶν ὥσεί λίθον βολήν, καὶ θεῖς τὰ γόνατα προσηύχετο λέγων, Πάτερ, 42  
εἰ βούλει, παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ· πλὴν μὴ τὸ θέλημά  
μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω. <sup>2</sup> ὤφθη δὲ αὐτῷ ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ ἐνι- 43  
σχύων αὐτόν. καὶ γενόμενος ἐν ἀγωνίᾳ ἐκτενέστερον προσηύχετο· ἐγέ- 44  
νετο δὲ ὁ ἰδρὼς αὐτοῦ ὥσεί θρόμβοι αἵματος καταβαίνοντες ἐπὶ τὴν γῆν.  
καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς, ἐλθὼν πρὸς τοὺς μαθητάς, εὔρεν αὐτοὺς 45  
κοιμωμένους ἀπὸ τῆς λύπης, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί καθεύδετε; ἀναστάντες 46  
προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν.

<sup>3</sup> Ἐτι αὐτοῦ λαλοῦντος, ἰδοῦ, ὄχλος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἰούδας εἰς τῶν 47  
δώδεκα προήρχετο αὐτῶν· καὶ ἤγγισε τῷ Ἰησοῦ φιλήσαι αὐτόν. ὁ δὲ 48  
Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ, Ἰούδα, φιλήματι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου παραδίδως;  
ιδόντες δὲ οἱ περὶ αὐτὸν τὸ ἐσόμενον εἶπον, Κύριε, εἰ πατάξομεν ἐν 49  
μαχαίρα; καὶ ἐπάταξεν εἰς τις ἐξ αὐτῶν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, καὶ 50  
ἀφείλεν αὐτοῦ τὸ οὖς τὸ δεξιόν. ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Ἐὰτε 51  
ἕως τούτου· καὶ ἀψάμενος τοῦ ὠτίου ἰάσατο αὐτόν. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς 52  
πρὸς τοὺς παραγενομένους ἐπ' αὐτὸν ἀρχιερεῖς καὶ στρατηγούς τοῦ ἱεροῦ  
καὶ πρεσβυτέρους, Ὡς ἐπὶ ληστήν ἐξήλθετε μετὰ μαχαιρῶν καὶ ξύλων;  
καθ' ἡμέραν ὄντος μου μεθ' ὑμῶν ἐν τῷ ἱερῷ οὐκ ἐξετείνετε τὰς χεῖρας 53  
ἐπ' ἐμέ· ἀλλ' αὕτη ὑμῶν ἐστὶν ἡ ὥρα, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ σκότους.

Συλλαβόντες δὲ αὐτὸν ἤγαγον, καὶ εἰσήγαγον εἰς τὸν οἶκον τοῦ ἀρχιε- 54  
ρέως. ὁ δὲ Πέτρος ἡκολούθει μακρόθεν. περιεψάντων δὲ πῦρ ἐν μέσῳ 55  
τῆς αὐλῆς καὶ συγκαθισάντων ἐκάθητο ὁ Πέτρος ἐν μέσῳ αὐτῶν. ἰδοῦσα 56  
δὲ αὐτὸν παιδίσκη τις καθήμενον πρὸς τὸ φῶς, καὶ ἀτενίσασα αὐτῷ, εἶπε,

<sup>2</sup> *om. un. 43, 44*

<sup>42</sup> εἰ βούλει . . . γινέσθω] μὴ τὸ θέλημά μου ἀλλὰ τὸ σὸν γινέσθω· εἰ βούλει  
παρένεγκε τοῦτο τὸ ποτήριον ἀπ' ἐμοῦ D Ƨ (vt.<sup>a</sup> al.) <sup>43, 44</sup> ὤφθη δὲ . . . ἐπὶ  
τὴν γῆν N\* DL Θ I &c. 157 ω Ƨ S (vt.<sup>o</sup> vg. pal.) Ƨ (sah.<sup>cod.</sup>, boh.<sup>cod.</sup>) Ƨ<sup>cod.</sup> Ƨ<sup>th</sup>  
Iustin. Diat. Iren. Hipp. Dion.-Alex. Eus. 'Can.' Arrius ap. Epiph. et ipse Epiph.  
Greg.-Naz. Did. Hil. Hier. Aug. al. plur.: *om.* N\* A B N R T W 13 &c. (al., ut  
Ω 1071 1080 sine asteriscis siue obelis notant) *cod.* ap. Epiph., *codd. complur. ap.*  
Hil., *codd. Graec. et Lat. ap.* Hier., al. Ƨ (vt.<sup>l</sup>) S (vt.<sup>s</sup> hl.<sup>ms</sup>) Ƨ A Cyr. Amb. al.  
<sup>43</sup> ἀπ' οὐρανοῦ *om.* S (vt.<sup>o</sup>) Diat. Arrius Caesar.-Naz.

57 Καὶ οὗτος σὺν αὐτῷ ἦν. ὁ δὲ ἠρνήσατο λέγων, Οὐκ οἶδα αὐτόν, γύναι.  
 58 καὶ μετὰ βραχὺ ἕτερος ἰδὼν αὐτὸν ἔφη, Καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ. ὁ δὲ Πέτρος  
 59 ἔφη, Ἀνθρωπε, οὐκ εἰμί. καὶ διαστάσης ὥσεί ὥρας μίας ἄλλος τις  
 διῶσχυρίζετο λέγων, Ἐπ' ἀληθείας καὶ οὗτος μετ' αὐτοῦ ἦν· καὶ γὰρ  
 60 Γαλιλαῖός ἐστιν. εἶπε δὲ ὁ Πέτρος, Ἀνθρωπε, οὐκ οἶδα ὃ λέγεις. καὶ  
 61 παραχρῆμα, ἔτι λαλοῦντος αὐτοῦ, ἐφώνησεν ἀλέκτωρ. καὶ στραφεὶς ὁ  
 Κύριος ἐνέβλεψε τῷ Πέτρῳ. καὶ ὑπεμνήσθη ὁ Πέτρος τοῦ ῥήματος τοῦ  
 Κυρίου, ὡς εἶπεν αὐτῷ ὅτι Πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι σήμερον, ἀπαρνήσῃ  
 62 με τρίς· καὶ ἐξελθὼν ἔξω ἔκλαυσε πικρῶς.  
 63 Καὶ οἱ ἄνδρες οἱ συνέχοντες αὐτὸν ἐνέπαιζον αὐτῷ δέροντες. καὶ  
 64 περικαλύψαντες αὐτὸν ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Προφήτευσον· τίς  
 65 ἐστιν ὁ παῖσας σε; καὶ ἕτερα πολλὰ βλασφημοῦντες ἔλεγον εἰς αὐτόν.  
 66 Καὶ ὡς ἐγένετο ἡμέρα, συνήχθη τὸ πρεσβυτέρειον τοῦ λαοῦ, ἀρχιερεῖς  
 τε καὶ γραμματεῖς, καὶ ἀπήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν λέγοντες,  
 67 Εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπὲ ἡμῖν. εἶπε δὲ αὐτοῖς, Ἐὰν ὑμῖν εἴπω, οὐ μὴ  
 68 πιστεύσητε· ἐὰν δὲ ἐρωτήσω, οὐ μὴ ἀποκριθῆτε. ἀπὸ τοῦ νῦν δὲ ἔσται  
 69 ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου καθήμενος ἐκ δεξιῶν τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. εἶπον  
 70 δὲ πάντες, Σὺ οὖν εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ πρὸς αὐτοὺς ἔφη, Ὑμεῖς λέ-  
 71 γετε, ὅτι ἐγὼ εἰμι. οἱ δὲ εἶπον, Τί ἔτι χρεῖαν ἔχομεν μαρτυρίας; αὐτοὶ  
 γὰρ ἠκούσαμεν ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ.  
 23 Καὶ ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Πιλάτον.  
 2 ἤρξαντο δὲ κατηγορεῖν αὐτοῦ λέγοντες, Τοῦτον εὔρομεν διαστρέφοντα τὸ  
 ἔθνος ἡμῶν, καὶ κωλύοντα Καίσαρι φόρους διδόναι, καὶ λέγοντα ἑαυτὸν  
 3 Χριστὸν βασιλέα εἶναι. (ὁ δὲ Πιλάτος ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων, Σὺ εἶ ὁ  
 4 βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη, Σὺ λέγεις.) ὁ δὲ  
 Πιλάτος εἶπε πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ὄχλους, Οὐδὲν εὐρίσκω αἴτιον  
 5 ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ. οἱ δὲ ἐπίσχουν λέγοντες ὅτι Ἀνασείει τὸν λαόν,  
 διδάσκων καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας ἕως  
 6 ὧδε. Πιλάτος δὲ ἀκούσας ἐπηρώτησεν εἰ ὁ ἄνθρωπος Γαλιλαῖός ἐστι.  
 7 καὶ ἐπιγινούς, ὅτι ἐκ τῆς ἐξουσίας Ἡρώδου ἐστίν, ἀνέπεμψεν αὐτὸν πρὸς  
 Ἡρώδην, ὄντα καὶ αὐτὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις.

<sup>62</sup> καὶ . . . πικρῶς om. 0170 ℒ (vt.) (S (vt.)?) <sup>68</sup> ἀποκριθῆτε] add. [μοι] ἢ ἀπολύσῃτε [με] A D N W ω ℒ S (vt. vg.) A (Eth)

23. <sup>2</sup> ἡμῶν] add. καὶ καταλύοντα τὸν νόμον καὶ τοὺς προφῆτας ℒ (vt. b<sup>ce</sup> al.) Mcion διδόναι] add. καὶ ἀποστρέφοντα τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα Mcion, cf. uers. 5 <sup>5</sup> ὧδε] add. et filios nostros et uxores auertit a nobis; non enim baptizantur sicut [et] nos [nec se mundant] ℒ (vt.<sup>o</sup>), cf. u. 2

Ὁ δὲ Ἡρώδης ἰδὼν τὸν Ἰησοῦν ἐχάρη λίαν· ἦν γὰρ ἐξ ἱκανῶν χρόνων 8  
θέλων ἰδεῖν αὐτὸν διὰ τὸ ἀκούειν περὶ αὐτοῦ· καὶ ἠλπίζε τι σημεῖον ἰδεῖν  
ὑπ' αὐτοῦ γινόμενον. ἐπηρώτα δὲ αὐτὸν ἐν λόγοις ἱκανοῖς· αὐτὸς δὲ 9  
οὐδὲν ἀπεκρίνατο αὐτῷ. εἰστήκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς 10  
εὐτόνως κατηγοροῦντες αὐτοῦ. ἐξουθενήσας δὲ αὐτὸν ὁ Ἡρώδης σὺν 11  
τοῖς στρατεύμασιν αὐτοῦ καὶ ἐμπαίζας, περιβαλὼν ἐσθήτα λαμπράν,  
ἀνέπεμψεν αὐτὸν τῷ Πιλάτῳ. ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ τε Ἡρώδης καὶ ὁ 12  
Πιλάτος ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ μετ' ἀλλήλων· προϋπῆρχον γὰρ ἐν ἔχθρᾳ  
ὄντες πρὸς ἑαυτούς.

Πιλάτος δέ, συγκαλεσάμενος τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ 13  
τὸν λαόν, εἶπε πρὸς αὐτούς, Προσηνέγκατέ μοι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον ὥς 14  
ἀποστρέφοντα τὸν λαόν· καὶ ἰδοῦ, ἐγώ, ἐνώπιον ὑμῶν ἀνακρίνας, οὐδὲν  
εὔρον ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ αἴτιον, ὦν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ· ἀλλ' 15  
οὐδὲ Ἡρώδης· ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς· καὶ ἰδοῦ, οὐδὲν ἄξιον  
θανάτου ἐστὶ πεπραγμένον αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπολύσω. <sup>α</sup> ἀνέ- 16  
κραξαν δὲ παμπληθεὶ λέγοντες, Αἴρε τοῦτον, ἀπόλυσον δὲ ἡμῖν τὸν 18  
Βαραββᾶν· ὅστις ἦν διὰ στάσιν τινὰ γενομένην ἐν τῇ πόλει καὶ φόνον 19  
βληθεὶς ἐν τῇ φυλακῇ. <sup>β</sup> πάλιν δὲ ὁ Πιλάτος προσεφώνησεν αὐτοῖς, 20  
θέλων ἀπολῦσαι τὸν Ἰησοῦν· οἱ δὲ ἐπεφώνουν λέγοντες, Σταύρωσον, 21  
σταύρωσον αὐτόν. ὁ δὲ τρίτον εἶπε πρὸς αὐτούς, Τί γὰρ κακὸν ἐποίησεν 22  
οὗτος; οὐδὲν αἴτιον θανάτου εὔρον ἐν αὐτῷ· παιδεύσας οὖν αὐτὸν ἀπο-  
λύσω. οἱ δὲ ἐπέκειντο φωναῖς μεγάλαις αἰτούμενοι αὐτὸν σταυρωθῆναι. 23  
καὶ κατίσχυον αἱ φωναὶ αὐτῶν. καὶ Πιλάτος ἐπέκρινε γενέσθαι τὸ αἰτη- 24  
μα αὐτῶν. ἀπέλυσεν δὲ τὸν διὰ στάσιν καὶ φόνον βεβλημένον εἰς φυλα- 25  
κὴν, ὃν ᾗτουντο· τὸν δὲ Ἰησοῦν παρέδωκε τῷ θελήματι αὐτῶν.

Καὶ ὥς ἀπήγαγον αὐτόν, ἐπιλαβόμενοι Σίμωνά τινα Κυρηναῖον ἐρχό- 26  
μενον ἀπ' ἀγροῦ ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν σταυρόν, φέρειν ὅπισθεν τοῦ Ἰησοῦ.

Ἡκολούθει δὲ αὐτῷ πολὺ πλῆθος τοῦ λαοῦ, καὶ γυναικῶν, αἱ ἐκό- 27

<sup>α</sup> *add. uer.* 17 ἀνάγκην δὲ εἶχεν ἀπολύειν αὐτοῖς κατὰ ἐορτὴν ἓνα.  
(*uer.* 17) ἀνάγκην δὲ . . . ἓνα.

<sup>β</sup> *add.*

<sup>9</sup> αὐτῷ] *add. quasi non audiens* 3L (vt.<sup>c</sup>), as if he were not there S (vt.<sup>c</sup>)  
10-12 *om.* S (vt.<sup>s</sup>) <sup>12</sup> ὄντες δὲ ἐν ἀηδία *praem.* D 3L (vt.<sup>c</sup>) <sup>15</sup> ἀνέπεμψε γὰρ  
αὐτόν πρὸς ἡμᾶς N B L Y Θ 157 1071 *al.* 3L (vt.<sup>t</sup>) 3E Eth<sup>cod.</sup>: ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς  
αὐτόν A D N W 1 &c. ω 3L S (hl.) (Eth) [ἀνέπ. γ. αὐτόν πρὸς αὐτόν S (vt. vg.) A]  
<sup>17</sup> *add. hic u.* 17 N W Δ Θ Ψ 28 ω 3L S (vg. hl.) 3E (boh. <sup>cod.</sup>) (*uide u.* 19): *om.* A B L  
*al. pauc.* 3L (vt.<sup>a</sup>) 3E (sah., boh. <sup>cod.</sup>) (*uide u.* 19) <sup>19</sup> *post hunc u. exhibent u.* 17  
D S (vt.) Eth





ὥρας ἐννάτης, τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος· ἐσχίσθη δὲ τὸ καταπέτασμα τοῦ 45  
 ναοῦ μέσον. καὶ φωνήσας φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς εἶπε, Πάτερ, εἰς χεῖ- 46  
 ράς σου παρατίθεται τὸ πνεῦμά μου. τοῦτο δὲ εἰπὼν ἐξέπνευσεν. ἰδὼν 47  
 δὲ ὁ ἐκατόνταρχος τὸ γενόμενον ἐδόξαζε τὸν Θεὸν λέγων, Ὅντως ὁ ἄν-  
 θρωπος οὗτος δίκαιος ἦν. καὶ πάντες οἱ συμπαραγερόμενοι ὄχλοι ἐπὶ 48  
 τὴν θεωρίαν ταύτην, θεωρήσαντες τὰ γενόμενα, τύπτουντες τὰ στήθη  
 ὑπέστρεφον. εἰστήκεισαν δὲ πάντες οἱ γνωστοὶ αὐτῷ ἀπὸ μακρόθεν, καὶ 49  
 γυναῖκες αἱ συνακολουθοῦσαι αὐτῷ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, ὁρῶσαι ταῦτα.

Καὶ ἰδοῦ, ἀνὴρ ὀνόματι Ἰωσήφ, βουλευτῆς ὑπάρχων, ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ 50  
 δίκαιος, (οὗτος οὐκ ἦν συγκατατεθειμένος τῇ βουλῇ καὶ τῇ πράξει αὐτῶν,) 51  
 ἀπὸ Ἀριμαθαίας πόλεως τῶν Ἰουδαίων, ὃς προσεδέχετο τὴν βασιλείαν  
 τοῦ Θεοῦ, οὗτος προσελθὼν τῷ Πιλάτῳ ᾗτήσατο τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. 52  
 καὶ καθελὼν ἐνετύλιξεν αὐτὸ σινδόνι, καὶ ἔθηκεν αὐτὸν ἐν μνήματι λα- 53  
 ξευτῷ, οὗ οὐκ ἦν οὐδεὶς οὕτω κείμενος. καὶ ἡμέρα ἦν παρασκευῆς, καὶ 54  
 σάββατον ἐπέφωσκε. κατακολουθήσασαι δὲ αἱ γυναῖκες, αἵτινες ἦσαν 55  
 συνελλυθῦναι ἐκ τῆς Γαλιλαίας αὐτῷ, ἐθεάσαντο τὸ μνημεῖον, καὶ ὥς  
 ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ. ὑποστρέψασαι δὲ ἡτοίμασαν ἀρώματα καὶ μύρα. 56

Καὶ τὸ μὲν σάββατον ἡσύχασαν κατὰ τὴν ἐντολήν. τῇ δὲ μιᾷ τῶν 24  
 σαββάτων, ὀρθρον βαθέος, ἦλθον ἐπὶ τὸ μνῆμα φέρουσαι ἃ ἡτοίμασαν  
 ἀρώματα. εὗρον δὲ τὸν λίθον ἀποκεκλισμένον ἀπὸ τοῦ μνημείου. εἰς- 2  
 ελθοῦσαι δὲ οὐχ εὗρον τὸ σῶμα \* τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐγένετο ἐν 4  
 τῷ ἀπορεῖσθαι αὐτὰς περὶ τούτου, καὶ ἰδοῦ, δύο ἄνδρες ἐπέστησαν αὐταῖς  
 ἐν ἐσθῇτι ἀστραπτούσῃ· ἐμφόβων δὲ γενομένων αὐτῶν, καὶ κλινουσῶν 5  
 τὰ πρόσωπα εἰς τὴν γῆν, εἶπον πρὸς αὐτάς, Τί ζητεῖτε τὸν ζῶντα μετὰ  
 τῶν νεκρῶν; † οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη· μνησθητε ὥς ἐλάλησεν ὑμῖν, 6

<sup>e</sup> om. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ

<sup>f</sup> om. οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη·

<sup>45</sup> τοῦ ἡλίου ἐκλείποντος (ἐκλιπόντος **N L al.**) **N B C\* L codd. ap.** Orig. **Σ** (hl.<sup>ms</sup>) **Θ**  
 Orig. : καὶ ἐσκοτίσθη ὁ ἥλιος **AC<sup>3</sup> DW Θ 1 &c.** **ω codd. pler. ap.** Orig.<sup>lat.</sup> **℣ Σ** (vt.  
 vg. pal.) (**Α**) **℣<sup>th</sup> Mcion Iul.-Afric.** (?) Orig.<sup>lat.</sup> **al. plur.** <sup>48</sup> ὑπέστ.] **add.** Woe  
 to us! what hath befallen us! **Σ** (vt.) **Aphr.**, dicentes uae nobis quae factae sunt  
 nobis propter peccata nostra. adpropinquauit enim desolatio hierusalem **℣** (vt.<sup>8</sup>)  
 (textum corr. **F. C. Burkitt**), **Diat.** (cf. **Euang. sec. Petr.**) <sup>53</sup> κείμενος] **add.** καὶ  
 προσεκύλισεν λίθον [μέγαν] ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου **U 13 &c.** 700 **al. pauc.** **Θ**  
 (boh.) **℣<sup>th</sup>** (cf. **cel. eui.**), καὶ θέντος αὐτοῦ ἐπέθηκεν τῷ μνημείῳ λίθον [μέγαν] ὃν  
 μόγις εἴκοσι ἐκύλιον **D 0124, 1071 (usque ad λίθον), ℣** (vt.<sup>c</sup>) **Θ** (sah.) <sup>55</sup> αἱ] δύο  
**D 29 ℣** (vt.) (**℣<sup>th</sup>**) **Eus.**  $\frac{1}{2}$  : om. **N A C W ω** **Eus.**  $\frac{2}{3}$

**24.** <sup>1</sup> μνῆμα] **add.** Maria Magdalena et altera Maria et quaedam cum eis **℣**  
 (vg.<sup>codd.</sup>) <sup>3</sup> τοῦ κυρίου Ἰησοῦ] om. **D ℣** (vt.) **Eus.**  $\frac{1}{2}$  : [τοῦ] Ἰησοῦ **42 1071 ℣**  
 (vt.<sup>9</sup>) **Σ** (vt. vg.) <sup>6</sup> οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἡγέρθη om. **D ℣** (vt.) **Σ** (vt.) (?) **Α<sup>cod.</sup>**



7 ἔτι ὦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, λέγων τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ὅτι δεῖ παραδοθῆ-  
 ναι εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν, καὶ σταυρωθῆναι, καὶ τῇ τρίτῃ  
 8 ἡμέρᾳ ἀναστῆναι. καὶ ἐμνήσθησαν τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ ὑποστρέ-  
 9 ψασαι ὁ ἀπὸ τοῦ μνημείου ἀπήγγειλαν ταῦτα πάντα τοῖς ἑνδεκα καὶ πᾶσι  
 10 τοῖς λοιποῖς. ἦσαν δὲ ἡ Μαгдаληνὴ Μαρία καὶ Ἰωάννα καὶ Μαρία ἡ  
 Ἰακώβου· καὶ αἱ λοιπαὶ σὺν αὐταῖς ἔλεγον πρὸς τοὺς ἀποστόλους ταῦτα.  
 11 καὶ ἐφάνησαν ἐνώπιον αὐτῶν ὥσεί λῆρος τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἠπίστουν  
 12 αὐταῖς. <sup>h</sup> ὁ δὲ Πέτρος ἀναστὰς ἔδραμεν ἐπὶ τὸ μνημεῖον, καὶ παρακύψας  
 βλέπει τὰ ὀθόνια μόνα· καὶ ἀπῆλθε πρὸς ἑαυτὸν θαυμάζων τὸ γεγονός.  
 13 Καὶ ἰδού, δύο ἐξ αὐτῶν ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἦσαν πορευόμενοι εἰς  
 κώμην ἀπέχουσαν σταδίους ἐξήκοντα ἀπὸ Ἱερουσαλήμ, ἥ ὄνομα Ἑμ-  
 14 μαούς. καὶ αὐτοὶ ὠμίλουν πρὸς ἀλλήλους περὶ πάντων τῶν συμβε-  
 15 βηκότων τούτων. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὁμιλεῖν αὐτοὺς καὶ συζητεῖν, καὶ  
 16 αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἐγγίσας συνεπορεύετο αὐτοῖς. οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν  
 17 ἐκρατοῦντο τοῦ μὴ ἐπιγινῶναι αὐτόν. εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς, Τίνες οἱ  
 λόγοι οὗτοι, οὓς ἀντιβάλλετε πρὸς ἀλλήλους περιπατοῦντες; καὶ ἐ-  
 18 στάθησαν σκυθρωποί. ἀποκριθεὶς δὲ εἰς, ὀνόματι Κλεόπας, εἶπε πρὸς  
 αὐτόν, Σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλήμ καὶ οὐκ ἔγνως τὰ γενόμενα ἐν  
 19 αὐτῇ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις; καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ποῖα; οἱ δὲ εἶπον  
 αὐτῷ, Τὰ περὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναζαρηνοῦ, ὃς ἐγένετο ἀνὴρ προφήτης δυνατὸς  
 20 ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ· ὅπως τε  
 παρέδωκεν αὐτὸν οἱ ἄρχιερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν εἰς κρίμα θανάτου,  
 21 καὶ ἐσταύρωσαν αὐτόν. ἡμεῖς δὲ ἠλπίζομεν ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ὁ μέλλων  
 λυτροῦσθαι τὸν Ἰσραήλ. ἀλλὰ γε καὶ σὺν πᾶσι τούτοις τρίτην ταύτην  
 22 ἡμέραν ἄγει ἀφ' οὗ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλὰ καὶ γυναῖκες τινες ἐξ ἡμῶν  
 23 ἐξέστησαν ἡμᾶς, γενόμεναι ὀρθριναὶ ἐπὶ τὸ μνημεῖον· καὶ μὴ εὑροῦσαι  
 τὸ σῶμα αὐτοῦ ἦλθον λέγουσαι καὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωρακέναι, οἱ  
 24 λέγουσιν αὐτὸν ζῆν. καὶ ἀπῆλθόν τινες τῶν σὺν ἡμῖν ἐπὶ τὸ μνημεῖον,  
 25 καὶ εὑρον οὕτω καθὼς αἱ γυναῖκες εἶπον· αὐτὸν δὲ οὐκ εἶδον. καὶ αὐτὸς

<sup>g</sup> om. ἀπὸ τοῦ μνημείου

<sup>h</sup> om. uer. 12

<sup>9</sup> ἀπὸ τοῦ μνημείου om. D ℒ (vt.) A <sup>12</sup> ὁ δὲ Πέτρος . . . τὸ γεγονός om. D  
 ℒ (vt.<sup>a</sup> bel) S (vt.) (?) Eus.  $\frac{1}{2}$  <sup>13</sup> ἐξήκοντα] *praem.* ἑκατὸν N I K N O Π al. S (hl.  
 pal.) A<sup>cod.</sup> *patr. nonnull. ut uid.* ἥ ὄνομα] ὀνόματι D ℒ (vt.<sup>non a</sup>) Ἑμμαούς]  
 Ammaus (Ammaon) et Cleopas (Cleophas) ℒ (vt.<sup>e</sup> ff2) Amb.  $\frac{5}{6}$ ; Cleopas (Cleofas)  
 et Ammaus (Amaus) ℒ (vt.<sup>b</sup>) Ambst.  $\frac{3}{4}$ ; *sic etiam* Max.-Taur. <sup>17</sup> ἐστάθησαν  
 (ut *legatur* περιπατοῦντες; καὶ ἐστάθησαν σκυθρωποί) N A\* (?) B (L) ℒ (vt.<sup>o</sup>) E E<sup>th</sup>:  
 ἐστε A<sup>2</sup> N O I &c. ω ℒ S (vt. vg. hl.) A

εἶπε πρὸς αὐτούς, ὦ ἀνόητοι καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ πιστεῦν ἐπὶ  
 πᾶσιν οἷς ἐλάλησαν οἱ προφῆται· οὐχὶ ταῦτα ἔδει παθεῖν τὸν Χριστόν, 26  
 καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν δόξαν αὐτοῦ; καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ Μωσέως καὶ 27  
 ἀπὸ πάντων τῶν προφητῶν διερμήνευσεν αὐτοῖς ἐν πάσαις ταῖς γραφαῖς  
 τὰ περὶ ἑαυτοῦ. καὶ ἤγγισαν εἰς τὴν κώμην οὗ ἐπορεύοντο· καὶ αὐτὸς 28  
 προσεποιεῖτο πορρωτέρω πορεύεσθαι. καὶ παρεβιάσαντο αὐτὸν λέ- 29  
 γοντες, Μείνον μεθ' ἡμῶν· ὅτι πρὸς ἑσπέραν ἐστί, καὶ κέκλικεν ἡδὴ  
 ἡ ἡμέρα. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μέναι σὺν αὐτοῖς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κατα- 30  
 κλιθῆναι αὐτὸν μετ' αὐτῶν, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ κλάσας  
 ἐπέδιδου αὐτοῖς. αὐτῶν δὲ διηνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἐπέγνωσαν 31  
 αὐτόν· καὶ αὐτὸς ἄφαντος ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν. καὶ εἶπον πρὸς ἀλλή- 32  
 λους, Οὐχὶ ἡ καρδιά ἡμῶν καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν, ὥς ἐλάλει ἡμῖν ἐν τῇ  
 ὁδῷ, ὥς διήνοιγεν ἡμῖν τὰς γραφάς; καὶ ἀναστάντες αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὑπέ- 33  
 στρεψαν εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ εὗρον ἡθροισμένους τοὺς ἑνδεκα, καὶ τοὺς  
 σὺν αὐτοῖς, λέγοντας ὅτι Ὀυντως ἡγέρθη ὁ Κύριος, καὶ ὤφθη Σίμωνι. 34  
 καὶ αὐτοὶ ἐξηγοῦντο τὰ ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ ὥς ἐγνώσθη αὐτοῖς ἐν τῇ κλάσει 35  
 τοῦ ἄρτου.

Ταῦτα δὲ αὐτῶν λαλούντων αὐτὸς ἔστη ἐν μέσῳ αὐτῶν, <sup>i</sup> καὶ λέγει 36  
 αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν. πτοηθέντες δὲ καὶ ἔμφοβοι γενόμενοι ἐδόκουν 37  
 πνεῦμα θεωρεῖν. καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τί τεταραγμένοι ἐστέ; καὶ διατί 38  
 διαλογισμοὶ ἀναβαίνουσιν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν; ἴδετε τὰς χεῖράς μου 39  
 καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι ἐγὼ εἰμι αὐτός· ψηλαφήσατέ με καὶ ἴδετε·  
 ὅτι· πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα.  
<sup>k</sup> καὶ τοῦτο εἰπὼν ἔδειξεν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. ἔτι δὲ <sup>40</sup>  
<sup>41</sup> ἀπιστούντων αὐτῶν ἀπὸ τῆς χαρᾶς καὶ θαυμαζόντων εἶπεν αὐτοῖς,

<sup>i</sup> *om.* καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνῃ ὑμῖν.

<sup>k</sup> *om.* *uer.* 40

<sup>27</sup> ἀρξάμενος . . . διερμήνευ[σ]εν] ἦν ἀρξάμενος ἀπὸ Μωυσέως καὶ πάντων τῶν  
 προφητῶν ἐρμηνεύειν ([καὶ] ἐρμηνεύων) (N\*) D Ɔ (vt.) Ɔ (vt.) Ɔ (sah.) Ɔ Eth Aug.  
<sup>32</sup> ἡμῶν καιομένη ἦν] ἦν ἡμῶν κεκαλυμμένη D Ɔ (vt.<sup>c 1</sup>) Ɔ (sah.): our . was  
 heavy Ɔ (vt. vg.) Ɔ (sah.<sup>cod.</sup>) Ɔ ἐν ἡμῖν *om.* B D Ɔ (vg.<sup>cod.</sup>) ἐν ἡμῖν  
 ὥς ἐλάλει ἡμῖν *om.* Ɔ (vt.<sup>c 0</sup>) Ɔ (vt.) Orig. Orig.<sup>lat.</sup> <sup>36</sup> καὶ λέγει αὐτοῖς,  
 Εἰρήνῃ ὑμῖν Ɔ A B L W Ɔ 1 &c. ω *uerss. pler.* Eus. Chr. Cyr. Aug. : *om.* D Ɔ (vt.)  
 Ɔ (vt.) (!) ὑμῖν] *add.* (ex Ioh. vi. 20) ἐγὼ εἰμι, μὴ φοβείσθε G P W *al. pauc.*  
 Ɔ (vt.<sup>c 0</sup> *al.* vg.) Ɔ (vg. hl. pal.) Ɔ (boh.<sup>cod.</sup>) Ɔ Eth <sup>39</sup> με *om.* D W Ɔ Ɔ (vt.<sup>non c</sup>  
 vg.) Ɔ (vt. pal.) σὰρκα καὶ ὀστέα] ὀστέα Mcion Tert. Hil. : ὀστέα καὶ σάρκας  
 (D) (Ɔ (sah., boh.<sup>cod.</sup>)) Iren. Dial.  $\frac{1}{2}$  : σάρκας καὶ ὀστέα N\* <sup>40</sup> καὶ τοῦτο εἰπὼν  
 ἔδειξεν (ἐπέδειξεν) αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας Ɔ A B L N W Ɔ 1 &c. ω Ɔ (vg.)  
 Ɔ (vg. hl. pal.) *uerss. pler.* Eus. Ath. Cyr. Chr. *al.* : *om.* D Ɔ (vt.) Ɔ (vt.)

- 42 Ἐχετε τι βρώσιμον ἐνθάδε; οἱ δὲ ἐπέδωκαν αὐτῷ ἰχθύος ὀπτοῦ μέρος <sup>1</sup>.  
 43 καὶ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν.  
 44 Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς, Οὗτοι οἱ λόγοι μου οὓς ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς  
 ἔτι ὧν σὺν ὑμῖν, ὅτι δεῖ πληρωθῆναι πάντα τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ νόμῳ  
 45 Μωσέως καὶ προφήταις καὶ ψαλμοῖς περὶ ἐμοῦ. τότε διήνοιξεν αὐτῶν  
 46 τὸν νοῦν, τοῦ συνιέναι τὰς γραφάς· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὅτι Οὕτω γέ-  
 γραπται, παθεῖν τὸν Χριστόν, καὶ ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ·  
 47 καὶ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν <sup>m</sup> καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν  
 48 εἰς πάντα τὰ <sup>n</sup> ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ. ὑμεῖς ἐστέ μάρτυρες  
 49 τούτων. καὶ ἰδοὺ, ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πατρός μου  
 ἐφ' ὑμᾶς· ὑμεῖς δὲ καθίσατε ἐν τῇ πόλει, ἕως οὗ ἐνδύσησθε ἐξ ὕψους  
 δύναμιν.  
 50 Ἐξήγαγε δὲ αὐτοὺς ἕως πρὸς Βηθανίαν· καὶ ἐπάρας τὰς χεῖρας  
 51 αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εὐλογεῖν αὐτὸν αὐτούς,  
 52 διέστη ἀπ' αὐτῶν, <sup>o</sup> καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ αὐτοὶ <sup>p</sup> προσ-  
 κυνήσαντες αὐτὸν ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ μετὰ χαρᾶς μεγάλης·  
 53 καὶ ἦσαν διαπαντός ἐν τῷ ἱερῷ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν.

<sup>1</sup> add. καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου <sup>m</sup> εἰς <sup>n</sup> ἔθνη. ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ  
 ὑμεῖς ἐστέ <sup>o</sup> omi. καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανόν. <sup>p</sup> omi. προσκυνήσαντες αὐτὸν

<sup>42</sup> καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου (κηρίον) N Θ 1 &c. ω **ℒ** **ℑ** (vt.<sup>o</sup> vg. hl. pal.) **℥** (boh.)  
**Ⲑ** **Ⲙ** **ⲙ** Ath. (?) Cyr.-Hier. Cyr. (?) : om. N A B D L W Π **ℒ** (vt.<sup>o</sup>) **ℑ** (vt.<sup>s</sup>) **℥** (sah.,  
 boh.<sup>cod.</sup>) Clem. Orig. Eus. Epiph. Cyr. al. <sup>43</sup> λαβὼν] φαγὼν Θ **ℒ** (vt. b ff2 q)  
 Clem. : λαβὼν καὶ φαγὼν **ℑ** (vt.) ἔφαγεν] om. **ℒ** (vt. b<sup>e</sup> ff2 q) **ℑ** (vt.) Clem. : add.  
 καὶ [λαβὼν] τὰ ἐπίλοιπα ἔδωκεν αὐτοῖς K Θ Π\* 13 &c. al. **ραυς**. **ℒ** (vg.) **ℑ** (vt.<sup>o</sup> hl.  
 pal.) **℥** (boh.<sup>cod.</sup>) **Ⲑ** **Ⲙ** **ⲙ** Ath. Epiph. <sup>44</sup> εἶπεν δὲ] εἶπεν **ℒ** (vt. b<sup>e</sup> ff2 q) **ℑ** (vt.) **℥**  
 (sah.<sup>cod.</sup> boh.<sup>cod.</sup>) Clem. : καὶ εἶπεν D 1071 <sup>46</sup> οὕτως γέγραπται καὶ οὕτως ἔδει  
 A W Θ ω **ℒ** (vg.) **ℑ** (vg. hl.) **℥** (sah.<sup>cod.</sup>) : [οὕτως] γέγραπται N B C\* D L **ℒ** (vt.)  
**ℑ** (pal.) **℥** **Ⲙ** **ⲙ** Iren.<sup>1st</sup> Cyr. Hil. : οὕτως ἔδει 72 al. **ραυς**. **ℑ** (vt.<sup>s</sup>) **Ⲑ** Eus. (Epiph.)  
<sup>47</sup> καὶ alt.] εἰς N B **ℑ** (vg.) **℥** *distingui potest ut in mg. sec.* **ℒ** (vt. ff2) **℥** (boh.),  
*sed contra* 1 &c. **ℑ** (vt.) **℥** (sah.) Aug. (saepissime) al. <sup>51</sup> καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν  
 οὐρανόν N<sup>o</sup> A B C L W Θ 1 &c. ω **ℒ** (vg.) **ℑ** (vg. hl. pal.) *uerss. pler.* Cyr. Aug. **ℑ** :  
 om. N\* D **ℒ** (vt.) **ℑ** (vt.<sup>s</sup>) Aug. <sup>52</sup> προσκυνήσαντες αὐτὸν N A B C W Θ 1 &c.  
 ω **ℒ** (vg.) **ℑ** (vg. hl.) *uerss. pler.* : om. D **ℒ** (vt.) **ℑ** (vt.<sup>s</sup>) Aug. <sup>53</sup> εὐλογοῦντες  
*tantum* N B C\* L **ℑ** (vt.<sup>s</sup> pal.) **℥** : αἰνοῦντες *tantum* D **ℒ** (vt.) Aug. : αἰνοῦντες καὶ  
 εὐλογοῦντες A C<sup>2</sup> W Θ 1 &c. ω **ℒ** (vg.) **ℑ** (vg. hl.) **Ⲑ** (**Ⲙ**)

## ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ

## ΑΓΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ Θεὸς ἦν <sup>1</sup> ὁ λόγος. οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν Θεόν. πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, <sup>2</sup> καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ <sup>3</sup> ἓν ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ <sup>4</sup> ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ <sup>5</sup> ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ <sup>6</sup> Θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ <sup>7</sup> περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ <sup>8</sup> φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, <sup>9</sup> ὃ φωτίζει πάντα <sup>10</sup> ὃ ἄνθρωπον, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. ἐν τῷ κόσμῳ <sup>11</sup> ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς <sup>12</sup> τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτόν, <sup>13</sup> ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα Θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκός, οὐδὲ ἐκ <sup>14</sup> θελήματος ἀνδρός, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθησαν. καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν (καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν <sup>15</sup> ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρός), πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης

<sup>a</sup> ἔν. ὃ γέγονεν ἐν

<sup>b</sup> ἄνθρωπον ἐρχόμενον

I. <sup>1</sup> ἦν ὁ λόγος] *interp.* He was the Word  $\Sigma$  (vt.<sup>c</sup> vg.) Diat. <sup>1,2</sup> *distinct*  
*sec. Ambst. Fotinus ita . . . theos ἦν. ὁ λόγος οὗτος ἦν . . .* <sup>3</sup> δι' αὐτοῦ] ἐν αὐτῷ  
 $\Sigma$  (vt.<sup>c</sup>) Eus.<sup>897</sup> Ephr.  $\frac{1}{2}$  *Notandum est patres ante-Nicaenos paene omnes*  
*uerba ὃ γέγονεν cum sequentibus coniunxisse; ad finem autem saec. iv<sup>ti</sup> ingraue-*  
*sciente controuersia Arriana post uerba ὃ γέγονεν distinguere coeptum est, ne cui uideretur*  
*ipse Spiritus Sanctus cum 'factis' numerari,—id quod diserte adfirmat Chr.*  
*Verba ὃ γέγονεν a sequentibus separare uolunt codd. Ox. p 1151 (saec. v?) C<sup>3</sup> M Y*  
*1 &c. ω, certius Σ (hl.), Ε (boh.) Α Εθl atque Dial. Nonn. Hier. Ambr.  $\frac{1}{3}$ ; contra*  
*cum sequentibus coniungere uidentur codd. A C\* D G\* L W Θ\* al. pauc. Ιl (vt.<sup>b</sup> al*  
*vg.) Σ (vt.<sup>c</sup> vg.) Ε (sah.) quibuscum consentiunt Diat. Valentiniani ap. Iren. et*  
*Clem. Iren.  $\frac{2}{3}$  Clem.  $\frac{1}{2}$  Hipp. Orig. saepiss. Eus. saepiss. Cyr. Tert.  $\frac{2}{3}$  Nouat.  $\frac{2}{3}$*   
*Hil.  $\frac{2}{3}$  Ambst.  $\frac{2}{3}$  Amb.  $\frac{2}{3}$  Aug. al. <sup>4</sup> ἦν (pr.) A B C L Θ 1 &c. ω Ιl (vg.) Σ*  
*(vg. hl. pal.) Ε (boh.) Diat. Clem.  $\frac{2}{3}$  Orig. saepius, sed alteram lect. non omnino*  
*respuit, Eus. Chr. Cyr. Nonn. al.: ἐστὶν Ν D codd. ap. Orig. Ιl (vt.) Σ (vt.<sup>c</sup>) Ε*  
*(sah.) Valentin. ap. Iren. Naassen. et Perat. ap. Hipp. Iren.  $\frac{1}{4}$  Iren.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{3}$  Clem.  $\frac{2}{3}$*   
*Cypr. Hil. Victorin.  $\frac{1}{3}$  Ambst.  $\frac{2}{4}$  Aug. <sup>5</sup> αὐτὸ] αὐτὸν H 13 al. pauc. Ιl (vt.<sup>c</sup>)*  
*Clem.  $\frac{2}{3}$  <sup>9</sup> uirgula post ἄνθρωπον tolli potest, cum Θ Ιl Σ Ε (sah. codd. boh.)*  
*Εθl Eus. Cyr. al. <sup>13</sup> οἱ . . . ἐγεν[ν]ήθησαν] ὅς . . . ἐγενήθη Ιl (vt.<sup>b</sup>) (Iustin.)*  
*Tert.  $\frac{2}{3}$  Iren.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{3}$  Orig.<sup>lat.</sup> (Amb.) Aug. (Sulp.) οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρός om.*  
*B\* 17\* Clem. Eus. Ath. al. <sup>14</sup> σὰρξ] interp. a body Σ (vt.<sup>c</sup>) Diat. ἐν ἡμῖν]*  
*interp. in our nature Σ (vt.<sup>c</sup> vg.) Diat.*

- μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγε λέγων, <sup>c</sup> Οὗτος ἦν ὃν εἶπον, Ὁ ὀπίσω  
 16 μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. ὅτι ἐκ τοῦ  
 17 πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος· ὅτι  
 ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ  
 18 ἐγένετο. Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· <sup>d</sup> ὁ μονογενὴς υἱός, ὁ ὢν εἰς  
 τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο. - *here only.*  
 19 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν  
 οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας, ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν,  
 20 Σὺ τίς εἶ; καὶ ὡμολόγησε, καὶ οὐκ ἡρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι Οὐκ  
 21 εἰμὶ ἐγὼ ὁ Χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, Τί οὖν; Ἠλίας εἶ σύ; καὶ  
 22 λέγει, Οὐκ εἰμί. Ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη, Οὐ. εἶπον οὖν  
 αὐτῷ, Τίς εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δώμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς. τί λέγεις  
 23 περὶ σεαυτοῦ; ἔφη, Ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Εὐθύνατε τὴν  
 24 ὁδὸν Κυρίου· καθὼς εἶπεν Ἡσαΐας ὁ προφήτης. καὶ ἀπεσταλμένοι  
 25 ἦσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν, καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί οὖν  
 βαπτίζεις, εἰ σὺ οὐκ εἶ ὁ Χριστός, οὐδὲ Ἠλίας, οὐδὲ ὁ προφήτης;  
 26 ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰωάννης λέγων, Ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι· μέσος ὑμῶν  
 27 στήκει ὃν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε, ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος, οὗ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ  
 28 ἄξιος ἵνα λύσω αὐτοῦ τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος. ταῦτα ἐν <sup>e</sup> Βηθανίᾳ  
 ἐγένετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ὅπου ἦν Ἰωάννης βαπτίζων.  
 29 Τῇ ἐπαύριον βλέπει τὸν Ἰησοῦν ἐρχόμενον πρὸς αὐτόν, καὶ λέγει,  
 30 Ἰδε, ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. οὗτός ἐστιν  
 ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εἶπον, Ὁπίσω μου ἐρχεται ἀνὴρ, ὃς ἔμπροσθέν μου γέ-

<sup>c</sup> (οὗτος ἦν ὁ εἰπών)

<sup>d</sup> μονογενὴς Θεός

<sup>e</sup> Βηθαβαρᾶ αὐτ Βηθαραβᾶ

<sup>15</sup> οὗτος ἦν ὃν εἶπον <sup>N<sup>ob</sup> A B<sup>3</sup> D L W Θ 1 &c.</sup> ω, *uerss.*, Nonn. Epiph.: οὗτος ἦν ὁ εἰπών (*parenthesi facta*) <sup>N<sup>a</sup> B\* C\*</sup> Orig. <sup>18</sup> [δ] μονογενὴς υἱός A C<sup>3</sup> 1 &c. ω <sup>1</sup> <sup>2</sup> <sup>3</sup> <sup>4</sup> <sup>5</sup> <sup>6</sup> <sup>7</sup> <sup>8</sup> <sup>9</sup> <sup>10</sup> <sup>11</sup> <sup>12</sup> <sup>13</sup> <sup>14</sup> <sup>15</sup> <sup>16</sup> <sup>17</sup> <sup>18</sup> <sup>19</sup> <sup>20</sup> <sup>21</sup> <sup>22</sup> <sup>23</sup> <sup>24</sup> <sup>25</sup> <sup>26</sup> <sup>27</sup> <sup>28</sup> <sup>29</sup> <sup>30</sup> <sup>31</sup> <sup>32</sup> <sup>33</sup> <sup>34</sup> <sup>35</sup> <sup>36</sup> <sup>37</sup> <sup>38</sup> <sup>39</sup> <sup>40</sup> <sup>41</sup> <sup>42</sup> <sup>43</sup> <sup>44</sup> <sup>45</sup> <sup>46</sup> <sup>47</sup> <sup>48</sup> <sup>49</sup> <sup>50</sup> <sup>51</sup> <sup>52</sup> <sup>53</sup> <sup>54</sup> <sup>55</sup> <sup>56</sup> <sup>57</sup> <sup>58</sup> <sup>59</sup> <sup>60</sup> <sup>61</sup> <sup>62</sup> <sup>63</sup> <sup>64</sup> <sup>65</sup> <sup>66</sup> <sup>67</sup> <sup>68</sup> <sup>69</sup> <sup>70</sup> <sup>71</sup> <sup>72</sup> <sup>73</sup> <sup>74</sup> <sup>75</sup> <sup>76</sup> <sup>77</sup> <sup>78</sup> <sup>79</sup> <sup>80</sup> <sup>81</sup> <sup>82</sup> <sup>83</sup> <sup>84</sup> <sup>85</sup> <sup>86</sup> <sup>87</sup> <sup>88</sup> <sup>89</sup> <sup>90</sup> <sup>91</sup> <sup>92</sup> <sup>93</sup> <sup>94</sup> <sup>95</sup> <sup>96</sup> <sup>97</sup> <sup>98</sup> <sup>99</sup> <sup>100</sup> <sup>101</sup> <sup>102</sup> <sup>103</sup> <sup>104</sup> <sup>105</sup> <sup>106</sup> <sup>107</sup> <sup>108</sup> <sup>109</sup> <sup>110</sup> <sup>111</sup> <sup>112</sup> <sup>113</sup> <sup>114</sup> <sup>115</sup> <sup>116</sup> <sup>117</sup> <sup>118</sup> <sup>119</sup> <sup>120</sup> <sup>121</sup> <sup>122</sup> <sup>123</sup> <sup>124</sup> <sup>125</sup> <sup>126</sup> <sup>127</sup> <sup>128</sup> <sup>129</sup> <sup>130</sup> <sup>131</sup> <sup>132</sup> <sup>133</sup> <sup>134</sup> <sup>135</sup> <sup>136</sup> <sup>137</sup> <sup>138</sup> <sup>139</sup> <sup>140</sup> <sup>141</sup> <sup>142</sup> <sup>143</sup> <sup>144</sup> <sup>145</sup> <sup>146</sup> <sup>147</sup> <sup>148</sup> <sup>149</sup> <sup>150</sup> <sup>151</sup> <sup>152</sup> <sup>153</sup> <sup>154</sup> <sup>155</sup> <sup>156</sup> <sup>157</sup> <sup>158</sup> <sup>159</sup> <sup>160</sup> <sup>161</sup> <sup>162</sup> <sup>163</sup> <sup>164</sup> <sup>165</sup> <sup>166</sup> <sup>167</sup> <sup>168</sup> <sup>169</sup> <sup>170</sup> <sup>171</sup> <sup>172</sup> <sup>173</sup> <sup>174</sup> <sup>175</sup> <sup>176</sup> <sup>177</sup> <sup>178</sup> <sup>179</sup> <sup>180</sup> <sup>181</sup> <sup>182</sup> <sup>183</sup> <sup>184</sup> <sup>185</sup> <sup>186</sup> <sup>187</sup> <sup>188</sup> <sup>189</sup> <sup>190</sup> <sup>191</sup> <sup>192</sup> <sup>193</sup> <sup>194</sup> <sup>195</sup> <sup>196</sup> <sup>197</sup> <sup>198</sup> <sup>199</sup> <sup>200</sup> <sup>201</sup> <sup>202</sup> <sup>203</sup> <sup>204</sup> <sup>205</sup> <sup>206</sup> <sup>207</sup> <sup>208</sup> <sup>209</sup> <sup>210</sup> <sup>211</sup> <sup>212</sup> <sup>213</sup> <sup>214</sup> <sup>215</sup> <sup>216</sup> <sup>217</sup> <sup>218</sup> <sup>219</sup> <sup>220</sup> <sup>221</sup> <sup>222</sup> <sup>223</sup> <sup>224</sup> <sup>225</sup> <sup>226</sup> <sup>227</sup> <sup>228</sup> <sup>229</sup> <sup>230</sup> <sup>231</sup> <sup>232</sup> <sup>233</sup> <sup>234</sup> <sup>235</sup> <sup>236</sup> <sup>237</sup> <sup>238</sup> <sup>239</sup> <sup>240</sup> <sup>241</sup> <sup>242</sup> <sup>243</sup> <sup>244</sup> <sup>245</sup> <sup>246</sup> <sup>247</sup> <sup>248</sup> <sup>249</sup> <sup>250</sup> <sup>251</sup> <sup>252</sup> <sup>253</sup> <sup>254</sup> <sup>255</sup> <sup>256</sup> <sup>257</sup> <sup>258</sup> <sup>259</sup> <sup>260</sup> <sup>261</sup> <sup>262</sup> <sup>263</sup> <sup>264</sup> <sup>265</sup> <sup>266</sup> <sup>267</sup> <sup>268</sup> <sup>269</sup> <sup>270</sup> <sup>271</sup> <sup>272</sup> <sup>273</sup> <sup>274</sup> <sup>275</sup> <sup>276</sup> <sup>277</sup> <sup>278</sup> <sup>279</sup> <sup>280</sup> <sup>281</sup> <sup>282</sup> <sup>283</sup> <sup>284</sup> <sup>285</sup> <sup>286</sup> <sup>287</sup> <sup>288</sup> <sup>289</sup> <sup>290</sup> <sup>291</sup> <sup>292</sup> <sup>293</sup> <sup>294</sup> <sup>295</sup> <sup>296</sup> <sup>297</sup> <sup>298</sup> <sup>299</sup> <sup>300</sup> <sup>301</sup> <sup>302</sup> <sup>303</sup> <sup>304</sup> <sup>305</sup> <sup>306</sup> <sup>307</sup> <sup>308</sup> <sup>309</sup> <sup>310</sup> <sup>311</sup> <sup>312</sup> <sup>313</sup> <sup>314</sup> <sup>315</sup> <sup>316</sup> <sup>317</sup> <sup>318</sup> <sup>319</sup> <sup>320</sup> <sup>321</sup> <sup>322</sup> <sup>323</sup> <sup>324</sup> <sup>325</sup> <sup>326</sup> <sup>327</sup> <sup>328</sup> <sup>329</sup> <sup>330</sup> <sup>331</sup> <sup>332</sup> <sup>333</sup> <sup>334</sup> <sup>335</sup> <sup>336</sup> <sup>337</sup> <sup>338</sup> <sup>339</sup> <sup>340</sup> <sup>341</sup> <sup>342</sup> <sup>343</sup> <sup>344</sup> <sup>345</sup> <sup>346</sup> <sup>347</sup> <sup>348</sup> <sup>349</sup> <sup>350</sup> <sup>351</sup> <sup>352</sup> <sup>353</sup> <sup>354</sup> <sup>355</sup> <sup>356</sup> <sup>357</sup> <sup>358</sup> <sup>359</sup> <sup>360</sup> <sup>361</sup> <sup>362</sup> <sup>363</sup> <sup>364</sup> <sup>365</sup> <sup>366</sup> <sup>367</sup> <sup>368</sup> <sup>369</sup> <sup>370</sup> <sup>371</sup> <sup>372</sup> <sup>373</sup> <sup>374</sup> <sup>375</sup> <sup>376</sup> <sup>377</sup> <sup>378</sup> <sup>379</sup> <sup>380</sup> <sup>381</sup> <sup>382</sup> <sup>383</sup> <sup>384</sup> <sup>385</sup> <sup>386</sup> <sup>387</sup> <sup>388</sup> <sup>389</sup> <sup>390</sup> <sup>391</sup> <sup>392</sup> <sup>393</sup> <sup>394</sup> <sup>395</sup> <sup>396</sup> <sup>397</sup> <sup>398</sup> <sup>399</sup> <sup>400</sup> <sup>401</sup> <sup>402</sup> <sup>403</sup> <sup>404</sup> <sup>405</sup> <sup>406</sup> <sup>407</sup> <sup>408</sup> <sup>409</sup> <sup>410</sup> <sup>411</sup> <sup>412</sup> <sup>413</sup> <sup>414</sup> <sup>415</sup> <sup>416</sup> <sup>417</sup> <sup>418</sup> <sup>419</sup> <sup>420</sup> <sup>421</sup> <sup>422</sup> <sup>423</sup> <sup>424</sup> <sup>425</sup> <sup>426</sup> <sup>427</sup> <sup>428</sup> <sup>429</sup> <sup>430</sup> <sup>431</sup> <sup>432</sup> <sup>433</sup> <sup>434</sup> <sup>435</sup> <sup>436</sup> <sup>437</sup> <sup>438</sup> <sup>439</sup> <sup>440</sup> <sup>441</sup> <sup>442</sup> <sup>443</sup> <sup>444</sup> <sup>445</sup> <sup>446</sup> <sup>447</sup> <sup>448</sup> <sup>449</sup> <sup>450</sup> <sup>451</sup> <sup>452</sup> <sup>453</sup> <sup>454</sup> <sup>455</sup> <sup>456</sup> <sup>457</sup> <sup>458</sup> <sup>459</sup> <sup>460</sup> <sup>461</sup> <sup>462</sup> <sup>463</sup> <sup>464</sup> <sup>465</sup> <sup>466</sup> <sup>467</sup> <sup>468</sup> <sup>469</sup> <sup>470</sup> <sup>471</sup> <sup>472</sup> <sup>473</sup> <sup>474</sup> <sup>475</sup> <sup>476</sup> <sup>477</sup> <sup>478</sup> <sup>479</sup> <sup>480</sup> <sup>481</sup> <sup>482</sup> <sup>483</sup> <sup>484</sup> <sup>485</sup> <sup>486</sup> <sup>487</sup> <sup>488</sup> <sup>489</sup> <sup>490</sup> <sup>491</sup> <sup>492</sup> <sup>493</sup> <sup>494</sup> <sup>495</sup> <sup>496</sup> <sup>497</sup> <sup>498</sup> <sup>499</sup> <sup>500</sup> <sup>501</sup> <sup>502</sup> <sup>503</sup> <sup>504</sup> <sup>505</sup> <sup>506</sup> <sup>507</sup> <sup>508</sup> <sup>509</sup> <sup>510</sup> <sup>511</sup> <sup>512</sup> <sup>513</sup> <sup>514</sup> <sup>515</sup> <sup>516</sup> <sup>517</sup> <sup>518</sup> <sup>519</sup> <sup>520</sup> <sup>521</sup> <sup>522</sup> <sup>523</sup> <sup>524</sup> <sup>525</sup> <sup>526</sup> <sup>527</sup> <sup>528</sup> <sup>529</sup> <sup>530</sup> <sup>531</sup> <sup>532</sup> <sup>533</sup> <sup>534</sup> <sup>535</sup> <sup>536</sup> <sup>537</sup> <sup>538</sup> <sup>539</sup> <sup>540</sup> <sup>541</sup> <sup>542</sup> <sup>543</sup> <sup>544</sup> <sup>545</sup> <sup>546</sup> <sup>547</sup> <sup>548</sup> <sup>549</sup> <sup>550</sup> <sup>551</sup> <sup>552</sup> <sup>553</sup> <sup>554</sup> <sup>555</sup> <sup>556</sup> <sup>557</sup> <sup>558</sup> <sup>559</sup> <sup>560</sup> <sup>561</sup> <sup>562</sup> <sup>563</sup> <sup>564</sup> <sup>565</sup> <sup>566</sup> <sup>567</sup> <sup>568</sup> <sup>569</sup> <sup>570</sup> <sup>571</sup> <sup>572</sup> <sup>573</sup> <sup>574</sup> <sup>575</sup> <sup>576</sup> <sup>577</sup> <sup>578</sup> <sup>579</sup> <sup>580</sup> <sup>581</sup> <sup>582</sup> <sup>583</sup> <sup>584</sup> <sup>585</sup> <sup>586</sup> <sup>587</sup> <sup>588</sup> <sup>589</sup> <sup>590</sup> <sup>591</sup> <sup>592</sup> <sup>593</sup> <sup>594</sup> <sup>595</sup> <sup>596</sup> <sup>597</sup> <sup>598</sup> <sup>599</sup> <sup>600</sup> <sup>601</sup> <sup>602</sup> <sup>603</sup> <sup>604</sup> <sup>605</sup> <sup>606</sup> <sup>607</sup> <sup>608</sup> <sup>609</sup> <sup>610</sup> <sup>611</sup> <sup>612</sup> <sup>613</sup> <sup>614</sup> <sup>615</sup> <sup>616</sup> <sup>617</sup> <sup>618</sup> <sup>619</sup> <sup>620</sup> <sup>621</sup> <sup>622</sup> <sup>623</sup> <sup>624</sup> <sup>625</sup> <sup>626</sup> <sup>627</sup> <sup>628</sup> <sup>629</sup> <sup>630</sup> <sup>631</sup> <sup>632</sup> <sup>633</sup> <sup>634</sup> <sup>635</sup> <sup>636</sup> <sup>637</sup> <sup>638</sup> <sup>639</sup> <sup>640</sup> <sup>641</sup> <sup>642</sup> <sup>643</sup> <sup>644</sup> <sup>645</sup> <sup>646</sup> <sup>647</sup> <sup>648</sup> <sup>649</sup> <sup>650</sup> <sup>651</sup> <sup>652</sup> <sup>653</sup> <sup>654</sup> <sup>655</sup> <sup>656</sup> <sup>657</sup> <sup>658</sup> <sup>659</sup> <sup>660</sup> <sup>661</sup> <sup>662</sup> <sup>663</sup> <sup>664</sup> <sup>665</sup> <sup>666</sup> <sup>667</sup> <sup>668</sup> <sup>669</sup> <sup>670</sup> <sup>671</sup> <sup>672</sup> <sup>673</sup> <sup>674</sup> <sup>675</sup> <sup>676</sup> <sup>677</sup> <sup>678</sup> <sup>679</sup> <sup>680</sup> <sup>681</sup> <sup>682</sup> <sup>683</sup> <sup>684</sup> <sup>685</sup> <sup>686</sup> <sup>687</sup> <sup>688</sup> <sup>689</sup> <sup>690</sup> <sup>691</sup> <sup>692</sup> <sup>693</sup> <sup>694</sup> <sup>695</sup> <sup>696</sup> <sup>697</sup> <sup>698</sup> <sup>699</sup> <sup>700</sup> <sup>701</sup> <sup>702</sup> <sup>703</sup> <sup>704</sup> <sup>705</sup> <sup>706</sup> <sup>707</sup> <sup>708</sup> <sup>709</sup> <sup>710</sup> <sup>711</sup> <sup>712</sup> <sup>713</sup> <sup>714</sup> <sup>715</sup> <sup>716</sup> <sup>717</sup> <sup>718</sup> <sup>719</sup> <sup>720</sup> <sup>721</sup> <sup>722</sup> <sup>723</sup> <sup>724</sup> <sup>725</sup> <sup>726</sup> <sup>727</sup> <sup>728</sup> <sup>729</sup> <sup>730</sup> <sup>731</sup> <sup>732</sup> <sup>733</sup> <sup>734</sup> <sup>735</sup> <sup>736</sup> <sup>737</sup> <sup>738</sup> <sup>739</sup> <sup>740</sup> <sup>741</sup> <sup>742</sup> <sup>743</sup> <sup>744</sup> <sup>745</sup> <sup>746</sup> <sup>747</sup> <sup>748</sup> <sup>749</sup> <sup>750</sup> <sup>751</sup> <sup>752</sup> <sup>753</sup> <sup>754</sup> <sup>755</sup> <sup>756</sup> <sup>757</sup> <sup>758</sup> <sup>759</sup> <sup>760</sup> <sup>761</sup> <sup>762</sup> <sup>763</sup> <sup>764</sup> <sup>765</sup> <sup>766</sup> <sup>767</sup> <sup>768</sup> <sup>769</sup> <sup>770</sup> <sup>771</sup> <sup>772</sup> <sup>773</sup> <sup>774</sup> <sup>775</sup> <sup>776</sup> <sup>777</sup> <sup>778</sup> <sup>779</sup> <sup>780</sup> <sup>781</sup> <sup>782</sup> <sup>783</sup> <sup>784</sup> <sup>785</sup> <sup>786</sup> <sup>787</sup> <sup>788</sup> <sup>789</sup> <sup>790</sup> <sup>791</sup> <sup>792</sup> <sup>793</sup> <sup>794</sup> <sup>795</sup> <sup>796</sup> <sup>797</sup> <sup>798</sup> <sup>799</sup> <sup>800</sup> <sup>801</sup> <sup>802</sup> <sup>803</sup> <sup>804</sup> <sup>805</sup> <sup>806</sup> <sup>807</sup> <sup>808</sup> <sup>809</sup> <sup>810</sup> <sup>811</sup> <sup>812</sup> <sup>813</sup> <sup>814</sup> <sup>815</sup> <sup>816</sup> <sup>817</sup> <sup>818</sup> <sup>819</sup> <sup>820</sup> <sup>821</sup> <sup>822</sup> <sup>823</sup> <sup>824</sup> <sup>825</sup> <sup>826</sup> <sup>827</sup> <sup>828</sup> <sup>829</sup> <sup>830</sup> <sup>831</sup> <sup>832</sup> <sup>833</sup> <sup>834</sup> <sup>835</sup> <sup>836</sup> <sup>837</sup> <sup>838</sup> <sup>839</sup> <sup>840</sup> <sup>841</sup> <sup>842</sup> <sup>843</sup> <sup>844</sup> <sup>845</sup> <sup>846</sup> <sup>847</sup> <sup>848</sup> <sup>849</sup> <sup>850</sup> <sup>851</sup> <sup>852</sup> <sup>853</sup> <sup>854</sup> <sup>855</sup> <sup>856</sup> <sup>857</sup> <sup>858</sup> <sup>859</sup> <sup>860</sup> <sup>861</sup> <sup>862</sup> <sup>863</sup> <sup>864</sup> <sup>865</sup> <sup>866</sup> <sup>867</sup> <sup>868</sup> <sup>869</sup> <sup>870</sup> <sup>871</sup> <sup>872</sup> <sup>873</sup> <sup>874</sup> <sup>875</sup> <sup>876</sup> <sup>877</sup> <sup>878</sup> <sup>879</sup> <sup>880</sup> <sup>881</sup> <sup>882</sup> <sup>883</sup> <sup>884</sup> <sup>885</sup> <sup>886</sup> <sup>887</sup> <sup>888</sup> <sup>889</sup> <sup>890</sup> <sup>891</sup> <sup>892</sup> <sup>893</sup> <sup>894</sup> <sup>895</sup> <sup>896</sup> <sup>897</sup> <sup>898</sup> <sup>899</sup> <sup>900</sup> <sup>901</sup> <sup>902</sup> <sup>903</sup> <sup>904</sup> <sup>905</sup> <sup>906</sup> <sup>907</sup> <sup>908</sup> <sup>909</sup> <sup>910</sup> <sup>911</sup> <sup>912</sup> <sup>913</sup> <sup>914</sup> <sup>915</sup> <sup>916</sup> <sup>917</sup> <sup>918</sup> <sup>919</sup> <sup>920</sup> <sup>921</sup> <sup>922</sup> <sup>923</sup> <sup>924</sup> <sup>925</sup> <sup>926</sup> <sup>927</sup> <sup>928</sup> <sup>929</sup> <sup>930</sup> <sup>931</sup> <sup>932</sup> <sup>933</sup> <sup>934</sup> <sup>935</sup> <sup>936</sup> <sup>937</sup> <sup>938</sup> <sup>939</sup> <sup>940</sup> <sup>941</sup> <sup>942</sup> <sup>943</sup> <sup>944</sup> <sup>945</sup> <sup>946</sup> <sup>947</sup> <sup>948</sup> <sup>949</sup> <sup>950</sup> <sup>951</sup> <sup>952</sup> <sup>953</sup> <sup>954</sup> <sup>955</sup> <sup>956</sup> <sup>957</sup> <sup>958</sup> <sup>959</sup> <sup>960</sup> <sup>961</sup> <sup>962</sup> <sup>963</sup> <sup>964</sup> <sup>965</sup> <sup>966</sup> <sup>967</sup> <sup>968</sup> <sup>969</sup> <sup>970</sup> <sup>971</sup> <sup>972</sup> <sup>973</sup> <sup>974</sup> <sup>975</sup> <sup>976</sup> <sup>977</sup> <sup>978</sup> <sup>979</sup> <sup>980</sup> <sup>981</sup> <sup>982</sup> <sup>983</sup> <sup>984</sup> <sup>985</sup> <sup>986</sup> <sup>987</sup> <sup>988</sup> <sup>989</sup> <sup>990</sup> <sup>991</sup> <sup>992</sup> <sup>993</sup> <sup>994</sup> <sup>995</sup> <sup>996</sup> <sup>997</sup> <sup>998</sup> <sup>999</sup> <sup>1000</sup>



<sup>34</sup> υἱδς] ἐκλεκτὸς p<sup>5</sup> N\* 77 218 ℒ (vt.<sup>eff2</sup>) S (vt.) Amb.: ἐκλεκτὸς υἱδς ℒ (vt.<sup>a b</sup>)  
 ☩ (sah.) <sup>41</sup> πρώτων] πρώτος N\* L al.: πρῶτ ℒ (vt.<sup>b e</sup>) S (vt.<sup>s</sup>); om. Aug.  
<sup>42</sup> Ἰωάννου N B\* L 33 ℒ ☩ Eth<sup>codl.</sup> Nonn.: Ἰωᾶ AB<sup>3</sup> ι &c. ω S A Eth<sup>codl.</sup>  
 Epiph. Chr. Cyr.: Ἰωάννα Θ <sup>45</sup> ἐν τῷ νόμῳ om. ℒ (vt.<sup>e</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) Orig. ½

50 υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σὺ βασιλεὺς εἶ τοῦ Ἰσραὴλ. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν  
αὐτῷ, Ὅτι εἰπὸν σοι ὅτι Εἰδὼν σε ὑποκάτω τῆς συκῆς, πιστεύεις; μείζω  
51 τούτων ὄψει. καὶ λέγει αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὄψεσθε τὸν  
οὐρανὸν ἀνεφρότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ κατα-  
βαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

2 Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας  
2 ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ  
3 εἰς τὸν γάμον. καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς  
4 αὐτόν, Οἶνον οὐκ ἔχουσι. καὶ λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύ-  
5 ναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου. λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις, Ὅτι ἂν  
6 λέγῃ ὑμῖν, ποιήσατε. ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαι ἐξ κατὰ τὸν καθαρι-  
7 σμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. λέγει  
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος. καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως  
8 ἄνω. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἀντλήσατε νῦν, καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ.  
9 οἱ δὲ ἤνεγκαν. ὥς δὲ ἐγένεσато ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγενη-  
10 ὕδωρ), φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος, καὶ λέγει αὐτῷ, Πᾶς ἄνθρω-  
πος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησι, καὶ ὅταν μεθυσθῶσι τὸν ἐλάσσων  
11 σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν  
σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἐφανέρωσε τὴν δόξαν  
αὐτοῦ· καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ.

12 Μετὰ τοῦτο κατέβη εἰς Καπερναοὺμ, αὐτός, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ οἱ  
ἀδελφοί, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκεῖ ἔμειναν οὐ πολλὰς ἡμέρας.

13 Καὶ ἐγγὺς ἦν τὸ πάσχα τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ  
14 Ἰησοῦς. καὶ εὗρεν ἐν τῷ ἱερῷ τοὺς πωλοῦντας βόας καὶ πρόβατα καὶ  
15 περιστερὰς, καὶ τοὺς κερματιστὰς καθημένους· καὶ ποιήσας φραγέλλιον  
ἐκ σχοινίων πάντας ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ ἱεροῦ, τὰ τε πρόβατα καὶ τοὺς βόας·  
καὶ τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεε τὰ κέρματα καὶ τὰς τραπέζας ἀνέστρεψε·  
16 καὶ τοῖς τὰς περιστερὰς πωλοῦσιν εἶπεν, Ἀρατε ταῦτα ἐντεῦθεν, μὴ ποιεῖ-

<sup>51</sup> ἀπ' ἑρτι ante ὕψεσθε A Θ I &c. ω J (vt.<sup>eq</sup>) S (vg. hl.) Chr. Aug. : om. N B L  
J E A E<sup>th</sup> Orig. Epiph. Cyr.

2. <sup>2</sup> ἐκλήθη] ἐκλήθη S (vt.) (?) <sup>3</sup> ὑστερήσαντος οἴνου N<sup>a</sup> A B L Θ I &c. ω J  
(vg.) S (vg. hl. pal.) E A E<sup>th</sup> <sup>cod.</sup> Epiph. Chr. Cyr. : οἶνον οὐκ εἶχον, ὅτι συνετε-  
λέσθη ὁ οἶνος τοῦ γάμου· εἶτα N\* J (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>) E<sup>th</sup> <sup>12</sup> ἔμειναν] ἔμεινεν A  
I &c. al. J (vt.<sup>b</sup>) S (pal.) E (sah.<sup>cod.</sup> boh.) A <sup>15</sup> φραγέλλιον] *praem.* ὥς  
(ῶσει) ο162 G L N W X I &c. 22 33 al. *pauc.* J (vt.<sup>non e1</sup> vg.) S (hl.<sup>ms</sup> pal.) Orig. <sup>4</sup>  
Cyr. <sup>3</sup> Nonn.

τε τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου. ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ 17  
αὐτοῦ, ὅτι γεγραμμένον ἐστίν, Ὁ ζῆλος τοῦ οἴκου σου καταφάγεται με.  
ἀπεκρίθησαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον αὐτῷ, Τί σημεῖον δεικνύεις ἡμῖν, 18  
ὅτι ταῦτα ποιεῖς; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Λύσατε τὸν ναὸν 19  
τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Τεσ- 20  
τα καὶ ἐξ ἑτεσιν ὠκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος, καὶ σὺ ἐν τρισὶν ἡμέ-  
ραις ἐγερῶ αὐτόν; ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε περὶ τοῦ ναοῦ τοῦ σώματος αὐτοῦ. 21  
ὅτε οὖν ἠγέρθη ἐκ νεκρῶν, ἐμνήσθησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ὅτι τοῦτο ἔλεγε, 22  
καὶ ἐπίστευσαν τῇ γραφῇ, καὶ τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς.  
Ὡς δὲ ἦν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῷ πάσχᾳ, ἐν τῇ ἑορτῇ, πολλοὶ ἐπί- 23  
στευσαν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ θεωροῦντες αὐτοῦ τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει. αὐτὸς 24  
δὲ ὁ Ἰησοῦς οὐκ ἐπίστευεν αὐτὸν αὐτοῖς διὰ τὸ αὐτὸν γινώσκειν πάντας·  
καὶ ὅτι οὐ χρεῖαν εἶχεν ἵνα τις μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου· αὐτὸς 25  
γὰρ ἐγίνωσκε τί ἦν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἦν δὲ ἄνθρωπος ἐκ τῶν Φαρισαίων, Νικόδημος ὄνομα αὐτῷ, ἄρχων 3  
τῶν Ἰουδαίων· οὗτος ἦλθε πρὸς αὐτὸν νυκτός, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ραββί, 2  
οἶδαμεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐλήλυθας διδάσκαλος· οὐδεὶς γὰρ ταῦτα τὰ σημεῖα  
δύναται ποιεῖν ἢ σὺ ποιεῖς, ἐὰν μὴ ἡ ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ. ἀπεκρίθη ὁ 3  
Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἄνω-  
θεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ 4  
Νικόδημος, Πῶς δύναται ἄνθρωπος γεννηθῆναι γέρων ὢν; μὴ δύναται  
εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς αὐτοῦ δευτέρον εἰσελθεῖν καὶ γεννηθῆναι;  
ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, ἐὰν μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος 5  
καὶ Πνεύματος, οὐ δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. τὸ 6  
γεγεννημένον ἐκ τῆς σαρκὸς σὰρξ ἐστὶ, καὶ τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ  
Πνεύματος πνεῦμά ἐστι. μὴ θαυμάσης ὅτι εἶπόν σοι, Δεῖ ὑμᾶς 7

<sup>17</sup> καταφάγεται 0162 N A B L Θ 28 157 ω ℣ (sah., boh.<sup>cod.</sup>) A Orig. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Cyr. (= LXX<sup>cod. opt.</sup>): κατέφαγεν (13) &c. B S (vt.<sup>s</sup> vg.) C (boh.) Eus. Epiph.  
<sup>20</sup> οὖν om. S (vt.<sup>s</sup> vg.) C (sah.<sup>cod.</sup> boh.) A Clem.

3. <sup>3</sup> γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ B (vt.) C (sah.) <sup>4</sup> γεννηθῆναι pr.] ἀναγεννηθῆναι  
B (vt.<sup>a</sup> e) C (sah.) γεννηθῆναι alt.] ἀναγεννηθῆναι B (vt.) S (vt.<sup>s</sup>) C (sah.)  
<sup>5</sup> γεννηθῇ] ἀναγεννηθῇ B Iustin. Iren. Eus. Clem.-Hom. Chr. Tert. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Cyr. <sup>1</sup>/<sub>4</sub>  
Aug. persae. al. ὕδ. καὶ πνεύμ.] πνεύμ. καὶ ὕδ. S (vt.<sup>s</sup>) εἰσελθεῖν eis]  
ἰδεῖν N\* M C (boh.<sup>cod.</sup>) τοῦ θεοῦ] τῶν οὐρανῶν N\* 472 al. pauc. B (vt.<sup>e</sup> m) Iustin.  
Docetae Eus. Clem.-Hom. Tert. Orig.<sup>lat.</sup> <sup>6</sup> σὰρξ ἐστίν] add. ὅτι ἐκ τῆς σαρκὸς  
ἐγεννήθη 161\* B (vt.<sup>a</sup> b e al. vg.<sup>cod.</sup>) S (vt.<sup>e</sup>) Tert. Amb. add. post πνεῦμά ἐστιν,  
quia (quoniam) deus spiritus est B vt.<sup>e</sup> f2 m al. vg.<sup>cod.</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) Hil. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Amb. al.: add.  
quia deus spiritus est et ex (de, deo) natus est 161 partim B (vt.<sup>a</sup> vg.<sup>cod.</sup>) S  
(vt.<sup>e</sup>) Tert. Conc.-Carthag.



Ἰουδαίου περὶ καθαρισμοῦ. καὶ ἦλθον πρὸς τὸν Ἰωάννην καὶ εἶπον 26  
 αὐτῷ, Ῥαββί, ὃς ἦν μετὰ σου πέραν τοῦ Ἰορδάνου, ᾧ σὺ μεμαρτύρηκας,  
 ἴδε, οὗτος βαπτίζει, καὶ πάντες ἔρχονται πρὸς αὐτόν. ἀπεκρίθη Ἰωάννης 27  
 καὶ εἶπεν, Οὐ δύναται ἄνθρωπος λαμβάνειν οὐδέν, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένον  
 αὐτῷ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. αὐτοὶ ὑμεῖς μοι μαρτυρεῖτε ὅτι εἶπον, Οὐκ εἰμὶ 28  
 ἐγὼ ὁ Χριστός, ἀλλ' ὅτι Ἀπεσταλμένος εἰμὶ ἔμπροσθεν ἐκείνου. ὁ ἔχων  
 τὴν νύμφην νυμφίος ἐστίν· ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἐστηκὼς καὶ 29  
 ἀκούων αὐτοῦ, χαρὰ χαίρει διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου· αὕτη οὖν ἡ χαρὰ  
 ἣ ἐμὴ πεπλήρωται. ἐκείνον δεῖ αὐξάνειν, ἐμὲ δὲ ἐλαττοῦσθαι. 30

Ὁ ἄνωθεν ἐρχόμενος ἐπάνω πάντων ἐστίν· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς ἐκ τῆς 31  
 γῆς ἐστι, καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ· <sup>α</sup> ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ἐπάνω πάν-  
 των ἐστίν. ὁ ἑώρακε καὶ ἤκουσε, τοῦτο μαρτυρεῖ· καὶ τὴν μαρτυρίαν 32  
 αὐτοῦ οὐδεὶς λαμβάνει. ὁ λαβὼν αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν ἐσφράγισεν ὅτι 33  
 ὁ Θεὸς ἀληθὴς ἐστίν. ὃν γὰρ ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τὰ ρήματα τοῦ Θεοῦ 34  
 λαλεῖ· οὐ γὰρ ἐκ μέτρου δίδωσι τὸ Πνεῦμα. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱόν, 35  
 καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς τὸν υἱὸν ἔχει ζωὴν 36  
 αἰώνιον· ὁ δὲ ἀπειθῶν τῷ υἱῷ οὐκ ὄψεται ζωὴν, ἀλλ' ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ  
 μένει ἐπ' αὐτόν.

Ὡς οὖν ἔγνω ὁ Κύριος, ὅτι ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι ὅτι Ἰησοῦς πλείονας 4  
 μαθητὰς ποιεῖ καὶ βαπτίζει ἢ Ἰωάννης (καίτοιγε Ἰησοῦς αὐτὸς οὐκ 2  
 ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ), ἀφήκε τὴν Ἰουδαίαν, καὶ ἀπῆλθε 3  
 πάλιν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. ἔδει δὲ αὐτὸν διέρχεσθαι διὰ τῆς Σαμαρείας. 4  
 ἔρχεται οὖν εἰς πόλιν τῆς Σαμαρείας, λεγομένην Συχάρ, πλησίον τοῦ 5  
 χωρίου ὃ ἔδωκεν Ἰακώβ Ἰωσήφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ· ἦν δὲ ἐκεῖ πηγὴ τοῦ 6  
 Ἰακώβ. ὁ οὖν Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκαθέζετο οὕτως

<sup>α</sup> ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὃ ἑώρακε καὶ ἤκουσε μαρτυρεῖ·

<sup>25</sup> Ἰουδαίου **N<sup>o</sup> A B L N** 086 28 **ω S** (vt.<sup>s</sup> (?) vg. hl.) **Ⲯ** (sah.<sup>cod.</sup>) Chr. Nonn.  
 Cyr. (?) : Ἰουδαίων **N<sup>o</sup> Ⓢ I** &c. 13 &c. *al. pauc.* **Ⲯ** (vt.<sup>o</sup> s.?) **Ⲯ** Orig. <sup>31, 32</sup> ἐπάνω  
 πάντων ἐστίν **N<sup>o</sup> A B L** 083 086 **Δ Θ ω Ξ** (vg.) **S** (vg. hl. pal.) **Ⲯ Ⲯ Ⲯ Ⲯ** Orig.  
 Chr. Cyr. : *om.* (*ita ut coniungantur ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐρχόμενος ὃ ἑώρακεν καὶ ἤκουσεν*  
*μαρτυρεῖ, omisso etiam τοῦτο*) **N<sup>o</sup> D I** &c. 22 565 **Ⲯ** (vt.) **S** (vt.) **A** Orig. Eus.  
 Nonn. Tert. Hil. Ambst. <sup>34</sup> δίδωσιν *sine additam.* **N B C<sup>o</sup> L** 083 I &c. 33 **Ⲯ**  
 (vt.<sup>b</sup> f) Diat. Cyr. Nonn. : *add. ὁ θεὸς* **A C<sup>2</sup> D** 086 **Θ ω Ξ** (vt.<sup>a</sup> *al.* vg.) **S** (vg. hl.)  
**Ⲯ A Ⲯ Ⲯ** Orig. Did. Chr. : *add. ὁ πατὴρ [αὐτῷ]* **S** (vt.<sup>o</sup>) Diat. : *add. θεὸς ὁ πατὴρ*  
**S** (vt.<sup>s</sup>)

4. <sup>1</sup> κύριος **A B ω Ξ** (vt.<sup>f</sup> q) **S** (vt.<sup>s</sup>) **Ⲯ** (sah.) : Ἰησοῦς **N D Θ I** &c. *al.* **Ⲯ S** (vt.<sup>c</sup>  
 vg. hl.) **Ⲯ** (boh.) **A** Ἰησοῦς *om.* **A al. pauc.** **S** (vt. vg.) **Ⲯ** (boh.<sup>cod.</sup>) ἢ *om.*  
**A B<sup>\*</sup> L Γ al. pauc.** Orig. Epiph.



7 ἐπὶ τῇ πηγῇ. ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. ἔρχεται γυνὴ ἐκ τῆς Σαμαρείας ἀντλή-  
 8σαι ὕδωρ. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Δός μοι πιεῖν. οἱ γὰρ μαθηταὶ αὐτοῦ  
 9 ἀπεληλύθεισαν εἰς τὴν πόλιν, ἵνα τροφὰς ἀγοράσωσι. λέγει οὖν αὐτῷ  
 ἡ γυνὴ ἡ Σαμαρεῖτις, Πῶς σὺ Ἰουδαῖος ὢν παρ' ἐμοῦ πιεῖν αἰτεῖς, οὕσης  
 10 ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῇ, Εἰ ᾔδεις τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίς  
 ἐστὶν ὁ λέγων σοι, Δός μοι πιεῖν, σὺ ἂν ᾔτησας αὐτόν, καὶ ἔδωκεν ἅν  
 11 σοι ὕδωρ ζῶν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, Κύριε, οὔτε ἀντλημα ἔχεις, καὶ τὸ  
 12 φρέαρ ἐστὶ βαθύ· πόθεν οὖν ἔχεις τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν; μὴ σὺ μέζων εἶ τοῦ  
 πατρὸς ἡμῶν Ἰακώβ, ὃς ἔδωκεν ἡμῖν τὸ φρέαρ, καὶ αὐτὸς ἐξ αὐτοῦ ἔπιε,  
 13 καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ τὰ θρέμματα αὐτοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν  
 14 αὐτῇ, Πὰς ὁ πίνων ἐκ τοῦ ὕδατος τούτου διψήσει πάλιν· ὃς δ' ἂν πίῃ ἐκ  
 τοῦ ὕδατος οὗ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, οὐ μὴ διψήσει εἰς τὸν αἰῶνα· ἀλλὰ τὸ  
 15 ὕδωρ, ὃ ἐγὼ δώσω αὐτῷ, γενήσεται ἐν αὐτῷ πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς  
 16 ζῶνιν αἰῶνιον. λέγει πρὸς αὐτόν ἡ γυνὴ, Κύριε, δός μοι τοῦτο τὸ ὕδωρ,  
 17 ἵνα μὴ διψῶ, μηδὲ διέρχωμαι ἐνθάδε ἀντλεῖν. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,  
 18 Ὕπαγε, φώνησον τὸν ἄνδρα σου, καὶ ἔλθε ἐνθάδε. ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ καὶ  
 εἶπεν αὐτῷ, Οὐκ ἔχω ἄνδρα. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Καλῶς εἶπας ὅτι  
 19 ἄνθρω· τοῦτο ἀληθὲς εἶρηκας. λέγει αὐτῷ ἡ γυνὴ, Κύριε, θεωρῶ ὅτι προ-  
 20 φήτης εἶ σύ. οἱ πατέρες ἡμῶν ἐν τούτῳ τῷ ὅρει προσεκύνησαν· καὶ  
 ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν.  
 21 λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Πίστευέ μοι, γύναι, ὅτι ἔρχεται ὥρα, ὅτε οὔτε  
 22 ἐν τῷ ὅρει τούτῳ οὔτε ἐν Ἱεροσολύμοις προσκυνήσετε τῷ πατρί. ὑμεῖς  
 προσκυνεῖτε ὃ οὐκ οἴδατε· ἡμεῖς προσκυνοῦμεν ὃ οἴδαμεν· ὅτι ἡ σωτηρία  
 23 ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐστίν. ἀλλ' ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστίν, ὅτε οἱ ἀληθι-  
 νοὶ προσκυνηταὶ προσκυνήσουσι τῷ πατρί ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ·  
 24 καὶ γὰρ ὁ πατὴρ τοιούτους ζητεῖ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν. πνεῦμα ὁ  
 Θεός· καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτόν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσ-

<sup>h</sup> *ομι. οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρεῖταις.*

<sup>9</sup> οὔσης γυναικὸς Σαμαρεῖτιδος *ομι.* (vt.<sup>s</sup>) **A** οὐ γὰρ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι  
 Σαμαρεῖταις **N<sup>a</sup> ABC LN 083 086 Θ I &c.** **ω** **℣** (vt.<sup>ff2 al.</sup> vg.) **Σ** (vt. vg. hl.) **Ⓔ al.**  
 Orig. **Ⲛ** Chr. Cyr. Nonn.: *ομι.* **N\* D** **℣** (vt.<sup>a b c</sup>) <sup>23, 24</sup> καὶ γὰρ . . . προσκ.  
 αὐτόν (23) *ομι.* **I &c.** 22 τοὺς προσκ. . . θεὸς καὶ (24) *ομι.* **G 69 131 229** **℣**  
 (vg. cod.\*.) (**Σ** (vt.<sup>s</sup>)) προσκ. αὐτόν (23)] *add.* ἐν πνεύματι **W 124\*** **℣** (vt.<sup>a b</sup>  
 vg. cod.) δεῖ προσκ.] προσκ. δεῖ **N\* D** **℣** (vt.<sup>a</sup>) (**Σ** (vt.<sup>c</sup>)) *patr. Lat.*: δεῖ **℣** (vt.<sup>c</sup>):  
*ομι.* **131** **℣** (vt.<sup>s</sup>) **Σ** (vt.<sup>c</sup>)

κυνεῖν. λέγει αὐτῷ ἡ γυνή, Οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται (ὁ λεγόμενος 25  
Χριστός)· ὅταν ἔλθῃ ἐκεῖνος, ἀναγγελεῖ ἡμῖν πάντα. λέγει αὐτῇ ὁ 26  
Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι, ὁ λαλῶν σοι.

Καὶ ἐπὶ τούτῳ ἦλθον οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· καὶ ἐθαύμαζον ὅτι μετὰ γυναι- 27  
κὸς ἐλάλει· οὐδεὶς μέντοι εἶπε, Τί ζητεῖς; ἢ Τί λαλεῖς μετ' αὐτῆς; ἀφ- 28  
ἦκεν οὖν τὴν ὑδρίαν αὐτῆς ἡ γυνή, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν πόλιν, καὶ λέγει  
τοῖς ἀνθρώποις, Δεῦτε, ἴδετε ἄνθρωπον, ὃς εἶπέ μοι πάντα ἃ ἐποίησα· 29  
μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἤρχοντο πρὸς 30  
αὐτόν. ἐν τῷ μεταξύ ἡρώτων αὐτόν οἱ μαθηταὶ λέγοντες, Ῥαββί, φάγε. 31  
ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ βρῶσιν ἔχω φαγεῖν, ἣν ὑμεῖς οὐκ οἴδατε. ἔλε- 32  
γον οὖν οἱ μαθηταὶ πρὸς ἀλλήλους, Μήτις ἤνεγκεν αὐτῷ φαγεῖν; λέγει 33  
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐμὸν βρῶμά ἐστιν ἵνα ποιήσω τὸ θέλημα τοῦ πέμ-  
ψαντός με, καὶ τελειώσω αὐτοῦ τὸ ἔργον. οὐχ ὑμεῖς λέγετε ὅτι Ἔτι 35  
τετράμηνός ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται; ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἐπάρατε τοὺς  
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς ἱθερι-  
σμὸν ἤδη. ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώ- 36  
νιον· ἵνα ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων. ἐν γὰρ τούτῳ ὁ λόγος 37  
ἐστὶν ἀληθινὸς ὅτι Ἄλλος ἐστὶν ὁ σπείρων, καὶ ἄλλος ὁ θερίζων. ἐγὼ 38  
ἀπέστειλα ὑμᾶς θερίζειν ὃ οὐχ ὑμεῖς κεκοπιάκατε· ἄλλοι κεκοπιάκασι,  
καὶ ὑμεῖς εἰς τὸν κόπον αὐτῶν εἰσεληλύθατε.

Ἐκ δὲ τῆς πόλεως ἐκείνης πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν τῶν Σαμα- 39  
ρειτῶν διὰ τὸν λόγον τῆς γυναικός, μαρτυρούσης ὅτι Εἶπέ μοι πάντα  
ἃ ἐποίησα. ὥς οὖν ἦλθον πρὸς αὐτόν οἱ Σαμαρεῖται, ἡρώτων αὐτόν 40  
μεῖναι παρ' αὐτοῖς· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ δύο ἡμέρας. καὶ πολλῶ πλείους 41  
ἐπίστευσαν διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ, τῇ τε γυναικὶ ἔλεγον ὅτι Οὐκέτι διὰ 42  
τὴν σὴν λαλιὰν πιστευόμεν· αὐτοὶ γὰρ ἀκηκόαμεν, καὶ οἶδαμεν ὅτι  
οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου.

Μετὰ δὲ τὰς δύο ἡμέρας ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν. αὐτὸς 43  
γὰρ ὁ Ἰησοῦς ἐμαρτύρησεν, ὅτι προφῆτης ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τιμὴν οὐκ 44

<sup>ι</sup> θερισμόν. ἤδη ὁ θερίζων

<sup>25</sup> οἶδα] οἶδαμεν L N 13 &c. 33 al. pauc. S (hl.<sup>ms</sup>) C<sup>cod.</sup> E<sup>th</sup> Cyr. οἶδα ὅτι] Lo! S (vt.<sup>s</sup>) Diat. ὁ λεγόμενος Χριστός om. S (vt. vg.) Diat. ἀναγγελεῖ ἡμῖν] will give [us] S (vt.<sup>s</sup>) Diat. <sup>35</sup> θερισμόν ἤδη.] potest distinguī ita : θερισμόν. ἤδη cum N<sup>o</sup> A C\* D L Ψ 33 al. I (vt.<sup>b</sup> e al.) S (vt.) Act.-Thom. Eus. 1/2 Cyr. <sup>42</sup> κόσμου] add. ὁ Χριστός A C<sup>3</sup> D L N Θ 1 &c. ω I (vt.<sup>e</sup> al.) S (vg. hl. pal.<sup>corr.</sup>) (C<sup>bo</sup> (boh.<sup>cod.</sup>)) Chr. Cyr. : om. N B C\* o83 al. pauc. I (vt.<sup>a</sup> b al. vg.) S (vt.<sup>e</sup> pal.\* C<sup>A</sup> C<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup>, Heracl. ap. Orig., Orig. Eus. al.

45 ἔχει. ὅτε οὖν ἦλθεν εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἐδέξαντο αὐτὸν οἱ Γαλιλαῖοι,  
πάντα ἑωρακότες ὅσα ἐποίησεν ἐν Ἱεροσολύμοις ἐν τῇ ἑορτῇ· καὶ αὐτοὶ  
γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν.

46 Ἦλθεν οὖν πάλιν εἰς τὴν Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας ὅπου ἐποίησε τὸ ὕδωρ  
47 οἴνου. καὶ ἦν τις βασιλικός, οὗ ὁ υἱὸς ἡσθένει ἐν Καπερναούμ. οὗτος,  
ἀκούσας ὅτι Ἰησοῦς ἦκει ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ἀπῆλθε  
πρὸς αὐτόν, καὶ ἠρώτα ἵνα καταβῇ καὶ ἰάσῃται αὐτοῦ τὸν υἱόν· ἡμελλε  
48 γὰρ ἀποθνήσκειν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς αὐτόν, Ἐὰν μὴ σημεῖα  
49 καὶ τέρατα ἴδῃτε, οὐ μὴ πιστεύσητε. λέγει πρὸς αὐτόν ὁ βασιλικός,  
50 Κύριε, κατάβηθι πρὶν ἀποθανεῖν τὸ παιδίον μου. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς,  
Πορεύου· ὁ υἱός σου ζῇ. ἐπίστευσεν ὁ ἄνθρωπος τῷ λόγῳ ᾧ εἶπεν  
51 αὐτῷ Ἰησοῦς, καὶ ἐπορεύετο. ἤδη δὲ αὐτοῦ καταβαίνοντος οἱ δούλοι  
52 αὐτοῦ ὑπῆντησαν αὐτῷ λέγοντες, ὅτι ὁ παῖς αὐτοῦ ζῇ. ἐπύθετο οὖν  
παρ' αὐτῶν τὴν ὥραν ἐν ᾗ κομψότερον ἔσχε. εἶπον οὖν αὐτῷ ὅτι Χθὲς  
53 ὥραν ἐβδόμην ἀφήκεν αὐτὸν ὁ πυρετός. ἔγνω οὖν ὁ πατήρ, ὅτι ἐκείνη  
τῇ ὥρᾳ, ἐν ᾗ εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ υἱός σου ζῇ· καὶ ἐπίστευσεν  
54 αὐτὸς καὶ ἡ οἰκία αὐτοῦ ὅλη. τοῦτο πάλιν δεύτερον σημεῖον ἐποίησεν  
ὁ Ἰησοῦς, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Γαλιλαίαν.

5 Μετὰ ταῦτα ἦν ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς  
Ἱεροσόλυμα.

2 Ἔστι δὲ ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ, ἣ  
3 ἐπιλεγομένη Ἑβραϊστὶ Ὡθησεδά, πέντε στοᾶς ἔχουσα. ἐν ταύταις  
5 κατέκειτο πληῆθος τῶν ἀσθενούντων, τυφλῶν, χωλῶν, ξηρῶν<sup>m</sup>. ἦν δέ

<sup>k</sup> add. ἡ <sup>l</sup> Βηθσαιδὰ or Βηθζαθά <sup>m</sup> add. ἐκδεχομένων τὴν τοῦ ὕδατος  
κίνησιν· ἄγγελος γὰρ Κυρίου κατὰ καιρὸν κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ, καὶ ἐτάρασσε  
τὸ ὕδωρ· ὁ οὖν πρῶτος ἐμβὰς μετὰ τὴν ταραχὴν τοῦ ὕδατος ὑγιὴς ἐγίνετο, ᾧ δῆποτε  
κατείχετο νοσήματι. (uer. 4)

46, 49 βασιλικός] βασιλίκος D ƿ (vt.<sup>a</sup> ff<sup>2</sup>) Ɔ (boh.<sup>cod.</sup>)

5. 1 ἑορτῇ (sine artic.) ABD N ⑥ al. plur. Ɔ (vt.<sup>o</sup>) Chr. Epiph.: ἡ ἑορτὴ N C L  
Δ Ψ 1 &c. 33 al. plur. Ɔ Orig. Cyr.: add. τῶν ἀζύμων Λ <sup>2</sup> ἐπὶ (ἐν ⑥) τῇ  
προβατικῇ κολυμβήθρᾳ] προβατικὴ κολυμβήθρα N\* al. rauc. ƿ (vt.<sup>o</sup>) Ɔth Eus.  
(Epiph.) Theod.-Mops.: κολυμβήθρα Ɔ (vt.<sup>o</sup> vg.) Βηθεσδὰ AC (N) ⑥ 1 &c. ω ƿ  
(vt.<sup>q</sup>) Ɔ (vt.<sup>o</sup> vg. hl.<sup>ms</sup> pal.) A Did. Chrys. Cyr.: Βηθζαθά (uel Βηζαθά) N L 33  
ƿ (vt.<sup>o</sup>) Eus. (cf. D βελλεθα, ƿ (vt.<sup>a</sup>) belzatha, ƿ (vt.<sup>b</sup> ff<sup>1</sup> ff<sup>2</sup>) betzet[h]a): Βηθσαιδὰ  
B W (cf. Ψ) ƿ (vg.) Ɔ (hl.) Ɔ (Ɔth) Tert. <sup>3</sup> ξηρῶν] add. παραλυτικῶν D ƿ  
(vt.<sup>a</sup> b al.) ἐκδεχομένων (-οι) τὴν τοῦ ὕδατος κίνησιν A<sup>2</sup> C<sup>3</sup> D W ⑥ 1 &c. ω ƿ Ɔ  
(vg. hl. pal.) Ɔ (boh.) A Ɔth Diat. Chr.: om. N A\* B C\* L 18 157 314 ƿ (vt.<sup>o</sup>) Ɔ  
(vt.<sup>o</sup> (s)) Ɔ (sah.) <sup>4</sup> ἄγγελος γὰρ . . . κατείχετο νοσήματι AC<sup>3</sup> L ⑥ 1 &c. ω  
(asteriscis aut obelis signant S Δ Π al.) ƿ (vt.) Ɔ (vg. pal.) Ɔ (boh.<sup>cod.</sup>) al. Diat.  
Chr. Tert. al.: om. N B C\* D W 33 157 314 ƿ (vt.<sup>ff</sup> vg.) Ɔ (vt.<sup>o</sup> (s)) Ɔ A Nonn.  
γὰρ] add. κυρίου A L Δ al. ƿ (vt.<sup>a</sup> o): om. rell.

τις ἄνθρωπος ἐκεῖ τριακονταοκτὼ ἔτη ἔχων ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτοῦ. τοῦ- 6  
τον ἰδὼν ὁ Ἰησοῦς κατακείμενον, καὶ γνοὺς ὅτι πολλὴν ἤδη χρόνον ἔχει,  
λέγει αὐτῷ, Θέλεις ὑγιὲς γενέσθαι; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀσθενῶν, Κύριε, 7  
ἄνθρωπον οὐκ ἔχω, ἵνα ὅταν ταραχθῇ τὸ ὕδωρ, βάλλῃ με εἰς τὴν κολυμ-  
βήθραν· ἐν ᾧ δὲ ἔρχομαι ἐγώ, ἄλλος πρὸ ἐμοῦ καταβαίνει. λέγει αὐτῷ 8  
ὁ Ἰησοῦς, Ἐγείραι, ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. καὶ εὐθέως 9  
ἐγένετο ὑγιὲς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἦρε τὸν κράββατον αὐτοῦ, καὶ περιεπάτει.

Ἦν δὲ σάββατον ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ 10  
τεθεραπευμένῳ, Σάββατόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔξεστί σοι ἄραι τὸν κράβ-  
βατον. ὃς δὲ ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Ὁ ποιήσας με ὑγιῆ, ἐκείνός μοι εἶπεν, 11  
Ἄρον τὸν κράββατόν σου, καὶ περιπάτει. ἠρώτησαν αὐτόν, Τίς ἐστιν 12  
ὁ ἄνθρωπος ὁ εἰπών σοι, Ἄρον, καὶ περιπάτει; ὁ δὲ λαθεὶς οὐκ ᾔδει 13  
τίς ἐστιν· ὁ γὰρ Ἰησοῦς ἐξένευσεν ὄχλου ὄντος ἐν τῷ τόπῳ. μετὰ 14  
ταῦτα εὐρίσκει αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἴδε, ὑγιὲς  
γέγονας· μηκέτι ἁμάρτανε, ἵνα μὴ χεῖρόν σοι τι γένηται. ἀπῆλθεν ὁ 15  
ἄνθρωπος, καὶ ἀνήγγειλε τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι Ἰησοῦς ἐστιν ὁ ποιήσας  
αὐτὸν ὑγιῆ. καὶ διὰ τοῦτο ἐδίωκον οἱ Ἰουδαῖοι τὸν Ἰησοῦν, ὅτι ταῦτα 16  
ἐποίει ἐν σαββάτῳ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, Ὁ πατήρ μου 17  
ἕως ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι. διὰ τοῦτο οὖν μᾶλλον ἐζήτουν 18  
αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι, ὅτι οὐ μόνον ἔλνε τὸ σάββατον, ἀλλὰ  
καὶ πατέρα ἴδιον ἔλεγε τὸν Θεόν, ἴσον ἑαυτὸν ποιῶν τῷ Θεῷ.

Ἀπεκρίνατο οὖν ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, 19

Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ δύναται ὁ υἱὸς ποιεῖν ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδέν,  
ἐὰν μὴ τι βλέπῃ τὸν πατέρα ποιοῦντα· ἃ γὰρ ἂν ἐκεῖνος ποιῇ, ταῦτα  
καὶ ὁ υἱὸς ὁμοίως ποιεῖ. ὁ γὰρ πατὴρ φιλεῖ τὸν υἱόν, καὶ πάντα δείκνυ- 20  
σιν αὐτῷ ἃ αὐτὸς ποιεῖ· καὶ μείζονα τούτων δείξει αὐτῷ ἔργα, ἵνα ὑμεῖς  
θαυμάζητε. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἐγείρει τοὺς νεκροὺς καὶ ζωοποιεῖ, οὕτω 21  
καὶ ὁ υἱὸς οὓς θέλει ζωοποιεῖ. οὐδὲ γὰρ ὁ πατὴρ κρίνει οὐδένα, ἀλλὰ 22  
τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ, ἵνα πάντες τιμῶσι τὸν υἱόν, καθὼς  
τιμῶσι τὸν πατέρα. ὁ μὴ τιμῶν τὸν υἱὸν οὐ τιμᾷ τὸν πατέρα τὸν πέμ- 23  
ψαντα αὐτόν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου ἀκούων καὶ 24  
πιστεύων τῷ πέμψαντί με ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται,  
ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, 25  
ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ νῦν ἐστιν, ὅτε οἱ νεκροὶ ἀκούσονται τῆς φωνῆς τοῦ  
υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀκούσαντες ζήσονται. ὥσπερ γὰρ ὁ πατὴρ ἔχει 26

27 ζῶν ἐν ἑαυτῷ, οὕτως καὶ τῷ νῷ ἔδωκε ζῶν ἔχειν ἐν ἑαυτῷ· καὶ ἔξουν-  
 28 σίαν ἔδωκεν αὐτῷ κρίσιν ποιεῖν, ὅτι υἱὸς ἀνθρώπου ἐστί. μὴ θαυμά-  
 29 τῆς φωνῆς αὐτοῦ, καὶ ἐκπορεύονται, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνά-  
 στασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως.  
 30 Οὐ δύναμαι ἐγὼ ποιεῖν ἅπ' ἑμαυτοῦ οὐδέν· καθὼς ἀκούω, κρίνω·  
 καὶ ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ δικαία ἐστίν, ὅτι οὐ ζητῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν ἀλλὰ  
 31 τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με. ἔὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἡ μαρ-  
 32 τυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἄλλος ἐστὶν ὁ μαρτυρῶν περὶ ἐμοῦ, καὶ  
 33 οἶδα ὅτι ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία ἣν μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ὑμεῖς ἀπε-  
 34 στάλκατε πρὸς Ἰωάννην, καὶ μεμαρτύρηκε τῇ ἀληθείᾳ. ἐγὼ δὲ οὐ παρὰ  
 ἀνθρώπου τὴν μαρτυρίαν λαμβάνω, ἀλλὰ ταῦτα λέγω ἵνα ὑμεῖς σωθῆτε.  
 35 ἐκεῖνος ἦν ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φαίνων· ὑμεῖς δὲ ἠθελήσατε ἀγαλ-  
 36 λιασθῆναι πρὸς ὥραν ἐν τῷ φωτὶ αὐτοῦ. ἐγὼ δὲ ἔχω τὴν μαρτυρίαν  
 μείζω τοῦ Ἰωάννου· τὰ γὰρ ἔργα ἃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ ἵνα τελειώσω  
 αὐτά, αὐτὰ τὰ ἔργα ἃ ποιῶ, μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὅτι ὁ πατήρ με ἀπέ-  
 37 σταλκε. καὶ ὁ πέμψας με πατήρ, ἐκεῖνος μεμαρτύρηκε περὶ ἐμοῦ. οὔτε  
 38 φωνὴν αὐτοῦ πώποτε ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἐωράκατε. καὶ τὸν  
 λόγον αὐτοῦ οὐκ ἔχετε ἐν ὑμῖν μένοντα, ὅτι ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος  
 39 τούτῳ ὑμεῖς οὐ πιστεύετε. ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς, ὅτι ὑμεῖς δοκεῖτε ἐν  
 αὐταῖς ζῶν αἰώνιον ἔχειν· καὶ ἐκεῖναί εἰσιν αἱ μαρτυροῦσαι περὶ ἐμοῦ·  
 40 καὶ οὐ θέλετε ἐλθεῖν πρὸς με, ἵνα ζῶν ἔχητε. δόξαν παρὰ ἀνθρώπων  
 41 οὐ λαμβάνω. ἀλλ' ἔγνωκα ὑμᾶς, ὅτι τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔχετε  
 42 ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ ἐλήλυθα ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρός μου, καὶ οὐ λαμ-  
 βάνετε με· ἔὰν ἄλλος ἔλθῃ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ ἰδίῳ, ἐκείνον λήψεσθε.  
 44 πῶς δύνασθε ὑμεῖς πιστεῦσαι, δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες, καὶ  
 45 τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ μόνου <sup>η</sup> Θεοῦ οὐ ζητεῖτε; μὴ δοκεῖτε ὅτι ἐγὼ  
 κατηγορήσω ὑμῶν πρὸς τὸν πατέρα· ἔστιν ὁ κατηγορῶν ὑμῶν, Μωσῆς,  
 46 εἰς ὃν ὑμεῖς ἠλπίκατε. εἰ γὰρ ἐπιστεύετε Μωσῇ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοί·  
 47 περὶ γὰρ ἐμοῦ ἐκεῖνος ἔγραψεν. εἰ δὲ τοῖς ἐκείνον γράμμασιν οὐ πι-  
 στεύετε, πῶς τοῖς ἐμοῖς ῥήμασι πιστεύσετε;

<sup>η</sup> om. Θεοῦ

27, 28 ὅτι . . . ἐστιν] coniungunt cum sequentibus ℣ (vg.) ℣ Chr. <sup>44</sup> ἀλλήλων] ἀνθρώπων Δ 559 al. Orig. Eus. Did. Hil. Ephr. θεοῦ om. B W ℣ (vt.<sup>a b</sup>) C ℣ Orig. Eus. Did.



Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας **6**  
 τῆς Τιβεριάδος. ἠκολούθει δὲ αὐτῷ ὄχλος πολὺς, ὅτι ἐθεώρουν τὰ **2**  
 σημεῖα ἃ ἐποίει ἐπὶ τῶν ἀσθενούντων. ἀνῆλθε δὲ εἰς τὸ ὄρος ὁ **3**  
 Ἰησοῦς, καὶ ἐκεῖ ἐκάθητο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ **4**  
 πάσχα, ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων. ἐπάρας οὖν ὁ Ἰησοῦς τοὺς ὀφθαλμούς, **5**  
 καὶ θεασάμενος ὅτι πολὺς ὄχλος ἔρχεται πρὸς αὐτόν, λέγει πρὸς τὸν  
 Φίλιππον, Πόθεν ἀγοράσωμεν ἄρτους, ἵνα φάγωσιν οὗτοι; τοῦτο δὲ **6**  
 ἔλεγε πειράζων αὐτόν· αὐτὸς γὰρ ᾔδει τί ἐμελλε ποιεῖν. ἀπεκρίθη **7**  
 αὐτῷ Φίλιππος, Διακοσίων δηναρίων ἄρτοι οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς, ἵνα  
 ἕκαστος βραχύ τι λάβῃ. λέγει αὐτῷ εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, **8**  
 Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου, Ἔστι παιδάριον ὧδε, ὃ ἔχει **9**  
 πέντε ἄρτους κριθίνους καὶ δύο ὀψάρια· ἀλλὰ ταῦτα τί ἐστὶν εἰς  
 τοσούτους; εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Ποιήσατε τοὺς ἀνθρώπους ἀναπεσεῖν. ἦν **10**  
 δὲ χόρτος πολὺς ἐν τῷ τόπῳ. ἀνέπεσον οὖν οἱ ἄνδρες τὸν ἀριθμὸν  
 ὡς πεντακισχίλιοι. ἔλαβεν οὖν τοὺς ἄρτους ὁ Ἰησοῦς, καὶ εὐχαρι- **11**  
 στήσας διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις· ὁμοίως καὶ ἐκ τῶν ὀψαρίων ὅσον  
 ᾔθελον. ὡς δὲ ἐνεπλήσθησαν, λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, **12**  
 Συναγάγετε τὰ περισσεύσαντα κλάσματα, ἵνα μὴ τι ἀπόληται. συνήγαγον οὖν, **13**  
 καὶ ἐγένισαν δώδεκα κοφίνους κλασμάτων ἐκ τῶν πέντε ἄρτων τῶν  
 κριθίνων, ἃ ἐπερίσσευσεν τοῖς βεβρωκόσιν. οἱ οὖν ἄνθρωποι, ἰδόντες **14**  
 ὁ ἐποίησε σημεῖον, ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης ὁ  
 ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον.

Ἰησοῦς οὖν γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι καὶ ἀρπάξειν αὐτόν, **15**  
 ἵνα ποιήσωσιν αὐτὸν βασιλέα, ἀνεχώρησε πάλιν εἰς τὸ ὄρος αὐτὸς  
 μόνος.

Ὡς δὲ ὀψία ἐγένετο, κατέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἐπὶ τὴν θάλασσαν, **16**  
 καὶ ἐμβάντες εἰς πλοῖον ἤρχοντο πέραν τῆς θαλάσσης εἰς Καπερ- **17**  
 ναοῦμ. καὶ σκοτία ἦδη ἐγεγόνει, καὶ οὐπω ἐληλύθει πρὸς αὐτοὺς ὁ **18**  
 Ἰησοῦς. ἥ τε θάλασσα ἀνέμου μεγάλου πνέοντος διηγείρετο. ἐλη- **19**  
 λακότες οὖν ὡς σταδίους εἰκοσιπέντε ἢ τριάκοντα θεωροῦσι τὸν Ἰησοῦν  
 περιπατοῦντα ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐγγὺς τοῦ πλοίου γινόμενον· καὶ

<sup>ο</sup> ἃ ἐποίησε σημεῖα

**6.** <sup>4</sup> τὸ πάσχα *om. ut uid. Iren. Orig. (Cyr.) al.*  
 σημεῖα B 901 **11** (vt.<sup>a</sup>) **12** (pal.) **13** (boh.) **14**  
 (vt.<sup>a</sup> <sup>fr2</sup> vg.) **15** (vt.<sup>c</sup>) Tert. Aug.

<sup>14</sup> ὁ . . . σημεῖον] **15** ἀνεχώρησεν] φεῖγει **N\*** **16**

- <sup>20</sup> ἐφοβήθησαν. ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι· μὴ φοβεῖσθε. ἤθελον  
<sup>21</sup> οὖν λαβεῖν αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον· καὶ εὐθέως τὸ πλοῖον ἐγένετο ἐπὶ  
 τῆς γῆς εἰς ἣν ὑπῆγον.
- <sup>22</sup> Τῇ ἐπαύριον ὁ ὄχλος ὁ ἐστηκὼς πέραν τῆς θαλάσσης εἶδον ὅτι  
 πλοιάριον ἄλλο οὐκ ἦν ἐκεῖ εἰ μὴ ἓν, καὶ ὅτι οὐ συνεισηλθε τοῖς  
 μαθηταῖς αὐτοῦ ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ πλοῖον ἀλλὰ μόνοι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ
- <sup>23</sup> ἀπῆλθον (ἀλλὰ ἦλθε πλοιάρια ἐκ Τιβεριάδος ἐγγὺς τοῦ τόπου ὅπου  
<sup>24</sup> ἔφαγον τὸν ἄρτον εὐχαριστήσαντος τοῦ Κυρίου)· ὅτε οὖν εἶδεν ὁ  
 ὄχλος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν ἐκεῖ οὐδὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ἐνέβησαν  
 αὐτοὶ εἰς τὰ πλοιάρια, καὶ ἦλθον εἰς Καπερναοὺμ ζητοῦντες τὸν
- <sup>25</sup> Ἰησοῦν. καὶ εὐρόντες αὐτὸν πέραν τῆς θαλάσσης εἶπον αὐτῷ, Ῥαββί,  
<sup>26</sup> πότε ὧδε γέγονας; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν  
 λέγω ὑμῖν, ζητεῖτέ με, οὐχ ὅτι εἶδετε σημεῖα, ἀλλ' ὅτι ἐφάγετε ἐκ
- <sup>27</sup> τῶν ἄρτων καὶ ἐχορτάσθητε. ἐργάζεσθε μὴ τὴν βρώσιν τὴν ἀπολλυ-  
 μένην, ἀλλὰ τὴν βρώσιν τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, ἣν ὁ υἱὸς  
 τοῦ ἀνθρώπου ὑμῖν δώσει· τοῦτον γὰρ ὁ πατήρ ἐσφράγισεν, ὁ Θεός.
- <sup>28</sup> εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Τί ποιῶμεν, ἵνα ἐργαζώμεθα τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ;  
<sup>29</sup> ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ,  
<sup>30</sup> ἵνα πιστεύητε εἰς ὃν ἀπέστειλεν ἐκεῖνος. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί οὖν  
<sup>31</sup> ποιεῖς σὺ σημεῖον, ἵνα ἴδωμεν καὶ πιστεῦσωμέν σοι; τί ἐργάζῃ; οἱ  
 πατέρες ἡμῶν τὸ μάνια ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ, καθὼς ἐστι γεγραμμένον,
- <sup>32</sup> Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ  
 Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ  
 τοῦ οὐρανοῦ, ἀλλ' ὁ πατήρ μου δίδωσιν ὑμῖν τὸν ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
- <sup>33</sup> τὸν ἀληθινόν· ὁ γὰρ ἄρτος τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ καταβαίνων ἐκ τοῦ  
<sup>34</sup> οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδοὺς τῷ κόσμῳ. εἶπον οὖν πρὸς αὐτόν, Κύριε,  
<sup>35</sup> πάντοτε δὸς ἡμῖν τὸν ἄρτον τοῦτον. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ  
 εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς· ὁ ἐρχόμενος πρὸς με οὐ μὴ πεινάσῃ, καὶ ὁ
- <sup>36</sup> πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ διψήσῃ πώποτε. ἀλλ' εἶπον ὑμῖν ὅτι καὶ  
<sup>37</sup> ἐωράκατέ με, καὶ οὐ πιστεύετε. πάν ὃ δίδωσί μοι ὁ πατήρ, πρὸς ἐμὲ  
<sup>38</sup> ἤξει· καὶ τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. ὅτι καταβέβηκα  
 ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα
- <sup>39</sup> τοῦ πέμψαντός με. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με, ἵνα  
 πάν ὃ δέδωκέ μοι, μὴ ἀπολέσω ἐξ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀναστήσω αὐτὸ τῇ
- <sup>40</sup> ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ θέλημα τοῦ πατρός μου, ἵνα πᾶς

ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστεύων εἰς αὐτὸν ἔχει ζωὴν αἰώνιον· καὶ  
ἀναστήσω αὐτὸν ἐγὼ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ.

Ἐγὼ γινώσκω οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, ὅτι εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι ὁ 41  
ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς 42  
ὁ υἱὸς Ἰωσήφ, οὗ ἡμεῖς οἶδαμεν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα; πῶς νῦν  
λέγει ὅτι Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβέβηκα; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν 43  
αὐτοῖς, Μὴ γογγύζετε μετ' ἀλλήλων. οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, 44  
ἐὰν μὴ ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με ἐλκύσῃ αὐτόν· καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν  
ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἔστι γεγραμμένον ἐν τοῖς προφήταις, Καὶ 45  
ἔπονται πάντες διδακτοὶ τοῦ Θεοῦ. πᾶς ὁ ἀκούσας παρὰ τοῦ πατρὸς  
καὶ μαθὼν ἔρχεται πρὸς με. οὐχ ὅτι τὸν πατέρα τις ἐώρακεν, εἰ μὴ 46  
ὁ ὢν παρὰ τοῦ Θεοῦ, οὗτος ἐώρακε τὸν πατέρα. ἀμὴν ἀμὴν λέγω 47  
ὑμῖν, ὁ πιστεύων ἔχει ζωὴν αἰώνιον. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς. οἱ 48  
πατέρες ὑμῶν ἔφαγον ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ μάννα, καὶ ἀπέθανον. οὗτός 49  
ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνων, ἵνα τις ἐξ αὐτοῦ φάγῃ  
καὶ μὴ ἀποθάνῃ. ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶν ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· 51  
ἐάν τις φάγῃ ἐκ τούτου τοῦ ἄρτου, ζήσεται εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ὁ ἄρτος  
δὲ ὃν ἐγὼ δώσω ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς.

Ἐμάχοντο οὖν πρὸς ἀλλήλους οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς δύναται 52  
οὗτος ἡμῖν δοῦναι τὴν σάρκα φαγεῖν; εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν 53  
ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ  
πίνητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. ὁ τρώγων μου τὴν σάρ- 54  
κα καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ ἐγὼ ἀναστήσω αὐτὸν  
τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. ἡ γὰρ σὰρξ μου ἀληθὴς ἐστὶ βρωσίς, καὶ τὸ αἷμά 55  
μου ἀληθὴς ἐστὶ πόσις. ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα καὶ πίνων μου τὸ 56  
αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. καθὼς ἀπέστειλέ με ὁ ζῶν πατήρ, 57  
καὶ ἐγὼ ζῶ διὰ τὸν πατέρα· καὶ ὁ τρώγων με, κακεῖνος ζήσεται δι' ἐμέ.  
οὗτός ἐστιν ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· οὐ καθὼς ἔφαγον οἱ 58

<sup>51</sup> ἡ σὰρξ μου ἐστίν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς B C D I L T Ψ 33 157 ℣ ℤ (vt.) ℣ (sah.)  
Clem. Orig. 2 Ath., Cyr. saepe. Cyr. : ἡ σὰρξ μου ἐστίν, ἢ ἐγὼ δώσω ὑπὲρ  
τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς (hiat A) Γ Δ Θ Λ Π ι &c. ω ℣ (vt.<sup>19</sup>) ℤ (vg. hl. pal.) ℣ (boh.)  
℣ Clem. Orig. 2 al. : ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς, ἡ σὰρξ μου ἐστίν N ℣ (vt.<sup>m</sup>) Tert.  
<sup>52</sup> ἡμ. δο. τὴν σά.] τὴν σά. δο. ἡμ. (13 &c.) ℤ (vg.) Diat. <sup>55</sup> ἀληθὴς bis B C L  
I &c. al. ℣ Clem. Orig. 3 Eus. Cyr. al. : ἀληθὴς bis N\* D Θ ω ℣ ℤ (vt. vg. hl.  
pal.) ℣ Orig. 2 Hil. Aug. al. <sup>56</sup> αὐτῷ] add. καθὼς ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ καὶ ἐγὼ ἐν τῷ  
πατρί. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐὰν μὴ λάβητε τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ὡς τὸν  
ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτῷ D (partim ℣ (vt.<sup>a ff2</sup>))

- πατέρες, καὶ ἀπέθανον· ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον ζήσεται εἰς τὸν  
 59 αἰῶνα. ταῦτα εἶπεν ἐν συναγωγῇ διδασκων ἐν Καπερναούμ.  
 60 Πολλοὶ οὖν ἀκούσαντες ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶπον, Σκληρὸς ἐστιν  
 61 οὗτος ὁ λόγος· τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς ἐν ἑαυτῷ,  
 ὅτι γογγύζουσι περὶ τούτου οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτοῖς, Τοῦτο ὑμᾶς  
 62 σκανδαλίζει; ἐὰν οὖν θεωρήτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἀναβαίνοντα ὅπου  
 63 ἦν τὸ πρότερον; τὸ πνεῦμά ἐστι τὸ ζωοποιοῦν, ἡ σὰρξ οὐκ ὠφελεῖ οὐδέν·  
 64 τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λελάληκα ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστιν. ἀλλ' εἰσὶν  
 ἐξ ὑμῶν τινες οἳ οὐ πιστεύουσιν. ἦδει γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὁ Ἰησοῦς, τίνες εἰσὶν  
 65 οἱ μὴ πιστεύοντες, καὶ τίς ἐστιν ὁ παραδῶσων αὐτόν. καὶ ἔλεγε, Διὰ  
 τοῦτο εἶρηκα ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρὸς με, ἐὰν μὴ ᾗ δεδομένος  
 αὐτῷ ἐκ τοῦ πατρός.  
 66 Ἐκ τούτου πολλοὶ ἀπῆλθον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ  
 67 οὐκέτι μετ' αὐτοῦ περιεπάτουν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τοῖς δώδεκα, Μὴ  
 68 καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἀπεκρίθη αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, πρὸς  
 69 τίνα ἀπελευσόμεθα; ῥήματα ζωῆς αἰωνίου ἔχεις· καὶ ἡμεῖς πεπιστεύ-  
 70 καμεν καὶ ἐγνώκαμεν ὅτι σὺ εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Θεοῦ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ  
 Ἰησοῦς, Οὐκ ἐγὼ ὑμᾶς τοὺς δώδεκα ἐξελεξάμην, καὶ ἐξ ὑμῶν εἷς διάβο-  
 71 λὸς ἐστιν; ἔλεγε δὲ τὸν Ἰούδαν Σίμωνος Ἰσκαριώτου· οὗτος γὰρ ἤμελ-  
 λεν αὐτὸν παραδιδόναι, εἰς ἐκ τῶν δώδεκα.  
 7 Καὶ μετὰ ταῦτα περιεπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ· οὐ γὰρ ἠθέλεν  
 2 ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ περιπατεῖν, ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτεῖναι. ἦν  
 3 δὲ ἐγγὺς ἡ ἑορτὴ τῶν Ἰουδαίων, ἡ σκηνοπηγία. εἶπον οὖν πρὸς αὐτὸν οἱ  
 ἀδελφοὶ αὐτοῦ, Μετάβηθι ἐντεῦθεν, καὶ ὕπαγε εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ἵνα καὶ  
 4 οἱ μαθηταὶ σου θεωρήσωσι τὰ ἔργα σου ἃ ποιεῖς. οὐδεὶς γὰρ ἐν κρυπτῷ  
 τι ποιεῖ, καὶ ζητεῖ <sup>p</sup> αὐτὸς ἐν παρρησίᾳ εἶναι. εἰ ταῦτα ποιεῖς, φανέρω-  
 5 σον σεαυτὸν τῷ κόσμῳ. οὐδὲ γὰρ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἐπίστευον εἰς αὐτόν.  
 6 λέγει οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω πάρεστιν· ὁ δὲ καιρὸς

<sup>p</sup> αὐτὸ

<sup>59</sup> Καφαρ. (Καπερ.)] *adul.* σαββάτω D Ƴ (vt. <sup>a</sup>ff<sup>2</sup>) Aug. <sup>63</sup> τὸ *pr. om.* N\* Ƴ (vt.) (Ƴ (vt.<sup>s</sup>) *subaudit* ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου *ex* 62) <sup>69</sup> ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ N B C D L W Ƴ (sah.) Nonn. Cosm.: ὁ χριστὸς ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ Ƴ (sah.<sup>odd.</sup> boh.): ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος N Ƴ m2 ω Ƴ (vt.<sup>ff2 q</sup>) Ƴ (vg. hl.) Ƴ *al.* Bas. Chr.: ὁ χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ Ƴ\* I &c. 33 565 Ƴ (vt.<sup>a al.</sup> vg.) Ƴ (vt.<sup>s</sup>) Ƴ (boh.<sup>odd.</sup>) Cyr. Victorin. 2: ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ Ƴ (vt.<sup>b</sup>) Ƴ (vt.<sup>c</sup>): ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος 17 Cyr. 2: ὁ χριστὸς Tert. 7. <sup>1</sup> ἠθέλεν] εἶχεν ἐξουσίαν W Ƴ (vt.) <sup>4</sup> αὐτὸς] N D Θ ω Ƴ Ƴ (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) Ƴ (sah.) *al.*: αὐτὸ B D\* W (13) &c. (Ƴ (vt.<sup>c</sup>)): *om.* Ƴ (vt.<sup>b e</sup>) (Ƴ (vt.<sup>c</sup>)) (Ƴ (boh.)) Ƴ *et*

ὁ ὑμέτερος πάντοτέ ἐστιν ἔτοιμος. οὐ δύναται ὁ κόσμος μισεῖν ὑμᾶς· 7  
ἐμὲ δὲ μισεῖ, ὅτι ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ αὐτοῦ ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ ποιηρά  
ἐστιν. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν· ἐγὼ <sup>9</sup> οὐπω ἀναβαίνω εἰς τὴν 8  
ἑορτὴν ταύτην, ὅτι ὁ καιρὸς ὁ ἐμὸς οὐπω πεπλήρωται. ταῦτα δὲ εἰπὼν 9  
αὐτοῖς ἔμεινεν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ.

Ὡς δὲ ἀνέβησαν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς τὴν ἑορτὴν, τότε καὶ αὐτὸς 10  
ἀνέβη, οὐ φανερώς, ἀλλ' ὥς ἐν κρυπτῷ. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι ἐζήτουν αὐτὸν 11  
ἐν τῇ ἑορτῇ, καὶ ἔλεγον, Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; καὶ γογγυσμὸς περὶ αὐτοῦ 12  
ἦν πολὺς ἐν τοῖς ὄχλοις· οἱ μὲν ἔλεγον ὅτι Ἀγαθὸς ἐστιν· ἄλλοι δὲ  
ἔλεγον, Οὐ· ἀλλὰ πλανᾷ τὸν ὄχλον. οὐδεὶς μέντοι παρρησίᾳ ἐλάλει 13  
περὶ αὐτοῦ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων.

Ἦδη δὲ τῆς ἑορτῆς μεσουσσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ ἱερόν, καὶ ἐδί- 14  
δασκε. ἐθαύμαζον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι λέγοντες, Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε, 15  
μὴ μεμαθηκώς; ἀπεκρίθη οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Ἡ ἐμὴ διδαχὴ 16  
οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με· ἐάν τις θέλῃ τὸ θέλημα αὐτοῦ 17  
ποιεῖν, γνώσεται περὶ τῆς διδαχῆς, πότερον ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν, ἢ ἐγὼ  
ἀπ' ἐμαυτοῦ λαλῶ. ὁ ἀφ' ἐαυτοῦ λαλῶν τὴν δόξαν τὴν ἰδίαν ζητεῖ· ὁ δὲ 18  
ζητῶν τὴν δόξαν τοῦ πέμψαντος αὐτόν, οὗτος ἀληθὴς ἐστι, καὶ ἀδικία ἐν  
αὐτῷ οὐκ ἔστιν. οὐ Μωσῆς ἔδωκεν ὑμῖν τὸν νόμον, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν 19  
ποιεῖ τὸν νόμον; τί με ζητεῖτε ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ ὄχλος, Δαιμό- 20  
νιον ἔχεις· τίς σε ζητεῖ ἀποκτεῖναι; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐ- 21  
τοῖς, Ἐν ἔργον ἐποίησα, καὶ πάντες <sup>7</sup> θαυμάζετε. διὰ τοῦτο Μωσῆς 22  
δέδωκεν ὑμῖν τὴν περιτομὴν (οὐχ ὅτι ἐκ τοῦ Μωσέως ἐστίν, ἀλλ' ἐκ τῶν  
πατέρων), καὶ ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. εἰ περιτομὴν λαμ- 23  
βάνει ἄνθρωπος ἐν σαββάτῳ, ἵνα μὴ λυθῇ ὁ νόμος Μωσέως, ἐμοὶ χο-  
λᾶτε ὅτι ὅλον ἄνθρωπον ὑγιῇ ἐποίησα ἐν σαββάτῳ; μὴ κρίνετε κατ' 24  
ὄψιν, ἀλλὰ τὴν δικαίαν κρίσιν κρίνατε.

Ἔλεγον οὖν τινες ἐκ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὃν ζη- 25  
τοῦσιν ἀποκτεῖναι; καὶ ἴδε, παρρησίᾳ λαλεῖ, καὶ οὐδὲν αὐτῷ λέγουσι. 26  
μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός; ἀλλὰ 27

<sup>9</sup> οὐκ <sup>7</sup> θαυμάζετε διὰ τοῦτο. Μωσῆς

<sup>8</sup> οὐπω (pr.) οιο5 B L N Θ ω ℒ (vt.<sup>19</sup>) ™ (vg. hl. pal.) ℥ (sah.) ℥ Bas. Nonn. :  
οὐκ N D K M Π ι γ \* \* 389 482 (1071) al. pauc. ℒ ™ (vt.) ℥ (boh.) A Eth Porphyr. ap.  
Hier. Epiph. Chr. Cyr. Ambst. <sup>16</sup> με] add. πατρός 33 ℒ (vt.<sup>1</sup>) ™ (pal.) Clem.  
<sup>21, 22</sup> θαυμάζετε. διὰ τοῦτο M.] *distingui possunt* θαυμάζετε διὰ τοῦτο. M. cum X ℒ  
(vt.<sup>9</sup>) ℥ (boh.)



τούτον οἶδαμεν πόθεν ἐστίν· ὁ δὲ Χριστὸς ὅταν ἔρχηται, οὐδεὶς γινώσκει  
 28 πόθεν ἐστίν. ἔκραξεν οὖν ἐν τῷ ἱερῷ διδάσκων ὁ Ἰησοῦς καὶ λέγων.  
 Καὶ μὲ οἶδατε, καὶ οἶδατε πόθεν εἰμί· καὶ ἀπ' ἐμαντοῦ οὐκ ἐλήλυθα, ἀλλ'  
 29 ἐστὶν ἀληθινὸς ὁ πέμψας με, ὃν ὑμεῖς οὐκ οἶδατε. ἐγὼ οἶδα αὐτόν,  
 30 ὅτι παρ' αὐτοῦ εἰμι, καὶ κεῖνός με ἀπέστειλεν. ἐζητοῦν οὖν αὐτὸν πιάσαι·  
 καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα  
 31 αὐτοῦ. ἐκ τοῦ ὄχλου δὲ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· καὶ ἔλεγον, Ὁ  
 Χριστὸς ὅταν ἔλθῃ, μὴ πλείονα σημεῖα ποιήσει ὢν οὗτος ἐποίησεν;  
 32 ἤκουσαν οἱ Φαρισαῖοι τοῦ ὄχλου γογγύζοντος περὶ αὐτοῦ ταῦτα· καὶ  
 ἀπέστειλαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ὑπηρέτας, ἵνα πιάσωσιν αὐτόν.  
 33 εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι, καὶ ὑπάγω πρὸς  
 34 τὸν πέμψαντά με. ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὐρήσετέ με· καὶ ὅπου εἰμι  
 35 ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς ἑαυτούς, Ποῦ  
 οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὐρήσομεν αὐτόν; μὴ εἰς τὴν  
 διασπορὰν τῶν Ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, καὶ διδάσκειν τοὺς Ἑλλη-  
 36 νας; τίς ἐστὶν οὗτος ὁ λόγος ὃν εἶπε, Ζητήσετέ με, καὶ οὐχ εὐρήσετέ με,  
 καὶ ὅπου εἰμι ἐγώ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν;  
 37 Ἐν δὲ τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς ἐορτῆς εἰστήκει ὁ Ἰησοῦς, καὶ  
 38 ἔκραξε λέγων, Ἐάν τις διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. ὁ πιστεύων  
 εἰς ἐμέ, καθὼς εἶπεν ἡ γραφή, ποταμὸς ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρέυσουσιν  
 39 ὕδατος ζῶντος. τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος, οὐ ἔμελλον λαμβά-  
 νειν οἱ πιστεύσαντες εἰς αὐτόν· οὐπω γὰρ ἦν Πνεῦμα<sup>8</sup>, ὅτι ὁ Ἰησοῦς  
 40 οὐπω ἐδοξάσθη. ἐκ τοῦ ὄχλου οὖν ἀκούσαντες τῶν λόγων τούτων ἔλε-  
 41 γον, Οὗτός ἐστιν ἀληθῶς ὁ προφήτης. ἄλλοι ἔλεγον, Οὗτός ἐστιν  
 ὁ Χριστός. οἱ δὲ ἔλεγον, Μὴ γὰρ ἐκ τῆς Γαλιλαίας ὁ Χριστὸς ἔρχεται;  
 42 οὐχὶ ἡ γραφὴ εἶπεν, ὅτι ἐκ τοῦ σπέρματος Δαβὶδ, καὶ ἀπὸ Βηθλεέμ, τῆς  
 43 κώμης ὅπου ἦν Δαβὶδ, ἔρχεται ὁ Χριστός; σχίσμα οὖν ἐγένετο ἐν τῷ  
 44 ὄχλῳ δι' αὐτόν. τινὲς δὲ ᾔθελον ἐξ αὐτῶν πιάσαι αὐτόν, ἀλλ' οὐδεὶς  
 ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας.  
 45 Ἦλθον οὖν οἱ ὑπηρέται πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ Φαρισαίους· καὶ εἶ-

<sup>8</sup> *add.* Ἅγιον δεδομένον

<sup>38</sup> ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ *cum supra dictis coniung.* occidentales antiquissimi ἡ γραφή] Esaias Ps.-Aug. *adu. Fulg. Don.* 2 <sup>39</sup> πνεῦμα tantum N K T Θ Π Ψ 42 91 ℣ (boh.) A Eth Orig. *saepius* Dion.-Alex. Cyr. 2 *Auct.-Rebapt. al.* : πνεῦμα δεδομένον ℣ S (vt. vg.) Eus. Victorin. Ambst. 2 Amb. Aug. : πνεῦμα ἅγιον W 0105 L N ω Orig.<sup>lat.</sup> 2 Ath. Did. Chr. : πνεῦμα ἅγιον δεδομένον B ℣ (vt.<sup>e</sup> q) S (hl. pal.) Orig.<sup>lat.</sup> 1 3 : πνεῦμα ἅγιον ἐπ' αὐτοῖς (D) ℣ (vt.<sup>f</sup>) ℣ : (had not yet) received spirit ℣ (sah.)

πον αὐτοῖς ἐκεῖνοι, Διατί οὐκ ἡγάγετε αὐτόν; ἀπεκρίθησαν οἱ ὑπὲρ τῆς, 46  
 Οὐδέποτε ἐλάλησεν οὕτως ἄνθρωπος. ἀπεκρίθησαν οὖν αὐτοῖς οἱ Φαρι- 47  
 σαῖοι, Μὴ καὶ ὑμεῖς πεπλάνησθε; μή τις ἐκ τῶν ἀρχόντων ἐπίστευσεν 48  
 εἰς αὐτόν, ἢ ἐκ τῶν Φαρισαίων; ἀλλ' ὁ ὄχλος οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν 49  
 νόμον ἐπάρατοί εἰσι. λέγει Νικοδήμος πρὸς αὐτούς (ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν 50  
 πρότερον, εἰς ὧν ἐξ αὐτῶν), Μὴ ὁ νόμος ἡμῶν κρίνει τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν 51  
 μὴ ἀκούσῃ πρῶτον παρ' αὐτοῦ, καὶ γινῶ τί ποιεῖ; ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 52  
 αὐτῷ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῆς Γαλιλαίας εἶ; ἐρεύνησον, καὶ ἴδε ὅτι ἐκ τῆς  
 Γαλιλαίας προφήτης οὐκ ἐγείρεται.

[<sup>u</sup> Καὶ ἐπορεύθησαν ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. Ἰησοῦς δὲ ἐπο- <sup>53</sup>  
 ρεύθη εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. ὀρθρου δὲ πάλιν παρεγένετο εἰς τὸ <sup>1, 2</sup>  
 ἱερόν, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἤρχετο πρὸς αὐτόν· καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐ-  
 τοὺς. ἄγουσι δὲ οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι γυναῖκα ἐπὶ μοιχείᾳ 3  
 κατεilahμμένην, καὶ στήσαντες αὐτὴν ἐν μέσῳ λέγουσιν αὐτῷ, Διὰ- 4  
 σκαλε, αὕτη ἡ γυνὴ κατεilahπται ἐπαντοφῶρῳ μοιχευομένη. ἐν δὲ τῷ 5  
 νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθάζειν· σὺ οὖν τί λέγεις  
 περὶ αὐτῆς; τοῦτο δὲ ἔλεγον πειράζοντες αὐτόν, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν 6  
 αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς κάτω κύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν.  
 ὥς δὲ ἐπέμενον ἐρωτῶντες αὐτόν, ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτούς, Ὁ ἀνα- 7  
 μάρτητος ὑμῶν πρῶτος λίθον ἐπ' αὐτῇ βαλέτω. καὶ πάλιν κάτω κύψας 8  
 τῷ δακτύλῳ ἔγραφεν εἰς τὴν γῆν. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐξήρχοντο εἰς καθ' 9  
 εἰς, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων ἕως τῶν ἐσχάτων· καὶ κατελείφθη  
 μόνος ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἡ γυνὴ ἐν μέσῳ οὔσα. ἀνακύψας δὲ ὁ Ἰησοῦς 10  
 εἶπεν αὐτῇ, Ἡ γυνή, ποῦ εἰσιν; οὐδεὶς σε κατέκρινεν; ἡ δὲ εἶπεν, 11

<sup>t</sup> ἴδε· <sup>u</sup> om. uer. 53 and 8. uu. 1-11

<sup>52</sup> ἴδε] ἴδε· *malunt quidam* ἐγείρεται **N B D N Y Ψ 1444 al. ℒ S** (vg. hl. pal.,  
 uerss. pler. Orig. Nonn.: ἐγγήγεται **L 1 &c. 28 1444<sup>ms</sup> ω S** (vt. hl.<sup>ms</sup>), Chr. Cyr.  
<sup>7. 53-8. 11</sup> καὶ ἐπορεύθησαν . . . μικέτι ἀμάρτανε **D ω** (*habent* **M 1077 1443 1445**  
*al., sed siue asteriscis siue obelis signant*) *codd. mult. gracc. et lat. ap. Hier.*  
<sup>ℒ</sup> (vt. <sup>b\* e al.</sup> vg.) <sup>S</sup> (pal.) <sup>Θ</sup> (sah.<sup>cod.</sup> boh.<sup>cod.</sup>) <sup>Εθ</sup> *Didasc.-Apost. et hinc*  
*Const.-Apost.* Ambst. Amb. Aug. Hier. *al.*: om. *totam pericopen* **N (A) B (C) L N**  
**W Y Θ Ψ 0124 22 33 157 1080 al. ℒ** (vt. <sup>a f q</sup>) <sup>S</sup> (vt. vg.) <sup>Ε Α Γ</sup>: *patres nonnullos*  
 (e.g. Clem. Orig. Theod.-Mops. Nonn.) *ex silentio omisisse coniecero, in primis*  
 Chr. Cyr., *qui in commentando hunc locum praetermisisse plane adfirmantur;*  
*habent, sed ad finem euangelii,* **1 &c. 1076 1582 al. A<sup>cod.</sup>**: *habent, sed post*  
**Lc. xxi. 38, 13 &c.**

<sup>8. 9</sup> ἐξήρχοντο] πάντες ἀνέχωρησαν **M 264** [πρεσβυτέρων] *add.* ὥστε πάντας  
 ἐξελεθεῖν **D 1071**: *add.* omnes recesserunt **ℒ** (vt. <sup>c ff2</sup>), <sup>A</sup> <sup>10</sup> κατέκρινεν] lapidauit  
<sup>ℒ</sup> (vt. <sup>ff2</sup>) *Amb. saep.*: iudicauit **ℒ** (vt. <sup>e</sup>)

Οὐδείς, Κύριε. εἶπε δὲ ὁ Ἰησοῦς, Οὐδὲ ἐγὼ σε κατακρίνω· πορεύου· ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι ἁμάρτανε·]

- 12 Πάλιν οὖν ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς ἐλάλησε λέγων, Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ  
κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἔξει  
13 τὸ φῶς τῆς ζωῆς. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ Φαρισαῖοι, Σὺ περὶ σεαυτοῦ  
14 μαρτυρεῖς· ἡ μαρτυρία σου οὐκ ἔστιν ἀληθής. ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ  
εἶπεν αὐτοῖς, Κὰν ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἑμαυτοῦ, ἀληθής ἐστιν ἡ μαρτυρία  
μου· ὅτι οἶδα πόθεν ἦλθον, καὶ ποῦ ὑπάγω· ὑμεῖς δὲ οὐκ οἴδατε πόθεν  
15 ἔρχομαι, ἢ ποῦ ὑπάγω. ὑμεῖς κατὰ τὴν σάρκα κρίνετε· ἐγὼ οὐ κρίνω  
16 οὐδένα. καὶ ἐὰν κρίνω δὲ ἐγὼ, ἡ κρίσις ἡ ἐμὴ ἀληθής ἐστιν· ὅτι μόνος  
17 οὐκ εἰμί, ἀλλ' ἐγὼ καὶ ὁ πέμψας με πατήρ. καὶ ἐν τῷ νόμῳ δὲ τῷ  
18 ὑμετέρῳ γέγραπται, ὅτι δύο ἀνθρώπων ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστιν. ἐγὼ  
εἰμι ὁ μαρτυρῶν περὶ ἑμαυτοῦ, καὶ μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ ὁ πέμψας με  
19 πατήρ. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ὁ πατήρ σου; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,  
Οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου· εἰ ἐμὲ ᾔδειτε, καὶ τὸν πατέρα  
20 μου ᾔδειτε ἄν. ταῦτα τὰ ῥήματα ἐλάλησεν ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ, δι-  
δάσκων ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ οὐδείς ἐπίασεν αὐτόν, ὅτι οὐπω ἐληλύθει ἡ ὥρα  
αὐτοῦ.
- 21 Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς, Ἐγὼ ὑπάγω, καὶ ζητήσετέ με, καὶ ἐν τῇ  
ἁμαρτίᾳ ὑμῶν ἀποθανεῖσθε· ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν.  
22 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Μῆτι ἀποκτενεῖ ἑαυτόν, ὅτι λέγει, Ὅπου ἐγὼ  
23 ὑπάγω, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν; καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς ἐκ τῶν  
κάτω ἐστέ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ,  
24 ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. εἶπον οὖν ὑμῖν, ὅτι ἀποθανεῖσθε  
ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν· ἐὰν γὰρ μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγὼ εἰμι, ἀπο-  
25 θανεῖσθε ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Σὺ τίς εἶ; εἶπεν  
26 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Τῇ ἀρχῇ<sup>α</sup> ὃ τι καὶ λαλῶ ὑμῖν. πολλὰ ἔχω περὶ  
ὑμῶν λαλεῖν καὶ κρίνεῖν· ἀλλ' ὁ πέμψας με ἀληθής ἐστι, καὶ γὰρ ἡκουσα  
27 παρ' αὐτοῦ, ταῦτα λαλῶ εἰς τὸν κόσμον. οὐκ ἔγνωσαν ὅτι τὸν πατέρα  
28 αὐτοῖς ἔλεγεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ὅταν ὑψώσῃτε τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώ-  
που, τότε γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ<sup>β</sup> εἰμι, καὶ ἀπ' ἑμαυτοῦ ποιῶ οὐδέν, ἀλλὰ  
29 καθὼς ἐδίδαξέ με ὁ πατήρ, ταῦτα λαλῶ. καὶ ὁ πέμψας με μετ' ἐμοῦ

<sup>α</sup> ὅτι      <sup>β</sup> εἰμι·

<sup>25</sup> ὃ τι] *potest scribi* ὅτι *cum* L (vt.<sup>b</sup> vg.) S (vt.<sup>s</sup>) Aug. : ὅς (?) Ambr. Priscill. Aug. al. <sup>28</sup> εἰμι,] εἰμι· *secundum arbitrium, ut* C (sah.)

ἐστιν· οὐκ ἀφήκέ με μόνον· ὅτι ἐγὼ τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ποιῶ πάντοτε.  
ταῦτα αὐτοῦ λαλοῦντος πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. 30

Ἐλεγεν οὖν ὁ Ἰησοῦς πρὸς τοὺς πεπιστευκότας αὐτῷ Ἰουδαίους, 31  
Ἐὰν ὑμεῖς μείνητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστέ· καὶ 32  
γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. ἀπεκρίθησαν 33  
πρὸς αὐτόν, Σπέρμα Ἀβραάμ ἐσμεν, καὶ οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν πώποτε·  
πῶς σὺ λέγεις ὅτι Ἐλεύθεροι γενήσεσθε; ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, 34  
Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν δοῦλός ἐστι τῆς  
ἁμαρτίας. ὁ δὲ δοῦλος οὐ μένει ἐν τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ὁ υἱὸς μένει 35  
εἰς τὸν αἰῶνα. ἐὰν οὖν ὁ υἱὸς ὑμᾶς ἐλευθερώσῃ, ὅντως ἐλεύθεροι ἔσεσθε. 36  
οἶδα ὅτι σπέρμα Ἀβραάμ ἐστε· ἀλλὰ ζητεῖτέ με ἀποκτείνειν, ὅτι ὁ λόγος 37  
ὁ ἐμὸς οὐ χωρεῖ ἐν ὑμῖν. ἀ ἐγὼ ἐώρακα παρὰ τῷ πατρί, λαλῶ· καὶ 38  
ὑμεῖς οὖν ἀ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρός, ποιεῖτε. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον 39  
αὐτῷ, Ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἀβραάμ ἐστι. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τέκνα  
τοῦ Ἀβραάμ ἐστε, τὰ ἔργα τοῦ Ἀβραάμ<sup>2</sup> ποιεῖτε. νῦν δὲ ζητεῖτέ με 40  
ἀποκτείνειν, ἄνθρωπον ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα, ἣν ἤκουσα παρὰ  
τοῦ Θεοῦ· τοῦτο Ἀβραάμ οὐκ ἐποίησεν. ὑμεῖς ποιεῖτε τὰ ἔργα τοῦ 41  
πατρὸς ὑμῶν. εἶπον αὐτῷ, Ἡμεῖς ἐκ πορνείας οὐκ ἐγεννήθημεν· ἕνα  
πατέρα ἔχομεν, τὸν Θεόν. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ ὁ Θεὸς πατὴρ 42  
ὑμῶν ἦν, ἡγαπᾶτε ἅν ἐμέ· ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξήλθον καὶ ἤκω·  
οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε. διατί τὴν 43  
λαλίαν τὴν ἐμὴν οὐ γινώσκετε; ὅτι οὐ δύνασθε ἀκοῦειν τὸν λόγον τὸν  
ἐμόν. ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ 44  
πατρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν. ἐκεῖνος ἄνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ  
ἐν τῇ ἀληθείᾳ<sup>α</sup> οὐκ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ. ὅταν λαλή  
τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ιδίων λαλεῖ· ὅτι ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ.  
ἐγὼ δὲ ὅτι τὴν ἀλήθειαν λέγω, οὐ πιστεύετέ μοι. τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει 45

<sup>2</sup> ποιεῖτε<sup>α</sup> οὐχ ἔστηκεν

<sup>34</sup> τῆς ἁμαρτίας om. D ℒ (vt.<sup>b</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Cypr. Faustin. Greg.-Illib. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Patric. epist. *ap. Rev. Bénéd.* 40, 293 <sup>35</sup> ὁ υἱὸς . . . αἰῶνα om. N W 33 1071 al. *pauc.* ℄ (boh. <sup>cod.</sup>) Clem. (*ex homoeot.*?) <sup>38</sup> ἀ ἐγὼ . . . πατρός] ἐγὼ ἀ (δ) ἐώρακα παρὰ τῷ πατρί [μου] [ταῦτα] λαλῶ (ποιῶ S (vt.<sup>s</sup>))· καὶ ὑμεῖς οὖν ἀ (δ) ἐώρακατε (ἠκούσατε Θ) παρὰ τῷ πατρί ὑμῶν N\* D N Δ Θ Ω ℒ S (vt.<sup>s</sup> vg. hl.) ℄ (sah., boh. <sup>cod.</sup>) Tert. <sup>39</sup> ἐστε N B D L T ℒ (vt.<sup>ff</sup> vg.) S (vt.<sup>s</sup>) Orig. <sup>1</sup>/<sub>12</sub> Chr. Ps.-Cypr. Aug.: ἦτε C N W Θ Ω, *uerrss. pleraeque* Orig. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Eus. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Cyr. al. ἐποιεῖτε N\* B D (Θ) 28 al. Orig. <sup>2</sup>/<sub>12</sub> Eus. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Cyr. al.: ποιεῖτε B\* W 700 ℒ (vt.<sup>ff2</sup> vg.) S (vt.<sup>s</sup>) Orig. <sup>1</sup>/<sub>12</sub> Chr. Ps.-Cypr. Aug.: ἐποιεῖτε *an tell.* <sup>44</sup> οὐκ ἔστηκεν (*temp. imperf. uerbi stḗkein*) N B\* D L N Θ al.: οὐχ ἔστηκεν C Ω

με περὶ ἁμαρτίας; εἰ ἀλήθειαν λέγω, διατί ὑμεῖς οὐ πιστεύετε μοι;  
 47 ὁ ὢν ἐκ τοῦ Θεοῦ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ ἀκούει· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οὐκ  
 48 ἀκούετε, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐστέ. ἀπεκρίθησαν οἱ Ἰουδαῖοι καὶ εἶπον  
 αὐτῷ, Οὐ καλῶς λέγομεν ἡμεῖς ὅτι Σαμαρείτης εἶ σύ, καὶ δαιμόνιον  
 49 ἔχεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐγὼ δαιμόνιον οὐκ ἔχω· ἀλλὰ τιμῶ τὸν πα-  
 50 τέρα μου, καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με. ἐγὼ δὲ οὐ ζητῶ τὴν δόξαν μου·  
 51 ἔστιν ὁ ζητῶν καὶ κρίνων. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἕάν τις τὸν λόγον  
 52 τὸν ἐμὸν τηρήσῃ, θάνατον οὐ μὴ θεωρήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. εἶπον αὐτῷ  
 οἱ Ἰουδαῖοι, Νῦν ἐγνώκαμεν ὅτι δαιμόνιον ἔχεις. Ἀβραὰμ ἀπέθανε  
 καὶ οἱ προφῆται, καὶ σὺ λέγεις, Ἐάν τις τὸν λόγον μου τηρήσῃ, οὐ  
 53 μὴ γενύσῃται θανάτου εἰς τὸν αἰῶνα. μὴ σὺ μείζων εἶ τοῦ πατρὸς ἡμῶν  
 Ἀβραάμ, ὅστις ἀπέθανε; καὶ οἱ προφῆται ἀπέθανον· τίνα σεαυτὸν  
 54 ποιεῖς; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς, Ἐὰν ἐγὼ δοξάζω ἐμαυτόν, ἡ δόξα μου οὐδέν  
 ἐστιν· ἔστιν ὁ πατήρ μου ὁ δοξάζων με, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι Θεὸς  
 55 ὑμῶν ἐστι, καὶ οὐκ ἐγνώκατε αὐτόν· ἐγὼ δὲ οἶδα αὐτόν, καὶ ἔαν εἴπω  
 ὅτι οὐκ οἶδα αὐτόν, ἔσομαι ὅμοιος ὑμῶν ψεύστης· ἀλλ' οἶδα αὐτόν, καὶ  
 56 τὸν λόγον αὐτοῦ τηρῶ. Ἀβραὰμ ὁ πατήρ ὑμῶν ἠγαλλιάσατο ἵνα ἴδῃ  
 57 τὴν ἡμέραν τὴν ἐμήν· καὶ εἶδε καὶ ἐχάρη. εἶπον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι πρὸς  
 58 αὐτόν, Πεντήκοντα ἔτη οὕτω ἔχεις, καὶ Ἀβραὰμ ἐώρακας; εἶπεν αὐτοῖς  
 ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, πρὶν Ἀβραὰμ γενέσθαι, ἐγὼ εἰμι.  
 59 ἦραν οὖν λίθους ἵνα βάλωσιν ἐπ' αὐτόν· Ἰησοῦς δὲ ἐκρύβη, καὶ ἐξῆλθεν  
 ἐκ τοῦ ἱεροῦ<sup>b</sup>.

<sup>9</sup>  
<sup>1, 2</sup> Καὶ παράγων εἶδεν ἄνθρωπον τυφλὸν ἐκ γενετῆς. καὶ ἠρώτησαν  
 αὐτόν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγοντες, Ῥαββί, τίς ἡμαρτεν, οὗτος, ἡ οἱ  
 3 γονεῖς αὐτοῦ, ἵνα τυφλὸς γεννηθῇ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Οὔτε οὗτος  
 ἡμαρτεν οὔτε οἱ γονεῖς αὐτοῦ· ἀλλ' ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ  
 4 ἐν αὐτῷ. ἡμᾶς δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός με ἕως ἡμέρα  
 5 ἐστίν· ἔρχεται νύξ, ὅτε οὐδεὶς δύναται ἐργάζεσθαι. ὅταν ἐν τῷ κόσμῳ  
 6 ᾧ, φῶς εἰμι τοῦ κόσμου. ταῦτα εἰπὼν ἔπτυσσε χαμαί, καὶ ἐποίησε

<sup>b</sup> add καὶ διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο, καὶ παρήγεν οὕτω

<sup>53</sup> πατρὸς ἡμῶν om. D W L (vt.) S (vt.<sup>5</sup>) <sup>57</sup> ἐώρακας] ἐώρακες B\* Θ 28: ἐώρακες W: ἐωρακέ[ν] σε N 0124 S (vt.<sup>5</sup>) E (sah.) <sup>59</sup> διελθὼν... παρήγεν οὕτω (uel similia) N<sup>ca</sup> A C L N Θ m2 Ψ 1 &c. 1071 ω L (vt.<sup>9</sup>) S (vg. hl.) E (boh.) E E<sup>th</sup> Ath. Nonn. al.: om. N\* B D W Θ\* L S (vt.<sup>5</sup>) E (sah., boh.<sup>cod.</sup>) A Orig. Chr. Cyr.

<sup>9</sup>. <sup>4</sup> ἡμᾶς N\* B D L S (pal.) E E<sup>th</sup> Orig. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Cyr. Hier. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> al.: ἐμέ A C Θ ω L S (vt.<sup>5</sup> vg. hl.) E (sah.<sup>cod.</sup>) E<sup>th</sup> με (ἐμέ)] ἡμᾶς N\* L W E (boh.) E<sup>th</sup> Cyr.



πηλὸν ἐκ τοῦ πτύσματος, καὶ ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν ἐπὶ τοὺς  
 ὀφθαλμούς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὑπαγε, νύψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ 7  
 Σιλωάμ (ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος). ἀπῆλθεν οὖν καὶ ἐνίψατο, καὶ  
 ἦλθε βλέπων. οἱ οὖν γείτονες, καὶ οἱ θεωροῦντες αὐτὸν τὸ πρότερον 8  
 ὅτι προσαίτης ἦν, ἔλεγον, Οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ καθήμενος καὶ προσαιτῶν;  
 ἄλλοι ἔλεγον ὅτι Οὗτός ἐστιν· ἄλλοι ἔλεγον, Οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος αὐτῷ 9  
 ἐστιν. ἐκεῖνος ἔλεγεν ὅτι Ἐγὼ εἰμι. ἔλεγον οὖν αὐτῷ, Πῶς οὖν 10  
 ἀνεψχθησάν σου οἱ ὀφθαλμοί; ἀπεκρίθη ἐκεῖνος, Ὁ ἄνθρωπος ὁ λεγό- 11  
 μενος Ἰησοῦς πηλὸν ἐποίησε, καὶ ἐπέχρισέ μου τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ  
 εἰπέ μοι ὅτι Ὑπαγε εἰς τὸν Σιλωάμ, καὶ νύψαι· ἀπελθὼν οὖν καὶ νιψά-  
 μενος ἀνέβλεψα. καὶ εἶπον αὐτῷ, Ποῦ ἐστιν ἐκεῖνος; λέγει, Οὐκ οἶδα. 12  
 Ἀγουσιν αὐτὸν πρὸς τοὺς Φαρισαίους, τὸν ποτε τυφλόν. ἦν δὲ <sup>13</sup>  
<sup>14</sup>  
 σάββατον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ τὸν πηλὸν ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀνέψξεν  
 αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. πάλιν οὖν ἡρώτων αὐτὸν καὶ οἱ Φαρισαῖοι, 15  
 πῶς ἀνέβλεψεν. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Πηλὸν ἐπέθηκέ μου ἐπὶ τοὺς  
 ὀφθαλμούς, καὶ ἐνιψάμην, καὶ βλέπω. ἔλεγον οὖν ἐκ τῶν Φαρισαίων 16  
 τινές, Οὐκ ἔστιν οὗτος παρὰ Θεοῦ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι τὸ σάββατον οὐ  
 τηρεῖ. ἄλλοι δὲ ἔλεγον, Πῶς δύναται ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς τοιαῦτα  
 σημεῖα ποιεῖν; καὶ σχίσμα ἦν ἐν αὐτοῖς. λέγουσιν οὖν τῷ τυφλῷ 17  
 πάλιν, Τί σὺ λέγεις περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ὁ δὲ  
 εἶπεν ὅτι Προφήτης ἐστίν. οὐκ ἐπίστευσαν οὖν οἱ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ, 18  
 ὅτι τυφλὸς ἦν καὶ ἀνέβλεψεν, ἕως ὅτου ἐφώνησαν τοὺς γονεῖς αὐτοῦ  
 τοῦ ἀναβλέψαντος, καὶ ἠρώτησαν αὐτοὺς λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 19  
 ὑμῶν, ὃν ὑμεῖς λέγετε ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη; πῶς οὖν βλέπει ἄρτι;  
 ἀπεκρίθησαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ καὶ εἶπον, Οἶδαμεν ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς 20  
 ἡμῶν, καὶ ὅτι τυφλὸς ἐγεννήθη· πῶς δὲ νῦν βλέπει, οὐκ οἶδαμεν· ἢ 21  
 τίς ἤνοιξεν αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμεῖς οὐκ οἶδαμεν· αὐτὸν ἐρωτή-  
 σατε· ἡλικίαν ἔχει· αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λαλήσει. ταῦτα εἶπον οἱ γονεῖς 22  
 αὐτοῦ, ὅτι ἐφοβοῦντο τοὺς Ἰουδαίους· ἦδη γὰρ συνετέθειντο οἱ Ἰου-  
 δαῖοι, ἵνα ἐάν τις αὐτὸν ὁμολογήσῃ Χριστόν, ἀποσυνάγωγος γένηται.  
 διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἶπον ὅτι Ἠλικίαν ἔχει· αὐτὸν ἐρωτήσατε. 23  
 ἐφώνησαν οὖν τὸν ἄνθρωπον ἐκ δευτέρου ὃς ἦν τυφλός, καὶ εἶπον αὐτῷ, 24  
 Δὸς δόξαν τῷ Θεῷ· ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος οὗτος ἁμαρτωλός  
 ἐστιν. ἀπεκρίθη οὖν ἐκεῖνος, Εἰ ἁμαρτωλός ἐστιν, οὐκ οἶδα· ἐν οἶδα, 25  
 ὅτι τυφλὸς ὦν ἄρτι βλέπω. εἶπον οὖν αὐτῷ, Τί ἐποίησέ σοι; πῶς 26

<sup>21</sup> αὐτὸν ἐρωτήσατε *om.* N W L (vt.<sup>b</sup>) S (vt.<sup>s</sup>) E (sah.)

27 ἤνοιξέ σου τοὺς ὀφθαλμούς; ἀπεκρίθη αὐτοῖς, Εἶπον ὑμῖν ἤδη, καὶ οὐκ  
 ἠκούσατε· τί πάλιν θέλετε ἀκούειν; μὴ καὶ ὑμεῖς θέλετε αὐτοῦ μαθηταὶ  
 28 γενέσθαι; καὶ ἐλοιδόρησαν αὐτόν, καὶ εἶπον, Σὺ εἶ μαθητῆς ἐκείνου·  
 29 ἡμεῖς δὲ τοῦ Μωσέως ἐσμὲν μαθηταί. ἡμεῖς οἶδαμεν ὅτι Μωσῆ λελά-  
 30 ληκεν ὁ Θεός· τοῦτον δὲ οὐκ οἶδαμεν πόθεν ἐστίν. ἀπεκρίθη ὁ ἄν-  
 θρωπος καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐν γὰρ τούτῳ τὸ θαυμαστόν ἐστιν, ὅτι ὑμεῖς  
 31 οὐκ οἴδατε πόθεν ἐστί, καὶ ἀνέφξέ μου τοὺς ὀφθαλμούς. οἶδαμεν ὅτι  
 ἀμαρτωλῶν ὁ Θεὸς οὐκ ἀκούει· ἀλλ' ἐάν τις θεοσεβῆς ᾖ, καὶ τὸ θέλημα  
 32 αὐτοῦ ποιῇ, τούτου ἀκούει. ἐκ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσθη, ὅτι ἤνοιξέ τις  
 33 ὀφθαλμούς τυφλοῦ γεγεννημένου. εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ  
 34 ἡδύνατο ποιεῖν οὐδέν. ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Ἐν ἀμαρτίαις σὺ  
 ἐγεννήθης ὅλος, καὶ σὺ διδάσκεις ἡμᾶς; καὶ ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω.  
 35 Ἦκουσεν ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω, καὶ εὐρὼν αὐτὸν εἶπε,  
 36 Σὺ πιστεύεις εἰς τὸν υἱὸν τοῦ <sup>c</sup> Θεοῦ; ἀπεκρίθη ἐκείνος καὶ εἶπε, Καὶ  
 37 τίς ἐστι, Κύριε, ἵνα πιστεύσω εἰς αὐτόν; εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Καὶ  
 38 ἑώρακας αὐτόν, καὶ ὁ λαλῶν μετὰ σοῦ ἐκείνός ἐστιν. ὁ δὲ ἔφη, Πι-  
 39 στεύω, Κύριε· καὶ προσεκύνησεν αὐτῷ. καὶ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, Εἰς κρῖμα  
 ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσι, καὶ  
 40 οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται. ἤκουσαν ἐκ τῶν Φαρισαίων ταῦτα οἱ  
 41 μετ' αὐτοῦ ὄντες, καὶ εἶπον αὐτῷ, Μὴ καὶ ἡμεῖς τυφλοὶ ἐσμεν; εἶπεν  
 αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Εἰ τυφλοὶ ἦτε, οὐκ ἂν εἶχετε ἀμαρτίαν· νῦν δὲ  
 λέγετε ὅτι Βλέπομεν· ἡ ἀμαρτία ὑμῶν μένει.

10 Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας εἰς τὴν  
 αὐλὴν τῶν προβάτων, ἀλλὰ ἀναβαίνων ἀλλαχόθεν, ἐκείνος κλέπτῃς  
 2 ἐστὶ καὶ ληστής. ὁ δὲ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας ποιμὴν ἐστὶ τῶν  
 3 προβάτων. τούτῳ ὁ θυρωρὸς ἀνοίγει, καὶ τὰ πρόβατα τῆς φωνῆς  
 αὐτοῦ ἀκούει, καὶ τὰ ἴδια πρόβατα φωνεῖ κατ' ὄνομα, καὶ ἐξάγει αὐτά.  
 4 ὅταν τὰ ἴδια πάντα ἐκβάλῃ, ἔμπροσθεν αὐτῶν πορεύεται· καὶ τὰ πρό-  
 5 βατα αὐτῷ ἀκολουθεῖ, ὅτι οἴδασιν τὴν φωνὴν αὐτοῦ. ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ  
 μὴ ἀκολουθήσουσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν  
 6 ἀλλοτρίων τὴν φωνήν. ταύτην τὴν παροιμίαν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς·  
 ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἔγνωσαν τίνα ἦν ἃ ἐλάλει αὐτοῖς.

<sup>c</sup> ἀνθρώπου

<sup>34</sup> ὅλος] ὅλος I &c. *al. pauc.* S (vt.<sup>s</sup>) A <sup>35</sup> πιστεύει E (sah. *cod.*) θεοῦ A L Θ  
 I &c. ω L S (vg. hl. pal.) E (boh.) A E (E<sup>th</sup>) Nonn.: ἀνθρώπου N B W S (vt.<sup>s</sup>) E  
 (sah.) E<sup>th</sup> Chr. <sup>38</sup> ὁ δὲ—Ἰησοῦς om. N W L (vt.<sup>b1</sup>) E (sah. *cod.*)

Εἶπεν οὖν πάλιν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἐγὼ εἰμι 7  
 ἡ θύρα τῶν προβάτων· πάντες ὅσοι ἤλθον πρὸ ἐμοῦ, κλέπται εἰσὶ καὶ 8  
 λησταί· ἀλλ' οὐκ ἤκουσαν αὐτῶν τὰ πρόβατα. ἐγὼ εἰμι ἡ θύρα· δι' 9  
 ἐμοῦ ἐάν τις εἰσέλθῃ, σωθήσεται, καὶ εἰσελεύσεται καὶ ἐξελεύσεται, καὶ  
 νομὴν εὐρήσει. ὁ κλέπτης οὐκ ἔρχεται εἰ μὴ ἵνα κλέψῃ καὶ θύσῃ καὶ 10  
 ἀπολέσῃ· ἐγὼ ἤλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι, καὶ περισσὸν ἔχωσιν. ἐγὼ εἰμι 11  
 ὁ ποιμὴν ὁ καλός· ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ  
 τῶν προβάτων. ὁ μισθωτὸς καὶ οὐκ ὢν ποιμὴν, οὗ οὐκ εἰσὶ τὰ πρό- 12  
 βατα ἴδια, θεωρεῖ τὸν λύκον ἐρχόμενον, καὶ ἀφίησι τὰ πρόβατα, καὶ  
 φεύγει· καὶ ὁ λύκος ἀρπάξει αὐτά, καὶ σκορπίζει· ὅτι μισθωτός ἐστι, 13  
 καὶ οὐ μέλει αὐτῷ περὶ τῶν προβάτων. ἐγὼ εἰμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός· 14  
 καὶ γινώσκω τὰ ἐμά, καὶ γινώσκουσί με τὰ ἐμά, καθὼς γινώσκει με 15  
 ὁ πατήρ, καὶ γὰρ γινώσκω τὸν πατέρα· καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ  
 τῶν προβάτων. καὶ ἄλλα πρόβατα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς 16  
 ταύτης· κακεῖνα δεῖ με ἀγαγεῖν, καὶ τῆς φωτῆς μου ἀκούσουσι· καὶ  
 γενήσονται μία ποίμνη, εἰς ποιμήν. διὰ τοῦτό με ὁ πατήρ ἀγαπᾷ, ὅτι 17  
 ἐγὼ τίθημι τὴν ψυχὴν μου, ἵνα πάλιν λάβω αὐτήν. οὐδεὶς <sup>d</sup> αἶρει αὐτήν 18  
 ἀπ' ἐμοῦ, ἀλλ' ἐγὼ τίθημι αὐτήν ἀπ' ἑμαυτοῦ. ἐξουσίαν ἔχω θεῖναι  
 αὐτήν, καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν· ταύτην τὴν ἐντολὴν  
 ἔλαβον παρὰ τοῦ πατρὸς μου.

Σχίσμα πάλιν ἐγένετο ἐν τοῖς Ἰουδαίοις διὰ τοὺς λόγους τούτους. 19  
 ἔλεγον δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, Δαιμόνιον ἔχει καὶ μαίνεται· τί αὐτοῦ ἀκούε- 20  
 τε; ἄλλοι ἔλεγον, Ταῦτα τὰ ῥήματα οὐκ ἔστι δαιμονιζομένου· μὴ δαι- 21  
 μόνιον δύναται τυφλῶν ὀφθαλμοὺς ἀνοίγειν;

Ἐγένετο <sup>e</sup> δὲ τὰ ἐγκαίνια ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις· χειμῶν ἦν· καὶ περι- 22  
 ἐπάτει ὁ Ἰησοῦς ἐν τῷ ἱερῷ ἐν τῇ στοᾷ τοῦ Σολομῶντος. ἐκύκλωσαν 23  
 οὖν αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἔλεγον αὐτῷ, Ἔως πότε τὴν ψυχὴν ἡμῶν  
 αἶρεις; εἰ σὺ εἶ ὁ Χριστός, εἰπέ ἡμῖν παρρησίᾳ. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ 25  
 Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, καὶ οὐ πιστεύετε· τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ ἐν τῷ ὀνό-

<sup>d</sup> ἤρεν <sup>e</sup> τότε

10. 8 πρὸ ἐμοῦ B D W Θ 700 al. 11 (vg. <sup>duo</sup> codd.) 12 (vg. <sup>cod.</sup>) 13 (boh.) A Diat. Clem. Orig. Lucif. Ambst. Hier. 4 Faustus (ap. Aug.): om. p<sup>45</sup> N\* 28 al. 14 15 (vt. <sup>s</sup> vg.) 16 (sah.) Cyr. Aug. 9 καὶ εἰσελεύσεται om. W Δ 11 (vt. <sup>a</sup> e δ) Lucif. 11 καλός] ἀγαθός Clem. 9 τίθησιν] ἐπιδίδωσιν Clem. 2: δίδωσιν p<sup>45</sup> N\* D 11 (vt. <sup>ff2</sup> al. vg.) 12 (vt. <sup>s</sup> pal.) 13 (boh.) Diat. Aug. 18 αἶρει] ἤρεν p<sup>45</sup> N\* B 22 δὲ N A D X Θ ω 11 12 (vt. <sup>s</sup> vg. hl. pal.) Chr. 1/2 Nonn.: τότε B L W Ψ 33 14 (Etfh): δὲ τότε 15 (sah. <sup>cod.</sup>): om. 1 &c. 565 al. pauc. 11 (vt. <sup>a</sup> b) Chr. 1/2

26 ματι τοῦ πατρὸς μου, ταῦτα μαρτυρεῖ περὶ ἐμοῦ. ἀλλ' ὑμεῖς οὐ πι-  
 27 στεύετε, ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν. τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ  
 28 τῆς φωνῆς μου ἀκούει, καὶ γὰρ γινώσκω αὐτά, καὶ ἀκολουθοῦσί μοι· καὶ γὰρ  
 29 ἄρπάσει τις αὐτὰ ἐκ τῆς χειρὸς μου. <sup>†</sup> ὁ πατήρ μου, ὃς δέδωκέ μοι,  
 30 μείζων πάντων ἐστὶ· καὶ οὐδεὶς δύναται ἄρπάξαι ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ  
 31 πατρὸς. ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ ἓν ἐσμεν. ἐβάστασαν πάλιν λίθους οἱ Ἰου-  
 32 δαῖοι, ἵνα λιθάσωσιν αὐτόν. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Πολλὰ καλὰ  
 33 ἔργα ἔδειξα ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρὸς· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετέ με; ἀπε-  
 34 κρίθησαν αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι. Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ  
 35 περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὢν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν. ἀπε-  
 36 κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Οὐκ ἔστι γεγραμμένοι ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν, Ἐγὼ  
 37 εἶπα, θεοί ἐστε; εἰ ἐκείνους εἶπε θεούς, πρὸς οὓς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἐγέ-  
 38 νετο (καὶ οὐ δύναται λυθῆναι ἡ γραφή), ὃν ὁ πατήρ ἡγίασε καὶ ἀπέστει-  
 39 λεν εἰς τὸν κόσμον, ὑμεῖς λέγετε ὅτι Βλασφημεῖς, ὅτι εἶπον, Υἱὸς τοῦ  
 40 Θεοῦ εἰμι; εἰ οὐ ποιῶ τὰ ἔργα τοῦ πατρὸς μου, μὴ πιστεύτε μοι. εἰ  
 41 δὲ ποιῶ, καὶ ἐμοὶ μὴ πιστεύητε, τοῖς ἔργοις πιστεύτε· ἵνα γνῶτε καὶ  
 42 γινώσκητε, ὅτι ἐν ἐμοὶ ὁ πατήρ, καὶ γὰρ ἐν τῷ πατρί. ἐζήτουν πάλιν αὐτὸν  
 43 πιάσαι· καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῶν.  
 44 Καὶ ἀπῆλθε πάλιν πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς τὸν τόπον ὅπου ἦν Ἰωάννης  
 45 τὸ πρῶτον βαπτίζων· καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ. καὶ πολλοὶ ἦλθον πρὸς αὐτόν·  
 46 καὶ ἔλεγον ὅτι Ἰωάννης μὲν σημεῖον ἐποίησεν οὐδέν, πάντα δὲ ὅσα εἶπεν  
 47 Ἰωάννης περὶ τούτου ἀληθὴ ἦν. καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν ἐκεῖ.  
 II Ἦν δέ τις ἀσθενῶν, Λάζαρος ἀπὸ Βηθανίας, ἐκ τῆς κώμης Μαρίας καὶ  
 2 Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς. ἦν δὲ Μαρία ἡ ἀλείψασα τὸν Κύριον μύρρῳ  
 3 καὶ ἐκμάχασα τοὺς πόδας αὐτοῦ ταῖς θριξίν αὐτῆς, ἧς ὁ ἀδελφὸς Λάζαρος  
 4 ἦσθένει. ἀπέστειλαν οὖν αἱ ἀδελφαὶ πρὸς αὐτὸν λέγουσαι, Κύριε, ἴδε,  
 5 ὃν φιλεῖς ἀσθενεῖ. ἀκούσας δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, Αὕτη ἡ ἀσθένεια οὐκ  
 6 ἐστὶ πρὸς θάνατον, ἀλλ' ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς  
 7 τοῦ Θεοῦ δι' αὐτῆς. ἡγάπα δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν Μάρθαν καὶ τὴν ἀδελ-  
 8 φὴν αὐτῆς καὶ τὸν Λάζαρον. ὥς οὖν ἤκουσεν ὅτι ἀσθενεῖ, τότε μετ' ἐμει-

<sup>†</sup> ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέ μοι πάντων μείζων ἐστὶ

29 ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι μείζων πάντων ἐστὶν A W Θ I & c. ω S (vt.<sup>s</sup> vg. hl. pal.) C (sah.) al. Bas. Diod. Chr. Cyr. Nonn. : ὁ πατήρ μου ὃ δέδωκέ μοι πάντων μείζων ἐστὶν B\* (lectiones confuderunt N A L X Ψ, ὃ N L Ψ, μείζων A X, item D ὃ δεδοκώς μείζων) L C (boh.) C

νεν ἐν ᾧ ἦν τόπῳ δύο ἡμέρας. ἔπειτα μετὰ τοῦτο λέγει τοῖς μαθηταῖς, 7  
 "Αγωμεν εἰς τὴν Ἰουδαίαν πάλιν. λέγουσιν αὐτῷ οἱ μαθηταί, Ῥαββί, 8  
 νῦν ἐξήτουν σε λιθάσαι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ πάλιν ὑπάγεις ἐκεῖ; ἀπεκρίθη 9  
 ὁ Ἰησοῦς, Οὐχὶ δώδεκά εἰσιν ὥραι τῆς ἡμέρας; ἐάν τις περιπατῇ ἐν τῇ  
 ἡμέρᾳ, οὐ προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς τοῦ κόσμου τούτου βλέπει· ἐὰν δέ τις 10  
 περιπατῇ ἐν τῇ νυκτί, προσκόπτει, ὅτι τὸ φῶς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. ταῦτα 11  
 εἶπε, καὶ μετὰ τοῦτο λέγει αὐτοῖς, Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται·  
 ἀλλὰ πορεύομαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. εἶπον οὖν αὐτῷ οἱ μαθηταί, 12  
 Κύριε, εἰ κεκοίμηται, σωθήσεται. εἰρήκει δὲ ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ θανά- 13  
 του αὐτοῦ· ἐκεῖνοι δὲ ἔδοξαν ὅτι περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὑπνίου λέγει.  
 τότε οὖν εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς παρρησίᾳ, Λάζαρος ἀπέθανε· καὶ χαίρω 14  
 δι' ὑμᾶς, ἵνα πιστεύσητε, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ· ἀλλ' ἄγωμεν πρὸς αὐτόν. 15  
 εἶπεν οὖν Θωμᾶς, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, τοῖς συμμαθηταῖς, "Αγωμεν 16  
 καὶ ἡμεῖς, ἵνα ἀποθάνωμεν μετ' αὐτοῦ.

Ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς εὗρεν αὐτὸν τέσσαρας ἡμέρας ἤδη ἔχοντα ἐν 17  
 τῷ μνημείῳ. ἦν δὲ ἡ Βηθανία ἐγγὺς τῶν Ἱεροσολύμων, ὡς ἀπὸ στα- 18  
 δίων δεκαπέντε· πολλοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἐληλύθεισαν πρὸς τὴν 19  
 Μάρθαν καὶ Μαρίαν, ἵνα παραμυθίσωνται αὐτὰς περὶ τοῦ ἀδελφοῦ. ἡ 20  
 οὖν Μάρθα, ὡς ἤκουσεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔρχεται, ὑπήντησεν αὐτῷ· Μαρία  
 δὲ ἐν τῷ οἴκῳ ἔκαθέζετο. εἶπεν οὖν ἡ Μάρθα πρὸς τὸν Ἰησοῦν, Κύριε, 21  
 εἰ ἡς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός μου. καὶ νῦν οἶδα ὅτι, ὅσα ἂν αἰ- 22  
 τήσῃ τὸν Θεόν, δώσει σοι ὁ Θεός. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἀναστήσεται 23  
 ὁ ἀδελφός σου. λέγει αὐτῷ Μάρθα, Οἶδα ὅτι ἀναστήσεται ἐν τῇ 24  
 ἀναστάσει ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ. εἶπεν αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ἀνά- 25  
 στασις καὶ ἡ ζωὴ. ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, καὶ ἀποθάνῃ, ζήσεται· καὶ πᾶς 26  
 ὁ ζῶν καὶ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ μὴ ἀποθάνῃ εἰς τὸν αἰῶνα. πιστεύεις  
 τοῦτο; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· ἐγὼ πεπίστευκα, ὅτι σὺ εἶ ὁ Χριστός, ὁ 27  
 υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ εἰς τὸν κόσμον ἐρχόμενος. καὶ τοῦτο εἰποῦσα ἀπῆλθε, 28  
 καὶ ἐφώνησε Μαρίαν τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς λάθρα εἰποῦσα, Ὁ διδάσκαλος  
 πάρεστι καὶ φωνεῖ σε. ἐκεῖνῃ δέ, ὡς ἤκουσεν, ἡγέρθη ταχὺ καὶ ἦρ- 29  
 χετο πρὸς αὐτόν. οὐπω δὲ ἐληλύθει ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν κώμην, ἀλλ' ἦν 30  
 ἔτι ἐν τῷ τόπῳ ὅπου ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ Μάρθα. οἱ οὖν Ἰουδαῖοι οἱ 31  
 ὄντες μετ' αὐτῆς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ παραμυθούμενοι αὐτήν, ἰδοῖντες τὴν

II. <sup>18</sup> σταδίων δεκαπέντε] two parasangs S (vt.<sup>s</sup>) (?) (vt.<sup>a1</sup>) (?) S (vt.<sup>s</sup>) Orig.  $\frac{4}{4}$  Cypr. Tit.-Bost.

<sup>25</sup> καὶ ἡ ζωὴ om. p<sup>15</sup> E



Μαρίαν ὅτι ταχέως ἀνέστη καὶ ἐξῆλθεν, ἠκολούθησαν αὐτῇ, δόξαντες  
 32 ὅτι ὑπάγει εἰς τὸ μνημεῖον, ἵνα κλαύσῃ ἐκεῖ. ἡ οὖν Μαρία, ὡς ἦλθεν  
 ὅπου ἦν ὁ Ἰησοῦς, ἰδοῦσα αὐτὸν ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγουσα  
 33 αὐτῷ, Κύριε, εἰ ἦς ὧδε, οὐκ ἂν ἀπέθανέ μου ὁ ἀδελφός. Ἰησοῦς οὖν, ὡς  
 εἶδεν αὐτὴν κλαίουσαν, καὶ τοὺς συνελθόντας αὐτῇ Ἰουδαίους κλαίοντας,  
 34 ἐνεβριμήσατο τῷ πνεύματι, καὶ ἐτάραξεν ἑαυτόν, καὶ εἶπε, Ποῦ τεθεί-  
 35 κατε αὐτόν; λέγουσιν αὐτῷ, Κύριε, ἔρχου καὶ ἶδε. ἐδάκρυσεν ὁ Ἰησοῦς.  
 36 ἔλεγον οὖν οἱ Ἰουδαῖοι, Ἰδε, πῶς ἐφίλει αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν εἶπον,  
 37 Οὐκ ἠδύνατο οὗτος, ὁ ἀνοίξας τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, ποιῆσαι ἵνα  
 38 καὶ οὗτος μὴ ἀποθάνῃ; Ἰησοῦς οὖν πάλιν ἐμβριμώμενος ἐν ἑαυτῷ ἔρχεται  
 39 εἰς τὸ μνημεῖον. ἦν δὲ σπήλαιον, καὶ λίθος ἐπέκειτο ἐπ' αὐτῷ. λέγει ὁ  
 Ἰησοῦς, Ἀρατε τὸν λίθον. λέγει αὐτῷ ἡ ἀδελφὴ τοῦ τετελευτηκότος  
 40 Μάρθα, Κύριε, ἥδη ὅζει· τεταρταῖος γάρ ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς,  
 41 Οὐκ εἰπὸν σοι, ὅτι ἐὰν πιστεύσῃς, ὅψει τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ; ἦραν οὖν  
 τὸν λίθον. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς ἄνω, καὶ εἶπε, Πάτερ, εὐ-  
 42 χαριστῶ σοι ὅτι ἤκουσάς μου. ἐγὼ δὲ ᾔδειν ὅτι πάντοτέ μου ἀκούεις·  
 ἀλλὰ διὰ τὸν ὄχλον τὸν περιστώτα εἶπον, ἵνα πιστεῦσωσιν ὅτι σύ με  
 43 ἀπέστειλας. καὶ ταῦτα εἰπὼν φωνῇ μεγάλῃ ἐκραύγασε, Λάζαρε, δεῦρο  
 44 ἔξω. ἐξῆλθεν ὁ τεθνηκώς, δεδεμένος τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας κειρίαις,  
 καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ σουδαρίῳ περιεδέδετο. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Λύ-  
 σατε αὐτόν, καὶ ἄφετε αὐτὸν ὑπάγειν.

45 Πολλοὶ οὖν ἐκ τῶν Ἰουδαίων, οἱ ἐλθόντες πρὸς τὴν Μαρίαν καὶ θεα-  
 46 σάμενοι ὁ ἐποίησεν, ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν. τινὲς δὲ ἐξ αὐτῶν ἀπῆλθον  
 πρὸς τοὺς Φαρισαίους, καὶ εἶπον αὐτοῖς ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς.

47 Συνήγαγον οὖν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι συνέδριον, καὶ ἔλεγον,  
 48 Τί ποιούμεν; ὅτι οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλὰ σημεῖα ποιεῖ. ἐὰν ἀφώ-  
 49 μεν αὐτὸν οὕτω, πάντες πιστεῦσουσιν εἰς αὐτόν· καὶ ἐλεύσονται οἱ Ῥω-  
 49 μαῖοι καὶ ἀροῦσιν ἡμῶν καὶ τὸν τόπον καὶ τὸ ἔθνος. εἰς δέ τις ἐξ αὐτῶν  
 Καϊάφας, ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου, εἶπεν αὐτοῖς, Ὑμεῖς οὐκ οἴ-  
 50 दाτε οὐδέν, οὐδὲ λογίζεσθε ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἰς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ

γ δ

<sup>39</sup> κύριε] *add.* Why are they taking away the stone? S (vt.<sup>s</sup>) <sup>42</sup> ᾔδειν] *oīda*  
 S (vt.<sup>s</sup>) E (sah. *coll.*) Diod. <sup>45</sup> ὁ A<sup>2</sup> B C\* D I &c. 244 249 L (vt.<sup>e</sup>) S (vg.) E  
 (sah.) G E<sup>th</sup>: δ ὁ<sup>6</sup>, <sup>45</sup> S A\* L W Θ ω L E (boh.) A Orig. <sup>50</sup> ὑμῖν] ἡμῖν A  
 W Θ ω L (vg.) S E (sah.) A E<sup>th</sup> Orig.

ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ 51  
οὐκ εἶπεν· ἀλλὰ ἀρχιερεὺς ὢν τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου προεφήτευσεν, ὅτι  
ἔμελλεν ὁ Ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους· καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους 52  
μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς  
ἐν. ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας ἐβουλευσάντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν. 53

Ἰησοῦς οὖν οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς Ἰουδαίοις, ἀλλὰ 54  
ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς Ἐφραῖμ λεγομένην  
πόλιν, κακεῖ ἔμεινε μετὰ τῶν μαθητῶν. ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ πάσχα τῶν Ἰου- 55  
δαίων· καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ  
πάσχα, ἵνα ἀγνίσωσιν ἑαυτούς. ἐζήτουν οὖν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον 56  
μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἐστηκότες, Τί δοκεῖ ὑμῖν; ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς  
τὴν ἑορτήν; δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι ἐντολὰς, ἵνα 57  
ἐάν τις γνῶ πού ἐστι, μηνύσῃ, ὅπως πιάσωσιν αὐτόν.

Ὁ οὖν Ἰησοῦς πρὸ ἐξ ἡμερῶν τοῦ πάσχα ἦλθεν εἰς Βηθανίαν, ὅπου 12  
ἦν Λάζαρος, ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦς. ἐποίησαν οὖν αὐτῷ δεῖπνον 2  
ἐκεῖ· καὶ ἡ Μάρθα διηκόνει, ὁ δὲ Λάζαρος εἷς ἦν ἐκ τῶν ἀνακειμένων  
σὺν αὐτῷ. ἡ οὖν Μαρία λαβοῦσα λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πο- 3  
λυτίμου ἠλειψε τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξίν αὐτῆς  
τοὺς πόδας αὐτοῦ· ἡ δὲ οἰκία ἐπληρώθη ἐκ τῆς ὁσμῆς τοῦ μύρου. λέ- 4  
γει δὲ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης εἷς τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ὁ μέλλων αὐτόν  
παραδιδόναι, Διατί τοῦτο τὸ μύρον οὐκ ἐπράθη τριακοσίων δηναρίων, 5  
καὶ ἐδόθη πτωχοῖς; εἶπε δὲ τοῦτο, οὐχ ὅτι περὶ τῶν πτωχῶν ἔμελεν αὐ- 6  
τῷ, ἀλλ' ὅτι κλέπτῃς ἦν, καὶ τὸ γλωσσόκομον ἔχων τὰ βαλλόμενα ἐβά-  
σταζεν. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἄφες ἡ αὐτὴν ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐντα- 7  
φιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό. τοὺς πτωχοὺς γὰρ πάντοτε ἔχετε μεθ' 8  
ἑαυτῶν, ἐμὲ δὲ οὐ πάντοτε ἔχετε.

Ἔγνω οὖν ὁ ὄχλος πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ὅτι ἐκεῖ ἐστι· καὶ ἦλ- 9  
θον οὐ διὰ τὸν Ἰησοῦν μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον ἴδωσιν, ὃν ἤγει-  
ρεν ἐκ νεκρῶν. ἐβουλευσάντο δὲ οἱ ἀρχιερεῖς ἵνα καὶ τὸν Λάζαρον 10  
ἀποκτείνωσιν· ὅτι πολλοὶ δι' αὐτὸν ὑπήγον τῶν Ἰουδαίων, καὶ ἐπίστευον 11  
εἰς τὸν Ἰησοῦν.

<sup>h</sup> αὐτήν· ἵνα

<sup>54</sup> χώραν] *add.* Σαμφουρεὶν D

12. <sup>2</sup> διηκόνει] *hic miscent* Lc. x. 40 S (vt.<sup>s</sup>) Ephr. <sup>7</sup> ἵνα . . . τηρήσῃ NB  
D L W Θ Ψ 33 157 *al. pauc.* L S (vt.<sup>s</sup> hl.<sup>ms</sup> pal.) C A E<sup>th</sup> Nonn.: *τετήρηκεν* A  
I &c. ω L (vt.<sup>f</sup>) S (vg. hl.) C<sup>8</sup> <sup>8</sup> *uers. om.* D S (vt.<sup>s</sup>) A

12 Τῇ ἐπαύριον<sup>1</sup> ὄχλος πολὺς ὁ ἐλθὼν εἰς τὴν ἑορτὴν, ἀκούσαντες ὅτι  
 13 ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἔλαβον τὰ βαῖτα τῶν φοινίκων, καὶ  
 ἐξήλθον εἰς ὑπάντησιν αὐτῷ, καὶ ἐκραύγαζον, Ὡσαννά· εὐλογημένος  
 14 ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ. εὐρὼν δὲ ὁ  
 15 Ἰησοῦς ὀνάριον ἐκάθισεν ἐπ' αὐτό, καθὼς ἐστι γεγραμμένον, Μὴ φοβοῦ,  
 θύγατερ Σιών· ἰδοὺ, ὁ βασιλεὺς σου ἔρχεται καθήμενος ἐπὶ πῶλον ὄνου.  
 16 ταῦτα οὐκ ἔγνωσαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ τὸ πρῶτον· ἀλλ' ὅτε ἐδοξάσθη ὁ  
 Ἰησοῦς, τότε ἐμνήσθησαν, ὅτι ταῦτα ἦν ἐπ' αὐτῷ γεγραμμένα, καὶ ταῦτα  
 17 ἐποίησαν αὐτῷ. ἐμαρτύρει οὖν ὁ ὄχλος ὁ ὢν μετ' αὐτοῦ ὅτε τὸν Λάζαρον  
 18 ἐφώνησεν ἐκ τοῦ μνημείου καὶ ἤγειρεν αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. διὰ τοῦτο  
 καὶ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ ὄχλος, ὅτι ἤκουσαν τοῦτο αὐτὸν πεποιηκέναι τὸ  
 19 σημεῖον. οἱ οὖν Φαρισαῖοι εἶπον πρὸς ἑαυτούς, Θεωρεῖτε ὅτι οὐκ ὠφε-  
 λεῖτε οὐδέν· ἴδε, ὁ κόσμος ὀπίσω αὐτοῦ ἀπήλθεν.  
 20 Ἦσαν δέ τινες Ἑλλήνες ἐκ τῶν ἀναβαινόντων ἵνα προσκυνήσωσιν ἐν  
 21 τῇ ἑορτῇ· οὗτοι οὖν προσήλθον Φιλίππῳ τῷ ἀπὸ Βηθσαῖδᾶ τῆς Γαλι-  
 λαίας, καὶ ἠρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, θέλομεν τὸν Ἰησοῦν ἰδεῖν.  
 22 ἔρχεται Φίλιππος καὶ λέγει τῷ Ἀνδρέᾳ· ἔρχεται Ἀνδρέας καὶ Φίλιππος  
 23 καὶ λέγουσι τῷ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀποκρίνεται αὐτοῖς λέγων, Ἑλλή-  
 24 θεν ἡ ὥρα ἵνα δοξασθῇ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἔαν  
 25 μὴ ὁ κόκκος τοῦ σίτου πεσὼν εἰς τὴν γῆν ἀποθάνῃ, αὐτὸς μόνος μένει·  
 26 ἔαν δὲ ἀποθάνῃ, πολλὴν καρπὸν φέρει. ὁ φιλῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀπολ-  
 λύει αὐτήν· καὶ ὁ μισῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἰς ζωὴν  
 27 αἰώνιον φυλάξει αὐτήν. ἔαν ἐμοὶ διακονῇ τις, ἐμοὶ ἀκολουθεῖτω· καὶ  
 ὅπου εἰμι ἐγώ, ἐκεῖ καὶ ὁ διάκονος ὁ ἐμὸς ἔσται· ἔαν τις ἐμοὶ διακονῇ, τι-  
 28 μήσει αὐτὸν ὁ πατήρ. νῦν ἡ ψυχὴ μου τετάρακται· καὶ τί εἴπω; πάτερ,  
 σῶσόν με ἐκ τῆς ὥρας<sup>κ</sup> ταύτης. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἦλθον εἰς τὴν ὥραν  
 29 ταύτην. πάτερ, δόξασόν σου τὸ ὄνομα. ἦλθεν οὖν φωνὴ ἐκ τοῦ οὐ-  
 30 ρανοῦ, Καὶ ἐδόξασα, καὶ ἄλιω δοξάσω. ὁ οὖν ὄχλος ὁ ἐστὼς καὶ ἀκού-  
 σας ἔλεγε βροντὴν γεγενῆσθαι· ἄλλοι ἔλεγον, Ἄγγελος αὐτῷ λελάληκεν.  
 31 ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν, Οὐ δι' ἐμὲ αὕτη ἡ φωνὴ γέγονεν, ἀλλὰ δι'  
 31 ὑμᾶς. νῦν κρίσις ἐστὶ τοῦ κόσμου τούτου· νῦν ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου

<sup>1</sup> add. ὁ <sup>κ</sup> ταύτης;

<sup>12</sup> ἐπαύριον] add. he went forth and came to the Mount of Olives; and S (vt.<sup>s</sup>) ὄχλος] *praem.* ὁ B L Θ S (vt.<sup>s</sup>) E (boh.) <sup>27</sup> τί εἴπω] add. οὐκ οἶδα Iren. ταύτης.] ταύτης; *malunt quidam* (ut S (vt.<sup>s</sup>)) <sup>28</sup> τὸ ὄνομα] τὸν υἱόν L X 1 &c. 13 &c. 33 al. *pauc.* S (hl.<sup>ms</sup>) E (boh.)

τούτου ἐκβληθήσεται ἔξω. καὶ γὰρ, ἐὰν ὑψωθῶ ἐκ τῆς γῆς, πάντας ἐλκύ- 32  
σω πρὸς ἑμαυτόν. τοῦτο δὲ ἔλεγε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ ἤμελλεν ἀπο- 33  
θνήσκειν. ἀπεκρίθη οὖν αὐτῷ ὁ ὄχλος, Ἑμεῖς ἠκούσαμεν ἐκ τοῦ νόμου 34  
ὅτι ὁ Χριστὸς μένει εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ πῶς σὺ λέγεις ὅτι Δεῖ ὑψωθῆναι  
τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; τίς ἐστιν οὗτος ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου; εἶπεν οὖν 35  
αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἔτι μικρὸν χρόνον τὸ φῶς ἐν ὑμῖν ἐστι. περιπατεῖτε  
ὥς τὸ φῶς ἔχετε, ἵνα μὴ σκοτία ὑμᾶς καταλάβῃ· καὶ ὁ περιπατῶν ἐν τῇ  
σκοτίᾳ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει. ὥς τὸ φῶς ἔχετε, πιστεύετε εἰς τὸ φῶς, ἵνα 36  
υἱοὶ φωτὸς γένησθε.

Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἀπελθὼν ἐκρύβη ἀπ' αὐτῶν. τοσαῦτα 37  
δὲ αὐτοῦ σημεῖα πεποιηκότος ἔμπροσθεν αὐτῶν οὐκ ἐπίστευον εἰς αὐτόν·  
ἵνα ὁ λόγος Ἑσαίου τοῦ προφήτου πληρωθῇ ὃν εἶπε, Κύριε, τίς ἐπί- 38  
στευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων Κυρίου τίني ἀπεκαλύφθη; διὰ 39  
τοῦτο οὐκ ἠδύναντο πιστεύειν, ὅτι πάλιν εἶπεν Ἑσαίας, Τετύφλωκεν 40  
αὐτῶν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἐπώρρωσεν αὐτῶν τὴν καρδίαν· ἵνα μὴ ἴδωσι  
τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ νοήσωσι τῇ καρδίᾳ, καὶ στραφῶσι, καὶ ἰάσομαι αὐ-  
τούς. ταῦτα εἶπεν Ἑσαίας, ὅτι εἶδε τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐλάλησε περὶ 41  
αὐτοῦ. ὅμως μέντοι καὶ ἐκ τῶν ἀρχόντων πολλοὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτόν· 42  
ἀλλὰ διὰ τοὺς Φαρισαίους οὐχ ὡμολόγουν, ἵνα μὴ ἀποσυνάγωγοι γένων-  
ται· ἡγάπησαν γὰρ τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἢ περὶ τὴν δόξαν 43  
τοῦ Θεοῦ.

Ἰησοῦς δὲ ἔκραξε καὶ εἶπεν, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ οὐ πιστεύει εἰς ἐμέ, 44  
ἀλλ' εἰς τὸν πέμψαντά με· καὶ ὁ θεωρῶν ἐμὲ θεωρεῖ τὸν πέμψαντά με. 45  
ἐγὼ φῶς εἰς τὸν κόσμον ἐλήλυθα, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ ἐν τῇ σκο- 46  
τίᾳ μὴ μείνῃ. καὶ ἐὰν τις μου ἀκούσῃ τῶν ῥημάτων καὶ μὴ φυλάξῃ, ἐγὼ 47  
οὐ κρίνω αὐτόν· οὐ γὰρ ἦλθον ἵνα κρίνω τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σώσω τὸν  
κόσμον. ὁ ἀθετῶν ἐμὲ καὶ μὴ λαμβάνων τὰ ῥήματά μου ἔχει τὸν κρί- 48  
νοντα αὐτόν· ὁ λόγος ὃν ἐλάλησα, ἐκεῖνος κρινεῖ αὐτὸν ἐν τῇ ἑσχάτῃ  
ἡμέρᾳ. ὅτι ἐγὼ ἐξ ἑμαυτοῦ οὐκ ἐλάλησα· ἀλλ' ὁ πέμψας με πατήρ, αὐ- 49  
τός μοι ἐντολὴν δέδωκε, τί εἶπω καὶ τί λαλήσω. καὶ οἶδα ὅτι ἡ ἐντολὴ 50  
αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐστίν· ἃ οὖν ἐγὼ λαλῶ, καθὼς εἴρηκέ μοι ὁ πατήρ,  
οὕτω λαλῶ.

<sup>32</sup> πάντας] πάντα N\* D 56 ℒ S (pal.) E E<sup>th</sup> Orig.<sup>lat.</sup> Aug. : *tr. post* ἐλκύσω D E  
E<sup>th</sup> <sup>41</sup> ὅτι N A B L Θ Ψ 1 (&c.) 33 *al. pauc.* ℒ (vt.<sup>e</sup>) E A Orig. Did. Epiph.  
Nonn. Cyr. : ὅτε D ω ℒ S (vt.<sup>s</sup> vg. hl. pal.) E E<sup>th</sup> Eus. 3 Bas. Did. Chr. Cyr.  
Hil. Ambst. <sup>2</sup> Orig.<sup>lat.</sup> : ἐπεὶ W

- 13 Πρὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς ὅτι ἦλθεν αὐτοῦ ἡ ὥρα ἵνα μεταβῇ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸν πατέρα, ἀγαπήσας  
 2 τοὺς ἰδίους τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ, εἰς τέλος ἠγάπησεν αὐτούς. καὶ δείπνου γινομένου, τοῦ διαβόλου ἥδη βεβληκότος εἰς τὴν καρδίαν ἵνα παραδοῖ  
 3 αὐτὸν Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτης, εἰδὼς ὅτι πάντα ἔδωκεν αὐτῷ ὁ πατήρ εἰς τὰς χεῖρας, καὶ ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Θεὸν  
 4 ὑπάγει, ἐγείρεται ἐκ τοῦ δείπνου, καὶ τίθησι τὰ ἱμάτια, καὶ λαβὼν  
 5 λέντιον διέζωσεν ἑαυτόν. εἶτα βάλλει ὕδωρ εἰς τὸν νιπτῆρα, καὶ ἤρξατο νίπτειν τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν, καὶ ἐκμάσσειν τῷ λεντίῳ ᾧ ἦν  
 6 διεζωσμένος. ἔρχεται οὖν πρὸς Σίμωνα Πέτρον. λέγει αὐτῷ, Κύριε,  
 7 σύ μου νίπτεις τοὺς πόδας; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ ἐγὼ  
 8 ποιῶ, σὺ οὐκ οἶδας ἄρτι, γνώση δὲ μετὰ ταῦτα. λέγει αὐτῷ Πέτρος,  
 9 Οὐ μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, μὴ τοὺς πόδας μου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὴν  
 10 κεφαλὴν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ λελουμένος οὐ χρείαν ἔχει<sup>1</sup> εἰ μὴ τοὺς πόδας νύψασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί  
 11 ἐστε, ἀλλ' οὐχὶ πάντες. ἦδει γὰρ τὸν παραδιδόντα αὐτόν· διὰ τοῦτο εἶπεν ὅτι Οὐχὶ πάντες καθαροί ἐστε.  
 12 Ὅτε οὖν ἔνιψεν τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ ἔλαβε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, καὶ  
 13 ἀνέπεσε πάλιν, εἶπεν αὐτοῖς, Γινώσκετε τί πεποίηκα ὑμῖν; ὑμεῖς φωνεῖτέ με, Ὁ διδάσκαλος, καὶ Ὁ κύριος· καὶ καλῶς λέγετε, εἰμὶ γάρ.  
 14 εἰ οὖν ἐγὼ ἔνιψα ὑμῶν τοὺς πόδας, ὁ κύριος καὶ ὁ διδάσκαλος, καὶ  
 15 ὑμεῖς ὀφείλετε ἀλλήλων νίπτειν τοὺς πόδας. ὑπόδειγμα γὰρ δέδωκα ὑμῖν, ἵνα καθὼς ἐγὼ ἐποίησα ὑμῖν καὶ ὑμεῖς ποιήτε. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ, οὐδὲ ἀπόστολος μείζων  
 17 τοῦ πέμψαντος αὐτόν. εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε ἐὰν ποιήτε αὐτά.

<sup>1</sup> om. εἰ μὴ τοὺς πόδας

13. <sup>2</sup> γινομένου N\* B L W X Ψ 1 (vt.<sup>d</sup>) S (vt.<sup>s</sup> (·)) Eth Orig. <sup>4</sup>/<sub>5</sub> Nonn.: γενομένου N<sup>o</sup> A D Θ 1 &c. ω 1 S (vg. hl.) E A G (Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>) Chr. Cyr. ἵνα παρ. αὐτὸν Ἰούδας Σίμ. Ἰσκαριώτης NB (W) 1 (vt.<sup>b</sup> al.) E (boh. sed Σίμων) Orig.: idem, sed Ἰσκαριώτου L M 1 (vg.) A: Ἰούδα Σίμ. Ἰσκαριώτου (ἀπὸ Καρνώτου D 1 (vt.<sup>e</sup>)) ἵνα αὐτὸν παρ. A D Θ ω 1 (vt.<sup>a</sup> al.) S E (sah.) Eth (Orig.): idem, sed om. Ἰούδα 13 &c. al. pauc. 1 (vt.<sup>c</sup>) (Ambst.). In vocabulo ipso scribendo Ἰσκαριώτης uariant codd. <sup>10</sup> ἢ (aut εἰ μὴ) τοὺς πόδας [μόνον Θ] A B C L W Θ Ψ 1 &c. ω 1 (vt.) uerss. pler. Chr. Cyr. Nonn.: om. N 1 (vg.) Orig. saepe, Tert. Hier.: cum AB etc., sed praem. τὴν κεφαλὴν νύψασθαι (quod uerbum om. post πόδας) D



οὐ περὶ πάντων ὑμῶν λέγω· ἐγὼ οἶδα οὓς ἐξελεξάμην· ἀλλ' ἵνα ἡ 18  
 γραφὴ πληρωθῇ, Ὁ τρώγων <sup>τ</sup> μου τὸν ἄρτον ἐπῆρεν ἐπ' ἐμὲ τὴν πτέρ-  
 ναν αὐτοῦ. ἀπ' ἄρτι λέγω ὑμῖν πρὸ τοῦ γενέσθαι, ἵνα πιστεύσητε, 19  
 ὅταν γένηται, ὅτι ἐγὼ εἰμι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ λαμβάνων ἓαν 20  
 τινα πέμψω ἐμὲ λαμβάνει· ὁ δὲ ἐμὲ λαμβάνων λαμβάνει τὸν πέμ-  
 ψαντά με.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐταράχθη τῷ πνεύματι, καὶ ἐμαρτύρησε καὶ 21  
 εἶπεν, Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι εἰς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με. ἔβλεπον 22  
 εἰς ἀλλήλους οἱ μαθηταὶ ἀπορούμενοι περὶ τίνος λέγει. ἦν ἀνακεί- 23  
 μενος εἰς ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἰησοῦ, ὃν ἡγάπα  
 ὁ Ἰησοῦς. νεύει οὖν τούτῳ Σίμων Πέτρος, καὶ λέγει αὐτῷ, Εἰπὲ τίς 24  
 ἐστι περὶ οὗ λέγει. ἀναπεσὼν ἐκεῖνος οὕτως ἐπὶ τὸ στῆθος τοῦ Ἰησοῦ 25  
 λέγει αὐτῷ, Κύριε, τίς ἐστιν; ἀποκρίνεται οὖν ὁ Ἰησοῦς, Ἐκεῖνός ἐστιν 26  
 ὃς ἐγὼ βάψω τὸ ψωμίον καὶ δώσω αὐτῷ. βάψας οὖν τὸ ψωμίον λαμβά-  
 νει καὶ δίδωσιν Ἰουδᾶ Σίμωνος Ἰσκαριώτου. καὶ μετὰ τὸ ψωμίον τότε 27  
 εἰσῆλθεν εἰς ἐκεῖνον ὁ Σατανᾶς. λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὁ ποιεῖς,  
 ποίησον τάχιον. τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν 28  
 αὐτῷ. τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν ὁ Ἰούδας, ὅτι λέ- 29  
 γει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἀγόρασον ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἐορτήν· ἢ τοῖς  
 πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. λαβὼν οὖν τὸ ψωμίον ἐκεῖνος ἐξῆλθεν εὐθύς· ἦν 30  
 δὲ νύξ.

Ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει ὁ Ἰησοῦς, Νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώ- 31  
 πον, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ· καὶ ὁ Θεὸς δοξάσει αὐτὸν ἐν αὐτῷ, 32  
 καὶ εὐθὺς δοξάσει αὐτόν. τεκνία, ἔτι μικρὸν μεθ' ὑμῶν εἰμι. ζητήσετέ 33  
 με· καὶ καθὼς εἶπον τοῖς Ἰουδαίοις ὅτι Ὅπου ἐγὼ ὑπάγω ὑμεῖς οὐ δύ-  
 νασθε ἐλθεῖν, καὶ ὑμῖν λέγω ἄρτι. ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα 34  
 ἀγαπᾶτε ἀλλήλους· καθὼς ἡγάπησα ὑμᾶς, ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἀλλή-  
 λους. ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστε, ἐὰν ἀγάπην 35  
 ἔχητε ἐν ἀλλήλοις.

<sup>τ</sup> μετ' ἐμοῦ

<sup>18</sup> μου (= LXX) B C L al. *pauc.* ℣ (sah.) ℣<sup>th</sup> Eus. Cyr. al.: μετ' ἐμοῦ N A  
 D W Θ ω ℥ S (vt.<sup>s</sup> vg. hl. pal.) ℣ (boh.) A ℣ Orig. Eus. Cyr. al. μου μετ' ἐμοῦ  
 ℣ (sah.<sup>cod.</sup>) <sup>26</sup> λαμβάνει καὶ N<sup>ca</sup> B C L M X 33 S (hl.<sup>ms</sup>) ℣<sup>th</sup> Orig.: om. *rell.*  
 Σίμωνος] Σίμωνι 13 &c. ℥ (vt.<sup>b</sup> al.) (℣ (boh.)) [Ἰ]σκαριώτου N B C (D ἀπὸ  
 Καρυώτου) L M X Θ 33 157 al. *pauc.* S (vt.<sup>s</sup> pal.) ℣ (sah.<sup>cod.</sup>) ℥ (vg.): Ἰσκαριώτη  
 A ω ℣ (boh.) A ℣ Orig. <sup>31</sup> αὐτῷ add. εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ N<sup>ca</sup> A W Θ ω ℥  
 (vt.<sup>c</sup> f<sup>q</sup> vg.) S (vg. pal.) ℣ (sah.<sup>cod.</sup> <sup>pler.</sup>, boh.<sup>cod.</sup>) A ℣ Orig. <sup>3</sup> Nonn. (Cyr.<sup>57r</sup>) al.

- 36 Λέγει αὐτῷ Σίμων Πέτρος, Κύριε, ποῦ ὑπάγεις; ἀπεκρίθη Ἰησοῦς,  
 "Οπου ὑπάγω, οὐ δύνασαι μοι νῦν ἀκολουθῆσαι· ἀκολουθήσεις δὲ ὕστε-  
 37 ρον. λέγει αὐτῷ ὁ Πέτρος, Κύριε, διατί οὐ δύναμαί σοι ἀκολουθῆσαι  
 38 ἄρτι; τὴν ψυχὴν μου ὑπὲρ σοῦ θήσω. ἀποκρίνεται Ἰησοῦς, Τὴν ψυχὴν  
 σου ὑπὲρ ἐμοῦ θήσεις; ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι, οὐ μὴ ἀλέκτωρ φωνήσῃ ἕως  
 οὗ ἀρνήσῃ με τρίς.
- 14 Μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά· πιστεύετε εἰς τὸν Θεόν, καὶ εἰς  
 2 ἐμὲ πιστεύετε. ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσιν· εἰ δὲ μή,  
 3 εἶπον ἂν ὑμῖν· ὅτι πορεύομαι ἐτοιμάσαι τόπον ὑμῖν. καὶ ἔαν πορευθῶ  
 καὶ ἐτοιμάσω ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς  
 4 ἐμαυτόν· ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ καὶ ὑμεῖς ᾗτε. καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε  
 5 ἡ τὴν ὁδόν. λέγει αὐτῷ Θωμᾶς, Κύριε, οὐκ οἶδαμεν ποῦ ὑπάγεις· πῶς  
 6 οἶδαμεν τὴν ὁδόν; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια  
 7 καὶ ἡ ζωὴ· οὐδεὶς ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα, εἰ μὴ δι' ἐμοῦ. εἰ ἐγνώκειτέ  
 8 με, καὶ τὸν πατέρα μου ἂν ᾔδειτε· ἀπ' ἄρτι γινώσκετε αὐτόν, καὶ ἑωρά-  
 9 κατε αὐτόν. λέγει αὐτῷ Φίλιππος, Κύριε, δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα, καὶ  
 10 ἄρκεῖ ἡμῖν. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἰμι,  
 καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε; ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ ἑώρακε τὸν πατέρα· πῶς  
 11 σὺ λέγεις, Δεῖξον ἡμῖν τὸν πατέρα; οὐ πιστεύεις ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ  
 καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί ἐστι; τὰ ῥήματα ἃ ἐγὼ λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ  
 12 λαλῶ· ὁ δὲ πατὴρ ἐν ἐμοὶ μένων ποιεῖ τὰ ἔργα αὐτοῦ. πιστεύετε μοι ὅτι  
 ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ, καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πι-  
 13 στεύετε μοι. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ  
 ποιῶ καὶ ἐκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει, ὅτι ἐγὼ πρὸς τὸν  
 14 πατέρα πορεύομαι. καὶ ὅ τι ἂν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, τοῦτο ποιή-  
 15 σω· ἵνα δοξασθῇ ὁ πατὴρ ἐν τῷ υἱῷ. ἔάν τι αἰτήσητέ ὁ με ἐν τῷ ὀνόματί  
 16 μου, τοῦτο ποιήσω. ἔαν ἀγαπᾷτέ με, τὰς ἐντολὰς τὰς ἐμὰς τηρήσετε.  
 17 καὶ ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα, καὶ ἄλλον παράκλητον δώσει ὑμῖν, ἵνα ᾗ  
 μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας· ὁ δὲ κόσμος οὐ δύνα-  
 ται λαβεῖν, ὅτι οὗ θεωρεῖ αὐτό, οὐδὲ γινώσκει αὐτό· ὑμεῖς γινώσκετε

<sup>n</sup> καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.

<sup>o</sup> om. με

14. <sup>1</sup> πιστεύετε (pr.) pro imperat. habent  $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Marutha Aug. <sup>4</sup> τὴν ὁδὸν *tantum*  $\aleph$  B C\* L W 33 157 al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>a</sup>)  $\mathfrak{E}$  : καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε A C<sup>3</sup> D N  $\Theta$  1 &c.  $\omega$   $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup> vg. hl. pal.)  $\mathfrak{E}$  (sah. *codd. plur.*)  $\mathfrak{E}$  Nonn. <sup>14</sup> *totum uersum om.* A\* X 1 &c. 22 157 565 al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>b</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>s</sup> pal.)  $\mathfrak{A}$  Nonn. με]  $\aleph$  B W  $\Theta$  60  $\Delta$   $\Theta$  28 33 al.  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  Fulg. : om. A D L  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{I}$  Cyr. τούτου] ἐγὼ  $\Theta$

αὐτό, ὅτι παρ' ὑμῖν μένει, καὶ ἐν ὑμῖν ἔσται. οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφα- 18  
νοὺς· ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἔτι μικρὸν καὶ ὁ κόσμος με οὐκέτι θεωρεῖ, 19  
ὕμεις δὲ θεωρεῖτέ με· ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσεσθε. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ 20  
γνώσεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ μου, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν  
ὑμῖν. ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν 21  
με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγα-  
πήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἑμαυτόν. λέγει αὐτῷ Ἰούδας (οὐχ ὁ 22  
Ἰσκαριώτης), Κύριε, τί γέγονεν ὅτι ἡμῖν μέλλεις ἐμφανίζειν σεαυτόν,  
καὶ οὐχὶ τῷ κόσμῳ; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἐάν τις ἀγαπᾷ 23  
με, τὸν λόγον μου τηρήσει· καὶ ὁ πατήρ μου ἀγαπήσει αὐτόν, καὶ πρὸς  
αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ὁ μὴ ἀγαπῶν 24  
με τοὺς λόγους μου οὐ τηρεῖ· καὶ ὁ λόγος ὃν ἀκούετε οὐκ ἔστιν ἐμός,  
ἀλλὰ τοῦ πέμψαντός με πατρὸς.

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν παρ' ὑμῖν μένων. ὁ δὲ παράκλητος, τὸ Πνεῦμα 25  
τὸ Ἅγιον, ὃ πέμψει ὁ πατήρ ἐν τῷ ὀνόματί μου, ἐκείνος ὑμᾶς διδάξει 26  
πάντα, καὶ ὑπομνήσει ὑμᾶς πάντα ἃ εἶπον ὑμῖν. εἰρήνην ἀφήμι ὑμῖν, 27  
εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν, ἐγὼ δίδωμι  
ὑμῖν. μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καρδιά, μηδὲ δειλιάτω. ἡκούσατε ὅτι 28  
ἐγὼ εἶπον ὑμῖν, Ὑπάγω καὶ ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. εἰ ἡγαπᾶτέ με, ἐχά-  
ρητε ἅν, ὅτι πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα· ὅτι ὁ πατήρ μεῖζων μου ἐστί.  
καὶ νῦν εἴρηκα ὑμῖν πρὶν γενέσθαι, ἵνα ὅταν γένηται πιστεύσητε. οὐκέτι 29  
πολλὰ λαλήσω μεθ' ὑμῶν, ἔρχεται γὰρ ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων· καὶ ἐν 30  
ἐμοί οὐκ ἔχει οὐδέν· ἀλλ' ἵνα γνῶ ὁ κόσμος, ὅτι ἀγαπῶ τὸν πατέρα, 31  
καὶ καθὼς ἐνετείλατό μοι ὁ πατήρ, οὕτω ποιῶ. ἐγείρεσθε, ἄγωμεν  
ἐντεῦθεν.

Ἐγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὁ πατήρ μου ὁ γεωργός ἐστι. 15  
πᾶν κλῆμα ἐν ἐμοί μὴ φέρον καρπὸν, αἶρει αὐτό· καὶ πᾶν τὸ καρπὸν 2  
φέρον, καθαίρει αὐτό, ἵνα πλείονα καρπὸν φέρῃ. ἤδη ὑμεῖς καθαροί 3  
ἐστε διὰ τὸν λόγον ὃν λελάληκα ὑμῖν. μένωτε ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν.  
καθὼς τὸ κλῆμα οὐ δύναται καρπὸν φέρειν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἐὰν μὴ μείνῃ 4

22 Ἰούδας οὐχ ὁ Ἰσκαρ.] Θωμᾶς S (vt.<sup>3</sup>) Ἰούδας Θωμᾶς S (vt.<sup>6</sup>): Ἰούδας ὁ Κανανίτης E (sah.) 23 ἐλευσόμεθα] ἐλεύσομαι D L (vt.<sup>6</sup>) S (vt.<sup>6</sup>) E (sah.<sup>cod.</sup>), qui ποιήσομαι pro ποιησόμεθα 30 οὐκ ἔχει οὐδέν (add. εὐρεῖν D L (vt.<sup>3</sup>)) εὐρίσκει οὐδέν E (sah.<sup>cod.</sup>) (A E<sup>th</sup>) Orig. 1/4: εὐρήσει οὐδέν K Π al. pauc. S (hl.<sup>ms</sup>) (A E<sup>th</sup>) Bas. Cyr. Hil. al.

15. 1 ἄμπελος] vineyard Diat. 2 καρπὸν φέρον] καρποφόρον D Cyr. (καρποφοροῦν Clem.) L (vt.<sup>3</sup>) Nouat.

5 ἐν τῇ ἀμπέλῳ, οὕτως οὐδὲ ὑμεῖς, ἐὰν μὴ ἐν ἐμοὶ μένητε. ἐγὼ εἰμι  
 ἡ ἀμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα· ὁ μένων ἐν ἐμοί, καγὼ ἐν αὐτῷ, οὗτος  
 6 φέρει καρπὸν πολύν· ὅτι χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. ἐὰν  
 μὴ τις μένῃ ἐν ἐμοί, ἐβλήθη ἔξω ὡς τὸ κλῆμα, καὶ ἐξηράνθη· καὶ  
 7 συναγούσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὸ πῦρ βάλλουσιν, καὶ καίεται. ἐὰν μένητε  
 ἐν ἐμοί, καὶ τὰ ῥήματά μου ἐν ὑμῖν μένῃ, ὃ ἐὰν θέλητε αἰτήσασθε,  
 8 καὶ γενήσεται ὑμῖν. ἐν τούτῳ ἐδοξάσθη ὁ πατήρ μου, ἵνα καρπὸν  
 9 πολὺν <sup>p</sup> φέρητε· καὶ γενήσεσθε ἐμοὶ μαθηταί. καθὼς ἡγάπησέ με ὁ  
 10 πατήρ, καγὼ ἡγάπησα ὑμᾶς· μένατε ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ. ἐὰν τὰς  
 ἐντολάς μου τηρήσητε, μενεῖτε ἐν τῇ ἀγάπῃ μου· καθὼς ἐγὼ τὰς ἐντο-  
 11 λὰς τοῦ πατρὸς μου τητήρηκα, καὶ μένω αὐτοῦ ἐν τῇ ἀγάπῃ. ταῦτα  
 λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ἡ χαρὰ ἡ ἐμὴ ἐν ὑμῖν ᾖ, καὶ ἡ χαρὰ ὑμῶν πλη-  
 12 ρωθῇ. αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ ἐμὴ, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους, καθὼς ἡγά-  
 13 πησα ὑμᾶς. μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν  
 14 αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ. ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐὰν ποιῇτε  
 15 ἃ ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. οὐκέτι λέγω ὑμᾶς δούλους, ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ  
 οἶδε τί ποιεῖ αὐτοῦ ὁ κύριος· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους, ὅτι πάντα ἃ ἤκουσα  
 16 παρὰ τοῦ πατρὸς μου ἐγνώρισα ὑμῖν. οὐχ ὑμεῖς με ἐξελέξασθε, ἀλλ'  
 ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς, καὶ ἔθηκα ὑμᾶς, ἵνα ὑμεῖς ὑπάγητε καὶ καρπὸν  
 φέρητε, καὶ ὁ καρπὸς ὑμῶν μένῃ· ἵνα ὃ τι ἂν αἰτήσητε τὸν πατέρα ἐν  
 17 τῷ ὀνόματί μου, δῶ ὑμῖν. ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλή-  
 18 λους. εἰ ὁ κόσμος ὑμᾶς μισεῖ, γινώσκετε ὅτι ἐμὲ πρῶτον ὑμῶν μεμί-  
 19 σηκεν. εἰ ἐκ τοῦ κόσμου ἦτε, ὁ κόσμος ἂν τὸ ἴδιον ἐφίλει· ὅτι δὲ ἐκ  
 τοῦ κόσμου οὐκ ἐστέ, ἀλλ' ἐγὼ ἐξελεξάμην ὑμᾶς ἐκ τοῦ κόσμου, διὰ  
 20 τοῦτο μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. μνημονεύετε τοῦ λόγου οὗ ἐγὼ εἶπον ὑμῖν,  
 Οὐκ ἔστι δοῦλος μείζων τοῦ κυρίου αὐτοῦ. εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμᾶς  
 διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν, καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν.  
 21 ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν εἰς ὑμᾶς διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν  
 22 τὸν πέμψαντά με. εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρτίαν οὐκ  
 23 εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. ὁ ἐμὲ  
 24 μισῶν καὶ τὸν πατέρα μου μισεῖ. εἰ τὰ ἔργα μὴ ἐποίησα ἐν αὐτοῖς,  
 ἃ οὐδεὶς ἄλλος ἐποίησεν, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ καὶ ἐωράκασιν καὶ

<sup>p</sup> φέρητε, καὶ γένησθε

<sup>5</sup> ἀμπελος] vineyard Diat. κλήματα] vines Diat. <sup>8</sup> γενήσεσθε NA 28  
 ω S (vt. vg. hl. pal.): γένησθε BDLΘ I (&c.) al. pauc. E (sah.) <sup>15</sup> ποιεῖ]  
 θέλει Orig.

μεμισήκασι καὶ ἐμὲ καὶ τὸν πατέρα μου. ἀλλ' ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος 25  
ὁ γεγραμμένος ἐν τῷ νόμῳ αὐτῶν ὅτι Ἐμίσησάν με ὡρεάν. ὅταν δὲ 26  
ἔλθῃ ὁ παράκλητος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν παρὰ τοῦ πατρὸς, τὸ Πνεῦμα  
τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει περὶ  
ἐμοῦ· καὶ ὑμεῖς δὲ μαρτυρεῖτε, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς μετ' ἐμοῦ ἐστε. 27

Ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα μὴ σκανδαλισθῆτε. ἀποσιναγῶν 16  
ποιήσουσιν ὑμᾶς· ἀλλ' ἔρχεται ὥρα, ἵνα πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξῃ 1,<sup>2</sup>  
λατρείαν προσφέρειν τῷ Θεῷ. καὶ ταῦτα ποιήσουσιν, ὅτι οὐκ ἔγνωσαν 3  
τὸν πατέρα οὐδὲ ἐμέ. ἀλλὰ ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἵνα ὅταν ἔλθῃ ἡ 4  
ὥρα αὐτῶν, μνημονεύητε αὐτῶν, ὅτι ἐγὼ εἶπον ὑμῖν. ταῦτα δὲ ὑμῖν  
ἐξ ἀρχῆς οὐκ εἶπον, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἦμην. νῦν δὲ ὑπάγω πρὸς τὸν 5  
πέμψαντά με, καὶ οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ἐρωτᾷ με, Ποῦ ὑπάγεις; ἀλλ' ὅτι  
ταῦτα λελάληκα ὑμῖν, ἡ λύπη πεπλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν. ἀλλ' 7  
ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν λέγω ὑμῖν· συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλθω· ἐὰν γὰρ  
μὴ ἀπέλθω, ὁ παράκλητος οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐὰν δὲ πορευθῶ,  
πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς. καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος ἐλέγξει τὸν κόσμον περὶ 8  
ἁμαρτίας καὶ περὶ δικαιοσύνης καὶ περὶ κρίσεως· περὶ ἁμαρτίας μὲν, 9  
ὅτι οὐ πιστεύουσιν εἰς ἐμέ· περὶ δικαιοσύνης δέ, ὅτι πρὸς τὸν πατέρα 10  
ὑπάγω, καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με· περὶ δὲ κρίσεως, ὅτι ὁ ἄρχων τοῦ κό- 11  
σμου τούτου κέκριται. ἔτι πολλὰ ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε 12  
βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ ἐκεῖνος, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁδη- 13  
γήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν· οὐ γὰρ λαλήσει ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλ'  
ὅσα ἀκούσει λαλήσει, καὶ τὰ ἐρχόμενα ἀναγγελεῖ ὑμῖν. ἐκεῖνος ἐμὲ 14  
δοξάσει· ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται, καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. πάντα ὅσα 15  
ἔχει ὁ πατὴρ ἐμὰ ἐστὶν διὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λαμβάνει,  
καὶ ἀναγγελεῖ ὑμῖν. μικρὸν καὶ οὐκέτι θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν 16  
καὶ ὤψεσθέ με. εἶπον οὖν ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ πρὸς ἀλλήλους, Τί 17  
ἐστι τοῦτο ὃ λέγει ἡμῖν, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν  
καὶ ὤψεσθέ με; καί, Ὅτι ὑπάγω πρὸς τὸν πατέρα; ἔλεγον οὖν, Τί ἐστι 18  
τοῦτο ὃ λέγει, τὸ μικρόν; οὐκ οἶδαμεν τί λαλεῖ. ἔγνω Ἰησοῦς ὅτι 19  
ἤθελον αὐτὸν ἐρωτᾶν, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, Περὶ τούτου ζητεῖτε μετ' ἀλ-  
λήλων, ὅτι εἶπον, Μικρὸν καὶ οὐ θεωρεῖτέ με, καὶ πάλιν μικρὸν καὶ  
ὤψεσθέ με; ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, 20

16. <sup>8</sup> ἁμαρτίας] its sins  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>8</sup>)  
11 κρίσεως] his judgment Diat.

δικαιοσύνης] his righteousness  $\mathfrak{S}$  (vt.<sup>8</sup>)



- ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται· ὑμεῖς λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς  
 21 χαρὰν γενήσεται. ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα  
 αὐτῆς· ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως,  
 22 διὰ τὴν χαρὰν ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον. καὶ ὑμεῖς οὖν  
 νῦν μὲν λύπην ἔχετε· πάλιν δὲ ὄψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ  
 23 καρδία, καὶ τὴν χαρὰν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ  
 ἡμέρᾳ ἐμὲ οὐκ ἐρωτήσετε οὐδέν. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἂν τι αἰτή-  
 24 σῇτε τὸν πατέρα, δώσει ὑμῖν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ἕως ἄρτι οὐκ ᾔτή-  
 σατε οὐδὲν ἐν τῷ ὀνόματί μου· αἰτεῖτε, καὶ λήψεσθε, ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν  
 ᾗ πεπληρωμένη.
- 25 Ταῦτα ἐν παροιμίαις λελάληκα ὑμῖν· ἔρχεται ὥρα ὅτε οὐκέτι ἐν πα-  
 ροιμίαις λαλήσω ὑμῖν, ἀλλὰ παρρησίᾳ περὶ τοῦ πατρὸς ἀπαγγελῶ ὑμῖν.  
 26 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐν τῷ ὀνόματί μου αἰτήσεσθε· καὶ οὐ λέγω ὑμῖν  
 27 ὅτι ἐγὼ ἐρωτήσω τὸν πατέρα περὶ ὑμῶν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ φιλεῖ ὑμᾶς,  
 ὅτι ὑμεῖς ἐμὲ πεφιλήκατε, καὶ πεπιστεύκατε ὅτι ἐγὼ παρὰ τοῦ πατρὸς  
 28 ἐξῆλθον. ἐξῆλθον ἐκ τοῦ πατρός, καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν  
 ἀφίημι τὸν κόσμον, καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν πατέρα.
- 29 Λέγουσιν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, \*Ἰδε, νῦν παρρησίᾳ λαλεῖς, καὶ παροι-  
 30 μίαν οὐδεμίαν λέγεις. νῦν οἶδμεν ὅτι οἶδας πάντα, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχεις  
 31 ἵνα τίς σε ἐρωτᾷ· ἐν τούτῳ πιστεύομεν ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐξῆλθες. ἀπε-  
 32 κρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, \*Ἄρτι πιστεύετε; ἰδοὺ, ἔρχεται ὥρα καὶ ἐλή-  
 λυθεν, ἵνα σκορπισθῇτε ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐμὲ μόνον ἀφήτε· καὶ  
 33 οὐκ εἰμὶ μόνος, ὅτι ὁ πατὴρ μετ' ἐμοῦ ἐστι. ταῦτα λελάληκα ὑμῖν,  
 ἵνα ἐν ἐμοὶ εἰρήνῃ ἔχητε. ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε,  
 ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον.
- 17 Ταῦτα ἐλάλησεν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ἐπάρας τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς  
 τὸν οὐρανὸν εἶπε, Πάτερ, ἐλήλυθεν ἡ ὥρα· δόξασόν σου τὸν υἱόν, ἵνα  
 2 ὁ υἱὸς δοξάσῃ σε· καθὼς ἔδωκας αὐτῷ ἐξουσίαν πάσης σαρκός, ἵνα  
 3 πᾶν ὃ δέδωκας αὐτῷ, δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον. αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος  
 ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν, καὶ ὃν ἀπέστειλας  
 4 Ἰησοῦν Χριστόν. ἐγὼ σε ἐδόξασα ἐπὶ τῆς γῆς, τὸ ἔργον τελειώσας  
 5 ὃ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· καὶ νῦν δόξασόν με σύ, πάτερ, παρὰ σεαυτῷ

<sup>33</sup> ἔχετε] ἔχετε D 1 &c. (13) &c. *al.* 11 S (vg.) A Cth Eus. Hil. *al.* : ἔχητε 0109  
 11 (vt.<sup>3</sup>) S (vt.<sup>3</sup>) : *om.* Cypr. <sup>3</sup>

τῇ δόξῃ ἣ εἶχον πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἶναι παρὰ σοί. ἐφανέρωσά σου 6  
τὸ ὄνομα τοῖς ἀνθρώποις οὓς ἔδωκάς μοι ἐκ τοῦ κόσμου· σοὶ ἦσαν, καὶ  
ἐμοὶ αὐτοὺς ἔδωκας· καὶ τὸν λόγον σου τετηρήκασι. νῦν ἔγνωκαν ὅτι 7  
πάντα ὅσα δέδωκάς μοι παρὰ σοῦ ἐστίν· ὅτι τὰ ῥήματα ἃ ἔδωκάς μοι 8  
δέδωκα αὐτοῖς, καὶ αὐτοὶ ἔλαβον, καὶ ἔγνωσαν ἀληθῶς ὅτι παρὰ σοῦ  
ἐξήλθον, καὶ ἐπίστευσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας. ἐγὼ περὶ αὐτῶν 9  
ἔρωτῶ· οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἔρωτῶ, ἀλλὰ περὶ ὧν δέδωκάς μοι, ὅτι σοὶ  
εἰσιν· καὶ τὰ ἐμὰ πάντα σὰ ἐστί, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ· καὶ δεδόξασμαι ἐν 10  
αὐτοῖς. καὶ οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ οὗτοι ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ 11  
ἐγὼ πρὸς σε ἔρχομαι. πάτερ ἄγιε, τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου,  
ὃ δέδωκάς μοι, ἵνα ὦσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς. ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν, ἐγὼ 12  
ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, ὃ δέδωκάς μοι· καὶ ἐφύλαξα, καὶ  
οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπώλετο, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· ἵνα ἡ γραφὴ  
πληρωθῇ. νῦν δὲ πρὸς σε ἔρχομαι· καὶ ταῦτα λαλῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ἵνα 13  
ἔχωσι τὴν χαρὰν τὴν ἐμὴν πεπληρωμένην ἐν ἑαυτοῖς. ἐγὼ δέδωκα 14  
αὐτοῖς τὸν λόγον σου· καὶ ὁ κόσμος ἐμίσησεν αὐτούς, ὅτι οὐκ εἰσὶν  
ἐκ τοῦ κόσμου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου. οὐκ ἔρωτῶ ἵνα 15  
ἄρῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἵνα τηρήσῃς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πονηροῦ.  
ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμὶ. ἀγιάσου 16  
αὐτοὺς ἐν τῇ ἀληθείᾳ· ὁ λόγος ὁ σὸς ἀλήθεια ἐστί. καθὼς ἐμέ ἀπέ- 17  
στείλας εἰς τὸν κόσμον, καὶ γὰρ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον. καὶ 18  
ὑπὲρ αὐτῶν ἐγὼ ἀγιάζω ἐμαντόν, ἵνα ὦσι καὶ αὐτοὶ ἡγιασμένοι ἐν  
ἀληθείᾳ. οὐ περὶ τούτων δὲ ἔρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόν- 20  
των διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ, ἵνα πάντες ἐν ὦσι, καθὼς σύ, πάτερ, 21  
ἐν ἐμοὶ καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ ἐν ἡμῖν ὦσιν· ἵνα ὁ κόσμος πι-  
στεύσῃ ὅτι σύ με ἀπέστειλας. καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν ἣν δέδωκάς μοι δέ- 22  
δωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσιν ἔν, καθὼς ἡμεῖς ἔν· ἐγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν 23  
ἐμοί, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἔν· ἵνα γινώσκῃ ὁ κόσμος ὅτι σύ με

17. <sup>7</sup> ἔγνωκαν] ἔγνων *℣* *codd.* *ap.* Chr. *℣* (vt.) *ℤ* (vt.<sup>s</sup> vg. hl.<sup>ms</sup>) *Ⲭ* (sah.) *Ⲫ* :  
ἐγνωσαν W *minusc.* *pauc.* : ἐγνωσαν U X 33 69 700 *al.* Chr. <sup>11</sup> ἔρχομαι] *add.*  
οὐκέτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἐν τῷ κόσμῳ εἰμὶ D *℣* (vt.<sup>aoo</sup>, *partim modo et non*  
*omnes eodem ordine*) Orig. (?) τήρησον] take and keep *ℤ* (vt.<sup>s</sup>) *Diat.* *Ⲛ* *℣*  
A B C L W Y Θ Ψ 1 &c. ω *ℤ* (vg. hl. pal.) *Ⲫ* A Ath. Cyr. ; *uersu sequenti idem*  
*testantur* B C\* L 33 64 *Ⲫ* (sah.<sup>codd. pler.</sup>) Cyr. *Ⲛ*: οὗς D<sup>2</sup> N Θ 69 209 *al.* *pauc.* *℣* (vg.)  
*Ⲫ* *Ⲫ* *Ⲫ* : δ D\* U X 157 *al.* *pauc.* : *totum comma* ⲩ . . . ἡμεῖς *om.* *℣* (vt.) *ℤ* (vt.<sup>s</sup>) *Ⲫ*  
(sah.<sup>codd.</sup>) Chr. Nonn. Hil. *Ⲛ* <sup>21</sup> ἡμῖν] *add.* ἐν *℣* A L N X Θ ω *℣* (vg.) *ℤ* *Ⲫ* (boh.)  
*Ⲫ* *Ⲫ* *Ⲫ* Clem. Orig. *Ⲛ* <sup>3</sup> *al.* πιστεύσῃ] πιστεύῃ *N*\* B C\* W Clem. Eus.

- 24 ἀπέστειλας, καὶ ἡγάπησας αὐτοὺς καθὼς ἐμὲ ἡγάπησας. πάτερ, <sup>9</sup> ὁ δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα, ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κακεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμήν, ἣν δέδωκάς μοι· ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ
- 25 καταβολῆς κόσμου. πάτερ δίκαιε, καὶ ὁ κόσμος σε οὐκ ἔγνω, ἐγὼ δέ σε
- 26 ἔγνω, καὶ οὗτοι ἔγνωσαν ὅτι σύ με ἀπέστειλας· καὶ ἐγνώρισα αὐτοῖς τὸ ὄνομά σου, καὶ γνωρίσω· ἵνα ἡ ἀγάπη ἣν ἡγάπησάς με ἐν αὐτοῖς ᾗ, καγὼ ἐν αὐτοῖς.
- 18 Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἰησοῦς ἐξῆλθε σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων, ὅπου ἦν κήπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς καὶ οἱ
- 2 μαθηταὶ αὐτοῦ. ᾗδει δὲ καὶ Ἰούδας, ὁ παραδιδὼς αὐτόν, τὸν τόπον·
- 3 ὅτι πολλάκις συνήχθη ὁ Ἰησοῦς ἐκεῖ μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. ὁ οὖν Ἰούδας, λαβὼν τὴν σπείραν καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν Φαρισαίων
- 4 ὑπηρέτας, ἔρχεται ἐκεῖ μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὄπλων. Ἰησοῦς οὖν, εἰδὼς πάντα τὰ ἐρχόμενα ἐπ' αὐτόν, ἐξῆλθε καὶ λέγει αὐτοῖς, Τίνα
- 5 ζητεῖτε; ἀπεκρίθησαν αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ εἰμι. εἰστήκει δὲ καὶ Ἰούδας ὁ παραδιδὼς αὐτὸν μετ'
- 6 αὐτῶν. ὡς οὖν εἶπεν αὐτοῖς, Ἐγὼ εἰμι, ἀπήλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ
- 7 ἔπεσον χαμαί. πάλιν οὖν αὐτοὺς ἐπηρώτησε, Τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον,
- 8 Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον. ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς, Εἶπον ὑμῖν, ὅτι ἐγὼ εἰμι·
- 9 εἰ οὖν ἐμὲ ζητεῖτε, ἄφετε τούτους ὑπάγειν· ἵνα πληρωθῇ ὁ λόγος ὃν
- 10 εἶπεν ὅτι Οὗς δέδωκάς μοι, οὐκ ἀπώλεσα ἐξ αὐτῶν οὐδένα. Σίμων οὖν Πέτρος ἔχων μάχαιραν εἵλκυσεν αὐτήν, καὶ ἔπαισε τὸν τοῦ ἀρχιερέως δοῦλον, καὶ ἀπέκοψεν αὐτοῦ τὸ ὠτάριον τὸ δεξιόν. ἦν δὲ ὄνομα
- 11 τῷ δούλῳ Μάλχος. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Βάλε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην· τὸ ποτήριον ὃ δέδωκέ μοι ὁ πατήρ, οὐ μὴ πῖω αὐτό;
- 12 Ἡ οὖν σπείρα καὶ ὁ χιλιάρχος καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέ-
- 13 λαβον τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἔδησαν αὐτόν, καὶ ἡγαγον πρὸς Ἀιναν πρῶτον· ἦν γὰρ πενθερὸς τοῦ Καϊάφα, ὃς ἦν ἀρχιερεὺς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκείνου.

<sup>9</sup> οὗς

<sup>23</sup> καὶ ἡγάπ. . . ἡγάπ. om. ℣ (boh. <sup>cod.</sup>) ἡγάπησας pr.] ἡγάπησα D al. pauc. ℥ (vt. <sup>a</sup> b) ™ (vt. <sup>s</sup> vg. hl. pal.) A E<sup>th</sup> <sup>24</sup> δ N B D W (Θ) ™ (vt. <sup>s</sup>) ℣ (boh.) E: οὗς A C L N 1 &c. ω uerss. pler. Clem. Cyr. 2 Nonn. Ambst. 1/4 οὗς δέδωκάς μοι om. Ambst. 3/4

18. <sup>1</sup> τῶν Κέδρων N<sup>c</sup> B C L N Θ Ψ 1 &c. ω ℣ (boh.) Orig. Chr.: τοῦ Κεδρών A (S) Y Δ 123 ℥ (vt. <sup>e</sup> al. vg.) ™ (vt. <sup>s</sup> vg.) A Diat. Nonn. Aug. (add. ὕπου ™ (vt. <sup>s</sup>) Diat.): τοῦ Κέδρου N\* D W ℥ (vt. <sup>a</sup> b) E (sah.) E<sup>th</sup> Amb. <sup>10</sup> Μάλχος] Malku ™ (vt. <sup>s</sup>) <sup>13-24</sup> uersus hoc ordine 13, 24, 14-15, 19-23, 16-18 exhibit ™ (vt. <sup>s</sup>)

ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλευσας τοῖς Ἰουδαίοις, ὅτι συμφέρεי ἕνα ἄν- 14  
θρωπον ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοῦ λαοῦ.

Ἦκολούθει δὲ τῷ Ἰησοῦ Σίμων Πέτρος, καὶ ἄλλος μαθητῆς. ὁ δὲ 15  
μαθητῆς ἐκεῖνος ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ συνεισηλθε τῷ Ἰησοῦ εἰς  
τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως· ὁ δὲ Πέτρος εἰστήκει πρὸς τῇ θύρᾳ ἔξω. 16  
ἔξῃλθεν οὖν ὁ μαθητῆς ὁ ἄλλος ὃς ἦν γνωστὸς τῷ ἀρχιερεῖ, καὶ εἶπε  
τῇ θυρωρῷ, καὶ εἰσήγαγε τὸν Πέτρον. λέγει οὖν ἡ παιδίσκη ἡ θυρωρὸς 17  
τῷ Πέτρῳ, Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν εἶ τοῦ ἀνθρώπου τούτου; λέ-  
γει ἐκεῖνος, Οὐκ εἰμί. εἰστήκεισαν δὲ οἱ δούλοι καὶ οἱ ὑπηρέται ἄν- 18  
θρακιὰν πεποιηκότες, ὅτι ψῦχος ἦν, καὶ ἐθερμαίνοντο· ἦν δὲ καὶ ὁ  
Πέτρος μετ' αὐτῶν ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος.

Ὁ οὖν ἀρχιερεὺς ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, 19  
καὶ περὶ τῆς διδαχῆς αὐτοῦ. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐγὼ παρρησία 20  
λελάληκα τῷ κόσμῳ· ἐγὼ πάντοτε ἐδίδαξα ἐν συναγωγῇ καὶ ἐν τῷ  
ἱερῷ, ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι συνέρχονται, καὶ ἐν κρυπτῷ ἐλάλησα  
οὐδέν. τί με ἐρωτᾷς; ἐρώτησον τοὺς ἀκκοῦτας, τί ἐλάλησα αὐτοῖς· 21  
ἴδε, οὗτοι οἶδασιν ἃ εἶπον ἐγώ. ταῦτα δὲ αὐτοῦ εἰπόντος εἰς τῶν 22  
ὑπηρετῶν παρεστηκὼς ἔδωκε ράπισμα τῷ Ἰησοῦ εἰπών, Οὕτως ἀπο-  
κρίνη τῷ ἀρχιερεῖ; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Εἰ κακῶς ἐλάλησα, 23  
μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἀπέστειλεν 24  
οὖν αὐτὸν ὁ Ἀννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα.

Ἦν δὲ Σίμων Πέτρος ἐστῶς καὶ θερμαινόμενος. εἶπον οὖν αὐτῷ, 25  
Μὴ καὶ σὺ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ εἶ; ἠρνήσατο ἐκεῖνος, καὶ εἶπεν,  
Οὐκ εἰμί. λέγει εἰς ἐκ τῶν δούλων τοῦ ἀρχιερέως, συγγενὴς ὢν οὖ 26  
ἀπέκοψε Πέτρος τὸ ὠτίον, Οὐκ ἐγώ σε εἶδον ἐν τῷ κήπῳ μετ' αὐτοῦ;  
πάλιν οὖν ἠρνήσατο ὁ Πέτρος, καὶ εὐθέως ἀλέκτωρ ἐφώνησεν. 27

\*Αγουσιν οὖν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τοῦ Καϊάφα εἰς τὸ πραιτώριον· ἦν 28  
δὲ πρωΐα, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰσηλθον εἰς τὸ πραιτώριον, ἵνα μὴ μιανθῶ-  
σιν, ἀλλὰ φάγωσι τὸ πᾶσχα. ἐξῃλθεν οὖν ὁ Πιλάτος ἔξω πρὸς αὐ- 29  
τούς, καὶ φησι, Τίνα κατηγορίαν φέρετε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου;  
ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπον αὐτῷ, Εἰ μὴ ἦν οὗτος κακοποιός, οὐκ ἂν σοι 30  
παρεδώκαμεν αὐτόν. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς, 31

<sup>24</sup> οὖν B C\* L N W Θ Ψ I &c. 33 157 565 700 *al.* *pauc.* ℣ (vt.) ℤ (vt.<sup>s</sup> hl.) A Cyr. Nonn. : δὲ N 13 &c. *al.* *pauc.* ℣ (vg.) ℤ (vg. pal.) ℞ (sah.) ℞th : τότε ℞ (boh.) ℞ : om. A C<sup>3</sup> Y ω ℣ (vt.<sup>1</sup>) ℞ (sah.<sup>cod.</sup>) <sup>28</sup> ἀπὸ τοῦ Καϊάφα] ad caiphan ℣ (vt.<sup>s</sup> *al.*)

καὶ κατὰ τὸν νόμον ὑμῶν κρίνατε αὐτόν. εἶπον αὐτῷ οἱ Ἰουδαῖοι, Ἡμῖν  
32 οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα· ἵνα ὁ λόγος τοῦ Ἰησοῦ πληρωθῇ, ὃν  
εἶπε σημαίνων ποῖφ θανάτῳ ἤμελλεν ἀποθνήσκειν.

33 Εἰσῆλθεν οὖν πάλιν εἰς τὸ πραιτώριον ὁ Πιλάτος, καὶ ἐφώνησε  
34 τὸν Ἰησοῦν, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Σὺ εἶ ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; ἀπε-  
κρίθη Ἰησοῦς, Ἀφ' ἑαυτοῦ σὺ τοῦτο λέγεις; ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ  
35 ἐμοῦ; ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Μήτι ἐγὼ Ἰουδαῖός εἰμι; τὸ ἔθνος τὸ σὸν  
36 καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· τί ἐποίησας; ἀπεκρίθη ὁ Ἰησοῦς,  
Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου· εἰ ἐκ τοῦ κόσμου  
τούτου ἦν ἡ βασιλεία ἡ ἐμή, οἱ ὑπηρέται ἂν οἱ ἐμοὶ ἡγωνίζοντο, ἵνα  
μὴ παραδοθῶ τοῖς Ἰουδαίοις· νῦν δὲ ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐντεῦ-  
37 θεν. εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Οὐκοῦν βασιλεὺς εἶ σύ; ἀπεκρίθη ὁ  
Ἰησοῦς, Σὺ λέγεις ὅτι βασιλεὺς εἰμι ἐγώ. ἐγὼ εἰς τοῦτο γεγέννημαι,  
καὶ εἰς τοῦτο ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ. πᾶς  
38 ὁ ὢν ἐκ τῆς ἀληθείας ἀκούει μου τῆς φωνῆς. λέγει αὐτῷ ὁ Πιλάτος,  
Τί ἐστὶν ἀλήθεια;

Καὶ τοῦτο εἰπὼν πάλιν ἐξῆλθε πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, καὶ λέγει  
39 αὐτοῖς, Ἐγὼ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω ἐν αὐτῷ. ἔστι δὲ συνήθεια ὑμῖν,  
ἵνα ἓνα ὑμῖν ἀπολύσω ἐν τῷ πάσχα· βούλεσθε οὖν ὑμῖν ἀπολύσω τὸν  
40 βασιλέα τῶν Ἰουδαίων; ἐκραύγασαν οὖν πάλιν λέγοντες, Μὴ τοῦτον,  
ἀλλὰ τὸν Βαραββᾶν. ἦν δὲ ὁ Βαραββᾶς ληστής.

19 Τότε οὖν ἔλαβεν ὁ Πιλάτος τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἑμαστίγωσε. καὶ οἱ  
1, 2 στρατιῶται πλέξαντες στέφανον ἐξ ἀκανθῶν ἐπέθηκαν αὐτοῦ τῇ κε-  
φαλῇ, καὶ ἱμάτιον πορφυροῦν περιέβαλον αὐτόν· καὶ ἤρχοντο πρὸς  
3 αὐτόν, καὶ ἔλεγον, Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων· καὶ ἐδίδουν αὐτῷ  
4 ῥαπίσματα. καὶ ἐξῆλθε πάλιν ἔξω ὁ Πιλάτος, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε,  
ἄγω ὑμῖν αὐτὸν ἔξω, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω.  
5 ἐξῆλθεν οὖν ὁ Ἰησοῦς ἔξω, φορῶν τὸν ἀκάνθιον στέφανον καὶ τὸ  
6 πορφυροῦν ἱμάτιον. καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἴδε, ὁ ἄνθρωπος. ὅτε οὖν εἶδον  
αὐτὸν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ ὑπηρέται, ἐκραύγασαν λέγοντες, Σταύρωσον,  
σταύρωσον. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Λάβετε αὐτὸν ὑμεῖς καὶ σταυρώ-  
7 σατε· ἐγὼ γὰρ οὐχ εὗρίσκω ἐν αὐτῷ αἰτίαν. ἀπεκρίθησαν αὐτῷ οἱ  
Ἰουδαῖοι, Ἡμεῖς νόμον ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν,

18. 37 εἰς τοῦτο (*alt.*) *om.* p Ryl. 457 (saec. ii)

19. 4 ἐν αὐτῷ οὐδεμίαν αἰτίαν εὗρίσκω] αἰτίαν οὐχ εὗρίσκω N\*: ἐν αὐτῷ *diuersis*  
*locis testes rell.* οὐδεμίαν] οὐκ N\* (W) 13 &c. *al. pauc.* 3L (vt.) S (pal.)



ὅτι ἑαυτὸν υἱὸν Θεοῦ ἐποίησεν. ὅτε οὖν ἤκουσεν ὁ Πιλάτος τοῦτον τὸν 8  
λόγον, μᾶλλον ἐφοβήθη· καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ πραιτώριον πάλιν, καὶ 9  
λέγει τῷ Ἰησοῦ, Πόθεν εἶ σύ; ὁ δὲ Ἰησοὺς ἀπόκρισιν οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ.  
λέγει οὖν αὐτῷ ὁ Πιλάτος, Ἐμοὶ οὐ λαλεῖς; οὐκ οἶδας ὅτι ἔξουσίαν 10  
ἔχω ἀπολύσαι σε, καὶ ἔξουσίαν ἔχω σταυρώσαι σε; ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ 11  
Ἰησοὺς, Οὐκ εἶχες ἔξουσίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ, εἰ μὴ ἦν σοι δεδο-  
μένον ἄνωθεν· διὰ τοῦτο ὁ παραδούς μέ σοι μείζονα ἁμαρτίαν ἔχει. ἐκ 12  
τούτου ἐζητεῖ ὁ Πιλάτος ἀπολύσαι αὐτόν· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι ἔκραζον λέ-  
γοντες, Ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς, οὐκ εἶ φίλος τοῦ Καίσαρος· πᾶς ὁ βασι-  
λέα ἑαυτὸν ποιῶν ἀντιλέγει τῷ Καίσαρι. ὁ οὖν Πιλάτος, ἀκούσας 13  
τῶν λόγων τούτων, ἤγαγεν ἕξω τὸν Ἰησοῦν, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ βήμα-  
τος εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. ἦν δὲ 14  
παρασκευὴ τοῦ πάσχα· ὥρα ἦν ὡς ἕκτη. καὶ λέγει τοῖς Ἰουδαίοις, Ἴδε,  
ὁ βασιλεὺς ὑμῶν. ἐκραύγασαν οὖν ἐκεῖνοι, Ἄρον, ἄρον, σταύρωσον 15  
αὐτόν. λέγει αὐτοῖς ὁ Πιλάτος, Τὸν βασιλέα ὑμῶν σταυρώσω; ἀπε-  
κρίθησαν οἱ ἄρχιερεῖς, Οὐκ ἔχομεν βασιλέα εἰ μὴ Καίσαρα. τότε οὖν 16  
παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς, ἵνα σταυρωθῇ.

Παρέλαβον οὖν τὸν Ἰησοῦν· καὶ βαστάζων ἑαυτῷ τὸν σταυρὸν 17  
ἐξῆλθεν εἰς τὸν λεγόμενον Κρανίου τόπον, ὃ λέγεται Ἑβραϊστὶ Γολ-  
γοθᾶ· ὅπου αὐτὸν ἐσταύρωσαν, καὶ μετ' αὐτοῦ ἄλλους δύο, ἐντεῦθεν 18  
καὶ ἐντεῦθεν, μέσον δὲ τὸν Ἰησοῦν. ἔγραψε δὲ καὶ τίτλον ὁ Πιλάτος, 19  
καὶ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ. ἦν δὲ γεγραμμένον, Ἰησοὺς ὁ Ναζωραῖος  
ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων. τοῦτον οὖν τὸν τίτλον πολλοὶ ἀνέγνωσαν 20  
τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν ὁ τόπος τῆς πόλεως, ὅπου ἐσταυρώθη ὁ  
Ἰησοὺς· καὶ ἦν γεγραμμένον Ἑβραϊστὶ, Ῥωμαϊστὶ, Ἑλληνιστὶ. ἔλε- 21  
γον οὖν τῷ Πιλάτῳ οἱ ἄρχιερεῖς τῶν Ἰουδαίων, Μὴ γράφῃ, Ὁ βασι-  
λεὺς τῶν Ἰουδαίων· ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπε, Βασιλεὺς εἰμι τῶν Ἰουδαίων.  
ἀπεκρίθη ὁ Πιλάτος, Ὁ γέγραφα, γέγραφα. 22

Οἱ οὖν στρατιῶται, ὅτε ἐσταύρωσαν τὸν Ἰησοῦν, ἔλαβον τὰ ἱμάτια 23  
αὐτοῦ, καὶ ἐποίησαν τέσσαρα μέρη, ἐκάστῳ στρατιῳτῇ μέρος, καὶ τὸν  
χιτῶνα· ἦν δὲ ὁ χιτῶν ἄρραφος, ἐκ τῶν ἄνωθεν ὑφαντὸς δι' ὅλου.  
εἶπον οὖν πρὸς ἀλλήλους, Μὴ σχίσωμεν αὐτόν, ἀλλὰ λάχωμεν περὶ 24  
αὐτοῦ, τίνος ἔσται· ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ ἡ λέγουσα, Διεμερίσαντο

<sup>13</sup> Γαββαθᾶ] καπφαθᾶ I 565 *al. rauc.* (S (vt.)) A <sup>14</sup> ἕκτη] τρίτη N<sup>c</sup> D<sup>supp.</sup>  
L X Δ Ψ 72 88 123<sup>mg</sup> 151 *codd. accurat. ap. Chron.-Pasch.*, Eus. Nonn.

- τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον. οἱ  
 25 μὲν οὖν στρατιῶται ταῦτα ἐποίησαν. εἰστήκεισαν δὲ παρὰ τῷ σταυρῷ  
 τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, Μαρία ἡ  
 26 τοῦ Κλωπᾶ, καὶ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ. Ἰησοὺς οὖν, ἰδὼν τὴν μητέρα,  
 καὶ τὸν μαθητὴν παρεστῶτα ὃν ἠγάπα, λέγει τῇ μητρί, Γύναι, ἰδοὺ,  
 27 ὁ υἱός σου. εἶτα λέγει τῷ μαθητῇ, Ἰδοὺ, ἡ μήτηρ σου. καὶ ἀπ' ἐκείνης  
 τῆς ὥρας ἔλαβεν αὐτὴν ὁ μαθητὴς εἰς τὰ ἴδια.  
 28 Μετὰ τοῦτο εἰδὼς ὁ Ἰησοὺς ὅτι πάντα ἤδη τετέλεστοι, ἵνα τελειω-  
 29 θῇ ἡ γραφὴ, λέγει, Διψῶ. σκευὸς ἔκειτο ὃξους μεστόν· σπόγγον  
 οὖν μεστὸν τοῦ ὃξους ὑσσώπῳ περιθέντες προσήνεγκαν αὐτοῦ τῷ στό-  
 30 ματι. ὅτε οὖν ἔλαβε τὸ ὃξος ὁ Ἰησοὺς, εἶπε, Τετέλεστο· καὶ κλίνας  
 τὴν κεφαλὴν παρέδωκε τὸ πνεῦμα.  
 31 Οἱ οὖν Ἰουδαῖοι, ἐπεὶ παρασκευὴ ἦν, ἵνα μὴ μείνῃ ἐπὶ τοῦ σταυ-  
 ροῦ τὰ σώματα ἐν τῷ σαββάτῳ (ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνου τοῦ  
 σαββάτου), ἠρώτησαν τὸν Πιλάτον, ἵνα κατεαγώσιν αὐτῶν τὰ σκέλη,  
 32 καὶ ἀρθώσιν. ἦλθον οὖν οἱ στρατιῶται, καὶ τοῦ μὲν πρώτου κατέα-  
 33 ξαν τὰ σκέλη καὶ τοῦ ἄλλου τοῦ συσταυρωθέντος αὐτῷ. ἐπὶ δὲ τὸν  
 Ἰησοῦν ἐλθόντες, ὡς εἶδον αὐτὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐ κατέαξαν αὐτοῦ  
 34 τὰ σκέλη· ἀλλ' εἰς τῶν στρατιωτῶν λόγχῃ αὐτοῦ τὴν πλευρὰν ἔνυξε,  
 35 καὶ ἐξῆλθεν εὐθὺς αἷμα καὶ ὕδωρ. καὶ ὁ ἑωρακὼς μεμαρτύρηκε, καὶ  
 ἀληθινὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἡ μαρτυρία· κακὲίνος οἶδεν ὅτι ἀληθὴ λέγει, ἵνα  
 36 καὶ ὑμεῖς πιστεύσητε. ἐγένετο γὰρ ταῦτα, ἵνα ἡ γραφὴ πληρωθῇ,  
 37 Ὅστοῦν οὐ συντριβήσεται αὐτοῦ. καὶ πάλιν ἑτέρα γραφὴ λέγει,  
 Ὅψονται εἰς ὃν ἐξεκέντησαν.  
 38 Μετὰ δὲ ταῦτα ἠρώτησε τὸν Πιλάτον ὁ Ἰωσήφ ὁ ἀπὸ Ἀριμαθαίας, ὢν  
 μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ κεκρυμμένος δὲ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἵνα ἄρῃ  
 τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ· καὶ ἐπέτρεψε τὸν Πιλάτος. ἦλθεν οὖν καὶ ἦρε τὸ  
 39 σῶμα αὐτοῦ. ἦλθε δὲ καὶ Νικόδημος, ὁ ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν νυκτὸς τὸ  
 40 πρῶτον, φέρων ῥ μίγμα σμύρνης καὶ ἀλόης ὡς λίτρας ἑκατόν. ἔλαβον  
 οὖν τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἔδησαν αὐτὸ ὀθουίοις μετὰ τῶν ἀρωμάτων,  
 41 καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἰουδαίοις ἐνταφιάζειν. ἦν δὲ ἐν τῷ τόπῳ ὅπου  
 ἐσταυρώθη κήπος, καὶ ἐν τῷ κήπῳ μνημεῖον καινόν, ἐν ᾧ οὐδέπω οὐδεὶς

<sup>ρ</sup> ἔλιγμα

<sup>30</sup> τετέλεστοι] *praem.* πάντα *A* Diat.  
*al. fauc.*

<sup>39</sup> μίγμα] ἔλιγμα *N\* BW* : σμίγμα *157*

ἐτέθη. ἐκεῖ οὖν διὰ τὴν παρασκευὴν τῶν Ἰουδαίων, ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ 42  
μνημεῖον, ἔθηκαν τὸν Ἰησοῦν.

Ἡ δὲ μιᾷ τῶν σαββάτων Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ ἔρχεται πρῶτ', σκοτίας 20  
ἔτι οὐσῆς, εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ βλέπει τὸν λίθον ἡρμένον ἐκ τοῦ μνη-  
μείου. τρέχει οὖν καὶ ἔρχεται πρὸς Σίμωνα Πέτρον καὶ πρὸς τὸν ἄλ- 2  
λον μαθητὴν ὃν ἐφίλει ὁ Ἰησοῦς, καὶ λέγει αὐτοῖς, Ἦραν τὸν Κύριον ἐκ  
τοῦ μνημείου, καὶ οὐκ οἶδαμεν ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πέτρος 3  
καὶ ὁ ἄλλος μαθητής, καὶ ἤρχοντο εἰς τὸ μνημεῖον. ἔτρεχον δὲ οἱ δύο 4  
ὁμοῦ· καὶ ὁ ἄλλος μαθητὴς προέδραμε τάχιον τοῦ Πέτρου, καὶ ἦλθε  
πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ παρακύψας βλέπει κείμενα τὰ ὀθόνια, οὐ 5  
μέντοι εἰσῆλθεν. ἔρχεται οὖν καὶ Σίμων Πέτρος ἀκολουθῶν αὐτῷ, καὶ 6  
εἰσῆλθεν εἰς τὸ μνημεῖον· καὶ θεωρεῖ τὰ ὀθόνια κείμενα, καὶ τὸ σου- 7  
δάριον, ὃ ἦν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, οὐ μετὰ τῶν ὀθονίων κείμενον, ἀλλὰ  
χωρὶς ἐντετυλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. τότε οὖν εἰσῆλθε καὶ ὁ ἄλλος μα- 8  
θητὴς ὁ ἐλθὼν πρῶτος εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ εἶδε, καὶ ἐπίστευσεν. οὐδέ- 9  
πω γὰρ ᾔδεισαν τὴν γραφὴν, ὅτι δεῖ αὐτὸν ἐκ νεκρῶν ἀναστῆναι. ἀπῆλ- 10  
θον οὖν πάλιν πρὸς ἑαυτοὺς οἱ μαθηταί.

Μαρία δὲ εἰστήκει πρὸς τῷ μνημείῳ ἔξω κλαίουσα· ὥς οὖν ἔκλαιε, 11  
παρέκυψεν εἰς τὸ μνημεῖον, καὶ θεωρεῖ δύο ἀγγέλους ἐν λευκοῖς καθεζο- 12  
μένους, ἓνα πρὸς τῇ κεφαλῇ καὶ ἓνα πρὸς τοῖς ποσίν, ὅπου ἔκειτο τὸ σῶ-  
μα τοῦ Ἰησοῦ. καὶ λέγουσιν αὐτῇ ἐκεῖνοι, Γύναι, τί κλαίεις; λέγει αὐ- 13  
τοῖς, Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου, καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν. ταῦτα 14  
εἰποῦσα ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ θεωρεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐστῶτα, καὶ  
οὐκ ᾔδει ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστι. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Γύναι, τί κλαίεις; 15  
τίνα ζητεῖς; ἐκείνη, δοκοῦσα ὅτι ὁ κηπουρός ἐστι, λέγει αὐτῷ, Κύριε, εἰ  
σὺ ἐβάστασας αὐτόν, εἰπέ μοι ποῦ αὐτὸν ἔθηκαν, καὶ γὰρ αὐτὸν ἀρῶ. λέ- 16  
γει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μαρία. στραφεῖσα ἐκείνη λέγει αὐτῷ Ἑβραϊστί,  
Ῥαββουνί· ὃ λέγεται Διδάσκαλε. λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς, Μή μου ἅπτου, 17  
οὐπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα· πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελ-  
φούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς, Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου καὶ πατέρα  
ὑμῶν καὶ Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. ἔρχεται Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ 18

20. <sup>1</sup> ἡ Μαγδαληνὴ *om.* S (vt.) (?) Diat. Diod. (*cf. u.* 18) <sup>16</sup> Ἑβραϊστί p<sup>5</sup> (?)  
N B D L N W @ 33 157 *al. pauc.* L (vt.) S (vg. hl. pal.) E A E<sup>th</sup>: *om.* A 1 & c.  
ω L (vt. <sup>a f q</sup> vg.) S (vt.<sup>s</sup>) Cyr. Nonn. δ λέγεται διδάσκαλε *om.* S (vt.<sup>s</sup>), *sed*  
*add.* καὶ προσέδραμεν ἄψασθαι αὐτοῦ *cum* N<sup>ca</sup> @ 13 & c. L (vg. <sup>cod.</sup>) S (hl. pal.) Cyr.  
<sup>17</sup> ἀναβαίνω] πορεύομαι Orig. <sup>4</sup> Eus. <sup>7</sup> Cyr. <sup>2</sup> Chr.: ἀνέρχομαι Eus. <sup>7</sup> <sup>18</sup> Μαριάμ  
N B L 1 33 E (sah. <sup>cod.</sup>) Nonn. ἡ Μαγδαληνὴ *om.* S (vt.<sup>s</sup>) Diat. Diod.

ἀγγέλλουσα τοῖς μαθηταῖς ὅτι Ἐώρακα τὸν Κύριον, καὶ ταῦτα εἶπεν αὐτῇ.

- 19 Οὐσης οὖν ὀψίας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν  
κεκλεισμένων, ὅπου ἦσαν οἱ μαθηταί, διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλ-  
20 θεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, Εἰρήνη ὑμῖν. καὶ  
τοῦτο εἰπὼν ἔδειξε τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν αὐτοῖς. ἐχάρησαν οὖν  
21 οἱ μαθηταὶ ἰδόντες τὸν Κύριον. εἶπεν οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς πάλιν, Εἰρή-  
22 νη ὑμῖν· καθὼς ἀπέσταλκέ με ὁ πατήρ, καὶ γὰρ πέμπω ὑμᾶς. καὶ τοῦτο  
23 εἰπὼν ἐνεφύσησε καὶ λέγει αὐτοῖς, Λάβετε Πνεῦμα Ἅγιον. ἃν τινων  
ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἃν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται.  
24 Θωμᾶς δὲ εἰς ἐκ τῶν δώδεκα, ὁ λεγόμενος Δίδυμος, οὐκ ἦν μετ' αὐτῶν  
25 ὅτε ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ἔλεγον οὖν αὐτῷ οἱ ἄλλοι μαθηταί, Ἐώρακαμεν  
τὸν Κύριον. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Ἐὰν μὴ ἴδω ἐν ταῖς χερσίν αὐτοῦ τὸν  
τύπον τῶν ἥλων, καὶ βάλω τὸν δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων,  
καὶ βάλω τὴν χεῖρά μου εἰς τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, οὐ μὴ πιστεύσω.  
26 Καὶ μεθ' ἡμέρας ὀκτὼ πάλιν ἦσαν ἔσω οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ Θω-  
μᾶς μετ' αὐτῶν. ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, καὶ ἔστη  
27 εἰς τὸ μέσον, καὶ εἶπεν, Εἰρήνη ὑμῖν. εἷτα λέγει τῷ Θωμᾷ, Φέρε τὸν  
δάκτυλόν σου ᾧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου· καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου, καὶ  
28 βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός. ἀπε-  
29 κρίθη ὁ Θωμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. λέγει  
αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ὅτι ἑώρακάς με, <sup>8</sup> πεπίστευκας· μακάριοι οἱ μὴ ἰδόντες,  
καὶ πιστεύσαντες.  
30 Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς ἐνώπιον τῶν μα-  
31 θητῶν, ἃ οὐκ ἔστι γεγραμμένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· ταῦτα δὲ γέγρα-  
πται, ἵνα πιστεύσῃτε ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ  
ἵνα πιστεύοντες ζῶντες ἐκ τοῦ ὀνόματι αὐτοῦ.  
21 Μετὰ ταῦτα ἐφανέρωσεν ἑαυτὸν πάλιν ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐπὶ  
2 τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος· ἐφανέρωσε δὲ οὕτως. ἦσαν ὁμοῦ Σίμων  
Πέτρος, καὶ Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀπὸ Κανᾶ τῆς  
Γαλιλαίας, καὶ οἱ τοῦ Ζεβεδαίου, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο.

<sup>8</sup> πεπίστευκας;

<sup>23</sup> τινων *pr.*] τινος B ℣ (vt.<sup>a e al.</sup>) Eus. Cyr. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> τινων *alt.*  
τινος B ℣ (vt.<sup>a e al.</sup>) Σ (vt.<sup>s</sup>) Eus. Cyr. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> κεκράτηνται] κεκρά-  
τηται Σ (vt.<sup>s</sup>) <sup>24</sup> Θωμᾶς] Ἰούδας Θωμᾶς Diat. <sup>29</sup> πεπίστευκας] *inter-*  
*rogatiue potest tractari, ut in multis codd. minusc. (e.g. 700) Σ (vt.<sup>s</sup>)*

λέγει αὐτοῖς Σίμων Πέτρος, Ὑπάγω ἀλιεύειν. λέγουσιν αὐτῷ, Ἐρχό- 3  
 μεθα καὶ ἡμεῖς σὺν σοί. ἐξήλθον καὶ ἐνέβησαν εἰς τὸ πλοῖον, καὶ ἐν  
 ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ ἐπίασαν οὐδέν. πρωίας δὲ ἤδη γινομένης ἔστη ὁ Ἰησοῦς 4  
 εἰς τὸν αἰγιαλόν· οὐ μέντοι ᾔδεισαν οἱ μαθηταὶ ὅτι Ἰησοῦς ἐστι. λέγει 5  
 οὖν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Παιδιά, μή τι προσφάγιον ἔχετε; ἀπεκρίθησαν  
 αὐτῷ, Οὐ. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, Βάλετε εἰς τὰ δεξιὰ μέρη τοῦ πλοίου τὸ 6  
 δίκτυον, καὶ εὐρήσετε. ἔβαλον οὖν, καὶ οὐκέτι αὐτὸ ἐλκύσαι ἴσχυον ἀπὸ  
 τοῦ πλήθους τῶν ἰχθύων. λέγει οὖν ὁ μαθητῆς ἐκεῖνος ὃν ἡγάπα ὁ 7  
 Ἰησοῦς τῷ Πέτρῳ, Ὁ Κύριός ἐστι. Σίμων οὖν Πέτρος, ἀκούσας ὅτι ὁ  
 Κύριός ἐστι, τὸν ἐπενδύτην διεζώσατο (ἦν γὰρ γυμνός), καὶ ἔβαλεν ἑαυ-  
 τὸν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ἄλλοι μαθηταὶ τῷ πλοιαρίῳ ἦλθον (οὐ γὰρ 8  
 ἦσαν μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς, ἀλλ' ὥς ἀπὸ πηχῶν διακοσίων), σύροντες τὸ  
 δίκτυον τῶν ἰχθύων. ὥς οὖν ἀπέβησαν εἰς τὴν γῆν, βλέπουσιν ἀνθρα- 9  
 κιὰν κειμένην, καὶ ὀψάριον ἐπικείμενον, καὶ ἄρτον. λέγει αὐτοῖς ὁ 10  
 Ἰησοῦς, Ἐνέγκατε ἀπὸ τῶν ὀψαρίων ὧν ἐπιάσατε νῦν. ἀνέβη οὖν 11  
 Σίμων Πέτρος, καὶ εἴλκυσε τὸ δίκτυον εἰς τὴν γῆν, μεστὸν ἰχθύων μεγά-  
 λων ἑκατὸν πεντηκοντατριῶν· καὶ τοσοῦτων ὄντων οὐκ ἐσχίσθη τὸ δί-  
 κτυον. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, Δεῦτε ἀριστήσατε. οὐδεὶς δὲ ἐτόλμα τῶν 12  
 μαθητῶν ἐξετάσαι αὐτόν, Σὺ τίς εἶ; εἰδότες ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν. ἔρχε- 13  
 ται Ἰησοῦς, καὶ λαμβάνει τὸν ἄρτον, καὶ δίδωσιν αὐτοῖς, καὶ τὸ ὀψάριον  
 ὁμοίως. τοῦτο ἦδη τρίτον ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς τοῖς μαθηταῖς ἐγερθεὶς 14  
 ἐκ νεκρῶν.

Ὅτε οὖν ἡρίστησαν, λέγει τῷ Σίμωνι Πέτρῳ ὁ Ἰησοῦς, Σίμων Ἰωάν- 15  
 νου, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι  
 φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ, Βόσκε τὰ ἀρνία μου. λέγει αὐτῷ πάλιν δεύτερον, 16  
 Σίμων Ἰωάννου, ἀγαπᾷς με; λέγει αὐτῷ, Ναί, Κύριε· σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ  
 σε. λέγει αὐτῷ, Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου. λέγει αὐτῷ τὸ τρίτον, 17  
 Σίμων Ἰωάννου, φιλεῖς με; ἐλυπήθη ὁ Πέτρος, ὅτι εἶπεν αὐτῷ τὸ τρί-  
 τον, Φιλεῖς με; καὶ εἶπεν αὐτῷ, Κύριε, πάντα σὺ οἶδας· σὺ γινώσκεις  
 ὅτι φιλῶ σε. λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Βόσκε τὰ προβάτιά μου. ἀμὴν 18  
 ἀμὴν λέγω σοι, ὅτε ἡς νεώτερος, ἐζῶννωντες σεαυτόν, καὶ περιεπάτεῖς  
 ὅπου ἡθελες· ὅταν δὲ γηράσης, ἐκτενεῖς τὰς χεῖράς σου, καὶ ἄλλος σε

21. 15 ἀρνία] πρόβατα C\* D ƿ (vt.<sup>ea</sup> al.) Chr. 16 λέγει αὐτῷ (alt.) . . . μου  
 om. 1 &c. αὐτῷ (alt.) add. εἰ ἀγαπᾷς με καὶ φιλεῖς με 565 ƿ (hl.) πρόβατα]  
 προβάτια B C 19 ƿ (vt.<sup>b</sup>) Lucif. 17 προβάτια A B C W m2: πρόβατα rell.



- 19 ζώσει, καὶ οἶσει ὅπου οὐ θέλεις. τοῦτο δὲ εἶπε σημαίνων ποίῳ θανάτῳ  
 30 δοξάσει τὸν Θεόν. καὶ τοῦτο εἰπὼν λέγει αὐτῷ, Ἀκολουθε μοι. ἐπι-  
 στραφεὶς ὁ Πέτρος βλέπει τὸν μαθητὴν ὃν ἡγάπα ὁ Ἰησοῦς ἀκολου-  
 θοῦντα, ὃς καὶ ἀνέπεσεν ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ στήθος αὐτοῦ καὶ εἶπε,  
 21 Κύριε, τίς ἐστιν ὁ παραδιδούς σε; τοῦτον οὖν ἰδὼν ὁ Πέτρος λέγει τῷ  
 22 Ἰησοῦ, Κύριε, οὗτος δὲ τίς; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν  
 23 ἕως ἔρχομαι, τί πρὸς σέ; σὺ ἀκολουθε μοι. ἐξῆλθεν οὖν ὁ λόγος οὗτος  
 εἰς τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει· οὐκ εἶπε δὲ  
 αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει· ἀλλ' Ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως  
 ἔρχομαι, τί πρὸς σέ;  
 24 Οὗτός ἐστιν ὁ μαθητὴς ὁ μαρτυρῶν περὶ τούτων, καὶ γράψας ταῦτα·  
 καὶ οἶδαμεν ὅτι ἀληθὴς ἐστιν ἡ μαρτυρία αὐτοῦ.  
 25 Ἔστι δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ ἃ ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς, ἅτινα ἐὰν γράφηται  
 καθ' ἓν, οὐδὲ αὐτὸν οἶμαι τὸν κόσμον χωρήσειν τὰ γραφόμενα βιβλία.

## ΠΡΑΞΕΙΣ

## ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

- 1 Τὸν μὲν πρῶτον λόγον ἐποιησάμην περὶ πάντων, ὦ Θεόφιλε, ὥν  
 2 ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, ἄχρι ἧς ἡμέρας ἐντειλάμενος  
 3 τοῖς ἀποστόλοις διὰ Πνεύματος Ἁγίου οὗς ἐξελέξατο ἀνελήφθη· οἷς  
 καὶ παρέστησεν ἑαυτὸν ζῶντα μετὰ τὸ παθεῖν αὐτὸν ἐν πολλοῖς τε-  
 κμηρίοις, δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς, καὶ λέγων τὰ  
 4 περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ· καὶ συναλιζόμενος παρήγγειλεν αὐτοῖς  
 ἀπὸ Ἱεροσολύμων μὴ χωρίζεσθαι, ἀλλὰ περιμένειν τὴν ἐπαγγελίαν  
 5 τοῦ πατρὸς, ἣν ἠκούσατέ μου· ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς  
 δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς ταύτας ἡμέρας.  
 6 Οἱ μὲν οὖν συνελθόντες ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες, Κύριε, εἰ ἐν τῷ  
 7 χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραὴλ; εἶπε δὲ πρὸς  
 αὐτούς, Οὐχ ὑμῶν ἐστι γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν

<sup>25</sup> uers. om. N\* (?): *habent ceteri, inter quos Orig.*

1. <sup>2</sup> ἐξελέξατο] *add.* καὶ ἐκέλευσεν κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον D ƿ (vg.<sup>cod.</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) (C (sah.)) Aug. (Vigil.) <sup>6</sup> ἀγίῳ] *add.* καὶ ὃ μέλλετε λαμβάνειν D ƿ vt.<sup>cod.</sup> vg.<sup>cod.</sup>) Hil. Ambst. Aug. (S) Vigil. al. ἡμέρας] *add.* ἕως τῆς πεντηκοστῆς D\* ƿ (sah.) Aug. <sup>4</sup> οὐχ ὑμῶν ἐστιν] οὐδεὶς δύναται Cyr. Aug.

τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ. ἀλλὰ λήψεσθε δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύ- 8  
ματος ἐφ' ὑμᾶς· καὶ ἔσεσθέ μου μάρτυρες ἐν τε Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν  
πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ καὶ ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. καὶ ταῦτα 9  
εἰπὼν βλεπόντων αὐτῶν ἐπήρθη, καὶ νεφέλῃ ὑπέλαβεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν  
ὀφθαλμῶν αὐτῶν. καὶ ὡς ἀπενίζοντες ἦσαν εἰς τὸν οὐρανόν, πορευο- 10  
μένου αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ, ἄνδρες δύο παρειστήκεισαν αὐτοῖς ἐν ἐσθήσεσι  
λευκαῖς, οἳ καὶ εἶπον, Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε βλέποντες εἰς 11  
τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν  
οὕτως ἐλεύσεται ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐ-  
ρανόν.

Τότε ὑπέστρεψαν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ ὄρους τοῦ καλουμένου Ἐλαιῶ- 12  
νος, ὃ ἐστὶν ἐγγὺς Ἱερουσαλὴμ, σαββάτου ἔχον ὁδόν. καὶ ὅτε εἰσῆλ- 13  
θον, εἰς τὸ ὑπερῶον ἀνέβησαν οὗ ἦσαν καταμένοντες, ὃ τε Πέτρος καὶ  
Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἀνδρέας, Φίλιππος καὶ Θωμᾶς, Βαρθολο-  
μαῖος καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος Ἀλφαίου καὶ Σίμων ὁ Ζηλωτής, καὶ  
Ἰούδας Ἰακώβου. οὗτοι πάντες ἦσαν προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν 14  
τῇ προσευχῇ, σὺν γυναιξὶ καὶ Μαρίᾳ τῇ μητρὶ τοῦ Ἰησοῦ, καὶ σὺν τοῖς  
ἀδελφοῖς αὐτοῦ.

Καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀναστὰς Πέτρος ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν 15  
εἶπεν (ἦν τε ὄχλος ὀνομάτων ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὡς ἑκατὸν εἴκοσιν), Ἄνδρες 16  
ἀδελφοί, ἔδει πληρωθῆναι τὴν γραφὴν, ἣν προεῖπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον  
διὰ στόματος Δαβὶδ περὶ Ἰούδα τοῦ γενομένου ὁδηγοῦ τοῖς συλλαβοῦσι  
τὸν Ἰησοῦν. ὅτι κατηριθμημένος ἦν ἐν ἡμῖν, καὶ ἔλαχε τὸν κλῆρον 17  
τῆς διακονίας ταύτης. (οὗτος μὲν οὖν ἐκτίησατο χωρίον ἐκ μισθοῦ τῆς 18  
ἀδικίας, καὶ πρηνὴς γενόμενος ἐλάκησε μέσος, καὶ ἐξεχύθη πάντα τὰ  
σπλάγχνα αὐτοῦ· καὶ γνωστὸν ἐγένετο πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερου- 19  
σαλὴμ, ὥστε κληθῆναι τὸ χωρίον ἐκεῖνο τῇ διαλέκτῳ αὐτῶν Ἀκελ-  
δαμά, τοῦτ' ἐστὶ Χωρίον αἵματος.) γέγραπται γὰρ ἐν βίβλῳ ψαλμῶν, 20  
Γενηθήτω ἡ ἔπαυλις αὐτοῦ ἔρημος, καὶ μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ·  
καὶ τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ λαβέτω ἕτερος. δεῖ οὖν τῶν συνελθόντων 21  
ἡμῖν ἀνδρῶν ἐν παντὶ χρόνῳ ᾧ εἰσῆλθε καὶ ἐξῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς ὁ Κύριος  
Ἰησοῦς, ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ βαπτίσματος Ἰωάννου ἕως τῆς ἡμέρας ἣς 22

<sup>8</sup> πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καὶ Σαμαρείᾳ] τῇ Γαλιλαίᾳ καὶ πάσῃ χώρᾳ τῆς Σαμαρείας Hipp.  
<sup>9</sup> βλεπόντων αὐτῶν om. D ℣ (sah.) Aug. (*fere semper*) <sup>14</sup> γυναιξίν] add. καὶ  
τέκνοις D <sup>16</sup> ἔδει N A B C D<sup>2</sup> E ω ℣ (sah.) Orig. Eus. Ath. Chr. Did.<sup>lat.</sup> : δεῖ  
D\* ℒ (vt.<sup>els</sup> vg.) ℣ (boh.) Iren.<sup>lat.</sup> Aug. Vigil. al.

ἀνελήφθη ἀφ' ἡμῶν, μάρτυρα τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ σὺν ἡμῖν γενέ-  
 23 σθαι ἓνα τούτων. καὶ ἔστησαν δύο, Ἰωσήφ τὸν καλούμενον Βαρ-  
 24 σαββᾶν, ὃς ἐπεκλήθη Ἰούστος, καὶ Μαθθίαν. καὶ προσευξάμενοι εἶπον,  
 Σὺ, Κύριε, καρδιογνώστα πάντων, ἀνάδειξον ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων  
 25 τῶν δύο ἓνα λαβεῖν τὸν τόπον τῆς διακονίας ταύτης καὶ ἀποστολῆς,  
 26 ἀφ' ἧς παρέβη Ἰούδας πορευθῆναι εἰς τὸν τόπον τὸν ἴδιον. καὶ ἔδω-  
 καν κλήρους αὐτοῖς, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ Μαθθίαν, καὶ συγκατε-  
 ψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα ἀποστόλων.

2 Καὶ ἐν τῷ συμπληροῦσθαι τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς ἦσαν πάν-  
 2 τες ὁμοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἐγένετο ἄφνω ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἦχος ὥσπερ  
 3 φερομένης πνοῆς βιαίας, καὶ ἐπλήρωσεν ὅλον τὸν οἶκον οὗ ἦσαν καθή-  
 3 μενοι. καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὥσεί πυρός, καὶ  
 4 ἐκάθισεν ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν. καὶ ἐπλήσθησαν πάντες Πνεύματος  
 Ἀγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἐτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδί-  
 δου ἀποφθέγγεσθαι αὐτοῖς.

5 Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς,  
 6 ἀπὸ παντὸς ἔθνους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. γενομένης δὲ τῆς φωνῆς  
 ταύτης συνῆλθε τὸ πλῆθος καὶ συνεχύθη, ὅτι ἤκουον εἰς ἕκαστος τῇ  
 7 ἰδίᾳ διαλέκτῳ λαλούντων αὐτῶν. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ ἐθαύμαζον  
 8 λέγοντες, Οὐκ, ἰδοὺ, ἅπαντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ  
 πῶς ἡμεῖς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν;  
 9 Πάρθοι καὶ Μῆδοι καὶ Ἑλαμίται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποτα-  
 10 μίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν  
 τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης τῆς κατὰ Κυ-  
 ρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι,  
 11 Κρήτες καὶ Ἀραβες, ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσ-  
 12 σαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες καὶ διηποροῦντο,  
 13 ἄλλος πρὸς ἄλλον λέγοντες, Τί θέλει τοῦτο εἶναι; ἕτεροι δὲ διαχλευά-  
 ζοντες ἔλεγον ὅτι Γλεύκους μεμεστωμένοι εἰσὶ.

14 Σταθεῖς δὲ Πέτρος σὺν τοῖς ἑνδεκα ἐπῆρε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, καὶ

<sup>23</sup> ἔστησαν] ἔστησεν D\* L (vt. <sup>eis</sup>) Aug. D L (vt. <sup>eis</sup> p\* t vg. <sup>codic.</sup>) Eth

Βαρσαββᾶν (Βαρσαβᾶν)] Βαρνάβαν

2. <sup>1</sup> τὴν ἡμέραν] τὰς ἡμέρας L S (vg.) Greg.-Illib. Aug. <sup>3</sup>

ἐκάθισαν N\* D\* S (vg. hl.) E Eus. Ath. Did. Cyr.

Tert. Aug. <sup>3</sup> : (habitantes in) Syria Hier.

D S (hl. <sup>ms</sup>) Ephr. Aug. <sup>3</sup>

<sup>13</sup> διαχλευάζοντες (χλευάζοντες) ἔλεγον] διεχλευάζοντες λέγοντες D\*, ἐχλευάζον λέγοντες 076 (?), et sic E Aug. <sup>2</sup>

<sup>8</sup> ἐκάθισεν] <sup>9</sup> Ἰουδαίαν] Armeniam

<sup>12</sup> ἄλλον] add. ἐπὶ τῷ γεγονότι

ἀπεφθέγξατε αὐτοῖς, Ἄνδρες Ἰουδαῖοι, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ἱερουσαλήμ πάντες, τοῦτο ὑμῖν γνωστὸν ἔστω, καὶ ἐνωτίσασθε τὰ ῥήματά μου. οὐ γάρ, ὡς ὑμεῖς ὑπολαμβάνετε, οὗτοι μεθύουσιν· ἔστι γὰρ ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ εἰρημένον διὰ τοῦ προφήτου Ἰωήλ, Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, λέγει ὁ Θεός, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα· καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνυπνίοις ἐνυπνιασθήσονται· καὶ γε ἐπὶ τοὺς δούλους μου καὶ ἐπὶ τὰς δούλας μου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκεῖναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου, καὶ προφητεύσουσι. καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ σημεῖα ἐπὶ τῆς γῆς κάτω, αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ· ὁ ἥλιος μεταστρα- φήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἶμα, πρὶν ἔλθειν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή· καὶ ἔσται, πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. ἄνδρες Ἰσραηλίται, ἀκούσατε τοὺς λόγους τούτους· Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον, ἄνδρα ἀποδεδειγμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς ὑμᾶς δυνάμεσι καὶ τέρασι καὶ σημείοις, οἷς ἐποίησε δι' αὐτοῦ ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ ὑμῶν, καθὼς αὐτοὶ οἴδατε, τοῦτον τῇ ὠρισμένῃ βουλῇ καὶ προγνώσει τοῦ Θεοῦ ἔκδοτον διὰ χειρὸς ἀνόντων προσπῆξαντες ἀνείλετε· ὃν ὁ Θεὸς ἀνέστησε λύσας τὰς ὥδιναις τοῦ θανάτου, καθότι οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ. Δαβὶδ γὰρ λέγει εἰς αὐτόν, Προωρώμην τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντός· ὅτι ἐκ δεξιῶν μου ἐστίν, ἵνα μὴ σαλευθῶ· διὰ τοῦτο εὐφράνθη ἡ καρδιά μου, καὶ ἠγαλλιάσατο ἡ γλῶσσά μου, ἔτι δὲ καὶ ἡ σὰρξ μου κατασκηνώσει ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ᾄδου, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. ἐγνώρισάς μοι ὁδοὺς ζωῆς· πληρώσεις με εὐφροσύνης μετὰ τοῦ προσώπου σου. ἄνδρες ἀδελφοί, ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβὶδ, ὅτι καὶ ἐτελεύτησε καὶ ἐτάφη, καὶ τὸ μνῆμα αὐτοῦ ἐστὶν ἐν ἡμῖν ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης. προφήτης οὖν ὑπάρχων, καὶ εἰδὼς ὅτι ὄρκῳ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ Θεὸς ἐκ καρποῦ τῆς ὁσφύος αὐτοῦ καθίσαι ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, προῖδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς ἀναστάσεως

<sup>16</sup> Ἰωήλ om. D Iren.<sup>1st</sup>. Rebapt. Hil. Greg.-Illib. Aug. <sup>17</sup> ὁ θεός] κύριος D E 242 ℒ S (hl.) Iren.<sup>1st</sup>. Rebapt. Hil. Greg.-Illib. <sup>19</sup> αἶμα καὶ πῦρ καὶ ἀτμίδα καπνοῦ om. D ℒ (vt. <sup>816</sup>P) Priscill. <sup>24</sup> θανάτου] ᾄδου D ℒ E (boh.) Polyc. Iren.<sup>1st</sup>. al. <sup>30</sup> ὁσφύος] καρδίας D\*: κοιλίας ℒ (vt. <sup>816</sup>P vg. <sup>codd.</sup>) S (vg. pal.) E<sup>th</sup> Iren.<sup>1st</sup>. Victorin. αὐτοῦ (pr.) sine additam. N A B C D<sup>2</sup> al. pauc. ℒ S (vg. pal.) E A E<sup>th</sup> Iren.<sup>1st</sup>. Eus.  $\frac{1}{2}$  Cyr. Victorin. : add. τὸ κατὰ σάρκα ἀναστήσειν τὸν χριστὸν (sim.) (D\*) P (cf. E) 614 ω S (hl.) Orig. Eus.  $\frac{1}{2}$  Chr. (ex 2 Regn. vii. 12?)

τοῦ Χριστοῦ, ὅτι οὔτε ἐγκατελείφθη εἰς ἄδον, οὔτε ἡ σὰρξ αὐτοῦ εἶδε  
 32 διαφθοράν. τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ἀνέστησεν ὁ Θεός, οὗ πάντες ἡμεῖς  
 33 ἔσμεν μάρτυρες. τῇ δεξιᾷ οὖν τοῦ Θεοῦ ὑψωθεὶς, τὴν τε ἐπαγγελίαν  
 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαβὼν παρὰ τοῦ πατρός, ἐξέχεε τοῦτο ὃ ὑμεῖς  
 34 βλέπετε καὶ ἀκούετε. οὐ γὰρ Δαβὶδ ἀνέβη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, λέγει δὲ  
 35 αὐτός, Εἶπεν ὁ Κύριος τῷ κυρίῳ μου, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ  
 36 τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου. ἀσφαλῶς οὖν γνωσκέτω  
 πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι καὶ Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε,  
 τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἑσταυρώσατε.

37 Ἀκούσαντες δὲ κατενύγησαν τὴν καρδίαν, εἰπὼν τε πρὸς τὸν Πέτρον  
 38 καὶ τοὺς λοιποὺς ἀποστόλους, Τί ποιήσωμεν, ἄνδρες ἀδελφοί; Πέτρος  
 δὲ πρὸς αὐτούς, Μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ  
 ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν· καὶ λήψεσθε  
 39 τὴν δωρεὰν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. ὑμῖν γάρ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία, καὶ  
 τοῖς τέκνοις ὑμῶν, καὶ πᾶσι τοῖς εἰς μακράν, ὅσους ἂν προσκαλέσῃται  
 40 Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν. ἐτέροις τε λόγοις πλείοσι διεμαρτύρατο, καὶ  
 παρεκάλει αὐτοὺς λέγων, Σώθητε ἀπὸ τῆς γενεᾶς τῆς σκολιᾶς ταύτης.  
 41 οἱ μὲν οὖν ἀποδεξάμενοι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐβαπτίσθησαν· καὶ προσετέθη-  
 42 σαν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ψυχαὶ ὥσεί τρισχίλιαι. ἦσαν δὲ προσκαρτε-  
 ροῦντες τῇ διδαχῇ τῶν ἀποστόλων καὶ τῇ κοινωνίᾳ, τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου  
 καὶ ταῖς προσευχαῖς.

43 Ἐγένετο δὲ πάσῃ ψυχῇ φόβος· πολλὰ τε τέρατα καὶ σημεῖα διὰ  
 44 τῶν ἀποστόλων ἐγένετο <sup>α</sup>. πάντες δὲ οἱ πιστεύοντες ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτό,  
 45 καὶ εἶχον ἅπαντα κοινά· καὶ τὰ κτήματα καὶ τὰς ὑπάρξεις ἐπίπρασκον,  
 46 καὶ διμερίζον αὐτὰ πᾶσι, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχε. καθ' ἡμέραν τε  
 προσκαρτεροῦντες ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἱερῷ, κλῶντές τε κατ' οἶκον ἄρτον,

<sup>α</sup> *add.* ἐν Ἱερουσαλὴμ· φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας

<sup>33</sup> τοῦτο] τὸ δῶρον E L (vt. <sup>codd.</sup> vg. <sup>codd.</sup>) S (vg. hl.) C (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> Filast. Amb. Did.<sup>lat.</sup> al. <sup>37</sup> ἀκούσαντες δὲ] τότε πάντες οἱ συνελθόντες καὶ ἀκούσαντες D S (hl.<sup>mg</sup>) <sup>38</sup> Ἰησοῦ Χριστοῦ N A B C P ω L (vt. <sup>codd.</sup> vg.) C (boh.) E th Chr.: Ἰησοῦ Iren.<sup>lat.</sup>: τοῦ κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ D E al. *pauc.* L (vt. <sup>codd.</sup> vg. <sup>cod.</sup>) S ((vg.) hl.) C (sah.) A Bas. Cyr.-Hier. Cyr. Cypr. Lucif. Amb. Greg.-Illib. Aug. Vigil. τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν N A B C al. *pauc.* L (vt. <sup>codd.</sup> vg.) C (E th) Aug. (saepius): ἁμαρτιῶν (*tantum*) D E P ω L (vt. <sup>gls</sup> p\*) S (vg. hl.) A Bas. Cyr.-Hier. Chr. Iren.<sup>lat.</sup> Cypr. Lucif. Amb. Aug. (*ter*) <sup>41</sup> ἀποδεξάμενοι] πιστεύσαντες D (cf. S (hl.<sup>mg</sup>) Aug.) <sup>43</sup> ἐγένετο (*alt.* *sine additam.*) B D (E) ω L (vt. <sup>gls</sup> p\*) S ((vg.) hl.) C (sah.) A E th Chr.: *add.* ἐν Ἱερουσαλὴμ· φόβος τε ἦν μέγας ἐπὶ πάντας N A C (E) al. L (vt. <sup>codd.</sup> vg.) (S (vg.)) C (boh.)



μετελάμβανον τροφῆς ἐν ἀγαλλιάσει καὶ ἀφελότητι καρδίας, αἰνούντες 47  
τὸν Θεὸν καὶ ἔχοντες χάριν πρὸς ὅλον τὸν λαόν. ὁ δὲ Κύριος προσετί-  
θει τοὺς σωζομένους καθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸ αὐτό.

Πέτρος δὲ καὶ Ἰωάννης ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν ἐπὶ τὴν ὥραν τῆς προσ- 3  
ευχῆς τὴν ἐννάτην. καὶ τις ἀνὴρ χωλὸς ἐκ κοιτίας μητρὸς αὐτοῦ ὑπάρ- 2  
χων ἐβαστάζετο, ὃν ἐτίθουν καθ' ἡμέραν πρὸς τὴν θύραν τοῦ ἱεροῦ τὴν  
λεγομένην Ὠραίαν, τοῦ αἰτεῖν ἐλεημοσύνην παρὰ τῶν εἰσπορευομένων  
εἰς τὸ ἱερὸν· ὃς ἰδὼν Πέτρον καὶ Ἰωάννην μέλλοντας εἰσιέναι εἰς τὸ 3  
ἱερὸν ἡρώτα ἐλεημοσύνην λαβεῖν. ἀπενίσας δὲ Πέτρος εἰς αὐτὸν σὺν τῷ 4  
Ἰωάννῃ εἶπε, Βλέψον εἰς ἡμᾶς. ὁ δὲ ἐπέιχεν αὐτοῖς προσδοκῶν τι παρ' 5  
αὐτῶν λαβεῖν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀργύριον καὶ χρυσίον οὐχ ὑπάρχει 6  
μοι· ὁ δὲ ἔχω, τοῦτό σοι δίδωμι. ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ  
Ναζωραίου περιπάτει. καὶ πιάσας αὐτὸν τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἤγειρεν αὐ- 7  
τόν· παραχρῆμα δὲ ἑσπερεώθησαν αὐτοῦ αἱ βάσεις καὶ τὰ σφυρά. καὶ 8  
ἐξαλλόμενος ἔστη καὶ περιεπάτει· καὶ εἰσῆλθε σὺν αὐτοῖς εἰς τὸ ἱερὸν,  
περιπατῶν καὶ ἀλλόμενος καὶ αἰνῶν τὸν Θεόν. καὶ εἶδεν αὐτὸν πᾶς ὁ 9  
λαὸς περιπατοῦντα καὶ αἰνοῦντα τὸν Θεόν· ἐπεγίνωσκον δὲ αὐτόν, ὅτι 10  
οὗτος ἦν ὁ πρὸς τὴν ἐλεημοσύνην καθήμενος ἐπὶ τῇ Ὠραίᾳ πύλῃ τοῦ ἱε-  
ροῦ· καὶ ἐπλήσθησαν θάμβους καὶ ἐκστάσεως ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι αὐτῷ.

Κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ Ἰωάννην συνέδραμε πρὸς αὐτοὺς 11  
πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ τῇ στοᾷ τῇ καλουμένῃ Σολομῶντος ἔκθαμβοι. ἰδὼν δὲ 12  
Πέτρος ἀπεκρίνατο πρὸς τὸν λαόν, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, τί θαυμάζετε  
ἐπὶ τούτῳ, ἢ ἡμῖν τί ἀτενίζετε, ὥς ἰδίᾳ δυνάμει ἢ εὐσεβείᾳ πεποιηκόσι  
τοῦ περιπατεῖν αὐτόν; ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, ὁ Θεὸς 13  
τῶν πατέρων ἡμῶν, ἐδόξασε τὸν παῖδα αὐτοῦ Ἰησοῦν, ὃν ὑμεῖς μὲν παρ-  
εδώκατε, καὶ ἡρνήσασθε κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, κρίναντος ἐκείνου  
ἀπολύειν. ὑμεῖς δὲ τὸν ἅγιον καὶ δίκαιον ἡρνήσασθε, καὶ ἡτήσασθε ἄν- 14  
δρα φονέα χαρισθῆναι ὑμῖν, τὸν δὲ ἀρχηγὸν τῆς ζωῆς ἀπεκτείνετε, ὃν ὁ 15

<sup>47</sup> λαόν] κόσμον D ἐπὶ τὸ αὐτό. Πέτρος δὲ N A B C G 81 L E F A Eth Cyr.  
Lucif.: τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ Πέτρος E P W S (vg. hl.): ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν  
τῇ ἐκκλησίᾳ. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις Πέτρος D cf. L (vt. P vg. cod.)  
3. <sup>3</sup> ὃς ἰδὼν] οὗτος ἀπενίσας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ καὶ ἰδὼν D L (vt. h) <sup>6</sup> περι-  
πάτει N B D E (sah.) Cyr. (?): ἔγειραι [καὶ] περιπάτει coll. <sup>7</sup> ἑσπερεώθησαν]  
πραem. ἐστάθη καὶ D L (vt. h) Eth <sup>11</sup> κρατοῦντος δὲ αὐτοῦ τὸν Πέτρον καὶ [τὸν]  
Ἰωάννην] ἐκπορευομένου δὲ τοῦ Πέτρου καὶ Ἰωάννου D L (vt. h) <sup>12</sup> ἢ εὐσεβείᾳ]  
ἢ ἐξουσία L (vt. h p<sup>2</sup> vg. cod.) S (vg.) A Chr.: om. Iren.<sup>lat.</sup> <sup>13</sup> παρεδώκατε] add.  
εἰς κρίσιν (κριτήριον) D E L (vt. h p) S (hl. wg) Iren.<sup>lat.</sup> <sup>14</sup> ἡρνήσασθε] εἰς βαρύ-  
νατε D Iren.<sup>lat.</sup> φονέα] add. ζῆν καὶ E L (vt. h) Aug.

- 16 Θεὸς ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν, οὗ ἡμεῖς μάρτυρές ἐσμεν. καὶ ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ τοῦτον ὃν θεωρεῖτε καὶ οἶδατε ἐστερέωσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ· καὶ ἡ πίστις ἡ δι' αὐτοῦ ἔδωκεν αὐτῷ τὴν ὀλοκληρίαν ταύτην  
 17 ἀπέναντι πάντων ὑμῶν. καὶ νῦν, ἀδελφοί, οἶδα ὅτι κατὰ ἄγνοιαν ἐπρά-  
 18 ξατε, ὥσπερ καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν. ὁ δὲ Θεός, ὃ προκατήγγειλε διὰ στόματος πάντων τῶν προφητῶν παθεῖν τὸν Χριστὸν αὐτοῦ, ἐπλήρωσεν  
 19 οὗτω. μετανοήσατε οὖν καὶ ἐπιστρέψατε, εἰς τὸ ἐξαλειφθῆναι ὑμῶν τὰς ἁμαρτίας, ὅπως ἂν ἔλθωσι καιροὶ ἀναψύξεως ἀπὸ προσώπου τοῦ  
 20 Κυρίου, καὶ ἀποστείλῃ τὸν προκεχειρισμένον ὑμῖν Χριστὸν Ἰησοῦν· ὃν  
 21 δεῖ οὐρανὸν μὲν δέξασθαι ἄχρι χρόνων ἀποκαταστάσεως πάντων, ὧν ἐλάλησεν ὁ Θεὸς διὰ στόματος τῶν ἁγίων ἀπ' αἰῶνος αὐτοῦ προφητῶν.  
 22 Μωσῆς μὲν εἶπεν ὅτι Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος ὁ Θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· αὐτοῦ ἀκούσεσθε κατὰ πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ  
 23 πρὸς ὑμᾶς. ἔσται δέ, πᾶσα ψυχὴ ἥτις ἂν μὴ ἀκούσῃ τοῦ προφήτου ἐκεί-  
 24 νου ἐξολοθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ. καὶ πάντες δὲ οἱ προφῆται ἀπὸ Σαμουὴλ καὶ τῶν καθεξῆς, ὅσοι ἐλάλησαν, καὶ κατήγγειλαν τὰς ἡμέρας  
 25 ταύτας. ὑμεῖς ἐστε οἱ υἱοὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῆς διαθήκης ἧς διέθετο ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγων πρὸς Ἀβραάμ, Καὶ ἐν τῷ σπέρ-  
 26 ματί σου ἐνευλογηθήσονται πᾶσαι αἱ πατριαὶ τῆς γῆς. ὑμῖν πρῶτον ὁ Θεός, ἀναστήσας τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἀπέστειλεν αὐτὸν εὐλογοῦντα ὑμᾶς ἐν τῷ ἀποστρέφειν ἕκαστον ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.  
 4 Λαλούντων δὲ αὐτῶν πρὸς τὸν λαὸν ἐπέστησαν αὐτοῖς οἱ ἱερεῖς καὶ  
 2 ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι, διαπονούμενοι διὰ τὸ διδά-  
 σκειν αὐτοὺς τὸν λαὸν καὶ καταγγέλλειν ἐν τῷ Ἰησοῦ τὴν ἀνάστασιν  
 3 τὴν ἐκ νεκρῶν. καὶ ἐπέβαλον αὐτοῖς τὰς χεῖρας, καὶ ἔθεντο εἰς τήρησιν

<sup>b</sup> ἀρχιερεῖς

<sup>17</sup> οἶδα] ἐπιστάμεθα D<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup>) A Ephr. : οἶδατε minusc. pauc. (C<sup>h</sup>) Ambst. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> ἐπράξατε] add. [τοῦτο] [τὸ] πονηρόν D<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup> sig<sup>p</sup> vg.<sup>cod.</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> Ambst. <sup>21</sup> ἀπ' αἰῶνος om. D 28 I<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup> sig<sup>p</sup>) A Iren.<sup>lat.</sup> Tert. Orig.<sup>lat.</sup> : quae uerba (ex Lc. i. 70 inserta?) magis etiam suspicaberis ex testimoniis his ; ante αὐτοῦ προφητῶν enim habent N\* A B\* C 81 429 al. Cosm., at post αὐτοῖ προφητῶν P ω S (vg. hl.) C (boh.). <sup>22</sup> εἶπεν] add. πρὸς τοὺς πατέρας [ἡμῶν (ὑμῶν)] DE ω I<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup> sig<sup>p</sup> vg.<sup>cod.</sup>) C (sah.) A C<sup>h</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Chr. <sup>26</sup> ὑμῶν N A C<sup>s</sup> DE P 0165 ω S (vg. hl.) A C<sup>h</sup> Cosm. : αὐτῶν (αὐτοῦ) C\* 33 424\*\* I<sup>h</sup> C Iren.<sup>lat.</sup> : om. B Chr.  
 4. <sup>1</sup> λαὸν] add. τὰ ῥήματα ταῦτα D<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup>) S (vg. hl.<sup>ms</sup>) : add. ταῦτα τὰ ῥήματα E I<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup> sig<sup>p</sup>) Lucif. ἱερεῖς N A D E P 0165 ω I<sup>h</sup> S (vg. hl.) C Chr. Lucif. : ἀρχιερεῖς B C 4 A C<sup>h</sup> ὁ στρατηγός] οἱ στρατηγοὶ I<sup>h</sup> (vt.<sup>h</sup> sig<sup>p</sup>) S (vg. hl.) C C<sup>h</sup> <sup>2</sup> τὴν ἐκ νεκρῶν N A B C E 1 33 81 al. pauc. I<sup>h</sup> (vg.) S (vg. hl.) C (boh.) Iren.<sup>lat.</sup> : τῶν νεκρῶν D P 0165 ω I<sup>h</sup> (vt.) C (sah.) A C<sup>h</sup> Iren. Lucif.

εἰς τὴν αὐριον· ἦν γὰρ ἐσπέρα ἤδη. πολλοὶ δὲ τῶν ἀκουσάντων τὸν λό- 4  
γον ἐπίστευσαν· καὶ ἐγενήθη ἀριθμὸς τῶν ἀνδρῶν ὥσεί χιλιάδες πέντε.

Ἐγένετο δὲ ἐπὶ τὴν αὐριον συναχθῆναι αὐτῶν τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς 5  
πρεσβυτέρους καὶ τοὺς γραμματεῖς ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ Ἄννας ὁ ἀρχιε- 6  
ρεὺς καὶ Καϊάφας καὶ Ἰωάννης καὶ Ἀλέξανδρος, καὶ ὅσοι ἦσαν ἐκ γένους  
ἀρχιερατικοῦ. καὶ στήσαντες αὐτοὺς ἐν τῷ μέσῳ ἐπυνθάνοντο, Ἐν ποίᾳ 7  
δυνάμει ἢ ἐν ποίῳ ὀνόματι ἐποιήσατε τοῦτο ὑμεῖς; τότε Πέτρος πλη- 8  
σθεὶς Πνεύματος Ἁγίου εἶπε πρὸς αὐτούς, Ἄρχοντες τοῦ λαοῦ καὶ πρε-  
σβύτεροι, εἰ ἡμεῖς σήμερον ἀνακρινόμεθα ἐπὶ εὐεργεσίᾳ ἀνθρώπου ἀσθε- 9  
νοῦς, ἐν τίνι οὗτος σέσωσται, γνωστὸν ἔστω πᾶσιν ὑμῖν καὶ παντὶ τῷ 10  
λαῷ Ἰσραὴλ, ὅτι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Ναζωραίου, ὃν ὑμεῖς  
ἐσταυρώσατε, ὃν ὁ Θεὸς ἡγειρεν ἐκ νεκρῶν, ἐν τούτῳ οὗτος παρέστηκεν  
ἐνώπιον ὑμῶν ὑγιής. οὗτός ἐστιν ὁ λίθος ὁ ἐξουθενηθεὶς ὑφ' ὑμῶν τῶν 11  
οἰκοδομούντων, ὁ γενόμενος εἰς κεφαλὴν γωνίας. καὶ οὐκ ἔστιν ἐν 12  
ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία· οὐδὲ γὰρ ὄνομά ἐστιν ἕτερον ὑπὸ τὸν οὐρανὸν  
τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς.

Θεωροῦντες δὲ τὴν τοῦ Πέτρου παρρησίαν καὶ Ἰωάννου, καὶ καταλα- 13  
βόμενοι ὅτι ἄνθρωποι ἀγράματοί εἰσι καὶ ἰδιῶται, ἐθαύμαζον, ἐπεγί-  
νωσκόν τε αὐτούς, ὅτι σὺν τῷ Ἰησοῦ ἦσαν. τὸν τε ἄνθρωπον βλέποντες 14  
σὺν αὐτοῖς ἐστῶτα τὸν τεθεραπευμένον οὐδὲν εἶχον ἀντειπεῖν. κελεύ- 15  
σαντες δὲ αὐτοὺς ἔξω τοῦ συνεδρίου ἀπελθεῖν συνέβαλον πρὸς ἀλλή-  
λους λέγοντες, Τί ποιήσωμεν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις; ὅτι μὲν γὰρ γνω- 16  
στὸν σημεῖον γέγονε δι' αὐτῶν, πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν Ἱερουσαλὴμ  
φανερὸν, καὶ οὐ δυνάμεθα ἀρνεῖσθαι. ἀλλ' ἵνα μὴ ἐπὶ πλείον διανεμηθῇ 17  
εἰς τὸν λαόν, ἀπειλησώμεθα αὐτοῖς μηκέτι λαλεῖν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τούτῳ  
μηδενὶ ἀνθρώπων. καὶ καλέσαντες αὐτοὺς παρήγγειλαν τὸ καθόλου μὴ 18  
φθέγγεσθαι μηδὲ διδάσκειν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. ὁ δὲ Πέτρος καὶ 19

<sup>4</sup> ὥσεί E P Ω Chr., ὡς B D 0165, **℣** (vt. vg. <sup>cod.</sup>) **℞** (vg. hl.) **℞** (sah.) **℞** : om. NA 81 **℣** (vg.) **℞** (boh.) **℞** (eth) Hil. <sup>8</sup> πρεσβύτεροι sine additam. NA B 0165 **℣** (vg.) **℞** (eth) Cyr. <sup>2</sup> Fulg. : add. τοῦ Ἰσ(τ)ραὴλ D E P Ω **℣** (vt. vg. <sup>cod.</sup>) **℞** (vg. hl.) **℞** Chr. Iren. <sup>lat.</sup> Cyr. : postea add. ἀκούσατε **℣** (vt. <sup>glis c e p2</sup> vg. <sup>cod.</sup>) **℞** (vg.) <sup>9</sup> ἀνακρινόμεθα] add. ἀφ' ὑμῶν D E **℣** (vt.) **℞** (vg. hl.) Iren. <sup>lat.</sup> Cyr. <sup>10</sup> ὑγιής] add. καὶ ἐν ἄλλῳ (ἐν ἄλλῳ δὲ) οὐδενὶ E **℣** (vt. <sup>h</sup>) **℞** (hl. <sup>ms</sup>) Cyr. <sup>11</sup> ὑμῶν] ἡμῶν D 614 <sup>12</sup> καὶ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία om. **℣** (vt. <sup>h</sup>) Iren. <sup>lat.</sup> Cyr. Aug. ἡμᾶς] ὑμᾶς B : om. **℞** (vg.) **℞** (eth) Did. <sup>2</sup> Ambst. <sup>2</sup> Priscill. <sup>17</sup> λαόν] add. τὰ ῥήματα ταῦτα (cf. u. 1) E **℣** (vt. <sup>glis h</sup> vg. <sup>cod.</sup>) **℞** (vg. hl. <sup>ms</sup>) Lucif. <sup>18</sup> καὶ καλέσαντες αὐτοὺς] συνκατατιθεμένων δὲ αὐτῶν τῇ γνώμῃ φωνήσαντες αὐτοὺς D **℣** (vt. <sup>h</sup> <sup>glis</sup> vg. <sup>cod.</sup>) **℞** (hl. <sup>ms</sup>) Lucif.

- Ἰωάννης ἀποκριθέντες πρὸς αὐτοὺς εἶπον, Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ  
 20 Θεοῦ ὑμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ Θεοῦ, κρίνατε· οὐ δυνάμεθα γὰρ ἡμεῖς  
 21 ἃ εἶδομεν καὶ ἠκούσαμεν μὴ λαλεῖν. οἱ δὲ προσαπειλησάμενοι ἀπέ-  
 λυσαν αὐτούς, μηδὲν εὐρίσκοντες τὸ πῶς κολάσωνται αὐτοὺς διὰ τὸν  
 22 λαόν, ὅτι πάντες ἐδόξαζον τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἐτῶν γὰρ ἦν  
 πλείονων τεσσαράκοντα ὁ ἄνθρωπος, ἐφ' ὃν ἐγεγόνει τὸ σημεῖον τοῦτο  
 τῆς ἰάσεως.
- 23 Ἀπολυθέντες δὲ ἦλθον πρὸς τοὺς ἰδίους, καὶ ἀπήγγειλαν ὅσα πρὸς  
 24 αὐτοὺς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶπον. οἱ δὲ ἀκούσαντες ὁμο-  
 θυμαδὸν ἦραν φωνὴν πρὸς τὸν Θεόν, καὶ εἶπον, Δέσποτα, σὺ ὁ ποιή-  
 σας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐ-  
 25 τοῖς, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου στόματος Δαβὶδ παιδός  
 26 σου εἰπών, Ἰνατί ἐφρύαξαν ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; παρέ-  
 στησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτό,  
 27 κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· συνήχθησαν γὰρ ἐπ'  
 ἀληθείας ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐπὶ τὸν ἅγιον παῖδά σου Ἰησοῦν, ὃν ἔκρι-  
 28 σας, Ἡρώδης τε καὶ Πόντιος Πιλάτος, σὺν ἔθνεσι καὶ λαοῖς Ἰσραὴλ,  
 29 ποιῆσαι ὅσα ἡ χεὶρ σου καὶ ἡ βουλή σου προώρισε γενέσθαι. καὶ  
 τανῦν, Κύριε, ἔπιδε ἐπὶ τὰς ἀπειλὰς αὐτῶν, καὶ δὸς τοῖς δούλοις σου  
 30 μετὰ παρρησίας πάσης λαλεῖν τὸν λόγον σου, ἐν τῷ τὴν χεὶρά σου  
 ἐκτείνειν σε εἰς ἴασιν, καὶ σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ τοῦ ὀνό-  
 31 ματος τοῦ ἁγίου παιδός σου Ἰησοῦ. καὶ δεηθέντων αὐτῶν ἐσαλεύθη  
 ὁ τόπος ἐν ᾧ ἦσαν συνηγμένοι, καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες τοῦ Ἁγίου  
 Πνεύματος, καὶ ἐλάλουν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας.
- 32 Τοῦ δὲ πλήθους τῶν πιστευσάντων ἦν καρδία καὶ ψυχὴ μία· καὶ  
 οὐδὲ εἷς τι τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ ἔλεγεν ἴδιον εἶναι, ἀλλ' ἦν αὐτοῖς  
 33 ἅπαντα κοινά. καὶ μεγάλη δυνάμει ἀπεδίδουν τὸ μαρτύριον οἱ ἀπό-

<sup>24</sup> ἀκούσαντες] *add.* καὶ ἐπιγόντες τὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν D σὺν *sine additam.*  
 N A B L (vg.) C (boh.) Ath. Did. : *add.* εἰ Hil. Aug. *al.* : *add.* ὁ θεὸς D E P ω L  
 (vt. vg.<sup>codd.</sup>) S (vg. hl.) A (Cth) Lucif. : *add.* εἰ ὁ θεὸς *codd. minusc. pauc.* L (vt.<sup>d</sup>)  
 C (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> <sup>25</sup> τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου N A B E 33 *al. pauc.*  
 Ath.<sup>codd.</sup> (cf. *eīam* D L S (vg. hl.) C A Cth Iren.<sup>lat.</sup> Lucif. Hil. Aug. : διὰ P ω  
 Chr.) <sup>27</sup> λαοῖς] λαὸς E 3 326 Cth Hil. <sup>2</sup> Aug. <sup>31</sup> παρρησίας] *add.* παντὶ τῷ  
 θέλοντι πιστεῦειν (πιστεύειν *om.* Aug.) D E L (vg. *codd.*, *quorum nonnulli om.* παντὶ)  
 Iren. Ephr. Aug. Pelag. <sup>32</sup> μία] *add.* καὶ οὐκ ἦν διάκρισις (χωρισμὸς E) ἐν αὐτοῖς  
 οὐδεμία (tis E) D E Cypr. <sup>2</sup> Amb. Zeno αὐτῷ] αὐτοῦ p<sup>8</sup> D

στολοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου <sup>ο</sup> Ἰησοῦ· χάρις τε μεγάλη ἦν ἐπὶ πάντας αὐτοὺς. οὐδὲ γὰρ ἐνδεής τις ἦν ἐν αὐτοῖς· ὅσοι γὰρ κτήτορες 34 χωρίων ἢ οἰκιῶν ὑπῆρχον, πωλοῦντες ἔφερον τὰς τιμὰς τῶν πιπρασκομένων καὶ ἐτίθουν παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων· διεδίδοτο δὲ 35 ἐκάστω, καθότι ἂν τις χρεῖαν εἶχεν.

Ἰωσήφ δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Βαρνάβας ἀπὸ τῶν ἀποστόλων (ὅ ἐστι 36 μεθερμηνευόμενον Ὑῖος παρακλήσεως), Λευΐτης, Κύπριος τῷ γένει, ὑπάρχοντος αὐτῷ ἀγροῦ πωλήσας ἤνεγκε τὸ χρήμα καὶ ἔθηκε παρὰ 37 τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων.

Ἀνὴρ δέ τις Ἀνανίας ὀνόματι, σὺν Σαπφείρῃ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, 5 ἐπώλησε κτήμα, καὶ ἐνοσφίσατο ἀπὸ τῆς τιμῆς, συνειδυίας καὶ τῆς 2 γυναικός, καὶ ἐνέγκας μέρος τι παρὰ τοὺς πόδας τῶν ἀποστόλων ἔθηκεν. εἶπε δὲ Πέτρος, Ἀνανία, διατί ἐπλήρωσεν ὁ Σατανᾶς τὴν καρ- 3 δίαν σου, ψεύσασθαί σε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ νοσφίσασθαι ἀπὸ τῆς τιμῆς τοῦ χωρίου; οὐχὶ μένον σοὶ ἔμενε, καὶ πραθὲν ἐν τῇ σῇ 4 ἐξουσίᾳ ὑπῆρχε; τί ὅτι ἔθου ἐν τῇ καρδίᾳ σου τὸ πρᾶγμα τοῦτο; οὐκ ἐψεύσω ἀνθρώποις, ἀλλὰ τῷ Θεῷ. ἀκούων δὲ Ἀνανίας τοὺς λόγους 5 τούτους πεσὼν ἐξέψυξε· καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας. ἀναστάντες δὲ οἱ νεώτεροι συνέστειλαν αὐτόν, καὶ ἐξε- 6 νέγκαντες ἔθαψαν.

Ἐγένετο δὲ ὡς ὥρων τριῶν διάστημα, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μὴ εἰδυῖα 7 τὸ γεγονός εἰσῆλθεν. ἀπεκρίθη δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ Πέτρος, Εἰπέ μοι εἰ 8 τοσούτου τὸ χωρίον ἀπέδοσθε. ἡ δὲ εἶπε, Ναί, τοσούτου. ὁ δὲ Πέ- 9 τρος πρὸς αὐτήν, Τί ὅτι συνεφωνήθη ὑμῖν πειράσαι τὸ Πνεῦμα Κυρίου; ἰδοὺ, οἱ πόδες τῶν θαψάντων τὸν ἄνδρα σου ἐπὶ τῇ θύρᾳ, καὶ ἐξοί- σουσί σε. ἔπεσε δὲ παραχρῆμα πρὸς τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ἐξέψυξεν· 10 εἰσελθόντες δὲ οἱ νεανίσκοι εὗρον αὐτὴν νεκράν, καὶ ἐξενέγκαντες ἔθαψαν πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς. καὶ ἐγένετο φόβος μέγας ἐφ' ὅλην τὴν 11 ἐκκλησίαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας ταῦτα.

<sup>ο</sup> Ἰησοῦ Χριστοῦ

<sup>33</sup> τοῦ κυρίου Ἰησοῦ <sup>p</sup>8 B P W <sup>ℒ</sup> (vt. <sup>sig</sup> p) <sup>ℤ</sup> (hl.) <sup>℥</sup> (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> Aug. : Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου [ἡμῶν] <sup>N</sup>A <sup>ℒ</sup> (vg.) <sup>℥</sup> (boh.) : τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ D E al. <sup>ℤ</sup> (vg.) <sup>ℒ</sup> <sup>34</sup> ἦν] ὑπῆρχεν <sup>p</sup>8 D E P W <sup>35</sup> διεδίδοτο] διεδίδετο antiquis-  
simi unianimes <sup>p</sup>8 N A B\* D E <sup>36</sup> ἀπὸ] ἐπὶ D W  
5. <sup>3</sup> ἐπλήρωσεν] ἐπειράσεν <sup>ℒ</sup> (vg.) Ath.<sup>lat.</sup> Did. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Epiph. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Fulg. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> <sup>8</sup> ἀπεκρίθη]  
εἶπεν D (E) <sup>ℒ</sup> (vt. <sup>sig</sup> p vg. <sup>cod.</sup>) <sup>ℤ</sup> (vg.) <sup>℥</sup> <sup>℥</sup>th Lucif.



12 Διὰ δὲ τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγένετο σημεῖα καὶ τέρατα ἐν  
 τῷ λαῷ πολλά· καὶ ἦσαν ὁμοθυμαδὸν ἅπαντες ἐν τῇ στοᾷ Σολομῶν-  
 13 τος. τῶν δὲ λοιπῶν οὐδεὶς ἐτόλμα κολλᾶσθαι αὐτοῖς· ἀλλ' ἐμεγάλυ-  
 14 νεν αὐτοὺς ὁ λαός, μᾶλλον δὲ προσετίθετο πιστεύοντες τῷ Κυρίῳ,  
 15 πλήθῃ ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν· ὥστε καὶ εἰς τὰς πλατείας ἐκφέρειν  
 τοὺς ἀσθενεῖς, καὶ τιθέναι ἐπὶ κλιναρίων καὶ κραββάτων, ἵνα ἐρχο-  
 16 μένου Πέτρου κἂν ἡ σκιὰ ἐπισκιάσῃ τινὲς αὐτῶν. συνήρχετο δὲ καὶ τὸ  
 πλήθος τῶν πέριξ πόλεων Ἱερουσαλὴμ, φέροντες ἀσθενεῖς καὶ ὀχλου-  
 μένους ὑπὸ πνευμάτων ἀκαθάρτων· οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες.  
 17 Ἀναστὰς δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ (ἡ οὖσα αἵρεσις  
 18 τῶν Σαδδουκαίων) ἐπλήσθησαν ζήλου, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπὶ  
 19 τοὺς ἀποστόλους, καὶ ἔθεντο αὐτοὺς ἐν τηρήσει δημοσίᾳ. ἄγγελος δὲ  
 Κυρίου διὰ νυκτὸς ἤνοιξε τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, ἐξαγαγὼν τε αὐτοὺς  
 20 εἶπε, Πορεύεσθε, καὶ σταθέντες λαλεῖτε ἐν τῷ ἱερῷ τῷ λαῷ πάντα τὰ  
 21 ῥήματα τῆς ζωῆς ταύτης. ἀκούσαντες δὲ εἰσήλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς  
 τὸ ἱερόν, καὶ ἐδίδασκον. παραγενόμενος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ  
 συνεκάλεσαν τὸ συνέδριον καὶ πᾶσαν τὴν γερονσίαν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ,  
 22 καὶ ἀπέστειλαν εἰς τὸ δεσμωτήριον, ἀχθῆναι αὐτούς. οἱ δὲ παραγενό-  
 μενοι ὑπηρέται οὐχ εὔρου αὐτοὺς ἐν τῇ φυλακῇ· ἀναστρέψαντες δὲ  
 23 ἀπήγγειλαν λέγοντες ὅτι Τὸ δεσμωτήριον εὔρομεν κεκλεισμένον ἐν πάσῃ  
 ἀσφαλείᾳ, καὶ τοὺς φύλακας ἐστῶτας ἐπὶ τῶν θυρῶν· ἀνοίξαντες δὲ  
 24 ἔσω οὐδένα εὔρομεν. ὥς δὲ ἤκουσαν τοὺς λόγους τούτους ὃ τε στρα-  
 τηγὸς τοῦ ἱεροῦ καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, διηπόρουν περὶ αὐτῶν, τί ἂν γένοιτο  
 25 τοῦτο. παραγενόμενος δὲ τις ἀπήγγειλεν αὐτοῖς ὅτι Ἰδού, οἱ ἄνδρες,  
 οὓς ἔθεσθε ἐν τῇ φυλακῇ, εἰσὶν ἐν τῷ ἱερῷ ἐστῶτες καὶ διδάσκοντες  
 26 τὸν λαόν. τότε ἀπελθὼν ὁ στρατηγὸς σὺν τοῖς ὑπηρέταις ἤγαγεν αὐ-  
 27 τοὺς, οὐ μετὰ βίας, ἐφοβοῦντο γὰρ τὸν λαόν, μὴ λιθασθῶσιν. ἀγα-  
 γόντες δὲ αὐτοὺς ἔστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ· καὶ ἐπηρώτησεν αὐτοὺς ὁ  
 28 ἀρχιερεὺς λέγων, Παραγγελία παρηγγείλαμεν ὑμῖν μὴ διδάσκειν ἐπὶ τῷ

12 ἅπαντες] *add.* ἐν τῷ ἱερῷ D 42 ℣ (sah.) (℣th): *add.* ἐν τῷ ναῷ συνηγμένοι E  
 15 αὐτῶν] *add.* ἀπηλλάσσοντο γὰρ ἀπὸ πάσης ἀσθενίας ἧς εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν (*sim.*)  
 D ℣ (vt.<sup>eis</sup> p vg.<sup>codl.</sup>) Lucif.: *add.* καὶ ῥυσθῶσιν ἀπὸ πάσης ἀσθενίας ἧς εἶχον E  
 18 δημοσίᾳ] *add.* καὶ ἐπορεύθη εἰς ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια D 22 ὑπηρέται] *add.* καὶ  
 ἀνοίξαντες τὴν φυλακὴν D ℣ (vt.<sup>p</sup> vg.) ℤ (hl.\*)  
 23 ἐπὶ N A B D 69 460 ℣ ℣ ℣  
 24 Lucif.: πρὸ E P ω Chr. 27 ἀρχιερεὺς] ἱερεὺς D\* ℣ (vt.<sup>eis</sup>) Lucif.: στρατηγὸς  
 ℣ (vt.<sup>h</sup>) 28 παραγγελία N\* A B ℣ (vt.<sup>a</sup> <sup>eis</sup> vg.) ℣ (boh.) Ath. ½ Cyr. ½ Lucif.:  
*praem.* οὐ (*interrogative pronuntiatum*) N<sup>c</sup> D E P ω ℣ (vt.<sup>h</sup> p) ℤ (vg. hl.) ℣ (sah.)  
 A ℣th Ath. ½ Bas. Chr. ½ Cyr. ½

ὀνόματι τούτῳ· καὶ ἰδοὺ, πεπληρώκατε τὴν Ἱερουσαλὴμ τῆς διδασχῆς  
 ὑμῶν, καὶ βούλεσθε ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου τούτου.  
 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος καὶ οἱ ἀπόστολοι εἶπον, Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ <sup>29</sup>  
 μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις. ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν ἡγείρεν Ἰησοῦν, ὃν <sup>30</sup>  
 ὑμεῖς διεχειρίσασθε κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἀρχηγὸν <sup>31</sup>  
 καὶ σωτήρα ὑψωσε τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, τοῦ δοῦναι μετάνοιαν τῷ Ἰσραὴλ  
 καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. καὶ ἡμεῖς ἐσμεν<sup>d</sup> μάρτυρες τῶν ῥημάτων τούτων, <sup>32</sup>  
 καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, <sup>e</sup> ὃ ἔδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς πειθαρχοῦσιν αὐτῷ.

Οἱ δὲ ἀκούσαντες διεπρίοντο, καὶ ἐβούλοντο ἀνελεῖν αὐτούς. ἀνα- <sup>33</sup>  
<sup>34</sup>στας δέ τις ἐν τῷ συνεδρίῳ Φαρισαῖος, ὀνόματι Γαμαλιήλ, νομοδιδά-  
 σκαλος τίμιος παντὶ τῷ λαῷ, ἐκέλευσεν ἔξω βραχὺ τοὺς ἀνθρώπους  
 ποιῆσαι. εἰπὲ τε πρὸς αὐτούς, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, προσέχετε ἑαυτοῖς <sup>35</sup>  
 ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, τί μέλλετε πράσσειν. πρὸ γὰρ τούτων <sup>36</sup>  
 τῶν ἡμερῶν ἀνέστη Θεοδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν, ᾧ προσεκλήθη  
 ἀνδρῶν ἀριθμὸς ὡς τετρακοσίων· ὃς ἀνῆρέθη, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο  
 αὐτῷ διελύθησαν καὶ ἐγένοντο εἰς οὐδέν. μετὰ τοῦτον ἀνέστη Ἰούδας <sup>37</sup>  
 ὁ Γαλιλαῖος, ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἀπογραφῆς, καὶ ἀπέστησε λαὸν ὀπίσω  
 αὐτοῦ· κάκεινος ἀπώλετο, καὶ πάντες ὅσοι ἐπείθοντο αὐτῷ διεσκορπί-  
 σθησαν. καὶ τανῦν λέγω ὑμῖν, ἀπόστητε ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων, <sup>38</sup>  
 καὶ ἄφετε αὐτούς· ὅτι ἐὰν ᾗ ἐξ ἀνθρώπων ἡ βουλή αὕτη ἢ τὸ ἔργον  
 τοῦτο, καταλυθήσεται· εἰ δὲ ἐκ Θεοῦ ἐστιν, οὐ δυνήσεσθε καταλῦσαι <sup>39</sup>  
 αὐτούς· μήποτε καὶ θεομάχοι εὐρεθῇτε. ἐπείσθησαν δὲ αὐτῷ· καὶ προσ- <sup>40</sup>  
 καλεσάμενοι τοὺς ἀποστόλους δείραντες παρήγγειλαν μὴ λαλεῖν ἐπὶ

<sup>d</sup> *add. ἐν αὐτῷ*

<sup>e</sup> *om. ὃ (and the comma)*

<sup>29</sup> πειθαρχεῖν κτλ. *interrogative legunt* **ℒ** (vt.<sup>h</sup> <sup>slg</sup> <sup>e</sup>) Lucif. Aug. *et postea add. ille autem ait: deo (sim.)* **ℒ** (vt.<sup>h</sup> <sup>slg</sup>) <sup>31</sup> δεξιᾷ δόξη **D** **ℒ** (vt.<sup>slg</sup> <sup>p</sup>) **℥** (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> Aug. ἁμαρτιῶν *add. ἐν αὐτῷ* **D**\* **ℒ** (vt.<sup>h</sup> <sup>p</sup>) **℥** (sah.) **℥**th Aug. <sup>32</sup> ἐσμεν] *add. ἐν αὐτῷ* **B** al. *pauc.* **℥** (boh. [?]) Iren.<sup>lat.</sup>, <sup>δ om.</sup> **B** 93 436 **℥** <sup>33</sup> ἐβούλοντο **A** **B** **E** 614 al. *pauc.* **℥** **A** **℥**th Chr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>: ἐβουλεύοντο **N** **D** **ω** **ℒ** **℥** (vg. hl.) Lucif. <sup>34</sup> ἀνθρώπους **p**<sup>15</sup> **N** **A** **B** 452 **ℒ** (vt.<sup>p</sup> vg.) **℥** (boh.) **A** Chr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>: ἀποστόλους **D** **E** **ω** **ℒ** (vt.<sup>h</sup> <sup>slg</sup> vg. <sup>cohd.</sup>) **℥** (vg. hl.) **℥** (sah.) **℥**th Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> <sup>35</sup> αὐτοῖς] τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς συνεδρίους **D** **℥** (sah.): totum concilium **ℒ** (vt.<sup>h</sup>) <sup>37</sup> λαὸν *sine additum.* **N** **A**\* **B** 453 **ℒ** (vt.<sup>d</sup> vg.) **℥** (sah.) Eus. Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>: *add. (praem.)* ἱκανὸν (πολὸν) **A** <sup>2</sup>/<sub>2</sub> **C** **D** **E** **ω** **ℒ** (vt.) *uerss. pler.,* Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> <sup>38</sup> αὐτοῖς] *add. μὴ μιάναντες (μολύνοντες)* τὰς χεῖρας [ὑμῶν] **D** **E** 61 **ℒ** (vt.<sup>h</sup>) <sup>39</sup> αὐτοῖς **N** **A** **B** **C**<sup>2</sup> **D** **E** 614 al. **ℒ** **℥** (hl.) **℥** **A** **℥**th: αὐτό **C**\* **ω** **ℒ** (vg. <sup>cohd.</sup>) **℥** (vg.) Chr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>: *praeterea add. οὔτε ὑμεῖς οὔτε βασιλεῖς οὔτε τύραννοι· ἀπέχεσθε οὖν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων* **D** (cf. 326<sup>ms</sup> 431) **ℒ** (vt.<sup>h</sup>) **℥** (hl.\*) : *add. οὔτε ὑμεῖς οὔτε οἱ ἄρχοντες ὑμῶν* **E** **ℒ** (vt.<sup>slg</sup> vg. <sup>cohd.</sup>)

41 τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀπέλυσαν. οἱ μὲν οὖν ἐπορεύοντο χαίροντες  
 ἀπὸ προσώπου τοῦ συνεδρίου, ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος  
 42 ἀτιμασθῆναι. πᾶσάν τε ἡμέραν, ἐν τῷ ἱερῷ καὶ κατ' οἶκον, οὐκ ἐπαύον-  
 το διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

6 Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις, πληθυνόντων τῶν μαθητῶν, ἐγένετο  
 γογγυσμὸς τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, ὅτι παρεθεωροῦντο  
 2 ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν. προσκαλεσάμενοι δὲ  
 οἱ δώδεκα τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν εἶπον, Οὐκ ἄρεστόν ἐστιν ἡμᾶς κατα-  
 3 λείψαντας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ διακονεῖν τραπέζαις. ἐπισκέψασθε  
 ὦ οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἑπτά, πλήρεις Πνεύ-  
 4 ματος καὶ σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης. ἡμεῖς  
 5 δὲ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ διακονίᾳ τοῦ λόγου προσκαρτερήσομεν. καὶ  
 ἤρρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον παντὸς τοῦ πλῆθους· καὶ ἐξελέξαντο Στέφανον,  
 ἄνδρα πλήρη πίστεως καὶ Πνεύματος Ἁγίου, καὶ Φίλιππον, καὶ Πρό-  
 6 λυτον Ἀντιοχέα· οὓς ἔστησαν ἐνώπιον τῶν ἀποστόλων· καὶ προσ-  
 ευξάμενοι ἐπέθηκαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας.

7 Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἠύξανε· καὶ ἐπληθύνετο ὁ ἀριθμὸς τῶν μα-  
 θητῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ σφόδρα· πολὺς τε ὄχλος τῶν ἱερέων ὑπήκουον  
 τῇ πίστει.

8 Στέφανος δὲ πλήρης χάριτος καὶ δυνάμεως ἐποίει τέρατα καὶ ση-  
 9 μεῖα μεγάλα ἐν τῷ λαῷ. ἀνέστησαν δέ τινες τῶν ἐκ τῆς συναγωγῆς  
 τῆς λεγομένης Λιβερτίνων, καὶ Κυρηναίων, καὶ Ἀλεξανδρέων, καὶ τῶν  
 10 ἀπὸ Κιλικίας καὶ Ἀσίας, συζητοῦντες τῷ Στεφάνῳ. καὶ οὐκ ἴσχυον  
 11 ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ καὶ τῷ Πνεύματι ᾧ ἐλάλει. τότε ὑπέβαλον ἄν-  
 δρας λέγοντας ὅτι Ἀκηκόαμεν αὐτοῦ λαλοῦντος ῥήματα βλάσφημα εἰς

ἡ δέ

6. <sup>1</sup> παρεθεωροῦντο] παραθεωροῦνται p<sup>8</sup> ℒ (vt.<sup>d</sup>) <sup>3</sup> οὖν C (D) E ω ℒ  
 (vt.<sup>h</sup>) εἰς (p) vg.) ℑ (vg. hl.) ℄ (boh.) Chr. al.: δέ N (A) B: om. (D) ℒ (vt.<sup>h</sup> n)  
 ℄ (sah.) A ℄ ℄ Bas. πνεύματος tantum) p<sup>8</sup> N B C<sup>2</sup> D 431 614 ℒ (vt.<sup>g</sup> p  
 vg.) ℑ ([vg.] hl.) ℄ (boh.): add. ἁγίου A C\* E ω ℒ (vt.<sup>h</sup> t vg.<sup>cod.</sup>) ℄ (sah.) ℄ ℄  
 Bas. <sup>8</sup> λαφ] add. διὰ τοῦ ὀνόματος [τοῦ] κυρίου [Ἰησοῦ Χριστοῦ] D 431  
 614 al. pauc. ℒ (vt.<sup>p</sup> t) ℑ (hl.\*) ℄ (sah.) Aug.: add. ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου]  
 Ἰησοῦ Χριστοῦ E ℒ (vt.<sup>h</sup> εἰς) <sup>9</sup> Ἀλεξανδρέων] Ἀλεξανδρινῶν p<sup>8</sup> <sup>10</sup> ἐλάλει  
 add. διὰ τὸ ἐλέγχεσθαι αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πάσης παρρησίας D E ℒ (vt.<sup>h</sup> t vg.<sup>cod.</sup>)  
 ℑ (hl.<sup>ms</sup>): add. insuper μὴ δυνάμενοι οὖν ἀντοφθαλμεῖν τῇ ἀληθείᾳ D ℒ (vt.<sup>h</sup>) ℑ  
 (hl.<sup>ms</sup>), ἐπειδὴ οὐκ ἠδύναντο ἀντιλέγειν τῇ ἀληθείᾳ E ℒ (vt.<sup>l</sup> vg.<sup>cod.</sup>) <sup>11</sup> λέγοντας  
 B C D<sup>2</sup> E ω ℒ (vt.<sup>h</sup> vg.) ℑ (vg. hl.): λέγοντες N A D\* 330 ℄

Μωσῆν καὶ τὸν Θεόν. συνεκίνησάν τε τὸν λαὸν καὶ τοὺς πρέσβυτέ- 12  
ρους καὶ τοὺς γραμματεῖς, καὶ ἐπιστάντες συνήρπασαν αὐτόν, καὶ ἤγα-  
γον εἰς τὸ συνέδριον, ἔστησάν τε μάρτυρας ψευδεῖς λέγοντας, Ὁ ἄν- 13  
θρωπος οὗτος οὐ παύεται ῥήματα λαλῶν κατὰ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου  
τούτου καὶ τοῦ νόμου. ἀκηκόαμεν γὰρ αὐτοῦ λέγοντος ὅτι Ἰησοῦς ὁ 14  
Ναζωραῖος οὗτος καταλύσει τὸν τόπον τούτον, καὶ ἀλλάξει τὰ ἔθνη ἃ  
παρέδωκεν ἡμῖν Μωϋσῆς. καὶ ἀπενίσταντες εἰς αὐτὸν πάντες οἱ καθε- 15  
ζόμενοι ἐν τῷ συνεδρίῳ εἶδον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡσεὶ πρόσωπον  
ἀγγέλου.

Εἶπε δὲ ὁ ἀρχιερεὺς, Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει· ὁ δὲ ἔφη, 7  
Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατε. ὁ Θεὸς τῆς δόξης ὤφθη <sup>1, 2</sup>  
τῷ πατρὶ ἡμῶν Ἀβραὰμ ὄντι ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, πρὶν ἢ κατοικῆσαι  
αὐτὸν ἐν Χαρράν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σου καὶ 3  
ἐκ τῆς συγγενείας σου, καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν ἣν ἄν σοι δείξω. τότε 4  
ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν· κακεῖθεν, μετὰ τὸ  
ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετόκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς  
ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε· καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ κληρονομίαν ἐν αὐτῇ, 5  
οὐδὲ βῆμα ποδός· καὶ ἐπηγγέλατο αὐτῷ δοῦναι εἰς κατάσχεσιν αὐτήν,  
καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ μετ' αὐτόν, οὐκ ὄντος αὐτῷ τέκνου. ἐλάλησε 6  
δὲ οὕτως ὁ Θεός, ὅτι ἔσται τὸ σπέρμα αὐτοῦ πάροικον ἐν γῇ ἄλλο-  
τρίᾳ, καὶ δουλώσουσιν αὐτὸ καὶ κακώσουσιν ἔτη τετρακόσια. καὶ 7  
τὸ ἔθνος, ᾧ ἔαν δουλεύουσιν, κρινῶ ἐγώ, εἶπεν ὁ Θεός, καὶ μετὰ  
ταῦτα ἐξελεύσονται, καὶ λατρεύσουσί μοι ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. καὶ 8  
ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς· καὶ οὕτως ἐγέννησε τὸν Ἰσαάκ,  
καὶ περιέτεμεν αὐτὸν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ· καὶ ὁ Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ, καὶ  
ὁ Ἰακώβ τοὺς δώδεκα πατριάρχας. καὶ οἱ πατριάρχαι ζηλώσαντες τὸν 9  
Ἰωσήφ ἀπέδοντο εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἦν ὁ Θεὸς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐξεί- 10  
λετο αὐτὸν ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ χάριν καὶ  
σοφίαν ἐναντίον Φαραὼ βασιλέως Αἰγύπτου· καὶ κατέστησεν αὐτὸν

<sup>13</sup> ῥήματα (*tantum*) **Σ** **A** **B** **C** **D** *al. pauc.* **℣** (vt. <sup>h</sup> <sup>sls</sup> vg.) **℟** (vg. hl.) **℣** Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> *al.* :  
*add.* βλάσφημα (*ex u. 11*) **E** **ω** **℣** (vt. <sup>1</sup>) **℣** **℣** **℣** Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> : *habet* βλάσφημα *tantum* <sup>p</sup>  
τοῦ ἁγίου τούτου **B** **C** *al.* **℟** (vg. hl.) **℣** Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> : τοῦ ἁγίου **Σ** **A** **D** **E** *al.* **℣** (vt. <sup>sls</sup> vg.)  
Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> : τούτου τοῦ ἁγίου <sup>p</sup><sup>8</sup> <sup>15</sup> ἀγγέλου] *add.* ἐστῶτος ἐν μέσῳ αὐτῶν **D** **℣**  
(vt. <sup>ht</sup>)

**7.** <sup>3</sup> σου (*alt.*)] *add.* (*ex LXX*) καὶ ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς σου **E** 218 425 Aug.  
<sup>4</sup> κατοικεῖτε] *add.* καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν (ὕμῶν) οἱ πρὸ ἡμῶν (ὕμῶν) **D** **℟** (hl. <sup>\*</sup>) Ephr. :  
*add.* καὶ οἱ πατέρες ὕμῶν **E** Aug.

11 ἡγούμενον ἐπ' Αἴγυπτον καὶ ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἦλθε δὲ λιμὸς ἐφ'  
 ὅλην τὴν Αἴγυπτον καὶ Χαναάν, καὶ θλίψις μεγάλη· καὶ οὐχ εὗρισκον  
 12 χορτάσματα οἱ πατέρες ἡμῶν. ἀκούσας δὲ Ἰακώβ ὄντα σιτία εἰς  
 13 Αἴγυπτον ἐξαπέστειλε τοὺς πατέρας ἡμῶν πρῶτον. καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ  
 ἀνεγνωρίσθη Ἰωσήφ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ φανερόν ἐγένετο τῷ  
 14 Φαραὼ τὸ γένος τοῦ Ἰωσήφ. ἀποστείλας δὲ Ἰωσήφ μετεκαλέσατο  
 Ἰακώβ τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν, ἐν ψυχαῖς ἐβ-  
 15 δομήκοντα πέντε. κατέβη δὲ Ἰακώβ εἰς Αἴγυπτον· καὶ ἐτελεύτησεν  
 16 αὐτὸς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν· καὶ μετετέθησαν εἰς Συχέμ, καὶ ἐτέθησαν  
 ἐν τῷ μνήματι ὃ ὠνήσατο Ἀβραὰμ τιμῆς ἀργυρίου παρὰ τῶν υἱῶν  
 17 Ἑμμόρ ἐν Συχέμ. καθὼς δὲ ἡγγιζεν ὁ χρόνος τῆς ἐπαγγελίας, ἧς  
 ὠμολόγησεν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραάμ, ἠῤῥξῃσεν ὁ λαὸς καὶ ἐπληθύνθη ἐν  
 18 Αἰγύπτῳ, ἄχρισ οὐ ἀνέστη βασιλεὺς ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον, ὃς οὐκ ᾔδει  
 19 τὸν Ἰωσήφ. οὗτος κατασοφισάμενος τὸ γένος ἡμῶν ἐκάκωσε τοὺς  
 πατέρας ἡμῶν, τοῦ ποιεῖν ἔκθετα τὰ βρέφη αὐτῶν, εἰς τὸ μὴ ζωογο-  
 20 νεῖσθαι. ἐν ᾧ καιρῷ ἐγεννήθη Μωσῆς, καὶ ἦν ἀστείος τῷ Θεῷ· ὃς  
 21 ἀνετράφη μῆνας τρεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός· ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ  
 ἀνείλετο αὐτὸν ἡ θυγάτηρ Φαραώ, καὶ ἀνεθρέψατο αὐτὸν ἑαυτῇ εἰς  
 22 υἱόν. καὶ ἐπαιδεύθη Μωσῆς πάσῃ σοφίᾳ Αἰγυπτίων· ἦν δὲ δυνατὸς  
 23 ἐν λόγοις καὶ ἔργοις αὐτοῦ. ὥς δὲ ἐπληροῦτο αὐτῷ τεσσαρακονταετὴς  
 χρόνος, ἀνέβη ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐπισκέψασθαι τοὺς ἀδελφούς  
 24 αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ. καὶ ἰδὼν τινα ἀδικούμενον ἡμύνατο, καὶ  
 25 ἐποίησεν ἐκδίκησιν τῷ καταπονουμένῳ πατάξας τὸν Αἰγύπτιον. ἐνό-  
 μιζε δὲ συνιέναι τοὺς ἀδελφούς, ὅτι ὁ Θεὸς διὰ χειρὸς αὐτοῦ δίδωσι  
 26 σωτηρίαν αὐτοῖς· οἱ δὲ οὐ συνῆκαν. τῇ τε ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὤφθη αὐ-  
 τοῖς μαχομένοις, καὶ συνήλασεν αὐτοὺς εἰς εἰρήνην εἰπών, Ἄνδρες,  
 27 ἀδελφοί ἔστε· ἵνατί ἀδικεῖτε ἀλλήλους; ὁ δὲ ἀδικῶν τὸν πλησίον ἀπώ-  
 σατο αὐτὸν εἰπών, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα καὶ δικαστὴν ἐφ' ἡμῶν;  
 28 μὴ ἀνελεῖν με σὺ θέλεις, ὃν τρόπον ἀνείλες χθὲς τὸν Αἰγύπτιον; ἔφυγε  
 29 δὲ Μωσῆς ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ, καὶ ἐγένετο πάροικος ἐν γῇ Μαδιάμ· οὐ

16 ἐν Συχέμ N\* B C al. *rauc.* *℣* A: τοῦ Συχέμ D ω *ℒ* (vt. <sup>818</sup> p vg.) *℣* th: τοῦ ἐν  
 Συχέμ N<sup>c</sup> A E 181 322 323 *ℒ* (vg. <sup>codl.</sup>) (*ℒ* (hl.)) *om.* *ℒ* (vg.) <sup>17</sup> ὠμολόγησεν  
 N A B C 36\* 307 *ℒ* (vg.) *℣* (sah.) *℣* Eth: ἐπηγγέλατο p<sup>45</sup> D E *ℒ* (vt. <sup>p</sup> vg. <sup>codl.</sup>) *ℒ*  
 (hl. <sup>ms</sup>): ὥμοσεν (= LXX) ω *ℒ* (vt. <sup>818</sup>) *ℒ* (vg. hl.) *℣* (boh.) Chr. <sup>24</sup> ἀδικούμενον]  
*add.* ἐκ τοῦ γένους [αὐτοῦ] D E *ℒ* (vt. <sup>818</sup> vg. <sup>codl.</sup>) *ℒ* (vg. hl. \*) *℣* th <sup>26</sup> συνήλασ-  
 σεν N B C D al. *rauc.* *ℒ* *ℒ* (vg. hl.) *℣*: συνήλασεν A E ω *℣* *℣* th Chr.



ἐγέννησεν υἱοὺς δύο. καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα ὥφθη αὐτῷ 30  
ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ ὄρους Σινᾶ ἄγγελος ἐν φλογὶ πυρὸς βάτου. ὁ δὲ Μωσῆς 31  
ἰδὼν ἐθαύμασε τὸ ὄραμα· προσερχομένου δὲ αὐτοῦ κατανοῆσαι ἐγένετο  
φωνὴ Κυρίου, Ἐγὼ ὁ Θεὸς τῶν πατέρων σου, ὁ Θεὸς Ἀβραὰμ καὶ 32  
Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ. ἔντρομος δὲ γενόμενος Μωσῆς οὐκ ἐτόλμα κατα-  
νοῆσαι. εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος, Λύσον τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν σου· ὁ γὰρ 33  
τόπος ἐφ' ᾧ ἔστηκας γῆ ἁγία ἐστίν. ἰδὼν εἶδον τὴν κάκωσιν τοῦ λαοῦ 34  
μου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ τοῦ στεναγμοῦ αὐτῶν ἤκουσα· καὶ κατέβην  
ἐξελέσθαι αὐτούς· καὶ νῦν δεῦρο, ἀποστείλω σε εἰς Αἴγυπτον. τοῦ- 35  
τον τὸν Μωϋσῆν ὃν ἠρνήσαντο εἰπόντες, Τίς σε κατέστησεν ἄρχοντα  
καὶ δικαστήν; τοῦτον ὁ Θεὸς καὶ ἄρχοντα καὶ λυτρωτὴν ἀπέσταλκε  
σὺν χειρὶ ἀγγέλου τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ ἐν τῇ βάτῳ. οὗτος ἐξήγαγεν 36  
αὐτούς, ποιήσας τέρατα καὶ σημεῖα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν Ἐρυθρᾷ  
θαλάσῃ, καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔτη τεσσαράκοντα· οὗτός ἐστιν ὁ Μωϋσῆς 37  
ὁ εἰπὼν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, Προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει ὁ Θεὸς ἐκ τῶν  
ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ. οὗτός ἐστιν ὁ γενόμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐν 38  
τῇ ἐρήμῳ μετὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ λαλοῦντος αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ καὶ  
τῶν πατέρων ἡμῶν· ὃς ἐδέξατο λόγια ζῶντα δοῦναι ἡμῖν· ᾧ οὐκ ἠθέ- 39  
λησαν ὑπήκοοι γενέσθαι οἱ πατέρες ἡμῶν, ἀλλ' ἀπώσαντο, καὶ ἐστρά-  
φησαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν εἰς Αἴγυπτον, εἰπόντες τῷ Ἀαρών, 40  
Ποίησον ἡμῖν θεοὺς οἱ προπορεύσονται ἡμῶν· ὁ γὰρ Μωσῆς οὗτος, ὃς  
ἐξήγαγεν ἡμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, οὐκ οἶδαμεν τί ἐγένετο αὐτῷ. καὶ 41  
ἐμῶσχοποίησαν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἀνήγαγον θυσίαν τῷ  
εἰδῶλῳ, καὶ εὐφραίνοντο ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἔστρεψε 42  
δὲ ὁ Θεός, καὶ παρέδωκεν αὐτοὺς λατρεύειν τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ·  
καθὼς γέγραπται ἐν βίβλῳ τῶν προφητῶν, Μὴ σφάγια καὶ θυσίας  
προσηνέγκατέ μοι ἔτη τεσσαράκοντα ἐν τῇ ἐρήμῳ, οἶκος Ἰσραὴλ; καὶ 43  
ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολόχ, καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ Ῥεφάν,

<sup>30</sup> φλογὶ πυρὸς N B D 33 ω ℒ (vt.) ™ (hl.) ℣ A Eth Chr. : πυρὶ φλογὸς A C E  
*al. pauc.* ℒ (vg.) ™ (vg.) <sup>35</sup> δικαστήν *sine additam.* p<sup>45</sup> A B ω ℒ (vg.) ™ (hl.) :  
*add.* ἐφ' ἡμῶν (ἡμᾶς) N C D E 33 *al.* ℒ (vt., vg. <sup>cod.</sup> *titl.*) ™ (vg. hl. \*) ℣ A Eth σὺν  
A B C D E 33 43 614 *al. pauc.* ℒ (vg.) ™ (hl.) ℣ (sah.) Chr. 2 : ἐν N ω ℒ (vt.)  
™ (vg.) ℣ (boh.) A Eth <sup>37</sup> ὁ θεὸς N A B D 81 ℒ (vg.) ℣ Eth : κύριος ὁ θεὸς  
[ἡμῶν (ὑμῶν)] C E ω ℒ (vt.) ™ (vg.) A Chr. 1/2 : ὁ κύριος 43 614 630 ™ (hl.)  
Chr. 1/2 <sup>38</sup> ζῶντα θεοῦ ζῶντος 57 Iren. <sup>lat.</sup> <sup>43</sup> Ῥεφάν (= LXX) N<sup>c</sup> A C E  
*al. pauc.* (ℒ (vg. <sup>cod.</sup>)) ™ (vg. hl.) ℣ Eth : Ῥεμφάν (= LXX <sup>cod.</sup>) ω Orig. <sup>cod.</sup> Chr. :  
Ῥομφί B Orig. <sup>cod.</sup> : Ῥομφάν N\* 3 Chr. <sup>cod.</sup> : Ῥεμφά D ℒ Iren. <sup>lat.</sup> : Ῥεμφά 81 ℒ  
(vg. <sup>cod.</sup>) A Orig. <sup>cod.</sup>

τοὺς τύπους οὓς ἐποιήσατε προσκυνεῖν αὐτοῖς· καὶ μετοικιδῷ ὑμᾶς ἐπέ-  
 44 κεινα Βαβυλῶνος. ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἦν τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἐν  
 τῇ ἐρήμῳ, καθὼς διετάξατο ὁ λαλῶν τῷ Μωσῇ, ποιῆσαι αὐτὴν κατὰ  
 45 τὸν τύπον ὃν ἐωράκει. ἦν καὶ εἰσήγαγον διαδεξάμενοι οἱ πατέρες ἡμῶν  
 μετὰ Ἰησοῦ ἐν τῇ κατασχέσει τῶν ἐθνῶν, ὧν ἐξῴσεν ὁ Θεὸς ἀπὸ προσ-  
 46 ὤπου τῶν πατέρων ἡμῶν, ἕως τῶν ἡμερῶν Δαβίδ· ὃς εὗρε χάριν ἐνώ-  
 47 πιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ᾔτησατο εὗρεῖν σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Σολο-  
 48 μῶν δὲ ᾠκοδόμησεν αὐτῷ οἶκον. ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος ἐν χειροποιήτοις  
 49 κατοικεῖ· καθὼς ὁ προφήτης λέγει, Ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ  
 ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου· ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετε μοι; λέγει Κύριος,  
 50 ἡ τίς τόπος τῆς καταπαύσεώς μου; οὐχὶ ἡ χεὶρ μου ἐποίησε ταῦτα  
 51 πάντα; σκληροτράχηλοι καὶ ἀπερίτμητοι καρδίαις καὶ τοῖς ὠσίν, ὑμεῖς  
 αἰὲν τῷ Πνεύματι τῷ Ἀγίῳ ἀντιπίπτετε· ὥς οἱ πατέρες ὑμῶν, καὶ ὑμεῖς.  
 52 τίνα τῶν προφητῶν οὐκ ἐδίωξαν οἱ πατέρες ὑμῶν; καὶ ἀπέκτειναν τοὺς  
 προκαταγγέλαντας περὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ δικαίου· οὐ νῦν ὑμεῖς προ-  
 53 δόται καὶ φονεῖς ἐγένεσθε· οἴτινες ἐλάβετε τὸν νόμον εἰς διαταγὰς  
 ἀγγέλων, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε.

54 Ἀκούοντες δὲ ταῦτα διεπρίοντο ταῖς καρδίαις αὐτῶν, καὶ ἔβρυχον  
 55 τοὺς ὀδόντας ἐπ' αὐτόν. ὑπάρχων δὲ πλήρης Πνεύματος Ἀγίου ἀτε-  
 νίσας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶδε δόξαν Θεοῦ, καὶ Ἰησοῦν ἐστῶτα ἐκ δεξιῶν  
 56 τοῦ Θεοῦ, καὶ εἶπεν, Ἰδοὺ, θεωρῶ τοὺς οὐρανοὺς διηνοιγμένους, καὶ  
 57 τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐκ δεξιῶν ἐστῶτα τοῦ Θεοῦ. κράζαντες δὲ  
 φωνῇ μεγάλῃ συνέσχον τὰ ὦτα αὐτῶν, καὶ ὥρμησαν ὁμοθυμαδὸν ἐπ'  
 58 αὐτόν· καὶ ἐκβαλόντες ἔξω τῆς πόλεως ἐλιθοβόλουν· καὶ οἱ μάρτυρες  
 ἀπέθεντο τὰ ἱμάτια αὐτῶν παρὰ τοὺς πόδας νεανίου καλουμένου Σαύ-  
 59 λου. καὶ ἐλιθοβόλουν τὸν Στέφανον, ἐπικαλούμενον καὶ λέγοντα,  
 60 Κύριε Ἰησοῦ, δέξαι τὸ πνεῦμά μου. θεὸς δὲ τὰ γόνατα ἔκραξε φωνῇ  
 8 εἰπὼν ἐκοιμήθη. Σαῦλος δὲ ἦν συνευδοκῶν τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ.

Ἐγένετο δὲ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διωγμὸς μέγας ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν  
 τὴν ἐν Ἱερουσολύμοις· πάντες δὲ διεσπάρησαν κατὰ τὰς χώρας τῆς

<sup>46</sup> θεῷ N<sup>c</sup> A C E ω uerss., Chr.: οἴκῳ N\* B D H Ξ (vt.<sup>d</sup>) <sup>55</sup> πλήρης] *add.*  
 πίστεως καὶ N<sup>424\*\*</sup> al. pauc. S (vg.) E (boh) <sup>58</sup> ἐλιθοβόλουν] *add.* αὐτόν  
 D Ξ (vt.<sup>h p t</sup>) S (vg. hl.\*) E E th

8. <sup>1</sup> μέγας] *sine praem. sine add.* καὶ θλίψις D Ξ (vt.<sup>h</sup>) E (sah.) ἀποστόλων] *add.*  
 οἱ ἔμειναν ἐν Ἱερουσαλὴμ (Ἱερουσολύμοις) D\* Ξ (vt. vg.<sup>cod.</sup>) E (sah.) E th Ephr. Aug.

Ἰουδαίας καὶ Σαμαρείας, πλὴν τῶν ἀποστόλων. συνεκόμισαν δὲ τὸν 2  
Στέφανον ἄνδρες εὐλαβεῖς, καὶ ἐποίησαν κοπετὸν μέγαν ἐπ' αὐτῷ.  
Σαῦλος δὲ ἐλυμαίνεται τὴν ἐκκλησίαν κατὰ τοὺς οἴκους εἰσπορευόμενος, 3  
σύρων τε ἄνδρας καὶ γυναῖκας παρεδίδου εἰς φυλακὴν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες διήλθον εὐαγγελιζόμενοι τὸν λόγον. Φί- 4  
λιππος δὲ κατελθὼν εἰς τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας ἐκήρυσσε αὐτοῖς  
τὸν Χριστόν. προσεῖχόν τε οἱ ὄχλοι τοῖς λεγομένοις ὑπὸ τοῦ Φιλίπ- 6  
που ὁμοθυμαδὸν ἐν τῷ ἀκούειν αὐτοὺς καὶ βλέπειν τὰ σημεῖα ἃ ἐποίει.  
πολλοὶ γὰρ τῶν ἐχόντων πνεύματα ἀκάθαρτα, βοῶντα <sup>9</sup> φωνῇ μεγάλῃ 7  
ἐξήρχοντο· πολλοὶ δὲ παραλελυμένοι καὶ χωλοὶ ἐθεραπεύθησαν. ἐγέ- 8  
νετο δὲ πολλὴ χαρὰ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ.

Ἀνὴρ δὲ τις ὀνόματι Σίμων προϋπήρχεν ἐν τῇ πόλει μαγεύων καὶ ἐξ- 9  
ιστῶν τὸ ἔθνος τῆς Σαμαρείας, λέγων εἶναί τινα ἑαυτὸν μέγαν· ᾧ προσ- 10  
εῖχον πάντες ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου λέγοντες, Οὗτός ἐστιν ἡ δύναμις  
τοῦ Θεοῦ ἡ καλουμένη μεγάλη. προσεῖχον δὲ αὐτῷ διὰ τὸ ἱκανῶ χρό- 11  
νῳ ταῖς μαγείαις ἐξεστακεῖν αὐτούς. ὅτε δὲ ἐπίστευσαν τῷ Φιλίππῳ 12  
εὐαγγελιζομένῳ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ  
Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐβαπτίζοντο ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ὁ δὲ Σίμων καὶ 13  
αὐτὸς ἐπίστευσε, καὶ βαπτισθεὶς ἦν προσκαρτερῶν τῷ Φιλίππῳ· θεω-  
ρῶν τε σημεῖα καὶ δυνάμεις μεγάλας γινομένας ἐξίστατο.

Ἀκούσαντες δὲ οἱ ἐν Ἱεροσολύμοις ἀπόστολοι, ὅτι δέδεκται ἡ Σαμά- 14  
ρεια τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτοὺς τὸν Πέτρον καὶ  
Ἰωάννην· οὔτινες καταβάντες προσηύξαντο περὶ αὐτῶν, ὅπως λάβωσι 15  
Πνεῦμα Ἅγιον· οὐδέπω γὰρ ἦν ἐπ' οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιπεπτωκός· μόνον 16  
δὲ βεβαπτισμένοι ὑπῆρχον εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. τότε ἐπετί- 17  
θουν τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐλάμβανον Πνεῦμα Ἅγιον. ἰδὼν δὲ ὁ 18  
Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδεται τὸ  
Πνεῦμα <sup>h</sup> τὸ Ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα λέγων, Δότε καὶ μοι 19

<sup>9</sup> φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο

<sup>h</sup> om. τὸ Ἅγιον

<sup>4</sup> διήλθον] add. per ciuitates et castella  $\mathfrak{A}$  (vt.<sup>62</sup>) Aug. λόγον] add. τοῦ  
θεοῦ E 90\*<sup>6</sup>  $\mathfrak{A}$  (vt.<sup>p2</sup> t vg.<sup>codd.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$ th: postea addit circa ciuitates et  
castella Iudaeae  $\mathfrak{A}$  (vt.<sup>p</sup> vg.<sup>codd.</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.) <sup>5</sup> τὴν  $\mathfrak{N}$  A B 69 181: om. C D E H  
ω  $\mathfrak{E}$  (sah.) Chr. (cf. Matth. x. 5) <sup>7</sup> φωνῇ μεγάλῃ ἐξήρχοντο] distinguere licet  
φωνῇ μεγάλῃ, ἐξήρχοντο (cum  $\mathfrak{A}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  (sah.)) <sup>10</sup> καλουμένη  $\mathfrak{N}$  A B C D E 33  
424\*\* al. pauc.  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{S}$  (hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$  Iren.<sup>lat.</sup> Orig. <sup>2</sup>: λεγομένη 431 614: om.  
ω  $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Chr. <sup>13</sup> ἐξίστατο] ἐξίσταντο  $\mathfrak{N}^*$  C\* D\*  $\mathfrak{A}$  (vg.<sup>codd.</sup>)  $\mathfrak{E}$ th  
<sup>18</sup> τὸ Ἅγιον om.  $\mathfrak{N}$  B  $\mathfrak{E}$  (sah.) Const.-Apost.

- τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἂν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ Πνεῦμα  
 20 Ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν, Τὸ ἀργύριόν σου σὺν σοὶ εἴη εἰς  
 ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι.  
 21 οὐκ ἔστι σοι μερὶς οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδιά σου  
 22 οὐκ ἔστιν εὐθεία ἔναντι τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου  
 ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ Κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεται σοι ἡ ἐπίνοια τῆς  
 23 καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὀρῶ σε ὄντα.  
 24 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Σίμων εἶπε, Δεήθητε ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς τὸν Κύριον,  
 ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ ἐπ' ἐμὲ ὧν εἰρήκατε.  
 25 Οἱ μὲν οὖν, διαμαρτυράμενοι καὶ λαλήσαντες τὸν λόγον τοῦ Κυρίου,  
 ὑπέστρεφον εἰς Ἱερουσαλήμ, πολλὰς τε κώμας τῶν Σαμαρειτῶν εὐηγγε-  
 λίζοντο.  
 26 Ἄγγελος δὲ Κυρίου ἐλάλησε πρὸς Φίλιππον λέγων, Ἀνάστηθι καὶ  
 πορεύου κατὰ μεσημβρίαν ἐπὶ τὴν ὁδὸν τὴν καταβαίνουσαν ἀπὸ Ἱερου-  
 27 σαλήμ εἰς Γάζαν· αὕτη ἐστὶν ἔρημος. καὶ ἀναστὰς ἐπορεύθη· καὶ ἰδοὺ,  
 ἀνὴρ Αἰθίοψ εὐνοῦχος δυνάστης Κανδάκης βασιλίσσης Αἰθιοπίων, ὃς ἦν  
 ἐπὶ πάσης τῆς γάζης αὐτῆς, ὃς ἐληλύθει προσκυνήσων εἰς Ἱερουσαλήμ·  
 28 ἦν τε ὑποστρέφων καὶ καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἅρματος αὐτοῦ, καὶ ἀνεγίνωσκε  
 29 τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. εἶπε δὲ τὸ Πνεῦμα τῷ Φιλίππῳ, Πρόσελθε καὶ  
 30 κολλήθητι τῷ ἅρματι τούτῳ. προσδραμὼν δὲ ὁ Φίλιππος ἤκουσεν αὐ-  
 τοῦ ἀναγινώσκοντος Ἡσαΐαν τὸν προφήτην, καὶ εἶπεν, Ἀρά γε γινώ-  
 31 σκεις ἂν ἀναγινώσκεις; ὁ δὲ εἶπε, Πῶς γὰρ ἂν δυναίμην, ἐὰν μὴ τις ὁδη-  
 γήσῃ με; παρεκάλεσέ τε τὸν Φίλιππον ἀναβάντα καθίσαι σὺν αὐτῷ.  
 32 ἡ δὲ περιοχὴ τῆς γραφῆς ἣν ἀνεγίνωσκεν ἦν αὕτη, Ὡς πρόβατον ἐπὶ  
 σφαγὴν ἦχθη· καὶ ὡς ἀμνὸς ἐναντίον τοῦ κείρουτος αὐτὸν ἄφρωνος, οὕτως  
 33 οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ· ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἦρθη· τὴν  
 γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; ὅτι αἵρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ.  
 34 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ εὐνοῦχος τῷ Φιλίππῳ εἶπε, Δέομαί σου, περὶ τίνος ὁ  
 35 προφήτης λέγει τοῦτο; περὶ ἑαυτοῦ; ἢ περὶ ἐτέρου τινός; ἀνοίξας δὲ ὁ  
 Φίλιππος τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς γραφῆς ταύτης, εὐηγ-  
 36 γέλισατο αὐτῷ τὸν Ἰησοῦν. ὡς δὲ ἐπορεύοντο κατὰ τὴν ὁδόν, ἦλθον

<sup>24</sup> εἰρήκατε [μοι:] add. [ὃς] πολλὰ κλαίων οὐ διελύμπαυεν D\* S (hl.<sup>ms</sup>) Chr.  
<sup>32</sup> αὐτοῦ om. 3L (vt. <sup>sls</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> 1/2 Tert. 3/8 <sup>33</sup> ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ  
 ἦρθη om. 3L (vt. <sup>p</sup>) Iren. 1/2 ταπεινώσει sine additam. (= LXX) NAB 103 3L  
 (vt. <sup>sls</sup> vg.) Iren. 1/2: add. αὐτοῦ CE ω 3L (vg. <sup>codd.</sup>), uerss. pler.

ἐπί τι ὕδωρ· καὶ φησιν ὁ εὐνοῦχος, Ἰδοῦ, ὕδωρ· τί κωλύει με βαπτισθῆ-  
ναι; <sup>3</sup> καὶ ἐκέλευσε στήναι τὸ ἄρμα· καὶ κατέβησαν ἀμφότεροι εἰς τὸ 38  
ὕδωρ, ὃ τε Φίλιππος καὶ ὁ εὐνοῦχος· καὶ ἐβάπτισεν αὐτόν. ὅτε δὲ ἀνέ- 39  
βησαν ἐκ τοῦ ὕδατος, Πνεῦμα Κυρίου ἤρπασε τὸν Φίλιππον· καὶ οὐκ  
εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ εὐνοῦχος, ἐπορεύετο γὰρ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων.  
Φίλιππος δὲ εὐρέθη εἰς Ἀζωτον· καὶ διερχόμενος εὐηγγελίζετο τὰς πό- 40  
λεις πάσας, ἕως τοῦ ἐλθεῖν αὐτὸν εἰς Καισάρειαν.

Ὁ δὲ Σαῦλος, ἔτι ἐμπνέων ἀπειλῆς καὶ φόνου εἰς τοὺς μαθητὰς τοῦ 9  
Κυρίου, προσελθὼν τῷ ἀρχιερεὶ ῥητήσατο παρ' αὐτοῦ ἐπιστολὰς εἰς Δα- 2  
μασκὸν πρὸς τὰς συναγωγάς, ὅπως ἑάν τις εὕρῃ τῆς ὁδοῦ ὄντας, ἄν-  
δρας τε καὶ γυναῖκας, δεδεμένους ἀγάγῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ. ἐν δὲ τῷ 3  
πορεύεσθαι ἐγένετο αὐτὸν ἐγγίξειν τῇ Δαμασκῷ· ἐξαίφνης τε περιή-  
στραψεν αὐτὸν φῶς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ· καὶ πεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν ἤκουσε φω- 4  
νὴν λέγουσαν αὐτῷ, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; εἶπε δέ, Τίς εἶ, Κύριε; 5  
ὁ δέ, Ἐγώ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις· ἀλλὰ ἀνάστηθι καὶ εἰσελθε εἰς 6  
τὴν πόλιν, καὶ λαληθήσεται σοι ὃ τι σε δεῖ ποιεῖν. οἱ δὲ ἄνδρες οἱ συνο- 7  
δεύοντες αὐτῷ εἰστήκεισαν ἔννεοί, ἀκούοντες μὲν τῆς φωνῆς, μηδένα δὲ  
θεωροῦντες. ἡγέρθη δὲ ὁ Σαῦλος ἀπὸ τῆς γῆς· ἀνεψογμένων δὲ τῶν ὁ- 8  
φθαλμῶν αὐτοῦ οὐδὲν ἔβλεπε· χειραγωγοῦντες δὲ αὐτὸν εἰσήγαγον εἰς  
Δαμασκόν. καὶ ἦν ἡμέρας τρεῖς μὴ βλέπων, καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲ ἔπιεν. 9

Ἦν δέ τις μαθητῆς ἐν Δαμασκῷ ὀνόματι Ἀνανίας· καὶ εἶπε πρὸς 10  
αὐτὸν ἐν ὁράματι ὁ Κύριος, Ἀνανία. ὁ δὲ εἶπεν, Ἰδοῦ, ἐγώ, Κύριε. ὁ 11  
δὲ Κύριος πρὸς αὐτόν, Ἀναστὰς πορεύθητι ἐπὶ τὴν ρύμην τὴν καλουμέ-

<sup>4</sup> *add. uer.* 37 εἶπε δὲ ὁ Φίλιππος, Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας, ἔξεστιν. ἀπο-  
κριθεὶς δὲ εἶπε, Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

<sup>37</sup> εἶπεν δὲ αὐτῷ [ὁ Φίλιππος] Εἰ πιστεύεις ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου[, ἔξεστιν].  
ἀποκριθεὶς δὲ εἶπεν Πιστεύω τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ εἶναι τὸν Ἰησοῦν [Χριστόν] (D *hiat*) E  
322 323 *al. pauc.* 1 (vt. vg. <sup>codl.</sup>) S (hl.\*) A Iren. Cypr. *ex parte*: om. p<sup>45</sup> N A B C  
33 614 ω 1 (vg.) S (vg. hl.) E E<sup>th</sup> Chr. S<sup>2</sup> <sup>39</sup> κυρίου ἁγίον ἐπέπεσεν ἐπὶ  
τὸν εὐνοῦχον, ἄγγελος δὲ κυρίου A (D *hiat*) 322 323 *al. pauc.* 1 (vt. <sup>p</sup> vg. <sup>codl.</sup> *pauc.*)  
S (hl.\*) A Ephr. Hier. Aug.

9. <sup>4</sup> διώκεις *add.* σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν E 431 1 (vg. <sup>codl.</sup> *pauc.*) S  
(vg. hl.\*) Petil. S<sup>2</sup> (cf. xxvi. 14) <sup>5</sup> Ἰησοῦς (*sine additam.*) N B ω 1 (vg.) S (hl.)  
E A Orig. Chr.: *add.* ὁ Ναζωραῖος (Ναζαρηνὸς) A C E *al. pauc.* 1 (vt. vg. <sup>codl.</sup>)  
S (vg. hl.\*) E<sup>th</sup> Hil. Amb. Aug. Petil.: *add.* Christus Iren.<sup>lat.</sup>: Christus (*pro*  
Iesus) Petil. διώκεις (*sine additam.*) ω 1 (vg.) S (vg. hl.) E A Chr.: *add.*  
σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν (*om. hucusque* Hil. Petil.). (6) τρέμων τε καὶ  
θαμβῶν εἶπεν, Κύριε, τί με θέλεις ποιῆσαι; καὶ ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, 1 (vt. vg. <sup>codl.</sup>) S  
(hl. <sup>ms</sup>) (E<sup>th</sup>) Ephr. Lucif. Amb. <sup>7</sup> ἀκούοντες ἀκούσαντες 614 <sup>8</sup> οὐδὲν N A\*  
B 1 S (vg. hl.) E (sah.): οὐδένα A<sup>2</sup> C E ω E (boh.) Chr. (cf. Lc. vi. 35)



- νην Εὐθείαν, καὶ ζήτησον ἐν οἰκίᾳ Ἰούδα Σαῦλον ὀνόματι, Ταρσέα· ἰδοὺ  
 12 γάρ, προσεύχεται, καὶ εἶδεν ἄνδρα Ἀνανίαν ὀνόματι εἰσελθόντα, καὶ  
 13 ἐπιθέντα αὐτῷ τὰς χεῖρας, ὅπως ἀναβλέψη. ἀπεκρίθη δὲ ὁ Ἀνανίας,  
 Κύριε, ἤκουσα ἀπὸ πολλῶν περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου, ὅσα κακὰ ἐποίησε  
 14 τοῖς ἁγίοις σου ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ ὧδε ἔχει ἐξουσίαν παρὰ τῶν ἀρχιε-  
 15 ρέων δῆσαι πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομά σου. εἶπε δὲ πρὸς  
 αὐτὸν ὁ Κύριος, Πορεύου, ὅτι σκευὸς ἐκλογῆς ἐστὶ μοι οὗτος, τοῦ βαστά-  
 σαι τὸ ὄνομά μου ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν τε καὶ βασιλέων, νύων τε Ἰσραήλ·  
 16 ἐγὼ γὰρ ὑποδείξω αὐτῷ, ὅσα δεῖ αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματός μου παθεῖν.  
 17 ἀπῆλθε δὲ Ἀνανίας, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν· καὶ ἐπιθεὶς ἐπ' αὐτὸν  
 τὰς χεῖρας εἶπε, Σαουλ ἀδελφέ, ὁ Κύριος ἀπέσταλκέ με, Ἰησοῦς ὁ ὀ-  
 φθεῖς σοι ἐν τῇ ὁδῷ ἣ ἦρχου, ὅπως ἀναβλέψῃς καὶ πλησθῇς Πνεύματος  
 18 Ἁγίου. καὶ εὐθέως ἀπέπεσον ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὥσεί λεπίδες,  
 19 ἀνέβλεψέ τε· καὶ ἀναστὰς ἐβαπτίσθη· καὶ λαβὼν τροφήν ἐνίσχυσεν.  
 20 Ἐγένετο δὲ μετὰ τῶν ἐν Δαμασκῷ μαθητῶν ἡμέρας τινας. καὶ εὐ-  
 θέως ἐν ταῖς συναγωγαῖς ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ υἱὸς  
 21 τοῦ Θεοῦ. ἐξίσταντο δὲ πάντες οἱ ἀκούοντες καὶ ἔλεγον, Οὐχ οὗτός  
 ἐστὶν ὁ πορθήσας ἐν Ἱερουσαλήμ τοὺς ἐπικαλουμένους τὸ ὄνομα τοῦτο;  
 καὶ ὧδε εἰς τοῦτο ἐληλύθει ἵνα δεδεμένους αὐτοὺς ἀγάγῃ ἐπὶ τοὺς ἀρχιε-  
 22 ρεῖς. Σαῦλος δὲ μᾶλλον ἐνεδυναμοῦτο, καὶ συνέχυνεν Ἰουδαίους τοὺς  
 κατοικοῦντας ἐν Δαμασκῷ, συμβιβάζων ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός.  
 23 Ὡς δὲ ἐπληροῦντο ἡμέραι ἱκαναί, συνεβουλεύσαντο οἱ Ἰουδαῖοι ἀνε-  
 24 λεῖν αὐτόν· ἐγνώσθη δὲ τῷ Σαύλῳ ἡ ἐπιβουλὴ αὐτῶν. παρετηροῦντο  
 25 δὲ καὶ τὰς πύλας ἡμέρας τε καὶ νυκτός, ὅπως αὐτὸν ἀνέλωσι· λαβόντες  
 δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς διὰ τοῦ τείχους καθῆκαν αὐτόν, χαλάσαντες  
 ἐν σπυρίδι.  
 26 Παραγενόμενος δὲ εἰς Ἱερουσαλήμ ἐπείραζε κολλᾶσθαι τοῖς μαθη-  
 ταῖς· καὶ πάντες ἐφοβοῦντο αὐτόν, μὴ πιστεύοντες ὅτι ἐστὶ μαθητῆς.  
 27 Βαρνάβας δὲ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν ἤγαγε πρὸς τοὺς ἀποστόλους, καὶ  
 διηγῆσατο αὐτοῖς πῶς ἐν τῇ ὁδῷ εἶδε τὸν Κύριον, καὶ ὅτι ἐλάλησεν

12 *uersum om.* **℣** (vt.<sup>h</sup>) ἄνδρα (*tantum*) **NA** 81 **℣** **℣** (sah., boh.<sup>cod.</sup>) **℣** **℣** :  
*add.* ἐν ὁράματι **BC** 630 **℣** (boh.): *praem.* ἐν ὁράματι **E** **ω** **S** (vg. hl.) **A** Chr.  
 17 ἀπῆλθεν δὲ Ἀνανίας] τότε ἐγερθεὶς Ἀνανίας ἀπῆλθεν 431 614 1518 **℣** (vt.<sup>h</sup> p) (**S**  
 (vg.)) <sup>20</sup> ἐκήρυσεν] *add.* μετὰ πάσης παρρησίας **℣** (vt.<sup>h</sup> (m)) **Iren.** ὁ υἱὸς  
 τοῦ θεοῦ] *add.* ὁ χριστὸς **Iren.**: *praem.* ὁ χριστὸς **℣** (vt.<sup>h</sup> m) **℣** (sah.) **Iren.** <sup>lat.</sup>:  
*post* θεοῦ *add.* ζώντος **℣** (vt.<sup>m</sup>)

αὐτῷ, καὶ πῶς ἐν Δαμασκῷ ἐπαρρησιάσατο ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ, 28 παρρησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου· ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει 29 πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς· οἱ δὲ ἐπεχείρουν αὐτὸν ἀνελεῖν. ἐπιγνόντες 30 δὲ οἱ ἀδελφοὶ κατήγαγον αὐτὸν εἰς Καισάρειαν, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν εἰς Ταρσόν.

Ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας καὶ Γαλιλαίας καὶ Σα- 31 μαρείας εἶχεν εἰρήνην οἰκοδομουμένη, καὶ πορευομένη τῷ φόβῳ τοῦ Κυρίου καὶ τῇ παρακλήσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπληθύνετο.

Ἐγένετο δὲ Πέτρον, διερχόμενον διὰ πάντων, κατελθεῖν καὶ πρὸς 32 τοὺς ἁγίους τοὺς κατοικοῦντας Λύδδαν. εὑρε δὲ ἐκεῖ ἄνθρωπόν τινα 33 Αἰνέαν ὀνόματι, ἐξ ἐτῶν ὀκτὼ κατακείμενον ἐπὶ κρᾶββάτου, ὃς ἦν παραλελυμένος. καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ Πέτρος, Αἰνέα, ἰᾶταί σε Ἰησοῦς 34 Χριστός· ἀνάστηθι καὶ στρώσον σεαυτῷ. καὶ εὐθέως ἀνέστη. καὶ εἶδον 35 αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες Λύδδαν καὶ τὸν Σαρωνᾶν, οἵτινες ἐπέ- στρεψαν ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἐν Ἰόππῃ δέ τις ἦν μαθήτρια ὀνόματι Ταβιθά, ἣ διερμηνευομένη 36 λέγεται Δορκάς· αὕτη ἦν πλήρης ἀγαθῶν ἔργων καὶ ἐλεημοσυνῶν ὧν ἐποίει· ἐγένετο δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἀσθενήσασαν αὐτὴν ἀπο- 37 θανεῖν· λούσαντες δὲ αὐτὴν ἔθηκαν ἐν ὑπερώῳ. ἐγγὺς δὲ οὔσης Λύδ- 38 δης τῇ Ἰόππῃ οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες ὅτι Πέτρος ἐστὶν ἐν αὐτῇ ἀπέ- στειλαν δύο ἄνδρας πρὸς αὐτόν, παρακαλοῦντες, Μὴ ὀκνήσης διελθεῖν ἕως ἡμῶν· ἀναστὰς δὲ Πέτρος συνήλθεν αὐτοῖς· ὃν παραγενόμενον 39 ἀνήγαγον εἰς τὸ ὑπερῶν· καὶ παρέστησαν αὐτῷ πᾶσαι αἱ χήραι κλαί- ουσαι καὶ ἐπιδεικνύμεναι χιτῶνας καὶ ἱμάτια, ὅσα ἐποίει μετ' αὐτῶν οὔσα ἡ Δορκάς. ἐκβαλὼν δὲ ἔξω πάντας ὁ Πέτρος καὶ θείς τὰ γόνατα 40 προσηύξατο· καὶ ἐπιστρέψας πρὸς τὸ σῶμα εἶπε, Ταβιθά, ἀνάστηθι. ἡ δὲ ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς· καὶ ἰδοῦσα τὸν Πέτρον ἀνεκάθισε.

<sup>29</sup> Ἑλληνιστάς] Ἑλληνας A S (hl.) (in tali re uerss. nil fere ualent) <sup>30</sup> Καισάρειαν] add. (praem.) [διὰ] νυκτὸς E 431 1518 al. L (vt. <sup>sig</sup> p vg. <sup>codd.</sup>) S (vg. hl. \*) C (sah.) <sup>31</sup> ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία . . . εἶχεν κτλ. N A B C (D) 33 81 322 323 al. <sup>32</sup> pauc. L (vg.) S (vg.) C A Cth Dion.-Alex. : αἱ μὲν οὖν ἐκκλησίαι . . . εἶχον κτλ. (E) ω L (vt. vg. <sup>codd.</sup>) S (hl.) Chr. Aug. <sup>33</sup> ἀποθανεῖν] add. cum autem esset Petrus Lyddae S (hl. \*) <sup>34</sup> μὴ ὀκνήσης δ. ε. ἡμῶν N A B C\* E 81 181 453 L C : μὴ ὀκνήσαι δ. ε. αὐτῶν p<sup>45</sup> ω S (vg. hl.) A Cth Bas. Chr. <sup>40</sup> ἀνάστηθι] add. in nomine [domini nostri] Iesu Christi L (vt. <sup>sig</sup> m p vg. <sup>codd.</sup>) S (hl. \*) C (sah.) A Cypr. Amb.

41 δους δὲ αὐτῇ χεῖρα ἀνέστησεν αὐτήν· φωνήσας δὲ τοὺς ἁγίους καὶ τὰς  
 42 χήρας παρέστησεν αὐτὴν ζῶσαν. γνωστὸν δὲ ἐγένετο καθ' ὅλης τῆς  
 43 Ἰόππης, καὶ πολλοὶ ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν Κύριον. ἐγένετο δὲ ἡμέρας  
 ἱκανὰς μέναι αὐτὸν ἐν Ἰόππῃ παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ.

10 Ἀνὴρ δέ τις ἐν Καισαρείᾳ ὀνόματι Κορνήλιος, ἑκατοντάρχης ἐκ  
 2 σπείρης τῆς καλουμένης Ἰταλικῆς, εὐσεβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεὸν  
 σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ποιῶν ἐλεημοσύνας πολλὰς τῷ λαῷ, καὶ θεό-  
 3 μενος τοῦ Θεοῦ διαπαντός· εἶδεν ἐν ὁράματι φανερώς, ὥσπερ περὶ ὥραν  
 ἐννάτην τῆς ἡμέρας, ἄγγελον τοῦ Θεοῦ εἰσελθόντα πρὸς αὐτόν, καὶ  
 4 εἰπόντα αὐτῷ, Κορνήλιε. ὁ δὲ ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἔμφοβος γενόμενος,  
 εἶπε, Τί ἐστὶ, Κύριε; εἶπε δὲ αὐτῷ, Αἱ προσευχαί σου καὶ αἱ ἐλε-  
 5 μοσύναι σου ἀνέβησαν εἰς μνημόσυνον ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν  
 πέμψον ἄνδρας εἰς Ἰόππην, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνά τινα ὃς ἐπικα-  
 6 λεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ, ὃ ἐστὶν οἰκία  
 7 παρὰ θάλασσαν. ὥς δὲ ἀπῆλθεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν αὐτῷ, φωνήσας  
 δύο τῶν οἰκετῶν καὶ στρατιώτην εὐσεβῆ τῶν προσκαρτερούντων αὐτῷ,  
 8 καὶ ἐξηγησάμενος αὐτοῖς ἅπαντα, ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὴν Ἰόππην.  
 9 Τῇ δὲ ἐπαύριον ὁδοιπορούντων ἐκείνων, καὶ τῇ πόλει ἐγγιζόντων,  
 10 ἀνέβη Πέτρος ἐπὶ τὸ δῶμα προσεύξασθαι περὶ ὥραν ἑκτην· ἐγένετο δὲ  
 πρόσπεινος, καὶ ἤθελε γεύσασθαι· παρασκευαζόντων δὲ αὐτῶν ἐγένετο  
 11 ἐπ' αὐτὸν ἕκστασις, καὶ θεωρεῖ τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον, καὶ κατα-  
 βαῖνον σκευὸς τι, ὡς ὀθόνην μεγάλην, τέσσαρσιν ἀρχαῖς καθιέμενον  
 12 ἐπὶ τῆς γῆς· ἐν ᾗ ὑπῆρχε πάντα τὰ τετράποδα καὶ ἔρπετὰ τῆς γῆς  
 13 καὶ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν, Ἀναστάς,  
 14 Πέτρε, θύσον καὶ φάγε. ὁ δὲ Πέτρος εἶπε, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι οὐ-  
 15 δέποτε ἔφαγον πᾶν κοινὸν καὶ ἀκάθαρτον. καὶ φωνὴ πάλιν ἐκ δευτέρου  
 16 πρὸς αὐτόν, Ἄ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοῖνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο  
 ἐπὶ τρίς· καὶ εὐθὺς ἀνελήφθη τὸ σκεῦος εἰς τὸν οὐρανόν.  
 17 Ὡς δὲ ἐν ἑαυτῷ διηπόρει ὁ Πέτρος, τί ἂν εἴη τὸ ὄραμα ὃ εἶδε, ἰδοὺ,  
 οἱ ἄνδρες οἱ ἀπεσταλμένοι ὑπὸ τοῦ Κορνηλίου, διερωτήσαντες τὴν οἰκίαν

10. <sup>9</sup> ἑκτην] ἐνάτην N<sup>c</sup> 36<sup>a</sup>

<sup>10</sup> ἐγένετο (alt.) N A B C 81 181 al. pauc.

ⲉ (boh.) ⲉⲥⲏ Orig. Did.: ἐπέπεσεν E 33 ω ℒ Ⲥ (vg. hl.) ⲉ (sah.) Ⲁ (Clem.) Chr.

<sup>11</sup> καθιέμενον] δεδεμένον 36<sup>a</sup>: ἐκδεδεμένον Clem.: *praem.* δεδεμένον καὶ C\* 81 ω (ℒ (vt.) Ⲥ (vg. hl.) ⲉ (sah.) Chr.

<sup>16</sup> εὐθὺς N A B C E 81 (181 431) 453 ℒ (vg.) Ⲥ (hl.<sup>ms</sup>) ⲉ (boh.<sup>coll.</sup>): πάλιν D ω ℒ (vt.<sup>e</sup> <sup>118</sup>) Ⲥ (hl.) Chr.: om. <sup>145</sup> 36<sup>a</sup> 307 ℒ (vt.<sup>d</sup> p) Ⲥ (vg.) ⲉ Ⲁ Const.-Apost. Orig.<sup>lat.</sup> Amb.

Σίμωνος, ἐπέστησαν ἐπὶ τὸν πυλῶνα, καὶ φωνήσαντες ἐπνυθάνοντο εἰ 18  
 Σίμων ὁ ἐπικαλούμενος Πέτρος ἐνθάδε ξενίζεται. τοῦ δὲ Πέτρου διεν- 19  
 θυμουμένου περὶ τοῦ ὁράματος εἶπεν αὐτῷ τὸ Πνεῦμα, Ἰδοὺ, ἄνδρες  
 τρεῖς ζητοῦσί σε. ἀλλὰ ἀναστὰς κατάβηθι, καὶ πορεύου σὺν αὐτοῖς 20  
 μηδὲν διακρινόμενος· ὅτι ἐγὼ ἀπέσταλκα αὐτούς. καταβὰς δὲ Πέτρος 21  
 πρὸς τοὺς ἄνδρας εἶπεν, Ἰδοὺ, ἐγὼ εἰμι ὃν ζητεῖτε· τίς ἢ αἰτία δι' ἣν  
 πάρεστε; οἱ δὲ εἶποι, Κορνήλιος ἑκατοντάρχης, ἀνὴρ δίκαιος καὶ φοβού- 22  
 μενος τὸν Θεόν, μαρτυρούμενός τε ὑπὸ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Ἰουδαίων,  
 ἐχρηματίσθη ὑπὸ ἀγγέλου ἁγίου μεταπέμψασθαι σε εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,  
 καὶ ἀκοῦσαι ῥήματα παρὰ σοῦ. εἰσκαλεσάμενος οὖν αὐτοὺς ἐξένισε. 23

Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναστὰς ἐξῆλθε σὺν αὐτοῖς, καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν  
 τῶν ἀπὸ τῆς Ἰόππης συνῆλθον αὐτῷ. τῇ δὲ ἐπαύριον <sup>k</sup> εἰσῆλθον εἰς 24  
 τὴν Καισάρειαν. ὁ δὲ Κορνήλιος ἦν προσδοκῶν αὐτούς, συγκαλεσά-  
 μενος τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ τοὺς ἀναγκαίους φίλους. ὥς δὲ ἐγένετο 25  
 τοῦ εἰσελθεῖν τὸν Πέτρον, συναντήσας αὐτῷ ὁ Κορνήλιος πεσὼν ἐπὶ  
 τοὺς πόδας προσεκύνησεν. ὁ δὲ Πέτρος αὐτὸν ἤγειρε λέγων, Ἀνά- 26  
 στηθι· κἀγὼ αὐτὸς ἄνθρωπός εἰμι. καὶ συνομιλῶν αὐτῷ εἰσῆλθε, καὶ 27  
 εὐρίσκει συνεληλυθότας πολλοὺς, ἔφη τε πρὸς αὐτούς, Ὑμεῖς ἐπί- 28  
 στασθε ὥς ἀθέμιτόν ἐστιν ἀνδρὶ Ἰουδαίῳ κολλᾶσθαι ἢ προσέρχεσθαι  
 ἄλλοφύλῳ· καὶ ἐμοὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μηδένα κοινὸν ἢ ἀκάθαρτον λέγειν  
 ἄνθρωπον· διὸ καὶ ἀναντιρρήτως ἦλθον μεταπεμφθεῖς. πνυθάνομαι 29  
 οὖν τίνι λόγῳ μετεπέμψασθέ με. καὶ ὁ Κορνήλιος ἔφη, Ἀπὸ τετάρτης 30  
 ἡμέρας, μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἡμῃν τὴν ἐννάτην προσευχόμενος ἐν  
 τῷ οἴκῳ μου· καὶ ἰδοὺ, ἀνὴρ ἔστη ἐνώπιόν μου ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, καὶ 31  
 φησι, Κορνήλιε, εἰσηκούσθη σου ἡ προσευχή, καὶ αἱ ἐλεημοσύναι σου  
 ἐμνήσθησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. πέμψον οὖν εἰς Ἰόππην, καὶ μετα- 32  
 κάλεσαι Σίμωνα ὃς ἐπικαλεῖται Πέτρος· οὗτος ξενίζεται ἐν οἰκίᾳ Σί-  
 μωνος βυρσεῶς παρὰ θάλασσαν. ἐξαυτῆς οὖν ἔπεμψα πρὸς σε· σύ 33

<sup>k</sup> εἰσῆλθεν

<sup>19</sup> τρεῖς om. D ω 11 (vt.<sup>m</sup>p) S (hl.) A Const.-Apost. Chr. Amb. Aug. al.:  
*habet* δύο B <sup>24</sup> εἰσῆλθον (-αν) εἰσῆλθεν B D 81 90 321 614 11 (vt.<sup>p</sup> vg.) S  
 (hl.) E (sah.) Eth φίλους] *add.* περιέμεινεν D 11 (vt.<sup>p</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) <sup>25</sup> ὥς  
 δὲ . . . τὸν Πέτρον] *προσεγγίζοντος* δὲ τοῦ Πέτρου [εἰς τὴν Καισάρειαν] *προδραμὼν* εἰς  
 τῶν δούλων *δισάφησεν* *παραγεγονέναι* αὐτόν. ὁ δὲ Κορνήλιος [ἐκπηδήσας καὶ] D 11  
 (vt.<sup>gls</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) (Eth) <sup>30</sup> τετάρτης] τῆς τρίτης D <sup>32</sup> θάλασσαν (*sine*  
*additam.*) <sup>p<sup>45</sup></sup> N A B 81 431 al. *rauc.* 11 (vt.<sup>p</sup> vg.) E (boh.): *add.* ὃς παραγενόμενος  
 λαλήσει σοι C D E ω 11 (vt.) S (vg. hl.) E (sah.) A Chr.: *add.* *etiam* by which  
 thou wilt be saved E (sah.) Eth

τε καλῶς ἐποίησας παραγενόμενος. νῦν οὖν πάντες ἡμεῖς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πάρεσμεν ἀκοῦσαι πάντα τὰ προστεταγμένα σοι ὑπὸ τοῦ Κυρίου.

34 ἀνοίξας δὲ Πέτρος τὸ στόμα εἶπεν,

Ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ  
35 Θεός· ἀλλ' ἐν παντὶ ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιο-  
36 σύνην δεκτὸς αὐτῷ ἔστι. τὸν λόγον <sup>1</sup> ὃν ἀπέστειλε τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ,  
εὐαγγελιζόμενος εἰρήνην διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ (οὗτός ἐστι πάντων Κύριος)  
37 — ὑμεῖς οἴδατε τὸ γενόμενον ῥῆμα καθ' ὅλης τῆς Ἰουδαίας, ἀρξάμενος  
38 ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, μετὰ τὸ βάπτισμα ὃ ἐκήρυξεν Ἰωάννης, Ἰησοῦν τὸν  
ἀπὸ Ναζαρέτ, ὃς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ δυνάμει· ὃς  
διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ  
39 τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. καὶ ἡμεῖς μάρτυρες πάντων ὧν  
ἐποίησεν ἐν τε τῇ χώρᾳ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ· ὃν καὶ ἀνεῖ-  
40 λον κρεμάσαντες ἐπὶ ξύλου. τοῦτον ὁ Θεὸς ἡγειρε τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,  
41 καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ἐμφανῇ γενέσθαι, οὐ παντὶ τῷ λαῷ, ἀλλὰ μάρτυσι τοῖς  
προκεχειροτονημένοις ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡμῖν, οἵτινες συνεφάγομεν καὶ συν-  
42 ἐπίομεν αὐτῷ μετὰ τὸ ἀναστήναι αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. καὶ παρήγγειλεν  
ἡμῖν κηρύξαι τῷ λαῷ, καὶ διαμαρτύρασθαι ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ὠρισμένος  
43 ὑπὸ τοῦ Θεοῦ κριτὴς ζώντων καὶ νεκρῶν. τούτῳ πάντες οἱ προφῆται  
μαρτυροῦσιν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν λαβεῖν διὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ πάντα  
τὸν πιστεύοντα εἰς αὐτόν.

44 Ἐτι λαλοῦντος τοῦ Πέτρου τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα  
45 τὸ Ἅγιον ἐπὶ πάντας τοὺς ἀκούοντας τὸν λόγον. καὶ ἐξέστησαν οἱ ἐκ  
περιτομῆς πιστοί, ὅσοι συνῆλθον τῷ Πέτρῳ, ὅτι καὶ ἐπὶ τὰ ἔθνη ἡ δωρεὰ  
46 τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐκκέχυται. ἤκουον γὰρ αὐτῶν λαλούντων γλώσ-  
47 σαις, καὶ μεγαλυνόντων τὸν Θεόν. τότε ἀπεκρίθη ὁ Πέτρος, Μήτι τὸ  
ὔδωρ κωλύσαι δύναται τις, τοῦ μὴ βαπτισθῆναι τούτους, οἵτινες τὸ  
48 Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔλαβον ὡς καὶ ἡμεῖς; προσέταξε δὲ αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνό-  
ματι Ἰησοῦ Χριστοῦ βαπτισθῆναι. τότε ἠρώτησαν αὐτὸν ἐπιμεῖναι  
ἡμέρας τινάς.

<sup>1</sup> om. δν

<sup>33</sup> τοῦ θεοῦ N A B C D<sup>2</sup> E ω ℒ (vt. <sup>818</sup>) S (hl.) E (boh.) Chr. : σου D\* ℒ S (vg.) E (sah.) E<sup>th</sup> <sup>38</sup> δν N\* C D E ω S (vg. hl.) Cyr.-Hier. <sup>cod.</sup> Chr. : om. N<sup>a</sup> A B 81 uerss. pler. Hipp. Ath. Cyr.-Hier. <sup>37</sup> ἀρξάμενος N A B C D E al. pauc. : ἀρξά-  
μενον p<sup>45</sup> ω (de uerss. non liquet) <sup>41</sup> αὐτῷ add. καὶ συναεστράφημεν D ℒ  
(vt. <sup>818</sup> p) S (hl.) Vigil. : add. *insuper* cum eo dies quadraginta ℒ (vt. p) Ephr. Vigil.  
νεκρῶν] add. ἡμέρας μ' (sim.) D E ℒ (vt. <sup>818</sup> p t vg. <sup>cod.</sup>) S (hl. \*) E (sah.) E<sup>th</sup>



Ἦκουσαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ οἱ ὄντες κατὰ τὴν Ἰουδαίαν, **II**  
 ὅτι καὶ τὰ ἔθνη ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ὅτε δὲ ἀνέβη Πέτρος **2**  
 εἰς Ἱεροσόλυμα, διεκρίνοντο πρὸς αὐτὸν οἱ ἐκ περιτομῆς, λέγοντες ὅτι **3**  
 Πρὸς ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες, καὶ συνέφαγες αὐτοῖς. ἀρ- **4**  
 ξάμενος δὲ ὁ Πέτρος ἐξετίθετο αὐτοῖς καθεξῆς λέγων, Ἐγὼ ἤμην ἐν **5**  
 πόλει Ἰόππῃ προσευχόμενος· καὶ εἶδον ἐν ἐκστάσει ὄραμα, καταβαῖνον  
 σκευός τι, ὡς δθόνην μεγάλην τέσσαρσι ἀρχαῖς καθιεμένην ἐκ τοῦ οὐ-  
 ρανοῦ, καὶ ἦλθεν ἄχρῃ ἐμοῦ· εἰς ἣν ἀτενίσας κατενόουν, καὶ εἶδον τὰ τε- **6**  
 τράποδα τῆς γῆς καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἔρπετα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ.  
 ἤκουσα δὲ καὶ φωνῆς λεγούσης μοι, Ἀναστάς, Πέτρε, θύσον καὶ φάγε. **7**  
 εἶπον δέ, Μηδαμῶς, Κύριε· ὅτι κοινὸν ἡ ἀκάθαρτον οὐδέποτε εἰσῆλθεν **8**  
 εἰς τὸ στόμα μου. ἀπεκρίθη δὲ φωνὴ ἐκ δευτέρου ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, Ἄ **9**  
 Θεὸς ἐκαθάρισε, σὺ μὴ κοίνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ τρίς· καὶ πάλιν **10**  
 ἀνеспάσθη ἅπαντα εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ἰδοὺ, ἐξαυτῆς τρεῖς ἄνδρες ἐπέ- **11**  
 στησαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν, ἐν ᾗ ἤμην, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ Καισαρείας πρὸς  
 με. εἶπε δέ μοι τὸ Πνεῦμα συνελθεῖν αὐτοῖς μηδὲν διακρίναντα· ἦλθον **12**  
 δὲ σὺν ἐμοὶ καὶ οἱ ἕξ ἀδελφοὶ οὗτοι, καὶ εἰσῆλθομεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ  
 ἀνδρός· ἀπήγγειλε δὲ ἡμῖν πῶς εἶδε τὸν ἄγγελον ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ στα- **13**  
 θέντα καὶ εἰπόντα, Ἀπόστειλον εἰς Ἰόππην, καὶ μετάπεμψαι Σίμωνα τὸν  
 ἐπικαλούμενον Πέτρον, ὃς λαλήσει ῥήματα πρὸς σε, ἐν οἷς σωθήσῃ σὺ **14**  
 καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἐν δὲ τῷ ἄρξασθαί με λαλεῖν ἐπέπεσε τὸ Πνεῦμα **15**  
 τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς, ὥσπερ καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἐν ἀρχῇ. ἐμνήσθη δὲ τοῦ **16**  
 ῥήματος Κυρίου, ὡς ἔλεγεν, Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ  
 βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. εἰ οὖν τὴν ἴσῃν δωρεὰν ἔδωκεν **17**  
 αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὡς καὶ ἡμῖν, πιστεῦσασι ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,  
 ἐγὼ τίς ἤμην δυνατὸς κωλύσαι τὸν Θεόν; ἀκούσαντες δὲ ταῦτα ἡσύχα- **18**  
 σαν, καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν λέγοντες, Ἄρα καὶ τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεὸς  
 τὴν μετάνοιαν εἰς ζωὴν ἔδωκεν.

Οἱ μὲν οὖν διασπαρέντες ἀπὸ τῆς θλίψεως τῆς γενομένης ἐπὶ Στε- **19**

**II. 2** ὅτε δὲ . . . περιτομῆς] ὁ μὲν οὖν Πέτρος διὰ ἱκανοῦ χρόνου ἠθέλησεν πορευ-  
 θῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα· καὶ προσφωνήσας τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἐπιστηρίξας αὐτοὺς πολλὸν  
 λόγον ποιούμενος διὰ τῶν χωρῶν (? δι' αὐτῶν ἐχώρει) διδάσκων αὐτούς· ὃς καὶ κατ-  
 ἤντησεν αὐτοῖς (? αὐτοῦ) καὶ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ. οἱ δὲ ἐκ  
 περιτομῆς ἀδελφοὶ διεκρίνοντο πρὸς αὐτόν **D ƒ** (vt. <sup>p</sup> <sup>w</sup> vg. <sup>codd.</sup>) (**Σ** (hl.\*)) <sup>17</sup> ὁ θεὸς  
 om. **D ƒ** (vg. <sup>cod.</sup>) *Rebapt.* Aug. θεόν] *add.* τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον  
 πιστεῦσασι ἐπ' αὐτῷ (sim.) **D ƒ** (vt. <sup>w</sup> vg. <sup>codd.</sup>) (**Σ** (hl.\*): *add.* τοῦ μὴ δοῦναι  
 αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον **ƒ** (vt. <sup>p</sup> vg. <sup>codd.</sup>) Aug.

φάνω διήλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου καὶ Ἀντιοχείας μηδενὶ λα-  
 20 λούντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄν-  
 δρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες ἐλθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν  
 21 καὶ πρὸς τοὺς <sup>m</sup> Ἕλληνας εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. καὶ ἦν  
 χεὶρ Κυρίου μετ' αὐτῶν· πολὺς τε ἀριθμὸς ὁ πιστεύσας ἐπέστρεψεν  
 22 ἐπὶ τὸν Κύριον. ἠκούσθη δὲ ὁ λόγος εἰς τὰ ὦτα τῆς ἐκκλησίας τῆς οὖ-  
 σης ἐν Ἱεροσολύμοις περὶ αὐτῶν· καὶ ἐξαπέστειλαν Βαρνάβαν ἕως  
 23 Ἀντιοχείας· ὃς παραγενόμενος καὶ ἰδὼν τὴν χάριν τὴν τοῦ Θεοῦ ἐχάρη,  
 καὶ παρεκάλει πάντας τῇ προθέσει τῆς καρδίας προσμένειν <sup>n</sup> τῷ Κυρίῳ,  
 24 ὅτι ἦν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ πλήρης Πνεύματος Ἁγίου καὶ πίστεως· καὶ προσ-  
 25 ἐτέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. ἐξῆλθε δὲ εἰς Ταρσὸν ἀναζητῆσαι Σαῦ-  
 26 λον, καὶ εὐρὼν ἤγαγεν εἰς Ἀντιόχειαν. ἐγένετο δὲ αὐτοῖς καὶ ἐνιαυτὸν  
 ὅλον συναχθῆναι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διδάξαι ὄχλον ἱκανόν, χρηματίζειν  
 τε πρῶτον ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς.

27 Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις κατήλθον ἀπὸ Ἱεροσολύμων προφῆται  
 28 εἰς Ἀντιόχειαν. ἀναστὰς δὲ εἷς ἐξ αὐτῶν, ὀνόματι Ἀγαβος, ἐσήμανε  
 διὰ τοῦ Πνεύματος λιμὸν μέγαν μέλλειν ἔσσεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰκου-  
 29 μένην· ὅστις ἐγένετο ἐπὶ Κλαυδίου. τῶν δὲ μαθητῶν καθὼς ἠὺπορεῖτό  
 τις, ὥρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς κατοικοῦσιν ἐν τῇ  
 30 Ἰουδαίᾳ ἀδελφοῖς· ὃ καὶ ἐποίησαν, ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς πρεσβυτέ-  
 ρους διὰ χειρὸς Βαρνάβα καὶ Σαύλου.

12 Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν καιρὸν ἐπέβαλεν Ἡρώδης ὁ βασιλεὺς τὰς χει-  
 2 ρας κακῶσαι τινὰς τῶν ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀνείλε δὲ Ἰάκωβον τὸν  
 3 ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρα. ἰδὼν δὲ ὅτι ἀρεστόν ἐστι τοῖς Ἰουδαίοις  
 4 προσέθετο συλλαβεῖν καὶ Πέτρον· ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων· ὃν καὶ  
 πιάσας ἔθετο εἰς φυλακὴν, παραδοὺς τέσσαρσι τετραδίοις στρατιωτῶν  
 φυλάσσειν αὐτόν, βουλόμενος μετὰ τὸ πάσχα ἀναγαγεῖν αὐτὸν τῷ λαῷ.  
 5 ὁ μὲν οὖν Πέτρος ἐτηρέετο ἐν τῇ φυλακῇ· προσευχὴ δὲ ἦν ἐκτενωῶς γινο-

<sup>m</sup> Ἕλληνιστὰς

<sup>n</sup> add. ἐν

<sup>19</sup> μόνον] μόνους D 614 ℒ <sup>20</sup> Ἕλληνας <sup>nc</sup> A D\* 1518 Eus. Chr. (?) : Ἕλλη-  
 νιστὰς (<sup>N</sup>\*) B D<sup>2</sup> E ω <sup>23</sup> προσμένειν] add. ἐν B 181 ℒ (hl.) ☿ <sup>25</sup> ἐξῆλθεν  
 . . . ἤγαγεν] ἀκούσας δὲ ὅτι Σαῦλός ἐστιν εἰς Θαρσὸν ἐξῆλθεν ἀναζητῶν αὐτόν· καὶ [ὥς]  
 συντυχῶν παρεκάλειν [αὐτόν] ἐλθεῖν D ℒ (vt <sup>818 p</sup> vg <sup>cod.</sup>) ℒ (hl. <sup>ms</sup>) <sup>28</sup> ἀναστὰς  
 δὲ εἰς ἐ. αὐ. ὀν. Ἀγ. ἐσήμανεν] ἦν δὲ πολλὴ ἀγαλλίασις συνεστραμμένων δὲ ἡμῶν  
 ἐφῃ εἰς ἐ. αὐ. ὀν. Ἀγ. σημαίνων D ℒ (vt <sup>p</sup> vg <sup>cod.</sup>) ℒ (hl.) Aug.

12. <sup>1</sup> ἐκκλησίας] add. ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ D 614 ℒ (vt <sup>p</sup> vg <sup>cod.</sup>) ℒ (hl. <sup>\*</sup>) <sup>3</sup> Ἰου-  
 δαίοις] add. ἡ ἐπιχείρησις αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς πιστοὺς D ℒ (vt <sup>p</sup> \* vg <sup>cod.</sup>) ℒ (hl. <sup>ing</sup>)

μένη ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ. ὅτε δὲ ἔμελλεν 6  
αὐτὸν προάγειν ὁ Ἑρώδης, τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ ἦν ὁ Πέτρος κοιμώμενος με-  
ταξὺ δύο στρατιωτῶν, δεδεμένος ἀλύσει δις· φύλακές τε πρὸ τῆς  
θύρας ἐτήρουν τὴν φυλακὴν. καὶ ἰδοὺ, ἄγγελος Κυρίου ἐπέστη, καὶ 7  
φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι· πατάξας δὲ τὴν πλευρὰν τοῦ Πέτρου  
ἤγειρεν αὐτὸν λέγων, Ἀνάστα ἐν τάχει. καὶ ἐξέπεσον αὐτοῦ αἱ ἀλύσεις  
ἐκ τῶν χειρῶν. εἶπέ τε ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτόν, Ζῶσαι, καὶ ὑπόδησαι τὰ 8  
σανδάλιά σου. ἐποίησε δὲ οὕτω. καὶ λέγει αὐτῷ, Περιβαλοῦ τὸ ἱμά-  
τιόν σου, καὶ ἀκολούθει μοι. καὶ ἐξελθὼν ἠκολούθει· καὶ οὐκ ᾔδει ὅτι 9  
ἀληθὲς ἐστὶ τὸ γινόμενον διὰ τοῦ ἀγγέλου, ἐδόκει δὲ ὄραμα βλέπειν.  
διελθόντες δὲ πρώτην φυλακὴν καὶ δευτέραν ἦλθον ἐπὶ τὴν πύλην τὴν 10  
σιδηρὰν τὴν φέρουσαν εἰς τὴν πόλιν, ἥτις αὐτομάτῃ ἠνοιχθή αὐτοῖς·  
καὶ ἐξελθόντες προῆλθον ῥύμην μίαν, καὶ εὐθὺς ἀπέστη ὁ ἄγγελος ἀπ’  
αὐτοῦ. καὶ ὁ Πέτρος γενόμενος ἐν ἑαυτῷ εἶπε, Νῦν οἶδα ἀληθῶς, ὅτι 11  
ἐξαπέστειλε Κύριος τὸν ἄγγελον αὐτοῦ, καὶ ἐξείλετό με ἐκ χειρὸς Ἑρώ-  
δου καὶ πάσης τῆς προσδοκίας τοῦ λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. συνιδὼν τε ἡλ- 12  
θεν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου  
Μάρκου, οὗ ἦσαν ἱκανοὶ συνηθροισμένοι καὶ προσευχόμενοι. κρούσαν- 13  
τος δὲ αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος προσήλθε παιδίσκη ὑπακοῦσαι, ὀνό-  
ματι Ῥόδη· καὶ ἐπιγνοῦσα τὴν φωνὴν τοῦ Πέτρου ἀπὸ τῆς χαρᾶς οὐκ 14  
ἤνοιξε τὸν πυλῶνα, εἰσδραμοῦσα δὲ ἀπήγγειλεν ἐστάναι τὸν Πέτρον πρὸ  
τοῦ πυλῶνος. οἱ δὲ πρὸς αὐτὴν εἶπον, Μαίνη. ἡ δὲ διῤσχυρίζετο οὕτως 15  
ἔχειν. οἱ δ’ ἔλεγον, Ὁ ἄγγελος αὐτοῦ ἐστίν. ὁ δὲ Πέτρος ἐπέμενε 16  
κρούων· ἀνοίξαντες δὲ εἶδον αὐτόν, καὶ ἐξέστησαν. κατασείσας δὲ αὐ- 17  
τοῖς τῇ χειρὶ σιγᾷ διηγήσατο αὐτοῖς πῶς ὁ Κύριος αὐτὸν ἐξήγαγεν ἐκ  
τῆς φυλακῆς· εἶπέ τε, Ἀπαγγείλατε Ἰακώβῳ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ταῦτα.  
καὶ ἐξελθὼν ἐπορεύθη εἰς ἕτερον τόπον. γενομένης δὲ ἡμέρας ἦν τάρα- 18  
χος οὐκ ὀλίγος ἐν τοῖς στρατιώταις, τί ἄρα ὁ Πέτρος ἐγένετο. Ἑρώδης 19  
δὲ ἐπιζητήσας αὐτόν, καὶ μὴ εὐρών, ἀνακρίνας τοὺς φύλακας ἐκέλευσεν  
ἀπαχθῆναι· καὶ κατελθὼν ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς τὴν Καισάρειαν διέ-  
τριβεν.

Ἦν δὲ θυμομαχῶν Τυρίοις καὶ Σιδωνίοις· ὁμοθυμαδὸν δὲ παρήσαν 20

<sup>7</sup> πατάξας] νύξας D ℒ (vt. <sup>818</sup>) Lucif.  
(ζ’ om. ℒ (vt. P)) βαθμοὺς καὶ D ℒ (vt. P)  
S (vg.) E<sup>th</sup>: add. πρὸς αὐτήν E (sah. boh. <sup>cod.</sup>)  
D\* S (vg. hl.) A

<sup>10</sup> ἐξελθόντες] add. κατέβησαν τοὺς ζ’

<sup>15</sup> ἔλεγον] add. πρὸς αὐτήν· τυχόν D

<sup>19</sup> ἀπαχθῆναι] ἀποκτανθῆναι

πρὸς αὐτόν, καὶ πείσαντες Βλάστον, τὸν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ βασι-  
λέως, ἡτοῦντο εἰρήνην, διὰ τὸ τρέφεσθαι αὐτῶν τὴν χώραν ἀπὸ τῆς  
21 βασιλικῆς. τακτῇ δὲ ἡμέρᾳ ὁ Ἑρώδης ἐνδυσάμενος ἐσθῆτα βασιλι-  
22 κήν, καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος, ἐδημηγόρει πρὸς αὐτούς. ὁ δὲ δῆμος  
23 ἐπεφώνει, Θεοῦ φωνὴ καὶ οὐκ ἀνθρώπου. παραχρῆμα δὲ ἐπάταξεν  
αὐτὸν ἄγγελος Κυρίου, ἀνθ' ᾧ οὐκ ἔδωκε τὴν δόξαν τῷ Θεῷ· καὶ  
γενόμενος σκωληκόβρωτος ἐξέψνυξεν.

24 Ὁ δὲ λόγος τοῦ Θεοῦ ἡύξανε καὶ ἐπληθύνετο.

25 Βαρνάβας δὲ καὶ Σαῦλος ὑπέστρεψαν ὁ ἐξ Ἱερουσαλήμ, πληρώ-  
σαντες τὴν διακονίαν, συμπαραλαβόντες Ἰωάννην τὸν ἐπικληθέντα  
Μάρκον.

13 Ἦσαν δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφήται καὶ  
διδάσκαλοι, ὃ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ, καὶ Λού-  
κιος ὁ Κυρηναῖος, Μαναῆν τε Ἑρώδου τοῦ τετράρχου σύντροφος, καὶ  
2 Σαῦλος. λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστεούντων εἶπε τὸ  
Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Ἀφορίσατε δὴ μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον  
3 εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκλημαι αὐτούς. τότε νηστεύσαντες καὶ προσ-  
ευξάμενοι καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας αὐτοῖς ἀπέλυσαν.

4 Αὐτοὶ μὲν οὖν, ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, κατήλ-  
5 θον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν τε ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον. καὶ  
γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συνα-  
6 γωγαῖς τῶν Ἰουδαίων· εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην. διελθόντες  
δὲ ὅλην τὴν νῆσον ἄχρι Πάφου εὗρον ἄνδρα τινὰ μάγον ψευδοπρο-  
7 φήτην Ἰουδαῖον, ᾧ ὄνομα Βαρῖησοῦς, ὃς ἦν σὺν τῷ ἀνθυπάτῳ Σεργίῳ  
Παύλῳ, ἀνδρὶ συνετῷ. οὗτος προσκαλεσάμενος Βαρνάβαν καὶ Σαῦλον  
8 ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἀντίστατο δὲ αὐτοῖς Ἑλύ-  
μας, ὁ μάγος (οὕτω γὰρ μεθερμηνεύεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ), ζητῶν δια-  
9 στρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως. Σαῦλος δέ, ὁ καὶ Παῦλος,  
10 πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου, ἀτεινίσας εἰς αὐτὸν εἶπεν, Ὁ πλήρης παν-  
τὸς δόλου καὶ πάσης ραδιουργίας, υἱὲ διαβόλου, ἐχθρὲ πάσης δικαιο-

ο εἰς

25 ἐξ Ἱερ. N\* A 33 322 323 330 al. S (vg. hl.) C<sup>od.</sup> Chr. <sup>cod.</sup>: ἀπὸ Ἱερ. (B\*) DE 431 al. L Chr. <sup>cod.</sup>: *item* ἐξ (ἀπὸ) Ἱερ. εἰς Ἀντιόχειαν E 424\*\* al. *pauc.* L (vt. P) S (vg.) C<sup>od.</sup> (sah.) C<sup>od.</sup> E<sup>th</sup>: εἰς Ἱερ. NB 81 al. S (hl. <sup>ms</sup>) E<sup>th</sup> Chr. <sup>cod.</sup>

13. 3 ἀπέλυσαν om. D 8 Ἑλύμας] Ἐτοιμᾶς D\* Etoemus Lucif. Etimas Ambst. (Pacian.) πίστειως] add. ἐπειδὴ ἡδιστα ἤκουεν αὐτῶν (sim.) DE S (hl. \*)

σύνης, οὐ παύσῃ διαστρέφων τὰς ὁδοὺς Κυρίου τὰς εὐθείας; καὶ νῦν 11  
 ἰδοὺ, χεὶρ τοῦ Κυρίου ἐπὶ σέ, καὶ ἔσῃ τυφλός, μὴ βλέπων τὸν ἥλιον  
 ἄχρι καιροῦ. παραχρῆμα δὲ ἔπεσεν ἐπ' αὐτὸν ἀχλὺς καὶ σκότος, καὶ  
 περιάγων ἐξήτει χειραγωγούς. τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονός ἐπί- 12  
 στευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου.

Ἀναχθέντες δὲ ἀπὸ τῆς Πάφου οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἦλθον εἰς 13  
 Πέργην τῆς Παμφυλίας· Ἰωάννης δὲ ἀποχωρήσας ἀπ' αὐτῶν ὑπέ-  
 στρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα. αὐτοὶ δὲ διελθόντες ἀπὸ τῆς Πέργης παρε- 14  
 γένοντο εἰς Ἀντιόχειαν τὴν Πισιδίαν, καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν συναγω-  
 γὴν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐκάθισαν. μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ 15  
 νόμου καὶ τῶν προφητῶν ἀπέστειλαν οἱ ἀρχισυνάγωγοι πρὸς αὐτοὺς  
 λέγοντες, Ἄνδρες ἀδελφοί, εἴ τις ἔστι λόγος ἐν ὑμῖν παρακλήσεως  
 πρὸς τὸν λαόν, λέγετε. ἀναστὰς δὲ Παῦλος, καὶ κατασείσας τῇ χειρὶ, 16  
 εἶπεν,

Ἄνδρες Ἰσραηλίται, καὶ οἱ φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἀκούσατε. ὁ 17  
 Θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου Ἰσραὴλ ἐξελέξατο τοὺς πατέρας ἡμῶν, καὶ τὸν  
 λαὸν ὑψωσεν ἐν τῇ παροικίᾳ ἐν γῇ Αἰγύπτου, καὶ μετὰ βραχίονος  
 ὑψηλοῦ ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ αὐτῆς. καὶ ὡς τεσσαρακονταετὴ χρόνιον 18  
 ἔτροποφόρησεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ. καὶ καθελὼν ἔθνη ἐπτα ἐν γῇ 19  
 Χαναὰν κατεκληρονόμησε τὴν γῆν αὐτῶν, ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ 20  
 πεντήκοντα· καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτὰς ἕως Σαμουὴλ προφήτου.  
 κακεῖθεν ᾗτήσαντο βασιλέα· καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς τὸν Σαοὺλ υἱὸν 21  
 Κίς, ἄνδρα ἐκ φυλῆς Βενιαμίν, ἔτη τεσσαράκοντα. καὶ μεταστήσας 22  
 αὐτὸν ἡγείρε τὸν Δαβὶδ αὐτοῖς εἰς βασιλέα, ᾧ καὶ εἶπε μαρτυρήσας,  
 Εὖρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαί, ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιή-

<sup>2</sup> ἔτροποφόρησεν

<sup>14</sup> τὴν Πισιδίαν p<sup>45</sup> N A B C : τῆς Πισιδίας *rell.* τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων] τὴν  
 ἡμετέρα (sic) τῷ σαββάτῳ D\* <sup>17</sup> καὶ τὸν λαόν] διὰ τὸν λαὸν D : διὰ τὸν λαὸν  
 καὶ 614 L (vt. <sup>612</sup>) S (hl.) <sup>18</sup> ἔτροποφόρησεν N B C<sup>2</sup> D ω L (vg.) S (hl. <sup>m5</sup>) Chr.  
 Cosm., et eandem lectionem in Deut. i. 31 *maluit* Orig. : ἔτροποφόρησεν A C\* E  
 33 al. *rauc.* L (vt.) S (vg. hl.) E A E<sup>th</sup> <sup>19</sup> κατεκληρονόμησεν ω Chr. Cosm. :  
 κατεκληροδότησεν *minusc.* *rauc.* : (sine *additam.*) N B D\* 33 81 181 E Cosm. :  
*add.* αὐτοῖς A C D<sup>2</sup> E ω, *uervs. pler.*, Chr. αὐτῶν] τῶν ἀλλοφύλων D\* S (hl. \*)  
<sup>20</sup> ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα (*cum praecedentibus coniuncta*)· καὶ μετὰ  
 ταῦτα (*om.* κ.μ.τ. E [sah.]) N A B C 33 81 al. *rauc.* L (vg.) E A Cosm. : καὶ μετὰ  
 ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα D<sup>2</sup> E ω E<sup>th</sup> : καὶ ἕως ἔτεσι ὕ· καὶ ὕ D\* L  
 (vt. <sup>d 618</sup>) S (vg. hl. (*sed uide infra*)) ὡς *om.* 614 S (hl.) E (boh.) μετὰ ταῦτα  
 ἔδωκεν] ἔδωκεν μετὰ ταῦτα 614 S (hl.)



23 σει πάντα τὰ θελήματά μου. τούτου ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ σπέρματος κατ'  
 24 ἐπαγγελίαν ἤγαγε τῷ Ἰσραὴλ σωτῆρα Ἰησοῦν, προκηρύξαντος Ἰωάν-  
 νου πρὸ προσώπου τῆς εἰσόδου αὐτοῦ βάπτισμα μετανοίας παντὶ τῷ  
 25 λαῷ Ἰσραὴλ. ὥς δὲ ἐπλήρου ὁ Ἰωάννης τὸν δρόμον, ἔλεγε, Τί ἐμὲ  
 ὑπονοεῖτε εἶναι; οὐκ εἰμὶ ἐγώ· ἀλλ' ἰδοῦ, ἔρχεται μετ' ἐμὲ οὗ οὐκ εἰμὶ  
 26 ἅξιος τὸ ὑπόδημα τῶν ποδῶν λῦσαι. ἄνδρες ἀδελφοί, υἱοὶ γένους  
 Ἀβραάμ, καὶ οἱ ἐν ὑμῖν φοβούμενοι τὸν Θεόν, ἡμῖν ὁ λόγος τῆς  
 27 σωτηρίας ταύτης ἐξαπεστάλη. οἱ γὰρ κατοικοῦντες ἐν Ἱερουσαλὴμ  
 καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τοῦτον ἀγνοήσαντες καὶ τὰς φωνὰς τῶν προ-  
 28 φητῶν τὰς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκομένας κρίναντες ἐπλήρω-  
 29 σαν. καὶ μηδεμίαν αἰτίαν θανάτου εὑρόντες ᾗτήσαντο Πιλάτον ἀναιρε-  
 30 λόντες ἀπὸ τοῦ ξύλου ἔθηκαν εἰς μνημεῖον. ὁ δὲ Θεὸς ἡγειρεν αὐτὸν  
 31 ἐκ νεκρῶν· ὃς ὥφθη ἐπὶ ἡμέρας πλείους τοῖς συναναβᾶσιν αὐτῷ ἀπὸ  
 τῆς Γαλιλαίας εἰς Ἱερουσαλὴμ, οἵτινες νῦν εἰσι μάρτυρες αὐτοῦ πρὸς  
 32 τὸν λαόν. καὶ ἡμεῖς ὑμᾶς εὐαγγελιζόμεθα τὴν πρὸς τοὺς πατέρας ἐπαγ-  
 33 γελίαν γενομένην, ὅτι ταύτην ὁ Θεὸς ἐκπεπλήρωκε τοῖς τέκνοις ἡμῶν,  
 ἀναστήσας Ἰησοῦν· ὥς καὶ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται, Υἱός  
 34 μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. ὅτι δὲ ἀνέστησεν αὐτὸν ἐκ  
 νεκρῶν μηκέτι μέλλοντα ὑποστρέφειν εἰς διαφθοράν, οὕτως εἶρηκεν  
 35 ὅτι Δώσω ὑμῖν τὰ ὅσια Δαβὶδ τὰ πιστά. διότι καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει,  
 36 Οὐ δώσεις τὸν ὅσιόν σου ἰδεῖν διαφθοράν. Δαβὶδ μὲν γὰρ ἰδίᾳ γενεᾷ  
 ὑπηρετήσας τῇ τοῦ Θεοῦ βουλῇ ἐκοιμήθη, καὶ προστετέθη πρὸς τοὺς  
 37 πατέρας αὐτοῦ, καὶ εἶδε διαφθοράν· ὃν δὲ ὁ Θεὸς ἡγειρεν, οὐκ εἶδε  
 38 διαφθοράν. γνωστὸν οὖν ἔστω ὑμῖν, ἄνδρες ἀδελφοί, ὅτι διὰ τούτου  
 39 ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν καταγγέλλεται· καὶ ἀπὸ πάντων ὧν οὐκ ἠδυνή-  
 θητε ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως δικαιωθῆναι, ἐν τούτῳ πᾶς ὁ πιστεύων

<sup>23</sup> ἤγαγεν **N A B E** *al.* **℥** (vg.) **Ⲭ** (boh.) **Ⲭ** *th* Ath. Chr.  $\frac{1}{2}$  Cosm.: ἡγειρεν **C D**  
 33 *al.* **℥** (vt. vg. *cod.*) **Ⲥ** (vg. hl.) **Ⲭ** (sah.) **Ⲁ** Chr.  $\frac{1}{2}$  <sup>26</sup> ἡμῖν **N A B D** 33 81  
 614 1518 *al.* *pauc.* **Ⲥ** (hl. *ms*) **Ⲭ** (sah.) Cosm.: ὑμῖν <sup>45</sup> **C E** **ω** **℥** **Ⲥ** (vg. hl.) **Ⲭ**  
 (boh.) **Ⲁ** *th* Chr. <sup>29</sup> γεγραμμένα] *add.* εἰσὶν ἠτοῦντο τὸν Πειλάτον τοῦτον μὲν  
 σταυρῶσαι καὶ ἐπιτυχόντες πάλιν καὶ (*sim.*) **D** **Ⲥ** (hl. *ms*) <sup>31</sup> νῦν] *om.* **B E** **ω** Chr.:  
*praesi.* *ἄχρι* **D** 614 1518 **℥** (vg.) **Ⲥ** (vg.) <sup>33</sup> ἡμῶν **N A B C\* D** **℥** (vt. *t* vg.)  
**Ⲭ** *th* Hil. Amb. *cod.* Cosm.  $\frac{2}{3}$  (*uel*  $\frac{1}{2}$ ): αὐτῶν **℥** (vt. *elg*) **Ⲭ** (sah.) Amb. *cod.*: *om.* **Ⲭ**  
 (boh.): αὐτῶν ἡμῶν **C<sup>3</sup> E 81** **ω** **Ⲥ** (vg. hl.) **Ⲁ** Chr. Cosm.  $\frac{1}{2}$  (?): ὑμῶν **℥** (vt. *p* vg. *cod.*)  
 δευτέρῳ] *πρώτῳ* **D** **℥** (vt. *elg*) Orig. Hil. Ps.-Hier., *cod.* *ap.* Bed. (*quibuscum*  
*concordant* Justin. Tert. Cyr. Eus. Apollin.) *om.* <sup>45</sup> **p** 0142\* (?) <sup>34</sup> ὅτι] ὅτε  
**D** 614 **℥** (vt. *elg*) **Ⲥ** (vg.) Hil.

δικαιούται. βλέπετε οὖν μὴ ἐπέλθῃ τὸ εἰρημένον ἐν τοῖς προφήταις, 40  
 ἴδετε, οἱ καταφρονηταί, καὶ θαυμάσατε, καὶ ἀφανίσθητε· ὅτι ἔργον 41  
 ἐργάζομαι ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν, ἔργον ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἑάν  
 τις ἐκδιηγῇται ὑμῖν.

Ἐξιόντων δὲ αὐτῶν παρεκάλουν εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον λαληθῇ- 42  
 ναι αὐτοῖς τὰ ῥήματα ταῦτα. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς ἠκολούθη- 43  
 σαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων τῷ Παύλῳ  
 καὶ τῷ Βαρνάβᾳ· οἵτινες προσλαλοῦντες αὐτοῖς ἔπειθον αὐτοὺς προσ-  
 μένειν τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ σχεδὸν πᾶσα ἡ πόλις συνήχθη ἀκοῦσαι 44  
 τὸν λόγον τοῦ ᾧ Θεοῦ. ἰδόντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς ὄχλους ἐπλήσθη- 45  
 σαν ζήλου, καὶ ἀντέλεγον τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λαλουμένοις, βλασφη-  
 μοῦντες. παρρησιασάμενοί τε ὁ Παῦλος καὶ ὁ Βαρνάβας εἶπον, Ὑμῖν 46  
 ἦν ἀναγκαῖον πρῶτον λαληθῆναι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ἐπειδὴ ἀπω-  
 θεῖσθε αὐτόν, καὶ οὐκ ἀξίους κρίνετε ἑαυτοὺς τῆς αἰωνίου ζωῆς, ἰδοὺ  
 στρεφόμεθα εἰς τὰ ἔθνη. οὕτω γὰρ ἐντέταλται ἡμῖν ὁ Κύριος, Τέθεικά 47  
 σε εἰς φῶς ἐθνῶν, τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.  
 ἀκούοντα δὲ τὰ ἔθνη ἔχαιρον, καὶ ἐδόξαζον τὸν λόγον τοῦ ᾧ Θεοῦ· καὶ 48  
 ἐπίστευσαν ὅσοι ἦσαν τεταγμένοι εἰς ζωὴν αἰώνιον. διεφέρετο δὲ ὁ 49  
 λόγος τοῦ Κυρίου δι' ὅλης τῆς χώρας. οἱ δὲ Ἰουδαῖοι παρώτρυναν τὰς 50  
 σεβομένας γυναῖκας τὰς εὐσχήμονας καὶ τοὺς πρῶτους τῆς πόλεως, καὶ  
 ἐπήγειραν διωγμὸν ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ τὸν Βαρνάβαν, καὶ ἐξέβαλον  
 αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀρίων αὐτῶν. οἱ δέ, ἐκτιναζάμενοι τὸν κονιορτὸν τῶν 51  
 ποδῶν ἐπ' αὐτούς, ἦλθον εἰς Ἰκόνιον. οἱ δὲ μαθηταὶ ἐπληροῦντο χαρᾶς 52  
 καὶ Πνεύματος Ἁγίου.

ᾧ Κυρίου

ᾧ Κυρίου

<sup>39</sup> δικαιούται.] *add.* παρὰ [τῷ] θεῷ D 383 614  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>1</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>) <sup>40</sup> ἐπέλθῃ  
 (sine additam.) NB D 33 431 614 *al.* *rauc.*  $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>cod.</sup>): *add.* ἐφ' ὑμᾶς A C E  $\omega$ ,  
*uerss.*, Cosm. <sup>42</sup> παρεκάλουν] *om.* BE (? 453): ἡξίουν Chr. (?) σάββατον]  
*add.* ἡξίουν B (? 453) <sup>43</sup> Βαρνάβᾳ] *add.* ἀξιοῦντες βαπτισθῆναι 383 614  $\mathfrak{S}$   
 (hl.<sup>\*</sup>) τοῦ θεοῦ] *add.* ἐγένετο δὲ καθ' ὅλης τῆς πόλεως διελθεῖν (φημισθῆναι)  
 τὸν λόγον [τοῦ θεοῦ] *sim.* DE  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>1</sup> vg.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>) <sup>44</sup> εἰσεῖ B\* C E  $\omega$   
 $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$ th Chr.: κυρίου NA B<sup>3</sup> 33 81 322 323 431 *al.*  
*rauc.*  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{E}$  (sah.): Παῦλον πολὺν τε λόγον ποιησαμένου περὶ τοῦ κυρίου D <sup>48</sup> τὸν  
 λόγον τοῦ θεοῦ (κυρίου)] τὸν θεὸν 383 441 614 1518  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$ th: τὸν κύριον  
 $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>cod.</sup>) θεοῦ B D E 322 323 330 431 *al.* *rauc.*  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$  Aug.: κυρίου  
<sup>45</sup> NA C 33  $\omega$   $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{E}$  (sah.) Chr. ἐπίστευσαν] *add.* τῷ λόγῳ τοῦ κυρίου (θεοῦ) 383  
 514 1518  $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.) <sup>60</sup> γυναῖκας] *add.* καὶ N\* E  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{S}$  (hl.)  $\mathfrak{E}$   
 (boh.)  $\mathfrak{E}$ th Chr. διωγμὸν] *praem.* θλίψιν [μεγάλην] καὶ DE (cf. viii. 1) Ephr.

- 14 Ἐγένετο δὲ ἐν Ἰκονίῳ κατὰ τὸ αὐτὸ εἰσελθεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ λαλῆσαι οὕτως ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε  
 2 καὶ Ἑλλήνων πολὺν πλῆθος. οἱ δὲ ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν  
 3 καὶ ἐκάκωσαν τὰς ψυχὰς τῶν ἐθνῶν κατὰ τῶν ἀδελφῶν. ἱκανὸν μὲν  
 οὖν χρόνον διέτριψαν παρρησιαζόμενοι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ τῷ μαρτυροῦντι  
 4 τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ, διδόντι σημεῖα καὶ τέρατα γίνεσθαι διὰ  
 5 ἥσαν σὺν τοῖς Ἰουδαίοις, οἱ δὲ σὺν τοῖς ἀποστόλοις. ὥς δὲ ἐγένετο  
 ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ὑβρίσαι καὶ  
 6 λιθοβολῆσαι αὐτούς, συνιδόντες κατέφυγον εἰς τὰς πόλεις τῆς Λυκαο-  
 7 νίας, Λύστραν καὶ Δέρβην, καὶ τὴν περὶ χωρον· κακεῖ ἦσαν εὐαγγελι-  
 ζόμενοι.  
 8 Καί τις ἀνὴρ ἐν Λύστροις ἀδύνατος τοῖς ποσὶν ἐκάθητο, χωλὸς ἐκ  
 9 κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, ὃς οὐδέποτε περιεπάτησεν. οὗτος ἤκουε τοῦ  
 Παύλου λαλοῦντος· ὃς ἀτενίσας αὐτῷ, καὶ ἰδὼν ὅτι πίστιν ἔχει τοῦ  
 10 σωθῆναι, εἶπε μεγάλη φωνῇ, Ἀνάστηθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου ὀρθός. καὶ  
 11 ἤλατο καὶ περιεπάτει. οἱ τε ὄχλοι, ἰδόντες ὃ ἐποίησεν ὁ Παῦλος, ἐπή-  
 12 ραν τὴν φωνὴν αὐτῶν Λυκαονιστὶ λέγοντες, Οἱ θεοὶ ὁμοιωθέντες ἀν-  
 13 θρώποις κατέβησαν πρὸς ἡμᾶς. ἐκάλουν τε τὸν Βαρνάβαν Δία, τὸν  
 14 δὲ Παῦλον Ἑρμῆν, ἐπειδὴ αὐτὸς ἦν ὁ ἡγούμενος τοῦ λόγου. ὃ τε ἱερεὺς  
 τοῦ Διὸς τοῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως, ταύρους καὶ στέμματα ἐπὶ τοὺς  
 14 πυλῶνας ἐνέγκας, σὺν τοῖς ὄχλοις ἤθελε θύειν. ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀπό-

14. <sup>1</sup> αὐτοὺς] αὐτὸν D <sup>2</sup> ἀπειθήσαντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν] ἀρχισυνάγωγος  
 [τῶν Ἰουδαίων] καὶ οἱ ἄρχοντες [τῆς συναγωγῆς] ἐπήγαγον [αὐτοῖς] διωγμὸν [κατὰ τῶν  
 δικαίων] D S (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. ἐπήγειραν] add. διωγμὸν E 383 614 1518 L (vt. <sup>818</sup> w  
 vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.) ἀδελφῶν] add. ὁ δὲ κύριος ἔδωκεν ταχὺ εἰρήνην (sim.) D E L  
 (vt. vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) (Cassiod.) <sup>4</sup> ἀποστόλοις] add. κολλώμενοι διὰ τὸν λόγον  
 τοῦ θεοῦ D S (hl.<sup>ms</sup>) <sup>5,6</sup> sic fere legit et iterum excitauerunt eos ex ciuitatem  
 secundo Iudaei cum gentibus, et lapidantes eos eduxerunt eos ex ciuitate,  
 et fugientes peruenerunt in Lycaoniam, in ciuitatem quandam quae uocatur  
 Lystra, et Derben S (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. <sup>6</sup> Λυκαονίας] add. sicut Iesus dixerat eis  
 LX[XII?] L (vt.<sup>h</sup>) περὶ χωρον] praem. (aut add.) ὅλην D E L (vt.<sup>h</sup> vg.)  
<sup>7</sup> εὐαγγελιζόμενοι] add. [τὸν λόγον τοῦ θεοῦ] καὶ ἐκινήθη ὁλον τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ  
 διδαχῇ· ὁ δὲ Παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Λύστροις (sim.) D E L (vt.<sup>h</sup> w vg.<sup>codd.</sup>)  
<sup>9</sup> ἤκουεν B C al. E (sah.): ἤκουσεν N A D E al., uerss. pler. Chr. <sup>10</sup> ἀνάστηθι]  
 praem. σοι λέγω ἐν [τῷ] ὀνόματι [τοῦ κυρίου] [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ (sim.) C D E  
 383 al. L (vt.<sup>h</sup> vg.<sup>codd.</sup>) S (vg. hl.<sup>ms</sup>) E (sah.) A Iren.<sup>iat.</sup> al. <sup>13</sup> ὃ τε ἱερεὺς . . .  
 ἐνέγκας . . . ἤθελεν] οἱ δὲ ἱερεῖς . . . ἐνέγκαντες . . . ἤθελον D 460 L (vt.<sup>818</sup> vg.<sup>cod.</sup>)  
 Ephr. Διὸς τοῦ ὄντος] ὄντος Διὸς D 614 L (vt.<sup>818</sup>) S (vg. hl.) πρὸ τῆς] πρὸ  
 D\*: πρὸ τῶν πυλῶν τῆς 81 L (vt.<sup>h</sup>) θύειν] ταύρους] add. αὐτοῖς D  
 add. αὐτοῖς E 614 1518 θύειν] ἐπιθύειν D: add. αὐτοῖς S (vg.)

στολοι Βαρνάβας καὶ Παῦλος, διαρρήξαντες τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἐξεπῆδη-  
σαν εἰς τὸν ὄχλον κράζοντες καὶ λέγοντες, Ἄνδρες, τί ταῦτα ποιεῖτε; 15  
καὶ ἡμεῖς ὁμοιοπαθεῖς ἐσμεν ὑμῖν ἄνθρωποι, εὐαγγελιζόμενοι ὑμᾶς ἀπὸ  
τούτων τῶν ματαίων ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεὸν ζῶντα, ὃς ἐποίησε τὸν οὐ-  
ρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς· ὃς ἐν 16  
ταῖς παρφημέναις γενεαῖς εἴασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς  
αὐτῶν. καίτοι οὐκ ἁμάρτυρον ἑαυτὸν ἀφήκεν, ἀγαθουργῶν, οὐρανόθεν 17  
ὑμῖν ὑετοὺς διδοὺς καὶ καιροὺς καρποφόρους, ἐμπιπλῶν τροφῆς καὶ εὐ-  
φροσύνης τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ ταῦτα λέγοντες μόλις κατέπαυσαν 18  
τοὺς ὄχλους τοῦ μὴ θύειν αὐτοῖς.

Ἐπῆλθον δὲ ἀπὸ Ἀντιοχείας καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι, καὶ πείσαντες 19  
τοὺς ὄχλους καὶ λιθάσαντες τὸν Παῦλον ἔσυρον ἔξω τῆς πόλεως, νο-  
μίζοντες αὐτὸν τεθνάναι. κυκλωσάντων δὲ αὐτὸν τῶν μαθητῶν ἀνα- 20  
στὰς εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν· καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθε σὺν τῷ Βαρνάβᾳ  
εἰς Δέρβην. εὐαγγελισάμενοί τε τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ μαθητεύσαντες 21  
ἱκανοὺς, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν Λύστραν καὶ εἰς Ἰκόνιον καὶ εἰς Ἀντιό-  
χειαν, ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς τῶν μαθητῶν, παρακαλοῦντες ἐμμέ- 22  
νειν τῇ πίστει, καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς  
τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. χειροτονήσαντες δὲ αὐτοῖς πρεσβυτέρους 23  
κατ' ἐκκλησίαν, προσευξάμενοι μετὰ νηστειῶν, παρέθεντο αὐτοὺς τῷ  
Κυρίῳ εἰς ὃν πεπιστεύκεισαν. καὶ διελθόντες τὴν Πισιδίαν ἦλθον εἰς 24  
Παμφυλίαν. καὶ λαλήσαντες ἐν Πέργῃ τὸν λόγον κατέβησαν εἰς Ἀτ- 25  
τάλειαν· κακεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς Ἀντιόχειαν, ὅθεν ἦσαν παραδεδο- 26  
μένοι τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ ἔργον ὃ ἐπλήρωσαν. παραγενόμενοι 27  
δέ, καὶ συναγαγόντες τὴν ἐκκλησίαν, ἀνήγγελλον ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς  
μετ' αὐτῶν, καὶ ὅτι ἤνοιξε τοῖς ἔθνεσι θύραν πίστεως. διέτριβον δὲ 28  
χρόνον οὐκ ὀλίγον σὺν τοῖς μαθηταῖς.

Καί τις καταελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφοὺς 15  
ὅτι Ἐὰν μὴ περιτμηθῇτε τῷ ἔθει Μωϋσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι. γενο- 2

<sup>15</sup> ὑμᾶς] ὑμῖν τὸν θεὸν D Ƴ (vt.<sup>m</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> <sup>18</sup> αὐτοῖς] add. ἀλλὰ πορεύεσθαι  
ἐκαστον εἰς τὰ ἴδια (sim.) p<sup>45</sup> C 33 383 431 614 al. rauc. Ƴ (vt.<sup>b</sup>) Ƴ (hl.<sup>ms</sup>) Ƴ  
<sup>19</sup> ἐπῆλθ. (ἀπῆλθ. p<sup>45</sup>) δέ] διατριβόντων [δέ] αὐτῶν καὶ διδασκόντων ἐπῆλθ. C D E 33  
81 al. Ƴ (vt.<sup>b</sup>) Ƴ (hl.<sup>ms</sup>) Ƴ Cassiod. <sup>22</sup> πολλῶν om. Ambst. <sup>25</sup> Ἀττάλειαν]  
add. εὐαγγελιζόμενοι αὐτοὺς (αὐτοῖς) D 383 614 Ƴ (hl.<sup>\*</sup>)

15. <sup>1</sup> Ἰουδαίας] add. τῶν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων 383 614  
Ƴ (hl.<sup>ms</sup>) (ex. u. 5) περιτ. τ. ἔ. Μ.] περιτ. καὶ τ. ἔ. Μ. περιπατῇτε D Ƴ (hl.<sup>ms</sup>)  
☒ (sah.)

μένης δὲ στάσεως καὶ ζητήσεως οὐκ ὀλίγης τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Βαρνάβᾳ  
 πρὸς αὐτοὺς ἔταξαν ἀναβαίνειν Παῦλον καὶ Βαρνάβαν καὶ τινες ἄλ-  
 λους ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσα-  
 3 λὴμ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. οἱ μὲν οὖν, προπεμφθέντες ὑπὸ τῆς  
 ἐκκλησίας, διήρχοντο τὴν τε Φοινίκην καὶ Σαμάρειαν ἐκδιηγούμενοι  
 τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἐποίουν χαρὰν μεγάλην πᾶσι τοῖς  
 4 ἀδελφοῖς. παραγενόμενοι δὲ εἰς Ἱερουσαλὴμ παρεδέχθησαν ὑπὸ τῆς  
 ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, ἀνγγειλάν τε  
 5 ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε μετ' αὐτῶν. ἐξανέστησαν δὲ τινες τῶν ἀπὸ τῆς  
 αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες, λέγοντες ὅτι Δεῖ περιτέμνειν  
 αὐτούς, παραγγέλλειν τε τηρεῖν τὸν νόμον Μωϋσέως.

6 Συνήχθησαν δὲ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἰδεῖν περὶ τοῦ λό-  
 7 γου τούτου. πολλῆς δὲ ζητήσεως γενομένης ἀναστὰς Πέτρος εἶπε πρὸς  
 αὐτούς,

Ἄνδρες ἀδελφοί, ὑμεῖς ἐπίστασθε ὅτι ἀφ' ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν ὑμῖν  
 ἐξελέξατο ὁ Θεός, διὰ τοῦ στόματός μου ἀκοῦσαι τὰ ἔθνη τὸν λόγον  
 8 τοῦ εὐαγγελίου, καὶ πιστεῦσαι. καὶ ὁ καρδιογνώστης Θεὸς ἐμαρτύ-  
 9 ρησεν αὐτοῖς, δὸς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καθὼς καὶ ἡμῖν· καὶ οὐδὲν  
 διέκρινε μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν, τῇ πίστει καθαρίσας τὰς καρδίας  
 10 αὐτῶν. νῦν οὖν τί πειράζετε τὸν Θεόν, ἐπιθεῖναι ζυγὸν ἐπὶ τὸν τρά-  
 χηλον τῶν μαθητῶν, ὃν οὔτε οἱ πατέρες ἡμῶν οὔτε ἡμεῖς ἰσχύσαμεν  
 11 βαστάσαι; ἀλλὰ διὰ τῆς χάριτος Κυρίου Ἰησοῦ πιστεύομεν σωθῆναι,  
 καθ' ὃν τρόπον ἀκεῖνοι.

12 Ἐσίγησε δὲ πᾶν τὸ πλῆθος, καὶ ἤκουον Βαρνάβαν καὶ Παύλου ἐξη-

<sup>2</sup> ἔταξαν . . . ἐξ αὐτῶν] ἔλεγεν γὰρ ὁ Παῦλος μένειν οὕτως καθὼς ἐπίστευσαν D 11  
 (vt. <sup>818</sup> w vg. <sup>cod.</sup>) S (hl. <sup>ms</sup>) Ephr.: add. *insuper* δισχυριζόμενος· οἱ δὲ ἐληλυθότες  
 ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ παρήγγειλαν αὐτοῖς τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ καὶ τισιν ἄλλοις ἀναβαίνειν  
 D S (hl. <sup>ms</sup>) Ephr. <sup>περὶ</sup>] *praem.* ὅπως κριθῶσιν ἐπ' αὐτοῖς (αὐτῶν) D 614 Ephr.  
<sup>γμᾶς eadem uerba post</sup> τούτου *exhibent* 383 S (hl. <sup>\*</sup>) <sup>4</sup> παρεδέχθησαν] *add.*  
 μεγάλως CD 383 614 S (hl. <sup>\*</sup>) E (sah.) Amb. Cassiod. <sup>5</sup> ἐξανέστησαν . . .  
 λέγοντες] οἱ δὲ παραγγείλαντες αὐτοῖς ἀναβαίνειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους ἐξανέστησαν  
 [κατὰ τῶν ἀποστόλων] λέγοντες τινες ἀπὸ τῆς αἰρέσεως τῶν Φαρισαίων πεπιστευκότες  
 D S (hl. <sup>ms</sup>) Ephr. <sup>6</sup> πρεσβύτεροι] *add.* σὺν τῷ πλήθει 383 614 S (hl.) Ephr.  
 λόγου] [ζητήματος E 614 1518 11 (vt. <sup>818</sup>) S (hl.) <sup>10</sup> τὸν θεόν *om.* 11 (vg. <sup>cod.</sup>)  
 Ambst. <sup>9</sup> Hier. <sup>2</sup> Aug. μαθητῶν] ἀδελφῶν Tert. Ambst. <sup>9</sup> Hier. οὔτε οἱ πατ.  
 ἡμῶν οὔτε ἡμ.] οὔτε ἡμ. οὔτε οἱ πατ. ἡμῶν 614 1518 11 (vg. <sup>cod.</sup>) S (hl.) Tert.  
 Ambst. <sup>2</sup> <sup>11</sup> Ἰησοῦ (*sine additam.*) N A B E 614 al. 11 (vg.) S (hl.) E Chr.  
 Tert. al.: *add.* Χριστοῦ CD 33 al. 11 (vt. vg. <sup>cod.</sup>) S (vg.) A Iren. <sup>12</sup> ἐσίγ. δὲ]  
 συνκατατεθεμένων δὲ τῶν πρεσβυτέρων τοῖς ὑπὸ τοῦ Πέτρου εἰρημένους [ἐσίγ.] D S  
 (hl. <sup>\*</sup>) Ephr.



γουμείνων ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεὸς σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' αὐτῶν. μετὰ δὲ τὸ σιγήσαι αὐτοὺς ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων, 13

\* Ἄνδρες ἀδελφοί, ἀκούσατέ μου· Συμεὼν ἐξηγήσατο, καθὼς πρῶτον 14 ὁ Θεὸς ἐπεσκέψατο λαβεῖν ἐξ ἔθνων λαὸν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ 15 τούτῳ συμφωνοῦσιν οἱ λόγοι τῶν προφητῶν, καθὼς γέγραπται, Μετὰ 16 ταῦτα ἀναστρέψω καὶ ἀνοικοδομήσω τὴν σκηνὴν Δαβὶδ τὴν πεπτω-  
κυῖαν· καὶ τὰ κατεστραμμένα αὐτῆς ἀνοικοδομήσω, καὶ ἀνορθώσω αὐ-  
τήν· ὅπως ἂν ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων τὸν Κύριον, 17 καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ἐφ' οὓς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτούς, λέ- 18  
γει Κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα γνωστὰ ἀπ' αἰῶνος. διὸ ἐγὼ κρίνω μὴ 19 παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἔθνων ἐπιστρέφουσιν ἐπὶ τὸν Θεόν· ἀλλὰ 20 ἐπιστεῖλαι αὐτοῖς τοῦ ἀπέχεσθαι ἀπὸ τῶν ἀλισγημάτων τῶν εἰδώλων καὶ τῆς πορνείας καὶ τοῦ πνικτοῦ καὶ τοῦ αἵματος. Μωσῆς γὰρ ἐκ 21  
γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συνα-  
γωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος.

Τότε ἔδοξε τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς πρεσβυτέροις σὺν ὅλῃ τῇ ἐκ- 22  
κλησίᾳ, ἐκλεξαμένους ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πέμψαι εἰς Ἀντιόχειαν, σὺν  
τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ, Ἰούδαν τὸν καλούμενον Βαρσαββᾶν, καὶ  
Σίλαν, ἄνδρας ἡγουμένους ἐν τοῖς ἀδελφοῖς, γράψαντες διὰ χειρὸς 23  
αὐτῶν, Οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ τοῖς κατὰ τὴν Ἀν-  
τιόχειαν καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἀδελφοῖς τοῖς ἐξ ἔθνων χαίρειν·  
ἐπειδὴ ἠκούσαμεν ὅτι τινὲς ἐξ ἡμῶν \* ἐξεληθόντες ἐτάραξαν ὑμᾶς λόγοις, 24  
ἀνασκευάζοντες τὰς ψυχὰς ὑμῶν, οἷς οὐ διεστείλαμεθα· ἔδοξεν ἡμῖν 25  
γενομένοις ὁμοθυμαδόν, ἐκλεξαμένους ἄνδρας πέμψαι πρὸς ὑμᾶς, σὺν

\* *om.* ἐξεληθόντες

15 τούτῳ] οὕτως D\*  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>815</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> 16 κατεστραμμένα  $\mathfrak{N}$  B 33 61  
326 Procop. : κατεσκαμμένα *rell.* 17, 18 ποιῶν (*sine artic.*  $\mathfrak{N}^*$  B  $\mathfrak{L}$ ) ταῦτα γνωστὰ  
ἀπ' αἰῶνος. (*omissis ceteris*)  $\mathfrak{N}$  B C 81 322 323 431 *al. pauc.*  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{A}$  Didasc. : ὁ ποιῶν  
ταῦτα [πάντα]. Γνωστὰ ἀπ' αἰῶνός ἐστιν τῷ θεῷ [πάντα] τὰ ἔργα αὐτοῦ E  $\omega$   $\mathfrak{L}$   
(vt. <sup>815</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.) Const.-Apost. Chr. : *eadem initio, sed* Γνωστὸν ἐστὶ τὸ ἔργον A D  $\mathfrak{L}$   
(vg.)  $\mathfrak{S}$  (hl. <sup>ms</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> 20 καὶ τῆς πορνείας *om.*  $\mathfrak{P}^{45}$   $\mathfrak{E}$ th καὶ τοῦ πνικτοῦ *om.*  
D  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>815</sup>) Iren. Ephr. Aug. (*cf. u.* 29) αἵματος] *add.* καὶ ὅσα μὴ θέλουσιν ἑαυτοῖς  
γίνεσθαι ἐτέροις μὴ ποιεῖτε (*ποιεῖν*) (*sim.*) D 322 323 *al. pauc.*  $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{E}$ th Iren. Porph.  
Eus. 23 ἀδελφοὶ  $\mathfrak{N}^*$  A B C D 33 81  $\mathfrak{L}$  ( $\mathfrak{E}$  (boh.)) Iren.<sup>lat.</sup> Pacian. Vigil. : καὶ οἱ  
ἀδελφοὶ  $\mathfrak{N}^*$  E  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh. <sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{E}$ th Const.-Apost. : *om.* 61 Orig.<sup>lat.</sup>  
24 ἐξεληθόντες *om.*  $\mathfrak{N}^*$  B  $\mathfrak{A}$  Const.-Apost. Chr. Vigil. ὑμῶν (*sine additam.*)  $\mathfrak{P}^{33}$   
 $\mathfrak{N}$  A B D 33 81  $\mathfrak{L}$  (*sed uide infra*)  $\mathfrak{E}$  Iren.<sup>lat.</sup> (*sed cf. infra*) Const.-Apost. Vigil. : *add.*  
λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον C E  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{A}$  Chr. <sup>lat.</sup> διεστείλ.]  
*add.* dicentes Circumcidimini et servate legem  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>815</sup> vg. <sup>cod.</sup>) Iren.<sup>lat.</sup>

- 26 τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῶν Βαρνάβη καὶ Παύλῳ, ἀνθρώποις παραδεδωκόσι  
 τὰς ψυχὰς αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.  
 27 ἀπεστάλκαμεν οὖν Ἰούδαν καὶ Σίλαν, καὶ αὐτοὺς διὰ λόγου ἀπαγγέλλ-  
 28 οντας τὰ αὐτά. ἔδοξε γὰρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδὲν πλέον  
 29 ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπ' ἀνάγκης τούτων, ἀπέχσθαι εἰδω-  
 λοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτῶν καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες  
 ἑαυτοὺς εὖ πράξετε. ἔρρωσθε.  
 30 Οἱ μὲν οὖν ἀπολυθέντες κατήλθον εἰς Ἀντιόχειαν· καὶ συναγαγόντες  
 31 τὸ πλῆθος ἐπέδωκαν τὴν ἐπιστολήν. ἀναγνόντες δὲ ἐχάρησαν ἐπὶ τῇ  
 32 παρακλήσει. Ἰούδας τε καὶ Σίλας, καὶ αὐτοὶ προφήται ὄντες, διὰ λό-  
 33 γου πολλοῦ παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐπεστήριζαν. ποιήσαντες  
 δὲ χρόνον ἀπελύθησαν μετ' εἰρήνης ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν πρὸς τοὺς ἀπο-  
 35 στείλαντας αὐτούς.<sup>1</sup> Παῦλος δὲ καὶ Βαρνάβας διέτριβον ἐν Ἀντιοχείᾳ  
 διδάσκοντες καὶ εὐαγγελιζόμενοι, μετὰ καὶ ἐτέρων πολλῶν, τὸν λόγον  
 τοῦ Κυρίου.  
 36 Μετὰ δὲ τινας ἡμέρας εἶπε Παῦλος πρὸς Βαρνάβαν, Ἐπιστρέ-  
 ψαντες δὴ ἐπισκεψώμεθα τοὺς ἀδελφούς κατὰ πᾶσαν πόλιν, ἐν αἷς  
 37 κατηγγέιλामεν τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, πῶς ἔχουσι. Βαρνάβας δὲ  
 38 ἐβούλετο συμπαραλαβεῖν καὶ Ἰωάννην τὸν καλούμενον Μάρκον. Παῦ-  
 λος δὲ ἡξίου τὸν ἀποστάντα ἀπ' αὐτῶν ἀπὸ Παμφυλίας, καὶ μὴ συνελ-  
 39 θύντα αὐτοῖς εἰς τὸ ἔργον, μὴ συμπαραλαμβάνειν τοῦτον. ἐγένετο δὲ  
 παροξυσμός, ὥστε ἀποχωρισθῆναι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων, τὸν τε Βαρνά-  
 40 βαν παραλαβόντα τὸν Μάρκον ἐκπλεῦσαι εἰς Κύπρον· Παῦλος δὲ ἐπιλε-  
 ξάμενος Σίλαν ἐξήλθε, παραδοθεὶς τῇ χάριτι τοῦ Κυρίου ὑπὸ τῶν ἀδελ-  
 41 φῶν. διήρχετο δὲ τὴν Συρίαν καὶ Κιλικίαν ἐπιστηρίζων τὰς ἐκκλησίας.

<sup>1</sup> *add. uer.* 34 ἔδοξε δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ.

<sup>26</sup> τὰς ψυχὰς] τὴν ψυχὴν D<sup>Θ</sup> (boh.) Iren<sup>lat.</sup> Χριστοῦ] *add.* εἰς πάντα  
 πειρασμόν D E 383 614 S (hl.<sup>ms</sup>) <sup>29</sup> πνικτῶν N\* A\* B C 81 614 E Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>  
 Orig. Cyr.-Hier. (Hier.) *al.*: πνικτοῦ *codd.* Graec. *ap.* Ambst., N<sup>c</sup> A<sup>2</sup> E ω L S  
 (vg. hl.) A Const.-Apost. Did. Chr. *al.*: om. D E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Tert. Cypr. Pacian.  
 Ambst. Hier. Fulg. πορνείας] *add.* καὶ ὅσα μὴ θέλετε ἑαυτοῖς γίνεσθαι ἐτέρῳ  
 μὴ ποιεῖν (ποιεῖτε) D 322 323 614 *al.* rauc. L (vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.\*) E (sah.) E<sup>th</sup>  
 Iren.<sup>lat.</sup> Cypr. Porph. Eus. (Ambst.) *al.* πράξετε] *add.* φερόμενοι ἐν [τῷ] ἁγίῳ  
 πνεύματι D Iren. Tert. Ephr. <sup>34</sup> *uers.* om. N A B E ω L (vg.) S (vg. hl.)  
 E (boh.) Chr.: *habent* ἔδοξεν δὲ τῷ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοὺς (αὐτοῦ) C D 33 383 *al.*  
 L (vt. vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.\*) E (sah.) A E<sup>th</sup> Ephr. Cassiod.: *add. praeterea* μόνος δὲ  
 Ἰούδας ἐπορεύθη D L (vt. <sup>eis</sup> w vg.<sup>codd.</sup>) Ephr., *add. insuper* Hierusalem L (vg.<sup>codd.</sup>)  
 Ephr. <sup>41</sup> ἐκκλησίας] *add.* παραδίδους τὰς ἐντολὰς τῶν πρεσβυτέρων D L (vt. <sup>eis</sup>  
 vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) A

Κατήντησε δὲ καὶ εἰς Δέρβην καὶ εἰς Λύστραν· καὶ ἰδοὺ, μαθητὴς 16  
 τις ἦν ἐκεῖ, ὀνόματι Τιμόθεος, υἱὸς γυναικὸς Ἰουδαίας πιστῆς, πατρὸς δὲ  
 Ἑλληνας· ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν. 2  
 τοῦτον ἠθέλησεν ὁ Παῦλος σὺν αὐτῷ ἐξελθεῖν, καὶ λαβὼν περιέτεμεν 3  
 αὐτὸν διὰ τοὺς Ἰουδαίους τοὺς ὄντας ἐν τοῖς τόποις ἐκεῖνοις· ἥδειςαν  
 γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἑλλήν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ὥς δὲ διεπορεύοντο τὰς 4  
 πόλεις, παρεδίδουν αὐτοῖς φυλάσσειν τὰ δόγματα τὰ κεκριμένα ὑπὸ τῶν  
 ἀποστόλων καὶ πρεσβυτέρων τῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ. αἱ μὲν οὖν ἐκκλη- 5  
 σίαι ἐσπερευοῦντο τῇ πίστει, καὶ ἐπερίσσευν τῷ ἀριθμῷ καθ' ἡμέραν.

Διῆλθον δὲ τὴν Φρυγίαν καὶ Γαλατικὴν χώραν, κωλυθέντες ὑπὸ 6  
 τοῦ Ἀγίου Πνεύματος λαλῆσαι τὸν λόγον ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ἐλθόντες δὲ 7  
 κατὰ τὴν Μυσίαν ἐπείραζον εἰς τὴν Βιθυνίαν πορευθῆναι· καὶ οὐκ  
 εἶασεν αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα Ἰησοῦ· παρελθόντες δὲ τὴν Μυσίαν κατέ- 8  
 βησαν εἰς Τρωάδα. καὶ ὄραμα διὰ νυκτὸς ὥφθη τῷ Παύλῳ· ἀνὴρ 9  
 Μακεδὼν τις ἦν ἐστὼς καὶ παρακαλῶν αὐτὸν καὶ λέγων, Διαβὰς εἰς  
 Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν. ὥς δὲ τὸ ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσα- 10  
 μεν ἐξελθεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται  
 ἡμᾶς ὁ Θεὸς εὐαγγελίσασθαι αὐτούς.

Ἀναχθέντες οὖν ἀπὸ τῆς Τρωάδος εὐθυδρομήσαμεν εἰς Σαμοθράκην, 11  
 τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰς Νέαν Πόλιν, κἀκεῖθεν εἰς Φιλίππους, ἥτις ἐστὶ 12  
 πρώτη τῆς μερίδος Μακεδονίας πόλις, κολωνία· ἡμεν δὲ ἐν ταύτῃ τῇ  
 πόλει διατρίβοντες ἡμέρας τινάς. τῇ τε ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἐξήλ- 13  
 θομεν ἔξω τῆς πόλεως παρὰ ποταμόν, οὗ ἐνομίζομεν προσευχὴν εἶναι,

16. <sup>1</sup> κατηντησεν δὲ] διελθὼν δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα κατήντησεν D ℒ (vt.<sup>gls</sup> vg.<sup>codl.</sup>)  
 ℑ (hl.<sup>ms</sup>) <sup>4</sup> ὥς δὲ . . . ὑπὸ] διερχόμενοι δὲ τὰς πόλεις ἐκήρυσσον καὶ παρεδίδουσιν  
 αὐτοῖς μετὰ πάσης παρησίας τὸν κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν αἶα παραδιδόντες καὶ τὰς  
 ἐντολὰς D, et fere ℑ (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. <sup>6</sup> διῆλθον N A B C D E 8i 614 al. ℒ (vt.<sup>gls</sup>)  
 uerss. pler., Did. Epiph. Hier. Vigil. : διελθόντες ω ℒ (vg.) Chr. καὶ (sine  
 additam.) N A B C D 33 8i al. rauc. : add. τὴν Ε ω ℄ Epiph. Did. Chr. κωλυ-  
 θέντες] ἐκωλύθησαν ℒ (vg.) <sup>7</sup> ἐλθόντες] γενομένοι D ἐπείραζον] ἤθελαν  
 D ℑ (vg.) Ἰησοῦ N A B C<sup>2</sup> D E 33 8i al. rauc. ℒ (vg.) ℑ (vg. hl.) ℄ (boh.)  
 A<sup>codl.</sup> ℄<sup>th</sup> Did. Cyr. Orig.<sup>lat.</sup> al. : κυρίου C\* ℒ (vt.<sup>gls</sup> vg.<sup>codl.</sup>) : τὸ ἅγιον A<sup>codl.</sup> :  
 om. ω ℄ (sah.) Chr. <sup>8</sup> παρελθόντες] διελθόντες D ℒ ℑ (vg. hl.) A<sup>codl.</sup>  
<sup>9</sup> ἀνὴρ] πραγμα. ὥσει D ℑ (vg.) ℄ (sah.) ἐστὼς] add. κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ D  
 383 614 ℑ (hl.\*) ℄ (sah.) ἡμῖν] add. Paule Iren.<sup>lat.</sup> <sup>10</sup> ὥς δὲ . . . συν-  
 βιβάζοντες] διεγερθεὶς οὖν διηγῆσατο τὸ ὄραμα ἡμῖν [καὶ ἐνόησαμεν] D ℄ (sah.)  
<sup>11</sup> ἀναχ. οὖν ἀπὸ] τῇ δὲ ἐπαύριον ἀναχ. ἀπὸ D (383) 614 ℑ (hl.<sup>ms</sup>) <sup>12</sup> πρώτη]  
 κεφαλὴ D ℑ (vg.) τῆς μερίδος om. D 614 1518 al. rauc. ℑ (vg. hl.) ℄<sup>th</sup> Chr.  
<sup>13</sup> πόλιν] N A B C D 33 8i al. rauc. ℒ ℄ (sah., boh.<sup>codl.</sup>) : πόλεως Ε ω ℑ (hl.) ℄  
 (boh.) A ἐνομίζομεν προσευχὴν N (A) (B) C 33 8i 18i ℄ uerss. pler. : ἐνομίζετο  
 (ἐδόκει) προσευχὴ D E ω ℒ Chr.

- 14 καὶ καθίσαντες ἐλαλοῦμεν ταῖς συνελθούσαις γυναῖξί. καὶ τις γυνή  
 ὀνόματι Λυδία, πορφυρόπωλις πόλεως Θυατείρων, σεβομένη τὸν Θεόν,  
 ἤκουεν· ἧς ὁ Κύριος διήνοιξε τὴν καρδίαν, προσέχειν τοῖς λαλουμένοις  
 15 ὑπὸ τοῦ Παύλου. ὥς δὲ ἐβαπτίσθη, καὶ ὁ οἶκος αὐτῆς, παρεκάλεσε  
 λέγουσα, Εἰ κεκρίκατέ με πιστὴν τῷ Κυρίῳ εἶναι, εἰσελθόντες εἰς τὸν  
 οἶκόν μου μένατε. καὶ παρεβιάσατο ἡμᾶς.
- 16 Ἐγένετο δέ, πορευομένων ἡμῶν εἰς τὴν προσευχήν, παιδίσκην τινα  
 ἔχουσαν πνεῦμα πύθωνα ὑπαντῆσαι ἡμῖν, ἣτις ἐργασίαν πολλὴν παρ-  
 17 εἶχε τοῖς κυρίοις αὐτῆς μαντευομένη. αὕτη, κατακολουθοῦσα τῷ Παύ-  
 λῳ καὶ ἡμῖν, ἔκραξε λέγουσα, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι δούλοι τοῦ Θεοῦ  
 18 τοῦ ὑψίστου εἰσὶν, οἵτινες καταγγέλλουσιν ὑμῖν ὁδὸν σωτηρίας. τοῦτο  
 δὲ ἐποίει ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. διαπονηθεὶς δὲ ὁ Παῦλος καὶ ἐπιστρέ-  
 ψας τῷ πνεύματι εἶπε, Παραγγέλλω σοι ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χρι-  
 στοῦ ἐξελθεῖν ἀπ' αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.
- 19 Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς, ὅτι ἐξῆλθεν ἡ ἐλπίς τῆς ἐργασίας αὐ-  
 τῶν, ἐπιλαβόμενοι τὸν Παῦλον καὶ τὸν Σίλαν εἵλκυσαν εἰς τὴν ἀγο-  
 20 ρὰν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ προσαγαγόντες αὐτοὺς τοῖς στρατηγοῖς  
 εἶπον, Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἐκταράσσουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν Ἰουδαῖοι  
 21 ὑπάρχοντες, καὶ καταγγέλλουσιν ἔθνη ἃ οὐκ ἔξεστιν ἡμῖν παραδέχεσθαι  
 22 οὐδὲ ποιεῖν Ῥωμαίοις οὖσι. καὶ συνεπέστη ὁ ὄχλος κατ' αὐτῶν· καὶ  
 οἱ στρατηγοὶ περιρρήξαντες αὐτῶν τὰ ἱμάτια ἐκέλευον ῥαβδίσειν.  
 23 πολλὰς τε ἐπιθέντες αὐτοῖς πληγὰς ἔβαλον εἰς φυλακὴν, παραγγεί-  
 24 λαντες τῷ δεσμοφύλακι ἀσφαλῶς τηρεῖν αὐτούς· ὃς παραγγείλαν  
 τοιαύτην λαβὼν ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐσωτέραν φυλακὴν, καὶ τοὺς  
 25 πόδας αὐτῶν ἡσφαλίσατο εἰς τὸ ξύλον. κατὰ δὲ τὸ μεσονύκτιον Παῦ-  
 λος καὶ Σίλας προσευχόμενοι ὕμνον τὸν Θεόν, ἐπηκροῶντο δὲ αὐτῶν  
 26 οἱ δέσμιοι· ἄφνω δὲ σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ὥστε σαλευθῆναι τὰ  
 θεμέλια τοῦ δεσμοτηρίου· ἀνεφύθησαν δὲ παραχρήμα αἱ θύραι πᾶσαι,  
 27 καὶ πάντων τὰ δεσμὰ ἀνέθη. ἔξυπνος δὲ γενόμενος ὁ δεσμοφύλαξ,  
 καὶ ἰδὼν ἀνεωγμένας τὰς θύρας τῆς φυλακῆς, σπασάμενος τὴν μά-  
 χαιραν ἔμελλεν ἑαυτὸν ἀναιρεῖν, νομίζων ἐκπεφευγῆναι τοὺς δεσμίους.  
 28 ἐφώνησε δὲ φωνῇ μεγάλῃ ὁ Παῦλος λέγων, Μηδὲν πράξης σεαυτῷ  
 29 κακόν· ἅπαντες γάρ ἔσμεν ἐνθάδε. αἰτήσας δὲ φῶτα εἰσεπήδησε, καὶ  
 30 ἔντρομος γενόμενος προσέπεσε τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλᾳ, καὶ προαγα-

22 αὐτῶν] add. κράζοντες D

26 παραχρήμα om. B 1 (vt. 8<sup>18</sup>) Lucif. Nicet.

γὼν αὐτοὺς ἔξω ἔφη, Κύριοι, τί με δεῖ ποιεῖν ἵνα σωθῶ; οἱ δὲ εἶπον, <sup>31</sup> Πίστευσον ἐπὶ τὸν Κύριον Ἰησοῦν, καὶ σωθήσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός σου. καὶ ἐλάλησαν αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ <sup>32</sup> Κυρίου σὺν πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ἔλουσεν <sup>33</sup> ἀπὸ τῶν πληγῶν, καὶ ἐβαπτίσθη αὐτὸς καὶ οἱ αὐτοῦ πάντες παρα-  
χρήμα. ἀναγαγὼν τε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον παρέθηκε τράπεζαν, καὶ <sup>34</sup> ἡγαλιάσατο πανοικὶ πεπιστευκῶς τῷ Θεῷ.

Ἡμέρας δὲ γενομένης ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς ῥαβδούχους <sup>35</sup> λέγοντες, Ἀπόλυσον τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους. ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμο- <sup>36</sup> φύλαξ τοὺς λόγους πρὸς τὸν Παῦλον ὅτι Ἀπεστάλκασιν οἱ στρατη-  
γοὶ ἵνα ἀπολυθῇτε· νῦν οὖν ἐξελθόντες πορεύεσθε ἐν εἰρήνῃ. ὁ δὲ <sup>37</sup> Παῦλος ἔφη πρὸς αὐτούς, Δείραντες ἡμᾶς δημοσίᾳ ἀκατακρίτους, ἀνθρώπους Ῥωμαίους ὑπάρχοντας, ἔβαλον εἰς φυλακὴν· καὶ νῦν λά-  
θρα ἡμᾶς ἐκβάλλουσιν; οὐ γάρ· ἀλλὰ ἐλθόντες αὐτοὶ ἡμᾶς ἔξαγα-  
γέτωσαν. ἀπήγγειλαν δὲ τοῖς στρατηγοῖς οἱ ῥαβδούχοι τὰ ῥήματα <sup>38</sup> ταῦτα· ἐφοβήθησαν δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσι· καὶ ἐλθόντες <sup>39</sup> παρεκάλεσαν αὐτούς, καὶ ἔξαγαγόντες ἡρώτων ἀπελθεῖν ἀπὸ τῆς πό-  
λεως. ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς εἰσῆλθον πρὸς τὴν Λυδίαν· καὶ <sup>40</sup> ἰδόντες παρεκάλεσαν τοὺς ἀδελφούς, καὶ ἐξῆλθον.

Διοδεύσαντες δὲ τὴν Ἀμφίπολιν καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον εἰς Θεσσα- <sup>17</sup>  
λονίκην, ὅπου ἦν συναγωγὴ τῶν Ἰουδαίων· κατὰ δὲ τὸ εἰωθὸς τῷ Παύλῳ <sup>2</sup>  
εἰσῆλθε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐπὶ σάββατα τρία διελέξατο αὐτοῖς ἀπὸ τῶν  
γραφῶν, διανοίγων καὶ παρατιθέμενος, ὅτι τὸν Χριστὸν ἔδει παθεῖν καὶ <sup>3</sup>  
ἀναστῆναι ἐκ νεκρῶν, καὶ ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός, ὁ Ἰησοῦς ὃν ἐγὼ

<sup>31</sup> Θεοῦ

<sup>30</sup> ἔξω] *add.* τοὺς λοιποὺς ἀσφαλισμένους [καὶ] D S (hl.\*) Ephr. (?) <sup>31</sup> Ἰησοῦν (*sine additam.*) N A B 33 81 al. *rauc.* L E (boh.) (Lucif.): *add.* Χριστόν C D E O I 20 ω S (vg. hl.) E (sah.) A E th Chr. <sup>32</sup> κυρίου θεοῦ N\* B <sup>35</sup> ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ τοὺς] *synēlthou* οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ ἀναμνησθέντες τὸν σεισμόν τὸν γεγονότα ἐφοβήθησαν καὶ ἀπέστειλαν τοὺς D S (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. ἐκεῖ-  
νους] *add.* οὗς [ἐ]χθρὸς παρέλαβες D 383 614 S (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. <sup>39</sup> ἐλθόντες] ἐλθόντες  
εἰς τὴν φυλακὴν 383 614 L (vg.<sup>cod.</sup>) S (hl.\*): καὶ παραγενόμενοι μετὰ φίλων πολλῶν  
εἰς τὴν φυλακὴν D καὶ (alt.) . . . πόλεως] ἐξελθεῖν εἰπόντες· ἡγνοήσαμεν τὰ καθ'  
ὑμᾶς ὅτι ἐστὲ ἄνδρες δίκαιοι καὶ [ἐξαγαγόντες παρεκάλεσαν αὐτοὺς λέγοντες·] ἐκ τῆς  
πόλεως ταύτης ἐξέλθατε μήποτε πάλιν συνστραφῶσιν ἡμῖν ἐπικράζοντες καθ' ὑμῶν  
(*sim.*) D 383 614 1518 (L (vg.<sup>cod.</sup>)) S (hl.\*) Ephr. <sup>40</sup> παρεκάλεσαν τοὺς  
ἀδελφούς] τοὺς ἀδελφοὺς διηγῆσαντο ὅσα ἐποίησεν κύριος αὐτοῖς παρακαλέσαντες  
αὐτούς D L (vg.<sup>cod.</sup>)

17. <sup>1</sup> συναγωγὴ N A B D O I 20 33 81 181 431 E A: ἡ συναγωγὴ E ω Chr.



- 4 καταγγέλλω ὑμῖν. καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἐπείσθησαν, καὶ προσεκληρώ-  
 5 θησαν τῷ Παύλῳ καὶ τῷ Σίλῳ, τῶν τε σεβομένων Ἑλλήνων πολὺν πλη-  
 6 θος, γυναικῶν τε τῶν πρώτων οὐκ ὀλίγοι. ζηλώσαντες δὲ οἱ Ἰουδαῖοι,  
 καὶ προσλαβόμενοι τῶν ἀγοραίων τινὰς ἄνδρας πονηροὺς, καὶ ὀχλο-  
 ποιήσαντες, ἐθορύβουν τὴν πόλιν· καὶ ἐπιστάντες τῇ οἰκίᾳ Ἰάσονος  
 7 οἱ τὴν οἰκουμένην ἀναστατώσαντες οὗτοι καὶ ἐνθάδε πάρεισιν· οὓς  
 ὑποδέδεκται Ἰάσων· καὶ οὗτοι πάντες ἀπέναντι τῶν δογμάτων Καίσα-  
 8 ρος πράττουσι, βασιλέα λέγοντες ἕτερον εἶναι, Ἰησοῦν. ἐτάραξαν δὲ  
 9 τὸν ὄχλον καὶ τοὺς πολιτάρχας ἀκούοντας ταῦτα. καὶ λαβόντες τὸ ἱκα-  
 νὸν παρὰ τοῦ Ἰάσονος καὶ τῶν λοιπῶν ἀπέλυσαν αὐτούς.
- 10 Οἱ δὲ ἀδελφοὶ εὐθέως διὰ νυκτὸς ἐξέπεμψαν τὸν τε Παῦλον καὶ τὸν  
 11 Σίλαν εἰς Βέροϊαν· οἵτινες παραγενόμενοι εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰου-  
 12 δαίων ἀπήρesan. οὗτοι δὲ ἦσαν εὐγενέστεροι τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, οἵ-  
 13 τινες ἐδέξαντο τὸν λόγον μετὰ πάσης προθυμίας, τὸ καθ' ἡμέραν ἀνα-  
 14 κρίνοντας τὰς γραφάς, εἰ ἔχοι ταῦτα οὕτως. πολλοὶ μὲν οὖν ἐξ αὐτῶν  
 ἐπίστευσαν, καὶ τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν τῶν εὐσχημόνων καὶ ἀνδρῶν  
 13 οὐκ ὀλίγοι. ὥς δὲ ἔγνωσαν οἱ ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ  
 ἐν τῇ Βεροίᾳ κατηγγέλη ὑπὸ τοῦ Παύλου ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἦλθον  
 14 κακεῖ σαλεύοντες καὶ ταράσσοντες τοὺς ὄχλους. εὐθέως δὲ τότε τὸν  
 Παῦλον ἐξαπέστειλαν οἱ ἀδελφοὶ πορεύεσθαι ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν·  
 15 ὑπέμεινάν τε ὅ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος ἐκεῖ. οἱ δὲ καθιστῶντες τὸν  
 Παῦλον ἤγαγον ἕως Ἀθηνῶν· καὶ λαβόντες ἐντολὴν πρὸς τὸν Σίλαν καὶ  
 Τιμόθεον, ἵνα ὡς τάχιστα ἔλθωσι πρὸς αὐτόν, ἐξήρesan.
- 16 Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις ἐκδεχομένου αὐτοῦ τοῦ Παύλου παρωξύνετο  
 17 τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ θεωροῦντος κατείδωλον οὔσαν τὴν πόλιν. διε-  
 λέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις, καὶ  
 18 ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. τινὲς δὲ  
 καὶ τῶν Ἐπικουρείων καὶ Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ. καί

<sup>4</sup> Ἑλλήνων N B E ω J (vt. P) S (vg. hl.) C A C<sup>th</sup> Chr. 2: καὶ Ἑλλήνων A D 33  
 81 181 J: om. 322 323 431 al. pauc. γυναικῶν τε] καὶ γυναῖκες D J S (vg.  
 hl.) τῶν πρώτων om. J (vt. sig) <sup>11</sup> οὕτως] add. καθὼς Παῦλος ἀπαγγέλλει  
 (sim.) 383 614 J (vt. <sup>els</sup> vg. <sup>cod.</sup>) S (hl. \*) Ephr. Priscill. <sup>12</sup> ἐπίστευσαν] add.  
 τινὲς δὲ ἠπίστησαν D 383 614 Ἑλληνίδων . . . ὀλίγοι] Ἑλλήνων καὶ τῶν εὐσχη-  
 μόνων ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἱκανοὶ ἐπίστευσαν D <sup>15</sup> καὶ λαβόντες] παρήλθεν δὲ τῇ  
 Θεσσαλίᾳ. ἐκάλυθη γὰρ εἰς αὐτοὺς κηρύξαι τὸν λόγον· λαβόντες δὲ D Ephr.

τινες ἔλεγον, Τί ἂν θέλοι ὁ σπερμολόγος οὗτος λέγειν; οἱ δέ, Ξένων  
 δαιμονίων δοκεῖ καταγγελεὺς εἶναι· ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν  
 εὐηγγελίζετο. ἐπιλαβόμενοί τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἀρειον πάγον ἤγαγον 19  
 λέγοντες, Δυνάμεθα γινῶναι, τίς ἢ καινὴ αὕτη ἡ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη δι-  
 दाχή; ξενίζοντα γάρ τινα εἰσφέρεις εἰς τὰς ἀκοὰς ἡμῶν· βουλόμεθα 20  
 οὖν γινῶναι, τίνα θέλει ταῦτα εἶναι. (Ἀθηναῖοι δὲ πάντες καὶ οἱ ἐπιδη- 21  
 μούντες ξένοι εἰς οὐδὲν ἕτερον εὐκαίρουν, ἢ λέγειν τι ἢ ἀκούειν τι καινό-  
 τερον.) σταθεῖς δὲ ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ τοῦ Ἀρείου πάγου ἔφη, 22

Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πάντα ὥς δεισιδαιμονεστέρους ὑμᾶς θεωρῶ.  
 διερχόμενος γάρ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ σεβάσματα ὑμῶν, εὔρον καὶ βω- 23  
 μὸν ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο, Ἀγνώστῳ Θεῷ. ὁ οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε,  
 τοῦτο ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα 24  
 τὰ ἐν αὐτῷ, οὗτος οὐρανοῦ καὶ γῆς κύριος ὑπάρχων οὐκ ἐν χειροποιήτοις  
 ναοῖς κατοικεῖ· οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρωπίνων θεραπεύεται προσδεό- 25  
 μένος τινος, αὐτὸς διδοὺς πᾶσι ζωὴν καὶ πνοὴν καὶ τὰ πάντα· ἐποίησέ τε 26  
 ἐξ ἐνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντὸς προσώπου τῆς γῆς,  
 ὀρίσας προστεταγμένους καιροὺς καὶ τὰς ὁροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν·  
 ζητεῖν τὸν Θεόν, εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν αὐτὸν καὶ εὔροιεν, καί γε οὐ 27  
 μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα· ἐν αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κι- 28  
 νούμεθα καὶ ἐσμεν· ὥς καὶ τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, Τοῦ  
 γὰρ καὶ γένος ἐσμέν. γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν 29  
 νομίζειν χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀν-  
 θρώπου, τὸ θεῖον εἶναι ὅμοιον. τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπερ- 30  
 ἰδὼν ὁ Θεὸς ταυτὺν<sup>x</sup> παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πάντας πανταχοῦ  
 μετανοεῖν· καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην 31

<sup>x</sup> ἀπαγγέλλει

<sup>18</sup> ὅτι τὸν Ἰησοῦν καὶ τὴν ἀνάστασιν εὐηγγελίζετο *om.* D 11 (vt. <sup>18</sup> Aug. (?)  
<sup>23</sup> ἀναθεωρῶν] διιστορῶν D\*: ἱστορῶν Clem. <sup>2</sup> δ *et* τοῦτο N\* A\* B D (81) 11  
 Orig. <sup>1</sup> Hier.: ὅν *et* τοῦτον N<sup>c</sup> A<sup>2</sup> E ω, *uerss. pler.*, Clem. <sup>2</sup> Orig. <sup>1</sup> Chr. Cosm.  
 Aug. *al.* <sup>26</sup> ἐνὸς N A B 33 81 181 322 323 *al. pauc.* 11 (vg.) 12 Clem. Cosm. <sup>3</sup>:  
 ἐνὸς αἵματος D E ω 11 (vt. vg. <sup>cod.</sup>) 12 (vg. hl.) 13 Iren. <sup>1st</sup> Ephr. Chr. *al.* προστε-  
 ταγμένους *om.* Iren. <sup>1st</sup> Ambst. καὶ τὰς ὁροθεσίας] κατὰ ὁροθεσίαν D\* (12 (vg.))  
 Iren. <sup>1st</sup>. <sup>27</sup> τὸν θεόν] τὸ θεῖον D 11 (vt. <sup>18</sup> Iren. <sup>1st</sup> Clem. αὐτὸν] αὐτό  
 D\* Iren. <sup>1st</sup>: *om.* 11 (vt. <sup>18</sup> hic) Clem. καὶ N B E ω 11 (vg. <sup>cod.</sup>) 12 (vg. hl.)  
 13 (boh.) 14 15 Chr.: ἢ A D 181 *al. pauc.* 11 12 (sah.) Iren. <sup>1st</sup> Clem. Cosm. <sup>2</sup>  
 καί γε (καίτοι γε)] καίτοι A E Clem. Cosm. <sup>2</sup> <sup>28</sup> ποιητῶν *om.* D 11 (vt. <sup>18</sup> 12)  
 Iren. <sup>1st</sup> Ambst. Amb. Pacian. Pelag. Aug. (*saepissime*) <sup>30</sup> παραγγέλλει]  
 ἀπαγγέλλει N\* B Ath. <sup>cod.</sup>

ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὥρισε, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν.

32 Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον,  
33 Ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν. οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ  
34 μέσου αὐτῶν. τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν· ἐν οἷς καὶ  
Διούσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις, καὶ ἕτεροι σὺν  
αὐτοῖς.

18 Μετὰ ταῦτα χωρισθεὶς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἦλθεν εἰς Κόρινθον. καὶ  
1,2 εὗρών τινα Ἰουδαῖον ὀνόματι Ἀκύλαν, Ποντικὸν τῷ γένει, προσφάτως  
ἐληλυθότα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας, καὶ Πρίσκιλλαν γυναῖκα αὐτοῦ, διὰ τὸ δια-  
τεταχέναι Κλαύδιον χωρίζεσθαι πάντας τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τῆς Ῥώμης,  
3 προσῆλθεν αὐτοῖς· καὶ διὰ τὸ ὁμότεχνον εἶναι ἔμενε παρ' αὐτοῖς, καὶ  
4 ἡργάζοντο· ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ. διελέγετο δὲ ἐν τῇ συνα-  
γωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε Ἰουδαίους καὶ Ἕλληνας.

5 Ὡς δὲ κατῆλθον ἀπὸ τῆς Μακεδονίας ὁ τε Σίλας καὶ ὁ Τιμόθεος,  
συνείχετο τῷ λόγῳ ὁ Παῦλος, διαμαρτυρόμενος τοῖς Ἰουδαίοις εἶναι  
6 τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν. ἀντιτασσομένων δὲ αὐτῶν καὶ βλασφημούντων  
ἐκτιναζάμενος τὰ ἱμάτια εἶπε πρὸς αὐτούς, Τὸ αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τὴν κεφα-  
7 λὴν ὑμῶν· καθαρὸς ἐγώ· ἀπὸ τοῦ νῦν εἰς τὰ ἔθνη πορεύσομαι. καὶ μετα-  
βάς ἐκεῖθεν ἦλθεν εἰς οἰκίαν τινὸς ὀνόματι Τίτου Ἰούστου, σεβομένου  
8 τὸν Θεόν, οὗ ἡ οἰκία ἦν συνομοροῦσα τῇ συναγωγῇ. Κρίσπος δὲ ὁ  
ἀρχισυναγωγὸς ἐπίστευσε τῷ Κυρίῳ σὺν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· καὶ πολλοὶ  
9 τῶν Κορινθίων ἀκούοντες ἐπίστευον καὶ ἐβαπτίζοντο. εἶπε δὲ ὁ Κύριος  
ἐν νυκτὶ δι' ὁράματος τῷ Παύλῳ, Μὴ φοβοῦ, ἀλλὰ λάλει καὶ μὴ σιωπή-

<sup>31</sup> ἀνδρὶ] *add.* Ἰησοῦ D Iren.<sup>1st.</sup> παρασχὼν πᾶσιν *om.* Iren.<sup>1st.</sup> παρασχὼν] *om.*  
Amb Aug. *bis*): παρασχέιν D *al.* *rauc.* **℣** (vt.<sup>g1g</sup>) **℟** (vg.) Orig. <sup>34</sup> καὶ γυνὴ  
ὀνόματι Δάμαρις *om.* D

18. <sup>2</sup> Ῥώμης] *add.* αἱ καὶ κατέκησαν εἰς τὴν Ἀχαΐαν D **℣** (vt.<sup>b</sup>) **℟** (hl.<sup>ms</sup>)  
<sup>3</sup> ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τῇ τέχνῃ *om.* D **℣** (vt.<sup>g1g</sup>) <sup>4</sup> *uersum om.* **℣** (vg.) διε-  
λέγετο . . . σάββατον] (*praeter inanem uerborum deformationem*) *add.* καὶ ἐντιθεὶς  
τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ D **℣** (vt., vg.<sup>co1d.</sup>) **℟** (hl.<sup>ms</sup>) <sup>5</sup> λόγῳ **℣** A B D E 38  
181 6<sup>4</sup> 1518 *al.* *rauc.* **℣** **℟** (vg. hl.) **℣** **℣** **℣** Bas *al.*: πνεύματι ω **℟** (hl.<sup>ms</sup>)  
Chr. συνέιχετο . . . Ἰησοῦν] *om.* **℣** (vt.<sup>b</sup>) <sup>6</sup> ἀντιτ.] *praemi.* πολλοὺ δὲ  
λόγου γινομένου καὶ γραφῶν διερμηνευομένων D **℣** (vt.<sup>b</sup>) **℟** (hl.<sup>ms</sup>) ἀπὸ τοῦ νῦν]  
ὁφ' ὑμῶν νῦν D\* **℣** (vt.<sup>h</sup>) <sup>7</sup> ἐκεῖθεν] ἀπὸ [τοῦ] Ἀκύλα D\* (614) **℣** (vt.<sup>h</sup>) Τίτου  
**℣** E *minusc.* *rauc.* **℟** (vg.) **℣** **℣**: Τίτιου B\* D<sup>2</sup> **℟** (hl.): *sive ad Τίτον sive ad Τίτιου*  
*spectant* **℣** (vt.<sup>g1g</sup> vg.): *om.* A B<sup>3</sup> D\* ω **℣** (vt.<sup>h</sup> p) **℣** Chr. *om.* Ἰούστου **℟**  
(vg.) **℣** <sup>8</sup> ἐπίστευον (ἐπίστευσαν)] *add.* διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου Ἰησοῦ  
Χριστοῦ 383 614 1518 **℟** (hl.\*) ἐβαπτίζοντο] *add.* πιστεύοντες τῷ θεῷ διὰ τοῦ  
ὀνόματος [τοῦ κυρίου ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ D **℣** (vt.<sup>b</sup>)

σης· διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ σοῦ, καὶ οὐδεὶς ἐπιθήσεται σοι τοῦ κακῶσαι 10 σε· διότι λαὸς ἐστὶ μοι πολὺς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. ἐκάθισε δὲ ἐνιαυτὸν 11 καὶ μῆνας ἕξ, διδάσκων ἐν αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

Γαλλίωνος δὲ ἀνθυπατεύοντος τῆς Ἀχαΐας κατεπέστησαν ὁμοθυμα- 12 δὸν οἱ Ἰουδαῖοι τῷ Παύλῳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸ βῆμα, λέγοντες 13 ὅτι Παρὰ τὸν νόμον ἀναπαίθει οὗτος τοὺς ἀνθρώπους σέβεσθαι τὸν Θεόν. μέλλοντος δὲ τοῦ Παύλου ἀνοίγειν τὸ στόμα εἶπεν ὁ Γαλλίων 14 πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, Εἰ μὲν ἦν ἀδίκημά τι ἢ ῥαδιούργημα πονηρόν, ὦ Ἰουδαῖοι, κατὰ λόγον ἂν ἦν ἐσσχόμην ὑμῶν· εἰ δὲ ζητήματά ἐστι περὶ λό- 15 γου καὶ ὀνομάτων καὶ νόμου τοῦ καθ' ὑμᾶς, ὄψεσθε αὐτοί· κριτὴς ἐγὼ τούτων οὐ βούλομαι εἶναι. καὶ ἀπήλασεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος. 16 ἐπιλαβόμενοι δὲ πάντες Σωσθένην τὸν ἀρχισυνάγωγον ἔτυπτον ἔμ- 17 προσθεν τοῦ βήματος. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίῳ ἐμελεν.

Ὁ δὲ Παῦλος, ἔτι προσμείνας ἡμέρας ἱκανάς, τοῖς ἀδελφοῖς ἀπο- 18 ταξάμενος ἐξέπλει εἰς τὴν Συρίαν, καὶ σὺν αὐτῷ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύ- 19 λας, κειράμενος τὴν κεφαλὴν ἐν Κεγχρεαῖς· εἶχε γὰρ εὐχήν. κατήντη- 20 σαν δὲ εἰς Ἑφεσον, κακείνους κατέλιπεν αὐτοῦ· αὐτὸς δὲ εἰσελθὼν εἰς τὴν συναγωγὴν διελέχθη τοῖς Ἰουδαίοις. ἐρωτώντων δὲ αὐτῶν ἐπὶ 21 πλείονα χρόνον μέναι οὐκ ἐπένευσεν, ἀλλὰ ἀποταξάμενος, καὶ εἰπὼν, 22 Πάλιν ἀνακάμψω πρὸς ὑμᾶς τοῦ Θεοῦ θέλοντος, ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἑφέ- 23 σου. καὶ κατελθὼν εἰς Καισάρειαν, ἀναβὰς καὶ ἀσπασάμενος τὴν ἐκ- 24 κλησίαν, κατέβη εἰς Ἀντιόχειαν. καὶ ποιήσας χρόνον τινὰ ἐξῆλθε, 25 διερχόμενος καθεξῆς τὴν Γαλατικὴν χώραν καὶ Φρυγίαν, στηρίζων πάν- 26 τας τοὺς μαθητάς.

Ἰουδαῖος δὲ τις Ἀπολλῶς ὀνόματι, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει, ἀνὴρ 24 λόγιος, κατήντησεν εἰς Ἑφεσον, δυνατὸς ὢν ἐν ταῖς γραφαῖς. οὗτος 25 ἦν κατηχημένος τὴν ὁδὸν τοῦ Κυρίου· καὶ ζέων τῷ πνεύματι ἐλάλει

<sup>12</sup> τῷ Παύλῳ καὶ [συνλαλήσαντες μεθ' ἑαυτῶν] ἐπὶ τὸν Παῦλον καὶ ἐπιθέντες τὰς χεῖρας [αὐτῷ] D ℒ (vt.<sup>h</sup>) S (hl.\*) E (sah.) Ephr. <sup>17</sup> πάντες (*sine additum*.)

Ν Α Β ℒ (vg.) E (boh.): *add.* οἱ Ἕλληνες D E Ω ℒ (vt.) *uerrss. pler.* Ephr.

<sup>18</sup> κειράμενος *et* εἶχεν κειράμενοι *et* εἶχον ℒ (vg.) <sup>19</sup> Ἑφεσον] *add.* τῷ ἐπιόντι

σαββάτῳ 383 614 ℒ (vt.<sup>h</sup>) S (hl.\*) E (sah.) κακείνους] καὶ τῷ ἐπιόντι σαββάτῳ

ἐκείνους D <sup>21</sup> εἰπὼν (*sine additum*.) Ν Α Β Ε 33 431 *al. pauc.* ℒ (vg.) E A:

*add.* δεῖ με (δὲ D\*) πάντως τὴν ἑορτὴν τὴν ἐρχομένην ποιῆσαι εἰς Ἱεροσόλυμα [*et iterum*]

D Ω ℒ (vt.<sup>h</sup> vg. <sup>coild.</sup>) S (vg. hl.) E f h Ephr. Chr. ἀνήχθη ἀπὸ τῆς Ἑφέσου καὶ

κατελθὼν τὸν δὲ Ἀκύλαν εἶσεν ἐν Ἑφέσῳ· αὐτὸς δὲ ἀνενεχθεὶς ἦλθεν (383) 614 S

([vg.] hl.<sup>ms</sup>) <sup>22</sup> Ἀντιόχειαν] *praem.* Πισιδίαν Euthal. Aster. <sup>24</sup> Ἀπολλῶς]

Ἀπολλώνιος D: Ἀπέλλης Ν\* 307 431 E (boh.) A

καὶ ἐδίδασκεν ἀκριβῶς τὰ περὶ τοῦ Ἰησοῦ, ἐπιστάμενος μόνον τὸ βά-  
 26 πτισμα Ἰωάννου· οὗτός τε ἤρξατο παρρησιάζεσθαι ἐν τῇ συναγωγῇ.  
 ἀκούσαντες δὲ αὐτοῦ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας προσελάβοντο αὐτόν, καὶ  
 27 ἀκριβέστερον αὐτῷ ἐξέθεντο τὴν τοῦ Θεοῦ ὁδόν. βουλομένου δὲ αὐτοῦ  
 διελθεῖν εἰς τὴν Ἀχαΐαν προτρεψάμενοι οἱ ἀδελφοὶ ἔγραψαν τοῖς μαθη-  
 ταῖς ἀποδέξασθαι αὐτόν· ὃς παραγενόμενος συνεβάλετο πολὺ τοῖς πε-  
 28 πιστευκόσι διὰ τῆς χάριτος· εὐτόνως γὰρ τοῖς Ἰουδαίοις διακατηλέγχετο  
 δημοσίᾳ, ἐπιδεικνὺς διὰ τῶν γραφῶν εἶναι τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν.

19 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ τὸν Ἀπολλῶ εἶναι ἐν Κορίνθῳ Παῦλον διελθόντα  
 2 τὰ ἀνωτερικὰ μέρη ἔλθειν εἰς Ἑφεσον, καὶ εὐρεῖν τινὰς μαθητάς· εἶπέ  
 τε πρὸς αὐτούς, Εἰ Πνεῦμα Ἅγιον ἐλάβετε πιστεύσαντες; οἱ δὲ πρὸς  
 3 αὐτόν, Ἄλλ' οὐδὲ εἰ Πνεῦμα Ἅγιόν ἐστιν ἠκούσαμεν. εἶπέ τε, Εἰς  
 4 τί οὖν ἐβαπτίσθητε; οἱ δὲ εἶπον, Εἰς τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. εἶπε δὲ  
 Παῦλος, Ἰωάννης ἐβάπτισε βάπτισμα μετανοίας, τῷ λαῷ λέγων εἰς  
 τὸν ἐρχόμενον μετ' αὐτὸν ἵνα πιστεύσωσι, τοῦτ' ἔστιν εἰς τὸν Ἰησοῦν.  
 5 ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. καὶ ἐπι-  
 6 θέντος αὐτοῖς τοῦ Παύλου χεῖρας ἦλθε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐπ' αὐτούς,  
 7 ἐλάλουν τε γλώσσαις καὶ προεφήτεον. ἦσαν δὲ οἱ πάντες ἄνδρες  
 ὥσπερ δεκαδύο.

8 Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν ἐπαρρησιάζετο ἐπὶ μῆνας τρεῖς,  
 9 διαλεγόμενος καὶ πείθων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. ὥς δέ τινες  
 ἐσκληρύνοντο καὶ ἠπείθουν κακολογοῦντες τὴν ὁδὸν ἐνώπιον τοῦ πλή-  
 θους, ἀποστὰς ἀπ' αὐτῶν ἀφώρισε τοὺς μαθητάς, καθ' ἡμέραν διαλεγόμε-  
 10 νος ἐν τῇ σχολῇ Τυράννου. τοῦτο δὲ ἐγένετο ἐπὶ ἔτη δύο, ὥστε πάντας

<sup>26</sup> Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας **Ν** **A** **B** **E** 33 **ℒ** (vg.) **℣** (boh.) **℣**th: Ἀκύλας καὶ Πρί-  
 σκιλλα **D** **ω** **ℒ** (vt.<sup>eis</sup>) **ℹ** (vg. hl.) **℣** (sah.) **ℹ** Chr. Aug. <sup>27</sup> *uersum sic refingunt*:—  
 ἐν δὲ τῇ Ἑφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ παρεκάλουν διελθεῖν  
 σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν· συνκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἑφέσιοι ἔγραψαν  
 τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα. [ὃς ἐπιδημήσας εἰς τὴν Ἀχαΐαν  
 πολὺν συνεβάλλετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις] (**p**<sup>38</sup>) **D** (**hl** (vg.<sup>cod.</sup>)) **ℹ** (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. <sup>28</sup> ἐπι-  
 δεικνὺς] *praem.* διαλεγόμενος καὶ **p**<sup>38</sup> **D** 383 614

19. <sup>1</sup> ἐγένετο . . . ἔλθειν] θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι  
 εἰς Ἱεροσόλυμα εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ὑποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δὲ τὰ  
 ἀνωτερικὰ μέρη ἔρχεται **p**<sup>38</sup> **D** (**ℒ** (vg.<sup>cod.</sup>)) **ℹ** (hl.<sup>ms</sup>) Ἀπολλῶ] Ἀπέλλην **Ν**\* 431  
**℣** (boh.) εὐρεῖν] εὐρών **D** **E** **ω** **ℹ** (hl.) Chr. <sup>2</sup> τε om. **D** **E** **ω** **ℹ** (hl.) **℣** **ℹ**  
 Chr. ἐστιν] λαμβάνουσιν τινες **p**<sup>38, 41</sup> **D** **ℹ** (hl.<sup>ms</sup>) **℣** (sah.) <sup>5</sup> Ἰησοῦ] *add.*  
 Χριστοῦ **℣** (sah.): *add.* Χριστοῦ εἰς ἄφεισιν ἁμαρτιῶν **p**<sup>38</sup> **D** 383 614 **ℹ** (hl.\*)  
<sup>8</sup> ἐπαρρησ.] *praem.* ἐν δυνάμει μεγάλῃ **D** **ℹ** (hl.<sup>ms</sup>) <sup>9</sup> τινες] *add.* τῶν ἐθνῶν  
 383: *add.* τῶν ἐθνῶν τότε 614 πλήθους] *add.* τῶν ἐθνῶν τότε **D** **ℹ** (vg. hl.\*)  
 Τυράννου] *add.* τινός, ἀπὸ ὥρας εἰς ὥρας [ὥρας] δεκάτης **D** 383 614 **ℒ** (vt.<sup>eis</sup> vg.<sup>cod.</sup>)  
**ℹ** (hl.<sup>ms</sup>)



τοὺς κατοικοῦντας τὴν Ἀσίαν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Κυρίου Ἰουδαίους  
 τε καὶ Ἑλλήνας. δυνάμεις τε οὐ τὰς τυχοῦσας ἐποίει ὁ Θεὸς διὰ τῶν 11  
 χειρῶν Παύλου, ὥστε καὶ ἐπὶ τοὺς ἀσθενοῦντας ἀποφέρεσθαι ἀπὸ τοῦ 12  
 χρωτὸς αὐτοῦ σουδάρια ἢ σιμικίνθια, καὶ ἀπαλλάσσεσθαι ἀπ' αὐτῶν  
 τὰς νόσους, τὰ τε πνεύματα τὰ πονηρὰ ἐκπορεύεσθαι. ἐπεχείρησαν 13  
 δέ τινες καὶ τῶν περιερχομένων Ἰουδαίων ἐξορκιστῶν ὀνομάζειν ἐπὶ  
 τοὺς ἔχοντας τὰ πνεύματα τὰ πονηρὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ λέ-  
 γοντες, Ὁρκίζω ὑμᾶς τὸν Ἰησοῦν ὃν ὁ Παῦλος κηρύσσει. ἦσαν δέ 14  
 τινος Σκευᾶ Ἰουδαίου ἀρχιερέως ἑπτὰ υἱοὶ τοῦτο ποιοῦντες. ἀποκρι- 15  
 θέν δὲ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρὸν εἶπεν αὐτοῖς, Τὸν Ἰησοῦν γινώσκω, καὶ  
 τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· ὑμεῖς δὲ τίνας ἐστέ; καὶ ἐφαλόμενος ἐπ' αὐ- 16  
 τοὺς ὁ ἄνθρωπος, ἐν ᾧ ἦν τὸ πνεῦμα τὸ ποιηρὸν, κατακυριεύσας ἀμ-  
 φοτέρων ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καὶ τετραυματισμένους  
 ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου. τοῦτο δὲ ἐγένετο γνωστὸν πᾶσιν Ἰου- 17  
 δαίοις τε καὶ Ἑλλήσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν Ἐφεσον· καὶ ἐπέπεσε φόβος  
 ἐπὶ πάντας αὐτούς, καὶ ἐμεγαλύνετο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ· πολλοὶ 18  
 τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο, ἐξομολογούμενοι, καὶ ἀναγγέλλοντες  
 τὰς πράξεις αὐτῶν. ἱκανοὶ δὲ τῶν τὰ περίεργα πραξάντων σύνενεγ- 19  
 καντες τὰς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καὶ συνεψήφισαν τὰς  
 τιμὰς αὐτῶν, καὶ εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε. οὕτω κατὰ κράτος 20  
 τοῦ Κυρίου ὁ λόγος ἡῤῥαυε καὶ ἴσχυεν.

Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα, ἔθετο ὁ Παῦλος ἐν τῷ πνεύματι διελθὼν 21  
 τὴν Μακεδονίαν καὶ Ἀχαΐαν πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, εἰπὼν ὅτι  
 Μετὰ τὸ γενέσθαι με ἐκεῖ δεῖ με καὶ Ῥώμην ἰδεῖν. ἀποστείλας δὲ εἰς 22  
 τὴν Μακεδονίαν δύο τῶν διακονούντων αὐτῷ, Τιμόθεον καὶ Ἐραστον,  
 αὐτὸς ἐπέσχε χρόνον εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐγένετο δὲ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκείνων τάραχος οὐκ ὀλίγος περὶ τῆς 23  
 ὁδοῦ. Δημήτριος γάρ τις ὀνόματι, ἀργυροκόπος, ποιῶν ναοὺς ἀργυροῦς 24  
 Ἀρτέμιδος, παρείχετο τοῖς τεχνίταις ἐργασίαν οὐκ ὀλίγην· οὓς συνα- 25  
 θροίσας, καὶ τοὺς περὶ τὰ τοιαῦτα ἐργάτας, εἶπεν, Ἄνδρες, ἐπίστασθε

<sup>14</sup> *uersum sic habent ἐν οἷς [καὶ] υἱοὶ [ἑπτὰ] Σκευᾶ τινος ἱερέως ἠθέλησαν τὸ αὐτὸ ποιῆσαι· ἔθος εἶχαν τοὺς τοιοῦτους ἐξορκίζειν· καὶ εἰσελθόντες πρὸς τὸν δαιμονιζόμενον ἤρξαντο ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα λέγοντες· παραγγέλλομέν σοι ἐν Ἰησοῦ ὃν Παῦλος κηρύσσει ἐξελθεῖν* v<sup>38</sup> D S (hl.<sup>ms</sup>) Ephr. <sup>16</sup> ἀποκριθὲν δὲ] *add.* ποτε 614 1518 S (hl.): τότε ἀπεκρίθη D <sup>16</sup> ἀμφοτέρων N A B D al. L S (hl.<sup>ms</sup>) E (boh.) (?) A: αὐτῶν ω S (vg.): eorum omnium S (hl.) E (boh.) (?) : eorum septem E (sah.): om. E E<sup>th</sup> <sup>25</sup> οὓς συναθ. καὶ] οὗτος συναθ. D 614 L (vt.<sup>s18</sup> vg.<sup>codd.</sup>) S (vg.) E (sah.) ἄνδρες] *add.* συνετεχνεῖται D S (hl.\*) E (sah.)

26 ὅτι ἐκ ταύτης τῆς ἐργασίας ἡ εὐπορία ἡμῖν ἐστι. καὶ θεωρεῖτε καὶ  
 ἀκούετε, ὅτι οὐ μόνον Ἐφέσου ἀλλὰ σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας ὁ Παῦλος  
 οὗτος πείσας μετέστησεν ἱκανὸν ὄχλον, λέγων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ οἱ διὰ  
 27 χειρῶν γνωόμενοι. οὐ μόνον δὲ τοῦτο κινδυνεύει ἡμῖν τὸ μέρος εἰς ἀπε-  
 λεγμὸν ἐλθεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς μεγάλης θεᾶς Ἀρτέμιδος ἱερὸν εἰς  
 οὐδὲν λογισθῆναι, μέλλειν τε καὶ καθαιρεῖσθαι τῆς μεγαλειότητος αὐ-  
 28 τῆς, ἣν ὅλη ἡ Ἀσία καὶ ἡ οἰκουμένη σέβεται. ἀκούσαντες δέ, καὶ  
 γενόμενοι πλήρεις θυμοῦ, ἔκραζον λέγοντες, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-  
 29 σίων. καὶ ἐπληρώθη ἡ πόλις τῆς συγχύσεως· ὤρμησάν τε ὁμοθυμα-  
 δὸν εἰς τὸ θέατρον, συναρπάσαντες Γαῖον καὶ Ἀρίσταρχον, Μακεδόνας,  
 30 συνεκδήμους τοῦ Παύλου. τοῦ δὲ Παύλου βουλομένου εἰσελθεῖν εἰς  
 31 τὸν δῆμον οὐκ εἶων αὐτὸν οἱ μαθηταί. τινὲς δὲ καὶ τῶν Ἀσιαρχῶν,  
 ὄντες αὐτῷ φίλοι, πέμψαντες πρὸς αὐτὸν παρεκάλουν μὴ δοῦναι ἑαυτὸν  
 32 εἰς τὸ θέατρον. ἄλλοι μὲν οὖν ἄλλο τι ἔκραζον· ἦν γὰρ ἡ ἐκκλησία  
 συγκεχυμένη, καὶ οἱ πλείους οὐκ ᾔδεισαν τίνος ἕνεκεν συνεληλύθεισαν.  
 33 ἐκ δὲ τοῦ ὄχλου συνεβίβασαν Ἀλέξανδρον, προβαλόντων αὐτὸν τῶν  
 Ἰουδαίων. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος, κατασείσας τὴν χεῖρα, ἤθελεν ἀπολο-  
 34 γεῖσθαι τῷ δῆμῳ. ἐπιγνόντων δέ, ὅτι Ἰουδαῖός ἐστι, φωνὴ ἐγένετο  
 μία ἐκ πάντων ὥς ἐπὶ ὥρας δύο κραζόντων, Μεγάλη ἡ Ἄρτεμις Ἐφε-  
 35 σίων. καταστείλας δὲ ὁ γραμματεὺς τὸν ὄχλον φησίν, Ἄνδρες Ἐφέ-  
 σιοι, τίς γάρ ἐστιν ἀνθρώπων ὃς οὐ γνωσκει τὴν Ἐφεσίῳ πόλιν  
 36 νεωκόρου οὔσαν τῆς μεγάλης Ἀρτέμιδος καὶ τοῦ Διοπετοῦς; ἀναντιρ-  
 ρήτων οὖν ὄντων τούτων δέον ἐστὶν ὑμᾶς κατεσταλμένους ὑπάρχειν, καὶ  
 37 μηδὲν προπετὲς πράττειν. ἡγάγετε γὰρ τοὺς ἄνδρας τούτους οὔτε ἱερο-  
 38 σύλους οὔτε βλασφημοῦντας τὴν θεὸν ἡμῶν. εἰ μὲν οὖν Δημήτριος  
 καὶ οἱ σὺν αὐτῷ τεχνῖται πρὸς τινα λόγον ἔχουσιν, ἀγοραῖοι ἄγονται,  
 39 καὶ ἀνθύπατοί εἰσιν· ἐγκαλείτωσαν ἀλλήλοις. εἰ δέ τι περὶ ἐτέρων  
 40 ἐπιζητεῖτε, ἐν τῇ ἐννόμῳ ἐκκλησίᾳ ἐπιλυθήσεται. καὶ γὰρ κινδυνεύομεν  
 ἐγκαλεῖσθαι στάσεως πέρι τῆς σήμερον, μηδενὸς αἰτίου ὑπάρχοντος·

<sup>28</sup> θυμοῦ] *add.* δραμόντες εἰς τὸ ἄμφοδον D 383 (614) S (hl.<sup>ms</sup>) ἡ *om.*  
 D\* 57 61 319 <sup>33</sup> συνεβίβασαν N A B E 33 322 323 424\*\* *al. fauc.* S  
 (pal.): προεβίβασαν D<sup>2</sup> ω S (hl.) Chr.: κατεβίβασαν D\* <sup>34</sup> μία *om.* 614  
 1518 S (hl.\*) ἡ *om.* D\* <sup>35</sup> νεωκόρου] ναοκόρον D\* <sup>37</sup> τούτους  
*add.* ἐνθάδε D 383 S (hl.<sup>ms</sup> pal.) E A <sup>39</sup> περὶ ἐτέρων N A D ω, E (boh.) (?)  
*uerss. pler.*, Ephr. Chr.: περαιτέρω B 431 *al.* L (vt.<sup>d</sup> 618) <sup>40</sup> περὶ τῆς *om.* D  
 L (vt.<sup>618</sup>) E t h

περὶ οὗ οὐ δύνησόμεθα ἀποδοῦναι λόγον περὶ τῆς συστροφῆς ταύτης.  
καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέλυσε τὴν ἐκκλησίαν.

41

Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τὸν θόρυβον μεταπεμφάμενος ὁ Παῦλος τοὺς 20  
μαθητάς, καὶ παρακαλέσας, ἀσπασάμενος ἐξῆλθε πορεύεσθαι εἰς τὴν  
Μακεδονίαν. διελθὼν δὲ τὰ μέρη ἐκείνα, καὶ παρακαλέσας αὐτοὺς λόγῳ 2  
πολλῷ, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα. ποιήσας τε μῆνας τρεῖς, γενομένης 3  
αὐτῷ ἐπιβουλῆς ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων μέλλοντι ἀνάγεσθαι εἰς τὴν Συρίαν,  
ἐγένετο γνώμης τοῦ ὑποστρέφειν διὰ Μακεδονίας. συνέειπετο δὲ αὐτῷ 4  
ἄχρι τῆς Ἀσίας Σώπατρος Πύρρον Βεροιαῖος· Θεσσαλονικέων δέ,  
Ἀρίσταρχος καὶ Σεκοῦνδος· καὶ Γαῖος Δερβαῖος καὶ Τιμόθεος· Ἀσια-  
νοὶ δέ, Τυχικὸς καὶ Τρόφιμος. οὗτοι δὲ <sup>2</sup>προελθόντες ἔμενον ἡμᾶς 5  
ἐν Τρωάδι. ἡμεῖς δὲ ἐξεπλεύσαμεν μετὰ τὰς ἡμέρας τῶν ἀζύμων ἀπὸ 6  
Φιλιππῶν, καὶ ἦλθομεν πρὸς αὐτοὺς εἰς τὴν Τρωάδα ἄχρισ ἡμερῶν  
πέντε· οὗ διετρίψαμεν ἡμέρας ἑπτά.

Ἐν δὲ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, συνηγμένων ἡμῶν κλάσαι ἄρτον, ὁ 7  
Παῦλος διελέγετο αὐτοῖς μέλλων ἐξιέναι τῇ ἐπαύριον, παρέτεινέ τε τὸν  
λόγον μέχρι μεσονυκτίου. ἦσαν δὲ λαμπάδες ἱκαναὶ ἐν τῷ ὑπερῷ οὗ 8  
ἦμεν συνηγμένοι. καθεζόμενος δέ τις νεανίας ὀνόματι Εὐτυχὸς ἐπὶ 9  
τῆς θυρίδος, καταφερόμενος ὕπνῳ βαθεῖ, διαλεγομένου τοῦ Παύλου ἐπὶ  
πλεῖον κατενεχθεὶς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔπεσεν ἀπὸ τοῦ τριστέγου κάτω,  
καὶ ἦρθη νεκρός. καταβὰς δὲ ὁ Παῦλος ἐπέπεσεν αὐτῷ, καὶ συμπερι- 10  
λαβὼν εἶπε, Μὴ θορυβεῖσθε· ἡ γὰρ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ ἐστιν. ἀνα- 11  
βὰς δὲ καὶ κλάσας τὸν ἄρτον καὶ γευσάμενος, ἐφ' ἱκανόν τε ὁμιλήσας  
ἄχρισ αὐγῆς, οὕτως ἐξῆλθεν. ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα ζῶντα, καὶ παρε- 12  
κλήθησαν οὐ μετρίως.

Ἡμεῖς δέ, προελθόντες ἐπὶ τὸ πλοῖον ἀνηχθημεν ἐπὶ τὴν Ἀσσον, 13

<sup>1</sup> om. ἄχρι τῆς Ἀσίας

<sup>2</sup> προσελθόντες

<sup>40</sup> οὐ om. D E al. **℣** (vt. <sup>41g</sup> vg.) **℣** περὶ (terl.) om. D ω **℣** (vg.) (**ℤ** (vg. hl.) ?)  
20. <sup>1</sup> μεταπεμφάμενος **N** B E 33 431 al. *rauc.* **℣** **℣**th: προσκαλεσάμενος A D ω  
**℣** **ℤ** (vg. hl. pal.) **℣** <sup>3</sup> μέλλοντι . . . Μακ.] ἠθέλησεν ἀναχθῆναι εἰς Συρίαν· εἶπεν  
δὲ τὸ πνεῦμα αὐτῷ ὑποστρέφειν διὰ τῆς Μακ. D **ℤ** (hl. <sup>ms</sup>) Ephr. <sup>4</sup> συνέειπετο δὲ  
αὐτῷ] μέλλοντος οὖν ἐξιέναι αὐτοῦ D **ℤ** (hl. <sup>ms</sup>) ἄχρι τῆς Ἀσίας om. **N** B 33 **℣**  
(vg.) **ℤ** (pal.) **℣** **℣**th Πύρρον **N** A B D E al. **℣** **ℤ** (hl. <sup>ms</sup> pal.) **℣** **℣**: om. ω **ℤ**  
(vg. hl.) **℣**th Chr. Δερβαῖος] Δουβέριος D\* **℣** (vt. <sup>41g</sup>) Τιμόθεος] add.  
Lystrensis **ℤ** (vg.): add. Ἐφέσιος 383 614 Ἀσιανοὶ] Ἐφέσιοι D **ℤ** (hl. <sup>ms</sup>) **℣**  
(sah.) <sup>5</sup> προσελθόντες] προσελθόντες **N** (A) B\* E al. <sup>6</sup> ἄχρ. ἡμ. πέντε] πεμ-  
πταῖοι D ἄχρ[ις] ἀπὸ **N** E 33 οὗ (sim.)] add. καὶ D 181 383 614 (1518) **ℤ**  
(hl.) Iren. <sup>lat.</sup> <sup>12</sup> ἤγαγον δὲ] ἤγαγεν *et praeem.* ἀσπασομένων δὲ αὐτῶν D (**℣**th)

ἐκεῖθεν μέλλοντες ἀναλαμβάνειν τὸν Παῦλον· οὕτω γὰρ ἦν διατετα-  
 14 γμένος, μέλλων αὐτὸς πεζεύειν. ὥς δὲ συνέβαλλεν ἡμῖν εἰς τὴν Ἀσσον,  
 15 ἀναλαβόντες αὐτὸν ἦλθομεν εἰς Μιτυλήνην. κακείθεν ἀποπλεύσαντες  
 τῇ ἐπιούσῃ κατηντήσαμεν ἀντικρὺ Χίου, τῇ δὲ ἑτέρα παρεβάλομεν εἰς  
 16 Σάμον, <sup>a</sup> τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθομεν εἰς Μίλητον. κεκρίκει γὰρ ὁ Παῦλος  
 παραπλεύσαι τὴν Ἐφεσον, ὅπως μὴ γένηται αὐτῷ χρονοτριβῆσαι ἐν τῇ  
 Ἀσίᾳ· ἔσπευδε γάρ, εἰ δυνατόν εἴη αὐτῷ, τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς  
 γενέσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα.

17 Ἀπὸ δὲ τῆς Μιλήτου πέμψας εἰς Ἐφεσον μετεκαλέσατο τοὺς πρε-  
 18 σβύτερους τῆς ἐκκλησίας. ὥς δὲ παρεγένοντο πρὸς αὐτόν, εἶπεν αὐτοῖς,  
 Ὑμεῖς ἐπίστασθε, ἀπὸ πρώτης ἡμέρας ἀφ' ἧς ἐπέβην εἰς τὴν Ἀσίαν,  
 19 πῶς μεθ' ὑμῶν τὸν πάντα χρόνον ἐγενόμην, δουλεύων τῷ Κυρίῳ μετὰ  
 πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ δακρύων καὶ πειρασμῶν τῶν συμβάντων  
 20 μοι ἐν ταῖς ἐπιβουλαῖς τῶν Ἰουδαίων· ὥς οὐδὲν ὑπεστειλάμην τῶν συμ-  
 φερόντων, τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν καὶ διδάξαι ὑμᾶς δημοσίᾳ καὶ κατ'  
 21 οἴκους, διαμαρτυρόμενος Ἰουδαίοις τε καὶ Ἑλλησι τὴν εἰς τὸν Θεὸν  
 22 μετάνοιαν, καὶ πίστιν εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν <sup>b</sup> Χριστόν. καὶ νῦν  
 ἰδοὺ, ἐγὼ δεδεμένος τῷ πνεύματι πορεύομαι εἰς Ἱερουσαλήμ, τὰ ἐν αὐτῇ  
 23 συναντήσοντά μοι μὴ εἰδώς, πλὴν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατὰ πόλιν  
 24 διαμαρτύρεται μοι λέγον ὅτι δεσμά με καὶ θλίψεις μένουσιν. ἀλλ' οὐ-  
 δενὸς λόγου ποιοῦμαι τὴν ψυχὴν τιμίαν ἐμαυτῷ, ὥς τελειῶσαι τὸν δρό-  
 μον μου, καὶ τὴν διακονίαν ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, διαμαρ-  
 25 τύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. καὶ νῦν, ἰδοὺ, ἐγὼ  
 οἶδα ὅτι οὐκέτι ὄψεσθε τὸ πρόσωπόν μου ὑμεῖς πάντες, ἐν οἷς διήλθον  
 26 κηρύσσων τὴν βασιλείαν. διότι μαρτύρομαι ὑμῖν ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ,

<sup>a</sup> καὶ μέιναντες ἐν Τρωγυλλίᾳ, τῇ ἐχομένῃ

<sup>b</sup> om. Χριστόν

<sup>15</sup> τῇ δὲ ἐχομένῃ N A B C E 33 431, *priorius accedentibus* L (vg.) E A Eth<sup>cod.</sup> (om. cod. al.): *πρασι.* καὶ μέιναντες ἐν Τρωγυλ[λ]ίᾳ (Τρωγυλία) et om. δὲ D ω L (vt. <sup>15</sup>g) S (vg. hl.) E (sah.) Chr. <sup>18</sup> πῶς . . . ἐγενόμην] ὡς τριετίαν ἢ καὶ πλείον ποταπῶς μεθ' ὑμῶν ἦν παντός χρόνου D <sup>21</sup> εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν [Χριστόν]] διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ D Ἰησοῦν Χριστόν N A C E 33 322 323 al. L (vg.) S (vg.) E (boh.) A Chr.: Ἰησοῦν B al. L (vt. <sup>15</sup>g) S (hl.) E (sah.) Lucif. Bas. <sup>23</sup> διαμαρτύρεται] διεμαρτύρατο N<sup>c</sup> A E 33 181 Ath.<sup>cod.</sup>: διαμεμαρτύρηται 614 1518 μένουσιν] add. ἐν Ἱεροσολύμοις (p<sup>41</sup>) D 614 L (vt. <sup>15</sup>g vg. <sup>cod.</sup>) S (hl. \*) E (sah.) Orig.<sup>lat.</sup> Lucif. <sup>24</sup> διακονίαν] add. τοῦ λόγου D L (vt. <sup>15</sup>g vg. <sup>cod.</sup>) Lucif. Ephr. Amb. διαμαρτύρασθαι] add. Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλησιν D L (vt. <sup>15</sup>g) E (sah.) Lucif. Ephr. <sup>25</sup> βασιλείαν (sine additam.) N A B C 33 431 al. pauc. S (hl.) E (boh. <sup>cod.</sup>) Chr.: add. τοῦ θεοῦ E ω L (vg.) S (vg.) E (boh.) Eth: add. τοῦ Ἰησοῦ D E (sah.): add. τοῦ κυρίου Ἰησοῦ L (vt. <sup>15</sup>g) Lucif.

ὅτι καθαρὸς εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων. οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ 27  
μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ. προσέχετε ἑαυτοῖς 28  
καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμᾶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους,  
ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ αἵματος  
τοῦ ἰδίου. ἐγὼ οἶδα ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς 29  
εἰς ὑμᾶς μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται 30  
ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω  
αὐτῶν. διὸ γρηγορεῖτε, μνημονεύοντες ὅτι τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν 31  
οὐκ ἐπαυσάμην μετὰ δακρύων νοθετῶν ἕνα ἕκαστον. καὶ τανῦν παρατί- 32  
θεμαι ὑμᾶς τῷ Θεῷ καὶ τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτοῦ τῷ δυναμένῳ οἰκο-  
δομῆσαι καὶ δοῦναι τὴν κληρονομίαν ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πᾶσιν. ἀργυ- 33  
ρίου ἢ χρυσίου ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα. αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι 34  
ταῖς χρεῖαῖς μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὐται.  
πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι οὕτω κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν 35  
ἀσθενούντων, μνημονεύειν τε τῶν λόγων τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, ὅτι αὐτὸς  
εἶπε, Μακάριόν ἐστι μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν, θείς τὰ γόνατα αὐτοῦ, σὺν πᾶσιν αὐτοῖς προσηύ- 36  
ξατο. ἱκανὸς δὲ ἐγένετο κλαυθμὸς πάντων· καὶ ἐπιπεσόντες ἐπὶ τὸν 37  
τράχηλον τοῦ Παύλου κατεφίλουσιν αὐτόν, ὀδυνώμενοι μάλιστα ἐπὶ τῷ 38  
λόγῳ ᾧ εἰρήκει, ὅτι οὐκέτι μέλλουσι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ θεωρεῖν. προέ-  
πεμπον δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πλοῖον.

Ὡς δὲ ἐγένετο ἀναχθῆναι ἡμᾶς ἀποσπασθέντας ἀπ' αὐτῶν, εὐθυ- 21  
δρομήσαντες ἤλθομεν εἰς τὴν Κῶ, τῇ δὲ ἐξῆς εἰς τὴν Ῥόδον, κἀκεῖθεν  
εἰς Πάταρα· καὶ εὐρόντες πλοῖον διαπερὼν εἰς Φοινίκην ἐπιβάντες 2  
ἀνήχθημεν. ἀναφάναντες δὲ τὴν Κύπρον, καὶ καταλιπόντες αὐτὴν εὐώ- 3  
νυμον, ἐπλέομεν εἰς Συρίαν, καὶ κατήλθομεν εἰς Τύρον· ἐκεῖσε γὰρ ἦν τὸ  
πλοῖον ἀποφορτιζόμενον τὸν γόμον. ἀνευρόντες δὲ τοὺς μαθητὰς ἐπε- 4

<sup>c</sup> Κυρίου

<sup>d</sup> Κυρίῳ

<sup>28</sup> προσέχετε] *add.* οὖν C E ω 11 (vt.<sup>m</sup>) S (vg. hl.) Iren.<sup>lat.</sup> Bas. Chr. Θεοῦ  
NB 383 441 *al.* *pauc* 11 (vg.) S (vg. (?), hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) Epiph. Bas. Theod.-  
Mops. Cyr. Amb. Primas.: κυρίου A C\* D E Ψ 33 431 *al.* *pauc.* 11 (vt.) S (hl.<sup>ms</sup>)  
E A Iren.<sup>lat.</sup> Ath.<sup>cod.</sup> Did. Chr. Lucif. Hier. *al.*: κυρίου Ἰησοῦ Ambst.: Ἰησοῦ  
Χριστοῦ 11 (vt.<sup>m</sup>): κυρίου καὶ θεοῦ ω: Χριστοῦ S (vg. ?) E<sup>th</sup> (?) A<sup>th</sup><sup>cod.</sup> *al.*  
<sup>32</sup> θεῷ κυρίῳ B 326 441 11 (vt.<sup>sg</sup>) E πᾶσιν] *add.* αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας  
[τῶν αἰώνων] ἀμήν 383 614 S (hl.\*)  
*post, et non ante, πάντα* 11 (vg.<sup>cod.</sup>) <sup>35</sup> πάντα] πᾶσιν D\* 11 (vt.<sup>m</sup>): *distingunt*

21. <sup>1</sup> Πάταρα] *add.* καὶ Μύρ[ρ]α p<sup>41</sup> D 11 (vt.<sup>sg</sup> vg.<sup>cod.</sup>) E (sah.) <sup>3</sup> ἀνα-  
φάναντες NB\* *al.* 11 (vt.<sup>d</sup>): ἀναφανέντες AB<sup>3</sup> C E ω, *uerss. ut uid.*



μείναμεν αὐτοῦ ἡμέρας ἑπτά· οἷτινες τῷ Παύλῳ ἔλεγον διὰ τοῦ Πνεύ-  
 5 ματος μὴ ἐπιβαίνειν εἰς Ἱερουσαλήμ. ὅτε δὲ ἐγένετο ἡμᾶς ἐξαρτίσαι  
 τὰς ἡμέρας, ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα, προπεμπόντων ἡμᾶς πάντων σὺν  
 γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἕως ἔξω τῆς πόλεως· καὶ θέντες τὰ γόνατα ἐπὶ τὸν  
 6 αἰγιαλὸν προσευξάμενοι ἀπησπασάμεθα ἀλλήλους, καὶ ἐνέβημεν εἰς τὸ  
 πλοῖον, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

7 Ἡμεῖς δέ, τὸν πλοῦν διανύσαντες ἀπὸ Τύρου, κατηντήσαμεν εἰς  
 Πτολεμαῖδα, καὶ ἀσπασάμενοι τοὺς ἀδελφοὺς ἐμείναμεν ἡμέραν μίαν  
 8 παρ' αὐτοῖς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἤλθομεν εἰς Καισάρειαν· καὶ  
 εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον Φιλίππου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ὄντος ἐκ τῶν  
 9 ἑπτά, ἐμείναμεν παρ' αὐτῷ. τούτῳ δὲ ἦσαν θυγατέρες τέσσαρες παρθέ-  
 10 νοι προφητεύουσαι. ἐπιμενόντων δὲ ἡμέρας πλείους κατήλθέ τις ἀπὸ τῆς  
 11 Ἰουδαίας προφήτης ὀνόματι Ἀγαβος. καὶ ἐλθὼν πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἄρας  
 τὴν ζώνην τοῦ Παύλου, δῆσας ἑαυτοῦ τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας εἶπε,  
 Τάδε λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Τὸν ἄνδρα οὗ ἐστιν ἡ ζώνη αὕτη οὕτω  
 δήσουσιν ἐν Ἱερουσαλήμ οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ παραδώσουσιν εἰς χεῖρας ἐθ-  
 12 νῶν. ὥς δὲ ἠκούσαμεν ταῦτα, παρεκαλοῦμεν ἡμεῖς τε καὶ οἱ ἐντόπιοι,  
 13 τοῦ μὴ ἀναβαίνειν αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ. τότε ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος, Τί  
 ποιεῖτε κλαίοντες καὶ συνθρύπτοντές μου τὴν καρδίαν; ἐγὼ γὰρ οὐ μόνον  
 δεθῆναι ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν εἰς Ἱερουσαλήμ ἐτοίμως ἔχω ὑπὲρ τοῦ ὀνό-  
 14 ματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. μὴ πειθομένου δὲ αὐτοῦ ἡσυχάσαμεν εἰ-  
 πόντες, Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γενέσθω.

15 Μετὰ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας ἐπισκευασάμενοι ἀνεβαίνομεν εἰς Ἱερου-  
 16 σαλήμ. συνῆλθον δὲ καὶ τῶν μαθητῶν ἀπὸ Καισαρείας σὺν ἡμῖν, ἄγον-  
 τες παρ' ᾧ ξενισθῶμεν Μνάσωνί τινι Κυπρίῳ, ἀρχαίῳ μαθητῇ.

17 Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς Ἱεροσόλυμα ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ  
 18 ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῆει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ἰάκωβον·  
 19 πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς ἐξη-  
 γεῖτο καθ' ἑν ἑκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακο-  
 20 νίας αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀκούσαντες ἐδόξαζον τὸν Θεόν· εἶπόν τε αὐτῷ,  
 Θεωρεῖς, ἀδελφέ, πόσαι μυριάδες εἰσὶν ἐν τοῖς Ἰουδαίοις τῶν πεπιστευ-

<sup>13</sup> εἰς Ἱερουσαλήμ *om.* 322 323 383 424\*\* *al. pauc.* **℣** (vg.<sup>cod.</sup>) Bas. Aug.

<sup>15</sup> ἐπισκευασάμενοι **Ν** **Α** **Β** **Ε** *al.*: ἀποταξάμενοι **D**: ἀποσκευασάμενοι 33 *al. pauc.*

<sup>16</sup> ξενισθῶμεν] *add.* καὶ παραγενόμενοι εἰς τινὰ κώμην ἐγενόμεθα παρὰ **D** **Σ** (hl.<sup>ms</sup>)  
 Μνάσωνι] Ἰάσωνι **Ν** **℣** (vt., vg.<sup>oxld.</sup>) **℣** (boh.<sup>cod.</sup>?) : Νάσωνι **D**\* **℣** (vg.<sup>cod.</sup>) **℣**  
 (boh.) <sup>20</sup> ἐν τοῖς Ἰουδαίοις **A** **B** **C** **E** *al. pauc.* **℣** (vg.) **℣**th : ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ **D** **℣**  
 (vt.) **Σ** (vg.) **℣** (sah.) Ambst. Hier.  $\frac{1}{3}$  Aug.: Ἰουδαίων **Ω** **Σ** (hl.) **℣** (boh.?)

**A** Chr.: *om.* **Ν** *al. pauc.*

κότων· καὶ πάντες ζηλωταὶ τοῦ νόμου ὑπάρχουσι· κατηχήθησαν δὲ περὶ 21  
 σοῦ, ὅτι ἀποστασίαν διδάσκεις ἀπὸ Μωσέως τοὺς κατὰ τὰ ἔθνη πάντας  
 Ἰουδαίους, λέγων μὴ περιτέμνειν αὐτοὺς τὰ τέκνα μηδὲ τοῖς ἔθεσι περι- 22  
 πατεῖν. τί οὖν ἐστι; πάντως ἀκούσονται ὅτι ἐλήλυθας. τοῦτο οὖν 23  
 ποιήσον ὃ σοι λέγομεν· εἰσὶν ἡμῖν ἄνδρες τέσσαρες εὐχὴν ἔχοντες ἐφ'  
 ἑαυτῶν· τούτους παραλαβὼν ἀγνίσθητι σὺν αὐτοῖς, καὶ δαπάνησον ἐπ' 24  
 αὐτοῖς, ἵνα ξυρῇσονται τὴν κεφαλὴν, καὶ γνώσονται πάντες ὅτι ὦν  
 κατήχηνται περὶ σοῦ οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ στοιχεῖς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον  
 φυλάσσων. περὶ δὲ τῶν πεπιστευκότων ἔθνων ἡμεῖς<sup>ε</sup> ἐπεστείλαμεν, 25  
 κρίναντες φυλάσσεσθαι αὐτοὺς τό τε εἰδωλόθυτον καὶ αἷμα καὶ πνικτὸν  
 καὶ πορνείαν. τότε ὁ Παῦλος παραλαβὼν τοὺς ἄνδρας τῇ ἐχομένῃ ἡμέρᾳ 26  
 σὺν αὐτοῖς ἀγνισθεὶς εἰσῆει εἰς τὸ ἱερόν, διαγγέλλων τὴν ἐκπλήρωσιν  
 τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀγνισμοῦ, ἕως οὗ προσηνέχθη ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν  
 ἢ προσφορά.

Ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας 27  
 Ἰουδαῖοι, θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον,  
 καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν κράζοντες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, 28  
 βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου  
 καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων· ἔτι τε καὶ Ἑλ-  
 ληνas εἰσήγαγεν εἰς τὸ ἱερόν, καὶ κεκόλυκε τὸν ἅγιον τόπον τοῦτον.  
 ἦσαν γὰρ προεωρακοίτες Τρόφιμον τὸν Ἐφέσιον ἐν τῇ πόλει σὺν 29  
 αὐτῷ, ὃν ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὸ ἱερόν εἰσήγαγεν ὁ Παῦλος. ἐκινήθη 30  
 τε ἡ πόλις ὅλη, καὶ ἐγένετο συνδρομὴ τοῦ λαοῦ· καὶ ἐπιλαβόμενοι τοῦ  
 Παύλου εἶλκον αὐτὸν ἔξω τοῦ ἱεροῦ· καὶ εὐθέως ἐκλείσθησαν αἱ θύραι.  
 ζητούντων τε αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀνέβη φάσις τῷ χιλιάρχῳ τῆς σπειρῆς, 31  
 ὅτι ὅλη συγχύνεται Ἱερουσαλήμ· ὃς ἐξαυτῆς παραλαβὼν στρατιώτας 32  
 καὶ ἑκατοντάρχους κατέδραμεν ἐπ' αὐτούς· οἱ δὲ ἰδόντες τὸν χιλιάρχον  
 καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπαύσαντο τύπτοντες τὸν Παῦλον. τότε ἐγγίσας 33

<sup>ε</sup> ἀπεστείλαμεν

<sup>20</sup> πάντες] *add.* οὔτοι D 328 ℣ (vt.<sup>gls</sup> vg.<sup>codl.</sup>) ℤ (vg.) Ambst. Hier. Aug.  
<sup>22</sup> ἀκούσονται B C\* 431 614 *al. rauc.* ℤ ([vg.] hl.) ℥ ℥th Orig. *al.* : δεῖ πλήθος  
 συνελθεῖν· ἀκούσονται γὰρ (*sim.*) N A C<sup>2</sup> D E ω ℣ Chr. <sup>25</sup> ἐθνῶν] *add.* οὐδὲν  
 ἔχουσιν λέγειν πρὸς σε, *et* γὰρ *post* ἡμεῖς D ℣ (vt.<sup>gls</sup>) ℥ (sah.) ἐπεστείλαμεν]  
 ἀπεστείλαμεν B D 181 319 ℤ (hl.) ℥ (boh.) A κρίναντες (*sine additam.*) N  
 A B 33 453 ℣ (vg.) ℤ (vg.) ℥ ℥th: *add.* μηδὲν τοιοῦτο τηρεῖν αὐτοὺς εἰ μὴ C D E  
 ω ℣ (vt.) ℤ (hl.) A Chr. Aug. καὶ πνικτὸν om. D ℣ (vt.<sup>gls</sup>) (Ambst.) Aug.  
<sup>31</sup> Ἱερουσαλήμ] *add.* uide igitur ne faciant insurrectionem ℤ (hl.\*)

ὁ χιλιάρχος ἐπελάβετο αὐτοῦ, καὶ ἐκέλευσε δεθῆναι ἀλύσει διὰ τὸν  
 34 καὶ ἐπυνθάνετο τίς εἴη, καὶ τί ἐστὶ πεποιηκώς. ἄλλοι δὲ ἄλλο τι  
 ἐπεφώνουν ἐν τῷ ὄχλῳ· μὴ δυνάμενος δὲ γινῶναι τὸ ἀσφαλὲς διὰ τὸν  
 35 θόρυβον ἐκέλευσεν ἄγεσθαι αὐτὸν εἰς τὴν παρεμβολήν. ὅτε δὲ ἐγένετο  
 ἐπὶ τοὺς ἀναβαθμούς, συνέβη βαστάζεσθαι αὐτὸν ὑπὸ τῶν στρα-  
 36 τιωτῶν διὰ τὴν βίαν τοῦ ὄχλου· ἠκολούθει γὰρ τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ  
 κρᾶζον, Αἶρε αὐτόν.

Μέλλων τε εἰσάγεσθαι εἰς τὴν παρεμβολήν ὁ Παῦλος λέγει τῷ  
 χιλιάρχῳ, Εἰ ἔξεστί μοι εἰπεῖν τι πρὸς σε; ὁ δὲ ἔφη, Ἑλληνιστὶ γινώ-  
 38 σκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ Αἰγύπτιος ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώ-  
 σας καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν  
 39 σικαρίων; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρ-  
 σεὺς τῆς Κιλικίας, οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης· δέομαι δέ σου, ἐπί-  
 40 τρεψόν μοι λαλήσαι πρὸς τὸν λαόν. ἐπιτρέψαντος δὲ αὐτοῦ ὁ Παῦ-  
 λος ἐστὼς ἐπὶ τῶν ἀναβαθμῶν κατέσεισε τῇ χειρὶ τῷ λαῷ πολλὰς  
 δὲ σιγῆς γενομένης προσεφώνησε τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ λέγων,

22 Ἄνδρες ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἀκούσατέ μου τῆς πρὸς ὑμᾶς νῦν  
 ἀπολογίας.

2 Ἀκούσαντες δὲ ὅτι τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ προσεφώνει αὐτοῖς μᾶλλον  
 παρέσχον ἡσυχίαν· καὶ φησιν,

3 Ἐγὼ εἰμι ἀνὴρ Ἰουδαῖος, γεγεννημένος ἐν Ταρσῷ τῆς Κιλικίας,  
 ἀνατεθραμμένος δὲ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρὰ τοὺς πόδας Γαμαλιήλ, πε-  
 παιδευμένος κατὰ ἀκρίβειαν τοῦ πατρώου νόμου, ζηλωτὴς ὑπάρχων τοῦ

4 Θεοῦ, καθὼς πάντες ὑμεῖς ἐστέ σήμερον· ὃς ταύτην τὴν ὁδὸν ἐδίωξα  
 ἄχρι θανάτου, δεσμεύων καὶ παραδιδούς εἰς φυλακὰς ἄνδρας τε καὶ

5 γυναῖκας. ὥς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς μαρτυρεῖ μοι, καὶ πᾶν τὸ πρεσβυτέριον·  
 παρ' ὧν καὶ ἐπιστολὰς δεξάμενος πρὸς τοὺς ἀδελφούς εἰς Δαμασκὸν  
 ἐπορευόμην, ἄξων καὶ τοὺς ἐκείσε ὄντας δεδεμένους εἰς Ἱερουσαλὴμ,

6 ἵνα τιμωρηθῶσιν. ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι τῇ Δαμα-  
 σκῷ περὶ μεσημβρίαν ἐξαίφνης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ περιαστράφαι φῶς  
 7 ἱκανὸν περὶ ἐμέ. ἔπεσόν τε εἰς τὸ ἔδαφος, καὶ ἤκουσα φωνῆς λε-

<sup>36</sup> τοῦ λαοῦ] τοῦ ὄχλου 383 614 1518 (S (hl.)): om. D L (vt.<sup>g18</sup>) (S (hl.<sup>ms</sup>))

<sup>39</sup> Ταρσεὺς . . . πολίτης] ἐν Ταρσῷ δὲ τῆς Κιλικίας γεγεννημένος D (L (vt.<sup>p21</sup>) S (vg.))

22. <sup>3</sup> τοῦ θεοῦ] τοῦ νόμου L (vg.): τῶν πατρικῶν μου παραδόσεων (ex Gal. i. 14) S (hl.\*): om. 614 L (vg.<sup>codl.</sup>) S (hl.) <sup>5</sup> ἀρχιερεὺς] add. Ἀνανίας 614 S (hl.\*): add et totum concilium L (vt.<sup>g18</sup>)

γούσης μοι, Σαούλ, Σαούλ, τί με διώκεις; ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην, Τίς εἶ, 8  
 Κύριε; εἶπέ τε πρὸς με, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος ὃν σὺ διώ-  
 κεις. οἱ δὲ σὺν ἐμοὶ ὄντες τὸ μὲν φῶς ἐθεάσαντο, τὴν δὲ φωνὴν οὐκ 9  
 ἤκουσαν τοῦ λαλοῦντός μοι. εἶπον δέ, Τί ποιήσω, Κύριε; ὁ δὲ Κύριος 10  
 εἶπε πρὸς με, Ἀναστὰς πορεύου εἰς Δαμασκόν· κἀκεῖ σοι λαληθήσε-  
 ται περὶ πάντων ὧν τέτακται σοι ποιῆσαι. ὥς δὲ οὐκ ἐνέβλεπον ἀπὸ 11  
 τῆς δόξης τοῦ φωτὸς ἐκείνου, χειραγωγούμενος ὑπὸ τῶν συνόντων μοι  
 ἦλθον εἰς Δαμασκόν. Ἀνανίας δέ τις, ἀνὴρ εὐλαβῆς κατὰ τὸν νόμον, 12  
 μαρτυρούμενος ὑπὸ πάντων τῶν κατοικοῦντων Ἰουδαίων, ἐλθὼν πρὸς 13  
 με καὶ ἐπιστὰς εἶπέ μοι, Σαοὺλ ἀδελφέ, ἀνάβλεψον. κἀγὼ αὐτῇ τῇ  
 ὥρᾳ ἀνέβλεψα εἰς αὐτόν. ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν 14  
 προεχειρίσατό σε γινῶναι τὸ θέλημα αὐτοῦ, καὶ ἰδεῖν τὸν δίκαιον, καὶ  
 ἀκοῦσαι φωνὴν ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. ὅτι ἔση μάρτυς αὐτῷ πρὸς 15  
 πάντας ἀνθρώπους ὧν ἐώρακας καὶ ἤκουσας. καὶ νῦν τί μέλλεις; 16  
 ἀναστὰς βάπτισαι καὶ ἀπόλουσαι τὰς ἁμαρτίας σου, ἐπικαλεσάμενος  
 τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἐγένετο δέ μοι ὑποστρέψαντι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ 17  
 προσευχομένου μου ἐν τῷ ἱερῷ, γενέσθαι με ἐν ἐκστάσει, καὶ ἰδεῖν 18  
 αὐτὸν λέγοντά μοι, Σπεῦσον καὶ ἔξελθε ἐν τάχει ἐξ Ἱερουσαλήμ·  
 διότι οὐ παραδέξονται σοι μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ. κἀγὼ εἶπον, Κύριε, 19  
 αὐτοὶ ἐπίστανται ὅτι ἐγὼ ἤμην φυλακίζων καὶ δέρων κατὰ τὰς συνα-  
 γωγὰς τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ σέ· καὶ ὅτε ἐξεχείτο τὸ αἷμα Στεφάνου 20  
 τοῦ μάρτυρός σου, καὶ αὐτὸς ἤμην ἐφεστώς, καὶ συνενδοκῶν, καὶ φυ-  
 λάσσων τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρῶντων αὐτόν. καὶ εἶπε πρὸς με, Πορεύου, 21  
 ὅτι ἐγὼ εἰς ἔθνη μακρὰν ἐξαποστελῶ σε.

Ἦκουον δὲ αὐτοῦ ἄχρι τούτου τοῦ λόγου, καὶ ἐπῆραν τὴν φωνὴν 22  
 αὐτῶν λέγοντες, Αἶρε ἀπὸ τῆς γῆς τὸν τοιοῦτον· οὐ γὰρ καθήκον αὐ-  
 τὸν ζῆν. κραυγαζόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ριπτούντων τὰ ἱμάτια, καὶ 23  
 κονιορτὸν βαλλόντων εἰς τὸν ἀέρα, ἐκέλευσεν αὐτὸν ὁ χιλιάρχος ἄγε- 24  
 σθαι εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰπὼν μάλιστα ἀνετάζεσθαι αὐτόν, ἵνα ἐπι-  
 γνῶ δι' ἣν αἰτίαν οὕτως ἐπεφώνουν αὐτῷ. ὥς δὲ προέτειναν αὐτὸν 25  
 τοῖς ἱμᾶσιν, εἶπε πρὸς τὸν ἐστῶτα ἐκατόνταρχον ὁ Παῦλος, Εἰ ἄνθρω-  
 πον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον ἔξεστιν ὑμῖν μαστίζειν; ἀκούσας δὲ ὁ 26

<sup>7</sup> διώκεις;] *add.* σκληρόν [σοι] πρὸς κέντρα (κέντρον) λακτίζειν E 255 **ℒ** (vt.<sup>els</sup> vg.<sup>codit.</sup>) **§** (hl.<sup>ms</sup>) Ath. (cf. ix. 5) <sup>9</sup> ἐθεάσαντο (*sine additam.*) **NA** B 33 181 *al.* *pauc.* **ℒ** (vg.) **§** (vg.) **℥** (boh.) **℞**: *add.* καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο DE **ω** **ℒ** (vt.) **§** (hl.) **℥** (sah.) **℥**th Chr.

24 νυκτός· κτήνη τε παραστήσαι, ἵνα ἐπιβιβάσαντες τὸν Παῦλον διασώ-  
25 σωσι πρὸς Φήλिका τὸν ἡγεμόνα· γράψας ἐπιστολὴν ἔχουσιν τὸν τύ-  
πον τοῦτον·

26 Κλαύδιος Λυσίας τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι χαίρειν. τὸν ἄνδρα  
27 τοῦτον συλληφθέντα ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, καὶ μέλλοντα ἀναιρεῖσθαι ὑπ'  
αὐτῶν, ἐπιστὰς σὺν τῷ στρατεύματι ἐξειλόμην, μαθὼν ὅτι Ῥωμαῖός  
28 ἐστι. βουλόμενός τε ἐπιγινῶναι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐνεκάλουν αὐτῷ<sup>f</sup> κατή-  
29 γαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν. ὃν εὖρον ἐγκαλούμενον περὶ ζη-  
τημάτων τοῦ νόμου αὐτῶν, μηδὲν δὲ ἄξιον θανάτου ἢ δεσμῶν ἔγκλημα  
30 ἔχοντα. μηνυθείσης δέ μοι ἐπιβουλῆς εἰς τὸν ἄνδρα ἔσσεσθαι ἐξ αὐτῆς  
ἐπεμψα πρὸς σε, παραγγείλας καὶ τοῖς κατηγόροις λέγειν πρὸς αὐτὸν  
ἐπὶ σοῦ.<sup>g</sup>

31 Οἱ μὲν οὖν στρατιῶται, κατὰ τὸ διατεταγμένον αὐτοῖς, ἀναλαβόντες  
32 τὸν Παῦλον ἤγαγον διὰ νυκτός εἰς τὴν Ἀντιπατρίδα. τῇ δὲ ἐπαύριον,  
ἑάσαντες τοὺς ἱππεῖς ἀπέρχεσθαι σὺν αὐτῷ, ὑπέστρεψαν εἰς τὴν παρεμ-  
33 βολήν· οὔτινες εἰσελθόντες εἰς τὴν Καισάρειαν, καὶ ἀναδόντες τὴν ἐπι-  
34 στολὴν τῷ ἡγεμόνι, παρέστησαν καὶ τὸν Παῦλον αὐτῷ. ἀναγνοὺς δέ,  
καὶ ἐπερωτήσας ἐκ ποίας ἐπαρχίας ἐστί, καὶ πυθόμενος ὅτι ἀπὸ Κιλι-  
35 κίας, Διακούσομαί σου, ἔφη, ὅταν καὶ οἱ κατήγοροί σου παραγένωνται·  
κελεύσας ἐν τῷ πραιτωρίῳ τοῦ Ἡρώδου φυλάσσεσθαι αὐτόν.

24 Μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας κατέβη ὁ ἀρχιερεὺς Ἀνανίας μετὰ πρεσβυ-  
τέρων τινῶν καὶ ῥήτορος Τερτύλλου τινός· οὔτινες ἐνεφάνισαν τῷ ἡγε-  
2 μόνι κατὰ τοῦ Παύλου. κληθέντος δὲ αὐτοῦ ἤρξατο κατηγορεῖν ὁ Τέρ-  
τυλλος λέγων,

Πολλῆς εἰρήνης τυγχάνουτες διὰ σοῦ, καὶ διορθωμάτων γινομένων  
3 τῷ ἔθνει τούτῳ διὰ τῆς σῆς προνοίας, πάντῃ τε καὶ πανταχοῦ ἀπο-  
4 δεχόμεθα, κράτιστε Φήλιξ, μετὰ πάσης εὐχαριστίας. ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ

<sup>f</sup> om. κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν <sup>g</sup> add. ἔρρωσο.

<sup>23</sup> νυκτος] *add. fere imperat ut parati essent ad eundem et centurionibus praecepit* **℣** (vt.<sup>h c</sup>) **ℤ** (hl.<sup>mg</sup>) <sup>24</sup> διασώσωσιν] *πραεμ. νυκτός* 614 **℣** (vt.<sup>h</sup>) **ℤ** (hl.<sup>mg</sup>) ἡγε-  
μόνα] *add. ἐφοβήθη γὰρ μήποτε ἄρπάσαντες αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἀποκτείνωσιν καὶ*  
*αὐτὸς μετὰ τὴν ἐγκλημα ἔχῃ ὡς ἀργύριον εἰληφώς (sim.)* <sup>148</sup> 614 (2147) **℣** (vt.<sup>elg p o</sup>  
*vg. codd.*) **ℤ** (hl.\*) **℣**<sup>codd.</sup> Cassiod. <sup>28</sup> κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὸ συνέδριον αὐτῶν  
om. B\* 81 <sup>29</sup> ἔχοντα] *add. ἐξήγαγον αὐτὸν μόλις τῇ βίᾳ* 614 2147 **℣** (vt.<sup>elg</sup>) **ℤ**  
(hl.\*) <sup>30</sup> σοῦ (*sine additam.*) A B 33 **℣** (vt.<sup>elg vg.</sup>) **℣**<sup>col.</sup> *add. ἔρρωσο*  
(ἔρρωσθε) **℣** E 81 ω **℣** (vg.<sup>codd.</sup>) **ℤ** (vg. hl.) **℣** Chr.

24. <sup>2</sup> διορθωμάτων **℣** A B E 33 81 431 614 *al. प्रास.:* κατορθωμάτων ω Chr.



πλείον σε ἐγκόπτω, παρακαλῶ ἀκοῦσαί σε ἡμῶν συντόμως τῇ σῇ ἐπιει-  
 κείᾳ. εὐρόντες γὰρ τὸν ἄνδρα τοῦτον λοιμόν, καὶ κινουῦντα στάσεις 5  
 πᾶσι τοῖς Ἰουδαίοις τοῖς κατὰ τὴν οἰκουμένην, πρωτοστάτην τε τῆς  
 τῶν Ναζωραίων αἵρέσεως· ὃς καὶ τὸ ἱερὸν ἐπείρασε βεβηλῶσαι· ὃν 6  
 καὶ ἐκρατήσαμεν.<sup>h</sup> παρ' οὗ δυνήσῃ, αὐτὸς ἀνακρίνας, περὶ πάντων 8  
 τούτων ἐπιγινῶναι ὧν ἡμεῖς κατηγοροῦμεν αὐτοῦ. συνεπέθεντο δὲ καὶ 9  
 οἱ Ἰουδαῖοι, φάσκοντες ταῦτα οὕτως ἔχειν.

Ἀπεκρίθη τε ὁ Παῦλος, νεύσαντος αὐτῷ τοῦ ἡγεμόνος λέγειν, 10

Ἐκ πολλῶν ἐτῶν ὄντα σε κριτὴν τῷ ἔθνει τούτῳ ἐπιστάμενος εὐ-  
 θύμως τὰ περὶ ἔμαυτοῦ ἀπολογοῦμαι, δυναμένου σου ἐπιγινῶναι ὅτι οὐ 11  
 πλείους εἰσὶ μοι ἡμέραι δεκαδύο, ἀφ' ἧς ἀνέβην προσκυνήσεων εἰς Ἱε-  
 ρουσαλήμ· καὶ οὔτε ἐν τῷ ἱερῷ εὐρόν με πρὸς τινα διαλεγόμενον ἢ 12  
 ἐπίστασιν ποιῶντα ὄχλου, οὔτε ἐν ταῖς συναγωγαῖς, οὔτε κατὰ τὴν  
 πόλιν. οὐδὲ παραστήσαι δύνανταί σοι περὶ ὧν νῦν κατηγοροῦσί μου. 13  
 ὁμολογῶ δὲ τοῦτό σοι, ὅτι κατὰ τὴν ὁδόν, ἣν λέγουσιν αἵρεσιν, οὕτω 14  
 λατρεύω τῷ πατρίῳ Θεῷ, πιστεύων πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν νόμον καὶ  
 τοῖς ἐν τοῖς προφήταις γεγραμμένοις, ἐλπὶδα ἔχων εἰς τὸν Θεόν, ἣν 15  
 καὶ αὐτοὶ οὗτοι προσδέχονται, ἀνάστασιν μέλλειν ἔσσεσθαι δικαίων τε  
 καὶ ἀδίκων. ἐν τούτῳ καὶ αὐτὸς ἀσκῶ, ἀπρόσκοπον συνείδησιν ἔχειν 16  
 πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαπαντός. δι' ἐτῶν δὲ πλείονων 17  
 ἐλεημοσύνας ποιήσεων εἰς τὸ ἔθνος μου παρεγενόμην καὶ προσφοράς·  
 ἐν αἷς εὐρόν με ἡγνισμένον ἐν τῷ ἱερῷ, οὐ μετὰ ὄχλου οὐδὲ μετὰ 18  
 ρύβον· τινὲς δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι—οὓς ἔδει ἐπὶ σοῦ παρεῖναι 19  
 καὶ κατηγορεῖν εἴ τι ἔχοιεν πρὸς με. ἡ αὐτοὶ οὗτοι εἰπάτωσαν, τί εὐ- 20  
 ρον ἀδίκημα σπάντος μου ἐπὶ τοῦ συνεδρίου, ἢ περὶ μιᾶς ταύτης φωνῆς, 21

<sup>h</sup> *add.* καὶ κατὰ τὸν ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν κρίνειν. παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ  
 χιλιάρχος μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγε, κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς  
 αὐτοῦ ἔρχεσθαι ἐπὶ σέ· (uer. 7, &c.)

<sup>6</sup> ἐκρατήσαμεν (*sine additam.*) **Ν** **Α** **Β** *al.* **℣** (vt <sup>p</sup>\*<sup>s</sup> vg.) **℣**: *add.* καὶ κατὰ τὸν  
 ἡμέτερον νόμον ἠθελήσαμεν (ἐβουλήθημεν) κρίναι. (7) Παρελθὼν δὲ Λυσίας ὁ χιλιάρχος  
 μετὰ πολλῆς βίας ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἀπήγαγεν, (8) κελεύσας τοὺς κατηγοροὺς αὐτοῦ  
 ἔρχεσθαι ἐπὶ (πρὸς) σε (*sim.*) **Ε** 614 *al.* **℣** (vt. <sup>s</sup><sup>is</sup> <sup>p</sup><sup>2</sup> vg. <sup>codd.</sup>) **ℤ** (vg. hl.) **℣**th Chr.

<sup>10</sup> λέγειν . . . κριτὴν] *defensionem habere pro se; statum autem adsumens*  
*diuinum dixit: Ex multis annis es iudex* **ℤ** (hl. <sup>ms</sup>) *κριτὴν] add.* δίκαιον **Ε**  
 181 322 323 424\*\* 614 1518 *al.* **ℤ** (hl.) Chr. <sup>12</sup> ἐπίστασιν **Ν** **Α** **Β** **Ε** 33

31 *al.* *rauc.*: ἐπισύστασιν **Ω** Epiph. Chr. <sup>14</sup> τοῖς ἐν τοῖς **Ν**\* **Β** **Ε** 81 424\*\* 431  
 614 *al.*: ἐν τοῖς *minus.* **ℤ** (vg. hl.) Epiph. Chr.: τοῖς **Ν**<sup>o</sup> **Α** *al.* **℣** **℣** **℣** **℣**th

<sup>18</sup> θορύβου] *add.* et adprehenderunt me clamantes et dicentes Tolle inimicum  
 nostrum **℣** (vt. <sup>p</sup><sup>2</sup> vg. <sup>codd.</sup>) (Ephr.)

ἧς ἔκραξα ἐν αὐτοῖς ἐστὼς, ὅτι Περὶ ἀναστάσεως νεκρῶν ἐγὼ κρίνομαι σήμερον ἐφ' ὑμῶν.

22 Ἀνεβάλετο δὲ αὐτοὺς ὁ Φῆλιξ, ἀκριβέστερον εἰδὼς τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ, εἰπών, Ὅταν Λυσίας ὁ χιλιάρχος καταβῇ, διαγνώσομαι τὰ καθ' ὑμᾶς·  
23 διαταξάμενος τῷ ἑκατοντάρχει τηρεῖσθαι αὐτόν, ἔχειν τε ἄνεσιν, καὶ μηδένα κωλύειν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ὑπηρετεῖν αὐτῷ.

24 Μετὰ δὲ ἡμέρας τινας παραγενόμενος ὁ Φῆλιξ σὺν Δρουσίλλῃ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ οὔσῃ Ἰουδαίᾳ μετεπέμψατο τὸν Παῦλον, καὶ ἤκουσεν αὐτοῦ περὶ τῆς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν πίστεως. διαλεγομένου δὲ αὐτοῦ περὶ δικαιοσύνης καὶ ἐγκρατείας καὶ τοῦ κρίματος τοῦ μέλλοντος ἔμφοβος γενόμενος ὁ Φῆλιξ ἀπεκρίθη, Τὸ νῦν ἔχον πορεύου· καιρὸν δὲ μεταλαβὼν μετακαλέσομαι σε· ἅμα καὶ ἐλπίζω ὅτι χρήματα δοθήσεται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Παύλου· διὸ καὶ πυκνότερον αὐτὸν μεταπεμπόμενος ὠμίλει αὐτῷ. διετίας δὲ πληρωθείσης ἔλαβε διάδοχον ὁ Φῆλιξ Πόρκιον Φῆστον· θέλων τε χάριτα καταθέσθαι τοῖς Ἰουδαίοις ὁ Φῆλιξ κατέλιπε τὸν Παῦλον δεδεμένον.

25 Φῆστος οὖν, ἐπιβὰς τῇ ἐπαρχίᾳ, μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέβη εἰς Ἱεροσόλυμα ἀπὸ Καισαρείας. ἐνεφάνισάν τε αὐτῷ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρῶτοι τῶν Ἰουδαίων κατὰ τοῦ Παύλου· καὶ παρεκάλουν αὐτόν, αἰτούμενοι χάριν κατ' αὐτοῦ, ὅπως μεταπέμψῃται αὐτὸν εἰς Ἱερουσαλήμ, ἐνέδραν ποιοῦντες ἀνελεῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ὁδόν. ὁ μὲν οὖν Φῆστος ἀπεκρίθη τηρεῖσθαι τὸν Παῦλον εἰς Καισάρειαν, ἑαυτὸν δὲ μέλλειν ἐν τάχει ἐκπορεύεσθαι. Οἱ οὖν ἐν ὕμνῳ, φησί, δυνατοὶ συγκαταβάντες, εἴ τι ἐστὶν ἐν τῷ ἀνδρὶ ἄτοπον, κατηγορεῖτωσαν αὐτοῦ.

6 Διατρίψας δὲ ἐν αὐτοῖς ἡμέρας οὐ πλείους ὀκτὼ ἢ δέκα, καταβὰς εἰς Καισάρειαν, τῇ ἐπαύριον καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσε τὸν Παῦλον ἀχθῆναι. παραγενομένου δὲ αὐτοῦ περιέστησαν αὐτὸν οἱ ἀπὸ Ἱεροσολύμων καταβεβηκότες Ἰουδαῖοι, πολλὰ καὶ βαρέα αἰτιώματα καταφέροντες, ἃ οὐκ ἴσχυον ἀποδεῖξαι, τοῦ Παύλου ἀπολογουμένου ὅτι Οὔτε εἰς

<sup>21</sup> ἐφ' A B C 33 181 *al. rauc.* **℣** (vt.<sup>s</sup>) (**℟** (vg.)) **Ⲭ** **Ⲭ**th: ὑφ' **NE** **ω** **℣** **℟** (hl.)  
<sup>24</sup> μετεπέμψατο τὸν Παῦλον] quae petebat ut uideret Paulum et audiret uerbum. uolens igitur satis facere ei arcessiuit Paulum **℟** (hl.<sup>ms</sup>) <sup>27</sup> θέλων ... δεδεμένον] τὸν δὲ Παῦλον εἶασεν ἐν τηρήσει διὰ Δρούσιλλαν 614 2147 **℟** (hl.<sup>ms</sup>)

25. <sup>3</sup> ὁδόν] *add.* ei qui uotum conceperant se pro uirili parte facturos esse ut in manibus suis esset **℟** (hl.<sup>ms</sup>) <sup>5</sup> ἄτοπον **NA** B C E 33 181 *al. rauc.* **℣** **℟** (pal.) **℣** Lucif.: τούτῳ ἄτοπον 424\* 614 *al. rauc.* **℣** (vg.<sup>cod.</sup>) **℟** (vg. hl.) **Ⲭ**: τούτῳ **ω** **Ⲭ**th Chr.

τὸν νόμον τῶν Ἰουδαίων, οὔτε εἰς τὸ ἱερόν, οὔτε εἰς Καίσαρά τι ἥμαρτον. ὁ Φῆστος δέ, τοῖς Ἰουδαίοις θέλων χάριν καταθέσθαι, ἀποκριθεὶς τῷ 9 Παύλῳ εἶπε, Θέλεις εἰς Ἱεροσόλυμα ἀναβὰς ἐκεῖ περὶ τούτων κρίνεσθαι ἐπ' ἐμοῦ; εἶπε δὲ ὁ Παῦλος, Ἐπὶ τοῦ βήματος Καίσαρος ἐστώς εἰμι, οὐ 10 με δεῖ κρίνεσθαι· Ἰουδαίους οὐδὲν ἠδίκησα, ὥς καὶ σὺ κάλλιον ἐπιγινώσκεις. εἰ μὲν οὖν ἀδικῶ καὶ ἄξιον θανάτου πέπραχά τι, οὐ παραιτοῦμαι τὸ ἀποθανεῖν· εἰ δὲ οὐδέν ἐστιν ὧν οὗτοι κατηγοροῦσί μου, οὐδεὶς με 11 δύναται αὐτοῖς χαρίσασθαι. Καίσαρα ἐπικαλοῦμαι. τότε ὁ Φῆστος, 12 συλλαλήσας μετὰ τοῦ συμβουλίου, ἀπεκρίθη, Καίσαρα ἐπικέκλησαι· ἐπὶ Καίσαρα πορεύσῃ.

Ἡμερῶν δὲ διαγενομένων τινῶν Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς καὶ Βερνίκη 13 κατήντησαν εἰς Καισάρειαν ἀσπασάμενοι τὸν Φῆστον. ὥς δὲ πλείους 14 ἡμέρας διέτριβον ἐκεῖ, ὁ Φῆστος τῷ βασιλεῖ ἀνέθετο τὰ κατὰ τὸν Παῦλον λέγων, Ἀνὴρ τις ἐστὶ καταλελειμμένος ὑπὸ Φήλικος δέσμιος· περὶ οὗ, γενομένου μου εἰς Ἱεροσόλυμα, ἐνεφάνισαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ 15 πρεσβύτεροι τῶν Ἰουδαίων, αἰτούμενοι κατ' αὐτοῦ καταδίκην· πρὸς οὓς 16 ἀπεκρίθην, ὅτι οὐκ ἔστιν ἔθος Ῥωμαίοις χαρίζεσθαι τινα ἄνθρωπον, πρὶν ἢ ὁ κατηγορούμενος κατὰ πρόσωπον ἔχοι τοὺς κατηγοροὺς, τόπον τε ἀπολογίας λάβοι περὶ τοῦ ἐγκλήματος. συνελθόντων οὖν αὐτῶν ἐνθάδε, 17 ἀναβολὴν μηδεμίαν ποιησάμενος, τῇ ἐξῆς καθίσας ἐπὶ τοῦ βήματος ἐκέλευσα ἀχθῆναι τὸν ἄνδρα· περὶ οὗ σταθέντες οἱ κατήγοροι οὐδεμίαν 18 αἰτίαν ἔφερον ὧν ἐγὼ ὑπενόουν πονηρῶν, ζητήματα δέ τινα περὶ τῆς 19 ἰδιᾶς δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτόν, καὶ περί τινος Ἰησοῦ τεθνηκότος, ὃν ἔφασκεν ὁ Παῦλος ζῆν. ἀπορούμενος δὲ ἐγὼ τὴν περὶ τούτων 20 ζήτησιν ἔλεγον, εἰ βούλοιτο πορεύεσθαι εἰς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκεῖ κρίνεσθαι περὶ τούτων. τοῦ δὲ Παύλου ἐπικαλεσαμένου, τηρηθῆναι αὐτὸν εἰς τὴν 21 τοῦ Σεβαστοῦ διάγνωσιν, ἐκέλευσα τηρεῖσθαι αὐτὸν ἕως οὗ ἀναπέμψω αὐτὸν πρὸς Καίσαρα. Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Φῆστον, Ἐβουλόμην 22 καὶ αὐτὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀκοῦσαι. Αὔριον, φησίν, ἀκούσῃ αὐτοῦ.

Τῇ οὖν ἐπαύριον ἐλθόντος τοῦ Ἀγρίππα καὶ τῆς Βερνίκης μετὰ πολ- 23 λῆς φαντασίας, καὶ εἰσελθόντων εἰς τὸ ἀκροατήριον σὺν τε χιλιάρχοις καὶ ἀνδράσι τοῖς κατ' ἐξοχὴν τῆς πόλεως, καὶ κελεύσαντος τοῦ Φῆστου,

<sup>13</sup> ἀσπασάμενοι **N A B** (C\* *aut* C<sup>2</sup>) **E** 33 431 614 *al.* **S** (pal.) **℣** (boh.) **℣**<sup>th</sup>: ἀσπασόμενοι (C\* *aut* C<sup>2</sup>) 81 **ω** **ℒ** **S** (vg. hl.) **℣** (sah.) **A** Chr. <sup>18</sup> πονηρῶν **N<sup>o</sup> B E** 81 *al.* **pauciss.** **S** (pal.) **℣** (boh.?): πονηράν **A C\*** 33 181 614 1518 *al.* **pauc.** **ℒ** **S** (vg. hl.) **A** **℣**<sup>th</sup>: πονηρά **N\*** C<sup>2</sup> **ℒ** (vg. <sup>cod.</sup>): πονηρόν **ℒ** (vt. <sup>p\*</sup> vg. <sup>cod.</sup>): *om.* **ω** Chr.

24 ἤχθη ὁ Παῦλος. καὶ φησιν ὁ Φῆστος, Ἀγρίππα βασιλεῦ, καὶ πάντες οἱ συμπαρόντες ἡμῖν ἄνδρες, θεωρεῖτε τοῦτον, περὶ οὗ ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν Ἰουδαίων ἐνέτυχόν μοι ἔν τε Ἱεροσολύμοις καὶ ἐνθάδε, βοῶντες μὴ 25 δεῖν ζῆν αὐτὸν μηκέτι. ἐγὼ δὲ κατελαβόμεν μὴδὲν ἄξιον θανάτου αὐτὸν πεπραχέναι· αὐτοῦ δὲ τούτου ἐπικαλεσαμένου τὸν Σεβαστόν, ἔκρινα 26 πέμπειν. περὶ οὗ ἀσφαλές τι γράψαι τῷ κυρίῳ οὐκ ἔχω. διὸ προήγαγον αὐτὸν ἐφ' ὑμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ σοῦ, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ὅπως τῆς 27 ἀνακρίσεως γενομένης σχῶ τί γράψω. ἄλογον γάρ μοι δοκεῖ, πέμποντα δέσμιον μὴ καὶ τὰς κατ' αὐτοῦ αἰτίας σημᾶναι.

26 Ἀγρίππας δὲ πρὸς τὸν Παῦλον ἔφη, Ἐπιτρέπεται σοι ὑπὲρ σεαυτοῦ λέγειν. τότε ὁ Παῦλος ἐκτείνας τὴν χεῖρα ἀπελογεῖτο, 2 Περὶ πάντων ὧν ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ Ἀγρίππα, ἤγη- 3μαι ἔμμαντον μακάριον ἐπὶ σοῦ μέλλων σήμερον ἀπολογεῖσθαι, μάλιστα γνώστην ὄντα σε πάντων τῶν κατὰ Ἰουδαίους ἐθῶν τε καὶ ζητημάτων· 4 διὸ δέομαι μακροθύμως ἀκοῦσαί μου. τὴν μὲν οὖν βίωσίν μου τὴν ἐκ νεότητος, τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην ἐν τῷ ἔθνει μου ἔν τε Ἱεροσολύμοις, 5 ἴσασι πάντες Ἰουδαῖοι, προγινώσκοντές με ἄνωθεν, ἐὰν θέλωσι μαρτυρεῖν, ὅτι κατὰ τὴν ἀκριβεστάτην αἵρεσιν τῆς ἡμετέρας θρησκείας 6 ἔζησα Φαρισαῖος. καὶ νῦν ἐπ' ἐλπίδι τῆς εἰς τοὺς πατέρας ἡμῶν ἐπαγγελίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἔστηκα κριζόμενος, εἰς ἣν τὸ δωδεκάφυλον ἡμῶν ἐν ἐκτενείᾳ νύκτα καὶ ἡμέραν λατρεῖον ἐλπίζει καταστήσθαι· 8 περὶ ἧς ἐλπίδος ἐγκαλοῦμαι ὑπὸ Ἰουδαίων, βασιλεῦ. τί ἄπιστον κρίνεται παρ' ὑμῖν, εἰ ὁ Θεὸς νεκροὺς ἐγείρει; ἐγὼ μὲν οὖν ἔδοξα ἔμμαντῷ 10 πρὸς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ τοῦ Ναζωραίου δεῖν πολλὰ ἐναντία πρᾶξαι· ὁ καὶ ἐποίησα ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ πολλοὺς τε τῶν ἁγίων ἐγὼ ἐν φυλακαῖς κατέκλεισα τὴν παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐξουσίαν λαβὼν, ἀναιρουμέ- 11 νων τε αὐτῶν κατήνεγκα ψῆφον. καὶ κατὰ πάσας τὰς συναγωγὰς πολλάκις τιμωρῶν αὐτοὺς ἠνάγκαζον βλασφημεῖν· περισσῶς τε ἐμ-

<sup>24</sup> καὶ ἐνθάδε . . . αὐτὸν μηκέτι] ut traderem eum morti. inaccusabilem non potui tradere eum propter mandata quae habemus Caesaris. si quis autem accusat eum, sequatur Caesaream, ubi custoditur. qui cum conuenissent clamauerunt: Tollite eum de uita [: non oportet uiuere eum amplius] **¶** (vg<sup>cod.</sup>) **§** (hl.<sup>ms</sup>) <sup>25</sup> uersum sic legit **§** (hl.<sup>ms</sup>): — cum autem hanc et alteram partem audiuisset, conperi quod in nullo reus esset mortis. cum autem dicerem: Vis iudicari cum eis Hierosolymae?, Caesarem appellauit. de quo nihil certum scribere domino meo habeo

<sup>26</sup> Παῦλος] add. ipse confidens et in spiritu sancto consolationem accipiens **§** (hl.<sup>ms</sup>)

μαϊνόμενος αὐτοῖς ἐδῶκεν ἕως καὶ εἰς τὰς ἑξὼ πόλεις. ἐν οἷς πορευό- 12  
μενος εἰς τὴν Δαμασκόν, μετ' ἐξουσίας καὶ ἐπιτροπῆς τῆς τῶν ἀρχιε-  
ρέων, ἡμέρας μέσης κατὰ τὴν ὁδὸν εἶδον, βασιλεῦ, οὐρανόθεν ὑπὲρ τὴν 13  
λαμπρότητα τοῦ ἡλίου περιλάμψαν με φῶς καὶ τοὺς σὺν ἐμοὶ πορευομέ-  
νους. πάντων τε καταπεσόντων ἡμῶν εἰς τὴν γῆν ἤκουσα φωνὴν λέγου- 14  
σαν πρὸς με τῇ Ἑβραϊδὶ διαλέκτῳ, Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; σκλη-  
ρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. ἐγὼ δὲ εἶπον, Τίς εἶ, Κύριε; ὁ δὲ 15  
Κύριος εἶπεν, Ἐγὼ εἰμι Ἰησοῦς ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι, καὶ 16  
στήθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου· εἰς τοῦτο γὰρ ὤφθην σοι, προχειρίσασθαί σε  
ὑπηρέτην καὶ μάρτυρα ὧν τε εἶδές ἰμε ὧν τε ὀφθήσομαί σοι, ἐξαιρού- 17  
μενός σε ἐκ τοῦ λαοῦ καὶ ἐκ τῶν ἐθνῶν, εἰς οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω σε  
ἀνοίξαι ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι ἀπὸ σκοτόους εἰς φῶς καὶ τῆς 18  
ἐξουσίας τοῦ Σατανᾶ ἐπὶ τὸν Θεόν, τοῦ λαβεῖν αὐτοὺς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν  
καὶ κλῆρον ἐν τοῖς ἡγιασμένοις πίστει τῇ εἰς ἐμέ. ὅθεν, βασιλεῦ 19  
Ἀγρίππα, οὐκ ἐγενόμην ἀπειθὴς τῇ οὐρανίῳ ὀπτασίᾳ· ἀλλὰ τοῖς ἐν 20  
Δαμασκῷ πρῶτόν τε καὶ Ἱεροσολύμοις, πᾶσάν τε τὴν χώραν τῆς Ἰου-  
δαίας, καὶ τοῖς ἔθνεσιν, ἀπήγγελλον μετανοεῖν, καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ τὸν  
Θεὸν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πράσσοντας. ἔνεκα τούτων με Ἰουδαῖοι 21  
συλλαβόμενοι ἐν τῷ ἱερῷ ἐπειρῶντο διαχειρίσασθαι. ἐπικουρίας οὖν 22  
τυχὼν τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἄχρι τῆς ἡμέρας ταύτης ἕστηκα μαρτυρόμενος  
μικρῷ τε καὶ μεγάλῳ, οὐδὲν ἐκτὸς λέγων ὧν τε οἱ προφῆται ἐλάλησαν  
μελλόντων γίνεσθαι καὶ Μωσῆς, εἰ παθητὸς ὁ Χριστός, εἰ πρῶτος ἐξ 23  
ἀναστάσεως νεκρῶν φῶς μέλλει καταγγέλλειν τῷ τε λαῷ καὶ τοῖς  
ἔθνεσι.

Ταῦτα δὲ αὐτοῦ ἀπολογουμένου ὁ Φῆστος μεγάλη τῇ φωνῇ φησί, 24  
Μαίνη, Παῦλε· τὰ πολλά σε γράμματα εἰς μανίαν περιτρέπει. ὁ δὲ 25  
Παῦλος, Οὐ μαίνομαι, φησί, κράτιστε Φῆστε, ἀλλ' ἀληθείας καὶ σω-  
φροσύνης ῥήματα ἀποφθέγγομαι. ἐπίσταται γὰρ περὶ τούτων ὁ βασι- 26  
λεύς, πρὸς ὃν καὶ παρρησιαζόμενος λαλῶ· λανθάνειν γὰρ αὐτόν τι τού-

i от. ме

<sup>14</sup> γῆν] *add.* διὰ τὸν φόβον [ἐγὼ μόνος] 614 1611 2147 ℑ (*vt.*<sup>s1s</sup>) ⚡ (*hl.*<sup>ms</sup>)  
<sup>15</sup> Ἰησοῦς] *add.* δ Ναζωραῖος 181 614 *al.* παύς. ℑ (*vt.*<sup>s1s p2</sup> *vg.*<sup>codd.</sup>) ⚡ (*vg.* *hl.\**)  
<sup>16</sup> με B C\* (?) 242 614 ⚡ (*vg.* *hl.*) ☩ (*sah.*) Α Εϥθ Amb. Aug.: *om.* N A C<sup>2</sup> E ω ℑ  
☩ (*boh.*) <sup>22</sup> ἀχρι τῆς ἡμέρας ταύτης *om.* ℑ (*vt.*<sup>h</sup>) <sup>23</sup> εἰ πρῶτος *om.* ℑ (*vt.*<sup>h</sup>)  
Φῆστε] πρεσβευτῇ ℑ (*vt.*<sup>h s1s</sup>) <sup>26</sup> καὶ παρησιαζόμενος et οὐ πείθεμαι et οὐ γάρ  
... τοῦτο *om.* ℑ (*vt.*<sup>h</sup>)



27 των οὐ πείθομαι οὐδέν· οὐ γάρ ἐστιν ἐν γωνίᾳ πεπραγμένον τοῦτο. πι-  
 28 στεύεις, βασιλεῦ Ἀγρίππα, τοῖς προφήταις; οἶδα ὅτι πιστεύεις. ὁ δὲ  
 Ἀγρίππας πρὸς τὸν Παῦλον, Ἐν ὀλίγῳ με πείθεις Χριστιανὸν ποιῇ-  
 29σαι. ὁ δὲ Παῦλος, Εὐξαίμην ἂν τῷ Θεῷ, καὶ ἐν ὀλίγῳ καὶ ἐν μεγάλῳ,  
 οὐ μόνον σὲ ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἀκούοντάς μου σήμερον γενέσθαι  
 τοιούτους ὁποῖος καὶ ἐγώ εἰμι, παρεκτὸς τῶν δεσμῶν τούτων.

30 Ἀνέστη τε ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ ἡγεμὼν ἥ τε Βερνίκη καὶ οἱ συγκαθήμε-  
 31νοι αὐτοῖς· καὶ ἀναχωρήσαντες ἐλάλουν πρὸς ἀλλήλους, λέγοντες ὅτι  
 32 Οὐδὲν θανάτου ἄξιον ἢ δεσμῶν πράσσει ὁ ἄνθρωπος οὗτος. Ἀγρίππας  
 δὲ τῷ Φῆστῳ ἔφη, Ἀπολελύσθαι ἐδύνατο ὁ ἄνθρωπος οὗτος, εἰ μὴ  
 ἐπεκέκλητο Καίσαρα.

27 Ὡς δὲ ἐκρίθη τοῦ ἀποπλεῖν ἡμᾶς εἰς τὴν Ἰταλίαν, παρεδίδουν τὸν  
 τε Παῦλον καὶ τινὰς ἑτέρους δεσμώτας ἑκατοντάρχη, ὀνόματι Ἰουλίῳ,  
 2 σπείρης Σεβαστῆς. ἐπιβάντες δὲ πλοίῳ Ἀδραμυττηνῷ, μέλλουσι πλεῖν  
 εἰς τοὺς κατὰ τὴν Ἀσίαν τόπους, ἀνῆχθημεν, οὗτος σὺν ἡμῖν Ἀριστάρ-  
 3χου Μακεδόνης Θεσσαλονικέως. τῇ τε ἑτέρᾳ κατήχθημεν εἰς Σιδῶνα·  
 φιλανθρώπως τε ὁ Ἰούλιος τῷ Παύλῳ χρησάμενος ἐπέτρεψε πρὸς τοὺς  
 4 φίλους πορευθέντα ἐπιμελείας τυχεῖν. κἀκεῖθεν ἀναχθέντες ὑπεπλεύ-  
 5σαμεν τὴν Κύπρον διὰ τὸ τοὺς ἀνέμους εἶναι ἐναντίους. τό τε πέλαγος  
 τὸ κατὰ τὴν Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν διαπλεύσαντες κατήλθομεν εἰς  
 6 Μύρα τῆς Λυκίας. κἀκεῖ εὐρών ὁ ἑκατοντάρχος πλοῖον Ἀλεξανδρίνου  
 7 πλέον εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐνεβίβασεν ἡμᾶς εἰς αὐτό. ἐν ἱκαναῖς δὲ ἡμέ-

<sup>28</sup> πείθεις] πείθῃ A: add. Παῦλε  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) ποιῆσαι  $\mathfrak{A}$  B 33 81 93 181  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup> pal.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{E}$ th (?) (Cassiod.): γενέσθαι E  $\mathfrak{O}$   $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.) Cyr.-Hier. Chr.

<sup>29</sup> εὐξαίμην  $\mathfrak{N}^c$  A B al. Chr.: εὐξάμην  $\mathfrak{N}^s$  81 1518 al. μεγάλη  $\mathfrak{N}$  A B 33 81 al. *rauc.*  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl. pal.)  $\mathfrak{E}$  (boh.): πολλῷ  $\omega$  Chr. σήμερον om. 323  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> p) <sup>30</sup> ἀνέστη τε] καὶ ταῦτα εἰπόντος [αὐτοῦ] ἀνέστη H L P 614  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.\* [pal.]) ἥ τε Βερνίκη καὶ] καὶ πάντες  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) <sup>32</sup> τῷ Φῆστῳ om.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) Καίσαρα] add. καὶ οὕτως ἔκρινεν [αὐτὸν] ὁ ἡγεμὼν ἀναπέμπεσθαι (ἀναπέμψαι) Καίσαρι 97 421  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> p2)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.<sup>ms</sup>)

27. <sup>1</sup> ὥς δὲ... Ἰταλίαν om.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>) παρεδίδουν τὸν τε... Σεβαστῆς] [et in] crastinum] uocauit centurionem quendam [cohortis Italicae] nomine Iulium et tradidit ei Paulum cum ceteris custodiis  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> sig (vg. *cod.*))  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup>) <sup>2</sup> ἐπιβάντες] *praemi.* cum coepissemus nauigare [in Italiam]  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> sig) μέλλουσι... τόπους om.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) Ἀριστ. Μακ. Θεσσαλονικέως] Θεσσαλονικέων δὲ Ἀριστάρχος καὶ Σεκοῦνδος 614 1518 al.  $\mathfrak{S}$  (hl.) (cf. xx. 4): Ἀριστ. Μακ.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) <sup>3</sup> τῇ τε ἑτέρᾳ om.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>) ὁ Ἰούλιος] ille centurio  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>): add. centurio  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> sig) <sup>5</sup> διαπλεύσαντες] add. δι' ἡμερῶν δεκάπεντε 614 1518 2147  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> vg. *cod.*)  $\mathfrak{S}$  (hl.\*) Μύρ[ρ]α] Λύστρα[ν]  $\mathfrak{N}$  A  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup> sig vg.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}^{ms}$  Hier. Cassiod.: Σμύρναν (E) 69 Ps.-Hier. Λυκίας] Κιλικίας  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>p</sup> vg. *cod.*)  $\mathfrak{E}$  (boh.) Ps.-Hier. <sup>6</sup> ἡμᾶς εἰς αὐτό] ἡμᾶς  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>h</sup>): εἰς αὐτὸ ἡμᾶς 614

ραις βραδυπλοοῦντες, καὶ μόλις γενόμενοι κατὰ τὴν Κνίδον, μὴ προσ-  
εῶντος ἡμᾶς τοῦ ἀνέμου, ὑπεπλεύσαμεν τὴν Κρήτην κατὰ Σαλμώνην·  
μόλις τε παραλεγόμενοι αὐτὴν ἤλθομεν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Κα- 8  
λὺς Λιμένας, ὃ ἐγγὺς ἦν πόλις Λασαία.

Ἰκανοῦ δὲ χρόνου διαγενομένου, καὶ ὄντος ἤδη ἐπισφαλοῦς τοῦ 9  
πλοῦς διὰ τὸ καὶ τὴν νηστείαν ἤδη παρεληλυθέναι, παρήνει ὁ Παῦλος  
λέγων αὐτοῖς, Ἄνδρες, θεωρῶ ὅτι μετὰ ὕβρεως καὶ πολλῆς ζημίας, οὐ 10  
μόνον τοῦ φορτίου καὶ τοῦ πλοίου ἀλλὰ καὶ τῶν ψυχῶν ἡμῶν, μέλλειν  
ἔσσεσθαι τὸν πλοῦν. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος τῷ κυβερνήτῃ καὶ τῷ ναυκλήρῳ 11  
μᾶλλον ἐπέθετο ἢ τοῖς ὑπὸ τοῦ Παύλου λεγομένοις. ἀνευθέτου δὲ 12  
τοῦ λιμένος ὑπάρχοντος πρὸς παραχειμασίαν οἱ πλείους ἔθεντο βουλήν  
ἀναχθῆναι ἐκεῖθεν, εἰπὼς δύναιντο κατανήσαντες εἰς Φοῖνικα παρα-  
χειμάσαι, λιμένα τῆς Κρήτης βλέποντα κατὰ λίβα καὶ κατὰ χῶρον.  
ὑποπνεύσαντος δὲ νότου, δόξαντες τῆς προθέσεως κεκρατηκέναι, ἄραντες 13  
ἄσσον παρελέγοντο τὴν Κρήτην. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἔβαλε κατ' αὐτῆς 14  
ἄνεμος τυφωνικός, ὁ καλούμενος εὐρακύλων· συναρπασθέντος δὲ τοῦ 15  
πλοίου, καὶ μὴ δυναμένου ἀντοφθαλμῆν τῷ ἀνέμῳ, ἐπιδόντες ἐφερό-  
μεθα. νησίον δέ τι ὑποδραμόντες, καλούμενον <sup>k</sup>Καῦδα, ἰσχύσαμεν μό- 16  
λις περικρατεῖς γενέσθαι τῆς σκάφης· ἦν ἄραντες βοθηταῖς ἐχρῶντο, 17  
ὑποζωννύντες τὸ πλοῖον· φοβούμενοί τε μὴ εἰς τὴν Σύρτιν ἐκπέσωσι,  
χαλάσαντες τὸ σκεῦος, οὕτως ἐφέροντο. σφοδρῶς δὲ χειμαζομένων 18  
ἡμῶν τῇ ἐξῆς ἐκβολὴν ἐποιοῦντο· καὶ τῇ τρίτῃ αὐτόχειρες τὴν σκευὴν 19  
τοῦ πλοίου ἔρριψαν. μήτε δὲ ἡλίου μήτε ἄστρων ἐπιφαινόντων ἐπὶ 20  
πλείονας ἡμέρας, χειμῶνός τε οὐκ ὀλίγον ἐπικειμένου, λοιπὸν περιη-  
ρεῖτο πᾶσα ἐλπίς τοῦ σώζεσθαι ἡμᾶς. πολλῆς τε ἀσιτίας ὑπαρχούσης 21  
τότε σταθεὶς ὁ Παῦλος ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν, Ἔδει μὲν, ὦ ἄνδρες,  
πειθαρχήσαντάς μοι μὴ ἀνάγεσθαι ἀπὸ τῆς Κρήτης, κερδῆσαί τε τὴν

<sup>k</sup> Κλαῦδα

<sup>7</sup> Κνίδον] Chium  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>p</sup> vg.<sup>cod.</sup>) κατὰ Σαλμώνην om. 614 1765 2138  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>b</sup>)

<sup>8</sup> Λασαία] Ἀλασ[σ]α A 181 460  $\mathfrak{L}$  (vg.<sup>cod.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup> pal.) : Θάλασσα  $\mathfrak{L}$  <sup>11, 12</sup> μάλ-  
λον ἐπέθετο . . . λεγομένοις *facit ut loco mutato sequatur* τῆς Κρήτης  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>b</sup>),  
*qui om. etiam* ἀνευθέτου . . . πλείους *et βλέποντα* . . . χῶρον <sup>14</sup> εὐρα-  
κύλων N A (B\*)  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (pal.)  $\mathfrak{E}$  : εὐροκλύδων ω  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.) <sup>15</sup> ἐπιδόντες] *add.*  
τῷ πλέοντι καὶ συστείλαντες τὰ ἱστία 614 1518  $\mathfrak{S}$  (hl.\*) (Cassiod. Bed.) : *om.*  
 $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>glg</sup>) <sup>16</sup> Καῦδα N<sup>c</sup> B  $\mathfrak{L}$  Hier. Bed., *cui forinae fauent Pomponius Mela et*  
*Plinius scriptores coaeni* : Κλαῦδα (Κλαῦδην) N\* A 33 81 181 ω  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>p\*</sup>) vg.<sup>codd.</sup>  
 $\mathfrak{S}$  (hl. pal.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th  $\mathfrak{A}$  Chr., *quibus adstipulantur Ptolemaeus* (saec. ii) *geographique*  
*recentiores*

22 ὕβριν ταύτην καὶ τὴν ζημίαν. καὶ τανὺν παραινῶ ὑμᾶς εὐθυμεῖν· ἀπο-  
 23 βολὴ γὰρ ψυχῆς οὐδεμία ἔσται ἐξ ὑμῶν, πλὴν τοῦ πλοίου. παρέστη  
 γὰρ μοι τῇ νυκτὶ ταύτῃ τοῦ Θεοῦ, οὗ εἰμι, <sup>ϕ</sup> καὶ λατρεύω, ἄγγελος  
 24 λέγων, Μὴ φοβοῦ, Παῦλε· Καίσαρί σε δεῖ παραστήναι· καὶ ἰδοῦ, κε-  
 25 χάρισταί σοι ὁ Θεὸς πάντας τοὺς πλείοντας μετὰ σοῦ. διὸ εὐθυμεῖτε,  
 ἄνδρες· πιστεύω γὰρ τῷ Θεῷ ὅτι οὕτως ἔσται καθ' ὃν τρόπον λελά-  
 26 ληταί μοι. εἰς νῆσον δέ τινα δεῖ ἡμᾶς ἐκπεσεῖν.  
 27 Ὡς δὲ τεσσαρεσκαideκάτῃ νυξ ἐγένετο, διαφορομένων ἡμῶν ἐν τῷ  
 Ἀδρία, κατὰ μέσον τῆς νυκτὸς ὑπενόουν οἱ ναῦται προσάγειν τινα  
 28 αὐτοῖς χώραν· καὶ βολίσαντες εὗρον ὀργυιᾶς εἴκοσι· βραχὺ δὲ δια-  
 29 στήσαντες, καὶ πάλιν βολίσαντες, εὗρον ὀργυιᾶς δεκαπέντε. φο-  
 βούμενοί τε, μήπου κατὰ τραχεῖς τόπους ἐκπέσωμεν, ἐκ πρύμνης ρί-  
 30 ψαντες ἀγκύρας τέσσαρας ἤρχοντο ἡμέραν γενέσθαι. τῶν δὲ ναυ-  
 τῶν ζητούντων φυγεῖν ἐκ τοῦ πλοίου, καὶ χαλασάντων τὴν σκάφην εἰς  
 τὴν θάλασσαν προφάσει ὥς ἐκ πρώρας μελλόντων ἀγκύρας ἐκτείνειν,  
 31 εἶπεν ὁ Παῦλος τῷ ἑκατοντάρχη καὶ τοῖς στρατιώταις, Ἐὰν μὴ οὐ-  
 32 τοι μείνωσιν ἐν τῷ πλοίῳ, ὑμεῖς σωθῆναι οὐ δύνασθε. τότε οἱ στρα-  
 τιῶται ἀπέκοψαν τὰ σχοινία τῆς σκάφης, καὶ εἶασαν αὐτὴν ἐκπεσεῖν.  
 33 ἄχρι δὲ οὐ ἔμελλεν ἡμέρα γίνεσθαι, παρεκάλει ὁ Παῦλος ἅπαντας μετα-  
 λαβεῖν τροφῆς λέγων, Τεσσαρεσκαideκάτην σήμερον ἡμέραν προσ-  
 34 δοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε, μηδὲν προσλαβόμενοι. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς  
 μεταλαβεῖν τροφῆς· τοῦτο γὰρ πρὸς τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὑπάρχει·  
 35 οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρῖξ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀπολεῖται. εἰπὼν δὲ ταῦτα,  
 καὶ λαβὼν ἄρτον, εὐχαρίστησε τῷ Θεῷ ἐνώπιον πάντων, καὶ κλάσας  
 36 ἥρξατο ἐσθίειν. εὐθυμοὶ δὲ γενόμενοι πάντες καὶ αὐτοὶ προσελάβοντο  
 37 τροφῆς. ἦμεν δὲ ἐν τῷ πλοίῳ αἱ πᾶσαι ψυχαὶ <sup>1</sup> διακόσiai ἐβδομήκοντα  
 38 ἑξ. κορεσθέντες δὲ τροφῆς ἐκούφισον τὸ πλοῖον ἐκβαλλόμενοι τὸν  
 39 σῖτον εἰς τὴν θάλασσαν. ὅτε δὲ ἡμέρα ἐγένετο, τὴν γῆν οὐκ ἐπεγί-  
 νωσκον· κόλπον δέ τινα κατενόουν ἔχοντα αἰγιαλόν, εἰς ὃν ἐβου-  
 40 λεύοντο, εἰ δύναιντο, <sup>2</sup> ἐξῶσαι τὸ πλοῖον. καὶ τὰς ἀγκύρας περιελόντες  
 εἶων εἰς τὴν θάλασσαν, ἅμα ἀνέντες τὰς ζευκτηρίας τῶν πηδαλίων·

<sup>1</sup> ὥς ἐβδομήκοντα ἑξ<sup>2</sup> ἐκσῶσαι<sup>35</sup> ἐσθίειν] *add.* ἐπιδιδούς καὶ ἡμῖν 614 1611 2147 S (hl.\*) P (sah.)<sup>37</sup> δια-  
κόσiai ἐβδομήκοντα ἑξ (COS)] ὥς ἐβδομήκοντα ἑξ (ω COS) B P (sah.) P<sup>37</sup><sup>39</sup> ἐξῶσαι] ἐκσῶσαι BC P A

καὶ ἐπάραντες τὸν ἀρτέμονα τῇ πνεύσῃ κατεῖχον εἰς τὸν αἰγιαλόν. περιπεσόντες δὲ εἰς τόπον διθάλασσον ἐπέκειλαν τὴν ναῦν· καὶ ἡ μὲν 41  
 πρῶρα ἐρείσασα ἔμεινεν ἀσάλευτος, ἡ δὲ πρύμνα ἐλύετο ὑπὸ τῆς βίας. τῶν δὲ στρατιωτῶν βουλὴ ἐγένετο ἵνα τοὺς δεσμώτας ἀποκτείνωσι, 42  
 μήτις ἐκκολυμβήσας διαφύγοι. ὁ δὲ ἐκατόνταρχος, βουλόμενος δια- 43  
 σῶσαι τὸν Παῦλον, ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ βουλήματος· ἐκέλευσέ τε  
 τοὺς δυναμένους κολυμβᾶν ἀπορρίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι,  
 καὶ τοὺς λοιπούς, οὓς μὲν ἐπὶ σανίσιν, οὓς δὲ ἐπὶ τινων τῶν ἀπὸ τοῦ 44  
 πλοίου. καὶ οὕτως ἐγένετο πάντας διασωθῆναι ἐπὶ τὴν γῆν.

Καὶ διασωθέντες τότε ἐπέγνωμεν ὅτι <sup>η</sup> Μελίτη ἡ νῆσος καλεῖται. 28  
 οἳ τε βάρβαροι παρείχον οὐ τὴν τυχούσαν φιланθρωπίαν ἡμῖν· ἀνάψαν- 2  
 τες γὰρ πυρὰν προσελάβοντο πάντας ἡμᾶς διὰ τὸν ὑέτον τὸν ἐφεστῶτα  
 καὶ διὰ τὸ ψῦχος. συστρέψαντος δὲ τοῦ Παύλου φρυγάνων τι πλήθος, 3  
 καὶ ἐπιθέντος ἐπὶ τὴν πυρὰν, ἔχιδνα ἀπὸ τῆς θερμῆς ἐξελθοῦσα καθήψε  
 τῆς χειρὸς αὐτοῦ. ὥς δὲ εἶδον οἱ βάρβαροι κρεμάμενον τὸ θηρίον ἐκ 4  
 τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους, Πάντως φονεύς ἐστιν ὁ ἄν-  
 θρωπος οὗτος, ὃν διασωθέντα ἐκ τῆς θαλάσσης ἡ δίκη ζῆν οὐκ εἶασεν.  
 ὁ μὲν οὖν, ἀποτινάξας τὸ θηρίον εἰς τὸ πῦρ, ἔπαθεν οὐδὲν κακόν. οἱ 5  
 δὲ προσεδόκων αὐτὸν μέλλειν πίμπρασθαι ἢ καταπίπτειν ἄφνω νεκρόν· 6  
 ἐπὶ πολὺ δὲ αὐτῶν προσδοκῶντων, καὶ θεωρούντων μὴδὲν ἄτοπον εἰς  
 αὐτὸν γινόμενον, μεταβαλόμενοι ἔλεγον θεὸν αὐτὸν εἶναι.

Ἐν δὲ τοῖς περὶ τὸν τόπον ἐκείνον ὑπῆρχε χωρία τῷ πρώτῳ τῆς 7  
 νήσου, ὀνόματι Ποπλίῳ· ὃς ἀναδεξάμενος ἡμᾶς τρεῖς ἡμέρας φιλο-  
 φρόνως ἐξένισεν. ἐγένετο δὲ τὸν πατέρα τοῦ Ποπλίου πυρετοῖς καὶ 8  
 δυσεντερία συνεχόμενον κατακεῖσθαι. πρὸς ὃν ὁ Παῦλος εἰσελθὼν,  
 καὶ προσευξάμενος, ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτῷ ἴασατο αὐτόν. τούτου δὲ 9  
 γενομένου καὶ οἱ λοιποὶ οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἔχοντες ἀσθενείας προσήρχοντο  
 καὶ ἔθεραπεύοντο· οἱ καὶ πολλαῖς τιμαῖς ἐτίμησαν ἡμᾶς, καὶ ἀναγο- 10  
 μένοις ἐπέθεντο τὰ πρὸς τὰς χρεῖας.

Μετὰ δὲ τρεῖς μῆνας ἀνήχθημεν ἐν πλοίῳ παρακεχειμακότι ἐν τῇ 11  
 νήσῳ, Ἀλεξανδρίνῳ, παρασήμῳ Διοσκούροις. καὶ καταχθέντες εἰς 12  
 Συρακούσας ἐπεμείναμεν ἡμέρας τρεῖς. ὅθεν <sup>ο</sup> περιελθόντες κατηντή- 13

<sup>η</sup> Μελιτήνη<sup>ο</sup> περιελόντες

28. <sup>1</sup> Μελίτη N A B<sup>2</sup> uel<sup>3</sup> C ω 1 (vg. <sup>odd.</sup>) 2 (vg. hl.) 3 (sah.) 4 (Chr. :  
 Μελιτήνη B\* 1 (hl. <sup>ms</sup>) 2 (boh.) 3 (Hier.) : Μυτιλήνη 1 (vt. <sup>p2</sup> vg. <sup>odd.</sup>)  
<sup>2</sup> προσανελάμβανον N Ψ 614 1518 al. <sup>13</sup> περιελθόντες] περιελόντες N\* B

- σαμεν εἰς Ῥήγιον· καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐπιγενομένου νότου δευ-  
 14 τεραῖοι ἦλθομεν εἰς Ποτιόλους· οὗ εὐρόντες ἀδελφοὺς παρεκλήθη-  
 μεν παρ' αὐτοῖς ἐπιμεῖναι ἡμέρας ἑπτὰ· καὶ οὕτως εἰς τὴν Ῥώμην ἦλ-  
 15 θομεν. κακέειθεν οἱ ἀδελφοί, ἀκούσαντες τὰ περὶ ἡμῶν, ἦλθον εἰς  
 ἀπάντησιν ἡμῖν ἄχρις Ἀππίου Φόρου καὶ Τριῶν Ταβερνῶν· οὓς ἰδὼν  
 ὁ Παῦλος εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ἔλαβε θάρσος.  
 16 Ὅτε δὲ εἰσήλθομεν εἰς Ῥώμην, <sup>ρ</sup> ἐπετράπη τῷ Παύλῳ μένειν καθ'  
 ἑαυτὸν σὺν τῷ φυλάσσοντι αὐτὸν στρατιώτῃ.  
 17 Ἐγένετο δὲ μετὰ ἡμέρας τρεῖς συγκαλέσασθαι αὐτὸν τοὺς ὄντας  
 τῶν Ἰουδαίων πρῶτους· συνελθόντων δὲ αὐτῶν ἔλεγε πρὸς αὐτούς,  
 Ἐγώ, ἄνδρες ἀδελφοί, οὐδὲν ἐναντίον ποιήσας τῷ λαῷ ἢ τοῖς ἔθεσι  
 τοῖς πατράοις, δέσμιος ἔξ Ἱεροσολύμων παρεδόθην εἰς τὰς χεῖρας τῶν  
 18 Ῥωμαίων· οὔτινες, ἀνακρίναντές με, ἐβούλοντο ἀπολῦσαι διὰ τὸ μη-  
 19 δεμίαν αἰτίαν θανάτου ὑπάρχειν ἐν ἐμοί. ἀντιλεγόντων δὲ τῶν Ἰου-  
 δαίων ἠναγκάσθην ἐπικαλέσασθαι Καίσαρα, οὐχ ὥς τοῦ ἔθνους μου  
 20 ἔχων τι κατηγορήσαι. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν παρεκάλεσα ὑμᾶς  
 ἰδεῖν καὶ προσλαλήσαι· ἔνεκεν γὰρ τῆς ἐλπίδος τοῦ Ἰσραὴλ τὴν  
 21 ἄλυσιν ταύτην περίκειμαι. οἱ δὲ πρὸς αὐτὸν εἶπον, Ἡμεῖς οὔτε γράμ-  
 ματα περὶ σοῦ ἔδεξάμεθα ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, οὔτε παραγενόμενός τις  
 22 τῶν ἀδελφῶν ἀπήγγειλεν ἢ ἐλάλησέ τι περὶ σοῦ πονηρόν. ἀξιούμεν  
 δὲ παρὰ σοῦ ἀκοῦσαι ἃ φρονεῖς· περὶ μὲν γὰρ τῆς αἰρέσεως ταύτης  
 γνωστὸν ἡμῖν ἐστίν ὅτι πανταχοῦ ἀντιλέγεται.  
 23 Ταξάμενοι δὲ αὐτῷ ἡμέραν ἤκον πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν ξενίαν πλείονες·  
 οἷς ἐξετίθετο, διαμαρτυρόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, πείθων τε αὐ-  
 τοὺς περὶ τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τε τοῦ νόμου Μωσέως καὶ τῶν προφητῶν,  
 24 ἀπὸ πρωτῆς ἕως ἑσπέρας. καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο τοῖς λεγομένοις, οἱ  
 25 δὲ ἠπίσταντο. ἀσύμφωνοι δὲ ὄντες πρὸς ἀλλήλους ἀπελύοντο, εἰπόν-  
 τος τοῦ Παύλου ῥῆμα ἓν, ὅτι Καλῶς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε

<sup>ρ</sup> δ' ἐκατόνταρχος παρέδωκε τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη

<sup>16</sup> ἐπετράπη τῷ Παύλῳ  $\aleph$  A B o66 33 81 181  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathcal{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{C}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$  Chr. : ὁ ἐκατόνταρχος παρέδωκεν τοὺς δεσμίους τῷ στρατοπεδάρχῃ· τῷ δὲ Παύλῳ ἐπετράπη  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathcal{S}$  (hl.\*)  $\mathfrak{C}$  (sah.)  $\mathfrak{C}^{th}$  καθ' ἑαυτὸν om.  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>eis</sup>) ἑαυτὸν] add. ἔξω τῆς παρεμβολῆς 614  $\mathfrak{L}$  (vt., vg. <sup>codd.</sup>)  $\mathcal{S}$  (hl.\*) Ambst. <sup>19</sup> Ἰουδαίων] add. καὶ ἐπικραζόντων· αἶρε τὸν ἔχθρὸν ἡμῶν (cf. xxii. 22) 614 1518  $\mathcal{S}$  (hl.\*) κατη-  
 γορήσαι] add. ἀλλ' ἵνα λυτρώσωμαι τὴν ψυχὴν μου ἐκ θανάτου 614 1518 al.  $\mathfrak{L}$  (vt. vg. <sup>codd.</sup>)  $\mathcal{S}$  (hl.\*)



διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν λέγον, Πορεύθητι 26  
πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον καὶ εἰπέ, Ἀκοῇ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνήτε· καὶ  
βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε· ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδιά τοῦ λαοῦ 27  
τούτου, καὶ τοῖς ὥσι βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἐκάμ-  
μυσαν· μήποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ τοῖς ὣσιν ἀκούσωσι, καὶ τῇ  
καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέψωσι, καὶ ἰάσονται αὐτούς. γνωστὸν οὖν 28  
ἔστω ὑμῖν, ὅτι τοῖς ἔθνεσιν ἀπεστάλη τοῦτο τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ·  
αὐτοὶ καὶ ἀκούσονται. <sup>a</sup>

Ἐνέμεινε δὲ διατίαν ὅλην ἐν ἰδίῳ μισθώματι, καὶ ἀπεδέχετο πάν- 30  
τας τοὺς εἰσπορευομένους πρὸς αὐτόν, κηρύσσων τὴν βασιλείαν τοῦ 31  
Θεοῦ, καὶ διδάσκων τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ πάσης  
παρηρησίας, ἀκωλύτως.

# ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ

## Η ΠΡΟΣ

ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Παῦλος δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ἁψωρισμένος **1**  
εἰς εὐαγγέλιον Θεοῦ, ὃ προεπηγγέλματο διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ἐν **2**  
γραφαῖς ἁγίαις, περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, τοῦ γενομένου ἐκ σπέρματος Δαβὶδ **3**  
κατὰ σάρκα, τοῦ ὀρισθέντος υἱοῦ Θεοῦ ἐν δυνάμει κατὰ πνεῦμα ἁγίω- **4**  
σύνῃς ἐξ ἀναστάσεως νεκρῶν, Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δι' οὗ **5**  
ἐλάβομεν χάριω καὶ ἀποστολὴν εἰς ὑπακοὴν πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς ἔθ-

<sup>9</sup> *add. ver.* 29 καὶ ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς συζήτησιν.

<sup>25</sup> διὰ Ἡσαίου τοῦ προφήτου om. Ambst. Vigil.: ponit post ὑμῶν A ὑμῶν  
 NAB 33 al. ℣ (vt.<sup>p</sup> s<sup>g</sup> vg.<sup>cod.</sup>) ℑ (vg.) ℥ (sah.) Did. Bas. <sup>2</sup> Cyr.-Hier. Ambst.  
 Vigil.: ἡμῶν ω ℣ (vt.<sup>slg</sup> vg.) ℥ (boh.) A Chr. Amb. <sup>27</sup> ἐπαχύνθη] ἐβαρύνθη  
 N\* <sup>29</sup> uersum om. NABE 33 8i 18i 44i ℣ (vt.<sup>s</sup> vg.) ℑ (vg. hl.) ℥ Eth: καὶ  
 ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ἀπῆλθον οἱ Ἰουδαῖοι, πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς [σν]ζήτησιν  
 ω ℣ (vt., vg.<sup>cod.</sup>) ℑ (hl.\*) <sup>30</sup> αὐτόν] add. Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας 614 al. ℣  
 (vt., vg.<sup>cod.</sup>) ℑ (hl.\*) Ephr. <sup>31</sup> τὰ περὶ . . . Ἰησοῦ Χριστοῦ] quia hic est  
 [Iesus] [Christus] filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari ℣ (vg.<sup>cod.</sup>)  
 Χριστοῦ om. N\* 614 1518 al. pauc. (℣ (vt.<sup>p</sup>)) ℑ (hl.) μετὰ πάσης παρρησίας  
 ἀκωλύτως] transponit ante τὰ περὶ . . . Ἰησοῦ ℣ (vt.<sup>p</sup>) : add. quia hic est [dominus]  
 [Iesus] Christus filius dei per quem incipiet totus mundus iudicari ℣ (vg.<sup>cod.</sup>) ℑ  
 (hl.) Ephr.

I. <sup>1</sup> 'Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ 'Ἰησοῦ p<sup>10</sup> B ℒ (vg. <sup>codd.</sup>) Orig. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Ambst. Amb. Aug.

6 νεσιν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ· ἐν οἷς ἐστε καὶ ὑμεῖς, κλητοὶ Ἰησοῦ  
7 Χριστοῦ· πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν Ῥώμῃ ἀγαπητοῖς Θεοῦ, κλητοῖς ἁγίοις·  
χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ  
Χριστοῦ.

8 Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ περὶ πάν-  
9 των ὑμῶν, ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ. μάρ-  
10 τυς γάρ μου ἐστὶν ὁ Θεός, ᾧ λατρεύω ἐν τῷ πνεύματί μου ἐν τῷ  
11 εὐαγγελίῳ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὡς ἀδιαλείπτως μνεῖαν ὑμῶν ποιῶμαι,  
12 πάντοτε ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου δεόμενος, εἴπως ἥδη ποτὲ εὐδοωθή-  
13 σομαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ Θεοῦ ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. ἐπιποθῶ γὰρ ἰδεῖν  
14 ὑμᾶς, ἵνα ἡμεῖς μεταδῶ χάρισμα ὑμῖν πνευματικόν, εἰς τὸ στηριχθῆναι  
15 ὑμᾶς, τοῦτο δέ ἐστι, συμπαρακληθῆναι ἐν ὑμῖν διὰ τῆς ἐν ἀλλήλοις  
16 πίστεως ὑμῶν τε καὶ ἐμοῦ. οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι  
17 πολλάκις προεθέμην ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς (καὶ ἐκωλύθην ἄχρι τοῦ δεῦρο),  
18 ἵνα τινὰ καρπὸν σχῶ καὶ ἐν ὑμῖν, καθὼς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ἔθνεσιν.  
19 Ἐλλησί τε καὶ βαρβάροις, σοφοῖς τε καὶ ἀνοήτοις ὀφειλέτης εἰμί.  
20 οὕτω τὸ κατ' ἐμὲ πρόθυμον καὶ ὑμῖν τοῖς ἐν Ῥώμῃ εὐαγγελίσασθαι.  
21 οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον· δύναμις γὰρ Θεοῦ ἐστὶν εἰς σωτη-  
22 ρίαν παντὶ τῷ πιστεύοντι, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι. δικαιο-  
23 σύνη γὰρ Θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται ἐκ πίστεως εἰς πίστιν· καθὼς  
γέγραπται, Ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται.

18 Ἀποκαλύπτεται γὰρ ὁργὴ Θεοῦ ἀπ' οὐρανοῦ ἐπὶ πᾶσαν ἀσέβειαν  
19 καὶ ἀδικίαν ἀνθρώπων τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων· διότι  
20 τὸ γνωστὸν τοῦ Θεοῦ φανερόν ἐστιν ἐν αὐτοῖς· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτοῖς  
21 ἐφανέρωσε. τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι  
22 νοούμενα καθορᾶται, ἥ τε αἰδὶος αὐτοῦ δύναμις καὶ θεϊότης, εἰς τὸ εἶναι  
23 αὐτοὺς ἀναπολογήτους· διότι, γνόντες τὸν Θεόν, οὐχ ὡς Θεὸν ἐδό-  
24 ξασαν ἢ εὐχαρίστησάν, ἀλλ' ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐ-  
25 τῶν, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδιά· φάσκοντες εἶναι σοφοὶ  
26 ἐμωράνθησαν, καὶ ἥλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι  
27 εἰκόνης φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἐρπετῶν.

<sup>7</sup> ἐν Ῥώμῃ *om.* G 1908<sup>ms</sup> Orig. (Ambst.) ἀγαπητοῖς] ἐν ἀγάπῃ D G Ξ  
(vt.<sup>d\*</sup> vg.<sup>codd.</sup>) Ambst. <sup>13</sup> οὐ θέλω] οὐκ οἶομαι (D\*) G Ξ (vt.<sup>d</sup> <sup>g</sup>) Ambst.  
Pelag. <sup>15</sup> τοῖς ἐν Ῥώμῃ *om.* G <sup>16</sup> πρῶτον *om.* B G ℣ (sah.) Mcion Tert.  
<sup>17</sup> ἐκ πίστεως] *praem. aut add.* μου C\* Ξ (vg.<sup>codd.</sup>) S (hl.) Orig.<sup>lat.</sup> Hier. <sup>18</sup> θεοῦ  
*om.* 1908 Mcion <sup>20</sup> θεϊότης] θεότης P *heret. ap.* Did.

Διὸ παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν καρδιῶν αὐ- 24  
τῶν εἰς ἀκαθαρσίαν, τοῦ ἀτιμάζεσθαι τὰ σώματα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς·  
οἵτινες μετέλλαξαν τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ψεύδει, καὶ ἔσε- 25  
βάσθησαν καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ὅς ἐστιν  
εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Διὰ τοῦτο παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς πάθη ἀτιμίας· αἷ τε γὰρ 26  
θήλειαι αὐτῶν μετέλλαξαν τὴν φυσικὴν χρήσιν εἰς τὴν παρὰ φύσιν·  
ὁμοίως τε καὶ οἱ ἄρρενες, ἀφέντες τὴν φυσικὴν χρήσιν τῆς θηλείας, 27  
ἐξεκαύθησαν ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν εἰς ἀλλήλους, ἄρσενες ἐν ἄρσεσι τὴν  
ἀσχημοσύνην κατεργαζόμενοι, καὶ τὴν ἀντιμισθίαν ἣν ἔδει τῆς πλάνης  
αὐτῶν ἐν ἑαυτοῖς ἀπολαμβάνοντες.

Καὶ καθὼς οὐκ ἔδοκίμασαν τὸν Θεὸν ἔχειν ἐν ἐπιγνώσει, παρέδω- 28  
κεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρω- 29  
μένους πάσῃ ἀδικίᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ, κακίᾳ, μεστοὺς φθόνου, φό-  
νου, ἔριδος, δόλου, κακοηθείας, ψιθυριστάς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, 30  
ὑβριστάς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν, γονεῦσιν ἀπει-  
θεῖς, ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους, ἀστόργους, ἀνελεήμονας· οἵτινες, τὸ δι- 31  
καίωμα τοῦ Θεοῦ ἐπιγνόντες, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες ἄξιοι 32  
θανάτου εἰσίν, οὐ μόνον αὐτὰ ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ συνευδοκοῦσι τοῖς  
πράσσουσιν.

Διὸ ἀναπολόγητος εἶ, ὦ ἄνθρωπε πᾶς ὁ κρίνων· ἐν ᾧ γὰρ κρίνεις 2  
τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις ὁ κρίνων.  
οἶδαμεν <sup>α</sup> δὲ ὅτι τὸ κρίμα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ κατὰ ἀλήθειαν ἐπὶ τοὺς τὰ 2  
τοιαῦτα πράσσοντας. λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε ὁ κρίνων τοὺς τὰ 3  
τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφύξῃ τὸ κρίμα τοῦ  
Θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς 4  
μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετά-  
νοιάν σε ἄγει; κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν 5

<sup>α</sup> γὰρ

<sup>24</sup> ἐν αὐτοῖς B C D\* *al.* *pauc.* : ἐν ἑαυτοῖς D<sup>c</sup> G ω *patres* <sup>29</sup> πορνεία *om.*  
N A B C K 1739 πονηρία πλεονεξία κακία B L *etc.* S (hl.) A Bas. Greg.-Nyss.  
*al.* : πονηρία κακία πλεονεξία N A S (vg.) E (sah.) *al.* : κακία πονηρία πλεονεξία C E  
(boh.) <sup>31</sup> ἀστόργους] *add.* ἀσπόνδους C K L P (*ex* 2 Tim. iii. 3) <sup>32</sup> ἐπιγνόντες]  
ἐπιγνώσκοντες (B) 436 ποιοῦσιν . . . συνευδοκοῦσιν] ποιοῦντες . . . συνευδοκοῦντες  
B Clem.-Rom. (?) *et, cum* οὐκ ἐνόησαν *ante* ὅτι, D L Orig.<sup>lat.</sup> Lucif. Ambst.

2. <sup>2</sup> δὲ N A B D ω S (hl.) E (sah.) Mcion Orig.<sup>lat.</sup> Tert. Ambst. *al.* : γὰρ N C  
33 *al.* *pauc.* L E (boh.) A Chr.

θησαν ῥίξεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως δικαιο-  
 6 κρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· τοῖς μὲν  
 7 καθ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ζητοῦσι,  
 8 ζῶν ἁιώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσι τῇ ἀληθείᾳ πειθο-  
 9 μένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, ὀργὴ καὶ θυμός, θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶ-  
 10 σαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν, Ἰουδαίου τε πρῶ-  
 11 τον καὶ Ἑλλήνου· δόξα δὲ καὶ τιμὴ καὶ εἰρήνη παντὶ τῷ ἐργαζομένῳ  
 12 τὸ ἀγαθόν, Ἰουδαίῳ τε πρῶτον καὶ Ἑλληνι· οὐ γάρ ἐστι προσωπο-  
 13 λοῦνται· καὶ ὅσοι ἐν νόμῳ ἤμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπο-  
 14 οῖ ἀκροαταὶ νόμου δίκαιοι παρὰ τῷ Θεῷ, ἀλλ' οἱ ποιηταὶ νόμου δικαιο-  
 15 θήσονται· ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου  
 16 ποιῶσιν, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες ἑαυτοῖς εἰσι νόμος· οἷτινες ἐνδεί-  
 17 κνυνται τὸ ἔργον τοῦ νόμου γραπτὸν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, συμμαρ-  
 18 τυρούσης αὐτῶν τῆς συνειδήσεως, καὶ μεταξὺ ἀλλήλων τῶν λογισμῶν  
 19 κατηγορούντων ἡ καὶ ἀπολογουμένων, ἐν ἡμέρᾳ ὅτε <sup>b</sup> κρινεῖ ὁ Θεὸς τὰ  
 20 κρυπτὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.  
 21 Εἰ δὲ σὺ Ἰουδαῖος ἐπονομάζῃ, καὶ ἐπαναπαύῃ νόμῳ, καὶ καυχᾶσαι  
 22 ἐν Θεῷ, καὶ γινώσκεις τὸ θέλημα, καὶ δοκιμάζεις τὰ διαφέροντα, κατη-  
 23 χούμενος ἐκ τοῦ νόμου, πέποιθίς τε σεαυτὸν ὁδηγὸν εἶναι τυφλῶν,  
 24 φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνῳι, διδάσκαλον νηπίων, ἔχοντα  
 25 τὴν μόρφωσιν τῆς γνώσεως καὶ τῆς ἀληθείας ἐν τῷ νόμῳ· ὁ οὖν διδά-  
 26 σκων ἕτερον, σεαυτὸν οὐ διδάσκεις; ὁ κηρύσσων μὴ κλέπτειν, κλέ-  
 27 πτεῖς; ὁ λέγων μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις; ὁ βδελυσσόμενος τὰ εἰδῶλα,  
 28 ἱεροσυλεῖς; ὃς ἐν νόμῳ καυχᾶσαι, διὰ τῆς παραβάσεως τοῦ νόμου τὸν  
 29 Θεὸν ἀτιμάζεις; τὸ γὰρ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ὑμᾶς βλασφημεῖται ἐν  
 30 τοῖς ἔθνεσι, καθὼς γέγραπται. περιτομὴ μὲν γὰρ ὠφελεῖ, ἐὰν νόμον  
 31 πράσῃς· ἐὰν δὲ πᾶραβάτης νόμου ᾖς, ἡ περιτομή σου ἀκροβυστία  
 32 γέγονεν. ἐὰν οὖν ἡ ἀκροβυστία τὰ δικαιώματα τοῦ νόμου φυλάσῃ,  
 33 οὐχὶ ἡ ἀκροβυστία αὐτοῦ εἰς περιτομὴν λογισθήσεται, καὶ κρινεῖ ἡ ἐκ  
 34 φύσεως ἀκροβυστία τὸν νόμον τελοῦσα σὲ τὸν διὰ γράμματος καὶ

<sup>b</sup> κρίνει

<sup>18</sup> νόμου *sine artic. bis* N A B D G 1739: τοῦ νόμου *rell.* <sup>16</sup> ἐν ἡμέρᾳ ὅτε] ἐν ἡμέρᾳ B: ἐν ἡμέρᾳ η A S (vg.) E (sah. boh.?) al. κρινεῖ] κρίνει *scribi potest* Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ Ἰησοῦ N B Orig. <sup>17</sup> Εἰ δὲ N A B D\* al. L S (vg.) E (boh.) A E f h: Ἰδε D<sup>o</sup> L al. S (hl.) Chr. al. νόμῳ *sine artic.* N A B D\* 1739: τῷ νόμῳ *rell.*

περιτομῆς παραβάτην νόμον; οὐ γὰρ ὁ ἐν τῷ φανερῷ Ἰουδαίος ἐστιν, 28  
οὐδὲ ἡ ἐν τῷ φανερῷ ἐν σαρκὶ περιτομή· ἀλλ' ὁ ἐν τῷ κρυπτῷ Ἰουδαίος, 29  
καὶ περιτομὴ καρδίας ἐν πνεύματι, οὐ γράμματι· οὗ ὁ ἔπαινος οὐκ ἐξ  
ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τοῦ Θεοῦ.

Τί οὖν τὸ περισσὸν τοῦ Ἰουδαίου; ἡ τίς ἡ ὠφέλεια τῆς περιτομῆς; 3  
πολὺ κατὰ πάντα τρόπον· πρῶτον μὲν ὅτι ἐπιστεύθησαν τὰ λόγια τοῦ 2  
Θεοῦ. τί γὰρ εἰ ἠπίστησάν τινες; μὴ ἡ ἀπιστία αὐτῶν τὴν πίστιν 3  
τοῦ Θεοῦ καταργήσῃ; μὴ γένοιτο· γνώσθω δὲ ὁ Θεὸς ἀληθής, πᾶς δὲ 4  
ἄνθρωπος ψεύστης, καθὼς γέγραπται, Ὅπως ἂν δικαιωθῇς ἐν τοῖς λό-  
γοις σου, καὶ νικήσῃς ἐν τῷ κρίνεσθαί σε. εἰ δὲ ἡ ἀδικία ἡμῶν Θεοῦ 5  
δικαιοσύνην συνίστησι, τί ἐροῦμεν; μὴ ἄδικος ὁ Θεὸς ὁ ἐπιφέρων τὴν  
ὀργήν; (κατὰ ἄνθρωπον λέγω.) μὴ γένοιτο· ἐπεὶ πῶς κρινεῖ ὁ Θεὸς 6  
τὸν κόσμον; εἰ <sup>c</sup> δὲ ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ ἐμῷ ψεύσματι ἐπερίσ- 7  
σευσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, τί ἔτι καγὼ ὡς ἁμαρτωλὸς κρίνομαι; καὶ 8  
μὴ (καθὼς βλασφημούμεθα, καὶ καθὼς φασί τινες ἡμᾶς λέγειν ὅτι)  
ποιήσωμεν τὰ κακὰ ἵνα ἔλθῃ τὰ ἀγαθὰ; ὣν τὸ κρίμα ἐνδικόν ἐστι.

Τί οὖν; προεχόμεθα; οὐ πάντως· προητιασάμεθα γὰρ Ἰουδαίους τε 9  
καὶ Ἑλλήνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι· καθὼς γέγραπται ὅτι Οὐκ 10  
ἔστι δίκαιος οὐδὲ εἷς, οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν 11  
Θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν· οὐκ ἔστι ποιῶν χρηστό- 12  
τητα, οὐκ ἔστιν ἕως ἐνός· τάφος ἀνεωγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, ταῖς 13  
γλώσσαις αὐτῶν ἐδολιούσαν, ὡς ἀσπίδων ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν· ὣν 14  
τὸ στόμα ἀράς καὶ πικρίας γέμει· ὅξεῖς οἱ πόδες αὐτῶν ἐκχέαι αἷμα· 15  
σύντριμμα καὶ τλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ 16  
ἔγνωσαν· οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. 17 18

Οἶδαμεν δὲ ὅτι ὅσα ὁ νόμος λέγει, τοῖς ἐν τῷ νόμῳ λαλεῖ, ἵνα πᾶν 19  
στόμα φραγῇ, καὶ ὑπόδικος γένηται πᾶς ὁ κόσμος τῷ Θεῷ· διότι ἐξ 20  
ἔργων νόμον οὐ δικαιωθείσεται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον αὐτοῦ· διὰ γὰρ

<sup>c</sup> γὰρ

3. <sup>2</sup> πρῶτον] πρῶτοι 1739 ℣ (sah.) Orig. Eus. μὲν (om. γὰρ) BD\* G  
al. ℣ ℤ (vg.) ℣ (boh.) Chr. Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al. : μὲν γὰρ NA ω ℤ (hl.) : γὰρ (sine μὲν)  
1739 ℣ Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Eus. <sup>4</sup> νικήσῃς B G K L ω : νικήσεις NA DE al. <sup>5</sup> κατὰ  
ἄνθρωπον λέγω] om. Clem. : κατὰ τῶν ἀνθρώπων ℣ (sah.) Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> (Filast.) <sup>7</sup> δὲ  
NA al. pauc. ℣ (vg. <sup>cod.</sup>) ℣ (boh.) : γὰρ BD G ω ℣ ℤ (vg. hl.) ℣ (sah.) Orig. <sup>lat.</sup>  
Chr. al. <sup>9</sup> προεχόμεθα] προεχώμεθα AL : προκατέχομεν περισσόν D\* G 104 ℤ  
(vg.) Chr. Theod.-Mops. Orig. <sup>lat.</sup> Pelag. al., qui etiam om. οὐ πάντως (cum ℤ (hl.)  
Ephr.) <sup>11</sup> ὁ pr. om. A B G ℣ (sah.), fort. etiam ℣ Orig. <sup>lat.</sup> Ambst. (= LXX)  
ὁ alt. om. (B) C (= LXX) <sup>12</sup> ποιῶν A B G al. : ὁ ποιῶν rel. οὐκ ἔστιν alt.  
om. B 424\*\* 1739 <sup>14</sup> στόμα] add. αὐτῶν B 33 ℣ (sah.) (Cypr.)



21 νόμον ἐπίγνωσις ἁμαρτίας. νυνὶ δὲ χωρὶς νόμου δικαιοσύνη Θεοῦ  
 22 πεφανέρωται, μαρτυρουμένη ὑπὸ τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν· δι-  
 καιοσύνη δὲ Θεοῦ διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πάντας<sup>d</sup> τοὺς πι-  
 23 στεύοντας· οὐ γὰρ ἐστὶ διαστολή· πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται  
 24 τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, δικαιούμενοι δωρεὰν τῇ αὐτοῦ χάριτι διὰ τῆς  
 25 ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὃν προέθετο ὁ Θεὸς ἱλαστήριον  
 διὰ τῆς πίστεως ἐν τῷ αὐτοῦ αἵματι, εἰς ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐ-  
 τοῦ, διὰ τὴν πάρεσιν τῶν προγεγονότων ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ  
 26 Θεοῦ· πρὸς τὴν ἔνδειξιν τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ ἐν τῷ νῦν καιρῷ, εἰς τὸ  
 27 εἶναι αὐτὸν δίκαιον καὶ δικαιῶντα τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ. ποῦ οὖν ἡ  
 καύχησις; ἐξεκλείσθη. διὰ ποίου νόμου; τῶν ἔργων; οὐχί, ἀλλὰ διὰ  
 28 νόμου πίστεως. λογιζόμεθα<sup>e</sup> οὖν δικαιῶσθαι πίστει ἄνθρωπον χωρὶς  
 29 ἔργων νόμου. ἡ Ἰουδαίων ὁ Θεὸς μόνον; οὐχὶ καὶ ἔθνων; ναί, καὶ  
 30 ἔθνων· εἶπερ εἰς ὁ Θεός, ὃς δικαιώσει περιτομὴν ἐκ πίστεως, καὶ ἀκρο-  
 31 βυστίαν διὰ τῆς πίστεως. νόμον οὖν καταργούμεν διὰ τῆς πίστεως;  
 μὴ γένοιτο· ἀλλὰ νόμον ἰστώμεν.

4 Τί οὖν ἐροῦμεν<sup>f</sup> εὐρηκέναι Ἀβραὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν κατὰ  
 2 σάρκα; εἰ γὰρ Ἀβραὰμ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη, ἔχει καύχημα, ἀλλ' οὐ  
 3 πρὸς τὸν Θεόν. τί γὰρ ἡ γραφὴ λέγει; Ἐπίστευσε δὲ Ἀβραὰμ τῷ  
 4 Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. τῷ δὲ ἐργαζομένῳ ὁ μισθὸς  
 5 οὐ λογίζεται κατὰ χάριν, ἀλλὰ κατὰ ὀφείλημα. τῷ δὲ μὴ ἐργαζομένῳ,  
 πιστεύοντι δὲ ἐπὶ τὸν δικαιῶντα τὸν ἄσεβῃ, λογίζεται ἡ πίστις αὐ-  
 6 τοῦ εἰς δικαιοσύνην. καθάπερ καὶ Δαβὶδ λέγει τὸν μακαρισμὸν τοῦ  
 7 ἀνθρώπου, ᾧ ὁ Θεὸς λογίζεται δικαιοσύνην χωρὶς ἔργων, Μακάριοι  
 8 ὧν ἀφέθησαν αἱ ἀνομίαι, καὶ ὧν ἐπεκαλύφθησαν αἱ ἁμαρτίαι· μακά-  
 9 ριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσῃται Κύριος ἁμαρτίαν. ὁ μακαρισμὸς οὖν

<sup>d</sup> add. καὶ ἐπὶ πάντας<sup>e</sup> γὰρ<sup>f</sup> om. εὐρηκέναι

<sup>22</sup> Ἰησοῦ Χριστοῦ] Χριστοῦ B Meion : ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ A καὶ ἐπὶ πάντας  
 DG ω ℒ (vt., vg. <sup>cod.</sup>al.) ℑ (vg. hl.) Chr. Ambst. : ἐπὶ πάντας (sine eis πάντας καὶ)  
 ℒ (vg.) Pelag. : om. N\*ABC al. pauc. ℑ (pal.) Ⓢⓐⓔⓢ <sup>25</sup> τῆς pr. om.  
 N\* C\* D\* G 424\*\* al. <sup>28</sup> οὖν BC D<sup>c</sup> ω ℑ (vg. hl.) Ephr. Chr. al. : γὰρ N\* A D\* G  
 al. ℒ Ⓢⓐ Orig.<sup>lat.</sup> Ambst. Aug. <sup>29</sup> μόνον] μόνων B al. plur. <sup>30</sup> εἶπερ  
 N\* ABC D al. pauc. Clem. Orig. Did. Cyr. al. : ἐπείπερ D\* G ω Eus. Ath.  
 Chr.

4. <sup>1</sup> εὐρηκέναι ante Ἀβραὰμ NACDG al. pauc. ℒ ℑ (pal.) Ⓢ (boh.) ⓐⓔⓢ  
 Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> : εὐρηκέναι post ἡμῶν ω Chr. al. : omnino om. B 1739 1908\*  
 Orig. (Chr.) προπάτορα N\* ABC\* al. pauc. ℑ (vg. pal.) Ⓢ : πατέρα vell.  
<sup>3</sup> Ἀβραὰμ] Ἀβρὰμ legendum sec. Orig. <sup>5</sup> ἄσεβῃ] ἄσεβῃν ND\* G <sup>8</sup> Ⓢ  
 N<sup>c</sup> ACD<sup>c</sup> ω : οὗ NBDG 424\*\* 1739

οὗτος ἐπὶ τὴν περιτομήν; ἢ καὶ ἐπὶ τὴν ἀκροβυστίαν; λέγομεν γάρ, Ἐλογίσθη τῷ Ἀβραάμ ἡ πίστις εἰς δικαιοσύνην. πῶς οὖν ἐλογίσθη; 10 ἐν περιτομῇ οὐκ; ἢ ἐν ἀκροβυστίᾳ; οὐκ ἐν περιτομῇ, ἀλλ' ἐν ἀκροβυστίᾳ· καὶ σημεῖον ἔλαβε περιτομῆς, σφραγίδα τῆς δικαιοσύνης τῆς 11 πίστεως τῆς ἐν τῇ ἀκροβυστίᾳ· εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πατέρα πάντων τῶν πιστευνόντων δι' ἀκροβυστίας, εἰς τὸ λογισθῆναι αὐτοῖς τὴν δικαιοσύνην, καὶ πατέρα περιτομῆς, τοῖς οὐκ ἐκ περιτομῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ 12 τοῖς στοιχοῦσι τοῖς ἴχνεσι τῆς ἐν ἀκροβυστίᾳ πίστεως τοῦ πατρὸς ἡμῶν Ἀβραάμ. οὐ γὰρ διὰ νόμου ἡ ἐπαγγελία τῷ Ἀβραάμ ἢ τῷ σπέρματι 13 αὐτοῦ, τὸ κληρονόμον αὐτὸν εἶναι κόσμου, ἀλλὰ διὰ δικαιοσύνης πίστεως. εἰ γὰρ οἱ ἐκ νόμου κληρονόμοι, κεκένωται ἡ πίστις, καὶ κατ- 14 ἡργηται ἡ ἐπαγγελία· ὁ γὰρ νόμος ὀργὴν κατεργάζεται· οὐ δὲ οὐκ ἔστι 15 νόμος, οὐδὲ παράβασις. διὰ τοῦτο ἐκ πίστεως, ἵνα κατὰ χάριν, εἰς τὸ 16 εἶναι βεβαίαν τὴν ἐπαγγελίαν παντὶ τῷ σπέρματι, οὐ τῷ ἐκ τοῦ νόμου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐκ πίστεως Ἀβραάμ, ὅς ἐστι πατὴρ πάντων ἡμῶν (καθὼς γέγραπται ὅτι Πατέρα πολλῶν ἐθνῶν τέθεικά σε) κατέναντι οὗ 17 ἐπίστευσε Θεοῦ τοῦ ζωοποιούντος τοὺς νεκροὺς καὶ καλοῦντος τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ὅς παρ' ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι ἐπίστευσεν, εἰς τὸ γενέσθαι 18 αὐτὸν πατέρα πολλῶν ἐθνῶν κατὰ τὸ εἰρημένον, Οὕτως ἔσται τὸ σπέρμα σου. καὶ μὴ ἀσθενήσας τῇ πίστει κατενόησε τὸ ἑαυτοῦ σῶμα <sup>9</sup> ἤδη 19 νεκρωμένον (ἐκατονταέτης που ὑπάρχων), καὶ τὴν νέκρωσιν τῆς μήτρας Σάρρας· εἰς δὲ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ οὐ διεκρίθη τῇ ἀπιστίᾳ, ἀλλ' 20 ἐνεδυναμώθη τῇ πίστει, δοὺς δόξαν τῷ Θεῷ, καὶ πληροφορηθεὶς ὅτι ὁ 21 ἐπήγγελται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. διὸ καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι- 22 καιοσύνην. οὐκ ἐγράφη δὲ δι' αὐτὸν μόνον, ὅτι ἐλογίσθη αὐτῷ, ἀλλὰ 23 καὶ δι' ἡμᾶς, οἷς μέλλει λογίζεσθαι, τοῖς πιστεύουσιν ἐπὶ τὸν ἐγεί- 24 ραντα Ἰησοῦν τὸν Κύριον ἡμῶν ἐκ νεκρῶν, ὃς παρεδόθη διὰ τὰ παρα- 25 πτώματα ἡμῶν, καὶ ἡγέρθη διὰ τὴν δικαίωσιν ἡμῶν.

Δικαιωθέντες οὖν ἐκ πίστεως εἰρήνην <sup>h</sup> ἔχομεν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ 5

<sup>9</sup> *om. ἤδη*

<sup>h</sup> *ἔχομεν*

<sup>15</sup> οὐ δὲ N\* A B C *al. pauc.* S (hl.<sup>ms</sup>) E Cosm. *al.* : οὐ γὰρ D G ω I S (vg. hl.) Tycon. Ambst. Aug. <sup>19</sup> κατενόησεν N A B C 424\*\* 1739 I (vg.) S (vg. pal.) E (Chr.) Orig.<sup>lat.</sup> 1/2 Iul.-Aecl. : οὐ κατένοησεν D G ω I (vt.) S (hl.) Ephr. Orig.<sup>lat.</sup> 2/3 Epiph. Cosm. Ambst. Pelag. *al.*

5. <sup>1</sup> ἔχομεν N\* A B\* C D *al.* I S (vg. hl. pal.) E (boh.) A Eth Mcion Orig.<sup>lat.</sup> Chr. Ambst. *al.* : ἔχομεν G *al.* E (sah.) Did. Epiph. Cyr. 2/3

2 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν  
 3 τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν, καὶ καυχώμεθα ἐπ'  
 4 ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώμεθα ἐν ταῖς  
 5 θλίψεσιν, εἰδότες ὅτι ἡ θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ  
 6 Θεοῦ ἐκκέχυται ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ δοθέν-  
 7 τος ἡμῖν. ἔτι γὰρ Χριστὸς ὄντων ἡμῶν ἀσθενῶν ἔτι κατὰ καιρὸν ὑπὲρ  
 8 ἀσεβῶν ἀπέθανε. μόλις γὰρ ὑπὲρ δικαίου τις ἀποθανεῖται· ὑπὲρ γὰρ  
 9 τοῦ ἀγαθοῦ τάχα τις καὶ τολμᾷ ἀποθανεῖν. συνίστησι δὲ τὴν ἑαυτοῦ  
 10 ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ  
 11 ἡμῶν ἀπέθανε. πολλῷ οὖν μᾶλλον δικαιοθέντες νῦν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ  
 12 σωθησόμεθα δι' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ὀργῆς. εἰ γὰρ ἐχθροὶ ὄντες κατηλλά-  
 13 γημεν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, πολλῷ μᾶλλον καταλ-  
 14 λαγέντες σωθησόμεθα ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ καυχώ-  
 15 μενοι ἐν τῷ Θεῷ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ νῦν τὴν  
 καταλλαγὴν ἐλάβομεν.

12 Διὰ τοῦτο, ὥσπερ δι' ἐνὸς ἀνθρώπου ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν κόσμον εἰς-  
 13 ἦλθε, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος, καὶ οὕτως εἰς πάντας ἀνθρώπους  
 14 ὁ θάνατος διήλθεν, ἐφ' ᾧ πάντες ἥμαρτον,—ἄχρι γὰρ νόμου ἁμαρτία ἦν  
 15 ἐν κόσμῳ· ἁμαρτία δὲ οὐκ ἐλλογέται μὴ ὄντος νόμου. ἀλλ' ἐβασί-  
 λευσεν ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωσέως καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἁμαρτή-  
 σαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, ὅς ἐστι τύπος τοῦ  
 μέλλοντος. ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ παράπτωμα, οὕτω καὶ τὸ χάρισμα. εἰ γὰρ  
 τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον, πολλῷ μᾶλλον ἡ χάρις  
 τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δωρεὰ ἐν χάριτι τῇ τοῦ ἐνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ

<sup>a</sup> *om. τῇ πίστει*

<sup>2</sup> τῇ πίστει *om.* B D G  $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Orig.<sup>lat.</sup> 2 <sup>3</sup> καυχώμεθα] καυχώμενοι B C Orig.  $\frac{2}{2}$  al. (ex u. 11) <sup>6</sup> ἔτι γὰρ (ἔτι post ἀσθενῶν quosque)  $\aleph$  A C D\* al.  $\mathfrak{S}$  (hl.) Mcion: ἔτι (atque hic solum) D<sup>c</sup>  $\omega$  Chr. al.: εἰς τί γὰρ D<sup>b</sup> G  $\mathfrak{L}$  Iren.<sup>lat.</sup> Ambst. al.: εἰ γὰρ 201 Isid.-Pelus. Aug.: εἰ γὰρ ... ἔτι  $\mathfrak{S}$  (pal.): εἰ ... ἔτι  $\mathfrak{E}$  (sah.): εἰ γὰρ ἔτι ...  $\mathfrak{E}$  (boh.): εἰ δὲ  $\mathfrak{S}$  (vg.): εἰ γε B <sup>7</sup> μόλις] μόλις N\* 1739  $\mathfrak{E}$  <sup>8</sup> εἰς ἡμᾶς ὁ θεός  $\aleph$  A C  $\omega$ : ὁ θεὸς εἰς ἡμᾶς D G L al. *pauc.* Mcion: *om.* ὁ θεός B Ephr. <sup>11</sup> καυχώμενοι  $\aleph$  B C D  $\omega$  Chr. al.: καυχώμεθα *rell.*: *om.*  $\mathfrak{S}$  (pal.) Χριστοῦ *om.* B 1739 Orig. <sup>12</sup> ὁ θάνατος *alt.* *om.* D G  $\mathfrak{L}$  (vt.) Aphr. Ambst. Amb. Pacian. Aug. al. <sup>13</sup> ἐλλ(ένλ-)ογέται N<sup>c</sup> B C D G  $\omega$ : ἐλλογᾶται N<sup>d</sup>: ἐνελογέτο N\*, ἐλλογᾶτο A 209 336  $\mathfrak{E}$  (sah.) Ambst. <sup>14</sup> μὴ *om.* 424\*\* 1739 al. *pauc.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d\*</sup>) Orig. (Tert. Cyp. Victorin.) *codd. vetusti ap.* Ambst., quos sequitur *ipsc.* *codd. pler. latt. ap.* Aug., qui omnes uel fere omnes *om.* *etiam* καὶ

εἰς τοὺς πολλοὺς ἐπερίσσεισε. καὶ οὐχ ὡς δι' ἐνὸς ἁμαρτήσαντος, τὸ 16  
δῶρημα· τὸ μὲν γὰρ κρίμα ἐξ ἐνὸς εἰς κατάκριμα, τὸ δὲ χάρισμα ἐκ πολ-  
λῶν παραπτωμάτων εἰς δικαίωμα. εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἐνὸς παραπτώματι 17  
ὁ θάνατος ἐβασίλευσε διὰ τοῦ ἐνός, πολλῷ μᾶλλον οἱ τὴν περισσείαν  
τῆς χάριτος καὶ <sup>k</sup>τῆς δωρεᾶς τῆς δικαιοσύνης λαμβάνοντες ἐν ζωῇ βασι-  
λεύσουσι διὰ τοῦ ἐνός Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν ὡς δι' ἐνὸς παραπτώ- 18  
ματος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς κατάκριμα, οὕτω καὶ δι' ἐνὸς δικαίωμα-  
τος εἰς πάντας ἀνθρώπους εἰς δικαίωσιν ζωῆς. ὥσπερ γὰρ διὰ τῆς 19  
παρακοῆς τοῦ ἐνός ἀνθρώπου ἁμαρτωλοὶ κατεστάθησαν οἱ πολλοί, οὕτω  
καὶ διὰ τῆς ὑπακοῆς τοῦ ἐνός δίκαιοι κατασταθήσονται οἱ πολλοί. νόμος 20  
δὲ παρεισηλθεν, ἵνα πλεονάσῃ τὸ παράπτωμα· οὐ δὲ ἐπλεόνασεν ἡ  
ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσειεν ἡ χάρις· ἵνα ὥσπερ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία 21  
ἐν τῷ θανάτῳ, οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσῃ διὰ δικαιοσύνης εἰς ζωὴν  
αἰώνιον διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ἐπιμένωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσῃ; μὴ <sup>6</sup>  
γένοιτο. οἷτινες ἀπεθάνομεν τῇ ἁμαρτίᾳ, πῶς ἔτι ζήσομεν ἐν αὐτῇ; ἢ <sup>1,2</sup>  
ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον  
αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς 4  
τὸν θάνατον· ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ  
πατρός, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν. εἰ γὰρ σύμ- 5  
φυτοι γεγόναμεν τῷ ὁμοιώματι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς ἀνα-  
στάσεως ἐσόμεθα· τοῦτο γινώσκοντες, ὅτι ὁ παλαιὸς ἡμῶν ἄνθρωπος 6  
συνεσταυρώθη, ἵνα καταργηθῇ τὸ σῶμα τῆς ἁμαρτίας, τοῦ μηκέτι δου-  
λεύειν ἡμᾶς τῇ ἁμαρτίᾳ· ὁ γὰρ ἀποθανὼν δεδικαίωται ἀπὸ τῆς ἁμαρ- 7  
τίας. εἰ δὲ ἀπεθάνομεν σὺν Χριστῷ, πιστεύομεν ὅτι καὶ συζήσομεν 8  
αὐτῷ, εἰδότες ὅτι Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν οὐκέτι ἀποθνήσκει, θάνα- 9  
τος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει. ὁ γὰρ ἀπέθανε, τῇ ἁμαρτίᾳ ἀπέθανεν ἐφάπαξ· 10  
ὁ δὲ ζῇ, ζῇ τῷ Θεῷ. οὕτω καὶ ὑμεῖς λογίζεσθε ἑαυτοὺς νεκροὺς μὲν 11  
εἶναι τῇ ἁμαρτίᾳ ζῶντας δὲ τῷ Θεῷ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Μὴ οὖν βασιλευέτω ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς τὸ 12

<sup>k</sup> om. τῆς δωρεᾶς

6. <sup>1</sup> ἐπιμένωμεν ABCDG al.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup>): ἐπιμένομεν  $\mathfrak{N}$  al. *pauc.*: ἐπιμενοῦμεν  $\omega$   
<sup>2</sup> ζήσομεν NABD  $\omega$  Clem. al.: ζήσωμεν p<sup>46</sup> CGL al. *pauc.* <sup>11</sup> νεκροὺς μὲν  
εἶναι  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>r3</sup> vg.) Orig. Did. Bas. al.: εἶναι νεκροὺς μὲν N\*BC 1739  $\mathfrak{E}$  Cyr.:  
νεκροὺς μὲν p<sup>46</sup> ADG Tert.  $\frac{2}{3}$  cf.  $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$ th ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ om.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>r3</sup>)  
Ἰησοῦ] add. τῷ Κυρίῳ ἡμῶν NC  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$

- 13 ὑπακούειν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτοῦ· μηδὲ παριστόνυτε τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα  
 ἀδικίας τῇ ἁμαρτίᾳ· ἀλλὰ παραστήσατε ἑαυτοὺς τῷ Θεῷ, ὥσεί ἐκ νε-  
 14 κρῶν ζῶντας, καὶ τὰ μέλη ὑμῶν ὅπλα δικαιοσύνης τῷ Θεῷ. ἁμαρτία γὰρ  
 ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν.  
 15 Τί οὖν; ἁμαρτήσωμεν, ὅτι οὐκ ἐσμὲν ὑπὸ νόμον, ἀλλ' ὑπὸ χάριν;  
 16 μὴ γένοιτο. οὐκ οἶδατε ὅτι ᾧ παριστάνετε ἑαυτοὺς δούλους εἰς ὑπακοήν,  
 δοῦλοί ἐστε ᾧ ὑπακούετε, ἥτοι ἁμαρτίας εἰς θάνατον, ἢ ὑπακοῆς εἰς  
 17 δικαιοσύνην; χάρις δὲ τῷ Θεῷ, ὅτι ἦτε δοῦλοι τῆς ἁμαρτίας, ὑπηκούσατε  
 18 δὲ ἐκ καρδίας εἰς ὃν παρεδόθητε τύπον διδασχῆς, ἐλευθερωθέντες δὲ ἀπὸ  
 19 τῆς ἁμαρτίας ἐδουλώθητε τῇ δικαιοσύνῃ. ἀνθρώπων λέγω διὰ τὴν  
 ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ὑμῶν· ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν  
 20 δοῦλα τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ εἰς τὴν ἀνομίαν, οὕτω νῦν παραστή-  
 21 σατε τὰ μέλη ὑμῶν δοῦλα τῇ δικαιοσύνῃ εἰς ἁγιασμόν. ὅτε γὰρ δοῦλοι  
 22 ἦτε τῆς ἁμαρτίας, ἐλεύθεροι ἦτε τῇ δικαιοσύνῃ. τίνα οὖν καρπὸν εἴ-  
 χετε τότε ἐφ' οἷς νῦν ἐπαισχύνεσθε; τὸ γὰρ τέλος ἐκείνων θάνατος.  
 22 νυνὶ δὲ ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, δουλωθέντες δὲ τῷ Θεῷ,  
 23 ἔχετε τὸν καρπὸν ὑμῶν εἰς ἁγιασμόν, τὸ δὲ τέλος ζωὴν αἰώνιον. τὰ γὰρ  
 ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος, τὸ δὲ χάρισμα τοῦ Θεοῦ ζωὴ αἰώνιος ἐν  
 Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.  
 7 \*Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, (γινώσκουσι γὰρ νόμον λαλῶ,) ὅτι ὁ νόμος  
 2 κυριεύει τοῦ ἀνθρώπου ἐφ' ὅσον χρόνον ζῇ; ἡ γὰρ ὕπανδρος γυνὴ τῷ  
 3 ζῶντι ἀνδρὶ δέδεται νόμῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, κατήργηται ἀπὸ τοῦ  
 3 νόμου τοῦ ἀνδρός. ἄρα οὖν ζῶντος τοῦ ἀνδρὸς μοιχαλὶς χρηματίζει, ἐὰν  
 γένηται ἀνδρὶ ἐτέρῳ· ἐὰν δὲ ἀποθάνῃ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ἀπὸ τοῦ  
 4 νόμου, τοῦ μὴ εἶναι αὐτὴν μοιχαλίδα, γενομένην ἀνδρὶ ἐτέρῳ. ὥστε,  
 ἀδελφοί μου, καὶ ὑμεῖς ἐθανατώθητε τῷ νόμῳ διὰ τοῦ σώματος τοῦ  
 Χριστοῦ, εἰς τὸ γενέσθαι ὑμᾶς ἐτέρῳ, τῷ ἐκ νεκρῶν ἐγερθέντι, ἵνα καρ-  
 5 ποφορήσωμεν τῷ Θεῷ. ὅτε γὰρ ἦμεν ἐν τῇ σαρκί, τὰ παθήματα τῶν  
 ἁμαρτιῶν τὰ διὰ τοῦ νόμου ἐνηργεῖτο ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν εἰς τὸ καρπο-  
 6 φορῆσαι τῷ θανάτῳ. νυνὶ δὲ κατηργήθημεν ἀπὸ τοῦ νόμου, ἀποθα-  
 νόντες ἐν ᾧ κατειχόμεθα, ὥστε δουλεύειν ἡμᾶς ἐν καινότητι πνεύματος  
 καὶ οὐ παλαιότητι γράμματος.

7 Τί οὖν ἐροῦμεν; ὁ νόμος ἁμαρτία; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν

<sup>15</sup> ἁμαρτήσωμεν] ἁμαρτήσομεν ω Chr. al. : ἁμαρτάνομεν ℣ (sah.)  
 μὲν B\* B D\* G al. pauc.

<sup>21</sup> τὸ] add.

7. <sup>6</sup> ἀποθανόντες] τοῦ θανάτου D G, codd. ap. Orig.<sup>lat.</sup>, Ambst. Aug.



οὐκ ἔγνω, εἰ μὴ διὰ νόμον· τὴν τε γὰρ ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδεν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, Οὐκ ἐπιθυμήσεις· ἀφορμὴν δὲ λαβοῦσα ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς 8 ἐντολῆς κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν· χωρὶς γὰρ νόμου ἁμαρτία νεκρά. ἐγὼ δὲ ἔζων χωρὶς νόμου ποτέ· ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς 9 ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν, ἐγὼ δὲ ἀπέθανον· καὶ εὗρέθη μοι ἡ ἐντολή ἡ εἰς 10 ζώην, αὕτη εἰς θάνατον· ἡ γὰρ ἁμαρτία ἀφορμὴν λαβοῦσα διὰ τῆς ἐν- 11 τολῆς ἐξηπάτησέ με, καὶ δι' αὐτῆς ἀπέκτεινεν. ὥστε ὁ μὲν νόμος ἅγιος, 12 καὶ ἡ ἐντολὴ ἀγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. τὸ οὖν ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο 13 θάνατος; μὴ γένοιτο. ἀλλὰ ἡ ἁμαρτία, ἵνα φανῇ ἁμαρτία, διὰ τοῦ ἀγαθοῦ μοι κατεργαζομένη θάνατον,—ἵνα γένηται καθ' ὑπερβολὴν ἁμαρτω- λὸς ἡ ἁμαρτία διὰ τῆς ἐντολῆς. οἶδαμεν γὰρ ὅτι ὁ νόμος πνευματικός 14 ἐστίν· ἐγὼ δὲ σάρκινός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. ὁ γὰρ 15 κατεργάζομαι οὐ γινώσκω· οὐ γὰρ ὁ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὁ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι καλός. 16 νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. 17 οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τοῦτ' ἐστίν ἐν τῇ σαρκί μου, ἀγαθόν· τὸ 18 γὰρ θέλειν παράκειται μοι, τὸ δὲ κατεργάζεσθαι τὸ καλὸν οὐ. οὐ γὰρ ὁ 19 θέλω ποιῶ ἀγαθόν· ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν, τοῦτο πράσσω. εἰ δὲ ὁ οὐ 20 θέλω, τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. εὕρισκω ἄρα τὸν νόμον τῷ θέλοντι ἐμοὶ ποιεῖν τὸ καλόν, 21 ὅτι ἐμοὶ τὸ κακὸν παράκειται. συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ 22 τὸν ἔσω ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἐν τοῖς μέλεσί μου, ἀντι- 23 στρατευόμενον τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με <sup>l</sup> ἐν τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρω- 24 πος· τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; <sup>m</sup> εὐχαριστῶ 25 τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. ἄρα οὖν αὐτὸς ἐγὼ τῷ μὲν νοῷ δουλεύω νόμῳ Θεοῦ, τῇ δὲ σαρκὶ νόμῳ ἁμαρτίας.

<sup>l</sup> om. ἐν<sup>m</sup> χάρις δὲ

<sup>9</sup> ἔζων] ἔζην B: ἔζουν 33. <sup>13</sup> ἡ (alt.)] ἡ Aug. <sup>14</sup> σάρκινος] σαρκικός N<sup>c</sup> L P ω  
<sup>17</sup> οἰκοῦσα] ἐνοικοῦσα N B Method. <sup>18</sup> οὐ N A B C 424\*\* 1739 1908 al. pauc.,  
 add. Graec. ap. Aug. C A Method. ½ Cyr. Aug.: οὐχ εὕρισκω D G ω L S (vg. hl.)  
 C E E<sup>h</sup> Chr. al. <sup>20</sup> θέλω B C D G al. pauc. L al.: θέλω ἐγὼ N A ω C (boh.) al.  
 Clem. <sup>25</sup> εὐχαριστῶ τῷ θεῷ N\* A ω S (vg. hl.) C Orig. ⅔ Chr.: χάρις [τῷ] θεῷ  
 B C (sah.) Orig. ⅓ Method. Hier. ½: χάρις δὲ τῷ θεῷ N<sup>a</sup> C<sup>2</sup> al. pauc. C (boh.) A  
 Cyr.: ἡ χάρις τοῦ θεοῦ D 32 L Ambst. Hier. ½ Orig.<sup>lat.</sup> ⅔: ἡ χάρις τοῦ κυρίου G  
 Iren.<sup>lat.</sup>



μέλλουσιν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. ἡ γὰρ ἀποκαρδοκία τῆς 19  
κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν νῶν τοῦ Θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ μα- 20  
ταιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα, ἐπ'  
ὁ ἐλπίδι ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς 21  
φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. οἶδαμεν 22  
γὰρ ὅτι πᾶσα ἡ κτίσις συστενάζει καὶ συνωδίνει ἄχρι τοῦ νῦν. οὐ 23  
μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τὴν ἀπαρχὴν τοῦ Πνεύματος ἔχοντες ἡμεῖς,  
καὶ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς στενάζομεν, νύθεσίαν ἀπεκδεχόμενοι, τὴν ἀπο-  
λύτρωσιν τοῦ σώματος ἡμῶν. τῇ γὰρ ἐλπίδι ἐσώθημεν· ἐλπίς δὲ 24  
βλεπομένη οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ γὰρ ὁ βλέπει, τίς ὁ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὁ οὐ 25  
βλέπομεν ἐλπίζομεν, δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα.

Ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Πνεῦμα συναντιλαμβάνεται τῇ ἀσθενείᾳ ἡμῶν· 26  
τὸ γὰρ τί προσευξόμεθα καθὼς δεῖ, οὐκ οἶδαμεν· ἀλλ' αὐτὸ τὸ Πνεῦμα  
ὑπερεντυγχάνει στεναγμοῖς ἀλαλήτοις· ὁ δὲ ἐρευνῶν τὰς καρδίας οἶδε 27  
τί τὸ φρόνημα τοῦ Πνεύματος, ὅτι κατὰ Θεὸν ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἁγίων.  
οἶδαμεν δὲ ὅτι τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ ὁ εἰς ἀγαθόν, 28  
τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. ὅτι οὗς προέγνω, καὶ προώρισε 29  
συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον  
ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὗς δὲ προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὗς 30  
ἐκάλεσε, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὗς δὲ ἐδικαίωσε, τούτους καὶ ἐδόξασε.

Τί οὖν ἐροῦμεν πρὸς ταῦτα; εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; 31  
ὅς γε τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν 32  
αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται; τίς ἐγκαλέσει 33  
κατὰ ἐκλεκτῶν Θεοῦ; Θεὸς ὁ ὁ δικαίων· τίς ὁ κατακρινῶν; Χριστὸς 34  
Ἰησοῦς ὁ ἀποθανών, μᾶλλον δὲ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ  
τοῦ Θεοῦ, ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν. τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς 35

<sup>ο</sup> ἐλπίδι, <sup>ρ</sup> βλέπει τις, τί καὶ <sup>q</sup> ὑπομένει <sup>r</sup> add. ὁ Θεὸς  
<sup>s</sup> δικαίων; <sup>t</sup> ἡμῶν;

<sup>23</sup> ἡμεῖς καὶ αὐτοὶ p<sup>46</sup> N A C 1908 al. *rauc.*: καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ω: καὶ αὐτοὶ B 104  
al. *rauc.* Ƶ (vg.): αὐτοὶ DG <sup>24</sup> τίς p<sup>46</sup> B\* 1908<sup>ms</sup> Orig. ½: τίς καὶ N\* 1739  
1908 Orig. ½: τις, τί DG Ƶ Cyr. ½ al.: τις, τί καὶ A C ω Ƶ (hl.) Ƶ (sah.) Clem.  
ἐλπίζει] ὑπομένει N\* A 1908<sup>ms</sup> Ƶ (sah.) Orig. <sup>26</sup> ὑπερεντυγχάνει p<sup>46</sup> Ox.  
1355 (saec. iii) N\* A B D G al. Orig. ½: ὑπερεντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν ω Ƶ (sah.)  
<sup>28</sup> συνεργεῖ] add. ὁ θεὸς p<sup>46</sup> A B (cf. Ƶ (vg.) Ƶ Ƶ th) Orig. ⅔ (uel ¾) <sup>33, 34</sup> *distin-*  
*gunt ut supra* Ƶ (sah.) Orig. Chr. al.: *alii malunt δικαίων. alii (ut Ambst. Aug.)*  
*δικαίων; . . . ἡμῶν;* <sup>34</sup> κατακρινῶν] κατακρινῶν *concinnius alii* Χριστὸς  
Ἰησοῦς p<sup>46</sup> N A C G L Ƶ (vg.) Ƶ (boh. Ƶ th Orig. <sup>lat.</sup> Did. Aug.: Χριστὸς B D ω Ƶ  
(vg hl.) Ƶ (sah.) Iren. <sup>lat.</sup> Orig. Hil. Ambst. Amb. *ἐκ νεκρῶν* N\* A C 33 al. Ƶ  
Ƶ th Chr. al.: *om.* p<sup>46</sup> Ox. 1355 N<sup>c</sup> B D G ω Ƶ Ƶ (vg. hl.) Ƶ Iren. <sup>lat.</sup> Orig. <sup>lat.</sup> al.

ἀγάπης τοῦ ὡ Χριστοῦ; θλῖψις; ἡ στενοχωρία; ἡ διωγμός; ἡ λιμός;  
 36 ἡ γυμνότης; ἡ κίνδυνος; ἡ μάχαιρα; καθὼς γέγραπται ὅτι Ἐνεκά σου  
 37 θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς. ἀλλ'  
 38 ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. πέπεισμαι  
 γὰρ ὅτι οὔτε θάνατος οὔτε ζῶῃ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐνεστῶτα  
 39 οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις οὔτε ὕψωμα οὔτε βάθος οὔτε τις κτίσις  
 ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῖσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ  
 Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

9 Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδομαι, συμμαρτυρούσης μοι τῆς  
 2 συνειδήσεώς μου ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ, ὅτι λύπη μοι ἐστὶ μεγάλη, καὶ  
 3 ἀδιάλειπτος ὁδύνη τῇ καρδίᾳ μου. νυχόμην γὰρ ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς  
 ἐγὼ ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου, τῶν συγγενῶν μου κατὰ  
 4 σάρκα· οἷτινές εἰσιν Ἰσραηλῖται, ὧν ἡ νιοθεσία καὶ ἡ δόξα καὶ αἱ δια-  
 5 θῆκαι καὶ ἡ νομοθεσία καὶ ἡ λατρεία καὶ αἱ ἐπαγγελίαι, ὧν οἱ πατέρες,  
 καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ ὡ σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων Θεὸς εὐλογη-  
 6 τὸς εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν. οὐχ οἶον δὲ ὅτι ἐκπέπτωκεν ὁ λόγος τοῦ  
 7 Θεοῦ. οὐ γὰρ πάντες οἱ ἐξ Ἰσραὴλ, οὗτοι Ἰσραὴλ· οὐδ' ὅτι εἰσὶ  
 σπέρμα Ἀβραάμ, πάντες τέκνα· ἀλλ' Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρ-  
 8 μα. τοῦτ' ἔστιν, οὐ τὰ τέκνα τῆς σαρκός, ταῦτα τέκνα τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ  
 9 τὰ τέκνα τῆς ἐπαγγελίας λογίζεται εἰς σπέρμα. ἐπαγγελίας γὰρ ὁ  
 λόγος οὗτος, Κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐλεύσομαι, καὶ ἔσται τῇ Σάρρα  
 10 υἱός. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα, Ἰσαὰκ  
 11 τοῦ πατρὸς ἡμῶν, —μήπω γὰρ γεννηθέντων, μηδὲ πραξάντων τι ἀγαθὸν

<sup>u</sup> Θεοῦ

<sup>x</sup> σάρκα. ὁ ὧν ἐπὶ πάντων Θεὸς *or* σάρκα, ὁ ὧν ἐπὶ πάντων. Θεὸς

<sup>35</sup> Χριστοῦ] θεοῦ **N** *minusc. pauc.* **℣** (sah.) Orig.  $\frac{1}{3}$  Orig.<sup>lat.</sup>  $\frac{4}{7}$  Eus.  $\frac{4}{8}$  Bas.  $\frac{2}{8}$  Hil.  
 $\frac{1}{2}$  al. : θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ **B** Orig.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{7}$  <sup>36</sup> ἔνεκα] ἔνεκεν **N A B D G L al.**  
 Clem. Orig. Method. Chr. <sup>38</sup> ἄγγελοι] ἄγγελος **D G ℣** (boh.) Ambst. Amb.  $\frac{1}{4}$   
 Aug. *raro* οὔτε ἀρχαὶ] οὔτε ἀρχαὶ οὔτε ἐξουσίαι **C 1 al. pauc. ™** (hl.) Orig.<sup>lat.</sup>  
 $\frac{1}{5}$  Bas. Chr. al. : οὔτε ἐξουσία (sic) οὔτε ἀρχαὶ **D** (additam. ex locis parall.) οὔτε  
 ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα οὔτε δυνάμεις **p<sup>46</sup> Ox. 1355 N A B C D G al. ™** (hl.) **℣** **℣**  
 ℣<sup>th</sup> Orig. Eus. Cyr. Hil. Aug. al. : οὔτε δυνάμεις οὔτε ἐνεστῶτα οὔτε μέλλοντα  
**ω ™** (vg.) **℣** Chr. al.

9. *fere totum capitulum om.* Mcion <sup>3</sup> ἀνάθεμα εἶναι αὐτὸς ἐγὼ **p<sup>46</sup> Ox. 1355**  
**N A B D G ™** (hl.) **℣** Chr. Theod.-Mops. Ambst. Amb. Pacian. : αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα  
 εἶναι **C ω ™** (vg.) *rell.* Orig. Cypr. (Tycon.) al. ἀπὸ **p<sup>46</sup> Ox. 1355 N A B C ω**  
 : ὑπὸ **D G** χριστοῦ] *add.* before God **℣** (sah.) <sup>4</sup> αἱ διαθήκαι **N C ω ™ ™** (vg.  
 hl.) **℣** (boh.) **℣** **℣** Orig.<sup>lat.</sup>  $\frac{4}{4}$  Chr. Hil. Ambst. Aug. : ἡ διαθήκη **p<sup>46</sup> B D G ℣** (sah.)  
**℣** Chr. Cyr. Cypr. al. ἐπαγγελίαι] ἐπαγγελία **D G ™** (vt.  $\frac{1}{2}$ ) Chr. <sup>5</sup> *De*  
*uersu hoc distinguendo nihil fere profuerunt codd.* *Punctum habent post κατὰ σάρκα*  
**A C minusc.** *quidam bonae notae, non autem patres nisi fortasse Orig. Eus. excipias,*  
*sed de his parum liquet : codd. minusc. nonnull. (959 1069, etc.) add. ἀμήν post σάρκα*  
<sup>6</sup> Ἰσραὴλ *alt.*] Ἰσραηλῖται **D G ™** Ambst.

ἢ φαῦλον, ἵνα ἡ κατ' ἐκλογὴν πρόθεσις τοῦ Θεοῦ μένη, οὐκ ἐξ ἔργων  
ἀλλ' ἐκ τοῦ καλοῦντος, ἐρρήθη αὐτῇ ὅτι Ὁ μείζων δουλεύσει τῷ ἐλάσ- 12  
σони· καθὼς γέγραπται, Τὸν Ἰακώβ ἡγάπησα, τὸν δὲ Ἡσαὺ ἐμίσησα. 13

Τί οὖν ἐροῦμεν; μὴ ἀδικία παρὰ τῷ Θεῷ; μὴ γένοιτο. τῷ γὰρ 14  
Μωσῇ λέγει, Ἐλεήσω ὃν ἂν ἐλεῶ, καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω. ἄρα 15  
οὖν οὐ τοῦ θέλοντος, οὐδὲ τοῦ τρέχοντος, ἀλλὰ τοῦ ἐλεούντος Θεοῦ.

λέγει γὰρ ἡ γραφὴ τῷ Φαραὼ ὅτι Εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐξήγειρά σε, ὅπως 17  
ἐνδείξωμαι ἐν σοὶ τὴν δύναμίν μου, καὶ ὅπως διαγγελῇ τὸ ὄνομά μου  
ἐν πάσῃ τῇ γῇ. ἄρα οὖν ὃν θέλει ἐλεεῖ, ὃν δὲ θέλει σκληρύνει. 18

Ἐρεῖς μοι οὖν, Τί ἔτι μέμφεται; τῷ γὰρ βουλήματι αὐτοῦ τίς ἀν- 19  
θέστηκε; ὦ ἄνθρωπε, μενοῦνγε σὺν τίς εἶ ὁ ἀνταποκρινόμενος τῷ Θεῷ; 20  
μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, Τί με ἐποίησας οὕτως; ἢ οὐκ ἔχει 21  
ἐξουσίαν ὁ κεραμεὺς τοῦ πηλοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ φυράματος ποιῆσαι ὁ  
μὲν εἰς τιμὴν σκεῦος, ὁ δὲ εἰς ἀτιμίαν; εἰ δὲ θέλων ὁ Θεὸς ἐνδείξα- 22  
σθαι τὴν ὀργὴν καὶ γνωρῖσαι τὸ δυνατόν αὐτοῦ ἤνεγκεν ἐν πολλῇ μα-  
κροθυμίᾳ σκευὴ ὀργῆς κατηρτισμένα εἰς ἀπώλειαν, <sup>υ</sup> καὶ ἵνα γνωρίσῃ 23  
τὸν πλοῦτον τῆς δόξης αὐτοῦ ἐπὶ σκευὴ ἐλέους ἃ προητοίμασεν εἰς δό-  
ξαν, οὓς καὶ ἐκάλεσεν ἡμᾶς οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν; 24  
ὥς καὶ ἐν τῷ Ὡσηὲ λέγει, Καλέσω τὸν οὐ λαόν μου λαόν μου, καὶ 25  
τὴν οὐκ ἡγαπημένην ἡγαπημένην. καὶ ἔσται, ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρήθη 26  
αὐτοῖς, Οὐ λαός μου ὑμεῖς, ἐκεῖ κληθήσονται υἱοὶ Θεοῦ ζῶντος. Ἡσαΐας 27  
δὲ κράζει ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ, Ἐὰν ᾗ ὁ ἀριθμὸς τῶν νύων Ἰσραὴλ ὥς ἡ  
ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ ὑπόλειμμα σωθήσεται· λόγον γὰρ συντελῶν 28  
καὶ συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ καθὼς προεῖρηκεν 29  
Ἡσαΐας, Εἰ μὴ Κύριος Σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν ἡμῖν σπέρμα, ὥς Σόδομα  
ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὥς Γόμορρα ἂν ὁμοιωθήμεν.

Τί οὖν ἐροῦμεν; ὅτι ἔθνη τὰ μὴ διώκοντα δικαιοσύνην κατέλαβε δι- 30

<sup>υ</sup> *om. καὶ*

<sup>11</sup> φαῦλον N A B *al. pauc.* Orig. : κακὸν p<sup>46</sup> D G ω Chr. *al.* <sup>16</sup> ἐλεούντος B<sup>3</sup>  
ω : ἐλεώντος p<sup>46</sup> N A B D G <sup>18</sup> ἐλεεῖ N A B ω : ἐλεᾷ p<sup>46</sup> D G <sup>19</sup> μοι οὖν p<sup>46</sup>  
N<sup>c</sup> A B P Orig. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> : οὖν μοι D G ω  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{E}$  Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Orig.<sup>lat.</sup> Chr. τί N A ω  $\mathfrak{L}$  (vg.)  
 $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  *patr. mult.* : τί οὖν p<sup>46</sup> B D G Orig.<sup>lat.</sup> Hier. <sup>20</sup> ὦ ἄνθρωπε  
μενοῦνγε N A (B) Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Ps-Hier. : ὦ ἄνθρωπε p<sup>46</sup> D G  $\mathfrak{L}$  Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> *al.* :  
μενοῦνγε ὦ ἄνθρωπε ω Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Chr. *al.* <sup>23</sup> καὶ *om.* B 424\*\* 1908<sup>mg</sup> *al. pauc.*  $\mathfrak{L}$   
(vg.)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup>/<sub>2</sub> (non Pelag.) <sup>27</sup> ὑπόλειμμα N A B Eus. :  
κατάλειμμα *rell.* (= LXX) <sup>28</sup> συντέμνων *sine additam.* p<sup>46</sup> N\* A B 424\*\* 1908  
*al. pauc.*  $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Orig. Eus. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Aug. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> : *add.* (= LXX) ἐν δικαιοσύνη· ὅτι  
λόγον συντετμημένον *rell.*



- 31 καιοσύνην, δικαιοσύνην δὲ τὴν ἐκ πίστεως· Ἰσραὴλ δὲ διώκων νόμον  
 32 δικαιοσύνης εἰς νόμον οὐκ ἔφθασε. διατί; ὅτι οὐκ ἐκ πίστεως, ἀλλ'  
 33 ὡς ἐξ ἔργων. προσέκοψαν τῷ λίθῳ τοῦ προσκόμματος, καθὼς γέ-  
 γραπται, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον προσκόμματος καὶ πέτραν σκαν-  
 δάλου· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ κατασχυνθήσεται.
- 10 Ἀδελφοί, ἡ μὲν εὐδοκία τῆς ἐμῆς καρδίας καὶ ἡ δέησις πρὸς τὸν  
 2 Θεὸν ὑπὲρ αὐτῶν εἰς σωτηρίαν. μαρτυρῶ γὰρ αὐτοῖς ὅτι ζῆλον Θεοῦ  
 3 ἔχουσιν, ἀλλ' οὐ κατ' ἐπίγνωσιν. ἀγνοοῦντες γὰρ τὴν τοῦ Θεοῦ δι-  
 καιοσύνην, καὶ τὴν ἰδίαν ζητοῦντες στηῆσαι, τῇ δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ  
 4 οὐχ ὑπετάγησαν. τέλος γὰρ νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ  
 5 πιστεύοντι. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὁ  
 6 ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ. ἡ δὲ ἐκ πίστεως δικαιοσύνη οὕτω  
 7 (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν καταγαγεῖν) ἢ, Τίς καταβήσεται εἰς τὴν ἄβυσ-  
 8 σον; (τοῦτ' ἔστι, Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἀναγαγεῖν.) ἀλλὰ τί λέγει; Ἐγ-  
 γνός σου τὸ ῥῆμά ἐστίν, ἐν τῷ στόματί σου καὶ ἐν τῇ καρδίᾳ σου· τοῦτ'  
 9 ἔστι τὸ ῥῆμα τῆς πίστεως ὃ κηρύσσομεν· ὅτι ἐὰν ὁμολογήσης ἐν τῷ  
 στόματί σου Κύριον Ἰησοῦν, καὶ πιστεύσης ἐν τῇ καρδίᾳ σου ὅτι ὁ  
 10 Θεὸς αὐτὸν ἡγείρεν ἐκ νεκρῶν, σωθήσῃ· καρδιά γὰρ πιστεύεται εἰς  
 11 δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. λέγει γὰρ ἡ γραφή,

<sup>2</sup> ἔργων,

<sup>a</sup> ὁμολογήσης τὸ ῥῆμα ἐν τῷ στόματί σου, ὅτι Κύριος Ἰησοῦς,

<sup>81</sup> νόμον *alt. absque additam.* p<sup>46</sup> N\* A B D G 424\*\* 1908 *al. pauc.* ℣ Orig.<sup>lat.</sup>  
<sup>4</sup> Ambst. Pelag.: *add. δικαιοσύνης rell.* <sup>32</sup> ἔργων *absque additam.* N\* A B G  
 424\*\* 1908 *al. pauc.* ℣ (vg.) ℣ Orig. Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> Ambst. Hier. Aug.: *add. νόμου*  
*rell.* προσέκοψαν (*sine* γὰρ) N\* A B D\* G 1908 *al. pauc.* ℣ S (pal.<sup>cod.</sup>) ℣ ℣ Orig.  
 Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> Ambst. <sup>33</sup> ὁ *sine* πᾶς N A B D G 1908 S (vg. pal.) ℣ ℣ ℣ Orig.  
 Cyr. Ambst. *al.*: πᾶς ὁ ω ℣ (vg.) S (hl.) A Did. Chr. *al.* (*ex x. ii*) οὐ  
 κατασχυνθήσεται] οὐ μὴ κατασχυνθῇ D G (=LXX)

10. <sup>1</sup> δέησις] *add.* ἡ ω Chr. *al.* αὐτῶν p<sup>46</sup> N A B D G 1908 *al. pauc.* ℣ S  
 (vg. hl. pal.) ℣ A ℣ Orig. Cyr. Chr. Ambst. Aug. *al.*: τοῦ Ἰσραὴλ ἐστίν ω  
 1908<sup>ms</sup> (Mcion) [*alibi habent γίνεται Latt.*] <sup>3</sup> ἰδίαν] *add.* δικαιοσύνην p<sup>46</sup> N G ω  
 1908<sup>ms</sup> ℣ (vt.) S (vg. hl. pal.) ℣ ℣ ℣ Mcion Iren.<sup>lat.</sup> Chr. Cyr. Amb. *al.* <sup>5</sup> *hinc*  
*usque ad xi. 32 omisisse uid.* Mcion ὅτι ante τὴν δικαιοσ. N\* A D\* 33\* 424\*\*  
 1739 ℣ (vg.) S (pal.<sup>cod.</sup>) ℣ Orig.: ὅτι post νόμον p<sup>46</sup> B G ω ℣ (vt.) S (vg. hl.  
 pal.<sup>cod.</sup>) Chr. Ambst. Pelag. *etc.* ἐκ νόμου N B: ἐκ τοῦ νόμου *rell.* ὁ ποιήσας  
 (*sine additam.*) N\* A D 424\*\* 1908 *al. pauc.* ℣ (vg.) S (pal.) ℣ (boh.) Orig.<sup>lat.</sup>:  
 ὁ ποιήσας αὐτὰ p<sup>46</sup> B G ω ℣ (vt.) S (vt. vg.) A Chr. Ambst. Pelag.: ὁ ποιήσας  
 αὐτὴν ℣ (vt.<sup>d\*\*</sup>) S (pal.) ℣ Cassiod. <sup>1</sup> <sup>2</sup> ὁ ποιήσων αὐτὴν ℣ (vt.<sup>d\*</sup>) ἄνθρωπος  
 om. G S (vg.) Chr. αὐτῇ N\* A B 33 436 1739 1908 ℣ (vg.) S (pal.) ℣ ℣:  
 αὐτοῖς p<sup>46</sup> D G ω S (vg. hl.) Chr. Ambst. Pelag. *al.* <sup>9</sup> ὁμολογήσης] *add.*  
 τὸ ῥῆμα B 1912 ℣ (sah.) Clem. (Cyr.) κύριον Ἰησοῦν] ὅτι κύριος Ἰησοῦς B S  
 (pal.) ℣ Clem. Cyr. <sup>2</sup> Hil. Aug.

Πᾶς ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ καταισχυνθήσεται. οὐ γάρ ἐστι διαστολή <sup>12</sup>  
'Ιουδαίου τε καὶ Ἑλλήνος· ὁ γὰρ αὐτὸς Κύριος πάντων, πλουτῶν εἰς  
πάντας τοὺς ἐπικαλουμένους αὐτόν· Πᾶς γὰρ ὃς ἂν ἐπικαλέσῃται τὸ <sup>13</sup>  
ὄνομα Κυρίου σωθήσεται. πῶς οὖν ἐπικαλέσονται εἰς ὃν οὐκ ἐπί- <sup>14</sup>  
στευσαν; πῶς δὲ πιστεύσωσιν οἳ οὐκ ἤκουσαν; πῶς δὲ ἀκούσωσι  
χωρὶς κηρύσσοντος; πῶς δὲ κηρύξωσιν, ἔαν μὴ ἀποσταλῶσι; καθὼς <sup>15</sup>  
γέγραπται, Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων ἀγαθά.

Ἄλλ' οὐ πάντες ὑπήκουσαν τῷ εὐαγγελίῳ. Ἡσαΐας γὰρ λέγει, <sup>16</sup>  
Κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; ἅρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοή <sup>17</sup>  
διὰ ῥήματος Χριστοῦ. ἀλλὰ λέγω, μὴ οὐκ ἤκουσαν; μενοῦνγε Εἰς <sup>18</sup>  
πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰ-  
κουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν. ἀλλὰ λέγω, μὴ Ἰσραὴλ οὐκ ἔγνω; πρῶ- <sup>19</sup>  
τος Μωσῆς λέγει, Ἐγὼ παραζηλώσω ὑμᾶς ἐπ' οὐκ ἔθνει, ἐπὶ ἔθνει  
ἀσυνέτῳ παροργιῶ ὑμᾶς. Ἡσαΐας δὲ ἀποτολμᾷ καὶ λέγει, Εὐρέθην <sup>20</sup>  
τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, ἐμφανῆς ἐγενόμην τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσι. πρὸς <sup>21</sup>  
δὲ τὸν Ἰσραὴλ λέγει, Ὁλην τὴν ἡμέραν ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου  
πρὸς λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα.

Λέγω οὖν, μὴ ἀπόσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ; μὴ γένοιτο. καὶ <sup>II</sup>  
γὰρ ἐγὼ Ἰσραηλίτης εἰμί, ἐκ σπέρματος Ἀβραάμ, φυλῆς Βενῖαμίν.  
οὐκ ἀπόσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ ὃν προέγνω. ἦ οὐκ οἴδατε ἐν <sup>2</sup>  
'Ηλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ Θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ,  
Κύριε, τοὺς προφήτας σου ἀπέκτειναν, τὰ θυσιαστήριά σου κατέσκα- <sup>3</sup>  
ψαν· καὶ γὰρ ὑπελείφθην μόνος, καὶ ζητοῦσι τὴν ψυχὴν μου. ἀλλὰ τί <sup>4</sup>  
λέγει αὐτῷ ὁ χρηματισμός; Κατέλιπον ἐμαντῷ ἐπακισχιλίους ἄνδρας,  
οἵτινες οὐκ ἔκαμψαν γόνυ τῇ Βάαλ. οὕτως οὖν καὶ ἐν τῷ νῦν καιρῷ <sup>5</sup>  
λεῖμμα κατ' ἐκλογὴν χάριτος γέγονεν. εἰ δὲ χάριτι, οὐκέτι ἐξ ἔργων· <sup>6</sup>

<sup>14</sup> ἐπικαλέσονται **Σ** **A** **B** **D** **G** : ἐπικαλέσονται **ω** πιστεύσωσιν **Σ** **B** **D** **G** 1739 Chr. :  
πιστεύουσιν **ω** ἀκούσονται **p**<sup>16</sup> ἀκούσων **Σ**<sup>c</sup> **A**<sup>2</sup> **B** *al.* *pauc.* : ἀκούουσιν **L** **ω** :  
ἀκούονται **Σ**<sup>c</sup> **D** **G** *al.* *pauc.* <sup>15</sup> κηρύξωσιν **p**<sup>46</sup> **Σ** **A** **B** **D** 33 *al.* Clem. : κηρύξουσιν  
**ω** τῶν εὐαγγελιζομένων (**p**<sup>46</sup> **Σ** Clem. τὰ *inserui*) ἀγαθά **p**<sup>16</sup> **Σ**<sup>c</sup> **A** **B** **C** 1908 *al.*  
*pauc.* **Θ** **Ε** **Θ** **Η** Clem. Orig. : τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην τῶν εὐαγγελιζομένων [τὰ]  
ἀγαθά **D** **G** **ω** 1908<sup>ms</sup> **Σ** (vg.) **Σ** (vg. *hl.*) **Α** **Θ** Chr. Iren.<sup>lat.</sup> Hil. *al.* (cf. LXX)  
ἀγαθά **A** **B** **C** **D** **G** *al.* Orig. Eus. : τὰ ἀγαθά **ω** (*uide supra*) <sup>17</sup> Χριστοῦ **p**<sup>46</sup>  
**Σ**<sup>c</sup> **B** **C** **D**<sup>\*</sup> 1908 *al.* *pauc.* *uerrss. pler.* Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> Ambst. Aug. : θεοῦ **A** **ω** **Σ** (vg. *hl.*)  
Clem. Chr. : *om.* **Σ** (vt.<sup>s</sup>) Hil. Ambst.<sup>comm.</sup> Pelag. <sup>18</sup> μενοῦνγε *om.* **G** **Σ**  
(vt.<sup>a</sup> <sup>s</sup>) **Θ** (sah.) Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> <sup>20</sup> τοῖς *bis*] *bis praem.* ἐν **B** **D**<sup>\*</sup> **G** **Θ** (**Θ**) Ambst.,  
**p**<sup>46</sup> *priore loco tantum*

**II.** <sup>1</sup> αὐτοῦ] *add.* (*ex u.* <sup>2</sup>) ὃν προέγνω **p**<sup>46</sup> **A** **D**<sup>\*</sup> Chr. *al.* <sup>2</sup> Ἰσραὴλ] *add.*  
λέγων **Σ**<sup>c</sup> **L** **ω** **Σ** (vg.) **Θ** **Η**, *sed nihil in codd. cet., uerrss. patr. opt.* <sup>3</sup> ἀπέκτειναν]  
*add.* καὶ **D** **L** **ω** **Σ** (vg. *hl.*) **Α** **Θ** **Η**

7 ἑπεὶ ἡ χάρις οὐκέτι γίνεται χάρις. τί οὖν; ὁ ἐπιζητεῖ Ἰσραὴλ, τοῦτο  
8 οὐκ ἐπέτυχεν· ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν· καθὼς  
γέγραπται, Ἐδωκεν αὐτοῖς ὁ Θεὸς πνεῦμα κατανύξεως, ὀφθαλμοὺς τοῦ  
9 μὴ βλέπειν, καὶ ὦτα τοῦ μὴ ἀκούειν, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ  
Δαβὶδ λέγει, Γενηθήτω ἡ τράπεζα αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς θήραν,  
10 καὶ εἰς σκάνδαλον, καὶ εἰς ἀνταπόδομα αὐτοῖς· σκοτισθήτωσαν οἱ  
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ τὸν νῶτον αὐτῶν διαπαντὸς  
11 σύγκαμψον. λέγω οὖν, μὴ ἔπταισαν, ἵνα πέσωσι; μὴ γένοιτο· ἀλλὰ  
τῷ αὐτῶν παραπτώματι ἡ σωτηρία τοῖς ἔθνεσιν, εἰς τὸ παραζηλώσαι  
12 αὐτούς. εἰ δὲ τὸ παράπτωμα αὐτῶν πλοῦτος κόσμος, καὶ τὸ ἥττημα  
αὐτῶν πλοῦτος ἐθνῶν, πόσῳ μᾶλλον τὸ πλήρωμα αὐτῶν;  
13 Ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς ἔθνεσιν. ἐφ' ὅσον μὲν οὖν εἰμι ἐγὼ ἐθνῶν  
14 ἀπόστολος, τὴν διακονίαν μου δοξάζω· εἰ πως παραζηλώσω μου τὴν  
15 σάρκα, καὶ σώσω τινας ἐξ αὐτῶν. εἰ γὰρ ἡ ἀποβολὴ αὐτῶν καταλλαγὴ  
16 κόσμου, τίς ἡ πρόσληψις, εἰ μὴ ζωὴ ἐκ νεκρῶν; εἰ δὲ ἡ ἀπαρχὴ ἁγία,  
17 καὶ τὸ φύραμα· καὶ εἰ ἡ ρίζα ἁγία, καὶ οἱ κλάδοι. εἰ δέ τινες τῶν  
κλάδων ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ ἀγριέλαιος ὢν ἐνεκεντρίσθης ἐν αὐτοῖς,  
18 καὶ συγκοινωνὸς τῆς ρίζης<sup>b</sup> τῆς πίότητος τῆς ἐλαίας ἐγένου, μὴ κατα-  
καυχῶ τῶν κλάδων· εἰ δὲ κατακαυχᾶσαι, οὐ σὺ τὴν ρίζαν βαστάξεις,  
19 ἀλλ' ἡ ρίζα σέ. ἐρεῖς οὖν, Ἐξεκλάσθησαν κλάδοι, ἵνα ἐγὼ ἐγκεν-  
20 τρισθῶ. καλῶς· τῇ ἀπιστίᾳ ἐξεκλάσθησαν, σὺ δὲ τῇ πίστει ἔστηκας.  
21 μὴ ὑψηλοφρόνει, ἀλλὰ φοβοῦ· εἰ γὰρ ὁ Θεὸς τῶν κατὰ φύσιν κλάδων  
22 οὐκ ἐφείσατο, οὐδὲ σου φείσεται. ἴδε οὖν χρηστότητα καὶ ἀποτομίαν  
Θεοῦ· ἐπὶ μὲν τοὺς πεσόντας ἀποτομία, ἐπὶ δὲ σὲ χρηστότης Θεοῦ,  
23 ἔαν ἐπιμείνης τῇ χρηστότητι· ἐπεὶ καὶ σὺ ἐκκοπήσῃ. καὶ ἐκεῖνοι δέ,  
ἔαν μὴ ἐπιμείνωσι τῇ ἀπιστίᾳ, ἐγκεντρισθήσονται· δυνατὸς γὰρ ἐστιν

<sup>b</sup> *add. καὶ*

<sup>6</sup> χάρις *alt.*] *add.* εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶν χάρις· ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκέτι ἐστὶν ἔργον N<sup>c</sup> (B) L ω S (vg. hl.) : *nilhil rell.* <sup>13</sup> δὲ N A B *al. pauc.* S (vg. hl.) E A : οὖν C : γὰρ D G L ω L Chr. Orig.<sup>lat.</sup> etc. μὲν οὖν p<sup>46</sup> N A B C P E (boh.) Cyr. : μὲν L ω Chr. Orig.<sup>lat.</sup> al. : om. D G *al. pauc.* L (vt.) E (sah.) A E Pelag.  
<sup>17</sup> τῆς ρίζης τῆς πίότητος] τῆς ρίζης καὶ τῆς πίότητος N<sup>c</sup> A ω L (vg.) S (vg. hl.) A E Eth Chr. Orig.<sup>lat.</sup> : τῆς πίότητος τῆς ρίζης E : τῆς πίότητος καὶ τῆς ρίζης Pelag. : τῆς πίότητος p<sup>46</sup> D G Iren.<sup>lat.</sup> Aphr. <sup>21</sup> οὐδὲ σου φείσεται N A B C 1908 *al. pauc.* E Orig. *al.* : μήπως οὐδὲ σου φείσεται (φείσεται) p<sup>46</sup> D G 1908<sup>ms</sup> ω L S (vg. hl.) A E Iren.<sup>lat.</sup> Cyr. z Ambst. <sup>22</sup> ἀποτομία p<sup>46</sup> N A B C 1739 E Orig. : ἀποτομίαν D G L ω L Clem. *al.* χρηστότης p<sup>46</sup> N A B C D 1739 E Orig. : χρηστότητα G L ω L Clem. *al.* θεοῦ om. G L ω S (vg. hl.) E Eth Orig. *al.*

ὁ Θεὸς πάλιν ἐγκεντρίσας αὐτούς. εἰ γὰρ σὺ ἐκ τῆς κατὰ φύσιν ἐξε- 24  
κόπης ἀγριελαίου, καὶ παρὰ φύσιν ἐνεκεντρίσθης εἰς καλλιέλαιον, πόσῳ  
μᾶλλον οὗτοι οἱ κατὰ φύσιν ἐγκεντρισθήσονται τῇ ἰδίᾳ ἐλαίᾳ;

Οὐ γὰρ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, τὸ μυστήριον τοῦτο, ἵνα μὴ 25  
ᾗτε παρ' ἑαυτοῖς φρόνιμοι, ὅτι πώρως ἀπὸ μέρους τῷ Ἰσραὴλ γέ-  
γονεν, ἄχρισ οὗ τὸ πλήρωμα τῶν ἐθνῶν εἰσέλθῃ· καὶ οὕτω πᾶς Ἰσραὴλ 26  
σωθήσεται, καθὼς γέγραπται, Ἡξεί ἐκ Σιών ὁ ῥυόμενος, ἀποστρέψει  
ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακώβ· καὶ αὕτη αὐτοῖς ἢ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, ὅταν ἀφέ- 27  
λωμαι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. κατὰ μὲν τὸ εὐαγγέλιον ἐχθροὶ δι' ὑμᾶς· 28  
κατὰ δὲ τὴν ἐκλογὴν ἀγαπητοὶ διὰ τοὺς πατέρας. ἀμεταμέλητα γὰρ 29  
τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλήσις τοῦ Θεοῦ. ὥσπερ γὰρ ὑμεῖς ποτὲ ἠπειθή- 30  
σατε τῷ Θεῷ, νῦν δὲ ἠλεήθητε τῇ τούτων ἀπειθείᾳ, οὕτω καὶ οὗτοι 31  
νῦν ἠπειθήσαν, τῷ ὑμετέρῳ ἑλέει ἵνα καὶ αὐτοὶ νῦν ἐλεηθῶσι. συνέ- 32  
κλεισε γὰρ ὁ Θεὸς τοὺς πάντας εἰς ἀπείθειαν, ἵνα τοὺς πάντας ἐλεήσει.

Ἡ βλάβη τοῦ πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ. ὥς ἀνεξερευνήτα 33  
τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν 34  
Κυρίου; ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ 35  
ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; ὅτι ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ 36  
πάντα· αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ Θεοῦ, παρα- 12  
στήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, ἁγίαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ,  
τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν. καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τούτῳ, 2  
ἀλλὰ μεταμορφοῦσθε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοός, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς  
τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον.

Λέγω γὰρ διὰ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης μοι παντὶ τῷ ὄντι ἐν ὑμῖν, 3  
μὴ ὑπερφρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν,  
ἐκάστῳ ὡς ὁ Θεὸς ἐμέρισε μέτρον πίστεως. καθάπερ γὰρ ἐν ἐνὶ σώ- 4  
ματι πολλὰ μέλη ἔχομεν, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶ-  
ξιν· οὕτως οἱ πολλοὶ ἐν σῶμά ἐσμεν ἐν Χριστῷ, τὸ δὲ καθ' εἷς ἀλλήλων 5  
μέλη. ἔχοντες δὲ χαρίσματα κατὰ τὴν χάριν τὴν δοθείσαν ἡμῖν διὰ 6

<sup>25</sup> παρ' **N C D L** ω Chr. Tycon. Greg.-Ilib. *al.* : ἐν **A B S** (vg. hl.) **℣** : *om.* **p**<sup>46</sup>  
**G** 424\*\* 1739 1908 **℣** <sup>31</sup> νῦν *alt.* **p**<sup>46</sup> **N B D**\* **℣** (boh.) : ὕστερον **℣** (sah.) :  
*om. tell.* <sup>33</sup> καὶ γνώσεως *et* ὡς ἀνεξερευνήτα τὰ κρίματα αὐτοῦ *om.* Tert.

**12.** <sup>1</sup> εὐάρεστον [τῷ] θεῷ **p**<sup>46</sup> **N**<sup>c</sup> **B D G L** ω **S** (vg. hl.) **℣** Eus. Chr. Tert. Cyr.  
Greg.-Ilib. <sup>2</sup> *al.* : τῷ θεῷ εὐάρεστον **N**\* **A P** **℣** (vt.<sup>m</sup> vg.) Ambst. Aug. *al.*  
<sup>2-20/22</sup> συσχηματίζεσθε *et* μεταμορφοῦσθε (**N**) **B**\* **L P** 1739 (*uerss.*) Orig. *al.* : συσχη-  
ματίζεσθαι *et* μεταμορφοῦσθαι **p**<sup>46</sup> (**N**) **A D G**

7 φορα, εἴτε προφητεῖαν, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως· εἴτε διακονίαν,  
 8 ἐν τῇ διακονίᾳ· εἴτε ὁ διδάσκων, ἐν τῇ διδασκαλίᾳ· εἴτε ὁ παρακαλῶν,  
 ἐν τῇ παρακλήσει· ὁ μεταδιδούς, ἐν ἀπλότῃ· ὁ προϊστάμενος, ἐν  
 9 σπουδῇ· ὁ ἐλεῶν, ἐν ἰλαρότῃ. ἡ ἀγάπη ἀνυπόκριτος. ἀποστρυγούντες  
 10 τὸ πονηρόν, κολλώμενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλό-  
 11 στοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ  
 12 πνεύματι ζέοντες, τῷ <sup>ς</sup> Κυρίῳ δουλεύοντες, τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ  
 13 θλίψει ὑπομένοντες, τῇ προσευχῇ προσκαρτεροῦντες, ταῖς χρεῖαις τῶν  
 14 ἁγίων κοινωνοῦντες, τὴν φιλοξενίαν διώκοντες. εὐλογεῖτε τοὺς διώ-  
 15 κοντας ὑμᾶς· εὐλογεῖτε, καὶ μὴ καταρᾶσθε. χαίρειν μετὰ χαιρόντων,  
 16 κλαίειν μετὰ κλαιόντων. τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονοῦντες· μὴ τὰ  
 ὑψηλὰ φρονοῦντες, ἀλλὰ τοῖς ταπεινοῖς συναπαγόμενοι. μὴ γίνεσθε  
 17 φρόνιμοι παρ' ἑαυτοῖς· μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδιδόντες· προνοού-  
 18 μενοι καλὰ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων· εἰ δυνατόν, τὸ ἐξ ὑμῶν, μετὰ  
 19 πάντων ἀνθρώπων εἰρηνεύοντες· μὴ ἑαυτοὺς ἐκδικοῦντες, ἀγαπητοί,  
 ἀλλὰ δότε τόπον τῇ ὀργῇ· γέγραπται γάρ, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀντα-  
 20 ποδώσω, λέγει Κύριος. ἀλλὰ ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σου, ψώμιζε αὐτόν·  
 ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν· τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις  
 21 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ  
 ἀγαθῷ τὸ κακόν.

13 Πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίαις ὑπερεχούσαις ὑποτασσέσθω· οὐ γὰρ ἔστιν  
 2 ἐξουσία εἰ μὴ ὑπὸ Θεοῦ, αἱ δὲ οὖσαι ὑπὸ Θεοῦ τεταγμέναι εἰσὶν. ὥστε  
 ὁ ἀντιτασσόμενος τῇ ἐξουσίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκεν· οἱ δὲ  
 3 ἀνθεστηκότες ἑαυτοῖς κρίμα λήφονται. οἱ γὰρ ἄρχοντες οὐκ εἰσὶ φόβος  
 τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. θέλεις δὲ μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξου-  
 4 σίαν; τὸ ἀγαθὸν ποιεῖ, καὶ ἔξεις ἔπαινον ἐξ αὐτῆς· Θεοῦ γὰρ διάκονός  
 ἐστι σοὶ εἰς τὸ ἀγαθόν. ἐὰν δὲ τὸ κακὸν ποιῇς, φοβοῦ· οὐ γὰρ εἰκὴ τὴν

<sup>ς</sup> καιρῷ

<sup>11</sup> κυρίῳ p<sup>46</sup> (cum puncto), N A B L ω L (vg.) S (vg. hl.) C Orig. al. patr. graec. Hier.: καιρῷ DG Cypr. codd. ap. Hier. al. patr. lat. <sup>13</sup> χρεῖαις] μνείαις D\* G L (vt.) Acta Pionii Hil. Optat. al.: utramque lectionem norunt Chr. Theod.-Mops. Ambst. Hier. Rufin. Aug. Pelag. <sup>18</sup> hunc u. post u. 19 posuit Mcion <sup>19</sup> γέγραπται om. Mcion et γὰρ post ἐμοὶ transposuit

13. <sup>1</sup> ὑπὸ pr.] N A B al. mult. Bas. Chr.: ἀπὸ DG al. mult. Orig. οὖσαι] N A B D\* G 424\*\* L C A G Eth Iren.<sup>lat.</sup> 2/3 Orig. 1/2 Ambst. 3/4 al.: add. ἐξουσίαι L ω S (vg. hl.) Iren.<sup>lat.</sup> 1/3 Orig. 1/2 al. <sup>3</sup> τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ ἀλλὰ τῷ κακῷ p<sup>46</sup> N A B D G al. pauc. L C G Iren.<sup>lat.</sup> Clem. Orig.<sup>lat.</sup> Tert. Ambst. 2/2 al.: τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἀλλὰ τῶν κακῶν E L ω S (vg. hl.) A Chr. al.



μάχαιραν φορεῖ· Θεοῦ γὰρ διάκονός ἐστιν, ἕκδικος εἰς ὀργὴν τῷ τὸ κακὸν  
πράσσουσι. διὸ ἀνάγκη ὑποτάσσεσθαι, οὐ μόνον διὰ τὴν ὀργήν, ἀλλὰ 5  
καὶ διὰ τὴν συνείδησιν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ φόρους τελείτε· λειτουργοὶ 6  
γὰρ Θεοῦ εἰσιν, εἰς αὐτὸ τοῦτο προσκαρτεροῦντες. ἀπόδοτε πᾶσι τὰς 7  
ὀφειλάς· τῷ τὸν φόρον τὸν φόρον, τῷ τὸ τέλος τὸ τέλος, τῷ τὸν φόβον  
τὸν φόβον, τῷ τὴν τιμὴν τὴν τιμὴν.

Μηδενὶ μηδὲν ὀφείλετε, εἰ μὴ τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· ὁ γὰρ ἀγαπῶν 8  
τὸν ἕτερον νόμον πεπλήρωκε. τὸ γὰρ Οὐ μοιχεύσεις, Οὐ φονεύσεις, Οὐ 9  
κλέψεις, Οὐκ ἐπιθυμήσεις, καὶ εἴ τις ἑτέρα ἐντολή, ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ  
ἀνακεφαλαιοῦται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτόν. ἡ 10  
ἀγάπη τῷ πλησίον κακὸν οὐκ ἐργάζεται· πλήρωμα οὖν νόμου ἡ ἀγάπη.

Καὶ τοῦτο, εἰδότες τὸν καιρὸν, ὅτι ὥρα ἦδη ὑμᾶς ἐξ ὕπνου ἐγερθῆναι· 11  
νῦν γὰρ ἐγγύτερον ἡμῶν ἡ σωτηρία, ἢ ὅτε ἐπιστεῦσαμεν. ἡ νῦν προέκο- 12  
ψεν, ἡ δὲ ἡμέρα ἤγγικεν· ἀποθώμεθα οὖν τὰ ἔργα τοῦ σκότους, ἐνδυ-  
σώμεθα δὲ τὰ ὄπλα τοῦ φωτός. ὡς ἐν ἡμέρᾳ εὐσχημόνως περιπατήσω- 13  
μεν, μὴ κώμοις καὶ μέθαις, μὴ κοίταις καὶ ἀσελγείαις, μὴ ἔριδι καὶ ζήλῳ.  
ἀλλ' ἐνδύσασθε τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν 14  
μὴ ποιείσθε εἰς ἐπιθυμίας.

Τὸν δὲ ἀσθενοῦντα τῇ πίστει προσλαμβάνεσθε, μὴ εἰς διακρίσεις 14  
διαλογισμῶν. ὃς μὲν πιστεύει φαγεῖν πάντα, ὁ δὲ ἀσθενῶν λάχανα 2  
ἐσθίει. ὁ ἐσθίων τὸν μὴ ἐσθίοντα μὴ ἐξουθενείτω, ὁ δὲ μὴ ἐσθίων τὸν 3  
ἐσθίοντα μὴ κρινέτω· ὁ Θεὸς γὰρ αὐτὸν προσελάβετο. σὺ τίς εἶ ὁ 4  
κρίνων ἀλλότριον οἰκέτην; τῷ ἰδίῳ κυρίῳ στήκει ἢ πίπτει. σταθήσεται  
δέ· δυνατεῖ γὰρ ὁ Κύριος στήσαι αὐτόν. ὃς μὲν κρίνει ἡμέραν παρ' ἡμέ- 5  
ραν, ὃς δὲ κρίνει πᾶσαν ἡμέραν. ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ νοὶ πληροφορεῖσθω.  
ὁ φρονῶν τὴν ἡμέραν Κυρίῳ φρονεῖ· καὶ ὁ ἐσθίων Κυρίῳ ἐσθίει, εὐχα- 6  
ριστεῖ γὰρ τῷ Θεῷ· καὶ ὁ μὴ ἐσθίων Κυρίῳ οὐκ ἐσθίει, καὶ εὐχαριστεῖ τῷ

<sup>9</sup> οὐ κλέψεις] *sine additam.* <sup>946</sup> A B D G L al. **℣** **℟** (vg.) **℣** (sah.) **℣** *patr. pler.* : *add.* οὐ ψευδομαρτυρήσεις (*ex* LXX) **Ν** ω **℟** (hl.) **℣** (boh.) **℣** *Chr. al.* ἐν τῷ *om.* <sup>946</sup> B G (**℣**) ἑαυτόν G ω : σεαυτόν <sup>946</sup> **Ν** A B D al. <sup>11</sup> ὑμᾶς **Ν** A B C al. *pauc.* **℣** (boh.) Clem. : ἡμᾶς <sup>946</sup> **Ν**° D G ω **℣** **℟** (vg.) **℣** (sah.) **℣** *Aphr. Chr. al.* <sup>13</sup> ἔριδι καὶ ζήλῳ] [ἐν] ἔρισι καὶ ζήλοισι B **℣** (sah.) Clem. (Cyp.) Amb. <sup>14</sup> Ἰησοῦν Χριστόν] Χριστόν Ἰησοῦν B **℣** Clem. (Clem. *om.* κύριον)

**14.** <sup>4</sup> δυνατεῖ **Ν** A B C D G : δυνατὸς <sup>946</sup> P Bas. Chr. : δυνατὸς . . . ἐστιν L ω κύριος <sup>946</sup> **Ν** A B C P **℟** (vg.) *uerss. pler.* Bas. al. : θεὸς (*ex* u. 3) D G L ω **℣** **℟** (hl.) Cyp. <sup>2</sup> al. <sup>5</sup> ὃς μὲν <sup>946</sup> **Ν**° B D G **℟** (vg. hl.) **℣** (sah.) Orig.<sup>lat.</sup> Chr al. : ὃς μὲν γὰρ **Ν**\* A C P al. *pauc.* **℣** **℣** (boh.) **℣** Bas. Ambst. al. <sup>6</sup> φρονεῖ] *add.* καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν κυρίῳ οὐ φρονεῖ L P ω **℟** (vg. hl.) **℣** Bas. Chr. al.

<sup>7</sup> Θεῷ. οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἑαυτῷ ζῇ, καὶ οὐδεὶς ἑαυτῷ ἀποθνήσκει. ἐάν  
 τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τῷ Κυρίῳ ἀπο-  
 θνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν, τοῦ Κυρίου ἐσμέν.  
<sup>9</sup> εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ἔζησεν, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων  
<sup>10</sup> κυριεύσῃ. σὺ δὲ τί κρίνεις τὸν ἀδελφόν σου; ἢ καὶ σὺ τί ἐξουθενεῖς τὸν  
<sup>11</sup> ἀδελφόν σου; πάντες γὰρ παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Θεοῦ. γέ-  
 γραπται γάρ, Ζῶ ἐγώ, λέγει Κύριος, ὅτι ἐμοὶ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα  
<sup>12</sup> γλῶσσα ἐξομολογήσεται τῷ Θεῷ. ἄρα οὖν ἕκαστος ἡμῶν περὶ ἑαυτοῦ  
 λόγον δώσει τῷ Θεῷ.  
<sup>13</sup> Μηκέτι οὖν ἀλλήλους κρίνωμεν· ἀλλὰ τοῦτο κρίνατε μᾶλλον, τὸ μὴ  
<sup>14</sup> τιθέναι πρόσκομμα τῷ ἀδελφῷ ἢ σκάνδαλον. οἶδα καὶ πέπεισμαι ἐν  
 Κυρίῳ Ἰησοῦ, ὅτι οὐδὲν κοινὸν δι' ἑαυτοῦ· εἰ μὴ τῷ λογιζομένῳ τι κοινὸν  
<sup>15</sup> εἶναι, ἐκείνῳ κοινόν. εἰ γὰρ διὰ βρώμα ὁ ἀδελφός σου λυπείται, οὐκέτι  
 κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς. μὴ τῷ βρώματί σου ἐκείνον ἀπόλλυε, ὑπὲρ οὗ  
<sup>16</sup> Χριστὸς ἀπέθανε. μὴ βλασφημείσθω οὖν ὑμῶν τὸ ἀγαθόν· οὐ γάρ  
<sup>17</sup> ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ βρώσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ  
<sup>18</sup> εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. ὁ γὰρ ἐν τούτῳ δουλεύων τῷ  
<sup>19</sup> Χριστῷ εὐάρεστος τῷ Θεῷ, καὶ δόκιμος τοῖς ἀνθρώποις. ἄρα οὖν τὰ τῆς  
<sup>20</sup> εἰρήνης <sup>d</sup> διώκωμεν, καὶ τὰ τῆς οἰκοδομῆς τῆς εἰς ἀλλήλους. μὴ ἔνεκεν  
 βρώματος κατάλυε τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ. πάντα μὲν καθαρὰ· ἀλλὰ κακὸν  
<sup>21</sup> τῷ ἀνθρώπῳ τῷ διὰ προσκόμματος ἐσθίουσι. καλὸν τὸ μὴ φαγεῖν  
<sup>22</sup> κρέα, μηδὲ πιεῖν οἶνον, μηδὲ ἐν ᾧ ὁ ἀδελφός σου προσκόπτει <sup>e</sup>. σὺν πί-  
 στιν ἣν ἔχεις κατὰ σαυτὸν ἔχε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μακάριος ὁ μὴ κρίνων

<sup>d</sup> διώκομεν<sup>e</sup> add. ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ

<sup>9</sup> Χριστὸς] add. καὶ N<sup>c</sup> L ω Ξ (vt.<sup>d</sup> vg.) S (vg. hl.) Iren.<sup>lat.</sup> al. ἀπέθανεν  
 καὶ ἔζησεν N\* A B C E F A E<sup>th</sup> Orig.<sup>lat.</sup> Chr.  $\frac{1}{2}$  Cyr.  $\frac{2}{3}$  al.: ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη G Ξ  
 (vt.<sup>s</sup> vg.) Orig.  $\frac{2}{3}$  Ambst. al.: ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν codd. minusc.:  
 ἀπέθανεν καὶ ἀνέστη καὶ ἔζησεν LP ω S (hl.) Chr. al.: ἔζησεν καὶ ἀπέθανεν καὶ  
 ἀνέστη D Ξ (vt.<sup>d</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> (Method.) Gaud. <sup>10</sup> θεοῦ N\* A B C\* D G 1739  
 1908<sup>ms</sup> Ξ E F A Orig.: χριστοῦ LP ω S (vg. hl.) Polyc. Mcion Tert. Ambst. al.  
 (cf. 2 Cor. v. 10) <sup>12</sup> οὖν om. BD\* G P 424\*\* 1739 δώσει] ἀποδώσει B D G Ξ  
 Chr. al. τῷ θεῷ om. B G 424\*\* 1739 1909 Ξ (vt.<sup>r</sup>) Polyc. Tert. Cyr.  
 Ambst. comm. Aug.  $\frac{2}{3}$  <sup>13</sup> πρόσκομμα et ἡ om. B S (vg.) A Ephr. <sup>14</sup> δι' ἑαυτοῦ  
 N B C 048 al. Chr.  $\frac{1}{2}$  al.: δι' αὐτοῦ A D G ω Chr.  $\frac{1}{2}$  <sup>19</sup> διώκωμεν C D ω Ξ S  
 (vg. hl.) E Ambst. al.: διώκομεν N A B 048 G al. pauc. ἀλλήλους] add.  
 φυλάξωμεν D\* G Ξ (non vt.<sup>r</sup>) Ambst. <sup>21</sup> προσκόπτει absque additam. N\* A C  
 048 424\*\* 1739 Ξ (vt.<sup>r</sup>) S (vg.) E (boh.) E<sup>th</sup> Mcion Orig. Aug.: add. ἢ σκαν-  
 δαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ B D G ω Ξ S (hl.) E (sah.) A Bas. Chr. Ambst. al. <sup>22</sup> ἣν  
 N A B C Ξ (vt.<sup>c</sup>) Orig.<sup>lat.</sup> Aug. Pelag.: om. 048 D G ω Ξ S (vg. hl.) E A E<sup>th</sup>  
 Chr. Ambst. al.

ἐαυτὸν ἐν ᾧ δοκιμάζει. ὁ δὲ διακρινόμενος, ἐὰν φάγη, κατακέκριται, ὅτι 23  
οὐκ ἐκ πίστεως· πᾶν δὲ ὁ οὐκ ἐκ πίστεως, ἁμαρτία ἐστίν.<sup>f</sup>

Ὅφείλομεν δὲ ἡμεῖς οἱ δυνατοὶ τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστά- 15  
ζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν. ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς 2  
τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἰκοδομήν. καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρρεσεν· 3  
ἀλλὰ καθὼς γέγραπται Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζόντων σὲ ἐπέπεσον ἐπ’  
ἐμέ. ὅσα γὰρ προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν ἐγράφη, ἵνα 4  
διὰ τῆς ὑπομονῆς καὶ διὰ τῆς παρακλήσεως τῶν γραφῶν τὴν ἐλπίδα  
ἔχωμεν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δῶκε ὑμῖν τὸ 5  
αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν· ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν 6  
ἐνὶ στόματι δοξάζητε τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ  
Χριστοῦ. διὸ προσλαμβάνεσθε ἀλλήλους, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς προσ- 7  
ελάβετο ὁ ὑμᾶς, εἰς δόξαν Θεοῦ. λέγω γὰρ Χριστὸν διάκονον γεγενῆ- 8  
σθαι περιτομῆς ὑπὲρ ἀληθείας Θεοῦ, εἰς τὸ βεβαιῶσαι τὰς ἐπαγγελίας  
τῶν πατέρων, τὰ δὲ ἔθνη ὑπὲρ ἐλέους δοξάσαι τὸν Θεόν, καθὼς γέγρα- 9  
πται, Διὰ τοῦτο ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ἔθνεσι, καὶ τῷ ὀνόματί σου ψαλῶ.  
καὶ πάλιν λέγει, Εὐφράνθητε, ἔθνη, μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. καὶ πάλιν, <sup>10</sup>  
αἰνεῖτε, πάντα τὰ ἔθνη, τὸν Κύριον, καὶ ἐπαινεσάτωσαν αὐτὸν πάντες οἱ <sup>11</sup>  
λαοί. καὶ πάλιν Ἡσαΐας λέγει, Ἔσται ἡ ρίζα τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστά- 12  
μενος ἄρχειν ἐθνῶν· ἐπ’ αὐτῷ ἔθνη ἐλπιούσιν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς ἐλπίδος 13  
πληρώσαι ὑμᾶς πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης ἐν τῷ πιστεύειν, εἰς τὸ περισ-  
σεύειν ὑμᾶς ἐν τῇ ἐλπίδι, ἐν δυνάμει Πνεύματος Ἁγίου.

<sup>f</sup> insert here uu. 25-27 of chap. xvi      ὁ ὑμᾶς

<sup>24-26</sup> om. hic p<sup>46</sup> N B C D al. pauc.  $\mathfrak{L}$  S (vg.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Orig. Ambst. al. : habent  
hic solum L  $\omega$  codd. ap. Orig.<sup>lat.</sup> S (hl.)  $\mathfrak{E}$  Chr. (Theod.-Mops.) al. : habent hic  
et ad finem epist. A P 5 33  $\mathfrak{A}^{codd.}$  : om. et hic et infra G codd. ap. Hier.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>8</sup>)  
Mcion

15. <sup>2</sup> ἕκαστος] add. γὰρ minusc. pauc. ἡμῶν] ὑμῶν G P 048 al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (non  
vt.<sup>r</sup>) Orig.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{3}$  al. <sup>4</sup> προεγράφη] ἐγράφη B  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$ th Clem. Orig.<sup>lat.</sup> :  
add. πάντα B P al. pauc. ἐγράφη] προεγράφη N<sup>c</sup> A 048  $\omega$  S (hl.) Chr. al. διὰ  
alt. om. C<sup>corr.</sup> D G  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt. non d<sup>a</sup> vg.) S (hl.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$  Clem. Chr. al. ἔχωμεν] add.  
alt. τῆς παρακλήσεως B Clem. <sup>5</sup> Χριστὸν Ἰησοῦν B D G  $\omega$   $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{E}$  Chr. :  
Ἰησοῦν Χριστόν N A C\* 048 al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>r</sup> vg.) S (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{E}$ th  
Orig.<sup>lat.</sup> al. <sup>7-12</sup> def.  $\mathfrak{E}$  (sah.) <sup>7</sup> ὑμᾶς N A C G  $\omega$   $\mathfrak{L}$  S (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  
 $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Chr. al. : ἡμᾶς B D\* 048 1908 al.  $\mathfrak{L}$  (vt. d<sup>a</sup> r)  $\mathfrak{E}$  (sah.) <sup>8</sup> γεγενῆσθαι  
N A 048  $\omega$  Did. Chr. Cyr. al. : γενέσθαι BC\* D\* G 1739 Ath. <sup>11</sup> πάντα τὰ ἔθνη  
τὸν κύριον] τὸν κύριον πάντα τὰ ἔθνη (= LXX) C G  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt. s<sup>r</sup> t) S (vg.)  $\mathfrak{E}$ th Orig.<sup>lat.</sup>  
Pelag. al. ἐπαινεσάτωσαν p<sup>46</sup> N A B C D 326 1739 Chr. : ἐπαινεσατε G  $\omega$   
<sup>13</sup> πληρώσαι] πληροφορήσαι B G πάσης χαρᾶς καὶ εἰρήνης] [ἐν] πάσῃ χαρᾷ καὶ  
εἰρήνῃ B G ἐν τῷ πιστεύειν om. D G S (pal.)  $\mathfrak{A}$  Vigil. εἰς τὸ περισσεύειν  
om. B 218

14 Πέπεισμαι δέ, ἀδελφοί μου, καὶ αὐτὸς ἐγὼ περὶ ὑμῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ  
 μεστοὶ ἐστε ἀγαθωσύνης, πεπληρωμένοι πάσης γνώσεως, δυνάμενοι  
 15 καὶ ἀλλήλους νοουθετεῖν. τολμηρότερον δὲ ἔγραψα ὑμῖν ἀπὸ μέρους, ὥς  
 16 ἐπαναμιμνήσκων ὑμᾶς, διὰ τὴν χάριω τὴν δοθεῖσάν μοι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς  
 τὸ εἶναί με λειτουργὸν Χριστοῦ Ἰησοῦ εἰς τὰ ἔθνη, ἱεουργοῦντα τὸ  
 εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ, ἵνα γένηται ἡ προσφορὰ τῶν ἐθνῶν εὐπρόσδεκ-  
 17 τος, ἡγιασμένη ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ. ἔχω οὖν τὴν καύχησιν ἐν Χριστῷ  
 18 Ἰησοῦ τὰ πρὸς τὸν Θεόν. οὐ γὰρ τολμήσω τι λαλεῖν ὧν οὐ κατειρ-  
 19 γάσατο Χριστὸς δι' ἐμοῦ, εἰς ὑπακοὴν ἐθνῶν, λόγῳ καὶ ἔργῳ, ἐν δυνάμει  
 σημείων καὶ τεράτων, ἐν δυνάμει Πνεύματος <sup>h</sup> Ἀγίου· ὥστε με ἀπὸ Ἱε-  
 ρουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τὸ εὐαγγέλιον  
 20 τοῦ Χριστοῦ· οὕτω δὲ φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι, οὐχ ὅπου ὤνο-  
 21 μάσθη Χριστός, ἵνα μὴ ἐπ' ἀλλότριον θεμέλιον οἰκοδομῶ· ἀλλὰ καθὼς  
 γέγραπται Ὁψονται οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ οὐκ ἀκηκόασι  
 συνηήσουσι.

22 Διὸ καὶ ἐνεκοπτόμην τὰ πολλὰ τοῦ ἔλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. νυνὶ δὲ μη-  
 23 κέτι τόπον ἔχων ἐν τοῖς κλίμασι τούτοις, ἐπιποθίαν δὲ ἔχων τοῦ ἔλθεῖν  
 24 πρὸς ὑμᾶς ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, ὥς ἂν πορεύωμαι εἰς τὴν Σπανίαν (ἐλ-  
 πίζω γὰρ διαπορευόμενος θεάσασθαι ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆ-  
 25 ναι ἐκεῖ, ἐὰν ὑμῶν πρῶτον ἀπὸ μέρους ἐμπλησθῶ)—νυνὶ δὲ πορεύομαι  
 26 εἰς Ἱερουσαλὴμ διακονῶν τοῖς ἁγίοις. εὐδόκησαν γὰρ Μακεδονία καὶ  
 Ἀχαΐα κοινωσίαν τινα ποιήσασθαι εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν ἁγίων τῶν  
 27 ἐν Ἱερουσαλὴμ. εὐδόκησαν γάρ, καὶ ὀφείλεται εἰσὶν αὐτῶν. εἰ γὰρ  
 τοῖς πνευματικοῖς αὐτῶν ἐκοινώνησαν τὰ ἔθνη, ὀφείλουσι καὶ ἐν τοῖς  
 28 σαρκικοῖς λειτουργῆσαι αὐτοῖς. τοῦτο οὖν ἐπιτελέσας, καὶ σφραγι-  
 σάμενος αὐτοῖς τὸν καρπὸν τοῦτον, ἀπελεύσομαι δι' ὑμῶν εἰς τὴν Σπα-

<sup>h</sup> Θεοῦ *or om.* Ἀγίου

<sup>14</sup> πάσης *absque additam.* <sup>p<sup>46</sup></sup> A C D G ω Chr. : πάσης τῆς <sup>h</sup> B P al. *pauc.* Clem.  
<sup>15</sup> τολμηρότερον <sup>p<sup>46</sup></sup> N C D G ω Chr. Theod.-Mops. Cyr. al. : τολμηροτέρως A B  
 Apollin. ἔγραψα ὑμῖν *ab-que additam.* N\* A B C E E<sup>th</sup> Orig. Chr. Cyr. al. :  
*add.* ἀδελφοί [μου] <sup>p<sup>46</sup></sup> N<sup>c</sup> D G ω <sup>h</sup> S (vg hl. pal.) E (sah.<sup>cod.</sup>) A ἀπὸ *alt.*  
 N B S E (boh.) A : ὑπὸ *rell.* <sup>17</sup> τὴν B D G 31 : *om.* N A ω E (boh.) A Chr.  
 Cyr. al. <sup>18</sup> τολμήσω <sup>p<sup>46</sup></sup> N\* A C D G ω S (hl. pal.) E Ath. Bas. Chr. Cyr. :  
 τολῶ N<sup>c</sup> B <sup>h</sup> S (vg.) A Apollin. Di<sup>d</sup>. al. <sup>19</sup> πνεύματος *absque additam.* B :  
*add.* ἁγίου A C D\* G al. *pauc.* <sup>h</sup> S (hl.<sup>ms</sup> pal.) E A Ath. Apollin. Bas. Did.  
 al. : *add.* θεοῦ <sup>p<sup>46</sup></sup> N ω S (vg. hl.) E<sup>th</sup> Chr. Cyr. al. <sup>22</sup> τὰ πολλὰ N A C ω <sup>h</sup> S  
 Chr. : *πολλάκις* <sup>p<sup>46</sup></sup> B D G <sup>23</sup> ἔχων *alt.* ἔχω D\* G al. *pauc.* E (sah.) *πολλῶν*  
 ἱκανῶν B C al. *pauc.*

νίαν. οἶδα δὲ ὅτι ἐρχόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐν πληρώματι εὐλογίας Χρι- 29  
στοῦ ἐλεύσομαι.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, 30  
καὶ διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Πνεύματος, συναγωνίσασθαί μοι ἐν ταῖς προσ-  
ευχαῖς ὑπὲρ ἑμοῦ πρὸς τὸν Θεόν· ἵνα ῥυσθῶ ἀπὸ τῶν ἀπειθούντων 31  
ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ διακονία μου ἢ εἰς Ἱερουσαλὴμ εὐπρόσδεκτος τοῖς  
ἀγίοις γένηται· ἵνα ἐν χαρᾷ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς διὰ θελήματος Θεοῦ συν- 32  
αναπαύσωμαι ὑμῖν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν. 33

Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὗσαν διάκονον τῆς 16  
ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς· ἵνα αὐτὴν προσδέξησθε ἐν Κυρίῳ ἀξίως 2  
τῶν ἀγίων, καὶ παραστήτε αὐτῇ ἐν ᾧ ἂν ὑμῶν χρήξῃ πράγματι· καὶ  
γὰρ αὕτη προστάτις πολλῶν ἐγενήθη, καὶ ἑμοῦ αὐτοῦ.

Ἀσπάσασθε Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν τοὺς συνεργούς μου ἐν Χριστῷ 3  
Ἰησοῦ, οἵτινες ὑπὲρ τῆς ψυχῆς μου τὸν ἑαυτῶν τράχηλον ὑπέθηκαν· 4  
οἷς οὐκ ἐγὼ μόνος εὐχαριστῶ, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι τῶν ἐθνῶν·  
καὶ τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλησίαν. ἀσπάσασθε Ἐπαίνετον τὸν ἀγα- 5  
πητόν μου, ὅς ἐστιν ἀπαρχὴ τῆς Ἀσίας εἰς Χριστόν. ἀσπάσασθε Μα- 6  
ρίαν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν εἰς ὑμᾶς. ἀσπάσασθε Ἀνδρόνικον καὶ 7  
Ἰουνίαν τοὺς συγγενεῖς μου καὶ συναιχμαλώτους μου, οἵτινές εἰσιν  
ἐπίσημοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, οἳ καὶ πρὸ ἑμοῦ γεγόνασιν ἐν Χριστῷ.  
ἀσπάσασθε Ἀμπλιᾶτον τὸν ἀγαπητόν μου ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Οὐρ- 8  
βανὸν τὸν συνεργὸν ἡμῶν ἐν Χριστῷ, καὶ Στάχυν τὸν ἀγαπητόν μου. 9  
ἀσπάσασθε Ἀπελλὴν τὸν δόκιμον ἐν Χριστῷ. ἀσπάσασθε τοὺς ἐκ 10  
τῶν Ἀριστοβούλου. ἀσπάσασθε Ἡροδίουνα τὸν συγγενὴ μου. ἀσπά- 11  
σασθε τοὺς ἐκ τῶν Ναρκίσσου, τοὺς ὄντας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Τρύ- 12  
φαιναν καὶ Τρυφῶσαν τὰς κοπιώσας ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Περσίδα

<sup>29</sup> εὐλογίας] *add.* τοῦ εὐαγγελίου τοῦ <sup>N°</sup> L ω <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>Q</sup> (Ephr.) Chr. *al.*  
<sup>30</sup> ἀδελφοί *om.* <sup>p<sup>46</sup></sup> B 1913 <sup>Q</sup>th Chr. <sup>31</sup> διακονία] δωροφορία B D\* G Ambst.  
εἰς] ἐν B D\* G <sup>32</sup> ἐλθὼν (*absque* καὶ *in sequentibus*) <sup>N°</sup> A C 424\*\* 1739 1912 <sup>Q</sup>  
<sup>Q</sup> Orig.<sup>1st.</sup> (*quorum habent post* ἵνα <sup>N°</sup>\* <sup>Q</sup> (boh.) Orig.<sup>1st.</sup>): ἐλθω (*atque* καὶ *ante*  
<sup>N°</sup> D G ω <sup>L</sup> <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>Q</sup>th Chr. *al.*: ἐλθω (*sed om.* [καὶ] *συνανα-*  
*παύσωμαι ὑμῖν*) <sup>p<sup>46</sup></sup> B θεοῦ <sup>p<sup>46</sup></sup> A C ω <sup>L</sup> (vg.) <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>Q</sup>th Chr. Ambst.<sup>comm.</sup>  
*al.*: Ἰησοῦ Χριστοῦ <sup>N°</sup>\* Ambst.<sup>1st.</sup>: Χριστοῦ Ἰησοῦ D G: κυρίου Ἰησοῦ B *συνανα-*  
*παύσωμαι ὑμῖν*] ἀναψύξω (ἀναψύχω) μεθ' ὑμῶν D G <sup>L</sup> Ambst. <sup>33</sup> ἀμήν *om.* <sup>p<sup>46</sup></sup>  
A G *al. pauc.*, *sed habent hic* xvi. 25-27 <sup>p<sup>46</sup></sup> 1739

16. <sup>5</sup> Ἀσίας <sup>p<sup>46</sup></sup> N A B C D\* G 6 424\*\* <sup>L</sup> <sup>Q</sup>th Ambst. Orig.<sup>1st.</sup>: Ἀχαλας  
ω <sup>S</sup> (vg. hl.) Chr. *al.* <sup>6</sup> Μαρίαν A B C *al. pauc.* <sup>Q</sup>th: Μαρίας <sup>p<sup>46</sup></sup> N D G ω  
Chr. *eis* ὑμᾶς <sup>p<sup>46</sup></sup> <sup>N°</sup>\* A B C\* *al. pauc.* <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>Q</sup>th: ἐν ὑμῖν D G <sup>L</sup> Ambst.:  
*eis* ἡμᾶς ω Chr. *al.* <sup>8</sup> Ἀμπλιᾶτον <sup>p<sup>46</sup></sup> <sup>N°</sup>\* A B\* G 424\*\* <sup>L</sup> <sup>Q</sup> (boh.) <sup>Q</sup>th Ambst.  
*al.*: Ἀμπλιᾶν D ω <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>Q</sup> (sah.) <sup>Q</sup>th Chr. *al.*



13 τὴν ἀγαπητὴν, ἣτις πολλὰ ἐκοπίασεν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάσασθε Ῥοῦφον  
14 τὸν ἐκλεκτὸν ἐν Κυρίῳ, καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἐμοῦ. ἀσπάσασθε  
Ἀσύγκριτον, Φλέγοντα, Ἑρμῆν, Πατρόβαν, Ἑρμᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐ-  
15 τοῖς ἀδελφούς. ἀσπάσασθε Φιλόλογον καὶ Ἰουλίαν, Νηρέα καὶ τὴν  
16 ἀδελφὴν αὐτοῦ, καὶ Ὀλυμπᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς πάντας ἁγίους. ἀσπά-  
σασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἁγίῳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι  
πᾶσαι τοῦ Χριστοῦ.

17 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, σκοπεῖν τοὺς τὰς διχοστασίας καὶ τὰ  
σκάνδαλα παρὰ τὴν διδασχὴν ἣν ὑμεῖς ἐμάθετε ποιοῦντας· καὶ ἐκκλίνετε  
18 ἀπ' αὐτῶν. οἱ γὰρ τοιοῦτοι τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Χριστῷ οὐ δουλεύουσιν,  
ἀλλὰ τῇ ἐαυτῶν κοιλίᾳ· καὶ διὰ τῆς χρηστολογίας καὶ εὐλογίας ἐξα-  
19 πατῶσι τὰς καρδίας τῶν ἀκάκων. ἡ γὰρ ὑμῶν ὑπακοὴ εἰς πάντας ἀφί-  
κετο. ἐφ' ὑμῖν οὖν χαίρω· θέλω δὲ ὑμᾶς σοφοὺς μὲν εἶναι εἰς τὸ ἀγα-  
20 θόν, ἀκεραίους δὲ εἰς τὸ κακόν. ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης συντρίψει τὸν  
Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἐν τάχει.

<sup>i</sup> Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

21 Ἀσπάζεται ὑμᾶς Τιμόθεος ὁ συνεργός μου, καὶ Λούκιος καὶ Ἰάσων  
22 καὶ Σωσίπατρος οἱ συγγενεῖς μου. ἀσπάζομαι ὑμᾶς ἐγὼ Τέρτιος ὁ  
23 γράψας τὴν ἐπιστολὴν ἐν Κυρίῳ. ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάιος ὁ ξένος μου  
καὶ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς Ἑραστός ὁ οἰκονόμος τῆς  
πόλεως, καὶ Κούαρτος ὁ ἀδελφός.<sup>k</sup>

25 Ἡ δὲ δυνάμενός ὑμᾶς στηρίζει κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου καὶ τὸ κή-  
ρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ ἀποκάλυψιν μυστηρίου χρόνοις αἰωνίοις  
26 σεσιγημένου φανερωθέντος δὲ νῦν διὰ τε γραφῶν προφητικῶν κατ' ἐπι-  
ταγὴν τοῦ αἰωνίου Θεοῦ εἰς ὑπακοὴν πίστεως εἰς πάντα τὰ ἔθνη γνω-  
27 ρισθέντος, μόνῳ σοφῷ Θεῷ, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, <sup>m</sup> ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς  
αἰῶνας. ἀμήν.

<sup>i</sup> om. Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

25-27

<sup>m</sup> om. <sup>ϕ</sup>

<sup>k</sup> add. uer. 24

<sup>l</sup> om. iii.

<sup>20</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ [Χριστοῦ] μεθ' ὑμῶν <sup>p</sup>46 N A B C ω <sup>ℒ</sup> (vg.) uerss. vell. Ambst. al. : om. D G (uide u. 24, 27)

<sup>24</sup> ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν D G ω <sup>ℒ</sup> (vt.) <sup>§</sup> (hl.) Chr. al. (ex quibus F G L om. iii. 25-27) : om. N A B C <sup>ℒ</sup> (vg.) <sup>Ⓢ</sup> <sup>Ⓢ</sup> Hil. Ambst. Orig.<sup>lat.</sup>

<sup>25-27</sup> uide quae ad finem capitulorum xiv xv adnotauit <sup>26</sup> τε om. D 110 Chr. <sup>27</sup> <sup>ϕ</sup> om. B 234 322 <sup>§</sup> (vg.) Orig.<sup>lat.</sup> : αὐτῷ P 104 1909 Chr. εἰς τοὺς αἰῶνας absque additam. <sup>p</sup>40 B C L ω <sup>§</sup> (hl.) <sup>Ⓢ</sup> (sah.) Chr. Cyr. al. : add. τῶν αἰώνων N A D P 436 <sup>ℒ</sup> <sup>§</sup> (vg.) <sup>Ⓢ</sup> (boh.) <sup>Ⓢ</sup> <sup>Ⓢ</sup> Hil. Ambst. al. ἀμήν] add. ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ πάντων ὑμῶν ἀμήν P 33 436 <sup>§</sup> (vg.) <sup>Ⓢ</sup> Ambst.

# Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

Παῦλος κλητὸς ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ **1**  
 Σωσθένης ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, ἡγια- **2**  
 σμένοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, κλητοῖς ἁγίοις, σὺν πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμέ-  
 νοις τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν παντὶ τόπῳ, αὐτῶν  
 καὶ ἡμῶν· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου **3**  
 Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ <sup>α</sup>μου πάντοτε περὶ ὑμῶν ἐπὶ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ **4**  
 τῇ δοθείσῃ ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπλουτίσθητε ἐν αὐ- **5**  
 τῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει, καθὼς τὸ μαρτύριον τοῦ Χρι- **6**  
 στοῦ ἐβεβαιώθη ἐν ὑμῖν· ὥστε ὑμᾶς μὴ ὑστερεῖσθαι ἐν μηδενὶ χαρί- **7**  
 σματι, ἀπεκδεχομένους τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-  
 στοῦ, ὃς καὶ βεβαιώσει ὑμᾶς ἕως τέλους ἀνεγκλήτους ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ **8**  
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. πιστὸς ὁ Θεός, δι' οὗ ἐκλήθητε εἰς κοι- **9**  
 νῶνίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν **10**  
 Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα τὸ αὐτὸ λέγητε πάντες, καὶ μὴ ᾗ ἐν ὑμῖν σχί-  
 σματα, ἥτε δὲ κατηρτισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ. ἐδη- **11**  
 λώθη γάρ μοι περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, ὑπὸ τῶν Χλόης, ὅτι ἔριδες ἐν  
 ὑμῖν εἰσι. λέγω δὲ τοῦτο, ὅτι ἕκαστος ὑμῶν λέγει, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύ- **12**  
 λου, Ἐγὼ δὲ Ἀπολλώ, Ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, Ἐγὼ δὲ Χριστοῦ. μεμέρισται **13**  
 ὁ <sup>β</sup>Χριστός; μὴ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου  
 ἐβαπτίσθητε; εὐχαριστῶ <sup>γ</sup>τῷ Θεῷ ὅτι οὐδένα ὑμῶν ἐβάπτισα, εἰ μὴ **14**  
 Κρίσπον καὶ Γάϊον· ἵνα μή τις εἴπῃ ὅτι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα ἐβαπτί- **15**  
 σθητε. ἐβάπτισα δὲ καὶ τὸν Στεφανᾶ οἶκον· λοιπὸν οὐκ οἶδα εἴ τινα **16**  
 ἄλλον ἐβάπτισα. οὐ γὰρ ἀπέστειλέ με Χριστὸς βαπτίζειν, ἀλλ' εὐαγ- **17**  
 γελίεσθαι· οὐκ ἐν σοφίᾳ λόγου, ἵνα μὴ κενωθῇ ὁ σταυρὸς τοῦ Χριστοῦ.

<sup>α</sup> om. μου

<sup>β</sup> Χριστός.

<sup>γ</sup> om. τῷ Θεῷ

**I.** <sup>4</sup> θεῷ μου A C D G ω Ξ Σ (vg. hl.) Θ Α Orig. Chr. Cyr. al.: θεῷ tantum  
 N\* B Θ η <sup>13</sup> Χριστός;] Χριστός. *distinguere malunt alii, ut* Ambst. Theod.-Mops.  
<sup>14</sup> τῷ θεῷ N<sup>c</sup> A C D G ω Ξ Θ η Tert. Ambst. Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al.: om. <sup>146</sup>(?) N\* B  
 424\* Θ (boh.) Orig. Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>: τῷ θεῷ μου A 33 al. *pauc.* Σ (vg. hl. pal.) Θ (sah.) Α  
 (ex u. 4)

- 18 Ὁ λόγος γὰρ ὁ τοῦ σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις μωρία ἐστί, τοῖς  
 19 δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστί. γέγραπται γάρ, Ἀπολῶ τὴν σο-  
 20 φίαν τῶν σοφῶν, καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν ἀθετήσω. ποῦ σοφός;  
 ποῦ γραμματεὺς; ποῦ συζητητὴς τοῦ αἵωνος τούτου; οὐχὶ ἐμώρανευ ὁ  
 21 Θεὸς τὴν σοφίαν τοῦ κόσμου; ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔγνω  
 ὁ κόσμος διὰ τῆς σοφίας τὸν Θεόν, εὐδόκησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς μωρίας  
 22 τοῦ κηρύγματος σῶσαι τοὺς πιστεύοντας. ἐπειδὴ καὶ Ἰουδαῖοι σημεία  
 23 αἰτοῦσι, καὶ Ἕλληνες σοφίαν ζητοῦσιν, ἡμεῖς δὲ κηρύσσομεν Χρι-  
 24 στὸν ἐσταυρωμένον, Ἰουδαίοις μὲν σκάνδαλον, ἔθνεσι δὲ μωρίαν, αὐ-  
 τοῖς δὲ τοῖς κλητοῖς, Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι, Χριστὸν Θεοῦ δύνα-  
 25 μιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. ὅτι τὸ μωρὸν τοῦ Θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώ-  
 πων ἐστί, καὶ τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ ἰσχυρότερον τῶν ἀνθρώπων ἐστί.  
 26 Βλέπετε γὰρ τὴν κλήσιν ὑμῶν, ἀδελφοί, ὅτι οὐ πολλοὶ σοφοὶ κατὰ  
 27 σάρκα, οὐ πολλοὶ δυνατοί, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς· ἀλλὰ τὰ μωρὰ τοῦ  
 κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τοὺς σοφοὺς· καὶ τὰ ἀσθενή  
 28 τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενή  
 τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεός,<sup>d</sup> καὶ τὰ μὴ ὄντα  
 29 ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ· ὅπως μὴ καυχῆσθαι πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ  
 30 Θεοῦ. ἐξ αὐτοῦ δὲ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐγενήθη σοφία  
 31 ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ δικαιοσύνη τε καὶ ἁγιασμὸς καὶ ἀπολύτρωσις· ἵνα,  
 καθὼς γέγραπται, Ὁ καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω.
- 2 Καγὼ ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἦλθον οὐ καθ' ὑπεροχὴν λόγου  
 2 ἢ σοφίας κατὰγγέλλων ὑμῖν τὸ <sup>e</sup> μυστήριον τοῦ Θεοῦ. οὐ γὰρ ἔκρινα  
 εἰδέναι τι ἐν ὑμῖν, εἰ μὴ Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.  
 3 καὶ ἐγὼ ἐν ἀσθενείᾳ καὶ ἐν φόβῳ καὶ ἐν τρόμφῳ πολλῶ ἐγενόμην πρὸς  
 4 ὑμᾶς. καὶ ὁ λόγος μου καὶ τὸ κήρυγμά μου οὐκ ἐν πειθοῖς σοφίας  
 5 λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως· ἵνα ἡ πίστις ὑμῶν  
 μὴ ᾗ ἐν σοφίᾳ ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐν δυνάμει Θεοῦ.
- 6 Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἵωνος

<sup>d</sup> om. καὶ<sup>e</sup> μαρτύριον

<sup>26</sup> καὶ tert. B ω Ξ (vt.<sup>r</sup> vg.) S (vg. hl.) E A Orig. § Eus. Aphr. Chr. al.: om.  
 p<sup>46</sup> N\* A C\* D\* G 33 Ξ (vt.) E th E A Orig. 7 Meion Tert. Ambst. al.

2. <sup>1</sup> μυστήριον p<sup>46</sup> N\* A C al. rauc. Ξ (vt.<sup>r</sup>) S (vg.) E (boh.) Hipp. Amb. Ambst.  
 al.: μαρτύριον N<sup>c</sup> B D G ω Ξ S (hl.) E (sah.) A E th Chr. al. θεοῦ | χριστοῦ Ξ  
 (vg.) <sup>4</sup> ἀνθρωπίνης ante σοφ. N<sup>c</sup> A C ω S (hl.) E (boh.) Ath. Apollin. Bas. al.:  
 om. p<sup>46</sup> N\* B D G 33 181 1912 Ξ S (vg.) E (sah.) A E th Orig. Eus. Chr. al.

τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν Θεοῦ σοφίαν ἐν μυστηρίῳ, τὴν ἀποκεκρυμμένην, ἣν 7 προώρισεν ὁ Θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν, ἣν οὐδεὶς τῶν 8 ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν· εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἑσταύρωσαν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται ὁ ὀφθαλμὸς 9 οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ὅσα ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. ἡμῖν <sup>f</sup> δὲ ἀπεκάλυψεν 10 ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Πνεύματος· τὸ γὰρ Πνεῦμα πάντα ἐρευνᾷ, καὶ τὰ βάθη τοῦ Θεοῦ. τίς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εἰ μὴ τὸ πνεῦ- 11 μα τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐν αὐτῷ; οὕτω καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ οὐδεὶς ἔγνωκεν, εἰ μὴ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. ἡμεῖς δὲ οὐ τὸ πνεῦμα τοῦ κόσμου ἐλά- 12 βομεν, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἵνα εἰδῶμεν τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ χαρισθέντα ἡμῖν. ἡ καὶ λαλοῦμεν, οὐκ ἐν διδακτοῖς ἀνθρωπίνης σο- 13 φίας λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς Πνεύματος, πνευματικοῖς πνευματικὰ συγκρίνοντες. ψυχικὸς δὲ ἄνθρωπος οὐ δέχεται τὰ τοῦ Πνεύματος τοῦ 14 Θεοῦ· μωρία γὰρ αὐτῷ ἐστι, καὶ οὐ δύναται γινῶναι, ὅτι πνευματικῶς ἀνακρίνεται. ὁ δὲ πνευματικὸς ἀνακρίνει μὲν πάντα, αὐτὸς δὲ ὑπ' οὐ- 15 δυνόος ἀνακρίνεται. τίς γὰρ ἔγνω νοῦν Κυρίου, ὃς συμβιβάσει αὐτόν; 16 ἡμεῖς δὲ νοῦν Χριστοῦ ἔχομεν.

Καὶ ἐγώ, ἀδελφοί, οὐκ ἠδυνήθην λαλήσαι ὑμῖν ὥς πνευματικοῖς, 3 ἀλλ' ὥς σαρκίνοις, ὥς νηπίοις ἐν Χριστῷ. γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ 2 βρῶμα· οὕτω γὰρ ἠδύνασθε· ἀλλ' οὐδὲ ἔτι νῦν δύνασθε, ἔτι γὰρ σαρ- 3 κικοὶ ἐστε· ὅπου γὰρ ἐν ὑμῖν ζῆλος καὶ ἐρις, οὐχὶ σαρκικοὶ ἐστε, καὶ κατὰ ἄνθρωπον περιπατεῖτε; ὅταν γὰρ λέγῃ τις, Ἐγὼ μὲν εἰμι Παύ- 4 λου, ἕτερος δέ, Ἐγὼ Ἀπολλῶ, οὐκ ἀνθρωποὶ ἐστε; τί οὖν ἐστιν 5 Ἀπολλῶς; τί δέ ἐστι Παῦλος; διάκοιτοι δι' ὧν ἐπιστεύσατε, καὶ ἐκάστω ὥς ὁ Κύριος ἔδωκεν. ἐγὼ ἐφύτευσα, Ἀπολλῶς ἐπότισεν, ἀλλ' ὁ Θεὸς 6 ἡΐξανεν. ὥστε οὔτε ὁ φυτεύων ἐστὶ τι οὔτε ὁ ποτίζων, ἀλλ' ὁ αὐ- 7 ξάνων Θεός. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων ἐν εἰσιν· ἕκαστος δὲ τὸν 8 ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. Θεοῦ γὰρ ἐσμεν συνερ- 9 γοί· Θεοῦ γεώργιον, Θεοῦ οἰκοδομὴ ἐστε.

<sup>f</sup> γὰρ

<sup>10</sup> δὲ **NA** **ACD** **GLS** (vg. hl.) **E** (boh.) **A** **E**th **Ath.** **Apollin.** **Did.** **Chr.** *al.* : γὰρ **v**<sup>46</sup> **B** *al.* **rauc.** **E** (sah.) **Clem.** **Orig.** *al.*  
3. <sup>4</sup> ἀνθρωποὶ **v**<sup>46</sup> **N**<sup>\*</sup> **ABCDG** 33 424<sup>\*\*</sup> 1912 **L** **E** **E**th **Mcion** **Ambst.** **Orig.** <sup>lat.</sup>  
**Aug.** *al.* : σαρκικοὶ **N**<sup>o</sup> **W** (vg. hl.) **Greg.-Nyss.** **Chr.**

- 7 ὅτι μικρὰ ζύμη ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ; ἐκκαθάρατε τὴν παλαιὰν ζύμην,  
 ἵνα ᾗτε νέον φύραμα, καθὼς ἐστε ἄζυμοι. καὶ γὰρ τὸ πάσχα ἡμῶν  
 8 ἐτύθη Χριστός· ὥστε ἐορτάζωμεν μὴ ἐν ζύμῃ παλαιᾷ μηδὲ ἐν ζύμῃ κα-  
 κίας καὶ πονηρίας, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας.
- 10 <sup>9</sup> Ἐγραψα ὑμῖν ἐν τῇ ἐπιστολῇ μὴ συναναμίγνυσθαι πόρνοις· οὐ πάν-  
 τως τοῖς πόρνοις τοῦ κόσμου τούτου, ἢ τοῖς πλεονέκταις καὶ ἄρπαξι,  
 11 ἢ ἐιδωλολάτραις, ἐπεὶ ὠφείλετε ἅρα ἐκ τοῦ κόσμου ἐξελθεῖν· νυνὶ δὲ  
 ἔγραψα ὑμῖν μὴ συναναμίγνυσθαι, ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἢ  
 πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ ἐιδωλολάτρης, ἢ λοιδόρος, ἢ μέθυσος, ἢ ἄρπαξ·  
 12 τῷ τοιούτῳ μηδὲ συνεσθίειν. τί γάρ μοι τοὺς ἔξω κρίνειν; οὐχὶ τοὺς  
 13 ἔσω ὑμεῖς κρίνετε, τοὺς δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει; ἐξάρατε τὸν πονηρὸν  
 ἐξ ὑμῶν αὐτῶν.
- 6 Τοιμᾶ τις ὑμῶν, πρᾶγμα ἔχων πρὸς τὸν ἕτερον, κρίνεσθαι ἐπὶ τῶν  
 2 ἀδίκων, καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἀγίων; ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον  
 κρινούσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλα-  
 3 χίστων; οὐκ οἴδατε ὅτι ἀγγέλους κρινοῦμεν; μήτι γε βιωτικά. βιωτικά  
 4 μὲν οὖν κριτήρια εἶναι ἔχετε, τοὺς ἐξουθενημένους ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, τούτους  
 5 <sup>2</sup> καθίζετε; πρὸς ἐντροπὴν ὑμῖν λέγω. οὕτως οὐκ ἐν ἐν ὑμῖν οὐδεὶς σο-  
 6 φός, ὃς δυνησεται διακρίναι ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδελ-  
 7 φὸς μετὰ ἀδελφοῦ κρίνεται, καὶ τοῦτο ἐπὶ ἀπίστων; ἡδὴ μὲν οὖν ὅλως  
 ἡττημα ὑμῖν ἐστιν, ὅτι κρίματα ἔχετε μεθ' ἑαυτῶν. διατί οὐχὶ μᾶλλον  
 8 ἀδικεῖσθε; διατί οὐχὶ μᾶλλον ἀποστερεῖσθε; ἀλλὰ ὑμεῖς ἀδικεῖτε καὶ  
 9 ἀποστερεῖτε, καὶ τοῦτο ἀδελφούς. ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι ἄδικοι Θεοῦ βασι-  
 λεῖαν οὐ κληρονομήσουσι; μὴ πλανᾶσθε· οὔτε πόρνοι, οὔτε ἐιδωλο-  
 10 λάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενικοῦται, οὔτε κλέπται,  
 οὔτε πλεονέκται, οὐ μέθυσοι, οὐ λοιδόροι, οὐχ ἄρπαγες, βασιλεῖαν Θεοῦ  
 11 κληρονομήσουσι. καὶ ταῦτά τινες ᾗτε· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιά-  
 σθητε, ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ  
 ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.
- 12 Πάντα μοι ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα μοι ἔξεστιν,

<sup>2</sup> καθίζετε.

<sup>6</sup> [ζυμοῖ] δολοῖ D\* 11 (vt.<sup>d</sup> vg.) Bas. 2 Iren.<sup>1st</sup> Lucif. Ambst. Aug. *al.* <sup>7</sup> ὑπὲρ ἡμῶν *post* ἡμῶν N<sup>o</sup> C<sup>3</sup> ω S (vg. hl.) E (sah.) E Method. Chr. 2 *al.* : om. p<sup>46</sup> (?) N\* A B C\* D G 33 181 11 E (boh.) Mcion Clem. Orig. 2 Eus. Chr. 1 Tert. Cypr. Ambst. 2 Greg.-Illyb. 2 Priscill. 2 Aug. *al.*

6. <sup>4</sup> *post* καθίζετε *sive* *enuntiative* *sive* *interrogative* *distingunt*



ἀλλ' οὐκ ἐγὼ ἐξουσιασθήσομαι ὑπό τινος. τὰ βρώματα τῇ κοιλίᾳ, καὶ 13  
ἡ κοιλία τοῖς βρώμασιν· ὁ δὲ Θεὸς καὶ ταύτην καὶ ταῦτα καταργήσει.  
τὸ δὲ σῶμα οὐ τῇ πορνείᾳ ἀλλὰ τῷ Κυρίῳ, καὶ ὁ Κύριος τῷ σώματι·  
ὁ δὲ Θεὸς καὶ τὸν Κύριον ἡγείρε καὶ ἡμᾶς ἐξεγερεῖ διὰ τῆς δυνάμεως 14  
αὐτοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν μέλη Χριστοῦ ἐστίν; ἄρα 15  
οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ ποιήσω πόρνῃς μέλη; μὴ γένοιτο. ἢ οὐκ 16  
οἴδατε ὅτι ὁ κολλώμενος τῇ πόρνῃ ἐν σῶμά ἐστιν; Ἔσονται γάρ, φη-  
σίν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. ὁ δὲ κολλώμενος τῷ Κυρίῳ ἐν πνεύμα 17  
ἐστι. φεύγετε τὴν πορνείαν. πᾶν ἁμάρτημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, 18  
ἐκτὸς τοῦ σώματός ἐστιν· ὁ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον σῶμα ἁμαρτάνει.  
ἢ οὐκ οἴδατε ὅτι τὸ σῶμα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν Ἁγίου Πνεύματος 19  
ἐστίν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ; καὶ οὐκ ἐστὲ ἑαυτῶν, ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς· 20  
δοξάσατε δὴ τὸν Θεὸν ἐν τῷ σώματι ὑμῶν.

Περὶ δὲ ὧν ἐγράψατε, καλὸν ἀνθρώπῳ γυναικὸς μὴ ἄπτεσθαι· διὰ 7  
δὲ τὰς πορνείας ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναικᾶ ἐχέτω, καὶ ἑκάστη τὸν <sup>1, 2</sup>  
ἴδιον ἄνδρα ἐχέτω. τῇ γυναικὶ ὁ ἀνὴρ τὴν ὀφειλὴν ἀποδιδότω· ὁμοίως 3  
δὲ καὶ ἡ γυνὴ τῷ ἀνδρί. ἡ γυνὴ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει, 4  
ἀλλ' ὁ ἀνὴρ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ τοῦ ἰδίου σώματος οὐκ ἐξουσιάζει,  
ἀλλ' ἡ γυνή. μὴ ἀποστερεῖτε ἀλλήλους, εἰ μὴ τι ἂν ἐκ συμφώνου πρὸς 5  
καιρὸν, ἵνα σχολάσῃτε τῇ προσευχῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἦτε, ἵνα  
μὴ πειράξῃ ὑμᾶς ὁ Σατανᾶς διὰ τὴν ἀκρασίαν ὑμῶν. τοῦτο δὲ λέγω 6  
κατὰ συγγνώμην, οὐ κατ' ἐπιταγὴν. θέλω <sup>κ</sup>δὲ πάντας ἀνθρώπους εἶναι 7  
ὥς καὶ ἑμαυτόν· ἀλλ' ἕκαστος ἴδιον ἔχει χάρισμα ἐκ Θεοῦ, ὁ μὲν οὗ-  
τως, ὁ δὲ οὕτως.

Λέγω δὲ τοῖς ἀγάμοις καὶ ταῖς χήραις, καλὸν αὐτοῖς ἐὰν μείνωσιν 8  
ὥς καὶ ἐγώ. εἰ δὲ οὐκ ἐγκρατεῦνται, γαμησάτωσαν· κρεῖσσον γάρ ἐστι 9  
γαμῆσαι ἢ πυροῦσθαι. τοῖς δὲ γεγαμηκόσι παραγγέλλω, οὐκ ἐγώ, ἀλλ' 10

<sup>κ</sup> γὰρ

<sup>20</sup> δ[η] ἄρα γε (*quod praecedit* δοξ.) Method. : οὖν S (vg.) E (sah.) Ps.-Ath. : om. N\* L (vt.<sup>d</sup> vg.) E (boh.) (Orig.) Did.  $\frac{1}{3}$  al. : add. et portate (tollite) L (vt.<sup>6m</sup> vg.) (Chr.  $\frac{2}{3}$ ) Tert. Cyr. Lucif. Ambst. al. ὑμῶν] add. καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστιν τοῦ θεοῦ C<sup>3</sup> D<sup>2 et 3</sup> ω S (vg. hl.) (Chr.) : om. p<sup>46</sup> N A B C\* D\* G 33 424\*\* al. pauc. L E A E th Orig. Method. Did. Cyr.  $\frac{4}{5}$  al.

7. <sup>5</sup> τῇ προσευχῇ p<sup>46</sup> N\* A B C D G al. L E A E th Orig. Method. Cyr. Ambst. Aug. al. : τῇ νηστείᾳ καὶ τῇ προσευχῇ ω S (vg. hl.) E Chr. <sup>7</sup> δὲ p<sup>46</sup> N\* A C D\* G 33 al. pauc. L E (boh.) E Orig.  $\frac{2}{3}$  Chr.  $\frac{1}{2}$  Cyr. Cyr. Ambst. al. : γὰρ B ω S (vg. hl.) E (sah.) A E th Orig.  $\frac{1}{3}$  Chr.  $\frac{1}{2}$  al.

11 ὁ Κύριος, γυναῖκα ἀπὸ ἀνδρὸς μὴ χωρισθῆναι (ἐὰν δὲ καὶ χωρισθῇ,  
 μινέτω ἄγαμος, ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγήτω), καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφ-  
 12 ιέναι. τοῖς δὲ λοιποῖς λέγω ἐγώ, οὐχ ὁ Κύριος· εἴ τις ἀδελφὸς γυ-  
 ναῖκα ἔχει ἄπιστον, καὶ αὕτη συνενδοκεῖ οἰκεῖν μετ' αὐτοῦ, μὴ ἀφιεῖτω  
 13 αὐτήν· καὶ γυνὴ ἥτις ἔχει ἄνδρα ἄπιστον, καὶ οὗτος συνενδοκεῖ οἰκεῖν  
 14 μετ' αὐτῆς, μὴ ἀφιεῖτω τὸν ἄνδρα. ἡγιασται γὰρ ὁ ἀνὴρ ὁ ἄπιστος ἐν  
 τῇ γυναικί, καὶ ἡγιασται ἡ γυνὴ ἡ ἄπιστος ἐν τῷ ἀδελφῷ· ἐπεὶ ἄρα  
 15 τὰ τέκνα ὑμῶν ἀκάθαρτά ἐστι, νῦν δὲ ἁγία ἐστιν. εἰ δὲ ὁ ἄπιστος χωρί-  
 ζεται, χωριζέσθω· οὐ δεδούλωται ὁ ἀδελφὸς ἢ ἡ ἀδελφὴ ἐν τοῖς τοιού-  
 16 τοις· ἐν δὲ εἰρήνῃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός. τί γὰρ οἶδας, γύναι, εἰ τὸν  
 17 ἄνδρα σώσεις; ἢ τί οἶδας, ἄνερ, εἰ τὴν γυναῖκα σώσεις; εἰ μὴ ἐκάστῳ  
 ὡς μεμέρικεν ὁ Κύριος, ἕκαστον ὡς κέκληκεν ὁ Θεός, οὕτω περιπα-  
 18 τείτω. καὶ οὕτως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πάσαις διατάσσομαι. περιτετμη-  
 μένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστίᾳ κέκληταί τις; μὴ  
 19 περιτεμενέσθω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν,  
 20 ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ. ἕκαστος ἐν τῇ κλήσει ἢ ἐκλήθη, ἐν ταύτῃ  
 21 μινέτω. δοῦλος ἐκλήθη; μὴ σοι μελέτω· ἀλλ' εἰ καὶ δύνασαι ἐλεύ-  
 22 θερος γενέσθαι, μᾶλλον χρήσαι. ὁ γὰρ ἐν Κυρίῳ κληθεὶς δοῦλος ἀπε-  
 λευθερος Κυρίου ἐστίν· ὁμοίως ὁ ἐλεύθερος κληθεὶς δοῦλός ἐστι Χρι-  
 23 στοῦ. τιμῆς ἡγοράσθητε· μὴ γίνεσθε δοῦλοι ἀνθρώπων. ἕκαστος ἐν  
 24 ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μένετω παρὰ Θεῷ.  
 25 Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω· γνώμην δὲ δί-  
 26 δωμι ὡς ἡλεσημένος ὑπὸ Κυρίου πιστὸς εἶναι. νομίζω οὖν τοῦτο καλὸν  
 ὑπάρχειν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην, ὅτι καλὸν ἀνθρώπῳ τὸ οὕτως εἶ-  
 27 ναι. δέδεσθαι γυναικί; μὴ ζητεῖ λύσιν. λένυσθαι ἀπὸ γυναικός; μὴ  
 28 ζητεῖ γυναῖκα. ἐὰν δὲ καὶ γήμης, οὐχ ἡμαρτες· καὶ ἐὰν γήμῃ ἡ παρθέ-  
 νος, οὐχ ἡμαρτες· θλίψιν δὲ τῇ σαρκὶ ἔξουσιν οἱ τοιοῦτοι, ἐγὼ δὲ ὑμῶν  
 29 φείδομαι. τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὁ καιρὸς <sup>m</sup> συνεσταλμένος ἐστί, τὸ  
 30 λοιπὸν ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ᾧσι, καὶ οἱ κλαίοντες  
 ὡς μὴ κλαίοντες, καὶ οἱ χαίροντες ὡς μὴ χαίροντες, καὶ οἱ ἀγοράζοντες

<sup>l</sup> ἡμᾶς<sup>m</sup> συνεσταλμένος ἐστὶ τὸ λοιπόν, ἵνα

<sup>15</sup> ἡμᾶς p<sup>46</sup> B D G ω ℒ ℤ (vg. hl.) ℄ (sah.) A G Eth Orig. Chr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. al. : ὑμᾶς N\* A C al. pauc. ℄ (boh.) al. <sup>29</sup> ἐστιν, (τὸ) λοιπὸν ἵνα : sic distinguunt p<sup>15,46</sup> B\* Euthal.<sup>cod.</sup> cf. Latt. : ἐστιν, λοιπὸν ἐστιν ἵνα : sic legunt et disting. G 424\*\* ℒ Orig.<sup>1at.</sup> Tert. Ambst. Aug. al. : ἐστὶν τὸ λοιπόν, ἵνα L al. ℤ (vg. hl.) A Chr. al.

ὥς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι τὸν κόσμον ὥς μὴ καταχρώμενοι· 31  
 παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου. θέλω δὲ ὑμᾶς ἀμερίμνους 32  
 εἶναι. ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, πῶς ἀρέσῃ τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γα- 33  
 μήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσῃ τῇ γυναικί. καὶ μεμέρισται 34  
 καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος. ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἁγία  
 καὶ τῷ σώματι καὶ τῷ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κό-  
 σμου, πῶς ἀρέσῃ τῷ ἀνδρί. τοῦτο δὲ πρὸς τὸ ὑμῶν αὐτῶν σύμφορον 35  
 λέγω· οὐχ ἵνα βρόχον ὑμῖν ἐπιβάλω, ἀλλὰ πρὸς τὸ εὐσχημον καὶ εὐπάρ-  
 εδρον τῷ Κυρίῳ ἀπερισπάστως. εἰ δέ τις ἀσχημονεῖν ἐπὶ τὴν παρθέ- 36  
 νον αὐτοῦ νομίζει, ἐὰν ἡ ὑπέρακμος, καὶ οὕτως ὀφείλει γίνεσθαι, ὁ θέλει  
 ποιεῖτω· οὐχ ἁμαρτάνει· γαμείτωσαν. ὁ δὲ ἔστηκεν ἐν τῇ καρδίᾳ 37  
 αὐτοῦ ἐδραῖος μὴ ἔχων ἀνάγκην, ἐξουσίαν δὲ ἔχει περὶ τοῦ ἰδίου θελή-  
 ματος, καὶ τοῦτο κέκρικεν ἐν τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ, τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ παρθένον,  
 καλῶς ποιήσει. ὥστε καὶ ὁ γαμίζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ καλῶς ποιεῖ· 38  
 καὶ ὁ μὴ γαμίζων κρείσσον ποιήσει. γυνὴ δέδεται ἐφ' ὅσον χρόνον ᾗ ὁ 39  
 ἀνὴρ αὐτῆς· ἐὰν δὲ κοιμηθῇ ὁ ἀνὴρ, ἐλευθέρα ἐστὶν ᾗ θέλει γαμηθῆναι,  
 μόνον ἐν Κυρίῳ. μακαριωτέρα δὲ ἐστὶν ἐὰν οὕτω μείνῃ, κατὰ τὴν ἐμὴν 40  
 γνώμην· δοκῶ δὲ καγὼ Πνεῦμα Θεοῦ ἔχειν.

Περὶ δὲ τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι πάντες γνώσω ἔχομεν. ἡ 8  
 γνώσις φυσιοῖ, ἡ δὲ ἀγάπη οἰκοδομεῖ. εἴ τις δοκεῖ ἐγνωκέναι τι, οὐπω 2  
 ἔγνω καθὼς δεῖ γινῶναι· εἰ δέ τις ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, οὗτος ἔγνωσται ὑπ' 3  
 αὐτοῦ. περὶ τῆς βρώσεως οὖν τῶν εἰδωλοθύτων, οἶδαμεν ὅτι οὐδὲν εἰδω- 4  
 λον ἐν κόσμῳ, καὶ ὅτι οὐδεὶς Θεὸς εἰ μὴ εἷς. καὶ γὰρ εἶπερ εἰσὶ λεγό- 5  
 μενοι θεοὶ εἴτε ἐν οὐρανῷ εἴτε ἐπὶ γῆς, ὥσπερ εἰσὶ θεοὶ πολλοὶ καὶ κύριοι  
 πολλοί, ἀλλ' ἡμῖν εἷς Θεὸς ὁ πατήρ, ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν, 6

<sup>η</sup> τῇ γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ οὐ τῇ  
 γυναικί, καὶ μεμέρισται. καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ

<sup>34</sup> καὶ μεμέρισται (*ita ut cum supradictis coniungi possint*) p<sup>15,46</sup> ᾤ A B D\* al. 11  
 (vg.) S (hl.) 28 A Eth Orig. Method. Eus. Hier. al.: Μεμέρισται D<sup>c</sup> G ω 11 (vt.)  
*codd. ap.* Hier., Chr. Tert. Ambst. Amb. Hier. Nicet. Pelag. al.: Μεμέρισται δὲ S  
 (vg.) καὶ *alt. om.* D\* al. *pauc.* 11 (vt. <sup>m</sup> *codd. ap.* Hier.) Tert. Ambst. Hier. Nicet. Aug.  
 Pelag. al. ἡ γυνὴ καὶ ἡ παρθένος ἡ ἄγαμος D G ω 11 (vt.) S (vg. hl.) 28 A Method.  
 Tert. Cyr. Ambst. Hier. Nicet. Pelag.: ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος ἡ ἄγαμος  
 p<sup>46</sup> ᾤ A 33 al. *pauc.* (Eth) Orig. Bas. <sup>codd.</sup> Euthal. <sup>codd.</sup> Aug. 2: ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ  
 ἡ παρθένος p<sup>15</sup> B P al. *pauc.* 11 (vg.) 28 Eus. Amb. 3 Hier. Ps.-Hier. Cassiod.  
 (Ps.-Ath. Epiph.) *distingunt uarie codd. et edd., e.g. post παρθένος punctum*  
*habent* 11 (vt.) S (vg. hl.) Tert. Ambst. Pelag. <sup>40</sup> θεοῦ] χριστοῦ p<sup>15</sup> 33

καὶ εἰς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα, καὶ ἡμεῖς δι' αὐτοῦ.  
 7 ἀλλ' οὐκ ἐν πᾶσιν ἡ γνώσις· τινὲς δὲ τῇ συνηθείᾳ ἕως ἄρτι τοῦ εἰδώλου  
 ὡς εἰδωλόθυτον ἐσθίουσι, καὶ ἡ συνείδησις αὐτῶν ἀσθενὴς οὕσα μολύ-  
 8 νεται. βρῶμα δὲ ἡμᾶς οὐ παραστήσει τῷ Θεῷ. οὔτε ἐὰν μὴ φάγω-  
 9 μεν ὑστερούμεθα, οὔτε ἐὰν φάγωμεν περισσευόμεθα. βλέπετε δὲ μή-  
 10 πως ἡ ἐξουσία ὑμῶν αὕτη πρόσκομμα γένηται τοῖς ἀσθενέσιν. ἐὰν γάρ  
 τις ἴδῃ σε τὸν ἔχοντα γνώσιν ἐν εἰδωλείᾳ κατακείμενον, οὐχὶ ἡ συνεί-  
 11 δησις αὐτοῦ ἀσθενοῦς ὄντος οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸ τὰ εἰδωλόθυτα  
 12 Χριστὸς ἀπέθανεν. οὕτω δὲ ἁμαρτάνοντες εἰς τοὺς ἀδελφούς, καὶ τύ-  
 πτοντες αὐτῶν τὴν συνείδησιν ἀσθενοῦσαν, εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνετε.  
 13 διόπερ, εἰ βρῶμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέα εἰς  
 τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω.

9 Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ ἀπόστολος; οὐχὶ Ἰησοῦν τὸν Κύριον  
 2 ἡμῶν ἑώρακα; οὐ τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν Κυρίῳ; εἰ ἄλλοις οὐκ εἰμὶ  
 ἀπόστολος, ἀλλὰ γε ὑμῖν εἰμι· ἡ γὰρ σφραγὶς μου τῆς ἀποστολῆς ὑμεῖς  
 3 ἐστε ἐν Κυρίῳ. ἡ ἐμὴ ἀπολογία τοῖς ἐμὲ ἀνακρίνουσιν ἐστίν αὕτη· μὴ  
 4 οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν φαγεῖν καὶ πιεῖν; μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελ-  
 5 φὴν γυναῖκα περιάγειν, ὥς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ  
 6 Κυρίου καὶ Κηφᾶς; ἡ μόνος ἐγὼ καὶ Βαρνάβας οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν μὴ  
 7 ἐργάζεσθαι; τίς στρατεύεται ἰδίοις ὀψωνίοις ποτέ; τίς φυτεύει ἀμπε-  
 λῶνα, καὶ τὸν καρπὸν αὐτοῦ οὐκ ἐσθίει; ἡ τίς ποιμαίνει ποίμνην, καὶ  
 8 ἐκ τοῦ γάλακτος τῆς ποίμνης οὐκ ἐσθίει; μὴ κατὰ ἄνθρωπον ταῦτα λαλῶ;  
 9 ἡ καὶ ὁ νόμος ταῦτα οὐ λέγει; ἐν γὰρ τῷ Μωσέως νόμῳ γέγραπται,  
 10 Οὐ φιμώσεις βοῦν ἀλοῶντα. μὴ τῶν βοῶν μέλει τῷ Θεῷ; ἡ δι' ἡμᾶς  
 πάντως λέγει; δι' ἡμᾶς γὰρ ἐγράφη, ὅτι ὀφείλει ἐπ' ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν  
 11 ἀροτριᾶν, καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. εἰ ἡμεῖς ὑμῖν τὰ πνευ-  
 12 ματικὰ ἐσπείραμεν, μέγα εἰ ἡμεῖς ὑμῶν τὰ σαρκικὰ θερίσομεν; εἰ ἄλλοι

8. <sup>6</sup> αὐτοῦ] *add.* καὶ ἐν πνεῦμα ἁγίῳ, ἐν ᾧ τὰ πάντα καὶ ἡμεῖς ἐν αὐτῷ 0142 234<sup>28</sup> 460 618 (Bas.<sup>co</sup> *ld.*) (Greg.-Naz.) Cyr. (*semel*) *al.* <sup>7</sup> συνηθείᾳ N\* A B P 33 424<sup>\*\*</sup> *al.* *rauc.* S (hl.<sup>ms</sup>) E Eth Euthal.<sup>cor</sup>: συνειδήσει N<sup>c</sup> D G L W *ℒ* S (vg. hl.) A Chr. Tert. Ambst. *al.*

9. <sup>5</sup> ἀδελφὴν γυναῖκα] *γυναῖκας* G Clem. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Tert. Hil. Aphr. Heluid. Macrob. Pelag.: ἀδελφὰς γυναῖκας A Hier.: *γυναῖκα* Ambst. <sup>10</sup> ἐφ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν p<sup>46</sup> N\* A B C P 33 1912 *ℒ* (vg. hl.) S (vg. hl.) E A Orig. Eus. Cyr. Aug. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> *al.*: τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν D\* G S (hl.<sup>ms</sup>) Ambst. Priscill.: τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν ἐπ' ἐλπίδι N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> *elc* ω Chr. *al.*

τῆς ὑμῶν ἐξουσίας μετέχουσιν, οὐ μᾶλλον ἡμεῖς· ἀλλ' οὐκ ἐχρησά-  
 μεθα τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ· ἀλλὰ πάντα στέγομεν, ἵνα μή τινα ἐγκοπὴν  
 δώμεν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ. οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι 13  
 τὰ ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν, οἱ τῷ θυσιαστηρίῳ παρεδρεύοντες τῷ θυσια-  
 στηρίῳ συμμερίζονται· οὕτω καὶ ὁ Κύριος διέταξε τοῖς τὸ εὐαγγέλιον 14  
 καταγγέλλουσιν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ζῆν. ἐγὼ δὲ οὐ κέχρημαι οὐδενὶ 15  
 τούτων· οὐκ ἔγραψα δὲ ταῦτα, ἵνα οὕτω γένηται ἐν ἐμοί· καλὸν γάρ μοι  
 μᾶλλον ἀποθανεῖν, ἢ τὸ καύχημά μου οὐδεὶς κενώσῃ. ἔὰν γὰρ εὐαγ- 16  
 γελίζωμαι, οὐκ ἔστι μοι καύχημα· ἀνάγκη γάρ μοι ἐπικεῖται· οὐαὶ γάρ  
 μοι ἐστίν, ἔὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι. εἰ γὰρ ἐκὼν τοῦτο πράσσω, μισθὸν 17  
 ἔχω· εἰ δὲ ἄκων, οἰκονομίαν πεπίστευμαι. τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; 18  
 ἵνα εὐαγγελιζόμενος ἀδάπανον θήσω τὸ εὐαγγέλιον, εἰς τὸ μὴ κατα-  
 χρῆσασθαι τῇ ἐξουσίᾳ μου ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. ἐλεύθερος γὰρ ὢν ἐκ 19  
 πάντων πᾶσιν ἑμαυτὸν ἐδούλωσα, ἵνα τοὺς πλείονας κερδήσω. καὶ ἐγε- 20  
 νόμην τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, ἵνα Ἰουδαίους κερδήσω· τοῖς ὑπὸ  
 νόμον ὡς ὑπὸ νόμον, μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον κερ-  
 δήσω· τοῖς ἀνόμοις ὡς ἄνομος, μὴ ὢν ἄνομος Θεοῦ ἀλλ' ἔννομος Χρι- 21  
 στοῦ, ἵνα κερδάω τοὺς ἀνόμους. ἐγενόμην τοῖς ἀσθενέσι ἀσθενής, ἵνα 22  
 τοὺς ἀσθενεῖς κερδήσω. τοῖς πᾶσι γέγονα πάντα, ἵνα πάντως τιναὶ  
 σώσω. πάντα δὲ ποιῶ διὰ τὸ εὐαγγέλιον, ἵνα συγκοινωνῶς αὐτοῦ γέ- 23  
 νωμαι. οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες πάντες μὲν τρέχουσιν, 24  
 εἰς δὲ λαμβάνει τὸ βραβεῖον; οὕτω τρέχετε, ἵνα καταλάβητε. πᾶς δὲ 25  
 ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἵνα φθαρτὸν  
 στέφανον λάβωσιν, ἡμεῖς δὲ ἄφθαρτον. ἐγὼ τοίνυν οὕτω τρέχω ὡς 26  
 οὐκ ἀδήλως, οὕτω πυκτεύω ὡς οὐκ ἀέρα δέρων· ἀλλ' ὑπωπιάζω μου τὸ 27  
 σῶμα καὶ δουλαγωγῶ, μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γείωμαι.

Οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ 10  
 τὴν νεφέλην ἦσαν, καὶ πάντες διὰ τῆς θαλάσσης διήλθον, καὶ πάντες 2  
 εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο ἐν τῇ νεφέλῃ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ 3  
 πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικὸν ἔφαγον, καὶ πάντες τὸ αὐτὸ πόμα 4  
 πνευματικὸν ἔπινον· ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας,  
 ἣ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείοσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ 5

<sup>15</sup> οὐδεὶς κενώσῃ p<sup>46</sup> N\* B D 33 ℣ (sah.) Tert. ut *uid.*, Ambst.: ἵνα τις κενώσῃ  
 N<sup>c</sup> C D<sup>b</sup> e<sup>c</sup> ω *uer*ss. *pler.* Bas. Chr. *al.*: τίς κενώσῃ G 309

10. <sup>2</sup> ἐβαπτίζοντο p<sup>46</sup>: ἐβαπτίσαντο p<sup>46</sup> m<sup>2</sup> B ω Orig. Chr. *al.*: ἐβαπτίσθησαν  
 N A C D G 33 *al.* *pauc.* Mcion Did. Bas. *al.*



6 Θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγενή-  
 7 θησαν, εἰς τὸ μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητὰς κακῶν, καθὼς κακεῖνοι ἐπεθύ-  
 8 μησαν. μηδὲ εἰδωολάτραι γίνεσθε, καθὼς τινες αὐτῶν· ὥσπερ γέ-  
 9 γραπται, Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἀνέστησαν παίξιν.  
 10 μηδὲ πορνεύωμεν, καθὼς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ  
 11 ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες. μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν ὁ Κύριον, καθὼς  
 12 τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὄψεων ἀπώλλυντο. μηδὲ γογγύ-  
 13 ζετε, καθάπερ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλουντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευ-  
 14 τοῦ. ταῦτα δὲ τυπικῶς συνέβαινον ἐκείνοις· ἐγράφη δὲ πρὸς νουθεσίαν  
 15 ἡμῶν, εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντηκεν. ὥστε ὁ δοκῶν ἐστάναι  
 16 βλεπέτω μὴ πέσῃ. πειρασμὸς ὑμᾶς οὐκ εἴληφεν εἰ μὴ ἀνθρώπινος·  
 17 πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἐάσει ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δύνασθε, ἀλλὰ  
 18 ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν, τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.  
 19 Διόπερ, ἀγαπητοί μου, φεύγετε ἀπὸ τῆς εἰδωολατρείας. ὥς φρονι-  
 20 μοις λέγω· κρίνατε ὑμεῖς ὅ φημι. τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας ὃ εὐλογοῦ-  
 21 μεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστι; τὸν ἄρτον ὃν κλώ-  
 22 μεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐστιν; ὅτι εἰς ἄρτος, ἐν  
 23 σῶμα οἱ πολλοὶ ἐσμεν· οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν.  
 24 βλέπετε τὸν Ἰσραὴλ κατὰ σάρκα· οὐχὶ οἱ ἐσθίοντες τὰς θυσίας κοι-  
 25 νωνοὶ τοῦ θυσιαστηρίου εἰσὶ; τί οὖν φημι; ὅτι εἰδωλόθυτόν τι ἐστίν; ἢ  
 26 ὅτι εἰδωλόν τι ἐστίν; ἀλλ' ὅτι ἂ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει καὶ οὐ  
 27 Θεῷ· οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς κοινωνοὺς τῶν δαιμονίων γίνεσθαι. οὐ δύνασθε  
 28 ποτήριον Κυρίου πίνειν καὶ ποτήριον δαιμονίων· οὐ δύνασθε τραπέζης  
 29 Κυρίου μετέχειν καὶ τραπέζης δαιμονίων. ἢ παραζηλοῦμεν τὸν Κύριον;  
 30 μὴ ἰσχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμεν;  
 31 Πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ πάντα συμφέρει. πάντα ἔξεστιν, ἀλλ' οὐ  
 32 πάντα οἰκοδομεῖ. μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἐτέρου. πᾶν  
 33 τὸ ἐν μακέλλῳ πωλούμενον ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνεί-  
 34 δησιν· τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. εἴ τις καλεῖ ὑμᾶς  
 35 τῶν ἀπίστων, καὶ θέλετε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐ-  
 36 σθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντας διὰ τὴν συνείδησιν. ἔὰν δέ τις ὑμῖν εἴπῃ,  
 37 Τοῦτο ἱερόθυτόν ἐστι, μὴ ἐσθίετε, δι' ἐκεῖνον τὸν μηνύσαντα καὶ τὴν

ο Χριστόν

<sup>9</sup> Κύριον N B C 33 *al.* *rauc.* S (hl.<sup>ms</sup>) A C<sup>h</sup> Chr.  $\frac{1}{2}$  *al.* : Χριστόν p<sup>46</sup> D G ω H S (vg. hl.) E Mcion Iren.<sup>lat.</sup> Clem. Theodectn. Orig. Chr.  $\frac{3}{4}$  Ambst. Aug. *al.*

συνείδησιν· συνείδησιν δὲ λέγω οὐχὶ τὴν ἑαυτοῦ, ἀλλὰ τὴν τοῦ ἑτέρου· 29  
 ἵνατί γὰρ ἡ ἐλευθερία μου κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; εἰ ἐγὼ 30  
 χάριτι μετέχω, τί βλασφημοῦμαι ὑπὲρ οὗ ἐγὼ εὐχαριστῶ; εἴτε οὖν 31  
 ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιείτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιείτε.  
 ἀπρόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις γίνεσθε καὶ Ἑλλησι καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ 32  
 Θεοῦ· καθὼς καὶ γὰρ πάντα πᾶσιν ἀρέσκω, μὴ ζητῶν τὸ ἑμαυτοῦ συμφέ- 33  
 ρον, ἀλλὰ τὸ τῶν πολλῶν, ἵνα σωθῶσι. μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς II  
 καὶ γὰρ Χριστοῦ.

Ἐπαινῶ δὲ ὑμᾶς, ὅτι πάντα μου μέμνησθε, καὶ καθὼς παρέδωκα 2  
 ὑμῖν τὰς παραδόσεις κατέχετε. θέλω δὲ ὑμᾶς εἰδέναι, ὅτι παντὸς 3  
 ἀνδρὸς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστὸς ἐστὶ, κεφαλὴ δὲ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, κεφαλὴ  
 δὲ τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός. πᾶς ἀνὴρ προσευχόμενος ἢ προφητεύων, κατὰ 4  
 κεφαλῆς ἔχων, καταισχύνει τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. πᾶσα δὲ γυνὴ προσ- 5  
 ευχομένη ἢ προφητεύουσα ἀκατακαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ καταισχύνει  
 τὴν κεφαλὴν αὐτῆς· ἐν γὰρ ἐστὶ καὶ τὸ αὐτὸ τῇ ἐξυρημένη. εἰ γὰρ οὐ 6  
 κατακαλύπτεται γυνή, καὶ κειράσθω· εἰ δὲ αἰσχροὺς γυναικὶ τὸ κείρα-  
 σθαι ἢ ξυρᾶσθαι, κατακαλυπτέσθω. ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατα- 7  
 καλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα Θεοῦ ὑπάρχων· ἡ γυνὴ δὲ  
 δόξα ἀνδρός ἐστίν. οὐ γὰρ ἐστὶν ἀνὴρ ἐκ γυναικός, ἀλλὰ γυνὴ ἐξ 8  
 ἀνδρός· καὶ γὰρ οὐκ ἐκτίσθη ἀνὴρ διὰ τὴν γυναῖκα, ἀλλὰ γυνὴ διὰ τὸν 9  
 ἄνδρα· διὰ τοῦτο ὀφείλει ἡ γυνὴ ἐξουσίαν ἔχειν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς διὰ 10  
 τοὺς ἀγγέλους. πλὴν οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναι- 11  
 κὸς ἐν Κυρίῳ. ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρός, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ 12  
 τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ. ἐν ὑμῖν αὐτοῖς κρίνατε· πρέ- 13  
 πον ἐστὶ γυναῖκα ἀκατακάλυπτον τῷ Θεῷ προσεύχεσθαι; οὐδὲ ἡ φύσις 14  
 αὐτῇ διδάσκει ὑμᾶς, ὅτι ἀνὴρ μὲν ἐὰν κομᾷ, ἀτιμία αὐτῷ ἐστὶ; γυνὴ 15  
 δὲ ἐὰν κομᾷ, δόξα αὐτῇ ἐστίν· ὅτι ἡ κόμη ἀντὶ περιβολαίου δέδοται  
 αὐτῇ. εἰ δέ τις δοκεῖ φιλόνηκος εἶναι, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ 16  
 ἔχομεν, οὐδὲ αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.

Τοῦτο δὲ παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ, ὅτι οὐκ εἰς τὸ κρεῖττον ἀλλ' 17  
 εἰς τὸ ἥττον συνέρχεσθε. πρῶτον μὲν γὰρ συνερχομένων ὑμῶν ἐν 18  
 ἐκκλησίᾳ ἀκούω σχίσματα ἐν ὑμῖν ὑπάρχειν· καὶ μέρος τι πιστεύω.  
 δεῖ γὰρ καὶ αἱρέσεις ἐν ὑμῖν εἶναι, ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται 19

II. 10 ἐξουσίαν] κάλυμμα ℒ (vg.<sup>codd.</sup>) Ptolem. ap. Iren. (sic glossavit ἐξουσίαν  
 Ambst. cf. Pelag.) Hier. Aug. : uelamen et potestatem Orig.<sup>lat.</sup>

20 ἐν ὑμῖν. συνερχομένων οὖν ὑμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ οὐκ ἔστι Κυριακὸν  
 21 δεῖπνον φαγεῖν· ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον δεῖπνον προλαμβάνει ἐν τῷ φα-  
 22 γεῖν, καὶ ὃς μὲν πεινᾷ ὃς δὲ μεθύει. μὴ γὰρ οἰκίας οὐκ ἔχετε εἰς τὸ  
 ἐσθίειν καὶ πίνειν; ἢ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε, καὶ κατα-  
 σχύετε τοὺς μὴ ἔχοντας; τί εἶπω ὑμῖν; <sup>p</sup> ἐπαινέσω ὑμᾶς ἐν τούτῳ;  
 23 οὐκ ἐπαυῶ. ἐγὼ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ Κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα  
 ὑμῖν, ὅτι ὁ Κύριος Ἰησοῦς ἐν τῇ νυκτὶ ἣ παρεδίδοτο ἔλαβεν ἄρτον,  
 24 καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε, Τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ  
 25 ὑμῶν <sup>q</sup>. τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτή-  
 ριον, μετὰ τὸ δειπνήσαι, λέγων, Τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη  
 ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε, ὡς ἂν πίνητε, εἰς τὴν ἐμὴν  
 26 ἀνάμνησιν. ὡς ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον  
 27 πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου καταγγέλλετε ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ὥστε  
 ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον ἢ πίνῃ τὸ ποτήριον τοῦ Κυρίου ἀναξίως, ἔνο-  
 28 χος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ  
 ἄνθρωπος ἑαυτόν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτη-  
 29 ρίου πινέτω. ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων κῆμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει,  
 30 μὴ διακρίνων τὸ σῶμα. διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρω-  
 31 στοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρι-  
 32 νόμεθα. κρινόμενοι δὲ ὑπὸ Κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κό-  
 33 σμῳ κατακριθῶμεν. ὥστε, ἀδελφοί μου, συνερχόμενοι εἰς τὸ φαγεῖν  
 34 ἀλλήλους ἐκδέχεσθε· εἴ τις πεινᾷ, ἐν οἴκῳ ἐσθιέτω· ἵνα μὴ εἰς κῆμα  
 συνέρχῃσθε. τὰ δὲ λοιπὰ ὡς ἂν ἔλθω διατάξομαι.

<sup>12</sup> Περὶ δὲ τῶν πνευματικῶν, ἀδελφοί, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν. οἴδατε  
<sup>1, 2</sup> ὅτι ὅτε ἔθνη ἦτε πρὸς τὰ εἰδῶλα τὰ ἄφωνα, ὡς ἂν ἡγεσθε, ἀπαγόμενοι.  
 3 διὸ γνωρίζω ὑμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἐν Πνεύματι Θεοῦ λαλῶν λέγει, Ἀνά-

<sup>p</sup> ἐπαινέσω ὑμᾶς; ἐν τούτῳ οὐκ ἐπαυῶ.

<sup>q</sup> *add.* κλωμένον

<sup>22</sup> ὑμᾶς ἐν τούτῳ; C D L P  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup>)  $\mathfrak{E}$  al. : ὑμᾶς; ἐν τούτῳ *malunt alii* : ἐν τούτῳ *om.* <sup>p<sup>46</sup></sup> <sup>24</sup> τοῦτο *pr.* <sup>p<sup>46</sup></sup> N A B C\* D G 33 424\*\* *al.* *pauc.*  $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (pal.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{A}$  Ath. Chr. Cyr. Cyp. al. : λάβετε φάγετε (*ex euang.*) τοῦτο C<sup>3</sup>  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Bas. al. κλωμένον N<sup>c</sup> C<sup>3</sup> D<sup>b et c</sup> G  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{E}$  Bas. Chr. Ambst. al. : *om.* <sup>p<sup>46</sup></sup> N\* A B C\* 33 424\*\* ( $\mathfrak{S}$  (vt.))  $\mathfrak{A}$  Orig. (Ath.) Cyr. Cyp. Pelag. Fulg. : *θρυπτόμενον* D : διδόμενον (δοθησόμενον)  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Euthal.<sup>cod.</sup> <sup>29</sup> πίνων] *sine additam.* <sup>p<sup>46</sup></sup> N\* A B C\* 33  $\mathfrak{E}$  Ambst. Pelag. : *add.* ἀναξίως (*ex u.* 27) D G  $\omega$   $\mathfrak{L}$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{E}$ th Bas. Chr. Aug. σῶμα] *sine additam.* <sup>p<sup>46</sup></sup> N\* A B C\* 33 424\*\*  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  : *add.* τοῦ κυρίου D G  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$  Bas. Chr. Ambst. al.

<sup>12</sup>. <sup>2</sup> ὅτι ὅτε] ὅτι G al. *pauc.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup> vg.)  $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  Ambst. Pelag. : ὅτε K\* al. *pauc.* ( $\mathfrak{E}$ th) Euthal.<sup>cod.</sup> Aug. al. : cum autem Orig.<sup>lat.</sup>

θεμα Ἰησοῦς· καὶ οὐδεὶς δύναται εἰπεῖν, Κύριος Ἰησοῦς, εἰ μὴ ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ.

Διαιρέσεις δὲ χαρισμάτων εἰσὶ, τὸ δὲ αὐτὸ Πνεῦμα· καὶ διαιρέσεις <sup>4</sup>  
 διακονιῶν εἰσι, καὶ ὁ αὐτὸς Κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων εἰσίν, <sup>5</sup>  
 ὁ δὲ αὐτὸς Θεός, ὁ ἐνεργῶν τὰ πάντα ἐν πᾶσιν. ἑκάστῳ δὲ δίδοται <sup>6</sup>  
 ἢ φανέρωσις τοῦ Πνεύματος πρὸς τὸ συμφέρον. ᾧ μὲν γὰρ διὰ τοῦ <sup>7</sup>  
 Πνεύματος δίδοται λόγος σοφίας, ἄλλῳ δὲ λόγος γνώσεως κατὰ τὸ  
 αὐτὸ Πνεῦμα, ἑτέρῳ πίστις ἐν τῷ αὐτῷ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ χαρίσματα <sup>9</sup>  
 ἰαμάτων ἐν τῷ ἐνὶ Πνεύματι, ἄλλῳ δὲ ἐνεργήματα δυνάμεων, ἄλλῳ δὲ <sup>10</sup>  
 προφητεία, ἄλλῳ δὲ διακρίσεις πνευμάτων, ἑτέρῳ γένη γλωσσῶν, ἄλλῳ  
 δὲ ἑρμηνεῖα γλωσσῶν· πάντα δὲ ταῦτα ἐνεργεῖ τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ <sup>11</sup>  
 Πνεῦμα διαιροῦν ἰδίᾳ ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

Καθάπερ γὰρ τὸ σῶμα ἓν ἐστι, καὶ μέλη πολλὰ ἔχει, πάντα δὲ τὰ <sup>12</sup>  
 μέλη τοῦ σώματος πολλὰ ὄντα ἓν ἐστι σῶμα, οὕτω καὶ ὁ Χριστός. καὶ <sup>13</sup>  
 γὰρ ἐν ἐνὶ Πνεύματι ἡμεῖς πάντες εἰς ἓν σῶμα ἐβαπτίσθημεν, εἴτε  
 Ἰουδαῖοι εἴτε Ἕλληνες, εἴτε δοῦλοι εἴτε ἐλεύθεροι· καὶ πάντες ἐν  
 Πνεύμα ἐποτίσθημεν. καὶ γὰρ τὸ σῶμα οὐκ ἔστιν ἐν μέλος, ἀλλὰ <sup>14</sup>  
 πολλά. ἔὰν εἴπῃ ὁ πούς, Ὅτι οὐκ εἰμὶ χεῖρ, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, <sup>15</sup>  
 οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος. καὶ ἔὰν εἴπῃ τὸ οὖς, Ὅτι <sup>16</sup>  
 οὐκ εἰμὶ ὀφθαλμός, οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ σώματος, οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν  
 ἐκ τοῦ σώματος. εἰ ὅλον τὸ σῶμα ὀφθαλμός, ποῦ ἡ ἀκοή; εἰ ὅλον <sup>17</sup>  
 ἀκοή, ποῦ ἡ ὄσφρησις; νῦν δὲ ὁ Θεὸς ἔθετο τὰ μέλη ἐν ἑκάστῳ αὐ- <sup>18</sup>  
 τῶν ἐν τῷ σώματι, καθὼς ἠθέλησεν. εἰ δὲ ἦν τὰ πάντα ἐν μέλος, <sup>19</sup>  
 ποῦ τὸ σῶμα; νῦν δὲ πολλὰ μὲν μέλη, ἐν δὲ σῶμα. οὐ δύναται δὲ ὁ <sup>20</sup>  
 ὀφθαλμὸς εἰπεῖν τῇ χειρὶ, Χρεῖαν σου οὐκ ἔχω· ἢ πάλιν ἡ κεφαλὴ <sup>21</sup>  
 τοῖς ποσὶ, Χρεῖαν ὑμῶν οὐκ ἔχω. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον τὰ δοκοῦντα <sup>22</sup>  
 μέλη τοῦ σώματος ἀσθενέστερα ὑπάρχειν ἀναγκαῖά ἐστι· καὶ ἂ δοκοῦ- <sup>23</sup>  
 μεν ἀτιμότερα εἶναι τοῦ σώματος, τούτοις τιμὴν περισσοτέραν περι-  
 τίθεμεν· καὶ τὰ ἀσχήμονα ἡμῶν εὐσχημοσύνην περισσοτέραν ἔχει· τὰ <sup>24</sup>  
 δὲ εὐσχήμονα ἡμῶν οὐ χρεῖαν ἔχει· ἀλλ' ὁ Θεὸς συνεκέρασε τὸ σῶμα,  
 τῷ ὑστερουμένῳ περισσοτέραν δὸς τιμὴν, ἵνα μὴ ᾖ σχίσμα ἐν τῷ σώ- <sup>25</sup>  
 ματι, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι τὰ μέλη. καὶ εἴτε πά- <sup>26</sup>  
 σχαι ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται μέλος, συγ-  
 χαίρει πάντα τὰ μέλη. ὑμεῖς δὲ ἐστε σῶμα Χριστοῦ, καὶ μέλη ἐκ μέ- <sup>27</sup>  
 ρους. καὶ οὖς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πρῶτον ἀποστόλους, <sup>28</sup>

- δεύτερον προφήτας, τρίτον διδασκάλους, ἔπειτα δυνάμεις, ἔπειτα χαρί-  
 29 σματα ἰαμάτων, ἀντιλήψεις, κυβερνήσεις, γένη γλωσσῶν. μὴ πάντες  
 ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδασκαλοι; μὴ πάντες  
 30 δυνάμεις; μὴ πάντες χαρίσματα ἔχουσιν ἰαμάτων; μὴ πάντες γλώσ-  
 31 σαις λαλοῦσι; μὴ πάντες διερμηνεύουσι; ζηλοῦτε δὲ τὰ χαρίσματα  
 τὰ μείζονα. καὶ ἔτι καθ' ὑπερβολὴν ὁδὸν ὑμῖν δείκνυμι.
- 13 Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγά-  
 2 πην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ χῶν ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον. καὶ ἔὰν  
 ἔχω προφητείαν καὶ εἰδῶ τὰ μυστήρια πάντα καὶ πᾶσαν τὴν γνῶσιν,  
 καὶ ἔὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ  
 3 ἔχω, οὐθέν εἰμι. καὶ ἔὰν ψωμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἔὰν  
 παραδῶ τὸ σῶμά μου ἵνα ῥ' καυθήσωμαι, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐδὲν ὠφε-  
 4 λούμαι. ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται· ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ· ἡ ἀγάπη  
 5 οὐ περπερεύεται, οὐ φυσιοῦται, οὐκ ἀσχημονεῖ, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ  
 6 παροξύνεται, οὐ λογίζεται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει  
 7 δὲ τῇ ἀληθείᾳ, πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα  
 8 ὑπομένει. ἡ ἀγάπη οὐδέποτε πίπτει· εἴτε δὲ προφητεῖαι, καταργηθή-  
 9 σονται· εἴτε γλώσσαι, παύσονται· εἴτε γνῶσις, καταργηθήσεται. ἐκ  
 10 μέρους γὰρ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ  
 11 τὸ τέλειον, τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. ὅτε ἡμην νήπιος, ἐλάλουν  
 ὡς νήπιος, ἐφρόνουν ὡς νήπιος, ἐλογιζόμην ὡς νήπιος· ὅτε γέγονα  
 12 ἀνὴρ, κατήργηκα τὰ τοῦ νηπίου. βλέπομεν γὰρ ἄρτι δι' ἐσόπτρου ἐν  
 αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον· ἄρτι γινώσκω ἐκ μέρους,  
 13 τότε δὲ ἐπιγνώσομαι καθὼς καὶ ἐπεγνώσθην. νυνὶ δὲ μένει πίστις,  
 ἐλπίς, ἀγάπη, τὰ τρία ταῦτα· μείζων δὲ τούτων ἡ ἀγάπη.
- 14 Διώκετε τὴν ἀγάπην· ζηλοῦτε δὲ τὰ πνευματικά, μᾶλλον δὲ ἵνα  
 2 προφητεύητε. ὁ γὰρ λαλῶν γλώσση οὐκ ἀνθρώποις λαλεῖ, ἀλλὰ Θεῷ·  
 3 οὐδεὶς γὰρ ἀκούει· πνεύματι δὲ λαλεῖ μυστήρια. ὁ δὲ προφητεύων  
 4 ἀνθρώποις λαλεῖ οἰκοδομὴν καὶ παράκλησιν καὶ παραμυθίαν. ὁ λαλῶν  
 5 γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ προφητεύων ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ. θέλω  
 δὲ πάντας ὑμᾶς λαλεῖν γλώσσαις, μᾶλλον δὲ ἵνα προφητεύητε· μείζων

<sup>ρ</sup> καυχῆσωμαι

13. <sup>3</sup> καυθήσωμαι (-ομαι) C D G ω codd. Graec. et Lat. ap. Hier. 31 (S) A C E Eth Method. Bas. Chr. Cyr. Tert. Cypr. Auct.-Rebapt. Aphr. Ephr. Ambst. Petil. ap. Aug. al.: καυχῆσωμαι <sup>ρ</sup>46 N A B 33 E Clem. Orig. Hier. (Pelag. <sup>comm.</sup> 1/2) <sup>5</sup> τὰ] τὰ μὴ <sup>ρ</sup>46 m2 τὸ μὴ B Clem. 1/2



δὲ ὁ προφητεύων ἢ ὁ λαλῶν γλώσσαις, ἐκτὸς εἰ μὴ διερμηνεύῃ, ἵνα ἡ ἐκκλησία οἰκοδομῇ λάβῃ. νῦν δέ, ἀδελφοί, ἐὰν ἔλθω πρὸς ὑμᾶς 6 γλώσσαις λαλῶν, τί ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐὰν μὴ ὑμῖν λαλήσω ἢ ἐν ἀποκαλύψει ἢ ἐν γνώσει ἢ ἐν προφητείᾳ ἢ ἐν διδαχῇ; ὅμως τὰ ἄψυχα φωνὴν διδόντα, εἴτε αὐλὸς εἴτε κιθάρα, ἐὰν διαστολῇ τοῖς φθόγγοις μὴ δῶ, πῶς γνωσθήσεται τὸ αὐλούμενον ἢ τὸ κιθαριζόμενον; καὶ γὰρ ἐὰν 8 ἄδηλον φωνὴν σάλπιγξ δῶ, τίς παρασκευάζεται εἰς πόλεμον; οὕτω 9 καὶ ὑμεῖς διὰ τῆς γλώσσης ἐὰν μὴ εὔσημον λόγον δώτε, πῶς γνωσθήσεται τὸ λαλούμενον; ἔσεσθε γὰρ εἰς ἀέρα λαλοῦντες. τοσαῦτα, εἰ 10 τύχοι, γένη φωνῶν εἰσιν ἐν κόσμῳ, καὶ οὐδὲν ἄφωνον. ἐὰν οὖν μὴ 11 εἰδῶ τὴν δύναμιν τῆς φωνῆς, ἔσομαι τῷ λαλοῦντι βάρβαρος, καὶ ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ βάρβαρος. οὕτω καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ ζηλωταὶ ἐστε πνευμάτων, 12 πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς ἐκκλησίας ζητεῖτε ἵνα περισσεύητε. διὸ ὁ λαλῶν γλώσση προσευχέσθω ἵνα διερμηνεύῃ. ἐὰν γὰρ προσεύχωμαι 14 γλώσση, τὸ πνεῦμά μου προσεύχεται, ὁ δὲ νοῦς μου ἄκαρπός ἐστι. τί 15 οὖν ἐστι; προσεύξομαι τῷ πνεύματι, προσεύξομαι δὲ καὶ τῷ νοί. ψαλῷ τῷ πνεύματι, ψαλῷ δὲ καὶ τῷ νοί. ἐπεὶ ἐὰν εὐλογῇς πνεύματι, ὁ ἀνα- 16 πληρῶν τὸν τόπον τοῦ ἰδιώτου πῶς ἐρεῖ τὸ ἀμὴν ἐπὶ τῇ σῇ εὐχαριστίᾳ, ἐπειδὴ τί λέγεις οὐκ οἶδε; σὺ μὲν γὰρ καλῶς εὐχαριστεῖς, ἀλλ' ὁ ἕτερος 17 οὐκ οἰκοδομεῖται. εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, πάντων ὑμῶν μᾶλλον γλώσσαις 18 λαλῶ. ἀλλ' ἐν ἐκκλησίᾳ θέλω πέντε λόγους τῷ νοί μου λαλήσαι, ἵνα 19 καὶ ἄλλους κατηχήσω, ἢ μυρίους λόγους ἐν γλώσση.

Ἀδελφοί, μὴ παιδία γίνεσθε ταῖς φρεσίν· ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιάζετε, 20 ταῖς δὲ φρεσὶ τέλειοι γίνεσθε. ἐν τῷ νόμῳ γέγραπται ὅτι Ἐν ἑτερο- 21 γλώσσοις καὶ ἐν χεῖλεσιν ἐτέρων λαλήσω τῷ λαῷ τούτῳ, καὶ οὐδ' οὕτως εἰσακούσονται μου, λέγει Κύριος. ὥστε αἱ γλώσσαι εἰς σημείον 22 εἰσιν οὐ τοῖς πιστεύουσιν ἀλλὰ τοῖς ἀπίστοις· ἡ δὲ προφητεία οὐ τοῖς ἀπίστοις ἀλλὰ τοῖς πιστεύουσιν. ἐὰν οὖν συνέλθῃ ἡ ἐκκλησία ὅλη ἐπὶ 23 τὸ αὐτό, καὶ πάντες λαλῶσι γλώσσαις, εἰσέλθωσι δὲ ἰδιῶται ἢ ἄπιστοι, οὐκ ἐροῦσιν ὅτι μαίνεσθε; ἐὰν δὲ πάντες προφητεύωσιν, εἰσέλθῃ δέ 24 τις ἄπιστος ἢ ἰδιώτης, ἐλέγχεται ὑπὸ πάντων, ἀνακρίνεται ὑπὸ πάντων, τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ φανερά γίνεται· καὶ οὕτω πεσὼν ἐπὶ πρόσ- 25 ωπον προσκυνήσει τῷ Θεῷ, ἀπαγγέλλων ὅτι ὄντως ὁ Θεὸς ἐν ὑμῖν ἐστι.

Τί οὖν ἐστίν, ἀδελφοί; ὅταν συνέρχησθε, ἕκαστος ψαλμὸν ἔχει, διδα- 26 χὴν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλώσσαν ἔχει, ἐρμηνείαν ἔχει. πάντα πρὸς

27 οἰκοδομὴν γινέσθω· εἴτε γλώσση τις λαλεῖ, κατὰ δύο ἢ τὸ πλείστον  
 28 τρεῖς, καὶ ἀνὰ μέρος, καὶ εἰς διερμηνευέτω· ἐὰν δὲ μὴ ἢ διερμηνευτής,  
 29 σιγάτω ἐν ἐκκλησίᾳ, ἑαυτῷ δὲ λαλεῖτω καὶ τῷ Θεῷ. προφήται δὲ δύο ἢ  
 30 τρεῖς λαλεῖτωσαν, καὶ οἱ ἄλλοι διακρινέτωσαν. ἐὰν δὲ ἄλλω ἀποκαλυφθῇ  
 31 καθημένῳ, ὁ πρῶτος σιγάτω. δύνασθε γὰρ καθ' ἕνα πάντες προφη-  
 32 τεύειν, ἵνα πάντες μαυθάνωσι καὶ πάντες παρακαλῶνται, καὶ πνεύματα  
 33 προφητῶν προφήταις ὑποτάσσεται, οὐ γὰρ ἐστὶν ἀκαταστασίας ὁ Θεὸς  
 ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἁγίων.  
 34 Αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· οὐ γὰρ ἐπιτρέπεται αὐ-  
 35 ταῖς λαλεῖν, ἀλλ' ὑποτασσέσθωσαν, καθὼς καὶ ὁ νόμος λέγει. εἰ δέ  
 τι μαθεῖν θέλουσιν, ἐν οἴκῳ τοὺς ἰδίους ἄνδρας ἐπερωτάτωσαν· αἱ-  
 36 σχρὸν γάρ ἐστι γυναικὶ λαλεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ. ἡ ἀφ' ὑμῶν ὁ λόγος τοῦ  
 Θεοῦ ἐξῆλθεν; ἢ εἰς ὑμᾶς μόνους κατήντησεν;  
 37 Εἴ τις δοκεῖ προφήτης εἶναι ἢ πνευματικός, ἐπιγινωσκέτω ἃ γράφω  
 38 ὑμῖν, ὅτι Κυρίου ἐστὶν ἐντολή. εἰ δέ τις ἄγνοεῖ, <sup>8</sup> ἄγνοεῖτω.  
 39 Ὡστε, ἀδελφοί μου, ζηλοῦτε τὸ προφητεῦειν, καὶ τὸ λαλεῖν μὴ κω-  
 40λύετε γλώσσαις. πάντα δὲ εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω.  
 15 Γνωρίζω δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον ὃ εὐηγγελισάμην ὑμῖν, ὃ  
 2 καὶ παρελάβετε, ἐν ᾧ καὶ ἐστήκατε, δι' οὗ καὶ σώζεσθε, τίνι λόγῳ  
 3 εὐηγγελισάμην <sup>1</sup> ὑμῖν, εἰ κατέχετε, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰκὴ ἐπιστεύσατε. παρέ-  
 δωκα γὰρ ὑμῖν ἐν πρώτοις, ὃ καὶ παρέλαβον, ὅτι Χριστὸς ἀπέθανεν  
 4 ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι  
 5 ἐγήγερται τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ κατὰ τὰς γραφάς· καὶ ὅτι ὤφθη Κηφᾶ·  
 6 εἶτα τοῖς δώδεκα· ἔπειτα ὤφθη ἐπάνω πεντακοσίοις ἀδελφοῖς ἐφάπαξ,  
 7 ἐξ ὧν οἱ πλείους μένουσιν ἕως ἄρτι, τινὲς δὲ ἐκοιμήθησαν· ἔπειτα  
 8 ὤφθη Ἰακώβῳ· εἶτα τοῖς ἀποστόλοις πᾶσιν· ἔσχατον δὲ πάντων, ὥσπε-  
 9 ρεῖ τῷ ἐκτρώματι, ὤφθη κἄμοι. ἐγὼ γὰρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀπο-  
 10 κλησίαν τοῦ Θεοῦ. χάριτι δὲ Θεοῦ εἰμι ὃ εἰμι, καὶ ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ

<sup>8</sup> ἄγνοεῖται<sup>1</sup> ὑμῖν εἰ

14. <sup>34 35</sup> *hos uersus post uers. 40 habent* DG 88 Ambst. <sup>38</sup> ἄγνοεῖτω <sup>40</sup> Ν<sup>ο</sup>  
 A<sup>2</sup> B D<sup>b</sup> e<sup>1</sup> c ω S vg. hl.) A Eth Chr. al. : ἄγνοεῖται N\* A\* (?) D\* G L S (pal.) E  
 (boh.) Orig. Ambst. Amb. Hier. al

15. <sup>2</sup> *sine ὑμῖν. εἰ (ut Pelag.) sine, ὑμῖν εἰ secundum arbitrium (ut S (pal.))*  
<sup>5</sup> δώδεκα) ἐνδεκα D\* G 464\* L S (hl.<sup>ms</sup>) E Eus. 2 Act.-Archel. Ambst. Hier. *codd.*  
 ap. Aug. al.

εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα· οὐκ ἐγὼ δέ, ἀλλ' ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σὺν ἐμοί. εἴτε οὖν ἐγώ, εἴτε ἐκεῖ- 11 νοι, οὕτω κηρύσσομεν, καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε.

Εἰ δὲ Χριστὸς κηρύσσεται ὅτι ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, πῶς λέγουσιν 12 ἐν ὑμῖν τινὲς ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐκ ἔστιν; εἰ δὲ ἀνάστασις νεκρῶν 13 οὐκ ἔστιν, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγήγερται, κενὸν 14 ἄρα τὸ κήρυγμα ἡμῶν, κενὴ καὶ ἡ πίστις ὑμῶν. εὕρισκόμεθα δὲ καὶ 15 ψευδομάρτυρες τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐμαρτυρήσαμεν κατὰ τοῦ Θεοῦ ὅτι ἡγείρε τὸν Χριστόν, ὃν οὐκ ἡγείρεν, εἴπερ ἄρα νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται. εἰ γὰρ 16 νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, οὐδὲ Χριστὸς ἐγήγερται· εἰ δὲ Χριστὸς οὐκ ἐγή- 17 γερται, ματαία ἡ πίστις ὑμῶν, ἔτι ἔστέ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν. ἄρα 18 καὶ οἱ κοιμηθέντες ἐν Χριστῷ ἀπώλουντο. εἰ ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ ἐν Χριστῷ 19 ἡλπικότες ἐσμὲν μόνον, ἔλεεινότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμέν.

Νυνὶ δὲ Χριστὸς ἐγήγερται ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων. 20 ἐπειδὴ γὰρ δι' ἀνθρώπου θάνατος, καὶ δι' ἀνθρώπου ἀνάστασις νεκρῶν. 21 ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ Ἀδὰμ πάντες ἀποθνήσκουσιν, οὕτω καὶ ἐν τῷ Χρι- 22 στῷ πάντες ζωοποιηθήσονται. ἕκαστος δὲ ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι· ἀπαρχὴ 23 Χριστός, ἔπειτα οἱ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. εἴτα τὸ τέλος, 24 ὅταν παραδιδοῖ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ πατρί, ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν. δεῖ γὰρ αὐτὸν βασι- 25 λεύειν ἄχρις οὗ θῇ πάντας τοὺς ἐχθροὺς ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ. ἔ- 26 σχατος ἐχθρὸς καταργεῖται ὁ θάνατος. πάντα γὰρ ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς 27 πόδας αὐτοῦ. ὅταν δὲ εἴπῃ ὅτι πάντα ὡς ὑποτέτακται, δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα. ὅταν δὲ ὑποταγῇ αὐτῷ τὰ πάντα, 28 τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ὑποταγήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐτῷ τὰ πάντα, ἵνα ᾗ ὁ Θεὸς πάντα ἐν πᾶσιν.

Ἐπεὶ τί ποιήσουσιν οἱ βαπτιζόμενοι ὑπὲρ τῶν νεκρῶν; εἰ ὅλως 29 νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί καὶ βαπτίζονται ὑπὲρ αὐτῶν; τί καὶ ἡμεῖς 30 κινδυνεύομεν πᾶσαν ὥραν; καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω, νῆ τὴν ὑμετέραν 31 καύχησιν, ἀδελφοί, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. εἰ κατὰ 32

<sup>u</sup> ἡμῶν    <sup>ω</sup> ὑποτέτακται (δῆλον ὅτι ἐκτὸς τοῦ ὑποτάξαντος αὐτῷ τὰ πάντα), ὅταν δὲ

<sup>14</sup> ἡμῶν **NA** D<sup>b</sup> <sup>ca</sup> G **ω** **ℒ** **Σ** (vg. hl.) **Ⲭ** **Ⲁ** **Mc**ion Ps.-Ign. Chr. Cyr. Tert. Aphr. Ambst. Greg.-Illib. al. : ἡμῶν **B** D\* 33 424\*\* al. pauc. **Ⲭ** Iren.<sup>lat</sup>. Orig. Dial. Epiph. Cyr. Cosm. al. <sup>27</sup> δῆλον usque ad τὰ πάντα *intra cancellos malunt alii, ut prima pars u.* 28 *quasi iteratio uerborum* ὅταν κτλ. (u. 27) *fiat* <sup>31</sup> ἡμετέραν **A** al. mult. : ἐμὴν Ps.-Hier. <sup>32</sup> *distingunt uarie edd.* (e. g. Pelag. *ut in marg.*)

ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι ὁ ὄφελος; εἰ νεκροὶ οὐκ  
 33 ἐγείρονται, φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. μὴ πλα-  
 34 νᾶσθε· Φθέρουσιν ἡθὴ χρησθ' ὁμιλίας κακαί. ἐκνήψατε δικαίως, καὶ  
 μὴ ἁμαρτάνετε· ἀγνωσίαν γὰρ Θεοῦ τινὲς ἔχουσι· πρὸς ἐντροπὴν ὑμῶν  
 λαλῶ.

35 Ἄλλ' ἐρεῖ τις, Πῶς ἐγείρονται οἱ νεκροί; ποίῳ δὲ σώματι ἔρχονται;  
 36 ἄφρων, σὺ δ' σπείρεις οὐ ζωοποιεῖται, ἐὰν μὴ ἀποθάνῃ· καὶ ὁ σπείρεις,  
 37 οὐ τὸ σῶμα τὸ γεννησόμενον σπείρεις, ἀλλὰ γυμνὸν κόκκον, εἰ τύχοι,  
 38 σίτου, ἢ τινος τῶν λοιπῶν· ὁ δὲ Θεὸς δίδωσιν αὐτῷ σῶμα καθὼς  
 39 ἡθέλησε, καὶ ἐκάστῳ τῶν σπερμάτων ἴδιον σῶμα. οὐ πάντα σὰρξ ἢ  
 αὐτὴ σὰρξ· ἀλλὰ ἄλλη μὲν ἀνθρώπων, ἄλλη δὲ σὰρξ κτηνῶν, ἄλλη  
 40 δὲ σὰρξ πτηνῶν, ἄλλη δὲ ἰχθύων. καὶ σώματα ἐπουράνια, καὶ σώ-  
 ματα ἐπίγεια· ἀλλ' ἑτέρα μὲν ἢ τῶν ἐπουρανίων δόξα, ἑτέρα δὲ ἢ τῶν  
 41 ἐπιγείων. ἄλλη δόξα ἡλίου, καὶ ἄλλη δόξα σελήνης, καὶ ἄλλη δόξα  
 42 ἀστέρων· ἀστὴρ γὰρ ἀστέρος διαφέρει ἐν δόξῃ. οὕτω καὶ ἡ ἀνάστα-  
 43 σις τῶν νεκρῶν. σπείρεται ἐν φθορᾷ, ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσίᾳ· σπεί-  
 ρεται ἐν ἀτιμίᾳ, ἐγείρεται ἐν δόξῃ· σπείρεται ἐν ἀσθενείᾳ, ἐγείρεται  
 44 ἐν δυνάμει· σπείρεται σῶμα ψυχικόν, ἐγείρεται σῶμα πνευματικόν.  
 45 εἰ ἔστι σῶμα ψυχικόν, ἔστι καὶ πνευματικόν. οὕτω καὶ γέγραπται,  
 Ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος Ἀδὰμ εἰς ψυχὴν ζῶσαν. ὁ ἔσχατος  
 46 Ἀδὰμ εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. ἀλλ' οὐ πρῶτον τὸ πνευματικόν, ἀλλὰ  
 47 τὸ ψυχικόν· ἔπειτα τὸ πνευματικόν. ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ γῆς, χοϊκός.  
 48 ὁ δευτέρος ἄνθρωπος ἐξ οὐρανοῦ. οἷος ὁ χοϊκός, τοιοῦτοι καὶ οἱ χοϊκοί·  
 49 καὶ οἷος ὁ ἐπουράνιος, τοιοῦτοι καὶ οἱ ἐπουράνιοι· καὶ καθὼς ἐφορέ-  
 σαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, <sup>2</sup>φορέσομεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπου-  
 ρανίου.

50 Τοῦτο δέ φημι, ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κλη-  
 ρονομῆσαι οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

<sup>1</sup> τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται;

<sup>2</sup> φορέσωμεν

<sup>47</sup> ἄνθρωπος *alt.*] *absque additam.* N\* B C D\* G 33 424\*\* ℣ ℣ Eth Hipp. Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Orig.<sup>lat.</sup> <sup>5</sup>/<sub>8</sub> Petr.-Alex. Greg.-Naz. Greg.-Nyss. Tert. Cypr. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Hil. Ambst. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Greg.-Illib. Priscill. Amb. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> *al.*: *add.* πνευματικὸς <sup>146</sup>p<sup>46</sup>: *add.* ὁ κύριος N<sup>c</sup> A ω ™ (vg. hl. pal.) ℣ ℣ Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Bas. Chr. Cosm. *al.* <sup>49</sup>φορέσομεν B 181 *al.* *pauc.* ℣ (sah.) ℣ Eth Aphr. Cyr. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Cosm. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> *al.*: φορέσωμεν <sup>146</sup>p<sup>46</sup> N A C D G ω ℣ ℣ (boh.) ℣ Mcion Iren.<sup>lat.</sup> Orig. Bas. Chr. Cyr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Cosm. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Tert. Cypr. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> Hil. Ambst. Greg.-Illib. Priscill. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Amb. *al.*

ἰδοῦ, μυστήριον ὑμῖν λέγω· πάντες οὐ κοιμηθησόμεθα, πάντες δὲ ἄλλα- 51  
 γησόμεθα, ἐν ἀτόμῳ, ἐν ῥίπῃ ὀφθαλμοῦ, ἐν τῇ ἐσχάτῃ σάλπιγγι· σαλ- 52  
 πίσει γάρ, καὶ οἱ νεκροὶ ἐγερθήσονται ἄφθαρτοι, καὶ ἡμεῖς ἀλλαγη-  
 σόμεθα. δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ 53  
 θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν. ὅταν δὲ <sup>α</sup>τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐν- 54  
 δύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀθανασίαν, τότε  
 γενήσεται ὁ λόγος ὁ γεγραμμένος, Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκος.  
 Ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος; ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; τὸ δὲ κέν- 55  
 τρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· τῷ 56  
 δὲ Θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ  
 Χριστοῦ. ὥστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἐδραῖοι γίνεσθε, ἀμετακίνη- 58  
 τοι, περισσεύοντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Κυρίου πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κό-  
 πος ὑμῶν οὐκ ἔστι κενὸς ἐν Κυρίῳ.

Περὶ δὲ τῆς λογίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους, ὥσπερ διέταξα ταῖς ἐκ- 16  
 κλησίαις τῆς Γαλατίας, οὕτω καὶ ὑμεῖς ποιήσατε. κατὰ μίαν σαββάτου <sup>2</sup>  
 ἕκαστος ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ τιθέτω θησαυρίζων ὃ τι ἂν εὐοδῶται, ἵνα  
 μὴ ὅταν ἔλθω τότε λογίαι γίνωνται. ὅταν δὲ παραγένωμαι, οὓς ἔαν 3  
<sup>δ</sup> δοκιμάσητε δι' ἐπιστολῶν, τούτους πέμψω ἀπενεγκεῖν τὴν χάριν ὑμῶν  
 εἰς Ἱερουσαλήμ· ἔαν δὲ ἄξιον ᾖ τοῦ καμὲ πορεύεσθαι, σὺν ἐμοὶ πορεύ- 4  
 σονται. ἐλεύσομαι δὲ πρὸς ὑμᾶς, ὅταν Μακεδονίαν διέλθω· Μακεδο- 5  
 νίαν γὰρ διέρχομαι· πρὸς ὑμᾶς δὲ τυχὸν παραμενῶ, ἢ καὶ παραχει- 6  
 μάσω, ἵνα ὑμεῖς με προπέμψητε οὗ ἔαν πορεύωμαι. οὐ θέλω γὰρ ὑμᾶς 7  
 ἄρτι ἐν παρόδῳ ἰδεῖν· ἐλπίζω γὰρ χρόνον τινὰ ἐπιμεῖναι πρὸς ὑμᾶς,  
 ἔαν ὁ Κύριος ἐπιτρέψῃ. ἐπιμενῶ δὲ ἐν Ἐφέσῳ ἕως τῆς Πεντηκοστῆς· 8  
 θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής, καὶ ἀντικείμενοι πολλοί. 9

<sup>α</sup> *om.* τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν, καὶ  
 λῶν τούτους

<sup>δ</sup> δοκιμάσητε, δι' ἐπιστο-

<sup>51</sup> οὐ κοιμηθησόμεθα (*add.* οὐ <sup>46</sup> *πάντες* δὲ ἀλλαγησόμεθα <sup>46</sup> B D<sup>b</sup> (?) *ω codd.*  
*Graec. ap. Hier. (et Hier. teste ap. Acacium et Did.) ap. Ps.-Hier. et Maximin. S*  
*(vg. hl.) E E Eth Orig. 1/3 et fort. alibi, Orig. lat. Dial. Chr. Cosm. al. : κοιμηθησόμε-*  
*μεθα, οὐ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα N (A?) C G 33 codd. Graec. ap. Hier. ap. Acac. ap.*  
*Did. ap. Aug. ap. Ps.-Hier. ap. Maximin. (ut supra) L (vt.<sup>8</sup>) A Orig. 2/3 Aphr. 3/3 :*  
*ἀναστησόμεθα, οὐ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα D\* L codd. Lat. ap. Hier. ap. Aug., A<sup>106</sup>*  
*Mcion Tert. Hil. 3/3 Ambst. Greg.-Ilib. al. (cf. 1 Thess. iv. 16) <sup>54</sup> τὸ φθαρτὸν*  
*τοῦτο ἐνδύσῃται ἀφθαρσίαν καὶ *om.* <sup>46</sup> N\* C\* (G) I M 0121 1912 L (vt.<sup>8</sup>) vg.) E*  
*(boh.) E Eth Mcion Iren. lat. (Cypr.) Hil. Ambst. al. <sup>55</sup> θάνατε *alt.* <sup>46</sup> N\* B C*  
*D G I 326 424\*\* L E Mcion Iren. lat. 2/3 Orig. lat. 3/3 Eus. Tert. Cypr. Hil. Ambst.*  
*Priscill. Amb. Aug. al. : ἄδη N<sup>c</sup> A<sup>2</sup> ω S (vg. hl.) A E Eth Orig. 2/3 Ath. Apollin.*  
*Did. Chr. Cosm. al.*

16. <sup>3</sup> *sive ante sive post (ut Orig. cat.) δι' ἐπιστολῶν (quod *om.* E (sah.)) inter-*  
*pungi potest*



- 10 Ἐὰν δὲ ἔλθῃ Τιμόθεος, βλέπετε ἵνα ἀφόβως γένηται πρὸς ὑμᾶς·  
 11 τὸ γὰρ ἔργον Κυρίου ἐργάζεται ὡς καὶ ἐγώ· μή τις οὖν αὐτὸν ἐξου-  
 θενήσῃ. προπέμψατε δὲ αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ, ἵνα ἔλθῃ πρὸς με· ἐκδέχο-  
 12 μαι γὰρ αὐτὸν μετὰ τῶν ἀδελφῶν. περὶ δὲ Ἀπολλῶ τοῦ ἀδελφοῦ,  
 πολλὰ παρεκάλεσα αὐτὸν ἵνα ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ  
 πάντως οὐκ ἦν θέλημα ἵνα νῦν ἔλθῃ, ἐλεύσεται δὲ ὅταν εὐκαιρήσῃ.  
 13 Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε. πάντα  
 14 ὑμῶν ἐν ἀγάπῃ γινέσθω.  
 15 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, (οἶδατε τὴν οἰκίαν Στεφανᾶ, ὅτι ἐστὶν  
 ἀπαρχὴ τῆς Ἀχαΐας, καὶ εἰς διακονίαν τοῖς ἁγίοις ἔταξαν ἑαυτούς,)  
 16 ἵνα καὶ ὑμεῖς ὑποτάσσησθε τοῖς τοιούτοις, καὶ παντὶ τῷ συνεργοῦντι  
 17 καὶ κοπιῶντι. χαίρω δὲ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ Στεφανᾶ καὶ Φορτουνάτου  
 18 καὶ Ἀχαϊκοῦ, ὅτι τὸ ὑμῶν ὑστέρημα οὗτοι ἀνεπλήρωσαν. ἀνέπανσαν  
 γὰρ τὸ ἔμδον πνεῦμα καὶ τὸ ὑμῶν. ἐπιγινώσκετε οὖν τοὺς τοιούτους.  
 19 Ἀσπάζονται ὑμᾶς αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀσίας. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἐν  
 Κυρίῳ πολλὰ Ἀκύλας καὶ Πρίσκα σὺν τῇ κατ' οἶκον αὐτῶν ἐκκλη-  
 20 σίᾳ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀδελφοὶ πάντες. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν  
 φιλήματι ἁγίῳ.  
 21 Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. εἴ τις οὐ φιλεῖ τὸν Κύριον,  
 22 ἢ τω ἀνάθεμα. Μαρὰν ἀθά. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ'  
 24 ὑμῶν. ἡ ἀγάπη μου μετὰ πάντων ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀμήν.

## Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ

### ΔΕΥΤΕΡΑ

- 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμόθεος  
 ὁ ἀδελφός, τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ, σὺν τοῖς ἁγίοις  
 2 πᾶσι τοῖς οὔσιν ἐν ὅλῃ τῇ Ἀχαΐᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ  
 πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.  
 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ  
 4 πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ Θεὸς πάσης παρακλήσεως, ὁ παρακαλῶν ἡμᾶς  
 ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν, εἰς τὸ δύνασθαι ἡμᾶς παρακαλεῖν τοὺς ἐν  
 πάσῃ θλίψει διὰ τῆς παρακλήσεως ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ  
 5 Θεοῦ. ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτω

διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει καὶ ἡ παράκλησις ἡμῶν. εἴτε δὲ θλιβό- 6  
μεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴτε παρακαλούμεθα,  
ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν  
παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν· καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ 7  
ὑμῶν· εἰδότες ὅτι ὡς κοινωνοὶ ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτω καὶ τῆς παρα-  
κλήσεως. οὐ γὰρ θέλομεν ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῆς θλίψεως 8  
ἡμῶν τῆς γενομένης ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ὑπὲρ δύναμιν ἐβα-  
ρήθημεν, ὥστε ἐξαπορηθῆναι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς τὸ 9  
ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐσχήκαμεν, ἵνα μὴ πεποιθότες ὦμεν ἐφ' ἑαυτοῖς,  
ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείρουτι τοὺς νεκρούς· ὃς ἐκ τηλικούτου θανά- 10  
του ἔρρύσατο ἡμᾶς καὶ ῥύσεται· εἰς δὲ ἡλπίκαμεν ὅτι καὶ ἔτι ῥύσεται,  
συννυπουργούντων καὶ ὑμῶν ὑπὲρ ἡμῶν τῇ δεήσει, ἵνα ἐκ πολλῶν προσ- 11  
ώπων τὸ εἰς ἡμᾶς χάρισμα διὰ πολλῶν εὐχαριστηθῇ ὑπὲρ ἡμῶν.

Ἡ γὰρ καύχησις ἡμῶν αὕτη ἐστὶ, τὸ μαρτύριον τῆς συνειδήσεως 12  
ἡμῶν, ὅτι ἐν ἀγιότητι καὶ εἰλικριτεῖᾳ Θεοῦ, οὐκ ἐν σοφίᾳ σαρκικῇ ἀλλ'  
ἐν χάριτι Θεοῦ, ἀνεστράφημεν ἐν τῷ κόσμῳ, περισσοτέρως δὲ πρὸς  
ὑμᾶς. οὐ γὰρ ἄλλα γράφομεν ὑμῖν, ἀλλ' ἣ ἃ ἀναγινώσκετε ἢ καὶ ἐπι- 13  
γινώσκετε, ἐλπίζω δὲ ὅτι ἕως τέλους ἐπιγνώσεσθε· καθὼς καὶ ἐπέ- 14  
γνωτε ἡμᾶς ἀπὸ μέρους, ὅτι καύχημα ὑμῶν ἐσμεν, καθάπερ καὶ ὑμεῖς  
ἡμῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ.

Καὶ ταύτῃ τῇ πεποιθήσει ἐβουλόμην πρότερον πρὸς ὑμᾶς ἐλθεῖν, 15  
ἵνα δευτέραν<sup>β</sup> χάριν σχῆτε, καὶ δι' ὑμῶν διελθεῖν εἰς Μακεδονίαν, καὶ 16  
πάλιν ἀπὸ Μακεδονίας ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὑφ' ὑμῶν προπεμφθῆναι  
εἰς τὴν Ἰουδαίαν. τοῦτο οὖν βουλόμενος μή τι ἄρα τῇ ἐλαφρίᾳ ἐχρη- 17  
σάμην; ἢ ἃ βουλευόμαι, κατὰ σάρκα βουλευόμαι, ἵνα ἢ παρ' ἐμοὶ τὸ ναὶ  
ναὶ καὶ τὸ οὐ οὐ; πιστὸς δὲ ὁ Θεός, ὅτι ὁ λόγος ἡμῶν ὁ πρὸς ὑμᾶς οὐκ 18  
ἔστι ναὶ καὶ οὐ. ὁ τοῦ Θεοῦ γὰρ υἱὸς Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ἐν ὑμῖν δι' 19  
ἡμῶν κηρυχθεὶς, δι' ἐμοῦ καὶ Σιλουανοῦ καὶ Τιμοθέου, οὐκ ἐγένετο ναὶ  
καὶ οὐ, ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονεν. ὅσαι γὰρ ἐπαγγελίαι Θεοῦ, ἐν αὐτῷ 20  
τὸ ναί· διὸ καὶ δι' αὐτοῦ τὸ ἀμήν, τῷ Θεῷ πρὸς δόξαν δι' ἡμῶν. ὁ δὲ 21

<sup>α</sup> ἡλπίκαμεν·

<sup>β</sup> χαρὰν

Ι. <sup>10</sup> ἡλπίκαμεν ὅτι] ἡλπίκαμεν· <sup>p</sup><sup>46</sup> BD\* M Orig. (Ath.) <sup>12</sup> ἀγιότητι <sup>p</sup><sup>46</sup>  
N\* A B C K M P 33 424\*\* al. *pauc.* **ℒ** (vt.<sup>r</sup>) **℣** **℞** Clem. Orig. al.: ἀπλότῃτι N<sup>c</sup> D  
G L ω **ℒ** **ℑ** (vg. hl.) **℣** Chr. Ambst. al. <sup>15</sup> χάριν] χαρὰν N<sup>c</sup> B L P al. *pauc.*  
Thdrt. al. <sup>20</sup> [διὸ] καὶ δι' αὐτοῦ <sup>p</sup><sup>46</sup> N A B C D\* G P 33 al. *pauc.* **ℒ** **ℑ** (vg.) **℣**  
**℞** **℣** Mcion Ambst. al.: καὶ ἐν αὐτῷ D<sup>b</sup> <sup>et</sup> c<sup>o</sup> ω **ℑ** (hl.) Chr. al.

22 βεβαιῶν ἡμᾶς σὺν ὑμῖν εἰς Χριστόν, καὶ χρίσας ἡμᾶς, Θεός, καὶ σφρα-  
γισάμενος ἡμᾶς, καὶ δοὺς τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις  
ἡμῶν.

23 Ἐγὼ δὲ μάρτυρα τὸν Θεὸν ἐπικαλοῦμαι ἐπὶ τὴν ἐμὴν ψυχὴν, ὅτι  
24 φειδόμενος ὑμῶν οὐκέτι ἦλθον εἰς Κόρινθον. οὐχ ὅτι κυριεύομεν ὑμῶν  
τῆς πίστεως, ἀλλὰ συνεργοί ἐσμεν τῆς χαρᾶς ὑμῶν· τῇ γὰρ πίστει  
2 ἐστήκατε. ἔκρινα <sup>c</sup> δὲ ἐμαντῶ τοῦτο, τὸ μὴ πάλιν ἐν λύπῃ πρὸς ὑμᾶς  
2 ἐλθεῖν. εἰ γὰρ ἐγὼ λυπῶ ὑμᾶς, καὶ τίς ὁ εὐφραίνων με, εἰ μὴ ὁ λυπού-  
3 μενος ἐξ ἐμοῦ; καὶ ἔγραψα τοῦτο αὐτό, ἵνα μὴ ἐλθὼν λύπην σχῶ ἀφ' ὧν  
ἔδει με χαίρειν, πεποιθὼς ἐπὶ πάντας ὑμᾶς, ὅτι ἡ ἐμὴ χαρὰ πάντων ὑμῶν  
4 ἐστίν. ἐκ γὰρ πολλῆς θλίψεως καὶ συνοχῆς καρδίας ἔγραψα ὑμῖν διὰ  
πολλῶν δακρύων, οὐχ ἵνα λυπηθῆτε, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην ἵνα γνῶτε ἣν  
ἔχω περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς.

5 Εἰ δέ τις λελύπηκεν, οὐκ ἐμὲ λελύπηκεν, ἀλλ' ἀπὸ μέρους (ἵνα μὴ ἐπι-  
6 βαρῶ) πάντας ὑμᾶς. ἱκανὸν τῷ τοιούτῳ ἡ ἐπιτιμία αὕτη ἡ ὑπὸ τῶν  
7 πλειόνων· ὥστε τοῦναντίον <sup>d</sup> μᾶλλον ὑμᾶς χαρίσασθαι καὶ παρακαλέσαι,  
8 μήπως τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς  
9 κυρῶσαι εἰς αὐτὸν ἀγάπην. εἰς τοῦτο γὰρ καὶ ἔγραψα, ἵνα γνῶ τὴν δοκι-  
10 μὴν ὑμῶν, <sup>e</sup> εἰ εἰς πάντα ὑπήκοοί ἐστε. ᾧ δέ τι χαρίζεσθε, καὶ ἐγώ·  
καὶ γὰρ ἐγὼ ὁ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι' ὑμᾶς ἐν προσώπῳ  
11 Χριστοῦ, ἵνα μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ· οὐ γὰρ αὐτοῦ τὰ νοή-  
ματα ἀγνοοῦμεν.

12 Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Τρωάδα εἰς τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ θύρας  
13 μοι ἀνεφωγμένης ἐν Κυρίῳ, οὐκ ἔσχηκα ἄνεσιν τῷ πνεύματί μου, τῷ μὴ  
εὐρεῖν με Τίτον τὸν ἀδελφόν μου· ἀλλὰ ἀποταξάμενος αὐτοῖς ἐξῆλθον  
14 εἰς Μακεδονίαν. τῷ δὲ Θεῷ χάρις τῷ πάντοτε θριαμβεύοντι ἡμᾶς ἐν  
τῷ Χριστῷ, καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς γνώσεως αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν  
15 παντὶ τόπῳ. ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῷ Θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις  
16 καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὁσμὴ ἐκ θανάτου εἰς θάνατον, οἷς  
17 δὲ ὁσμὴ ἐκ ζωῆς εἰς ζωὴν. καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; οὐ γὰρ ἐσμεν

<sup>c</sup> γὰρ <sup>d</sup> om. μᾶλλον <sup>e</sup> ᾧ

2. <sup>1</sup> δὲ N A C (D) G ω ℒ *rell.*: γὰρ <sup>p<sup>46</sup></sup> B 31 33 ℒ (vt.<sup>1</sup>) S (hl. pal.) E (boh. *cod.*)  
<sup>7</sup> μᾶλλον om. A B S (vg.) E<sup>th</sup> <sup>9</sup> εἰ] ἡ A B 33 (Tert.): om. <sup>p<sup>46</sup></sup> <sup>16</sup> ἐκ  
θανάτου... ζωῆς <sup>p<sup>46</sup></sup> N A B C 31 33 1908 *al. pauc.* E E<sup>th</sup> Clem. Orig. *al.*:  
θανάτου... ζωῆς D G ω ℒ A Chr. Iren.<sup>lat.</sup> Ambst. *al.* ἐκ (*alt.*) om. Mcion

ὡς οἱ πολλοί, καπηλεύοντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὡς ἐξ εἰλικρι-  
 νείας, ἀλλ' ὡς ἐκ Θεοῦ, κατέναντι Θεοῦ ἐν Χριστῷ λαλοῦμεν.

Ἀρχόμεθα πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνειν; ἢ μὴ χρήζομεν, ὡς τινες, 3  
 συστατικῶν ἐπιστολῶν πρὸς ὑμᾶς ἢ ἐξ ὑμῶν; ἢ ἐπιστολὴ ἡμῶν ὑμεῖς 2  
 ἔστε, ἐγγεγραμμένη ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, γνωσκομένη καὶ ἀναγι-  
 νωσκομένη ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων· φανερούμενοι ὅτι ἔστὲ ἐπιστολὴ 3  
 Χριστοῦ, διακοινηθεῖσα ὑφ' ἡμῶν, ἐγγεγραμμένη οὐ μέλανι ἀλλὰ Πνεύ-  
 ματι Θεοῦ ζῶντος, οὐκ ἐν πλαξὶ λιθίναις ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρδίαις σαρκί-  
 ναις. πεποιθήσω δὲ τοιαύτην ἔχομεν διὰ τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν Θεόν· 4  
 οὐχ ὅτι ἀφ' ἑαυτῶν ἱκανοί ἐσμεν λογίσασθαι τι ὡς ἐξ ἑαυτῶν, ἀλλ' ἢ 5  
ἱκανότης ἡμῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ· ὃς καὶ ἱκάνωσεν ἡμᾶς διακόνους καινῆς δια- 6  
 θήκης· οὐ γράμματος, ἀλλὰ πνεύματος· τὸ γὰρ γράμμα ἀποκτείνει, τὸ  
 δὲ πνεῦμα ζωοποιεῖ. εἰ δὲ ἡ διακονία τοῦ θανάτου ἐν γράμμασιν ἐν- 7  
 τετυπωμένη λίθοις ἐγενήθη ἐν δόξῃ, ὥστε μὴ δύνασθαι ἀτενίσαι τοὺς  
 υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ πρόσωπον Μωσέως διὰ τὴν δόξαν τοῦ προσώπου  
 αὐτοῦ τὴν καταργουμένην, πῶς οὐχὶ μᾶλλον ἡ διακονία τοῦ πνεύματος 8  
 ἔσται ἐν δόξῃ; εἰ γὰρ <sup>f</sup> ἡ διακονία τῆς κατακρίσεως δόξα, πολλῶ μάλ- 9  
 λον περισσεύει ἡ διακονία τῆς δικαιοσύνης δόξῃ. καὶ γὰρ οὐ δεδοξα- 10  
 σται τὸ δεδοξασμένον ἐν τούτῳ τῷ μέρει, ἔνεκεν τῆς ὑπερβαλλούσης  
 δόξης. εἰ γὰρ τὸ καταργούμενον διὰ δόξης, πολλῶ μᾶλλον τὸ μένον 11  
 ἐν δόξῃ.

Ἐχοντες οὖν τοιαύτην ἐλπίδα πολλῇ παρρησίᾳ χρώμεθα, καὶ οὐ <sup>12</sup><sub>13</sub>  
 καθάπερ Μωσῆς ἐτίθει κάλυμμα ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, πρὸς τὸ μὴ  
 ἀτενίσαι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου· ἀλλ' ἐπω- 14  
 ρώθη τὰ νοήματα αὐτῶν· ἄχρι γὰρ τῆς σήμερον ἡμέρας τὸ αὐτὸ κά-  
 λυμμα ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τῆς παλαιᾶς διαθήκης <sup>g</sup> μένει μὴ ἀνακαλυπτό-  
 μενον, ὅ τι ἐν Χριστῷ καταργεῖται. ἀλλ' ἕως σήμερον, ἡνίκα ἂν ἀναγι- 15  
 νώσκηται Μωσῆς, κάλυμμα ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν κείται. ἡνίκα δ' ἂν 16  
 ἐπιστρέψῃ πρὸς Κύριον, περιαιρεῖται τὸ κάλυμμα. ὁ δὲ Κύριος τὸ 17

<sup>f</sup> τῇ διακονίᾳ <sup>g</sup> μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι ἐν Χριστῷ καταργεῖται.

3. <sup>1</sup> ἢ μὴ <sup>p46</sup> N B C D G 31 104 424\*\* *al. pauc.* **ℒ** **ℑ** (vg. hl.) **Ⲭ** **Ⲭ**: εἰ μὴ  
 A ω **Ⲭ** Chr. <sup>3</sup> καρδίαις <sup>p46</sup> N A B C D G L P **ℑ** (hl.) *al. Eus. al. : καρδίας* F K ω  
**ℒ** **ℑ** (vg.) **Ⲭ** **Ⲭ** Mcion Iren.<sup>1st.</sup> Orig. Chr. *al. plur., ut typis quidem expressum est*  
<sup>g</sup> ἡ διακονία *pr.* <sup>p46</sup> B D<sup>b</sup> ω **ℒ** (vt.<sup>s</sup> vg.) **Ⲭ** (boh.) **Ⲭ** Chr. Ps.-Hier. *al. : τῇ διακονίᾳ*  
**N** A C D<sup>b</sup> \* G 33 104 *al. pauc.* **ℒ** (vt.<sup>d</sup>) **ℑ** (vg. hl.) **Ⲭ** (sah.) **Ⲭ** **Ⲭ** Orig. Cyr. Ambst.  
 Cassiod. <sup>14</sup> μένει μὴ ἀνακαλυπτόμενον, ὅ τι *malunt alii scribere et distinguere*  
 μένει, μὴ ἀνακαλυπτόμενον ὅτι

18 Πνεῦμά ἐστιν· οὗ δὲ τὸ Πνεῦμα Κυρίου, ἐλευθερία. ἡμεῖς δὲ πάντες, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὴν αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμεθα ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, καθάπερ ἀπὸ Κυρίου Πνεύματος.

4 Διὰ τοῦτο ἔχοντες τὴν διακονίαν ταύτην, καθὼς ἡλεήθημεν, οὐκ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' ἀπειπάμεθα τὰ κρυπτὰ τῆς αἰσχύνης, μὴ περιπατοῦντες ἐν πανουργίᾳ μηδὲ δολοῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ φανερώσει τῆς ἀληθείας συνιστῶντες ἑαυτοὺς πρὸς πᾶσαν συνείδησιν ἀνθρώπων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. εἰ δὲ καὶ ἔστι κεκαλυμμένον τὸ εὐαγγέλιον 3 ἡμῶν, ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις ἔστι κεκαλυμμένον· ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ αὐγάσαι τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν 5 τοῦ Θεοῦ. οὗ γὰρ ἑαυτοὺς κηρύσσομεν ἀλλὰ Χριστὸν Ἰησοῦν Κύριον, 6 ἑαυτοὺς δὲ δούλους ὑμῶν διὰ <sup>h</sup> Ἰησοῦν. ὅτι ὁ Θεὸς ὁ εἰπὼν Ἐκ σκότους φῶς λάμψει, ὃς ἔλαμψεν ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν, πρὸς φωτισμὸν τῆς γνώσεως τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἐν προσώπῳ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

7 Ἐχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἵνα ἡ 8 ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ᾗ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν· ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· 9 διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλείπομενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολ- 10 λύμενοι· πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, 11 ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν φανερωθῇ. ἀεὶ γὰρ ἡμεῖς οἱ ζῶντες εἰς θάνατον παραδιδόμεθα διὰ Ἰησοῦν, ἵνα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ 12 Ἰησοῦ φανερωθῇ ἐν τῇ θνητῇ σαρκὶ ἡμῶν. ὥστε ὁ θάνατος ἐν ἡμῖν 13 ἐνεργεῖται, ἡ δὲ ζωὴ ἐν ὑμῖν. ἔχοντες δὲ τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως, κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ἐπίστευσα, διὸ ἐλάλησα, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν, 14 διὸ καὶ λαλοῦμεν· εἰδότες ὅτι ὁ ἐγείρας τὸν <sup>i</sup> Κύριον Ἰησοῦν καὶ ἡμᾶς 15 σὺν Ἰησοῦ ἐγερεῖ, καὶ παραστήσει σὺν ὑμῖν. τὰ γὰρ πάντα δι' ὑμᾶς, ἵνα ἡ χάρις πλεονάσασα διὰ τῶν πλειόνων τὴν εὐχαριστίαν περισ- σεύσῃ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

16 Διὸ οὐκ ἐγκακοῦμεν· ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθεί- 17 ρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἡμῶν ἀνακαινύται ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ. τὸ γὰρ παραν-

<sup>h</sup> Ἰησοῦ <sup>i</sup> οἱ. Κύριον

4. <sup>5</sup> Ἰησοῦν *alt.* A\* B D G H (ω) Cyr. - Hier. Chr. *al.* : Ἰησοῦ <sup>h</sup> 46 N\* A\*\* C 33 Mcion  
14 [τὸν] κύριον *οἱ.* B 33 441 1912 3L (vt. vg.) 3E (sah.) 3A Orig. Chr. Tert. *al.*



τίκα ἐλαφρόν τῆς θλίψεως ἡμῶν καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοπούντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα· τὰ γὰρ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια.

Οἶδαμεν γὰρ ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, 5 οἰκοδομῇ ἐκ Θεοῦ ἔχομεν, οἰκίαν ἀχειροποιήτου, αἰώνιον, ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ γὰρ ἐν τούτῳ στενάζομεν, τὸ οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ οὐρανοῦ ἐπενδύσασθαι ἐπιποθοῦντες· εἴ γε καὶ ἐνδυσάμενοι οὐ γυμνοὶ 3 εὔρεθησόμεθα. καὶ γὰρ οἱ ὄντες ἐν τῷ σκηνί στενάζομεν βαρούμενοι 4 ἐφ' ᾧ οὐ θέλομεν ἐκδύσασθαι, ἀλλ' ἐπενδύσασθαι, ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. ὁ δὲ κατεργασάμενος ἡμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο Θεός, 5 ὁ δοὺς ἡμῖν τὸν ἀρραβῶνα τοῦ Πνεύματος. θαρροῦντες οὖν πάντοτε, 6 καὶ εἰδότες ὅτι ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ Κυρίου (διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἶδους), θαρροῦμεν δέ, καὶ ἐν- 7 δοκοῦμεν μᾶλλον ἐκδημῆσαι ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημῆσαι πρὸς τὸν Κύριον. διὸ καὶ φιλοτιμούμεθα, εἴτε ἐνδημοῦντες εἴτε ἐκδημοῦντες, 9 εὐάρεστοι αὐτῷ εἶναι. τοὺς γὰρ πάντας ἡμᾶς φανερωθῆναι δεῖ ἔμπρο- 10 σθεν τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, ἵνα κομίσηται ἕκαστος τὰ διὰ τοῦ σώματος, πρὸς ᾧ ἔπραξεν, εἴτε ἀγαθόν, εἴτε φαῦλον.

Εἰδότες οὖν τὸν φόβον τοῦ Κυρίου ἀνθρώπους πείθομεν, Θεῷ δὲ 11 πεφανερώμεθα· ἐλπίζω δὲ καὶ ἐν ταῖς συνειδήσεσιν ὑμῶν πεφανερωσθαι. οὐ πάλιν ἑαυτοὺς συνιστάνομεν ὑμῖν, ἀλλὰ ἀφορμὴν διδόντες 12 ὑμῖν καυχήματος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα ἔχητε πρὸς τοὺς ἐν προσώπῳ καυχώμενους καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. εἴτε γὰρ ἐξέστημεν, Θεῷ· εἴτε σωφρο- 13 νοῦμεν, ὑμῖν. ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς, κρίναντας τοῦτο, 14 ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν, ἄρα οἱ πάντες ἀπέθανον· καὶ ὑπὲρ πάν- 15 των ἀπέθανεν, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζώσιν ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἶδαμεν 16 κατὰ σάρκα· εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστόν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ὥστε εἴ τις ἐν Χριστῷ, καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρήλ- 17 θεν· ἰδοὺ, γέγονε καινὰ. τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ τοῦ καταλλάξαντος 18 ἡμᾶς ἑαυτῷ διὰ Χριστοῦ καὶ δόντος ἡμῖν τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς, ὥς ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσωσιν ἑαυτῷ, μὴ λο- 19 γιζόμενος αὐτοῖς τὰ παραπτώματα αὐτῶν, καὶ θέμενος ἐν ἡμῖν τὸν λόγον τῆς καταλλαγῆς.

- 20 Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὥς τοῦ Θεοῦ παρακαλοῦντος δι'  
 21 ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ ἀλλάγητε τῷ Θεῷ. τὸν μὴ γνόντα  
 ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιο-  
 6 σύνη Θεοῦ ἐν αὐτῷ. συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν μὴ εἰς κενὸν  
 2 τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς (λέγει γάρ, Καίρῳ δεκτῷ ἐπήκουσά  
 σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι· ἰδοὺ, νῦν καιρὸς εὐπρόσ-  
 3 δεκτος, ἰδοὺ, νῦν ἡμέρα σωτηρίας)· μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσ-  
 4 κοπήν, ἵνα μὴ μωμηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' ἐν παντὶ συνιστῶντες ἑαυ-  
 τοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ, ἐν θλίψεσιν, ἐν ἀνάγκαις,  
 5 ἐν στενοχωρίαις, ἐν πληγαῖς, ἐν φυλακαῖς, ἐν ἀκαταστασίαις, ἐν κό-  
 6 ποις, ἐν ἀγρυπνίαις, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακρο-  
 7 θυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν  
 λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ, διὰ τῶν ὅπλων τῆς δικαιοσύνης τῶν  
 8 δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν, διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας καὶ εὐ-  
 9 φημίας· ὡς πλάνοι, καὶ ἀλθεεῖς· ὡς ἀγνοοῦμενοι, καὶ ἐπιγνωσκό-  
 μενοι· ὡς ἀποθνήσκοντες, καὶ ἰδοὺ, ζῶμεν· ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ  
 10 θανατούμενοι· ὡς λυπούμενοι, ἀεὶ δὲ χαίροντες· ὡς πτωχοί, πολλοὺς  
 δὲ πλουτίζοντες· ὡς μηδὲν ἔχοντες, καὶ πάντα κατέχοντες.  
 11 Τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέφωγε πρὸς ὑμᾶς, Κορίνθιοι, ἡ καρδία ἡμῶν πε-  
 12 πλάτνυται. οὐ στενοχωρεῖσθε ἐν ἡμῖν, στενοχωρεῖσθε δὲ ἐν τοῖς  
 13 σπλάγχνοις ὑμῶν. τὴν δὲ αὐτὴν ἀντιμισθίαν (ὡς τέκνοις λέγω) πλα-  
 τύνθητε καὶ ὑμεῖς.  
 14 Μὴ γίνεσθε ἑτεροζυγοῦντες ἀπίστοις· τίς γὰρ μετοχὴ δικαιοσύνης  
 15 καὶ ἀνομίας; ἢ τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; τίς δὲ συμφώνησις  
 16 Χριστοῦ πρὸς <sup>h</sup> Βελίαλ; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπίστου; τίς δὲ συγ-  
 κατάθεσις ναῶ Θεοῦ μετὰ εἰδώλων; ἡμεῖς γὰρ ναὸς Θεοῦ ἐσμεν ζῶν-  
 17 τος· καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι Ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς, καὶ ἐμπεριπατήσω,  
 17 καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός. διὸ Ἐξέλθετε ἐκ  
 μέσου αὐτῶν καὶ ἀφορίσθητε, λέγει Κύριος, καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἄπτεσθε·  
 18 καὶ γὰρ εἰσδέξομαι ὑμᾶς, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς πατέρα, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ

<sup>h</sup> Βελίαρ

6. <sup>15</sup> Βελίαλ *minusc. pauc.* ℣ (vt.<sup>s</sup> vg.) (Tert.) Lucif. Ambst. Petil. *ap.* Aug. *al.* : Βελίαρ <sup>p<sup>46</sup></sup> *NBCLP* ω ℣ (vg.<sup>cod.</sup>) § (hl. pal.) Ⓢ Ⓢ Eth Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Orig. <sup>4</sup>/<sub>4</sub> *Can.-Apost.* Alexandr. *ap.* Socr. Ephr. Bas. Greg.-Nyss. Diod. Chr. Cosm., *cod.* *ap.* Hier., Aug. Cassian. *al.* : Βελία D K 31 1908 *al. pauc.* § (hl.<sup>ms</sup>) Ⓢ Tert. Priscill. Hier.<sup>cod.</sup> *al.* : Βελιάβ G ℣ (vt.<sup>d</sup>) Ambr.<sup>cala</sup>. Pacian. Hier.<sup>cod.</sup> Pelag.<sup>comm.</sup>

μοι εἰς υἱοὺς καὶ θυγατέρας, λέγει Κύριος παντοκράτωρ. ταύτας οὖν 7  
ἔχοντες τὰς ἐπαγγελίας, ἀγαπητοί, καθαρίσωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς  
μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπιτελοῦντες ἀγιωσύνην ἐν φόβῳ  
Θεοῦ.

Χωρήσατε ἡμᾶς· οὐδένα ἠδικήσαμεν, οὐδένα ἐφθείραμεν, οὐδένα 2  
ἐπλεονεκτήσαμεν. πρὸς κατάκρισιν οὐ λέγω· προεῖρηκα γάρ, ὅτι ἐν 3  
ταῖς καρδίαις ἡμῶν ἔστε εἰς τὸ συναποθανεῖν καὶ συζῆν. πολλή μοι 4  
παρρησία πρὸς ὑμᾶς, πολλή μοι καύχησις ὑπὲρ ὑμῶν· πεπλήρωμαι τῇ  
παρακλήσει, ὑπερπερισσεύομαι τῇ χαρᾷ ἐπὶ πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν.

Καὶ γὰρ ἐλθόντων ἡμῶν εἰς Μακεδονίαν οὐδεμίαν ἔσχηκεν ἄνεσιν ἡ 5  
σὰρξ ἡμῶν, ἀλλ' ἐν παντὶ θλιβόμενοι· ἔξωθεν μάχαι, ἔσωθεν φόβοι.  
ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς παρεκάλεσεν ἡμᾶς, ὁ Θεός, ἐν τῇ πα- 6  
ρουσίᾳ Τίτου· οὐ μόνον δὲ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παρα- 7  
κλήσει ᾗ παρεκλήθη ἐφ' ὑμῖν, ἀναγγέλλων ἡμῖν τὴν ὑμῶν ἐπιπόθησιν,  
τὸν ὑμῶν ὀδυρμόν, τὸν ὑμῶν ζῆλον ὑπὲρ ἐμοῦ, ὥστε με μᾶλλον χαρῆναι.  
ὅτι εἰ καὶ ἐλύπησα ὑμᾶς ἐν τῇ ἐπιστολῇ, οὐ μεταμέλομαι, εἰ καὶ μετε- 8  
μελόμην· βλέπω <sup>1</sup> γὰρ ὅτι ἡ ἐπιστολὴ ἐκέκινη, εἰ καὶ πρὸς ὥραν, ἐλύ-  
πησεν ὑμᾶς. νῦν χαίρω, οὐχ ὅτι ἐλυπήθητε, ἀλλ' ὅτι ἐλυπήθητε εἰς 9  
μετάνοιαν· ἐλυπήθητε γὰρ κατὰ Θεόν, ἵνα ἐν μηδενὶ ζημιωθῆτε ἐξ  
ἡμῶν. ἡ γὰρ κατὰ Θεὸν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον 10  
ἐργάζεται· ἡ δὲ τοῦ κόσμου λύπη θάνατον κατεργάζεται. ἰδοὺ γάρ, 11  
αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυπηθῆναι, πόσῃν κατειργάσατο ὑμῖν σπου-  
δὴν, ἀλλὰ ἀπολογία, ἀλλὰ ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπό-  
θησιν, ἀλλὰ ζῆλον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. ἐν παντὶ συνεστήσατε ἑαυτοὺς  
ἀγνοὺς εἶναι τῷ πράγματι. ἄρα εἰ καὶ ἔγραψα ὑμῖν, οὐχ εἵνεκεν τοῦ 12  
ἀδικήσαντος, οὐδὲ εἵνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος, ἀλλ' εἵνεκεν τοῦ φανερω-  
θῆναι τὴν σπουδὴν ὑμῶν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.  
διὰ τοῦτο παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ἡμῶν περισσοτέρως 13  
μᾶλλον ἐχάρημεν ἐπὶ τῇ χαρᾷ Τίτου, ὅτι ἀναπέπαιται τὸ πνεῦμα αὐ-  
τοῦ ἀπὸ πάντων ὑμῶν. ὅτι εἴ τι αὐτῷ ὑπὲρ ὑμῶν κεκαύχημαι, οὐ 14  
κατησχύνθη· ἀλλ' ὥς πάντα ἐν ἀληθείᾳ ἐλαλήσαμεν ὑμῖν, οὕτω καὶ  
ἡ καύχησις ἡμῶν ἡ ἐπὶ Τίτου ἀλήθεια ἐγενήθη. καὶ τὰ σπλάγχνα 15

<sup>1</sup> *om.* γὰρ

7. <sup>8</sup> ἐπιστολῇ] *add.* μου D\* G ℒ (vt.): *add.* πρώτη S (hl.) Pelag.<sup>cod.</sup>  
γάρ] βλέπω B D\* ℒ (vt.<sup>d</sup>) C (sah.) Ambst. Pelag.: βλέπων v<sup>46</sup> ℒ (vg.)

αὐτοῦ περισσοτέρως εἰς ὑμᾶς ἐστίν, ἀναμιμνησκομένου τὴν πάντων  
16 ὑμῶν ὑπακοήν, ὥς μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐδέξασθε αὐτόν. χαίρω  
ὅτι ἐν παντὶ θαρρῶ ἐν ὑμῖν.

8 Γνωρίζομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ τὴν δεδομένην  
2 ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Μακεδονίας· ὅτι ἐν πολλῇ δοκιμῇ θλίψεως ἡ  
περισσεία τῆς χαρᾶς αὐτῶν καὶ ἡ κατὰ βάθους πτωχεία αὐτῶν ἐπε-  
3 ρίσσεν εἰς τὸ πλοῦτος τῆς ἀπλότητος αὐτῶν. ὅτι κατὰ δύναμιν,  
4 μαρτυρῶ, καὶ παρὰ δύναμιν, αὐθαίρετοι, μετὰ πολλῆς παρακλήσεως  
δεόμενοι ἡμῶν, τὴν χάριν καὶ τὴν κοινωνίαν τῆς διακονίας τῆς εἰς  
5 τοὺς ἁγίους· καὶ οὐ καθὼς ἡλπίσαμεν, ἀλλ' ἐαυτοὺς ἔδωκαν πρῶτον  
6 τῷ Κυρίῳ καὶ ἡμῖν διὰ θελήματος Θεοῦ· εἰς τὸ παρακαλέσαι ἡμᾶς  
Τίτου, ἵνα καθὼς προενήρξατο, οὕτω καὶ ἐπιτελέσῃ εἰς ὑμᾶς καὶ τὴν  
7 χάριν ταύτην. ἀλλ' ὥσπερ ἐν παντὶ περισσεύετε, πίστει, καὶ λόγῳ,  
καὶ γνώσει, καὶ πάσῃ σπουδῇ, καὶ τῇ <sup>m</sup> ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν ἀγάπῃ, ἵνα  
8 καὶ ἐν ταύτῃ τῇ χάριτι περισσεύητε. οὐ κατ' ἐπιταγὴν λέγω, ἀλλὰ  
διὰ τῆς ἐτέρων σπουδῆς καὶ τὸ τῆς ὑμετέρας ἀγάπης γνήσιον δοκιμά-  
9 ζων. γινώσκετε γὰρ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι  
10 δι' ὑμᾶς ἐπτώχευσε πλούσιος ὢν, ἵνα ὑμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτή-  
11 σῃτε. καὶ γνώμην ἐν τούτῳ δίδωμι· τοῦτο γὰρ ὑμῖν συμφέρει, οὔτινες  
οὐ μόνον τὸ ποιῆσαι ἀλλὰ καὶ τὸ θέλειν προενήρξασθε ἀπὸ πέρυσι.  
11 νυνὶ δὲ καὶ τὸ ποιῆσαι ἐπιτελέσατε, ὅπως, καθάπερ ἡ προθυμία τοῦ  
12 θέλειν, οὕτω καὶ τὸ ἐπιτελέσαι ἐκ τοῦ ἔχειν. εἰ γὰρ ἡ προθυμία πρό-  
13 κειται, καθὸ ἐὰν ἔχη, εὐπρόσδεκτος, οὐ καθὸ οὐκ ἔχει. οὐ γὰρ ἵνα  
14 ἄλλοις ἄνεσις, ὑμῖν θλίψις· ἀλλ' ἐξ ἰσότητος· ἐν τῷ νῦν καιρῷ τὸ  
ὑμῶν περισσευμα εἰς τὸ ἐκείνων ὑστέρημα, ἵνα καὶ τὸ ἐκείνων περίσ-  
15 σευμα γένηται εἰς τὸ ὑμῶν ὑστέρημα, ὅπως γένηται ἰσότης· καθὼς  
γέγραπται, Ὁ τὸ πολὺ οὐκ ἐπλεόνασε, καὶ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἡλατ-  
τόνησε.

16 Χάρις δὲ τῷ Θεῷ τῷ διδόντι τὴν αὐτὴν σπουδὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἐν τῇ  
17 καρδίᾳ Τίτου. ὅτι τὴν μὲν παράκλησιν ἐδέξατο, σπουδαιότερος δὲ  
18 ὑπάρχων αὐθαίρετος ἐξήλθε πρὸς ὑμᾶς. συνεπέμψαμεν δὲ τὸν ἀδελ-  
φὸν μετ' αὐτοῦ οὗ ὁ ἔπαινος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διὰ πασῶν τῶν ἐκκλη-

<sup>m</sup> ἐξ ἡμῶν ἐν ὑμῖν

8. <sup>7</sup> ἐξ ὑμῶν ἐν ἡμῖν **NC D G W** **℣** **ℑ** (hl.) **℥** **℥**h (Chr.) Ambst. Aug.: ἐξ ἡμῶν  
ἐν ὑμῖν **p**<sup>46</sup> **B** **31** **104** *al.* *rauc.* **℣** (vt.) **ℑ** (vg.) **℥** **℥** Orig.<sup>lat.</sup>

σιῶν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ χειροτονηθεῖς ὑπὸ τῶν ἐκκλησιῶν συνέκ- 19  
 δημος ἡμῶν ἐν τῇ χάριτι ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν πρὸς τὴν  
 τοῦ Κυρίου δόξαν καὶ προθυμίαν ἡμῶν· στελλόμενοι τοῦτο, μή τις ἡμᾶς 20  
 μωμῇσθαι ἐν τῇ ἀδρότῃ ταύτῃ τῇ διακονουμένῃ ὑφ' ἡμῶν· προ- 21  
 νοοῦμεν γὰρ καλὰ οὐ μόνον ἐνώπιον Κυρίου ἀλλὰ καὶ ἐνώπιον ἀνθρώ-  
 πων. συνεπέμψαμεν δὲ αὐτοῖς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, ὃν ἐδοκιμάσαμεν 22  
 ἐν πολλοῖς πολλάκις σπουδαῖον ὄντα, νυνὶ δὲ πολὺ σπουδαιότερον  
 πεποιθήσει πολλῇ τῇ εἰς ὑμᾶς. εἴτε ὑπὲρ Τίτου, κοινωνὸς ἐμὸς καὶ 23  
 εἰς ὑμᾶς συνεργός· εἴτε ἀδελφοὶ ἡμῶν, ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν, δόξα  
 Χριστοῦ. τὴν οὖν ἐνδείξω τῆς ἀγάπης ὑμῶν καὶ ἡμῶν καυχήσεως 24  
 ὑπὲρ ὑμῶν εἰς αὐτοὺς ἐνδείξασθε εἰς πρόσωπον τῶν ἐκκλησιῶν.

Περὶ μὲν γὰρ τῆς διακονίας τῆς εἰς τοὺς ἁγίους περισσόν μοί ἐστι 9  
 τὸ γράφειν ὑμῖν· οἶδα γὰρ τὴν προθυμίαν ὑμῶν, ἣν ὑπὲρ ὑμῶν καυχώ- 2  
 μαι Μακεδόσιν, ὅτι Ἀχαΐα παρεσκευάζεται ἀπὸ πέρυσι· καὶ ὁ ὑμῶν  
 ζήλος ἠρέθισε τοὺς πλείονας. ἐπεμψα δὲ τοὺς ἀδελφούς, ἵνα μὴ τὸ 3  
 καύχημα ἡμῶν τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κενωθῇ ἐν τῷ μέρει τούτῳ· ἵνα, καθὼς  
 ἔλεγον, παρεσκευασμένοι ἦτε· μή πως, ἐὰν ἔλθωσι σὺν ἐμοὶ Μακε- 4  
 δόνες καὶ εὗρωσιν ὑμᾶς ἀπαρασκευάστους, καταισχυρθῶμεν ἡμεῖς (ἵνα  
 μὴ λέγωμεν ὑμεῖς) ἐν τῇ ὑποστάσει ταύτῃ. ἀναγκαῖον οὖν ἡγήσάμην 5  
 παρακαλέσαι τοὺς ἀδελφούς, ἵνα προέλθωσιν εἰς ὑμᾶς, καὶ προκαταρ-  
 τίσωσι τὴν προεπηγγελμένην εὐλογίαν ὑμῶν, ταύτην ἐτοίμην εἶναι  
 οὕτως ὥς εὐλογίαν καὶ μὴ ὥς πλεονεξίαν.

Τοῦτο δέ, ὁ σπείρων φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ 6  
 σπεῖρων ἐπ' εὐλογίαις ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. ἕκαστος καθὼς προήρη- 7  
 ται τῇ καρδίᾳ, μὴ ἐκ λύπης ἢ ἐξ ἀνάγκης· ἱλαρὸν γὰρ δότην ἀγαπᾷ ὁ  
 Θεός. δυνατεῖ δὲ ὁ Θεὸς πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν 8  
 παντὶ πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον  
 ἀγαθόν· καθὼς γέγραπται, Ἐσκόρπισεν, ἔδωκε τοῖς πένησιν· ἡ δικαιο- 9  
 σύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ ἐπιχορηγῶν σπέρμα τῷ σπεί- 10  
 ροντι, καὶ ἄρτον εἰς βρώσιν, χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ τὸν σπόρον ὑμῶν,  
 καὶ αὐξήσει τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ὑμῶν· ἐν παντὶ πλουτι- 11  
 ζόμενοι εἰς πᾶσαν ἀπλότητα, ἥτις κατεργάζεται δι' ἡμῶν εὐχαριστίαν  
 τῷ Θεῷ. ὅτι ἡ διακονία τῆς λειτουργίας ταύτης οὐ μόνον ἐστὶ προσ- 12  
 αναπληροῦσα τὰ ὑστερήματα τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ περισσεύουσα διὰ  
 πολλῶν εὐχαριστιῶν τῷ Θεῷ· διὰ τῆς δοκιμῆς τῆς διακονίας ταύτης 13



δοξάζοντες τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ τῆς ὁμολογίας ὑμῶν εἰς τὸ εὐ-  
αγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπλότῃ τῆς κοινωνίας εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς  
14 πάντας· καὶ αὐτῶν δεήσει ὑπὲρ ὑμῶν ἐπιποθούντων ὑμᾶς διὰ τὴν ὑπερ-  
15 βάλλουσαν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμῖν. χάρις τῷ Θεῷ ἐπὶ τῇ ἀνεκ-  
διηγῇ αὐτοῦ δωρεᾷ.

10 Αὐτὸς δὲ ἐγὼ Παῦλος παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τῆς πραότητος καὶ ἐπι-  
εικείας τοῦ Χριστοῦ, ὃς κατὰ πρόσωπον μὲν ταπεινὸς ἐν ὑμῖν ἀπὼν δὲ  
2 θαρρῶ εἰς ὑμᾶς· δέομαι δέ, τὸ μὴ παρὼν θαρρῆσαι τῇ πεποιθήσει ἣ  
λογίζομαι τολμῆσαι ἐπὶ τινας τοὺς λογιζομένους ἡμᾶς ὡς κατὰ σάρκα  
3 περιπατοῦντας. ἐν σαρκὶ γὰρ περιπατοῦντες οὐ κατὰ σάρκα στρατενό-  
4 μεθα (τὰ γὰρ ὄπλα τῆς στρατείας ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ  
5 Θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων), λογισμοὺς καθαιροῦντες καὶ πᾶν  
ὑψῶμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες  
6 πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ἐτοιμῷ ἔχοντες ἐκδι-  
7 κῆσαι πᾶσαν παρακοήν, ὅταν πληρωθῇ ὑμῶν ἡ ὑπακοή. τὰ κατὰ πρόσ-  
ωπον <sup>11</sup> βλέπετε. εἴ τις πέποιθεν ἑαυτῷ Χριστοῦ εἶναι, τοῦτο λογιζέσθω  
8 πάλιν ἐφ' ἑαυτοῦ, ὅτι καθὼς αὐτὸς Χριστοῦ, οὕτω καὶ ἡμεῖς. ἐάν τε γὰρ  
περισσότερόν τι καυχῆσθωμι περὶ τῆς ἐξουσίας ἡμῶν (ἣς ἔδωκεν ὁ Κύ-  
ριος εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν ὑμῶν), οὐκ αἰσχυνθήσομαι·  
9 <sup>10</sup> ἵνα μὴ δόξω ὡς ἂν ἐκφοβεῖν ὑμᾶς διὰ τῶν ἐπιστολῶν. ὅτι, Αἱ μὲν ἐπι-  
στολαί, φησί, βαρεῖαι καὶ ἰσχυραί, ἡ δὲ παρουσία τοῦ σώματος ἀσθενὴς  
11 καὶ ὁ λόγος ἐξουθενημένος. τοῦτο λογιζέσθω ὁ τοιοῦτος, ὅτι οἱοί ἐσμεν  
12 τῷ λόγῳ δι' ἐπιστολῶν ἀπόντες, τοιοῦτοι καὶ παρόντες τῷ ἔργῳ. οὐ γὰρ  
τολμῶμεν ἐγκρίναι ἢ συγκρίναι ἑαυτοὺς τισι τῶν ἑαυτοὺς συνιστανόν-  
των· ἀλλὰ αὐτοὶ ἐν ἑαυτοῖς ἑαυτοὺς μετροῦντες, καὶ συγκρίνοντες ἑαυ-  
13 τοὺς ἑαυτοῖς, οὐ συνιοῦσιν. ἡμεῖς δὲ οὐχὶ εἰς τὰ ἄμετρα καυχησόμεθα,  
ἀλλὰ κατὰ τὸ μέτρον τοῦ κανόνος οὗ ἐμέρισεν ἡμῖν ὁ Θεὸς μέτρου ἐφι-  
14 κέσθαι ἄχρι καὶ ὑμῶν. οὐ γὰρ ὡς μὴ ἐφικνούμενοι εἰς ὑμᾶς ὑπερεκ-  
τείνομεν ἑαυτούς· ἄχρι γὰρ καὶ ὑμῶν ἐφθάσαμεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ  
15 Χριστοῦ· οὐκ εἰς τὰ ἄμετρα καυχώμενοι ἐν ἀλλοτρίοις κόποις, ἐλπίδα  
δὲ ἔχοντες, αὐξανομένης τῆς πίστεως ὑμῶν, ἐν ὑμῖν μεγαλυνθῆναι κατὰ  
16 τὸν κανόνα ἡμῶν εἰς περισσεῖαν, εἰς τὰ ὑπερέκεινα ὑμῶν εὐαγγελί-

<sup>11</sup> βλέπετε;

10. <sup>7</sup> βλέπετε. **¶** Chr. al. : βλέπετε; Thdrt.

σασθαι, οὐκ ἐν ἀλλοτρίῳ κανόνι εἰς τὰ ἔτοιμα καυχῆσασθαι. ὁ δὲ 17  
καυχώμενος ἐν Κυρίῳ καυχάσθω· οὐ γὰρ ὁ ἑαυτὸν συνιστῶν, ἐκεῖνός 13  
ἐστι δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησιν.

Ὁφελον ἀνείχεσθέ μου μικρόν τι ἀφροσύνης· ἀλλὰ καὶ ἀνέχεσθέ **ΙΙ**  
μου. ζηλῶ γὰρ ὑμᾶς Θεοῦ ζήλῳ· ἡρμοσάμην γὰρ ὑμᾶς ἐνὶ ἀνδρί, παρθέ- 2  
νον ἀγνὴν παραστήσαι τῷ Χριστῷ. φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὥς ὁ ὄφις 3  
ἐξηπάτησεν Εὐάν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ, φθαρῇ τὰ νοήματα ὑμῶν ἀπὸ  
τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀγνότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν. εἰ μὲν γὰρ 4  
ὁ ἐρχόμενος ἄλλον Ἰησοῦν κηρύσσει ὃν οὐκ ἐκηρύξαμεν, ἢ πνεῦμα ἑτε-  
ρον λαμβάνετε ὃ οὐκ ἐλάβετε, ἢ εὐαγγέλιον ἕτερον ὃ οὐκ ἐδέξασθε,  
καλῶς ἀνέχεσθε. λογίζομαι γὰρ μηδὲν ὑστερηκέναι τῶν ὑπερλίαν 5  
ἀποστόλων. εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει· ἀλλ' ἐν 6  
παντὶ φανερώσαντες ἐν πᾶσιν εἰς ὑμᾶς. ἡ ἁμαρτίαν ἐποίησα ἔμαν- 7  
τὸν ταπεινῶν ἵνα ὑμεῖς ὑψωθῆτε, ὅτι δωρεὰν τὸ τοῦ Θεοῦ εὐαγγέ-  
λιον εὐηγγελισάμην ὑμῖν· ἄλλας ἐκκλησίας ἐσύλησα λαβὼν ὀψώνιον 8  
πρὸς τὴν ὑμῶν διακονίαν· καὶ παρὼν πρὸς ὑμᾶς καὶ ὑστερηθεὶς οὐ κατ- 9  
ενάρκησα οὐδενός· τὸ γὰρ ὑστέρημά μου προσανεπλήρωσαν οἱ ἀδελ-  
φοὶ ἐλθόντες ἀπὸ Μακεδονίας· καὶ ἐν παντὶ ἀβαρῇ ἔμαντὸν ὑμῖν ἐτή-  
ρησα καὶ τηρήσω. ἔστιν ἀλήθεια Χριστοῦ ἐν ἐμοί, ὅτι ἡ καύχησις 10  
αὕτη οὐ φραγήσεται εἰς ἐμὲ ἐν τοῖς κλίμασι τῆς Ἀχαΐας. διατί· ὅτι 11  
οὐκ ἀγαπῶ ὑμᾶς; ὁ Θεὸς οἶδεν. ὁ δὲ ποιῶ, καὶ ποιήσω, ἵνα ἐκκόψω 12  
τὴν ἀφορμὴν τῶν θελούντων ἀφορμὴν, ἵνα ἐν ᾧ καυχῶνται εὐρεθῶσι  
καθὼς καὶ ἡμεῖς. οἱ γὰρ τοιοῦτοι ψευδαπόστολοι, ἐργάται δόλιοι, μετα- 13  
σχηματιζόμενοι εἰς ἀποστόλους Χριστοῦ. καὶ οὐ θαῦμα· αὐτοὺς γὰρ ὁ 14  
Σατανᾶς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτός. οὐ μέγα οὖν εἰ καὶ οἱ 15  
διάκονοι αὐτοῦ μετασχηματίζονται ὥς διάκονοι δικαιοσύνης· ὦν τὸ τέ-  
λος ἔσται κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν.

Πάλιν λέγω, μή τίς με δόξῃ ἀφρονα εἶναι· εἰ δὲ μή γε, κἂν ὥς ἄ- 16  
φρονα δέξασθέ με, ἵνα καγὼ μικρόν τι καυχῆσωμαι. ὁ λαλῶ, οὐ κατὰ 17  
Κύριον λαλῶ, ἀλλ' ὥς ἐν ἀφροσύνῃ, ἐν ταύτῃ τῇ ὑποστάσει τῆς καυ-  
χήσεως. ἐπεὶ πολλοὶ καυχῶνται κατὰ τὴν σάρκα, καγὼ καυχῆσομαι. 18

**ΙΙ.** <sup>3</sup> τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀγνότητος p<sup>46</sup> N\* B G 33 206 429<sup>c</sup> L (vt. s<sup>r</sup>) S (hl. \*)  
C G Eth Ath. Act.-Archel. Pelag., Aug. saepe: τῆς ἀγνότητος καὶ τῆς ἀπλότητος  
D\* L (vt. <sup>d</sup>) Epiph.: τῆς ἀπλότητος N<sup>c</sup> D<sup>c</sup> H ω L (vg.) S (vg. hl.) Clem. <sup>2</sup> Orig.  
Eus. Chr. <sup>2</sup> Hier. <sup>2</sup> al.: τῆς ἀγνότητος Lucif., Aug. saepe: τῆς ἀγνότητος τοῦ θεοῦ  
Ambst.

<sup>4</sup> ἀνείχεσθε N ω L Chr. Ambst.

<sup>19</sup> ἡδέως γὰρ ἀνέχεσθε τῶν ἀφρόνων φρόνιμοι ὄντες· ἀνέχεσθε γάρ, εἴ τις  
<sup>20</sup> ὑμᾶς καταδουλοῖ, εἴ τις κατεσθίει, εἴ τις λαμβάνει, εἴ τις ἐπαίρεται, εἴ  
<sup>21</sup> τις εἰς πρόσωπον ὑμᾶς δέρει. κατὰ ἀτιμίαν λέγω, ὡς ὅτι ἡμεῖς ἦσθε-  
<sup>22</sup> νήκαμεν. ἐν ᾧ δ' ἂν τις τολμᾷ, (ἐν ἀφροσύνῃ λέγω) τολμῶ καγώ. Ἐ-  
 βραῖοί εἰσι; καγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσι; καγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι;  
<sup>23</sup> καγώ. διάκονοι Χριστοῦ εἰσι; (παραφρονῶν λαλῶ) ὑπὲρ ἐγώ· ἐν κό-  
 ποις περισσοτέρως, ἐν φυλακαῖς περισσοτέρως, ἐν πληγαῖς ὑπερβαλ-  
<sup>24</sup> λόντως, ἐν θανάτοις πολλάκις. ὑπὸ Ἰουδαίων πεντάκις τεσσαράκοντα  
<sup>25</sup> παρὰ μίαν ἔλαβον, τρίς ἐρραβδίσθην, ἅπαξ ἐλιθάσθην, τρίς ἐνανάγησα,  
<sup>26</sup> νυχθήμερον ἐν τῷ βυθῷ πεποιήκα· ὁδοιπορίαις πολλάκις, κινδύνους πο-  
 ταμῶν, κινδύνους ληστῶν, κινδύνους ἐκ γένους, κινδύνους ἐξ ἐθνῶν, κιν-  
 δύνους ἐν πόλει, κινδύνους ἐν ἐρημίᾳ, κινδύνους ἐν θαλάσῃ, κινδύνους ἐν  
<sup>27</sup> ψευδαδέλφοις, κόπῳ καὶ μόχθῳ, ἐν ἀγρυπνίαις πολλάκις, ἐν λιμῷ καὶ  
<sup>28</sup> δίψει, ἐν νηστείαις πολλάκις, ἐν ψυχῇ καὶ γυμνότητι. χωρὶς τῶν παρ-  
 εκτός, ἡ ἐπίστασίς μοι ἢ καθ' ἡμέραν, ἡ μέριμνα πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν.  
<sup>29</sup> τίς ἀσθενεῖ, καὶ οὐκ ἀσθενῶ; τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι;  
<sup>30</sup> εἰ καυχᾶσθαι δεῖ, τὰ τῆς ἀσθενείας μου καυχῆσομαι· ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ  
<sup>31</sup> τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ οἶδεν, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας, ὅτι οὐ ψεύ-  
<sup>32</sup> δομαι. ἐν Δαμασκῷ ὁ ἐθνάρχης Ἀρέτα τοῦ βασιλέως ἐφρούρει τὴν  
<sup>33</sup> Δαμασκηνῶν πόλιν πιάσαι με· καὶ διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ ἐχαλάσθην  
 διὰ τοῦ τείχους, καὶ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

**12** Καυχᾶσθαι ὁ δεῖ, οὐ συμφέρον μὲν, ἐλεύσομαι δὲ εἰς ὀπτασίας καὶ  
<sup>2</sup> ἀποκαλύψεις Κυρίου. οἶδα ἄνθρωπον ἐν Χριστῷ πρὸ ἐτῶν δεκατεσ-  
<sup>3</sup> σάρων (εἴτε ἐν σώματι οὐκ οἶδα, εἴτε ἐκτὸς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς  
<sup>4</sup> οἶδεν), ἀρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ. καὶ οἶδα τὸν τοιοῦ-  
<sup>5</sup> τον ἄνθρωπον (εἴτε ἐν σώματι εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος οὐκ οἶδα, ὁ Θεὸς  
<sup>6</sup> οἶδεν), ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἤκουσεν ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ  
<sup>7</sup> ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. ὑπὲρ τοῦ τοιούτου καυχῆσομαι· ὑπὲρ δὲ ἐμαυ-  
<sup>8</sup> τοῦ οὐ καυχῆσομαι, εἰ μὴ ἐν ταῖς ἀσθενείαις. ἐὰν γὰρ θελήσω καυχῆ-

ο δὲ

<sup>28</sup> ἐπίστασις <sup>p</sup>46 <sup>N</sup> <sup>B</sup> <sup>D</sup> <sup>G</sup> <sup>H</sup>\* <sup>33</sup> <sup>424</sup>\* <sup>al.</sup> <sup>rauc.</sup>: ἐπιστάσις <sup>ω</sup> <sup>S</sup> (vg. hl.) Chr. al.  
**12.** <sup>1</sup> καυχ.] <sup>praem.</sup> εἰ <sup>H</sup> <sup>326</sup> <sup>℥</sup> (vg.) <sup>℥</sup> (sah.) Ambst. Euthal.<sup>col.</sup> δεῖ <sup>p</sup>46  
<sup>B</sup> <sup>D</sup> <sup>c</sup> <sup>G</sup> <sup>H</sup> <sup>L</sup> <sup>P</sup> <sup>31</sup> <sup>33</sup> <sup>al.</sup> <sup>℥</sup> <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>℥</sup> (sah.) <sup>℥</sup> Ambst. al. δεῖ <sup>N</sup> <sup>D</sup>\* <sup>102</sup> <sup>℥</sup> (boh.)  
<sup>℥</sup> <sup>th</sup> (recte): δὴ <sup>K</sup> <sup>M</sup> <sup>ω</sup> <sup>Ath.</sup> Chr. al. συμφέρον μὲν <sup>p</sup>46 <sup>N</sup> <sup>B</sup> <sup>G</sup> <sup>P</sup> <sup>33</sup> <sup>424</sup>\* <sup>℥</sup> (vg.)  
<sup>℥</sup>: συμφέρει <sup>D</sup>\* <sup>S</sup> (vg.) <sup>℥</sup> <sup>th</sup> Euthal.<sup>col.</sup>: συμφέρει μοι <sup>D</sup>\* <sup>H</sup> <sup>ω</sup> <sup>℥</sup> (vt.<sup>d</sup>) <sup>S</sup> (hl.)  
 Chr. Ambst. al. δεῖ <sup>p</sup>46 <sup>N</sup> <sup>G</sup> <sup>H</sup> <sup>P</sup> <sup>33</sup> <sup>al.</sup> <sup>rauc.</sup> <sup>℥</sup> (vt.<sup>d</sup> vg.) <sup>℥</sup> <sup>A</sup> <sup>th</sup> Ambst. al.:  
 δεῖ καὶ <sup>B</sup> <sup>1952</sup>: γὰρ <sup>D</sup> <sup>ω</sup> <sup>S</sup> (vg. hl.) <sup>℥</sup> Chr. al.

σασθαι, οὐκ ἔσομαι ἄφρων, ἀλήθειαν γὰρ ἔρῳ· φεῖδομαι δέ, μή τις εἰς ἐμὲ λογίσηται ὑπὲρ ὃ βλέπει με, ἢ ἀκούει ἐξ ἐμοῦ. καὶ τῇ ὑπερβολῇ 7 τῶν ἀποκαλύψεων—διὸ ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τῇ σαρκί, ἄγγελος Σατᾶν ἵνα με κολαφίσῃ, ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι. ὑπὲρ τούτου 8 τρεῖς τὸν Κύριον παρεκάλεσα, ἵνα ἀποστῇ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ εἰρήκῃ μοι, 9 Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελεῖται. ἥδιστα οὖν μᾶλλον καυχῶμαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν 10 ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις, ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμι.

Γέγονα ἄφρων· ὑμεῖς με ἠναγκάσατε. ἐγὼ γὰρ ὥφειλον ὑφ' ὑμῶν 11 συνίστασθαι· οὐδὲν γὰρ ὑστέρησα τῶν ὑπερλίαν ἀποστόλων, εἰ καὶ οὐδέν εἰμι. τὰ μὲν σημεῖα τοῦ ἀποστόλου κατειργάσθη ἐν ὑμῖν ἐν πάσῃ 12 ὑπομονῇ, σημείοις τε καὶ τέρασι καὶ δυνάμεσι. τί γὰρ ἔστιν ὃ ἡττήθητε 13 ὑπὲρ τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας, εἰ μὴ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ οὐ κατενάρκησα ὑμῶν; χαρίσασθέ μοι τὴν ἀδικίαν ταύτην.

Ἰδοῦ, τρίτον τοῦτο ἐτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐ καταναρ- 14 κήσω· οὐ γὰρ ζητῶ τὰ ὑμῶν, ἀλλ' ὑμᾶς· οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις· ἐγὼ δὲ ἥδιστα δαπα- 15 νήσω καὶ ἐκδαπανηθήσομαι ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν. εἰ περισσοτέρως ὑμᾶς ἀγαπῶ, ἦττον ἀγαπῶμαι; ἔστω δέ, ἐγὼ οὐ κατεβάρησα ὑμᾶς, ἀλλ' 16 ὑπάρχων πανοῦργος δόλω ὑμᾶς ἔλαβον. μή τινα ὦν ἀπέσταλκα πρὸς 17 ὑμᾶς, δι' αὐτοῦ ἐπλεονέκτησα ὑμᾶς; παρεκάλεσα Τίτον, καὶ συναπέ- 18 στειλα τὸν ἀδελφόν. μή τι ἐπλεονέκτησεν ὑμᾶς Τίτος; οὐ τῷ αὐτῷ Πνεύματι περιεπατήσαμεν; οὐ τοῖς αὐτοῖς ἴχνεσι;

Πάλαί δοκεῖτε ὅτι ὑμῖν <sup>ρ</sup> ἀπολογούμεθα. κατέναντι τοῦ Θεοῦ ἐν 19 Χριστῷ λαλοῦμεν. τὰ δὲ πάντα, ἀγαπητοί, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν οἰκοδομῆς. φοβοῦμαι γάρ, μή πως ἐλθὼν οὐχ οἶους θέλω εὔρω ὑμᾶς, καὶ γὰρ εὐρεθῶ 20 ὑμῖν οἶον οὐ θέλετε· μή πως ἔρις, ζῆλος, θυμοί, ἐριθεῖαι, καταλαλιαί, ψιθυρισμοί, φυσιώσεις, ἀκαταστασίαι· μή πάλιν ἐλθόντος μου ταπει- 21 νώσῃ με ὁ Θεός μου πρὸς ὑμᾶς, καὶ πενήθίσω πολλοὺς τῶν προημαρ-

<sup>ρ</sup> ἀπολογούμεθα;

7 — διὸ N A B G 33 (424) Euthal.<sup>coll.</sup>: om. <sup>ρ</sup> 46<sup>rell.</sup> ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι alt. <sup>ρ</sup> 46<sup>N<sup>c</sup> B ω S (vg. hl.) C A G (Orig. <sup>2</sup> Macar. Chr. <sup>1</sup> Pallad. Tert. Cypr. <sup>2</sup>) Anibst. al.: om. N\* A D G 33 <sup>1</sup> E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Chr. <sup>5</sup> Aug. <sup>19</sup> ἀπολογούμεθα sine enuntiative sine interrogative</sup>

τηκότων, καὶ μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ πορνείᾳ καὶ ἀσελγείᾳ ἣ ἔπραξαν.

- 13 Τρίτον τοῦτο ἔρχομαι πρὸς ὑμᾶς. ἐπὶ στόματος δύο μαρτύρων καὶ  
2 τριῶν σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. προείρηκα καὶ προλέγω, ὥς παρὼν τὸ  
δεύτερον, καὶ ἀπὼν νῦν, τοῖς προσημαρτηκόσι καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσιν,  
3 ὅτι ἐὰν ἔλθω εἰς τὸ πάλιν, οὐ φείσομαι· ἐπεὶ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν  
ἐμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ, ὃς εἰς ὑμᾶς οὐκ ἀσθενεῖ, ἀλλὰ δυνατεῖ ἐν ὑμῖν·  
4 καὶ γὰρ ἐσταυρώθη ἐξ ἀσθενείας, ἀλλὰ ζῇ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ. καὶ γὰρ  
ἡμεῖς ἀσθενούμεν <sup>α</sup> ἐν αὐτῷ, ἀλλὰ ζήσομεν σὺν αὐτῷ ἐκ δυνάμεως Θεοῦ  
5 εἰς ὑμᾶς. ἑαυτοὺς πειράζετε εἰ ἐστὲ ἐν τῇ πίστει, ἑαυτοὺς δοκιμάζετε.  
ἢ οὐκ ἐπιγινώσκετε ἑαυτοὺς, ὅτι Ἰησοὺς Χριστὸς ἐν ὑμῖν ἐστίν; εἰ μὴ  
6 τι ἀδόκιμοί ἐστε. ἐλπίζω δὲ ὅτι γνωσέσθε ὅτι ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀδό-  
7 κιμοι. εὐχόμεθα δὲ πρὸς τὸν Θεόν, μὴ ποιῆσαι ὑμᾶς κακὸν μηδέν, οὐχ  
ἵνα ἡμεῖς δόκιμοι φανώμεν, ἀλλ' ἵνα ὑμεῖς τὸ καλὸν ποιήτε, ἡμεῖς δὲ  
8 ὥς ἀδόκιμοι ὤμεν. οὐ γὰρ δυνάμεθά τι κατὰ τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ὑπὲρ  
9 τῆς ἀληθείας. χαίρομεν γὰρ ὅταν ἡμεῖς ἀσθενῶμεν ὑμεῖς δὲ δυνατοὶ ᾗτε·  
10 τοῦτο καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν κατάρτισιν. διὰ τοῦτο ταῦτα ἀπὼν  
γράφω, ἵνα παρὼν μὴ ἀποτόμως χρήσωμαι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἣν ὁ  
Κύριος ἔδωκέ μοι εἰς οἰκοδομὴν καὶ οὐκ εἰς καθαίρεσιν.  
11 Λοιπόν, ἀδελφοί, <sup>γ</sup>χαίrete. καταρτίζεσθε, παρακαλεῖσθε, τὸ αὐτὸ  
φρονεῖτε, εἰρηνεύετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης ἔσται μεθ'  
12 ὑμῶν. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν ἀγίῳ φιλήματι.  
13 Ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἅγιοι πάντες.  
14 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ  
κοινωνία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν.

<sup>α</sup> σὺν

<sup>γ</sup> χαίrete·

13. <sup>4</sup> ἐν B D ω ℒ (vt.<sup>4</sup> vg.) S (hl.) E (sah.) G Chr. Ambst. al. : σὺν N A G ℒ (vt.<sup>6</sup> r) S (vg.) E (boh.) ζήσομεν (ζησόμεθα)] ζῶν p<sup>46</sup> : ζῶμεν ℒ (vt.<sup>7</sup> vg.<sup>cod.</sup>) Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. σὺν] ἐν p<sup>46</sup> <sup>11</sup> χαίrete siue separatim tractandum siue artius cum subiectis coniungendum



# Η ΠΡΟΣ ΓΑΛΑΤΑΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

## ΠΑΥΛΟΥ

Παῦλος ἀπόστολος (οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν), καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ <sup>a</sup> πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέληται ἡμᾶς ἐκ τοῦ αἰῶνος τοῦ ἐνεστῶτος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. 5

Θαυμάζω ὅτι οὕτω ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσοντες ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέφαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἔαν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίσηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ὡς προειρήκαμεν, καὶ ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παραλάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω; ἢ τὸν Θεόν; ἢ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; εἰ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

Γνωρίζω γὰρ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι κατὰ ἄνθρωπον. οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παραλάβον αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ, ὅτι καθ' ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν αὐτήν· καὶ 14

<sup>a</sup> πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου

<sup>b</sup> om. ὑμῖν

I. <sup>1</sup> om. καὶ θεοῦ πατρὸς Mcion <sup>3</sup> πατρὸς καὶ κυρίου ἡμῶν p<sup>46</sup> Ox. 2157 (saec. iv) B D G H ω ℒ S (vg. hl. pal.) E (sah.) A C Victorin. Hier. Amb.  $\frac{1}{2}$  Aug.  $\frac{1}{2}$ : πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου N A al. pauc. E (boh.) Chr. Ambst. Amb.  $\frac{1}{2}$ : πατρὸς ἡμῶν καὶ κυρίου ἡμῶν E th: πατρὸς καὶ κυρίου 424\*\* al. pauc. Chr. Aug.  $\frac{1}{2}$  Pelag. <sup>4</sup> ὑπὲρ p<sup>Ox. 2157</sup> N<sup>c</sup> B H 33 424\*\* E (sah.) al.: περὶ p<sup>46</sup> N\* A D G ω Orig. <sup>6</sup> Χριστοῦ p<sup>Ox. 2157</sup> N A B ω ℒ (vg.) S (vg. pal.) E (boh.): Ἰησοῦ Χριστοῦ D ℒ (vt.<sup>d</sup>) S (hl.\*): Χριστοῦ Ἰησοῦ E (sah.) Hier.: θεοῦ minusc. pauc. Orig.<sup>lat.</sup>: om. p<sup>46</sup> G H (?) ℒ (vt.<sup>s</sup>) Mcion Tert. Cyr.  $\frac{2}{2}$  Lucif. Victorin. Ephr. Ambst.  $\frac{3}{3}$  Pelag. <sup>8</sup> ὑμῖν pr. p<sup>Ox. 2147</sup> N<sup>c</sup> A B D<sup>c</sup> H ω ℒ (vt.<sup>d</sup> vg.) S (vg. hl. pal.) E Dial. Eus.  $\frac{1}{3}$  Chr. Tert. Hier. al.: ὑμᾶς D\* Eus.  $\frac{1}{3}$  Ath. Cyr. Chr. al.: om. N\* G ℒ (vt.<sup>s</sup>) Mcion Eus.  $\frac{1}{3}$  Bas. Cyr. Tert. Cyr.  $\frac{2}{2}$  Lucif. Victorin. Ambst. al. <sup>11</sup> γὰρ N\* B D\* G ℒ E (sah.) patr. lat.: δὲ p<sup>46</sup> N\* A ω S (vg. hl. pal.) E (boh.) Orig. Chr. Cyr. Pelag. al. <sup>12</sup> οὔτε p<sup>46</sup> B D<sup>c</sup> ω: οὐδὲ N A D\* G al. pauc. E Eus. Chr. al.



οἱ δοκοῦντες οὐδὲν προσαιθέεντο· ἀλλὰ τοῦναντίον, ἰδόντες ὅτι περὶ 7  
στευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς  
(ὁ γὰρ ἐνεργήσας Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν τῆς περιτομῆς ἐνήργησε καὶ 8  
ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη), καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος 9  
καὶ Κηφᾶς καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στῦλοι εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ  
καὶ Βαρνάβᾳ κοινωνίας, ἵνα ἡμεῖς εἰς τὰ ἔθνη αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περι-  
τομήν· μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν, ὃ καὶ ἐσπούδασα αὐτὸ 10  
τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθε Κηφᾶς εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντ- 11  
έστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν. πρὸ τοῦ γὰρ ἔλθειν τινας ἀπὸ Ἰακώβου 12  
μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν· ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστελλε καὶ ἀφώριζεν  
ἑαυτὸν φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. καὶ συνυπεκρίθησαν αὐτῷ καὶ 13  
οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας συναπήχθη αὐτῶν τῇ ὑπο-  
κρίσει. ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ 14  
εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Κηφᾷ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρ-  
χων ἐθνικῶς ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, πῶς τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαί-  
ζειν; ἡμεῖς φύσει Ἰουδαῖοι, καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, εἰδότες δὲ 15  
ὅτι οὐ δικαιоῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰη- 16  
σοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεῦσαμεν, ἵνα δικαιο-  
θῶμεν ἐκ πίστεως Χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι οὐ δικαιο-  
θήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σάρξ. εἰ δὲ ζητοῦντες δικαιωθῆναι ἐν 17  
Χριστῷ εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἅρα Χριστὸς ἁμαρτίας διά-  
κονος; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἡ κατέλυσα, ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, παρα- 18  
βάτην ἑμαυτὸν συνίστημι. ἐγὼ γὰρ διὰ νόμον νόμῳ ἀπέθανον, ἵνα 19  
Θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ὃ ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν 20  
ἐμοὶ Χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ  
τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. οὐκ ἀθετῶ τὴν 21

<sup>c</sup> ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ,

<sup>9</sup> Κηφᾶς Ν B C ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) E A Eth Orig. Ath. al. (ordine Ἰα. Κη.): Πέτρος p<sup>46</sup> D G ℒ (vt.) E Mcion Tert. Ambst. Hier. Aug. al. (ordine Πε. Ἰα. exc. ℒ (vt.<sup>r</sup>) qui habet Ἰα. Πέτρ.) <sup>11</sup> Κηφᾶς Ν A B C H al. pauc. ℒ (vg.) S (vg. hl.<sup>ms</sup>) E A Eth Clem. Eus. Ambst. Hier. al. pauc.: Πέτρος rell. <sup>12</sup> ἦλθον A C H ω ℒ (vt.<sup>r</sup> vg.) S (vg. hl.) E A E Chr. al.: ἦλθεν p<sup>46</sup> Ν B D\* G al. pauc. ℒ (vt.) Orig. Pelag. <sup>13</sup> καὶ all. om. p<sup>46</sup> B ℒ (vg.) E (boh.) E Orig. <sup>14</sup> καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς om. pauc. p<sup>46</sup> ℒ (vt.<sup>d</sup>) Victorin. Ephr. Ambst. <sup>20</sup> τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ] τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ p<sup>46</sup> B D\* G ℒ (vt.<sup>non r</sup>) Victorin. (Ambst.<sup>comm.</sup>?) Pelag. ἀγαπή-  
σαντος] ἀγοράσαντος Mcion

χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα Χριστὸς ὠρεᾶν ἀπέθανεν.

- 3 Ὡ ἀνόητοι Γαλάται, τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰη-  
 2 σοὺς Χριστὸς προεγράφη ἐσταυρωμένος; τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν ἀφ'  
 3 ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ Πνεῦμα ἐλάβετε; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; οὕτως  
 4 ἀνόητοί ἐστε; ἐναρξάμενοι Πνεύματι νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε; τοσαῦτα  
 5 ἐπάθετε εἰκῇ; εἰ γε καὶ εἰκῇ. ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν ὑμῖν τὸ Πνεῦμα καὶ  
 6 ἐνεργῶν δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου; ἢ ἐξ ἀκοῆς πίστεως; κα-  
 7 θὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην.  
 8 γινώσκετε ἄρα ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσι υἱοὶ Ἀβραάμ. προῖ-  
 9 δοῦσα δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοὶ τὰ ἔθνη ὁ Θεός, προευηγ-  
 10 ῶστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. ὅσοι γὰρ  
 11 τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ  
 12 τῷ Θεῷ δῆλον· ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ  
 13 ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας αὐτὰ ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χρι-  
 14 στὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν  
 15 κατάρ· ὅτι γέγραπται, Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ κρεμᾶμενος ἐπὶ ξύλου·  
 16 ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ,  
 17 ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.
- 15 Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως ἀνθρώπου κεκυρωμένην δια-  
 16 θήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ ἢ ἐπιδιατάσσεται. τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν αἱ  
 17 ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. οὐ λέγει Καὶ τοῖς σπέρμασιν  
 ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνὸς Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστι Χρι-  
 στός. τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ὁ μετὰ

3. <sup>1</sup> ἐβάσκανεν *sine additam.* N A B D\* G 33\* 424\*\* *codd. opt. ap.* Hier. **℣** **ℑ** S (vg.) **℣** A Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Tert. Victorin. Ambst. Aug. *al.* : *add. τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι* C D<sup>c</sup> ω *codd. ap.* Hier. **℣** (vg. *codd.*) **ℑ** (hl.) **℣** Eth Orig.<sup>lat.</sup> Cassiod.<sup>ixi</sup> *al.* προεγράφη *sine additam.* N A B C 33\* 424\*\* *al. pauc.* **℣** (vt.<sup>r</sup> vg.) **ℑ** (vg.) **℣** A **℣** Eth Cyr. Aug. *al.* : *add. ἐν ὑμῖν* D G ω **℣** (vt.) **ℑ** (hl.) **℣** Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. Hier. Pelag. <sup>6-8</sup> *om.* Mcion <sup>6</sup> *καθὼς* *add. γέγραπται* G **℣** (vt.<sup>g</sup>) Ambst. <sup>8</sup> προευηγγέλισται D\* 424\*\* Orig. <sup>14</sup> ἐπαγγελίαν] εὐλογίαν p<sup>16</sup> D\* G 489 **℣** (vt.) Mcion Ambst. Ephr. Vigil. <sup>18</sup> δὲ *om.* D\* G **℣** (Iren.<sup>lat.</sup>) Tert. Ephr. (?) Ambst. Aug. *al.* σπέρμασιν] *add. σου* D\* **℣** (vt.<sup>d</sup>) **ℑ** (vg.) **℣** Eth Ephr. <sup>17</sup> θεοῦ *sine additam.* p<sup>16</sup> N A B C P 33 424\*\* 436 1906 **℣** (vt.<sup>r</sup> vg.) **℣** Eth Aphr. Ephr. Cyr. Euthal.<sup>cod.</sup> Hier. Aug. : *add. εἰς Χριστὸν* D G ω **℣** (vt.) **ℑ** (vg. hl.) A Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. *al.*

τετρακόσια καὶ τριάκοντα ἔτη γεγονώς νόμος οὐκ ἄκυροί, εἰς τὸ καταρ-  
γῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν. εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία, οὐκέτι ἐξ ἐπ- 18  
αγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται ὁ Θεός. τί οὖν 19  
ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη, ἄχρις οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα  
ᾧ ἐπήγγελται, διαταγείς δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου. ὁ δὲ μεσίτης 20  
ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ Θεὸς εἰς ἔστιν. ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγ- 21  
γελιῶν τοῦ Θεοῦ; μὴ γένοιτο. εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωο-  
ποιῆσαι, ὅπως ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. ἀλλὰ συνέκλεισεν ἡ 22  
γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ  
Χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσι.

Πρὸ τοῦ δὲ ἔλθειν τὴν πίστιν ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα συγκλειόμενοι 23  
εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι. ὥστε ὁ νόμος παιδαγω- 24  
γὸς ἡμῶν γέγονεν εἰς Χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως δικαιωθῶμεν. ἐλθού- 25  
σης δὲ τῆς πίστεως οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν ἔσμεν. πάντες γὰρ υἱοὶ 26  
Θεοῦ ἔστε διὰ τῆς πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι γὰρ εἰς Χρι- 27  
στὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε. οὐκ ἔνι Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλ- 28  
λην, οὐκ ἔνι δούλος οὐδὲ ἐλεύθερος, οὐκ ἔνι ἄρσεν καὶ θήλυ· πάντες  
γὰρ ὑμεῖς εἰς ἔστε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. εἰ δὲ ὑμεῖς Χριστοῦ, ἄρα τοῦ 29  
Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος νῆπιός ἐστιν, οὐδὲν δια- 4  
φέρει δούλου κύριος πάντων ὢν, ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους ἐστὶ καὶ οἰκο- 2  
νόμους ἄχρι τῆς προθεσμίας τοῦ πατρός. οὕτω καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἦμεν 3  
νήπιοι, ὑπὸ τὰ στοιχεῖα τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι· ὅτε δὲ ἦλθε 4  
τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενό-  
μενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγο- 5  
ράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν. ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστει- 6  
λεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν κρᾶζον,

<sup>19</sup> παραβάσεων χάριν] πράξεων p<sup>46</sup> G ℒ (vt.<sup>6</sup>) Iren.<sup>1at.</sup> 3 Victorin. Ambst.: πράξεων  
χάριν ℒ (vt.<sup>d m</sup>): παραβάσεως ℒ (vt.<sup>r</sup>) προσετέθη] om. p<sup>46</sup>: ἐτέθη D\* G al. pauc.  
ℒ ℄ Iren.<sup>1at.</sup> Clem. Orig. Eus. Ambst. Hier. Aug. 1/3: προσετέθη ℒ (vt.<sup>r</sup>) Aug. 2/3  
<sup>21</sup> τοῦ θεοῦ om. p<sup>46</sup> B ℒ (vt.<sup>d</sup>) Victorin. Ephr. (?) Ambst. ἂν om. D G al. pauc.,  
alibi hic illic positum <sup>24</sup> γέγονεν] ἐγένετο p<sup>46</sup> B Clem. 1/2 <sup>28</sup> εἰς] om. p<sup>46</sup>: ἐν  
G 33 ℒ Orig. Ath. Bas. Aphr. Hil. Victorin. Ambst. Aug. al.

4. <sup>4</sup> γενόμ. pr. usque ad νόμον pr. om. Mcion γενόμ. pr.] γεννάμ. pauc.  
ℒ (vt.<sup>m</sup> vg.<sup>cod.</sup>) Cyr. Victorin. al. ἐκ] διὰ Valentiniani <sup>6</sup> υἱοί] add. τοῦ θεοῦ  
D G ℒ (vt.) ℄ (sah.) ℄ Hil. Victorin. Ambst. Hier. Pelag. Ps.-Hier. (non  
Cassiod.) ὁ θεός om. B Orig. (?)



7 Ἀββᾶ ὁ πατήρ. ὥστε οὐκέτι εἰ δοῦλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος διὰ Θεοῦ.

8 Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ εἰδότες Θεὸν ἐδουλεύσατε τοῖς φύσει μὴ οὔσι  
9 θεοῖς· νῦν δὲ γνόντες Θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ Θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενή καὶ πτωχὰ στοιχεῖα, οἷς πάλιν ἄνωθεν  
10 δουλεύειν θέλετε; ἡμέρας παρατηρεῖσθε, καὶ μῆνας, καὶ καιρούς, καὶ  
11 ἐνιαυτούς. φοβοῦμαι ὑμᾶς, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς.

12 Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καγὼ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι ὑμῶν. οὐδέν  
13 με ἡδίκησατε· οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθενείαν τῆς σαρκὸς ἐνηγγελισάμην  
14 ὑμῖν τὸ πρότερον· καὶ τὸν πειρασμὸν ὑμῶν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξου-  
θενήσατε οὐδὲ ἐξεπτύσατε, ἀλλ' ὡς ἄγγελον Θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς  
15 Χριστὸν Ἰησοῦν. ποῦ οὖν ὁ μακαρισμὸς ὑμῶν; μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι,  
16 εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες ἐδώκατέ μοι. ὥστε  
17 ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων ὑμῖν; ζηλοῦσιν ὑμᾶς οὐ καλῶς, ἀλλὰ  
18 ἐκκλείσαι ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε. καλὸν δὲ ζηλοῦσθαι  
19 ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι με πρὸς ὑμᾶς. τεκνία  
20 μου, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἄχρισ οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἥθελον δὲ  
παρεῖναι πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι  
ἐν ὑμῖν.

21 Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε;  
22 γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχευ, ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,  
23 καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας. ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης κατὰ σάρκα γε-  
24 γέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας δι' ἐπαγγελίας. ἅτινᾴ ἐστὶν ἀλληγο-  
ρούμενα· αὗται γάρ εἰσι δύο διαθήκαι· μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς  
25 δουλείαν γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἀγαρ. τὸ δ<sup>d</sup> δὲ ε<sup>e</sup> Ἀγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν

d γὰρ e om. Ἀγαρ

7 διὰ θεοῦ p<sup>46</sup> N\* A B C\* 33 ℒ (vt. <sup>5</sup> r<sup>3</sup> vg.) ℄ (boh.) Clem. Orig. (?) Bas. Did. <sup>2</sup> Cyr. Victorin. Ambst. Amb. Aug. al.: διὰ χριστοῦ ℄ (sah.): θεοῦ διὰ Χριστοῦ N<sup>c</sup> C<sup>3</sup> D ω ℒ (vt.<sup>d</sup>) ℑ (vg. hl.) ℄ Did. <sup>1</sup> 3 Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. <sup>8</sup> ἀλλὰ τότε *usque ad* θεὸν] εἰ μὲν (Mcion) Tert. Iren.<sup>lat.</sup> φύσει om. K ℒ (vt. <sup>d</sup> m<sup>12</sup>) ℄ tñ Iren.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. *codd. ap.* Amb. <sup>13</sup> δὲ om. D\* G al. *pauc.* ℒ (vt.) ℄ Victorin. Ephr. Ambst. Aug. <sup>14</sup> ὑμῶν N\* A B D\* G 33 326 424\*\* ℒ ℄ (boh.) Orig. Eus.-Emes. Victorin. Ambst. al.: μου [τὸν] p<sup>46</sup> D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω ℑ (hl.) ℄ (sah.) Chr. al. <sup>16</sup> ποῦ οὖν p<sup>46</sup> N A B C al. *pauc.* ℒ (vg.) ℑ (vg. hl. <sup>ms</sup>) ℄ A: τίς οὖν ἦν D ω ℒ (vt.) ℑ (hl.) ℄ Chr. Victorin. Ambst. Aug. <sup>21</sup> οἱ . . . εἶναι] οἱ τὸν νόμον ἀναγινώσκοντες Orig. & Hil. ἀκούετε] ἀναγινώσκετε D G al. *pauc.* ℒ ℑ (pal.) ℄ (sah.) A Victorin. Ambst. Amb., Aug. (*at saepius e contrario* ἀκούετε) <sup>25</sup> τὸ δὲ Ἀγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν A B D al. *pauc.* ℑ (hl. <sup>ms</sup> pal.) ℄ (boh.): τὸ γὰρ Ἀγαρ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ω ℑ (vg. hl.) A Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>: τὸ γὰρ (om. p<sup>46</sup>) Σινᾶ ὄρος [ἐστὶν] p<sup>46</sup>

τῇ Ἀραβίᾳ, συστοιχεῖ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ· δουλεύει γὰρ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. ἡ δὲ ἄνω Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα ἐστίν, ἥτις ἐστὶ μήτηρ 26 ἡμῶν. γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι, στείρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ 27 βόησον, ἡ οὐκ ᾠδίνουσα· ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. ὧς ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαὰκ ἐπαγγελίας τέκνα 28 ἐσμέν. ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκε τὸν κατὰ Πνεῦ- 29 μα, οὕτω καὶ νῦν. ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην 30 καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὗ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας. διό, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης τέκνα, 31 ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας. τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς ἠλευθέρωσε· στή- 5 κετε οὖν, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνέχεσθε.

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς 2  
οὐδὲν ὠφελήσει. μαρτύρομαι δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ, 3  
ὅτι ὀφειλέτης ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. κατηργήθητε ἀπὸ τοῦ 4  
Χριστοῦ, οἷτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε· τῆς χάριτος ἐξεπέσατε. ἡμεῖς 5  
γὰρ Πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα. ἐν γὰρ 6  
Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει οὔτε ἀκροβυστία, ἀλλὰ πίστις 7  
δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη. ἐτρέχετε καλῶς· τίς ὑμᾶς ἐνέκοψε τῇ ἀλη- 8  
θείᾳ μὴ πείθεσθαι; ἡ πεισμονὴ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. μικρὰ ζύμη 9  
ὅλον τὸ φύραμα ζυμοῖ. ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν Κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο 10

Ἔ υμεῖς . . . ἐστέ.

N-C G 33 **ⲚⲈ** (sah.) **Ⲭⲉⲥⲏ** Orig. Epiph. Cyr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. *al.* :  
*loco retractato totum hoc comma om.* Mcion, *quem secuta est* **Ⲛ** (vt.), Macar.  
<sup>26</sup> **ⲏⲙⲱⲛ** p<sup>46</sup> N\* B C\* D G 33 424\*\* *al.* **ⲚⲚ** (vg. hl.<sup>ms</sup>) **Ⲭⲉⲥⲏ** Mcion Orig. *saepius*  
 Eus. *saepius* Chr. (Cyr. Tert. Hil. Ambst. Greg.-Illib.  $\frac{2}{3}$  Aug. *al. plur.* : **ⲡⲁⲛⲧⲱⲛ**  
**ⲏⲙⲱⲛ** N° AC<sup>3</sup>  $\omega$  **Ⲛ** (hl. pal.) **Ⲡ** Iren.<sup>lat.</sup> Orig.<sup>lat.</sup> *bis* Cyr.-Hier. Cosm. Victorin.  
 Hier. Pelag. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Cassiod. *al. plur.* <sup>28</sup> **ⲏⲙⲉⲓ** . . . **ⲉⲱⲙⲉⲛ** N A C  $\omega$  **Ⲛ**  
 (vt.<sup>rs</sup> vg.) **Ⲛ** (vg. hl.) **Ⲭ** (boh.) **ⲠⲬ** Chr. Hier. Aug. *al.* : **ⲏⲙⲉⲓ** . . . **ⲉⲱⲧⲉ** p<sup>46</sup>  
 BD\* G H *al. pauc.* **Ⲛ** (vt.) **Ⲛ** (pal.) **Ⲭ** (sah.) **Ⲭⲉⲥ** Iren.<sup>lat.</sup> Orig. Victorin. Tyc.  
 Ambst. Amb. <sup>31</sup> **ⲉⲓⲟ** **ⲡⲁ** p<sup>46</sup> *minusc. nonnull.* : **ⲏⲙⲉⲓ** **ⲉⲓ** A C *al. pauc.* (**Ⲛ** (vg.))  
**Ⲭ** (boh.) (Ephr.) Hier. Aug. *al.*

5. 1 τῇ ἐλευθερίᾳ ἡμᾶς Χριστὸς (Χρ. ἡμ.) ἠλευθέρωσεν· στήκετε (στήτε) οὖν (p<sup>46</sup>)  
 N A B C H *al. plur. et uerss. pler.* : τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἡ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν  
 στήκετε ω Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *cf.* Chr. : ἡ ἐλευθερία ἡμᾶς Χριστὸς (Χρ. ἡμ.) ἠλευθέ-  
 ρωσεν· στήκετε [οὖν] G ℥ E Mcion (orig. Ephr. Victorin. Ambst. Hier. Aug.  
 Pelag. <sup>3</sup> *πάλιν om.* D\* G *al. pauc.* ℥ (vt.) S (pal.) A C Hr Chr. Victorin. Ambst.  
 Hier. Aug. <sup>7</sup> *πείθεσθαι* add. μηδενὶ πείθεσθαι (-ε) G ℥ (vt.<sup>s</sup> *etc.* vg.<sup>codd.</sup>)  
 Lucif. Victorin. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. <sup>8</sup> οὐκ *om.* D\* *al. pauc.* ℥ (vt.<sup>d</sup>)  
 Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Victorin. Lucif. Ephr. Pelag. Ps.-Hier. τοῦ θεοῦ [τοῦ] ℥ (vt.<sup>codd.</sup>  
*depend.*) Lucif. Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. <sup>8</sup> ζυμοί] δολοί D\* ℥ E  
 Mcion Lucif. Victorin. Ambst. (*cf.* 1 Cor. v. 6)

- 11 φρονήσετε· ὁ δὲ τάρασσων ὑμᾶς βαστάσει τὸ κρίμα, ὅστις ἂν ᾖ. ἐγὼ  
 12 δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι; ἄρα κατήργηται  
 13 ὑμᾶς.  
 14 Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν ἐλευ-  
 15 θερίαν εἰς ἀφορμὴν τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε ἀλλήλοις.  
 16 ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πεπλήρωται, ἐν τῷ Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον  
 17 σου ὡς σεαυτόν. εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε καὶ κατεσθίετε, βλέπετε μὴ  
 18 ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.  
 19 Λέγω δέ, Πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τε-  
 20 λέσητε. ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ Πνεύματος τὸ δὲ Πνεῦμα κατὰ  
 21 τῆς σαρκός, ταῦτα γὰρ ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἵνα μὴ ἃ ἂν θέλητε ταῦτα  
 22 ποιῆτε. εἰ δὲ Πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἔστέ ὑπὸ νόμον. φανερά δὲ ἐστί  
 23 τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστι πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλγεια, εἰδω-  
 24 λολατρεία, φαρμακεία, ἔχθραι, ἔρις, ζῆλοι, θυμοί, ἐριθεΐαι, διχοστα-  
 25 σίαι, αἰρέσεις, φθόνοι, μέθαι, κῶμοι, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω  
 26 ὑμῖν, καθὼς προεῖπον, ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν Θεοῦ οὐ  
 27 κληρονομήσουσιν. ὁ δὲ καρπὸς τοῦ Πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, εἰ-  
 28 ρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια·  
 29 κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστι νόμος. οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ τὴν  
 30 σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.  
 31 Εἰ ζῶμεν Πνεύματι, Πνεύματι καὶ στοιχῶμεν. μὴ γινώμεθα κενό-  
 32 δοξοι, ἀλλήλους προκαλοῦμενοι, ἀλλήλοις φθοноοῦντες.

<sup>11</sup> ἔτι *pr. om.* D\* G ̅L (vt.) ̅C (sah.) ̅A ̅C Victorin. Ephr. Ambst. Hier. Pelag.  
<sup>13</sup> γὰρ] δὲ G 436 S (vg.) Ephr. Aug. (*semel*), Chr. *σαρκί*] *add.* δῶτε G ̅L  
 (vt.<sup>al.</sup> vg.) Ambst. Amb. *al.* διὰ τῆς ἀγάπης] τῇ ἀγάπῃ τοῦ πνεύματος DG 104  
 ̅L (vt.) ̅C (sah.) ̅C Bas. Victorin. Ambst. Amb. ̅3 Pelag. <sup>14</sup> ἐν ἐνὶ λόγῳ] ἐν  
 ὑμῖν Mcion : ἐν ὑμῖν [ἐν] ἐνὶ λόγῳ D\* G ̅L (vt.) ̅C Victorin. Ambst. Pelag.  
 πεπλήρωται <sup>p46</sup> N A B C *al. pauc.* Mcion Aug. (*ad loc.*) *al.* : πληροῦται DG ω ̅L ̅A  
 Chr. Victorin. Ambst. Hier. Aug. *al.* ἐν τῷ *om.* D\* G ̅L Mcion Victorin.  
 Ambst. Hier. <sup>17</sup> γὰρ *alt.*] δὲ N<sup>c</sup> A C D<sup>c</sup> ω Chr. *al.* : οὖν ̅C (sah.) ̅C Clem. (?) :  
 καὶ S (vg.) ̅A ̅C ̅H Orig. (?) <sup>19</sup> ἐστιν *alt.*] *sine additam.* N\* A B C P 33 218 1908  
 ̅L (vg.) S (vg.) ̅C ̅C ̅H Mcion Clem. Orig. Tert. Conc.-Carth. Aug. *sacpissime al.* :  
*add.* μοιχεία (μοιχεΐαι) N<sup>c</sup> D G ω ̅L (vt.) S (hl.) ̅A ̅C Iren.<sup>lat.</sup> Chr. Cyr. ̅2  
 Lucif. Ambst., Greg.-Illib. (*sed ordine porv. μοιχ.*), Priscill. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.*  
<sup>21</sup> φθόνοι] *sine additam.* <sup>p46</sup> N B 33 322 333 *al. pauc.* ̅C (sah.) Mcion Clem. Iren.<sup>lat.</sup>  
 Orig.<sup>lat.</sup> Ambst. Hier. Aug. *al.* : *add.* φόνοι A C D G ω ̅L S (vg. hl.) ̅C (boh.)  
 ̅A ̅C ̅C ̅H Chr. ̅2 Cyr. ̅2 Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Priscill. (Cyp. *uero post φαρμ.*) *al.*  
<sup>23</sup> ἐγκράτεια] *add.* ἀγνεία D\* G ̅L (vt.) ̅C Bas. Iren.<sup>lat.</sup> Orig.<sup>lat.</sup> Cyp. ̅2, Ambst.  
 (*qui etiam add.* bonitas), Pelag. Ps.-Hier. Cassiod.<sup>comm.</sup> <sup>24</sup> Ἰησοῦ *om.* <sup>p46</sup>

D G ω ̅L S (vg.) ̅A ̅C Mcion Chr. Cyr. Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> *al.*

Ἄδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι, ὑμεῖς 6  
οἱ πνευματικοὶ καταρτίζετε τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος, σκο-  
πῶν σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζετε, καὶ 2  
οὕτως ἀναπληρώσατε τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ. εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί 3  
τι μὴδὲν ὦν, φρεναπατᾷ ἑαυτόν. τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω ἕκα- 4  
στος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἑτε-  
ρον. ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει. 5

Κοινωνεῖτω δὲ ὁ κατηχούμενος τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι ἐν πάσιν 6  
ἀγαθοῖς. μὴ πλανᾷσθε· Θεὸς οὐ μνηστρίζεται· ὁ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄν- 7  
θρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει. ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ 8  
τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Πνεύμα-  
τος θερίσει ζωὴν αἰώνιον. τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐγκακῶμεν· καιρῷ 9  
γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν, μὴ ἐκλυόμενοι. ἄρα οὖν, ὥς καιρὸν ἔχομεν, ἐρ- 10  
γαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς  
πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. ὅσοι θέλου- <sup>11</sup>  
σιν εὐπροσώπησαι ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς περιτέμνεσθαι, <sup>12</sup>  
μόνον ἵνα τῷ σταυρῷ τοῦ Χριστοῦ μὴ διώκωνται. οὐδὲ γὰρ οἱ <sup>9</sup> περι- 13  
τεμνόμενοι αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν· ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμ-  
νεσθαι, ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ σαρκὶ καυχῶσινται. ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυ- 14  
χᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ  
κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ κόσμῳ. οὔτε γὰρ περιτομή τι ἔστιν οὔτε 15  
ἀκροβυστία, ἀλλὰ καινὴ κτίσις. καὶ ὅσοι τῷ κανόνι τούτῳ στοιχή- 16  
σουσιν, εἰρήνην ἐπ' αὐτοὺς καὶ ἔλεος, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ Θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ κόπους μοι μὴδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ 17  
Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, 18  
ἀδελφοί. ἀμήν.

<sup>9</sup> περιτετμημένοι

6. <sup>2</sup> ἀποπληρώσατε <sup>p<sup>46</sup></sup>: ἀναπληρώσατε **N A C D** ω **S** (hl.) **A** Clem. Bas.  $\frac{1}{2}$  Chr. al.: ἀναπληρώσατε **B G** 322 323 **L S** (vg. pal.) **E** **G** **E**th Meion Bas.  $\frac{1}{2}$  Cyr.  $\frac{2}{2}$  Victorin. Ambst. al. <sup>13</sup> περιτεμνόμενοι **N A C D** al. Meion Chr. al.: περιτετμη-  
μένοι <sup>p<sup>46</sup></sup> **B G** al. <sup>15</sup> οὔτε γὰρ <sup>p<sup>46</sup></sup> **B** 33 1908 **L** (vt.<sup>r</sup>) **S** (vg. hl. pal.) **E** (sah.) **E**  
Orig. Chr. Hier. Aug.: ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε **N A C D G** ω **L E** (boh.) Victorin.  
Ambst. Amb. al. ἔστιν] ἰσχύει **N<sup>c</sup> D<sup>o</sup>** ω **L** (vg.) **S** (hl.) Chr. al. <sup>17</sup> τοῦ  
λοιποῦ] τῶν δὲ ἄλλων ἐκτὸς Meion τοῦ Ἰησοῦ <sup>p<sup>46</sup></sup> **A B C\*** 33 **L** (vg.) **E** (sah.)  
Petr.-Alex. al.: ceteri uariant

# ΠΡΟΣ ΕΦΕΣΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

## ΠΑΥΛΟΥ

Ι Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ τοῖς ἁγίοις  
 2 τοῖς οὖσιν <sup>α</sup> ἐν Ἐφέσῳ καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ  
 εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.  
 3 Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ  
 εὐλογήσας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν  
 4 Χριστῷ, καθὼς ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι  
 5 ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον <sup>β</sup> αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, προορίσας ἡμᾶς  
 εἰς υἰοθεσίαν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς αὐτόν, κατὰ τὴν εὐδοκίαν τοῦ θελή-  
 6 ματος αὐτοῦ, εἰς ἔπαινον δόξης τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἧς ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς  
 7 ἐν τῷ ἡγαπημένῳ· ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ,  
 τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων, κατὰ τὸ πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ,  
 8 ἧς ἐπερίσσευσεν εἰς ἡμᾶς ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ φρονήσει, γνωρίσας ἡμῖν  
 9 τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέ-  
 10 θετο ἐν αὐτῷ εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφα-  
 λαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, τὰ ἐπὶ τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐπὶ  
 11 τῆς γῆς· ἐν αὐτῷ, ἐν ᾧ καὶ ἐκληρώθημεν, προορισθέντες κατὰ πρόθεσιν  
 12 τοῦ τὰ πάντα ἐνεργούντος κατὰ τὴν βουλήν τοῦ θελήματος αὐτοῦ, εἰς τὸ  
 εἶναι ἡμᾶς εἰς ἔπαινον δόξης αὐτοῦ τοὺς προηλπικότες ἐν τῷ Χριστῷ·  
 13 ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς, ἀκούσαντες τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τὸ εὐαγγέλιον τῆς  
 σωτηρίας ὑμῶν,—ἐν ᾧ καὶ πιστεύσαντες ἐσφραγίσθητε τῷ Πνεύματι  
 14 τῆς ἐπαγγελίας τῷ Ἁγίῳ, ὃ ἐστιν ἄρραβὼν τῆς κληρονομίας ἡμῶν, εἰς  
 ἀπολύτρωσιν τῆς περιποιήσεως, εἰς ἔπαινον τῆς δόξης αὐτοῦ.

<sup>α</sup> *om.* ἐν Ἐφέσῳ

<sup>β</sup> αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ προορίσας

I. <sup>1</sup> Χριστοῦ Ἰησοῦ <sup>146</sup> B D P 33 <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vt. <sup>d</sup> vg.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (hl.) <sup>1</sup> (sah.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> Orig. Ambst. al. : Ἰησοῦ Χριστοῦ <sup>1</sup> A G ω <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vt. <sup>1</sup> <sup>1</sup>) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vg.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (boh.) <sup>1</sup> Ephr. Victorin. ἐν  
 Ἐφέσῳ ω, *uerss.* Chr. Cyr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier.  
 Cassiod. al. : *om.* <sup>146</sup> N\* B\* 1739 *codd. uet. ap.* Bas. 424\*\* (Mcion) Orig. (Ephr.)  
 Bas. <sup>4</sup> αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ, *proop.* L P al. <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vg.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> Ambst. Pelag. Cassiod. :  
 αὐτοῦ· ἐν ἀγάπῃ *proop.* <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vt.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vg.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> Chr. Theod.-Mops. Thdrt. Victorin.  
 Hier. <sup>6</sup> ἡγαπ.] *add.* <sup>1</sup> <sup>1</sup> αὐτοῦ D\* G 330 <sup>1</sup> <sup>1</sup> (vt.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (hl.\*) <sup>1</sup> <sup>1</sup> (sah.) <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> Mcion  
 Dial. Victorin. Ephr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. <sup>7</sup> ἔχομεν] *ἔσχομεν* N\* D\* <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup>  
 Iren.<sup>lat.</sup> <sup>1</sup> <sup>1</sup> (cf. Col. i. 14) <sup>11</sup> ἐκληρώθημεν A D G Pelag.



Διὰ τοῦτο καὶ γὰρ, ἀκούσας τὴν καθ' ὑμᾶς πίστιν ἐν τῷ Κυρίῳ Ἰη- 15  
σοῦ καὶ ἔτιν ἐἰς πάντας τοὺς ἁγίους, οὐ παύομαι εὐχαριστῶν ὑπὲρ ὑμῶν, 16  
μνησίαν ποιούμενος ἐπὶ τῶν προσευχῶν μου, ἵνα ὁ Θεὸς τοῦ Κυρίου 17  
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ πατὴρ τῆς δόξης, δῶῃ ὑμῖν πνεῦμα σοφίας καὶ  
ἀποκαλύψεως ἐν ἐπιγνώσει αὐτοῦ, πεφωτισμένους τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς 18  
καρδίας ὑμῶν, εἰς τὸ εἰδέναι ὑμᾶς τίς ἐστὶν ἡ ἐλπίς τῆς κλήσεως αὐ-  
τοῦ, τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἁγίοις,  
καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πι- 19  
στεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ἣν ἐν ἡμῖν 20  
γῆσεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ  
αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυ- 21  
νάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν  
τῷ αἰῶνι τούτῳ ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ 22  
τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ αὐτὸν ἔδωκε κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ,  
ἣτις ἐστὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ πλήρωμα τοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πλη- 23  
ρουμένου.

Καὶ ὑμᾶς ὄντας νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν, 2  
ἐν αἷς ποτὲ περιεπατήσατε κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ 2  
τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ αἵρος, τοῦ πνεύματος τοῦ νῦν ἐνεργούντος  
ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς καὶ ἡμεῖς πάντες ἀνεστράφημέν ποτε 3  
ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκὸς ἡμῶν, ποιοῦντες τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς  
καὶ τῶν διανοιῶν, καὶ ἡμεῖς τέκνα φύσει ὀργῆς, ὥς καὶ οἱ λοιποί.—ὁ δὲ 4  
Θεός, πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην αὐτοῦ ἣν ἡγάπη-  
σεν ἡμᾶς, καὶ ὄντας ἡμᾶς νεκροὺς τοῖς παραπτώμασι <sup>d</sup> συνεζωοποίησε 5  
τῷ Χριστῷ (χάριτί ἐστε σεσωσμένοι), καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν 6  
ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ἵνα ἐνδείξηται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς 7  
ἐπερχομένοις τὸ ὑπερβάλλον πλοῦτος τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστό-  
τητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· τῇ γὰρ χάριτί ἐστε σεσωσμένοι διὰ 8

<sup>c</sup> add. τὴν ἀγάπην

<sup>d</sup> συνεζωοποίησεν ἐν

<sup>15</sup> καὶ] *sine additam.* p<sup>46</sup> N\* A B P 33 ℄ (boh.) Orig. Cyr. Hier. Aug. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Pelag. :  
add. τὴν ἀγάπην (ex Col. i. 4) N<sup>c</sup> D G Ω ℣ ℤ (vg. hl.) ℄ (sah.) ℄ Chr. Theod.-  
Mops.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. *al.* <sup>18</sup> καρδίας p<sup>46</sup> N A B D G Ω uerss., *patr.* :  
*diabolos minusc. pauc.* Cyr.-Hier. *al. pauc.*

2. <sup>5</sup> τῷ Ω ℣ ℤ (vg. hl. pal.) *al.* Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Hil. Hier. Pelag. Ps.-Hier.  
Cassiod. : ἐν τῷ p<sup>46</sup> B 33 *al. pauc.* ℄ A Chr. Victorin. Ambst. *al.* <sup>8</sup> χάριτί] *pr.* οὐ  
D G Victorin. Ambst. Amb. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. *al.* <sup>8</sup> χάρ. ἐστε σεσωσ. .  
αὐτοῦ χάρ. σεσωσ. ἐσμέν D\* ℣ (vt.<sup>d</sup>) ℤ (vg.) ℄ th

9 πίστεως, καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν· Θεοῦ τὸ δῶρον· οὐκ ἐξ ἔργων, ἵνα  
10 μὴ τις καυχῆσθῃται. αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ  
Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς, οἷς προητοιμάσεν ὁ Θεὸς ἵνα ἐν αὐτοῖς περι-  
πατήσωμεν.

11 Διὸ μνημονεύετε, ὅτι ποτὲ ὑμεῖς τὰ ἔθνη ἐν σαρκί, οἱ λεγόμενοι  
12 ἀκροβυστία ὑπὸ τῆς λεγομένης περιτομῆς ἐν σαρκὶ χειροποιήτου, ὅτι  
ἦτε τῷ καιρῷ ἐκείνῳ χωρὶς Χριστοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας  
τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγγελίας, ἐλπὶδα μὴ ἔχοντες  
13 καὶ ἄθεοι ἐν τῷ κόσμῳ. νυνὶ δὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὑμεῖς οἱ ποτὲ  
14 ὄντες μακρὰν ἐγενήθητε ἐγγὺς ἐν τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ. αὐτὸς  
γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερά ἐν καὶ τὸ μεσότοι-  
15 χον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τὸν νόμον τῶν  
ἐντολῶν ἐν δόγμασι, καταργήσας· ἵνα τοὺς δύο κτίσῃ ἐν αὐτῷ εἰς ἓνα  
16 καινὸν ἄνθρωπον, ποιῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους  
ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν  
17 αὐτῷ· καὶ ἐλθὼν εὐηγγελίσαστο εἰρήνην ὑμῖν τοῖς μακρὰν καὶ εἰρήνην  
18 τοῖς ἐγγύς· ὅτι δι' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν προσαγωγήν οἱ ἀμφότεροι ἐν ἑνὶ  
19 Πνεύματι πρὸς τὸν πατέρα. ἄρα οὖν οὐκέτι ἐστὲ ξένοι καὶ πάροικοι,  
20 ἀλλὰ ἐστε συμπολίται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ, ἐποικοδομη-  
θέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὅντος ἀκρογω-  
21 νιαίου αὐτοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ, ἐν ᾧ πᾶσα οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη  
22 αὔξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ, ἐν ᾧ καὶ ὑμεῖς συνοικοδομεῖσθε εἰς  
κατοικητήριον τοῦ Θεοῦ ἐν Πνεύματι.

3 Τούτου χάριν ἐγὼ Παῦλος ὁ δέσμιος τοῦ Χριστοῦ Ἰησοῦ ὑπὲρ ὑμῶν  
2 τῶν ἐθνῶν,—εἴγε ἡκούσατε τὴν οἰκονομίαν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ τῆς  
3 δοθείσης μοι εἰς ὑμᾶς, ὅτι κατὰ ἀποκάλυψιν ἐγνωρίσθη μοι τὸ μυστή-  
4 ριον, καθὼς προέγραψα ἐν ὀλίγῳ, πρὸς ὃ δύνασθε ἀναγνώσκοντες νοῆ-  
5 σαι τὴν σύνεσίν μου ἐν τῷ μυστηρίῳ τοῦ Χριστοῦ, ὃ ἐτέραις γενεαῖς  
οὐκ ἐγνωρίσθη τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ὡς νῦν ἀπεκαλύφθη τοῖς ἁγίοις  
6 ἀποστόλοις αὐτοῦ καὶ προφήταις ἐν Πνεύματι· εἶναι τὰ ἔθνη συγκλη-  
ροῦμα καὶ σύσσωμα καὶ συμμετόχα τῆς ἐπαγγελίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

ὑμῶν] ἡμῶν D\* G al. *pauc.* ℣ (vt. <sup>non r</sup>) A Orig. Chr. <sup>15</sup> καταργήσας] καταρ-  
τίσας D\* <sup>21</sup> πᾶσα οἰκοδομὴ N\* B DG ω Clem. Orig. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> (vel <sup>1</sup>/<sub>2</sub>) Chr.: πᾶσα ἡ  
οἰκοδομὴ N<sup>a</sup> ACP al. *mult.* S (vg. hl.) C (sah.) A C<sup>1</sup>h  
3. <sup>1</sup> ἐθνῶν] add. πρεσβεύ D Ambst.: add. κεκαύχημα *pauc.* <sup>5</sup> ἀποστόλοις  
om. B Ambst.

διὰ τοῦ εὐαγγελίου, οὗ ἐγενήθην διάκονος κατὰ τὴν δωρεὰν τῆς χάριτος 7  
τοῦ Θεοῦ τῆς δοθείσης μοι κατὰ τὴν ἐνέργειαν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.  
ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη, τοῖς ἔθνεσιν 8  
εὐαγγελίσασθαι τὸ ἀνεξιχνίαστον πλοῦτος τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι 9  
πάντας τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν  
αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, ἵνα γνωρισθῇ νῦν ταῖς ἀρ- 10  
χαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυ-  
ποίκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ, κατὰ πρόθεσιν τῶν αἰώνων ἣν ἐποίησεν ἐν 11  
τῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν παρρησίαν καὶ 12  
προσαγωγὴν ἐν πεποιθήσει διὰ τῆς πίστεως αὐτοῦ. διὸ αἰτοῦμαι μὴ 13  
ἐγκαεῖν ἐν ταῖς θλίψεσί μου ὑπὲρ ὑμῶν, ἥτις ἐστὶ δόξα ὑμῶν.

Τούτου χάριν κάμπτω τὰ γόνατά μου πρὸς τὸν πατέρα, ἐξ οὗ πᾶσα <sup>14</sup>  
πατριὰ ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται, ἵνα δῶ ὑμῖν κατὰ τὸ πλοῦ- <sup>15</sup>  
τος τῆς δόξης αὐτοῦ δυνάμει κραταιωθῆναι διὰ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ  
εἰς τὸν ἔσω ἄνθρωπον, κατοικήσαι τὸν Χριστὸν διὰ τῆς πίστεως ἐν 17  
ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἐν ἀγάπῃ ἑρριζωμένοι καὶ τεθεμελιωμένοι ἵνα ἐξι- 18  
σχύσητε καταλαβέσθαι σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις τί τὸ πλάτος καὶ μήκος  
καὶ ὕψος καὶ βάθος, γινῶναι τε τὴν ὑπερβάλλουσαν τῆς γνώσεως ἀγά- 19  
πην τοῦ Χριστοῦ, ἵνα πληρωθῇτε εἰς πᾶν τὸ πλήρωμα τοῦ Θεοῦ.

Τῷ δὲ δυναμένῳ ὑπὲρ πάντα ποιῆσαι ὑπερεκπερισσοῦ ὧν αἰτούμεθα 20  
ἢ νοοῦμεν, κατὰ τὴν δύναμιν τὴν ἐνεργουμένην ἐν ἡμῖν, αὐτῷ ἡ δόξα 21  
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος  
τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ἐγώ, ὁ δέσμιος ἐν Κυρίῳ, ἀξίως περιπατῆσαι 4  
τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθητε, μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος, 2  
μετὰ μακροθυμίας, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, σπουδάζοντες τη- 3

<sup>e</sup> om. πάντας

<sup>9</sup> φωτίσαι πάντας <sup>p</sup><sup>16</sup> <sup>N</sup><sup>o</sup> B C D G ω uerss. omn. Mcion Dial. Did. Chr. Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>  
Tert. Victorin. Ambst. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al. : φωτίσαι solum <sup>N</sup><sup>\*</sup> A 424\*\* Orig. Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Hil. Ambst.  
<sup>1</sup>/<sub>2</sub> Aug. οἰκονομία ω uerss. patr. : κοινωνία 31<sup>ms</sup> al. pauc. <sup>12</sup> πεποιθήσει] τῷ  
ἐλευθερωθῆναι D\* <sup>14</sup> πατέρα] sine additam. <sup>p</sup><sup>40</sup> <sup>N</sup><sup>\*</sup> A B C P 33 424\*\* <sup>S</sup> (pal.) <sup>E</sup>  
<sup>E</sup>th Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Cyr.-Hier. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Epiph. Cyr. Hier. al. : add. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ  
Χριστοῦ <sup>N</sup><sup>o</sup> D G ω <sup>ℒ</sup> <sup>§</sup> (vg. hl.) <sup>ℳ</sup> <sup>℥</sup> Orig. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> (sed libere) Orig.<sup>lat.</sup> pluriens Bas. Chr.  
Theod.-Mops. Victorin. Ambst. al. <sup>18</sup> ὕψος καὶ βάθος <sup>p</sup><sup>46</sup> B C D G P 33 al. uerss.  
pler. Orig. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Victorin. Ambst. al. : βάθος καὶ ὕψος <sup>N</sup> A ω <sup>§</sup> (hl.) Orig. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Eus. Chr.  
al. <sup>19</sup> πληρωθῇτε εἰς] πληρωθῇ <sup>p</sup><sup>45</sup> B 33 442 462 <sup>20</sup> ὑπὲρ om. <sup>p</sup><sup>46</sup> D G <sup>ℒ</sup>  
Ambst. al. <sup>21</sup> ἐν τῇ ἐκκλ. καὶ ἐν Χρ. Ἰησ.] ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ [ἐν] τῇ ἐκκλησίᾳ  
D G <sup>℥</sup><sup>cod.</sup> Victorin. Ambst. Pelag.

4 ρεῖν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης. ἐν σῶμα  
καὶ ἐν Πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ὑμῶν,  
5 εἰς Κύριος, μία πίστις, ἐν βάπτισμα, εἰς Θεὸς καὶ πατὴρ πάντων, ὁ  
6 ἐπὶ πάντων καὶ διὰ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν. ἐν δὲ ἐκάστῳ ἡμῶν ἐδόθη  
8 ἡ χάρις κατὰ τὸ μέτρον τῆς δωρεᾶς τοῦ Χριστοῦ. διὸ λέγει, Ἀναβὰς  
εἰς ὕψος ἡχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, καὶ ἔδωκε δόματα τοῖς ἀνθρώ-  
9 ποις. (τὸ δὲ Ἀνέβη τί ἐστὶν εἰ μὴ ὅτι καὶ κατέβη<sup>f</sup> εἰς τὰ κατώτερα  
10 μέρη τῆς γῆς; ὁ καταβὰς αὐτός ἐστι καὶ ὁ ἀναβὰς ὑπεράνω πάντων  
11 τῶν οὐρανῶν, ἵνα πληρώσῃ τὰ πάντα.) καὶ αὐτὸς ἔδωκε τοὺς μὲν ἀπο-  
στόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας  
12 καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας,  
13 εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ· μέχρι καταστήσωμεν οἱ πάντες  
εἰς τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ,  
εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ·  
14 ἵνα μηκέτι ὦμεν νήπιοι, κλυδωνιζόμενοι καὶ περιφερόμενοι παντὶ ἀνέμῳ  
τῆς διδασκαλίας, ἐν τῇ κυβεῖα τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ, πρὸς τὴν  
15 μεθοδεῖαν τῆς πλάνης, ἀληθεύοντες δὲ ἐν ἀγάπῃ αὐξήσωμεν εἰς αὐτὸν  
16 τὰ πάντα, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ, Χριστός, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμο-  
λογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ'  
ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἑνὸς ἐκάστου μέρους, τὴν αὐξήσιν τοῦ σώματος  
ποιεῖται εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ.

17 Τοῦτο οὖν λέγω καὶ μαρτύρομαι ἐν Κυρίῳ, μηκέτι ὑμᾶς περιπατεῖν  
18 καθὼς καὶ τὰ ἔθνη περιπατεῖ ἐν ματαιότητι τοῦ νοὸς αὐτῶν, ἐσκοτισμένοι  
τῇ διανοίᾳ ὄντες, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς ζωῆς τοῦ Θεοῦ διὰ τὴν ἄγνοιαν  
19 τὴν οὖσαν ἐν αὐτοῖς, διὰ τὴν πώρωσιν τῆς καρδίας αὐτῶν· οἷτινες ἀπηλ-  
γηκότες ἑαυτοὺς παρέδωκαν τῇ ἀσελγείᾳ εἰς ἐργασίαν ἀκαθαρσίας πά-  
20 σης ἐν πλεονεξίᾳ. ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως ἐμάθετε τὸν Χριστόν· εἶγε  
21 αὐτὸν ἠκούσατε καὶ ἐν αὐτῷ ἐδιδάχθητε, καθὼς ἐστὶν ἀλήθεια ἐν τῷ  
22 Ἰησοῦ· ἀποθέσθαι ὑμᾶς κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν τὸν παλαιὸν

<sup>f</sup> *add. πρῶτον*

4. <sup>9</sup> κατέβη *solum* p<sup>46</sup> N\* A C\* D G 33 424\*\* *al. pauc.* ℒ (vt.) ℄ (boh.) ℄th Clem. Iren.<sup>lat.</sup> Orig. (?) Chr. Cyr. Tert. Hil. Lucif. Victorin. Ambst. Hier. Aug. Pelag. Ps.-Hier. *al.*: *add. πρῶτον* N<sup>c</sup> B C<sup>c</sup> ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) ℄ (sah.) A ℄ Thdrt. Cassiod. *al.* <sup>16</sup> κατ' ἐνέργειαν] καὶ ἐνεργείας p<sup>46</sup>: *om.* G ℒ (vt.) A Iren.<sup>lat.</sup> Victorin. Lucif. Ambst. Amb. <sup>17</sup> τὰ] *add.* λοιπὰ N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> el<sup>o</sup> ω S (vg. hl.) A ℄ Chr. *al.* <sup>19</sup> ἀπηλγικότες p<sup>46</sup> N A B ω S (hl. pal.) ℄ Clem. Orig. Chr. Theod.-Mops. Hier.: ἀπηλγικότες D G ℒ S (vg.) A ℄ ℄th Iren. Victorin. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.*

ἄνθρωπον τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης, ἀνανεοῦσθαι 23  
δὲ τῷ πνεύματι τοῦ νοὸς ὑμῶν, καὶ ἐνδύσασθαι τὸν καινὸν ἄνθρωπον τὸν 24  
κατὰ Θεὸν κτισθέντα ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ὁσιότητι τῆς ἀληθείας.

Διὸ ἀποθέμενοι τὸ ψεῦδος λαλεῖτε ἀλήθειαν ἕκαστος μετὰ τοῦ πλη- 25  
σίον αὐτοῦ· ὅτι ἐσμὲν ἀλλήλων μέλη. ὀργίξεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε· 26  
ὁ ἥλιος μὴ ἐπιδυέτω ἐπὶ παροργισμῷ ὑμῶν, μηδὲ δίδοτε τόπον τῷ δια- 27  
βόλῳ. ὁ κλέπτων μηκέτι κλεπτέτω, μᾶλλον δὲ κοπιάτω ἐργαζόμενος 28  
τὸ ἀγαθὸν ταῖς χερσίν, ἵνα ἔχη μεταδιδόναι τῷ χρεῖαν ἔχοντι. πᾶς 29  
λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς  
πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρεῖας, ἵνα δῶ χάριω τοῖς ἀκούουσι. καὶ μὴ λυ- 30  
πέιτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν  
ἀπολυτρώσεως. πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλα- 31  
σφημία ἀρρήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ· γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρη- 32  
στοί, εὖσπλαγχοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ  
ἐχαρίσατο ὁ ὑμῖν.

Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ περιπατεῖτε 5  
ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ὑμᾶς, καὶ παρέδωκεν ἑαυτὸν 1,2  
ὑπὲρ ἡ ἡμῶν προσφορὰν καὶ θυσίαν τῷ Θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. πορνεία 3  
δὲ καὶ ἀκαθαρσία πᾶσα ἣ πλεονεξία μηδὲ ὀνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς  
πρέπει ἀγίοις, καὶ αἰσχροτήτης, καὶ μωρολογίας ἢ εὐτραπελίας, τὰ οὐκ ἀνή- 4  
κοντα· ἀλλὰ μᾶλλον εὐχαριστία. τοῦτο γὰρ ἴστε γινώσκοντες, ὅτι 5  
πᾶς πόρνος, ἢ ἀκάθαρτος, ἢ πλεονέκτης, ὃ ἐστὶν εἰδωλολάτρης, οὐκ ἔχει  
κληρονομίαν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς ἀπα- 6  
τάτω κενοῖς λόγοις· διὰ ταῦτα γὰρ ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς  
υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. μὴ οὖν γίνεσθε συμμέτοχοι αὐτῶν· ἦτε γάρ ποτε 7  
σκοτός, νῦν δὲ φῶς ἐν Κυρίῳ· ὡς τέκνα φωτὸς περιπατεῖτε (ὁ γὰρ καρ- 9

ἡ ὑμῖν ἡ ὑμῶν

<sup>28</sup> τὸ ἀγαθὸν ταῖς [add. ἰδίαις χερσίν] χερσίν K L ω : ταῖς ἰδίαις (om. p<sup>46</sup>) χερσίν τὸ  
ἀγαθόν p<sup>46</sup> N\* A D G al. pauc. 1 (vg.) : τὸ ἀγαθόν sine additiam. P 33 424\*\* 1 (vt.<sup>m</sup>)  
Clem. 2 Orig. : ταῖς χερσίν 1 (sah.) <sup>29</sup> χρεῖας ω, uerss. pler., Clem. 1 Chr.  
Theod. Mops.<sup>lat.</sup> Hier. al. : πίστεως D\* G 181 1 (vt.) 1 (Clem. 1) Greg.-Nyss.  
Bas. Tert. Cyr. 2 Victorin. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Cassiod. al. (cf. 1 Tim. i. 4)  
<sup>32</sup> ὑμῖν p<sup>46</sup> N A G P ω 1 (vt.) 1 1 1 Clem. Chr. 2 Tert. Victorin. Ambst. Hier.  
Pelag. al. : ὑμῖν B D al. 1 (vg.) 2 (vg. hl.) 1 Orig. Chr. 1 Aug. Ps.-Hier.  
Cassiod. al.

5. <sup>2</sup> ὑμᾶς N\* A B P al. pauc. 1 (vt.<sup>m</sup>) 1 1 Clem. 1 Victorin. Pelag. Cassiod.  
al. : ὑμᾶς p<sup>46</sup> N° D G ω 1 2 (vg. hl.) 1 1 Clem. 1 Bas. Chr. Aphr. Ambst. Hier.  
Ps.-Hier. al. ἡμῶν p<sup>46</sup> N A D G ω 1 2 (vg. hl.) 1 1 Clem. Orig. Bas. Chr.  
Aphr. Ambst. Hier. al. : ὑμῶν B 31 442 462 1 (vt.<sup>m</sup>) 1 1 Victorin.



10 πὸς τοῦ φωτὸς ἐν πάσῃ ἀγαθωσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ καὶ ἀληθείᾳ), δο-  
 11 κιμάζοντες τί ἐστὶν εὐάρεστον τῷ Κυρίῳ· καὶ μὴ συγκοινωνεῖτε τοῖς  
 12 ἔργοις τοῖς ἀκάρποις τοῦ σκότους, μᾶλλον δὲ καὶ ἐλέγχετε, τὰ γὰρ κρυφῇ  
 13 γινόμενα ὑπ' αὐτῶν αἰσχρόν ἐστι καὶ λέγειν. τὰ δὲ πάντα ἐλεγχόμενα  
 14 ὑπὸ τοῦ φωτὸς φανεροῦνται· πᾶν γὰρ τὸ φανερούμενον φῶς ἐστι. διὸ  
 λέγει, Ἐγείραι, ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάσει  
 σοὶ ὁ Χριστός.

15 Βλέπετε οὖν ἀκριβῶς πῶς περιπατεῖτε, μὴ ὡς ἄσοφοι ἀλλ' ὡς σο-  
 16 φοί, ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρόν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι. διὰ τοῦτο  
 17 μὴ γίνεσθε ἄφρονες, ἀλλὰ συνίετε τί τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. καὶ μὴ  
 18 μεθύσκεσθε οἴνῳ, ἐν ᾧ ἐστὶν ἄσωτία, ἀλλὰ πληροῦσθε ἐν Πνεύματι, λα-  
 19 λούντες ἑαυτοῖς ψαλμοὺς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ᾄδοντες καὶ  
 20 ψάλλοντες τῇ καρδίᾳ ὑμῶν τῷ Κυρίῳ, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ  
 πάντων ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῷ Θεῷ καὶ πατρί,  
 21 ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ἐν φόβῳ Χριστοῦ.

22 Αἱ γυναῖκες, τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν ὡς τῷ Κυρίῳ· ὅτι ἀνὴρ ἐστὶ κεφαλὴ  
 23 τῆς γυναικός, ὡς καὶ ὁ Χριστὸς κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς σωτὴρ τοῦ  
 24 σώματος. ἀλλ' ὡς ἡ ἐκκλησία ὑποτάσσεται τῷ Χριστῷ, οὕτω καὶ αἱ  
 25 γυναῖκες τοῖς ἀνδράσιν ἐν παντί. οἱ ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας,  
 καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν  
 26 ὑπὲρ αὐτῆς· ἵνα αὐτὴν ἀγιάσῃ καθαρίσας τῷ λουτρῷ τοῦ ὕδατος ἐν ῥή-  
 27 ματι, ἵνα παραστήσῃ αὐτὸς ἑαυτῷ ἑνδοξον τὴν ἐκκλησίαν, μὴ ἔχουσαν

<sup>9</sup> φωτὸς N A B D\* G P 33 424\*\* *al. pauc.* L S (vg. pal.) E A C E th Orig. Lucif. Victorin. Ambst. *al.*: πνεύματος p<sup>46</sup> D<sup>o</sup> ω S (hl.) Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>

<sup>14</sup> ἐπιφάσει σοὶ ὁ χριστός ω, *uerss. pler.*, Mcion Naassen. *ap.* Hipp. Clem. Hipp. Orig. Chr. Amb. Hier. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al. plur.*: ἐπιφάσει σου ὁ χριστός *quidam* *ap.* Hier. *ap.* Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Thdrt. Ambst.<sup>cod.</sup> Aug.: ἐπιφάσεις τοῦ χριστοῦ D\* L (vt.<sup>d</sup>) *nonnull. ap.* Chr. Victorin. Ambst. Orig.<sup>lat.</sup> 2 Paul.-Nol. 2 Ruricius 1/2  
<sup>15</sup> ἀκρ. πῶς περιπ. p<sup>46</sup> N\* B 33 *al. pauc.* E Orig.: πῶς ἀκρ. περιπ. N<sup>o</sup> A D G ω L S (vg. hl. pal.) A Chr. Lucif. Victorin. Ambst.: *praem.* ἀδελφοί N<sup>o</sup> A L (vg.) E (boh.) Pelag.

<sup>17</sup> συνίετε p<sup>46</sup> N A B P 33 424\*\* 442 463 S (vg. pal.) E A C E th Chr.<sup>cod.</sup> Chr.<sup>cod.</sup> Hier. *al.*: συνιέντες D<sup>o</sup> ω (συνιόντες D\* G) L S (hl.) E Chr. Lucif. Victorin. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.* <sup>19</sup> πνευματικαῖς *om.* p<sup>46</sup> B 3L (vt.<sup>d</sup>) Ambst. τῇ καρδίᾳ p<sup>46</sup> N\* B Orig. S (pal.): ἐν τῇ καρδίᾳ ω S (hl. [pal. ?]) A E th Chr. 1/2 *al.*: ἐν ταῖς καρδίαις N<sup>o</sup> A D G P 330 1908 L S (vg. hl.<sup>ms</sup>) E E Bas. Chr. 1/2 Victorin. Ambst. *al.* <sup>22</sup> ἀνδράσιν *solum* p<sup>46</sup> B Clem. 1/2 Orig. Theod.-Mops. (?) : *add.* ὑποτάσσεσθε (ὑποτασσέσθωσαν) *rell.* <sup>23</sup> αὐτὸς [ὁ] p<sup>46</sup>

N\* A B D\* G L S (pal.) Clem. Orig.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. Aug. *al.*: καὶ αὐτός ἐστιν N<sup>o</sup> D<sup>b</sup> ω S (vg. hl.) A E Bas. Chr. *al.*: αὐτός ἐστιν E <sup>27</sup> αὐτός p<sup>46</sup> N A B D\* G L P 33 424\*\* *al. pauc.* L S (hl.) A E Bas. Victorin. Ambst. *al.*: αὐτὴν D<sup>o</sup> ω S (vg.) Chr. *al.*

σπίλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἵνα ἡ ἁγία καὶ ἄμωμος. οὕτως 28  
ὀφείλουσι καὶ οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώ-  
ματα. ὁ ἀγαπῶν τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἑαυτὸν ἀγαπᾷ. οὐδεὶς γάρ ποτε 29  
τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν· καθὼς καὶ  
ὁ Χριστὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὅτι μέλη ἐσμὲν τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ἀντὶ 30  
τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολ- 31  
ληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.  
τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν 32  
ἐκκλησίαν. πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα, ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὐ- 33  
τως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῆται τὸν ἄνδρα.

Τὰ τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσιν ὑμῶν ἐν Κυρίῳ· τοῦτο γάρ ἐστι 6  
δίκαιον. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα (ἣτις ἐστὶν ἐντολὴ πρώτη 2  
ἐν ἐπαγγελίᾳ), ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ ἔση μακροχρόνιος ἐπὶ τῆς γῆς. 3  
καὶ οἱ πατέρες, μὴ παροργίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἀλλ' ἐκτρέφετε αὐτὰ ἐν 4  
παιδείᾳ καὶ νοουθεσίᾳ Κυρίου.

Οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις μετὰ φόβου καὶ τρόμου 5  
ἐν ἀπλότητι τῆς καρδίας ὑμῶν ὡς τῷ Χριστῷ, μὴ κατ' ὀφθαλμοδουλείαν 6  
ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ὡς δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ ποιοῦντες τὸ θέλημα τοῦ  
Θεοῦ ἐκ ψυχῆς, μετ' εὐνοίας δουλεύοντες ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώ- 7  
ποις, εἰδότες ὅτι ἕκαστος ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἀγαθόν, τοῦτο κομιέται παρὰ 8  
Κυρίου, εἴτε δοῦλος εἴτε ἐλεύθερος. καὶ οἱ κύριοι, τὰ αὐτὰ ποιεῖτε πρὸς 9  
αὐτοὺς ἀνιέντες τὴν ἀπειλήν, εἰδότες ὅτι καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν ὁ κύριος  
ἐστὶν ἐν οὐρανοῖς, καὶ προσωποληψία οὐκ ἔστι παρ' αὐτῷ.

Τοῦ λοιποῦ ἐνδυναμοῦσθε ἐν Κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος 10  
αὐτοῦ. ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς 11  
στήναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη 12  
πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς

<sup>30</sup> αὐτοῦ *sine additam.* p<sup>46</sup> N\* A B 33 424\*\* ℣ ℣th Orig. Method. Ps.-Hier. *al.* :  
*add.* ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ N<sup>c</sup> D G ω ℣ ℤ (vg. hl.) A Iren.  
Chr. Theod.-Mops. Victorin. Ambst. *al.* (*ex* Gen. ii. 23) <sup>31</sup> καὶ προσκολληθή-  
σεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ om. Mcion Orig. Cypr. (Hier.) πρὸς τὴν  
γυναῖκα αὐτοῦ N<sup>c</sup> B D<sup>c</sup> ω ℣ Method. *al.* : τῇ γυναικὶ [αὐτοῦ] p<sup>46</sup> N\* A D\* G 31 33  
462 Chr. *al.*

6. <sup>1</sup> ἐν Κυρίῳ om. B D G Mcion Clem. Tert. Cypr. Ambst. (Pelag.) <sup>9</sup> αὐτῶν  
καὶ ὑμῶν p<sup>46</sup> N\* A B D\* *al.* *rauc.* ℣ (vg.) ℣ (boh.) A ℣ Clem. *al.* : αὐτῶν ὑμῶν  
D<sup>c</sup> G ℣ (vt.<sup>5</sup>) : ὑμῶν καὶ αὐτῶν N<sup>c</sup> L *al.* ℣ (vt.<sup>11</sup>) ℣ (sah.) Cypr. Ambst. *al.* :  
ὑμῶν αὐτῶν ω ℣ (vt.<sup>4</sup>) ℤ (vg.) ℣th Bas. Chr. *al.* <sup>10</sup> τοῦ λοιποῦ p<sup>46</sup> N\* A B 33  
442 463 Orig. Cypr. *al.* *rauc.* : τὸ λοιπὸν *rell.* <sup>11</sup> om. τοῦ διαβόλου Ambst.

- τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονη-  
 13 ρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. διὰ τοῦτο ἀναλάβετε τὴν πανοπλίαν τοῦ  
 Θεοῦ, ἵνα δυνηθῆτε ἀντιστῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ πονηρᾷ, καὶ ἅπαντα  
 14 κατεργασάμενοι στήναι. στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν  
 15 ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδη-  
 16 σάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐν πᾶ-  
 σιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσεσθε πάντα τὰ  
 17 βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι. καὶ τὴν περικεφαλαίαν  
 τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὃ ἐστὶ ρή-  
 18 μα Θεοῦ, διὰ πάσης προσευχῆς καὶ δεήσεως προσευχόμενοι ἐν παντὶ  
 καιρῷ ἐν Πνεύματι, καὶ εἰς αὐτὸ ἀγρυπνοῦντες ἐν πάσῃ προσκαρτερή-  
 19 σαι καὶ δεήσει περὶ πάντων τῶν ἁγίων, καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ, ἵνα μοι δοθῇ  
 λόγος ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματός μου ἐν παρρησίᾳ γνωρίσαι τὸ μυστή-  
 20 ριον τοῦ εὐαγγελίου ὑπὲρ οὗ πρεσβεύω ἐν ἀλύσει, ἵνα ἐν αὐτῷ παρρη-  
 σιάσωμαι, ὥς δεῖ με λαλῆσαι.  
 21 Ἵνα δὲ εἰδῆτε καὶ ὑμεῖς τὰ κατ' ἐμέ, τί πράσσω, πάντα γνωρίσει  
 22 ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ πιστὸς διάκονος ἐν Κυρίῳ· ὃν  
 ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, καὶ παρα-  
 καλέσῃ τὰς καρδίας ὑμῶν.  
 23 Εἰρήνῃ τοῖς ἀδελφοῖς καὶ ἀγάπῃ μετὰ πίστεως ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς  
 24 καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἡ χάρις μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων  
 τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν ἀφθαρσίᾳ.

## Η ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΦΙΛΙΠΠΗΣΙΟΥΣ

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ

- 1 Παῦλος καὶ Τιμόθεος δοῦλοι Χριστοῦ Ἰησοῦ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν  
 Χριστῷ Ἰησοῦ τοῖς οὖσιν ἐν Φιλίπποις, σὺν ἐπισκόποις καὶ διακόνοις·  
 2 χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

<sup>12</sup> σκότους] *sine additam.* p<sup>46</sup> N\* A B D\* G 33 424\*\* 436 ℒ S (vg. hl.) E A C  
 Eth Clem. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Orig. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Eus. saepius Ath. Tert. Cypr. Victorin. Lucif. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Ambst.  
<sup>2</sup>/<sub>2</sub> Greg.-Illib. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Priscill. *al.* : *add.* τοῦ αἰῶνος N<sup>ca</sup> D<sup>c</sup> ω S (hl.\*) Did. Chr. Theod.-  
 Mops.<sup>1st.</sup> *al.* <sup>13</sup> τοῦ θεοῦ *om.* Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Ambst. ἐν τῇ ἡμέρᾳ *om.* Ambst. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>  
*qui habet* malo κατεργασάμενοι] κατειργασμένοι (A) ℒ (vt. <sup>g</sup>/<sub>m</sub> vg.) Lucif. Ambst.  
<sup>14</sup> στήτε οὖν *om.* Mcion Lucif. Victorin. Ambst. (*similiter* D\* G ℒ (vt.) (Cypr. ?))  
<sup>19</sup> τοῦ εὐαγγελίου *om.* B G ℒ (vt. <sup>g</sup>/<sub>s</sub>) Mcion (?) Tert. Victorin. Ambst.<sup>comm.</sup>

Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου ἐπὶ πάσῃ τῇ μνεΐᾳ ὑμῶν, πάντοτε ἐν πάσῃ <sup>3</sup>  
 δεήσει μου ὑπὲρ πάντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς τὴν δέησιν ποιούμενος, ἐπὶ <sup>4</sup>  
 τῇ κοινωνίᾳ ὑμῶν εἰς τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας ἄχρι τοῦ <sup>5</sup>  
 νῦν, πεποιθὼς αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ὁ ἐναρξάμενος ἐν ὑμῖν ἔργον ἀγαθὸν <sup>6</sup>  
 ἐπιτελέσει ἄχρις ἡμέρας Ἰησοῦ Χριστοῦ· καθὼς ἐστὶ δίκαιον ἐμοὶ <sup>7</sup>  
 τοῦτο φρονεῖν ὑπὲρ πάντων ὑμῶν, διὰ τὸ ἔχειν με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς,  
 ἔν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ βεβαιώσει τοῦ εὐαγ-  
 γελίου συγκοινωνοὺς μου τῆς χάριτος πάντας ὑμᾶς ὄντας. μάρτυς γάρ <sup>8</sup>  
 μου ὁ Θεός, ὡς ἐπιποθῶ πάντας ὑμᾶς ἐν σπλάγχνοις Χριστοῦ Ἰησοῦ.  
 καὶ τοῦτο προσεύχομαι, ἵνα ἡ ἀγάπη ὑμῶν ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον <sup>9</sup>  
 περισσεύῃ ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει, εἰς τὸ δοκιμάζειν ὑμᾶς <sup>10</sup>  
 τὰ διαφέροντα, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι εἰς ἡμέραν Χρι-  
 στοῦ, πεπληρωμένοι καρπὸν δικαιοσύνης τὸν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς <sup>11</sup>  
 δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ.

Γινώσκεις δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὰ κατ' ἐμὲ μᾶλλον εἰς <sup>12</sup>  
 προκοπὴν τοῦ εὐαγγελίου ἐλήλυθεν, ὥστε τοὺς δεσμούς μου φανεροὺς <sup>13</sup>  
 ἐν Χριστῷ γενέσθαι ἐν ὅλῳ τῷ πραιτωρίῳ καὶ τοῖς λοιποῖς πᾶσι, καὶ <sup>14</sup>  
 τοὺς πλείονας τῶν ἀδελφῶν ἐν Κυρίῳ πεποιθότας τοῖς δεσμοῖς μου  
 περισσοτέρως τολμᾶν ἀφόβως τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. τινὲς μὲν <sup>15</sup>  
 καὶ διὰ φθόνον καὶ ἔριν, τινὲς δὲ καὶ δι' εὐδοκίαν τὸν Χριστὸν κηρύσ-  
 σουσιν· οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, εἰδότες ὅτι εἰς ἀπολογίαν τοῦ εὐαγγελίου <sup>16</sup>  
 κείμεαι· οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσιν, οὐχ ἄγνως, <sup>17</sup>  
 οἷόμενοι θλίψιν ἐγείρειν τοῖς δεσμοῖς μου. τί γάρ; πλὴν ὅτι παντὶ <sup>18</sup>  
 τρόπῳ, εἴτε προφάσει εἴτε ἀληθείᾳ, Χριστὸς καταγγέλλεται καὶ ἐν  
 τούτῳ χαίρω, ἀλλὰ καὶ χαρήσομαι. οἶδα γὰρ ὅτι τοῦτό μοι ἀποβή- <sup>19</sup>  
 σεται εἰς σωτηρίαν διὰ τῆς ὑμῶν δεήσεως καὶ ἐπιχορηγίας τοῦ Πνεύ-  
 ματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὴν ἀποκαταδοκίαν καὶ ἐλπίδα μου ὅτι <sup>20</sup>  
 ἐν οὐδενὶ αἰσχυνηθήσομαι, ἀλλ' ἐν πίσῃ παρρησίᾳ ὡς πάντοτε καὶ νῦν

I. <sup>5</sup> τῆς <sup>p</sup>46 N A B P 31 489 E Euthal.<sup>cod.</sup> : om. D G ω Chr. al. <sup>9</sup> περισσεύῃ  
<sup>p</sup>46 N A L ω Clem. Bas. Chr. al. : περισσεύσῃ B D 31 489 (Euthal.<sup>cod.</sup>) <sup>14</sup> τοῦ  
 θεοῦ post λόγον N A B P al. L (vg.) S (vg. hl.\*) E A E Eth Clem. Chr. Ambst.<sup>txt</sup> :  
 τοῦ θεοῦ post λαλεῖν D\* L (vt.<sup>d</sup>) Ambst.<sup>comm.</sup> : κυρίου G : om. <sup>p</sup>46 D<sup>c</sup> ω L (vt.<sup>r</sup>) S  
 (hl.) Mcion Chr. al. <sup>16, 17</sup> uersus hos transponunt οἱ μὲν ἐξ ἐριθείας . . . οἱ δὲ ἐξ  
 ἀγάπης . . . D<sup>b et c</sup> ω S (hl.) Mcion Chr. al. <sup>18</sup> πλὴν ὅτι <sup>p</sup>46 N A G P 33 1518  
 al. pauc. E (sah.) Ath. (?) Cyr. al. : ὅτι B Ath. (?) : πλὴν D ω L (vt.<sup>d r</sup> vg.) S  
 (vg. hl.) A E Eth Chr. Cyr. Victorin. Ambst. Aug. al. (at de Latinis, qui uerum  
 tamen, dum tamen, dum praebent, dubitandum est)

μεγαλυνθήσεται Χριστὸς ἐν τῷ σώματί μου, εἴτε διὰ ζωῆς εἴτε διὰ  
<sup>21</sup> θανάτου. ἐμοὶ γὰρ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. εἰ δὲ  
<sup>22</sup> τὸ ζῆν ἐν σαρκί, τοῦτό μοι καρπὸς <sup>a</sup> ἔργου, καὶ τί <sup>b</sup> αἰρήσομαι οὐ γνωρί-  
<sup>23</sup> ζω. συνέχομαι δὲ ἐκ τῶν δύο, τὴν ἐπιθυμίαν ἔχων εἰς τὸ ἀναλῦσαι  
<sup>24</sup> καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι, πολλῶ γὰρ μᾶλλον κρείσσον· τὸ δὲ ἐπιμένειν  
<sup>25</sup> τῇ σαρκὶ ἀναγκαϊότερον δι' ὑμᾶς. καὶ τοῦτο πεποithῶς οἶδα ὅτι μενῶ,  
καὶ παραμενῶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὴν ὑμῶν προκοπὴν καὶ χαρὰν τῆς πί-  
<sup>26</sup> στεως, ἵνα τὸ καύχημα ὑμῶν περισσεύῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐν ἐμοὶ διὰ  
<sup>27</sup> τῆς ἐμῆς παρουσίας πάλιν πρὸς ὑμᾶς. μόνον ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου  
τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθε, ἵνα εἴτε ἐλθὼν καὶ ἰδὼν ὑμᾶς εἴτε ἀπὼν  
ἀκούσω τὰ περὶ ὑμῶν, ὅτι στήκετε ἐν ἐνὶ πνεύματι, μιᾷ ψυχῇ συν-  
<sup>28</sup> αθλοῦντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, καὶ μὴ πυρρόμενοι ἐν μηδεὶν ὑπὸ  
τῶν ἀντικειμένων· ἥτις ἐστὶν αὐτοῖς ἔνδειξις ἀπωλείας, ὑμῶν δὲ σωτη-  
<sup>29</sup> ρίας, καὶ τοῦτο ἀπὸ Θεοῦ· ὅτι ὑμῖν ἐχαρίσθη τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ, οὐ μόνον  
<sup>30</sup> τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν· τὸν αὐτὸν  
ἀγῶνα ἔχοντες οἷον εἶδετε ἐν ἐμοί, καὶ νῦν ἀκούετε ἐν ἐμοί.

**2** Εἴ τις οὖν παράκλησις ἐν Χριστῷ, εἴ τι παραμύθιον ἀγάπης, εἴ  
<sup>2</sup> τις κοινωνία Πνεύματος, εἴ τις σπλάγχχνα καὶ οἰκτιρμοί, πληρώσατέ  
μου τὴν χαρὰν, ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμφυ-  
<sup>3</sup> χοι, τὸ <sup>c</sup> ἐν φρονοῦντες· μηδὲν κατὰ ἐριθείαν μηδὲ κατὰ κειροδοξίαν,  
ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν·  
<sup>4</sup> μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστοι σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐτέρων ἕκαστοι. τοῦτο  
<sup>5</sup>

<sup>a</sup> ἔργου·

<sup>b</sup> αἰρήσομαι;

<sup>c</sup> αὐτὸ

<sup>22</sup> *uersus distingui potest* (ἔργου, uel ἔργου· αἰρήσομαι uel αἰρήσομαι;) *sec. arbitrium*  
<sup>23</sup> γὰρ p<sup>46</sup> N<sup>a</sup> A B C 33 424\*\* 1908 al. *rauc.* E Clem. Orig. Euthal.<sup>cod.</sup> Ambst. Aug. al.: om. N\* D G ω L S (vg. hl.) A Eth Chr. al. μᾶλλον om. p<sup>46</sup> <sup>24</sup> τῇ  
N A C P al. *rauc.* Clem. Orig. Petr.-Alex. Chr. Cyr.: ἐν τῇ p<sup>46</sup> B D G ω *uerss.*  
<sup>25</sup> παραμενῶ p<sup>46</sup> N A B C D\* G 33 424\*\* al. *rauc.* A Euthal.<sup>cod.</sup>: συμπαρμενῶ D<sup>c</sup> ω  
Chr. al. <sup>28</sup> ἐστὶν αὐτοῖς] αὐτοῖς μέν ἐστιν K L ω S (hl.) ὑμῶν N A B C<sup>2</sup> P  
33 104 326 1908 L (vt.<sup>d</sup>) S (vg. hl.) A Euthal.<sup>cod.</sup> Chr. Aug.: ἡμῶν Cyr.: ὑμῖν  
D<sup>c</sup> ω L (vg.) E Eth Thdr. al.: ἡμῖν C\* D\* G 442 Victorin.

**2.** <sup>1</sup> τι παραμ.] τις παραμ. D\* L 33 al. *rauc.* τις σπλάγχχα] τινα σπλάγχχνα  
*minusc. rauc.* <sup>2</sup> τι σπλάγχχνα minusc. *rauc.* <sup>2</sup> ἐν] αὐτὸ N\* A C 33 442 L (vg.)  
E Euthal.<sup>cod.</sup> <sup>3</sup> μηδὲ κατὰ N\* A B C 33 al. *rauc.* L (vt.<sup>d</sup> m vg.) (S (vg. hl.)) E  
A Euthal.<sup>cod.</sup> Victorin. Ambst. Aug.: μηδὲ p<sup>46</sup>: ἢ D G ω E Bas. Chr. <sup>4</sup> ἕκαστοι  
(*pr.*) A B G 33 462 L (vt.<sup>s</sup> m vg.) Bas. Amb. al.: ἕκαστος p<sup>46</sup> N C D ω S (vg. hl.)  
E E Bas. Chr. Hil. Victorin. Ambst. al. ἕκαστοι (*alt.*) p<sup>46</sup> N A B D P 33 al.  
*rauc.* Bas. Euthal.<sup>cod.</sup> Cyr. Victorin. Aug.: ἕκαστος ω L (vt.<sup>d</sup>) S (vg. hl.) E A E  
Chr. al.: om. G L (vt.<sup>s</sup> m vg.) E Eth Ambst. al. *Praeterea* N\* A C 33 al. E (boh.)  
Cyr. *cum sequentibus coniungunt*



φρονεῖτε ἐν ὑμῖν ὁ καὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὃς ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων 6  
οὐχ ἄρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα Θεῷ, ἀλλ' ἐαυτὸν ἐκένωσε, μορ- 7  
φήν δούλου λαβὼν, ἐν ὁμοιώματι ἀνθρώπων γενόμενος· καὶ σχήματι 8  
εὗρεθεις ὡς ἄνθρωπος ἐταπείνωσεν ἐαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι  
θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. διὸ καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ὑπερύψωσε, καὶ 9  
ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πάντων ὀνομα· ἵνα ἐν τῷ ὀνόματι Ἰη- 10  
σοῦ πάντες γόνυ κάμψῃ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ 11  
πάντα γλῶσσαι ἐξομολογήσῃται ὅτι Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν  
Θεοῦ πατρὸς.

Ὡστε, ἀγαπητοί μου, καθὼς πάντοτε ὑπηκούσατε, μὴ ὡς ἐν τῇ 12  
παρουσίᾳ μου μόνον, ἀλλὰ νῦν πολλῷ μᾶλλον ἐν τῇ ἀπουσίᾳ μου,  
μετὰ φόβου καὶ τρόμου τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν κατεργάζεσθε· Θεὸς γάρ 13  
ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν ὑμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐ-  
δοκίας. πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν, ἵνα γένη- 14  
σθε ἄμεμπτοι καὶ ἀκέραιοι, τέκνα Θεοῦ ἄμωμα μέσον γενεᾶς σκολιᾶς 15  
καὶ διεστραμμένης, ἐν οἷς φαίνεσθε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον 16  
ζωῆς ἐπέχοντες, εἰς καύχημα ἡμῶν εἰς ἡμέραν Χριστοῦ, ὅτι οὐκ εἰς  
κενὸν ἔδραμον οὐδὲ εἰς κενὸν ἐκοπίασα. ἀλλ' εἰ καὶ σπένδομαι ἐπὶ 17  
τῇ θυσίᾳ καὶ λειτουργίᾳ τῆς πίστεως ὑμῶν, χαίρω καὶ συγχαίρω πάν-  
σιν ὑμῖν· τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὑμεῖς χαίρετε καὶ συγχαίρετέ μοι. 18

Ἐλπίζω δὲ ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ Τιμόθεον ταχέως πέμψαι ὑμῖν, ἵνα 19  
καὶ ἐν ψυχῇ γινὸς τὰ περὶ ὑμῶν. οὐδένα γὰρ ἔχω ἰσόψυχον, ὅστις 20  
γνησίως τὰ περὶ ὑμῶν μεριμνήσει· οἱ πάντες γὰρ τὰ ἐαυτῶν ζητοῦσιν, 21  
οὐ τὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. τὴν δὲ δοκιμὴν αὐτοῦ γινώσκετε, ὅτι ὡς 22  
πατρὶ τέκνον σὺν ἡμῶν ἐδούλευσεν εἰς τὸ εὐαγγέλιον. τοῦτον μὲν οὖν 23  
ἐλπίζω πέμψαι, ὡς ἂν ἀπὶ δῶ τὰ περὶ ἐμέ, ἐξαυτῆς· πέποιθα δὲ ἐν 24  
Κυρίῳ ὅτι καὶ αὐτὸς ταχέως ἐλεύσομαι. ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην Ἐπα- 25

<sup>a</sup> om. ὡς

<sup>5</sup> φρονεῖτε p<sup>46</sup> N A B C\* D G 33 424\*\* ℥ S (vg. hl.) E (sah.) Euthal. <sup>cod.</sup> Cyr. Hil. Victorin. Ambst. al.: φρονέσθω ω E (boh.) A G Orig. Eus. Ath. Apollin. Bas. Chr. al. <sup>9</sup> τὸ (pr.) p<sup>46</sup> N A B C 33 E Hipp. Dion.-Alex. Eus. Cyr.: om. D G ω A Clem. Orig. Eus. Ath. Chr. al. <sup>11</sup> ἐξομολογήσῃται p<sup>46</sup> N B al. Iren. Clem. <sup>2</sup> Orig. al.: ἐξομολογήσεται A C D G al. <sup>12</sup> ὡς om. B 33 al. pauc. S (vg.) E A E<sup>th</sup> Cassiod. <sup>15</sup> γέννησθε N B C ω Chr. al.: ἦτε p<sup>46</sup> A D\* G ℥ Cypr. Victorin. Ambst. al. <sup>16</sup> ἄμωμα p<sup>46</sup> N A B C 33 1906 Clem. <sup>cod.</sup> Gr. ar. Victorin. Cyr.: ἀμώματα D G ω Chr. al. <sup>17</sup> μέσον p<sup>46</sup> N A B C D\* G P 33 424\*\* al. pauc. Clem. Euthal. <sup>cod.</sup>: ἐν μέσῳ ω Chr. al. <sup>23</sup> ἀπὶ δῶ] ἀπὶ δῶ p<sup>46</sup> N A B\* D\* G 33 Euthal. <sup>cod.</sup>

φρόδιτον τὸν ἀδελφὸν καὶ συνεργὸν καὶ συστρατιώτην μου, ὑμῶν δὲ  
 26 ἀπόστολον καὶ λειτουργὸν τῆς χρείας μου, πέμψαι πρὸς ὑμᾶς· ἐπειδὴ  
 ἐπιποθῶν ἦν πάντας ὑμᾶς<sup>ε</sup>, καὶ ἀδελμονῶν, διότι ἠκούσατε ὅτι ἠσθένησε·  
 27 καὶ γὰρ ἠσθένησε παραπλήσιον θανάτῳ· ἀλλ' ὁ Θεὸς αὐτὸν ἠλέησεν,  
 οὐκ αὐτὸν δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμέ, ἵνα μὴ λύπην ἐπὶ λύπην σχῶ.  
 28 σπουδαιοτέρως οὖν ἐπεμψα αὐτόν, ἵνα ἰδόντες αὐτὸν πάλιν χαρήτε,  
 29 καὶ γὰρ ἀλυπότερος ὤ. προσδέχεσθε οὖν αὐτὸν ἐν Κυρίῳ μετὰ πάσης  
 30 χαρᾶς, καὶ τοὺς τοιούτους ἐντίμους ἔχετε· ὅτι διὰ τὸ ἔργον<sup>ς</sup> Χριστοῦ  
 μέχρι θανάτου ἠγγισε, παραβολενσάμενος τῇ ψυχῇ ἵνα ἀναπληρώσῃ  
 τὸ ὑμῶν ὑστέρημα τῆς πρὸς με λειτουργίας.

3 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ. τὰ αὐτὰ γράφειν ὑμῖν  
 2 ἐμοὶ μὲν οὐκ ὀκνηρόν, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. βλέπετε τοὺς κύνας, βλέπετε  
 3 τοὺς κακοὺς ἐργάτας, βλέπετε τὴν κατατομήν· ἡμεῖς γὰρ ἐσμεν ἡ περι-  
 4 τομή, οἱ Πνεύματι Θεοῦ λατρεύοντες, καὶ καυχώμενοι ἐν Χριστῷ Ἰη-  
 5 σοῦ, καὶ οὐκ ἐν σαρκὶ πεποιθότες· καίπερ ἐγὼ ἔχων πεποιθήσῃ καὶ  
 5 ἐν σαρκί· εἴ τις δοκεῖ ἄλλος πεποιθέναι ἐν σαρκί, ἐγὼ μᾶλλον· περι-  
 6 τομή ὀκταήμερος, ἐκ γένους Ἰσραὴλ, φυλῆς Βενιαμίν, Ἑβραῖος ἐξ Ἑ-  
 7 βραίων, κατὰ νόμον Φαρισαῖος, κατὰ ζῆλος διώκων τὴν ἐκκλησίαν, κατὰ  
 7 δικαιοσύνην τὴν ἐν νόμῳ γενόμενος ἀμεμπτος. ἀλλ' ἅτινα ἦν μοι  
 8 κέρδη, ταῦτα ἤγημαι διὰ τὸν Χριστὸν ζημίαν. ἀλλὰ μενοῦνγε καὶ ἡγοῦ-  
 9 μαι πάντα ζημίαν εἶναι διὰ τὸ ὑπερέχον τῆς γνώσεως Χριστοῦ Ἰησοῦ  
 τοῦ Κυρίου μου· δι' ὃν τὰ πάντα ἐζημιώθην, καὶ ἡγοῦμαι σκύβαλα, ἵνα  
 9 Χριστὸν κερδήσω, καὶ εὐρεθῶ ἐν αὐτῷ, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν  
 ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην

<sup>ε</sup> add. ἰδεῖν

<sup>ς</sup> Κυρίου

<sup>26</sup> ὑμᾶς *sine additam.* p<sup>46</sup> N<sup>c</sup> B G ω ℒ (vt.<sup>s</sup> vg.) ℄ (sah.) ℄ Chr. Victorin. Ambst. Cassiod.  $\frac{1}{2}$  al.: add. ἰδεῖν N\* A C D al. ℑ (vg. hl. pal.) ℄ (boh.) A ℄ E<sup>th</sup> Euthal.<sup>cod.</sup> Cassiod.  $\frac{1}{2}$

<sup>27</sup> λύπην *alt.* N A B C D G al. Chr. Euthal.<sup>cod.</sup>: λύπη *codd. sat mult.* <sup>30</sup> χριστοῦ p<sup>46</sup> B G 436 442 Orig.: τοῦ χριστοῦ D ω (*ad alterutrum referri possunt* ℒ ℑ (vg.) ℄ Victorin. Ambst. al.): κυρίου N A P 33 1908 al. *pauc.* ℑ (hl.) ℄ (boh.) A ℄ E<sup>th</sup> Euthal.<sup>cod.</sup>: om. C παραβολενσάμενος p<sup>46</sup> N A B D G al. *pauc.* ℄ (boh.): παραβουλευσάμενος C ω Chr. al. (*de uerss. pler. pro certo adfirmare non licet*)

3. <sup>3</sup> πνεύμ.] *praem.* ἐν p<sup>46</sup> Orig. θεοῦ N\* A B C D<sup>c</sup> G al. *codd. Graec. et Lat. ap. Aug. codd. Graec. ap. Amb.* ℒ (vt.<sup>s</sup>) ℑ (hl.<sup>ms</sup>) ℄ Orig. Eus. Ath. Did.<sup>lat.</sup>  $\frac{2}{2}$  Thdr̄t. Amb. Aug. al.: θεῷ N<sup>c</sup> D\* P al. *codd. Graec. et Lat. ap. Aug. codd. Lat. ap. Amb.* ℒ ℑ (vg. hl.) A ℄ E<sup>th</sup> Chr. Orig.<sup>lat.</sup> Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Victorin. Ambst. al.: om. p<sup>46</sup> <sup>6</sup> ζῆλος p<sup>46</sup> N\* A B D\* G: ζῆλον *rell.*

ἐπὶ τῇ πίστει· τοῦ γνῶναι αὐτόν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐ- 10  
τοῦ, καὶ κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, συμμορφιζόμενος τῷ θανάτῳ  
αὐτοῦ, εἴ πως καταντήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν. οὐχ<sup>11</sup> 12  
ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἣ ἤδη τετελείωμαι· διώκω δέ, εἰ καὶ καταλάβω ἐφ' ᾧ  
καὶ κατελήφθην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. ἀδελφοί, ἐγὼ ἐμᾶντὸν οὐπω λο- 13  
γίζομαι κατεληφέναι· ἐν δέ, τὰ μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος τοῖς δὲ  
ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος κατὰ σκοπὸν διώκω εἰς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω 14  
κλήσεως τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ὅσοι οὖν τέλειοι, τοῦτο φρο- 15  
νῶμεν· καὶ εἴ τι ἐτέρως φρονεῖτε, καὶ τοῦτο ὁ Θεὸς ὑμῖν ἀποκαλύψει·  
πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, τῷ αὐτῷ στοιχεῖν. 16

Συμμητᾶί μου γίνεσθε, ἀδελφοί, καὶ σκοπεῖτε τοὺς οὕτω περιπα- 17  
τοῦντας, καθὼς ἔχετε τύπον ἡμᾶς. πολλοὶ γὰρ περιπατοῦσιν, οὓς πολ- 18  
λάκις ἔλεγον ὑμῖν, νῦν δὲ καὶ κλαίων λέγω, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ  
τοῦ Χριστοῦ· ὧν τὸ τέλος ἀπώλεια, ὧν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα 19  
ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, οἱ τὰ ἐπίγεια φρονούντες. ἡμῶν γὰρ τὸ πολί- 20  
τευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ οὗ καὶ σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον  
Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν 21  
σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύ-  
νασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

ᾧ Ὡστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι, χαρὰ καὶ στέφανός 4  
μου, οὕτω στήκετε ἐν Κυρίῳ, ἀγαπητοί.

οὐ

<sup>9</sup> πίστει cum sequentibus coniungunt L P al. mult. S (hl.) Bas. Chr. Theod.-Mops. al. <sup>10</sup> κοινωνίαν p<sup>46</sup> N\* A B: τὴν κοινωνίαν vell. συμμ. . . αὐτοῦ  
om. p<sup>46</sup> συμμορφιζόμενος] συμφορτιζόμενος G H (vt.) E Iren.<sup>lat.</sup> Lucif. Victorin.  
<sup>11</sup> τὴν ἐκ p<sup>16</sup>, <sup>46</sup> N A B D (G) P 33 al. pauc. H S (vg. hl.) E (sah.) E Orig. Bas. Chr. Iren.<sup>lat.</sup> Tert. Lucif. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.: τῶν ω E (boh.) A  
<sup>13</sup> οὐπω p<sup>16</sup> N A D\* P 33 1908 al. S (hl. \*) E (boh.) E<sup>th</sup> Clem. Bas. Cosm. Ambst. Hier. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al.: οὐ p<sup>46</sup> B D<sup>c</sup> G ω H S (vg. hl.) E (sah.) A E Orig. Chr. Tert. Victorin. Hier. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> al. <sup>14</sup> εἰς p<sup>16</sup>, <sup>46</sup> N A B 33 436 442 Clem. Euthal.<sup>cod.</sup> Cyr. Cosm. <sup>3</sup>/<sub>3</sub>: ἐπὶ  
vell. ἄνω κλήσεως] ἀνεγκλησίας Tert. codd. ap. Orig. <sup>16</sup> τῷ αὐτῷ στοιχεῖν  
absque additam. p<sup>16</sup>, <sup>46</sup> N\* A B 33 424\*\* E E<sup>th</sup> Hil. Aug. al.: τὸ αὐτὸ φρονεῖν τῷ  
αὐτῷ (add. κανόνι D<sup>c</sup> al. pauc. L (vg.) A E Euthal.<sup>cod.</sup> al.) [συν]στοιχεῖν D G al. pauc. H A E Euthal.<sup>cod.</sup> Victorin. Ambst. al.: τῷ αὐτῷ στοιχεῖν κανόνι τὸ αὐτὸ  
φρονεῖν N<sup>c</sup> ω S (vg. hl.) Chr. Theod.-Mops. al. <sup>19</sup> τῇ αἰσχύνῃ] pudendis  
Ambst. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Priscill. <sup>20</sup> γὰρ] δὲ 436 H S (vg. hl.<sup>ms</sup>) E A E E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Clem. Orig. Eus. Ath. Cosm. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Hil. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Ambst. al. <sup>21</sup> μετασχηματίζει]  
μετεσχημάτισεν H (vt.) Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Victorin. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> (fort. nihil nisi error  
codd. Lat. proprius, sed hic latius patet [cf. Mc. ix. 2 seqq. ?]) ἡμῶν sine additam.  
p<sup>46</sup> N A B D\* G H E A E E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Orig. Eus. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Ath. Cyr. Tert. Cypr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Hil. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>  
Ambst. al.: add. εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ D<sup>b et c</sup> ω S (vg. hl.) Iren. Orig. Chr. Cosm.  
Victorin. Hier. Aug. al.

- 2 Εὐωδίαν παρακαλῶ, καὶ Συντύχην παρακαλῶ, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν  
 3 Κυρίῳ. ναί, ἐρωτῶ καί σε, γνήσιε σύζυγε, συλλαμβάνου αὐταῖς, αἵ-  
 τινες ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συνήθλησάν μοι μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν  
 λοιπῶν συνεργῶν μου ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς.  
 4 Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε· πάλιν ἐρῶ, χαίρετε. τὸ ἐπιεικὲς ὑμῶν  
 5 γνωσθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις. ὁ Κύριος ἐγγύς. μὴδὲν μεριμνᾶτε, ἀλλ'  
 6 ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα  
 7 ὑμῶν γνωρίζεσθω πρὸς τὸν Θεόν. καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ, ἡ ὑπερέ-  
 χουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν  
 ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.  
 8 Τὸ λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα  
 ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος,  
 9 ταῦτα λογίζεσθε. ἅ καὶ ἐμάθετε καὶ παρελάβετε καὶ ἠκούσατε καὶ εἴ-  
 δετε ἐν ἐμοί, ταῦτα πράσσετε· καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ'  
 ὑμῶν.  
 10 Ἐχάρην δὲ ἐν Κυρίῳ μεγάλως, ὅτι ἤδη ποτὲ ἀνεθάλετε τὸ ὑπὲρ  
 11 ἐμοῦ φρονεῖν· ἐφ' ᾧ καὶ ἐφρονεῖτε, ἡκαιρεῖσθε δέ. οὐχ ὅτι καθ' ὑστέ-  
 12 ρησιν λέγω· ἐγὼ γὰρ ἔμαθον, ἐν οἷς εἰμι, αὐτάρκης εἶναι. οἶδα καὶ  
 ταπεινωθῆναι, οἶδα καὶ περισσεύειν· ἐν παντὶ καὶ ἐν πᾶσι μεμύημαι  
 13 καὶ χορτάζεσθαι καὶ πεινᾶν, καὶ περισσεύειν καὶ ὑστερεῖσθαι. πάντα  
 14 ἰσχύω ἐν τῷ ἐνδυναμουντί με. πλὴν καλῶς ἐποιήσατε συγκοινωνή-  
 15 σαντές μοι τῇ θλίψει. οἶδατε δὲ καὶ ὑμεῖς, Φιλιππηῖσιοι, ὅτι ἐν ἀρχῇ  
 τοῦ εὐαγγελίου, ὅτε ἐξῆλθον ἀπὸ Μακεδονίας, οὐδεμία μοι ἐκκλησία  
 16 ἐκοινώνησεν εἰς λόγον δόσεως καὶ λήψεως, εἰ μὴ ὑμεῖς μόνοι· ὅτι καὶ  
 17 ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἅπαξ καὶ δις εἰς τὴν χρεῖαν μοι ἐπέμψατε. οὐχ  
 ὅτι ἐπιζητῶ τὸ δόμα, ἀλλ' ἐπιζητῶ τὸν καρπὸν τὸν πλεονάζοντα εἰς  
 18 λόγον ὑμῶν. ἀπέχω δὲ πάντα, καὶ περισσεύω· πεπλήρωμαι, δεξιόμενος  
 παρὰ Ἐπαφροδίτου τὰ παρ' ὑμῶν, ὁσμὴν εὐωδίας, θυσίαν δεκτὴν, εὐ-  
 19 ἀρεστον τῷ Θεῷ. ὁ δὲ Θεὸς μου πληρώσει πᾶσαν χρεῖαν ὑμῶν κατὰ  
 20 τὸ πλοῦτος αὐτοῦ ἐν δόξῃ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τῷ δὲ Θεῷ καὶ πατρὶ  
 ἡμῶν ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

4. <sup>3</sup> ναί] καὶ fort. err. typogr.: certe 103 cum C<sup>th</sup> exhibet solus λοιπῶν  
 συνεργῶν μου] συνεργῶν μου καὶ τῶν λοιπῶν p<sup>16</sup> N<sup>o</sup>. <sup>7</sup> ἔχουσα Victorin. καὶ τὰ  
 νοήματα] καὶ τὰ σώματα G<sup>VL</sup> (vt.) & Victorin. Pelag. Siric. Chromat. Oros.:  
 καὶ τὰ νοήματα καὶ τὰ σώματα p<sup>16</sup> <sup>10</sup> εἰς om. p<sup>46</sup> AD\* al. pauc. A C<sup>th</sup> C<sup>th</sup>  
 Victorin. al. pauc.

Ἀσπάσασθε πάντα ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ 21  
σὺν ἐμοὶ ἀδελφοί. ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντες οἱ ἅγιοι, μάλιστα δὲ οἱ 22  
ἐκ τῆς Καίσαρος οἰκίας.

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν. 23

## Η ΠΡΟΣ ΚΟΛΑΣΣΑΕΙΣ

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ

Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ, καὶ Τιμό- 1  
θεος ὁ ἀδελφός, τοῖς ἐν Κολοσσαῖς ἀγίοις καὶ πιστοῖς ἀδελφοῖς ἐν 2  
Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πατρὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάν- 3  
τοτε περὶ ὑμῶν προσευχόμενοι, ἀκούσαντες τὴν πίστιν ὑμῶν ἐν Χριστῷ 4  
Ἰησοῦ καὶ τὴν ἀγάπην ἣν ἔχετε εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, διὰ τὴν ἐλ- 5  
πίδα τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἣν προηκούσατε ἐν τῷ  
λόγῳ τῆς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ παρόντος εἰς ὑμᾶς, καθὼς καὶ 6  
ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ ἐστὶ καρποφορούμενον καὶ αὐξανόμενον, καθὼς καὶ  
ἐν ὑμῖν ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσατε καὶ ἐπέγυνωτε τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐν  
ἀληθείᾳ· καθὼς ἐμάθετε ἀπὸ Ἐπαφρᾶ τοῦ ἀγαπητοῦ συνδούλου ἡμῶν, ὅς 7  
ἐστι πιστὸς ὑπὲρ <sup>α</sup> ἡμῶν διάκονος τοῦ Χριστοῦ, ὁ καὶ δηλώσας ἡμῖν τὴν 8  
ὑμῶν ἀγάπην ἐν Πνεύματι.

Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἠκούσαμεν, οὐ πανόμεθα ὑπὲρ 9  
ὑμῶν προσευχόμενοι, καὶ αἰτούμενοι ἵνα πληρωθῇτε τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ  
θελήματος αὐτοῦ ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ συνέσει πνευματικῇ, περιπατήσαι 10  
ἀξίως τοῦ Κυρίου εἰς πᾶσαν ἀρέσκειαν, ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ καρποφο-  
ροῦντες καὶ αὐξανόμενοι τῇ ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ· ἐν πάσῃ δυνάμει δυνα- 11  
μούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς δόξης αὐτοῦ εἰς πᾶσαν ὑπομονὴν καὶ μα-

<sup>α</sup> ὑμῶν

Ι. 2 ἡμῶν *sine additam.* B D K L Ψ 33 *al.* ℣ (vt.<sup>d</sup> vg.) ℤ (vg. hl.) ℞ (sah.)  
Orig.<sup>lat.</sup> Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>: *add.* καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ Ν Α C G ω ℣  
(vt.<sup>s</sup>) ℤ (hl.\*) ℞ (boh.) ℞ ℞ ℞ Ambst. *al.* <sup>3</sup> τῷ θεῷ [τῷ] πατρὶ B C\* D\* G ℣ (vt.)  
ℤ (vg. hl.) ℞ ℞ ℞ Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Aug. Cassiod.  $\frac{1}{2}$ : τῷ θεῷ καὶ πατρὶ  
Ν Α C<sup>2</sup> D<sup>c</sup> ω ℣ (vg.) ℞ Euthal.<sup>cod.</sup> Ambst. Cassiod.  $\frac{1}{2}$  <sup>4</sup> ἣν ἔχετε Ν Α C D\* G P  
31 33 1908 ℣ ℤ (hl.) ℞ (boh.) Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Aug. *al.*: τὴν D<sup>c</sup> ω ℤ  
(vg.) ℞ (sah.) ℞ (vg.) Chr. *al.*: *om.* B <sup>7</sup> ἡμῶν (*alt.*) p<sup>46</sup> Ν\* Α B D\* G *al.* ℣  
(vt.<sup>s</sup>) Ambst.: ὑμῶν Ν<sup>c</sup> C D<sup>b</sup> ω ℣ (vt.<sup>d</sup> vg.) ℤ (vg. hl.) ℞ ℞ ℞ Pelag. Theod.-  
Mops.<sup>lat.</sup> *al.*



- 12 κροθυμίαν μετὰ χαρᾶς· εὐχαριστοῦντες τῷ πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι <sup>b</sup> ἡμᾶς  
 13 εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί· ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς  
 ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκοτούς, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ  
 14 υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, ἐν ᾧ ἔχομεν τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν ἄφεσιν τῶν  
 15 ἁμαρτιῶν, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκος πάσης κτί-  
 16 σεως· ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς,  
 τὰ ὀρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα, εἴτε θρόνοι εἴτε κυριότητες εἴτε ἀρχαὶ εἴτε  
 17 ἐξουσίαι· τὰ πάντα δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν ἔκτισται· καὶ αὐτός ἐστι  
 18 πρὸ πάντων, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνέστηκε. καὶ αὐτός ἐστιν ἡ κε-  
 φαλὴ τοῦ σώματος, τῆς ἐκκλησίας· ὃς ἐστιν ἀρχή, πρωτότοκος ἐκ τῶν  
 19 νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσιν αὐτὸς πρωτεύων. ὅτι ἐν αὐτῷ εὐδόκησε  
 20 πᾶν τὸ πλήρωμα κατοικῆσαι, καὶ δι' αὐτοῦ ἀποκαταλλάξαι τὰ πάντα  
 εἰς αὐτόν, εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, δι' αὐτοῦ,  
 21 εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὑμᾶς ποτὲ ὄντας  
 ἀπηλλοτριωμένους καὶ ἐχθροὺς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πονηροῖς,  
 22 νυνὶ δὲ <sup>c</sup> ἀποκατήλλαξεν ἐν τῷ σώματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ διὰ τοῦ θα-  
 νάτου, παραστήσαι ὑμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους καὶ ἀνεγκλήτους κατενώ-  
 23 πιον αὐτοῦ· εἶγε ἐπιμένετε τῇ πίστει τεθεμελιωμένοι καὶ ἐδραῖοι, καὶ  
 μὴ μετακυούμενοι ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τοῦ εὐαγγελίου οὗ ἠκούσατε, τοῦ  
 κηρυχθέντος ἐν πάσῃ κτίσει τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανόν, οὗ ἐγενόμην ἐγὼ  
 Παῦλος διάκονος.
- 24 Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ ἀνταναπληρῶ τὰ ὕστε-  
 ρήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος

<sup>b</sup> ὑμᾶς<sup>c</sup> ἀποκατηλλάγητε

12 τῷ πατρὶ p<sup>46</sup> N A B C\* D P al. ℥ (vt.<sup>d</sup> vg.) S (hl. pal.) E A Efh Did. 2 Bas.  
 1/2 Cyr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Aug. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> Cassiod. al.: τῷ θεῷ πατρὶ N 31 (θεῷ  
 τῷ πατρὶ G) ℥ (vt.<sup>g m</sup>) S (vg.) A Orig.<sup>lat.</sup>: τῷ θεῷ καὶ πατρὶ C<sup>3</sup> al. ℥ (vg.<sup>codl.</sup>) S  
 (hl.\*) Ath. Bas. 1/2 Did. 1/3 Ambst. Pelag. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> al. τῷ ἱκανώσαντι p<sup>46</sup>  
 N A C D<sup>c</sup> ω ℥ (vg.) S (vg. hl.) E (boh.) Orig.<sup>lat.</sup> Bas. Did. Chr. Cyr. Theod.-  
 Mops.<sup>lat.</sup> Aug. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> Cassiod. al.: τῷ καλέσαντι D\* G 33 436 ℥ (vt.)  
 E (sah.) A E Efh Did. Ambst. Pelag. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> Vigil.: τῷ καλέσαντι καὶ  
 ἱκανώσαντι B ἡμᾶς A C D G ω ℥ S (vg. hl.) E (boh.) Orig.<sup>lat.</sup> Ath. Did. 2 Bas.  
 Cyr. Chr. Aug. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> Cassiod. al.: ὑμᾶς N B al. pauc. ℥ (vg.<sup>codl.</sup>) S  
 (hl.<sup>ms</sup>) E (sah.) A (?) Efh Did. 1/3 Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. Pelag. Ps.-Hier.<sup>codl.</sup> al.  
 14 ἔχομεν] ἔσχομεν B E (cf. Eph. i. 7) τὴν ἀπολύτρωσιν sine additam. N A B C  
 D G ω ℥ S (vg.) E E Efh Ath. Did. Chr. Cyr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. al.  
 (℥ (vt.<sup>d</sup>) om. etiam τὴν ἀπολύτρωσιν): add. (ex Eph. i. 7) διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ  
 minusc. null. S (hl.) A Thdr. 22 ἀποκατήλλαξεν] ἀποκατη (aut a)λλάγητε p<sup>46</sup> B  
 Hil.: ἀποκατηλλάκηται 33: ἀποκαταλλαγέντες D\* G ℥ (vt.) E Iren.<sup>lat.</sup> 2 Ambst. al.

αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία· ἥς ἐγενόμην ἐγὼ διάκονος κατὰ τὴν οἰκονο- 25  
μίαν τοῦ Θεοῦ τὴν δοθεῖσάν μοι εἰς ὑμᾶς, πληρῶσαι τὸν λόγον τοῦ  
Θεοῦ, τὸ μυστήριον τὸ ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν 26  
γενεῶν· νῦν δὲ ἐφανερώθη τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, οἷς ἠθέλησεν ὁ Θεὸς γνω- 27  
ρίσαι τί τὸ πλοῦτος τῆς δόξης τοῦ μυστηρίου τούτου ἐν τοῖς ἔθνεσιν,  
ὃ ἐστὶ Χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἡ ἐλπίς τῆς δόξης· ὃν ἡμεῖς καταγγέλλομεν, 28  
νουθετοῦντες πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες πάντα ἄνθρωπον ἐν  
πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄνθρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ·  
εἰς ὃ καὶ κοπιῶ, ἀγωνιζόμενος κατὰ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ τὴν ἐνεργουμέ- 29  
νην ἐν ἐμοὶ ἐν δυνάμει.

Θέλω γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι ἡλίκοι ἀγῶνα ἔχω ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν 2  
Λαοδικείᾳ, καὶ ὅσοι οὐχ ἑωράκασι τὸ πρόσωπόν μου ἐν σαρκί, ἵνα παρα- 2  
κληθῶσιν αἱ καρδίαι αὐτῶν, συμβιβασθέντες ἐν ἀγάπῃ, καὶ εἰς πᾶν  
πλοῦτος τῆς πληροφορίας τῆς συνέσεως, εἰς ἐπίγνωσιν τοῦ μυστηρίου  
τοῦ Θεοῦ, Χριστοῦ, ἐν ᾧ εἰσι πάντες οἱ θησαυροὶ τῆς σοφίας καὶ γνώ- 3  
σεως ἀπόκρυφοι. τοῦτο λέγω, ἵνα μηδεὶς ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πι- 4  
θανολογίᾳ. εἰ γὰρ καὶ τῇ σαρκὶ ἄπειμι, ἀλλὰ τῷ πνεύματι σὺν ὑμῖν 5  
εἰμι, χαίρων καὶ βλέπων ὑμῶν τὴν τάξιν, καὶ τὸ στερέωμα τῆς εἰς Χρι-  
στον πίστεως ὑμῶν.

Ὡς οὖν παρελάβετε τὸν Χριστὸν Ἰησοῦν τὸν Κύριον, ἐν αὐτῷ περι- 6  
πατεῖτε, ἐρριζωμένοι καὶ ἐποικοδομούμενοι ἐν αὐτῷ, καὶ βεβαιούμενοι τῇ 7  
πίστει, καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες <sup>d</sup> ἐν εὐχαριστίᾳ.

Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ 8  
κενῆς ἀπάτης, κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ

<sup>d</sup> *add.* ἐν αὐτῇ

2. 2 πᾶν πλοῦτος <sup>p</sup>46 N\* B 424\*\* Clem. Orig. : πάντα πλοῦτος H : πᾶν τὸ  
πλοῦτος A C 33 Euthal. <sup>cod.</sup> : πάντα [τὸν] πλοῦτον *rell.* θεοῦ χριστοῦ <sup>p</sup>46 B Hil.  
(Ephr. ?) Pelag. <sup>1/2</sup> Ps.-Hier. <sup>cod.</sup> (Cyr. <sup>arm.</sup> (?) ) : θεοῦ (*tantum*) D<sup>b</sup> H P 31 424\*\* *al.*  
*pauc.* : χριστοῦ (*tantum*) 048 Euthal. <sup>cod.</sup> (?) : θεοῦ καὶ χριστοῦ Cyr. <sup>gr. et arm.</sup> : θεοῦ ὃ  
ἐστὶν χριστός D <sup>1</sup> (vt. <sup>d</sup>) (E<sup>th</sup>) (Aug.) Pelag. <sup>1/2</sup> Vigil. : θεοῦ [τοῦ] ἐν χριστῷ 33 (A)  
Clem. <sup>2</sup> Ambst. *saep.* : θεοῦ πατρὸς [τοῦ] χριστοῦ [Ἰησοῦ] N\* <sup>et o</sup> A C *minusc. pauc.*  
<sup>1</sup> (vg.) E Ps.-Hier. <sup>cod.</sup> : θεοῦ καὶ πατρὸς [τοῦ] χριστοῦ N<sup>b</sup> Ψ 216\* 440 S (hl. \*) :  
θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τοῦ χριστοῦ D<sup>o</sup> ω S (hl.) Thdrt. *al.* : θεοῦ πατρὸς καὶ τοῦ χριστοῦ  
442 1908 S (vg.) Chr. Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> : dei patris et domini Iesu Christi  
Cassiod. <sup>7</sup> τῇ πίστει B D\* H 33 *al. pauc.* <sup>1</sup> Euthal. <sup>cod.</sup> Act.-Archel. Ambst.  
*al.* : ἐν πίστει A C 424\*\* *al. pauc.* Cyr. : ἐν τῇ πίστει N D<sup>o</sup> ω E Chr. *al.* περισ-  
σεύοντες *sine additam.* N\* A C H\* 33 1908 *al.* <sup>1</sup> (vg.) E<sup>th</sup> Euthal. <sup>cod.</sup> Act.-Archel.  
Ps.-Hier. <sup>cod.</sup> Cassiod. : *add.* ἐν αὐτῇ B D<sup>o</sup> H\*\* ω S (vg. hl.) E A Chr. Ambst.  
Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> Aug. *al.* : *add.* ἐν αὐτῷ N D\* 1 <sup>1</sup> (vt.) S (hl. <sup>ms</sup>) Pelag.  
Ps.-Hier. <sup>cod.</sup>

- 9 κόσμου, καὶ οὐ κατὰ Χριστόν· ὅτι ἐν αὐτῷ κατοικεῖ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς  
 10 θεότητος σωματικῶς, καὶ ἔστε ἐν αὐτῷ πεπληρωμένοι, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ  
 11 πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας· ἐν ᾧ καὶ περιετμήθητε περιτομῇ ἀχειρο-  
 ποιήτῳ, ἐν τῇ ἀπεκδύσει τοῦ σώματος τῆς σαρκός, ἐν τῇ περιτομῇ τοῦ  
 12 Χριστοῦ, συνταφέντες αὐτῷ ἐν τῷ βαπτίσματι, ἐν ᾧ καὶ συνηγέρθητε  
 13 διὰ τῆς πίστεως τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ τῶν  
 14 νεκρῶν. καὶ ὑμᾶς, νεκροὺς ὄντας τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ  
 τῆς σαρκὸς ὑμῶν, συνεζωοποίησεν ὑμᾶς σὺν αὐτῷ, χαρισάμενος ἡμῖν  
 15 πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς  
 δόγμασιν, ὃ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν· καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ τοῦ μέσου, προσηλώ-  
 16 σας αὐτὸ τῷ σταυρῷ· ἀπεκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας ἐδει-  
 γμάτισεν ἐν παρρησίᾳ, θριαμβεύσας αὐτοὺς ἐν αὐτῷ.  
 17 Μὴ οὖν τις ὑμᾶς κρινέτω ἐν βρώσει ἢ ἐν πόσει, ἢ ἐν μέρει ἑορτῆς ἢ  
 18 νουμηνίας ἢ σαββάτων· ἃ ἔστι σκιὰ τῶν μελλόντων, τὸ δὲ σῶμα τοῦ  
 19 Χριστοῦ. μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβεύετω θέλων ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ  
 θρησκείᾳ τῶν ἀγγέλων, ἃ<sup>ε</sup> ἑώρακεν ἐμβατεύων, εἰκὴ φυσιούμενος ὑπὸ  
 20 τοῦ νοὸς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ οὐ κρατῶν τὴν κεφαλὴν, ἐξ οὗ πᾶν τὸ  
 σῶμα, διὰ τῶν ἀφῶν καὶ συνδέσμων ἐπιχορηγούμενον καὶ συμβιβαζό-  
 21 μενον, αὖξει τὴν αὖξησιν τοῦ Θεοῦ.  
 22 Εἰ ἀπεθάνετε σὺν Χριστῷ ἀπὸ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, τί ὥς  
 23 ζῶντες ἐν κόσμῳ δογματίζεσθε, Μὴ ἄψῃ, μηδὲ γεύσῃ, μηδὲ θίγῃς (ἃ ἔστι  
 πάντα εἰς φθορὰν τῇ ἀποχρήσει), κατὰ τὰ ἐντάλματα καὶ διδασκαλίας  
 τῶν ἀνθρώπων; ἅτινά ἐστι λόγον μὲν ἔχοντα σοφίας ἐν ἐθειλοθρησκείᾳ  
 καὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀφειδίᾳ σώματος, οὐκ ἐν τιμῇ τινὶ πρὸς πλη-  
 σμονὴν τῆς σαρκός.

<sup>ε</sup> *add.* μὴ

<sup>11</sup> σώματος *absque additam.* p<sup>46</sup> N\* A B C D\* G H P 33 *al. pauc.* L S (pal.) C A Clem. Ps.-Ath. Orig.<sup>lat.</sup> (Diod. Cypr.) Hil. <sup>2</sup> Ambst. *al.* : *add.* τῶν ἁμαρτιῶν N<sup>o</sup> D<sup>b</sup> et c<sup>o</sup> ω *codd.* ap. Aug. S ([vg.] hl.) C E th Chr. Theod.-Mops. *al.* (*item om.* τῆς σαρκός Did. Epiph.) <sup>13</sup> ὄντας N\* B L 33 1908 *al. pauc.* C Bas. Chr. Theod.-Mops. Tert. Amb. Ps.-Hier.<sup>codd.</sup> *al.* : ὄντας ἐν p<sup>46</sup> N\* A C D G ω L E (sah.) Orig. (?) Hil. <sup>2</sup> Ambst. *al.* <sup>16</sup> ἢ (*pr.*)] καὶ p<sup>46</sup> B S (vg.) C Orig. (Tert.) *al.* <sup>18</sup> ἐν om. N\* ἃ p<sup>46</sup> N\* A B D\* 33\* 314 424\*\* *codd.* Graec. ap. Hier. *codd.* ap. Aug. L (vt. d<sup>m</sup>) C E th Meion Tert. Orig. Lucif. Ambst. <sup>2</sup> *al.* : ἃ μὴ (οὐκ N<sup>o</sup> C D<sup>b</sup> et c<sup>o</sup> G H ω L (vt. <sup>ε</sup> vg.) S (vg. hl.) A C Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Amb. Aug. Pelag. *al.* ἐμβαδ. p<sup>46</sup> ἐμβ. εἰκῇ] εἰκὴ ἐμβ. καὶ Orig. <sup>23</sup> καὶ ταπεινοφροσύνῃ] ταπεινοφροσύνης Clem. καὶ alt. om. p<sup>46</sup> B L (vt. d<sup>m</sup>) Orig.<sup>lat.</sup> Hil. Ambst. Amb. Paul.-Nol. <sup>τινὶ</sup> *add.* et non L (vt. <sup>ε</sup> <sup>16</sup>) <sup>πλησμονῇ</sup> *add.* et diligentiam

Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν 3  
ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς. 2  
ἀπεθάνετε γάρ, καὶ ἡ ζωὴ ὑμῶν κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ. 3  
ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερω- 4  
θήσεσθε ἐν δόξῃ.

Νεκρώσατε οὖν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, 5  
πάθος, ἐπιθυμίαν κακὴν, καὶ τὴν πλεονεξίαν, ἣτις ἐστὶν εἰδωλολατρεία, 6  
δι' ἧς ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ὁ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας· ἐν οἷς 7  
καὶ ὑμεῖς περιεπατήσατέ ποτε, ὅτε ἐζήτε ἐν τούτοις. νυνὶ δὲ ἀπό- 8  
θεσθε καὶ ὑμεῖς τὰ πάντα, ὀργήν, θυμόν, κακίαν, βλασφημίαν, αἰσχρο-  
λογίαν ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν· μὴ ψεύδεσθε εἰς ἀλλήλους, ἀπεκδυσά- 9  
μενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ, καὶ ἐνδυσάμενοι 10  
τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος  
αὐτόν· ὅπου οὐκ ἔστι Ἕλλην καὶ Ἰουδαῖος, περιτομὴ καὶ ἀκροβυστία, 11  
βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλὰ τὰ πάντα καὶ ἐν πᾶσι  
Χριστός.

Ἐνδύσασθε οὖν, ὡς ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἅγιοι καὶ ἡγαπημένοι, 12  
σπλάγχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα, ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακρο-  
θυμίαν· ἀνεχόμενοι ἀλλήλων, καὶ χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, ἕαν τις πρὸς 13  
τινα ἔχη μομφήν· καθὼς καὶ ὁ ἡ Κύριος ἐχαρίσατο ὑμῖν, οὕτω καὶ ὑμεῖς·  
ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν ἀγάπην, ὅ ἐστι σύνδεσμος τῆς τελειότητος. 14  
καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Χριστοῦ βραβεύέτω ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, εἰς ἣν 15  
καὶ ἐκλήθητε ἐν ἐνὶ σώματι· καὶ εὐχάριστοι γίνεσθε. ὁ λόγος τοῦ 16  
Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ· διδάσκοντες  
καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτοὺς ψαλμοῖς, ὕμνοις, ᾠδαῖς πνευματικαῖς, ἐν

<sup>f</sup> ὑμῶν <sup>g</sup> om. ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας <sup>h</sup> Χριστὸς <sup>i</sup> Κυρίου  
or Θεοῦ

3. <sup>4</sup> ἡμῶν BD<sup>b</sup> et<sup>c</sup> H ω S (vg. hl.) E (sah.) Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Hil. Amb. al. : ὑμῶν p<sup>46</sup>  
N C D\* G P 33 1908 al. pauc. L E (boh.) A G Eth Orig. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Eus. Chr. Cyr. Cypr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub>  
Hil. Ambst. al. <sup>6</sup> ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας (ex Eph. v. 6) H ω L S (vg. hl.)  
E (boh.) A Eth<sup>cod.</sup> Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. : om. p<sup>46</sup> B C (D) L (vt.<sup>(d)</sup>) E (sah.)  
Eth<sup>cod.</sup> Clem. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Cypr. Macrob. Ambst. Hier. <sup>12</sup> ἅγιοι καὶ ἅγιοι B 33 E  
(sah.) : καὶ ἅγιοι 122 <sup>13</sup> κύριος p<sup>46</sup> A B D\* G 1952 L Aug. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al. : χριστὸς  
N\* C D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω S (vg. hl.) E G Eth Clem. Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. al. : θεὸς  
N\* : θεὸς ἐν χριστῷ 33 A Aug. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> <sup>16</sup> Χριστοῦ p<sup>46</sup> N\* B C\* D G ω L S ([vg.] hl.)  
E (sah.) A Chr. Ambst. Theod.-Mops.<sup>comm.</sup> al. : κυρίου N\* E (boh.) Clem.  
Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> (?) : θεοῦ A C\* 33 al. pauc. Eth Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> (?) ψαλμ.  
ὑμν. φδ. p<sup>46</sup> N B C\* D\* G L S (hl.) E Clem. Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> al. : ψαλμ. καὶ ὕμν. καὶ φδ.  
D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω S (vg.) E A Eth Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> al. (sec. Eph. v. 19) -καῖς] -κοῖς p<sup>46</sup>

17 χάριτι ἄδοντες ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν τῷ Θεῷ· καὶ πάν ὅτι ἂν ποιήτε  
ἐν λόγῳ ἢ ἐν ἔργῳ, πάντα ἐν ὀνόματι Κυρίου Ἰησοῦ, εὐχαριστοῦντες  
τῷ Θεῷ πατρὶ δι' αὐτοῦ.

18 Αἱ γυναῖκες, ὑποτάσσεσθε τοῖς ἀνδράσιν, ὡς ἀνῆκεν ἐν Κυρίῳ. οἱ  
19 ἄνδρες, ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας, καὶ μὴ πικραίνεσθε πρὸς αὐτάς. τὰ  
20 τέκνα, ὑπακούετε τοῖς γονεῦσι κατὰ πάντα, τοῦτο γὰρ εὐάρεστόν ἐστιν  
21 ἐν Κυρίῳ. οἱ πατέρες, μὴ ἐρεθίζετε τὰ τέκνα ὑμῶν, ἵνα μὴ ἀθυμῶσιν.  
22 οἱ δοῦλοι, ὑπακούετε κατὰ πάντα τοῖς κατὰ σάρκα κυρίοις, μὴ ἐν ὀφθαλ-  
μοδουλείαις ὡς ἀνθρωπάρεσκοι, ἀλλ' ἐν ἀπλότῃ καρδίᾳ, φοβού-  
23 μενοι τὸν Κύριον· ὃ ἐὰν ποιήτε, ἐκ ψυχῆς ἐργάζεσθε, ὡς τῷ Κυρίῳ  
24 καὶ οὐκ ἀνθρώποις, εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου ἀπολήψεσθε τὴν ἀνταπό-  
25 δοσιν τῆς κληρονομίας· τῷ Κυρίῳ Χριστῷ δουλεύετε. ὁ γὰρ ἀδικῶν  
4 κομιεῖται ὃ ἡδίκησε· καὶ οὐκ ἔστι προσωποληψία. οἱ κύριοι, τὸ δί-  
καιον καὶ τὴν ἰσότητα τοῖς δούλοις παρέχεσθε, εἰδότες ὅτι καὶ ὑμεῖς  
ἔχετε κύριον ἐν οὐρανῷ.

2 Τῇ προσευχῇ προσκαρτερεῖτε, γρηγοροῦντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ,  
3 προσευχόμενοι ἅμα καὶ περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ Θεὸς ἀνοίξῃ ἡμῖν θύραν τοῦ  
4 λόγου, λαλήσαι τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, δι' ὃ καὶ δέδεμαι, ἵνα φα-  
5 νερώσω αὐτὸ ὡς δεῖ με λαλήσαι. ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς  
6 ἔξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι. ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι,  
ἁλατι ἡρτυμένος, εἰδέναι πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι.

7 Τὰ κατ' ἐμὲ πάντα γνωρίσει ὑμῖν Τυχικὸς ὁ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς  
8 καὶ πιστὸς διάκονος καὶ σύνδουλος ἐν Κυρίῳ· ὃν ἔπεμψα πρὸς ὑμᾶς  
εἰς αὐτὸ τοῦτο, ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν καὶ παρακαλέσῃ τὰς καρδίας  
9 ὑμῶν, σὺν Ὁνησίμῳ τῷ πιστῷ καὶ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ, ὅς ἐστιν ἐξ ὑμῶν.  
πάντα ὑμῖν γνωριούσι τὰ ὧδε.

10 Ἀσπάζεταιται ὑμᾶς Ἀρίσταρχος ὁ συναιχμάλωτός μου, καὶ Μάρκος  
ὁ ἀνεψιὸς Βαρνάβα (περὶ οὗ ἐλάβετε ἐντολὰς· ἐὰν ἔλθῃ πρὸς ὑμᾶς,

<sup>16</sup> χάριτι N\* A C\* D<sup>o</sup> ω A Chr. <sup>2</sup>/<sub>4</sub> al. : τῇ χάριτι p<sup>46</sup> N<sup>o</sup> B D\* G 424\*\* E (sah.)  
Clem. Chr. <sup>2</sup>/<sub>4</sub> ταῖς καρδίαις p<sup>46</sup> N A B C D\* G al. pauc. L S (vg. hl.) E A E  
Chr. Ambst. al. : τῇ καρδίᾳ D<sup>o</sup> ω E<sup>th</sup> Clem. al. (cf. Eph. v. 19) θεῷ  
N A B C\* D\* G 33 424\*\* 1908 al. pauc. L S (vg. hl.) E A Clem. Chr. <sup>3</sup>/<sub>4</sub> al. :  
κυρίῳ p<sup>46</sup> C<sup>2</sup> D<sup>o</sup> ω E Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> al. : om. Pelag. <sup>21</sup> ἐρεθίζετε p<sup>46</sup> B D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω S  
(hl.<sup>ms</sup>) Clem. Chr. al. : παροργίζετε (ex Eph. vi. 4) N A C D\* al., uerss. pler.

4. <sup>8</sup> γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν (N\*) A B D\* G P 33 1908 al. pauc. L (vt.) S (pal.)  
E (sah.) A E<sup>th</sup> Theod.-Mops. Hier. <sup>3</sup>/<sub>4</sub> al. : γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν p<sup>46</sup> N<sup>o</sup> C D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω L  
(vg.) S (vg. hl.) E (boh.) E Chr. Ambst. Hier. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Pelag. al.



δέξασθε αὐτόν), καὶ Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰουστος, οἱ ὄντες ἐκ περι- 11  
τομῆς· οὗτοι μόνοι συνεργοὶ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες  
ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. ἀσπάζεται υἱὰς Ἐπαφρᾶς ὁ ἐξ υἱῶν, 12  
δοῦλος Χριστοῦ Ἰησοῦ, πάντοτε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ υἱῶν ἐν ταῖς  
προσευχαῖς, ἵνα στήτε τέλειοι καὶ πεπληροφορημένοι ἐν παντὶ θελή-  
ματι τοῦ Θεοῦ. μαρτυρῶ γὰρ αὐτῷ ὅτι ἔχει πολὺν πόνον ὑπὲρ υἱῶν 13  
καὶ τῶν ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. ἀσπάζεται υἱὰς Λουκᾶς 14  
ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητός, καὶ Δημᾶς. ἀσπάσασθε τοὺς ἐν Λαοδικείᾳ ἄδελ- 15  
φούς, καὶ <sup>κ</sup> Νυμφᾶν, καὶ τὴν κατ' οἶκον <sup>ι</sup> αὐτῶν ἐκκλησίαν. καὶ ὅταν 16  
ἀναγνωσθῇ παρ' υἱῶν ἡ ἐπιστολή, ποιήσατε ἵνα καὶ ἐν τῇ Λαοδικέῳ  
ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσθῇ, καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας ἵνα καὶ υἱεῖς ἀναγνώτε.  
καὶ εἶπατε Ἀρχίππῳ, Βλέπε τὴν διακονίαν ἣν παρέλαβες ἐν Κυρίῳ, 17  
ἵνα αὐτὴν πληροῖς.

Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου. μνημονεύέτε μου τῶν δεσμῶν. 18  
ἡ χάρις μεθ' υἱῶν.

## Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ ΠΡΩΤΗ

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων Ι  
ἐν Θεῷ πατρὶ καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις υἱῶν καὶ εἰρήνη.

Εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ πάντων υἱῶν νυνεὶαν ποιοῦ- 2  
μενοι ἐπὶ τῶν προσευχῶν ἡμῶν, ἀδιαλείπτως μνημονεύοντες υἱῶν 3  
τοῦ ἔργου τῆς πίστεως καὶ τοῦ κόπου τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ὑπομονῆς  
τῆς ἐλπίδος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ

<sup>κ</sup> Νύμφαν

<sup>ι</sup> αὐτῆς

<sup>12</sup> στήτε <sup>Ν</sup> <sup>Α</sup> <sup>Α</sup> <sup>Δ</sup> <sup>Γ</sup> <sup>Ω</sup> Chr. *al.* : σταθῆτε <sup>Υ</sup><sup>46</sup> <sup>Ν</sup> <sup>Β</sup> 1906 1912 Euthal.<sup>cod.</sup> : ἤτε  
*codl. minusc. pauc.* <sup>15</sup> Νυμφᾶν (*nomen masc.*) <sup>Δ</sup> <sup>Ο</sup> <sup>Λ</sup> <sup>Ρ</sup> <sup>Σ</sup> (*pal. cod.*) *al.* : Νύμφαν  
(*nomen fem.*) <sup>Β</sup> <sup>Ο</sup> <sup>Σ</sup> (*pal. cod.*) (?) Orig. Euthal.<sup>cod.</sup> Ambst. *al.* : αὐτῶν <sup>Ν</sup> <sup>Α</sup> <sup>Ρ</sup> <sup>Σ</sup> 33  
1908 *al. pauc.* <sup>Ε</sup> (*boh.*) Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> : αὐτῆς <sup>Β</sup> 424<sup>\*\*</sup> <sup>Σ</sup> (*pal. cod.*) <sup>Ε</sup> (*sah.*)  
Orig. Ambst. : αὐτοῦ <sup>Δ</sup> <sup>Γ</sup> <sup>Ω</sup> <sup>Ε</sup> Chr. Theod.-Mops.<sup>lat. conim.</sup> : *sine αὐτοῦ sine αὐτῆς*  
<sup>Σ</sup> (*vg. hl.*) <sup>Α</sup>

<sup>1</sup> εἰρήνη *absque additam.* <sup>Β</sup> <sup>Γ</sup> 1908 *al. pauc.* <sup>Σ</sup> (*vt. s<sup>r</sup> vg.*) <sup>Σ</sup> (*vg. hl. pal.*) <sup>Ε</sup>  
(*sah.*) Orig. Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. *al.* : *add. ἀπὸ θεοῦ πατρὸς [ἡμῶν] καὶ*  
*Κυρίου [ἡμῶν] Ἰησοῦ Χριστοῦ* <sup>Ν</sup> <sup>Α</sup> <sup>Ρ</sup> (?) <sup>Δ</sup> <sup>Ω</sup> <sup>Σ</sup> (*vt. d vg. codl.*) <sup>Σ</sup> (*hl.\* pal.*) <sup>Ε</sup>  
(*boh.*) *al.*

- 4 καὶ πατὴρ ἡμῶν, εἰδότες, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Θεοῦ, τὴν ἐκλογὴν  
 5 ὑμῶν, ὅτι τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν οὐκ ἐγενήθη εἰς ὑμᾶς ἐν λόγῳ μόνον  
 ἀλλὰ καὶ ἐν δυνάμει καὶ ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πληροφορία πολλῇ,  
 6 καθὼς οἴδατε οἷοι ἐγενήθημεν ὑμῖν δι' ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς μιμηταὶ ἡμῶν  
 ἐγενήθητε καὶ τοῦ Κυρίου, δεξάμενοι τὸν λόγον ἐν θλίψει πολλῇ μετὰ  
 7 χαρᾶς Πνεύματος Ἁγίου, ὥστε γενέσθαι ὑμᾶς τύπον πᾶσι τοῖς πι-  
 8 στεύουσιν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀχαΐᾳ. ἀφ' ὑμῶν γὰρ ἐξήχη-  
 ται ὁ λόγος τοῦ Κυρίου οὐ μόνον ἐν τῇ Μακεδονίᾳ καὶ Ἀχαΐᾳ, ἀλλ'  
 ἐν παντὶ τόπῳ ἡ πίστις ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν Θεὸν ἐξελέλυθεν, ὥστε μὴ  
 9 χρεῖαν ἔχειν ἡμᾶς λαλεῖν τι. αὐτοὶ γὰρ περὶ ἡμῶν ἀπαγγέλλουσιν  
 ὅποιαν εἴσοδον ἔσχομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ πῶς ἐπεστρέψατε πρὸς τὸν  
 10 Θεὸν ἀπὸ τῶν εἰδώλων, δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἀνα-  
 μένειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγείρειν ἐκ τῶν νεκρῶν,  
 Ἰησοῦν, τὸν ῥυόμενον ἡμᾶς ἐκ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης.
- 2 Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε, ἀδελφοί, τὴν εἴσοδον ἡμῶν τὴν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι  
 2 οὐ κενὴ γέγονεν· ἀλλὰ προπαθόντες καὶ ὑβρισθέντες, καθὼς οἴδατε,  
 ἐν Φιλίπποις ἐπαρρησιασάμεθα ἐν τῷ Θεῷ ἡμῶν λαλήσαι πρὸς ὑμᾶς  
 3 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἐν πολλῷ ἀγῶνι. ἡ γὰρ παράκλησις ἡμῶν  
 4 οὐκ ἐκ πλάνης, οὐδὲ ἐξ ἀκαθαρσίας, οὐδὲ ἐν δόλῳ· ἀλλὰ καθὼς δεδοκι-  
 μάσμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πιστευθῆναι τὸ εὐαγγέλιον, οὕτω λαλοῦμεν,  
 οὐχ ὡς ἀνθρώποις ἀρέσκοντες, ἀλλὰ Θεῷ τῷ δοκιμάζοντι τὰς καρδίας  
 5 ἡμῶν. οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε,  
 6 οὔτε ἐν προφάσει πλεονεξίας, Θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώ-  
 πων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων, δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι,  
 7 ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι. ἀλλ' ἐγενήθημεν <sup>α</sup> ἡπιοὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν, ὡς  
 8 ἂν τροφὸς θάλπῃ τὰ ἐαυτῆς τέκνα· οὕτως ὁμειρόμενοι ὑμῶν εὐδοκοῦ-  
 μεν μεταδοῦναι ὑμῖν οὐ μόνον τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ τὰς  
 9 ἑαυτῶν ψυχάς, διότι ἀγαπητοὶ ἡμῖν ἐγενήθητε. μιμημονεύετε γάρ,  
 ἀδελφοί, τὸν κόπον ἡμῶν καὶ τὸν μόχθον· νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζό-

<sup>α</sup> νήπιοι

<sup>5</sup> ὑμῖν **NA** **CP** 33 424\*\* *al. pauc.* **℣** (vg.) **℥** (boh.): ἐν ὑμῖν **B** **D** **G** (v) *uerrss.* *pler.* Ephr. Chr. Ambst. *al.* <sup>7</sup> τύπον **B** **D**\* 33 424\*\* *al. pauc.* **℣** **ℤ** (vg. pal.) **℥** **A** Ephr. Ambst. *al.*: τύπους **NA** **C** **G** ω **℣** (vt.<sup>6</sup>) **ℤ** (hl.) Chr. *al.* <sup>9</sup> ἡμῶν] ὑμῶν **B** *al.* **℣** (vt.<sup>4</sup>) **℥** (sah.) Thdr. *al.* <sup>10</sup> τῶν ἀντὶ νεκρῶν *om.* **A** **C** **I** *al.* **A** **Eus.**  
 2. <sup>7</sup> ἡπιοὶ **N**\* **A** **C**<sup>b</sup> **D**<sup>c</sup> 33 ω **ℤ** (vg. hl.) **℥** (sah.) **A** Clem. <sup>2</sup> Orig. <sup>3</sup> Bas. Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.*: νήπιοι **N**\* **B** **C**\* **D**\* **G** *al. pauc.* **℣** **℥** (boh.) **℥** **th** Orig. <sup>4</sup> Ephr. Orig.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> Cyr. Ambst. Hier. Aug. *al.*

μενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν, ἐκηρύξαμεν εἰς ὑμᾶς τὸ  
εὐαγγέλιον τοῦ Θεοῦ. ὑμεῖς μάρτυρες καὶ ὁ Θεός, ὡς ὁσίως καὶ δι- 10  
καίως καὶ ἀμέμπτως ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν ἐγενήθημεν· καθάπερ 11  
οἴδατε, ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν, ὡς πατὴρ τέκνα ἑαυτοῦ, παρακαλοῦντες  
ὑμᾶς καὶ παραμυθούμενοι καὶ μαρτυρόμενοι, εἰς τὸ περιπατεῖν ὑμᾶς 12  
ἀξίως τοῦ Θεοῦ τοῦ <sup>b</sup> καλοῦντος ὑμᾶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ βασιλείαν καὶ  
δόξαν.

Καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως, ὅτι, 13  
παραλαβόντες λόγον ἀκοῆς παρ' ἡμῶν τοῦ Θεοῦ, ἐδέξασθε οὐ λόγον  
ἀνθρώπων, ἀλλὰ (καθὼς ἐστὶν ἀληθῶς) λόγον Θεοῦ, ὃς καὶ ἐνεργεῖται  
ἐν ὑμῖν τοῖς πιστεύουσιν. ὑμεῖς γὰρ μιμηταὶ ἐγενήθητε, ἀδελφοί, τῶν 14  
ἐκκλησιῶν τοῦ Θεοῦ τῶν οὐσῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὅτι  
τὰ αὐτὰ ἐπάθετε καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν ἰδίων συμφυλετῶν, καθὼς καὶ αὐ-  
τοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, τῶν καὶ τὸν Κύριον ἀποκτεινάντων Ἰησοῦν καὶ 15  
τοὺς προφήτας, καὶ ἡμᾶς ἐκδιωξάντων, καὶ Θεῷ μὴ ἀρεσκόντων, καὶ  
πᾶσιν ἀνθρώποις ἐναντίων, κωλυόντων ἡμᾶς τοῖς ἔθνεσι λαλῆσαι ἵνα 16  
σωθῶσιν, εἰς τὸ ἀναπληρῶσαι αὐτῶν τὰς ἀμαρτίας πάντοτε· ἔφθασε  
δὲ ἐπ' αὐτοὺς ἡ ὀργὴ εἰς τέλος.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, ἀπορφανισθέντες ἀφ' ὑμῶν πρὸς καιρὸν ὥρας 17  
προσώπῳ οὐ καρδίᾳ, περισσοτέρως ἐσπουδάσαμεν τὸ πρόσωπον ὑμῶν  
ἰδεῖν ἐν πολλῇ ἐπιθυμίᾳ· διότι ἠθελήσαμεν ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς, ἐγὼ 18  
μὲν Παῦλος καὶ Ἀπαξ καὶ Δίς, καὶ ἐνέκοψεν ἡμᾶς ὁ Σατανᾶς. τίς γὰρ 19  
ἡμῶν ἐλπίς ἢ χαρὰ ἢ στέφανος καυχήσεως; ἢ οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἔμπρο-  
σθεν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ; ὑμεῖς γάρ ἐστε 20  
ἢ δόξα ἡμῶν καὶ ἡ χαρὰ.

Διὸ μηκέτι στέγοντες εὐδοκήσαμεν καταλειφθῆναι ἐν Ἀθήναις μό- 3  
νοι, καὶ ἐπέμψαμεν Τιμόθεον τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ <sup>c</sup> διάκονον τοῦ Θεοῦ 2  
ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ στηρίξαι ὑμᾶς καὶ παρακαλέσαι  
ὑπὲρ τῆς πίστεως ὑμῶν, τὸ μηδένα σαίνεισθαι ἐν ταῖς θλίψεσι ταύταις· 3

<sup>b</sup> καλέσαντος

<sup>c</sup> συνεργὸν

<sup>12</sup> καλοῦντος B D G H ω ℤ (hl. <sup>ms</sup>) Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Ambst. Ephr. Pelag. al. : καλέσαντος  
N A al. rauc. ℒ (vg.) ℤ (vg. hl.) Θ Γ Δ Α Chr. <sup>1</sup>/<sub>3</sub> Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> (cf. Gal. i. 6)

3. <sup>2</sup> διάκονον τοῦ θεοῦ N A P 424\*\* al. rauc. ℒ (vg.) ℤ (hl.) Θ Δ (?) Γ Ε θ Bas.  
Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. : συνεργὸν τοῦ θεοῦ D\* 33 ℒ (vt.<sup>d</sup>) Ambst. Ephr. (?) Pelag.  
Ps.-Hier. : συνεργὸν B Δ (?) Ephr. (?) : διάκονον καὶ συνεργὸν τοῦ θεοῦ G : διάκονον  
τοῦ θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν D<sup>c</sup> ω ℤ (vg. [hl.]) Chr. al. : διάκονον Cassiod.

4 αὐτοὶ γὰρ οἶδατε ὅτι εἰς τοῦτο κείμεθα. καὶ γὰρ ὅτε πρὸς ὑμᾶς ἤμεν,  
 προελέγομεν ὑμῖν ὅτι μέλλομεν θλίβεσθαι, καθὼς καὶ ἐγένετο καὶ οὔ-  
 5 दाτε. διὰ τοῦτο ἀγὼ μηκέτι στέγων ἐπεμψα εἰς τὸ γνῶναι τὴν πίστιν  
 ὑμῶν, μή πως ἐπείρασεν ὑμᾶς ὁ πειράζων, καὶ εἰς κενὸν γένηται ὁ  
 6 κόπος ἡμῶν. ἄρτι δὲ ἐλθόντος Τιμοθέου πρὸς ἡμᾶς ἀφ' ὑμῶν, καὶ εὐαγ-  
 γελισαμένου ἡμῖν τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην ὑμῶν, καὶ ὅτι ἔχετε  
 μνείαν ἡμῶν ἀγαθὴν πάντοτε, ἐπιποθοῦντες ἡμᾶς ἰδεῖν, καθάπερ καὶ  
 7 ἡμεῖς ὑμᾶς, διὰ τοῦτο παρεκλήθημεν, ἀδελφοί, ἐφ' ὑμῖν ἐπὶ πάσῃ τῇ  
 8 ἀνάγκῃ καὶ θλίψει ἡμῶν διὰ τῆς ὑμῶν πίστεως· ὅτι νῦν ζῶμεν, ἐὰν  
 9 ὑμεῖς στήκητε ἐν Κυρίῳ. τίνα γὰρ εὐχαριστίαν δυνάμεθα τῷ Θεῷ ἀν-  
 αποδοῦναι περὶ ὑμῶν ἐπὶ πάσῃ τῇ χαρᾷ ἣ χαίρομεν δι' ὑμᾶς ἔμπρο-  
 10 σθεν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ὑπερεκπερισσοῦ δεόμενοι εἰς  
 τὸ ἰδεῖν ὑμῶν τὸ πρόσωπον καὶ καταρτίσαι τὰ ὑστερήματα τῆς πίστεως  
 ὑμῶν;

11 Αὐτὸς δὲ ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἡμῶν, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς, κατ-  
 12 ευθύναι τὴν ὁδὸν ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ ὁ Κύριος πλεονάσαι καὶ  
 περισσεύσαι τῇ ἀγάπῃ εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας, καθάπερ καὶ ἡμεῖς  
 13 εἰς ὑμᾶς, εἰς τὸ στηρίξαι ὑμῶν τὰς καρδίας ἀμέμπτους ἐν ἀγιωσύνῃ  
 ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν  
 Ἰησοῦ μετὰ πάντων τῶν ἀγίων αὐτοῦ.<sup>d</sup>

4 Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, ἐρωτῶμεν ὑμᾶς καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ  
 Ἰησοῦ, ἵνα καθὼς παρελάβετε παρ' ἡμῶν τὸ πῶς δεῖ ὑμᾶς περιπατεῖν  
 καὶ ἀρέσκειν Θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε, ἵνα περισσεύητε μᾶλλον.  
 2 οἶδατε γὰρ τίνας παραγγελίας ἐδώκαμεν ὑμῖν διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ.  
 3 τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὁ ἁγιασμὸς ὑμῶν, ἀπέχεσθαι ὑμᾶς  
 4 ἀπὸ τῆς πορνείας· εἰδέναι ἕκαστον ὑμῶν τὸ ἑαυτοῦ σκεῦδος κτᾶσθαι ἐν  
 5 ἁγιασμῷ καὶ τιμῇ, μὴ ἐν πάθει ἐπιθυμίας, καθάπερ καὶ τὰ ἔθνη τὰ μὴ  
 6 εἰδότα τὸν Θεόν· τὸ μὴ ὑπερβαίνειν καὶ πλεονεκτεῖν ἐν τῷ πράγματι

<sup>d</sup> *add. ἀμήν.*

<sup>13</sup> αὐτοῦ *sine additam.* N° B D° G ω 11 (vt.<sup>g</sup>) S (vg. hl.) E (sah.) A G Tert. Ephr. Chr. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Pelag. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup>; *additam.* ἀμήν N° A D\* al. *pauc.* 11 (vt.<sup>d</sup> vg.) E (boh.) E th Ps.-Hier.<sup>cod.</sup> Cassiod.

4. <sup>1</sup> λοιπὸν οὖν N A D G ω 11 (vg.) E (sah.) Ambst. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup> Cassiod. : λοιπὸν *sine additam.* B\* 33 al. *pauc.* S (vg.) E (boh.) A Orig. Chr. Pelag. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup> Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> ἵνα B D\* G 33 al. *pauc.* 11 S (vg.) E A Chr. 1/2 Ambst. al. : om. N A D° ω S (hl.) E th Chr. 1/2 Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. καθὼς καὶ περιπατεῖτε N A B D\* G 33 al. 11 S (hl.) E A G E th Ambst. al. : om. D° ω S (vg.) Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.

τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· διότι ἔκδικος Κύριος περὶ πάντων τούτων, καθὼς καὶ προείπαμεν ὑμῖν καὶ διεμαρτυράμεθα. οὐ γὰρ ἐκάλεσεν ἡμᾶς ὁ 7 Θεὸς ἐπὶ ἀκαθαρσία, ἀλλ' ἐν ἁγιασμῷ. τοιγαροῦν ὁ ἀθετῶν οὐκ ἂν- 8 θρωπον ἀθετεῖ, ἀλλὰ τὸν Θεὸν τὸν διδόντα τὸ Πνεῦμα αὐτοῦ τὸ Ἅγιον εἰς ὑμᾶς.

Περὶ δὲ τῆς φιλαδελφίας οὐ χρεῖαν ἔχετε γράφειν ὑμῖν· αὐτοὶ γὰρ 9 ὑμεῖς θεοδίδακτοὶ ἐστε εἰς τὸ ἀγαπᾶν ἀλλήλους· καὶ γὰρ ποιεῖτε αὐτὸ 10 εἰς πάντας τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς ἐν ὅλῃ τῇ Μακεδονίᾳ. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον, καὶ φιλοτιμιεῖσθαι ἡσυχάζειν, 11 καὶ πράσσειν τὰ ἴδια, καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσὶν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν· ἵνα περιπατῇτε εὐσχημόνως πρὸς τοὺς ἔξω, καὶ μη- 12 δευὸς χρεῖαν ἔχητε.

Οὐ θέλομεν δὲ ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί, περὶ τῶν κοιμωμένων, ἵνα 13 μὴ λυπησθε, καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα. εἰ γὰρ πι- 14 στεύομεν ὅτι Ἰησοῦς ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς τοὺς κοι- μηθέντας διὰ τοῦ Ἰησοῦ ἄξει σὺν αὐτῷ. τοῦτο γὰρ ὑμῖν λέγομεν ἐν 15 λόγῳ Κυρίου, ὅτι ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ Κυρίου, οὐ μὴ φθάσωμεν τοὺς κοιμηθέντας. ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος 16 ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου, καὶ ἐν σάλπιγγι Θεοῦ, καταβή- σεται ἀπ' οὐρανοῦ· καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον· ἔπειτα 17 ἡμεῖς οἱ ζῶντες, οἱ περιλειπόμενοι, ἅμα σὺν αὐτοῖς ἄρπαγησόμεθα ἐν νεφέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς ἀέρα· καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα. ὥστε παρακαλεῖτε ἀλλήλους ἐν τοῖς λόγοις τούτοις. 18

Περὶ δὲ τῶν χρόνων καὶ τῶν καιρῶν, ἀδελφοί, οὐ χρεῖαν ἔχετε ὑμῖν 5 γράφεσθαι. αὐτοὶ γὰρ ἀκριβῶς οἴδατε ὅτι ἡμέρα Κυρίου ὡς κλέπτῃς 2 ἐν νυκτὶ οὕτως ἔρχεται. ὅταν λέγωσιν, Εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε 3 αἰφνίδιος αὐτοῖς ἐφίσταται ὄλεθρος, ὥσπερ ἡ ὥδιν τῇ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ, καὶ οὐ μὴ ἐκφύγῃσιν. ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, οὐκ ἐστὲ ἐν σκοτει, ἵνα ἡ 4 ἡμέρα ὑμᾶς ὡς κλέπτῃς καταλάβῃ· πάντες γὰρ ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε 5 καὶ υἱοὶ ἡμέρας· οὐκ ἐσμὲν νυκτὸς οὐδὲ σκοτούς· ἄρα οὖν μὴ καθεύ- 6 δωμεν ὡς οἱ λοιποί, ἀλλὰ γρηγορῶμεν καὶ νήφωμεν. οἱ γὰρ καθεύ- 7 δοντες νυκτὸς καθεύδουσιν, καὶ οἱ μεθυσκόμενοι νυκτὸς μεθύουσιν. ἡμεῖς 8

<sup>ε</sup> κλέπτας

5. <sup>4</sup> κλέπτῃς **NDG** ω *uerss. pler. Ephr. Chr. Theod. Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. al.* : κλέπτας **AB** **Ε** (boh.)



δὲ ἡμέρας ὄντες νήφωμεν, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης  
 9 καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδα σωτηρίας. ὅτι οὐκ ἔθετο ἡμᾶς ὁ Θεὸς εἰς  
 ὀργήν, ἀλλ' εἰς περιποίησιν σωτηρίας διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-  
 10 στοῦ, τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν, ἵνα εἴτε γρηγορώμεν εἴτε καθεύδω-  
 11 μεν ἅμα σὺν αὐτῷ ζήσωμεν. διὸ παρακαλεῖτε ἀλλήλους, καὶ οἰκοδο-  
 μεῖτε εἰς τὸν ἕνα, καθὼς καὶ ποιεῖτε.

12 Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, εἰδέναι τοὺς κοπιῶντας ἐν ὑμῖν καὶ  
 13 προϊσταμένους ὑμῶν ἐν Κυρίῳ καὶ νουθετοῦντας ὑμᾶς, καὶ ἡγεῖσθαι  
 αὐτοὺς ὑπερεκπερισσοῦ ἐν ἀγάπῃ διὰ τὸ ἔργον αὐτῶν. εἰρηνεύετε ἐν  
 14 ἑαυτοῖς. παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, νουθετεῖτε τοὺς ἀτάκτους,  
 παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους, ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενῶν, μακροθυ-  
 15 μεῖτε πρὸς πάντας. ὁρᾶτε μή τις κακὸν ἀντὶ κακοῦ τινὶ ἀποδῶ· ἀλλὰ  
 16 πάντοτε τὸ ἀγαθὸν διώκετε εἰς ἀλλήλους καὶ εἰς πάντας. πάντοτε χαί-  
 17 ρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε· τοῦτο γὰρ θέ-  
 18 λημα Θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ εἰς ὑμᾶς· τὸ Πνεῦμα μὴ σβέννυτε, προφη-  
 19 τημα  
 20 τείας μὴ ἐξουθενεῖτε, πάντα<sup>f</sup> δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε, ἀπὸ παντὸς  
 21 εἵδους  
 22 πονηροῦ ἀπέχεσθε.

23 Αὐτοὺς δὲ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγιάσαι ὑμᾶς ὁλοτελεῖς, καὶ ὁλόκληρον  
 ὑμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα ἀμέμπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ  
 24 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη. πιστὸς ὁ καλῶν ὑμᾶς, ὃς  
 καὶ ποιήσει.

25 Ἀδελφοί, προσεύχεσθε<sup>g</sup> περὶ ἡμῶν.

26 Ἀσπάσασθε τοὺς ἀδελφούς πάντας ἐν φιλήματι ἀγίῳ. ἐννοκίζω  
 27 ὑμᾶς τὸν Κύριον ἀναγνωσθῆναι τὴν ἐπιστολὴν πᾶσι τοῖς<sup>h</sup> ἀδελφοῖς.

28 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ' ὑμῶν.

<sup>f</sup> add. δὲ

<sup>g</sup> add. καὶ

<sup>h</sup> add. ἀγίοις

<sup>9</sup> Χριστοῦ *om.* p<sup>0x</sup> 1598 (saec. iii-iv) B ℄ (sah.) ℄<sup>th</sup> 10 ἐπὲρ p<sup>0x</sup> 1598 N<sup>c</sup> A D G ω  
 Chr. *al.* : περὶ N\* B 33 ℄ (sah.) 21 πάντα N\* A *al.* S (vg. pal.) ℄ (boh.) Bas. 1/3  
 Chr. 1/2 Ps.-Hier.<sup>codd.</sup> Cassiod. *al.* : πάντα δὲ N<sup>c</sup> B D G *al.* L S (hl.) ℄ (sah.) A ℄<sup>th</sup>  
 ℄<sup>th</sup> Clem. 2/2 Bas. 2/3 Chr. 1/2 Ambst. *al.* 25 καὶ post προσεύχ. B D\* *al.* pau. S  
 (hl. pal.) ℄ (sah.) A ℄ Orig. Chr. Theod.-Mops. : *om.* p<sup>46</sup> N A D<sup>c</sup> G ω L S (vg.)  
 ℄ (boh.) ℄<sup>th</sup> Ambst. *al.* 27 τοῖς] add. ἀγίοις N<sup>c</sup> A ω L (vg.) S (vg. hl. pal.)  
 ℄ (boh.) A ℄ Chr. *al.*

# Η ΠΡΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΕΙΣ

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Παῦλος καὶ Σιλουανὸς καὶ Τιμόθεος τῇ ἐκκλησίᾳ Θεσσαλονικέων **1**  
 ἐν Θεῷ πατρὶ ἡμῶν καὶ Κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη **2**  
 ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί, καθὼς **3**  
 ἄξιόν ἐστιν, ὅτι ὑπεραυξάνει ἡ πίστις ὑμῶν, καὶ πλεονάζει ἡ ἀγάπη  
 ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν εἰς ἀλλήλους, ὥστε ἡμᾶς αὐτοὺς ἐν ὑμῖν **4**  
 ἐγκαυχᾶσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν καὶ  
 πίστεως ἐν πᾶσι τοῖς διωγμοῖς ὑμῶν καὶ ταῖς θλίψεσιν αἷς ἀνέχεσθε,  
 ἔνδειγμα τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς **5**  
 βασιλείας τοῦ Θεοῦ, ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε· εἴπερ δίκαιον παρὰ Θεῷ **6**  
 ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομένοις **7**  
 ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν, ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ' οὐρανοῦ μετ'  
 ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος ἐκδίκησιν τοῖς μὴ **8**  
 εἰδόσι Θεὸν καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν  
 Ἰησοῦ· οὔτινες δίκην τίσουσιν ὀλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ **9**  
 Κυρίου καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι **10**  
 ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν (ὅτι  
 ἐπιστεύθη τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐφ' ὑμᾶς) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. εἰς δὲ καὶ **11**  
 προσευχόμεθα πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἵνα ὑμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως ὁ  
 Θεὸς ἡμῶν, καὶ πληρώσῃ πᾶσαν εὐδοκίαν ἀγαθωσύνης καὶ ἔργον πί-  
 στεως ἐν δυνάμει· ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ ἐν **12**  
 ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν αὐτῷ, κατὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ  
 Χριστοῦ.

Ἐρωτῶμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπὲρ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν **2**  
 Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡμῶν ἐπισυναγωγῆς ἐπ' αὐτόν, εἰς τὸ μὴ ταχέως **2**  
 σαλευθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ νοός, μηδὲ θροεῖσθαι, μήτε διὰ πνεύματος  
 μήτε διὰ λόγου μήτε δι' ἐπιστολῆς ὡς δι' ἡμῶν, ὡς ὅτι ἐνέστηκεν ἡ  
 ἡμέρα τοῦ Κυρίου· μή τις ὑμᾶς ἐξαπατήσῃ κατὰ μηδένα τρόπον· ὅτι **3**

**1.** <sup>4</sup> ἀνέχεσθε] ἐνέχεσθε B <sup>10</sup> ἐπιστεύθη] ἐπιστώθη 104 469 (Ambst.)

**2.** <sup>1</sup> ἡμῶν (pr.) om. B 5 (hl.)

ἐὰν μὴ ἔλθῃ ἡ ἀποστασία πρῶτον, καὶ ἀποκαλυφθῇ ὁ ἄνθρωπος τῆς  
 4 <sup>a</sup> ἁμαρτίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας, ὁ ἀντικείμενος καὶ ὑπεραιρόμενος ἐπὶ  
 πάντα λεγόμενον Θεὸν ἢ σέβασμα, ὥστε αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ  
 5 καθίσαι, ἀποδεικνύντα ἑαυτὸν ὅτι ἐστὶ Θεός. οὐ μνημονεύετε ὅτι ἔτι  
 6 ὦν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἔλεγον ὑμῖν; καὶ νῦν τὸ κατέχον οἴδατε, εἰς τὸ ἀπο-  
 7 καλυφθῆναι αὐτὸν ἐν τῷ αὐτοῦ καιρῷ. τὸ γὰρ μυστήριον ἡδὴ ἐνεργεῖται  
 8 τῆς ἀνομίας· μόνον ὁ κατέχων ἄρτι ἕως ἐκ μέσου γένηται· καὶ τότε ἀπο-  
 καλυφθήσεται ὁ ἄνομος, ὃν ὁ Κύριος <sup>b</sup> Ἰησοῦς <sup>c</sup> ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ  
 9 στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς παρουσίας αὐτοῦ· οὗ  
 10 ἐστὶν ἡ παρουσία κατ' ἐνέργειαν τοῦ Σατανᾶ ἐν πάσῃ δυνάμει καὶ σημεί-  
 11 οῖς καὶ τέρασι ψεύδους, καὶ ἐν πάσῃ ἀπάτῃ ἀδικίας τοῖς ἀπολλυμένοις,  
 12 ἀνθ' ὧν τὴν ἀγάπην τῆς ἀληθείας οὐκ ἐδέξαντο εἰς τὸ σωθῆναι αὐτούς.  
 13 καὶ διὰ τοῦτο πέμπει αὐτοῖς ὁ Θεὸς ἐνέργειαν πλάνης, εἰς τὸ πιστεῦσαι  
 14 αὐτοὺς τῷ ψεύδει, ἵνα κριθῶσι πάντες οἱ μὴ πιστεῦσαντες τῇ ἀληθείᾳ  
 ἀλλ' εὐδοκήσαντες τῇ ἀδικίᾳ.  
 15 Ἡμεῖς δὲ ὀφείλομεν εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ πάντοτε περὶ ὑμῶν, ἀδελ-  
 φοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ Κυρίου, ὅτι εἴλετο ὑμᾶς ὁ Θεὸς <sup>d</sup> ἀπ' ἀρχῆς εἰς  
 16 σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν  
 ὑμᾶς διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἡμῶν, εἰς περιποίησιν δόξης τοῦ Κυρίου ἡμῶν  
 17 Ἰησοῦ Χριστοῦ. ἄρα οὖν, ἀδελφοί, στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παρα-  
 δόσεις ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν.  
 18 Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ ἡμῶν  
 ὁ ἀγαπήσας ἡμᾶς καὶ δούς παράκλησιν αἰωνίαν καὶ ἐλπίδα ἀγαθὴν ἐν  
 19 χάριτι, παρακαλέσαι ὑμῶν τὰς καρδίας καὶ στηρίζαι ἐν παντὶ ἔργῳ καὶ  
 λόγῳ ἀγαθῷ.  
 3 Τὸ λοιπόν, προσεύχεσθε, ἀδελφοί, περὶ ἡμῶν, ἵνα ὁ λόγος τοῦ  
 2 Κυρίου τρέχῃ καὶ δοξάζεται καθὼς καὶ πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἵνα ῥυσθῶμεν ἀπὸ

<sup>a</sup> ἀνομίας<sup>b</sup> om. Ἰησοῦς<sup>c</sup> ἀναλώσει<sup>d</sup> ἀπαρχὴν

<sup>3</sup> ἁμαρτίας A D G ω Ξ Σ (vg. hl.) E Eth Iren.<sup>lat.</sup> Orig. <sup>4</sup>/<sub>5</sub> Hipp. <sup>2</sup>/<sub>5</sub> Eus. Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. plur.: ἀνομίας N B al. pauc. E A Mcion Orig. <sup>1</sup>/<sub>5</sub> Cyr.-Hier. al.  
<sup>8</sup> Ἰησοῦς N A D\* G al. pauc. Ξ Σ (vg. hl.) E A Eth Hipp. <sup>2</sup>/<sub>5</sub> Orig. <sup>3</sup>/<sub>5</sub> Apost.-Const. Ath. Cyr.-Hier. Bas. Chr. Tert. Hil. Ambst. Iren.<sup>lat.</sup> <sup>3</sup>/<sub>5</sub> Aug. al.: om. B D\* ω Orig. <sup>4</sup>/<sub>5</sub> Macar. Ephr. Vigil. al. ἀνελεῖ] ἀναλωθῇ N\* Orig. <sup>3</sup>/<sub>4</sub>: ἀνέλοι D\* G 33 424\*\* : ἀναιρεῖ Hipp.<sup>cod. opt.</sup>: ἀναλώσει D\* ω Chr. al. <sup>13</sup> ἀπ' ἀρχῆς N D ω Σ (vg.) A Eth Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. Pelag. al.: ἀπαρχὴν B G P 33 1908 al. pauc. Ξ (vg.) Σ (hl.) E (boh.) Did. Amb. al. (cf. Apoc. xiv. 4) <sup>16</sup> ὁ alt. om. B D\* 33 al. pauc. E (sah.) Orig. Chr.<sup>ecd.</sup>

τῶν ἀτόπων καὶ πονηρῶν ἀνθρώπων· οὐ γὰρ πάντων ἡ πίστις. πιστὸς 3  
 δέ ἐστιν ὁ Κύριος, ὃς στηρίζει ὑμᾶς καὶ φυλάξει ἀπὸ τοῦ πονηροῦ. πε- 4  
 ποίθαμεν δὲ ἐν Κυρίῳ ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἂ παραγγέλλομεν καὶ ποιεῖτε καὶ  
 ποιήσετε. ὁ δὲ Κύριος κατευθύνει ὑμῶν τὰς καρδίας εἰς τὴν ἀγάπην 5  
 τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τὴν ὑπομονὴν τοῦ Χριστοῦ.

Παραγγέλλομεν δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ 6  
 Χριστοῦ, στέλλεσθαι ὑμᾶς ἀπὸ παντὸς ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος  
 καὶ μὴ κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν <sup>ε</sup> παρελάβοσαν παρ' ἡμῶν. αὐτοὶ γὰρ 7  
 οἶδατε πῶς δεῖ μιμεῖσθαι ἡμᾶς· ὅτι οὐκ ἡτακτήσαμεν ἐν ὑμῖν, οὐδὲ 8  
 δωρεὰν ἄρτον ἐφάγομεν παρά τινος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ, νυκτὸς καὶ  
 ἡμέρας ἐργαζόμενοι, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαί τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ 9  
 ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν ὑμῖν εἰς τὸ μιμεῖσθαι  
 ἡμᾶς. καὶ γὰρ ὅτε ἡμεν πρὸς ὑμᾶς, τοῦτο παρηγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι Εἴ 10  
 τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. ἀκούομεν γάρ τινας περιπα- 11  
 τοῦντας ἐν ὑμῖν ἀτάκτως, μηδὲν ἐργαζομένους, ἀλλὰ περιεργαζομένους.  
 τοῖς δὲ τοιούτοις παραγγέλλομεν, καὶ παρακαλοῦμεν ἐν Κυρίῳ Ἰησοῦ 12  
 Χριστῷ, ἵνα μετὰ ἡσυχίας ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν.  
 ὑμεῖς δέ, ἀδελφοί, μὴ ἐγκακήσητε καλοποιοῦντες. εἰ δέ τις οὐχ ὑπα- 13  
 κούει τῷ λόγῳ ἡμῶν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τοῦτον σημειώσθε, μὴ συνανα- 14  
 μίγνυσθαι αὐτῷ, ἵνα ἐντραπή. καὶ μὴ ὥς ἐχθρὸν ἡγείσθε, ἀλλὰ νου- 15  
 θετεῖτε ὥς ἀδελφόν.

Αὐτὸς δὲ ὁ Κύριος τῆς εἰρήνης δώῃ ὑμῖν τὴν εἰρήνην διὰ παντὸς 16  
 ἐν παντὶ τρόπῳ. ὁ Κύριος μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστι σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπι- 17  
 στολῇ· οὕτω γράφω. ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ 18  
 πάντων ὑμῶν.

<sup>ε</sup> παρελάβετε

3. <sup>6</sup> κυρίου *solum* B D\*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup>) Cypr.: *add.* ἡμῶν N G ω  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>g</sup> vg.) *uerss.*  
*cel.* Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.* παρελάβοσαν N\* A (D\*, 33 Bas. (*non semper*):  
 παρελάβετε B G *al.* *pauc.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>g</sup>)  $\mathfrak{S}$  (hl.)  $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$  Orig.  $\frac{1}{2}$  Bas. (?) Macrob.  
 Ambst. (?) Ps.-Hier.<sup>cod.</sup>: παρέλαβον ω Orig. *al.*: παρέλαβεν *minusc.* *pauc.*  
 $\mathfrak{S}$  (vg.)

# Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ

- 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ κατ' ἐπιταγὴν Θεοῦ σωτῆρος  
2 ἡμῶν καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τῆς ἐλπίδος ἡμῶν Τιμοθέε γνησίῳ τέκνῳ  
ἐν πίστει· χάρις, ἔλεος, εἰρήνῃ ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ  
τοῦ Κυρίου ἡμῶν.
- 3 Καθὼς παρεκάλεσά σε προσμεῖναι ἐν Ἐφέσῳ πορευόμενος εἰς Μακε-  
4 δονίαν, ἵνα παραγγείλῃς τισὶ μὴ ἑτεροδιδασκαλεῖν, μηδὲ προσέχειν  
μύθοις καὶ γενεαλογίαις ἀπεράντοις, αἵτινες ἐκζητήσεις παρέχουσι  
5 μᾶλλον ἢ οἰκονομίαν Θεοῦ τὴν ἐν πίστει,—τὸ δὲ τέλος τῆς παραγ-  
γελίας ἐστὶν ἀγάπη ἐκ καθαρᾶς καρδίας καὶ συνειδήσεως ἀγαθῆς καὶ  
6 πίστεως ἀνυποκρίτου· ὧν τινὲς ἀστοχήσαντες ἐξετράπησαν εἰς μα-  
7 ταιολογίαν, θέλουτες εἶναι νομοδιδάσκαλοι, μὴ ροοῦντες μήτε ἂ λέ-  
8 γουσι μήτε περὶ τίνων διάβειναι οὐνται. οἶδαμεν δὲ ὅτι καλὸς ὁ νόμος,  
9 ἐάν τις αὐτῷ νομίμως χρήται εἰδὼς τοῦτο, ὅτι δικαίῳ νόμῳ οὐ κείται,  
ἀνόμοις δὲ καὶ ἀνυποτάκτοις, ἀσεβέσι καὶ ἁμαρτωλοῖς, ἀνοσίοις καὶ  
10 βεβήλοις, πατραλώαις καὶ μητραλώαις, ἀνδροφόνοις, πόρνοις, ἄρσενο-  
κοίταις, ἀνδραποδισταῖς, ψεύσταις, ἐπιόρκοις, καὶ εἴ τι ἕτερον τῇ ὑγίαι-  
11 νούσῃ διδασκαλίᾳ ἀντίκειται, κατὰ τὸ εὐαγγέλιον τῆς δόξης τοῦ μακα-  
ρίου Θεοῦ, ὃ ἐπιστεύθη ἐγώ.
- 12 Χάρις ἔχω τῷ<sup>α</sup> ἐνδυναμώσαντί με Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν,  
13 ὅτι πιστόν με ἡγήσατο, θέμενος εἰς διακονίαν, τὸ πρότερον ὄντα βλά-  
σφημον καὶ διώκτην καὶ ὑβριστήν· ἀλλ' ἡλεήθη ὅτι ἀγνοῶν ἐποίησα  
14 ἐν ἀπιστίᾳ, ὑπερεπλεόνασε δὲ ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν μετὰ πίστεως  
15 καὶ ἀγάπης τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀπο-  
δοχῆς ἄξιος, ὅτι Χριστὸς Ἰησοὺς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς  
16 σῶσαι· ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἡλεήθη, ἵνα ἐν ἐμοὶ  
πρῶτῳ ἐνδείξῃται Ἰησοῦς Χριστὸς τὴν ἅπασαν μακροθυμίαν πρὸς ὑπο-

<sup>α</sup> ἐνδυναμοῦντι

Ι. <sup>1</sup> ἐπιταγὴν] ἐπαγγελίαν N <sup>3</sup> καθὼς om. S (vg.) Ephr. <sup>4</sup> οἰκονομίαν  
N A G H ω S (hl.) C A Chr. Theod.-Mops.<sup>12a</sup> al. : οἰκοδομίαν D<sup>o</sup> 625 : οἰκοδομίην  
D\* L S (vg. hl.<sup>ms</sup>) C Iren. Hil. Ambst. al. <sup>12</sup> ἐνδυναμώσαντι N<sup>c</sup> A D G H ω  
rell. : ἐνδυναμοῦντι N\* 33 al. pauc. C (sah.) (ex Phil. iv. 13?) <sup>15</sup> πιστὸς]  
ἀνθρώπινος L (vt. r) codd. ap. Hier., Ambst. Iulian.-Aecl. Aug. S



τύπωσιν τῶν μελλόντων πιστεύειν ἐπ' αὐτῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον. τῷ δὲ 17  
 βασιλεῖ τῶν αἰώνων, ἀφθάρτῳ, ἀοράτῳ, μόνῳ Θεῷ, τιμὴ καὶ δόξα εἰς  
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαί σοι, τέκνον Τιμόθεε, κατὰ 18  
 τὰς προαγούσας ἐπὶ σέ προφητείας, ἵνα στρατεύῃ ἐν αὐταῖς τὴν καλὴν  
 στρατείαν ἔχων πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνειδήσιν, ἣν τινες ἀπωσάμενοι 19  
 περὶ τὴν πίστιν ἐνανάγησαν· ὧν ἐστὶν Ὑμέβαιος καὶ Ἀλέξανδρος, οὓς  
 παρέδωκα τῷ Σατανᾷ, ἵνα παιδευθῶσι μὴ βλασφημεῖν.

Παρακαλῶ οὖν πρῶτον πάντων ποιεῖσθαι δεήσεις, προσευχάς, 2  
 ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων· ὑπὲρ βασιλέων καὶ 2  
 πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, ἵνα ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγωμεν  
 ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι. τοῦτο καλὸν καὶ ἀπόδεκτον ἐνώπιον 3  
 τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, ὃς πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι καὶ εἰς 4  
 ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν. εἰς γὰρ Θεός, εἰς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ 5  
 ἀνθρώπων ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς, ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ 6  
 πάντων, τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις, εἰς ὃ ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπό- 7  
 στολος (ἀλήθειαν λέγω, οὐ ψεύδομαι), διδάσκαλος ἐθνῶν ἐν πίστει  
 καὶ ἀληθείᾳ.

Βούλομαι οὖν προσεύχεσθαι τοὺς ἄνδρας ἐν παντὶ τόπῳ, ἐπαίροντας 8  
 ὁσίους χεῖρας χωρὶς ὀργῆς καὶ διαλογισμοῦ· ὥσαύτως γυναῖκας ἐν 9  
 καταστολῇ κοσμίῳ μετὰ αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσμεῖν ἑαυτάς, μὴ  
 ἐν πλέγμασι καὶ χρυσίῳ ἢ μαργαρίταις ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ, ἀλλ' 10  
 (ὃ πρέπει γυναῖξιν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν) δι' ἔργων ἀγαθῶν. 11  
 γυνὴ ἐν ἡσυχίᾳ μανθανέτω ἐν πάσῃ ὑποταγῇ. διδάσκειν δὲ γυναικὶ 12  
 οὐκ ἐπιτρέπω, οὐδὲ αὐθεντεῖν ἀνδρός, ἀλλ' εἶναι ἐν ἡσυχίᾳ. Ἀδὰμ 13  
 γὰρ πρῶτος ἐπλάσθη, εἶτα Εὐὰ· καὶ Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη, ἡ δὲ γυνὴ 14

17 ἀφθάρτῳ] ἀθανάτῳ D\* ℒ (vt. d<sup>r</sup> vg.) S (hl. ms) C<sup>t</sup> C<sup>t</sup>h Tert. Nouat. Ambst. al.: item  
 G ℒ (vt. s) add. ἀθανάτῳ post ἀοράτῳ, et ℒ (vt. r) add. ἀφθάρτῳ post ἀοράτῳ μόνῳ  
 sine additam. N\* A D\* G H\* 31 33 2125 ℒ S (vg.) C<sup>t</sup> A C<sup>t</sup>h Eus. Cyr. Chr. Theod.-  
 Mops.<sup>lat</sup> Tert. Ambst. al.: add. σοφῷ (ex Rom. xvi. 27, N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> et c ω S (hl.) C<sup>t</sup>  
 Did. al.

2. 1 παρακαλῶ] παρακάλει D\* G ℒ (vt. non<sup>r</sup>) Hil. Ambst. Pelag. 3 τοῦτο  
 absque additam. N\* A 33 424\*\* C<sup>t</sup> Cyr. 2: add. γὰρ N<sup>c</sup> D G H ω ℒ S (vg. hl.) A  
 C<sup>t</sup> C<sup>t</sup>h Chr. Lucif. Ambst. al. 7 πίστει] γνώσει N, πνεύματι A (ex Ioh. iv. 23)  
 8 διαλογισμοῦ N\* A D ω ℒ C<sup>t</sup> A C<sup>t</sup>h Orig. 2 Chr. Theod.-Mops.<sup>lat</sup> Ambst. al.:  
 διαλογισμῶν N<sup>c</sup> G H 33 424\*\* 1908 al. rauc. ℒ (vt. s) S (vg. hl.) Orig. 3 Eus. Bas.  
 Hier. al. 9 κοσμίῳ] κοσμίως N<sup>c</sup> D\* G H 33 Orig. 12 διδάσκειν δὲ γυναικὶ  
 N A D G H P 31 33 al. rauc. ℒ A C<sup>t</sup> Orig. Cypr. Ambst. 1/2 al.: γυναικὶ δὲ διδάσκειν  
 ω S (vg. hl.) C<sup>t</sup> (?) C<sup>t</sup>h Chr. Theod.-Mops. Ambst. 1/2 al.

15 ἑξαπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε· σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἂν μείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ καὶ ἀγιασμῷ μετὰ <sup>b</sup> σωφροσύνης.

8 Πιστὸς ὁ λόγος, εἴ τις ἐπισκοπῆς ὀρέγεται, καλοῦ ἔργου ἐπιθυμεῖ.  
2 δεῖ οὖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, μιᾶς γυναικὸς ἄνδρα, νηφά-  
3 λιον, σώφρονα, κόσμιον, φιλόξενον, διδακτικόν· μὴ πάrouιον, μὴ πλή-  
4 κτην, ἀλλ' ἐπεικῇ, ἄμαχον, ἀφιλάργυρον· τοῦ ἰδίου οἴκου καλῶς προϊ-  
5 στάμενον, τέκνα ἔχοντα ἐν ὑποταγῇ μετὰ πάσης σεμνότητος· (εἰ δέ  
6 τις τοῦ ἰδίου οἴκου προστῆναι οὐκ οἶδε, πῶς ἐκκλησίας Θεοῦ ἐπιμελή-  
7 σεται;) μὴ νεόφυτον, ἵνα μὴ τυφωθείς εἰς κρίμα ἐμπέσῃ τοῦ διαβόλου.  
8 δεῖ δὲ καὶ μαρτυρίαν καλὴν ἔχειν ἀπὸ τῶν ἑξωθεν, ἵνα μὴ εἰς ὀνειδι-  
9 σμὸν ἐμπέσῃ καὶ παγίδα τοῦ διαβόλου. διακόνους ὡσαύτως σεμνοὺς,  
10 μὴ διλόγους, μὴ οἴῳ πολλῷ προσέχοντας, μὴ αἰσχροκερδεῖς, ἔχοντας  
11 τὸ μυστήριον τῆς πίστεως ἐν καθαρᾷ συνειδήσει. καὶ οὗτοι δὲ δοκι-  
12 μαζέσθωσαν πρῶτον, εἴτα διακονείτωσαν ἀνέγκλητοι ὄντες. γυναῖκας  
13 ὡσαύτως σεμνάς, μὴ διαβόλους, νηφαλίους, πιστὰς ἐν πάσι. διάκονοι  
14 ἔστωσαν μιᾶς γυναικὸς ἄνδρες, τέκνων καλῶς προϊστάμενοι καὶ τῶν  
15 ἰδίων οἴκων. οἱ γὰρ καλῶς διακονήσαντες βαθμὸν ἑαυτοῖς καλὸν  
περιποιοῦνται, καὶ πολλὴν παρρησίαν ἐν πίστει τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.  
16 Ταῦτά σοι γράφω ἐλπίζων ἐλθεῖν πρὸς σε ἐν τάχει· ἂν δὲ βρα-  
δύνῳ, ἵνα εἰδῇς πῶς δεῖ ἐν οἴκῳ Θεοῦ ἀναστρέφεσθαι, ἥτις ἐστὶν  
ἐκκλησία Θεοῦ ζῶντος, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας. καὶ  
ὁμολογουμένως μέγα ἐστὶ τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον· ὃς ἐφανερώθη  
ἐν σαρκί, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν,  
ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ.

4 Τὸ δὲ Πνεῦμα ῥητῶς λέγει, ὅτι ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀποστήσονται

<sup>b</sup> σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος.

<sup>c</sup> δ

14 ἑξαπατηθεῖσα N\* A D\* G H P 33 *al.* *rauc.* Bas. Chr. 1/2: ἀπατηθεῖσα N<sup>c</sup> D<sup>c</sup> ω Chr. 5 *al.* 15 σωφροσύνης. Πιστὸς ὁ λόγος Ambst. Theod.-Mops. Pelag. *al.*: σωφροσύνης· πιστὸς ὁ λόγος. Chr. A *al.*

3. 1 πιστὸς] ἀνθρώπινος D L (vt.) Ambst., *codd. ap.* Hier. 2 οὖν] γὰρ L (vt.<sup>m</sup>) Ambst. δὲ G L (vt.<sup>e</sup>) S (vg.) E (boh. *codd.*) Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>: om. A E<sup>th</sup> Ps.-Hier.<sup>codd.</sup> 3 πλήκτην *sine additam.* N A D G K L P *minusc. bon. satis mult.*, *uerss.*, Orig.<sup>lat.</sup> Const.-Apost. Chr. Theod.-Mops. Ambst. *al.*: add. μὴ αἰσχροκερδῇ 31 ω Chr. (?) *al.* (?) (ex u. 8) 14 πρὸς σε om. G 6 263 424\*\* S (pal.) E (sah.) A Orig.: *tr. post τάχιον* L (vt.<sup>e</sup>): *tr. ante ἐλθεῖν* 181 ἐν τάχει A C D\* P 33 442 1912 E (sah.): *τάχιον rell.* 16 ὁμολογουμένως] ὁμολογοῦμεν ὡς *satis scite* D\* S (pal.) δς N\* (A\* C\* G) 33 442 (S) (E) (A) E<sup>th</sup> (E<sup>th</sup>) (Ephr.) Epiph. Theod.-Mops. Cyr. Hier. Liberat. *et fortasse* *al.*: δ ο61 D\* L (S) (E) (A) (E<sup>th</sup>) Hil. Victorin. (Ephr.) Ambst. Aug. *al.*: θεὸς N<sup>c</sup> C<sup>c</sup> D<sup>c</sup> Ψ ω Greg.-Nyss. Did. Apollin.-discip. Chr. (?) *al.*

τινες τῆς πίστεως, προσέχοντες πνεύμασι πλάνοις καὶ διδασκαλίαις  
δαιμονίων, ἐν ὑποκρίσει ψευδολόγων, κεκαυτηριασμένων τὴν ἰδίαν <sup>2</sup>  
συνείδησιν, κωλυνόντων γαμεῖν, ἀπέχεσθαι βρωμάτων, ἃ ὁ Θεὸς ἔκτι- <sup>3</sup>  
σεν εἰς μετάληψιν μετὰ εὐχαριστίας τοῖς πιστοῖς καὶ ἐπεγνώκοσι τὴν  
ἀλήθειαν. ὅτι πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλόν, καὶ οὐδὲν ἀπόβλητον, μετὰ <sup>4</sup>  
εὐχαριστίας λαμβανόμενον· ἀγιάζεται γὰρ διὰ λόγου Θεοῦ καὶ ἐντεύ- <sup>5</sup>  
ξως.

Ταῦτα ὑποτιθέμενος τοῖς ἀδελφοῖς καλὸς ἔση διάκονος Χριστοῦ Ἰη- <sup>6</sup>  
σοῦ, ἐντρεφόμενος τοῖς λόγοις τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας  
ἣ παρηκολούθηκας· τοὺς δὲ βεβήλους καὶ γραῶδεις μύθους παραιτοῦ. <sup>7</sup>  
γύμναζε δὲ σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς <sup>8</sup>  
ὀλίγον ἐστὶν ὠφέλιμος· ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμός ἐστιν,  
ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ λόγος <sup>9</sup>  
καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος. εἰς τοῦτο γὰρ κοπιῶμεν καὶ ἀγωνιζόμεθα, <sup>10</sup>  
ὅτι ἠλπίκαμεν ἐπὶ Θεῷ ζῶντι, ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μά-  
λιστα πιστῶν. παράγγελλε ταῦτα καὶ διδάσκει. μηδεὶς σου τῆς νεό- <sup>11</sup>  
τητος καταφρονεῖτω, ἀλλὰ τύπος γίνου τῶν πιστῶν ἐν λόγῳ, ἐν ἀνα- <sup>12</sup>  
στροφῇ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πίστει, ἐν ἀγνείᾳ. ἕως ἔρχομαι, πρόσεχε τῇ <sup>13</sup>  
ἀναγνώσει, τῇ παρακλήσει, τῇ διδασκαλίᾳ. μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χα- <sup>14</sup>  
ρίσματος, ὃ ἐδόθη σοι διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ  
πρεσβυτερίου. ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἴσθι, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φα- <sup>15</sup>  
νερὰ ᾖ πᾶσιν. ἔπεχε σεαυτῷ καὶ τῇ διδασκαλίᾳ. ἐπίμενε αὐτοῖς· <sup>16</sup>  
τοῦτο γὰρ ποιῶν καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

Πρεσβυτέρῳ μὴ ἐπιπλήξης, ἀλλὰ παρακάλει ὡς πατέρα, νεωτέρους <sup>5</sup>  
ὡς ἀδελφούς, πρεσβυτέρας ὡς μητέρας, νεωτέρας ὡς ἀδελφὰς ἐν πάσῃ <sup>2</sup>  
ἀγνείᾳ. χήρας τίμα τὰς ὄντως χήρας. εἰ δέ τις χήρα τέκνα ἢ ἔκγονα <sup>3</sup>  
ἔχει, μανθανέτωσαν πρῶτον τὸν ἴδιον οἶκον εὖσεβεῖν, καὶ ἀμοιβὰς ἀπο- <sup>4</sup>  
διδόναι τοῖς προγόνοις· τοῦτο γάρ ἐστιν ἀπόδεκτον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.  
ἡ δὲ ὄντως χήρα καὶ μεμονωμένη ἥλπικεν ἐπὶ Θεόν, καὶ προσμένει <sup>5</sup>  
ταῖς δεήσεσι καὶ ταῖς προσευχαῖς νυκτὸς καὶ ἡμέρας. ἡ δὲ σπατα- <sup>6</sup>

4. <sup>10</sup> ἀγωνιζόμεθα N\* A C G K 33 1908 al. Cyr.: ἀνειδ.ζόμεθα N<sup>c</sup> D W. uerss..  
Orig. Chr. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. <sup>12</sup> ἐν ἀγάπῃ absque additani. N A C D G  
33 1908 al. ranc., uerss., Clem. Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. al.: add. ἐν πνεύ-  
ματι W

5. <sup>5</sup> ἥλπικεν] speret Amb. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> θεόν] κύριον N\* D\* I (vt. m<sup>sc</sup> add. l)  
Aug. (saep̄) Pelag. Fulg. Cassiod. προσμένει] instet (permaneat) Amb.  
Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.

7 λῶσα ζῶσα τέθηκε. καὶ ταῦτα παράγγελλε, ἵνα ἀνεπίληπτοι ᾦσιν. εἰ  
 8 δέ τις τῶν ἰδίων καὶ μάλιστα οἰκείων οὐ προνοεῖ, τὴν πίστιν ἡρνηται  
 9 καὶ ἔστιν ἀπίστου χείρων. χήρα καταλεγέσθω μὴ ἔλαττον ἐτῶν ἐξή-  
 10 κοντα γεγονυῖα, ἐνὸς ἀνδρὸς γυνή, ἐν ἔργοις καλοῖς μαρτυρουμένη, εἰ  
 11 ἐτεκνοτρόφησεν, εἰ ἐξευνοδόχησεν, εἰ ἀγίων πόδας ἐνψεν, εἰ θλιβο-  
 12 μένοις ἐπήρκεσεν, εἰ παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ ἐπηκολούθησε. νεωτέρας δὲ  
 13 χήρας παραιτοῦ· ὅταν γὰρ καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέ-  
 14 λουσιν, ἔχουσai κρίμα ὅτι τὴν πρώτην πίστιν ἡθέτησαν. ἅμα δὲ καὶ  
 15 ἀργαῖ μαυθάνουσι, περιερχόμεναι τὰς οἰκίας, οὐ μόνον δὲ ἀργαῖ, ἀλλὰ  
 16 καὶ φλύαροι καὶ περιέργοι, λαλοῦσαι τὰ μὴ δέοντα. βούλομαι οὖν  
 17 νεωτέρας γαμεῖν, τεκνογονεῖν, οἰκοδεσποτεῖν, μηδεμίαν ἀφορμὴν διδό-  
 18 ναι τῷ ἀντικειμένῳ λοιδορίας χάριν· ἥδη γάρ τινες ἐξετράπησαν ὀπίσω  
 19 τοῦ Σατανᾶ. εἴ τις πιστὴ ἔχει χήρας, ἐπαρκείτω αὐταῖς, καὶ μὴ βα-  
 20 ρείσθω ἢ ἐκκλησίᾳ· ἵνα ταῖς ὄντως χήραις ἐπαρκέσῃ.  
 21 Οἱ καλῶς προεστῶτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούσθωσαν, μά-  
 22 λιστα οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. λέγει γὰρ ἡ γραφή,  
 23 Βοῦν ἀλοῶντα οὐ φιμώσεις· καί, Ὁ ἅγιος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.  
 24 κατὰ πρεσβυτέρου κατηγορίαν μὴ παραδέχου ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ  
 25 τριῶν μαρτύρων. τοὺς ἁμαρτάνοντας ἐνώπιον πάντων ἔλεγχε, ἵνα καὶ  
 26 οἱ λοιποὶ φόβον ἔχωσι. διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ  
 27 Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξης χωρὶς προκρίμα-  
 28 τος μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν. χεῖρας ταχέως μηδενὶ ἐπιτίθει, μηδὲ  
 29 κοινώνει ἁμαρτίαις ἀλλοτρίαις· σεαυτὸν ἅγιον τήρει. μηκέτι ὕδρο-  
 30 πότει, ἀλλ' οὕτῳ ὀλίγῳ χρῶ διὰ τὸν στόμαχον καὶ τὰς πυκνάς σου  
 31 ἀσθενείας. τινῶν ἀνθρώπων αἱ ἁμαρτίαι πρόδηλοί εἰσι, προάγουσαι  
 32 εἰς κρίσιν, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ὥσαύτως καὶ τὰ ἔργα τὰ καλὰ  
 33 πρόδηλα, καὶ τὰ ἄλλως ἔχοντα κρυβήναι οὐ δύναται.

6 Ὅσοι εἰσὶν ὑπὸ ζυγὸν δοῦλοι τοὺς ἰδίους δεσπότας πάσης τιμῆς  
 34 ἀξίους ἡγείσθωσαν, ἵνα μὴ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διδασκαλία βλα-  
 35 σφημῇται. οἱ δὲ πιστοὺς ἔχοντες δεσπότας μὴ καταφρονεῖτωσαν, ὅτι

16 πιστὴ N A C G P 33 263 1908 ℒ (vg.) ℥ A Ath. Ps.-Hier. Cassiod. : πιστὸς ℒ (vt.<sup>8</sup>) ℥<sup>h</sup> Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Amb. Aug. : πιστὸς ἢ πιστὴ D ω ℒ (vt.<sup>d</sup> vg.<sup>codd.</sup>) ℑ (vg. hl.) Chr. Ambst. Pelag. al. 18 φιμώσεις] κημώσεις D (cf. 1 Cor. ix. 9) τοῦ μισθοῦ] τῆς τροφῆς N\* Clem. (cf. Lc. x. 7) 19 ἐκτὸς εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων om. codd. ap. Hier., Cypr. Ambst. Ps.-Hier.<sup>codd.</sup> 20 τοὺς N D<sup>o</sup> ω ℒ (vt.<sup>7</sup> vg.) ℑ (vg. hl.) ℥ A ℥<sup>h</sup> Chr. (Cypr. Lucif.) al. : τοὺς δὲ A D\* (G) ℒ (vt.) ℥ Bas. Ambst. Hier. Pelag. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.

ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν, ὅτι πιστοί εἰσι καὶ ἀγαπητοί οἱ τῆς ἐνέργειας ἀντιλαμβανόμενοι. ταῦτα δίδασκε καὶ παρακάλει.

Εἴ τις ἑτεροδιδασκαλεῖ, καὶ μὴ προσέρχεται ὑγιαίνουσι λόγοις, τοῖς 3 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῇ κατ' εὐσέβειαν διδασκαλίᾳ, τετύφωται, μηδὲν ἐπιστάμενος, ἀλλὰ νοσῶν περὶ ζητήσεις καὶ λογομα- 4 χίας, ἐξ ὧν γίνεται φθόνος, ἔρις, βλασφημίαι, ὑπόνοιαι πονηραί, δια- 5 παρατριβαὶ διεφθαρμένων ἀνθρώπων τὸν νοῦν καὶ ἀπεστερημένων τῆς ἀληθείας, νομιζόντων πορισμὸν εἶναι τὴν εὐσέβειαν. ἔστι δὲ πορισμὸς 6 μέγας ἡ εὐσέβεια μετὰ αὐταρκειᾶς· οὐδὲν γὰρ εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν 7 κόσμον, ὅτι οὐδὲ ἐξενεγκεῖν τι δυνάμεθα· ἔχοντες δὲ διατροφὰς καὶ 8 σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθισόμεθα. οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμ- 9 πίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, αἵτινες βυθίζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώ- λειαν. ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία· ἥς τινὲς ὄρε- 10 γόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

Σὺ δέ, ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ, ταῦτα φεύγε· δίδωκε δὲ δικαιοσύνην, εὐσέ- 11 βειαν, πίστιν, ἀγάπην, ὑπομονήν, πραῦπάθειαν. ἀγωνίζου τὸν καλὸν 12 ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἐπιλαβοῦ τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης, καὶ ὠμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων. παρα- 13 γέλλω σοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ τοῦ ζωογονούντος τὰ πάντα καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρήσαί σε τὴν ἐντολὴν ἁσπιλον, ἀνεπίληπτον, μέχρι τῆς ἐπιφανείας 14

6 <sup>3</sup> προσέρχεται] προσέχεται N\* Ξ Theod.-Mops. Cyr. <sup>2</sup> Lucif. Ambst. al.  
<sup>5</sup> διαπατριβαὶ N A D G ω Clem. Bas. Chr. al.: παραδιατριβαὶ minusc. nonnull.  
ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων D<sup>c</sup> ω Ξ (vt.<sup>m</sup>) S (vg. hl.) A E<sup>cod.</sup> E<sup>th</sup> Iren. Chr. Theod.-  
Mops. Cyr. <sup>2</sup> Lucif. Ambst. al.: om. N A D\* G 33 88 424\*\* Ξ E<sup>cod.</sup> E<sup>th</sup>  
Orig. Amb. al. <sup>7</sup> ὅτι N\* A G 33 Ξ (vt.<sup>s r</sup>): ὅλγον ὅτι N<sup>c</sup> D<sup>b el c</sup> ω (S (vg. hl.))  
Bas. al.: ἀληθὲς ὅτι D\* Ξ (vt.<sup>d m</sup>) E<sup>th</sup> Ambst. Pelag. Theod.-Mops.<sup>lat</sup>: uerum  
Cyr. <sup>3</sup> Paulin. Aug. (semel): ἀλλ' (Polyc.) Aug. (saepē): haut dubium quia  
Ξ (vg.): haut dubium uerum tamen Ξ (vt.<sup>ta</sup>): 'and' E<sup>th</sup>: om. A Oresies.  
Cyr.<sup>syrr</sup> <sup>3</sup> <sup>8</sup> διατροφὰς N A L ω Ξ (vg.) uerss. rel. Bas. <sup>3</sup> Chr. Theod.-  
Mops.<sup>lat</sup> al.: διατροφήν D G P 181 460 Ξ (vt.) E (boh.) Orig. Ath. Cyr. <sup>3</sup> Nouat.  
Ambst. <sup>2</sup> Hier. Aug. <sup>9</sup> ἀνοήτους] ἀνοήτους minusc. pauc. Ξ (non vt.<sup>r</sup>) Cyr.  
<sup>3</sup> Ambst. al.: om. Cyr. <sup>4</sup> <sup>10</sup> ποικίλαις N\* H <sup>11</sup> πραυπάθειαν  
N\* A G H\* P 263 330 1912 E (boh.) Petr.-Alex.: πραότητα (uel πραύτητα) N<sup>c</sup> D  
ω E (sah.) Chr. al. <sup>13</sup> ζωογονούντος A D G H P 33 al. pauc. Ath. Greg.-Nyss.  
Cyr. al.: ζωοποιούντος N ω E Cyr.-Hier. Chr. al.



- 15 τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἦν καιροῖς ἰδίους δείξει ὁ μακάριος  
καὶ μόνος δυνάστης, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων καὶ κύριος τῶν κυ-  
16 ριευόντων, ὁ μόνος ἔχων ἀθανασίαν, φῶς οἰκῶν ἀπρόσιτον, ὃν εἶδεν  
οὐδεὶς ἀνθρώπων οὐδὲ ἰδεῖν δύναται, ᾧ τιμὴ καὶ κράτος αἰώνιον. ἀμήν.  
17 Τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελλε μὴ ὑψηλοφρονεῖν, μηδὲ  
ἡλπικένοι ἐπὶ πλούτου ἀδηλότῃ, ἀλλ' ἐπὶ Θεῷ τῷ παρέχοντι ἡμῖν  
18 πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν· ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις κα-  
19 λοῖς, εὐμεταδότους εἶναι, κοινωνικούς, ἀποθησαυρίζοντας ἑαυτοῖς θε-  
μέλιον καλὸν εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἐπιλάβωνται τῆς ὄντως ζωῆς.  
20 Ὡς Τιμόθεε, τὴν παραθήκην φύλαξον, ἐκτρεπόμενος τὰς βεβήλους  
21 κενοφωνίας καὶ ἀντιθέσεις τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, ἣν τινες ἐπαγ-  
γελλόμενοι περὶ τὴν πίστιν ἡστόχησαν.

Ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν.

## Η ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

- 1 Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ διὰ θελήματος Θεοῦ κατ' ἐπαγ-  
2 γελίαν ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ Τιμοθέῳ ἀγαπητῷ τέκνῳ· χάρις,  
ἐλεος, εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν.  
3 Χάριν ἔχω τῷ Θεῷ, ᾧ λατρεύω ἀπὸ προγόνων ἐν καθαρᾷ συνειδήσει,  
ὡς ἀδιάλειπτον ἔχω τὴν περὶ σοῦ μνησίαν ἐν ταῖς δεήσεσί μου, νυκτὸς καὶ  
4 ἡμέρας ἐπιποθῶν σε ἰδεῖν, μεμνημένος σου τῶν δακρύων, ἵνα χαρὰς  
5 <sup>α</sup> πληρωθῶ· ὑπόμνησιν λαβὼν τῆς ἐν σοὶ ἀνυποκρίτου πίστεως, ἣτις  
ἐνώκησε πρῶτον ἐν τῇ μάμμη σου Λωΐδι καὶ τῇ μητρί σου Εὐνείκῃ, πέ-  
6 πεισμαι δὲ ὅτι καὶ ἐν σοὶ. δι' ἣν αἰτίαν ἀναμιμνήσκω σε ἀναξωπυρεῖν  
τὸ χάρισμα τοῦ Θεοῦ, ὃ ἐστὶν ἐν σοὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μου.  
7 οὗ γὰρ ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεὸς πνεῦμα δειλίας, ἀλλὰ δυνάμεως καὶ ἀγάπης

<sup>α</sup> πληρωθῶ

<sup>17</sup> θεῷ] *add.* [τῷ] ζῶντι D ω 31 (vt.) 32 (vg. hl.) Chr. Ambst. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. (ex iv. 10) <sup>19</sup> ὄντως N A D\* G (H) 33 al. *pauc.*, *ucrss.*, Bas. Ambst. al. : αἰωνίου D<sup>c</sup> ω Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. <sup>20</sup> κενοφωνίας] *καينوφωνίας* G 103\*\* 442 al. *pauc.* 31 32 Epiph. Chr. Theod.-Mops. Tert. Iren.<sup>lat.</sup> Hil. Lucif. Ambst. al.

L. <sup>4</sup> *post* πληρωθῶ *punctum tolli potest* <sup>6</sup> χάρισμα] θέλημα N\*

καὶ σωφρονισμοῦ. μὴ οὖν ἐπαισχυνηθῇς τὸ μαρτύριον τοῦ Κυρίου ἡμῶν, 8  
μηδὲ ἐμὲ τὸν δέσμιον αὐτοῦ· ἀλλὰ συγκακοπάθησον τῷ εὐαγγελίῳ κατὰ  
δύναμιν Θεοῦ τοῦ σώσαντος ἡμᾶς καὶ καλέσαντος κλήσει ἁγία, οὐ κατὰ 9  
τὰ ἔργα ἡμῶν, ἀλλὰ κατ' ἰδίαν πρόθεσιν καὶ χάριν τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν ἐν  
Χριστῷ Ἰησοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπι- 10  
φανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ Ἰησοῦ, καταργήσαντος μὲν τὸν  
θάνατον φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου, εἰς ὃ 11  
ἐτέθη ἐγὼ κήρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ 12  
ταῦτα πάσχω· ἀλλ' οὐκ ἐπαισχύνομαι, οἶδα γὰρ ὅτι πεπίστευκα, καὶ πέ-  
πεισμαι ὅτι δυνατός ἐστι τὴν παραθήκην μου φυλάξαι εἰς ἐκείνην τὴν  
ἡμέραν. ὑποτύπωσιν ἔχε ὑγιαίνοντων λόγων, ὧν παρ' ἐμοῦ ἤκουσας, ἐν 13  
πίστει καὶ ἀγάπῃ τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. τὴν καλὴν παραθήκην φύλαξον 14  
διὰ Πνεύματος Ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ἡμῖν.

Οὐδας τοῦτο, ὅτι ἀπεστράφησάν με πάντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ· ὧν ἐστι 15  
Φύγελος καὶ Ἑρμογένης. δῶν ἔλεος ὁ Κύριος τῷ Ὀνησιφόρου οἴκῳ· 16  
ὅτι πολλάκις με ἀνέψυξε, καὶ τὴν ἄλυσίν μου οὐκ ἐπῆσχύνθη, ἀλλὰ γε- 17  
νόμενος ἐν Ῥώμῃ σπουδαίως ἐζήτησέ με καὶ εὔρε (δῶν αὐτῷ ὁ Κύριος εὖ- 18  
ρεῖν ἔλεος παρὰ Κυρίου ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ)· καὶ ὅσα ἐν Ἐφέσῳ διηκό-  
νησε, βέλτιον σὺ γνώσκεις.

Σὺ οὖν, τέκνον μου, ἐνδυναμοῦ ἐν τῇ χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων, ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους διδάξαι. συγκακοπάθησον ὥς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ. ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. τὸν κοπιῶντα γεωργὸν δεῖ πρῶτον τῶν καρπῶν μεταλαμβάνειν. νόει ὃ λέγω· δώσει γάρ σοι ὁ Κύριος σύνεσιν ἐν πᾶσι. μνημόνευε Ἰησοῦν Χριστὸν ἐγγεγερμένον ἐκ νεκρῶν ἐκ σπέρματος Δαβὶδ κατὰ τὸ εὐαγγέλιόν μου. ἐν ᾧ κα-

<sup>10</sup> Χριστοῦ Ἰησοῦ N\* A D\*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.): Ἰησοῦ Χριστοῦ *rell.* <sup>11</sup> διδάσκαλος  
*sine additum.* N\* A 33  $\mathfrak{S}$  (pal.<sup>cod.</sup>): *add.* ἐθνῶν *codd. rell., uerss.,* Chr. Theod.-  
Mops.<sup>lat.</sup> Ambst. *al.* (ex 1 Tim. ii. 7) <sup>18</sup> διηκόνησεν] *add.* μοι 31 *al. pauc.*  $\mathfrak{L}$   
(vt.<sup>g</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vg. hl. pal.)  $\mathfrak{E}\mathfrak{A}\mathfrak{G}\mathfrak{E}\mathfrak{h}$  Ambst. Pelag. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>

2. <sup>8</sup> συγκατάβηθον N A C\* D\* G H\* P 33 *al.* *pauc.*  $\mathfrak{L} \mathfrak{S}$  (hl.<sup>ms</sup> pal.)  $\Theta \text{A} \text{E} \theta \text{H}$   
Ambst. *al.*: σὺ οὖν κακοπάθησον C<sup>o</sup> D<sup>o</sup> H\*\* ω  $\mathfrak{S}$  (vg. hl.)  $\Theta$  Chr. *al.*: σὺ κακο-  
πάθησον  $\mathfrak{S}$  (pal.): σὺ οὖν συγκαταπάθησον Theod.-Mops.<sup>ist.</sup> <sup>4</sup> στρατευνόμενος]  
*add.* τῷ θεῷ G  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>g</sup> vg.) ( $\Theta$ ) Cypr.  $\frac{3}{4}$  Orig.<sup>ist.</sup> Ambst. (*non* Pelag.) Theod.-  
Mops.<sup>ist.</sup> *al.* <sup>7</sup> δ N\* A C G P 33  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>g</sup>)  $\mathfrak{S}$  (vg. pal.)  $\Theta \text{E} \theta \text{H}$  Chr.  $\frac{1}{2}$ : & N<sup>o</sup> D H  
ω  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>d</sup> vg.)  $\mathfrak{S}$  (hl.)  $\Theta \text{A}$  Chr.  $\frac{1}{2}$  Hil. Ambst. Theod.-Mops.<sup>ist.</sup> *al.*

κοπαθῶ μέχρι δεσμών ὡς κακοῦργος, ἀλλ' ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται.  
 10 διὰ τοῦτο πάντα ὑπομένω διὰ τοὺς ἐκλεκτούς, ἵνα καὶ αὐτοὶ σωτηρίας  
 11 τύχωσι τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ μετὰ δόξης αἰωνίου. πιστὸς ὁ <sup>b</sup> λόγος, Εἰ  
 12 γὰρ συναπεθάνομεν, καὶ συζήσομεν· εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσο-  
 13 μεν· εἰ ἀρνησόμεθα, καὶ ἐκείνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος  
 πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι γὰρ ἑαυτὸν οὐ δύναται.  
 14 Ταῦτα ὑπομίμνησκε, διαμαρτυρόμενος ἐνώπιον τοῦ <sup>c</sup> Κυρίου μὴ λογο-  
 15 μαχεῖν ἐπ' οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. σπου-  
 16 δασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ Θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον,  
 17 περιίτασο· ἐπὶ πλείον γὰρ προκόψουσιν ἀσεβείας, καὶ ὁ λόγος αὐτῶν  
 18 ὡς γάγγραινα νομὴν ἔξει· ὧν ἔστιν Ὑμέναιος καὶ Φιλητός, οἵτινες περὶ  
 τὴν ἀλήθειαν ἡστοχώησαν, λέγοντες <sup>d</sup> τὴν ἀνάστασιν ἤδη γεγονέναι, καὶ  
 19 ἀνατρέπουσι τὴν τιμὴν πίστιν. ὁ μέντοι στερεὸς θεμέλιος τοῦ Θεοῦ  
 ἔστηκεν, ἔχων τὴν σφραγίδα ταύτην, Ἔγνων Κύριος τοὺς οὐτας αὐτοῦ,  
 20 καὶ Ἀποστήτω ἀπὸ ἀδικίας πᾶς ὁ ὀνομάζων τὸ ὄνομα Κυρίου. ἐν με-  
 γάλῃ δὲ οἰκίᾳ οὐκ ἔστι μόνον σκεύη χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, ἀλλὰ καὶ ξύλινα  
 21 καὶ ὀστράκινα, καὶ ἃ μὲν εἰς τιμὴν, ἃ δὲ εἰς ἀτιμίαν. εἰς οὖν τις ἐκ-  
 καθάρῃ ἑαυτὸν ἀπὸ τούτων, ἔσται σκεῦος εἰς τιμὴν, ἡγιασμένον, εὐχρη-  
 22 στον τῷ δεσπότη, εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἡτοιμασμένον. τὰς δὲ νεωτε-  
 ρικὰς ἐπιθυμίας φεύγε, δίωκε δὲ δικαιοσύνην, πίστιν, ἀγάπην, εἰρήνην,  
 23 μετὰ τῶν ἐπικαλουμένων τὸν Κύριον ἐκ καθαρᾶς καρδίας. τὰς δὲ μωρὰς  
 24 καὶ ἀπαιδεύτους ζητήσεις παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι γεννώσι μάχας. δοῦλον  
 δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι, ἀλλ' ἡπιον εἶναι πρὸς πάντας, διδακτικόν,  
 25 ἀνεξίκακον, ἐν πραότητι παιδεύοντα τοὺς ἀντιδιατιθεμένους· μήποτε  
 26 δόξῃ αὐτοῖς ὁ Θεὸς μετάνοιαν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, καὶ ἀνανήψωσιν  
 ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκεῖνον θέ-  
 λημα.

3 Τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἐνστήσονται καιροὶ χαλε-

<sup>b</sup> λόγος· εἰ

<sup>c</sup> Θεοῦ

<sup>d</sup> om. τὴν

<sup>11</sup> *sine* λόγος, Εἰ *sine* λόγος· εἰ <sup>14</sup> Κυρίου A D ω **℣** (vt.<sup>d</sup> vg.) **Ⲛ** (vg. hl.) **Ⲙ** Chr. <sup>2</sup> Ambst. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup> Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. : θεοῦ N C G 31 al. *pauc.* **℣** (vt.<sup>g</sup>) **Ⲛ** (hl.<sup>ms</sup>) **Ⲙ** A **Ⲙ** **Ⲙ** Chr. <sup>3</sup> Amb. Pelag. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup> Cassiod. al. <sup>16</sup> *κενοφωνίας*] *καυνοφωνίας* G al. *pauc.* **℣** (vt.) Lucif. Ambst. Aug. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> (cf. 1 Tim. vi. 20) *ἀσεβείας*] *ἀσεβεῖς* D\* K **Ⲙ** (sah.) : *ἀσεβεία* D<sup>c</sup> <sup>17</sup> *γάγγραινα*] *diuiserunt* γάγγραινα ἵνα G **℣** (vt.<sup>g</sup>) <sup>18</sup> *τὴν pr. om.* N G 33 **Ⲙ** (boh.<sup>cod.</sup>) Cyr.

3. <sup>1</sup> γίνωσκε] γινώσκετε AG 33 al. *pauc.* **℣** (vt.<sup>g</sup>) A **Ⲙ** **Ⲙ** Aug.

ποί. ἔσονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι φίλαντοι, φιλάργυροι, ἀλαζόνες, ὑπερή- 2  
φανοι, βλάσφημοι, γονεῦσιν ἀπειθεῖς, ἀχάριστοι, ἀνόσιοι, ἄστοργοι, 3  
ἄσπονδοι, διάβολοι, ἀκρατεῖς, ἀνήμεροι, ἀφιλάγαθοι, προδόται, προπε- 4  
τεῖς, τετυφωμένοι, φιλήδουοι μᾶλλον ἢ φιλόθεοι, ἔχοντες μόρφωσιν εὐ- 5  
σεβείας τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι· καὶ τούτους ἀποτρέπου. ἐκ 6  
τούτων γὰρ εἰσιν οἱ ἐνδύνοντες εἰς τὰς οἰκίας καὶ αἰχμαλωτίζοντες γυ-  
ναικάρια σεσωρευμένα ἁμαρτίαις, ἀγόμενα ἐπιθυμίαις ποικίλαις, πάν- 7  
τοτε μανθάνοντα καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυνάμενα.  
ὃν τρόπον δὲ Ἰακωβῆς καὶ Ἰαμβρὴς ἀντέστησαν Μωϋσέϊ, οὕτως καὶ οὗτοι 8  
ἀνθίστανται τῇ ἀληθείᾳ, ἄνθρωποι κατεφθαρμένοι τὸν νοῦν, ἀδόκιμοι  
περὶ τὴν πίστιν. ἀλλ' οὐ προκόψουσιν ἐπὶ πλεῖον· ἡ γὰρ ἄνοια αὐτῶν 9  
ἐκδηλος ἔσται πᾶσιν, ὥς καὶ ἡ ἐκείνων ἐγένετο. σὺ δὲ παρηκολούθησάς 10  
μου τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ ἀγωγῇ, τῇ προθέσει, τῇ πίστει, τῇ μακροθυμίᾳ,  
τῇ ἀγάπῃ, τῇ ὑπομονῇ, τοῖς διωγμοῖς, τοῖς παθήμασιν, οἷά μοι ἐγένετο 11  
ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἐν Ἰκονίῳ, ἐν Λύστροις, οἷους διωγμοὺς ὑπήνεγκα, καὶ ἐκ  
πάντων με ἐρρύσατο ὁ Κύριος. καὶ πάντες δὲ οἱ θέλοντες εὐσεβῶς ζῆν 12  
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διωχθήσονται. πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προ- 13  
κόψουσιν ἐπὶ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι. σὺ δὲ μένε ἐν οἷς 14  
ἔμαθες καὶ ἐπιστάθης, εἰδὼς παρὰ τίνων ἔμαθες, καὶ ὅτι ἀπὸ βρέφους 15  
ἱερὰ γράμματα οἶδας τὰ δυνάμενά σε σοφίσαι εἰς σωτηρίαν διὰ πίστεως  
τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. πᾶσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς 16  
διδασκαλίαν, πρὸς ἐλεγμόν, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν  
δικαιοσύνῃ· ἵνα ἄρτιος ᾖ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος, πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν 17  
ἐξηρητισμένος.

<sup>c</sup> Διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ μέλλον- 4  
τος κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς, καὶ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ καὶ τὴν

<sup>e</sup> Διαμαρτύρομαι,

<sup>8</sup> Ἰαννῆς] Ἰωάννης C\* Euthal. <sup>cod.</sup>: Ἰαμῆς 3L (vt. <sup>m</sup> vg.) Orig. <sup>lat.</sup> 1/2 Cypr. <sup>cod.</sup> Lucif. Ambst. Act. Archel. Ps.-Hier. Ps.-Aug. <sup>adu.</sup> Fulg. Don. Cassiod. Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> Ἰαμβρῆς] Μαμβρῆς G 3L 3C Orig. <sup>lat.</sup> 2/2 Cypr. Const. Apost. Lucif. Ambst. Ps.-Aug. <sup>adu.</sup> Fulg. Don. Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> al. <sup>11</sup> Ἀντιοχείᾳ] add. & διὰ τὴν Θέκλαν ἔπαθεν 181 <sup>13</sup> χεῖρον] πλεῖον Orig. <sup>2/3</sup> <sup>14</sup> τίνων N A C\* G P 33 1912 3L (vt.) S (pal.) Ambst.: τίνος C<sup>o</sup> D W 3L (vg.) S (vg. hl.) A 3C 3E Chr. Hil. Aug. Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> al. <sup>15</sup> ἱερὰ N C<sup>b</sup> D\* G 33 3E A Clem. Epiph.: τὰ ἱερὰ <sup>rell.</sup> 4. <sup>1</sup> punctum poni potest post διαμαρτύρομαι praecipue si κατὰ legis καὶ (tert.) N\* A C D\* G 33 424\*\* 3L 3E (boh.) Did. (Chr.) Cyr. Aug. al.: κατὰ N<sup>c</sup> D<sup>c</sup> W S (vg. hl.) 3E (sah.) A 3C 3E Chr. (Chr.) Theod.-Mops. <sup>lat.</sup> al. αὐτοῦ, (ut Ambst. <sup>ed.</sup> Ps.-Hier. <sup>cod.</sup>) uel αὐτοῦ (ut Pelag. Theod.-Mops. Cassiod.)

- 2 βασιλείαν <sup>f</sup> αὐτοῦ, κήρυξον τὸν λόγον, ἐπίστηθι εὐκαίρως ἀκαίρως, ἔλεγξον, ἐπιτίμησον, παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ.  
 3 ἔσται γὰρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τὰς ἰδίας ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσιν διδασκάλους κνη-  
 4 θόμενοι τὴν ἀκοήν, καὶ ἀπὸ μὲν τῆς ἀληθείας τὴν ἀκοήν ἀποστρέφουσιν,  
 5 ἐπὶ δὲ τοὺς μύθους ἐκτραπήσονται. σὺ δὲ νῆφε ἐν πᾶσι, κακοπάθησον,  
 6 ἔργον ποίησον εὐαγγελιστοῦ, τὴν διακονίαν σου πληροφόρησον. ἐγὼ  
 7 γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. τὸν  
 8 ἄγωνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετή-  
 9 ρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει  
 10 μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτής· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ  
 11 καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ.  
 12 Σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς με ταχέως· Δημᾶς γάρ με ἐγκατέλειπεν,  
 13 ἀγαπήσας τὸν νῦν αἰῶνα, καὶ ἐπορεύθη εἰς Θεσσαλονίκην, Κρήσκης  
 14 εἰς Γαλατίαν, Τίτος εἰς Δαλματίαν· Λουκᾶς ἐστι μόνος μετ' ἐμοῦ.  
 15 Μάρκον ἀναλαβὼν ἄγε μετὰ σεαυτοῦ· ἔστι γάρ μοι εὐχρηστος εἰς  
 16 διακονίαν. Τυχικὸν δὲ ἀπέστειλα εἰς Ἑφεσον. τὸν φαιλόνην ὃν  
 17 ἀπέλιπον ἐν Τρωάδι παρὰ Κάρπῳ ἐρχόμενος φέρε, καὶ τὰ βιβλία,  
 18 μάλιστα τὰς μεμβράνας. Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλὰ μοι κακὰ  
 ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὃν καὶ σὺ  
 φυλάσσου, λίαν γὰρ ἀντέστη τοῖς ἡμετέροις λόγοις. ἐν τῇ πρώτῃ  
 μου ἀπολογίᾳ οὐδεὶς μοι παρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον·  
 17 μὴ αὐτοῖς λογισθεῖν. ὁ δὲ Κύριός μοι παρέστη, καὶ ἐνεδυνάμωσέ με,  
 18 ἵνα δι' ἐμοῦ τὸ κήρυγμα πληροφορηθῇ, καὶ ἀκούσῃ πάντα τὰ ἔθνη·  
 καὶ ἐρρύσθην ἐκ στόματος λέοντος. ῥύσεται με ὁ Κύριος ἀπὸ παντὸς  
 ἔργου πονηροῦ, καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον·  
 ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

<sup>f</sup> αὐτοῦ·

<sup>2</sup> ἐπιτ. παρακ. N<sup>o</sup> A C D ω S (hl.) A E<sup>th</sup> Chr. Hier. Theod.-Mops. al.: παρακ. ἐπιτ. N\* G 31 462 I E E Orig. Ambst. Amb. Aug. (saep.) al.: ἐπιτ. (solum) S (vg.) <sup>10</sup> Γαλατίαν A D G ω I (vt., vg. <sup>cod.</sup>) S (vg. hl.) E (boh.) E E<sup>th</sup> Iren.<sup>lat.</sup> Chr. Ambst. Pelag. Ps.-Hier. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Cassiod. al.: Γαλλίαν N C al. pauc. I (vg.) E (sah.) Eus. Epiph. <sup>13</sup> μάλιστα] add. δὲ D\* 31 462 489 I (vt.<sup>d</sup>, vg.) E Ambst. al. <sup>14</sup> ἀποδώσει N A C D\* G 31 33 424\*\* al. pauc. I (vt.<sup>5</sup>) S (vg.) E (boh.) A E E<sup>th</sup> Ambst. Hier. Aug. al.: ἀποδῶν D<sup>e</sup> ω I (vt.<sup>d</sup>, vg.) S (hl.) E (sah.) Diod. Chr. Pelag. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al. <sup>18</sup> ῥύσεται] ἐρρύσατο G I (vt., vg. <sup>cod.</sup>) Pelag. Ps.-Hier. Cassiod.



Ἄσπασαι Πρίσκαν καὶ Ἀκύλαν, καὶ τὸν Ὀνησιφόρου οἶκον. Ἐρα- 19  
στος ἔμεινεν ἐν Κορίνθῳ· Τρόφιμον δὲ ἀπέλιπον ἐν Μιλήτῳ ἀσθενοῦντα.  
σπούδαςον πρὸ χειμῶνος ἐλθεῖν. ἀσπάζεται σε Εὐβουλος, καὶ Πούδης, 21  
καὶ Λῖνος, καὶ Κλαυδία, καὶ οἱ ἀδελφοὶ πάντες.

Ὁ Κύριος μετὰ τοῦ πνεύματός σου. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν. 22

## Η ΠΡΟΣ ΤΙΤΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

### ΠΑΤΛΟΥ

Παῦλος δοῦλος Θεοῦ ἀπόστολος δὲ Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ πίστιν 1  
ἐκλεκτῶν Θεοῦ καὶ ἐπίγνωσιν ἀληθείας τῆς κατ' εὐσέβειαν, ἐπ' ἐλπίδι 2  
ζωῆς αἰωνίου, ἣν ἐπηγγείλατο ὁ ἀψευδὴς Θεὸς πρὸ χρόνων αἰωνίων,  
ἐφάνέρωσε δὲ καιροῖς ἰδίοις τὸν λόγον αὐτοῦ ἐν κηρύγματι ὃ ἐπιστεύ- 3  
θην ἐγὼ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, Τίτῳ γνησίῳ τέκνῳ 4  
κατὰ κοινὴν πίστιν· χάρις καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς καὶ Χριστοῦ  
Ἰησοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν.

Τούτου χάριν ἀπέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃ, 5  
καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλιν πρεσβυτέρους, ὡς ἐγὼ σοι διαταξάμην·  
εἴ τις ἐστὶν ἀνέγκλητος, μιᾶς γυναικὸς ἀνὴρ, τέκνα ἔχων πιστά, μὴ 6  
ἐν κατηγορίᾳ ἀσωτίας ἢ ἀνυπότακτα. δεῖ γὰρ τὸν ἐπίσκοπον ἀνέγ- 7  
κλητον εἶναι, ὡς Θεοῦ οἰκονόμον, μὴ αὐθάδῃ, μὴ ὀργίλον, μὴ πάροι-  
νον, μὴ πληκτὴν, μὴ αἰσχροκερδῇ, ἀλλὰ φιλόξενον, φιλάγαθον, σώ- 8  
φρονα, δίκαιον, ὅσιον, ἐγκρατῇ, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν 9  
πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ  
ὑγιαίνουσῃ καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν.

Εἰσὶ γὰρ πολλοὶ ἀνυπότακτοι, ματαιολόγοι καὶ φρεναπάται, μά- 10

<sup>19</sup> Ἀκύλαν] *add.* (ex *Actis Pauli*) Λέκτραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ καὶ Σιμαίαν (Σημ- 460)  
181 460 <sup>22</sup> ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν] ἡ χάρις μεθ' ἡμῶν 460 1908 Chr. Theod.-Mops.  
*al.* : ἡ χάρις μετὰ σοῦ S (vg.) A : ἔρρωσο ἐν εἰρήνῃ D\* L (vt.<sup>d</sup>) : om. 330 E (sah.)  
Eti<sup>h</sup> Ambst. Pelag. Ps.-Hier.<sup>cod.</sup>

I. <sup>4</sup> χάρις καὶ εἰρήνη N C\* D G o88 P 33 263 442 L S (vg.) E A E<sup>cod.</sup> Ambst.  
Orig.<sup>lat.</sup> Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> *al.* : χάρις ἔλεος εἰρήνη A C<sup>b</sup> ω S (hl.) E<sup>h</sup> <sup>cod.</sup>  
Thdrt. *al.* <sup>9</sup> ἐλέγχειν] *add.* μὴ χειροτονεῖν διγάμους μὴδὲ διακόνους αὐτοὺς

ποιεῖν, μὴδὲ γυναῖκας ἔχειν ἐκ διαγάμιας· μὴδὲ προσερχέσθωσαν ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ  
λειτουργεῖν τὸ θεῖον. τοὺς ἄρχοντας τοὺς ἀδικοκρίτας καὶ ἄρπαγας καὶ ψεύστας καὶ  
ἀνελεήμονας ἐλεγχε ὡς θεοῦ διάκονος 460

11 λιστα οἱ ἐκ περιτομῆς, οὓς δεῖ ἐπιστομίζειν· οἵτινες ὅλους οἴκους ἀνατρέ-  
 12 πουσι διδάσκοντες ἂ μὴ δεῖ αἰσχροῦ κέρδους χάριν. εἴπε τις ἐξ αὐτῶν  
 ἴδιος αὐτῶν προφήτης, Κρήτες αἰεὶ ψεύσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί.  
 13 ἡ μαρτυρία αὕτη ἐστὶν ἀληθής. δι' ἣν αἰτίαν ἔλεγε αὐτοὺς ἀποτόμως,  
 14 ἵνα ὑγιαίνωσιν ἐν τῇ πίστει, μὴ προσέχοντες Ἰουδαϊκοῖς μύθοις καὶ  
 15 ἐντολαῖς ἀνθρώπων ἀποστρεφόμενων τὴν ἀλήθειαν. πάντα καθαρὰ  
 τοῖς καθαροῖς· τοῖς δὲ μεμιασμένοις καὶ ἀπίστοις οὐδὲν καθαρὸν, ἀλλὰ  
 16 μεμΐανται αὐτῶν καὶ ὁ νοὺς καὶ ἡ συνείδησις. Θεὸν ὁμολογοῦσιν  
 εἰδέναι, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, βδελυκτοὶ ὄντες καὶ ἀπειθεῖς καὶ  
 πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἀδόκιμοι.

2 Σὺ δὲ λάλει ἂν πρέπει τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ· πρεσβύτας νηφα-  
 1, 2 λίου εἶναι, σεμνοὺς, σόφρονας, ὑγιαίνοντας τῇ πίστει, τῇ ἀγάπῃ, τῇ  
 3 ὑπομονῇ· πρεσβύτιδας ὡσαύτως ἐν καταστάματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ δια-  
 4 βόλους, μηδὲ οἷνφ πολλῷ δεδουλωμένους, καλοδιδασκάλους, ἵνα σω-  
 5 φρονίζωσι τὰς νέας φιλάνδρους εἶναι, φιλοτέκνους, σόφρονας, ἀγνάς,  
 οἰκουργοὺς, ἀγαθὰς, ὑποτασσομένας τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα μὴ ὁ  
 6 λόγος τοῦ Θεοῦ βλασφημῇται· τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει  
 7 σωφρονεῖν· περὶ πάντα σεαυτὸν παρεχόμενος τύπον καλῶν ἔργων, ἐν  
 8 τῇ διδασκαλίᾳ ἀφθορίαν, σεμνότητα, λόγον ὑγιῆ, ἀκατάγνωστον, ἵνα ὁ ἐξ  
 9 ἐναντίας ἐντραπῇ μηδὲν ἔχων λέγειν περὶ ἡμῶν φαῦλον· δούλους ἰδίοις  
 δεσπόταις ὑποτάσσεσθαι, ἐν πᾶσιν εὐαρέστους εἶναι, μὴ ἀντιλέγοντας,  
 10 μὴ νοσφιζομένους, ἀλλὰ πᾶσαν πίστιν ἐνδεικνυμένους ἀγαθὴν, ἵνα  
 τὴν διδασκαλίαν τὴν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ κοσμῶσιν ἐν πᾶσιν.  
 11 ἐπεφάνη γὰρ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ σωτήριος πᾶσιν ἀνθρώποις, παιδεύουσα  
 12 ἡμᾶς, ἵνα ἀρνησάμενοι τὴν ἀσέβειαν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας σω-  
 13 φρόνως καὶ δικαίως καὶ εὐσεβῶς ζήσωμεν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, προσδε-  
 χόμενοι τὴν μακαρίαν ἐλπίδα καὶ ἐπιφάνειαν τῆς δόξης τοῦ μεγάλου  
 14 Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὃς ἔδωκεν ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν,

<sup>10</sup> ἐκ] *add.* τῆς Ν C D\* 088 33 442 ℣ <sup>11</sup> ὅλους] πολλοὺς S (vg.) χάριν]  
*add.* τὰ τέκνα οἱ τοὺς ἰδίους γονεῖς ὑβρίζοντες ἢ τύποντες ἐπιστόμιζε καὶ ἔλεγε καὶ  
 νουθέτει ὡς πατὴρ τέκνα 460

2. <sup>2</sup> *ab hoc uersu* (πρεσβύτας) *orditur* Euthalii *nom. capit.* <sup>5</sup> οἰκουργοὺς N\*  
 A C D\* G 330 S (pal.) (!): οἰκουροὺς N° D° H ω S (hl.<sup>ms</sup> 87) Clem. Bas. Chr. *al.*  
<sup>7</sup> πάντα σεαυτὸν] *diuiserunt* πάντας ἑαυτὸν I 31\* 356 Aug. ἀφθονίαν v<sup>32</sup> *al. fauc.*  
<sup>11</sup> σωτήριος N° A C\* D\* (S (vg. hl.) pal.<sup>cod.</sup>) Clem.: σωτήρος N\* S (pal.<sup>cod.</sup>): τοῦ  
 σωτῆρος [ἡμῶν] G L (vt.<sup>8</sup>, vg.) ℣ Cyr.-Hier. Epiph. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Lucif.  
 Ambst. *al.*: ἡ σωτήριος *rell.*

ἵνα λυτρώσῃται ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀνομίας, καὶ καθαρίσῃ ἑαυτῷ λαὸν περιούσιον, ζηλωτὴν καλῶν ἔργων.

Ταῦτα λάλει, καὶ παρακάλει καὶ ἔλεγχε μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. 15  
μηδεὶς σου περιφρονεῖτω.

Ὑπομίμησε αὐτοὺς ἀρχαῖς ἐξουσίαις ὑποτάσσεσθαι, πειθαρχεῖν, 3  
πρὸς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐτοιμοὺς εἶναι, μηδένα βλασφημεῖν, ἀμάχους 2  
εἶναι, ἐπεικεῖς, πᾶσαν ἐνδεικνυμένους πραότητα πρὸς πάντας ἀνθρώ- 3  
πους. ἡμεν γάρ ποτε καὶ ἡμεῖς ἀνόητοι, ἀπειθεῖς, πλανώμενοι, δου- 3  
λεύοντες ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς ποικίλαις, ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ διά- 4  
γοντες, στυγητοί, μισοῦντες ἀλλήλους. ὅτε δὲ ἡ χρηστότης καὶ ἡ 4  
φιλανθρωπία ἐπεφάνη τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν 5  
δικαιοσύνῃ ἃ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς ἀλλὰ κατὰ τὸ αὐτοῦ ἔλεος ἔσωσεν ἡμᾶς  
διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος Ἀγίου, οὗ 6  
ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν,  
ἵνα δικαιωθέντες τῇ ἐκείνου χάριτι κληρονόμοι γενηθῶμεν κατ' ἐλπίδα 7  
ζωῆς αἰωνίου. πιστὸς ὁ λόγος, καὶ περὶ τούτων βούλομαί σε δια- 8  
βεβαιοῦσθαι, ἵνα φροντίζωσι καλῶν ἔργων προΐστασθαι οἱ πεπιστευ-  
κότες Θεῷ. ταῦτά ἐστι καλὰ καὶ ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις· μωρὰς δὲ 9  
ζητήσεις καὶ γενεαλογίας καὶ ἔρεις καὶ μάχας νομικὰς περιύστασο·  
εἰσὶ γὰρ ἀνωφελεῖς καὶ μάταιοι. αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ 10  
δευτέραν νοθεσίαν παραιτοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐξέστραπται ὁ τοιοῦτος καὶ 11  
ἀμαρτάνει ὡν αὐτοκατάκριτος.

Ὅταν πέμψω Ἀρτεμᾶν πρὸς σε ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρὸς 12  
με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι. Ζηνᾶν τὸν νομικὸν 13  
καὶ Ἀπολλὼ σπουδαίως πρόπεμψον, ἵνα μηδὲν αὐτοῖς λείπῃ. μαν- 14  
θανέτωσαν δὲ καὶ οἱ ἡμέτεροι καλῶν ἔργων προΐστασθαι εἰς τὰς ἀναγ-  
καίας χρεῖας, ἵνα μὴ ὦσιν ἄκαρποι.

Ἀσπάζονται σε οἱ μετ' ἐμοῦ πάντες. ἄσπασαι τοὺς φιλοῦντας ἡμᾶς 15  
ἐν πίστει.

Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν.

3. <sup>8</sup> πιστὸς ὁ λόγος *a sequentibus separare uolunt* N Chr. Theod.-Mops. Hier. *al.*  
<sup>9</sup> ἔρεις N<sup>o</sup> A C ω Ξ S (vg. hl.) E A Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Lucif. *al.*: ἔριν N D G  
E<sup>th</sup> Ambst. Hier. <sup>10</sup> καὶ δευτέραν νοθεσίαν N A C ω Ξ (vg.) S (vg.) E A E<sup>th</sup>  
Iren. <sup>2</sup> Iren.<sup>lat.</sup> <sup>1</sup> Orig. Dion.-Alex. Ath. Valentin. (*discip.* Apollin.) Cyr. Hier.  
*al.*: νοθεσίαν καὶ δύο D\* Ξ (vt.<sup>d</sup>): νοθεσίαν καὶ δευτέραν D<sup>o</sup> Ps.-Hier.<sup>codd.</sup>  
Theod.-Mops.<sup>lat.</sup>: νοθεσίαν ἢ δευτέραν G: νοθεσίαν (*tantum*) *codd. ap.* Hier. Ξ  
(vt.<sup>m</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> <sup>1</sup> Pamph.<sup>lat.</sup> Tert. <sup>1</sup> Cyr. <sup>2</sup> Lucif. Ambst. Amb. <sup>3</sup> Aug.

# Η ΠΡΟΣ ΦΙΛΗΜΟΝΑ

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΥΛΟΥ

1 Παῦλος δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ, καὶ Τιμόθεος ὁ ἀδελφός, Φιλήμονι  
 2 τῷ ἀγαπητῷ καὶ συνεργῷ ἡμῶν, καὶ Ἀπφία τῇ ἀδελφῇ, καὶ Ἀρχίππῳ  
 3 τῷ συστρατιώτῃ ἡμῶν, καὶ τῇ κατ' οἶκόν σου ἐκκλησίᾳ· χάρις ὑμῖν  
 καὶ εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ πατρὸς ἡμῶν καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.  
 4 Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ μου πάντοτε μνηΐαν σου ποιούμενος ἐπὶ τῶν  
 5 προσευχῶν μου, ἀκούων σου τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν ἣν ἔχεις πρὸς  
 6 τὸν Κύριον Ἰησοῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς ἁγίους, ὅπως ἡ κοινωνία τῆς  
 πίστεώς σου ἐνεργῆς γένηται ἐν ἐπιγνώσει παντὸς ἀγαθοῦ τοῦ ἐν ὑμῖν  
 7 εἰς Χριστόν. χαρὰν γὰρ πολλὴν ἔσχον καὶ παράκλησιν ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ  
 σου, ὅτι τὰ σπλάγχνα τῶν ἁγίων ἀναπέπνυται διὰ σοῦ, ἀδελφέ.  
 8 Διό, πολλὴν ἐν Χριστῷ παρρησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοι τὸ ἀνῆκον,  
 9 διὰ τὴν ἀγάπην μᾶλλον παρακαλῶ, τοιοῦτος ὢν ὡς Παῦλος πρεσβύ-  
 10 της, νυνὶ δὲ καὶ δέσμιος Χριστοῦ Ἰησοῦ· παρακαλῶ σε περὶ τοῦ ἐμοῦ  
 11 τέκνου, ὃν ἐγέννησα ἐν τοῖς δεσμοῖς, Ὁνήσιμον, τόν ποτε σοὶ ἄχρη-  
 12 στον νυνὶ δὲ σοὶ καὶ ἐμοὶ εὐχρηστον, ὃν ἀνέπεμψά σοι αὐτόν, τοῦτ'  
 13 ἔστι τὰ ἐμὰ σπλάγχνα. ὃν ἐγὼ ἐβουλόμην πρὸς ἐμαυτὸν κατέχειν,  
 14 ἵνα ὑπὲρ σοῦ μοι διακονῇ ἐν τοῖς δεσμοῖς τοῦ εὐαγγελίου· χωρὶς δὲ τῆς  
 σῆς γνώμης οὐδὲν ἠθέλησα ποιῆσαι, ἵνα μὴ ὡς κατὰ ἀνάγκην τὸ ἀγαθόν  
 15 σου ᾗ ἀλλὰ κατὰ ἐκούσιον. τάχα γὰρ διὰ τοῦτο ἐχωρίσθη πρὸς ὦραν,  
 16 ἵνα αἰώνιον αὐτὸν ἀπέχῃς· οὐκέτι ὡς δοῦλον, ἀλλ' ὑπὲρ δοῦλον, ἀδελ-  
 φὸν ἀγαπητόν, μάλιστα ἐμοί, πόσῳ δὲ μᾶλλον σοί, καὶ ἐν σαρκὶ καὶ  
 17 ἐν Κυρίῳ. εἰ οὖν με ἔχεις κοινωνόν, προσλαβοῦ αὐτόν ὡς ἐμέ. εἰ δέ

<sup>a</sup> ἡμῖν

<sup>2</sup> ἀδελφῇ N A D\* G P 33 al. pauc. ℣ ℣ A Cth Hier. al. : ἀγαπητῇ D<sup>o</sup> ω S (vg.) Chr. Theod.-Mops. al. : *lectionem utramque confundunt tell.* <sup>6</sup> τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν A C G ω ℣ (vt.<sup>s</sup>, vg.) S (hl.) ℣ (boh.) Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> Hier. al. : τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην D al. pauc. S (vg.) ℣ (sah.) A Cth Orig. Ambst. Pelag. <sup>6</sup> ἐνεργῆς] ἐναργῆς ℣ ἐν ὑμῖν om. ℣ (vg.<sup>codl.</sup>) Pelag. <sup>1/2</sup> Ps.-Hier. : ἐν ὑμῖν N G P 33 1908 al. ℣ (vt.<sup>s</sup>, vg.) S (vg. hl.) ℣ Chr. Hier. Cassiod. al. : ἐν ἡμῖν A C D al. ℣ (vt.<sup>d</sup>, vg.<sup>codl.</sup>) S (hl.<sup>ms</sup>) Chr. Ambst. Pelag. <sup>1/2</sup> <sup>7</sup> χαρὰν N A C D G 33 1908 al. pauc. ℣ S (vg. hl.) ℣ A Cth Chr. Ambst. al. : χάριν ω <sup>9</sup> πρεσβύτης ω. *Sunt qui putant idem ualere ac πρεσβευτῆς conlatis codd.* LXX (2 Paral. xxxii. 31 (B), 1 Macc. xiv. 22 (N V) al.); alii πρεσβευτῆς scribendum censent

τι ἡδίκησέ σε ἢ ὀφείλει, τοῦτο ἐμοὶ ἐλλόγα· ἐγὼ Παῦλος ἔγραψα τῇ 19  
ἐμῇ χειρί, ἐγὼ ἀποτίσω· ἵνα μὴ λέγω σοι ὅτι καὶ σεαυτὸν μοι προσ-  
οφείλεις. ναί, ἀδελφέ, ἐγὼ σου ὀναίμην ἐν Κυρίῳ· ἀνάπαυσόν μου τὰ 20  
σπλάγχχνα ἐν Χριστῷ. πεποithὼς τῇ ὑπακοῇ σου ἔγραψά σοι, εἰδὼς 21  
ὅτι καὶ ὑπὲρ ἃ λέγω ποιήσεις. ἅμα δὲ καὶ ἐτοίμαζέ μοι ξενίαν· ἐλ- 22  
πίζω γὰρ ὅτι διὰ τῶν προσευχῶν ὑμῶν χαρισθήσομαι ὑμῖν.

Ἀσπάζεται σε Ἐπαφρᾶς ὁ συναιχμάλωτός μου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, 23  
Μάρκος, Ἀρίσταρχος, Δημᾶς, Λουκᾶς, οἱ συνεργοί μου. 24

Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ὁ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος 25  
ὑμῶν. ὁ ἀμήν.

## Η ΠΡΟΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ

### ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΑΤΛΟΥ

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως πάλαι ὁ Θεὸς λαλήσας τοῖς πατράσιν ἐν I  
τοῖς προφήταις ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν τούτων ἐλάλησεν ἡμῖν ἐν νύφ, 2  
ὃν ἔθηκε κληρονόμον πάντων, δι' οὗ καὶ ἐποίησε τοὺς αἰῶνας· ὃς ὢν 3  
ἀπαύγασμα τῆς δόξης καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε  
τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτιῶν  
ποιησάμενος ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψηλοῖς, τοσοῦτῳ 4  
κρείττων γενόμενος τῶν ἀγγέλων ὅσῳ διαφορώτερον παρ' αὐτοὺς κε-  
κληρονόμηκεν ὄνομα. τίνοι γὰρ εἶπέ ποτε τῶν ἀγγέλων, Υἱὸς μου εἶ 5  
σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε; καὶ πάλιν, Ἐγὼ ἔσομαι αὐτῷ εἰς πα-  
τέρα, καὶ αὐτὸς ἔσται μοι εἰς υἱόν; ὅταν δὲ πάλιν εἰσαγάγῃ τὸν πρω- 6  
τότοκον εἰς τὴν οἰκουμένην λέγει, Καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες  
ἄγγελοι Θεοῦ. καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀγγέλους λέγει, Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγ- 7

<sup>b</sup> om. ἡμῶν

<sup>c</sup> om. ἀμήν.

<sup>18</sup> ἐλλόγα N\* A C D\* G P 33 104: ἐλλόγει N<sup>o</sup> D<sup>b</sup> et c<sup>o</sup> ω Orig. Chr. al. <sup>23-25</sup> om.  
Ambst. coad. pler. <sup>24-25</sup> om. Pelag. Ps.-Hier. <sup>1/2</sup> <sup>25</sup> ἡμῶν A C D ω ℒ S  
(vg.) Θ Θ Eth Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.: om. N P 33 104 462 1908 S (hl. pal.) A  
ἀμήν N C D<sup>b</sup> et c<sup>o</sup> ω ℒ (vg.) S (vg. hl. pal.) Eth Chr. Theod.-Mops.<sup>lat.</sup> al.: om.  
A D\* 33 ℒ (vt.<sup>d</sup>) Θ A Hier.

I. <sup>3</sup> φέρων] φανερώων B Ps.-Sarap. αὐτοῦ (alt.) om. M 424\*\* Orig. καθα-  
ρισμὸν p<sup>46</sup> N A B D<sup>b</sup> H\* P 33 1908 al. pauc. ℒ (vg.) A Orig. <sup>1/2</sup> (?) Did. al.: praem.  
δι' ἑαυτοῦ (αὐτοῦ) p<sup>46</sup> D ω ℒ (vt.<sup>d</sup>) S (vg. hl.) Θ Eth Orig. Ath. Chr. Aug.  
<sup>4</sup> τῶν om. p<sup>46</sup> B Clem.-Rom. <sup>b</sup> αὐτῷ om: N\*



8 γέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα· πρὸς  
 δὲ τὸν υἱόν, Ὁ θρόνος σου, ὁ Θεός, εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος, καὶ ἡ  
 9 ράβδος τῆς εὐθύτητος ράβδος τῆς βασιλείας<sup>a</sup> σου. ἠγάπησας δικαιο-  
 σύνην, καὶ ἐμίσησας ἀνομίαν· διὰ τοῦτο ἔχρισέ σε ὁ Θεός, ὁ Θεός  
 10 σου, ἔλαιον ἀγαλλιάσεως παρὰ τοὺς μετόχους σου. καί, Σὺ κατ' ἀρ-  
 χάς, Κύριε, τὴν γῆν ἐθεμελίωσας, καὶ ἔργα τῶν χειρῶν σου εἰσὶν οἱ  
 11 οὐρανοί· αὐτοὶ ἀπολοῦνται, σὺ δὲ διαμένεις· καὶ πάντες ὡς ἱμάτιον  
 12 παλαιωθήσονται, καὶ ὡσεὶ περιβόλαιον ἐλίξεις αὐτούς, ὡς ἱμάτιον, καὶ  
 13 ἀλλαγῇσονται· σὺ δὲ ὁ αὐτὸς εἶ, καὶ τὰ ἔτη σου οὐκ ἐκλείψουσι. πρὸς  
 τίνα δὲ τῶν ἀγγέλων εἶρηκέ ποτε, Κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ  
 14 τοὺς ἐχθροὺς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου; οὐχὶ πάντες εἰσὶ λει-  
 ουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας  
 κληρονομεῖν σωτηρίαν;

2 Διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως προσέχειν ἡμᾶς τοῖς ἀκουσθεῖσι, μή  
 2 ποτε παραρρῶμεν. εἰ γὰρ ὁ δι' ἀγγέλων λαληθεὶς λόγος ἐγένετο βέ-  
 βαιος, καὶ πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδο-  
 3 σίαν, πῶς ἡμεῖς ἐκφενξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας; ἦτις,  
 ἀρχὴν λαβοῦσα λαλεῖσθαι διὰ τοῦ Κυρίου, ὑπὸ τῶν ἀκουσάντων εἰς  
 4 ἡμᾶς ἐβεβαιώθη, συνεπιμαρτυροῦντος τοῦ Θεοῦ σημείοις τε καὶ τέρασι  
 καὶ ποικίλαις δυνάμεσι καὶ Πνεύματος Ἁγίου μερισμοῖς κατὰ τὴν αὐ-  
 τοῦ θέλησιν.

5 Οὐ γὰρ ἀγγέλοις ὑπέταξε τὴν οἰκουμένην τὴν μέλλουσαν, περὶ ἧς  
 6 λαλοῦμεν. διεμαρτύρατο δέ πού τις λέγων, Τί ἐστὶν ἄνθρωπος, ὅτι  
 7 μιμησκήσῃ αὐτοῦ; ἡ υἱὸς ἀνθρώπου, ὅτι ἐπισκέπηται αὐτόν; ἡλάττωσας  
 αὐτὸν βραχύ τι παρ' ἀγγέλους· δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφάνωσας αὐτόν,  
 8<sup>b</sup> καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου· πάντα ὑπέταξας

<sup>a</sup> αὐτοῦ<sup>b</sup> om. καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου

<sup>7</sup> πνεύματα] πνεῦμα D 1 424\*\* al. *rauc.* ℒ (vt.<sup>d</sup>) ℄ (sah.) ℄th Orig. <sup>8</sup> τοῦ αἰῶνος om. B 33 σου *alt.*] αὐτοῦ p<sup>46</sup> N B <sup>9</sup> ἀνομίαν p<sup>46</sup> B D M ω ℒ S (hl.) Orig. ½ Cyr. ⅔ al. (= LXX): ἀδικίαν N A 33 al. *rauc.* ℄ (sah.) Orig. ½ Cyr. ⅓ Cosm. al.: ἀνομίας D\* <sup>12</sup> ἐλίξεις p<sup>46</sup> A B D<sup>c</sup> M ω S (vg. hl.) ℄ A ℄th Orig. Chr. vt.: ἀλλάξεις N\* D\* 327 ℒ (vt., vg. <sup>codd.</sup> plur.): *item ex psalmo ipso* ℒ (vt.) Iren.<sup>lat.</sup> Tert. Orig.<sup>lat.</sup> al. ὡς ἱμάτιον p<sup>46</sup> N A B D\* ℒ (vt.) A ℄th: om. D<sup>c</sup> M ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) ℄ (boh.) Chr. al. <sup>11</sup> διακονίαν] διακονίας B ℄ (sah.) Orig. (*semel*)

2. <sup>1</sup> *hunc uersum om.* M Orig. <sup>5</sup> ὑπέταξεν] *add.* ὁ θεὸς C ℒ (vg. <sup>codd.</sup>) <sup>6</sup> τις p<sup>46</sup> C\* P ℒ (vt.) ℄ (boh.) (= LXX): τι N A B C<sup>corr.</sup> D ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) ℄ (sah.) A ℄th Chr. Cosm. al. <sup>7</sup> καὶ κατέστησας αὐτὸν ἐπὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου N A C D\* M P 263 al. ℒ S (vg. hl. \*) ℄ A ℄th (= LXX): om. p<sup>46</sup> B D<sup>c</sup> 1908 al. S (vg. <sup>codd.</sup> hl.) Chr. al.

ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτοῦ. ἐν τῷ γὰρ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα οὐδὲν ἀφήκεν αὐτῷ ἀνυπότακτον. νῦν δὲ οὕτω ὀρώμεν αὐτῷ τὰ πάντα ὑποταγμένα. τὸν δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους ἡλαττωμένον βλέπομεν, 9 Ἰησοῦν, διὰ τὸ πάθημα τοῦ θανάτου δόξῃ καὶ τιμῇ ἐστεφανωμένον, ὅπως χάριτι Θεοῦ ὑπὲρ παντὸς γεύσῃται θανάτου. ἔπρεπε γὰρ αὐτῷ, 10 δι' ὃν τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα, πολλοὺς υἱοὺς εἰς δόξαν ἀγαγόντα, τὸν ἀρχηγὸν τῆς σωτηρίας αὐτῶν διὰ παθημάτων τελειῶσαι. ὃ τε γὰρ ἁγιάζων καὶ οἱ ἁγιαζόμενοι ἐξ ἑνὸς πάντες· δι' ἣν αἰτίαν οὐκ 11 ἐπαισχύνεται ἀδελφοὺς αὐτοὺς καλεῖν λέγων, Ἀπαγγελῶ τὸ ὄνομά σου 12 τοῖς ἀδελφοῖς μου, ἐν μέσῳ ἐκκλησίας ὑμνήσω σε. καὶ πάλιν, Ἐγὼ 13 ἔσομαι πεποιοῦς ἐπ' αὐτῷ. καὶ πάλιν, Ἰδοὺ, ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός. ἐπεὶ οὖν τὰ παιδία κεκονῶνῃκεν αἵματος καὶ σαρκός, 14 καὶ αὐτὸς παραπλησίως μετέσχε τῶν αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦ θανάτου καταργήσῃ τὸν τὸ κράτος ἔχοντα τοῦ θανάτου, τοῦτ' ἔστι τὸν διάβολον, καὶ 15 ἀπαλλάξῃ τούτους, ὅσοι φόβῳ θανάτου διὰ παντὸς τοῦ ζῆν ἐνοχοὶ ἦσαν δουλείας. οὗ γὰρ δήπου ἀγγέλων ἐπιλαμβάνεται, ἀλλὰ σπέρματος 16 Ἀβραὰμ ἐπιλαμβάνεται. ὅθεν ὥφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, ἵνα ἐλεήμων γένηται καὶ πιστὸς ἀρχιερεὺς τὰ πρὸς τὸν Θεόν, εἰς τὸ ἱλάσκεσθαι τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ. ἐν ᾧ γὰρ πέπονθεν αὐτὸς 18 πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι.

Ὅθεν, ἀδελφοὶ ἅγιοι, κλήσεως ἐπουρανίου μέτοχοι, κατανοήσατε τὸν 3 ἀπόστολον καὶ ἀρχιερέα τῆς ὁμολογίας ἡμῶν Ἰησοῦν, πιστὸν ὄντα τῷ 2 ποιήσαντι αὐτόν, ὡς καὶ Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. πλείονος γὰρ 3 οὗτος δόξης παρὰ Μωσῆν ἡξίωται, καθ' ὅσον πλείονα τιμὴν ἔχει τοῦ οἴκου ὁ κατασκευάσας αὐτόν. πᾶς γὰρ οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τινός· ὁ 4 δὲ πάντα κατασκευάσας Θεός. καὶ Μωσῆς μὲν πιστὸς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ 5 αὐτοῦ ὡς θεράπων, εἰς μαρτύριον τῶν λαληθησομένων· Χριστὸς δὲ ὡς 6 υἱὸς ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ· οὗ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, ἐὰν τὴν παρρησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατὰσχωμεν. διό, καθὼς 7

<sup>8</sup> τῷ γὰρ <sup>9</sup> χάριτι ω, <sup>10</sup> uerss. pler., codd. ap. Orig., Orig. <sup>11</sup> Eus. Ath. Chr. Cyr. al. : <sup>12</sup> χαρις M 424\*\* 1739 codd. ap. Orig. ap. Hier. <sup>13</sup> S (vg. codd.) Orig. <sup>14</sup> 4 Theod.-Mops. Thdr. Amb. <sup>15</sup> 2 al. <sup>16</sup> αὐτῶν] add. παθημάτων D\* (L (vt.)) S (pal.) Eus. Hier. <sup>17</sup> τὰς ἁμαρτίας] ταῖς ἁμαρτίαις A 33 Ath. Chr.

3. <sup>2</sup> ὅλῳ om. <sup>13, 46</sup> B C<sup>2</sup> Cyr. Amb. <sup>3</sup> οὗτος δόξης <sup>14</sup> p<sup>13</sup> M ω L (vg.) : <sup>15</sup> δόξης A Bas. <sup>16</sup> οὗ <sup>17</sup> p<sup>13</sup> N A B C ω C<sup>2</sup> (sah.) Ath. Did. al. : <sup>18</sup> δς <sup>19</sup> p<sup>14</sup> D\* M 6 424\*\* L Lucif. Amb. al. <sup>20</sup> ἐὰν <sup>21</sup> p<sup>13</sup> N\* B D\* M P 33 : <sup>22</sup> ἐάνπερ <sup>23</sup> p<sup>14</sup> N<sup>c</sup> A C D<sup>c</sup> ω S (hl.) Chr. al. <sup>24</sup> μέχρι τέλους βεβαίαν om. <sup>25</sup> p<sup>13, 46</sup> B C<sup>2</sup> (sah.) C<sup>2</sup>h Lucif. Amb.

8 λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, Σήμερον ἔαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ  
 σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ κατὰ τὴν ἡμέραν  
 9 τοῦ πειρασμοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὗ ἐπείρασαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν δοκι-  
 10 μασίᾳ, καὶ εἶδον τὰ ἔργα μου τεσσαράκοντα ἔτη. διὸ προσώχθισα τῇ  
 γενεᾷ ταύτῃ, καὶ εἶπον, Ἄεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν  
 11 τὰς ὁδοὺς μου· ὡς ὤμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατά-  
 12 παυσίν μου. βλέπετε, ἀδελφοί, μὴ ποτε ἔσται ἐν τινι ὑμῶν καρδία  
 13 πονηρὰ ἀπιστίας ἐν τῷ ἀποστῆναι ἀπὸ Θεοῦ ζῶντος· ἀλλὰ παρακα-  
 λεῖτε ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν, ἄχρις οὗ τὸ σήμερον καλεῖται, ἵνα  
 14 μὴ σκληρυνθῇ τις ἐξ ὑμῶν ἀπάτῃ τῆς ἁμαρτίας· μέτοχοι γὰρ τοῦ Χριστοῦ  
 γεγόναμεν, ἅνπερ τὴν ἀρχὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαίαν  
 15 κατάσχωμεν· ἐν τῷ λέγεσθαι, Σήμερον ἔαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε,  
 16 μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. τίνες γὰρ  
 ἀκούσαντες παρεπίκραναν; ἀλλ' οὐ πάντες οἱ ἐξεληθόντες ἐξ Αἰγύπτου  
 17 διὰ Μωσέως; τίσι δὲ προσώχθισε τεσσαράκοντα ἔτη; οὐχὶ τοῖς ἁμαρ-  
 18 τήσασιν, ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ; τίσι δὲ ὤμοσε μὴ εἰσελεύ-  
 19 σεσθαι εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, εἰ μὴ τοῖς ἀπειθήσασιν; καὶ βλέπομεν  
 ὅτι οὐκ ἠδυνήθησαν εἰσελθεῖν δι' ἀπιστίαν.

4 Φοβηθῶμεν οὖν μὴ ποτε, καταλειπομένης ἐπαγγελίας εἰσελθεῖν εἰς  
 2 τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, δοκῇ τις ἐξ ὑμῶν ὑστερηκεῖν. καὶ γὰρ ἔσμεν  
 εὐηγγελισμένοι, καθάπερ κἀκεῖνοι· ἀλλ' οὐκ ὠφέλησεν ὁ λόγος τῆς  
 3 ἀκοῆς ἐκείνους μὴ<sup>c</sup> συγκεκρασμένους τῇ πίστει τοῖς ἀκούσασιν. εἰς-  
 ερχόμεθα<sup>d</sup> γὰρ εἰς τὴν κατάπαυσιν οἱ πιστεύσαντες, καθὼς εἶρηκεν, Ὡς

<sup>c</sup> συγκεκρασμένος

<sup>d</sup> οὖν

<sup>9</sup> ἐπείρασαν *absque additam.* p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N\* A B C D\* 33 ℒ (vt.) ℄ (sah.) Lucif. : *add.* με N<sup>o</sup> D<sup>o</sup> M ω ℒ (vg.) ℑ (vg. hl.) ℄ (boh.) ℒ Apollin. Chr. Amb. *al.* ὑμῶν ἐν δοκι-  
 μασίᾳ p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N\* A B C D\* M P 33 263 442 ℒ (vt.) ℄ (Clem.) : ὑμῶν, ἐδοκίμασάν [με]  
 N<sup>o</sup> D<sup>o</sup> ω ℒ (vg.) ℑ (vg. hl.) ℒ Eth Apollin. Chr. Amb. *al.* (= LXX) <sup>10</sup> ταύτη  
 p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N A B D\* M 33 424\*\* *al. pauc.* ℒ ℄ (sah. boh. <sup>odd.</sup>) (?) (Clem.) : ἐκείνη C D<sup>o</sup>  
 ω ℑ (vg. hl.) ℄ (boh.) ℒ Eth Eus. Cyr. Chr. *al.* (= LXX) τῇ *alt.*] *praem.* ἐν p<sup>13</sup>  
 καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ] καρδία αὐτῶν, διὸ p<sup>13</sup> : καρδία αὐτῶν, διότι Apollin. <sup>13</sup> παρα-  
 καλεῖτε] παρακαλέσατε p<sup>13</sup> <sup>14</sup> ὑποστάσεως] πίστει 424\*\* : *add.* αὐτοῦ A 122  
 1912 ℒ (vg.) Hier. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> κατάσχωμεν (sic e.g. p<sup>46</sup> H) κατάσχωμεν (*sine puncto*) p<sup>13</sup>  
<sup>19</sup> ἠδυνήθησαν] ἠδυνάσθησαν p<sup>13</sup>

4. <sup>2</sup> συγκεκρασμένους (συγκεκραμένους) p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> A B C D M ω ℒ (vg.) ℑ (hl.) ℄ (boh.) ℒ Eth Chr. Theod.-Mops. Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Aug. : συγκεκρασμένους (συγκεκραμένους)  
 N minusc. *admodum pauc.* ℒ (vt.) ℑ (vg.) ℄ (sah.) Cyr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Lucif. τοῖς  
 ἀκούσασιν] τῶν ἀκουσάντων D\* 104 ℒ (vt.<sup>a</sup>) ℄ (hl.<sup>ms</sup>) ℄ (sah.) Lucif. : τοῖς  
 ἀκουσθεῖσιν 1912 (ℒ (vg.)) Theod.-Mops. <sup>3</sup> γὰρ p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> B D ω ℒ ℑ (hl.) ℄ (sah.) Eth Chr. Cyr. Lucif. *al.* : οὖν N A C M 1908 *al. pauc.* ℄ (boh.) : δὲ ℑ (vg.) ℒ  
 τὴν *pr. om.* p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> B D\*

ὧμοσα ἐν τῇ ὀργῇ μου, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν κατάπαυσίν μου, καίτοι  
 τῶν ἔργων ἀπὸ καταβολῆς κόσμου γενηθέντων. εἴρηκε γάρ που περὶ 4  
 τῆς ἐβδόμης οὕτω, Καὶ κατέπαυσεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ ἀπὸ  
 πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, καὶ ἐν τούτῳ πάλιν, Εἰ εἰσελεύσονται εἰς 5  
 τὴν κατάπαυσίν μου. ἐπεὶ οὖν ἀπολείπεται τιναὶ εἰσελθεῖν εἰς αὐτήν, 6  
 καὶ οἱ πρότερον εὐαγγελισθέντες οὐκ εἰσῆλθον δι' ἀπειθείαν, πάλιν τιναὶ 7  
 ὀρίζει ἡμέραν, Σήμερον ἐν Δαβὶδ λέγων, μετὰ τοσοῦτον χρόνον, καθὼς  
 προείρηται, Σήμερον ἔαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε  
 τὰς καρδίας ὑμῶν. εἰ γὰρ αὐτοὺς Ἰησοῦς κατέπαυσεν, οὐκ ἂν περὶ ἄλλης 8  
 ἐλάλει μετὰ ταῦτα ἡμέρας. ἄρα ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ 9  
 τοῦ Θεοῦ. ὁ γὰρ εἰσελθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ καὶ αὐτὸς κατέ- 10  
 παυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ Θεός. σπουδά- 11  
 σωμεν οὖν εἰσελθεῖν εἰς ἐκείνην τὴν κατάπαυσιν, ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις  
 ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. ζῶν γὰρ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐνερ- 12  
 γής, καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαιραν δίστομον, καὶ διῦκνούμενος  
 ἄχρι μερισμοῦ ψυχῆς καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ μυελῶν, καὶ κριτι-  
 κὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν καρδίας. καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώ- 13  
 πιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχληλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ  
 πρὸς ὃν ἡμῖν ὁ λόγος.

Ἔχοντες οὖν ἀρχιερέα μέγαν, διεληλυθότα τοὺς οὐρανοὺς, Ἰησοῦν 14  
 τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα 15  
 μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν, πεπειρασμένον δὲ  
 κατὰ πάντα καθ' ὁμοιότητα χωρὶς ἁμαρτίας. προσερχώμεθα οὖν μετὰ 16  
 παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεος, καὶ χάριν εὖρωμεν  
 εἰς εὐκαιρον βοήθειαν.

Πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς ἐξ ἀνθρώπων λαμβανόμενος ὑπὲρ ἀνθρώπων 5  
 καθίσταται τὰ πρὸς τὸν Θεόν, ἵνα προσφέρῃ δῶρά τε καὶ θυσίας ὑπὲρ  
 ἁμαρτιῶν, μετριοπαθεῖν δυνάμενος τοῖς ἀγνοοῦσι καὶ πλανωμένοις, ἐπεὶ 2  
 καὶ αὐτὸς περικείται ἀσθένειαν· καὶ δι' αὐτὴν ὀφείλει καθὼς περὶ τοῦ 3  
 λαοῦ οὕτω καὶ περὶ ἑαυτοῦ προσφέρειν περὶ ἁμαρτιῶν. καὶ οὐχ ἑαυτῷ 4

εἰσελεύσονται] ἐλεύσονται p<sup>13</sup> 4 γάρ om. p<sup>13</sup> 460<sup>lat.</sup> 5 εἰ om. p<sup>13</sup> D\* 330  
 al. pauc. 6 ἀπειθείαν] ἀπιστίαν (def. p<sup>13</sup>) p<sup>46</sup> N\* L (vg.) Cyr. 7 προείρηται  
 p<sup>13</sup>, 46 N A C D\* P 33 1908 al. pauc. L S ([vg.] hl.) A Chr. Cyr. Lucif.: προεί-  
 ρηκεν B 442 al. pauc. E Orig.: εἴρηται D<sup>c</sup> ω E<sup>th</sup> Cyr. cod. 9 uers. om. N\*  
 11 εἰσελθεῖν] add. ἀδελφοί D\* L (vt.) ἀπειθείας] ἀπιστίας p<sup>46</sup> L (vg.) ἀληθείας  
 D\* L (vt.) 12 ἐνεργής] ἐναργής B Hier. 1/3 (cf. Philem. 6) ἐνθυμήσεων]  
 ἐνθυμήσεως (def. p<sup>13</sup>) C\* D\* I L (vt.) Lucif. Amb. 1/2

τις λαμβάνει τὴν τιμὴν, ἀλλὰ καλούμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθὼς περ  
 5 καὶ Ἀαρών. οὕτω καὶ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτὸν ἐδόξασε γεννηθῆναι ἀρχι-  
 6 ρέα, ἀλλ' ὁ λαλήσας πρὸς αὐτόν, Υἱὸς μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά  
 7 σε· καθὼς καὶ ἐν ἑτέρῳ λέγει, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν  
 8 Μελχισεδέκ. ὅς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις τε καὶ ἱκετη-  
 9 ρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σῶζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς  
 10 καὶ δακρύων προσενέγκας, καὶ εἰσακουσθεὶς ἀπὸ τῆς εὐλαβείας, καί περ  
 11 ὦν υἱὸς ἔμαθεν ἀφ' ὧν ἔπαθε τὴν ὑπακοήν, καὶ τελειωθεὶς ἐγένετο πᾶσι  
 12 τοῖς ὑπακούουσιν αὐτῷ αἴτιος σωτηρίας αἰωνίου, προσαγορευθεὶς ὑπὸ  
 13 τοῦ Θεοῦ ἀρχιερεὺς κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ.

Περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος καὶ δυσερμηνεύτος λέγειν, ἐπεὶ νωθροὶ  
 12 γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς. καὶ γὰρ ὀφείλουτες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν  
 χρόνον πάλιν χρεῖαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν<sup>ε</sup> ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς  
 ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ, καὶ γεγόνατε χρεῖαν ἔχοντες γάλακτος,  
 13 καὶ οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου  
 14 δικαιοσύνης· νήπιος γάρ ἐστι· τελείων δέ ἐστιν ἡ στερεὰ τροφή, τῶν  
 διὰ τὴν ἔξιν τὰ αἰσθητήρια γεγυμνασμένα ἐχόντων πρὸς διάκρισιν καλοῦ  
 τε καὶ κακοῦ.

Διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα  
 φερώμεθα, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι μετανοίας ἀπὸ νεκρῶν  
 2 ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ Θεόν, βαπτισμῶν<sup>ς</sup> διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χει-  
 3 ρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. καὶ τοῦτο ποιήσο-  
 4 μεν, ἕανπερ ἐπιτρέπη ὁ Θεός. ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας,  
 γευσασμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεννηθέντας  
 5 Πνεύματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσασμένους Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλ-  
 6 λοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν,  
 ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.  
 7 γῇ γὰρ ἡ πιοῦσα τὸν ἐπ' αὐτῆς ἐρχόμενον πολλάκις ὑετόν, καὶ τίκτουσα  
 βοτάνην εὖθετον ἐκείνοις δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλο-

<sup>ε</sup> ὑμᾶς, τίνα      <sup>ς</sup> διδαχῇν

5. <sup>4</sup> καθὼς περ καὶ Ἀαρών *om.* p<sup>13</sup>      <sup>12</sup> ὑμᾶς τινὰ Euthal.<sup>cod.</sup> : ὑμᾶς τίνα *rell. codd.*  
 (*quotquot accentum habent*) et *uerss.* : ὑμᾶς 424\*\* καὶ οὐ **N**<sup>c</sup> A B\* D **Ω** **ℒ** (vt.)  
**S** (vg. hl.) **℄** (sah.) **A** **℄** **℄** Clem. <sup>2</sup> Orig. <sup>1</sup> Chr. <sup>1</sup> <sup>2</sup> al. : οὐ p<sup>46</sup> **N**\* B<sup>3</sup> C 33 **ℒ** (vg.)  
**℄** (boh.) Orig. <sup>3</sup> Chr. <sup>1</sup> <sup>2</sup> al.

6. <sup>2</sup> διδαχῆς] διδαχῇν p<sup>46</sup> B **ℒ** (vt.)      <sup>5</sup> δυνάμεις τε μέλλοντος] δύνοντος Tert.  
 (*qui codicem epistulae Tertullianum exaravit uersum totum angustum, qualis in*  
*chartaceis uoluminibus esse solebat, praeter miserat*)



γίας ἀπὸ τοῦ Θεοῦ· ἐκφέρουσα δὲ ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀδόκιμος καὶ 8  
κατάρas ἐγγύς, ἥs τὸ τέλος εἰς καῦσιν.

Πεπείσμεθα δὲ περὶ ὑμῶν, ἀγαπητοί, τὰ κρείττονα καὶ ἐχόμενα σω- 9  
τηρίας, εἰ καὶ οὕτω λαλοῦμεν· οὐ γὰρ ἄδικος ὁ Θεὸς ἐπιλαθῆσθαι τοῦ 10  
ἔργου ὑμῶν, καὶ τῆs ἀγάπης ἥs ἐνεδείξασθε εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ δια-  
κονήσαντες τοῖς ἀγίοις καὶ διακονοῦντες. ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἕκαστον ὑμῶν 11  
τὴν αὐτὴν ἐνδείκνυσθαι σπουδὴν πρὸς τὴν πληροφορίαν τῆs ἐλπίδος  
ἄχρι τέλους· ἵνα μὴ νωθοὶ γένησθε, μιμηταὶ δὲ τῶν διὰ πίστεως καὶ 12  
μακροθυμίας κληρονομούντων τὰς ἐπαγγελίας.

Τῷ γὰρ Ἀβραὰμ ἐπαγγειλάμενος ὁ Θεός, ἐπεὶ κατ' οὐδενὸς εἶχε 13  
μείζονος ὁμόσαι, ὥμοσε καθ' ἑαυτοῦ λέγων, Εἰ μὴν εὐλογῶν εὐλογήσω 14  
σε, καὶ πληθύνων πληθυνῶ σε. καὶ οὕτω μακροθυμήσας ἐπέτυχε τῆs 15  
ἐπαγγελίας. ἄνθρωποι γὰρ κατὰ τοῦ μείζονος ὁμνύουσι· καὶ πάσης 16  
αὐτοῖς ἀντιλογίας πέρας εἰς βεβαίωσιν ὁ ὄρκος. ἐν ᾧ περισσότερον 17  
βουλόμενος ὁ Θεὸς ἐπιδείξει τοῖς κληρονόμοις τῆs ἐπαγγελίας τὸ ἀμε-  
τάθετον τῆs βουλῆs αὐτοῦ ἐμεσίτευσεν ὄρκῳ, ἵνα διὰ δύο πραγμάτων 18  
ἀμεταθέτων, ἐν οἷς ἀδύνατον ψεύσασθαι Θεόν, ἰσχυρὰν παράκλησιν  
ἔχωμεν οἱ καταφυγόντες κρατῆσαι τῆs προκειμένηs ἐλπίδος· ἦν ὡs 19  
ἄγκυραν ἔχομεν τῆs ψυχῆs ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν καὶ εἰσερχομένην  
εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰs- 20  
ῆλθεν Ἰησοῦς, κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ ἀρχιερεὺς γενόμενος εἰs  
τὸν αἰῶνα.

Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς Σαλήμ, ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ 7  
ὑψίστου, ὁ συναντήσας Ἀβραὰμ ὑποστρέφοντι ἀπὸ τῆs κοπῆs τῶν βα-  
σιλέων καὶ εὐλογήσας αὐτόν, ᾧ καὶ δεκάτην ἀπὸ πάντων ἐμέρισε 2  
Ἀβραάμ (πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης, ἔπειτα δὲ  
καὶ βασιλεὺς Σαλήμ ὃ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγε- 3  
νεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆs τέλος ἔχων, ἀφωμοιωμένος  
δὲ τῷ υἱῷ τοῦ Θεοῦ), μένει ἱερεὺς εἰs τὸ διηνεκές.

<sup>9</sup> ἀγαπητοί] ἀδελφοί N\* I 442 S (vg. hl.) Efh: ἀδελφοὶ ἀγαπητοί L (vt.) Aug.  
τῆs ἀγάπης] *praeui.* τοῦ κόπου (*ex* I Thess. i. 3, D<sup>c</sup> ω E<sup>c</sup> (boh.) Chr. S al.  
<sup>14</sup> εἰ (ἡ) μὴν] εἰ μὴ C al. *rauc.* L Amb.

7. <sup>1</sup> ὁ συναντ. <sup>46</sup> C\* ω: ὁs συναντ. N A B C<sup>2</sup> D K 33 ὁ συναντ. Ἀβρ. . . .  
βασιλέων καὶ] ἀπάτωρ ἀμήτωρ ἀγενεαλόγητος L (vt.) βασιλέων] *add.* ὅτι  
ἐδίωξεν τοὺς ἀλλοφύλους καὶ ἐξείλατο ὧτ μετὰ πάσης αἰχμαλωσίας 456 460  
<sup>2</sup> ᾧ . . . Ἀβραάμ] καὶ Ἀβραὰμ εὐλογηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὁ καὶ δεκάτην πάντων ἐμέρισε  
[αὐτῷ?] D\* L (vt. non r)

4 Θεωρεῖτε δὲ πηλίκος οὗτος, ᾧ δεκάτην Ἀβραὰμ ἔδωκεν ἐκ τῶν ἀκρο-  
 5 θινῶν ὁ πατριάρχης. καὶ οἱ μὲν ἐκ τῶν υἱῶν Λευὶ τὴν ἱερατείαν  
 λαμβάνοντες ἐντολὴν ἔχουσιν ἀποδεκατοῦν τὸν λαὸν κατὰ τὸν νόμον,  
 τοῦτ' ἔστι τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν, καίπερ ἐξεληλυθότας ἐκ τῆς ὁσφύος  
 6 Ἀβραάμ· ὁ δὲ μὴ γενεαλογούμενος ἐξ αὐτῶν δεδεκάτωκεν Ἀβραάμ,  
 7 καὶ τὸν ἔχοντα τὰς ἐπαγγελίας εὐλόγηκε. χωρὶς δὲ πάσης ἀντιλογίας  
 8 τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας ἀπο-  
 9 θνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν· ἐκεῖ δὲ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. καὶ  
 ὡς ἔπος εἰπεῖν διὰ Ἀβραάμ καὶ Λευὶ ὁ δεκάτας λαμβάνων δεδεκάτωται·  
 10 ἔτι γὰρ ἐν τῇ ὁσφύϊ τοῦ πατρὸς ἦν, ὅτε συνήνητησεν αὐτῷ Μελχισεδέκ.  
 11 Εἰ μὲν οὖν τελείωσις διὰ τῆς Λευϊτικῆς ἱερωσύνης ἦν (ὁ λαὸς γὰρ  
 ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται), τίς ἔτι χρεῖα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ  
 ἕτερον ἀνίστασθαι ἱερέα, καὶ οὐ κατὰ τὴν τάξιν Ἀαρὼν λέγεσθαι;  
 12 μετατιθεμένης γὰρ τῆς ἱερωσύνης ἐξ ἀνάγκης καὶ νόμου μετάθεσις γί-  
 13 νεται. ἐφ' ὃν γὰρ λέγεται ταῦτα, φυλῆς ἐτέρας μετέσχηκεν, ἀφ' ἧς  
 14 οὐδεὶς προσέσχηκε τῷ θυσιαστηρίῳ. πρόδηλον γὰρ ὅτι ἐξ Ἰούδα ἀνα-  
 τέταλκεν ὁ Κύριος ἡμῶν, εἰς ἣν φυλὴν περὶ ἱερέων οὐδὲν Μωσῆς ἐλά-  
 15 λησε. καὶ περισσότερον ἔτι κατάδηλόν ἐστιν, εἰ κατὰ τὴν ὁμοιότητα  
 16 Μελχισεδέκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρ-  
 17 κίνης γέγονεν ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου· μαρτυρεῖται γὰρ  
 18 ὅτι Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ. ἀθέτησις  
 μὲν γὰρ γίνεται προαγωγῆς ἐντολῆς διὰ τὸ αὐτῆς ἀσθενὲς καὶ ἀνω-  
 19 φελές (οὐδὲν γὰρ ἐτελείωσεν ὁ νόμος), ἐπεισαγωγῇ δὲ κρείττονος ἐλ-  
 20πίδος, δι' ἧς ἐγγίζομεν τῷ Θεῷ. καὶ καθ' ὅσον οὐ χωρὶς ὀρκωμοσίας  
 21 (οἱ μὲν γὰρ χωρὶς ὀρκωμοσίας εἰσὶν ἱερεῖς γεγονότες, ὁ δὲ μετὰ ὀρκω-  
 μοσίας διὰ τοῦ λέγοντος πρὸς αὐτόν, Ὡμοσε Κύριος καὶ οὐ μεταμελή-  
 22 θήσεται, Σὺ ἱερεὺς εἰς τὸν αἰῶνα), κατὰ τοσοῦτον καὶ κρείττονος διαθή-  
 23 κης γέγονεν ἕγγυος Ἰησοῦς. καὶ οἱ μὲν πλείονές εἰσι γεγονότες ἱερεῖς  
 24 διὰ τὸ θανάτῳ κωλύεσθαι παραμένειν· ὁ δὲ διὰ τὸ μένειν αὐτὸν εἰς τὸν

<sup>4</sup> ᾧ p<sup>16</sup> BD\* ƿ (vt.) ƿ (vg.) ƿ Ambst. : ᾧ καὶ N A C D<sup>c</sup> ω ƿ (vg.) ƿ (hl.) ƿ Chr. Cyr. al. <sup>9</sup> Λευὶ (Λευεὶ) N\* C<sup>2</sup> D 33 1908 ω ƿ ƿ Chr. al. : Λευεὶς (Λευὶς) N<sup>c</sup> A B C\* <sup>21</sup> αἰῶνα sine additam. p<sup>46</sup> N\* B C 33 436 ƿ (vt.<sup>r</sup>, vg.) ƿ (pal.) ƿ Amb. Euthal.<sup>cod.</sup> : add. (ex u. 17) κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ N<sup>c</sup> A D ω ƿ (vt.) ƿ (vg. hl.) ƿ Eus. Chr. al. <sup>23</sup> γεγονότες ἱερεῖς p<sup>46</sup> N B ω ƿ (vt.<sup>r</sup>, vg.) ƿ (vg. hl. pal.) ƿ ƿ Chr. al. : ἱερεῖς γεγονότες A C D 33 ƿ (vt.) Cyr. 2: ἱερεῖς solum Cosm.

αἰῶνα ἀπαράβατον ἔχει τὴν ἱερωσύνην. ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ παντελὲς 25  
δύνανται τοὺς προσερχομένους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ πάντοτε ζῶν εἰς τὸ  
ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν.

Τοιοῦτος γὰρ ἡμῖν ἔπρεπεν ἀρχιερεὺς, ὅσιος, ἄκακος, ἀμίαντος, κε- 26  
χωρισμένος ἀπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν, καὶ ὑψηλότερος τῶν οὐρανῶν γενό-  
μενος· ὃς οὐκ ἔχει καθ' ἡμέραν ἀνάγκην, ὥσπερ οἱ ἀρχιερεῖς, πρότερον 27  
ὑπὲρ τῶν ἰδίων ἁμαρτιῶν θυσίας ἀναφέρειν, ἔπειτα τῶν τοῦ λαοῦ· τοῦτο  
γὰρ ἐποίησεν ἐφάπαξ, ἑαυτὸν ἀνενέγκας. ὁ νόμος γὰρ ἀνθρώπους καθ- 28  
ίστησι ἀρχιερεῖς ἔχοντας ἀσθένειαν, ὁ λόγος δὲ τῆς ὀρκωμοσίας τῆς  
μετὰ τὸν νόμον υἱὸν εἰς τὸν αἰῶνα τετελειωμένον.

Κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις, τοιοῦτον ἔχομεν ἀρχιερέα, ὃς 8  
ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θρόνου τῆς μεγαλωσύνης ἐν τοῖς οὐρανοῖς, τῶν 2  
ἀγίων λειτουργὸς καὶ τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ἣν ἔπηξεν ὁ Κύριος,  
οὐκ ἄνθρωπος. πᾶς γὰρ ἀρχιερεὺς εἰς τὸ προσφέρειν δῶρά τε καὶ θυ- 3  
σίας καθίσταται· ὅθεν ἀναγκαῖον ἔχειν τι καὶ τοῦτον ὃ προσενέγκῃ.  
εἰ μὲν οὖν ἦν ἐπὶ γῆς, οὐδ' ἂν ἦν ἱερεὺς, ὅντων τῶν προσφερόντων κατὰ 4  
νόμον τὰ δῶρα, οἷτινες ὑποδείγματι καὶ σκιᾷ λατρεύουσι τῶν ἐπουρα- 5  
νίων, καθὼς κεχηρημάτισται Μωσῆς μέλλων ἐπιτελεῖν τὴν σκηνήν·  
Ὅρα γάρ, φησι, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν  
τῷ ὄρει. νυνὶ δὲ διαφορωτέρας τέτυχε λειτουργίας, ὅσῳ καὶ κρείττονός 6  
ἐστὶ διαθήκης μεσίτης, ἣτις ἐπὶ κρείττοσιν ἐπαγγελίαις νεομοθέτηται.  
εἰ γὰρ ἡ πρώτη ἐκείνη ἦν ἄμεμπτος, οὐκ ἂν δευτέρας ἐζητεῖτο τύπος. 7  
μεμφόμενος γὰρ αὐτοῖς λέγει, Ἰδοὺ, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει Κύριος, 8  
καὶ συντελέσω ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰούδα διαθήκην  
καινὴν· οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν αὐτῶν ἐν 9  
ἡμέρᾳ ἐπιλαβομένου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς  
Αἰγύπτου· ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέμειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, κἀγὼ ἡμέλησα  
αὐτῶν, λέγει Κύριος. ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἦν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ Ἰσ- 10

<sup>24</sup> ἱερωσύνην] ἱερατεῖαν D\* <sup>25</sup> τοὺς προσερχομένους] προσερχόμενος codd. (Lat.)  
ap. Haym.-Autissiod., Sedul.-Scott. <sup>26</sup> ἡμῖν NC ω Ξ Σ (pal.) E A Eth Bas.  
Chr. Cosm. <sup>2</sup> al.: ἡμῖν καὶ p<sup>46</sup> A B D Σ (vg. hl.) Eus. <sup>27</sup> οἱ ἀρχιερεῖς] ὁ  
ἀρχιερεὺς D\* Chr. ἀνενέγκας p<sup>46</sup> B C D ω Chr. al.: προσενέγκας NA I 33 436  
442 Cyr.

8. <sup>4</sup> οὖν p<sup>46</sup> NA B D\* P 33 263 436 442 Ξ E Euthal. col. Cosm.: γὰρ D<sup>c</sup> ω Σ (hl.)  
A Chr. al. <sup>6</sup> τέτυχεν p<sup>46</sup> N\* A D\* al. pauc.: τέτευχεν N<sup>c</sup> B D<sup>c</sup> ω: τετύχηκεν  
P 33 1908 al. pauc. Orig. Ath. cold. Chr. al. <sup>8</sup> αὐτοῖς p<sup>46</sup> N<sup>c</sup> B D<sup>c</sup> ω E (sah.)  
Orig. Chr. <sup>1</sup>: αὐτοὺς N\* A D\* K P 33 al. pauc. Ξ E (boh.) Chr. <sup>1</sup>: al. <sup>10</sup> διαθήκη]  
add. μου A D E (boh.) (cf. LXX)

ραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, λέγει Κύριος· διδοὺς νόμους μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν καὶ ἐπὶ καρδίας αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτοὺς· καὶ ἔσομαι  
 11 αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἕκαστος τὸν πολίτην αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων, Γνωθὶ τὸν Κύριον· ὅτι πάντες εἰδήσουσί με, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου  
 12 αὐτῶν· ὅτι ἔλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν, καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν  
 13 οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι. ἐν τῷ λέγειν Καινὴν, πεπαλαίωκε τὴν πρώτην· τὸ δὲ παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφανισμοῦ.

9 Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη δικαιώματα λατρείας τὸ τε ἅγιον κοσμικόν.  
 2 σκηνὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἡ τε λυχνία καὶ ἡ τράπεζα καὶ ἡ  
 3 πρόθεσις τῶν ἄρτων, ἣτις λέγεται ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον κατα-  
 4 πέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον  
 καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ, ἐν  
 ᾗ στάμνος χρυσῇ ἔχουσα τὸ μάννα καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστή-  
 5 σασα καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης, ὑπεράνω δὲ αὐτῆς Χερουβὶμ δόξης  
 κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· περὶ ὧν οὐκ ἔστι νῦν λέγειν κατὰ μέρος.  
 6 τούτων δὲ οὕτω κατεσκευασμένων εἰς μὲν τὴν πρώτην σκηνὴν διαπαν-  
 7 τὸς εἰσίσαιν οἱ ἱερεῖς τὰς λατρείας ἐπιτελοῦντες, εἰς δὲ τὴν δευτέραν  
 ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, οὐ χωρὶς αἵματος, ὃ προσφέρει  
 8 ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν τοῦ λαοῦ ἀγνοημάτων· τοῦτο δηλοῦντος τοῦ Πνεύ-  
 ματος τοῦ Ἁγίου, μήπω πεφανερῶσθαι τὴν τῶν ἁγίων ὁδὸν ἔτι τῆς  
 9 πρώτης σκηνῆς ἐχούσης στάσις· ἣτις παραβολὴ εἰς τὸν καιρὸν τὸν  
 ἐνεστηκότα, καθ' ἣν ὁδῶρά τε καὶ θυσίαι προσφέρονται μὴ δυνάμεναι  
 10 κατὰ συνείδησιν τελειῶσαι τὸν λατρεύοντα, μόνον (ἐπὶ βρώμασι καὶ  
 πόμασι καὶ διαφόροις βαπτισμοῖς) δικαιώματα σαρκός, μέχρι καιροῦ  
 διορθώσεως ἐπικείμενα.

<sup>11</sup> πολ(ε)ίτην p<sup>46</sup> N A B D ω ℒ (vt.) S (vg. hl.) E A Chr. al. (cf. LXX): πλησίον P al. ℒ (vg.) S (hl.<sup>ms</sup>) E th Cyr. al.

9. <sup>1</sup> καὶ om. p<sup>46</sup> B al. pauc. S (vg.) E (boh.) Orig. πρώτη (sine additam.: *supplendum est potius διαθήκη*) p<sup>46</sup> N A B D al. ℒ (vg.) S (vg. hl.) E A Chr. Cyr. Cosm. <sup>2</sup> al.: add. σκηνὴ ω Cosm. <sup>3</sup> al. <sup>2</sup> ἄρτων] add. καὶ τὸ χρυσοῦν θυμιατήριον (om. χρυσοῦν . . . θυμιατήριον u. 4) B E (sah.) E th ἅγια (τὰ ἅγια B) sine additam. N B D<sup>c</sup> ω ℒ (vg.) S (vg. hl.) E A E th Chr. Cyr. Cosm. al.: add. ἁγίων p<sup>46</sup> A D\* ℒ (vt.) Orig.<sup>1st</sup> <sup>10</sup> βαπτισμοῖς (sine καὶ) p<sup>46</sup> N\* A D\* P 33 al. pauc. ℒ (vt.) S (vg.) E E th Orig. Cyr. Euthal.<sup>cod.</sup>: add. καὶ N<sup>c</sup> B D<sup>c</sup> ω ℒ (vg.) S (hl.) Chr. al. δικαιώματα p<sup>46</sup> N A B P 33 al. pauc. S (vg.) E A Chr. Euthal.<sup>cod.</sup>: δικαίωμα D\* ℒ (vt.): δικαιώμασιν D<sup>c</sup> ω ℒ (vg.) S (hl.) Chr. al.

Χριστὸς δὲ παραγενόμενος ἀρχιερεὺς τῶν <sup>9</sup> μελλόντων ἀγαθῶν διὰ 11  
 τῆς μείζονος καὶ τελειοτέρας σκηνῆς, οὐ χειροποιήτου, τοῦτ' ἔστιν οὐ  
 ταύτης τῆς κτίσεως, οὐδὲ δι' αἵματος τράγων καὶ μόσχων, διὰ δὲ τοῦ 12  
 ἰδίου αἵματος, εἰσῆλθεν ἐφάπαξ εἰς τὰ ἅγια, αἰωνίαν λύτρωσιν εὐρά-  
 μενος. εἰ γὰρ τὸ αἷμα τράγων καὶ ταύρων καὶ σποδὸς δαμάλεως βαντί- 13  
 ζουσα τοὺς κεκοινωμένους ἀγιάζει πρὸς τὴν τῆς σαρκὸς καθαρότητα,  
 πόσῳ μᾶλλον τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ, ὃς διὰ Πνεύματος αἰωνίου ἑαυτὸν 14  
 προσήνεγκεν ἁμωμον τῷ Θεῷ, καθαρῶς τὴν συνείδησιν <sup>h</sup> ὑμῶν ἀπὸ  
 νεκρῶν ἔργων εἰς τὸ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι; καὶ διὰ τοῦτο διαθήκης 15  
 καινῆς μεσίτης ἐστίν, ὅπως, θανάτου γενομένου εἰς ἀπολύτρωσιν τῶν  
 ἐπὶ τῇ πρώτῃ διαθήκῃ παραβάσεων, τὴν ἐπαγγελίαν λάβωσιν οἱ  
 κεκλημένοι τῆς αἰωνίου κληρονομίας. ὅπου γὰρ διαθήκη, θάνατον 16  
 ἀνάγκη φέρεσθαι τοῦ διαθεμένου. διαθήκη γὰρ ἐπὶ νεκροῖς βεβαία, 17  
 ἐπεὶ μή ποτε ἰσχύει ὅτε ζῇ ὁ <sup>i</sup> διαθέμενος; ὅθεν οὐδ' ἡ πρώτη χωρὶς 18  
 αἵματος ἐγκεκαίνισται. λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς κατὰ τὸν 19  
 νόμον ὑπὸ Μωϋσέως παντὶ τῷ λαῷ λαβὼν τὸ αἷμα τῶν μόσχων καὶ  
 τῶν τράγων, μετὰ ὕδατος καὶ ἑρίου κοκκίνου καὶ ὑσώπου, αὐτό τε τὸ  
 βιβλίον καὶ πάντα τὸν λαὸν ἑρράντισε λέγων, Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς 20  
 διαθήκης ἧς ἐνετείλατο πρὸς ὑμᾶς ὁ Θεός. καὶ τὴν σκηνὴν δὲ καὶ 21  
 πάντα τὰ σκεύη τῆς λειτουργίας τῷ αἵματι ὁμοίως ἑρράντισε. καὶ 22  
 σχεδὸν ἐν αἵματι πάντα καθαίρεται κατὰ τὸν νόμον, καὶ χωρὶς  
 αἱματεκχυσίας οὐ γίνεται ἄφesis.

Ἀνάγκη οὖν τὰ μὲν ὑποδείγματα τῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τούτοις 23  
 καθαίρεσθαι, αὐτὰ δὲ τὰ ἐπουράνια κρείττοσι θυσίαις παρὰ ταύτας.  
 οὐ γὰρ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθε Χριστὸς ἀντίτυπα τῶν ἀληθινῶν, 24

<sup>9</sup> γενομένων <sup>h</sup> ὑμῶν <sup>i</sup> διαθέμενος.

<sup>11</sup> μελλόντων N A D<sup>c</sup> ω Ξ (vg.) S (hl.<sup>m6</sup>) E A E<sup>th</sup> Eus. Cyr.-Hier. Chr. <sup>codd.</sup>

Cosm. <sup>5</sup>/<sub>5</sub> al.: γενομένων p<sup>46</sup> (γενα-) B D\* Ξ (vt.) S (vg. hl. pal.) Orig. Chr. (Aphr.)

<sup>14</sup> αἰωνίου p<sup>17</sup>, <sup>46</sup> N\* A B D<sup>c</sup> ω S (vg. hl. pal.) A Ath. Did. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub>: ἁγίου N<sup>c</sup> D\* P

al. Ξ S (pal.) E Did. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al. ὑμῶν N D<sup>c</sup> ω Ξ (vg.) S (hl. pal.) E (sah.)

A E<sup>th</sup> Did. Chr. (?) al.: ἡμῶν A D\* P al. pauc. Ξ (vt.) S (vg.) E (boh.) Chr. <sup>lat.</sup>

Cyr. Euthal. <sup>codd.</sup> al.: om. Clem. (qui fort. ὑμῶν habuit et omisit ut sententiae suae

aduersam) ζῶντι add. καὶ ἀληθινῶ (ex i Thess. i. 9) A P al. pauc. E (boh.)

Chr. al. <sup>17</sup> ποτε] τότε N\* D\* Isid.-Pelus. διαθέμενος siue interrogatiue, ut

in recentioribus comment. Graecis, siue enuntiativae signandum <sup>19</sup> τῶν μόσχων

καὶ [τῶν] τράγων N\* A C ω Ξ (vg.) E A E<sup>th</sup>: τῶν τράγων καὶ τῶν μόσχων D Ξ

(vt.): τῶν μόσχων p<sup>46</sup> N<sup>c</sup> al. pauc. S (vg. hl. pal.) Orig. Chr. <sup>23</sup> καθαίρεσθαι]

καθαίρεται (ἀνάγκη ut ἀνάγκη tractando) D\* 424\*\* Orig.



ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ Θεοῦ  
 25 ὑπὲρ ἡμῶν· οὐδ' ἵνα πολλάκις προσφέρῃ ἑαυτόν, ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς  
 26 εἰσέρχεται εἰς τὰ ἅγια κατ' ἐνιαυτὸν ἐν αἵματι ἀλλοτρίῳ· ἐπεὶ ἔδει  
 αὐτὸν πολλάκις παθεῖν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· νυνὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ  
 συντελείᾳ τῶν αἰώνων εἰς ἀθέτησιν ἁμαρτίας διὰ τῆς θυσίας αὐτοῦ  
 27 πεφανέρωται. καὶ καθ' ὅσον ἀπόκειται τοῖς ἀνθρώποις ἅπαξ ἀποθανεῖν  
 28 μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις, οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἅπαξ προσενεχθεὶς εἰς τὸ  
 πολλῶν ἀνευεγκεῖν ἁμαρτίας ἐκ δευτέρου χωρὶς ἁμαρτίας ὀφθῆσεται  
 τοῖς αὐτὸν ἀπεκδεχομένοις εἰς σωτηρίαν.

10 Σκιὰν γὰρ ἔχων ὁ νόμος τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, οὐκ αὐτὴν τὴν  
 εἰκόνα τῶν πραγμάτων, κατ' ἐνιαυτὸν ταῖς αὐταῖς θυσίαις ἃς προσ-  
 φέρουσιν εἰς τὸ διηνεκὲς οὐδέποτε <sup>k</sup> δύνανται τοὺς προσερχομένους  
 2 τελειῶσαι. ἐπεὶ οὐκ ἂν ἐπαύσαντο προσφερόμεναι, διὰ τὸ μηδεμίαν  
 ἔχειν ἔτι συνείδησιν ἁμαρτιῶν τοὺς λατρεύοντας ἅπαξ κεκαθαρισμένους;  
 3 ἀλλ' ἐν αὐταῖς ἀνάμνησις ἁμαρτιῶν κατ' ἐνιαυτόν· ἀδύνατον γὰρ αἷμα  
 4 ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας. διὸ εἰσερχόμενος εἰς τὸν κό-  
 σμον λέγει, Θυσίαν καὶ προσφορὰν οὐκ ἠθέλησας, σῶμα δὲ κατηρτίσω  
 6 μοι· ὀλοκαυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ εὐδόκησας· τότε εἶπον, Ἰδοὺ,  
 7 ἥκω (ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ) τοῦ ποιῆσαι, ὁ Θεός,  
 8 τὸ θέλημά σου. ἀνώτερον λέγων ὅτι Θυσίας καὶ προσφορὰς καὶ ὀλο-  
 καυτώματα καὶ περὶ ἁμαρτίας οὐκ ἠθέλησας οὐδὲ εὐδόκησας (αἵτινες  
 9 κατὰ νόμον προσφέρονται), τότε εἶρηκεν, Ἰδοὺ, ἥκω τοῦ ποιῆσαι τὸ  
 10 θέλημά σου. ἀναιρεῖ τὸ πρῶτον, ἵνα τὸ δεύτερον στήσῃ. ἐν ᾧ θελή-  
 ματι ἡγιασμένοι ἐσμὲν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ σώματος Ἰησοῦ Χρι-

<sup>k</sup> δύνανται

<sup>24</sup> ἡμῶν] ἡμῶν C 33 <sup>26</sup> παθεῖν] ἀποθανεῖν 241 1908 ℣ (sah.) ℣<sup>th</sup> ἁμαρτίας  
 p<sup>46</sup> C D<sup>c</sup> ω Orig. Chr. ½: τῆς ἁμαρτίας N A P 33 442 ℣ ℣: [τῶν] ἁμαρτιῶν D\*  
 Orig. Aug. <sup>28</sup> σωτηρίαν] add. διὰ πίστεως AP 1908 al. pauc. S (hl.)  
 Euthal.<sup>cod.</sup>: praem. διὰ πίστεως minusc. pauc. A

10. <sup>1</sup> θυσίαις] add. αὐτῶν NP (31 ℣ (vg.)) ἃς p<sup>46</sup> m<sup>2</sup> N C D ω Chr. al.: αἷς  
 D\* H L 5 263 442 456 patres: om. p<sup>46</sup> A 7\* 33 1908 S (vg. hl.) A [διηνεκὲς]  
 add. al A<sup>a</sup> 104 (S (hl.) A) δύνανται N A C D<sup>b</sup> P 31 33 424\*\* 436 442 1908 al. S  
 (vg. hl.) ℣ (sah.) A Chr. al.: δύνανται p<sup>46</sup> D H K L 5 326 al. pauc. ℣ (vt.<sup>d</sup> r vg.)  
 ℣ (boh.) Orig. Chr. τελειῶσαι] καθαρῖσαι D ℣ (vt.<sup>non</sup> r) <sup>2</sup> οὐκ] κ p<sup>46</sup> om. H\*  
 al. pauc. S (vg. hl.) ἔτι om. D\* ℣ (vt.<sup>non</sup> r) Chr. <sup>4</sup> ταύρων καὶ τράγων]  
 τράγων καὶ ταύρων p<sup>46</sup> N 31 ℣ (sah.) A <sup>5</sup> σῶμα] ὥτια S (hl.<sup>ms</sup>) cf. Theod.-Mops.  
<sup>9</sup> ποιῆσαι sine additam. p<sup>13</sup> N\* A C D 33 al. pauc. ℣ (vt.) S (hl.) ℣ ℣<sup>th</sup> Chr. ½  
 Cyr.: add. ὁ θεός N<sup>c</sup> ω ℣ (vg.) S (vg. hl.\*) (A) Chr. ½ al. (= LXX)

στοῦ ἐφάπαξ. καὶ πᾶς μὲν ἱερεὺς ἔστηκε καθ' ἡμέραν λειτουργῶν, 11  
καὶ τὰς αὐτὰς πολλάκις προσφέρων θυσίας, αἵτινες οὐδέποτε δύναται  
περιελεῖν ἁμαρτίας· οὗτος δὲ μίαν ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενέγκας θυσίαν 12  
εἰς τὸ διηνεκὲς ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ, τὸ λοιπὸν ἐκδεχόμενος 13  
ἕως τεθῶσιν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ. μὴ γὰρ 14  
προσφορὰ τετελείωκεν εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. μαρτυρεῖ 15  
δὲ ἡμῖν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον· μετὰ γὰρ τὸ εἰρηκέναι, Αὕτη ἡ 16  
διαθήκη ἦν διαθήσομαι πρὸς αὐτοὺς μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας, λέγει  
Κύριος· διδοὺς νόμους μου ἐπὶ καρδίας αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν διάνοιαν αὐ-  
τῶν ἐπιγράψω αὐτούς· καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν 17  
αὐτῶν οὐ μὴ μνησθήσομαι ἔτι. ὅπου δὲ ἄφεσις τούτων, οὐκέτι προσ- 18  
φορὰ περὶ ἁμαρτίας.

Ἐχοντες οὖν, ἀδελφοί, παρρησίαν εἰς τὴν εἴσοδον τῶν ἁγίων ἐν 19  
τῷ αἵματι Ἰησοῦ, ἣν ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν, 20  
διὰ τοῦ καταπετάσματος, τοῦτ' ἔστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἱερέα μέγαν 21  
ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, προσερχώμεθα μετὰ ἀληθινῆς καρδίας ἐν πληρο- 22  
φορίᾳ πίστεως, ἔρραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως <sup>m</sup> πονηρᾶς,  
καὶ λελουμένοι τὸ σῶμα ὕδατι <sup>n</sup> καθαρῷ· κατέχωμεν τὴν ὁμολογίαν τῆς 23  
ἐλπίδος ἀκλινῇ, πιστὸς γὰρ ὁ ἐπαγγειλάμενος· καὶ κατανοῶμεν ἀλλή- 24  
λους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐγκαταλείποντες 25  
τὴν ἐπισυναγωγὴν ἑαυτῶν, καθὼς ἔθος τισίν, ἀλλὰ παρακαλοῦντες,  
καὶ τοσοῦτ' μᾶλλον ὅσ' βλέπετε ἐγγίζουσιν τὴν ἡμέραν.

Ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν 26  
τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις 27  
ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζήλος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους.  
ἀθετήσας τις νόμον Μωσέως χωρὶς οἰκτιρμῶν ἐπὶ δυσὶν ἢ τρισὶ μάρ- 28  
τυσιν ἀποθνήσκει· πόσ' δοκεῖτε, χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ 29  
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν  
ἐγγιγνόμενος ἐν ᾧ ἡγιασθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας;

<sup>l</sup> ἄρχιερεὺς      <sup>m</sup> πονηρᾶς      <sup>n</sup> καθαρῷ,

<sup>11</sup> ἱερεὺς p<sup>13, 46</sup> N D ω Ξ S (hl.) E (boh.) Chr. al.: ἄρχιερεὺς A C P al. S  
vg. hl.\*) E (sah.) A Eth Cyr. Cosm. ἁμαρτίας] ἁμαρτίαν p<sup>13</sup> E (sah.)  
<sup>3</sup> αὐτοῦ pr. om. p<sup>13</sup> <sup>16</sup> αὕτη] add. δὲ p<sup>13</sup> D\* Ξ (vg.) Amb. <sup>17</sup> αὐτῶν pr.  
m. p<sup>13, 46</sup> D\* 33 al. pauc. Ξ Amb. <sup>22</sup> πονηρᾶς,] alii πονηρᾶς· scribere malunt  
καθαρῷ uel καθαρῷ, <sup>23</sup> ἐλπίδος] add. ἡμῶν N\* Ξ (vg.) S (vg.) Eth <sup>28</sup> οἰκ-  
τιρμῶν] add. καὶ δακρύων D\* Ξ (vt.<sup>nom r</sup>) S (hl.\*) [διαθήκης] add. καινῆς Ξ (vt.<sup>r</sup>)  
Capreol.

30 οἶδαμεν γὰρ τὸν εἰπόντα, Ἐμοὶ ἐκδίκησις, ἐγὼ ἀνταποδώσω· καὶ πάλιν,  
31 Κρινεῖ Κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ. φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ  
ζῶντος.

32 Ἀναμνησθεσθε δὲ τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς φωτισθέντες πολ-  
33 λὴν ἄθλησιν ὑπεμείνατε παθημάτων, τοῦτο μὲν ὀνειδισμοῖς τε καὶ  
θλίψεσι θεατριζόμενοι, τοῦτο δὲ κοινωνοὶ τῶν οὕτως ἀναστρεφόμενων  
34 γεννηθέντες. καὶ γὰρ τοῖς δεσμίοις συνεπαθήσατε, καὶ τὴν ἄρπαγὴν  
τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε, γινώσκοντες ἔχειν  
35 ὁ ἑαυτοὺς κρείττονα ὑπαρξίν καὶ μένουσαν. μὴ ἀποβάλλετε οὖν τὴν  
36 παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει μεγάλην μισθαποδοσίαν. ὑπομονῆς γὰρ  
ἔχετε χρεῖαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες κομίσησθε τὴν  
37 ἐπαγγελίαν. ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον Ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ  
38 χρονιεῖ. ὁ δὲ δίκαιός ῥ' μου ἐκ πίστεως ζήσεται· καὶ ἐὰν ὑποστείληται,  
39 οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. ἡμεῖς δὲ οὐκ ἐσμέν ὑποστολῆς εἰς  
ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς.

II Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ  
2 βλεπομένων. ἐν ταύτῃ γὰρ ἐμαρτυρήθησαν οἱ πρεσβύτεροι. πίστει  
3 νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ρήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων  
4 τὸ βλεπόμενον γεγενῆσθαι. πίστει πλείονα θυσίαν Ἀβελ παρὰ Κάιν  
προσήμεγκε τῷ Θεῷ, δι' ἧς ἐμαρτυρήθη εἶναι δίκαιος, μαρτυροῦντος  
ἐπὶ τοῖς δώροις αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ· καὶ δι' αὐτῆς ἀποθανὼν ἔτι λαλεῖ.  
5 πίστει Ἐνὼχ μετετέθη τοῦ μὴ ἰδεῖν θάνατον, καὶ οὐχ εὗρίσκετο, διότι  
μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός· πρὸ γὰρ τῆς μεταθέσεως μεμαρτύρηται εὐηρε-

<sup>ο</sup> ἑαυτοῖς

<sup>ρ</sup> om. μου

<sup>q</sup> τῷ Θεῷ

<sup>32</sup> ἡμέρας] ἀμαρτίας ὑμῶν N\* <sup>33</sup> θεατριζόμενοι] ὀνειδιζόμενοι D\* E (sah.)  
<sup>34</sup> δεσμίοις p<sup>13</sup> A D\* H 33 424\*\* 442 1908 al. L (vg.) S (vg. hl.) E A Chr. al. :  
τοῖς δεσμοῖς μου N D<sup>c</sup> ω L (vt.) E th Clem. Orig.<sup>cod.</sup> : τοῖς δεσμοῖς p<sup>46</sup> Orig.<sup>cod.</sup>\* quod  
ad desimōis spectat : uinculorum tormenta L (vt.<sup>r</sup>) ἑαυτοῦς p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N A H al. pauc.  
L E (boh.) Clem. (Orig.) Cosm. <sup>2</sup> Euthal.<sup>cod.</sup> al. : ἑαυτοῖς D al. Chr. al. : ἐν  
ἑαυτοῖς minusc. pauc. : om. E (sah.) ὑπαρξιν sine additam. p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N\* A D\* H\*  
33 L E E th Clem. Orig. : add. ἐν οὐρανοῖς N<sup>c</sup> D<sup>c</sup> H\*\* ω S (vg. hl.) A Chr.  
Euthal.<sup>cod.</sup> Cosm. <sup>2</sup> al. <sup>37</sup> γὰρ om. p<sup>13</sup> ὅσον ὅσον δ] ὅθεν D\* : donec L  
(vt.<sup>r</sup>) χρονιεῖ] χρονίσει p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N\* D\* <sup>38</sup> μου ἐκ πίστεως p<sup>46</sup> N A H\* L (vt.<sup>r</sup>  
vg.) A Clem. : ἐκ πίστεως p<sup>13</sup> D H\*\* ω E E th Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> al. : ἐκ πίστεως μου  
D\* L (vt.<sup>d</sup>) S (vg. hl.) Eus. (= LXX) ἡ ψυχὴ μου] μου ἡ ψυχὴ p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> D\* et  
II. <sup>1</sup> ὑπόστασις, πραγμάτων] πραγμάτων ἀπόστασις (sic) p<sup>13</sup> <sup>2</sup> ταύτῃ] αὐτῇ  
p<sup>13</sup> 103 1908 <sup>4</sup> τῷ θεῷ om. p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> Clem. αὐτοῦ τοῦ θεοῦ p<sup>46</sup> N<sup>c</sup> D<sup>c</sup> ω L  
(vt.<sup>r</sup> vg.) S (vg. hl.) E (boh.) A Orig. al. : αὐτῷ τοῦ θεοῦ p<sup>13</sup> Clem. : αὐτοῦ τῷ θεῷ  
N\* A D\* 33? E th Euthal.<sup>cod.</sup>\* λαλεῖ p<sup>13</sup>, <sup>46</sup> N A P 33 1908 al. L (vt.<sup>r</sup> vg.) S  
(vg. hl.) E (boh.) A Clem. Orig. Ath. Chr. al. : λαλεῖται D ω L (vt.<sup>d</sup>) E th

στηκέναι τῷ Θεῷ· χωρίς δὲ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι· πιστεῦσαι 6  
 γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ Θεῷ, ὅτι ἔστι, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν  
 μισθαποδότης γίνεται. πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω 7  
 βλεπομένων εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου  
 αὐτοῦ· δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης  
 ἐγένετο κληρονόμος. πίστει καλούμενος Ἀβραὰμ ὑπήκουσεν ἐξελθεῖν 8  
 εἰς τόπον ὃν ἤμελλε λαμβάνειν εἰς κληρονομίαν, καὶ ἐξήλθε μὴ ἐπιστά-  
 μενος ποῦ ἔρχεται. πίστει παρῳήκυσεν εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἁλ- 9  
 λωτρίαν, ἐν σκηναῖς κατοικήσας, μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ τῶν συγκληρο-  
 νόμων τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς· ἐξεδέχετο γὰρ τὴν τοὺς θεμελίους 10  
 ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. πίστει καὶ αὐτὴ 11  
 Σάρρα δύναμιν εἰς καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε καὶ παρὰ καιρὸν ἡλι-  
 κίας, ἐπεὶ πιστὸν ἠγήσατο τὸν ἐπαγγειλάμενον· διὸ καὶ ἀφ' ἐνὸς ἐγεννή- 12  
 θησαν, καὶ ταῦτα νενεκρωμένοι, καθὼς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ τῷ πλήθει,  
 καὶ ὡς ἡ ἄμμος ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης ἡ ἀναρίθμητος.

Κατὰ πίστιν ἀπέθανον οὗτοι πάντες, μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας, 13  
 ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς ἰδόντες καὶ ἀσπασάμενοι, καὶ ὁμολογήσαντες ὅτι  
 ξένοι καὶ παρεπίδημοί εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμ- 14  
 φανίζουσιν ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσι. καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνης ἐμνημόνευον ἀφ' 15  
 ἧς ἐξέβησαν, εἶχον ἂν καιρὸν ἀνακάμψαι. νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται 16  
 τοῦτ' ἔστιν ἐπουρανίου· διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται αὐτοὺς ὁ Θεός, Θεὸς ἐπι-  
 καλεῖσθαι αὐτῶν· ἡτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν.

Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραὰμ τὸν Ἰσαὰκ πειραζόμενος· καὶ τὸν 17  
 μονογενῆ προσέφερεν ὁ τὰς ἐπαγγελίας ἀναδεξάμενος, πρὸς ὃν ἐλαλήθη 18  
 ὅτι Ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σοι σπέρμα· λογισάμενος ὅτι καὶ ἐκ νεκρῶν 19  
 ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός· ὅθεν αὐτὸν καὶ ἐν παραβολῇ ἐκομίσατο. πί- 20  
 στει καὶ περὶ μελλόντων εὐλόγησεν Ἰσαὰκ τὸν Ἰακώβ καὶ τὸν Ἡσαὺ.  
 πίστει Ἰακώβ ἀποθνήσκων ἕκαστον τῶν υἱῶν Ἰωσήφ εὐλόγησε, καὶ 21  
 προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. πίστει Ἰωσήφ τελευτῶν 22  
 περὶ τῆς ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐμνημόνευσε, καὶ περὶ τῶν ὁστέων αὐ-

<sup>6</sup> ἐκζητοῦσιν] ζητοῦσιν p<sup>13</sup> P <sup>11</sup> Σάρρα] add. [ἡ] στεῖρα [οὔσα] p<sup>46</sup> D\* P 31  
 1908 al. **℣** **Σ** (vg. hl.) **Ⲭ** **Ⲁ** **Ⲭ** **ⲥ** **ⲩ** Orig. ἔλαβεν] add. εἰς τὸ τεκνῶσαι D\* P  
 31 al. *pauc.* **Σ** (hl.) Euthal.<sup>cod.</sup> <sup>12</sup> ἡ παρὰ τὸ χεῖλος om. p<sup>46</sup>\* D\* **℣** (vt.) **Ⲭ** **ⲥ** **ⲩ**  
 Orig. <sup>13</sup> κομισάμενοι (p<sup>13</sup>) **Ν\*** I P 33 al. *pauc.* Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Euthal.<sup>cod.</sup>: λαβόντες p<sup>46</sup>  
**Ν\*** D ω Orig. Chr. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> al.: προσδεξάμενοι A ἰδόντες] add. καὶ πεισθέντες *minusc.*  
*pauc.* <sup>15</sup> ἐμνημόνευον **Ν\*** A D<sup>c</sup> ω Chr. **Σ** (hl.) al.: μνημονεύουσιν p<sup>46</sup> **Ν\*** D\* 436  
 442 1908 Orig. Euthal.<sup>cod.</sup> Thdrt., Aphr. (expectassent): ἐμνημόνευσαν 33 104  
 216 Cosm. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>

23 τοῦ ἐνετείλατο. πίστει Μωσῆς γεννηθεὶς ἐκρύβη τρίμηνον ὑπὸ τῶν  
πατέρων αὐτοῦ, διότι εἶδον ἀστεῖον τὸ παιδίον· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν  
24 τὸ διάταγμα τοῦ βασιλέως. πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο  
25 λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς Φαραώ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι  
26 τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλυσιν, μείζονα  
πλοῦτον ἡγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμόν τοῦ Χρι-  
27 στοῦ· ἀπέβλεπε γὰρ εἰς τὴν μισθαποδοσίαν. πίστει κατέλιπεν Αἴγυ-  
πτον μὴ φοβηθεὶς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὄρων  
28 ἐκαρτέρησε. πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα καὶ τὴν πρόσχυσιν τοῦ αἵματος,  
29 ἵνα μὴ ὁ ὀλοθρεύων τὰ πρωτότοκα θίγῃ αὐτῶν. πίστει διέβησαν τὴν  
Ἑρυθρὰν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς γῆς· ἥς πείραν λαβόντες οἱ Αἰγύπτιοι  
30 κατεπόθησαν. πίστει τὰ τεῖχη Ἱεριχῶ ἔπεσαν κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ  
31 ἡμέρας. πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐ συναπώλετο τοῖς ἀπειθήσασιν δεξα-  
32 μένη τοὺς κατασκόπους μετ' εἰρήνης. καὶ τί ἔτι λέγω; ἐπιλείψει με  
γὰρ διηγούμενον ὁ χρόνος περὶ Γεδεών, Βαράκ, Σαμψών, Ἰεφθάε, Δα-  
33 βίδ τε καὶ Σαμουὴλ καὶ τῶν προφητῶν· οἱ διὰ πίστεως κατηγωνίσαντο  
βασιλείας, εἰργάσαντο δικαιοσύνην, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν, ἔφραξαν  
34 στόματα λεόντων, ἔσβεσαν δύναμιν πυρός, ἔφυγον στόματα μαχαίρας,  
ἐδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενείας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ, παρεμ-  
35 βολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νε-  
κροὺς αὐτῶν· ἄλλοι δὲ ἐτυμπαρίσθησαν, οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπο-  
36 λύτρωσιν, ἵνα κρείττονος ἀναστάσεως τύχωσιν. ἕτεροι δὲ ἐμπαιγμῶν  
37 καὶ μαστίγων πείραν ἔλαβον, ἔτι δὲ δεσμῶν καὶ φυλακῆς· ἐλιθάσθησαν,  
ἐπρίσθησαν, ἐπειράσθησαν, ἐν φόνῳ μαχαίρας ἀπέθανον· περιήλθον  
ἐν μηλωταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακου-  
38 χούμενοι (ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος), ἐπὶ ἐρημίαις πλανώμενοι καὶ  
39 ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. καὶ οὗτοι πάντες, μαρ-

<sup>23</sup> βασιλέως] *add.* πίστει μέγας γενόμενος Μωσῆς ἀνέλειν τὸν Αἰγύπτιον κατανοῶν  
τὴν ταπείνωσιν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ D\* Ξ (vt.) <sup>31</sup> ἢ] *add.* ἐπιλεγόμενη Ν\*  
<sup>32</sup> με γὰρ N A D\* 33: γὰρ με p<sup>13</sup>, 46 D<sup>c</sup> ω Clem. Chr. *al.* Σαμψών] Σαμψώ  
p<sup>13</sup>, 46 D\* <sup>34</sup> μαχαίρας ω: μαχαίρης p<sup>13</sup>, 46 N A D\* <sup>35</sup> ἐδυναμώθησαν p<sup>13</sup>, 46  
N\* A D\*: ἐδυναμώθησαν ω (Clem.-Rom.) Chr. *al.* γυναῖκες N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> e<sup>c</sup> ω  
S (hl.): γυναῖκας (p<sup>13</sup>) N\* A D\* <sup>37</sup> ἐπρίσθησαν ἐπειράσθησαν p<sup>13</sup> A D ω Ξ Ξ  
(boh.) A Orig. 5 Chr. Amb. *al.*: ἐπειράσθησαν ἐπρίσθησαν N L P 33 326 S (hl.)  
Euthal.<sup>cod.</sup>: ἐπρίσθησαν tantum p<sup>46</sup> 2 327 S (vg.) Ξ (sah.) Ξ<sup>th</sup><sup>cod.</sup> Orig. 2 Orig.<sup>lat.</sup>  
Eus. Acac. *al.*: ἐπρίσθησαν ἐλιθάσθησαν Ξ (sah. v.l.): ἐπειράσθησαν tantum Ξ (vt. *cod.*  
*duo*) Clem.: *utrumque om.* Ξ<sup>th</sup><sup>cod.</sup> <sup>38</sup> ἐπὶ (ἐπ') p<sup>13</sup>, 46 N A P 33 *al.* pauc. Orig. 1:  
ἐν D ω Ξ (sah.) Orig. 3 Eus. 3 Chr. 2 *al.* <sup>39</sup> οἱ τοι om. p<sup>46</sup> Clem. Orig.



τυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως, οὐκ ἐκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ 40  
περὶ ἡμῶν κρεῖττόν τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελειω-  
θῶσι.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος 12  
μαρτύρων, ὄγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν δι'  
ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν 2  
τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν, ὃς ἀντὶ τῆς προκειμένης  
αὐτῷ χαρᾶς ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνῃς καταφρονήσας, ἐν δεξιᾷ τε τοῦ  
θρόνου τοῦ Θεοῦ κεκάθικεν. ἀναλογίσασθε γὰρ τὸν τοιαύτην ὑπομεμενη- 3  
κότα ὑπὸ τῶν ἁμαρτωλῶν εἰς ἑαυτοὺς ἀντιλογίαν, ἵνα μὴ κάμητε ταῖς  
ψυχαῖς ὑμῶν ἐκλυόμενοι. οὐπω μέχρῃς αἵματος ἀντικατέστητε πρὸς 4  
τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· καὶ ἐκλέλησθε τῆς παρακλήσεως, ἥτις 5  
ὑμῖν ὡς υἱοῖς διαλέγεται, Υἱέ μου, μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου, μηδὲ  
ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει, μαστι- 6  
γοῖ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται. εἰς παιδείαν ὑπομένετε· ὡς υἱοῖς 7  
ὑμῖν προσφέρεται ὁ Θεός· τίς γὰρ υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; εἰ δὲ 8  
χωρὶς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι καὶ οὐχ  
υἱοὶ ἐστε. εἴτα τοὺς μὲν τῆς σαρκὸς ἡμῶν πατέρας εἵχομεν παιδευτάς, 9  
καὶ ἐνετρεπόμεθα· οὐ πολὺ μᾶλλον ὑποταγησόμεθα τῷ πατρὶ τῶν πνευ-  
μάτων, καὶ ζήσομεν; οἱ μὲν γὰρ πρὸς ὀλίγας ἡμέρας κατὰ τὸ δοκοῦν 10  
αὐτοῖς ἐπαίδευον· ὁ δὲ ἐπὶ τὸ συμφέρον, εἰς τὸ μεταλαβεῖν τῆς ἀγιότη-  
τος αὐτοῦ. πᾶσα μὲν παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι, 11  
ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνα-  
σμένοις ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. διὸ τὰς παρειμένας χεῖρας καὶ τὰ 12  
παραλελυμένα γόνατα ἀνορθώσατε, καὶ τροχὰς ὀρθὰς ποιήσατε τοῖς 13  
ποσὶν ὑμῶν, ἵνα μὴ τὸ χωλὸν ἐκτραπῇ, ἰαθῇ δὲ μᾶλλον.

ῥ ἑαυτὸν

40 τοῦ θεοῦ *cum* ἐπαγγ. *coniung.* p<sup>46</sup> Clem.  
12. 2 σταυρόν] *πραετ.* τὸν p<sup>13</sup>, 46 D\* Cyr.-Hier. τοῦ θρόνου *om.* Orig. τοῦ  
θεοῦ *om.* N 3 τὸν *om.* p<sup>13</sup>, 46 D\* εἰς ἑαυτοὺς *om.* C (sah.) ἑαυτοὺς  
N\* D\* (αὐτοὺς p<sup>13</sup>, 46 N<sup>c</sup> 33 Orig.) L S (vg.) C (boh.): ἑαυτὸν A P L (vg. <sup>cod.</sup>) S  
hl.): αὐτὸν D<sup>c</sup> ω Orig. (?) Chr. ὑμῶν *om.* p<sup>13</sup>, 46 31 206 462 *dist. ante*  
ἐκλ. Pelag. ἐκλυόμενοι] ἐκλελυμένοι p<sup>13</sup>, 46 D\* 4 ἀνταγωνιζόμενοι] ἀγωνι-  
ζόμενοι p<sup>13</sup>, 46 6 μου *om.* D\* 31 *al. pauc.* L (vt.) Clem. μηδὲ] καὶ μὴ p<sup>13</sup>  
sic Philo citans LXX) 9 πολὺ] *add.* δὲ p<sup>13</sup>, 46 N<sup>c</sup> D\* Orig. 11 μὲν *pri.*  
N\* P 33 93 Orig. <sup>lat.</sup> Auct.-XLII-Mans.: δὲ p<sup>13</sup>, 46 N<sup>c</sup> A D<sup>c</sup> H ω L (vg.) S (vg. hl.)  
C Chr. Cyr. ½ *al.*: et . . . quidem L (vt.<sup>d</sup>): enim Hier. Aug.: *om.* D\* 104  
al. *pauc.* A Eth (Orig. Cyr. ½ *al.*) 13 ποιήσατε N<sup>c</sup> D H ω Chr. ½ *al.*: ποιείτε  
p<sup>13</sup>) p<sup>46</sup> N\* P 33

- 14 Εἰρήνην διώκετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν οὗ χωρὶς οὐδεὶς  
 15 ὄψεται τὸν Κύριον· ἐπισκοποῦντες μὴ τις ὑστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος  
 τοῦ Θεοῦ, μὴ τις ρίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ διὰ ταύτης  
 16 μιανθῶσιν οἱ πολλοί, μὴ τις πόρνος ἢ βέβηλος, ὡς Ἑσαῦ, ὃς ἀντὶ  
 17 βρώσεως μίας ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια ἑαυτοῦ. ἴστε γὰρ ὅτι καὶ μετέ-  
 πειτα θέλων κληρονομήσαι τὴν εὐλογίαν ἀπεδοκιμάσθη (μετανοίας γὰρ  
 τόπον οὐχ εὔρε), καίπερ μετὰ δακρύων ἐκζητήσας αὐτήν.  
 18 Οὐ γὰρ προσεληλύθατε ψηλαφωμένῳ καὶ κεκαυμένῳ πυρί, καὶ γνώ-  
 19 φῳ, καὶ ζόφῳ, καὶ θνέλλῃ, καὶ σάλπιγγος ἤχῳ, καὶ φωνῇ ῥημάτων,  
 20 ἧς οἱ ἀκούσαντες παρητήσαντο μὴ προστεθῆναι αὐτοῖς λόγον· οὐκ ἔφε-  
 ρον γὰρ τὸ διαστελλόμενον, Κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρου, λιθοβοληθή-  
 21 σεται· καὶ οὕτω φοβερὸν ἦν τὸ φανταζόμενον, Μωσῆς εἶπεν, Ἐκφο-  
 22 βός εἰμι καὶ ἔντρομος· ἀλλὰ προσεληλύθατε Σιών ὄρει, καὶ πόλει Θεοῦ  
 23 ζῶντος, Ἱερουσαλὴμ ἐπουρανίῳ, καὶ μυριάσιν ἁγγέλων, πανηγύρει καὶ  
 ἐκκλησίᾳ πρωτοτόκων ἀπογεγραμμένων ἐν οὐρανοῖς, καὶ κριτῇ Θεῷ  
 24 πάντων, καὶ πνεύμασι δικαίων τετελειωμένων, καὶ διαθήκης νέας μεσίτη  
 Ἰησοῦ, καὶ αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ.  
 25 βλέπετε μὴ παραιτήσησθε τὸν λαλοῦντα. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι οὐκ ἐξέφυγον  
 ἐπὶ γῆς παραιτησάμενοι τὸν χρηματίζοντα, πολὺ μάλλον ἡμεῖς οἱ τὸν  
 26 ἀπ' οὐρανῶν ἀποστρεφόμενοι· οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλεψε τότε, νῦν  
 δὲ ἐπήγγελλται λέγων, Ἐτι ἅπαξ ἐγὼ σείσω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ  
 27 καὶ τὸν οὐρανόν. τὸ δὲ Ἐτι ἅπαξ δηλοῖ τὴν τῶν σαλευομένων μετά-  
 28 θεσιν, ὡς πεπονημένων, ἵνα μείνῃ τὰ μὴ σαλευόμενα. διὸ βασιλείαν  
 ἀσάλευτον παραλαμβάνοντες ἔχωμεν χάριν, δι' ἧς λατρεύωμεν εὐαρέ-  
 29 στως τῷ Θεῷ μετὰ εὐλαβείας καὶ δέους· καὶ γὰρ ὁ Θεὸς ἡμῶν πῦρ  
 καταναλίσκου.

<sup>s</sup> ἁγγέλων πανηγύρει,

<sup>15</sup> ταύτης ND ω Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> al. : αὐτῆς (p<sup>18</sup>) p<sup>46</sup> AHP 33 424\*\* 1908 al. pauc. S (hl.)  
 E (sah.) Clem. Chr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> Euthal.<sup>cod.</sup> <sup>16</sup> ἑαυτοῦ N\* ACD<sup>b</sup> el c : αὐτοῦ N<sup>c</sup> D\* H ω  
 Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> al. : om. p<sup>46</sup> A Clem. <sup>18</sup> ψηλαφωμένῳ sine additam. p<sup>46</sup> NAC  
 33 1908 I S (vg.) E E<sup>th</sup> Orig.<sup>lat.</sup> Chr. al. : add. ὄρει D ω S (hl.) A Ath. al.  
 20 [λιθοβοληθήσεται] add. ἡ βολιδι κατατοξευθήσεται minusc. pauc. <sup>22</sup> ἁγγέλων,  
 (23) πανηγύρει, αὐτὶ ἁγγέλων πανηγύρει, (ut p<sup>46</sup> m<sup>2</sup> ACDMP 33 al. plur. I S  
 Orig. Eus. Bas. Cosm. <sup>2</sup>/<sub>3</sub>) <sup>28</sup> ἔχωμεν p<sup>46</sup> m<sup>2</sup> ACDM al. S (vg.) E A Chr. al. :  
 ἔχομεν p<sup>46</sup> NP 33 al. I S (hl.) E<sup>th</sup> Ath. Cyr. Cosm. al. (cf. Rom. v. 1)  
 λατρεύωμεν ACDL 33 al. I Cyr. al. : λατρεύομεν NMP al. S (hl.) A Ath.  
 Euthal.<sup>cod.</sup> Cosm. al. εὐλαβείας καὶ δέους p<sup>46</sup> N\* ACD\* 33 al. pauc. S (vg.)  
 E A Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> Cosm. : εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> el c M P I Orig. : αἰδοῦς καὶ  
 εὐλαβείας ω S (hl.)

Ἡ φιλαδελφία μενέτω. τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους. μιμνήσκεσθε τῶν δεσμίων ὡς συνδεδεμένοι, τῶν κακουχουμένων ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐν σώματι. τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι, καὶ ἡ κοίτη ἀμιάντος· πόρνους γὰρ καὶ μοιχοὺς κρινεῖ ὁ Θεός. ἀφιλάργυρος ὁ τρόπος· ἀρκούμενοι τοῖς 5 παροῦσιν· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν, Οὐ μὴ σε ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σε ἐγκαταλίπω· ὥστε θαρροῦντας ἡμᾶς λέγειν, Κύριος ἐμοὶ βοηθός, οὐ φοβηθήσομαι· 6 τί ποιήσει μοι ἄνθρωπος;

Μνημονεύετε τῶν ἡγουμένων ὑμῶν, οἵτινες ἐλάλησαν ὑμῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἔκβασιν τῆς ἀναστροφῆς μιμῆσθε τὴν πίστιν. Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτός, καὶ εἰς τοὺς 8 αἰῶνας. διδασκαῖς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ παραφέρεσθε· καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασιν, ἐν οἷς οὐκ ὠφελήθησαν οἱ περιπατήσαντες. ἔχομεν θυσιαστήριον, ἐξ οὗ φαγεῖν οὐκ ἔχουσιν 10 ἐξουσίαν οἱ τῇ σκηνῇ λατρεύοντες. ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζῶων τὸ αἷμα περὶ ἁμαρτίας εἰς τὰ ἅγια διὰ τοῦ ἀρχιερέως, τούτων τὰ σώματα κατακαίεται ἔξω τῆς παρεμβολῆς. διὸ καὶ Ἰησοῦς, ἵνα ἁγιάσῃ διὰ τοῦ 12 ἰδίου αἵματος τὸν λαόν, ἔξω τῆς πύλης ἔπαθε. τοίνυν ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν ἔξω τῆς παρεμβολῆς τὸν ὀνειδισμόν αὐτοῦ φέροντες. οὐ γὰρ ἔχομεν ὥδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν. δι' αὐτοῦ ὅν ἀναφέρωμεν θυσίαν αἰνέσεως διαπαντὸς τῷ Θεῷ τοῦτ' 15 ἔστι καρπὸν χειλέων ὁμολογούντων τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. τῆς δὲ εὐποιίας καὶ κοινωνίας μὴ ἐπιλανθάνεσθε· τοιαύταις γὰρ θυσίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπέκτετε· αὐτοὶ γὰρ 17 ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσουντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι, καὶ μὴ στενάζοντες, ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο.

Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πειθόμεθα γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχο-

<sup>1</sup> om. οὖν

13. <sup>4</sup> γὰρ p<sup>16</sup> N A D\* M P L E Euthal.<sup>cod.</sup> al.: δὲ C D<sup>o</sup> ω S (vg. hl.) A Cth Clem. Eus. Chr. al. <sup>6</sup> ἡμᾶς λέγειν] λέγειν ἡμᾶς D: λέγειν p<sup>16</sup> m<sup>2</sup> (ex λέγει), M Orig. <sup>9</sup> παραφέρεσθε p<sup>16</sup> N A C D M P 33 al. L S (vg. hl. ½) E Bas. Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> al.: περιφέρεσθε K L 1908 S (hl. ½) al. περιπατήσαντες N<sup>o</sup> C D<sup>o</sup> K L M P ω S (hl.) A Orig. Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> al.: περιπατοῦντες p<sup>46</sup> N\* A D\* L E <sup>10</sup> ἐξουσίαν om. D\* M L (vt.) <sup>15</sup> οὖν N<sup>o</sup> A C D<sup>o</sup> M ω L (vg.) S (hl.) E A Cth Orig. Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> al.: om. p<sup>46</sup> N\* D\* P L (vt.) S (vg.) <sup>18</sup> προσεύχεσθε] add. καὶ D\* L (vt.) Chr. (cf. 1 Thess. v. 25)

- 19 μὲν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. περισσοτέρως δὲ παρα-  
καλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.
- 20 Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν  
προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν
- 21 Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ <sup>u</sup> ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα  
αὐτοῦ, ποιῶν ἐν <sup>x</sup> ἡμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ, διὰ Ἰησοῦ Χρι-  
στοῦ· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.
- 22 Παρακαλῶ δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, ἀνέχεσθε τοῦ λόγου τῆς παρακλήσεως·
- 23 καὶ γὰρ διὰ βραχέων ἐπέστειλα ὑμῖν. γινώσκετε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν  
Τιμόθεον ἀπολελυμένον, μεθ' οὗ, ἐὰν τάχιον ἔρχηται, ὄψομαι ὑμᾶς.
- 24 Ἀσπάσασθε πάντας τοὺς ἡγουμένους ὑμῶν, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους.  
ἀσπάζονται ὑμᾶς οἱ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας.
- 25 Ἡ χάρις μετὰ πάντων ὑμῶν. ἀμήν.

## ΙΑΚΩΒΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

- 1 Ἰάκωβος Θεοῦ καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ δούλος ταῖς δώδεκα  
φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ χαίρειν.
- 2 Πᾶσαν χαρὰν ἡγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσῃτε
- 3 ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργά-  
4 ζεται ὑπομονήν. ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἐχέτω, ἵνα ἦτε τέλειοι  
καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.
- 5 Εἰ δέ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, αἰτείτω παρὰ τοῦ διδόντος Θεοῦ
- 6 πᾶσιν ἀπλῶς καὶ μὴ ὀνειδίζοντος, καὶ δοθήσεται αὐτῷ. αἰτείτω δὲ ἐν  
πίστει μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικε κλύδωνι θα-  
7 λάσσης ἀνεμιζομένῳ καὶ ῥιπιζομένῳ. μὴ γὰρ οἰέσθω ὁ ἄνθρωπος

<sup>u</sup> add. ἔργω

<sup>x</sup> ὑμῖν

<sup>21</sup> παντὶ *sine additam.* N D\* L E (boh.) Greg.-Nyss. Euthal.<sup>cod.</sup> Fulg. *al.* : *add.* τῷ p<sup>46</sup> *add.* ἔργω C D<sup>c</sup> M ω S (vg. hl.) E (sah.) A E<sup>th</sup> Chr. *al.* : *add.* ἔργω καὶ λόγῳ ἀγαθῷ A (cf. 2 Thess. ii. 17) ποιῶν p<sup>46</sup> N<sup>c</sup> C<sup>b</sup> D ω L (vg.) S (vg. hl.) A (E<sup>th</sup>) Chr. *al.* : αὐτῷ ποιῶν N\* A C\* 33\* E (ἐαυτῷ Greg.-Nyss.) : αὐτὸς ποιῶν 1912 L (vt.<sup>d</sup>) ἡμῖν p<sup>46</sup> N D M 33 1908 *al.* S (vg.) E A : ὑμῖν A C ω L E<sup>th</sup> Chr. *al.* τῶν αἰώνων *om.* p<sup>46</sup> C<sup>c</sup> D H 31 *al.* *pauc.* A <sup>23</sup> ἡμῶν p<sup>46</sup> N\* A C D\* H M 31 33 1908 *al.* *pauc.* L (vg.) S (vg. hl.) E A E<sup>th</sup> Euthal. : *om.* N<sup>c</sup> D<sup>b</sup> et<sup>c</sup> ω Chr. Euthal.<sup>cod.</sup> *al.* <sup>26</sup> ἀμήν *om.* p<sup>46</sup> N\* I 33 E (sah.) A

I. <sup>7</sup> *uersus hic uarie distingui potest, e. g.* L (vt.<sup>ff</sup> vg.) E Bed. *post* κυρίου

ἐκεῖνος ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ <sup>a</sup> Κυρίου, ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος 8  
ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

Καυχάσθω δὲ ὁ ἀδελφὸς ὁ ταπεινὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ· ὁ δὲ πλού- <sup>9</sup>  
σιος ἐν τῇ ταπεινώσει αὐτοῦ· ὅτι ὡς ἄνθος χόρτου παρελεύσεται. <sup>10</sup>  
ἀνέτειλε γὰρ ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι, καὶ ἐξήρανε τὸν χόρτον, καὶ <sup>11</sup>  
τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο·  
οὕτω καὶ ὁ πλούσιος ἐν ταῖς πορείαις αὐτοῦ μαρανθήσεται.

Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δόκιμος γενόμενος λή- <sup>12</sup>  
ψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέλατο τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.  
μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω ὅτι Ἐκ τοῦ Θεοῦ πειράζομαι· ὁ γὰρ Θεὸς <sup>13</sup>  
ἀπειραστός ἐστι κακῶν, πειράζει δὲ αὐτὸς οὐδένα· ἕκαστος δὲ <sup>b</sup> πειρά- <sup>14</sup>  
ζεται, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας ἐξελκόμενος καὶ δελεαζόμενος. εἴτα <sup>15</sup>  
ἡ ἐπιθυμία συλλαβοῦσα τίκτει ἁμαρτίαν· ἡ δὲ ἁμαρτία ἀποτελεσθεῖσα  
ἀποκνεῖ θάνατον. μὴ πλανᾶσθε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. <sup>16</sup>  
πᾶσα δόσις <sup>17</sup>  
ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθέν ἐστι, καταβαῖνον ἀπὸ τοῦ πα-  
τρὸς τῶν φώτων, παρ' ᾧ οὐκ ἔστι παραλλαγή ἢ τροπῆς ἀποσκίασμα.  
βουληθεὶς ἀπεκύησεν ἡμᾶς λόγῳ ἀληθείας, εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς ἀπαρχὴν <sup>18</sup>  
τινα τῶν αὐτοῦ κτισμάτων.

ἴστε, ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. ἔστω δὲ πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς <sup>19</sup>  
τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλήσαι, βραδὺς εἰς ὀργήν· ὀργὴ γὰρ ἀν- <sup>20</sup>  
δρὸς δικαιοσύνην Θεοῦ οὐκ ἐργάζεται. διὸ ἀποθέμενοι πᾶσαν ῥυπαρίαν <sup>21</sup>  
καὶ περισσεῖαν κακίας ἐν πραύτητι δέξασθε τὸν ἔμφυτον λόγον τὸν  
δυνάμενον σῶσαι τὰς ψυχὰς ὑμῶν. γίνεσθε δὲ ποιηταὶ λόγου, καὶ <sup>22</sup>  
μὴ μόνον ἀκροαταὶ παραλογιζόμενοι ἑαυτούς. ὅτι εἴ τις ἀκροατὴς λό- <sup>23</sup>  
γου ἐστὶ καὶ οὐ ποιητὴς, οὗτος ἔοικεν ἀνδρὶ κατανοοῦντι τὸ πρόσωπον  
τῆς γενέσεως αὐτοῦ ἐν ἐσώπτρῳ· κατενόησε γὰρ ἑαυτὸν καὶ ἀπελήλυθε, <sup>24</sup>  
καὶ εὐθέως ἐπελάθετο ὁποῖος ἦν. ὁ δὲ παρακύψας εἰς νόμον τέλειον <sup>25</sup>  
τὸν τῆς ἐλευθερίας, καὶ παραμείνας, οὐκ ἀκροατὴς ἐπιλησμονῆς γενό-  
μενος ἀλλὰ ποιητὴς ἔργου, οὗτος μακάριος ἐν τῇ ποιήσει αὐτοῦ ἔσται.

<sup>a</sup> Κυρίου ἀνὴρ δίψυχος, ἀκατάστατος  
ἐξελκόμενος

<sup>b</sup> πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας,

<sup>9</sup> ὁ (pr.) om. B<sup>2</sup> <sup>14</sup> interpungendum sec. arbitrium <sup>17</sup> ἀποσ. ἢ τροπῇ  
ἢ παρ. <sup>18</sup> (sah.) τροπῆς ἀποσκίασμα N<sup>o</sup> A C ω, <sup>19</sup> <sup>20</sup> <sup>21</sup> <sup>22</sup> <sup>23</sup> <sup>24</sup> <sup>25</sup>  
ῥοπῆς ἀποσκίασμα Aug. (saep̄): τροπῆς ἀποσκιάσματος p<sup>ox.</sup> 1229 (saec. iv) N<sup>\*</sup> B: ῥοπῇ (?)  
ἀποσκιάσματος <sup>26</sup> <sup>27</sup> <sup>28</sup> <sup>29</sup> <sup>30</sup> <sup>31</sup> <sup>32</sup> <sup>33</sup> <sup>34</sup> <sup>35</sup> <sup>36</sup> <sup>37</sup> <sup>38</sup> <sup>39</sup> <sup>40</sup> <sup>41</sup> <sup>42</sup> <sup>43</sup> <sup>44</sup> <sup>45</sup> <sup>46</sup> <sup>47</sup> <sup>48</sup> <sup>49</sup> <sup>50</sup> <sup>51</sup> <sup>52</sup> <sup>53</sup> <sup>54</sup> <sup>55</sup> <sup>56</sup> <sup>57</sup> <sup>58</sup> <sup>59</sup> <sup>60</sup> <sup>61</sup> <sup>62</sup> <sup>63</sup> <sup>64</sup> <sup>65</sup> <sup>66</sup> <sup>67</sup> <sup>68</sup> <sup>69</sup> <sup>70</sup> <sup>71</sup> <sup>72</sup> <sup>73</sup> <sup>74</sup> <sup>75</sup> <sup>76</sup> <sup>77</sup> <sup>78</sup> <sup>79</sup> <sup>80</sup> <sup>81</sup> <sup>82</sup> <sup>83</sup> <sup>84</sup> <sup>85</sup> <sup>86</sup> <sup>87</sup> <sup>88</sup> <sup>89</sup> <sup>90</sup> <sup>91</sup> <sup>92</sup> <sup>93</sup> <sup>94</sup> <sup>95</sup> <sup>96</sup> <sup>97</sup> <sup>98</sup> <sup>99</sup> <sup>100</sup> <sup>101</sup> <sup>102</sup> <sup>103</sup> <sup>104</sup> <sup>105</sup> <sup>106</sup> <sup>107</sup> <sup>108</sup> <sup>109</sup> <sup>110</sup> <sup>111</sup> <sup>112</sup> <sup>113</sup> <sup>114</sup> <sup>115</sup> <sup>116</sup> <sup>117</sup> <sup>118</sup> <sup>119</sup> <sup>120</sup> <sup>121</sup> <sup>122</sup> <sup>123</sup> <sup>124</sup> <sup>125</sup> <sup>126</sup> <sup>127</sup> <sup>128</sup> <sup>129</sup> <sup>130</sup> <sup>131</sup> <sup>132</sup> <sup>133</sup> <sup>134</sup> <sup>135</sup> <sup>136</sup> <sup>137</sup> <sup>138</sup> <sup>139</sup> <sup>140</sup> <sup>141</sup> <sup>142</sup> <sup>143</sup> <sup>144</sup> <sup>145</sup> <sup>146</sup> <sup>147</sup> <sup>148</sup> <sup>149</sup> <sup>150</sup> <sup>151</sup> <sup>152</sup> <sup>153</sup> <sup>154</sup> <sup>155</sup> <sup>156</sup> <sup>157</sup> <sup>158</sup> <sup>159</sup> <sup>160</sup> <sup>161</sup> <sup>162</sup> <sup>163</sup> <sup>164</sup> <sup>165</sup> <sup>166</sup> <sup>167</sup> <sup>168</sup> <sup>169</sup> <sup>170</sup> <sup>171</sup> <sup>172</sup> <sup>173</sup> <sup>174</sup> <sup>175</sup> <sup>176</sup> <sup>177</sup> <sup>178</sup> <sup>179</sup> <sup>180</sup> <sup>181</sup> <sup>182</sup> <sup>183</sup> <sup>184</sup> <sup>185</sup> <sup>186</sup> <sup>187</sup> <sup>188</sup> <sup>189</sup> <sup>190</sup> <sup>191</sup> <sup>192</sup> <sup>193</sup> <sup>194</sup> <sup>195</sup> <sup>196</sup> <sup>197</sup> <sup>198</sup> <sup>199</sup> <sup>200</sup> <sup>201</sup> <sup>202</sup> <sup>203</sup> <sup>204</sup> <sup>205</sup> <sup>206</sup> <sup>207</sup> <sup>208</sup> <sup>209</sup> <sup>210</sup> <sup>211</sup> <sup>212</sup> <sup>213</sup> <sup>214</sup> <sup>215</sup> <sup>216</sup> <sup>217</sup> <sup>218</sup> <sup>219</sup> <sup>220</sup> <sup>221</sup> <sup>222</sup> <sup>223</sup> <sup>224</sup> <sup>225</sup> <sup>226</sup> <sup>227</sup> <sup>228</sup> <sup>229</sup> <sup>230</sup> <sup>231</sup> <sup>232</sup> <sup>233</sup> <sup>234</sup> <sup>235</sup> <sup>236</sup> <sup>237</sup> <sup>238</sup> <sup>239</sup> <sup>240</sup> <sup>241</sup> <sup>242</sup> <sup>243</sup> <sup>244</sup> <sup>245</sup> <sup>246</sup> <sup>247</sup> <sup>248</sup> <sup>249</sup> <sup>250</sup> <sup>251</sup> <sup>252</sup> <sup>253</sup> <sup>254</sup> <sup>255</sup> <sup>256</sup> <sup>257</sup> <sup>258</sup> <sup>259</sup> <sup>260</sup> <sup>261</sup> <sup>262</sup> <sup>263</sup> <sup>264</sup> <sup>265</sup> <sup>266</sup> <sup>267</sup> <sup>268</sup> <sup>269</sup> <sup>270</sup> <sup>271</sup> <sup>272</sup> <sup>273</sup> <sup>274</sup> <sup>275</sup> <sup>276</sup> <sup>277</sup> <sup>278</sup> <sup>279</sup> <sup>280</sup> <sup>281</sup> <sup>282</sup> <sup>283</sup> <sup>284</sup> <sup>285</sup> <sup>286</sup> <sup>287</sup> <sup>288</sup> <sup>289</sup> <sup>290</sup> <sup>291</sup> <sup>292</sup> <sup>293</sup> <sup>294</sup> <sup>295</sup> <sup>296</sup> <sup>297</sup> <sup>298</sup> <sup>299</sup> <sup>300</sup> <sup>301</sup> <sup>302</sup> <sup>303</sup> <sup>304</sup> <sup>305</sup> <sup>306</sup> <sup>307</sup> <sup>308</sup> <sup>309</sup> <sup>310</sup> <sup>311</sup> <sup>312</sup> <sup>313</sup> <sup>314</sup> <sup>315</sup> <sup>316</sup> <sup>317</sup> <sup>318</sup> <sup>319</sup> <sup>320</sup> <sup>321</sup> <sup>322</sup> <sup>323</sup> <sup>324</sup> <sup>325</sup> <sup>326</sup> <sup>327</sup> <sup>328</sup> <sup>329</sup> <sup>330</sup> <sup>331</sup> <sup>332</sup> <sup>333</sup> <sup>334</sup> <sup>335</sup> <sup>336</sup> <sup>337</sup> <sup>338</sup> <sup>339</sup> <sup>340</sup> <sup>341</sup> <sup>342</sup> <sup>343</sup> <sup>344</sup> <sup>345</sup> <sup>346</sup> <sup>347</sup> <sup>348</sup> <sup>349</sup> <sup>350</sup> <sup>351</sup> <sup>352</sup> <sup>353</sup> <sup>354</sup> <sup>355</sup> <sup>356</sup> <sup>357</sup> <sup>358</sup> <sup>359</sup> <sup>360</sup> <sup>361</sup> <sup>362</sup> <sup>363</sup> <sup>364</sup> <sup>365</sup> <sup>366</sup> <sup>367</sup> <sup>368</sup> <sup>369</sup> <sup>370</sup> <sup>371</sup> <sup>372</sup> <sup>373</sup> <sup>374</sup> <sup>375</sup> <sup>376</sup> <sup>377</sup> <sup>378</sup> <sup>379</sup> <sup>380</sup> <sup>381</sup> <sup>382</sup> <sup>383</sup> <sup>384</sup> <sup>385</sup> <sup>386</sup> <sup>387</sup> <sup>388</sup> <sup>389</sup> <sup>390</sup> <sup>391</sup> <sup>392</sup> <sup>393</sup> <sup>394</sup> <sup>395</sup> <sup>396</sup> <sup>397</sup> <sup>398</sup> <sup>399</sup> <sup>400</sup> <sup>401</sup> <sup>402</sup> <sup>403</sup> <sup>404</sup> <sup>405</sup> <sup>406</sup> <sup>407</sup> <sup>408</sup> <sup>409</sup> <sup>410</sup> <sup>411</sup> <sup>412</sup> <sup>413</sup> <sup>414</sup> <sup>415</sup> <sup>416</sup> <sup>417</sup> <sup>418</sup> <sup>419</sup> <sup>420</sup> <sup>421</sup> <sup>422</sup> <sup>423</sup> <sup>424</sup> <sup>425</sup> <sup>426</sup> <sup>427</sup> <sup>428</sup> <sup>429</sup> <sup>430</sup> <sup>431</sup> <sup>432</sup> <sup>433</sup> <sup>434</sup> <sup>435</sup> <sup>436</sup> <sup>437</sup> <sup>438</sup> <sup>439</sup> <sup>440</sup> <sup>441</sup> <sup>442</sup> <sup>443</sup> <sup>444</sup> <sup>445</sup> <sup>446</sup> <sup>447</sup> <sup>448</sup> <sup>449</sup> <sup>450</sup> <sup>451</sup> <sup>452</sup> <sup>453</sup> <sup>454</sup> <sup>455</sup> <sup>456</sup> <sup>457</sup> <sup>458</sup> <sup>459</sup> <sup>460</sup> <sup>461</sup> <sup>462</sup> <sup>463</sup> <sup>464</sup> <sup>465</sup> <sup>466</sup> <sup>467</sup> <sup>468</sup> <sup>469</sup> <sup>470</sup> <sup>471</sup> <sup>472</sup> <sup>473</sup> <sup>474</sup> <sup>475</sup> <sup>476</sup> <sup>477</sup> <sup>478</sup> <sup>479</sup> <sup>480</sup> <sup>481</sup> <sup>482</sup> <sup>483</sup> <sup>484</sup> <sup>485</sup> <sup>486</sup> <sup>487</sup> <sup>488</sup> <sup>489</sup> <sup>490</sup> <sup>491</sup> <sup>492</sup> <sup>493</sup> <sup>494</sup> <sup>495</sup> <sup>496</sup> <sup>497</sup> <sup>498</sup> <sup>499</sup> <sup>500</sup> <sup>501</sup> <sup>502</sup> <sup>503</sup> <sup>504</sup> <sup>505</sup> <sup>506</sup> <sup>507</sup> <sup>508</sup> <sup>509</sup> <sup>510</sup> <sup>511</sup> <sup>512</sup> <sup>513</sup> <sup>514</sup> <sup>515</sup> <sup>516</sup> <sup>517</sup> <sup>518</sup> <sup>519</sup> <sup>520</sup> <sup>521</sup> <sup>522</sup> <sup>523</sup> <sup>524</sup> <sup>525</sup> <sup>526</sup> <sup>527</sup> <sup>528</sup> <sup>529</sup> <sup>530</sup> <sup>531</sup> <sup>532</sup> <sup>533</sup> <sup>534</sup> <sup>535</sup> <sup>536</sup> <sup>537</sup> <sup>538</sup> <sup>539</sup> <sup>540</sup> <sup>541</sup> <sup>542</sup> <sup>543</sup> <sup>544</sup> <sup>545</sup> <sup>546</sup> <sup>547</sup> <sup>548</sup> <sup>549</sup> <sup>550</sup> <sup>551</sup> <sup>552</sup> <sup>553</sup> <sup>554</sup> <sup>555</sup> <sup>556</sup> <sup>557</sup> <sup>558</sup> <sup>559</sup> <sup>560</sup> <sup>561</sup> <sup>562</sup> <sup>563</sup> <sup>564</sup> <sup>565</sup> <sup>566</sup> <sup>567</sup> <sup>568</sup> <sup>569</sup> <sup>570</sup> <sup>571</sup> <sup>572</sup> <sup>573</sup> <sup>574</sup> <sup>575</sup> <sup>576</sup> <sup>577</sup> <sup>578</sup> <sup>579</sup> <sup>580</sup> <sup>581</sup> <sup>582</sup> <sup>583</sup> <sup>584</sup> <sup>585</sup> <sup>586</sup> <sup>587</sup> <sup>588</sup> <sup>589</sup> <sup>590</sup> <sup>591</sup> <sup>592</sup> <sup>593</sup> <sup>594</sup> <sup>595</sup> <sup>596</sup> <sup>597</sup> <sup>598</sup> <sup>599</sup> <sup>600</sup> <sup>601</sup> <sup>602</sup> <sup>603</sup> <sup>604</sup> <sup>605</sup> <sup>606</sup> <sup>607</sup> <sup>608</sup> <sup>609</sup> <sup>610</sup> <sup>611</sup> <sup>612</sup> <sup>613</sup> <sup>614</sup> <sup>615</sup> <sup>616</sup> <sup>617</sup> <sup>618</sup> <sup>619</sup> <sup>620</sup> <sup>621</sup> <sup>622</sup> <sup>623</sup> <sup>624</sup> <sup>625</sup> <sup>626</sup> <sup>627</sup> <sup>628</sup> <sup>629</sup> <sup>630</sup> <sup>631</sup> <sup>632</sup> <sup>633</sup> <sup>634</sup> <sup>635</sup> <sup>636</sup> <sup>637</sup> <sup>638</sup> <sup>639</sup> <sup>640</sup> <sup>641</sup> <sup>642</sup> <sup>643</sup> <sup>644</sup> <sup>645</sup> <sup>646</sup> <sup>647</sup> <sup>648</sup> <sup>649</sup> <sup>650</sup> <sup>651</sup> <sup>652</sup> <sup>653</sup> <sup>654</sup> <sup>655</sup> <sup>656</sup> <sup>657</sup> <sup>658</sup> <sup>659</sup> <sup>660</sup> <sup>661</sup> <sup>662</sup> <sup>663</sup> <sup>664</sup> <sup>665</sup> <sup>666</sup> <sup>667</sup> <sup>668</sup> <sup>669</sup> <sup>670</sup> <sup>671</sup> <sup>672</sup> <sup>673</sup> <sup>674</sup> <sup>675</sup> <sup>676</sup> <sup>677</sup> <sup>678</sup> <sup>679</sup> <sup>680</sup> <sup>681</sup> <sup>682</sup> <sup>683</sup> <sup>684</sup> <sup>685</sup> <sup>686</sup> <sup>687</sup> <sup>688</sup> <sup>689</sup> <sup>690</sup> <sup>691</sup> <sup>692</sup> <sup>693</sup> <sup>694</sup> <sup>695</sup> <sup>696</sup> <sup>697</sup> <sup>698</sup> <sup>699</sup> <sup>700</sup> <sup>701</sup> <sup>702</sup> <sup>703</sup> <sup>704</sup> <sup>705</sup> <sup>706</sup> <sup>707</sup> <sup>708</sup> <sup>709</sup> <sup>710</sup> <sup>711</sup> <sup>712</sup> <sup>713</sup> <sup>714</sup> <sup>715</sup> <sup>716</sup> <sup>717</sup> <sup>718</sup> <sup>719</sup> <sup>720</sup> <sup>721</sup> <sup>722</sup> <sup>723</sup> <sup>724</sup> <sup>725</sup> <sup>726</sup> <sup>727</sup> <sup>728</sup> <sup>729</sup> <sup>730</sup> <sup>731</sup> <sup>732</sup> <sup>733</sup> <sup>734</sup> <sup>735</sup> <sup>736</sup> <sup>737</sup> <sup>738</sup> <sup>739</sup> <sup>740</sup> <sup>741</sup> <sup>742</sup> <sup>743</sup> <sup>744</sup> <sup>745</sup> <sup>746</sup> <sup>747</sup> <sup>748</sup> <sup>749</sup> <sup>750</sup> <sup>751</sup> <sup>752</sup> <sup>753</sup> <sup>754</sup> <sup>755</sup> <sup>756</sup> <sup>757</sup> <sup>758</sup> <sup>759</sup> <sup>760</sup> <sup>761</sup> <sup>762</sup> <sup>763</sup> <sup>764</sup> <sup>765</sup> <sup>766</sup> <sup>767</sup> <sup>768</sup> <sup>769</sup> <sup>770</sup> <sup>771</sup> <sup>772</sup> <sup>773</sup> <sup>774</sup> <sup>775</sup> <sup>776</sup> <sup>777</sup> <sup>778</sup> <sup>779</sup> <sup>780</sup> <sup>781</sup> <sup>782</sup> <sup>783</sup> <sup>784</sup> <sup>785</sup> <sup>786</sup> <sup>787</sup> <sup>788</sup> <sup>789</sup> <sup>790</sup> <sup>791</sup> <sup>792</sup> <sup>793</sup> <sup>794</sup> <sup>795</sup> <sup>796</sup> <sup>797</sup> <sup>798</sup> <sup>799</sup> <sup>800</sup> <sup>801</sup> <sup>802</sup> <sup>803</sup> <sup>804</sup> <sup>805</sup> <sup>806</sup> <sup>807</sup> <sup>808</sup> <sup>809</sup> <sup>810</sup> <sup>811</sup> <sup>812</sup> <sup>813</sup> <sup>814</sup> <sup>815</sup> <sup>816</sup> <sup>817</sup> <sup>818</sup> <sup>819</sup> <sup>820</sup> <sup>821</sup> <sup>822</sup> <sup>823</sup> <sup>824</sup> <sup>825</sup> <sup>826</sup> <sup>827</sup> <sup>828</sup> <sup>829</sup> <sup>830</sup> <sup>831</sup> <sup>832</sup> <sup>833</sup> <sup>834</sup> <sup>835</sup> <sup>836</sup> <sup>837</sup> <sup>838</sup> <sup>839</sup> <sup>840</sup> <sup>841</sup> <sup>842</sup> <sup>843</sup> <sup>844</sup> <sup>845</sup> <sup>846</sup> <sup>847</sup> <sup>848</sup> <sup>849</sup> <sup>850</sup> <sup>851</sup> <sup>852</sup> <sup>853</sup> <sup>854</sup> <sup>855</sup> <sup>856</sup> <sup>857</sup> <sup>858</sup> <sup>859</sup> <sup>860</sup> <sup>861</sup> <sup>862</sup> <sup>863</sup> <sup>864</sup> <sup>865</sup> <sup>866</sup> <sup>867</sup> <sup>868</sup> <sup>869</sup> <sup>870</sup> <sup>871</sup> <sup>872</sup> <sup>873</sup> <sup>874</sup> <sup>875</sup> <sup>876</sup> <sup>877</sup> <sup>878</sup> <sup>879</sup> <sup>880</sup> <sup>881</sup> <sup>882</sup> <sup>883</sup> <sup>884</sup> <sup>885</sup> <sup>886</sup> <sup>887</sup> <sup>888</sup> <sup>889</sup> <sup>890</sup> <sup>891</sup> <sup>892</sup> <sup>893</sup> <sup>894</sup> <sup>895</sup> <sup>896</sup> <sup>897</sup> <sup>898</sup> <sup>899</sup> <sup>900</sup> <sup>901</sup> <sup>902</sup> <sup>903</sup> <sup>904</sup> <sup>905</sup> <sup>906</sup> <sup>907</sup> <sup>908</sup> <sup>909</sup> <sup>910</sup> <sup>911</sup> <sup>912</sup> <sup>913</sup> <sup>914</sup> <sup>915</sup> <sup>916</sup> <sup>917</sup> <sup>918</sup> <sup>919</sup> <sup>920</sup> <sup>921</sup> <sup>922</sup> <sup>923</sup> <sup>924</sup> <sup>925</sup> <sup>926</sup> <sup>927</sup> <sup>928</sup> <sup>929</sup> <sup>930</sup> <sup>931</sup> <sup>932</sup> <sup>933</sup> <sup>934</sup> <sup>935</sup> <sup>936</sup> <sup>937</sup> <sup>938</sup> <sup>939</sup> <sup>940</sup> <sup>941</sup> <sup>942</sup> <sup>943</sup> <sup>944</sup> <sup>945</sup> <sup>946</sup> <sup>947</sup> <sup>948</sup> <sup>949</sup> <sup>950</sup> <sup>951</sup> <sup>952</sup> <sup>953</sup> <sup>954</sup> <sup>955</sup> <sup>956</sup> <sup>957</sup> <sup>958</sup> <sup>959</sup> <sup>960</sup> <sup>961</sup> <sup>962</sup> <sup>963</sup> <sup>964</sup> <sup>965</sup> <sup>966</sup> <sup>967</sup> <sup>968</sup> <sup>969</sup> <sup>970</sup> <sup>971</sup> <sup>972</sup> <sup>973</sup> <sup>974</sup> <sup>975</sup> <sup>976</sup> <sup>977</sup> <sup>978</sup> <sup>979</sup> <sup>980</sup> <sup>981</sup> <sup>982</sup> <sup>983</sup> <sup>984</sup> <sup>985</sup> <sup>986</sup> <sup>987</sup> <sup>988</sup> <sup>989</sup> <sup>990</sup> <sup>991</sup> <sup>992</sup> <sup>993</sup> <sup>994</sup> <sup>995</sup> <sup>996</sup> <sup>997</sup> <sup>998</sup> <sup>999</sup> <sup>1000</sup> <sup>1001</sup> <sup>1002</sup> <sup>1003</sup> <sup>1004</sup> <sup>1005</sup> <sup>1006</sup> <sup>1007</sup> <sup>1008</sup> <sup>1009</sup> <sup>1010</sup> <sup>1011</sup> <sup>1012</sup> <sup>1013</sup> <sup>1014</sup> <sup>1015</sup> <sup>1016</sup> <sup>1017</sup> <sup>1018</sup> <sup>1019</sup> <sup>1020</sup> <sup>1021</sup> <sup>1022</sup> <sup>1023</sup> <sup>1024</sup> <sup>1025</sup> <sup>1026</sup> <sup>1027</sup> <sup>1028</sup> <sup>1029</sup> <sup>1030</sup> <sup>1031</sup> <sup>1032</sup> <sup>1033</sup> <sup>1034</sup> <sup>1035</sup> <sup>1036</sup> <sup>1037</sup> <sup>1038</sup> <sup>1039</sup> <sup>1040</sup> <sup>1041</sup> <sup>1042</sup> <sup>1043</sup> <sup>1044</sup> <sup>1045</sup> <sup>1046</sup> <sup>1047</sup> <sup>1048</sup> <sup>1049</sup> <sup>1050</sup> <sup>1051</sup> <sup>1052</sup> <sup>1053</sup> <sup>1054</sup> <sup>1055</sup> <sup>1056</sup> <sup>1057</sup> <sup>1058</sup> <sup>1059</sup> <sup>1060</sup> <sup>1061</sup> <sup>1062</sup> <sup>1063</sup> <sup>1064</sup> <sup>1065</sup> <sup>1066</sup> <sup>1067</sup> <sup>1068</sup> <sup>1069</sup> <sup>1070</sup> <sup>1071</sup> <sup>1072</sup> <sup>1073</sup> <sup>1074</sup> <sup>1075</sup> <sup>1076</sup> <sup>1077</sup> <sup>1078</sup> <sup>1079</sup> <sup>1080</sup> <sup>1081</sup> <sup>1082</sup> <sup>1083</sup> <sup>1084</sup> <sup>1085</sup> <sup>1086</sup> <sup>1087</sup> <sup>1088</sup> <sup>1089</sup> <sup>1090</sup> <sup>1091</sup> <sup>1092</sup> <sup>1093</sup> <sup>1094</sup> <sup>1095</sup> <sup>1096</sup> <sup>1097</sup> <sup>1098</sup> <sup>1099</sup> <sup>1100</sup> <sup>1101</sup> <sup>1102</sup> <sup>1103</sup> <sup>1104</sup> <sup>1105</sup> <sup>1106</sup> <sup>1107</sup> <sup>1108</sup> <sup>1109</sup> <sup>1110</sup> <sup>1111</sup> <sup>1112</sup> <sup>1113</sup> <sup>1114</sup> <sup>1115</sup> <sup>1116</sup> <sup>1117</sup> <sup>1118</sup> <sup>1119</sup> <sup>1120</sup> <sup>1121</sup> <sup>1122</sup> <sup>1123</sup> <sup>1124</sup> <sup>1125</sup> <sup>1126</sup> <sup>1127</sup> <sup>1128</sup> <sup>1129</sup> <sup>1130</sup> <sup>1131</sup> <sup>1132</sup> <sup>1133</sup> <sup>1134</sup> <sup>1135</sup> <sup>1136</sup> <sup>1137</sup> <sup>1138</sup> <sup>1139</sup> <sup>1140</sup> <sup>1141</sup> <sup>1142</sup> <sup>1143</sup> <sup>1144</sup> <sup>1145</sup> <sup>1146</sup> <sup>1147</sup> <sup>1148</sup> <sup>1149</sup> <sup>1150</sup> <sup>1151</sup> <sup>1152</sup> <sup>1153</sup> <sup>1154</sup> <sup>1155</sup>



- 26 εἴ τις δοκεῖ θρησκος εἶναι, μὴ χαλιναγωγῶν γλώσσαν αὐτοῦ ἀλλ'  
 27 ἀπατῶν καρδίαν αὐτοῦ, τούτου μάταιος ἡ θρησκεία. θρησκεία καθαρὰ  
 καὶ ἀμίαντος παρὰ τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὕτη ἐστίν, ἐπισκέπτεσθαι ὀρ-  
 φανούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν, ἄσπιλον ἑαυτὸν τηρεῖν ἀπὸ  
 τοῦ κόσμου.
- 2 Ἀδελφοί μου, μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε τὴν πίστιν τοῦ Κυρίου  
 2 ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς <sup>c</sup> δόξης. ἂν γὰρ εἰσέλθῃ εἰς συναγωγὴν  
 ὑμῶν ἀνὴρ χρυσοδακτύλιος ἐν ἐσθῇτι λαμπρᾷ, εἰσέλθῃ δὲ καὶ πτωχὸς  
 3 ἐν ῥυπαρᾷ ἐσθῇτι, καὶ ἐπιβλέψῃτε ἐπὶ τὸν φοροῦντα τὴν ἐσθῆτα  
 τὴν λαμπράν, καὶ εἴπητε, Σὺ κάθου ὧδε καλῶς, καὶ τῷ πτωχῷ εἴπητε,  
 4 Σὺ στῆθι ἐκεῖ, ἢ κάθου ὑπὸ τὸ ὑποπόδιόν μου, οὐ διεκρίθητε ἐν ἑαυ-  
 5 τοῖς, καὶ ἐγένεσθε κριταὶ διαλογισμῶν πονηρῶν; ἀκούσατε, ἀδελ-  
 φοί μου ἀγαπητοί. οὐχ ὁ Θεὸς ἐξελέξατο τοὺς πτωχοὺς τῷ κόσμῳ  
 πλουσίους ἐν πίστει, καὶ κληρονόμους τῆς βασιλείας ἧς ἐπηγγείλατο  
 6 τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν; ὑμεῖς δὲ ἡτιμάσατε τὸν πτωχόν. οὐχ οἱ πλού-  
 σιοι καταδυναστεύουσιν ὑμῶν, καὶ αὐτοὶ ἔλκουσιν ὑμᾶς εἰς κριτήρια;  
 7 οὐκ αὐτοὶ βλασφημοῦσι τὸ καλὸν ὄνομα τὸ ἐπικληθὲν ἐφ' ὑμᾶς; εἰ  
 8 μέντοι νόμον τελεῖτε βασιλικόν, κατὰ τὴν γραφὴν, Ἀγαπήσεις τὸν  
 9 πλησίον σου ὡς σεαυτόν, καλῶς ποιεῖτε· εἰ δὲ προσωποληπτεῖτε, ἀμαρ-  
 10 τίαν ἐργάξεσθε ἐλεγχόμενοι ὑπὸ τοῦ νόμου ὡς παραβάται. ὅστις γὰρ  
 11 ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίσῃ δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. ὁ  
 γὰρ εἰπὼν Μὴ μοιχεύσης εἶπε καὶ Μὴ φονεύσης. εἰ δὲ οὐ μοιχεύεις,  
 12 φονεύεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου. οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε  
 13 ὡς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. ἡ γὰρ κρίσις ἀνίλεως  
 τῷ μὴ ποιήσαντι ἔλεος· κατακαυχᾶται ἔλεος κρίσεως.
- 14 Τί τὸ ὄφελος, ἀδελφοί μου, ἂν πίστιν λέγῃ τις ἔχειν, ἔργα δὲ μὴ

<sup>c</sup> δόξης;

<sup>26</sup> αὐτοῦ (pr.) **NA C** ω **Cyr.** al.: ἑαυτοῦ **BP 462 1518** αὐτοῦ (alt.) **NA P** ω  
**Cyr.** al.: ἑαυτοῦ **BC 4 489**

<sup>2</sup> τοῦ κυρίου ἡμῶν *om.* **℣** (sah.) *post Χριστοῦ distingui potest* τῆς δόξης  
*(om. ℣ (sah.)) sine enuntiative (ut ℣ ℣ (boh.) al.) sine interrogative* <sup>3</sup> ἐκεῖ, ἢ  
 [κάθου] ἢ κάθου ἐκεῖ **B ℣** (vt.<sup>ff</sup>) **℣** (sah.) <sup>4</sup> οὐ **NA B<sup>2</sup> C** al. *pauc.* **℣** (vt.<sup>s</sup> vg.)  
**S** (vg. hl.) **℣** (boh.) **A ℣ ℥** **Cyr.** *Aug.* al.: καὶ οὐ ω: *om.* **B\* ℣** (vt.<sup>ff</sup>) **℣** (sah.)  
<sup>5</sup> τῷ κόσμῳ **NA\* BC\* S** (hl.) (?): τοῦ κόσμου **A<sup>2</sup> C<sup>2</sup> ω ℣** (vt.<sup>ff</sup>) **S** (vg.) (?) **℣ A**  
**Priscill.**: τοῦ κόσμου τούτου *minusc. pauc.* **℣** (vg.) (?) **℣ ℥** <sup>13</sup> ἔλεος (pr.) *sine*  
*additam.* **N\* BC\* ω S** (vg.) **℣** (sah., boh.<sup>codic.</sup>): *add. καὶ minusc. mult.* **℣ ℥**:  
*add. δὲ post κατακ.* **N<sup>c</sup> A** al. *pauc.* **℣** (vt.<sup>ff</sup> vg.) **S** (hl.) **℣** (boh.) *κατακαυχᾶται*  
**N B ω ℣** (vt.<sup>ff m</sup> vg.) **℣ uerss. pler.** **Aug.**: *κατακαυχᾶσθω A al. pauc.*: *κατακαυχᾶσθε*  
**C<sup>2</sup> S** (vg.)

ἔχῃ; μὴ δύναται ἡ πίστις σῶσαι αὐτόν; ἔὰν ἀδελφὸς ἢ ἀδελφὴ γυναικοὶ ὑπάρχωσι καὶ λειπόμενοι τῆς ἐφημέρου τροφῆς, εἴπῃ δέ τις αὐτοῖς ἐξ ὑμῶν, Ὑπάγετε ἐν εἰρήνῃ, θερμαίνεσθε καὶ χορτάζεσθε, μὴ δώτε δὲ αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια τοῦ σώματος, τί τὸ ὄφελος; οὕτω καὶ ἡ πίστις, ἔὰν μὴ ἔχῃ ἔργα, νεκρά ἐστὶ καθ' ἑαυτήν. ἀλλ' ἐρεῖ τις, Σὺ πίστιν ἔχεις, καὶ γὰρ ἔργα ἔχω· δεῖξόν μοι τὴν πίστιν σου χωρὶς τῶν ἔργων, καὶ γὰρ δείξω σοι ἐκ τῶν ἔργων μου τὴν πίστιν. σὺ πιστεύεις ὅτι εἰς ἐστὶν ὁ Θεός· καλῶς ποιεῖς· καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι. θέλεις δὲ γινῶναι, ὦ ἄνθρωπε κενέ, ὅτι ἡ πίστις χωρὶς τῶν ἔργων ἀργὴ ἐστίν; Ἀβραὰμ ὁ πατὴρ ἡμῶν οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ἀνευρέκας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον; βλέπεις ὅτι ἡ πίστις συνήργει τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἡ πίστις ἐτελειώθη, καὶ ἐπληρώθη ἡ γραφὴ ἡ λέγουσα, Ἐπίστευσεν δὲ Ἀβραὰμ τῷ Θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην, καὶ φίλος Θεοῦ ἐκλήθη. ὁράτε ὅτι ἐξ ἔργων δικαιοῦται ἄνθρωπος, καὶ οὐκ ἐκ πίστεως μόνον. ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη οὐκ ἐξ ἔργων ἐδικαιώθη ὑποδεξαμένη τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐτέρα ὁδὸν ἐκβαλοῦσα; ὥσπερ γὰρ τὸ σῶμα χωρὶς πνεύματος νεκρόν ἐστίν, οὕτω καὶ ἡ πίστις χωρὶς ἔργων νεκρά ἐστίν.

Μὴ πολλοὶ διδάσκαλοι γίνεσθε, ἀδελφοί μου, εἰδότες ὅτι μείζον 3  
κρίμα ληψόμεθα· πολλὰ γὰρ πταίμεν ἅπαντες. εἴ τις ἐν λόγῳ οὐ 2  
πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καὶ ὅλον τὸ σῶμα.  
εἰ δὲ τῶν ἵππων τοὺς χαλινοὺς εἰς τὰ στόματα βάλλομεν εἰς τὸ πεί- 3  
θεσθαι αὐτοὺς ἡμῖν, καὶ ὅλον τὸ σῶμα αὐτῶν μετάγομεν. ἰδοὺ, καὶ 4  
τὰ πλοῖα, τηλικαῦτα ὄντα καὶ ὑπὸ σκληρῶν ἀνέμων ἐλαυνόμενα, μετά-  
γεται ὑπὸ ἐλαχίστου πηδαλίου, ὅπου ἡ ὁρμὴ τοῦ εὐθύνοντος βούλεται.  
οὕτω καὶ ἡ γλῶσσα μικρὸν μέλος ἐστὶ, καὶ μεγάλα αὐχεῖ. ἰδοὺ, ἡλίκον 5

<sup>d</sup> εἰς θεὸν ἔσται

<sup>e</sup> ἐτελειώθη;

<sup>18</sup> ἔχεις,] fortasse *maius* ἔχεις; *χωρὶς τῶν ἔργων* N A B C P al., *uerss.*: ἐκ τῶν ἔργων ω <sup>19</sup> εἰς ἐστὶν ὁ θεός N A 442 **L** (vt.<sup>s</sup> vg.): **S** (vg.) **Ⲭ** **Ⲁ** **Ⲉ** **Ⲫ** Cyr.  $\frac{1}{2}$ : εἰς ὁ θεός [ἐστὶν] C **L** (vt.<sup>ff</sup>) **S** (hl.) Cyr.  $\frac{1}{2}$ : εἰς θεός ἐστὶν B 206 429 1518: [ὁ] θεός εἰς ἐστὶν ω Did.: ἐστὶν θεός Ath. <sup>20</sup> ἀργή BC\* 322 323 **L** **Ⲉ** (sah.) **Ⲁ**: νεκρά N A C<sup>2</sup> ω **S** (vg. hl.) **Ⲭ** (boh.) **Ⲉ** **Ⲫ** Ath. (cf. u. 26) <sup>22</sup> ἐτελεσθήη] ἐτελεσθή; *maluit alii*: seruata est *legit* Bed. <sup>25</sup> γὰρ N A C ω **L** (vt.<sup>s</sup> vg.) **S** (hl.) **Ⲭ**: δὲ **L** (vt.<sup>ff</sup>) Orig.: *om.* B **S** (vg.) **Ⲁ** **Ⲉ** **Ⲫ**  
3. <sup>3</sup> εἰ δὲ N A B al. **L** **Ⲉ** (boh.): ἰδεῖ (ἰδὼν) CP ω **S** (vg. hl.) **Ⲭ** (sah.) **Ⲁ**  
<sup>5-6</sup> *fluctuat horum uersuum interpungendi et interinterpuncti ratio, sed ad rem criticam pauca spectant* <sup>5</sup> μεγάλα αὐχέι p<sup>20</sup> A B C\* P **L** **Ⲭ**: μεγαλανυχέι N C<sup>2</sup> ω ἡλίκον N A<sup>2</sup> B C\* P **L** (vt.<sup>s</sup> vg.): ὀλίγον A\* C<sup>2</sup> ω **L** (vt.<sup>ff</sup> m) **S** (vg. hl.) **Ⲭ** **Ⲁ** **Ⲉ** **Ⲫ**

6 πῦρ ἡλίκην ὕλην ἀνάπτει. καὶ ἡ γλῶσσα <sup>f</sup> πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας  
 ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν, ἡ σπιλοῦσα ὅλον τὸ σῶμα  
 καὶ φλογίζουσα τὸν τροχὸν τῆς γενέσεως καὶ φλογιζομένη ὑπὸ τῆς  
 7 γεέννης. πᾶσα γὰρ φύσις θηρίων τε καὶ πετεινῶν, ἐρπετῶν τε καὶ  
 8 ἐναλίων, δαμάζεται καὶ δεδάμασται τῇ φύσει τῇ ἀνθρωπίνῃ· τὴν δὲ  
 γλῶσσαν οὐδεὶς δύναται ἀνθρώπων δαμάσαι· ἀκατάστατον κακόν,  
 9 μεστὴ τοῦ θανατηφόρου. ἐν αὐτῇ εὐλογοῦμεν τὸν Κύριον καὶ πα-  
 τέρα, καὶ ἐν αὐτῇ καταρώμεθα τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθ' ὁμοίωσιν  
 10 Θεοῦ γεγονότας· ἐκ τοῦ αὐτοῦ στόματος ἐξέρχεται εὐλογία καὶ κα-  
 11 τάρα. οὐ χρή, ἀδελφοί μου, ταῦτα οὕτω γίνεσθαι. μήτι ἡ πηγὴ ἐκ  
 12 τῆς αὐτῆς ὀπῆς βρῦει τὸ γλυκὺ καὶ τὸ πικρὸν; μὴ δύναται, ἀδελφοί  
 μου, συκὴ ἐλαίας ποιῆσαι; ἡ ἄμπελος σῦκα; οὔτε ἄλκυκὸν γλυκὺ ποιῆ-  
 σαι ὕδωρ.

13 Τίς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων ἐν ὑμῖν; δειξάτω ἐκ τῆς καλῆς ἀνα-  
 14 στροφῆς τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν πράττει σοφίας. εἰ δὲ ζῆλον πικρὸν ἔχετε  
 καὶ ἐριθείαν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, μὴ κατακαυχᾶσθε καὶ ψεύδεσθε κατὰ  
 15 τῆς ἀληθείας. οὐκ ἔστιν αὕτη ἡ σοφία ἄνωθεν κατερχομένη, ἀλλ'  
 16 ἐπίγειος, ψυχικὴ, δαιμονιώδης. ὅπου γὰρ ζῆλος καὶ ἐριθεία, ἐκεῖ ἀκατα-  
 17 στασία καὶ πᾶν φαῦλον πᾶγμα. ἡ δὲ ἄνωθεν σοφία πρῶτον μὲν  
 ἀγνή ἐστίν, ἔπειτα εἰρηνικὴ, ἐπεικὴς, εὐπειθής, μεστὴ ἐλέους καὶ καρ-  
 18 πῶν ἀγαθῶν, ἀδιάκριτος, ἀνυπόκριτος. καρπὸς δὲ τῆς δικαιοσύνης ἐν  
 εἰρήνῃ σπείρεται τοῖς ποιοῦσιν εἰρήνην.

4 Πόθεν πόλεμοι καὶ πόθεν μάχαι ἐν ὑμῖν; οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τῶν ἡδο-  
 2 νῶν ὑμῶν τῶν στρατευομένων ἐν τοῖς μέλεσιν ὑμῶν; ἐπιθυμεῖτε, καὶ  
 οὐκ ἔχετε· φονεύετε καὶ ζηλοῦτε, καὶ οὐ δύνασθε ἐπιτυχεῖν· μάχεσθε  
 3 καὶ πολεμεῖτε· οὐκ ἔχετε διὰ τὸ μὴ αἰτεῖσθαι ὑμᾶς· αἰτεῖτε, καὶ οὐ  
 λαμβάνετε, διότι κακῶς αἰτεῖσθε, ἵνα ἐν ταῖς ἡδοναῖς ὑμῶν δαπανήσητε.

<sup>f</sup> πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας· ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ σπι-  
 λοῦσα οὐ πῦρ· ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα, καθίσταται ἐν τοῖς μέλεσιν ἡμῶν ἡ  
 σπιλοῦσα

<sup>8</sup> ἀκατάστατον N A B P  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>ff</sup> vg.)  $\mathfrak{C}$  Orig.: ἀκατάσχετον C  $\omega$   $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>m</sup>)  $\mathfrak{S}$   
 (vg. hl.)  $\mathfrak{C}$  th Cyr. al. <sup>12</sup> ἐλαίας] uuas  $\mathfrak{L}$  (vg. <sup>codd.</sup>) οὔτε ἄλκυκὸν (N) A B C  
 (33) 424\*\* al.  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>ff</sup> vg.) ( $\mathfrak{S}$  (vg.)  $\mathfrak{C}$ ) Cyr.: οὕτως οὐδεμία πηγὴ ἄλκυκὸν καὶ  $\omega$   $\mathfrak{S}$  (hl.)

<sup>17</sup> εὐπειθής] add. bonis consentiens  $\mathfrak{L}$  (vg.) Bed.

4. <sup>2</sup> φονεύετε] *melius fortasse distinguatur φονεύετε.*

μοιχαλίδες, οὐκ οἴδατε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου ἔχθρα τοῦ Θεοῦ ἐστίν; 4  
 ὃς ἂν οὖν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθίστα-  
 ται. ἡ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ <sup>9</sup> λέγει; πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ 5  
 πνεῦμα ὃ <sup>h</sup> κατώκισεν ἐν <sup>i</sup> ἡμῖν; μείζονα δὲ δίδωσι χάριν· διὸ λέγει, 6  
 Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν. ὑπο- 7  
 τάγητε οὖν τῷ Θεῷ· ἀντίστητε δὲ τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύζεται ἀφ' ὑμῶν.  
 ἐγγίστατε τῷ Θεῷ, καὶ ἐγγιεῖ ὑμῖν. καθαρίστατε χεῖρας, ἁμαρτωλοί, 8  
 καὶ ἀγνίστατε καρδίας, δίψυχοι. τالαιπωρήσατε καὶ πενθήσατε καὶ 9  
 κλαύσατε· ὁ γέλως ὑμῶν εἰς πένθος μεταστραφήτω, καὶ ἡ χαρὰ εἰς  
 κατήφειαν. ταπεινώθητε ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, καὶ ὑψώσει ὑμᾶς. 10

Μὴ καταλαλεῖτε ἀλλήλων, ἀδελφοί. ὁ καταλαλὼν ἀδελφοῦ, ἢ κρίνων 11  
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καταλαλεῖ νόμου, καὶ κρίνει νόμον· εἰ δὲ νόμον  
 κρίνεις, οὐκ εἶ ποιητὴς νόμου, ἀλλὰ κριτής. εἰς ἐστὶν ὁ νομοθέτης καὶ 12  
 κριτής, ὁ δυνάμενος σῶσαι καὶ ἀπολέσαι· σὺ δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων τὸν  
 πλησίον;

\* Ἀγε νῦν, οἱ λέγοντες, Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν 13  
 πόλιν, καὶ ποιήσομεν ἐκεῖ ἐνιαυτόν, καὶ ἐμπορευσόμεθα, καὶ κερδήσο-  
 μεν· οἷτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία ἡ ζωὴ ὑμῶν; ἀτμῖς 14  
 γάρ ἐστε ἢ πρὸς ὀλίγον φαινομένη, ἔπειτα καὶ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ 15  
 λέγειν ὑμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ, καὶ ζήσομεν, καὶ ποιήσομεν τοῦτο  
 ἢ ἐκεῖνο. νῦν δὲ καυχᾶσθε ἐν ταῖς ἀλαζονείαις ὑμῶν· πᾶσα καύχησις 16  
 τοιαύτη πονηρά ἐστίν. εἰδοῦτι οὖν καλὸν ποιεῖν, καὶ μὴ ποιοῦντι, 17  
 ἁμαρτία αὐτῷ ἐστίν.

\* Ἀγε νῦν, οἱ πλούσιοι, κλαύσατε ὁλολύζοντες ἐπὶ ταῖς τالαιπωρίαις 5  
 ὑμῶν ταῖς ἐπερχομέναις. ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν 2  
 σητόβρωτα γέγονεν. ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος κατίωται, καὶ ὁ 3  
 ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται, καὶ φάγεται τὰς σάρκας ὑμῶν

<sup>9</sup> λέγει, πρὸς φθόνον

<sup>h</sup> κατώκισεν

<sup>i</sup> ἡμῖν.

<sup>4</sup> μοιχαλίδες (*tantum*) N\* A B 33. *uerrss. pler.* : μοιχοὶ καὶ μοιχαλίδες N<sup>c</sup> ω S (hl.)

<sup>5</sup> *interpungi potest* λέγει; πρὸς . . . ἡμῖν; μείζονα uel λέγει; πρὸς . . . ἡμῖν. μείζονα uel λέγει πρὸς . . . ἡμῖν; μείζονα κατώκισεν N A B 241 462 : κατώκισεν tell.

<sup>9</sup> μεταστραφήτω N A ω : μετατραπήτω B P 206 429 1518 <sup>12</sup> ὁ *pr. om.* B P καὶ κριτής N A B P al., *uerrss.*, Did. : *om.* K L al. <sup>14</sup> τὸ N ω I S

(vg.) E (sah.) : τὰ A P al. *pauc.* S (hl.) E (boh.) : *om.* B ποία N\* B 1518 S (hl.) E (boh.<sup>cod.</sup>) A E th : ποία γάρ N<sup>c</sup> A L P ω I (vt.<sup>s</sup> vg.) S (vg.) E : ποία δὲ I (vt.<sup>ff</sup>) γάρ ἐστε ἢ K L ω : γάρ ἐστε B P I (vt.<sup>ff</sup>) : ἐστε (ἐστίν) ἢ A 33 I (vt.<sup>s</sup> vg.) E (boh.) Bed. <sup>15</sup> θελήσῃ N A ω I Cyr. al. : θέλῃ B P 206 429

- 4 ὡς πῦρ. ἐθησαυρίσατε ἐν ἐσχάταις ἡμέραις. ἰδοὺ, ὁ μισθὸς τῶν ἐργατῶν  
τῶν ἀμνησάντων τὰς χώρας ὑμῶν ὁ ἀπεστερημένος ἀφ' ὑμῶν κράζει·  
καὶ αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων εἰς τὰ ὧτα Κυρίου Σαβαὼθ εἰσεληλύθασιν.  
5 ἐτρυφήσατε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐσπαταλήσατε· ἐθρέψατε τὰς καρδίας  
6 ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς. κατεδικάσατε, ἐφονεύσατε τὸν δίκαιον· οὐκ  
ἀντιτάσσεται ὑμῖν.  
7 Μακροθυμήσατε οὖν, ἀδελφοί, ἕως τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. ἰδοὺ,  
ὁ γεωργὸς ἐκδέχεται τὸν τίμιον καρπὸν τῆς γῆς, μακροθυμῶν ἐπ' αὐτῷ,  
8 ἕως λάβῃ ὑετὸν πρῶτον καὶ ὄψιμον. μακροθυμήσατε καὶ ὑμεῖς, στη-  
9 ρίζατε τὰς καρδίας ὑμῶν, ὅτι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου ἤγγικε. μὴ στε-  
νάζετε, ἀδελφοί, κατ' ἀλλήλων, ἵνα μὴ κριθήτε· ἰδοὺ, ὁ κριτὴς πρὸ  
10 τῶν θυρῶν ἔστηκεν. ὑπόδειγμα λάβετε, ἀδελφοί, τῆς κακοπαθείας  
καὶ τῆς μακροθυμίας τοὺς προφήτας οἱ ἐλάλησαν ἐν τῷ ὀνόματι Κυ-  
11 ρίου. ἰδοὺ, μακαρίζομεν τοὺς ὑπομένοντας· τὴν ὑπομονὴν Ἰωβ ἠκού-  
σατε, καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε, ὅτι πολὺσπλαγχνός ἐστιν ὁ Κύριος  
καὶ οἰκτίρμων.  
12 Πρὸ πάντων δέ, ἀδελφοί μου, μὴ ὀμνύετε, μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε  
τὴν γῆν, μήτε ἄλλον τινα ὅρκον· ἦτω δὲ ὑμῶν τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὐ  
οὐ· ἵνα μὴ ὑπὸ κρίσιν πέσητε.  
13 Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.  
14 ἀσθενεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσκαλεσάσθω τοὺς πρεσβυτέρους τῆς ἐκκλη-  
σίας, καὶ προσευξάσθωσαν ἐπ' αὐτὸν ἀλείψαντες αὐτὸν ἐλαίῳ ἐν τῷ  
15 ὀνόματι τοῦ Κυρίου· καὶ ἡ εὐχὴ τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα,  
καὶ ἐγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος· καὶ ἡ ἀμαρτία ἢ πεποικώς, ἀφεθήσεται αὐτῷ.  
16 ἔξομολογείσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἀμαρτίας, καὶ ἔχθε ὑπὲρ ἀλλήλων,  
17 ὅπως ἰαθῆτε. πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. Ἥλίας ἄν-  
θρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ὑμῖν, καὶ προσευχῇ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι·  
18 καὶ οὐκ ἔβρεξεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξ. καὶ πάλιν  
προσηύξατο· καὶ ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε, καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρ-  
πὸν αὐτῆς.  
19 Ἀδελφοί μου, εἴαν τις ἐν ὑμῖν πλανηθῇ ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπι-

5. <sup>3</sup> ὡς πῦρ.] *fortasse ὡς πῦρ distinguendum cum A L al. S (vg.)* <sup>4</sup> ἀπεστε-  
ρημένος A B<sup>s</sup> P ω : ἀφυστερημένος N B\* <sup>5</sup> ἐν ἡμέρᾳ N\* A B P 33 453 I I<sup>c</sup> E :  
praem. ὡς N<sup>c</sup> ω S (vg. hl.) A Cyr. al. <sup>6</sup> ὑμῖν.] ὑμῖν; malunt alii <sup>11</sup> ὁ οἰκ. B  
<sup>12</sup> ὑπὸ κρίσιν N A B 33 al. uerss. pler. : εἰς ὑπόκρισιν ω A <sup>16</sup> ἐχθεσθε] προσεύ-  
χεσθε A B 436



στρέψη τις αὐτόν, <sup>κ</sup> γινωσκέτω ὅτι ὁ ἐπιστρέψας ἁμαρτωλὸν ἐκ πλάνης 20  
ὁδοῦ αὐτοῦ σώσει ψυχὴν ἐκ θανάτου, καὶ καλύψει πλῆθος ἁμαρτιῶν.

## ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

### ΠΡΩΤΗ

Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπο- 1  
ρᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας, κατὰ πρό- 2  
γνωσιν Θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντι-  
σμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ 3  
κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζῶσαν δι'  
ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν, εἰς κληρονομίαν ἄφθαρτον καὶ 4  
ἀμίαντον καὶ ἀμάραντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς τοὺς ἐν δυ- 5  
νάμει Θεοῦ φρουρουμένους διὰ πίστεως εἰς σωτηρίαν ἐτοιμῇν ἀποκα-  
λυφθῆναι ἐν καιρῷ ἐσχάτῳ. ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον 6  
ἐστί, λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς 7  
πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκι-  
μαζομένου εὗρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ  
Χριστοῦ· ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώντες πιστεύοντες 8  
δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκαλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, κομιζόμενοι τὸ τέλος 9  
τῆς πίστεως ὑμῶν, σωτηρίαν ψυχῶν. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεξήτησαν 10  
καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται οἱ περὶ τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος προφητεύ-

<sup>κ</sup> γινώσκετε

<sup>20</sup> γινωσκ. ὅτι *om.* **℣** (vt.<sup>ff</sup>) **℣** (sah.) Ambst. Cassiod. γινωσκέτω] γινώσκετε  
B 69 1518 **℟** (hl.) **℣**th σώσει] σφίξει **℣** (vt.) Orig.<sup>lat.</sup> ἐκ θανάτου ω :  
αὐτοῦ ἐκ θανάτου **NA P al.** **℣** (vt.<sup>s</sup> vg.) **℟** (vg. hl.) **℣** (boh.) **℣** **℣**th : ἐκ θανάτου  
αὐτοῦ B **℣** (vt.<sup>ff</sup>) : αὐτοῦ (*tantum*) Ambst. καλύψει] καλύπτει **℣** (vg.)  
Orig.<sup>lat.</sup>

*titulum* ad Ponticos *habent* Tert. Cypr., ad Gentes **℣** (vg.<sup>cod.</sup>) Iunil. Cassiod. *al.*  
I. <sup>1</sup> Γαλατίας *om.* Aug. *ter* (*fort. saepius*) : Ἀσίας *om.* **N\*** : καὶ Βιθυνίας *om.* B\*  
<sup>6</sup> ἐστίν **N° AC ω** Orig. : *om.* **N\*** B 1518 Clem. λυπηθέντες **N° ABC ω** Clem.  
Orig. *al.* : λυπηθέντας **N\* L al.** : λυπηθῆναι 242 **℣** (vt.<sup>s</sup> vg.) **℣** (boh.) (?) Aug.  
<sup>7</sup> δοκίμιον] δόκιμον *minusc. pauc.* <sup>8</sup> ὃν (*pr.*) . . . δὲ] ὃν ἰδόντες Bed. ἰδόντες  
**N B C 424\*\* al. pauc.** **℣** (vt.<sup>s</sup> vg.) **℟** (vg. hl.) **℣** (sah.) **℣** **℣**th Iren.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup> : εἰδότες  
A ω **℣** (boh.) Clem. Cyr. Aug. *al.* ἀγαπᾶτε *om.* **℣** (vt.<sup>s</sup>) Aug. ὀρώντες]  
*add.* πιστεύετε 442 Aug. <sup>2</sup> πιστεύοντες] ὀρώντες Aug. <sup>9</sup> ὑμῶν *om.* B r 336  
**℣** (sah.) Clem. Orig.<sup>lat.</sup> **℣**th. Cyr. Aug. <sup>2</sup>

- 11 **σαντες**, ἐρευνῶντες εἰς τίνα ἢ ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν αὐτοῖς Πνεῦμα  
Χριστοῦ, προμαρτυρόμενον τὰ εἰς Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς μετὰ  
12 ταῦτα δόξας. οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ ἑαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν αὐτά,  
ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν διὰ τῶν εὐαγγελισμαμένων ὑμᾶς ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ  
ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ· εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύναι.  
13 Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὁσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες, τελείως  
ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ,  
14 ὡς τέκνα ὑπακοῆς μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ  
15 ὑμῶν ἐπιθυμίαις· ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι  
16 ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε· διότι γέγραπται, Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ  
17 ἅγιος. καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήπτως κρίνοντα κατὰ  
τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστρά-  
18 φητε, εἰδότες ὅτι οὐ φθαρμοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς  
19 ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς πατροπαραδότου, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἀμ-  
20 νοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ, προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς  
21 κόσμου φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς τοὺς δι'  
αὐτοῦ πιστοὺς εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ  
22 δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. τὰς ψυχὰς  
ὑμῶν ἡγνικότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπό-  
23 κριτον ἐκ <sup>α</sup>καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, ἀναγεγεννημένοι οὐκ  
ἐκ σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένον-  
24 τος. διότι Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρ-  
25 του. ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε· τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου  
μένει εἰς τὸν αἰῶνα. τοῦτο δέ ἐστι τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.  
**2** Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ  
φθόνους καὶ πάσας καταλαλίαις ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδο-  
3 λον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, εἰ ἐγεύ-

<sup>α</sup> *add.* καθαρὰς

11 Χριστοῦ *om.* B <sup>13</sup> νήφοντες, τελείως *νήφοντες τελείως, fort. melius*  
21 πιστοὺς AB 398 **ℒ** (vg.): πιστεύοντας NCW **℟** (vg. hl.) *rell.* <sup>22</sup> ἀληθείας  
*sine additam.* NABC 33 322 436 **℟** (vg. hl.) **℣** Clem.: caritatis **ℒ** (vg.) διὰ  
πνεύματος *add.* ω **ℒ** (vt.<sup>m</sup>) **℣**th Priscill. ἐκ AB **ℒ** (vg.): ἐκ καθαρὰς N\* C ω,  
*uerss. pler.,* Priscill. *al.* <sup>23</sup> σπορᾶς] φθορᾶς NAC  
2. <sup>1</sup> ὑποκρίσεις N\* ACW **ℒ** (vg.) **℟** (hl.) **℣** Bed.: [τὴν] ὑπόκρισιν N<sup>o</sup> B **℟** (vg.)  
**℣** Clem. Orig.<sup>lat.</sup> Aug. Pelag. (*et post eum* Cassiod.) <sup>2</sup> ἄδολον *om.*  
Clem. εἰς σωτηρίαν NABC *al., uerss.,* Clem. Cyr. Orig.<sup>lat.</sup> Aug. Pelag. *al.*:  
*om.* L *al.*

σαςθε ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος· πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ 4  
 ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτόν, ἔντιμον,  
 καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομείσθε οἶκος <sup>b</sup> πνευματικός, εἰς ἱερά- 5  
 τευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ  
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. διότι περιέχει ἐν γραφῇ, Ἰδοὺ, τίθημι ἐν Σιών λίθον 6  
 ἀκρογωνιαίον, ἐκλεκτόν, ἔντιμον· καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κα-  
 ταισχυνθῇ. ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσι δὲ Λίθος ὃν 7  
 ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας,  
 καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου, οἱ προσκόπτουσι τῷ 8  
 λόγῳ ἀπειθῶντες, εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν. ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασι- 9  
 λειον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς  
 ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκοτόους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ  
 φῶς, οἱ ποτὲ οὐ λαός, νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ, οἱ οὐκ ἡλεημένοι, νῦν δὲ 10  
 ἐλεηθέντες.

Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι 11  
 τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· τὴν 12  
 ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαοῦ-  
 σιν ὑμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι  
 τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.

Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, εἴτε βασιλεῖ, 13  
 ὡς ὑπερέχοντι, εἴτε ἡγεμόσιν, ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν 14  
 κακοποιῶν ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν· ὅτι οὕτως ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, 15  
 ἀγαθοποιούντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν· ὡς 16  
 ἐλεύθεροι, καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν,  
 ἀλλ' ὡς δοῦλοι Θεοῦ. πάντας τιμῆσατε· τὴν ἀδελφότητα ἀγαπάτε· 17  
 τὸν Θεὸν φοβεῖσθε· τὸν βασιλέα τιμᾶτε.

Οἱ οἰκέται, ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον 18  
 τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς. τοῦτο γὰρ χάρις, 19  
 εἰ διὰ συνειδήσιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. ποῖον 20  
 γὰρ κλέος, εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ' εἰ  
 ἀγαθοποιοῦντες καὶ πάσχοντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ.  
 εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ὑμῶν, ὑμῖν ὑπο- 21

<sup>b</sup> πνευματικὸς

<sup>5</sup> *sine* πνευματικὸς, *sine* πνευματικὸς <sup>20</sup> τοῦτο] *add.* γὰρ A 33 436 489 *al.*  
*pauc.* E Tert. *al.* <sup>21</sup> ἔπαθεν A B C ω L S (hl.) E Eth Tert. Cypr. <sup>3</sup> *al.*:  
 ἀπέθανεν N *al.* *pauc.* S (vg.) A Ambst. S Amb. S Fulg. *al.*

22 λιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ· ὃς  
 23 ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὗρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς  
 λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδορεῖ, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ  
 24 τῷ κρίνουντι δικαίως· ὃς τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνῆνεγκεν ἐν τῷ  
 σώματι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς ἁμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ δι-  
 25 καιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ μῶλωπι ἰάθητε. ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα πλανώ-  
 μενοι, ἀλλ' ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν  
 ψυχῶν ὑμῶν.

3 Ὅμοιως, γυναῖκες, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα, καὶ εἴ  
 τινες ἀπειθοῦσι τῷ λόγῳ, διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου  
 2 κερδηθῇσονται, ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἁγνῇ ἀναστροφῇ ὑμῶν.  
 3 ὣν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ  
 4 ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος, ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος, ἐν  
 τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πρᾶεος καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ  
 5 Θεοῦ πολυτελής. οὕτω γάρ ποτε καὶ αἱ ἁγίαι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι  
 6 εἰς Θεὸν ἐκόσμου ἐαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις <sup>c</sup> ἀνδράσιν· ὡς  
 Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραὰμ κύριον αὐτὸν καλοῦσα, ἧς ἐγενήθητε τέκνα,  
 ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.  
 7 Οἱ ἄνδρες, ὁμοίως, συνοικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὡς ἀσθενεστέρω  
 σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὡς καὶ συγκληρονόμοι χάριτος  
 ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.  
 8 Τὸ δὲ τέλος, πάντες ὁμόφρονες, συμπαθεῖς, φιλάδελφοι, εὐσπλαγ-  
 9 χνοι, ταπεινόφρονες, μὴ ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν  
 ἀντὶ λοιδορίας, τοῦναντίον δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα  
 10 εὐλογίαν κληρονομήσητε. Ὁ γὰρ θέλων ζῶν ἁγαπᾶν, καὶ ἰδεῖν ἡμέρας  
 ἀγαθὰς, παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλήσαι  
 11 δόλον· ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιησάτω ἀγαθόν· ζητησάτω

<sup>c</sup> ἀνδράσιν (ὡς Σάρρα . . . ἐγενήθητε τέκνα),

<sup>23</sup> ὃς] *add.* τυπόμενος οὐκ ἀντέτυπεν Iren. Const.-Apost. (*cf. infra*) ἀντε-  
 λοιδορεῖ] ἐλοιδορεῖ N\* L (vg.) E (sah.) Cyr. 1/2 Did. Amb. 1/6 al. πάσχων  
 οὐκ ἠπείλει] τυπόμενος οὐκ ἀντέτυπεν Ambr. 2/6 Pelag. Max.-Taur. δικαίως]  
 ἀδίκως L (vg.) Cyr. 2/2  
 3. <sup>3</sup> τριχῶν *om.* C E (sah.) A Clem. Cyr. <sup>6</sup> ἀνδράσιν· ὡς Σάρρα . . .  
 ἐγενήθητε τέκνα,] *alii marginalem malunt distinctionem* <sup>7</sup> κατὰ γνώσιν *om.*  
 N\* 97\* τὰς προσευχὰς] ταῖς προσευχαῖς B S (vg.) E (boh.) <sup>8</sup> ταπεινό-  
 φρονες N A B Cal., uerss. pler., Clem. : φιλόφρονες K P al. : φιλόφρονες ταπεινόφρονες  
 (aut contrario ordine) L al. L (vt.<sup>m</sup>)

εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτήν· ὅτι ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ 12  
ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν· πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιούντας κακά.

Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς, ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; ἀλλ' 13  
εἰ καὶ πάσχετε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι· Τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ 14  
φοβηθῆτε, μηδὲ ταραχθῆτε, Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς 15  
καρδίαις ὑμῶν· ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὺν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς  
λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος, ἀλλὰ μετὰ πραύτητος καὶ φόβου·  
συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε, καταισχυρθῶσιν 16  
οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφὴν. κρεῖττον 17  
γὰρ ἀγαθοποιούντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πάσχειν ἢ κακο-  
ποιούντας. ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν <sup>d</sup> ἔπαθε, δίκαιος ὑπὲρ 18  
ἀδίκων, ἵνα ἡμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν σαρκὶ ζωοποιη-  
θεὶς δὲ πνεύματι, ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασι πορευθεὶς ἐκ- 19  
ρυξεν, ἀπειθήσασί ποτε, ὅτε ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία ἐν 20  
ἡμέραις Νῶε, κατασκευαζομένης κιβωτοῦ, εἰς ἣν ὀλίγοι, τοῦτ' ἔστιν  
ὀκτὼ ψυχαί, διεσώθησαν δι' ὕδατος· ὃ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει 21  
βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώ-  
τημα εἰς Θεόν, δι' ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ 22  
Θεοῦ, πορευθεὶς εἰς οὐρανόν, ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν  
καὶ δυνάμεων.

Χριστοῦ οὖν παθόντος σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀπλίσασθε, 4  
ὅτι ὁ παθὼν σαρκὶ πέπαυται <sup>e</sup> ἁμαρτίας, εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων ἐπι- 2

- <sup>d</sup> ἀπέθανε

<sup>e</sup> ἁμαρταίαις

<sup>15</sup> Χριστὸν N A B C al. L (vg.) S (vg. hl.) E A Clem.: θεὸν ω E th αἰτοῦντι  
ω Clem. Orig. <sup>3</sup>/<sub>4</sub> Chr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> al.: ἀπαιτοῦντι (cf. Lc. xii. 20) N<sup>c</sup> A Orig. <sup>1</sup>/<sub>4</sub> Did.:  
ἐπερωτῶντι Eus. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Bas. <sup>2</sup>/<sub>2</sub>: ἐρωτῶντι Cyr. <sup>16</sup> καταλαλεῖσθε B 206  
429 614 1518 (L (vt.<sup>m</sup>) S (hl.)) E (sah.) Clem.: καταλαλοῦσιν (-ῶσιν) ὑμῶν ὡς κακο-  
ποιῶν N A C ω L (vg.) S (vg.) E (boh.) E th Bed. al. (cf. ii. 12) <sup>18</sup> ἁμαρτιῶν sine  
additam. B ω L (vg.) E (boh.<sup>cod.</sup>) Cyr. Cyr.: add. ἡμῶν C<sup>2</sup> al. pauc. S (vg.)  
E (sah.) Bed.: add. ὑπὲρ ἡμῶν N C\* L 33 1518 al. pauc. E (boh.) Did.: add. ὑπὲρ  
ὑμῶν A al. pauc. A ἔπαθεν (cf. ii. 21) B ω Aug.: ἀπέθανεν N A C al. pauc.,  
uerss., Did. Cyr. Cyr. al. <sup>19</sup> ἐν ᾧ καὶ] Ἐνὸς coniect I. Rendel Harris  
φυλακῇ] σαρκὶ duo codd. Lat., Bed.: add. κατακεκλεισμένοις C al. pauc., codd. Lat.,  
Ath. Bed. al. <sup>21</sup> ὃ N<sup>c</sup> A B C al. mult., uerss. pler., Cyr. Orig.<sup>lat.</sup> Cyr. <sup>3</sup>/<sub>3</sub> Aug.  
al.: ᾧ minusc. mult.: ὡς (ut uid.) E (boh.) Aug.: om. N\* 436 E th <sup>22</sup> θεοῦ]  
add. deglutiens mortem ut uitae aeternae heredes (participes) efficeremur L  
(vg.) Aug. Bed. al.

4. <sup>1</sup> παθόντος sine additam. B C 424\* al. pauc. L (vg.) E (sah.) Ath. Amb.  
Aug. Nicet. Fulg. al.: add. ὑπὲρ ἡμῶν rell. ἁμαρτίας] ἁμαρταίαις N<sup>c</sup> B 216\* L  
(vg.) S (vg.) E th Bed.



θυμίαις ἀλλὰ θελήματι Θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον.  
 3 ἄρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν κατειργά-  
 σθαι, πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίαις, οἰνοφλυγίαις, κώμοις,  
 4 πότοις, καὶ ἀθεμίτοις εἰδωλολατρείαις· ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συντρεχόν-  
 5 των ὑμῶν εἰς τὴν αὐτὴν τῆς ἀσωτίας ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες· οἱ  
 6 ἀποδῶσουσι λόγον τῷ ἐτοίμως ἔχοντι κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς. εἰς  
 τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη, ἵνα κριθῶσι μὲν κατὰ ἀνθρώπους  
 σαρκί, ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν πνεύματι.  
 7 Πάντων δὲ τὸ τέλος ἡγγικε· σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς  
 8 προσευχάς· πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἔκτενῇ ἔχοντες, ὅτι  
 9 ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους, ἅνευ γογγυ-  
 10 σμοῦ· ἕκαστος καθὼς ἔλαβε χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες,  
 11 ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια  
 Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσι  
 δοξάζεται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἔστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος  
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.  
 12 Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν  
 13 γινομένην, ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος· ἀλλὰ καθὼς κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ  
 Χριστοῦ παθήμασι, χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐ-  
 14 τοῦ χαρῇτε ἀγαλλιῶμενοι. εἰ ὀνειδίξεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακά-  
 ριοι· ὅτι τὸ τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται.  
 15 μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὡς φονεὺς, ἢ κλέπτης, ἢ κακοποιός, ἢ ὡς  
 16 ἄλλοτριοεπίσκοπος· εἰ δὲ ὡς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω  
 17 δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ. ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα  
 ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν  
 18 ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; καὶ Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται,  
 19 ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανείται; ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ  
 τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πιστῷ κτίστη παρατιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς αὐ-  
 τῶν ἐν ἀγαθοποιίᾳ.

5 Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς

<sup>5</sup> ἔχοντι κρίναι] κρίνonti B C\* 206 429 614 <sup>14</sup> δόξης sine additam. B ω ℒ (vg.) S (vg.) Clem. Cyr. Tert. al.: add. καὶ δυνάμεως (uel similia) N A P minusc. bon. plur. ℒ (vt.<sup>9</sup>) uerss. pler., Ath. Did. Cyr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> al. ἀναπαύεται sine additam. N A B 33 424\*\* al., uerss. pler., Orig. Tert. Ephr.: add. κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται, κατὰ δὲ ὑμᾶς (ἡμᾶς) δοξάζεται ω ℒ (vt.<sup>11</sup> vg.) S (hl.\*) E (sah.) Cyr. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> al.

τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι  
 δόξης κοινωνός· ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, <sup>f</sup> ἐπισκο- 2  
 ποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ' ἐκουσίως <sup>g</sup> κατὰ Θεόν, μηδὲ αἰσχροκερδῶς  
 ἀλλὰ προθύμως, μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γι- 3  
 νόμενοι τοῦ ποιμνίου. καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε 4  
 τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον. ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε 5  
<sup>h</sup> πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώ-  
 σασθε· ὅτι ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι  
 χάριν. ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταίαν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς 6  
 ὑψώσῃ ἐν καιρῷ, πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, 7  
 ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν. νηψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν 8  
 διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος, περιπατεῖ ζητῶν τινὰ καταπιεῖν· <sup>ϛ</sup> 9  
 ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν  
 κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ 10  
 καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας  
 αὐτὸς <sup>i</sup> καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει· αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας 11  
 τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων 12  
 ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθὴ χάριν τοῦ  
 Θεοῦ· εἰς ἣν στήτε. ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτή, καὶ 13  
 Μάρκος ὁ υἱός μου. ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. 14

Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ.

<sup>f</sup> *om.* ἐπισκοποῦντες <sup>g</sup> *om.* κατὰ Θεόν <sup>h</sup> πρεσβυτέροις· πάντες δὲ  
 ἀλλήλοις <sup>i</sup> *add.* θεμελιώσει

5. <sup>2</sup> ἐπισκοποῦντες *N<sup>c</sup> A ω L S* (vg. [*add.* πνευματικῶς], hl.) *℣* (boh.) *℞ Eth* :  
*om.* *N\* B 322 323 ℣* (sah.) Hier. Vigil. *al.* κατὰ θεόν *N A P 33 424\*\* al., uerss.*  
*pler.* : *om.* *B ω S* (vg.) <sup>5</sup> πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις (*sic inter alios*  
*℣* (vt.<sup>h q</sup> vg.) *℣* (boh.)) : πρεσβυτέροις· πάντες δὲ ἀλλήλοις. *malunt al.* ἀλλήλοις  
*sine additam.* *N A B al. L* (vg.) *S* (vg.) *℣ A Bed.* : *add.* ὑποτασσόμενοι *ω L*  
*(vt.<sup>h q</sup>) (?) S* (hl.) *Eth* <sup>6</sup> καιρῷ *sine additam.* *Ox. 1353* (saec. iv) *N B ω S*  
*(vg. hl.) ℣* (sah.) Orig. *al.* : *add.* ἐπισκοπῆς *A P 33 al. pauc. L S* (hl.\*) *℣* (boh.)  
*℞ Eth Bed.* (cf. ii. 12) <sup>8</sup> ὑμῶν] ἡμῶν *Ath. Ambst. S* <sup>10</sup> σθενώσει *sine*  
*additam.* *Ox. 1353* (saec. iv) *A B L Eth* : *add.* θεμελιώσει *N ω S* (vg. hl.) *℣ A*

# ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

## ΔΕΥΤΕΡΑ

- 1     <sup>α</sup> Σίμων Πέτρος δοῦλος καὶ ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἱσότημοις  
 ἡμῖν λαχοῦσι πίστιν ἐν δικαιοσύνῃ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ  
 2 Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη ἐν ἐπιγνώσει τοῦ Θεοῦ  
 3 καὶ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὥς πάντα ἡμῖν τῆς θείας δυνάμεως αὐτοῦ  
 τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν δεδορημένης διὰ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ  
 4 καλέσαντος ἡμᾶς <sup>β</sup> ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ· δι' ὧν τὰ τίμια ἡμῖν καὶ μέ-  
 γιστα ἐπαγγέλματα δεδωρήται, ἵνα διὰ τούτων γένησθε θείας κοινωνοὶ  
 5 φύσεως, ἀποφυγόντες τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ἐν ἐπιθυμίᾳ φθορᾶς. καὶ αὐτὸ  
 τοῦτο δὲ σπουδὴν πᾶσαν παρεισενέγκαντες ἐπιχορηγήσατε ἐν τῇ πίστει  
 6 ὑμῶν τὴν ἀρετὴν, ἐν δὲ τῇ ἀρετῇ τὴν γνώσιν, ἐν δὲ τῇ γνώσει τὴν  
 ἐγκράτειαν, ἐν δὲ τῇ ἐγκρατείᾳ τὴν ὑπομονήν, ἐν δὲ τῇ ὑπομονῇ τὴν  
 7 εὐσέβειαν, ἐν δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὴν φιλαδελφίαν, ἐν δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ  
 8 τὴν ἀγάπην. ταῦτα γὰρ ὑμῖν ὑπάρχοντα καὶ πλεονάζοντα οὐκ ἀργοὺς  
 οὐδὲ ἀκάρπους καθίστησιν εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ  
 9 ἐπίγνωσιν. ᾧ γὰρ μὴ πάρεστι ταῦτα τυφλὸς ἐστὶ, μυωπᾶζων, λήθην  
 10 λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἁμαρτιῶν. διὸ μᾶλλον, ἀδελ-  
 φοί, σπουδάσατε βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλήσιν καὶ ἐκλογὴν ποιεῖσθαι·  
 11 ταῦτα γὰρ ποιοῦντες οὐ μὴ πταισῆτέ ποτε· οὕτω γὰρ πλουσίως ἐπι-  
 χορηγηθήσεται ὑμῖν ἡ εἰσοδος εἰς τὴν αἰώνιον βασιλείαν τοῦ Κυρίου  
 ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ.
- 12     Διὸ μελλήσω αἰεὶ ὑμᾶς ὑπομιμνήσκειν περὶ τούτων, καίπερ εἰδότας,  
 13 καὶ ἐστηριγμένους ἐν τῇ παρουσίᾳ ἀληθείας. δίκαιον δὲ ἡγοῦμαι, ἐφ

<sup>α</sup> Συμεὼν

<sup>β</sup> διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς

Ι. <sup>1</sup> Σίμων B 33 1518 al., uerss. pler. (sed talia non semper diligenter reddunt): Συμεὼν ΝΑΩ § (ph. hl.) <sup>2</sup> τοῦ θεοῦ καὶ Ἰησοῦ om. P ℒ (vg.): om. τοῦ θεοῦ καὶ et add. Χριστοῦ post Ἰησοῦ minusc. pauc. ℒ (vt.<sup>m</sup>) § (ph. hl.) ℄ (sah.) Bed. <sup>3</sup> ἰδίᾳ δόξῃ καὶ ἀρετῇ ΝΑ C P 33 424\*\* 1518 al. pauc. ℒ § (ph. hl. pal.) ℄ Did. al.: διὰ δόξης καὶ ἀρετῆς B Ω <sup>4</sup> τίμια ἡμῖν καὶ μέγιστα] μέγιστα καὶ τίμια ἡμῖν (ὕμιν) A C P 5 33 69 442 ℒ (vt.<sup>h</sup> vg.) § (ph. hl.) ℄ A Did. <sup>10</sup> σπουδάσατε sine additam. B C Ω Amb.: add. ἵνα διὰ τῶν καλῶν [ὕμῶν] ἔργων ΝΑ 5 (33) 442 1518 al. pauc., uerss., qui pro ποιεῖσθαι habent ποιείσθε sim. <sup>12</sup> μελλήσω (μελήσω) ΝΑ B C P al. pauc. ℒ (vg.) § (pal.) ℄ A ℄ Eth Bed.: οὐκ ἀμελήσω Ω § (ph. hl.): οὐ μελλήσω ℒ (vt.<sup>h</sup> vg.<sup>cod.</sup>) Cassiod.

ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ σκηνώματι, διεγείρειν ὑμᾶς ἐν ὑπομνήσει, εἰδὼς 14  
 ὅτι ταχυνή ἐστιν ἡ ἀπόθεσις τοῦ σκηνώματός μου, καθὼς καὶ ὁ Κύριος  
 ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδήλωσέ μοι. σπουδάσω δὲ καὶ ἐκάστοτε ἔχειν 15  
 ὑμᾶς μετὰ τὴν ἐμὴν ἔξοδον τὴν τούτων μνήμην ποιείσθαι. οὐ γὰρ 16  
 σεσοφισμένοις μύθοις ἐξακολουθήσαντες ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν τὴν τοῦ  
 Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δύναμιν καὶ παρουσίαν, ἀλλ' ἐπόπται  
 γενηθέντες τῆς ἐκείνου μεγαλειότητος· λαβὼν γὰρ παρὰ Θεοῦ πατρὸς 17  
 τιμὴν καὶ δόξαν, φωνῆς ἐνεχθείσης αὐτῷ τοιαύδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρε-  
 ποῦς δόξης, Οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα·  
 καὶ ταύτην τὴν φωνὴν ἡμεῖς ἠκούσαμεν ἐξ οὐρανοῦ ἐνεχθείσαν σὺν 18  
 αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ. καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφη- 19  
 τικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὥς λύχνῳ φαίνονται ἐν ἀνχ-  
 μηρῷ τόπῳ, ἕως οὗ ἡμέρα διαυγάσῃ, καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ἐν ταῖς  
 καρδίαις ὑμῶν· τοῦτο πρῶτον γινώσκοντες, ὅτι πᾶσα προφητεία γραφῆς 20  
 ἰδίας ἐπιλύσεως οὐ γίνεται· οὐ γὰρ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη προ- 21  
 φητεία ποτέ, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἀπὸ  
 Θεοῦ ἀνθρώποι.

Ἐγένοντο δὲ καὶ ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ, ὥς καὶ ἐν ὑμῖν ἔσονται 2  
 ψευδοδιδάσκαλοι, οἵτινες παρεισάξουσιν αἵρέσεις ἀπωλείας καὶ τὸν  
 ἀγοράσαντα αὐτοὺς δεσπότην ἀρνούμενοι, ἐπάγοντες ἑαυτοῖς ταχυνὴν  
 ἀπώλειαν. καὶ πολλοὶ ἐξακολουθήσουσιν αὐτῶν ταῖς ἀσελγείαις, δι' 2  
 οὓς ἡ ὁδὸς τῆς ἀληθείας βλασφημηθήσεται. καὶ ἐν πλεονεξίᾳ πλαστοῖς 3  
 λόγοις ὑμᾶς ἐμπορεύσονται· οἷς τὸ κρίμα ἔκπαλαι οὐκ ἄργεῖ, καὶ ἡ  
 ἀπώλεια αὐτῶν οὐ νυστάζει. εἰ γὰρ ὁ Θεὸς ἀγγέλων ἀμαρτησάντων 4  
 οὐκ ἐφείσατο, ἀλλὰ<sup>c</sup> σειροῖς ζόφου ταρταρώσας παρέδωκεν εἰς κρίσιν  
 τηρουμένους· καὶ ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο, ἀλλ' ὄγδοον Νῶε δι- 5  
 καιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἀσεβῶν ἐπάξας· καὶ 6  
 πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας καταστροφῇ κατέκρινεν, ὑπό-  
 δειγμα μελλόντων ἀσεβεῖν τεθεικώς, καὶ δίκαιον Λώτ, καταπονούμενον 7  
 ὑπὸ τῆς τῶν ἀθέσμων ἐν ἀσελγείᾳ ἀναστροφῆς, ἐρρύσατο (βλέμματι 8

<sup>c</sup> σειραῖς

17 ὑπὸ] ἀπὸ **ℒ** (vg.) **§** (ph. hl.) 21 ἀπὸ θεοῦ ἀνθρώποι **BP 424\*\* §** (hl.) **℣**  
 (boh.) **℣**: οἱ ἅγιοι θεοῦ ἀνθρώποι (*uel sim.*) **NA ω ℒ §** (ph.) **℣** (sah.) **Bed.**: ἀπὸ  
 θεοῦ ἅγιοι ἀνθρώποι **C 322 323 Did.**

2. 2 ἀσελγείαις] ἀπωλείαις *minusc. pauc.* 4 σειροῖς **NA B C ℒ (vt.<sup>h</sup>) ℣** (sah.)  
**Aug. Auct.-Promiss.**: σειραῖς **ω ℒ** (vg.) **§** (ph. hl.) **℣** (boh.) (?) **℣**





συμβέβηκεν αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας, Κύων ἐπιστρέψας ἐπὶ 22  
τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὅς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

Ταύτην ἤδη, ἀγαπητοί, δευτέραν ὑμῖν γράφω ἐπιστολήν, ἐν αἷς 3  
διεγείρω ὑμῶν ἐν ὑπομνήσει τὴν εἰλικρινῇ διάνοιαν, μνησθῆναι τῶν 2  
προειρημένων ῥημάτων ὑπὸ τῶν ἀγίων προφητῶν, καὶ τῆς τῶν ἀπο-  
στόλων ὑμῶν ἐντολῆς τοῦ Κυρίου καὶ σωτῆρος· τοῦτο πρῶτον γινώ- 3  
σκοντες, ὅτι ἐλεύσονται ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐν ἐμπαίγμονῃ ἐμ-  
παίκεται, κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι, καὶ λέγοντες, 4  
Ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; ἀφ' ἧς γὰρ οἱ πατέρες  
ἐκοιμήθησαν, πάντα οὕτω διαμένει ἀπ' ἀρχῆς κτίσεως. λανθάνει γὰρ 5  
αὐτοὺς τοῦτο θέλοντας, ὅτι οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι, καὶ γῆ ἐξ ὕδατος  
καὶ δι' ὕδατος συνεστῶσα, τῷ τοῦ Θεοῦ λόγῳ, δι' ᾧν ὁ τότε κόσμος 6  
ὑδατι κατακλυσθεὶς ἀπώλετο· οἱ δὲ νῦν οὐρανοὶ καὶ ἡ γῆ τῷ αὐτῷ λόγῳ 7  
τεθησαυρισμένοι εἰσὶ πυρί, τηρούμενοι εἰς ἡμέραν κρίσεως καὶ ἀπω-  
λείας τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων.

Ἐν δὲ τοῦτο μὴ λανθανέτω ὑμᾶς, ἀγαπητοί, ὅτι μία ἡμέρα παρὰ 8  
Κυρίῳ ὥς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὥς ἡμέρα μία. οὐ βραδύνει ὁ Κύ- 9  
ριος τῆς ἐπαγγελίας, ὥς τινες βραδυτῆτα ἡγοῦνται, ἀλλὰ μακροθυμεῖ  
εἰς ὑμᾶς, μὴ βουλόμενός τινος ἀπολέσθαι, ἀλλὰ πάντας εἰς μετάνοιαν  
χωρῆσαι. ἥξει δὲ ἡμέρα Κυρίου ὥς κλέπτῃς, ἐν ᾗ οἱ οὐρανοὶ ῥοιζηδὼν 10  
παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσεται, καὶ γῆ καὶ τὰ ἐν  
αὐτῇ ἔργα <sup>9</sup> κατακαήσεται. τούτων οὕτως πάντων λυομένων ποταποὺς 11  
δεῖ ὑπάρχειν ὑμᾶς ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς καὶ εὐσεβείαις, προσδοκῶν 12  
τας καὶ σπεύδοντας τὴν παρουσίαν τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμέρας, δι' ἣν οὐ-  
ρανοὶ πυρούμενοι λυθήσονται, καὶ στοιχεῖα καυσούμενα τήκεται; και- 13

<sup>9</sup> εὐρεθήσεται

3. <sup>3</sup> ἐν ἐμπαίγμονῃ **NA B C P** *al. pauc.* **℣** (sah. boh.<sup>cod.</sup>) *uerss. pler.* Aug. *al.* :  
*om.* **ω** **℣** (boh.) <sup>6</sup> ὧν] *δν* 69 Aug.<sup>cod.</sup> <sup>7</sup> αὐτῷ **A B P** *al. pauc.* **ℒ** (vg.)  
**℣** **A** Did.<sup>lat.</sup> Hier. Aug. : αὐτοῦ **N C ω** **ℤ** (ph. hl.) **℣** **th** <sup>9</sup> εἰς **B C ω** **℣** (boh.) **A** :  
δι' **NA 33** *al. pauc.* **ℒ** (vt.<sup>m</sup> vg.) **ℤ** (ph. hl.) **℣** (sah., boh.<sup>cod.</sup>) **℣** **th** Aug. Pelag. *al.*  
ὑμᾶς] ἡμᾶς **K L ω** <sup>10</sup> κατακαήσεται **A L ω** **ℤ** (hl.) **℣** (boh.) **℣** **th** Cyr. Aug.  
*al.* : εὐρεθήσεται **N B K P 322 323 424\*\* 1739** **ℤ** (ph. hl.<sup>ms</sup>) **A** Orig. : οὐχ  
εὐρεθήσεται **℣** (sah.) : ἀφανισθήσονται **C** : *om.* **ℒ** (vt.<sup>m</sup>) : *om.* *totum comma* καὶ  
γῆ . . . κατακαήσεται **ℒ** (vg.) Cassiod. Bed. <sup>11</sup> οὕτως **B C P 5 429** *al. pauc.*  
**ℤ** (hl.) **℣** (sah.) : οὖν **NA ω** **ℒ** (vg.) **ℤ** (ph.) **℣** (boh.) Aug. Pelag. *al.* (*horum*  
*ulique uerborum compendia facile confundi poterant*) καὶ εὐσεβείαις *om.* Aug.  
<sup>12</sup> τήκεται **NA B ω** **℣** (boh.) Cosm. <sup>2</sup> : τακήσεται (τακήσονται) **C P** *al. pauc.* **ℒ** (vg.)  
**ℤ** (ph. hl.) **℣** (sah. boh.<sup>cod.</sup>?) **A** Aug. Pelag. *al.*

νοὺς δὲ οὐρανοὺς καὶ γῆν καινὴν κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ προσδοκῶμεν, ἐν οἷς δικαιοσύνη κατοικεῖ.

- 14 Διό, ἀγαπητοί, ταῦτα προσδοκῶντες, σπουδάσατε ἄσπιλοι καὶ ἀμώ-  
 15 μτοι αὐτῷ εὐρεθῆναι ἐν εἰρήνῃ. καὶ τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν μακροθυ-  
 16 μίαν σωτηρίαν ἡγείσθε, καθὼς καὶ ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος  
 17 κατὰ τὴν αὐτῷ δοθεῖσαν σοφίαν ἔγραψεν ὑμῖν· ὥς καὶ ἐν πάσαις  
 ἐπιστολαῖς, λαλῶν ἐν αὐταῖς περὶ τούτων· ἐν αἷς ἔστι δυσνόητά τινα,  
 ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήρικτοι στρεβλοῦσιν, ὥς καὶ τὰς λοιπὰς γραφάς,  
 19 πρὸς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀπώλειαν. ὑμεῖς οὖν, ἀγαπητοί, προγινώσκοντες  
 φυλάσσεσθε, ἵνα μὴ τῇ τῶν ἀθέσμων πλάνῃ συναπαχθέντες ἐκπέσητε  
 20 τοῦ ἰδίου στηριγμοῦ. αὐξάνετε δὲ ἐν χάριτι καὶ γνώσει τοῦ Κυρίου  
 ἡμῶν καὶ σωτῆρος Ἰησοῦ Χριστοῦ. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ νῦν καὶ εἰς ἡμέ-  
 ραν αἰῶνος. ἀμήν.

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

### ΠΡΩΤΗ

- 1 Ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν,  
 ὃ ἔθεασάμεθα, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς  
 2 ζωῆς (καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ ἑωράκαμεν, καὶ μαρτυροῦμεν, καὶ  
 ἀπαγγέλλομεν ὑμῖν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, ἣτις ἦν πρὸς τὸν πατέρα,  
 3 καὶ ἐφανερώθη ἡμῖν), ὃ ἑωράκαμεν καὶ ἀκηκόαμεν, ἀπαγγέλλομεν καὶ  
 ὑμῖν, ἵνα καὶ ὑμεῖς κοινωνίαν ἔχητε μεθ' ἡμῶν· καὶ ἡ κοινωνία δὲ ἡ  
 ἡμετέρα μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ μετὰ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ·  
 4 καὶ ταῦτα γράφομεν ἡμεῖς, ἵνα ἡ χαρὰ<sup>α</sup> ἡμῶν ᾗ πεπληρωμένη.  
 5 Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἀκηκόαμεν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἀναγγέλλο-  
 μεν ὑμῖν, ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐστὶ, καὶ σκοτία ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν οὐ-

<sup>α</sup> ὑμῶν

<sup>13</sup> κατὰ] καὶ A ℒ (vg.) ℄ (sah.) Hier. Cosm. τὸ ἐπάγγελμα B C ω ™ (ph.):  
 τὰ ἐπαγγέλματα N A 5, uerss. pler., Did.<sup>lat.</sup> Cyr. Cosm. Hier. Aug. al.  
<sup>16</sup> πάσαις sine additam. A B C 5 33 431: add. ταῖς vell.  
 tit.: epistulam inscribunt ad Parthos ℒ (vg.<sup>cod.</sup>) Aug. Possid. Vigil. Cassiod.  
 1. <sup>4</sup> ἡμῶν N B L al. ℒ (vg.) ™ (vg.) ℄ (sah.): ὑμῶν A C ω ™ (hl. pal.) ℄ (boh.) A  
 ℄ (eth) <sup>5</sup> ἀγγελία N<sup>c</sup> A B ω ℒ (vg.) ™ (vg.) A ℄ (eth) Did.<sup>lat.</sup> Aug. al.: ἐπαγγελία C P  
 33 al. pauc. ™ (hl. pal.)

δεμία. ἔὰν εἴπωμεν ὅτι κοινωνίαν ἔχομεν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ σκοτει 6  
περιπατῶμεν, ψευδόμεθα καὶ οὐ ποιούμεν τὴν ἀλήθειαν· ἔὰν δὲ ἐν τῷ 7  
φωτὶ περιπατῶμεν, ὡς αὐτός ἐστιν ἐν τῷ φωτί, κοινωνίαν ἔχομεν μετ'  
ἀλλήλων, καὶ τὸ αἷμα Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης  
ἁμαρτίας. ἔὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ἑαυτοὺς πλανῶμεν, 8  
καὶ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν. ἔὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, 9  
πιστός ἐστι καὶ δίκαιος, ἵνα ἀφῇ ἡμῖν τὰς ἁμαρτίας, καὶ καθάριση  
ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας. ἔὰν εἴπωμεν ὅτι οὐχ ἡμαρτήκαμεν, ψεύστην 10  
ποιούμεν αὐτόν, καὶ ὁ λόγος αὐτοῦ οὐκ ἔστιν ἐν ἡμῖν.

Τεκνία μου, ταῦτα γράφω ὑμῖν, ἵνα μὴ ἁμάρτητε. καὶ ἔάν τις 2  
ἁμάρτη, παράκλητον ἔχομεν πρὸς τὸν πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν δίκαιον·  
καὶ αὐτὸς ἰλασμός ἐστι περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, οὐ περὶ τῶν ἡμετέρων 2  
δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ περὶ ὅλου τοῦ κόσμου. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκουμεν 3  
ὅτι ἐγνώκαμεν αὐτόν, ἔὰν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν. ὁ λέγων ὅτι 4  
Ἔγνωνκα αὐτόν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ τηρῶν, ψεύστης ἐστί, καὶ  
ἐν τούτῳ ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν· ὅς δ' ἂν τηρῇ αὐτοῦ τὸν λόγον, ἀληθῶς 5  
ἐν τούτῳ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ τετελείωται. ἐν τούτῳ γινώσκουμεν ὅτι  
ἐν αὐτῷ ἐσμεν· ὁ λέγων ἐν αὐτῷ μένειν ὀφείλει καθὼς ἐκεῖνος περιε- 6  
πάτησε καὶ αὐτὸς περιπατεῖν.

Ἀγαπητοί, οὐκ ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ἀλλ' ἐντολὴν παλαιάν, 7  
ἣν εἴχετε ἀπ' ἀρχῆς· ἡ ἐντολὴ ἡ παλαιὰ ἐστιν ὁ λόγος ὃν ἠκούσατε.  
πάλιν ἐντολὴν καινὴν γράφω ὑμῖν, ὃ ἐστιν ἀληθὲς ἐν αὐτῷ καὶ ἐν 8  
ὑμῖν· ὅτι ἡ σκοτία παράγεται, καὶ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἤδη φαίνει.  
ὁ λέγων ἐν τῷ φωτὶ εἶναι καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῶν ἐν τῇ σκοτίᾳ 9  
ἐστὶν ἕως ἄρτι. ὁ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ μένει, καὶ 10  
σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ 11  
σκοτίᾳ ἐστί, καὶ ἐν τῇ σκοτίᾳ περιπατεῖ, καὶ οὐκ οἶδε ποῦ ὑπάγει,  
ὅτι ἡ σκοτία ἐτύφλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ.

Γράφω ὑμῖν, τεκνία, ὅτι ἀφένονται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι διὰ τὸ ὄνομα 12  
αὐτοῦ. γράφω ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς. γράφω 13  
ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν. ἔγραψα ὑμῖν, παιδία,

2. <sup>1</sup> τεκνία μου] fratres Aug. (bis, fort. sapius) <sup>7</sup> ἀγαπητοί N A B C P al.  
 L vt.<sup>h</sup> vg.) uerss. pler., Did.<sup>lat.</sup> Aug. al.: ἀδελφοί ω E<sup>th</sup> ἠκούσατε sine  
 additam. N A B C P 33 al. pauo., uerss., Aug. al.: add. ἀπ' ἀρχῆς (ω <sup>9</sup> μισῶν]  
 add. ψεύστης ἐστὶν καὶ N al. pauo. A E<sup>th</sup> <sup>13</sup> ἔγραψα N A B C L P al., uerss.  
 pler., Orig. Cyr. al.: γράφω ω L Aug. Bed.

14 ὅτι ἐγνώκατε τὸν πατέρα. ἔγραψα ὑμῖν, πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν  
 ἀπ' ἀρχῆς. ἔγραψα ὑμῖν, νεανίσκοι, ὅτι ἰσχυροὶ ἐστε, καὶ ὁ λόγος  
 15 τοῦ Θεοῦ ἐν ὑμῖν μένει, καὶ νενικήκατε τὸν πονηρὸν. μὴ ἀγαπᾶτε  
 τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. ἐάν τις ἀγαπᾷ τὸν κόσμον, οὐκ  
 16 ἔστιν ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς ἐν αὐτῷ. ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπι-  
 θυμία τῆς σαρκός, καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ  
 17 βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ πατρὸς, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου ἐστί. καὶ ὁ κό-  
 σμος παράγεται, καὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ  
 μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

18 Παιδιά, ἐσχάτη ὥρα ἐστί· καὶ καθὼς ἠκούσατε ὅτι ἀντίχριστος  
 ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν· ὅθεν γινώσκουμεν ὅτι  
 19 ἐσχάτη ὥρα ἐστίν. ἐξ ἡμῶν ἐξηλθον, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν· εἰ  
 γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενέκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν· ἀλλ' ἵνα φανερω-  
 20 θῶσιν ὅτι οὐκ εἰσὶ πάντες ἐξ ἡμῶν. καὶ ὑμεῖς χρίσμα ἔχετε ἀπὸ τοῦ  
 21 ἁγίου, καὶ οἴδατε <sup>b</sup> πάντα. οὐκ ἔγραψα ὑμῖν, ὅτι οὐκ οἴδατε τὴν ἀλή-  
 θειαν, ἀλλ' ὅτι οἴδατε αὐτήν, καὶ ὅτι πᾶν ψεῦδος ἐκ τῆς ἀληθείας οὐκ  
 22 ἔστι. τίς ἐστιν ὁ ψεύστης, εἰ μὴ ὁ ἀρνούμενος ὅτι Ἰησοῦς οὐκ ἔστιν  
 ὁ Χριστός; οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος, ὁ ἀρνούμενος τὸν πατέρα καὶ  
 23 τὸν υἱόν. πᾶς ὁ ἀρνούμενος τὸν υἱὸν οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει· ὁ ὁμο-  
 24 λογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει. ὑμεῖς δ' ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἐν  
 ὑμῖν μενέτω. ἐὰν ἐν ὑμῖν μείνῃ ὁ ἀπ' ἀρχῆς ἠκούσατε, καὶ ὑμεῖς ἐν  
 25 τῷ υἱῷ καὶ ἐν τῷ πατρὶ μενεῖτε. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐπαγγελία, ἣν  
 26 αὐτὸς ἐπηγγείλατο <sup>c</sup> ἡμῖν, τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν  
 27 περὶ τῶν πλανῶντων ὑμᾶς. καὶ ὑμεῖς τὸ χρίσμα ὃ ἐλάβετε ἀπ' αὐ-  
 τοῦ, μένει ἐν ὑμῖν, καὶ οὐ χρεῖαν ἔχετε ἵνα τις διδάσκῃ ὑμᾶς· ἀλλ'  
 ὡς τὸ αὐτοῦ χρίσμα διδάσκει ὑμᾶς περὶ πάντων, καὶ ἀληθές ἐστι, καὶ  
 28 οὐκ ἔστι <sup>d</sup> ψεῦδος, καὶ καθὼς ἐδίδαξεν ὑμᾶς, μένετε ἐν αὐτῷ. καὶ νῦν,  
 τεκνία, μένετε ἐν αὐτῷ· ἵνα ἐὰν φανερωθῇ, σχῶμεν παρρησίαν, καὶ  
 29 μὴ αἰσχυρθῶμεν ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῇ παρουσίᾳ αὐτοῦ. ἐὰν εἰδῇτε ὅτι δι-

<sup>b</sup> πάντες<sup>c</sup> ἡμῖν<sup>d</sup> ψεῦδος·

<sup>17</sup> αἰῶνα] *add.* quo modo [et] ipse (deus) manet in aeternum **℣** (vg. *cod.*) **Ⓢ** (sah.) Cypr. **§** Lucif. Aug. Vict. Tunn. <sup>20</sup> πάντα A C ω **℣** (vg.) **§** hl.) **Ⓢ** (boh.) **Ⓐ** **Ⓢ** **Ⓣ** **Ⓜ** Did. : πάντες **℣** B P 398 **Ⓢ** (sah.) : *om.* **℣** (vt.<sup>h</sup>) <sup>23</sup> ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν καὶ τὸν πατέρα ἔχει *sim.*) **℣** A B C P *al.*, *verss.*, Orig. Eus. Cyr. Cypr. **§** Hil. Lucif. Priscill. *al.* : *om.* ω <sup>25</sup> ἡμῖν **℣** A C ω **℣** (vg.) **§** (vg. hl.) *verss.* *pler.* Aug. : ὑμῖν B 69\* **℣** (vt.<sup>h</sup> vg. *cod.*) <sup>27</sup> χρίσμα *alt.*] πνεῦμα **℣**\* 104 453. **Ⓢ** (boh.) **Ⓢ** **Ⓣ** **Ⓜ** Cyr. **§** ψεῦδος,] *alii pleniore distinctione* ψεῦδος·

καιὸς ἐστι, γινώσκετε ὅτι καὶ πᾶς ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην ἐξ αὐτοῦ  
γεγέννηται.

Ἴδετε, ποταπὴν ἀγάπην δέδωκεν ἡμῖν ὁ πατήρ, ἵνα τέκνα Θεοῦ κλη- 3  
θῶμεν· καὶ ἐσμεν. διὰ τοῦτο ὁ κόσμος οὐ γινώσκει ἡμᾶς, ὅτι οὐκ  
ἔγνω αὐτόν. ἀγαπητοί, νῦν τέκνα Θεοῦ ἐσμεν, καὶ οὐπω ἐφανερῶθη 2  
τί ἐσόμεθα. οἶδαμεν ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι  
ὁψόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστι. καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν ἐλπίδα ταύτην ἐπ' 3  
αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτόν, καθὼς ἐκεῖνος ἀγνός ἐστι. πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρ- 4  
τίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ ἁμαρτία ἐστὶν ἡ ἀνομία. καὶ οἷ- 5  
δατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερῶθη, ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν  
αὐτῷ οὐκ ἐστι. πᾶς ὁ ἐν αὐτῷ μένων οὐχ ἁμαρτάνει· πᾶς ὁ ἁμαρ- 6  
τάνων οὐχ ἐώρακεν αὐτόν, οὐδὲ ἔγνωκεν αὐτόν. τεκνία, μηδεὶς πλα- 7  
νάτω ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐστι, καθὼς ἐκεῖνος δί-  
καιός ἐστιν· ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' 8  
ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει. εἰς τοῦτο ἐφανερῶθη ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ,  
ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ 9  
ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει· καὶ οὐ δύναται  
ἁμαρτάνειν, ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται. ἐν τούτῳ φανερά ἐστι τὰ 10  
τέκνα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ τέκνα τοῦ διαβόλου· πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιο-  
σύνην οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ μὴ ἀγαπῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.  
ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγγελία ἣν ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλ- 11  
λήλους· οὐ καθὼς Καῖν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν, καὶ ἔσφαξε τὸν ἀδελφὸν 12  
αὐτοῦ. καὶ χάρις τίνος ἔσφαξεν αὐτόν; ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ πονηρὰ  
ἦν, τὰ δὲ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ δίκαια.

Μὴ θαυμάζετε, ἀδελφοί, εἰ μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. ἡμεῖς οἶδαμεν <sup>13</sup>  
<sup>14</sup> ὅτι μεταβεβήκαμεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωὴν, ὅτι ἀγαπῶμεν τοὺς  
ἀδελφούς. ὁ μὴ ἀγαπῶν μένει ἐν τῷ θανάτῳ. πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελ- 15  
φὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί· καὶ οἶδατε ὅτι πᾶς ἀνθρωποκτόνος  
οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον ἐν αὐτῷ μένουσαν. ἐν τούτῳ ἐγνώκαμεν τὴν 16  
ἀγάπην, ὅτι ἐκεῖνος ὑπὲρ ἡμῶν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε· καὶ ἡμεῖς

3. <sup>1</sup> καὶ ἐσμεν **Σ** **A** **B** **C** **P** 33 424\*\* *al.*, *uerrss.*, Aug. : *om.* <sup>10</sup> ποιῶν δικαιο-  
σύνην] **ων** δίκαιος **℣** (vt.<sup>m</sup> *non h q*) *vg.*) **℟** (hl.<sup>mg</sup>) **℣** (sah.) Orig. Cyp. Lucif. Aug.  
<sup>11</sup> ἀγγελία **A** **B** *al.* **℣** (vg.) **℣** (sah.) Aug. : ἐπαγγελία **Σ** **C** **P** 424\*\* *al.* **℟** (hl.) **℣**  
(boh.) Did.<sup>lat.</sup> Cyr. Lucif. <sup>2</sup> : *mandatum* **℣** (vt.<sup>h q</sup>) **℟** (vg.) **℣** (Eth) <sup>14</sup> ἀγαπῶν  
*sine additam.* **Σ** **A** **B** 33 322 323 **℣** (vt.<sup>h q</sup> *vg.*) **℣** (boh.) **℣** Did.<sup>lat.</sup> Lucif. Aug. *al.* :  
*add.* τὸν ἀδελφὸν [αὐτοῦ] **C** **P** **ω** **℟** (vg. hl.) **℣** (sah.) **℣** (Eth) Cassiod. *al.*



- 17 ὀφείλομεν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τὰς ψυχὰς θείναι. ὃς δ' ἂν ἔχη τὸν βίον τοῦ κόσμου, καὶ θεωρῇ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ χρεῖαν ἔχοντα, καὶ κλείσῃ τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ, πῶς ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μένει ἐν αὐτῷ; 18 τεκνία, μὴ ἀγαπῶμεν λόγῳ μὴδὲ τῇ γλώσσῃ, ἀλλ' ἐν ἔργῳ καὶ ἀληθείᾳ. 19 ἐν τούτῳ γνωσόμεθα ὅτι ἐκ τῆς ἀληθείας ἐσμέν, καὶ ἔμπροσθεν αὐτοῦ 20 πείσομεν τὴν καρδίαν ἡμῶν, ὃ τι ἐὰν καταγινώσκῃ ἡμῶν ἡ καρδία, ὅτι 21 μείζων ἐστὶν ὁ Θεὸς τῆς καρδίας ἡμῶν, καὶ γινώσκει πάντα. ἀγαπητοί, ἐὰν ἡ καρδία μὴ καταγινώσκῃ ἡμῶν, παρρησίαν ἔχομεν πρὸς τὸν 22 Θεόν, καὶ ὃ ἐὰν αἰτῶμεν, λαμβάνομεν ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ 23 τηροῦμεν, καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐνώπιον αὐτοῦ ποιοῦμεν. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ, ἵνα πιστεύσωμεν τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἰησοῦ 24 Χριστοῦ, καὶ ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, καθὼς ἔδωκεν ἐντολὴν ἡμῖν. καὶ ὁ τηρῶν τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν αὐτῷ. καὶ ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι μένει ἐν ἡμῖν, ἐκ τοῦ Πνεύματος οὗ ἡμῖν ἔδωκεν.
- 4 Ἀγαπητοί, μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε, ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστίν· ὅτι πολλοὶ ψευδοπροφήται ἐξεληλύθασιν εἰς τὸν κόσμον. ἐν τούτῳ γινώσκετε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ· πᾶν πνεῦμα ὃ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ἐκ τοῦ Θεοῦ 3 ἐστι· καὶ πᾶν πνεῦμα ὃ <sup>ε</sup> μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστι· καὶ τοῦτό ἐστι τὸ τοῦ ἀντιχρίστου, ὃ ἀκηκόατε ὅτι ἔρχεται, 4 καὶ νῦν ἐν τῷ κόσμῳ ἐστὶν ἡδη. ὑμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστε, τεκνία, καὶ 5 νενικήκατε αὐτούς· ὅτι μείζων ἐστὶν ὁ ἐν ὑμῖν ἢ ὁ ἐν τῷ κόσμῳ. αὐτοὶ ἐκ τοῦ κόσμου εἰσὶ· διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ κόσμου λαλοῦσι, καὶ ὁ 6 κόσμος αὐτῶν ἀκούει. ἡμεῖς ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν· ὁ γινώσκων τὸν Θεὸν ἀκούει ἡμῶν· ὃς οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, οὐκ ἀκούει ἡμῶν. ἐκ τούτου γινώσκομεν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς πλάνης.
- 7 Ἀγαπητοί, ἀγαπῶμεν ἀλλήλους· ὅτι ἡ ἀγάπη ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστι, 8 καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται καὶ γινώσκει τὸν Θεόν. ὁ

<sup>ε</sup> λύει

4. <sup>1</sup> τὰ πνεύματα εἰ] τὸ πνεῦμα ὃ Aug. (*semel*) <sup>8</sup> μὴ ὁμολογεῖ ω 3L (vt.<sup>9</sup>) *uerss. pler.* (Polyc.) Orig. Cyr. Priscill. <sup>2</sup>/<sub>3</sub> al. *plur.* (*uidetur autem Tert. Cypr. hunc uersum cum 2 Ioh. 7 miscuisse*): λύει *codd. uet. ap. Socr. 3L* (vg.) Iren. Clem. Orig. Lucif. Priscill. <sup>3</sup>/<sub>4</sub> Aug. (*sed utramque lectionem agnoscere uidetur*) Fulg. al. τὸν Ἰησοῦν AB 322 323 *codd. uet. ap. Socr. 3L* (vt.<sup>9</sup> vg.) 3E (boh.) Iren. Clem. Orig. Did.<sup>lat.</sup> Lucif. Priscill. al.: τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν 3E (sah.): Ἰησοῦν κύριον ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα N: [τὸν] Ἰησοῦν (Χριστὸν) ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα ω 3S (vg. hl.) 3L (Polyc. Tert. Cypr.)

μη ἀγαπῶν οὐκ ἔγνω τὸν Θεόν· ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν. ἐν τούτῳ 9  
ἐφανέρωθη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐν ἡμῖν, ὅτι τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονο-  
γενῆ ἀπέσταλκεν ὁ Θεὸς εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ζήσωμεν δι' αὐτοῦ. ἐν 10  
τούτῳ ἐστὶν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅτι  
αὐτὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἀπέστειλε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰλασμὸν περὶ τῶν  
ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ἀγαπητοί, εἰ οὕτως ὁ Θεὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς 11  
ὀφείλομεν ἀλλήλους ἀγαπᾶν. Θεὸν οὐδεὶς πώποτε τεθέαται· ἐὰν 12  
ἀγαπῶμεν ἀλλήλους, ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν μένει, καὶ ἡ ἀγάπη αὐτοῦ τετε-  
λειωμένη ἐστὶν ἐν ἡμῖν· ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἐν αὐτῷ μένομεν, 13  
καὶ αὐτὸς ἐν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τοῦ Πνεύματος αὐτοῦ δέδωκεν ἡμῖν. καὶ 14  
ἡμεῖς τεθεάμεθα καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι ὁ πατὴρ ἀπέσταλκε τὸν υἱὸν  
σωτήρα τοῦ κόσμου. ὃς ἂν ὁμολογήσῃ ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ 15  
Θεοῦ, ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Θεῷ. καὶ ἡμεῖς ἐγνώ- 16  
καμεν καὶ πεπιστεύκαμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἔχει ὁ Θεὸς ἐν ἡμῖν. ὁ  
Θεὸς ἀγάπη ἐστί, καὶ ὁ μένων ἐν τῇ ἀγάπῃ ἐν τῷ Θεῷ μένει, καὶ ὁ  
Θεὸς ἐν αὐτῷ μένει. ἐν τούτῳ τετελείωται ἡ ἀγάπη μεθ' ἡμῶν, ἵνα 17  
παρρησίαν ἔχωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως, ὅτι καθὼς ἐκεῖνός ἐστι  
καὶ ἡμεῖς ἐσμεν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ. φόβος οὐκ ἔστιν ἐν τῇ ἀγάπῃ· 18  
ἀλλ' ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλλει τὸν φόβον, ὅτι ὁ φόβος κόλασιν  
ἔχει, ὁ δὲ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ. ἡμεῖς ἀγαπῶμεν, 19  
ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. ἐὰν τις εἴπῃ ὅτι Ἀγαπῶ τὸν Θεόν, 20  
καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μισῇ, ψεύστης ἐστίν· ὁ γὰρ μὴ ἀγαπῶν τὸν  
ἀδελφὸν αὐτοῦ, ὃν ἐώρακε, τὸν Θεόν· ὃν οὐχ ἐώρακεν, οὐ δύναται ἀγα-  
πᾶν. καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχομεν ἀπ' αὐτοῦ, ἵνα ὁ ἀγαπῶν τὸν 21  
Θεὸν ἀγαπᾷ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

Πᾶς ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέν- 5  
νηται· καὶ πᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν γεννήσαντα ἀγαπᾷ καὶ τὸν γεγεννημένον  
ἐξ αὐτοῦ. ἐν τούτῳ γινώσκομεν ὅτι ἀγαπῶμεν τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ, ὅταν 2  
τὸν Θεὸν ἀγαπῶμεν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ ποιῶμεν. αὕτη γάρ ἐστὶν 3  
ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, ἵνα τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ τηρῶμεν· καὶ αἱ ἐντολαὶ

<sup>f</sup> πῶς δύναται ἀγαπᾶν;

<sup>15</sup> αὐτὸς ἐν τῷ θεῷ [ὁ θεὸς ἐν αὐτῷ] τῷ ἐστὶν p<sup>9</sup> <sup>19</sup> ἀγαπῶμεν (*sine additam.*)  
A B 5 322 323 424\*\* **ℒ** (vt.<sup>q</sup> (?) vg.) **℣**th Aug.  $\frac{3}{4}$  Pelag. al. : we know **℣** (sah.  
boh.<sup>cod.</sup>) : add. τὸν θεόν N 33 1518 al. pauc. **ℒ** (vg.<sup>cod.</sup>) **ℤ** (vg. hl.) **℣** (boh.) **ℒ** :  
add. αὐτόν ω Aug.  $\frac{1}{4}$  al. <sup>20</sup> οὐ δύναται ἀγαπᾶν. N B 322 323 424\*\* al. pauc. **ℤ**  
(hl.) **℣** (sah.) Cypr. Lucif. Zeno : πῶς δύναται ἀγαπᾶν ; A ω **ℒ** (vt.<sup>q</sup> vg.) **ℤ** (vg.)  
**℣** (boh.) **ℒ** **℣**th Aug.  $\frac{2}{2}$

4 αὐτοῦ βαρεῖαι οὐκ εἰσίν. ὅτι πᾶν τὸ γεγεννημένον ἐκ τοῦ Θεοῦ νικᾷ  
τὸν κόσμον· καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις  
5 ἡμῶν. τίς δέ ἐστιν ὁ νικῶν τὸν κόσμον, εἰ μὴ ὁ πιστεύων ὅτι Ἰησοῦς  
6 ἐστὶν ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ; οὗτός ἐστιν ὁ ἐλθὼν δι' ὕδατος καὶ αἵματος,  
Ἰησοῦς Χριστός· οὐκ ἐν τῷ ὕδατι μόνον, ἀλλ' ἐν τῷ ὕδατι καὶ ἐν τῷ  
αἵματι. καὶ τὸ Πνεῦμά ἐστι τὸ μαρτυροῦν, ὅτι τὸ Πνεῦμά ἐστιν ἡ  
7, 8 ἀλήθεια. ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες, τὸ Πνεῦμα, καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ  
9 τὸ αἷμα· καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὸ ἐν εἰσω. εἰ τὴν μαρτυρίαν τῶν ἀνθρώπων  
λαμβάνομεν, ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ μείζων ἐστίν· ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ μαρ-  
10 τυρία τοῦ Θεοῦ, ὅτι μεμαρτύρηκε περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. ὁ πιστεύων εἰς  
τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν μαρτυρίαν ἐν αὐτῷ· ὁ μὴ πιστεύων τῷ  
Θεῷ ψεύστην πεποίηκεν αὐτόν, ὅτι οὐ πεπίστευκεν εἰς τὴν μαρτυρίαν,  
11 ἣν μεμαρτύρηκεν ὁ Θεὸς περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρ-  
τυρία, ὅτι ζῶν αἰώνιον ἔδωκεν ἡμῖν ὁ Θεός, καὶ αὕτη ἡ ζωὴ ἐν τῷ  
12 υἱῷ αὐτοῦ ἐστίν. ὁ ἔχων τὸν υἱὸν ἔχει τὴν ζωὴν· ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱὸν  
τοῦ Θεοῦ τὴν ζωὴν οὐκ ἔχει.

13 Ταῦτα ἔγραψα ὑμῖν, ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζῶν ἔχετε αἰώνιον, τοῖς πιστεύ-  
14 ουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ παρρησία ἣν  
ἔχομεν πρὸς αὐτόν, ὅτι ἐάν τι αἰτῶμεθα κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, ἀκούει  
15 ἡμῶν· καὶ ἐὰν οἶδαμεν ὅτι ἀκούει ἡμῶν ὁ ἂν αἰτῶμεθα, οἶδαμεν ὅτι  
16 ἔχομεν τὰ αἰτήματα ἃ ᾐτήκαμεν παρ' αὐτοῦ. ἐάν τις ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν  
αὐτοῦ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν μὴ πρὸς θάνατον, ὁ αἰτήσῃ, καὶ δώσει  
αὐτῷ ζωὴν τοῖς ἁμαρτάνουσι μὴ πρὸς θάνατον. ἔστιν ἁμαρτία πρὸς

ὁ αἰτήσῃ καὶ δώσει

5. 6 αἵματος B ω ℣ (vt.<sup>9</sup> vg.) ™ (vg.) Cyr. 2<sup>o</sup> Tert. *Auct.-Rebapt. al.*: πνεύματος  
*minusc. tres* Cyr. 1<sup>o</sup> Amb.: αἵματος καὶ πνεύματος N A 33 424\*\* al. ℣ (vg.<sup>codd.</sup>) ™  
(hl.) ℣ Cyr. 1<sup>o</sup>: Ἰησοῦς om. ℣ (sah.) τὸ πνεῦμα (alt.) ὁ Χριστός ℣ (vg.):  
Iesus Christus Bed. 8 τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸ αἷμα] ὁ Χριστός ℣ (vg.):  
[et] aqua et sanguis, et hi tres unum sunt in Christo Iesu: et tres sunt qui  
testimonium dicunt in caelo, pater uerbum et spiritus ℣ (vt.<sup>m</sup> vg.<sup>codd.</sup>): eadem  
*ferre* ℣ (vt.<sup>9</sup> vg.<sup>codd.</sup>): *retrouerso ordine* ℣ (vg.<sup>codd. rec.</sup>), unde in duobus codd. *Graec.*  
(61 [saec. xvi] 629 [saec. xiv-xv]) *fucati sunt; uerba haec omnino ignota sunt*  
*ante Priscill. (ob. 385), et post eum habent* Vigil. *libell. ap. Vict.-Vitens. Fulg. al.*  
*Lat., Act. Graec. Conc. Lateran.* 10 τῷ θεῷ N B ω ℣ (vt.<sup>9</sup>) ™ (vg. hl.) ℣  
(boh.<sup>codd.</sup>) Cyr. 2<sup>o</sup> Aug. Vigil. al.: τῷ υἱῷ [τοῦ θεοῦ] A 5 322 323 424\*\* al. *pauc.*  
℣ (vg.) ™ (hl.<sup>m8</sup>) (℣ (sah.) A Eth) Cyr. 1<sup>o</sup> Bed.: Iesu Christo ℣ (vt.<sup>m</sup>) 13 τοῖς  
πιστεύουσιν N\* B ™ (vg. hl.): οἱ πιστεύοντες N<sup>c</sup> A 33 424\*\* al. *pauc.* ℣ (vt.<sup>9</sup> vg.)  
℣ Eth: καὶ ἵνα πιστεύητε ω 16 αἰτήσῃ, καὶ δώσει] *fortasse manus* αἰτήσῃ καὶ  
δώσει

θάνατον· οὐ περὶ ἐκείνης λέγω ἵνα ἐρωτήσῃ. πᾶσα ἀδικία ἁμαρτία ἐστί· 17 καὶ ἔστιν ἁμαρτία οὐ πρὸς θάνατον.

Οἶδαμεν ὅτι πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐχ ἁμαρτάνει, ἀλλ' 18 ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ Θεοῦ τηρεῖ αὐτόν, καὶ ὁ πονηρὸς οὐχ ἅπτεται αὐτοῦ. οἶδαμεν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐσμεν, καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἐν τῷ πονηρῷ 19 κείται. οἶδαμεν δὲ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦκει, καὶ δέδωκεν ἡμῖν διάνοιαν, 20 ἵνα γινώσκωμεν τὸν ἀληθινόν, καὶ ἐσμεν ἐν τῷ ἀληθινῷ, ἐν τῷ νύφῳ αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστῷ. οὗτός ἐστιν ὁ ἀληθινὸς Θεός, καὶ ζωὴ αἰώνιος. τεκνία, φυλάξατε ἑαυτὰ ἀπὸ τῶν εἰδώλων.

21

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ὁ πρεσβύτερος ἐκλεκτῇ κυρίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, οὓς ἐγὼ 1 ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ, καὶ οὐκ ἐγὼ μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ ἐγνωκότες τὴν ἀλήθειαν, διὰ τὴν ἀλήθειαν τὴν μένουσαν ἐν ἡμῖν, καὶ μεθ' ἡμῶν 2 ἔσται εἰς τὸν αἰῶνα· ἔσται μεθ' ἡμῶν χάρις, ἔλεος, εἰρήνη παρὰ Θεοῦ 3 πατρός, καὶ παρὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ.

Ἐχάρην λίαν ὅτι εὔρηκα ἐκ τῶν τέκνων σου περιπατοῦντας ἐν ἀλη- 4 θεῖᾳ, καθὼς ἐντολὴν ἐλάβομεν παρὰ τοῦ πατρός. καὶ νῦν ἐρωτῶ σε, 5 κυρία, οὐχ ὥς ἐντολὴν γράφων σοι καινὴν, ἀλλὰ ἣν εἶχομεν ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀγάπη, ἵνα περιπατῶμεν 6 κατὰ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ. αὕτη ἡ ἐντολή ἐστὶ, καθὼς ἠκούσατε ἀπ' ἀρχῆς, ἵνα ἐν αὐτῇ περιπατήτε. ὅτι πολλοὶ πλάνοι ἐξῆλθον εἰς τὸν 7 κόσμον, οἱ μὴ ὁμολογοῦντες Ἰησοῦν Χριστὸν ἐρχόμενον ἐν σαρκί. οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. βλέπετε ἑαυτοὺς, ἵνα μὴ 8 ἀπολέσητε ἂ<sup>α</sup> εἰργασάμεθα, ἀλλὰ μισθὸν πλήρη ἀπολάβητε. πᾶς ὁ 9

<sup>α</sup> εἰργάσασθε

17 οὐ *om.* 33 425\*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>9</sup> vg.)  $\mathcal{S}$  (hl.)  $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{A}$  Tert. 18 αὐτόν A\*B 242  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>9</sup> vg.): ἐαυτόν N A<sup>corr</sup> ω Orig. al. 20 τὸν ἀληθινόν] τὸ ἀληθινόν N\*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>9</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Vigil. Facund. (cf. Ioh. viii. 32): add. θεόν A 33 424\*\* al.  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{E}$ th Ath. Did. Bas. Cyr.  $\frac{2}{3}$  Aug. Pelag. θεός *om.*  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>m</sup>) Hil. Ambst. Vigil. αἰώνιος] add. et resurrectio nostra (cf. Ioh. xi. 25)  $\mathfrak{L}$  (vt.<sup>m</sup>) Hil. Faustin. Vigil.

7 ἐξῆλθον (-αν) N A B al., uerss. pler., Iren.<sup>lat.</sup> Ps.-Chr.: εἰσῆλθον ω  $\mathfrak{E}$  (boh.) (?) 8 ἀπολέσητε . . . ἀπολάβητε N A B 33 424\*\* al., uerss., Iren.<sup>lat.</sup> Lucif. al.: ἀπο- λέσωμεν . . . ἀπολάβωμεν ω εἰργασάμεθα (ἡργ-) B ω  $\mathcal{S}$  (hl.<sup>ms</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.): εἰργά- σασθε N A 33 424\*\* al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathcal{S}$  (ph. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$   $\mathfrak{E}$ th Iren.<sup>lat.</sup> Lucif. al.

- προάγων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ Θεὸν οὐκ ἔχει· ὁ  
 10 μένων ἐν τῇ διδαχῇ, οὗτος καὶ τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν ἔχει. εἴ τις  
 ἔρχεται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε  
 11 αὐτὸν εἰς οἰκίαν, καὶ χαίρειν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ γὰρ λέγων αὐτῷ χαίρειν  
 κωινωνεῖ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ τοῖς πονηροῖς.  
 12 Πολλὰ ἔχων ὑμῖν γράφειν οὐκ ἠβουλήθην διὰ χάρτου καὶ μέλανος·  
 ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλήσαι,  
 13 ἵνα ἡ χαρὰ ὑμῶν ᾗ πεπληρωμένη. ἀσπάζεται σε τὰ τέκνα τῆς ἀδελ-  
 φῆς σου τῆς ἐκλεκτῆς.

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΡΙΤΗ

- 1 Ὁ πρεσβύτερος Γαίῳ τῷ ἀγαπητῷ, ὃν ἐγὼ ἀγαπῶ ἐν ἀληθείᾳ.  
 2 Ἀγαπητέ, περὶ πάντων εὐχομαί σε εὐδοῦσθαι καὶ ὑγιαίνειν, καθὼς  
 3 εὐδοῦταί σου ἡ ψυχὴ. ἐχάρην γὰρ λίαν ἐρχομένων ἀδελφῶν καὶ μαρ-  
 4 τυρούντων σου τῇ ἀληθείᾳ, καθὼς σὺ ἐν ἀληθείᾳ περιπατεῖς. μειζο-  
 5 τέραν τούτων οὐκ ἔχω <sup>α</sup>χαράν, ἵνα ἀκούω τὰ ἐμὰ τέκνα ἐν τῇ ἀληθείᾳ  
 περιπατοῦντα.  
 6 Ἀγαπητέ, πιστὸν ποιεῖς ὃ ἐὰν ἐργάσῃ εἰς τοὺς ἀδελφούς καὶ τοῦτο  
 7 ξένους, οἱ ἐμαρτύρησάν σου τῇ ἀγάπῃ ἐνώπιον ἐκκλησίας· οὓς καλῶς  
 8 ποιήσεις προπέμψας ἀξίως τοῦ Θεοῦ· ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος ἐξῆλθον  
 9 μὴδὲν λαμβάνοντες ἀπὸ τῶν ἐθνικῶν. ἡμεῖς οὖν ὀφείλομεν ὑπολαμ-  
 10 βάνειν τοὺς τοιούτους, ἵνα συνεργοὶ γινώμεθα τῇ ἀληθείᾳ.  
 11 Ἐγραψά τι τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀλλ' ὁ φιλοπρωτεύων αὐτῶν Διοτρεφὴς  
 12 οὐκ ἐπιδέχεται ἡμᾶς. διὰ τοῦτο, ἐὰν ἔλθω, ὑπομνήσω αὐτοῦ τὰ ἔργα  
 13 ἃ ποιεῖ λόγοις πονηροῖς φλυαρῶν ἡμᾶς· καὶ μὴ ἀρκούμενος ἐπὶ τούτοις  
 14 οὔτε αὐτὸς ἐπιδέχεται τοὺς ἀδελφούς, καὶ τοὺς βουλομένους κωλύει,

<sup>α</sup> χάριν

<sup>9</sup> προάγων N A B 101<sup>ms</sup> ℣ (vg.) E Eth: παραβαίνων ω S (ph. hl.) A Lucif. <sup>3</sup> Did. lat. <sup>11</sup> πονηροῖς] add. ecce praedixi vobis ut in diem (die) domini [nostri Iesu Christi] non confundamini (ne in diem domini condemnemini) ℣ (vt. m vg. <sup>codd.</sup>)

<sup>3</sup> γὰρ A B C H ω S (ph. hl.): om. N 5 33 al. pauc. ℣ (vg.) E A Eth <sup>4</sup> χαράν N A C ω ℣ (vg. <sup>codd.</sup>) S (ph. hl.) E (sah.) A Eth: χάριν B 57 2298 ℣ (vg.) E (boh.) <sup>9</sup> ἔγραψα] add. ἂν N<sup>c</sup> 33 424\*\* al. pauc. ℣ (vg.) S (ph. hl.): mire ἔγραψας E



καὶ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκβάλλει. ἀγαπητέ, μὴ μιμοῦ τὸ κακόν, ἀλλὰ 11  
τὸ ἀγαθόν. ὁ ἀγαθοποιῶν ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐστιν· ὁ κακοποιῶν οὐχ ἑώρακε  
τὸν Θεόν. Δημητρίῳ μεμαρτύρηται ὑπὸ πάντων, καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς 12  
ἀληθείας· καὶ ἡμεῖς δὲ μαρτυροῦμεν, καὶ οἶδας ὅτι ἡ μαρτυρία ἡμῶν  
ἀληθὴς ἐστι.

Πολλὰ εἶχον γράψαι σοι, ἀλλ' οὐ θέλω διὰ μέλανος καὶ καλάμου 13  
σοι γράφειν· ἐλπίζω δὲ εὐθέως ἰδεῖν σε, καὶ στόμα πρὸς στόμα λαλή- 14  
σομεν. εἰρήνη σοι. ἀσπάζονται σε οἱ φίλοι. ἀσπάξου τοὺς φίλους  
κατ' ὄνομα.

## ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΙΟΥΔΑ

## ΚΑΘΟΛΙΚΗ

Ἰούδας Ἰησοῦ Χριστοῦ δοῦλος ἀδελφὸς δὲ Ἰακώβου τοῖς ἐν Θεῷ 1  
πατρὶ ἡγαπημένοις καὶ Ἰησοῦ Χριστῷ τετηρημένοις κλητοῖς· ἔλεος 2  
ὑμῖν καὶ εἰρήνη καὶ ἀγάπη πληθυνθείη.

Ἀγαπητοί, πᾶσαν σπουδὴν ποιούμενος γράφειν ὑμῖν περὶ τῆς κοινῆς 3  
ἡμῶν σωτηρίας ἀνάγκην ἔσχον γράψαι ὑμῖν παρακαλῶν ἐπαγωνίζεσθαι  
τῇ ἀπαξ παραδοθείσῃ τοῖς ἁγίοις πίστει. παρεισέδυσαν γάρ τινες 4  
ἄνθρωποι, οἱ πάλαι προγεγραμμένοι εἰς τοῦτο τὸ κρίμα, ἀσεβεῖς, τὴν  
τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριν μετατιθέντες εἰς ἀσέλγειαν, καὶ τὸν μόνον  
ἃ δεσπότην καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀρνούμενοι.

Ὑπομνήσαι δὲ ὑμᾶς βούλομαι, εἰδότες ἀπαξ πάντα, ὅτι ὁ ὁ<sup>β</sup> Κύριος, 5  
λαὸν ἐκ γῆς Αἰγύπτου σώσας, τὸ δεύτερον τοὺς μὴ πιστεύσαντας ἀπώ-  
λεσεν. ἀγγέλους τε τοὺς μὴ τηρήσαντας τὴν ἐαυτῶν ἀρχήν, ἀλλὰ 6

<sup>a</sup> δεσπότην,<sup>b</sup> Ἰησοῦς<sup>12</sup> οἶδας N A B C al. L (vt.<sup>d</sup> vg.) S (ph.) E A : οἶδατε ω S (hl.) E th

<sup>1</sup> Ἰακώβου] add. τοῖς ἔθνεσιν 322 323 424\*\* S (ph. hl.) A καὶ Ἰησοῦ  
N A B 5 al. pauc., uerss., Orig. Lucif. Aug. al. : ἡγιασμένοις ω  
Χριστῷ τετηρημένοις sine obscuritatis sine homoeoteleuti causa om. 630 S (hl.)  
Ἰησοῦ Χριστῷ Ἰησοῦ Χριστοῦ minusc. pauc. Orig. al. : ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ L (vt.<sup>m</sup> (?) )  
S (ph.) E (sah.) E th Orig.<sup>lat.</sup> Lucif. Cassiod. <sup>4</sup> δεσπότην si ad Christum refert  
(cum S (ph. <sup>cod.</sup>) E) : δεσπότην, si ad deum patrem, (cum S (ph. hl.) quae addunt  
θεὸν cum ω) <sup>b</sup> εἰδότες sine additam. A C<sup>2</sup> 33 424\*\* 1518 al. L (vg.) E (sah.,  
boh. <sup>cod.</sup>) A E th Lucif. : add. ὑμᾶς N B ω S (ph. hl.) E (boh.) πάντα N A B C<sup>2</sup>  
33 al. pauc., uerss., Lucif. : τοῦτο ω [δ] κύριος N C\* ω S (hl.) : ὁ θεός C<sup>2</sup> 5 442  
S (ph.) A Clem. Lucif. : Ἰησοῦς A B 33 424\*\* al. pauc. L (vg.) E E th Orig.  
Did.<sup>lat.</sup> <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Cyr. Hier.

ἀπολιπόντας τὸ ἴδιον οἰκητήριον, εἰς κρίσιν μεγάλης ἡμέρας δεσμοῖς  
 7 αἰδίοις ὑπὸ ζόφον τετήρηκεν. ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα, καὶ αἱ περὶ  
 αὐτὰς πόλεις, τὸν ὅμοιον τρόπον τούτοις ἐκπορνεύσασαι καὶ ἀπελθοῦ-  
 σαι ὀπίσω σαρκὸς ἐτέρας, πρόκεινται <sup>ο</sup> δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου δίκην  
 8 ὑπέχουσαι. ὁμοίως μέντοι καὶ οὗτοι ἐνυπνιαζόμενοι σάρκα μὲν μιαι-  
 9 νουσι, κυριότητα δὲ ἀθετοῦσι, δόξας δὲ βλασφημοῦσιν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ  
 ἀρχάγγελος, ὅτε τῷ διαβόλῳ διακρινόμενος διελέγετο περὶ τοῦ Μωσέως  
 σώματος, οὐκ ἐτόλμησε κρίσιν ἐπενεγκεῖν βλασφημίας, ἀλλ' εἶπεν,  
 10 Ἐπιτιμῆσαι σοι Κύριος. οὗτοι δὲ ὅσα μὲν οὐκ οἶδασι βλασφημοῦσιν·  
 ὅσα δὲ φυσικῶς, ὡς τὰ ἄλογα ζῶα, ἐπίστανται, ἐν τούτοις φθείρονται.  
 11 οὐαὶ αὐτοῖς· ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ  
 Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλουντο.  
 12 οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν ταῖς ἀγάπαις ὑμῶν σπιλάδες, συνευχούμενοι, ἀφό-  
 βως ἑαυτοὺς ποιμαίνοντες· νεφέλαι ἄνυδροι, ὑπὸ ἀνέμων παραφερό-  
 μεναι· δένδρα φθινοπωρινὰ ἄκαρπα, δις ἀποθανόντα, ἐκρίζωθέντα·  
 13 κύματα ἄγρια θαλάσσης, ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας· ἀστéρες  
 14 πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους εἰς αἰῶνα τετήρηται. προεφήτευσεν  
 δὲ καὶ τούτοις ἔβδομος ἀπὸ Ἀδὰμ Ἐνῶχ λέγων, Ἰδοὺ, ἦλθε Κύριος  
 15 ἐν ἀγίαις μυριάσιν αὐτοῦ, ποιῆσαι κρίσιν κατὰ πάντων, καὶ ἐλέγξει  
 πάντας τοὺς ἀσεβεῖς περὶ πάντων τῶν ἔργων ἀσεβείας αὐτῶν ὧν  
 ἠσέβησαν, καὶ περὶ πάντων τῶν σκληρῶν ὧν ἐλάλησαν κατ' αὐτοῦ  
 16 ἁμαρτωλοὶ ἀσεβεῖς. οὗτοί εἰσι γογγυσταί, μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς  
 ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι (καὶ τὸ στόμα αὐτῶν λαλεῖ ὑπέρογκα),  
 θαυμάζοντες πρόσωπα ὠφελείας χάριν.  
 17 Ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, μνησθητε τῶν ῥημάτων τῶν προειρημένων  
 18 ὑπὸ τῶν ἀποστόλων τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔλεγον ὑμῖν,  
 Ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἔσονται ἐμπαῖκται κατὰ τὰς ἑαυτῶν ἐπιθυμίας  
 19 πορευόμενοι τῶν ἀσεβειῶν. οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποδιορίζοντες, ψυχικοί,  
 20 Πνεῦμα μὴ ἔχοντες. ὑμεῖς δέ, ἀγαπητοί, ἐποικοδομοῦντες ἑαυτοὺς τῇ  
 21 ἀγνωτᾷ ὑμῶν πίστει, ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ προσευχόμενοι, ἑαυτοὺς ἐν

<sup>ο</sup> δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου,

<sup>6</sup> αἰδίοις] *add.* ἁγίων ἀγγέλων (*pro quibus* ἁγίων ἀγγέλων *post* ζόφον Clem.) **¶** (vt.<sup>m</sup>) Lucif. <sup>7</sup> πρόκεινται] *prae*m. τέφρα **¶** (hl.) Lucif. *aut* δεῖγμα, πυρὸς αἰωνίου *aut* δεῖγμα πυρὸς αἰωνίου, (*cum* **¶** (ph. hl.)) *interponere* *potes* <sup>12</sup> ἀγάπαις] ἀπάταις AC *al.* *pauc.* : εὐωχίας 6 424\*\* <sup>19</sup> ἀποδιορίζοντες] *add.* ἑαυτοὺς C *al.* **¶** (vg.) Aug. *al.*

ἀγάπη Θεοῦ τηρήσατε, προσδεχόμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ζωὴν αἰώνιον. καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε διακρινομένους, οὓς δὲ <sup>22</sup> σῶζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες, οὓς δὲ ἐλεᾶτε ἐν φόβῳ, μισοῦντες καὶ <sup>23</sup> τὸν ἀπὸ τῆς σαρκὸς ἐσπιλωμένον χιτῶνα.

Τῷ δὲ δυναμένῳ φυλάξαι ὑμᾶς ἀπταιστούς, καὶ στήσαι κατενώ- 24 πιον τῆς δόξης αὐτοῦ ἀμώμους ἐν ἀγαλλιάσει, μόνῳ Θεῷ σωτῇρι ἡμῶν, 25 διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, δόξα, μεγαλωσύνη, κράτος καὶ ἐξουσία, πρὸ παντὸς τοῦ αἵωνος καὶ νῦν καὶ εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. ἀμήν.

## ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

### ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ

Ἀποκάλυψις Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἔδωκεν αὐτῷ <sup>a</sup> ὁ Θεὸς δεῖξαι τοῖς ἰ δούλοις αὐτοῦ, ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει· καὶ ἐσήμανεν ἀποστείλας διὰ τοῦ ἀγγέλου αὐτοῦ τῷ δούλῳ αὐτοῦ Ἰωάννῃ, ὃς ἐμαρτύρησε τὸν λό- 2 γον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅσα εἶδε. μακά- 3 ριος ὁ ἀναγινώσκων καὶ οἱ ἀκούοντες τοὺς λόγους τῆς προφητείας καὶ τηροῦντες τὰ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα· ὁ γὰρ καιρὸς ἐγγύς.

Ἰωάννης ταῖς ἑπτὰ ἐκκλησίαις ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ· χάρις ὑμῖν καὶ 4 εἰρήνη ἀπὸ ὁ ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος· καὶ ἀπὸ τῶν ἑπτὰ πνευ- μάτων ἃ ἐνώπιον τοῦ θρόνου αὐτοῦ· καὶ ἀπὸ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μάρτυς 5 ὁ πιστός, ὁ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν, καὶ ὁ ἄρχων τῶν βασιλέων τῆς γῆς. τῷ ἀγαπῶντι ἡμᾶς, καὶ <sup>b</sup> λύσαντι ἡμᾶς ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν

<sup>a</sup> ὁ Θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ

<sup>b</sup> λύσαντι

<sup>22</sup> ἐλεᾶτε (ἐλεεῖτε) **NBC<sup>2</sup>ωS** (hl.): ἐλέγχετε **AC\* 33 424\*\* al.** **℣** (vg.) **℣** (boh.) **℣** **℣**th διακρινομένους **NABC 424\*\* al.** **℣** (vg.) **S** (ph. hl.) **℣** Clem. Hier. **al.**: διακρινομένοι **ω** <sup>22-23</sup> καὶ οὓς μὲν ἐλεᾶτε . . . ἐλεᾶτε (alt.)] *tantum* καὶ οὓς μὲν ἐκ πυρὸς ἀρπάζετε, διακρινομένους δὲ ἐλεᾶτε **S** (ph.) **℣** (sah.) Clem. Hier. <sup>23</sup> οὓς δὲ (om. οὓς δὲ **B**) σῶζετε ἐκ πυρὸς ἀρπάζοντες οὓς δὲ ἐλεᾶτε (ἐλεεῖτε) ἐν φόβῳ **NAB 33 424\*\* al.** **℣** (vg.) **℣** (boh.) **℣** **℣**th: οὓς δὲ ἐν φόβῳ σῶζετε ἐκ τοῦ πυρὸς ἀρπάζοντες **ω** <sup>25</sup> μόνῳ θεῷ σωτῇρι ἡμῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν δόξα [καὶ] μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία πρὸ παντὸς τοῦ αἵωνος **NABC al.** *rauc.*, *uerss.* *pler.*: μόνῳ σοφῷ θεῷ σωτῇρι ἡμῶν δόξα καὶ μεγαλωσύνη κράτος καὶ ἐξουσία **ω** (**S** (ph.))

*tit.* τοῦ θεολόγου *codd.* *nonnull.*: om. **N** (**A**) **C** *al.*: *alii alia* **I.** <sup>1</sup> ὁ θεὸς δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ, ἃ (ut **S** (ph.) Tycon.)] ὁ θεός, δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ *malunt alii* (e.g. **℣** (boh.)) *distingere* ὁ θεός om. 218 **℣** (vt.) Dion.-Alex. <sup>5</sup> βασι- λειῶν **N\* ℣** (vt. *codd.*) λύσαντι **p<sup>18</sup> NAC al.** **℣** (vt.<sup>b</sup>) (**S** (ph. hl.)) **℣** (vt. vg.) Primas. Cassiod.: λούσαντι **o46 ω ℣** (vt. *cl<sup>ie</sup>* vg.) **℣** (boh.) **℣**th ἡμῶν om. **A al.** **℣** (vt. *cod.*) Primas.

- 6 ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ· καὶ ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ αὐτοῦ· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας <sup>c</sup> τῶν αἰώνων. ἀμήν. ἰδοὺ, ἔρχεται μετὰ τῶν νεφελῶν, καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμός, καὶ οἷτινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται ἐπ' αὐτὸν πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς. ναί, ἀμήν.
- 8 Ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, λέγει <sup>d</sup> Κύριος ὁ Θεός, ὁ ὢν καὶ ὁ ᾔων καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος, ὁ παντοκράτωρ.
- 9 Ἐγὼ Ἰωάννης, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν καὶ συγκοινωνὸς ἐν τῇ θλίψει καὶ βασιλείᾳ καὶ ὑπομονῇ ἐν Ἰησοῦ, ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ
- 10 Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ. ἐγενόμην ἐν Πνεύματι ἐν τῇ Κυριακῇ ἡμέρᾳ, καὶ ἤκουσα ὀπίσω μου φωνὴν με-
- 11 γάλην ὡς σάλπιγγος λεγούσης, Ὁ βλέπεις γράψον εἰς βιβλίον, καὶ πέμψον ταῖς ἐπτὰ ἐκκλησίαις, εἰς Ἐφεσον, καὶ εἰς Σμύρναν, καὶ εἰς Πέργαμον, καὶ εἰς Θυάτειρα, καὶ εἰς Σάρδεις, καὶ εἰς Φιλαδέλφειαν,
- 12 καὶ εἰς Λαοδίκειαν. καὶ ἐπέστρεψα βλέπειν τὴν φωνὴν ἣτις ἐλάλει μετ' ἐμοῦ. καὶ ἐπιστρέψας εἶδον ἐπτὰ λυχνίας χρυσᾶς, καὶ ἐν μέσῳ τῶν λυχνιῶν ὅμοιον υἱῷ ἀνθρώπου, ἐνδεδυμένον ποδήρη, καὶ περιεζω-
- 14 σμένον πρὸς τοῖς μαστοῖς ζώην χρυσήν. ἡ δὲ κεφαλὴ αὐτοῦ καὶ αἱ τρίχες λευκαὶ ὡς ἔριον λευκόν, ὡς χιών· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡς φλόξ πυρός· καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ, ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης· καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν. καὶ ἔχων ἐν τῇ δεξιᾷ χεὶρὶ αὐτοῦ ἀστέρας ἐπτὰ· καὶ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ῥομ-

<sup>c</sup> om. τῶν αἰώνων.

<sup>d</sup> Κύριος, ὁ Θεός,

<sup>6</sup> ἡμᾶς **N** P 046 al. **℣** (vt. <sup>slg</sup>) **℟** (ph. hl.) **℣** (vt. vg.) Primas. : ἡμῶν **h**<sup>18</sup> A al. : ἡμῶν **C** al. pauc. **℣** (vt. <sup>h</sup> vg.) βασιλείαν **h**<sup>18</sup> **N**\* A C al., uerss., Tert.  $\frac{1}{2}$  Primas. al. : βασιλεῖς καὶ P al. Tert.  $\frac{1}{2}$  τῶν αἰώνων om. **h**<sup>18</sup> A P al. **℣** (boh.) **℣** (vg. <sup>cod.</sup>) Primas. (?) <sup>8</sup> Ω (sine additam.) **N**\* A C P 046 al. **℣** (vt. <sup>h</sup>) **℟** (ph. hl.) **℣** (vt. vg.) **℣**th Amb. Primas. : add. ἀρχὴ καὶ τέλος **N**\* al. **℣** (vt. <sup>slg</sup> vg.) **℣** (boh.) Orig. <sup>lat.</sup> al. κύριος ὁ θεός] malunt alii distinguere κύριος, ὁ θεός <sup>10</sup> ὀπίσω μου om. 146 155 **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) : in ceteris testibus uariet conlocatio <sup>11</sup> λεγούσης (sine additam.) **N** A C 046 al., uerss., patr. : add. ἐγὼ εἰμι τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος· καὶ (P) al. ἐκκλησίαις (sine additam.) ω **℣** (vt. <sup>h</sup> vg.) **℟** (ph. hl.) **℣** (sah.) **℣** (vt. vg.) : add. ταῖς ἐν τῇ Ἀσίᾳ **℣** (boh.) Σμύρναν] Ζυρναν **N** **℣** (vg.) **℟** (ph.) **℣** (vt. vg.) Apring. <sup>12</sup> ἐλάλει] λαλεῖ A **℣** (sah.) **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>13</sup> υἱῷ A C P al., uerss., Cyr. Priscill. Primas.  $\frac{1}{2}$  : υἱὸν **N** 046 al. Primas.  $\frac{1}{2}$  <sup>14</sup> λευκαὶ om. 3 146 al. **℣** (vt. <sup>h</sup>) **℣** (vt. <sup>cod.</sup> vg.) λευκόν om. 8 24 200 **℣** (vt. <sup>h</sup>) Primas. ὡς χιών om. **℣** (vt.) <sup>15</sup> ὡς ἐν καμίνῳ πεπυρωμένης om. 498 al. pauc. **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) ἐν καμίνῳ] ἐκ καμίνου 144 200 **℣** (vt. <sup>h</sup>) Cyr. Priscill. Primas. πεπυρωμένης A C **℣** (vt. <sup>h</sup>) Cyr. Primas. : πεπυρωμένη **N** al. **℣** (vt. <sup>slg</sup> vg.) **℟** (ph. hl.) **℣**th : πεπυρωμένοι P 046 al. : πεπυρωμένος Iren. <sup>lat.</sup>

φαίλα δίστομος ὀξεῖα ἐκπορευομένη· καὶ ἡ ὄψις αὐτοῦ, ὡς ὁ ἥλιος φαί-  
νει ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. καὶ ὅτε εἶδον αὐτόν, ἔπεσα πρὸς τοὺς πόδας 17  
αὐτοῦ ὡς νεκρός· καὶ ἔθηκε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ ἐπ' ἐμὲ λέγων, Μὴ φο-  
βοῦ· ἐγὼ εἰμι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, καὶ ὁ ζῶν· καὶ ἐγενόμην νεκρός, 18  
καὶ ἰδοῦ, ζῶν εἰμι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ ἔχω τὰς κλεῖς τοῦ  
θανάτου καὶ τοῦ ᾗδου. γράψον οὖν ἃ εἶδες, καὶ ἃ εἰσι, καὶ ἃ μέλλει 19  
γίνεσθαι μετὰ ταῦτα· τὸ μυστήριον τῶν ἑπτὰ ἀστέρων οὓς εἶδες ἐπὶ 20  
τῆς δεξιᾶς μου, καὶ τὰς ἑπτὰ λυχνίας τὰς χρυσᾶς. οἱ ἑπτὰ ἀστέρες  
ἄγγελοι τῶν ἑπτὰ ἐκκλησιῶν εἰσι· καὶ αἱ λυχνιαί αἱ ἑπτὰ ἑπτὰ ἐκ-  
κλησίαι εἰσὶ.

Τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας γράψον,

2

Τάδε λέγει ὁ κρατῶν τοὺς ἑπτὰ ἀστέρας ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ, ὁ περι-  
πατῶν ἐν μέσῳ τῶν ἑπτὰ λυχνιῶν τῶν χρυσῶν· Οἶδα τὰ ἔργα σου 2  
καὶ τὸν κόπον καὶ τὴν ὑπομονὴν σου, καὶ ὅτι οὐ δύνη βαστάσαι κα-  
κοὺς, καὶ ἐπείρασας τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς ἀποστόλους, καὶ οὐκ εἰσὶ,  
καὶ εὗρες αὐτοὺς ψευδεῖς, καὶ ὑπομονὴν ἔχεις καὶ ἐβάστασας διὰ τὸ 3  
ὄνομά μου, καὶ οὐ κεκοπίακας. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ, ὅτι τὴν ἀγάπην 4  
σου τὴν πρώτην ἀφῆκας. μνημόνευε οὖν πόθεν πέπτωκας, καὶ μετα- 5  
νόησον, καὶ τὰ πρῶτα ἔργα ποίησον· εἰ δὲ μή, ἔρχομαί σοι, καὶ κι-  
νήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἕαν μὴ μετανοήσης. ἀλλὰ 6  
τοῦτο ἔχεις, ὅτι μισεῖς τὰ ἔργα τῶν Νικολαϊτῶν, ἃ κἀγὼ μισῶ. ὁ 7  
ἔχων οὓς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις. τῷ νικῶντι  
δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὃ ἐστιν ἐν τῷ παραδείσῳ  
τοῦ Θεοῦ.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῷ ἐν Σμύρνῃ ἐκκλησίας γράψον,

8

<sup>16</sup> ὀξεῖα *om. pauc.* A (vt.), *de Latinis dubitandum est* (e. g. Cypr. Tycon. Primas.)  
<sup>17</sup> πρῶτος] πρωτότοκος A Ps.-Sarp. <sup>18</sup> καὶ (pr.) *om. N\* C* (sah.) A (vt. vg.)  
καὶ ὁ ζῶν] ἐγὼ εἰμι ἡ ζωὴ A (vt. vg.) Orig. (?) : *om. L* (vt. <sup>818</sup>) Primas. *ἐγενόμην]*  
*praeem.* δς L (vt. <sup>h</sup>) A (vt. vg.) Primas. *codd.* καὶ ἰδοῦ . . . αἰώνων *om. A* (vt. *codd.*)  
αἰῶνας [τῶν αἰώνων] (*sine additam.*) N\* A C P al. *pauc., uerss. pler., Iren.<sup>lat.</sup> Orig.*  
Cypr. al. : *add. ἀμήν* N<sup>o</sup> 046 ω S (ph. hl.) <sup>20</sup> αἱ ἑπτὰ *om. L* (vt. <sup>h</sup>) A (vt. *codd.*)  
Primas.

2. <sup>1</sup> τῷ (*alt.*) A C 1854 (2019) S (ph.) A (vt. *codd.*) (Aug.) Primas. : τῆς *rell.*  
ἑπτὰ (*alt.*) *om. codd. pauc.* S (ph.) A (vt. *codd.*) <sup>5</sup> οὖν *om. S* (ph.) A (vt. *codd.*)  
(Cypr.) Primas. <sup>7</sup> θεοῦ (*sine additam.*) N A C P al. S (ph.) A (vg.) : *add. μου*  
046 al. L S (hl.) C A (vt.) C<sup>h</sup> Cypr. Tycon. Greg.-Illib. Primas. *al.* <sup>8</sup> τῷ  
(*alt.*) A 166 222 (L vg. *codd.*) A (vt. *codd.*) (Primas.) : τῆς *rell.* Σμύρνῃ] Ζμύρνῃ N L  
(vg.) A (vt. *codd.*) Tycon. Apring.



- Τάδε λέγει ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος, ὃς ἐγένετο νεκρὸς καὶ ἔζησεν·  
 9 Οἶδά σου τὴν θλίψιν καὶ τὴν πτωχείαν (ἀλλὰ πλούσιος εἶ), καὶ τὴν  
 βλασφημίαν ἐκ τῶν λεγόντων Ἰουδαίους εἶναι ἑαυτούς, καὶ οὐκ εἰσίν,  
 10 ἀλλὰ συναγωγή τοῦ Σατανᾶ. μὴ φοβοῦ ἃ μέλλεις πάσχειν· ἰδοὺ,  
 μέλλει βάλλειν ὁ διάβολος ἐξ ὑμῶν εἰς φυλακὴν, ἵνα πειρασθῇτε· καὶ  
 11 ἐξέτε θλίψιν ἡμερῶν δέκα. γίνου πιστὸς ἄχρι θανάτου, καὶ δώσω σοι  
 τὸν στέφανον τῆς ζωῆς. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει  
 ταῖς ἐκκλησίαις. ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῇ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ δευτέρου.  
 12 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Περγάμῳ ἐκκλησίας γράψον,  
 13 Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὴν ῥομφαίαν τὴν δίστομον τὴν ὀξεῖαν· Οἶδα  
 ποῦ κατοικεῖς, ὅπου ὁ θρόνος τοῦ Σατανᾶ· καὶ κρατεῖς τὸ ὄνομά μου,  
 καὶ οὐκ ἠρνήσω τὴν πίστιν μου καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀντίπας ὁ μάρ-  
 τυς μου, ὁ πιστὸς μου, ὃς ἀπεκτάνθη παρ' ὑμῶν, ὅπου ὁ Σατανᾶς κατ-  
 14 οικεῖ. ἀλλ' ἔχω κατὰ σοῦ ὀλίγα, ὅτι ἔχεις ἐκεῖ κρατοῦντας τὴν διδαχὴν  
 Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκε τῷ Βαλὰκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν  
 15 Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεῦσαι. οὕτως ἔχεις καὶ σὺ κρα-  
 16 τοῦντας τὴν διδαχὴν Νικολαϊτῶν ὁμοίως. μετανόησον οὖν· εἰ δὲ μὴ,  
 ἔρχομαί σοι ταχύ, καὶ πολεμήσω μετ' αὐτῶν ἐν τῇ ῥομφαίᾳ τοῦ στό-  
 17 ματός μου. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλη-  
 σίαις. τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου, καὶ δώσω  
 αὐτῷ ψῆφον λευκὴν, καὶ ἐπὶ τὴν ψῆφον ὄνομα καινὸν γεγραμμένον,  
 ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ ὁ λαμβάνων.  
 18 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Θυατείροις ἐκκλησίας γράψον,

<sup>e</sup> ἔχητε

<sup>8</sup> πρῶτος] πρωτότοκος A 2034 Ps.-Sarap. καὶ ἔζησεν om. A (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>9</sup> σου (sine additam.) ACP al. pauc. L S (ph.) E Eth Primas. al.: add. τὰ ἔργα καὶ N 046 ω S (hl.) A (vt. vg.) al. <sup>10</sup> μὴ AC 046 al. pauc. E (boh.) A (vt. vg.): μηδὲν NP al. L S (ph. hl.) E (sah.) ἐξέτε N 046 al. L (vg.) S (ph. hl.) A (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon.: ἔχητε A 1854 2019 al. pauc. E A (vt. <sup>cod.</sup> vg.) Primas. <sup>12</sup> τῆς] τῷ 1734 2050 S (ph.) E (sah.) A (vt. <sup>cod.</sup> vg.) (cf. Orig. Hier. Primas.) <sup>13</sup> ἡμέραις (sine additam.) AC al. pauc. L (vg.) S (ph.) E A (vt.) Tycon. Primas.: add. [ἐν] αἰς N<sup>c</sup> P 046 ω L (vt. <sup>sis</sup>) S (hl.) A (vg.) Ambst. al. Ἀντίπας (Ἀντίπας) ut Antiphas interpretatae sunt (69) S (vg. hl.) E A (vt.): scribunt Antiphas L (vg. <sup>cod.</sup>) Tycon. Ambst., Anthipatros A (vg. <sup>cod.</sup>) μου (quart.) AC al. pauc. S (hl.) A (vt. <sup>cod.</sup>): om. vell. <sup>14</sup> ὅτι om. C al. pauc. L (vg.) S (hl.) E (boh.) πορνεῦσαι add. with the daughters of the Gentiles A (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>15</sup> ὁμοίως N AC 046 ω L S (ph. hl.) Ambst. Primas. (quorum L (vg.) Ambst. Primas. cum sequentibus coniungunt): ὁ μισῶ I 61<sup>us</sup> A (vg.): ὁμοίως ὁ μισῶ P al. pauc.: om. pauc. E A (vt.) Eth <sup>16</sup> μετ' αὐτῶν] μεθ' ὑμῶν A (vg.) Hier. Primas. <sup>17</sup> τοῦ μάννα] ἀπὸ τοῦ ξύλου P A (vt. <sup>cod.</sup>) Tert. <sup>18</sup> τῆς] τῷ A (C) 2305 S (ph. hl.) A (vt. <sup>cod.</sup> vg. <sup>cod.</sup>) (Hipp.) Primas.

Τάδε λέγει ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς φλό-  
γα πυρός, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὅμοιοι χαλκολιβάνῳ· Οἶδά σου τὰ ἔργα, 19  
καὶ τὴν ἀγάπην καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διακονίαν καὶ τὴν ὑπομονήν  
σου, καὶ τὰ ἔργα σου τὰ ἔσχατα πλείονα τῶν πρώτων. ἀλλ' ἔχω κατὰ 20  
σοῦ, ὅτι ἀφείς τὴν γυναικά<sup>f</sup> Ἰεζάβελ, ἣ λέγουσα ἑαυτὴν προφήτιν,  
καὶ διδάσκει καὶ πλανᾷ τοὺς ἑμοὺς δούλους, πορνεῦσαι καὶ φαγεῖν  
εἰδωλόθυστα. καὶ ἔδωκα αὐτῇ χρόνον ἵνα μετανοήσῃ· καὶ οὐ θέλει 21  
μετανοῆσαι ἐκ τῆς πορνείας αὐτῆς. ἰδοὺ, βάλλω αὐτὴν εἰς κλίνην, καὶ 22  
τοὺς μοιχεύοντας μετ' αὐτῆς εἰς θλίψιν μεγάλην, ἐὰν μὴ μετανοήσωσιν  
ἐκ τῶν ἔργων <sup>g</sup> αὐτῆς. καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς ἀποκτενῶ ἐν θανάτῳ καὶ 23  
γνώσκονται πᾶσαι αἱ ἐκκλησίαι ὅτι ἐγὼ εἰμι ὁ ἐρευνῶν νεφροὺς καὶ καρ-  
δίας· καὶ δώσω ὑμῖν ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα ὑμῶν. ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς 24  
λοιποῖς τοῖς ἐν Θνατείροις, ὅσοι οὐκ ἔχουσι τὴν διδαχὴν ταύτην, οἵτι-  
νες οὐκ ἔγνωσαν τὰ βαθέα τοῦ Σατανᾶ, ὡς λέγουσιν· οὐ βάλλω ἐφ'  
ὑμᾶς ἄλλο βάρος. πλὴν ὁ ἔχετε κρατήσατε ἄχρις οὗ ἂν ἤξω. καὶ ὁ <sup>25</sup>  
νικῶν καὶ ὁ τηρῶν ἄχρι τέλους τὰ ἔργα μου, δώσω αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ <sup>26</sup>  
τῶν ἔθνων· καὶ ποιμανεῖ αὐτοὺς ἐν ῥάβδῳ <sup>h</sup> σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ 27  
κεραμικὰ συντρίβεται, ὡς καὶ γὰρ εἴληφα παρὰ τοῦ πατρὸς μου· καὶ 28  
δώσω αὐτῷ τὸν ἀστέρα τὸν πρωϊνόν. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦ- 29  
μα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

<sup>f</sup> add. σου  
συντρίβεται·

<sup>g</sup> αὐτῶν

<sup>h</sup> σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά,

<sup>18</sup> αὐτοῦ om. A al. *pauc.* **℣** **ℑ** (ph.) **℣** (vt. *codl.*) Primas. al. φλόγα<sup>7</sup> φλὸξ **ℕ**  
al. *pauc.* (**℣** **ℑ**) Ambst. <sup>19</sup> καὶ τὴν ἀγάπην om. **℣** (vt. *cod.*): testes *rell.*  
*conlocatione variant* καὶ τὰ ἔργα σου om. 181 Epiph. (cf. **℣** (vt. *cod.*)) πλείονα]  
meliora Ambst. <sup>20</sup> σοῦ (*sine additam.*) A C P 046 al. **℣** (vg.) **ℑ** (hl.) **℣** **ℑ**  
(vt.) **℣** **ℑ** Tert. Tycon. Ambst. al.: add. πολὺ **ℕ** al. **℣** (vt. *sls*) **ℑ** (ph.) **℣** (vg.):  
add. πολλά 2015 al. *pauc.* Cyp. Primas. al.: add. ὀλίγα 1 γυναικά (*sine*  
*additam.*) **ℕ** C P al. **℣** (vt. *sls* vg.) **℣** **ℑ** (vt. *codl.* vg.) **℣** **ℑ** Tert. Tycon. Ambst. al.:  
add. σου A 046 al. **ℑ** (ph. hl.) **℣** (vt. *cod.*) Cyp. Primas. al. Ἰεζάβελ] Zezabel  
**℣** (vt. vg.) Ambst. Tycon. Primas.: Elisabeth **℣** (sah.) <sup>22</sup> κλίνην] κλίβανον  
2071 **℣** (vt. vg.): φυλακὴν A: luctum *cod. ap.* Primas.: pains of a couch **℣** (vt. *cod.*)  
ἐὰν δὲ **℣** (sah.) μετανοήσωσιν] μετανοήσῃ 469 (2050) **℣** Cyp. Primas. αὐτῆς  
**ℕ** C P 046 al. **℣** (vt. *sls* vg.) **ℑ** (hl.) **℣** (sah. boh. *codl.*) **℣** (vt. *cod.*) Tert. Cyp.  
Primas. al.: αὐτῶν A 1 al. **℣** (vg. *codl.*) **ℑ** (ph.) **℣** (vt. vg.) **℣** **ℑ** Ambst. <sup>23</sup> τὰ  
τέκνα] τὸ τέκνον **℣** (vt. *cod.*) αὐτῆς] αὐτῶν *pauc.* **℣** (vt. *codl.* vg.) νεφροὺς  
καὶ καρδίας] καρδίας καὶ νεφροὺς *pauc.* **℣** (vt.) <sup>24</sup> τοῖς λοιποῖς **ℕ** A C P 046 al.,  
*uerss. pler.*, Ambst. Primas. al.: καὶ λοιποῖς 61<sup>ms</sup> Are.: τοῖς πιστοῖς **℣** (vt. vg.)  
ὅσοι . . . λέγουσιν om. Tycon. ἔγνωσαν] ἔγνωτε **℣** (vt. *cod.* vg.) Ambst.  
<sup>27</sup> σιδηρᾷ, ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικὰ συντρίβεται,] *alii* (e.g. **℣** (boh.) **℣** (vt. vg.))  
*malunt distinguere* σιδηρᾷ· ὡς τὰ σκεύη τὰ κεραμικά, συντρίβεται συντρίβεται  
**ℕ** A C al. **℣** (vt. *sls*) **ℑ** (ph.) **℣** (sah.): συντριβήσεται *rell.*

3 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Σάρδεσιν ἐκκλησίας γράψον,

Τάδε λέγει ὁ ἔχων τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἑπτὰ ἁστέ-  
 2 ρας· Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι ὄνομα ἔχεις ὅτι ζῆς, καὶ νεκρὸς εἶ. γί-  
 νου γρηγορῶν, καὶ στήριξον τὰ λοιπὰ ἃ ἐμελλον ἀποθανεῖν· οὐ γὰρ  
 3 εὗρηκά σου<sup>1</sup> ἔργα πεπληρωμένα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μου. μνημόνευε οὖν  
 πῶς εἴληφας καὶ ἤκουσας, καὶ τήρει, καὶ μετανόησον. ἐὰν οὖν μὴ  
 γρηγορήσῃς, ἦξω ὡς κλέπτῃς, καὶ οὐ μὴ γνῶς ποίαν ὥραν ἦξω ἐπὶ σε.  
 4 ἀλλὰ ἔχεις ὀλίγα ὀνόματα ἐν Σάρδεσιν, ἃ οὐκ ἐμόλυναν τὰ ἱμάτια αὐ-  
 5 τῶν· καὶ περιπατήσουσι μετ' ἐμοῦ ἐν λευκοῖς, ὅτι ἅξιοι εἰσιν. ὁ νικῶν  
 οὕτως περιβαλεῖται ἐν ἱματίοις λευκοῖς· καὶ οὐ μὴ ἐξαλείψω τὸ ὄνομα  
 αὐτοῦ ἐκ τῆς βίβλου τῆς ζωῆς, καὶ ὁμολογήσω τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐνώπιον  
 6 τοῦ πατρὸς μου καὶ ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκου-  
 σάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

7 Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ ἐκκλησίας γράψον,

Τάδε λέγει ὁ ἅγιος, ὁ ἀληθινός, ὁ ἔχων τὴν κλεῖν Δαβίδ, ὁ ἀνοί-  
 8 γων καὶ οὐδεὶς κλείσει, καὶ κλείων καὶ οὐδεὶς ἀνοίγει· Οἶδά σου τὰ ἔργα  
 (ἰδοῦ, δέδωκα ἐνώπιόν σου θύραν ἀνεφγμένην, ἣν οὐδεὶς δύναται κλεί-  
 σαι αὐτήν), ὅτι μικρὰν ἔχεις δύναμιν, καὶ ἐτήρησάς μου τὸν λόγον,  
 9 καὶ οὐκ ἡρνήσω τὸ ὄνομά μου. ἰδοῦ, διδῶ ἐκ τῆς συναγωγῆς τοῦ  
 Σατανᾶ τῶν λεγόντων ἑαυτοὺς Ἰουδαίους εἶναι, καὶ οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ  
 ψεύδονται· ἰδοῦ, ποιήσω αὐτοὺς ἵνα ἦξουσιν καὶ προσκυνήσουσιν ἐνώ-  
 10 πιον τῶν ποδῶν σου, καὶ γνῶσιν ὅτι ἐγὼ ἠγάπησά σε. ὅτι ἐτήρησας  
 τὸν λόγον τῆς ὑπομονῆς μου, καὶ γὰρ σε τηρήσω ἐκ τῆς ὥρας τοῦ πειρα-  
 σμοῦ τῆς μελλούσης ἔρχεσθαι ἐπὶ τῆς οἰκουμένης ὅλης, πειράσαι τοὺς  
 11 κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. ἔρχομαι ταχύ· κράτει ὁ ἔχεις, ἵνα μηδεὶς  
 12 λάβῃ τὸν στέφανόν σου. ὁ νικῶν, ποιήσω αὐτὸν στῦλον ἐν τῷ ναῷ  
 τοῦ Θεοῦ μου, καὶ ἔξω οὐ μὴ ἐξέλθῃ ἔτι· καὶ γράψω ἐπ' αὐτὸν τὸ  
 ὄνομα τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως τοῦ Θεοῦ μου, τῆς

<sup>1</sup> add. τὰ

3. <sup>1</sup> τῆς] τῷ 046 (L (vg.)) S (ph. hl.) A (vt. <sup>col.</sup>) Primas. <sup>2</sup> ἔργα AC 1<sup>ms</sup> :  
 τὰ ἔργα ω <sup>3</sup> γρηγορήσῃς] μετανοήσῃς N\* (E (boh.)) A (vt. <sup>col.</sup>) Primas. γνῶς  
 ACP al. : γνώσῃ N 046 al. ποίαν] οἶαν N al. pauc. <sup>4</sup> ἔχεις] ἔχω 2321 S (ph.) E  
 (boh.) A (vt. <sup>col.</sup>) <sup>7</sup> τῆς] τῷ (S (ph.)) A (vt. <sup>col.</sup>) Primas. Cassiod. ἐκκλησίας  
 γράψον om. A (vt. <sup>col.</sup>) ὁ ἅγιος ὁ ἀληθινός] ὁ ἀληθινός ὁ ἅγιος NA Δαβίδ  
 A C al. pauc. : τοῦ Δαβίδ (rell.) : τοῦ παραδείσου A (vt. <sup>col.</sup>) : ἔδον codd. pauc. A (vt.)  
 κλείων] κλείει C 61<sup>ms</sup> 2016 al. <sup>9</sup> γνῶσιν] γνώσῃ N 69 E (sah.) A (vt. <sup>col.</sup>)  
 Primas.

καινῆς Ἱερουσαλήμ, ἡ καταβαίνουσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ μου, καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ καινόν. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα <sup>13</sup> λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Καὶ τῷ ἀγγέλῳ τῆς ἐν Λαοδικεῖα ἐκκλησίας γράψον, 14

Τάδε λέγει ὁ ἀμήν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινός, ἡ ἀρχὴ τῆς κτίσεως τοῦ Θεοῦ. Οἶδά σου τὰ ἔργα, ὅτι οὔτε ψυχρὸς εἶ οὔτε ζεστός· <sup>15</sup> ὄφελον ψυχρὸς ἦς, ἢ ζεστός. οὕτως ὅτι χλιαρὸς εἶ, καὶ οὔτε ζεστός <sup>16</sup> οὔτε ψυχρὸς, μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου. ὅτι λέγεις ὅτι <sup>17</sup> Πλούσιός εἰμι, καὶ πεπλούτηκα, καὶ οὐδὲν χρεῖαν ἔχω, καὶ οὐκ οἶδας ὅτι σὺ εἶ ὁ ταλαίπωρος καὶ ἐλεεινὸς καὶ πτωχὸς καὶ τυφλὸς καὶ γυμνός, συμβουλεύω σοι ἀγοράσαι παρ' ἐμοῦ χρυσίον πεπυρωμένον ἐκ πυρός, <sup>18</sup> ἵνα πλουτήσης, καὶ ἱμάτια λευκά, ἵνα περιβάλλῃ, καὶ μὴ φανερωθῇ ἡ αἰσχύνη τῆς γυμνότητός σου, καὶ κολλούριον ἐγχρίσαι τοὺς ὀφθαλμούς σου, ἵνα βλέπῃς. ἐγὼ ὅσους ἐὰν φιλῶ, ἐλέγχω καὶ παιδεύω· ζήλευε <sup>19</sup> οὖν καὶ μετανόησον. Ἰδοὺ, ἔστηκα ἐπὶ τὴν θύραν καὶ κρούω· ἐάν τις <sup>20</sup> ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου, καὶ ἀνοίξῃ τὴν θύραν, εἰσελεύσομαι πρὸς αὐτόν, καὶ δειπνήσω μετ' αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς μετ' ἐμοῦ. ὁ νικῶν, δώσω αὐτῷ <sup>21</sup> καθίσαι μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ θρόνῳ μου, ὡς καγὼ ἐνίκησα, καὶ ἐκάθισα μετὰ τοῦ πατρὸς μου ἐν τῷ θρόνῳ αὐτοῦ. ὁ ἔχων οὖς ἀκουσάτω τί <sup>22</sup> τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς ἐκκλησίαις.

Μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἰδοὺ, θύρα ἡνεωγμένη ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἡ <sup>4</sup> φωνὴ ἡ πρώτη ἣν ἤκουσα ὡς σάλπιγγος λαλούσης μετ' ἐμοῦ, λέγων, Ἀνάβα ὧδε, καὶ δείξω σοι ἃ δεῖ <sup>k</sup> γενέσθαι μετὰ ταῦτα. εὐθέως ἔγε- <sup>2</sup>

<sup>k</sup> γενέσθαι. μετὰ ταῦτα

<sup>14</sup> τῆς] τῷ Α (vt. <sup>cod.</sup>) (cf. 2040 S (ph.) Primas.) καὶ] add. ὁ Ν C 82 al. ἡ ἀρχὴ] ἀπ' ἀρχῆς Α (vt. <sup>cod.</sup>) : ἡ ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς Α (vg.) : *praem.* καὶ Ν S (ph.) Α (vt.) Εῤῥ τῆς κτίσεως τοῦ θεοῦ om. Α (vt. <sup>cod.</sup>) κτίσεως] ἐκκλησίας Ν\* τοῦ θεοῦ om. Α (vt. <sup>cod.</sup> vg.) <sup>15</sup> ὄφελον . . . ζεστός om. A I al. *pauc.* Α (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>16</sup> οὕτως ὅτι] ὅτι οὕτως Ν : ὅτι *pauc.* Ε (sah.) Α : καὶ S (ph.) : ἀλλὰ Α (vt. <sup>cod.</sup> vg.) Primas. : ἀλλ' ὅτι L (vt. <sup>s15</sup> vg.) καὶ οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρὸς om. *pauc.* L (vt.) Α (vt. <sup>cod.</sup> vg.) Εῤῥ Amb. Primas. ἐμέσαι] judge Α (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>17</sup> οὐδὲν A C al. *pauc.* : οὐδενὸς *rell.* ἐλεεινός] *praem.* ὁ A 046 al. <sup>18</sup> αἰσχύνῃ] ἀσχημοσύνη P al. *pauc.* <sup>20</sup> ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου καὶ om. Orig. <sup>4</sup> Hil. Epiph. εἰσελεύσομαι . . . ἐμοῦ] εἰσελευσόμεθα πρὸς αὐτὸν ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ μου, καὶ μονὴν ποιήσομεν παρ' αὐτῷ (ex Ioh. xv. 23?) Epiph. (ex Hipp. ?) Cyr.-Schol. <sup>arm.</sup> εἰσελ. A P I al. L (vt. <sup>s15</sup> vg.) S (hl.) Εῤῥ Α (vt. vg.) Εῤῥ Orig. Hil. al. : καὶ εἰσελ. Ox. 1090 Ν 046 al. S (ph.) Primas. ἐμοῦ] add. in my kingdom Α (vt.) Primas.

4. <sup>1</sup> γενέσθαι μετὰ ταῦτα.] alii (141 1719, sed nemo quod sciam antiquitus exc. Hier.) *distingunt* γενέσθαι. μετὰ ταῦτα

νόμην ἐν Πνεύματι· καὶ ἰδοὺ, θρόνος ἔκειτο ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τὸν  
 3 θρόνον καθήμενος· καὶ ὁ καθήμενος ὅμοιος ὁράσει λίθῳ ἰάσπιδι καὶ  
 4 σαρδίῳ· καὶ ἶρις κυκλόθεν τοῦ θρόνου ὅμοιος ὁράσει σμαραγδίνῳ. καὶ  
 κυκλόθεν τοῦ θρόνου θρόνοι εἰκοσιτέσσαρες· καὶ ἐπὶ τοὺς θρόνους  
 εἰκοσιτέσσαρας πρεσβυτέρους καθημένους, περιβεβλημένους ἐν ἱμα-  
 5 τίοις λευκοῖς, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν στεφάνους χρυσοῦς. καὶ  
 ἐκ τοῦ θρόνου ἐκπορεύονται ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί. καὶ  
 ἐπτά λαμπάδες πυρὸς καιόμεναι ἐνώπιον τοῦ θρόνου, αἱ εἰσι τὰ ἐπτά  
 6 πνεύματα τοῦ Θεοῦ· καὶ ἐνώπιον τοῦ θρόνου ὡς θάλασσα ὑαλίνῃ, ὁμοία  
 κρυστάλλῳ· καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ κύκλῳ τοῦ θρόνου τέσσαρα  
 7 ζῶα γέμοντα ὀφθαλμῶν ἔμπροσθεν καὶ ὀπισθεν. καὶ τὸ ζῶον τὸ πρῶ-  
 τον ὅμοιον λέοντι, καὶ τὸ δεύτερον ζῶον ὅμοιον μόσχῳ, καὶ τὸ τρίτον  
 ζῶον ἔχων τὸ πρόσωπον ὡς ἀνθρώπου, καὶ τὸ τέταρτον ζῶον ὅμοιον  
 8 ἀετῷ πετομένῳ. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα, ἐν καθ' ἓν αὐτῶν ἔχον ἀνὰ  
 πτέρυγας ἕξ, κυκλόθεν καὶ ἔσθωεν γέμουσιν ὀφθαλμῶν· καὶ ἀνάπασιν  
 οὐκ ἔχουσιν ἡμέρας καὶ νυκτὸς λέγοντες, Ὁ Ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος Κύριος  
 9 ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ ἦν καὶ ὁ ὢν καὶ ὁ ἐρχόμενος. καὶ ὅταν  
 δώσουσι τὰ ζῶα δόξαν καὶ τιμὴν καὶ εὐχαριστίαν τῷ καθήμενῳ ἐπὶ  
 10 τοῦ θρόνου, τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, πεσοῦνται οἱ εἰ-  
 κοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἐνώπιον τοῦ καθήμενου ἐπὶ τοῦ θρόνου, καὶ  
 προσκυνήσουσι τῷ ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, καὶ βαλοῦσι  
 11 τοὺς στεφάνους αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ θρόνου λέγοντες, Ὁ Ἄγιος εἶ, ὁ Κύριος  
 καὶ ὁ Θεὸς ἡμῶν, λαβεῖν τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δύναμιν·  
 ὅτι σὺ ἔκτισας τὰ πάντα, καὶ διὰ τὸ θέλημά σου ἦσαν καὶ ἐκτίσθησαν.  
 5 Καὶ εἶδον ἐπὶ τὴν δεξιὰν τοῦ καθήμενου ἐπὶ τοῦ θρόνου βιβλίον  
 γεγραμμένον ἔσθωεν καὶ ὀπισθεν, κατεσφραγισμένον σφραγίδω ἐπτά.  
 2 καὶ εἶδον ἄγγελον ἰσχυρὸν κηρύσσοντα ἐν φωνῇ μεγάλῃ, Τίς ἄξιος  
 3 ἀνοῖξαι τὸ βιβλίον, καὶ λῦσαι τὰς σφραγίδας αὐτοῦ; καὶ οὐδεὶς ἠδύ-

<sup>3</sup> ἶρις] ἱερεῖς N\* A al. pauc. A (vt. vg.) Efh <sup>4</sup> θρόνοι P 046 ω Hier. al. : θρόνους N A al. pauc. Tycon. <sup>5</sup> ordine uerborum horum uariant testes

<sup>7</sup> ὡς ἀνθρώπου A 42 2019 B (vg.) S (ph.) E (sah.) Iren.<sup>lat.</sup> Primas. : ἀνθρώπου 046 al. A (vt. vg.) Iren. al. : ὡς ἄνθρωπος P al. S (hl.) : ὡς ὅμοιον ἀνθρώπῳ N (2018 E (boh.) Victorin.-Poetou.) <sup>8</sup> κυκλόθεν] ἔμπροσθεν A (vt. <sup>cod.</sup>) Primas. : *praem.* from their claws <sup>9-10</sup> δώσουσιν . . . πεσοῦνται . . . κτλ.] ἐδίδουν . . . ἐπιπτον . . . κτλ. B (vg. <sup>cod.</sup>) A (vt. <sup>cod.</sup> vg. <sup>cod.</sup>) Primas. τοῦ καθήμενου ἐπὶ om. E (boh.) A (vt.) Primas. τοῦ θρόνου om. E (boh.)

5. <sup>2</sup> τὸ βιβλίον καὶ λῦσαι om. A (vt. <sup>cod.</sup>)



νατο ἐν τῷ οὐρανῷ, οὐδὲ ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς, ἀνοίξαι  
τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό. καὶ ἐγὼ ἔκλαιον πολὺ, ὅτι οὐδεὶς ἄξιος 4  
εὐρέθῃ ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, οὔτε βλέπειν αὐτό· καὶ εἰς ἐκ τῶν πρεσ- 5  
βυτέρων λέγει μοι, Μὴ κλαῖε· ἰδοὺ, ἐνίκησεν ὁ λέων ὁ ἐκ τῆς φυλῆς  
Ἰούδα, ἡ ρίζα Δαβὶδ, ἀνοίξαι τὸ βιβλίον, καὶ τὰς ἑπτὰ σφραγίδας  
αὐτοῦ. καὶ εἶδον ἐν μέσῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν τεσσάρων ζώων, καὶ 6  
ἐν μέσῳ τῶν πρεσβυτέρων, ἄρνιον ἑστηκὸς ὡς ἐσφαγμένον, ἔχων  
κέρατα ἑπτὰ καὶ ὀφθαλμοὺς ἑπτὰ, οἳ εἰσὶ τὰ ἑπτὰ πνεύματα τοῦ Θεοῦ,  
ἀπεσταλμένοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἦλθε, καὶ εἴληφεν ἐκ τῆς δε- 7  
ξιᾶς τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ θρόνου. καὶ ὅτε ἔλαβε τὸ βιβλίον, τὰ 8  
τέσσαρα ζῶα καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ  
ἁρνίου, ἔχοντες ἕκαστος κιθάραν, καὶ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας θυμια-  
μάτων, αἱ εἰσιν αἱ προσευχαὶ τῶν ἁγίων. καὶ ᾄδουσιν ᾠδὴν καινὴν 9  
λέγοντες, Ὁ ἄξιος εἶ λαβεῖν τὸ βιβλίον, καὶ ἀνοίξαι τὰς σφραγίδας αὐ-  
τοῦ· ὅτι ἐσφάγης, καὶ ἡγόρασας τῷ Θεῷ ἐν τῷ αἵματί σου ἐκ πάσης  
φυλῆς καὶ γλώσσης καὶ λαοῦ καὶ ἔθνους, καὶ ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ 10  
ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς, καὶ βασιλεύουσιν ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ εἶδον, 11  
καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀγγέλων πολλῶν κυκλόθεν τοῦ θρόνου καὶ τῶν ζώων  
καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων καὶ  
χιλιάδες χιλιάδων, λέγοντες φωνῇ μεγάλῃ, Ὁ ἄξιόν ἐστι τὸ ἄρνιον τὸ 12  
ἐσφαγμένον λαβεῖν τὴν δύναμιν καὶ πλοῦτον καὶ σοφίαν καὶ ἰσχὺν καὶ  
τιμὴν καὶ δόξαν καὶ εὐλογίαν. καὶ πᾶν κτίσμα ὃ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ 13  
τῆς γῆς καὶ ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἐστί, καὶ τὰ ἐν αὐ-  
τοῖς πάντα, ἤκουσα λέγοντας, Τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ

<sup>1</sup> om. ἑπτὰ

<sup>3</sup> οὐδὲ ὑποκάτω τῆς γῆς om. N al. pauc. A (vt. <sup>codl.</sup>) <sup>4</sup> ἐγὼ 046 al. B (vg.)  
C A (vt. <sup>codl.</sup>) Tycon. Primas. al.: om. rel. πολὺ πολλοί (om. ἐγὼ) I al.  
pauc. C (boh.) [οἱ πολλοί] A (vg.) E th Hipp.: om. Orig. Hil. ἀνοίξαι] add.  
καὶ ἀναγνῶναι minusc. nonnull. A (vg.) οὔτε βλέπειν αὐτό] καὶ λύσαι τὰς σφρα-  
γίδας αὐτοῦ S (ph.) Primas.: idem praem. A (vt. <sup>codl.</sup>) <sup>5</sup> ἡ ρίζα] ἐκ ρίξης C (boh.)  
A (vt. vg.): add. καὶ τὸ γένος Hipp. <sup>6</sup> καὶ (alt.) . . . ζῶων om. Hipp. ἑπτὰ  
(ult.) om. A al. pauc. B (vg.) <sup>8</sup> φιάλας χρυσᾶς γεμούσας] φιάλην χρυσὴν  
γέμουσαν S (ph.): λιβανωτῶν χρυσοῦν γέμοντα A (vt. vg.) <sup>9</sup> ἡγόρασας] add.  
ἡμᾶς pauc. B S (ph.) A Hipp. Cypr. Aug. Primas.: add. post θεῷ N P 046 ω C  
(boh.) <sup>10</sup> αὐτοὺς] ἡμᾶς B (vt. <sup>sig</sup>) C (sah.) A (vt. <sup>codl.</sup>) Tycon. Primas.: om.  
Hipp. βασιλεύουσιν A 046 al. S (hl.): βασιλεύουσιν N P al. B (vt. <sup>sig</sup> vg.)  
S (ph.) C A (vt. <sup>codl.</sup>) Hipp. Cypr. al.: βασιλεύσομεν A (vt. [vg.]) Tycon. Primas.  
<sup>11</sup> φωνὴν A P 046\* al. pauc. B C (boh.) A (vt. vg.) E th Tycon. Primas. al.: ὡς  
φωνὴν N 046\*\* ω S (ph. hl.) C (sah.) A (vt. <sup>codl.</sup>) Fulg. Cassiod. <sup>12</sup> <sup>13</sup> καὶ  
ὑποκάτω τῆς γῆς om. N al. B (vg.) C (boh. <sup>codl.</sup>) A (vt. vg.) καὶ (sext.) om.  
N<sup>o</sup> A 105 S (hl.) A (vt. <sup>codl.</sup>)

ἀρνίῳ ἢ εὐλογία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας  
14 τῶν αἰώνων. καὶ τὰ τέσσαρα ζῶα ἔλεγον, Ἀμήν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι  
ἔπεσαν καὶ προσεκύνησαν.

6 Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὸ ἀρνίον μίαν ἐκ τῶν ἐπτὰ σφραγίδων, καὶ  
ἤκουσα ἑνὸς ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων λέγοντος ὡς φωνὴ βροντῆς, Ἔρ-  
2 χου<sup>m</sup>. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός· καὶ ὁ καθήμενος ἐπ' αὐτὸν  
ἔχων τόξον· καὶ ἐδόθη αὐτῷ στέφανος· καὶ ἐξῆλθε νικῶν, καὶ ἵνα  
νικήσῃ.

3 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν δευτέραν, ἤκουσα τοῦ δευτέρου  
4 ζώου λέγοντος, Ἔρχου<sup>n</sup>. καὶ ἐξῆλθεν ἄλλος ἵππος πυρρός· καὶ τῷ  
καθημένῳ ἐπ' αὐτὸν ἐδόθη αὐτῷ λαβεῖν τὴν εἰρήνην ὅ ἐκ τῆς γῆς, καὶ  
ἵνα ἀλλήλους σφάζουσιν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ μάχαιρα μεγάλη.

5 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τρίτην, ἤκουσα τοῦ τρίτου ζώου  
λέγοντος, Ἔρχου<sup>p</sup>. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος μέλας· καὶ ὁ καθήμενος  
6 ἐπ' αὐτὸν ἔχων ζυγὸν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ἐν μέσῳ  
τῶν τεσσάρων ζώων λέγουσαν, Χοῖνιξ σίτου δηναρίου, καὶ τρεῖς χοί-  
νικες κριθῶν δηναρίου· καὶ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον μὴ ἀδικήσῃς.

7 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν τετάρτην, ἤκουσα φωνὴν τοῦ  
8 τετάρτου ζώου λέγοντος, Ἔρχου<sup>q</sup>. καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος χλωρός·  
καὶ ὁ καθήμενος ἐπάνω αὐτοῦ, ὄνομα αὐτῷ ὁ θάνατος, καὶ ὁ ᾄδης ἡκο-  
λούθει μετ' αὐτοῦ· καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐξουσία ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς γῆς  
ἀποκτεῖναι ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων  
τῆς γῆς.

9 Καὶ ὅτε ἤνοιξε τὴν πέμπτην σφραγίδα, εἶδον ὑποκάτω τοῦ θυσια-

<sup>m</sup> add. καὶ βλέπε  
<sup>q</sup> add. καὶ βλέπε

<sup>n</sup> add. καὶ βλέπε

<sup>o</sup> om. ἐκ

<sup>p</sup> add. καὶ βλέπε

<sup>13</sup> καὶ τὸ κράτος om. 2026 2057 A (vt. vg.)  
in saecula saeculorum Primas.

<sup>14</sup> προσεκύνησαν] add. uiuentem

6. <sup>1</sup> ἔρχου] add. καὶ ἰδέ (βλέπε hic et infra Erasm. ex lat.) N 046 al. L (vt. vg. <sup>cod.</sup> al.) S (ph. hl.) E<sup>th</sup> Primas. al.: ἔρχομαι A (vt. vg.) <sup>3</sup> ἔρχου] add. καὶ ἰδέ N al. pauc. L (vt. vg. <sup>cod.</sup>) E<sup>th</sup> Tycon. Primas. al.: ἔρχομαι A (vt. vg.) <sup>4</sup> ἐκ om. (N<sup>c</sup>) A al. pauc. <sup>5</sup> ἔρχου] add. καὶ ἰδέ N 046 al. L (vg. <sup>cod.</sup> al.) S (hl.) Primas. al.: ἔρχομαι A (vt. vg.) καὶ ἰδοὺ om. A (vt. <sup>cod.</sup>) Primas. <sup>6</sup> ὡς N A C P al. pauc. L (vt. <sup>sig</sup> vg.): om. rell. τὸ ἔλαιον καὶ τὸν οἶνον] τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον 1854 2019 L (vg.) Tycon. Primas. al. <sup>7</sup> ἔρχου] add. καὶ ἰδέ N 046 al. L (vt. vg. <sup>cod.</sup> al.) S (hl.) E<sup>th</sup> Primas.: ἔρχομαι A (vt. vg.) <sup>8</sup> καὶ ἰδοὺ om. 2038 S (ph.) A (vt. <sup>cod.</sup>) E<sup>th</sup> Primas. αὐτοῦ (pr.) om. C P al. L (vg.) αὐτοῖς N A C P al.: αὐτῷ rell. <sup>9</sup> θυσιαστηρίου] add. dei Cypr. <sup>2</sup> Tycon. <sup>1</sup> Primas. Cassiod.

στηρίου τὰς ψυχὰς τῶν ἐσφαγμένων διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ  
τὴν μαρτυρίαν ἣν εἶχον, καὶ ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ὡς πότε, 10  
ὁ δεσπότης ὁ ἅγιος καὶ ἀληθινός, οὐ κρίνεις καὶ ἐκδικεῖς τὸ αἷμα ἡμῶν  
ἐκ τῶν κατοικούντων ἐπὶ τῆς γῆς; καὶ ἐδόθη αὐτοῖς ἐκάστῳ στολὴ 11  
λευκή, καὶ ἔρρέθη αὐτοῖς ἵνα ἀναπαύσωνται ἔτι χρόνον μικρόν, ὥς  
πληρωθῶσι καὶ οἱ σύνδουλοι αὐτῶν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν οἱ μέλλοντες  
ἀποκτείνεσθαι ὡς καὶ αὐτοί.

Καὶ εἶδον ὅτε ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἕκτην, καὶ σεισμὸς μέγας 12  
ἐγένετο, καὶ ὁ ἥλιος ἐγένετο μέλας ὡς σάκκος τρίχινος, καὶ ἡ σελήνη  
ὅλη ἐγένετο ὡς αἷμα, καὶ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔπεσαν εἰς τὴν γῆν, 13  
ὡς συκὴ βάλλει τοὺς ὀλύνθους αὐτῆς ὑπὸ μεγάλου ἀνέμου σειομένη.  
καὶ ὁ οὐρανὸς ἀπεχωρίσθη ὡς βιβλίον εἰλίσσόμενον, καὶ πᾶν ὄρος καὶ 14  
νῆσος ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν ἐκινήθησαν. καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ 15  
οἱ μεγιστᾶνες, καὶ οἱ χιλιάρχοι, καὶ οἱ πλούσιοι, καὶ οἱ ἰσχυροί, καὶ  
πᾶς δοῦλος καὶ ἐλεύθερος, ἔκρυψαν ἑαυτοὺς εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς  
πέτρας τῶν ὀρέων, καὶ λέγουσι τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς πέτραις, Πέσετε 16  
ἐφ' ἡμᾶς, καὶ κρύψατε ἡμᾶς ἀπὸ προσώπου τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ  
θρόνου, καὶ ἀπὸ τῆς ὀργῆς τοῦ ἀρνίου· ὅτι ἦλθεν ἡ ἡμέρα ἡ μεγάλη 17  
τῆς ὀργῆς αὐτῶν, καὶ τίς δύναται σταθῆναι;

Μετὰ τοῦτο εἶδον τέσσαρας ἀγγέλους ἑστῶτας ἐπὶ τὰς τέσσαρας 7  
γωνίας τῆς γῆς, κρατοῦντας τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τῆς γῆς, ἵνα μὴ  
πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ τῆς γῆς, μήτε ἐπὶ τῆς θαλάσσης, μήτε ἐπὶ τι δένδρον.  
καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα 2  
σφραγίδα Θεοῦ ζῶντος· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ τοῖς τέσσαρσιν ἀγ-  
γέλοις, οἷς ἐδόθη αὐτοῖς ἀδικῆσαι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων, 3

<sup>9</sup> ὥς πληρώσωσι

<sup>9</sup> τὸν λόγον τοῦ θεοῦ] τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Hipp. ἦν εἶχον] αὐτοῦ A (vt. <sup>codd.</sup>)  
Cyp. Primas. <sup>11</sup> ἐδόθη . . . στολὴ λευκή] ἐδόθησαν . . . στολαὶ λευκαὶ  
1 2038 2186 L (vg.) A (vt. <sup>col.</sup> vg.) Eth Hipp. Tycon. Primas. ἔτι χρ. μικρ.  
(N) A C P ω L (vg.) S (ph. hl.) E: χρ. ἔτι μικρ. A Hipp. Tycon. 2: μικρ. ἔτι χρ.  
(ut uid.) (241 2019) Cyp. Fulg. Primas.: χρ. μικρ. A (vt. vg.): ἔτι χρ. 046 al.  
πληρωθῶσιν A C 385 L (vt. <sup>118</sup> vg.) S (ph. hl. [?]) E A (vt. vg.) (Cyp. Fulg.  
Primas.): πληρώσωσιν N P 046 al. <sup>12</sup> ἔλη om. P al. <sup>13</sup> *pauc.* E (sah.) Primas.  
ὡς] eis, uel om. L (vt. <sup>118</sup> vg.) E A (vt. vg.) Tycon. Primas. <sup>16</sup> τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς  
πέτραις] ταῖς πέτραις καὶ τοῖς ὄρεσιν 1828 E A (vt. <sup>col.</sup>) Tycon. <sup>17</sup> αὐτῶν N C  
al. <sup>14</sup> *pauc.* L (vt. <sup>118</sup> vg.) S (ph. hl. <sup>col.</sup>) A (vt. <sup>col.</sup>) Fulg. al.: αὐτοῦ A P 046 ω S  
(hl. <sup>col.</sup>) E A (vt. vg.) Eth Primas. al. σταθῆναι] add. ἐνώπιον αὐτοῦ A  
(vt. vg. [*sed* vg. *habet* live *pro* σταθῆναι]) Primas.

Μὴ ἀδικήσητε τὴν γῆν, μήτε τὴν θάλασσαν, μήτε τὰ δένδρα, ἄχρι  
 σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.  
 4 καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων, ρμδ' χιλιάδες ἐσφραγι-  
 5 σμένοι ἐκ πάσης φυλῆς υἱῶν Ἰσραήλ. ἐκ φυλῆς Ἰούδα ιβ' χιλιάδες  
 ἐσφραγισμένοι· ἐκ φυλῆς Ῥουβὴν ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Γὰδ ιβ'  
 6 χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ ιβ' χι-  
 7 λιάδες· ἐκ φυλῆς Μανασσὴ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Συμεὼν ιβ' χι-  
 λιάδες· ἐκ φυλῆς Λευὶ ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰσσαχὰρ ιβ' χιλιάδες·  
 8 ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν ιβ' χιλιάδες· ἐκ φυλῆς Ἰωσήφ ιβ' χιλιάδες· ἐκ  
 9 φυλῆς Βενιαμὶν ιβ' χιλιάδες ἐσφραγισμένοι. μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ  
 ἰδοὺ, ὄχλος πολὺς, ὃν ἀριθμῆσαι αὐτὸν οὐδεὶς ἠδύνατο, ἐκ παντὸς ἔθνους  
 καὶ φυλῶν καὶ λαῶν καὶ γλωσσῶν, ἐστῶτες ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ  
 ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου, περιβεβλημένους στολὰς λευκάς, καὶ φοίνικες ἐν  
 10 ταῖς χερσὶν αὐτῶν· καὶ κράζουσι φωνῇ μεγάλῃ λέγοντες, Ἦ σωτηρία  
 11 τῷ Θεῷ ἡμῶν τῷ καθημένῳ ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ πάντες οἱ  
 ἄγγελοι ἐστήκεσαν κύκλῳ τοῦ θρόνου καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν τεσ-  
 σάρων ζώων· καὶ ἔπεσον ἐνώπιον τοῦ θρόνου ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ  
 12 προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Ἀμήν· ἡ εὐλογία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ σο-  
 φία καὶ ἡ εὐχαριστία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ ἰσχὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν  
 13 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. καὶ ἀπεκρίθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυ-  
 τέρων λέγων μοι, Οὗτοι οἱ περιβεβλημένοι τὰς στολὰς τὰς λευκάς,  
 14 τίνες εἰσὶ; καὶ πόθεν ἦλθον; καὶ εἶρηκα αὐτῷ, Κύριέ μου, σὺ οἶδας.  
 καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐρχόμενοι ἐκ τῆς θλίψεως τῆς μεγάλης,  
 καὶ ἔπλυναν τὰς στολὰς αὐτῶν, καὶ ἐλεύκαναν αὐτὰς ἐν τῷ αἵματι τοῦ  
 15 ἀρνίου. διὰ τοῦτό εἰσιν ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύουσιν  
 αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· καὶ ὁ καθήμενος ἐπὶ τοῦ  
 16 θρόνου σκηνώσει ἐπ' αὐτούς. οὐ πεινάσουσιν ἔτι, οὐδὲ διψήσουσιν  
 17 ἔτι, οὐδὲ μὴ πέσῃ ἐπ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος, οὐδὲ πᾶν καῦμα· ὅτι τὸ ἀρνίον  
 τὸ ἀνὰ μέσον τοῦ θρόνου ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ ὀδηγήσει αὐτοὺς ἐπὶ ζωῆς

7. <sup>5</sup> ἐσφραγισμένοι *om.* *pauc.* S (ph.) E (boh.<sup>codl.</sup>) A (vt.<sup>codl.</sup>) Eth Γὰδ] Δὲν  
*minusc. pauc.* A (vt.<sup>codl.</sup>) <sup>6</sup> Ἀσὴρ *tr. post* Ζαβουλὼν E (boh.) Μανασσῆ]  
 Δὲν E (boh.) <sup>9</sup> καὶ ἰδοὺ *om.* A B (vg.) S (ph.) E Eth Cypr. <sup>2</sup> Primas. *al.* :  
 ἰδοὺ *om.* C <sup>10</sup> κράζουσιν *om.* A (vt.<sup>codl.</sup>) Cypr. <sup>2</sup> Primas. λέγοντες] ἔλεγον  
 A (vt.<sup>codl.</sup>) Cypr. <sup>2</sup> Primas. τῷ θεῷ] τοῦ θεοῦ A 792 2020 E (boh.) (?) A (vt.<sup>codl.</sup>)  
<sup>14</sup> μου *om.* A *al. pauc.* B (vt.) E (sah.) A (vg.) Eth Cypr. <sup>2</sup> Tycon. Primas.  
 αὐτὰς] αὐτὸν A (vt.) Tert.: *om.* 046 *al.* A (vg.) Eth <sup>15</sup> ἐπ' αὐτούς] ἐν αὐτοῖς  
 A (vt. vg.) (Primas.?) (ex Ioh. i. 14?) <sup>17</sup> ζωῆς] ζώσας 1 2020 2036 2041 A  
 (vt.<sup>codl.</sup>)

πηγὰς ὑδάτων, καὶ ἐξαλείψει ὁ Θεὸς πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν.

Καὶ ὅταν ἤνοιξε τὴν σφραγίδα τὴν ἐβδόμην, ἐγένετο σιγὴ ἐν τῷ 8 οὐρανῷ ὡς ἡμιώριον. καὶ εἶδον τοὺς ἑπτὰ ἀγγέλους, οἱ ἐνώπιον τοῦ 2 Θεοῦ ἐστήκασιν, καὶ ἐδόθησαν αὐτοῖς ἑπτὰ σάλπιγγες.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἦλθε καὶ ἐστάθη ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἔχων 3 λιβανωτὸν χρυσοῦν· καὶ ἐδόθη αὐτῷ θυμιάματα πολλά, ἵνα δώσει ταῖς προσευχαῖς τῶν ἁγίων πάντων ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν τὸ ἐνώπιον τοῦ θρόνου. καὶ ἀνέβη ὁ καπνὸς τῶν θυμιαμάτων ταῖς προσ- 4 ευχαῖς τῶν ἁγίων ἐκ χειρὸς τοῦ ἀγγέλου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. καὶ εἰλη- 5 φεν ὁ ἄγγελος τὸ λιβανωτόν, καὶ ἐγέμισεν αὐτὸ ἐκ τοῦ πυρὸς τοῦ θυ- σιαστηρίου, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν γῆν· καὶ ἐγένοντο βρονταὶ καὶ φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ σεισμός.

Καὶ οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας ἡτοίμασαν 6 αὐτοὺς ἵνα σαλπίσωσι.

Καὶ ὁ πρῶτος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένετο χάλασα καὶ πῦρ μεμιγμένα ἐν 7 αἵματι, καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν· καὶ τὸ τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη, καὶ πᾶς χόρτος χλωρὸς κατεκάη.

Καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ὡς ὅρος μέγα πυρὶ καιό- 8 μενον ἐβλήθη εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῆς θαλάσσης αἷμα, καὶ ἀπέθανε τὸ τρίτον τῶν κτισμάτων τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ, τὰ 9 ἔχοντα ψυχάς, καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων διεφθάρησαν.

Καὶ ὁ τρίτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀστὴρ 10 μέγας καιόμενος ὡς λαμπάς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὸ τρίτον τῶν ποταμῶν καὶ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστέρος λέγεται ὁ 11 Ἄψινθος· καὶ ἐγένετο τὸ τρίτον τῶν ὑδάτων εἰς ἄψινθον, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἀπέθανον ἐκ τῶν ὑδάτων, ὅτι ἐπικράνησαν.

Καὶ ὁ τέταρτος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐπλήγη τὸ τρίτον τοῦ ἡλίου 12 καὶ τὸ τρίτον τῆς σελήνης καὶ τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων, ἵνα σκοτισθῇ τὸ τρίτον αὐτῶν, καὶ ἡ ἡμέρα μὴ φάνη τὸ τρίτον αὐτῆς, καὶ ἡ νύξ ὁμοίως.

8. <sup>2</sup> ἐδόθησαν] ἐδόθη A al. *rauc.* <sup>5</sup> βρ. καὶ φω. καὶ ἀστρ. N 046 al. L S (ph. hl. <sup>cod.</sup>) E A (vt. vg.) Primas. : βρ. καὶ ἀστρ. καὶ φω. A al. *rauc.* S (hl.) : φω. καὶ βρ. καὶ ἀστρ. P 1 al. A (vt. <sup>coi.</sup>) Tycon. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> : φω. καὶ ἀστρ. καὶ βρ. 104 Tycon. <sup>1</sup>/<sub>2</sub> Andr. (?) <sup>7</sup> καὶ τὸ τρίτον (δεύτερον A (vt. vg.)) τῆς γῆς κατεκάη om. 1 1854 2018 A (vt. <sup>cod.</sup>) καὶ τὸ τρίτον τῶν δένδρων κατεκάη om. 046\* al. *rauc.* A (vg.) Eih <sup>9</sup> ψυχάς] ψυχῆν N al. *rauc.* S (ph.) E A (vt. vg.) καὶ τὸ τρίτον τῶν πλοίων om. 2070 2305 A (vt. vg.) <sup>11</sup> καὶ ἐγένετο . . . ἄψινθον om. E (sah. <sup>cod.</sup>) eis] ὡς *rauc.* L (vt. <sup>n</sup>) S (ph.) E (boh.) Primas.



περιβεβλημένον νεφέλην, καὶ ἡ ἴρις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ  
 2 πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥλιος, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς στῦλοι πυρός, καὶ  
 ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ βιβλαρίδιον ἀνεφγμένον· καὶ ἔθηκε τὸν πῶδα  
 3 αὐτοῦ τὸν δεξιὸν ἐπὶ τῆς θαλάσσης τὸν δὲ εὐώνυμον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ  
 ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὥσπερ λέων μυκάται· καὶ ὅτε ἔκραξεν, ἐλάλησαν  
 4 αἱ ἑπτὰ βρονταὶ τὰς ἑαυτῶν φωνάς. καὶ ὅτε ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί,  
 ἔμελλον γράφειν· καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, Σφράγι-  
 5 σον ἃ ἐλάλησαν αἱ ἑπτὰ βρονταί, καὶ μὴ αὐτὰ γράψῃς. καὶ ὁ ἄγγε-  
 λος, ὃν εἶδον ἐστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, ἦρε τὴν χεῖρα  
 6 αὐτοῦ τὴν δεξιὰν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσεν ἐν τῷ ζῶντι εἰς τοὺς  
 αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὃς ἔκτισε τὸν οὐρανὸν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν  
 γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ <sup>8</sup> καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, ὅτι χρόνος  
 7 οὐκέτι ἔσται, ἀλλὰ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς φωνῆς τοῦ ἐβδόμου ἀγγέλου,  
 ὅταν μέλλῃ σαλπίζειν, καὶ ἐτελέσθῃ τὸ μυστήριον τοῦ Θεοῦ, ὡς εὐγγ-  
 8 γέλισε τοὺς ἑαυτοῦ δούλους τοὺς προφήτας. καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἡκουσα  
 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, πάλιν λαλοῦσαν μετ' ἐμοῦ, καὶ λέγουσαι, Ὑπαγε,  
 9 λάβε τὸ βιβλίον τὸ ἠνεφγμένον ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἐστῶ-  
 οτος ἐπὶ τῆς θαλάσσης καὶ ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἄγγελον  
 λέγων αὐτῷ δοῦναί μοι τὸ βιβλαρίδιον. καὶ λέγει μοι, Λάβε καὶ  
 10 κατάφαγε αὐτό· καὶ πικρανεῖ σου τὴν κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ στόματί σου  
 ἔσται γλυκὺ ὡς μέλι. καὶ ἔλαβον τὸ βιβλαρίδιον ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ  
 11 ἀγγέλου, καὶ κατέφαγον αὐτό· καὶ ἦν ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκύ·  
 καὶ ὅτε ἔφαγον αὐτό, ἐπικράνθη ἡ κοιλία μου. καὶ λέγουσί μοι, Δεῖ  
 σε πάλιν προφητεῦσαι ἐπὶ λαοῖς καὶ ἔθνεσι καὶ γλώσσαις καὶ βασι-  
 λεῦσι πολλοῖς.

II Καὶ ἐδόθη μοι κάλαμος ὅμοιος ῥάβδῳ, λέγων, Ὑγειραι, καὶ μέτρη-  
 σον τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας

<sup>8</sup> om. καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ

10. <sup>3-4</sup> τὰς ἑαυτῶν . . . ἔμελλον γράφειν om. A (vt. <sup>cod. l.</sup>) <sup>4</sup> ὅτε] ὅσα Orig.  
<sup>5</sup> τὴν δεξιὰν om. A I al. rauc. L (vg.) S (ph.) <sup>6</sup> καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ἐν  
 αὐτῇ om. N\* A al. rauc. L (vt.) S (ph.) EA (vg.) Primas. <sup>7</sup> ἐτελέσθη  
 N ACP al. S (ph. hl.) E (boh.): τελεσθῇ 046 I al. rauc. L S (hl. <sup>cod.</sup>) E (sah.)  
 A (vt. vg.) Eth Primas. (Cassiod.) τοὺς ἑαυτοῦ . . . προφήτας] per seruos  
 (om. Tycon.) suos prophetas L (vg.) E (boh.) A (vg.) Tycon. Primas. δούλους]  
 add. καὶ <sup>p<sup>47</sup></sup> E (sah.) Eth <sup>10</sup> καὶ κατέφαγον αὐτό om. E (boh.) ἐπικράνθη]  
 ἐγεμίσθη N 1854 2321 A (vt. <sup>cod.</sup>) Primas.

II. <sup>1</sup> κάλαμος] add. χρυσοῦς E (boh.) ῥάβδῳ (sine additam.) <sup>p<sup>47</sup></sup> N A P I al.  
 L EA (vt. <sup>cod.</sup>) Eth Primas.: add. καὶ εἰστήκει ὁ ἄγγελος (sim.) 046 al. S (ph. hl. \*)  
 A (vt. vg.)

ἐν αὐτῷ. καὶ τὴν αὐλὴν τὴν ἔξωθεν τοῦ ναοῦ ἔκβαλε ἔξωθεν, καὶ μὴ 2  
αὐτὴν μετρήσης, ὅτι ἐδόθη τοῖς ἔθνεσι, καὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν πατή-  
σουσι μῆνας τεσσαράκοντα δύο. καὶ δώσω τοῖς δυσὶ μάρτυσί μου, 3  
καὶ προφητεύσουσιν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα περιβεβλημένοι  
σάκκους. οὗτοί εἰσιν αἱ δύο ἐλαῖαι, καὶ αἱ δύο λυχνίαι αἱ ἐνώπιον 4  
τοῦ Κυρίου τῆς γῆς ἐστῶτες. καὶ εἴ τις αὐτοὺς θέλει ἀδικῆσαι, πῦρ 5  
ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ κατεσθίει τοὺς ἐχθροὺς αὐ-  
τῶν· καὶ εἴ τις θελήσῃ αὐτοὺς ἀδικῆσαι, οὕτω δεῖ αὐτὸν ἀποκτανθῆναι.  
οὗτοι ἔχουσι τὴν ἐξουσίαν κλείσαι τὸν οὐρανόν, ἵνα μὴ ὑετὸς βρέχῃ 6  
τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν· καὶ ἐξουσίαν ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ὑδά-  
των, στρέφειν αὐτὰ εἰς αἷμα, καὶ πατάξαι τὴν γῆν ἐν πάσῃ πληγῇ,  
ὅσάκις ἐὰν θελήσωσι. καὶ ὅταν τελέσωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν, τὸ 7  
θηρίον τὸ ἀναβαῖνον ἐκ τῆς ἀβύσσου ποιήσῃ μετ' αὐτῶν πόλεμον, καὶ  
νικήσῃ αὐτούς, καὶ ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ τὸ πτώμα αὐτῶν ἐπὶ τῆς 8  
πλατείας τῆς πόλεως τῆς μεγάλης, ἣτις καλεῖται πνευματικῶς Σόδομα  
καὶ Αἴγυπτος, ὅπου καὶ ὁ Κύριος αὐτῶν ἐσταυρώθη. καὶ βλέπουσιν 9  
ἐκ τῶν λαῶν καὶ φυλῶν καὶ γλωσσῶν καὶ ἔθνων τὸ πτώμα αὐτῶν  
ἡμέρας τρεῖς καὶ ἡμισυ, καὶ τὰ πτώματα αὐτῶν οὐκ ἀφίουσι τεθῆναι  
εἰς μνήμα. καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς χαίρουσιν ἐπ' αὐτοῖς, καὶ 10  
εὐφραίνονται, καὶ δῶρα πέμψουσιν ἀλλήλοις, ὅτι οὗτοι οἱ δύο προφη-  
ται ἐβασάνισαν τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ μετὰ τὰς τρεῖς 11  
ἡμέρας καὶ ἡμισυ πνεῦμα ζωῆς ἐκ τοῦ Θεοῦ εἰσῆλθεν ἐν αὐτοῖς, καὶ  
ἔστησαν ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτῶν, καὶ φόβος μέγας ἐπέπεσεν ἐπὶ τοὺς  
θεωροῦντας αὐτούς. καὶ ἤκουσαν φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λε- 12  
γούσης αὐτοῖς, Ἀνάβατε ὧδε. καὶ ἀνέβησαν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐν τῇ

<sup>2</sup> καὶ (pr.) . . . μετρήσης om. **℣** (vt.<sup>slg</sup>) ἔξωθεν (pr.)] ἔσωθεν **N** 1 al. **rauc.** **℟** (ph.) Victorin.-Poetou. <sup>3</sup> ἐξήκοντα] nonaginta Tycon. add. πέντε **N**<sup>co\*</sup> (69) **℣** (vt.) περιβεβλημένοι] περιβεβλημένους **N**\* **AP** 046 al. <sup>5</sup> ἀδικῆσαι (alt.)] ἀποκτείναι minusc. **rauc.** αὐτὸν] om. **rauc.** : αὐτοὺς **rauc.** **℣** (boh.) **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>6</sup> ἐπὶ] add. τῆς γῆς πασῶν πληγῶν καὶ ἔχουσιν ἐξουσίαν ἐπὶ **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) <sup>8</sup> τὸ πτώμα] τὰ πτώματα **v**<sup>47</sup> **NP** 1 al. **℣** **℟** (ph. hl.) **℣** (sah.) **℣** (vt.) Primas. al. αὐτῶν] ἡμῶν 1 : om. **N**\* <sup>9</sup> βλέπουσιν] βλέψουσιν 296 2049 **℣** (vt.<sup>slg</sup> vg.) **℣** (boh.) **℣** (vt. vg.) **℣**th Primas. al. λαῶν καὶ φυλῶν] φυλῶν καὶ λαῶν **N** **℣** (boh.) **℣** (vt. <sup>cod.</sup> vg.) τὸ πτώμα] τὰ πτώματα **P** 1 al. **℣** (vt.<sup>slg</sup> vg.) **℟** (ph. hl.) **℣** **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) Primas. <sup>11</sup> τὰς **p**<sup>47</sup> **AC** 046 al. : om. **NP** al. ἐκ om. **℣** (boh., quae om. ζωῆς) **℣** (vt.) εἰσῆλθεν] εἰσελεύσεται 792 **℣** (boh.) **℣** (vt. vg.) ἔστησαν] στήσονται **rauc.** **℣** (boh.) **℣** (vt. vg.) ἐπέπεσεν] ἔπεσεν **v**<sup>47</sup> **N** 046 : ἐπιπεσεῖται **rauc.** **℣** (boh.) **℣** (vt.) <sup>12</sup> ἤκουσαν **N**\* **ACP** al. **rauc.** **℣** (vg.) **℟** (ph.) : ἤκουσα **v**<sup>47</sup> **N**<sup>c</sup> 046 al. **℣** (vt.<sup>slg</sup>) **℟** (hl. <sup>cod.</sup>) **℣** **℣** (vt. vg.) Tycon. : ἀκούσονται **rauc.**

- 13 νεφέλῃ, καὶ ἐθεώρησαν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν. καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ  
ὥρᾳ ἐγένετο σεισμὸς μέγας, καὶ τὸ δέκατον τῆς πόλεως ἔπεσε, καὶ  
ἀπεκτάνθησαν ἐν τῷ σεισμῷ ὀνόματα ἀνθρώπων χιλιάδες ἑπτὰ· καὶ οἱ  
λοιποὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο, καὶ ἔδωκαν δόξαν τῷ Θεῷ τοῦ οὐρανοῦ.
- 14 Ἡ οὐαὶ ἡ δευτέρα ἀπῆλθεν· ἰδοὺ, ἡ οὐαὶ ἡ τρίτη ἔρχεται ταχύν.
- 15 Καὶ ὁ ἕβδομος ἄγγελος ἐσάλπισε, καὶ ἐγένοντο φωναὶ μεγάλαι ἐν  
τῷ οὐρανῷ, λέγοντες, Ἐγένετο ἡ βασιλεία τοῦ κόσμου τοῦ Κυρίου  
ἡμῶν, καὶ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, καὶ βασιλεύσει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν  
αἰώνων. καὶ οἱ εἰκοσιτέσσαρες πρεσβύτεροι, οἱ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ  
κάθηνται ἐπὶ τοὺς θρόνους αὐτῶν, ἔπесαν ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ  
προσεκύνησαν τῷ Θεῷ λέγοντες, Εὐχαριστοῦμέν σοι, Κύριε ὁ Θεός,  
ὁ παντοκράτωρ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὅτι εἴληφας τὴν δύναμίν σου τὴν με-  
18 γάλην, καὶ ἐβασίλευσας. καὶ τὰ ἔθνη ὠργίσθησαν, καὶ ἦλθεν ἡ ὀργή  
σου, καὶ ὁ καιρὸς τῶν νεκρῶν κριθῆναι, καὶ δοῦναι τὸν μισθὸν τοῖς  
δούλοις σου τοῖς προφήταις καὶ τοῖς ἁγίοις καὶ τοῖς φοβουμένοις τὸ  
ὄνομά σου, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ διαφθεῖραι τοὺς δια-  
φθείροντας τὴν γῆν.
- 19 Καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὤφθη ἡ κιβωτὸς  
τῆς διαθήκης αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ, καὶ ἐγένοντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ  
καὶ βρονταὶ καὶ σεισμὸς καὶ χάλαζα μεγάλη.
- 12 Καὶ σημεῖον μέγα ὤφθη ἐν τῷ οὐρανῷ, γυνὴ περιβεβλημένη τὸν  
ἥλιον, καὶ ἡ σελήνη ὑποκάτω τῶν ποδῶν αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς  
2 αὐτῆς στέφανος ἀστέρων δώδεκα, καὶ ἐν γαστρὶ ἔχουσα· καὶ κράζει  
3 ὠδίνουσα, καὶ βασανιζομένη τεκεῖν. καὶ ὤφθη ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ  
οὐρανῷ, καὶ ἰδοὺ, δράκων πυρρὸς μέγας, ἔχων κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα  
4 δέκα, καὶ ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ἑπτὰ διαδήματα. καὶ ἡ οὐρὰ αὐτοῦ  
σύρει τὸ τρίτον τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν  
γῆν. καὶ ὁ δράκων ἔστηκεν ἐνώπιον τῆς γυναικὸς τῆς μελλούσης τε

<sup>13</sup> δέκατον] τρίτον 046 (C boh.)

( $\mathcal{E}$  (boh.)) Amb. Tycon. Primas.

ἐβασίλευσεν **II** (vt.<sup>big</sup>) **Ε** (sah.)  
ὁ ἐρχόμενος *minusc. nonnull.* **Ε** (*μεγάλην om.* **Ε** (boh.) **A** (vt.<sup>cool</sup>.)

βρ. καὶ φω. *minusc.* *pauc.* **Λ** (vt.  
καὶ σεισμὸς *om.* 046 *al.* **Α** (vt. *cod.*

12. <sup>3</sup> πυρρὸς om. A (vt. <sup>cod.</sup>), *uarie in ceteris testibus conlocatum*  
 ἔσυρεν I (vg.) E (boh.) A (vt. vg.) Primas.

<sup>15</sup> τοῦ κόσμου om. (*fort.* ob compend. τοῦ  
crinas ... μέγαν] ἀπὸ τῆς ἑξ. φρ.)

ἡμῶν om. 2091 Ⓔ (sah.) βασιλεύσει]

ἐπὶ τῆς γῆς A (vt. <sup>cod.</sup>) 17 ἦν] add. καὶ

add. καὶ  $\rho^{47}$   $\mathbf{N}^* \mathbf{C}$  ( $\mathbf{A}$  (vg.)) σου τὴν  
μεγάλην] μένουσαν  $\rho^{47}$   $^{19}$  φω. καὶ βο.]

h. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$  (vt. <sup>cod.</sup>): φωναί  $\mathfrak{L}$  (vg.)

<sup>4</sup> σύρει]

κεῖν, ἵνα, ὅταν τέκη, τὸ τέκνον αὐτῆς καταφάγη. καὶ ἔτεκεν υἱόν, 5  
ἄρσεν, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ  
ἡρπάσθη τὸ τέκνον αὐτῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ. καὶ 6  
ἡ γυνὴ ἔφυγεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου ἔχει ἐκεῖ τόπον ἡτοιμασμένον ἀπὸ  
τοῦ Θεοῦ, ἵνα ἐκεῖ τρέφωσιν αὐτὴν ἡμέρας χιλίας διακοσίας ἐξήκοντα.

Καὶ ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ· ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐ- 7  
τοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος· καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε, καὶ  
οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσαν, οὐδὲ τόπος εὗρέθη αὐτῶν ἔτι ἐν 8  
τῷ οὐρανῷ. καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφης ὁ ἀρχαῖος, ὁ κα- 9  
λούμενος διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην·  
ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν. καὶ 10  
ἤκουσα φωνὴν μεγάλην ἐν τῷ οὐρανῷ λέγουσαν, Ἄρτι ἐγένετο ἡ σω-  
τηρία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ  
Χριστοῦ αὐτοῦ· ὅτι ἐβλήθη ὁ κατήγορος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὁ κατη- 11  
γορῶν αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἡμέρας καὶ νυκτός. καὶ αὐτοὶ 11  
ἐνίκησαν αὐτὸν διὰ τὸ αἷμα τοῦ ἀρνίου, καὶ διὰ τὸν λόγον τῆς μαρτυ-  
ρίας αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠγάπησαν τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἄχρι θανάτου. διὰ 12  
τοῦτο εὐφραίνεσθε, οὐρανοὶ καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς σκηνοῦντες· οὐαὶ τὴν γῆν  
καὶ τὴν θάλασσαν, ὅτι κατέβη ὁ διάβολος πρὸς ὑμᾶς ἔχων θυμὸν μέ-  
γαν, εἰδὼς ὅτι ὀλίγον καιρὸν ἔχει.

Καὶ ὅτε εἶδεν ὁ δράκων ὅτι ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, ἐδίωξε τὴν γυναῖκα 13  
ἥτις ἔτεκε τὸν ἄρρενα. καὶ ἐδόθησαν τῇ γυναικὶ αἱ δύο πτέρυγες τοῦ 14  
ἀετοῦ τοῦ μεγάλου, ἵνα πέτηται εἰς τὴν ἔρημον εἰς τὸν τόπον αὐτῆς,  
ὅπου τρέφεται ἐκεῖ καιρὸν καὶ καιροὺς καὶ ἥμισυ καιροῦ, ἀπὸ προσ-  
ώπου τοῦ ὄψεως. καὶ ἔβαλεν ὁ ὄφης ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ὀπίσω τῆς 15  
γυναικὸς ὕδωρ ὡς ποταμόν, ἵνα αὐτὴν ποταμοφόρητον ποιήσῃ. καὶ 16  
ἐβοήθησεν ἡ γῆ τῇ γυναικὶ, καὶ ἠνοιξεν ἡ γῆ τὸ στόμα αὐτῆς, καὶ κατ-  
έπιε τὸν ποταμὸν ὃν ἔβαλεν ὁ δράκων ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ 17  
ὠργίσθη ὁ δράκων ἐπὶ τῇ γυναικὶ, καὶ ἀπῆλθε ποιῆσαι πόλεμον μετὰ

5 ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ *om.* Hipp. καὶ πρὸς τὸν θρόνον αὐτοῦ *om.* A (vt. *cod.*)  
6 ἐξήκοντα] *add.* πέντε N<sup>ec\*</sup> A (vt.): xl B (vt. *sib*): ἐνεήκοντα C (boh.) Tycon.  
9 διάβολος] Beelzebul A (vt. *vg.*) ὅλην] *add.* λέων A (vt. *cod.*) 10 ἐν τῷ  
οὐρανῷ] ἐκ τοῦ οὐρανοῦ *pauc.* B (vt. *sib*) C (sah.) A (vt. *cod.* *vg.*): *om.* 2302 al.  
*pauciss.* καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ χριστοῦ αὐτοῦ *om.* S (ph.) Tycon. ἐξουσία]  
σωτηρία p<sup>47</sup> τοῦ χριστοῦ] τοῦ κυρίου C: *om.* A (vt. *cod.*) 12 κατέβη] κατε-  
βλήθη 432 A (vt. *vg.*) μέγαν *om.* N A (vt. *cod.*) 13 ἐδίωξε] ἐδίωκεν (N) al.  
*pauc.* B (vt. *sib*) 14 ἐδόθησαν] ἐδόθη p<sup>47</sup> N<sup>o</sup> al. *pauc.* S (ph.) A (vt. *vg.*) al  
*om.* p<sup>47</sup> N 046 ω S (ph.) C A (vt. *vg.*) Hipp. 3 τοῦ] ὡς C (boh.) Primas.  
τοῦ μεγάλου *om.* C (boh.) A (vt. *cod.*) Epiph.

τῶν λοιπῶν τοῦ σπέρματος αὐτῆς, τῶν τηρούντων τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ  
 13 καὶ ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· καὶ ἐστάθη ἐπὶ τὴν ἄμμον τῆς  
 θαλάσσης.

Καὶ εἶδον ἐκ τῆς θαλάσσης θηρίον ἀναβαῖνον, ἔχον κέρατα δέκα  
 καὶ κεφαλὰς ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ δέκα διαδήματα, καὶ ἐπὶ  
 2 τὰς κεφαλὰς αὐτοῦ ὀνόματα βλασφημίας. καὶ τὸ θηρίον, ὃ εἶδον, ἦν  
 ὅμοιον παρδάλει, καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ὡς ἄρκου, καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ  
 ὡς στόμα λέοντος· καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ δράκων τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ  
 3 τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ ἐξουσίαν μεγάλην. καὶ μίαν ἐκ τῶν κεφαλῶν  
 αὐτοῦ ὡς ἐσφαγμένην εἰς θάνατον· καὶ ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ  
 4 ἐθεραπεύθη, καὶ ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ ὀπίσω τοῦ θηρίου· καὶ προσεκύ-  
 νησαν τῷ δράκοντι, ὅτι ἔδωκε τὴν ἐξουσίαν τῷ θηρίῳ, καὶ προσεκύνη-  
 σαν τῷ θηρίῳ λέγοντες, Τίς ὅμοιος τῷ θηρίῳ; καὶ τίς δύναται πολε-  
 5 μῆσαι μετ' αὐτοῦ; καὶ ἐδόθη αὐτῷ στόμα λαλοῦν μεγάλα καὶ βλασ-  
 φημίας· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ποιῆσαι μῆνας τεσσαράκοντα δύο.  
 6 καὶ ἤνοιξε τὸ στόμα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας πρὸς τὸν Θεόν, βλασφη-  
 μῆσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, τοὺς ἐν τῷ οὐρανῷ σκη-  
 7 νοῦντας. <sup>1</sup> καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νι-  
 κῆσαι αὐτούς· καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἐπὶ πᾶσαν φυλὴν καὶ λαὸν καὶ  
 8 γλῶσσαν καὶ ἔθνος. καὶ προσκυνήσουσιν αὐτὸν πάντες οἱ κατοικοῦντες

<sup>1</sup> *om.* καὶ ἐδόθη αὐτῷ ποιῆσαι πόλεμον μετὰ τῶν ἁγίων, καὶ νικῆσαι αὐτούς·

17 τῶν λοιπῶν *om.* 1854 A (vt.) 13. <sup>1</sup> καὶ ἐστάθη . . . θαλάσσης A (vt. *cod.*)  
 Primas. καὶ ἐστάθη κτλ. (*cum praecedentibus coniuncta*) N A C al. *rauc.* L S  
 (hl.) A (vt.) E<sup>th</sup> Tycon. al. : καὶ ἐστάθη κτλ. (*ad initium capit. seq.*) P 046 W S  
 (ph.) E A (vg.)  
 δέκα διαδ.] διαδ. δέκα N A (vt. *cod.*) : τέσσαρα διαδ. E (boh.) : διαδ. A (vt. *cod.*)  
 Primas. ὀνόματα A 046 al. L S (hl.) : ὄνομα p<sup>47</sup> N C P 1 al. S (ph.) E A  
 (vt. vg.) E<sup>th</sup> Tycon. Primas. βλασφημίας *om.* E (boh.) <sup>2</sup> λέοντος p<sup>47</sup>  
 A C P 046 W L E A (vt. vg.) E<sup>th</sup> Iren. <sup>lat.</sup> Tycon. Primas. al. : λεόντων N al. *rauc.*  
 S (ph. hl.) Victorin.-Poetou. <sup>3</sup> ὀπίσω] ἐπὶ 61 69 1828 A (vt. vg.) Primas.  
<sup>5</sup> ποιῆσαι] *add.* ὃ θέλει N (E<sup>th</sup>) : πόλεμον ποιῆσαι 046 W A (vt. *cod.*) : πολεμῆσαι 61  
 69 2322 E : ποιῆσαι πολεμῆσαι (*ut uid.*) A (vt. *cod.*) : *om.* ποιῆσαι A (vg.) Iren. <sup>lat.</sup>  
 Dion.-Alex. Primas. : *add.* against the saints and overcome them, and there was  
 given him [authority to make] victory A (vt. *cod.*) <sup>6</sup> αὐτοῦ (*tert.*)] *add.* καὶ  
 N° P 046\* 1 al. L (vg.) S (hl. *cod.*) E Iren. <sup>lat.</sup> τοὺς . . . σκηνοῦντας] ἐν τῷ  
 οὐρανῷ p<sup>47</sup> : τοῦ . . . σκηνοῦντος L (vt. *els*) Primas. : *om.* A (vt. vg.) <sup>7</sup> καὶ  
 ἐδόθη . . . νικῆσαι αὐτούς *om.* p<sup>47</sup> A C P\* al. E (sah.) A (vt. vg.) Iren. <sup>lat.</sup> ἐδόθη  
 αὐτῷ ἐξουσία *om.* A (vt. *cod.*) καὶ λαὸν *om.* p<sup>47</sup> et minusc. *rauc.* E (boh.) A  
 (vt. *cod.*, vg.) καὶ γλῶσσαν καὶ ἔθνος *om.* A (vt. *cod.*) <sup>8</sup> προσκυνήσουσιν]  
 προσεκύνησαν A (vt. *cod.*) Iren. <sup>lat.</sup> Tycon. <sup>1</sup> Primas.



ἐπὶ τῆς γῆς, οὗ οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς ζωῆς τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. εἴ τις ἔχει οὖς, ὁ ἀκουσάτω. εἴ τις εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει· εἴ τις ἐν ἡο μαχαίρᾳ ἀποκτενεῖ, δεῖ αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ ἀποκτανθῆναι. ὧδέ ἐστιν ἡ ὑπομονὴ καὶ ἡ πίστις τῶν ἁγίων.

Καὶ εἶδον ἄλλο θηρίον ἀναβαῖνον ἐκ τῆς γῆς, καὶ εἶχε κέρατα δύο ὅμοια ἀρνίῳ, καὶ ἐλάλει ὡς δράκων. καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πρώτου θηρίου πᾶσαν ποιεῖ ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ τὴν γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ κατοικοῦντας ἵνα προσκυνήσουσι τὸ θηρίον τὸ πρῶτον, οὗ ἐθεραπεύθη ἡ πληγὴ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. καὶ ποιεῖ σημεῖα μεγάλα, ἵνα καὶ πῦρ ποιῇ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβαίνειν εἰς τὴν γῆν ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων. καὶ πλανᾷ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὰ σημεῖα ἃ ἐδόθη αὐτῷ ποιεῖσαι ἐνώπιον τοῦ θηρίου, λέγων τοῖς κατοικοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς ποιῆσαι εἰκόνα τῷ θηρίῳ ὃς ἔχει τὴν πληγὴν τῆς μαχαίρας καὶ ἔζησε. καὶ ἐδόθη αὐτῇ δοῦναι πνεῦμα τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου, ἵνα καὶ λαλήσῃ ἡ εἰκὼν τοῦ θηρίου, καὶ ποιήσῃ ἵνα ὅσοι ἐὰν μὴ προσκυνήσωσι τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου ἀποκτανθῶσι. καὶ ποιεῖ πάντας, τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς μεγάλους, καὶ τοὺς πλουσίους καὶ τοὺς πτωχοὺς, καὶ τοὺς ἐλευθέρους καὶ τοὺς δού-

<sup>u</sup> ποιήσει

<sup>8</sup> οὗ . . . [αὐτοῦ] (A) C al. *pauc.* Iren.<sup>lat.</sup> Primas. : ὧν . . . [αὐτῶν] p<sup>47</sup> N P ω I (vt.<sup>eis</sup> vg.) *uerrss. rell.*, Tycon. al. τὸ ὄνομα A C o46 al. S (hl.) E Iren.<sup>lat.</sup> Tycon. Primas. : τὰ ὀνόματα p<sup>47</sup> N P ι 2302 al. *pauc.* I (vt.<sup>eis</sup> vg.) (S (ph.)) A (vt. vg.) E<sup>th</sup> τῇ βίβλῳ p<sup>47</sup> τῆς ζωῆς om. Primas. τοῦ ἀρνίου τοῦ ἐσφαγμένου om. A (vt.<sup>codd.</sup>) ἐσφαγμένου] ἐσφραγισμένου (ut alibi quoque) *pauc.* (A (vt.<sup>cod.</sup>)) Tycon. al. <sup>10</sup> εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει A I (vg.) : εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει (p<sup>47</sup>) N C P al. *pauc.* E (boh.) (?) A (vt. vg.) (?) Tycon. : εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει (sim.) *pauc.* I (vt.) S (ph. hl.) E (sah.) A (vt. vg.) (?) Iren.<sup>lat.</sup> Primas. : αἰχμαλωσίαν συνάγει, εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπάγει Are. (*multum uariant codd.* Andr.) ἀποκτενεῖ C P o46 ω I (vg.) E A (vt.<sup>cod.</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> Primas. al. : ἀποκτείνει N al. *pauc.* I (vt.<sup>eis</sup>) S (ph. hl.) ἀποκτανθῆναι p<sup>47</sup> A 93 2056 : om. *minusc. nonnull.* : A *dubiae sunt* : at uidentur A (vt.<sup>codd.</sup> vg.) *totum comma praetermittere* <sup>12</sup> οὗ ἐθεραπεύθη] ἕως οὗ θεραπευθῇ A (vt. vg.) <sup>13</sup> ποιεῖ] ποιήσει *pauc.* S (ph.) E A (vt.<sup>cod.</sup>) Iren.<sup>lat.</sup> Hipp. : ἐποίει (ἐποίησεν) 2016 I (vt.<sup>eis</sup> vg.) A (vt. vg.) E<sup>th</sup> μεγάλα] πολλὰ A (vt.<sup>codd.</sup> vg.) : om. E (boh.) <sup>14</sup> λέγων τοῖς κατοικοῦσιν] καὶ λέγουσιν οἱ κατοικοῦντες A (vt. vg.) <sup>15</sup> αὐτῇ A C P\* (?) : αὐτῷ *rell.* (*de uersionibus nihil fere certi potest dici*) θηρίου (pr.) . . . ποιήσῃ] ποιῇσαι p<sup>47</sup> ἵνα om. p<sup>47</sup> ἵνα καὶ . . . τοῦ θηρίου om. C al. *pauc.* S (ph. hl.<sup>cod.</sup>) E (boh.) A (vt.<sup>cod.</sup>) Tycon. τοῦ θηρίου (alt.) om. A (vt.<sup>codd.</sup> vg.) τῇ εἰκόνι τοῦ θηρίου (alt.) τῷ θηρίῳ A (vt.) : τῷ θηρίῳ καὶ τῇ εἰκόνι αὐτοῦ E (boh.) <sup>16</sup> ποιεῖ] ποιήσει N<sup>o</sup> 2026 2321 I (vg.) S (ph. hl.) E A (vt.<sup>codd.</sup> vg.) Iren.<sup>lat.</sup> : ἐποίησεν Primas.

λους, ἵνα δώσωιν αὐτοῖς χάραγμα ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτῶν τῆς δεξιᾶς, ἢ ἐπὶ  
 17 τὸ μέτωπον αὐτῶν, καὶ ἵνα μή τις δύνηται ἀγοράσαι ἢ πωλῆσαι, εἰ μὴ  
 ὁ ἔχων τὸ χάραγμα, τὸ ὄνομα τοῦ θηρίου ἢ τὸν ἀριθμὸν τοῦ ὀνόματος  
 18 αὐτοῦ. Ὡδε ἡ σοφία ἐστίν. ὁ ἔχων νοῦν ψηφισάτω τὸν ἀριθμὸν τοῦ  
 θηρίου· ἀριθμὸς γὰρ ἀνθρώπου ἐστί· καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτοῦ <sup>α</sup> χξς'.

14 Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοῦ, τὸ ἀρνίον ἐστηκὸς ἐπὶ τὸ ὄρος Σιών, καὶ μετ'  
 αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα αὐτοῦ  
 καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν.  
 2 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς  
 φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνὴ ἦν ἡκουσα ὡς κιθαρῳδῶν κιθα-  
 3 ριζόντων ἐν ταῖς κιθάραις αὐτῶν· καὶ ᾄδουσιν ὡς ᾠδὴν καινὴν ἐνώπιον  
 τοῦ θρόνου, καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζώων καὶ τῶν πρεσβυτέρων·  
 καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο μαθεῖν τὴν ᾠδὴν, εἰ μὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα  
 4 τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἡγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ  
 γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν· παρθένοι γάρ εἰσιν. οὗτοι οἱ ἀκολουθοῦν-  
 τες τῷ ἀρνίῳ ὅπου ἂν ὑπάγῃ. οὗτοι ἡγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων,  
 5 ἀπαρχὴ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀρνίῳ. καὶ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν οὐχ εὐρέθη  
 ψεῦδος· ἁμωμοὶ εἰσιν.

6 Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον πετόμενον ἐν μεσουρανήματι, ἔχοντα εὐαγ-  
 γέλιον αἰώνιον εὐαγγελίσαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπὶ  
 7 πᾶν ἔθνος καὶ φυλὴν καὶ γλῶσσαν καὶ λαόν, λέγων ἐν φωνῇ μεγάλῃ,  
 Φοβήθητε τὸν Θεόν, καὶ δότε αὐτῷ δόξαν, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα τῆς κρί-  
 σεως αὐτοῦ, καὶ προσκυνήσατε τῷ ποιήσαντι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν  
 καὶ θάλασσαν καὶ πηγὰς ὑδάτων.

8 Καὶ ἄλλος δεύτερος ἄγγελος ἠκολούθησε λέγων, Ἐπεσεν ἔπεσε Βα-

<sup>α</sup> χξς'

<sup>16</sup> δώσωιν N\* ACP 046 al.  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>gls</sup>)  $\mathfrak{E}$  (sah.) Hipp.  $\frac{2}{3}$  Andr.  $\frac{2}{3}$  Tycon. : δώσει  
 1 al.  $\mathfrak{E}$  (boh.) (?) : δώση 051  $\mathfrak{A}$  (vt. vg.) : δώσωσιν (-ουσιν) minusc. mult. Andr.  $\frac{1}{3}$  :  
 δοθῇ  $\mathfrak{S}$  (ph. hl.) dari Iren. <sup>lat.</sup> : λάβωσιν (om. αὐτοῖς, et postea habent τὸ χ. αὐτοῦ)  
 506 1006 1841 2040 (Victorin.-Poetou.) : habere  $\mathfrak{L}$  (vg.) Primas. al. <sup>17</sup> τὸ  
 ὄνομα] τοῦ ὀνόματος C al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vg.)  $\mathfrak{S}$  (ph. hl.)  $\mathfrak{A}$  (vt. <sup>codl.</sup> vg.) Iren. <sup>lat.</sup> Primas. :  
 ἢ τὸ ὄνομα p<sup>47</sup> N al. pauc.  $\mathfrak{L}$  (vt. <sup>gls</sup>)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{A}$  (vt. <sup>codl.</sup>) Tycon. <sup>18</sup> χξς' (= 666) ω,  
 uerss. erroribus exceptis, Iren. Hipp.  $\frac{2}{3}$  Orig. Victorin.-Poetou. Greg.-Illib. Primas.  
 Andr. Are. : χξς' (= 616) C, duo codd. deperditi, quidam ap. Iren., Computatio in  
 Donatistarum Chronico (Mommсен, Chronica Minora i. 194)

14. <sup>1</sup> τὸ ἀρνίον NAC 046 al.  $\mathfrak{S}$  (ph. hl.)  $\mathfrak{E}$  (boh.)  $\mathfrak{A}$  (vg.) Orig. Method. :  
 ἀρνίον p<sup>47</sup> P 1 al.  $\mathfrak{E}$  (sah.)  $\mathfrak{A}$  (vt.) <sup>5</sup> ψεῦδος] δόλος minusc. pauc.  $\mathfrak{A}$  (vt. <sup>codl.</sup>)  
 ἁμωμοὶ (sine additam.) ACP pauc.  $\mathfrak{L}$  ( $\mathfrak{A}$  (vg.)) Tycon. Aug. : add. γάρ p<sup>47</sup> N 046  
 ω  $\mathfrak{L}$  (vg. <sup>codl.</sup>)  $\mathfrak{S}$  (ph. hl.)  $\mathfrak{E}$   $\mathfrak{A}$  (vt.) Eth Orig. al.

βυλὼν ἡ μεγάλη, ἣ ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς πεπό-  
τικε πάντα τὰ ἔθνη.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος τρίτος ἠκολούθησεν αὐτοῖς λέγων ἐν φωνῇ με- 9  
γάλῃ, Εἴ τις προσκυνεῖ τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει  
χάραγμα ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ ἢ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς πίεται 10  
ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ κεκερασμένου ἀκράτου ἐν τῷ ποτη-  
ρίῳ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ βασανισθήσεται ἐν πυρὶ καὶ θείῳ ἐνώπιον ἀγγέ-  
λων ἁγίων, καὶ ἐνώπιον τοῦ ἀρνίου· καὶ ὁ καπνὸς τοῦ βασανισμοῦ 11  
αὐτῶν εἰς αἰῶνας αἰώνων ἀναβαίνει· καὶ οὐκ ἔχουσιν ἀνάπαυσιν ἡμέρας  
καὶ νυκτὸς οἱ προσκυνοῦντες τὸ θηρίον καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ εἴ τις  
λαμβάνει τὸ χάραγμα τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ. ὦδε ἡ ὑπομονὴ τῶν ἁγίων 12  
ἐστίν, οἱ τηροῦντες τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πίστιν Ἰησοῦ.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λεγούσης, Γράψον, Μακάριοι οἱ 13  
νεκροὶ οἱ ἐν Κυρίῳ ὁ ἀποθνήσκουσες ἀπ' ἄρτι· ναί, λέγει τὸ Πνεῦμα,  
ἵνα ἀναπαύσονται ἐκ τῶν κόπων αὐτῶν· τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἀκολουθεῖ  
μετ' αὐτῶν.

Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ, νεφέλη λευκή, καὶ ἐπὶ τὴν νεφέλην καθήμενοι 14  
ὅμοιον υἱὸν ἀνθρώπου, ἔχων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ στέφανον χρυ-  
σοῦν, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὀρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν 15  
ἐκ τοῦ ναοῦ, κράζων ἐν μεγάλῃ φωνῇ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς νεφέλης,  
Πέμψον τὸ ὀρέπανόν σου καὶ θέρισον, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα θερίσαι, ὅτι  
ἐξηράνθη ὁ θερισμὸς τῆς γῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῆς νεφέ- 16  
λης τὸ ὀρέπανον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐθερίσθη ἡ γῆ.

Καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ, ἔχων 17  
καὶ αὐτὸς ὀρέπανον ὀξύ. καὶ ἄλλος ἄγγελος ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ θυσια- 18  
στηρίου, ὁ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πυρός, καὶ ἐφώνησε φωνῇ μεγάλῃ  
τῷ ἔχοντι τὸ ὀρέπανον τὸ ὀξύ λέγων, Πέμψον σου τὸ ὀρέπανον τὸ ὀξύ  
καὶ τρύγησον τοὺς βότρυας τῆς ἀμπέλου τῆς γῆς, ὅτι ἤκμασαν αἱ στα-  
φυλαὶ αὐτῆς. καὶ ἔβαλεν ὁ ἄγγελος τὸ ὀρέπανον αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν, 19

<sup>9</sup> ἀποθνήσκουσες. ἀπ' ἄρτι ναί,

<sup>9</sup> αὐτοῖς] αὐτῷ A 1894 A (vt.) Primas. <sup>10</sup> ἀγγέλων ἁγίων <sup>147</sup> N C P al. pauc.  
 3 S (ph. hl.): τῶν ἁγίων ἀγγέλων 046 ω E (sah.) A (vt.) Cypr. <sup>3</sup> Primas.: τῶν  
 ἀγγέλων A al. pauc. 3 L (vt.<sup>m</sup>) E (boh.) (E<sup>th</sup>) <sup>13</sup> ἀποθνήσκουσες ἀπ' ἄρτι  
 ναί, (cum P al. 3 L (vt.<sup>m</sup>) S (ph. hl.) E A (vt. vg.): alii distinguunt ἀποθνήσκουσες.  
 ἀπ' ἄρτι ναί, (cum 046 al. 3 L (vt.<sup>sls</sup> vg.) Tycon. Aug. Primas.) <sup>16</sup> om. A (vg.)  
<sup>17</sup> om. minusc. pauc. A (vg. <sup>coll.</sup>) <sup>18</sup> ἐξῆλθεν om. <sup>147</sup> A al. pauc. 3 L (vt.<sup>sls</sup> vg.)  
 Tycon. <sup>1</sup> Primas. πέμψον σου τὸ ὀρέπανον τὸ ὀξύ καὶ om. A (vt. vg.)

καὶ ἐτρύγησε τὴν ἄμπελον τῆς γῆς, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν ληνὸν τοῦ θυμοῦ  
20 τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην. καὶ ἐπατήθη ἡ ληνὸς ἔξωθεν τῆς πόλεως, καὶ  
ἐξήλθεν αἷμα ἐκ τῆς ληνοῦ ἄχρι τῶν χαλιῶν τῶν ἵππων, ἀπὸ σταδίων  
χιλίων ἑξακοσίων.

15 Καὶ εἶδον ἄλλο σημεῖον ἐν τῷ οὐρανῷ μέγα καὶ θαυμαστόν, ἀγγέ-  
λους ἑπτὰ ἔχοντας πληγὰς ἑπτὰ τὰς ἐσχάτας, ὅτι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη  
ὁ θυμὸς τοῦ Θεοῦ.

2 Καὶ εἶδον ὡς θάλασσαν ὑαλίνην μεμιγμένην πυρί, καὶ τοὺς νικῶν-  
τας ἐκ τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ, καὶ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ  
ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστῶτας ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ὑαλίνην, ἔχοντας κιθά-  
3 ρας τοῦ Θεοῦ. καὶ ᾄδουσι τὴν ᾠδὴν Μωσέως τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ,  
καὶ τὴν ᾠδὴν τοῦ ἁρνίου, λέγοντες, Μεγάλα καὶ θαυμαστά τὰ ἔργα σου,  
Κύριε ὁ Θεός, ὁ παντοκράτωρ· δίκαιαι καὶ ἀληθιναὶ αἱ ὁδοί σου, ὁ  
4 βασιλεὺς τῶν αἰώνων. τίς οὐ μὴ φοβηθῇ, Κύριε, καὶ δοξάσει τὸ ὄνο-  
μά σου; ὅτι μόνος ὁσιος· ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἡξοῦσι καὶ προσκυνή-  
σουσιν ἐνώπιόν σου, ὅτι τὰ δικαιώματά σου ἐφανερώθησαν.

5 Καὶ μετὰ ταῦτα εἶδον, καὶ ἡνοίγη ὁ ναὸς τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου  
6 ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ἐξήλθον οἱ ἑπτὰ ἄγγελοι οἱ ἔχοντες τὰς ἑπτὰ πληγὰς  
ἐκ τοῦ ναοῦ, ἐνδεδυμένοι <sup>α</sup> λίθον καθαρὸν λαμπρόν, καὶ περιεζωσμένοι  
7 περὶ τὰ στήθη ζώνας χρυσᾶς. καὶ ἐν ἐκ τῶν τεσσάρων ζώων ἔδωκε  
τοῖς ἑπτὰ ἄγγελοις ἑπτὰ φιάλας χρυσᾶς γεμούσας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ  
8 τοῦ ζῶντος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἐγεμίσθη ὁ ναὸς καπνοῦ  
ἐκ τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐκ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο

<sup>α</sup> ἐθνῶν

<sup>α</sup> λίνον

<sup>19</sup> τοῦ θυμοῦ *om.* *Α* (vt. *codl.*) τοῦ μεγάλου *p<sup>47</sup> minusc. pauc.* : τὴν μεγάλην  
*N al. S* (ph.) *Ε* : τὸν μέγαν *ACP 046 al. L* (vt. *p<sup>h</sup>*) *S* (hl.) Tycon. Primas. : *om.*  
*181 424 A* (vt. *codl.*) *Ε*th Victorin.-Poetou. <sup>20</sup> ἡ ληνὸς ἐν τῇ ληνῷ *L* (vt. *p<sup>h</sup>*) *A*  
(vt. *codl.*) Primas. ἐκ τῆς ληνοῦ *om. L* (vt. *p<sup>h</sup>*) *A* (vt. *codl.*) Primas. χιλίων  
ἐξακοσίων] χιλίων διακοσίων *N\* 203 506 S* (ph.) : mille quingentis *L* (vt. *p<sup>h</sup>*) :  
χιλίων ἑξακοσίων *εξ 2036 2037 Andr. 1/2*

15. <sup>2</sup> καὶ ἐκ τοῦ . . . ὀνόμ. αὐτοῦ *om. minusc. pauc. L* (vt. *p<sup>h</sup>*) καὶ (*quart.*) *add.*  
καὶ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ *minusc. nonnull. A* (vg.) Andr. Are. <sup>3</sup> αἰώνων  
*p<sup>47</sup> N\* C al. pauc. L* (vg.) *S* (ph. hl.) *Ε* (sah.) : ἐθνῶν *N<sup>c</sup> AP 046 al. L* (vt.) *Ε*  
(boh.) *A* (vt. vg.) *Ε*th Andr. Are. Tycon. Amb. Primas. : ἀγίῳ *teste idoneo carere*  
*uidetur* <sup>4</sup> κύριε *om. pauc. L* (sed vt. *p<sup>h</sup>* *habet postea* [cf. *A* (vg.)], vg. *codl.*)  
*A* (vt. vg.) Tycon. Amb. Primas. μόνος ὁσιος μόνος *p<sup>47</sup>* : σὺ μόνος ἅγιος εἰ  
[κύριε] καὶ ὁσιος (*pauc.*) *L* (vt. *p<sup>h</sup>* vg. *codl.*) *S* (hl.) *Ε* (sah.) *A* (vt. vg.) : *om. Ε* (boh.)  
<sup>5</sup> εἶδον καὶ *om. Ε* (sah.) ἡνοίγη *p<sup>47</sup> NACP 046 al. S* (ph. hl.) *Ε* (sah.)  
*A* (vt. *codl.* vg.) *Ε*th Tycon. : ἰδοὺ, ἡνοίγη *L* (*non* vt. *p<sup>h</sup>*) *Ε* (boh.) Primas. : ἰδοὺ,  
*A* (vt. *codl.*) <sup>6</sup> λίθον *AC al. pauc. L* (vg.) Oecum. : λίνον (*sim.*) *p<sup>47</sup> (N) P 046*  
*ω L* (vt.) *S* (ph. hl.) *Ε A* (vt. vg.) Tycon. Primas. *al.* : *om. Ε*th

εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναόν, ἄχρι τελεσθῶσιν αἱ ἐπτὰ πληγαὶ τῶν ἐπτὰ ἀγγέλων.

Καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ ναοῦ λεγούσης τοῖς ἐπτὰ ἀγ- 16  
γέλοις, Ὑπάγετε, καὶ ἐκχέετε τὰς ἐπτὰ φιάλας τοῦ θυμοῦ τοῦ Θεοῦ  
εἰς τὴν γῆν.

Καὶ ἀπῆλθεν ὁ πρῶτος, καὶ ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν· 2  
καὶ ἐγένετο ἔλκος κακὸν καὶ πονηρὸν ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ἔχοντας  
τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ.

Καὶ ὁ δεύτερος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν· καὶ 3  
ἐγένετο αἷμα ὡς νεκροῦ, καὶ πᾶσα ψυχὴ ζωῆς ἀπέθανε, τὰ ἐν τῇ θα-  
λάσσῃ.

Καὶ ὁ τρίτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς 4  
πηγὰς τῶν ὑδάτων· καὶ <sup>b</sup> ἐγένετο αἷμα. καὶ ἤκουσα τοῦ ἀγγέλου τῶν 5  
ὑδάτων λέγοντος, Δίκαιος εἶ, ὁ ὢν καὶ ὁ ἦν, ὁ ὅσιος, ὅτι ταῦτα <sup>c</sup> ἔκρινας·  
ὅτι αἷμα ἀγίων καὶ προφητῶν ἐξέχεαν, καὶ αἷμα αὐτοῖς δέδωκας πιεῖν· 6  
ἄξιοί εἰσι. καὶ ἤκουσα τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος, Ναί, Κύριε ὁ Θεός, 7  
ὁ παντοκράτωρ, ἀληθινὰ καὶ δίκαια αἱ κρίσεις σου.

Καὶ ὁ τέταρτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἥλιον· καὶ ἐδόθη 8  
αὐτῷ καυματίσαι τοὺς ἀνθρώπους ἐν πυρί. καὶ ἐκαυματίσθησαν οἱ ἄν- 9  
θρωποι καῦμα μέγα, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἔχοντος  
τὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τὰς πληγὰς ταύτας, καὶ οὐ μετενόησαν δοῦναι αὐτῷ  
δόξαν.

Καὶ ὁ πέμπτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν θρόνον τοῦ θηρίου· 10  
καὶ ἐγένετο ἡ βασιλεία αὐτοῦ ἐσκοτωμένη· καὶ ἐμασσῶντο τὰς γλώσ-  
σας αὐτῶν ἐκ τοῦ πόνου, καὶ ἐβλασφήμησαν τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ 11  
ἐκ τῶν πόνων αὐτῶν καὶ ἐκ τῶν ἑλκῶν αὐτῶν, καὶ οὐ μετενόησαν ἐκ  
τῶν ἔργων αὐτῶν.

<sup>b</sup> ἐγένοντο

<sup>c</sup> ἔκρινας.

16. <sup>1</sup> ἐκ τοῦ ναοῦ] *om.* 046 *al.* S (hl. *cod.*) A (vt. *cod.*) Tycon.  $\frac{1}{2}$ : ἐκ τοῦ οὐρανοῦ 42 367  
468 2196 L E A (vt. *cod.*) Tycon.  $\frac{1}{2}$ : ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ E th <sup>3</sup> ὡς νεκροῦ]  
ὡς νεκρῶν E (sah.): *om.* A (vt. *cod.*) Primas.: ὡς νεκρός S (ph.) (*om.* αἷμα) ζωῆς  
A C *al.* *pauc.* S (hl.) E th: ζωσα p<sup>47</sup> N P 046 *al.* L S (ph.) E A (vt. *cod.*) Tycon.:  
*om.* *minusc. hand pauc.* A (vt. *cod.* vg.) Primas. <sup>4</sup> ἐγένετο N C P 046 ω L  
(vg.) A (vt. *cod.* vg.) Tycon.: ἐγένοντο p<sup>47</sup> A *al.* *pauc.* L (vt.) S (ph. hl.) E A  
(vt. *cod.*) Primas. <sup>5</sup> ἔκρινας,] *alii distinguunt* ἔκρινας. (*ut* E A (vt. vg.)) <sup>8</sup> ἐν  
πυρί *om.* 94 A (vt. *cod.*) Primas.: *in testibus rell. uariat conlocatio* <sup>9</sup> μέγα *om.*  
E (boh.) A (vt. *cod.*) <sup>10</sup> ἐκ τοῦ πόνου *om.* Tycon. <sup>11</sup> *om.* Primas. καὶ  
ἐβλ. . . . αὐτῶν (*sec.*)] a doloribus suis, blasphemantes ex ira dei Tycon. ἐκ τῶν  
ἔργων αὐτῶν *om.* N L (vt. *g<sup>18</sup>*) A (vt. *cod.*) Tycon.



- 12 Καὶ ὁ ἕκτος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν μέγαν,  
τὸν Εὐφράτην· καὶ ἐξηράνθη τὸ ὕδωρ αὐτοῦ, ἵνα ἐτοιμασθῇ ἡ ὁδὸς τῶν  
13 βασιλέων τῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. καὶ εἶδον ἐκ τοῦ στόματος τοῦ  
δράκοντος, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ θηρίου, καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ  
14 ψευδοπροφήτου, πνεύματα τρία ἀκάθαρτα ὡς βάτραχοι· εἰσὶ γὰρ πνεύ-  
ματα δαιμονίων ποιούντα σημεῖα, ἃ ἐκπορεύεται ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς  
οἰκουμένης ὅλης, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον τῆς ἡμέρας τῆς  
15 μεγάλης τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. (Ἰδοὺ, ἔρχομαι ὡς κλέπτῃς.  
μακάριος ὁ γρηγορῶν καὶ τηρῶν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἵνα μὴ γυμνὸς περι-  
16 πατῇ, καὶ βλέπωσι τὴν ἀσχημοσύνην αὐτοῦ.) καὶ συνήγαγεν αὐτοὺς  
εἰς τὸν τόπον τὸν καλούμενον Ἑβραϊστὶ Ἀρμαγεδών.
- 17 Καὶ ὁ ἕβδομος ἐξέχεε τὴν φιάλην αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ἀέρα· καὶ ἐξηλθε  
18 φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ θρόνου λέγουσα, Γέγονε· καὶ ἐγέν-  
οντο ἀστραπαὶ καὶ φωναὶ καὶ βρονταί, καὶ σεισμὸς ἐγένετο μέγας,  
οἷος οὐκ ἐγένετο ἂφ' οὗ <sup>α</sup> ἄνθρωποι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς γῆς, τηλικούτος  
19 σεισμός, οὕτω μέγας. καὶ ἐγένετο ἡ πόλις ἡ μεγάλη εἰς τρία μέρη,  
καὶ αἱ πόλεις τῶν ἐθνῶν ἔπεσον· καὶ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη ἐμνήσθη  
ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, δοῦναι αὐτῇ τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς  
20 ὀργῆς αὐτοῦ. καὶ πάντα νῆσος ἔφυγε, καὶ ὄρη οὐχ εὐρέθησαν. καὶ  
21 χάλασα μεγάλη ὡς ταλαντιαία καταβαίνει ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ τοὺς ἀν-  
θρώπους· καὶ ἐβλασφήμησαν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν ἐκ τῆς πληγῆς  
τῆς χαλάζης, ὅτι μεγάλη ἐστὶν ἡ πληγὴ αὐτῆς σφόδρα.
- 17 Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἐχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας,  
καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ λέγων, Δεῦρο, δέξω σοι τὸ κρῖμα τῆς πόρνης  
2 τῆς μεγάλης τῆς καθημένης ἐπὶ ὑδάτων πολλῶν, μεθ' ἧς ἐπόρνευσαν

<sup>α</sup> ἄνθρωπος ἐγένετο

12 τῶν βασιλέων τῶν] τοῦ βασιλέως τοῦ **℣** (vt. <sup>s16</sup>) **℣** (vt. vg.) Primas. 14 ἃ ἐκ-  
πορεύεται **A al. mult.**, ἃ ἐκπορεύονται **046 al. pauc.**, **℥** (ph. hl.) Tycon. **al.**: [καὶ]  
ἐκπορεύονται **N<sup>ca</sup> 1854 2019 ℣** (vt. <sup>s16</sup> vg.) **℣** (vt. vg.) Primas.: ἐκπορεύεσθαι **p<sup>47</sup> N<sup>\*</sup>**  
**051 1\* 2302 al. pauc.**: **om.** **℣** (boh.) **℣** <sup>15</sup> ἰδοὺ] **praei.** For thus spake the  
Lord **℣** (vt. <sup>cod.</sup> vg.) ἔρχεται **N\* al. pauc.**: **om.** **℥** (ph.) Tycon.: **ds**  
**℣** (vt. <sup>cod.</sup>) Primas. 16 συνήγαγεν] **συνάξει** **℥** (ph.) **℣** (vt. <sup>cod.</sup>) Primas.:  
**συνήγαγον** **N ℥** (hl.): **συνάξω** **℣** (vg.) 17 μεγάλη **om.** **A al. pauc.** Cassiod.  
Andr. 18 ἀστρ. κ. φω. κ. βρον. **0163 (N)** **A al. ℣ ℣** (vg.) Tycon. Primas.: ἀστρ.  
κ. φω. **046**: ἀστρ. κ. βρον. **pauc.** **℥** (ph.) **℣** (vt.) Andr.: ἀστρ. κ. βρον. κ. φω. **p<sup>47</sup>**  
**051 al. ℥** (hl.) Are.: φω. κ. βρον. κ. ἀστρ. **1 al. pauc.**: βρον. κ. φω. κ. ἀστρ. **℣**  
(boh.) ἄνθρωποι ἐγένοντο] ἄνθρωπος ἐγένετο (-οντο **p<sup>47</sup>**) **p<sup>47</sup> A 254 (2020) ℣** (boh.)  
**℣** (vt. <sup>cod.</sup> vg.) **℣** <sup>19</sup> τῆς ὀργῆς **p<sup>47</sup> 0163 ω, uerss.**, **patr.**: **om.** **61 69 110**  
**℣** (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon.

οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ἐμεθύσθησαν οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἐκ τοῦ  
οἴνου τῆς πορνείας αὐτῆς. καὶ ἀπήνεγκέ με εἰς ἔρημον ἐν Πνεύματι·<sup>3</sup>  
καὶ εἶδον γυναῖκα καθήμενην ἐπὶ θηρίον κόκκινον, γέμοντα ὀνόματα  
βλασφημίας, ἔχον κεφαλὰς ἑπτὰ καὶ κέρατα δέκα. καὶ ἡ γυνὴ ἦν περι-<sup>4</sup>  
βεβλημένη πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ  
τιμίῳ καὶ μαργαρίταις, ἔχουσα ποτήριον χρυσοῦν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆς  
γέμον βδελυγμάτων, καὶ τὰ ἀκάθαρτα τῆς πορνείας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τὸ<sup>5</sup>  
μέτωπον αὐτῆς ὄνομα γεγραμμένον, <sup>ε</sup> Μυστήριον, Βαβυλὼν ἡ μεγάλη,  
ἡ μήτηρ τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς. καὶ εἶδον τὴν<sup>6</sup>  
γυναῖκα μεθύουσαν ἐκ τοῦ αἵματος τῶν ἁγίων, καὶ ἐκ τοῦ αἵματος τῶν  
μαρτύρων Ἰησοῦ· καὶ ἐθαύμασα, ἰδὼν αὐτήν, θαῦμα μέγα. καὶ εἰπέ<sup>7</sup>  
μοι ὁ ἄγγελος, Διατί ἐθαύμασας; ἐγὼ ἐρῶ σοι τὸ μυστήριον τῆς γυ-  
ναικός, καὶ τοῦ θηρίου τοῦ βαστάζοντος αὐτήν τοῦ ἔχοντος τὰς ἑπτὰ  
κεφαλὰς καὶ τὰ δέκα κέρατα. τὸ θηρίον, ὃ εἶδες, ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ<sup>8</sup>  
μέλλει ἀναβαίνειν ἐκ τῆς ἀβύσσου, καὶ εἰς ἀπώλειαν<sup>δ</sup> ὑπάγειν. καὶ  
θαυμάσονται οἱ κατοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν οὐ γέγραπται τὸ ὄνομα  
ἐπὶ τὸ βιβλίον τῆς ζωῆς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, βλεπόντων τὸ θηρίον,  
ὅτι ἦν, καὶ οὐκ ἔστι, καὶ παρέσται. ὧδε ὁ νοῦς ὁ ἔχων σοφίαν. αἱ<sup>9</sup>  
ἑπτὰ κεφαλὰι ἑπτὰ ὅρη εἰσὶν, ὅπου ἡ γυνὴ κάθηται ἐπ' αὐτῶν· καὶ<sup>10</sup>  
βασιλεῖς ἑπτὰ εἰσιν· οἱ πέντε ἔπεσαν, ὁ εἷς ἔστιν, ὁ ἄλλος οὐπω ἦλθε·  
καὶ ὅταν ἔλθῃ, ὀλίγον αὐτὸν δεῖ μέναι. καὶ τὸ θηρίον, ὃ ἦν, καὶ οὐκ<sup>11</sup>  
ἔστι, καὶ αὐτὸς ὄγδοός ἐστι, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐστι, καὶ εἰς ἀπώλειαν  
ὑπάγει. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, δέκα βασιλεῖς εἰσιν, οἵτινες βα-<sup>12</sup>  
σιλείαν οὐπω ἔλαβον, ἀλλ' ἐξουσίαν ὡς βασιλεῖς μίαν ὥραν λαμβά-  
νουσι μετὰ τοῦ θηρίου. οὗτοι μίαν γνώμην ἔχουσι, καὶ τὴν δύναμιν<sup>13</sup>  
καὶ ἐξουσίαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ διδόασιν. οὗτοι μετὰ τοῦ ἀρνίου πολε-<sup>14</sup>

<sup>ε</sup> μυστήριον,<sup>δ</sup> ὑπάγει

17. <sup>2</sup> καὶ ἐμεθύσθησαν . . . πορνείας αὐτῆς *om.* Cyr. <sup>2</sup>/<sub>2</sub> Primas. <sup>3</sup> εἶδον] *εἶδα*  
A Hipp. γέμοντα . . . δέκα *om.* Cyr. γέμοντα ὀνόματα (ὄνομα) N\* A P  
Tycon. : γέμον τὰ ὀνόματα Hipp. : γέμον ὀνομάτων *minusc. nonnull.* βλασφημίας  
*om.* Hipp. δέκα] *hic add. u. 18, sed etiam suo loco, P 2020 (ex Andr. comm.)*  
<sup>4</sup> τὰ ἀκάθαρτα] [πάσης] ἀκαθαρσίας [καὶ] (*ut uid.*) A (vt. *coll.*) Cyr. Tycon. Primas.  
αὐτῆς] [πάσης] τῆς γῆς 046 al. B (vt. *18*) C A (vt. *coll.*) Hipp. Cyr. Primas. : *add.*  
καὶ τῆς γῆς N S (hl. *coll.*) : *om.* A (vt. *vg.*) <sup>5</sup> *sine*, Μυστήριον, *sine* μυστήριον,  
*scribendum et distinguendum* τῶν πορνῶν καὶ *om.* B (vt. *18*) *πορνῶν* πορνειῶν  
B (vt. *vg.*) A (vt. *coll.*) Tycon. Primas. al. <sup>6</sup> Ἰησοῦ *om.* *pauc.* A (vt. *vg.*) Andr.  
<sup>8</sup> ὑπάγειν N P 046 ω, *uerss. pler.* Tycon. : ὑπάγει A al. *pauc.* B (vt. *18*) S (ph.) C  
(sah.) A (vt. *coll.*) Iren.<sup>lat.</sup> Hipp. Primas. θαυμάσονται] ἐθαυμάσαντο A (vt.)  
Primas. (?) <sup>13</sup> οὗτοι *om.* Hipp. αὐτῶν] αὐτῷ 180 2071 Hipp. : *om.* A (vt.)

- μήσουσι, καὶ τὸ ἄρνιον νικήσει αὐτούς, ὅτι κύριος κυρίων ἐστὶ καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ κλητοὶ καὶ ἐκλεκτοὶ καὶ πιστοί.
- 15 καὶ λέγει μοι, Τὰ ὕδατα, ἃ εἶδες, οὗ ἡ πόρνη κάθηται, λαοὶ καὶ ὄχλοι
- 16 εἰσὶ καὶ ἔθνη καὶ γλώσσαι. καὶ τὰ δέκα κέρατα, ἃ εἶδες, καὶ τὸ θηρίον, οὗτοι μισήσουσι τὴν πόρνην, καὶ ἡρημωμένην ποιήσουσιν αὐτὴν καὶ γυμνὴν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῆς φάγονται, καὶ αὐτὴν κατακαύσουσιν ἐν πυρί. ὁ γὰρ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν ποιῆσαι τὴν γνώμην αὐτοῦ, καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην καὶ δοῦναι τὴν βασιλείαν αὐτῶν τῷ θηρίῳ, ἄχρι τελεσθῆσονται οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ. καὶ ἡ γυνή, ἣν εἶδες, ἐστὶν ἡ πόλις ἡ μεγάλη ἡ ἔχουσα βασιλείαν ἐπὶ τῶν βασιλέων τῆς γῆς.
- 18 Μετὰ ταῦτα εἶδον ἄλλον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα ἑξουσίαν μεγάλην· καὶ ἡ γῆ ἐφωτίσθη ἐκ τῆς δόξης αὐτοῦ.
- 2 καὶ ἔκραξεν ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ λέγων, Ἐπεσευ ἔπεσε Βαβυλὼν ἡ μεγάλη, καὶ ἐγένετο κατοικητήριον δαιμονίων, καὶ φυλακὴ παντὸς πνεύματος ἀκαθάρτου, καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου καὶ μεμισημένου. ὅτι ἐκ τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ τῆς πορνείας αὐτῆς <sup>h</sup>πέπτωκαν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς μετ' αὐτῆς ἐπόρνευσαν, καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς ἐκ τῆς δυνάμεως τοῦ στρήνους αὐτῆς ἐπλούτησαν.
- 4 Καὶ ἤκουσα ἄλλην φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσαν, Ἐξέλθετε, ὁ λαός μου, ἐξ αὐτῆς, ἵνα μὴ συγκοινωνήσητε ταῖς ἀμαρτίαις αὐτῆς, καὶ

<sup>g</sup> *om.* τοῦ οἴνου<sup>h</sup> *πέπτωκε*

<sup>15</sup> ἡ πόρνη κάθηται] κάθηται ἡ πόρνη **ℒ** (vt. <sup>g16</sup>) **ℳ** (vt. vg.) Hipp. Primas.  
<sup>16</sup> καὶ τὸ θηρίον] τοῦ θηρίου **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup> vg.): *om.* **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon.: ἐπὶ (eis) τὸ θηρίον **ℒ** (ph.) **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) οὗτοι *om.* **℄** (sah.) **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) Primas. μισήσουσιν] μισοῦσιν *minusc.* *pauc.* Hipp. <sup>17</sup> τὰς καρδίας] τὴν καρδίαν 1854 **℄** Hipp. Tycon. <sup>18</sup> καὶ ποιῆσαι μίαν γνώμην *om.* A *minusc.* *pauc.* **ℒ** (vt. <sup>g16</sup> vg.) Tycon.  
<sup>18</sup> τῶν βασιλέων] τῶν βασιλειῶν **ℒ** 616 (?) **℄** (boh.) **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup> vg.): *om.* **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>)  
18. <sup>2</sup> [ἐν] ἰσχυρᾷ φωνῇ] ἰσχυρὰν φωνὴν *minusc.* *pauc.*: ἐν ἰσχυρᾷ φωνῇ μεγάλῃ Hipp.: ἐν ἰσχυρᾷ Tycon.: [ἐν] φωνῇ μεγάλῃ **ℒ** (ph.) **℄** **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup> vg.): [ἐν] ἰσχυρᾷ φωνῇ [καὶ] μεγάλῃ *minusc.* *pauc.* **ℒ** (vt.) Primas. λέγων *om.* P *al.* *pauc.* Hipp. ἀκαθάρτου (*pr.*) *add.* καὶ μεμισημένου A *al.* *pauc.* (*cf. infra*) **ℒ** (vt. <sup>g16</sup>) **ℳ** (vt. vg., *sed codd. qui comma utrumque habent, exhibent contrario ordine*) Hipp. καὶ φυλακὴ παντὸς ὀρνέου ἀκαθάρτου *om.* P *al.* **ℒ** (ph.) **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) ὀρνέου] θηρίου A Hipp.: θηρίου καὶ παντὸς ὀρνέου **℄** (sah.): ghoull **ℳ** (vt. vg.) καὶ μεμισημένου (*alt.*) *om.* **ℒ** (vg.) <sup>3</sup> τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ **ℒ** 046 ω **ℒ** (hl.) **℄** (sah.) **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon.: τὸν θυμὸν τοῦ οἴνου P 051 i *al.* **ℒ** (vt. <sup>g16</sup>) **℄** (boh.) **ℳ** (vt. vg.) Hipp.: τοῦ θυμοῦ A *al.* *pauc.* **ℒ** (vg.) Priscill.: τοῦ οἴνου *pauc.* **ℒ** (ph.) Tycon. Primas. (Andr.): C *uero* τοῦ οἴνου, *ei* τοῦ θυμοῦ *post* τῆς πορνείας πέπτωκαν (*sim.*) **ℒ** A C 046 *al.* **℄** **ℳ** (vt. <sup>cod.</sup>) **℄** (th) Hipp.: πέπτωκεν (-αν) P 051 i 2020 *al.* **ℒ** **ℒ** (hl.) **ℳ** (vt. vg.) Tycon. Priscill. *al.*: πεπότικεν *minusc.* *pauc.* **ℒ** (ph.)

ἐκ τῶν πληγῶν αὐτῆς ἵνα μὴ λάβητε· ὅτι ἐκολλήθησαν αὐτῆς αἱ 5  
 ἁμαρτίαι ἄχρι τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐμνημόνευσεν ὁ Θεὸς τὰ ἀδικήματα  
 αὐτῆς. ἀπόδοτε αὐτῇ ὡς καὶ αὐτὴ ἀπέδωκε, καὶ διπλώσατε τὰ διπλὰ 6  
 κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· ἐν τῷ ποτηρίῳ ᾧ ἐκέρασε κεράσατε αὐτῇ διπλοῦν.  
 ὅσα ἐδόξασεν αὐτὴν καὶ ἐστηνιάσεν, τοσοῦτον δότε αὐτῇ βασανισμόν 7  
 καὶ πένθος· ὅτι ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς λέγει ὅτι Κάθημαι βασιλίσσα,  
 καὶ χήρα οὐκ εἰμί, καὶ πένθος οὐ μὴ ἴδω. διὰ τοῦτο ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ 8  
 ἥξουσιν αἱ πληγαὶ αὐτῆς, θάνατος καὶ πένθος καὶ λιμός, καὶ ἐν πυρὶ  
 κατακαυθήσεται, ὅτι ἰσχυρὸς ὁ Κύριος ὁ Θεὸς ὁ κρίνας αὐτήν. καὶ 9  
 κλαύσονται καὶ κόψονται ἐπ' αὐτήν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς οἱ μετ' αὐτῆς  
 πορνεύσαντες καὶ στηνιάσαντες, ὅταν βλέπωσι τὸν καπνὸν τῆς πυρώ-  
 σεως αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν ἐστηκότες διὰ τὸν φόβον τοῦ βασανισμοῦ 10  
 αὐτῆς, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, Βαβυλὼν, ἡ πόλις ἡ  
 ἰσχυρά, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἦλθεν ἡ κρίσις σου. καὶ οἱ ἔμποροι τῆς γῆς 11  
 κλαίουσι καὶ πενθοῦσιν ἐπ' αὐτήν, ὅτι τὸν γόμον αὐτῶν οὐδεὶς ἀγο-  
 ράζει οὐκέτι, γόμον χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ λίθου τιμίου καὶ μαργαριτῶν 12  
 καὶ βυσσίνου καὶ πορφύρας καὶ σιρικῶν καὶ κοκκίνου, καὶ πάντων ξύλων  
 θύϊνον καὶ πάντων σκευῶν ἐλεφάντινον καὶ πάντων σκευῶν ἐκ ξύλου τιμιω-  
 τάτου καὶ χαλκοῦ καὶ σιδήρου καὶ μαρμάρου, καὶ κιννάμωμον καὶ ἄμ- 13  
 μον καὶ θυμιάματα καὶ μύρον καὶ λίβανον καὶ οἶνον καὶ ἔλαιον καὶ  
 σεμίδαλιν καὶ σῖτον καὶ κτήνη καὶ πρόβατα, καὶ ἵππων καὶ ῥεδῶν καὶ  
 σωματῶν, καὶ ψυχὰς ἀνθρώπων. καὶ ἡ ὀπώρα σου τῆς ἐπιθυμίας τῆς 14  
 ψυχῆς ἀπῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ πάντα τὰ λιπαρὰ καὶ τὰ λαμπρὰ ἀπώ-  
 λετο ἀπὸ σοῦ, καὶ οὐκέτι αὐτὰ οὐ μὴ εὐρήσουσιν. οἱ ἔμποροι τού- 15  
 των, οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς, ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τὸν

<sup>4</sup> *om.* Κύριος

<sup>4</sup> λάβητε] βλαβῆτε (*sim.*) *rauc.* Cypr. 2 Tycon. Primas. <sup>8</sup> ἡμέρᾳ] ὥρα  
*rauc.* L (vt.<sup>m</sup>) Eth Cypr. Primas. κύριος *om.* A *rauc.* L (vg.) Eth ὁ θεὸς  
*om.* *rauc.* S (ph.) A (vt.<sup>cod.</sup>) Primas. <sup>9</sup> ἐπ' αὐτήν (αὐτῇ) *om.* 61 69 94  
 Primas. : *tr.* post γῆς A (vt. vg.) καὶ στηνιάσαντες *om.* N\* 456 2091 Tycon.  
<sup>11</sup> κλαίουσιν καὶ πενθοῦσιν] κλαύουσιν καὶ πενθήσουσιν 046 al. L (vg.) S (ph. [hl.])  
 A (vt. vg.) Hipp. οὐκέτι *om.* E (boh.) A (vt.<sup>cod.</sup>) <sup>12</sup> μαργαριτῶν N al.  
*rauc.* L (vt.) S (ph. hl.) A (vt.<sup>cod.</sup> vg.) Primas. : μαργαρίτας CP Hipp. : μαργα-  
 ρίταις A : μαργαρίτων 046 ω L (vg.) Eth : *om.* A (vt.<sup>cod.</sup>) <sup>13</sup> καὶ ἁμῶν  
 N\* A CP al. L (vt.<sup>gls</sup> vg.) S (hl.) E (sah.) Eth : *om.* N<sup>c</sup> 046 ω S (ph.) E (boh.)  
 A (vt. vg.) Hipp. Primas. σωματῶν] *canum* Tycon. <sup>14</sup> ἡ ὀπώρα] τῆς  
 ὀπώρας Primas. : *om.* A (vt.<sup>cod.</sup> vg.) τῆς ἐπιθυμίας] ἡ ἐπιθυμία A (vt.<sup>cod.</sup> vg.)  
 S (ph.) Primas.

- 16 φόβον τοῦ βασανισμοῦ αὐτῆς, κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἡ περιβεβλημένη βύσσινον καὶ πορφυροῦν καὶ κόκκινον, καὶ κεχρυσωμένη χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ μαρ-  
 17 γαρίτῃ, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη ὁ τοσοῦτος πλοῦτος. καὶ πᾶς κυβερνήτης, καὶ πᾶς ὁ ἐπὶ τόπον πλέων, καὶ ναῦται, καὶ ὅσοι τὴν θάλασσαν  
 18 ἐργάζονται, ἀπὸ μακρόθεν ἔστησαν, καὶ ἔκραξαν βλέποντες τὸν καπνὸν τῆς πυρώσεως αὐτῆς, λέγοντες, Τίς ὁμοία τῇ πόλει τῇ μεγάλῃ;  
 19 καὶ ἔβαλον χοῦν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, καὶ ἔκραξαν κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, λέγοντες, Οὐαί, οὐαί, ἡ πόλις ἡ μεγάλη, ἐν ᾗ ἐπλούτησαν πάντες οἱ ἔχοντες τὰ πλοῖα ἐν τῇ θαλάσῃ ἐκ τῆς τιμιότητος  
 20 αὐτῆς, ὅτι μιᾷ ὥρᾳ ἡρημώθη. εὐφραίνου ἐπ' αὐτῇ, οὐρανέ, καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ προφῆται, ὅτι ἔκρινεν ὁ Θεὸς τὸ κρίμα ὑμῶν ἐξ αὐτῆς.  
 21 Καὶ ἦρεν εἰς ἄγγελος ἰσχυρὸς λίθον ὡς μύλινον μέγαν, καὶ ἔβαλεν εἰς τὴν θάλασσαν λέγων, Οὕτως ὀρμήματι βληθήσεται Βαβυλὼν, ἡ  
 22 μεγάλη πόλις, καὶ οὐ μὴ εὐρεθῇ ἔτι. καὶ φωνὴ κιθαρῳδῶν καὶ μουσικῶν καὶ αὐλητῶν καὶ σαλπιστῶν οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ πᾶς τεχνίτης<sup>k</sup> πάσης τέχνης οὐ μὴ εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ μύλου οὐ  
 23 μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φῶς λύχνου οὐ μὴ φάνη ἐν σοὶ ἔτι, καὶ φωνὴ νυμφίου καὶ νύμφης οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι· ὅτι οἱ ἔμποροι σου ἦσαν οἱ μεγιστᾶνες τῆς γῆς· ὅτι ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐπλανήθησαν  
 24 παντα τὰ ἔθνη. καὶ ἐν αὐτῇ αἵματα προφητῶν καὶ ἁγίων εὐρέθη, καὶ πάντων τῶν ἐσφαγμένων ἐπὶ τῆς γῆς.  
 19 Μετὰ ταῦτα ἤκουσα ὡς φωνὴν μεγάλην ὄχλου πολλοῦ ἐν τῷ οὐ-

<sup>k</sup> om. πάσης τέχνης

17 ὁ ἐπὶ [τὸν] τόπον πλέων N A C 046 al. L (vt. <sup>eis</sup> vg.) S (hl.) A (vt. vg.): per mare (in fluuiis [E (sah.)]) nauigans E Primas.: [δ] ἐπὶ τῶν πλοίων πλέων P al. Tycon.: ὁ ἐπὶ τῶν πλοίων ἐπὶ τόπον πλέων S (ph.): ἐπὶ τῶν πλοίων [δ] ὁμιλος I et al. Hipp. 18 ἔκραξαν] clamabunt A (vt. vg.) Primas. καπνὸν] τόπον A 60 L (vg.) 19 ἔβαλον] ἔβαλαν C 1828 Hipp. 21 ἰσχυρὸς] ἰσχυρὸν N\* al. rauc. A (vt. <sup>cod.</sup>): om. A 792 S (hl.) 22 σαλπιστῶν] σαλπίγγων N al. rauc. (S (ph.)) (E) A (vt. vg.) 22-23 καὶ πᾶς τεχνίτης . . . φανῇ ἐν σοὶ ἔτι (23) om. Hipp.: καὶ πᾶς τεχνίτης . . . ἀκουσθῇ ἐν σοὶ ἔτι (22) om. 792 S (ph.) A (vt. <sup>cod.</sup>): καὶ πᾶς τεχνίτης . . . εὐρεθῇ ἐν σοὶ ἔτι om. 61 69 A (vt. vg.): ἔτι καὶ φωνὴ . . . ἐν σοὶ ἔτι om. N al. S (hl.) E<sup>th</sup> Hipp.<sup>slav.</sup> καὶ φῶς λύχνου . . . ἔτι tr. post ἐν σοὶ ἔτι (alt.) E (sah.): καὶ φῶς λύχνου . . . ἔτι (pr.) om. Tycon. πάσης τέχνης om. N A E (boh.)

19. 1 ὄχλου πολλοῦ] turbarum multarum L (vg.) S (ph.) A (vt. <sup>cod.</sup>) Primas.: tubarum multarum L (vg. <sup>cod.</sup>) A (vt. <sup>cod.</sup>): magnarum turbarum Tycon.



ρανῶ λεγόντων, Ἀλληλούϊα· ἡ σωτηρία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ὅτι ἀληθινὰ καὶ δίκαιαι αἱ κρίσεις αὐτοῦ· ὅτι ἔκρινε τὴν 2 πόρνην τὴν μεγάλην, ἣτις ἔφθειρε τὴν γῆν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῆς, καὶ ἐξεδίκησε τὸ αἷμα τῶν δούλων αὐτοῦ ἐκ χειρὸς αὐτῆς. καὶ δεύτερον 3 εἶρηκαν, Ἀλληλούϊα· καὶ ὁ καπνὸς αὐτῆς ἀναβαίνει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ ἔπεσαν οἱ πρεσβύτεροι οἱ εἰκοσιτέσσαρες, καὶ τὰ 4 τέσσαρα ζῶα, καὶ προσεκύνησαν τῷ Θεῷ τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῷ θρόνῳ λέγοντες, Ἀμήν· Ἀλληλούϊα. καὶ φωνὴ ἀπὸ τοῦ θρόνου ἐξῆλθε λέ- 5 γουσα, Αἰνεῖτε τῷ Θεῷ ἡμῶν, πάντες οἱ δούλοι αὐτοῦ, οἱ φοβούμενοι αὐτόν, οἱ μικροὶ καὶ οἱ μεγάλοι. καὶ ἤκουσα ὡς φωνὴν ὄχλου πολλοῦ, 6 καὶ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν, καὶ ὡς φωνὴν βροντῶν ἰσχυρῶν, λε- γόντων, Ἀλληλούϊα· ὅτι ἐβασίλευσε Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παντο- κράτωρ. χαίρωμεν καὶ ἀγαλλιώμεν, καὶ δῶμεν τὴν δόξαν αὐτῷ· ὅτι 7 ἦλθεν ὁ γάμος τοῦ ἀρνίου, καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἡτοιμάσεν ἑαυτήν. καὶ 8 ἐδόθη αὐτῇ ἵνα περιβάληται βύσσινον λαμπρὸν καθαρὸν· τὸ γὰρ βύσσινον τὰ δικαιώματα τῶν ἁγίων ἐστί. καὶ λέγει μοι, Γράψον, 9 Μακάριοι οἱ εἰς τὸ δεῖπνον τοῦ γάμου τοῦ ἀρνίου κεκλημένοι. καὶ λέγει μοι, Οὔτοι οἱ λόγοι ἀληθινοὶ τοῦ Θεοῦ εἰσι. καὶ ἔπεσον ἔμ- 10 προσθεν τῶν ποδῶν αὐτοῦ προσκυνῆσαι αὐτῷ· καὶ λέγει μοι, Ὅρα μή· σύνδουλός σου εἰμὶ καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἐχόντων τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ· τῷ Θεῷ προσκύνησον· ἡ γὰρ μαρτυρία Ἰησοῦ ἐστὶ τὸ πνεῦμα τῆς προφητείας.

- Καὶ εἶδον τὸν οὐρανὸν ἀνεφγμένον, καὶ ἰδοὺ, ἵππος λευκός, καὶ ὁ 11 καθήμενος ἐπ' αὐτόν<sup>l</sup> καλούμενος πιστὸς καὶ ἀληθινός, καὶ ἐν δικαιο- σύνῃ κρίνει καὶ πολεμεῖ· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλόξ πυρός, καὶ ἐπὶ τὴν 12 κεφαλὴν αὐτοῦ διαδήματα πολλὰ· ἔχων ὄνομα γεγραμμένον ὃ οὐδεὶς οἶδεν εἰ μὴ αὐτός, καὶ περιβεβλημένος ἱμάτιον<sup>m</sup> ῥεραντισμένον αἵματι· 13

<sup>l</sup> *om.* καλούμενος

<sup>m</sup> *βεβαμμένον*

<sup>1</sup> δόξα (*sine additam.*) **N**<sup>c</sup> **A** **C** **P** *al.* **℣** **℟** (ph.) **℞** (sah.) **℞** (vt.<sup>codl.</sup>) Tycon. Primas. : *add.* καὶ ἡ τιμὴ 1 *al.* **℟** (hl.) **℞** (boh.) τοῦ θεοῦ **N** **A** **C** **P** **o**46 *al.* *mult.* **℣** (vt.<sup>sls</sup>) **℞** : τῷ θεῷ 241 *al.* *pauc.* **℣** (vg.) **℟** (ph. hl.) **℞** (vt. vg.) **℞** Eth Tycon. Primas. *al.* <sup>6</sup> ὄχλου πολλοῦ] ὄχλων πολλῶν **℟** (ph.) **℞** (vt.<sup>cod.</sup>) Primas. : *tubae magnae* Tycon. <sup>9</sup> τοῦ γάμου *om.* **N**<sup>c</sup> **P** 1 *al.* **℣** (vt.<sup>sls</sup>) **℞** (boh.) **℞** (vt.<sup>cod.</sup>) καὶ λέγει . . . εἰσι *om.* Tycon. <sup>2</sup> ἀληθινοὶ] *add.* (*praem.*) [καὶ] δίκαιοι [καὶ] **℞** (vt.<sup>codl.</sup>) Primas. <sup>10</sup> τὸ πνεῦμα] *praem.* τὸ ὄραμα καὶ **℞** (vt.<sup>cod.</sup> vg.) <sup>11</sup> καλούμενος **N** **o**46 **ω** **℣** **℟** (ph. hl.) **℞** Eth Iren.<sup>lat.</sup> Orig. <sup>2</sup> Cyp. <sup>2</sup> Tycon. Primas. *al.* : *om.* **A** **P** *al.* **℞** (vg.) Hipp. Andr. Are. <sup>12</sup> φλόξ **N** **o**46 1 *al.* **℞** (vg.) Hipp. : ὡς φλόξ *rell.* <sup>13</sup> ῥεραντισμένον (*ἔρραντισμένον*)

- 14 καὶ κέκληται τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. καὶ τὰ στρατεύ-  
 15 ματα τὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἠκολούθει αὐτῷ ἐφ' ἵπποις λευκοῖς ἐνδεδυμένοι  
 16 ῥομφαία ὀξεῖα, ἵνα ἐν αὐτῇ πατάξῃ τὰ ἔθνη· καὶ αὐτὸς ποιμανεῖ αὐ-  
 17 τοὺς ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ· καὶ αὐτὸς πατεῖ τὴν ληνὸν τοῦ οἴνου τοῦ θυμοῦ  
 18 τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος. καὶ ἔχει ἐπὶ τὸ ἱμάτιον καὶ  
 ἐπὶ τὸν μηρὸν αὐτοῦ ὄνομα γεγραμμένον, Βασιλεὺς βασιλέων καὶ  
 κύριος κυρίων.
- 17 Καὶ εἶδον ἓνα ἄγγελον ἐστῶτα ἐν τῷ ἡλίῳ· καὶ ἔκραξε φωνῇ μεγάλη  
 λέγων πᾶσι τοῖς ὀρνέοις τοῖς πετομένοις ἐν μεσουρανήματι, Δεῦτε,  
 18 συνάχθητε εἰς τὸ δεῖπνον τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ, ἵνα φάγητε σάρκας βα-  
 σιλέων, καὶ σάρκας χιλιάρχων, καὶ σάρκας ἰσχυρῶν, καὶ σάρκας ἵππων  
 καὶ τῶν καθημένων ἐπ' αὐτούς, καὶ σάρκας πάντων, ἐλευθέρων τε καὶ  
 δούλων, καὶ μικρῶν καὶ μεγάλων.
- 19 Καὶ εἶδον τὸ θηρίον καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ τὰ στρατεύματα  
 αὐτῶν συνηγμένα ποιῆσαι τὸν πόλεμον μετὰ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ  
 20 ἵππου καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος αὐτοῦ. καὶ ἐπιάσθη τὸ θηρίον, καὶ  
 μετ' αὐτοῦ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ποιήσας τὰ σημεῖα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἐν  
 οἷς ἐπλάνησε τοὺς λαβόντας τὸ χάραγμα τοῦ θηρίου, καὶ τοὺς προσ-  
 κυνοῦντας τῇ εἰκόνι αὐτοῦ· ζῶντες ἐβλήθησαν οἱ δύο εἰς τὴν λίμνην  
 21 τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης ἐν θείῳ· καὶ οἱ λοιποὶ ἀπεκτάνθησαν ἐν τῇ  
 ῥομφαίᾳ τοῦ καθημένου ἐπὶ τοῦ ἵππου τῇ ἐξελθούσῃ ἐκ τοῦ στόματος  
 αὐτοῦ· καὶ πάντα τὰ ὄρνεα ἐχορτάσθησαν ἐκ τῶν σαρκῶν αὐτῶν.
- 20 Καὶ εἶδον ἄγγελον καταβαίνοντα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἔχοντα τὴν κλεῖν  
 2 τῆς ἀβύσσου, καὶ ἄλυσιν μεγάλην ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. καὶ ἐκράτησε

P al. *pauc.* Hipp. Orig. 1/2 Andr. 1/3: ῥεραμμένον 105 Orig. 1/2: περιρεραμμένον N\*: περιπεραντισμένον N<sup>o</sup>: βεβαμμένον A 046 051 1 ω S (ph.) (?) E (sah.) A (vg.) Andr. 2 Are. 14 ἐνδεδυμένοι] ἐνδεδυμένοις N\* al. *pauc.* S (ph.) A (vt. *cod.*) Iren. *lat. cod.* Orig. 2/2 15 πατεῖ] πατήσει E (sah.) A (vt. *cod.* vg.) Primas. τοῦ οἴνου om. S (ph.) Iren. *lat. cod.* τοῦ θυμοῦ τῆς ὀργῆς] τῆς ὀργῆς [καὶ] τοῦ θυμοῦ N 2321 E (sah.) A (vt. *cod.*) Orig.: τοῦ θυμοῦ S (hl.) A (vt. *cod.* vg.): τῆς ὀργῆς *pauc.* I (vt.) S (ph.) E (boh. *cod.*) Cyp. Primas. 17 τὸ μέγα τοῦ] τοῦ μεγάλου 051 al. *pauc.* A (vt. *cod.* vg.) E<sup>th</sup>: om. I (vt. *sig*) 19 αὐτῶν] αὐτοῦ A al. *pauc.* E (sah.) ἵππου] add. τοῦ λευκοῦ E A (vt. vg.) Primas. 20 καὶ (alt.)] add. οἱ A al. *pauc.* E (boh.) A (vt. *cod.*): μετ' αὐτοῦ om. 792 E (sah.) ὁ ψευδοπρο- φήτης] οἱ ψευδοπροφῆται 1918 2017 A (vt. *cod.*) Tycon. αὐτοῦ· ζῶντες] αὐτοῦ τοῦ ζῶντος. A (vt.): αὐτοῦ καὶ τοῦ ζῶντος A (vg.) 20. 1 ἄγγελον] *praem.* ἄλλον N<sup>o</sup> al. *pauc.* S (ph.) E (sah.) A (vt. vg.) E<sup>th</sup> Tycon.: add. ἄλλον *pauc.* μεγάλην om. Aug.

τὸν δράκοντα, τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον, ὃς ἐστι διάβολος καὶ ὁ Σατανᾶς, καὶ ἔδησεν αὐτὸν χίλια ἔτη, καὶ ἔβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν ἄβυσσον, καὶ 3 ἔκλεισε καὶ ἐσφράγισεν ἐπάνω αὐτοῦ, ἵνα μὴ πλανήσῃ ἔτι τὰ ἔθνη, ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη· μετὰ ταῦτα δεῖ λυθῆναι αὐτὸν μικρὸν χρόνον.

Καὶ εἶδον θρόνους, καὶ ἐκάθισαν ἐπ' αὐτούς, καὶ κρίμα ἐδόθη αὐτοῖς· 4 καὶ τὰς ψυχὰς τῶν πεπελεκισμένων διὰ τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἵτινες οὐ προσεκύνησαν τὸ θηρίον οὐδὲ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔλαβον τὸ χάραγμα ἐπὶ τὸ μέτωπον καὶ ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτῶν· καὶ ἔζησαν, καὶ ἐβασίλευσαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ χίλια ἔτη. οἱ λοιποὶ τῶν νεκρῶν οὐκ ἔζησαν ἄχρι τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. 5 αὕτη ἡ ἀνάστασις ἡ πρώτη. μακάριος καὶ ἅγιος ὁ ἔχων μέρος ἐν τῇ 6 ἀναστάσει τῇ πρώτῃ· ἐπὶ τούτων ὁ δεῦτερος θάνατος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν, ἀλλ' ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ βασιλεύσουσι μετ' αὐτοῦ<sup>η</sup> χίλια ἔτη.

Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη, λυθήσεται ὁ Σατανᾶς ἐκ τῆς φυ- 7 λακῆς αὐτοῦ, καὶ ἐξελεύσεται πλανήσαι τὰ ἔθνη τὰ ἐν ταῖς τέσσαρσι 8 γωνίαις τῆς γῆς, τὸν Γῶγ καὶ Μαγῶγ, συναγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὸν πόλεμον, ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης. καὶ ἀνέβησαν 9 ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς γῆς, καὶ ἐκύκλευσαν τὴν παρεμβολὴν τῶν ἁγίων καὶ τὴν πόλιν τὴν ἡγαπημένην· καὶ κατέβη πῦρ<sup>ο</sup> ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέφαγεν αὐτούς. καὶ ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς ἐβλήθη εἰς τὴν 10 λίμνην τοῦ πυρὸς καὶ θείου, ὅπου καὶ τὸ θηρίον καὶ ὁ ψευδοπροφήτης· καὶ βασανισθήσονται ἡμέρας καὶ νυκτὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Καὶ εἶδον θρόνον μέγαν λευκόν, καὶ τὸν καθήμενον ἐπ' αὐτοῦ, οὗ 11

<sup>η</sup> add. τὰ      <sup>ο</sup> add. ἀπὸ τοῦ Θεοῦ

<sup>4</sup> τὴν μαρτυρίαν] τὸ ὄνομα A (vt. <sup>cod.</sup>) Cyp. χεῖρα] *prae*m. δεξιὰν A (vt. <sup>codd.</sup> vg.) ἔζησαν] ζήσουσιν A (vt. <sup>codi.</sup>) ἐβασίλευσαν] βασιλεύσουσιν A (vt. <sup>codd.</sup>)  
<sup>5</sup> οὐκ ἔζησαν] οὐ ζήσουσιν A (vt. <sup>codd.</sup>) <sup>6</sup> χίλια] *prae*m. τὰ N 046 al. *rauc.* S (hl.) E <sup>9</sup> ἀνέβησαν . . . ἐκύκλευσαν . . . κατέβη . . . κατέφαγεν] ἀναβήσονται . . . κυκλεύσουσιν . . . καταβήσεται . . . καταφάγεται A (vt. <sup>codd.</sup> vg.) ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] A al. *rauc.* Aug.  $\frac{1}{2}$  Primas. : ἀπὸ τοῦ θεοῦ 1854 2258 : *prae*m. ἀπὸ τοῦ θεοῦ N<sup>c</sup> P al. L (vg.) S (hl.) A (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon. Hier. : add. ἀπὸ τοῦ θεοῦ 046 al. L (vt. <sup>sig.</sup>) S (ph.) E A (vt. <sup>codi.</sup> vg.) Victorin.-Poetou. Aug.  $\frac{1}{2}$  αὐτούς] *inimicos suos* Tycon. : add. and the [ir] captain A (vt. <sup>codd.</sup>, *qui fere omnes coniungunt cum* [καὶ] ὁ διάβολος ὁ πλανῶν αὐτοὺς *ibique committit concludunt*) <sup>10</sup> ἐβλήθη] βληθήσεται A (vt. <sup>codd.</sup> vg.) ὁ ψευδοπροφήτης] οἱ ψευδοπροφῆται A (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon.  $\frac{1}{2}$  Aug. <sup>codd.</sup> *ter* Primas.

ἀπὸ τοῦ προσώπου ἔφυγεν ἡ γῆ καὶ ὁ οὐρανός, καὶ τόπος οὐχ εὗρέθη  
 12 αὐτοῖς. καὶ εἶδον τοὺς νεκρούς, τοὺς μεγάλους καὶ τοὺς μικρούς, ἐστώ-  
 τας ἐνώπιον τοῦ θρόνου· καὶ βιβλία ἠνοιχθησαν· καὶ ἄλλο βιβλίον  
 ἠνοιχθη, ὃ ἐστι τῆς ζωῆς· καὶ ἐκρίθησαν οἱ νεκροὶ ἐκ τῶν γεγραμ-  
 13 μένων ἐν τοῖς βιβλίοις κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ ἔδωκεν ἡ θάλασσα  
 τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἔδωκαν τοὺς νε-  
 14 κροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· καὶ ἐκρίθησαν ἕκαστος κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ  
 ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾄδης ἐβλήθησαν εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός· οὗτος ὁ  
 15 θάνατος ὁ δευτέρος ἐστιν, ἡ λίμνη τοῦ πυρός. καὶ εἴ τις οὐχ εὗρέθη  
 ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ζωῆς γεγραμμένος, ἐβλήθη εἰς τὴν λίμνην τοῦ πυρός.  
 21 Καὶ εἶδον οὐρανὸν καινὸν καὶ γῆν καινὴν· ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς  
 2 καὶ ἡ πρώτη γῆ ἀπῆλθον, καὶ ἡ θάλασσα οὐκ ἔστιν ἔτι. καὶ τὴν πό-  
 λιν τὴν ἁγίαν, <sup>π</sup> Ἱερουσαλὴμ καινὴν, εἶδον καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐ-  
 ρανοῦ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ἡτοιμασμένην ὡς νύμφην κεκοσμημένην τῷ ἀνδρὶ  
 3 αὐτῆς. καὶ ἤκουσα φωνῆς μεγάλης ἐκ τοῦ θρόνου λεγούσης, Ἰδοῦ, ἡ  
 σκηνὴ τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ σκηνώσει μετ' αὐτῶν, καὶ  
 αὐτοὶ λαοὶ αὐτοῦ ἔσονται, καὶ αὐτὸς ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν ἔσται, <sup>α</sup> Θεὸς  
 4 αὐτῶν, καὶ ἐξαλείψει πᾶν δάκρυον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν· καὶ ὁ θά-  
 νατος οὐκ ἔσται ἔτι· οὔτε πένθος, οὔτε κραυγὴ, οὔτε πόνος οὐκ ἔσται  
 5 ἔτι· τὰ πρῶτα ἀπῆλθον. καὶ εἶπεν ὁ καθήμενος ἐπὶ τῷ θρόνῳ, Ἰδοῦ,  
 καινὰ ποιῶ πάντα. καὶ λέγει, <sup>ρ</sup> Γράψον· ὅτι οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ  
 6 ἀληθινοὶ εἰσι. καὶ εἶπέ μοι, Γέγοναν. ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ἡ ἀρχὴ  
 καὶ τὸ τέλος. ἐγὼ τῷ διψῶντι δώσω ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ὕδατος τῆς ζωῆς  
 7 δωρεάν. ὁ νικῶν κληρονομήσει ταῦτα, καὶ ἔσομαι αὐτῷ Θεός, καὶ αὐ-

<sup>π</sup> Ἱερουσαλὴμ, καινὴν<sup>α</sup> om. Θεὸς αὐτῶν,<sup>ρ</sup> Γράψον ὅτι Οὗτοι12 θρόνου] θεοῦ 1 al. pauc. Andr.<sup>cod.</sup>(hinc om. S (ph.) A (vt.<sup>cod.</sup>) Iren.<sup>lat.</sup>) ἡ λίμνη τοῦ πυρός om. 051 1 al. E (boh.) A (vt. vg.) Tycon. Primas. al.

21. <sup>1</sup> ὁ γὰρ πρῶτος οὐρανὸς καὶ ἡ] ἡ γὰρ πρώτη γῆ A (vt.<sup>cod.</sup>) πρώτη om. pauciss. E (boh.) A (vt.<sup>cod.</sup> vg.) Iren.<sup>lat.</sup> Tycon.  $\frac{1}{2}$  Aug. Primas. <sup>2</sup> Ἱερουσαλὴμ καινὴν, (ut S (ph.) E)] alii distinguunt Ἱερουσαλὴμ, καινὴν (ut A (vt.<sup>cod.</sup>)) εἶδον om. A (vt.<sup>cod.</sup>) <sup>3</sup> μεγάλης om. 582 B (vt.<sup>618</sup>) A (vt.<sup>cod.</sup> vg.) ἐκ τοῦ θρόνου N A 94 B (vg.) Iren.<sup>lat.</sup> Tycon.  $\frac{1}{2}$  Amb. Aug.: ἐκ τοῦ οὐρανοῦ P 046 W, uerss. pler., Tycon.  $\frac{1}{2}$  Primas. Cassiod.: om. Iren. σκηνώσει] ἐσκήνωσεν N\* al. pauc. B (vt.<sup>618</sup>) S (hl.) Iren.<sup>lat.</sup>  $\frac{1}{2}$  (cod. opt.) (at in tali re Latinis fidem habere periculosum) θεὸς αὐτῶν (αὐτῶν θεός) AP al. B (vg.) (S (ph. hl.)) Iren.<sup>lat.</sup> Tycon. Amb.: om. vell. <sup>4</sup> τὰ πρῶτα (πρόβατα N) ἀπῆλθον. καὶ] ἐπὶ τὰ πρόσωπα αὐτῆς. καὶ ἀπῆλθον καὶ S (ph.) <sup>5</sup> γράψον. ὅτι οὗτοι (ut EA (vt. vg.)): alii distinguunt γράψον ὅτι Οὗτοι (ut S (ph.))

τὸς ἔσται μοι υἱός. τοῖς δὲ δειλοῖς καὶ ἀπίστοις καὶ ἐβδελυγμένοις 8  
καὶ φονεῦσι καὶ πόρνοις καὶ φαρμακοῖς καὶ εἰδωολάτραις, καὶ πᾶσι  
τοῖς ψευδέσι, τὸ μέρος αὐτῶν ἐν τῇ λίμνῃ τῇ καιομένῃ πυρὶ καὶ θείῳ,  
ὃ ἔστιν ὁ θάνατος ὁ δεύτερος.

Καὶ ἦλθεν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἀγγέλων τῶν ἔχόντων τὰς ἑπτὰ φιάλας 9  
τῶν γεμόντων τῶν ἑπτὰ πληγῶν τῶν ἐσχάτων, καὶ ἐλάλησε μετ' ἐμοῦ  
λέγων, Δεῦρο, δείξω σοι τὴν νύμφην, τὴν γυναῖκα τοῦ ἀρνίου. καὶ 10  
ἀπήνεγκέ με ἐν Πνεύματι ἐπ' ὄρος μέγα καὶ ὑψηλόν, καὶ ἔδειξέ μοι  
τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν, Ἱερουσαλήμ, καταβαίνουσαν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ  
τοῦ Θεοῦ, ἔχουσαν τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ· ὁ φωστὴρ αὐτῆς ὅμοιος λίθῳ 11  
τιμιωτάτῳ, ὡς λίθῳ ἱάσπιδι κρυσταλλίζοντι· ἔχουσα τείχος μέγα καὶ 12  
ὑψηλόν, ἔχουσα πυλῶνας δώδεκα, καὶ ἐπὶ τοῖς πυλῶσιν ἀγγέλους δώ-  
δεκα, καὶ ὀνόματα ἐπιγεγραμμένα, ἃ ἔστι τῶν δώδεκα φυλῶν νιῶν  
Ἰσραὴλ. ἀπ' ἀνατολῆς πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ βορρᾶ πυλῶνες τρεῖς, 13  
καὶ ἀπὸ νότου πυλῶνες τρεῖς, καὶ ἀπὸ δυσμῶν πυλῶνες τρεῖς. καὶ τὸ 14  
τείχος τῆς πόλεως ἔχων θεμελίους δώδεκα, καὶ ἐπ' αὐτῶν δώδεκα ὀνό-  
ματα τῶν δώδεκα ἀποστόλων τοῦ ἀρνίου. καὶ ὁ λαλῶν μετ' ἐμοῦ εἶχε 15  
μέτρον, κάλαμον χρυσοῦν, ἵνα μετρήσῃ τὴν πόλιν καὶ τοὺς πυλῶνας  
αὐτῆς καὶ τὸ τείχος αὐτῆς. καὶ ἡ πόλις τετράγωνος κεῖται, καὶ τὸ 16  
μῆκος αὐτῆς ὅσον τὸ πλάτος. καὶ ἐμέτρησε τὴν πόλιν τῷ καλᾷ μῶ ἐπὶ  
σταδίῳ δώδεκα χιλιάδων· τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος καὶ τὸ ὕψος αὐτῆς  
ἴσα ἐστί. καὶ ἐμέτρησε τὸ τείχος αὐτῆς ἑκατὸν τεσσαράκοντα τεσ- 17  
σάρων πηχῶν, μέτρον ἀνθρώπου, ὃ ἔστιν ἀγγέλου. καὶ ἡ ἐνδώμησις 18  
τοῦ τείχους αὐτῆς ἱάσπις. καὶ ἡ πόλις χρυσοῖον καθαρόν, ὅμοιον ὕαλφ  
καθαρῷ. οἱ θεμέλιοι τοῦ τείχους τῆς πόλεως παντὶ λίθῳ τιμῷ κεκοσ- 19  
μημένοι· ὁ θεμέλιος ὁ πρῶτος ἱάσπις, ὁ δεύτερος σάπφειρος, ὁ τρίτος  
χαλκηδών, ὁ τέταρτος σμάραγδος, ὁ πέμπτος σαρδόνις, ὁ ἕκτος σάρδιον, 20  
ὁ ἕβδομος χρυσόλιθος, ὁ ὄγδοος βήρυλλος, ὁ ἔνατος τοπάζιον, ὁ δέκα-  
τος χρυσόπρασος, ὁ ἐνδέκατος ὑάκινθος, ὁ δωδέκατος ἀμέθυστος. καὶ 21

<sup>8</sup> δειλοῖς καὶ om. A (vt. <sup>codl.</sup>) ἀπίστοις] add. καὶ ἁμαρτωλοῖς 046 al. S (ph.  
hl.) καὶ ἐβδελυγμένοις καὶ om. A (vg.) καὶ φονεῦσιν om. A (vt. <sup>codl.</sup>) καὶ  
πόρνοις om. L (vt. <sup>g15</sup>) A (vt. <sup>codl.</sup>) Tycon. κ. πόρ. κ. φαρ.] κ. φαρ. κ. πόρ. S  
(ph.) καὶ φαρμακοῖς om. E (boh.) καὶ εἰδωλ. ἡ φραεμ. καὶ μάγοις A (vt. <sup>codl.</sup>):  
add. καὶ μάγοις A (vt. <sup>codl.</sup> vg.) καὶ πᾶσι τοῖς ψευδέσι] om. A (vt. <sup>codl.</sup>): add. καὶ  
πᾶσι τοῖς ἀσεβέσι A (vt. <sup>codl.</sup>): add. ἀσεβέσι A (vg.) <sup>12</sup> μέγα καὶ om. E (sah.):  
ἀγγέλους, angulos L (vg. <sup>codl.</sup>) Amb. <sup>codl.</sup> Primas. <sup>codl.</sup> <sup>16</sup> τὸ μῆκος om. superio-  
rius iungit E (sah.) καὶ τὸ ὕψος om. 2321 A (vt. <sup>codl.</sup>) <sup>19</sup> τοῦ τείχους  
om. A (vt. <sup>codl.</sup> vg.) Tycon. Primas.



- οὐ δώδεκα πυλῶνες δώδεκα μαργαρίται· ἅν' αἰς ἕκαστος τῶν πυλώνων  
 ἦν ἕξ ἐνὸς μαργαρίτου. καὶ ἡ πλατεία τῆς πόλεως χρυσοῦν καθαρόν,  
 22 ὡς ὕαλος διαυγής. καὶ ναὸν οὐκ εἶδον ἐν αὐτῇ· ὁ γὰρ Κύριος ὁ Θεός,  
 23 ὁ παντοκράτωρ, ναὸς αὐτῆς ἐστὶ, καὶ τὸ ἄρνιον. καὶ ἡ πόλις οὐ χρεῖαν  
 ἔχει τοῦ ἡλίου, οὐδὲ τῆς σελήνης, ἵνα φαίνωσιν αὐτῇ· ἡ γὰρ δόξα τοῦ  
 24 Θεοῦ ἐφώτισεν αὐτήν, καὶ ὁ λύχνος αὐτῆς τὸ ἄρνιον. καὶ περιπατή-  
 σουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς· καὶ οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς φέρουσι  
 25 τὴν δόξαν αὐτῶν εἰς αὐτήν. καὶ οἱ πυλῶνες αὐτῆς οὐ μὴ κλεισθῶσιν  
 26 ἡμέρας (νὺξ γὰρ οὐκ ἔσται ἐκεῖ)· καὶ οἶσουσι τὴν δόξαν καὶ τὴν τιμὴν  
 27 τῶν ἔθνων εἰς αὐτήν· καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν πᾶν κοινόν, καὶ  
 ὁ ποιῶν βδέλυγμα καὶ ψεῦδος· εἰ μὴ οἱ γεγραμμένοι ἐν τῷ βιβλίῳ  
 22 τῆς ζωῆς τοῦ ἁρνίου. καὶ ἔδειξέ μοι ποταμὸν ὕδατος ζωῆς λαμπρὸν  
 ὡς κρύσταλλον, ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ <sup>8</sup> ἁρ-  
 2 νίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν  
 ξύλον ζωῆς, ποιοῦν καρποὺς δώδεκα, κατὰ μῆνα ἕκαστον ἀποδιδούν τὸν  
 3 καρπὸν αὐτοῦ· καὶ τὰ φύλλα τοῦ ξύλου εἰς θεραπείαν τῶν ἔθνων. καὶ  
 πᾶν κατάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἁρνίου ἐν  
 4 αὐτῇ ἔσται· καὶ οἱ δούλοι αὐτοῦ λατρεύσουσιν αὐτῷ, καὶ ὄψονται τὸ  
 5 πρόσωπον αὐτοῦ· καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. καὶ  
 νὺξ οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ χρεῖαν οὐκ ἔχουσι φωτὸς λύχνου καὶ φωτὸς  
 ἡλίου, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς φωτίσει ἐπ' αὐτούς· καὶ βασιλεύσουσιν εἰς  
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
- 6 Καὶ εἶπέ μοι, Οὗτοι οἱ λόγοι πιστοὶ καὶ ἀληθινοί· καὶ ὁ Κύριος, ὁ  
 Θεὸς τῶν πνευμάτων τῶν προφητῶν, ἀπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ  
 7 δεῖξαι τοῖς δούλοις αὐτοῦ ἃ δεῖ γενέσθαι ἐν τάχει. καὶ ἰδοὺ, ἔρχομαι  
 ταχύ. μακάριος ὁ τηρῶν τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βιβλίου  
 τούτου.

<sup>8</sup> ἁρνίου. ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς καὶ

<sup>22</sup> ὁ θεός *om. pauciss.* S (hl.) Efh (Iren.) Vigil. ἁρνίον] *add.* the only begotten [son] of God [is] altar of holiness A (vt. *cod. lat.*) <sup>24</sup> καὶ περιπατή-  
 σουσιν . . . αὐτῆς] καὶ τὰ ἔθνη τῶν σφ(ο)μένων τῷ φωτὶ αὐτῆς περιπατήσουσι I 2186  
 (ex Andr. *comm.*, ut *uid.*) αὐτῶν εἰς αὐτήν] *om.* A (vt. *vg.*) Primas.: αὐτῇ  
 S (ph.)

22. <sup>1</sup> καὶ τοῦ ἁρνίου *om.* A (vt.) <sup>1-2</sup> ἁρνίου, ἐν μέσῳ τῆς πλατείας αὐτῆς. καὶ  
 (cum *minusc. sat mult.* A (vt. *vg.*) Tycon.): *alii distinguunt* ἁρνίου. ἐν μέσῳ τῆς  
 πλατείας αὐτῆς καὶ (cum I S (ph.) E (boh.) A (vt. *cod. lat.*) <sup>6</sup> πνευμάτων τῶν]  
 ἁγίων I A (vg.) Andr.: πνευμάτων τῶν ἁγίων *minusc. pauc.* S (ph.)

Καὶ ἐγὼ Ἰωάννης ὁ ἀκούων καὶ βλέπων ταῦτα. καὶ ὅτε ἤκουσα καὶ 8  
ἐβλεψα, ἔπεσα προσκυνῆσαι ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν τοῦ ἀγγέλου τοῦ  
δεικνύντός μοι ταῦτα. καὶ λέγει μοι, Ὅρα μὴ· σύνδουλός σου εἰμί, 9  
καὶ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν προφητῶν, καὶ τῶν τηρούντων τοὺς λόγους  
τοῦ βιβλίου τούτου· τῷ Θεῷ προσκύνησον.

Καὶ λέγει μοι, Μὴ σφραγίσῃς τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ βι- 10  
βλίου τούτου· ὁ καιρὸς γὰρ ἐγγύς ἐστιν. ὁ ἀδικῶν ἀδικησάτω ἔτι· καὶ 11  
ὁ ῥυπαρὸς ῥυπανθήτω ἔτι· καὶ ὁ δίκαιος δικαιοσύνην ποιησάτω ἔτι· καὶ  
ὁ ἅγιος ἁγιασθήτω ἔτι. ἰδοὺ, ἔρχομαι ταχύ, καὶ ὁ μισθός μου μετ' ἐμοῦ, 12  
ἀποδοῦναι ἐκάστῳ ὡς τὸ ἔργον ἐστὶν αὐτοῦ. ἐγὼ τὸ Α καὶ τὸ Ω, ὁ πρῶ- 13  
τος καὶ ὁ ἔσχατος, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος. μακάριοι οἱ πλύνοντες τὰς 14  
στολὰς αὐτῶν, ἵνα ἔσται ἡ ἐξουσία αὐτῶν ἐπὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς, καὶ  
τοῖς πυλῶσιν εἰσέλθωσιν εἰς τὴν πόλιν. ἔξω οἱ κύνες καὶ οἱ φαρμακοὶ 15  
καὶ οἱ πόρνοι καὶ οἱ φονεῖς καὶ οἱ εἰδωλολάτραι, καὶ πᾶς ὁ φιλῶν καὶ  
ποιῶν ψεῦδος.

Ἐγὼ Ἰησοὺς ἔπεμψα τὸν ἄγγελόν μου μαρτυρῆσαι ὑμῖν ταῦτα ἐπὶ 16  
ταῖς ἐκκλησίαις. ἐγὼ εἰμι ἡ ῥίζα καὶ τὸ γένος Δαβίδ, ὁ ἀστὴρ ὁ λαμ-  
πρὸς ὁ πρωϊνός.

Καὶ τὸ Πνεῦμα καὶ ἡ νύμφη λέγουσιν, Ἔρχου. καὶ ὁ ἀκούων εἰπάτω, 17  
Ἔρχου. καὶ ὁ διψῶν ἐρχέσθω· ὁ θέλων λαβέτω ὕδωρ ζωῆς δωρεάν.

Μαρτυρῶ ἐγὼ παντὶ τῷ ἀκούοντι τοὺς λόγους τῆς προφητείας τοῦ 18  
βιβλίου τούτου· ἐάν τις ἐπιθῇ ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσει ὁ Θεὸς ἐπ' αὐτὸν  
τὰς πληγὰς τὰς γεγραμμένας ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ· καὶ ἐάν τις ἀφέλῃ 19  
ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βιβλίου τῆς προφητείας ταύτης, ἀφελεῖ ὁ Θεὸς τὸ

<sup>8</sup> ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν *om.* A (vt. vg.) <sup>10</sup> [τούτου] τοῦ βιβλίου *om.* A (vt. <sup>coll.</sup>) <sup>13</sup> δικαιοσύνην ποιησάτω] δικαιωθήτω 2020 2036 E (boh.) A (vt. vg.) *epist.-Vienn.* <sup>14</sup> πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν N A al. *rauc.* L (vg.) E (sah.) E<sup>th</sup> (Primas.) Fulg.: οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ (*sim.*) 046 W L (vt. <sup>16</sup>) S (ph. hl.) E (boh.) A (vt. vg.) Tert. Cyr. Tycon. <sup>15</sup> οἱ πόρνοι καὶ *om.* 2026 2057 Hipp. <sup>coll. opt.</sup> φιλῶν καὶ ποιῶν A 046 W L S ([ph.] hl.) Hipp. Tycon. Primas. Fulg. al.: ποιῶν καὶ φιλῶν N al. *rauc.* L (vt. <sup>16</sup>) E (sah.) Ath. Andr. Are.: ποιῶν E (boh.) A (vt. <sup>coll.</sup>): φιλῶν A (vg.) E<sup>th</sup> <sup>16</sup> Δαβίδ] Ἀδάμ A (vt. <sup>coll.</sup>) ὁ λαμπρὸς ὁ πρωϊνός] ὁ λαμπρὸς καὶ [ὁ] πρωϊνός A al. *rauc.* L (vt. <sup>16</sup> vg.) Primas.: ὁ πρωϊνὸς ὁ λαμπρὸς *minusc.* *rauc.* S (ph.) Are.: ὁ πρωϊνός E (boh.) A (vt. <sup>coll.</sup>): *puncto sublato haec cum sequentibus coniungunt* E (boh.) A (vt. <sup>coll.</sup>) *pr.* [καὶ] τὸ πν. κτλ.: *vide infra* <sup>17</sup> ἡ νύμφη] ὁ νυμφίος A (vt. <sup>coll.</sup> vg.) <sup>18</sup> αὐτὸν] αὐτῶν E (boh.) A (vt. <sup>coll.</sup>) <sup>19</sup> τοῦ βιβλ. τῆς προφ. ταύτης] τῆς προφ. τοῦ βιβλ. τούτου *minusc.* *rauc.* L (vt. <sup>m</sup>) A (vt. <sup>coll.</sup> vg. <sup>coll.</sup>): τοῦ βιβλ. τούτου A L (vt. <sup>16</sup>): τῆς προφητείας ταύτης A (vt. <sup>coll.</sup>) Tycon.

μέρος αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ ἐκ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας,  
τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ.

20 Λέγει ὁ μαρτυρῶν ταῦτα, Ναί· ἔρχομαι ταχύ. ἀμήν· ἔρχου, Κύριε  
Ἰησοῦ.

21 Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ <sup>u</sup>μετὰ τῶν ἁγίων. ἀμήν.

<sup>t</sup> add. Χριστοῦ

<sup>u</sup> μετὰ πάντων

<sup>20</sup> ταῦτα] add. εἶναι **N** al. duo **E** (boh.) **A** (vt. <sup>cod.</sup>) ταχύ hoc uerbo finem libro faciunt **A** (vt. <sup>cod.</sup>) ἀμήν om. **N** al. pauc. **L** (vt. <sup>sig.</sup>) **S** (ph.) **E** **A** (vt. <sup>cod.</sup>) Tycon. Primas. <sup>21</sup> om. hunc uersum Primas. Ἰησοῦ (tantum) **N** **A** al. pauc. **E** (sah.): Ἰησοῦ Χριστοῦ rell. τῶν ἁγίων **N** 2321 **L** (vt. <sup>sig.</sup>): πάντων **A** **L** (vg. <sup>cod.</sup>) Tycon.: πάντων τῶν ἁγίων [αὐτοῦ] 046 ω **S** (ph. hl.) **E** **A** (vt. <sup>cod.</sup> vg.) Andr. Are.: πάντων ὁμῶν **L** (vg. <sup>cod.</sup>) **E**th ἀμήν om. Tycon.  $\frac{1}{2}$  subscr. The Apocalypse of Iohannes, Peace to the saint **E** (sah.)



Nazarene Theological College



B23804

This book is due for return on or before the last date shown below.

WILSON





♠ KS-097-117

